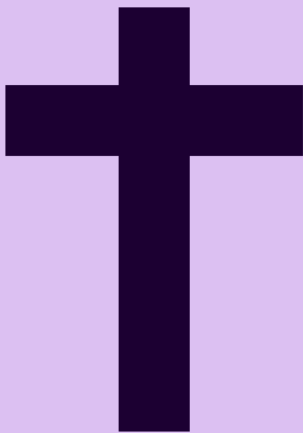

Kukwe kuin
ngöbökwe

New Testament in Ngäbere (PM:gym:Ngäbere)

Kukwe kuin ngöbökwé

New Testament in Ngäbere (PM:gym:Ngäbere)

copyright © 2004 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ngäbere

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ngäbere [gym], Panama

Copyright Information

© 2004, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Ngäbere

© 2004, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022
dc5ef235-14f7-5b3f-997a-59dae7b091fe

Contents

MATEO	1
MARCOS	85
LUCAS	137
JUAN	223
HECHOS	285
ROMANOS	359
1 CORINTIOS	396
2 CORINTIOS	428
GALATAS	450
EFESIOS	463
FILIPENSES	475
COLOSENSES	484
1 TESALONICENSES	492
2 TESALONICENSES	499
1 TIMOTEO	503
2 TIMOTEO	512
TITO	519
FILEMÓN	524
HEBREOS	526
SANTIAGO	553
1 PEDRO	562
2 PEDRO	572
1 JUAN	578
2 JUAN	587
3 JUAN	589
JUDAS	591
APOCALIPSIS	594

Kukwe Kuin Jesubtä Tikani Mateokwe

Mateo

Ni iti kädian nämáne Mateo kákwe tärä ne tikani. Niara kädian nämáne Leví arato. Mateo abko ni israelita káräbare Jesukwe ja tóitíkákére jabe. Jesu ngámi Mateo káreere, kánenkri niara abko ngwian káráká gobran romanobokrä, akwa Jesukwe káräbare ja tóitíkákére jabe, ye btäräbe nikani Jesu jiebti. Kä ye ngwane nitre romanobo nämáne gobrane nitre israelitabti.

Jesukwe dre dre nuenbare abko Mateokwe tuani ja okwä jenbti, ye abko tikani tärä nebtä. Erere arato, Jesukwe kukwe diribare ño ño abko kukwei nuani kwe, ye abko tikani täräbtä kwe. Mateo kákwe tärä ne tikani bäri nitre israelitakrä, ñobtä ñan angwane niaratre nämáne ni ngibiare iti ja diantarikä. Ni jatadre iti nitre israelita Diantarikä abko Ngóbökwe niebare kira. Ni ye abko kä Mesías hebreore amne kä Kristo griegore. Ni Diantarikä juandre Ngóbökwe ye abko Jesu ara abko Mateo tö namani mikai gare nitre israelitareye tärä nebti.

*Jesu mräkä kánekáne
(Lucas 3.23-38)*

¹ Jesukristo mräkä kánekáne jrei Davikri amne Abrahamkri abko nere:

² Abraham abko Isaac rün,

Isaac abko Jacob rün,

Jacob abko Judá rün amne

Judá etbakantre mda mda rün arato,

³ Judá abko Fares amne Zara rün amne,

Fares btä Zara meye abko Tamar,

Fares abko Esrom rün amne,

Esrom abko Aram rün,

⁴ Aram abko Aminadab rün amne,

Aminadab abko Naasón rün amne,

Naasón abko Salmón rün,

⁵ Salmón abko Booz rün,

(Booz ne meye abko Rahab. Rahab ne abko ñakare israelita.)

Booz abko Obed rün,

(Obed meye abko ni ñakare israelitare kädian nämáne Rut.)

Obed abko Isai rün amne,

⁶ Isai abko jrei David rün.

Jrei David abko Salomón rün.

(Salomón ne meye abko nämáne káne Uriabe.)

⁷ Salomón abko Roboam rün,

Roboam abko Abías rün,

Abías abko Asa rün,

⁸ Asa abko Josafat rün amne,

Josafat abko Joram rün amne,

Joram abko Uzías rün,

⁹ Uzías abko Jotam rün amne,

Jotam abko Acáz rün amne,

Acáz abko Ezequías rün,

¹⁰ Ezequías abko Manasés rün amne,

Manasés abko Amón rün amne,

Amón abko Josías rün,

¹¹ Josías abko Jeconías amne mräkä mda mda rün,
(Jeconías näire abko nitre israelita jänikani ngite kä Babiloniate.)

¹² Abti nükaninta kä Israelite,
yehti abko Jeconías abko Salatiel rün,

Salatiel abko Zorobabel rün,

¹³ Zorobabel abko Abiud rün amne,
Abiud abko Eliaquim rün amne,
Eliaquim abko Azor rün,

¹⁴ Azor abko Sadoc rün,
Sadoc abko Aquim rün amne,

Aquim abko Eliud rün,

¹⁵ Eliud abko Eleazar rün amne,
Eleazar abko Matán rün amne,

Matán abko Jacob rün,

¹⁶ Jacob abko José rün.
José ne mden abko ben María namani.
María ne mden abko Jesu meye amne,
Jesu ne mden abko ie nita Kristo niere.

¹⁷ Ne aisete Abraham näire nebebe jrei David näire nitre israelita ja mräkärebe namani ni jätäbti nibkä ja täritäri. Yehti David näire abti nitre israelita jänikani ngite kä Babiloniate, ye näire nitre israelita ja mräkärebe namani ni jätäbti nibkä ja täritäri arato. Abti nitre israelita jänikani ngite kä Babiloniate ye täbti nitre ja mräkärebe namani ni jätäbti nibkä ja täritäri nebe Kristo därebare ye näire.

Jesukristo därebare
(Lucas 2.1-7)

¹⁸ Jesukristo därebare abko nakaninkä krörö: Jesu ngämi därebe, känenkri María, Jesu meye abko nämane mikani jakrä kwärikwäri Josébe. Akwa María ngämi nebe Josébe, ye känenkri María ñan namani mobe, bren kwe kisete Ngöbö Üai Deme köböire.

¹⁹ Angwane José, ben María rabadre, José ye abko nämane nüne metre Ngöbö ngwäreke amne ñan tö namani María mikai ene ni jökrä ngwäreke, aisete María tuadremetre kwe kä bube tiebe abko namani nütüre.

²⁰ Ye erere José jatanina nuene, btäräbe angele ni Dänkienkwe jatani, käkwe niebare krörö köböire ie:

José, jrei David mräkä, makwe ñan kä jürä ngwian jabtä María kare ngäbti ja nän mukore, ñobtä ñan angwane ngäbäkre rabadi kwe, ye abko namani btä Ngöbö Üai Deme di kri köböire.

²¹ Mdakäre abko, ngäbäkre däredi brare Mariákwe ye abko makwe kädian Jesu, * ñobtä ñan angwane juta kwe ngite ngite kukwe kämekäme kisete, ye abko niarakwe dianditari, aisete makwe kädian kore. Abko kore se, niebare angele kwe Josébe.

²² Ni Dänkien abko käkwe blitabare kira niara kukwei niekä köböire, ye erere rabadre bare täte, abkokäre kukwe nakaninkä kore. Kukwe niebare ni Dänkienkwe abko tä tikani krörö niara Kukweibtä:

²³ Meri iti kaibe deme ñan rabadi mobe bren kwe kisete amne ngobo rabadi iti kwe.

Ngäbäkre ye abko kädiandi Emanuel,

Isaías 7.14

* **1:21 Jesu** abko käta ni Dänkien Ngöbö tä ni dentari niere hebreore.

abko niebare ni Dänkienkwe. (Emanuel abko “Ngöböta nibe” nieta.)

²⁴ Yebti José nukaninta ngwäte angwane, angelekwe dre dre nuemna ie, ye erere nuenbare kwe, kākwe María kani ngābti ja nān mukore.

²⁵ Akwa María ngobo ngāmi dārere kwe, ye kānenkri namanintre űakare jabe abti ngobo dārebare kwe. Ngābākre ye abko Josékwe kādiani Jesu.

2

Nitre ja tōitikaka mukebtā nūkani Jesu mīke űitiāte jae

¹ Jesu dārebare juta Belēnte kā Judeate angwane, ni iti kādian nāmāne Herodes nāmāne jreire. Jesu dārebare, abti nitre tōbtā nūnanka mōbe kā Judeabtā kā driri nūkani juta Jerusalēn yete. Nitre ye abko nāmāne ja tōitike mukebtā abko nūkani,

² kākwe kukwe ngwianintari krōrō:

ǃJrei nitre israelitakwe dārebare abko tā mđente? Muke kwati kākwe niara dārebare mikaba gare, ye abko nunkwe tuaba nūke kāin kā driri yete, aisetē nun jatani mīke űitiāte jae, niebare kwetre.

³ Nitre tōbtā ja tōitikaka mukebtā kākwe kukwe niebare kore, ye gani jrei Herodekwe angwane, niara namani tōbīke kri. Erere arato, nitre nūnanka juta Jerusalēnte namani tōbīke kri arato.

⁴ Abtā jrei ye kākwe nitre blitaka Ngōböbe ni mda mda diāre dānkientre kārābare amne Kukwe Biani Ngōbökwē Moiséye dirikātre kārābare kwe arato, bti kukwe ngwianintari krōrō kwe ietre:

ǃNi Dianinkā Ngōbökwē abko dāredre mđente metre? niebare kwe ietre.

⁵ Angwane niaratre kākwe niebare mda Herodeye:

Jrei dāredre juta Belēnte kā Judeate abko gare nunye, űobtā űān angwane ni Ngōbö kukwei niekā kākwe tikani krōrō:

⁶ Belēn, ma abko juta chi kā Judā kānti nete.

Akwa ma abko űitiāte kri, juta mda mda ngātāite kā Judā ye kānti, űobtā űān angwane gobran kri dāredi yete abko kākwe nitre israelita tikwetikwe ngibiadibti, *Miqueas 5.2*
abko tā tikani Ngōbö Kukweibtā, niebare kwetre Herodeye.

⁷ Yebti Herodekwe nitre tōbtā ye kārābare tiebe, bti muke tuani űongwane metre kwetre abko ngwianintari kwe ietre.

⁸ Angwane Herodekwe niebare ietre:

Mun nān Belēn sete amne ngābākre ye tā mđente abko munkwe ngwiantari kuin jōkrā. Abti kwan munye angwane, tā mđente abko mun jatata niere tie, ti rikadre mīke űitiāte siba abkokāre, niebare kwe ietre.

Bti juani kwe Belēn.

⁹ Jrei Herodes kākwe blitabare űnān kore, yebti nitre tōbtā ye nīkani ta; nīkanintre ta angwane muke tuani nūke kāin kā driri kwetre, ye ara nīkaninta niaratre jie ngwenante abti batibe ngābākre nāmāne, ye kānti muke ye namani nūnaninkā kāin.

¹⁰ Nitre tōbtā kākwe muke tuani kore angwane, kā namani nuāre kri btātre.

¹¹ Nīkanintre gwā angwane, ngābākre ye nāmāne gwī meye Mariābe, btā okwā namani. Angwane namani ngukudokwābti temen, kākwe ngābākre ye mikani űitiāte jae. Yebti kaja ngwian nāmāne kwetre, ye jue tikani kwetre, bti oro amne kri ngwāri űitiāte kri rā bāne bāne kādianta incienso amne mirra bīani ngwarbe kwetre ngābākre yeye.

¹² Yebti jatanintre nīkenta angwane, űān rikadreta Herodes kānti ta abko Ngōbökwē mikani gare kōböre ietre, aisetē nīkaninta ji mđabti nebata ja kāite.

Jesu jänikani ngitie Egipto

¹³ Abti nitre töbtä ye nikaninante angwane, angele ni Dänkienkwe nükani blite köböre Josébe, käkwe niebare ie:

Näin krö amne ngäbäkre ye btä meye kwe, ye ben nän ngitie jötrö Egipto sete. Ye kánti mun raba nüne abti tikwe kukwe mda niedi mae abko makwe ngibia, ñobtä ñan angwane Herodes bike ngäbäkre ye känentari kämikadre. Abko kore se, niebare angelekre Joséye.

¹⁴ Ye btäräbe José nükani dikekä krö, nikani jibti Egipto kukwäre ngitie ngäbäkre yebe amne ngäbäkre ye meyebe kä ikote deo.

¹⁵ Ye kánti namanintre nüentbe abti Herodes krütani. Kukwe nakaninkä kore, angwane kukwe niebare krörö ni Dänkienkwe niara kukwei niekä köböire ye namani bare:

Ti Odei nämane Egipto, tikwe käräbaretä mento,
abko niebare kwe.

Oseas 11.1

¹⁶ Nitre töbtä abko käkwe Herodes ngökani, ye gani Herodekre angwane, Herodes mäta namani kri krübäte, aiseté ñongwane nitre töbtä käkwe muke tuani abko niebare kwetre Herodeye, yebtä Herodekre töbikabare, käkwe ngäbäkre kiakia därebe nebebe kä kubu ie nämane nüne Belén amne Belén kenta temen abko Herodekre kämikamna jökrä.

¹⁷ Herodekre ngäbäkre kiakia kämikamna jökrä kore, ye köböire abko ni Ngöbö kukwei niekä kädian nämane Jeremías käkwe Ngöbö kukwei tikani abko namani bare krörö:

¹⁸ Ni kukwei ruen ngetrekä krikri krübäte juta Ramate, ye abko Raquel ngäbriänkä kiakia kämikani jökrä kän, mden abko tä müaire ye.

Niara moto mika tö nebeta jäme, akwa ngäbriänkä kämikani jökrä kän, aiseté moto ñan rabadreta jäme,
abko tikani kore, mden erere namani bare.

Jeremías 31.15

Jesu jänikani nüne juta Nazarete

¹⁹ Abti Herodes krütani angwane, angele ni Dänkienkwe nükani bliteta köböre Josébe Egipto,

²⁰ käkwe niebare ie:

Näin krö amne ngäbäkre ye btä meye kwe ye ben nänta kä Israelite, ñobtä ñan angwane nitre tö namani ngäbäkre ye kämikai abko krütanina jökrä, aiseté mun rikata, niebare angelekre Joséye.

²¹ Ye btäräbe José nükani dikekä krö, bti nikani jibti ngäbäkre yebe amne ngäbäkre ye meyebe nebeta kä Israelite.

²² José nikaninta kore, nikani, nikani, nikani akwa ni iti kädian nämane Arquelao nämane gobrane mda rün mrö Herodes täte, ye gani kwe angwane, kä jürä namani kri btä. Abtä ñan nikani nebe kä Judeate. Angwane niara ñan rabadre nüne yete abko Ngöbökre mikani gare köböre ie, abtä käkä Galilea, kánti nikani jirekäbe.

²³ Namani Galilea angwane, nikani nüne juta Nazarete. Jesu abko nazarebo niedre btä abko nitre Ngöbö kukwei niekä köböire Ngöbökre kukwe niebare, ye erere namani bare jökrä kore.

3

*Juan Bautista käkwe ji tikani Jesu käne
(Marcos 1.1-8; Lucas 3.1-17; Juan 1.19-28)*

1 Abti kä nikanina raire ta angwane, batibe ni iti kädian nämane Juan Bautista* jatani dirire kä kaibete kä Judea kánti.

2 Juan nikani dirire krörö: Ngöbö kä käinbti kebera nūke gobrane ni ngätáite, aisete kukwe kämekáme kite temen, bti ja tói kwiteta Ngöbö kukwäre abko nikani niere kore.

3 Juan ne mden abko btá Ngöbökwé kukwe niebare kira niara kukwei niekä Isaiás köböire abko krörö:

Ni iti näin ñáke jume ja dibti kä kaibete, kákwe niedi krörö:

Ji úkateta kuin biare jrei kánenkri, ye kwrere ja tói mike kuin biare ni Dánkien káne munkwe.

Ji úkateta niken metre ta, ye kwrere ja tói úkete metre ni Dánkien káne munkwe abko näin niere,

Isaiás 40.3

abko Ngöbökwé niebare kore Juanbtá Isaiás köböire.

4 Juan abko nämane kameo drüen dikani dänre kite jabtá amne nämane mákete nbikwatabti jae amne mrö kweta nämane kwe abko tröda btá munkö känsenta.†

5 Juan nämane dirire kore angwane, ni kwati núnanka juta Jerusalén amne kä Judeate btá ni kwati núnanka kánimekánime Ñö Jordán bare temen abko nükani jökrá niara kukwei nuen.

6 Angwane nitre ye abko namani ja ngite niere Ngöböye angwane, Juan namani ngökö Ñö Jordánte.

7 Akwa Juan nämane nitre ngökö ñöte, ye kánti nitre bariseo amne nitre saduseo nükani kwati siba abko btá Juan okwá namani angwane, Juankwe niebare krörö ietere:

¡Mun abko tbi krübáte kwrere! ¿Ngöbö kebera mun mike ja ngie nuen kri krübáte, ye bti nirekwe mun mikani mokre amarebti mun kite nūke siba nete ye?

8 Munkwe ja tói kwitadreta era metre Ngöbö kukwäre bkáná tödekakäre bti abko erere munkwe nūna ni mda mda okwábti.

9 Erere arato, munkwe ñan töbika krörö jabtá: Nun abko Abraham mráká, aisete Ngöbökwé ñan nun mikadi ja ngie nuen, munkwe ñan nütü, ñobtä ñan angwane já tuen temen sete, se abko ngwarbe, akwa Ngöbö raba kwite Abraham mrákäre arato abko ti tö nibi niei metre kore munye.

10 Mdakäre abko, kri mden mden ñan ngwá nebe kuin, ye abko kráke ü mikanina biare tikakakrá ngärite ta. Abti tikakata jökrá angwane, ñukwá mikata btá, ye kwrere jire Ngöbökwé mun mikadi ja ngie nuen, munkwe ñan ja tói kwitadre Ngöbö kukwäre angwane.

11 Nire nire káta ja tói kwiteta Ngöbö kukwäre, káta kukwe kämekáme kite temen, ye abko tita ngökö ñö aibe te, akwa ni jatadi iti ti jiebti abko bári di kri ti ngwá, aisete ti abko ja ñan rúkadre töre jire chi tie sandalia ngwena kráke.

‡ Ni ye abko kákwe Ngöbö Úai Deme mikadi nūne munbtá amne mun mikadi deme kwe.

12 Ne abko, niarakwe dre nuendi abko ti bike niere munye abko krörö: Nura kädianta trigo juankata mürete amne trigo kwá kuinkuin aibe úkacröta jenena, bti úkata gwi. Kwata abko kukwata ñukwá jutrate, ye kwrere ni ye abko tá juto biare ni Ngöbökwé erere úkacröká jökrá núnakäre jabe amne tá juto biare ni kukwe kämekáme nuenká abko erere kitakäre ñukwá jutra

* **3:1** Kukwe **Bautista** káta ni ngökaka ñöte niere. Juan kädian nämane Bautista ñobtä ñan angwane niara nämane ni ngökö ñöte. † **3:4** Juan nämane ja ngwá kite kore, ye kwrere nitre Ngöbö kukwei niekä kirakira nämane ja ngwá kite arato. ‡ **3:11 sandalia ngwena.** Jesu náire ni klabore abko bári ene ni mda mdakrá. Niaratre aibe nämane sandalia ngwena ni mdakrá, aisete Juan nämane ja bá mike bári ene ni klabore ngwá.

nötöte ñakare te ja tare nikakäre kärekäre. Munkwe ñan ja tõi kwitadre Ngöbö kukwäre ne ngwane, kukwe rakadikä kore munbtä arato. Abko kore se, niebare Juankwe ietre.

Juankwe Jesu ngökani ñöte
(*Marcos 1.9-11; Lucas 3.21-22*)

¹³ Kä ye ngwane abko, Jesu nämane Galilea, nikani nebe Juan kánti Nö Jordánte mda, Juankwe ngökadre ñöte abkokäre.

¹⁴ Akwa namanina yete angwane, Juan ñan tö namani ngökai ñöte, kákwe niebare ie:

Ma bäri ütiäte ti ngwä, aiseite makwe ti ngökadre ñöte bä amarebti ma kite ja mike ngökadre ñöte tie se, niebare kwe Jesuye.

¹⁵ Angwane Jesukwe niebare mda ie:

Jändrän mden mden tuen kuin Ngöböye, yebtä abko nikwe Ngöbö Kukwei mikadre täte, aiseite makwe ti ngökadre ñöte, niebare kwe Juanye.

Ye erere nukäninbti Juanye angwane, Jesu ngökani ñöte kwe.

¹⁶ Jesu ngökani ñöte, jataninta ñöte käin angwane, kä käin se namani tuen ñäkäninbte ie angwane, Ngöbö Üai jatani ütü bä kwrere timonkwäre, nukani mate Jesubti, namani tuen ie.

¹⁷ Ye btäräbe ni kukwei jarabare kä käinbti, kákwe niebare:

Ni ne abra ti Ngobo tikwe. Niara tare kri tikwe. Niara käi nuäre kri tibtä, niebare kore kä käinbti.

4

Diablukwe Jesu nuaninte ja käne
(*Marcos 1.12-13; Lucas 4.1-13*)

¹ Yebti diablukwe Jesu nuadrete ja käne, abkokäre Ngöbö Üai nikani ngwena kä kaibete mda.

² Ye kánti köbö gre ketebu dibire rare Jesukwe mröbare ñakare amne mrö jatani krübäte ie.

³ Angwane diablu jatani nuke Jesu ken, Jesu nuatekäre ja käne, kákwe niebare ie:

Ma abko Ngöbö Odei era metre bkänä ne ngwane, jä se kwite mröre jae, niebare kwe ie.

⁴ Akwa Jesu kákwe niebare mda diabluye:

Ñakare. Ngöbö Kukwei tä tikani krörö:

Ñan mrö aibehti ni rabadre nüne, akwa kukwe kwatirekwatire niebare Ngöbökwé, yebti ni rabadre nüne, *Deuteronomio 8.3*
abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä, niebare Jesukwe ie.

⁵ Yebti diablu nikani Jesu ngwena juta deme Jerusalén mda, kánti nikani Jesu ngwena mobe ju blitakrä Ngöböbe bti käin,

⁶ kákwe niebare ie:

Ma abko Ngöbö Odei era metre bkänä ne ngwane, ja täkete timon nete, ñöbtä ñan angwane Ngöbö Kukwei tä tikani krörö mabtä:

Ngöbökwé angeletre juandi ma ngbiare abko kákwe ma kadi ngäbti kisete, ma ngoto ñan matadre jäte temen abkokäre, *Salmos 91.11-12*

aiseite ja täkete timon, ma abko Ngöbö Odei ara mikakäre gare ni jökräye, niebare diablukwe Jesuye.

⁷ Abtä Jesukwe niebare mda ie:

Ñakare. Ngöbö Kukwei tä tikani abko käta niere krörö arato:

Ni Dänkien Ngöbö kākwe ja kukwei mikadre täte ya, ñakare ya amne niara di tärä ja kukwei ngwiandre bare ya, ñakare ya abko makwe ñan nuate ja käne ja gakäre ben, *Deuteronomio 6.16*
 abko tä tikani kore, aisete tikwe ñan ma kukwei mikai täte, niebare kwe diabluye.

⁸ Yehti mrä, ngitio bäri mente käin, yehti diablu nikani Jesu ngwena mda. Ye kánti abko diablukwe juta kä jökräbti temen mikani tuadre Jesuye amne, jändrän ütiäte krikri juta kwatirekwatire te, ye abko mikani tuadre jökrä kwe arato ie.

⁹ Bti niebare kwe ie:

Ma rabadi ngukudokwäbti temen ti ngwärekre kākwe ti mikadi ütiäte jae ne ngwane, tikwe juta se btä jändrän ütiäte krikri se biandi jökrä mae, niebare mda kwe Jesuye.

¹⁰ Abtä Jesukwe niebare ie:

Satana, nän mento nete, ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukwei tä tikani abko käta niere krörö:

Ni Dänkien Ngöbö aibe mikadre ütiäte jae amne niara aibe kräke sribidre, *Deuteronomio 6.13*

abko nieta kore, aisete tikwe ñan ma kukwei mika täte, niebare mda kwe diabluye.

¹¹ Angwane diablukwe kä mikaninkä Jesubtä, bti angele nükani ruäre abko namani Jesu die mike.

*Jesu nikani Ngöbö kukwei kuin dirire kena
 (Marcos 1.14-15; Lucas 4.14-15)*

¹² Yehti Juan Bautista kitani ngite kä teri gani Jesukwe angwane, Jesu nikaninta Galilea,

¹³ akwa ñan namani nüne mda juta Nazarete, akwa nikani nüne juta Capernaúmte Ñö Okwä Kri Galilea köräbti. Ñö Okwä Kri Galilea, ye bäre temen abko Zabulón btä Neftalí mräkätre kākwe nünabare kira, kánti juta Capernaúm nämane Jesu näire abko te Jesu nikani nüne.

¹⁴ Kukwe niebare Ngöbökwé niara kukwei niekä Isaías köböire rabadre bare, abkokäre Jesu nikani nüne yete. Kukwe ye abko tä tikani krörö:

¹⁵ Kä Zabulónkwe amne kä Neftalíkwe abko tä Ñö Jordán kwärä nakriri amne tä Ñö Okwä Kri köräbäre.

Kä ye abko tä kä Galileate arato, kánti nitre ñakare israelitare tätre nüne.

¹⁶ Nitre israelita ye abko nämane näin kä ikote, akwa ñotra trä kri dirare jatabare ietre.

Erere arato, niaratre nämane nüne kä ikote mento Ngöböye angwane, Ngöbö trä ngitianinkä ngwen kräke, kukwe metre Ngöbökwé mikakäre gare ietre, *Isaías 9.1-2*

abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä abko erere namani bare.

¹⁷ Kä ye ngwane mentokwäre Jesu nikani dirire, kä nikani niere krörö: Ngöbö kä kämbti kebera nūke gobrane nibti, aisete munkwe kukwe kämekäme kita temen, bti ja töi kwiteta Ngöbö kukwäre munkwe abko Jesu nikani niere kore.

*Jesukwe ni käräbare nibkä ja töitike jabe
 (Marcos 1.16-20; Lucas 5.1-11)*

¹⁸ Abti bati Jesu nämane dikekä Ñö Okwä Kri Galilea köräbäre angwane, ni ja etbare nämane nibu ñö köräbti, btä okwä namani. Ni ye abko iti kädian nämane Simón, akwa kädian nämane Pedro arato amne, etba kwe kädian

námáne Andrés. Niaratre abko gwa gaka, aiseite námáne krade kite ñöte, btá Jesu okwá namani.

¹⁹ Angwane Jesu nikani kánti, kákwe niebare ietre:

Mun brán tibe amne munta gwa gaen ño, ye kwrere tikwe mun mikadi ni ngwianka Ngöböye, niebare Jesukwe ietre.

²⁰ Ye btäräbe, niaratre kákwe krade kitani temen, bti nikani Jesube.

²¹ Yebti Jesu nikani mda mentokwäre se kwrere angwane, ni ja etbare námáne nibu mda, btá okwá namani. Nitre ye abko iti kädian námáne Santiago amne etba kwe abko kädian námáne Juan. Niaratre nibu abko Zebedeo ngäbríänká. Nitre nibu ye abko námáne rute rünbe krade gudike, btá Jesu okwá namani angwane, Jesukwe káräbare ja töitike jabe arato.

²² Ye btäräbe niaratre kákwe ru amne rün mikaninte yete, bti nikani Jesube.

Jesukwe ni bren bren mikaninta quinta

(Lucas 6.17-19)

²³ Abti Jesu nikani dikekä kä jökräbti temen kä Galileate angwane, Ngöbö kä káinbti kebera gobrane nibti abko nikani dirire sinagoge* kä ketareketare te. Erere arato, ni bren bätäkä ngwarbe abko Jesu namani miketa quinta.

²⁴ Yebtä abko blita namani jökrä kä Siriante angwane, ni bren ño ño erere jánamani kite jökrä Jesuye. Erere arato, ni bren úai káme kisete jánamani nuke Jesuye amne kä nótöte nibti amne ni ruen ñakare ngrabare jánamani nuke jökrä Jesuye angwane, Jesu namani miketa quinta jökrä.

²⁵ Yebtä abko, ni kwati núnanka kä Galileate juta ketareketare te Decápolite amne nitre Jerusalénbo btá ni núnanka kä Judeate amne ni núnanka Ñö Jordánbtá kä driri abko namani dikekä kwati Jesu jiebti.

5

Kukwe diribare Jesukwe ngitiobtä

(Lucas 6.20-23)

¹ Nitre namani dikekä kwati dikaro Jesube namani tuen ie angwane, nikani mintokwäre nebe ngitiobtä, kánti namani tákáinbté temen. Angwane nitre ja töitikaka ben kákwe krötabare ken.

² Angwane Jesu nikani dirire krörö ietre:

³ Nire nire káta ja mike bobre Ngöböbtá, ye abko Ngöbökwé die mikadi amne kä rabadi nuäre btá, ñöbtá ñan angwane Ngöbö kä káinbti tá gobrane bti.

⁴ Nire nire tátre ja müaire, ni ye abko Ngöbökwé die mikadi amne kä rabadi nuäre btá, ñöbtá ñan angwane Ngöbökwé moto mikadita jáme.

⁵ Nire nire ñan tá bike kri ni mda mda okwäbti abko Ngöbökwé die mikadi amne kä rabadi nuäre btá, ñöbtá ñan angwane Ngöbökwé kä temen ne biandi ie.

⁶ Mröta nebe krübäte nie amne tomna tá nebe krübäte nie, ye kwrere nire nire abko ie nuna metre Ngöbö ngwärekri ye mdei krübäte ie, ni ye abko Ngöbökwé die mikadi amne kä rabadi nuäre btá, ñöbtá ñan angwane Ngöbökwé mikadi nüne metre táte jökrä.

⁷ Nire nire abko ie ni mda mda tá nebe ruentari tare, ni ye abko Ngöbökwé die mikadi amne kä rabadi nuäre btá, ñöbtá ñan angwane niara rabadi ruentari tare Ngöböye arato.

* **4:23 Sinagoga** abko ju kánti nitre israelita námáne gätäre köbö jadükakräté ñákákäre Ngöbö Kukweibtä amne Ngöbö mikakäre kri. Ye kánti nitre israelita námáne kukwe úkete jakrá arato. Nitre israelita námáne nüne juta kwatirekwatire, kántikánti sinagoga námáne.

- 8 Nire nire këta ja tõi ngibiare kuin deme, ni ye abko Ngöbökwe die mikadi amne kä rabadi nuäre btä, ñobtä ñan angwane niaratre käkwe Ngöbö tuadi.
- 9 Nire nire këta sribire ni mda mda mikakäre ja mäketä, ni ye abko Ngöbökwe die mikadi amne kä rabadi nuäre btä, ñobtä ñan angwane niaratre abko ja ngäbriänkä niedi Ngöbökwe ietre.
- 10 Nire nire këta nüne metre Ngöbökrä abtä tä ja tare nike, ni ye abko Ngöbökwe die mikadi amne kä rabadi nuäre btä, ñobtä ñan angwane Ngöbö kä käinbti tä gobrane bti.

11 Amne ni mdakwe ñäkä taretare munye amne mun mika ja tare nike amne tödekabtä tibti ni mda mdakwe kukwe käme nie ngwarbe bätäkä ngwarbe mun rüere, ye ngwane Ngöbökwe mun die mikadi amne kä rabadi nuäre munbtä.

12 Mun raba ja tare nike kore angwane, munkwe kä ngwian bäri nuäre jabtä amne kä raba juto munbtä, ñobtä ñan angwane munkwe ja tare nikadi ye ütiäre abko Ngöbökwe jändrän kuin biandi munye kä käinbti sete. Munkwe kä ngwiandre nuäre kore jabtä arato, ñobtä ñan angwane nitre Ngöbö kukwei niekä kira abko rüe käkwe mikani ja tare nike kore arato.

*Mren amne ñotra trä
(Marcos 9.50; Lucas 14.34-35)*

13 Mdakäre abko, mren abko kuin ngri ngibiakrä amne jändrän mikakrä bänänte, ye kwrere mun abko mren kwrere kä nebtä, akwa bänän riadrekä rabadre tibo amne ñan bänän rabadreta mren kwrere. Mren bänän rabadre tibo, ye abko rikadre ngwarbe, aisete ñan rabadre kuin mda, aisete kitadrekä amne ni jökrä rabadre dikekä bti ta. Ne aisete mren bänän kuin ye kwrere munkwe ja ngibia, ni mda mda rabadre Ngöbö tuen munbtä abkokäre.

14 Mdakäre abko, ñotra träte këta nebe tuen nie kä ikote, ye kwrere munta ñotra trä kwrere kä nebtä amne juta mikata ngitio kribti käin, ye abko ñan raba ja rükente ni okwä bäre kä ikote, ye kwrere munta kä nebtä.

15 Erere arato, ñotra jutra mikata angwane, mikata ñakare kaja täni, akwa mikata mobe üräbtä käin trä rabadre ngitie jökrä gwita temen, ni jökrä gwi, ie kä rabadre tuen abkokäre.

16 Ye kwrere arato, munta nüne Ngöbö träte, ye rabadre tuen ni mda mdaye, abkokäre munkwe ja tõi mika nüne era metre Ngöbökrä mun rabadre ñotra trä ye kwrere ni mda mda okwäbti amne, munkwe jändrän kuinkuin nuendre kore ni mda mda okwäbti, ye köböire abko jatadi mun Rün kä käinbti ye käikitekä siba.

Jesu jatani Ngöbö Kukwei mikakäre bare täte

17 Mdakäre abko, ti jatani nete, ye abko ñan Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye mikakäre ngwarbe. Erere arato, Ngöbö kukwei niekä mda mda käkwe Ngöbö Kukwei tikani ye abko ti ñan jatani mikakäre ngwarbe, akwa ti jatani kukwe ye mikakäre bare täte jökrä.

18 Ye abko, ti bike kukwe era erere niere krörö munye: Kä käinta amne kä temen ne tädi kore angwane, färä okwä bäri kiakia tä tikani Ngöbö Kukweibtä, ye abko ñan diandrekä jire chi kwati abti jändrän jökrä mikanintbe Ngöbökwe rabadi bare täte jökrä ie.

19 Ne aisete, kukwe biani nuendre Ngöbökwe nie, yebtä kukwe bäri chi tä tikani abko nire nire ñan tä mike täte amne ni mda mda käkwe ñan mikadre täte abko dirita ietre arato, ne ngwane ni ye abko rabadi bäsi ütiäte ñakare kä käinbti, Ngöböta gobrane ye känti; akwa nire nire tä kukwe ye mike täte amne ni mda mdakwe mikadre täte arato abko tä dirire ietre, ni ye abko rabadi ütiäte kri kä käinbti sete, Ngöböta gobrane ye känti.

²⁰ Tita niere kore, ñobtä ñan angwane Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikatre btä nitre bariseo tätre nüne ño, yehti ta munkwe ñan nünandre bäri era metre Ngöbö okwäbti ne ngwane, Ngöbö kä kainbti tä gobrane ye kánti mun ñan rabadi nüne.

*Ñan ni mda kämikadre
(Lucas 12.57-59)*

²¹ Mdakäre abko, mun mräkä kirakira abko ie Ngöbö Kukwei diribare krörö abko munkwe kukwei nuanina: Makwe ñan ni mda kämika, niebare ietre amne nire nire kätä ni mda kämike abko dokwäre mikadre ja ngie nuen.

²² Akwa ti abko kätä niere krörö munye: Nire nire rabadre romon mräkärä, ye dokwäre Ngöböke mikadi ja ngie nuen. Nire nire abko käkwe “Ma ngwarbe, dokwä tõi ñakare,” niedre kwe mräkäye, ye dokwäre abko järekadre ngite Sanedrin ngwärekre kukwe ükatekäre kräke. Amne nire nire käkwe niedre mräkäye: “Ma ngututu käme ngwarbe,” niedre kwe, ni ye abko rabadi mikani biare kitadre Ngöböke ñukwä jutrate kä ja tare nikakrä ye kánti mräkä ye dokwäre.

²³ Ne aiseté, ma rika jändrän ngwena kukwadre Ngöböye ñukwä gräbti ja ngite ütiäre ju blitakrä Ngöböbe kánti ne ngwane, ma rabara yete, ye btäräbe ma mräkä iti romon makrä, ye rükata töre mae,

²⁴ ne ngwane jändrän ye makwe mikate ñukwä grä ken yete, abti ma jana ja mäketä käne ma mräkäbe, bti ma jatata, käkwe jändrän ye bian kukwadre Ngöböye.

²⁵ Mdakäre abko, nane rürümon ütiä mabti ni mdakwe abtä ni ye jata niken ma kite ngise kritoboye angwane, mun ngämi nebe kritobo kánti, känenkri makwe kukwe ükate ben, niara ñan rikadre ma ngwena kritobo kánti abkokäre, ñobtä ñan angwane makwe ñan nuendre kore ne ngwane, nane ni ye rikadre ma ngwena nebe kritobo ngwärekre amne kritobo abko käkwe ma kitadre ngise guardiaye amne nane guardiakwe ma kitadre ngite kä teri.

²⁶ Ye kánti abko makwe ñan ngwian biandre täte jökrä ja ütiäre, känenkri ma ñan tikadreteta jire chi abko ti tö nibi niei metre munye.

Ni gure ñan rabadre ja mike gure ni mdabe

²⁷ Mdakäre abko, Ngöbö Kukwei tä tikani abko mun tarä kukwei nuen abko krörö: Mata gure, makwe ñan ja mika gure bati abko niebare kore.

²⁸ Akwa ti abko bike niere krörö munye: Nire nire käkwe meri tuadre ja käne amne tö rabadre ie jakrä, ni ye käkwe meri ye mirira ja ken ja töite, aiseté ngite Ngöböye abko tita niere munye.

²⁹ Ne aiseté, ma okwä küde ruenkri, köböite makwe ja mika ngite Ngöbö rüere ne ngwane, ma okwä ye makwe dianka mento jae, bti makwe kitaka mobe, ñobtä ñan angwane ma ngrabare chi ye abko diandrekä mento ye abko rabadre bäri kuin makrä amne ñan ma ngrabare rikadre ngöi jökrä kä ja tare nikakrä kánti.

³⁰ Erere arato, ma kise ruenkri, köböite makwe ja mika ngite Ngöbö rüere ne ngwane, makwe ja kise ye tikaka ta, bti makwe kitaka mobe mentokwäre, ñobtä ñan angwane ma ngrabare chi diandrekä mento ye abko rabadre bäri kuin makrä amne ñan ma ngrabare rikadre ngöi jökrä kä ja tare nikakrä kánti.

Meri ñan tuametre

(Mateo 19.9; Marcos 10.11-12; Lucas 16.18)

³¹ Mdakäre abko, kukwe diribare krörö Ngöbö Kukweibtä abko garera munye: Nire nire tö rabadre meri kwe tuametre, ye ngwane taräkwatera

biandre kwe merire kweye, niarata merire kwe ye tuemetre era metre abko mikakrä gare.

³² Akwa ti abko käta niere krörö: Meri ja mike ngite ñakare brare mda mdabe, akwa brare kwe käkwe tuadremetre, ye ngwane merire ye käkwe ja mikadre gure brare mdabe angwane, ni gure käta ja mike ngite bati bati ni mda mdabe, ye kwrere brare käne köböite meri ye rabadre ja mike ngite. Erere arato, meri tuanimetre brarekwe, ye ben ni mdakwe ja mikadre gure ne ngwane, ni gure käta ja mike ngite bati bati ni mda mdabe, ye kwrere ja mikadi ngite kwe.

Ja kukwei biandre ño era metre

³³ Mdakäre abko, kukwe niebare mun mräkä kirakiraye abko munkwe kukwei nuanina arato abko krörö: Jändrän jökrä rabadre bare täte mae mata niere ni Dänkien käbti, ye erere makwe ja kukwei mika täte jökrä, käkwe ñan ja kukwei kitadre temen, niebare kira.

³⁴ Akwa ti abko käta niere krörö munye: Munkwe ñan ja kukwei bian jändrän käbti. Erere arato, kä käinta se käbti tita ja kukwei bien, munkwe ñan nie, ñöbtä ñan angwane Ngöbö abko tä gobrane kä käinbti yete, aiseté bäri ütiäte.

³⁵ Erere arato, kä temen ne käbti tita ja kukwei bien, munkwe ñan nie, ñöbtä ñan angwane kä temen ne abko Ngöbökwé arato. Erere arato, Jerusalén se käbti tita ja kukwei bien, munkwe ñan nie, ñöbtä ñan angwane juta Jerusalén abko juta Jrei kri Ngöbökwé kräke, aiseté bäri ütiäte arato.

³⁶ Mdakäre abko, mun dokwä jen munkwe ye käbti, munta ja kukwei bien, munkwe ñan nie, ñöbtä ñan angwane mun di ñakare jire ja dokwä drüen mikakäre krati ngwen amne drüne.

³⁷ Ne aiseté, munkwe “jän” nie ne ngwane, munkwe “jän” nie kwatibe; munkwe “ñakare” nie ne ngwane munkwe “ñakare” nie kwatibe arato. Yebti munkwe kukwe mda niedre ne ngwane, munkwe ja mikadre ngite.

Ñan ja ngie mikadre (Lucas 6.29-30)

³⁸ Ngöbö Kukwei tä tikani abko mun tarä kukwe nuen abko krörö: Ni iti käkwe ni okwä diandrete ne ngwane, niara okwä diandrete ie ja dokwäre arato. Erere arato, ni tu diandrekä kwe ne ngwane, tu diandrekä ie ja dokwäre arato abko munkwe kukwe nuani.

³⁹ Akwa ti abko käta niere krörö munye: Nane ni mdakwe kukwe nuen blo ma rüere, akwa makwe ñan ja ngie mika amne jirekäbe makwe jändrän kuin nuen krörö kräke: nane ni mdakwe ma meta ngwäre küde ruenkri yebtä ma mikakäre ngwarbe jae, ne ngwane makwe ja ngwäre kwäräkri mika ie.

⁴⁰ Erere arato, nane ni mdakwe ma kita ngise, bti tö raba dän denkä ötati makän ne ngwane, dän mdara jire makwe, ye makwe bian ie arato.

⁴¹ Mdakäre abko, nane ni mdakwe tribe ngwiamna milla krati jakrä mae ne ngwane, ja moto kuinbti ma rika tribe ngwena milla krobu kräke.

⁴² Erere arato, nane ni mdakwe jändrän makwe kärä mae angwane, makwe bian ie. Nane ni mdakwe jändrän kärä ütiädre mae ne ngwane, makwe bian ie abko ti tö niei kore munye.

Nikwe ni rüe taredre (Lucas 6.27-28,32-36)

⁴³ Mdakäre abko, Ngöbö Kukwei tä tikani abko mun tarä kukwe nuen abko krörö: Makwe ma mräkä tare amne ma rüe abkobtä makwe bätä ngwian abko munkwe kukwe nuanina kore.

⁴⁴ Akwa ti abko bike niere krörö munye: Munkwe mun rüe tare amne nire nire tä näin kisere mun jiebti mun mikakäre ja tare nike, ye abko kräke munkwe blita Ngöböbe.

⁴⁵ Munkwe nuendre kore ne ngwane, mun Rün tä kä käinbti sete, ye kwrere mun rabadi amne mun rabadi niara ngäbriänkäre era metre arato. Munkwe nuendre kore, ñobtä ñan angwane mun Rün kä käinbti tä ñänä mike nuke käin ye abko tä trä ngitiekä jökrä ni käme kräke amne ni kuin kräke. Erere arato, tä nü mike näkäen temen, ye abko ni nünanka metre niara ngwärekre kräke tä näkäen amne ni nünanka käme niara rüere kräke tä näkäen arato.

Mun Rün abko käta ni jökrä tarere kore, ye kwrere munkwe nuendre arato,

⁴⁶ ñobtä ñan angwane çnire nire käta mun tarere ye aibe munkwe taredre angwane, Ngöbökwé ütiä biandi munye, munta nütüre ya? Ñakare, ñobtä ñan angwane nitre ngwian käräkä gobran romanobokrä abko tä nebe tuen käme dikaro munye, ye abko tä nuene kore abko kwrere munkwe nuendre siba.

⁴⁷ çErere arato, mun mräkä aibe ie munkwe köbö ngwiandretari, ye angwane munta jändrän nuene bäri kuin ni mdakrä ya? Ñakare, ñobtä ñan angwane nitre ñakare israelitare abko tuen ngututüre munye abko käta nuene kore, ye kwrere munkwe nuendre siba.

⁴⁸ Ne aisete mun Rün kä käinbti abko kuin era metre, ye kwrere munkwe nüna.

6

Ngwian biandre tiebe

¹ Mdakäre abko, munkwe ñan jändrän kuinkuin nuen tuadre ni jökräye ja bä mikakäre kuin ni mda mda okwäbti, ñobtä ñan angwane munkwe nuendre kore ne ngwane, mun Rün tä kä käinbti ye kärke ñan sribi ye ütiä biandre jire chi munye.

² Ne aisete munkwe jändrän bian ni bobre die mikakrä angwane, ñan mun rika niere kä jökräbti temen kwäräkwarä mikakäre gare. Nitre ja bä mikaka kuin käta jändrän bien kore amne tätre niken mike gare sinagocate amne tätre niken ji ngrabare temen mike gare. Yebtä abko ni mda mda kärke niaratre käikitadrekä abkokäre tätre nuene, aisete tätre jändrän kuin nuene kore, ye abko ütiä nena kwetre abko tita niere metre, aisete munkwe ñan jändrän nuen niaratre kwrere.

³ Ne aisete nane munkwe ni bobre die mika angwane, makwe ñan nie jire chi ma kukwe muko bäri kuinye,

⁴ akwa makwe nuen kaibe kä bube. Makwe nuendre kore ne ngwane, ma Rün, ie jändrän kaibe tiebe tuen, ye kärke sribi makwe ye ütiä biandi mae.

Blitadre ño Ngöböbe (Lucas 11.2-4)

⁵ Mdakäre abko, mun rika blite Ngöböbe angwane, nitre ja bä mikaka metre tä niken blite krikri Ngöböbe sinagocate. Erere arato, tätre nebe nünaninkä jibtä blitare Ngöböbe. Ye abko, ni jökrä kärke tuadre blite Ngöböbe, ie töta nebe, käta nuene kore. Ye kwrere munkwe ñan nuen, ñobtä ñan angwane tätre nuene kore ye abko ütiä nena kwetre abko tita niere metre munye.

⁶ Ne aisete, ma rika blite Ngöböbe angwane, makwe ja ketaka kaibe kä teri gwi, kärke jukwe dika jabti, bti ma Rün Ngöbö tuen ñakare mae, ben makwe blita kaibe angwane, ma Rün ie jändrän nuenta kaibe makwe abko tuen, kärke ütiä biandi mae.

⁷ Erere arato, mun rika blite Ngöböbe angwane, nitre ñakare israelitare tä kukwe arabe niere bäre bäre, yebtä abko ngöbötre ngwarbe kärke kukwe

nuadre amne die mikadre kwetre tä nebe nütüre, aisete tätre blite kore, ye kwrere munkwe ñan blita Ngöböbe amne munkwe ñan kukwe arabe nie bare bäre ngwarbe.

⁸ Munkwe ñan ja mika niaratre kwrere, ñobtä ñan angwane munta dre dre mdei nike, ye mun ngämi kärere mun Rünye, ye känenkri tarä nebe gare ie.

⁹ Ne aisete, munkwe blitadre Ngöböbe angwane, munkwe blitadre krörö ben:

Nun Rün kä käinbti, ma aibe kä raba mikani ütiäte ni jökräkwe.

¹⁰ Jakwe gobrane nun ngätäite nete.

Erere arato, ma töta nebe dre dre nuein kä käinbti, erere tä nebe bare täte jökrä, ye kwrere raba nebe bare täte jökrä kä nebtä arato.

¹¹ Mdakäre abko, makwe mrö bian täte nünankrä nunye mtare.

¹² Amne ni mdata ja mike ngite nun rüere abko nunta den bti ta, ye kwrere makwe nun ngite ma rüere, ye dianka mento nunbtä arato.

¹³ Amne kukwe kämekäme tö nun nuaite ja käne ma rüere, ye kanti makwe ñan nun jie ngwian.

Akwa makwe nun ngibia nun rüe diablu ngäniene, ñobtä ñan angwane ma aibe tä gobrane amne ma aibe di kri amne ma aibe raba käikitankä kärekäre. Abko kore se. Amen.

¹⁴ Munkwe blitadre kore Ngöböbe, ñobtä ñan angwane ni mda tä ja mike ngite mun rüere angwane, munta den jökrä bti ta ne ngwane, munta ja mike ngite Ngöbö mun Rün rüere, ye mun Rün kä käinbti käkwe diandikä jökrä mento munbtä arato.

¹⁵ Akwa ni mda tä ja mike ngite mun rüere abko munkwe ñan diandre bti ta amne mun rabadre romon janknu kräke ne ngwane, mun ngite Ngöbö rüere, ye mun Rün kä käinbti käkwe ñan diandrekä mento munbtä arato.

Ja bäindre ño Ngöbökrä

¹⁶ Mdakäre abko, munkwe ja bäin Ngöbökrä angwane, munkwe ñan ja bä mika diäne nitre ja bä mikaka metre käta nuene ye kwrere, ñobtä ñan angwane nitre bikaka metre, ye tätre ja bäine angwane, ni jökrä käkwe gadre, abkokäre tätre nebe ja bä mike diäne tuadre ni mda mdaye, akwa tätre nuene kore ye abko ütiä nena kwetre abko tita niere metre munye.

¹⁷ Ne aisete makwe ja üka bäin Ngöbökrä angwane, makwe ja ngwäre bätäte amne makwe ja ükate kuin.

¹⁸ Mata ja bäine ye ñan gadre mabtä ni mda mdakwe amne, ma Rün tuen ñakare mae aibe käkwe gadre kaibe, abkokäre makwe nuen kore. Ye ngwane abko ma Rün, ie jändrän kaibe tiebe tuen, ye abko käkwe ütiä biandi mae.

Jändrän kuin kä käinbti, jiebti ni rankwadre

(Lucas 12.33-36)

¹⁹ Mdakäre abko, munkwe ñan jändrän ütiäte kri ükärö kabre jakrä kä nebtä, ñobtä ñan angwane kä u käta jändrän juen ngwarbe. Erere arato, jändrän tä niken ngwarbe amne gokä tä niken jändrän goire, aisete munkwe ñan jändrän ükärö kabre jakrä kä nebtä.

²⁰ Akwa jändrän kuinquin ütiäte krikri rabadre bäri kabre munkrä kä käinbti abko kräke munkwe sribi, ñobtä ñan angwane kä käinta kä u ñakare jändrän rüere, erere arato jändrän niken ngwarbe ñakare amne ni gokä ñakare arato, aisete munkwe sribi jändrän kä käinbti ye ükärökäre kabre jakrä,

²¹ ñobtä ñan angwane jändrän ütiäte krikri tädi ükani mdente jakrä munkwe, ye kanti mun töi tädi arato.

²² Mun okwä abko ñotra kwrere munkrä. Ne aisete ma okwä kuin dirare ne ngwane kä trä kuin tä tuen mae, ye kwrere abko ma töita mikani kwatibe Ngöböbti ne ngwane, Ngöbö trä kuin tä nüke gare kuin mae.

²³ Akwa ma okwä käme ne ngwane, kä rabadi tuen kä iko kwrere ma bäre temen mae, ne aisete kä trä ngwen tarä mabtä, akwa kä trä ye rabadre tuen drüne kwrere mae, ye abko kä iko ara jire abko rabadre tuen bäri drüne mda mae. Ye kwrere ma töi ñan tä mikani kwatibe Ngöböbti ne ngwane, bäri ma rabadre nüne kä ikote amne Ngöbö trä kuin ñan rabadre nuke gare jire chi mae.

²⁴ Mdakäre abko, ni ñakare jire abko rabadre sribire bkänkä nibu kräke ja näire, ñobtä ñan angwane sribi bkänkä iti rabadre tare kwe amne mdabtä mäta rabadre; iti kukwei mikadre täte jökrä kwe, akwa mda abko ñan kukwei mikadre täte kwe. Ne aisete ni ñan raba ja töi mike kwatibe sribire Ngöbökrä, ja töi mikare kwatibe ngwian ganankrä kwärä jae.

*Ñan töbikadre dikaro mröbtä amne dänbtä
(Lucas 12.22-31)*

²⁵ Ne mden kisete, ti bike niere krörö munye: Munkwe mrö ño kwetadre nünankrä amne munkwe dre ñadre tomnane nünankrä jae, yebtä munkwe ñan töbika dikaro. Erere arato, munkwe dän ño kitadre jabtä, yebtä munkwe ñan töbika dikaro, ñobtä ñan angwane nita nüne kä nebtä angwane, nünandre metre Ngöböbe abko bäri ütiäte mrökrä amne ni ngrabare ye abko bäri ütiäte dänkrä, aisete munkwe ñan töbika krübäte dikaro jändrän yebtä.

²⁶ Nukwä tä nikenkä käinta, se mika ñäräre munkwe. Nukwä tä nura nökö ñakare jakrä amne tä ngwä ötö ñakare arato amne ju ñakare kwe mrö ükärä jakrä, akwa mun Rün kä käinbti käta mrö bien ietre kwetadre. Mun abko bäri ütiäte nukwä kräke, ¿se abko mun Rün käkwe ñan mrö biandre munye ya amarebti munta töbike krübäte dikaro se?

²⁷ Munkwe ñan töbikadre krübäte dikaro kore, ñobtä ñan angwane ni tö rabare ja tuai bäri kri, akwa di ñakare ja mike niren taiti mda kukwäne.

²⁸ Mdakäre abko, ¿ñobtä munta töbike krübäte dikaro dänbtä jakrä se? Kri blü tä niren ño, yebtä munkwe töbika. Tä sribire ñakare jakrä, tä dän dike ñakare jakrä,

²⁹ akwa jrei kri Salomón abko nämane jändrän jökrä tuäretuäre bkäne, akwa dän tuäretuäre kri blü se kwrere abko Salomónkwe kitani ñakare jabtä.

³⁰ Kri blü tä neme jötrö köböitibe, abti jändrinane angwane mikata ngire ñukwäte, akwa Ngöböta ngibiare kuin, ¿ye mun abko ie dän ñan biandre Ngöbökwé ya amarebti munta tödeke ñakare täte Ngöböbti ye?

³¹ Munkwe ñan töbika dikaro, kä rika kukwe ngwentari krörö jae au: ¿Nikwe mrö ño kwetadi amne nikwe dre ñadi tomnane? Erere arato, ¿nikwe dän ño kitadi jabtä se? munkwe ñan nie kore jae au,

³² ñobtä ñan angwane nitre ñakare israelitare abko bäri tä nakwen kisere jändrän ye jiebti, akwa mun käta dre mdei nike, ye abko garera jökrä Ngöbö mun Rün kä käinbti seye amne niarakwe jändrän ye biandi munye, aisete munkwe ñan töbika dikaro jändrän nünankrä yebtä jakrä.

³³ Ne aisete, jändrän jökrä Ngöbökwé tä mikani jenena munkrä, ye munkwe kánántari káne amne, mun rabadre nüne metre Ngöbö ngwäreki, ye munkwe kánántari arato angwane, jändrän jökrä mdei nikata munkwe ye Ngöbökwé biandi munye arato.

³⁴ Mdakäre abko, köbö mdara jire jatadi jetbe angwane, dre dre rakadikä, yebtä munkwe ñan töbika dikaro, ñobtä ñan angwane köbö jetbe ye abko jatadi kukwe mdara jire ngwana töbikakrä munye, aisete köbö kwatirekwatire te kukwe tarä keta kabre ni mikakäre töbike, aisete kukwe jatadre mate ño ño munbtä jetbe, yebtä munkwe ñan töbika dikaro.

7

*Ñan ñäkädre ni mda mda rüere
(Lucas 6.37-38,41-42)*

¹ Mdakäre abko, Ngöbökwe ñan kukwe ükadrete mun rüere, abkokäre munkwe ñan bika kri, käkwe ñäkä blo ni mda mda rüere,

² ñobtä ñan angwane munkwe ñäkädre ño ño ni mda mda rüere, ye kwrere Ngöbökwe kukwe ükadite munkrä. Erere arato, munkwe ñäkädre krübäte ni mda mda rüere ne ngwane, Ngöbökwe kukwe ükadite krübäte mun rüere amne, munkwe ñäkädi chi ni mda rüere ne ngwane, ye näre Ngöbökwe kukwe ükadite mun rüere.

³ Mdakäre abko, kukwe käme btä nita ja mike ngite kri, ye abko ti bike bä mike kri oto kri kwrere amne kukwe chi ye abko ti bike bä mike kä büre chi ye kwrere abko krörö: ¿Kri oto bäri kri tä ma okwäte, ye ño abko ma töbikare ñakare jae amarebti kä büre chi ma mräkä okwäte, abkobtä mata nebe ja ngwen ruen tare ye?

⁴⁻⁵ ¿Ye ñobtä kri oto bäri kri tä ma okwäte abko mata dianka nütüre ñakare jae amarebti, kä büre chi ma mräkä okwäte abko ie mata niere: Ti mräkä, kä büre ma okwäte ye, ti tuemetre denkä jae, mata niere ie? ¿Ye ñan ngwarbe, mata ja bä mike kuin ma mräkäbtä, käta kukwe nuene kore yera! Kri oto kri ma okwäte ye ara jire makwe dianka käne jae. Yebti kä raba tuenta kuin mae angwane, batibe makwe kä büre chi ma mräkä okwäte ye dianka mda ie. Ye kwrere, munta kukwe nuene bäri kämekäme abko okwäbti, ni mdata ja mike ngite chi abko mun ñan bika bäri kise ngwen ni yebtä. Munkwe ñan ñäkä jire chi ni yebtä, akwa kukwe käme, yebtä mun raba moto ulire, bti kukwe ye tuemetre jire jökrä käne, abti mun raba mun mräkä die mike.

⁶ Ni ruäre abko krübäte amne romon dikaro nukro kwrere. Ni ye ie munkwe ñan jändrän kuin Ngöbökwe bian, ñobtä ñan angwane nane rikwitadre mun rüere amne nukro käkwe ni tikadrekä kiakia ngrabare tubti, ye kwrere jatadre nuene munbtä. Erere arato, ni tärä ruäre abko mtü kwere käta jändrän ütiäte ni mdakwe perla ütiäte kri kwrere mike ngwarbe jae. Ni ye abko ie jändrän kuin Ngöbökwe ütiäte kri tä munkwe ye abko munkwe ñan kita temen kräke, ñobtä ñan angwane ñan rabadi ütiäte kräke, aisete dikadikä jökrä bti ta kwe.

*Jändrän kärädre janknu Ngöböye
(Lucas 11.9-13; 6.31)*

⁷ Käre munkwe jändrän kärä Ngöböye amne Ngöbökwe biandi munye. Erere arato, munkwe jändrän känäntari Ngöbö kanti amne kwandi munye. Erere arato, nita neme jukwebtä jändrän kärere ni mdaye, ye kwrere käre munkwe jändrän kärä jukwebtä Ngöböye angwane, Ngöbökwe jukwe tikadi, käkwe biandi munye,

⁸ ñobtä ñan angwane nireta jändrän kärere, ye erere bianta ie amne, nireta jändrän känentari jakrä, ye erere tä kwen ie amne nireta ñäke jukwebtä abko ie Ngöböta jukwe tike amne tä jändrän bien ietre.

⁹ Ngöböta jändrän bien kore, yebtä abko ti bike kukwe bä mike krörö mda: ¿Mun mden ie ngäbäkre munkwe tä ban ribere kwetadre jae amne munta jä bien kwetadre ie?

¹⁰ Erere arato, ¿mun mden ie ngäbäkreta gwa kärere kwetadre jae amne munta tbi krübäte bien kwetadre ie?

¹¹ Mun abko moto käme, akwa ngäbäkre munkwe, ie jändrän kuin bian gare munye. ¿Se mun Rün kä känbti bäri moto kuin munkrä se abko munkwe jändrän kuin kärädre ie abko ñan biandre kwe munye ya? ¿jänri! Munkwe dre dre kärädre ie, erere biandi kwe munye.

¹² Mdakäre abko, ni mda mdakwe jändrän kuin nuendre munkrä, ie mun töta nebe, ye kwrere munkwe jändrän kuin nuen ni mda mdakrä, ñobtä ñan angwane munkwe nünandre kore angwane, Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye amne kukwe tikani nitre Ngöbö kukwei niekäkwe, ye mun rabare mike täte metre.

Jukwe Krä chi
(Lucas 13.24)

¹³ Mdakäre abko, mun tö näin Ngöbö kánti ne ngwane, jukwe Krä chi abko kánti ta mun rika, ñobtä ñan angwane jukwe kwata kri amne ji kwata kri abko këta niken ni ngwena kë ja tare nikakrä kánti amne ni kwati tä niken jukwe kwata kri yete ta amne ji kwata kri yehti.

¹⁴ Akwa jukwe amne ji këta niken ni ngwena nüne kärekäre Ngöböbe abko Krä chi amne ni ñan raba dikekä nuäre bti, ye abko nebe tare ni kwati kräke, aiseite ni braibe tä niken jukwe Krä chi yete ta amne ji Krä chi yehti.

Jesukwe ni töi bä mikani kri ngwäbtä
(Lucas 6.43-44)

¹⁵ Mdakäre abko, nitre ni ngökaka tä näin blite Ngöbö käbti tä niere, ye ngäniene munkwe ja ngibia, ñobtä ñan angwane obeja jäme kwrere tätre ja bä mike, bti tätre nüke mun kánti, akwa era metre niaratre töi abko lobo krübäte kwrere jire, bti tätre nüke.

¹⁶ Niaratre tä nüne ño, yehtä rükadre gare munye abko ti bike bä mike krörö: Kri mden mden tukwätetukwäte btä nita uba ngwä ötö ñakare. Erere arato, kri ochitukwä krie kwrere, btä ni higo ngwä ötö ñakare jire chi arato,

¹⁷ aiseite kri kuin uba o higokrie kwrere abko käre ngwäta nebe kuin amne kri käme abko käre ngwäta nebe käme.

¹⁸ Ye abko, kri kuin ñan ngwä rabadre käme jire chi amne kri käme abko ñan ngwä rabadre kuin jire chi arato.

¹⁹ Kri mden kämekäme abko ngwä nebe ñakare kuinkuin abko erere tikakata, bti kitata ñukwäte abko garera munye.

²⁰ Ne aiseite, nitre ni ngökaka ye tätre nüne ño, yehtä rüka gare munye.

²¹ Mdakäre abko, ñan ni jökrä käkwe niedi krörö tie: Ti Dänkien, niedi kwe tie abko köböire näin kä käinbti, akwa ti Rün tä kä käinbti abko tö dreye, ye erere nire nire tä nuene, këta mike täte, ni ye kwrere aibe näin kä käinbti.

²² Ne aiseite Ngöbökwé kukwe ükadite ni jökrä kräke, ye näire ni kwati rabadi niere tie: Ti Dänkien, nunkwe Ngöbö kukwei kuin mikani gare ma käbti amne nunkwe üai kämekäme juanintari mento ma käbti. Erere arato, nunkwe sribi kri ñan tuabare nuenbare kabre ma käbti arato, aiseite nun rabadre nüne kärekäre kä käinbti mabe abko ni kwati rabadi niere kore tie.

²³ Akwa ye ngwane tikwe niedi krörö ietre: ¡Mun gare ñakare jire chi tie amne, mun abko kukwe nuenkä kämekäme, aiseite nän möbe mento tibtä! tikwe niedi ietre.

Ju mikaka nibu
(Marcos 1.22; Lucas 6.47-49)

²⁴ Ye mden tita dirire abko ni iti tä ti kukwei nuen amne tä mike täte, ni ye abko ti bike bä mike krörö: Ni iti töbtä käkwe ju mikani jäkwata ribi bti.

²⁵ Yehti ñu jatani jobe temen amne ñö nikani niren niren kri jate amne müre nükani mate ribi krübäte ju yehtä, akwa ju ye mikani jäkwatabti, aiseite namani janknu amne ñan nikani temen. Ni ti kukwei mikaka täte abko ti tö nibi bä mikai kore.

²⁶ Akwa tita kukwe dirire ne ni iti käkwe kukwe nuadre, akwa ti kukwei mikadre täte ñakare kwe, ni ye abko ti bike bä mike krörö: Ni iti töi ñakare käkwe ju mikani angwane, ju ye abko mikani ümanbti kwe.

²⁷ Yebti ñü jatani jobe temen amne ñö nikani niren kri jate amne müre nükani mate ribi krübäte ju yebtä, käkwe ju kwitaninkä jökrä temen, käkwe ju juani ngwarbe jökrä kân. Ye kwrere abko nire nire ñan tä ti kukwei mike täte abko ti tö nibi bâ mikai kore. Abko kore se.

²⁸ Jesu käkwe blitabare ünän jökrä kore angwane, ni kwati nämane näin ben, ye ñan töi namani krütare jökrä kukwe diribare kwe yebtä,

²⁹ ñobtä ñan angwane ni töbtä di kri käkwe diri ja di ngöi, kwrere jire Jesukwe diribare ietre amne, Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre abko nämane dirire, ye kwrere Jesukwe diribare ñakare. Yebtä abko ñan töi namani krütare Jesu kukweibtä.

8

Ni iti kwata bren lebra kisete abko Jesukwe mikani quinta (Marcos 1.40-45; Lucas 5.12-16)

¹ Jesu nämane ngitiobtä, yebti nikaninta nebata ngitiobtä ngüsrüri mda angwane, ni kwati nikani niara jiebti.

² Ye btäräbe ni iti bren lebra kisete, abtä ngütüete abko jatani Jesu ngäbti angwane, namani ngukudokwäbti temen Jesu ngwäreki, käkwe niebare ie:

Ti Dänkien, ma tö ti mikaita quinta ne ngwane, ma di tärä nuendre gare tie, aiseite makwe ti mikata quinta, ie ti tö nibi, niebare kwe ie.

³ Angwane Jesukwe kise mikani btä, käkwe niebare mda ie:

Ma rabata quinta, ie ti tö nibi, aiseite gwängwarbe ma bike nebata quinta, niebare kwe ie.

Ye btäräbe ni ye kwata ngütüete namaninta quinta jökrä ngrabare.

⁴ Angwane Jesukwe niebare krörö mda ie:

Tikwe ma mirita quinta, ye makwe ñan nie jire chi ni mda mdaye, akwa ma rika ja kwata quinta mike tuare ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäreye amne ni bren kore tä nebata quinta abko käkwe jändrän mden mden biandre niebare Moisékwe, ye erere ma rika ngwena biandre Ngöböye. Yebtä abko ma nenante quinta abko rabadre gare ni jökräye, abkokäre ma rika jändrän ye ngwena. Abko kore se, niebare kwe ie.

Rükä dänkien romanobo käkwe tödekani metre Jesubti (Lucas 7.1-10; Juan 4.43-54)

⁵ Yebti Jesu nikani nebe juta Capernaúmte angwane, rükä dänkien romanobo jatani iti nüke Jesu kánti ja di käräkäre ie,

⁶ käkwe niebare krörö:

Ti Dänkien, sribikä tikwe bren jume dikaro tikän amne ruen ñakare ngrabare abko kisete tä ja tare nike krübäte abko ti ki niere mae, makwe mikadre quinta abkokäre, niebare kwe Jesuye.

⁷ Angwane Jesukwe niebare mda ie:

Ye ti näin miketa quinta makrä mtare, niebare kwe ie.

⁸ Abtä niarakwe niebare mda Jesuye:

Ti Dänkien, ni ütiäte ñakare ti ne kwrere abko gwiriete ni ütiäte ma ye kwrere nin rükadre jire chi ruen tie. Akwa sribikä tikwe rabadreta quinta abko makwe niedre jirekåbe nete angwane, rabadita quinta abko gare tie abko ti tö nibi ribei mae,

⁹ ñobtä ñan angwane ni mda bäri ütiäte ütiäte, ben tita sribire, kåta dre nuemna tie, erere tita nuene. Erere arato, nitre rükä tä sribire tibe abko, tita juen, ye tä niken jötrö ngwarbe. Jakwe, tita niere ie, jötrö ngwarbe tä kite. Mdakäre abko, ni klabore tikwe, ie sribi ne nuene, tita niere, jötrö ngwarbe tä nuene. Ne aiseite, tita dre niere, erere tä nebe bare täte jökrä. Ye kwrere arato, makwe dre dre niedre sribikä bren tikwebtä abko erere rabadi bare

täte mae ruen tie, aisete tita ja di ribere kore mae. Abko kore se, niebare kwe Jesuye.

¹⁰ Yebtä abko, Jesu ñan töi namani krütare mda ni ye kukwei nuare kore angwane, nitre nämane näin Jesube, ie Jesukwe niebare krörö mda:

Ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Ni tödeke kwatibe Ngöböbti ni ne kwrere, nin ngämi kwen jire tie nitre israelita ngätäite, amarebti ni menteni nünanka juta mdara jire te tä tödeke kwatibe Ngöböbti nūke kwen mtare tie nere.

¹¹ Nebtä abko ti bike kukwe metre niere krörö munye: Nitre ñakare israelitare kä jökräbti temen abko näin nebe mröre ketetibe Abrahambe, Isaabe anne Jacobobe kä káinbti sete, Ngöböta gobrane ye kánti.

¹² Akwa mun israelita ye ara jire rabadre káne Ngöbö kánti kä káinbti sete, akwa ñan rabadre bare kore, akwa kä bäri iko te Ngöbökwé mun kitadi ju bäre niara okwä bäre mento. Ye kánti mun rabadi ja múaire krikri be amne ja tare nikabtä mun rabadi ulire dikaro. Abko kore se, niebare Jesukwe ni kwatiye.

¹³ Yebti rükä dänkien ye ie Jesukwe niebare:

Ti di tärä ni sribikä makwe mikakrä kuinta kore nibi era makrä, ye erere nibira kuinta, aisete nänta ja gwiriete, niebare Jesukwe ie.

Ye erere bkänä sribikä namaninta kuinta batibe.

*Jesukwe Simón köbrän merire mikaninta kuinta
(Marcos 1.29-31; Lucas 4.38-39)*

¹⁴ Abti Jesu nikani Pedro gwiriete angwane, Pedro köbrän merire abko nämane bren drangwan kisete, abtä nämane kitanintbe jänbti temen, kánti Jesu namani.

¹⁵ Jesu namani kánti angwane, Jesukwe nuaninbtä jirekåbe kisebtä. Ye btäråbe drangwan nikaninbe batibe btä, namanintabe kuinta, aisete nükani dikekåta krö, kä nikani mrö kånene Jesu bukakrä.

*Jesukwe ni bren bren mikaninta kuinta
(Marcos 1.32-34; Lucas 4.40-41)*

¹⁶ Yebti kä jatanina iko angwane, ni kwati nämane ja tare nike úai kåme kisete abko jånikani Jesu kánti angwane, Jesu nikani úai kåme ye juentari mento, erere úai kåme ngítiani jökrå mento btåtre. Erere arato, ni bren ño ño erere jånikani Jesu kánti yete abko Jesukwe mikaninta kuinta jökrå arato.

¹⁷ Kukwe nakaninkå kore, ye abko ni Ngöbö kukwei niekå kira kådian nämane Isaías abko köböire Ngöbö kåkwe kukwe krörökrörö niebare kira Jesubtä abko erere rabadre bare, abkokåre kukwe nakaninkå kore se:

Niarakwe bren dianinkå nibtå amne, ni mikaninta kuinta jökrå kwe, *Isaías 53.4*

abko Ngöbökwé niebare kore Jesubtä Isaías köböire abko erere namani bare.

*Ni rikadre Jesu jiebtí abko tare
(Lucas 9.57-62)*

¹⁸ Yebti ni jatani nūke kwati dikaro Jesu bäre temen namani tuen ie angwane, ja ngwiamna Ñö Okwä Kri Galilea kwärå nakri kwe.

¹⁹ Ye btäråbe ni iti Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikå kåkwe krötabare Jesu ken, kåkwe niebare ie:

Dirikå, ma näin mdente erere, ye kánti ti rikai siba mabe, niebare kwe Jesuye.

²⁰ Abtä Jesukwe niebare mda ie:

Nukro kånsenta, kwe kä mkå tärå nünankrä amne, nukwå nikenkå kåinta abko juda tärå kwe nünankrä arato, akwa ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne abko kwe kä ñakare jire chi jadükakrä. Ne aisete ma tö jatai tibe ne ngwane, ma rabadre juto biare nūne ti kwrere arato, niebare Jesukwe ie.

21 Yebti ni mda nämane näin Jesube kākwe niebare mda ie:

Ti Dänkien, ti tuemetre nikenta ken ja gwiriete, abti ti rün krütadi, tikwe doboi mikadi, ye täbti ti näin mabe, niebare kwe Jesuye.

22 Angwane Jesukwe niebare mda ie:

Nitre ie Ngöbö gare ñakare abko tä ni ngwäkäre kwrere Ngöbö ngwärecri, ye tuemetre ni ngwäkäre doboi mike amne ma abko jata janknu ti jiebti, niebare Jesukwe ie.

Jesukwe müre amne ñö mikani kwekbe
(Marcos 4.35-41; Lucas 8.22-25)

23 Yebti Jesu nakwani rute amne nitre ja töitikaka ben abko nikani siba niarabe.

24 Nikanina ñöbti se kwrere angwane, batibe müre jatani mate ribi krübäte ñübe mni mni, ye abko namani ñö kite jökrä rute, aiseite ru jatani niken ñöte nguse, akwa Jesu abko nämane kibien.

25 Yebtä abko nitre ja töitikaka ben nikani gaenkrö, kākwe niebare ie:

¡Nun Dänkien, ni dentari! Ni kite niken ñöte nguse, namani niere Jesuye.

26 Abtä Jesukwe niebare ietre:

¡Se ñöbtä munta tödeke ñakare dikaro Ngöböbti amarebti mun nibi nek-wetekä krübäte dikaro ja jiebti ye! niebare Jesukwe ietre.

Jesukwe ñäkäbare kore ietre, bti nükani dikekä krö, kākwe ñäkäbare müreye amne ñöye. Ye btäräbe müre amne ñö namani kwekbe jökrä.

27 Yebtä abko, nitre ja töitikaka Jesube ñan töi namani krütare mda Jesubtä, kä namani niere jae kwärükwäri:

¿Ni ne abko ni ñö amarebti müre amne ñö käta kukwei mike täte jökrä se? namani niere jae kwärükwäri.

Ni Gadarabo nibu, btä Jesukwe üai käme juanintari mento
(Marcos 5.1-20; Lucas 8.26-39)

28 Yebti Jesu nikani nebe Ñö Okwä Kri Galilea kwärä nakri kākä Gadara kánti angwane, ni nibu btä üai käme nämane nüne abtä nämane nüne kä mkäte rökabti abko jatani nuke Jesu ken. Nitre nibu btä üai käme nämane nüne ye abko nämane romon krübäte, aiseite nämane nüne rökabti, ye kántita ni ñakare jire iti ie ja namani nuke töre dikekä yere.

29 Akwa Jesu nikani yere angwane, nitre nibu ye namani niere krörö Jesuye:

Jesu Ngöbö Odei, ¿ye ñöbtä ma kite nun nike nete ye? ¿Ngöbökwä kä kitani nun mikäkäre ja ngie nuen, ye känenkri ma kitera nun mike ja tare nike ya ñö yere? namanintre niere Jesuye.

30 Kä ye kánti abko känime se kwrere mtü nämane kabre mröre

31 angwane, üai käme kākwe niebare Jesuye:

Ma bike nun juentari mento nitre nebtä ne ngwane, mtü tuen sete sebtä makwe nun juan, niebare kwe ie.

32 Angwane Jesukwe niebare üai kämeye:

Mun nän mento nitre nebtä, niebare mda kwe.

Ye btäräbe üai käme ye nakwaninkäbe mentokwäre nitre yebtä, bti nikan-intre jökrä mtü kabre yebtä. Ye btäräbe mtü jökrä kākwe ja takäninte, nikani betekä jökrä ja jiebti kä btä motokwäre, nikani ngitiekä jökrä ñöte, kánti müre neketani jökrä.

33 Angwane nitre mtü ngibiaka nämane yete abko ngitiani jökrä, nikanintre nebeta jutate angwane, nitre nibu btä üai käme nämane abko btä kukwe nakaninkä ñö ñö amne kukwe nakaninkä ñö ñö mtübtä ye abko tanbare jökrä kwetre jutate yete.

³⁴ Yebtä abko nitre nünanka juta yete nikani kwati Jesu kánti, namanintre Jesu kánti angwane, Jesukwe kä mikadrekä kä ye kánti abko namani ribere ie.

9

*Ni ruen ñakare ngrabare abko Jesukwe mikaninta kuinta
(Marcos 2.1-12; Lucas 5.17-26)*

¹ Yebti Jesu nakwaninta rute nitre ja töitikaka benbe, bti nikanintreta mda Ñö Okwä Kri Galilea kwärä nakri amne nikani nebeta ja käite Capernaúnte.

² Abti ni iti ruen ñakare ngrabare abko kisete ñan dikaka kä abko nämane mikani jänkwatera abko ni mda mda nükani ngwena Jesuye. Nitre nükani ni bren ngwana amne ni bren ye namani tödeke kwatibe Jesubti namani tuen ie angwane, Jesukwe niebare ni bren yeye:

Ma ngite Ngöbö rüere, ye tikwe dininkä mabtä, aisete kä raba nuäre mabtä ti mräkä, niebare kwe ie.

³ Angwane Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikatre nämane ruäre yete abko namani töbike krörö Jesubtä: Ni noko käkwe ñäri kore se abko ñäri Ngöbö ara jire rüere kwe, namanintre nütüre Jesubtä.

⁴ Akwa niaratre namani töbike kore ye abko gani Jesukwe, abtä niebare kwe ietre:

¿Ye ñobtä amarebti mun töi kämekäme dikaro kore ye?

⁵ ¿Dre abko bäri nuäre niedre: Ma ngite Ngöbö rüere ye tikwe dininkä mabtä abko bäri nuäre niedre ya? o ¿Näin krö, nánta abko bäri nuäre niedre ya? Ye abko, ma ngite Ngöbö rüere ye tikwe dininkä mabtä abko bäri nuäre niere, ñobtä ñan angwane raba bare ya, ñakare ya ñan jatadre munye.

⁶ Akwa ti Ni Kä Nebtä Ngobo, ne ie Ngöbökwé ja di biani mun ngite Ngöbö rüere diankakäre munbtä kä nebtä, ye abko ti bike bä mike tuadre munye, niebare Jesukwe.

Ye btäräbe ni ruen ñakare ngrabare ye ie Jesukwe niebare:

Näin krö. Jänkwatera makwe ye den kisete amne nánta ja gwiriete, niebare kwe ie.

⁷ Angwane jötrö ngwarbe ni ruen ñakare ngrabare ye naninkrö krö amne nikaninta ja gwiriete.

⁸ Nitre nämane yete okwäbti kukwe nakaninkä kore, yebtä abko namanintre nekwetekä krübäte, akwa Ngöbökwé ja di biani kri ni kä nebtäye namani tuen ietre, abtä namani Ngöbö käikitekä.

*Jesukwe Mateo käräbare ja töitike jabe
(Marcos 2.13-17; Lucas 5.27-32)*

⁹ Abti Jesu nikaninta angwane, kä jändrän ütiä biankrä gobran romanobokrä, kánti ni nämä takänintbe iti jändrän ütiä kärere. Ni kädian nämane Mateo, ye abko ti ara, btä Jesu okwä rababa. Angwane Jesukwe nieba tie:

Brän tibe, nieba kwe tie.

Angwane jötrö ngwarbe ti Mateo rükaba dikekä krö, rikaba Jesu jiehti.

¹⁰ Yebti Jesu nämä mröre ti gwiriete angwane, nitre jändrän ütiä käräkä gobran romanobokrä rükaba kwati amne ni mda mda nämä tuen käme ni israelita ruäre ye abko rükaba amne rababa takänintbe jökrä mesabtä mröre ketetibe Jesube amne nitre ja töitikaka Jesube ye ben gwaire arato.

¹¹ Jesu nämä mröre kore, ye tuaba nitre bariseokwe angwane, nieba kore kwetre nun ja töitikaka Jesube yeye:

¿Nitre jändrän ütiä käräkä gobran romanobokrä abko käme amne ni mda mda mukwe nuenkä kämekäme se gare ñakare dirikä munkwe seye ya amarebti tä mröre jame ketetibe ben se? nieba kwetre.

¹² Nitre bariseo kākwe ñākāba kore, ye jaraba Jesuye angwane, Jesukwe ja bā mikaba ni krākā bianka kwrere amne nitre jändrän ütiä kārākā amne nitre kukwe nuenkā kāmekāme, ye bā mikaba ni bren kwrere, kākwe nieba krörö mda ietre:

Ni kuin bren ñakare ye abko ñan tä ni krākā bianka ribere jabtä, akwa ni bren bren abtä tä ni krākā bianka ribere jabtä abko ti tö nibi niei munye.

¹³ Ne aiseté Ngöbö Kukwei tä tikani krörö ti bike niere, nebtä mun rika ja töitike gwi:

Munkwe ni mda mda ngwiandre ruentari tare jae, ye abko ie ti tö bäri.

Akwa mun tädre jändrän bien jirekābe kukwadre tie, ye abko ie ti ñan tö bäri,

Oseas 6.6

niebare Ngöbökwé. Yebtä mun rika ja töitike, ñöbtä ñan angwane ni ie ja ruen kuin demé au Ngöbö ngwäreki mun kwrere, ye abko ñan ti jatani kärere Ngöbö kukwäre, akwa ni kukwe kāmekāme nuenkā Ngöbö rüere ye mden abko ti jatani kärere Ngöbö kukwäre. Abko kore se, nieba Jesukwe nitre bariseoye.

*Ñöbtä nitre ja töitikaka Jesube ñan nämāne ja bäine
(Marcos 2.18-22; Lucas 5.33-39)*

¹⁴ Yebti nitre nānkā Juan Bautistabe kākwe krötāba Jesu ken, kākwe nieba ie:

Nun nānkā Juanbe btä nitre bariseo, nunta ja bäine Ngöbökrä, ¿se ñöbtä abko nitre ja töitikaka mabe abko ja bäine ñakare Ngöbökrä sere? nieba kwetre Jesuye.

¹⁵ Abtä Jesukwe kukwe bā mikaba ietre, kākwe ja bā mikaba ni ja mikaka gure kwrere amne nitre ja töitikaka ben abko bā mikaba kwe ni ja mikaka gure kukwe muko kwrere, kākwe nieba ietre:

Ni iti tä niken ja mike gure angwane, tä kukwe muko kwekwe nübaire kā ngwiankāre nuäre gwaire jabtä, ¿ye ngwane ni ja mikaka gure ye tädre siba bentre angwane, kukwe muko ye raba moto ulire ja bäine ya? Ñakare, akwa ni ja mikaka gure ye jārikadre kukwe muko okwābti, ye ngwane rabadre ja bäine abko kore rakadikā nitre ja töitikaka tibe yebtä.

¹⁶ Mdakāre abko, ti bike kukwe mdara jire bā mike krörö munye:

Dän ngututu gudikadre dän kukwän btinbti angwane, dän kukwän btin tä dän ngututu kwaenkā bäri mda abko kisete dän ngututu rötadreteta angwane, rötadrete bäri kri mda, aiseté ni ñan raba dän ngututu gudike dän kukwän btinbti.

¹⁷ Erere arato, chibo kwata dikani kira uba döi ngwäre, te ni ñan raba uba döi mräre keke mikadre kwaka, ñöbtä ñan angwane uba döi bānān jatadre dime amne rikadre nokrekā, ye kākwe chibo kwata ngututu trekadre amne rikadre ngwarbe uba döi kwaka ben ngöi jökrä arato. Mden kisete, uba döi mräre mikadre kwaka abko kekadre chibo kwata btinte, uba döi amne chibo kwata ñan rikadre ngwarbe. Abko kore se, nieba Jesukwe nitre nānkā Juanbe yeye.*

Ngäbākre krütani abko Jesukwe mikaninta nire amne meri bren abko mikaninta kuinta kwe

(Marcos 5.21-43; Lucas 8.40-56)

* **9:17** Kukwe diribare Jesukwe abko dän btin amne chibo kwata btin kwrere. Erere arato, kukwe diribare mekera abko dän ngututu amne chibo kwata ngututu kwrere, aiseté nitre ja töitikaka Jesube nin rabadre Jesu kukwei mike täte gwaire kukwe diribare mekera ye ben, ñöbtä ñan angwane kukwe diribare Jesukwe abko bā jene kukwe mdakrä aiseté.

18 Jesu nāma blite kore, ye btārābe ni iti ji dokwāte nitre israelita ngātāite jataba, rikaba ngitiekā ngukudokwābti temen Jesu ngwārekri, kākwe nieba krōrō ie:

Ti ngānkān küre gwā tikān, akwa ma rikadre tibe, kākwe kise mikadre bti angwane, rükadreta nire nibi ruen tie, aisete ti ki ma kārere btā ye, nieba kwe Jesuye.

19 Ye mden kisete, Jesu rikaba dikekā amne rikaba ni ji dokwāte yebe amne, nun ja tōitikaka Jesube rikaba siba ben arato.

20 Angwane abko meri rikaba iti Jesu jiebti. Meri ye abko kā kwā jātābti kubura nikani bren dbā tibiere abko kisete nāmane ja tare nike. Meri ye abko kākwe krōtaba ja ken Jesu trōkri, kākwe dān Jesubtā nuabtaba tiebe kōrābtā,

21 ñobtā ñan angwane rababa tōbike krōrō: Tikwe dān kōrā aibe nuadrebtd Jesubtā angwane, ti rabadreta kuinta, nibi ruen tie, rababa nütüre kore, aisete dān nuabtaba kwe Jesubtā.

22 Meri ye kākwe dān nuabtaba Jesubtā angwane, Jesu rikwitateba ja jiebti, kākwe niara tuaba ja kāne, bti nieba krōrō kwe ie:

Ti mrākā, makwe tōdiri kwatibe tibti, kōbōire ma nibirate kuinta, aisete makwe kā ngwian nuāre jabtā, nieba Jesukwe ie.

Ye btārābe meri ye rababata kuin batibe.

23 Yebti Jesu rikaba janknu mentokwāre nebe ni ji dokwāte ye gwiriete angwane, nitre nōrā jūkaka dobo mikakrā ye namanina biare nōrā jūke dobobti, btā Jesu okwā rababa. Erere nitre mūrū ngwākā müaikā nāmane ngetrekā krikri be, btā Jesu rababa.

24 Angwane Jesukwe nieba ietre:

Ngābākre merire noko küre ñakare, akwa tā kibien, aisete mun nān jōkrā mento nete, nieba kwe ietre.

Abtā nitre ye rababa Jesu kōtaire jōkrā mda.

25 Akwa Jesukwe juantariba jōkrā mento, bti Jesu rikaba nebe gwi, kākwe mūrū ngwākā ye kaba küdebtī angwane, ngābākre merire ye rükabata krō batibe.

26 Kukwe rakakaba kore ye abko kādrie rikaba batibe jōkrā kā ngrabare temen Galileate.

Ni nibu ie kā tuen ñakare abko Jesukwe mikaninta kuinta

27 Ni ji dokwāte gwiriete Jesu nāma, yebti rikabata angwane, ni nibu ie kā tuen ñakare abko rikaba ngwānenkā kri krōrō Jesu jiebti:

¡Jrei David tukwe mrākā, nun ngwen ruentari tare jae! rikaba niere Jesu jiebti.

28 Yebti Jesu rikaba gwā angwane, nitre nibu ie kā tuen ñakare ye kākwe krōtaba Jesu ken angwane, Jesukwe nieba ietre:

¿Ti di tārā mun okwā mikakrāta kuinta ye abko era munkrā amne yebti munta tōdeke ya? nieba Jesukwe ietre.

Niaratre kākwe nieba mda:

¡Jānri nun Dānkien! nieba kwetre Jesuye.

29 Angwane Jesukwe kise mikaba niaratre okwābtā, bti nieba kwe mda ietre:

Munta tōdeke ño tibti, ye erere raba bare munkrā, nieba Jesukwe.

30 Ye btārābe niaratre okwā rababata kuin batibe amne kā rababa tuenta kuin ietre. Yebti Jesukwe mātrāba krōrō mda btātre:

Tikwe mun okwā mirita kuinta, ye munkwe ñan nie jire chi ni mda mdaye, nieba kwe ietre.

31 Akwa niaratre nikaninta krire ji ngrabare angwane, Jesukwe mikabata kuinta ño ye tanbare jōkrā kwetre kā ngrabare temen Galilea yete.

Ni kukwe ñakare abko Jesukwe mikani blite

³² Nitre nibu ye rikabata krire, ye btäräbe ni mdara jire jataba nüke Jesu kánti ni iti kukwe ñakare abko btä üai käme nämane nüne abko rükaba ngwena Jesu kánti.

³³ Jesukwe üai käme juantariba mento ni yebtä, ye btäräbe rababa blite kuin angwane, ni nämä kwati yete abko ñan töi rababa krütare mda, kä rababa niere krörö:

Kukwe nibi nakenkä ni okwäbti noko kwrere ni ngämi tuen jire chi bati kä Israelite nete, rababa niere kore.

³⁴ Akwa nitre bariseo abko rababa niere krörö:

Üai käme dänkien kri ara jire käkwe ja di bini ie, ye mden diebti abko üai käme junintari mento kwe ye, rababa niere kore Jesubtä.

Sribikä ñakare bökän Ngöbökrä

³⁵ Yebti sinagoga nämä juta krikrite amne juta kiakiate Galilea, kantikánti Jesu rikaba dikekä kwäräkwärä dirikäre mda. Ngöbö jatanina nüke gobrane nibti abko kukwe kuin btä Jesu nämä dirire angwane, ni bren bätäkä ngwarbe kisete nämane ja tare nike abko Jesu rababa miketa quinta.

³⁶ Akwa ni nämane kwati dikaro rababa tuen Jesuye angwane, nitre ye rababa ruentari tare kri Jesuye, ñobtä ñan angwane obeja ngibiaka ñakare abko jändrän krübäte tä nike bäri amne di ñakare ja ngibiakrä rüe ngäniene, aibe kisete tä nebe dräre, ye kwrere jire nitre ye rababa tuen Jesuye.

³⁷ Abtä nun ja töitkaka ben, ie nieba krörö kwe:

Nura nena biare kabre ötadre, ye kwrere ni kwati tä juto biare ngwiandre Ngöböye, akwa sribikä ñakare bökän,

³⁸ aisetse sribi Bkänkä Ngöbö käkwe sribikä mda mda juandre jötrö sribire abko munkwe ribe ie, nieba Jesukwe nunye.

10

Jesukwe nitre ja töitkaka ben juani Ngöbö kukwei dirire

(Marcos 3.13-19; 6.7-13; Lucas 6.12-16; 9.1-6)

¹ Yebti nun ni jätäbti nibu ja töitkaka Jesube abko Jesukwe käräba, bti ja di bianba kwe nunye üai käme juantarikrä mento. Erere arato, ni bren bätäkä ngwarbe abko nunkwe mikadreta quinta, abkokäre ja di bianba kwe nunye.

² Nun ni jätäbti nibu ja töitkaka Jesube abko nere:

Bäri käne abko Simón (Simón ne arabe kädian nämane Pedro arato)

amne Andrés. Andrés ne abko Simón etba,

Santiago amne etba kwe Juan.

Niaratre nibu ne abko Zebedeo ngobo.

³ Felipe amne Bartolomé; Tomás amne ti Mateo.

Ti ne mden nämane jändrän ütiä kärere gobran romanobokrä.

Santiago (Santiago ne abko Alfeo ngobo) amne Lebeo. Lebeo ne arabe kädian nämane Tadeo arato.

⁴ Simón cananista amne mrä abko Judas Iscariote. Judas ne mden käkwe Jesu kitani ngise rüeye mrä.

⁵ Jesukwe nun ni jätäbti nibu juanba dirire angwane, nun töi tikaba krörö kwe:

Nitre ñakare israelita tä nüne, ye kantikánti mun ñan rika. Erere arato, nitre Samariabo tä nüne, ye kantikánti mun ñan rika.

⁶ Akwa nitre israelita tä nianinte obeja kwrerekwrere, ye ara jire kánti mun rika,

⁷ käkwe diri krörö ietre: Ngöbö kebera nüke gobrane nibti, munkwe nie ietre.

8 Amne ni bren bren abko munkwe mikata kuinta. Erere arato, ni krütanikrütani abko munkwe mikata nire amne, ni ngütüete ngrabare lebra kisete abko munkwe mikata kuinta amne nire nire btä üai kämekäme tä nüne abko munkwe juantari mento btätre. Mdakäre abko, tikwe ja di bini munye sribi ne nuenkrä, ye abko tikwe bini ngwarbe munye, aiseti munkwe sribi ne nuen angwane, munkwe ñan ütiä kärä arato.

9 Mdakäre abko mun rika angwane, mun ñan rika ngwian orore, platare amne cobrere ngwena jire chi jae.

10 Ye kwrere arato, mun ñan rika mrö ngwena droare jae amne, mun rika dän jabtäbe te amne mun ñan rika dän mdara jire ngwena kitadre jabtä. Erere arato, mun ñan rika sandalia mda mda ngwena jae amne mun ñan rika mökän mda ngwena biare jae, ñobtä ñan angwane ni sribikä mun kwrere abko nitre mun kukwei kaka ngäbti abko käkwe bukadre aiseti.

11 Mdakäre abko, mun rika nebe juta krite ya o juta chite, ye kanti nire tä biare mun kaen ngäbti töi kuinbti abko munkwe känä iti. Ye kanti mun raba nünentbe. Munkwe nünantbe niara ye aibe gwiriete abti mun rika ta.

12 Akwa mun rika nebe gwi angwane, ni nünanka gwi ye ie munkwe köbö ngwiantari jäme amne,

13 nitre nünanka ju yete, ie munkwe köbö ngwianditari, ye abko kadre ngäbti kwetre ne ngwane rabadi nünentbe jäme yete, akwa ñan kadre ngäbti kwetre ne ngwane, munkwe ñan ja kukwe gadrete ngwarbe arato.

14 Erere arato, nane ju mdente mun rika nebe amne juta mdente mun rika nebe, ye kanti nire nire ñan tö raba mun kain ngäbti ja gwiriete amne ñan tö raba mun kukwei tibtä mikai era ne ngwane, munkwe kä mikaka jirekäbe ju o juta yete, käkwe dobro mnü ngrükate ja ngotobtä, niaratre ngite au Ngöbö ngwäreki hä mikakäre ietre.

15 Ni yebtä ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Ngöbökwé kukwe ükadite ni jökrä kräke, ye näire abko Ngöbökwé nitre ye mikadi ja tare nike bäri kri krübäte. Ngöbökwé nitre juta Sodomabo amne nitre Gomorrabo mikani ja tare nike, yebti ta Ngöbökwé niaratre mikadi ja tare nike abko ti bike niere era metre kore munye, nieba Jesukwe nunye.

Nitre ja töitakaka Jesube käkwe ja tare nikadi Jesu dokwäre

16 Yebti Jesukwe nieba mda nunye:

¡Olo ketete ti kukweye munkwe! Ni mda mda abko krübäte lobo kwrere abko ngätäite tita mun juen obeja kwrere, akwa tbi tä juto biare mokrere jabtä, ye kwrere munkwe dikaka mokrere kwärä jabtä, akwa munkwe dikaka jäme ütü jäme ye kwrere arato.

17 Munkwe ñan dikaka okwä kware, ñobtä ñan angwane nitre krikri tä ji dokwäte jutate jutate, ye ie mun kitadi ngise amne niaratre käkwe mun ngö tikakamna sinagotate yete.

18 Mdakäre abko, tödekabtä tibti mun jänän ngite gobran ngwäreki amne jrei ngwäreki amne ye kanti munkwe blitadre tibtä nitre ñakare israelitare ngwäreki, abkokäre mun jänän ngite yete.

19-20 Akwa nitre kukwe ükatekä, ngwäreki mun järke ngite angwane, munkwe blitadre ño jakrä amne munkwe dre niedre, yebtä munkwe ñan töbika dikaro, ñobtä ñan angwane mun järebara ja ngwäreki yete angwane, ñan munkwe blitadi kaibe au jakrä akwa, Ngöbö mun Rün abko Üai kwe ara jire käkwe kukwe biandi munye ja kwetakrä jakrä amne blitadi kwe mun köböire munkrä.

21 Mdakäre abko, nitre tödekaka tibti abko etba kwekwe tödeke ñakare tibti abko käkwe kitadi ngise müre ketadre amne ngäbäkre tödekaka tibti abko rün kwe amne meye kwe käkwe kitadi ngise müre ketadre arato. Erere arato,

ngäbäkre rün amne meye tödekaka tibti ye abko ngobo kwekwe tödekaka ñakare tibti rikwitadi rüere, käkwe kitadi ngise müre ketadre. Ne abko rabadi nakenkä kore nitre tödekaka tibti btä.

²² Angwane, ni kwati mäta rabadi munbtä tödekabtä tibti, akwa nire nire käkwe nünandikä dite jabtä, käkwe ñan ti rükandrete abti krütadre, ni ye abko Ngöbökre dianditari.

²³ Ne aiseté juta te mun raba, ye kánti mun rüe raba näin kisere mun jiebti mun mikakäre ja tare nike tödekabtä tibti ne ngwane, mun gitia juta mdate. Mun ngämi dikekä juta kwatirekwatire te kä ngrabare temen kä Israelite, ye känenkri ti Ni Kä Nebtä Ngobo abko jatadita ne abko ti tö nibi niei metre kore munye.

Ñan ni mda jürä ngwian dre jabtä

²⁴ Mdakäre abko, ni ja töitikaka ye abko ñakare bäri ütiäte ni dirikä ye kräke amne ni klaboré ye ñakare bäri ütiäte bkänkä kwe ye kräke.

²⁵ Ne aiseté ni dirikä ti kwrere käkwe ja tare nikadre ño, ye kwrere ni ja töitikaka ben tädre juto biare ja tare nike. Erere arato, sribi bkänkä käkwe ja tare nikadre ño, ye kwrere ni klaboré kwe tädre juto biare ja tare nike sribi bkänkä ye kwrere. ¿Ti abko ju dänkien kwrere akwa ti abko Beelzebú* ara nieta tibtä mtare, se mun ti mräkätre ñan kädiandre kore arato ya? Jänri, kädiandre jökrä kore ni mdakwe, nieba Jesukwe.

Ñan kä jürä ngwian dre blite Jesubtä (Lucas 12.2-7)

²⁶ Yebti Jesukwe nieba krörö mda nunye:

Ni kwati rabadi mun rüere tikwe nini munye, akwa munkwe ñan ni mda mda ye jürä ngwian jabtä, ñobtä ñan angwane jändrän nuenta kaibe tiebe ye abko ñan tä nebe kärekäre tiebe. Erere arato, jändrän rükaninte kaibe, ye abko ñan tä nebe rükaninte kärekäre,

²⁷ aiseté tita kukwe niere kaibe kä ikote kwrere munye, ye abko mun rika kädriere ni jökrä ngwärekre kä ngwenbti amne, blitata tiebetiebe ni olote, kwrere jire tita blite munbe, ye abko mun rika niere jubti käin amne munkwe ngrate krikri kukwe nuadre ni mda mdaye.

²⁸ Mdakäre abko, ni mda raba mun ngrabare aibe kämike, akwa ñan raba mun üai mike ja tare nike kärekäre, aiseté munkwe ñan ni mda jürä ngwian jabtä; akwa Ngöbö abko raba mun üai kite mun ngrabare ye ben ngöi kä ja tare nikakrä kánti, Ngöbö ye aibe abko jürä ngwian jabtä munkwe.

²⁹ Ye abko, nukwä kiakia rürümointa kubu abko ütiä bianta bäri brai, aiseté ngwian bianta mnamube ütiäre, akwa Ngöböta nukwä ye tarere, aiseté mun Rün kä käinbti ñan töta nebe nukwä ye tuaimetre ngataen angwane, ñan tä ngataen jire chi kwati kä nebtä.

³⁰ Amne mun ara jire abko dokwä drüen kratirekratire abko tä gare jökrä Ngöböye,

³¹ aiseté Ngöbökrä mun abko bäri ütiäte kri nukwä kabre kabre bti ta, aiseté mun raba ja tare nike angwane, munkwe ñan kä jürä ngwian jabtä.

Nikwe ñan Jesu rükandrete (Lucas 12.8-9)

³² Mdakäre abko, nire nire tä nekete tibe abko niedre metre kwe ni mda mda ngwärekre, ni ye abko jen tikwe abko tikwe niedi arato Ngöbö ti Rün ngwärekre kä käinbti sete.

* **10:25 Beelzebú.** Nitre israelita nämáne Satana käden Beelzebú arato, aiseté Beelzebú abko Satana ara.

³³ Akwa nire nire kākwe ti rükandrete ni mda mda ngwärekre, ni ye abko gare ñakare tie abko tikwe niedi Ngöbö ti Rün ngwärekre kã käinbti sete arato.

*Ni kwati rabadi rüre jabe kwärikwäri Jesu dokwäre
(Lucas 12.51-53; 14.26-27)*

³⁴ Erere arato, ti jatani kã nebtã, ye abko ñan ti jatani ni jökrã mikakäre nüne jãme jabe kwärikwäri abko munkwe nütü; akwa ti jatani abtä ni kwati tädi rüre jabe kwärikwäri.

³⁵ Ne aisete ti dokwäre ngäbãkre rikwitaita rün kwe rüere amne ti dokwäre ngäbãkre merire rikwitaita meye kwe rüere. Erere arato, bosi rikwitaita bie rüere arato.

³⁶ Ne aisete nitre ja mräkäre gwi arabe rikwitadita ja rüere kwärikwäri ti dokwäre, ñobtä ñan angwane ruäre abko rabadi tödeke tibti, ruäre ñakare.

³⁷ Mdakäre abko, nire nire kãta rün amne meye tarere bäri tikrä, ni ye abko ñan rabadre jire chi tikwe. Erere arato, nire nire kãta ngobo amne ngänkãn tarere bäri tikrä, ni ye abko ñan rabadre jire chi tikwe.

³⁸ Erere arato, ni kämikata niken krusobtä angwane, nita niken kruso doboko ngwana au jakrä, ye kwrere nire nire kākwe ñan kötã mikadre au jakrä ja tare nikakäre tikrä amne krütakäre tikrä ne ngwane, ni ye ñan rabadre jire chi tikwe.

³⁹ Ne aisete, nire nire ie ja kwata rabadi ruentari tare, kākwe ja ngibiadi au nünakäre nuäre kã nebtã, ni ye abko kākwe ñan nünandi kärekäre Ngöböbe; akwa nire nire ie ja kwata rabadi ruentari tare ñakare ja tare nikakäre ti dokwäre, ni ye abko kākwe nünandi kärekäre Ngöböbe.

⁴⁰ Mdakäre abko, nire nire kākwe mun kadre ngäbti, ni ye abko kãta ti ne ara jire kaen ngäbti, ñobtä ñan angwane mun tä näin blite tikrä aisete. Erere arato, nire nire kākwe ti kadre ngäbti, ni ye abko kãta Ngöbö ti juanka kaen ngäbti arato.

⁴¹ Erere arato, ni Ngöbö kukwei niekã rükadre angwane, niara abko Ngöbö kukwei niekã abtä nirekwe kadi ngäbti ja gwiriete, ye ütiäre abko ni Ngöbö kukwei niekã ie jändrän biandre Ngöbökwë, ye kwrere Ngöbökwë biandi arato ni niara kaka ngäbti yeye. Erere arato, ni nüne metre Ngöbö ngwärekre, ye nire nire kākwe kadre ngäbti ja gwiriete angwane, niara nüne metre abtä tä kaen ngäbti, aisete ni nüne metre Ngöbö ngwärekre, ie sribi ütiã biandi Ngöbökwë, ye kwrere biandi kwe arato ni niara kaka ngäbti yeye.

⁴² Erere arato, nitre bobre bobre tödekaka tibti ne ie nire nire kākwe ñö tibo aibe biandi chi tomnane, akwa ye abko Ngöbökwë ütiã biandi ie abko ti tö nibi niei metre kore munye. Abko kore se, nieba Jesukwe nunye.

11

*Jesukwe blitabare Juan Bautistabtä
(Lucas 7.18-35)*

¹ Nun ni jätãbti nibu abko töi tikaba ünã jökrã kore Jesukwe, yebti Jesu rikaba Ngöbö kukwei kuin ye dirire amne mike gare kã ngrabare temen kã Galileate.

² Kã ye ngwane abko Juan Bautista nämãne ngite kã teri angwane, Kristo namani sribi kri ñan tuabare nuene kri abko gani kwe. Abtä nitre nãnkã Juanbe abko Juankwe juani ruäre nebe Jesu kãnti.

³ Ye erere bkãnä nitre ye nikani, nikani nebe Jesu kãnti angwane, nieba krörö kwetre Jesuye:

Ma abko ni Dianinkã juandre Ngöbökwë rükadre ni ngätäite niebare, ye erere ma ara nükani ya o nunkwe ni mdara jire ngibiadre abko nun juamba ngwentari mae, nieba kwetre ie.

⁴ Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Tita dre dre niere abko kukwei nuri munkwe amne tita dre dre nuene tuata munkwe, ye erere mun nän niereta Juanye.

⁵ Amne munkwe nie krörö ie arato: Ni okwä kä drünente abko ie kä nibi tuenta kuin amne ni nakwente abko nibi dikekäta kuin kröta. Erere arato, ni bren bren lebra kisete abko kwata nibi nebeta kuin jökrä amne ni olo ngidianinte abko ie ni kukwei nibi ruenta kuin. Erere arato, ni krütanikrütani abko nibi nüketa nire amne ni bobre bobre abko ie Ngöbö kukwei kuin mika nibi gare abko munkwe nie Juanye.

⁶ Erere arato, nire nire käta tödeke tibti amne ti ne ara nükani tä nütüre amne nän tä trö kwite tie, ni ye abko ie Ngöbökwä ja di biandi amne ni yebtä kä rabadi nuäre tikwe nini abko munkwe nie kore Juanye. Abko kore se, nieba Jesukwe ietre.

⁷ Yebti nitre juani Juankwe ye nikaninta angwane, nitre nämane yete ye ben Jesu rikaba blite krörö Juanbtä:

¿Mun nikani ni ño tuakäre kä kaibete? ¿Mikä juankata mürekwe nekwäre sekwäre, ye käta ni tõi kwitaka jene jene nekwäre sekwäre bä mike, ni ye kwrere tua nikani munkwe ya?

⁸ ¿Mun nikani ni kore tuen ñakare ne ngwane, mun nikani ni ño tuakäre? ¿Ni ja úkaninte kuin käkwe dän útiäte kri kitani jabtä nämane yete abko mun nikani tuen ya? Ñakare, ñobtä nän angwane ni dän útiäte kri kitani jabtä, ni ye kwrere abko tä nüne jrei gwiriete amne nän tä nüne kä kaibete abko garera munye ruen tie.

⁹ ¿Akwa mun nikani ni ño mike ñäräre metre kä kaibete? ¿Mun nikani ni Ngöbö kukwei niekä mike ñäräre nän? Jänri, mun nikani ni kore mike ñäräre, akwa Juan ye abko bäri Ngöbö kukwei niekä kri abko mun nikani tuen.

¹⁰ Juan ye mdenbtä tarä tä tikani krörö Ngöbö Kukweibtä. Ngöbökwä niebare:

Tikwe ja kukwei ngwianka juandi iti ma känenkri.

Niarakwe ni tõi mikadi biare ma käne, ji úkateta biare ye kwrere, *Malaquías*

3.1

abko tä tikani kore Ngöbö Kukweibtä Juanbtä.

¹¹ Ne aisete, ti bike kukwe era erere niere munkwe abko krörö: Ni jökrä därebare kä nebtä, ye ngätäite ni ñakare jire iti abko bäri útiäte Juan Bautis-takrä; akwa nire nire bäri bobre, útiäte ñakare, bti Ngöböta gobrane, ni ye abko bäri útiäte Juankrä.

¹² Juan Bautista nükani, ye ngwane mentokwäre abti kä nüke mtare abko Ngöbö rükadre gobrane nibti abko tä niren mentokwäre Ngöbö di kribti, akwa Ngöböta gobrane nibti ye rüe tarä arato abko töta nebe juain ngwarbe.

¹³ Mdakäre abko, Ngöbö Kukwei jire jökrä tä blite tibtä, yebti Juan jatani nüke.

¹⁴ Ni Ngöbö kukwei niekä kira kädian nämane Elías abko rükadreta nieta Ngöbö Kukweibtä, ye abko Juan ye ara btä tä niere kore abko tita niere munkwe. Ne abko mun mden mden tö raba ti kukwei mikai era käkwe mika era.

¹⁵ Nire nire käta ti kukwei nuen, ye käkwe ti kukwei ketate ja olote.

¹⁶ Mdakäre abko, mun nünanka kä ne näire abko ti bike bä mike krörö: Kä jändrän rürümoinkrä jutate, kánti ngäbäkre tä nebe tákänintbe temen, käta ñäke krikri mräkä mda mdaye, yebtä ti bike mun bä mike krörö:

¹⁷ Ngäbäkre tä niere mräkäye: Nunkwe nörä jürü tarä mikakrä munkwe, akwa mun nän tö nibi tarä mikai, abtä ka ni moto mikakrä ulire abko nunkwe

nini mda, akwa munkwe müaniri ñakare arato abko ngäbäkreta niere. Ye mden kwrere munta niere Juanbtä amne tibtä, aisete tita mun bä mike kore.

¹⁸ Juan nükani angwane, üai käme tä btä, aisete ñan tä mröre kri amne ñan tä dö ñaen, munta niere rüere.

¹⁹ Yebti ti, Ni Kä Nebtä Ngobo rükaba mda angwane, ti abko mröre büle krikri amne ti dö ñaen krübäte munta niere tibtä. Mdakäre abko, ti ja getaka ni diän diän ben amne nitre jändrän ütiä käräkä gobran romanobokrä tä tuen käme munye abko ben tita ja gete, abtä munta ñake ti rüere arato. Ye mdenbtä abko mun ngäbäkre kwrere tita niere, akwa ni nüne töbtä era metre Ngöbö diebti nun kwrere, yebtä abko nun abko ni jen Ngöbökre era metre abko nunta bä mike.

Jesukwe ñäkäbare nitre israelita rüere
(Lucas 10.13-15)

²⁰ Yebti juta kánti sribi kri ñan tuabare nuenbare kabre Jesukwe, akwa nitre nünanka yete käkwe ja töi kwitaninta ñakare Ngöbö kukwäre, yebtä abko Jesukwe ñäkäba ietre, käkwe nieba krörö:

²¹ ¡Angwaree mun nünanka juta Corazínte amne juta Betsaidate! Mun bobre jakän, ñobtä ñan angwane sribi kri ñan tuabare nuenbare tikwe mun ngätäite, ne kwrere nuendre juta Tiro amne Sidón kánti, akräke nitre yete käkwe ja töi kwitadreta Ngöbö kukwäre amne, dän ngutu jüräre kitadre kwe-tre jabtä amne rabadre takänintbe ngübrünte ja moto ulire kukwe kämekäme nuenbtä bä mikakrä.

²² Ye mden kisete, Ngöbökre kukwe ükadite ni jökrä kräke kä mrä angwane, Ngöbökre mun nünanka juta Corazínte amne juta Betsaidate mikadi ja tare nike bäri kri nitre nünanka juta Tirote amne Sidónte ye kräke.

²³ ¿Amne mun nünanka juta Capernaúmte, mun ye abko Ngöbökre mikadi bäri ütiäte, munta nütüre ya? Ñakare, ñobtä ñan angwane Ngöbökre mun ye kitadikä kä ja tare nikakrä kánti, ñobtä ñan angwane sribi kri ñan tuabare namani bare mun ngätäite nete, ye kwrere rabadre bare juta Sodomate, akräke juta ye tädre mtare.

²⁴ Ye mden kisete, Ngöbökre kukwe ükadite ni jökrä kräke kä mrä angwane, Ngöbökre mun mikadi ja tare nike bäri nitre nünanka juta Sodoma ye kräke abko tita niere metre munye. Abko kore se, niebare Jesukwe.

Jesu aibe ie Rün gare metre
(Lucas 10.21-22)

²⁵ Yebti Jesukwe blitaba Ngöböbe, käkwe nieba krörö:

Ti Rün, ma abko kä käin amne kä temen Dänkien. Tita ma käikitekä, ñobtä ñan angwane nitre bikaka töbtä krikri abko okwäte makwe kukwe metre makwe ye rükaninte, akwa ni bobre bobre töi ñakare ñakare ruen ie abko ietre makwe mikani gare,

²⁶ ma tö namani ño, erere makwe nuenbare. Yebtä tita ma käikitekä, nieba Jesukwe Rün Ngöböye.

²⁷ Yebti nitre nämä Jesu kukwe nuen, ye ie Jesukwe nieba mda:

Ti Rün käkwe jändrän jökrä mikani gare tie. Niara aibe ie ti gare. Erere arato, ti Rün gare ñakare ni mda mdaye, akwa ni niara Odei ne aibe ie niara gare amne ti tö rabare mikai gare nire nireye, ye erere ie rabadi gare.

²⁸ Mun mden mden dräre amne tribe doboko mun kötärä, mun ye abko jakwe jökrä tie amne tikwe mun mikadi jadüke.

²⁹ Amne kri oto mäkäta nbi dokwäbtä tä niken ngwena, ye kwrere ti bike sribi tikwe bien ngwiandre munye, ye abko munkwe ka ngäbti abti munkwe ja töitika tibe, ñobtä ñan angwane ti abko moto jäme amne tita bike tidrä ni mda mdabtä, yebtä munkwe ja töitika tibe amne munkwe jadükadi jäme,

³⁰ ñobtä ñan angwane ja tóitika tibe ye abko kri oto doboko mäkäta nbi dokwäbtä abko tä niken ngwena, ye kwrere tita tribe mike mun kötärä ngwiandre munye, ye abko juto amne nuäre ngwiandre. Abko kore se, nieba Jesukwe.

12

*Jesu abko bäri ütiäte köbö jadükakrä yebti ta
(Marcos 2.23-28; Lucas 6.1-5)*

¹ Abti bati Jesu rikaba dikekä nura ngätäite köbö jadükakrä näire mda angwane, nun ja tóitikaka ben, ie mrö rababa krübäte. Abtä nun rikaba trigo ngwä ötó ji ngrabare amne nun rikaba kwete.

² Angwane nitre bariseo nämä näin siba nunbe käkwe nun tuaba amne nieba kwetre Jesuye:

Jändrän ñan nuendre jire chi köbö jadükakrä näire nieta abko nitre ja tóitikaka mabe nibi nuene tuen sete, nitre kwetre ie.

³⁻⁴ Abtä Jesukwe nieba mda ietre:

Bati David btä rükä kwekwe ie mrö namani krübäte angwane, kukwe nuenbare krörö kwetre: Ju nuäre ngwiandre kánti ban deme nämäne mikani Ngöbö ngwärekre, ye kánti David nikani gwä, ban diani kwe, bti kwetani kwe rü muko kwekwe ben. Ban ye abko, David btä nitre nämäne ben käkwe ñan kwetadre jire chi, ñobtä ñan angwane nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre aibe käkwe kwetadre niebare Ngöbökwé, akwa niaratre käkwe kwetani, akwa namani ngite ñakare. Kukwe yebtä mun tarä ñäke Ngöbö Kukweibtä ruen tie.

⁵ Erere arato, ju blitakrä Ngöböbe kánti nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre tä sribire köbö jadükakrä näire, akwa Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye käta mike ngite ñakare arato, yebtä abko mun tarä ñäke arato ruen tie.

⁶ Ye abko, ju blitakrä Ngöböbe abko ütiäte kri, akwa nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre ñakare ngite, akwa nita iti nete abko bäri ütiäte ju blitakrä Ngöböbe ye kräke abko ti tö nibi niei munye.

⁷ Ngöbö Kukwei käta niere krörö ne abko ngämi nüke gare munye. Ngöbökwé niebare:

Munkwe ni mda mda ngwiandre ruentari tare jae, ye abko ie ti tö bäri.

Akwa mun tädre jändrän bien jirekäbe kukwadre tie, ye abko ie ti ñan tö bäri,

Oseas 6.6

niebare Ngöbökwé. Kukwe ye ngämi nüke gare metre munye ruen tie, ñobtä ñan angwane rabadre gare metre munye, akräke ni ja mike ngite ñakare ye munkwe ñan kitadre ngise ngwarbe, munta nitre ja tóitikaka tibe kite ngise ye kwrere.

⁸ Akwa köbö jadükakrä näire yebti ta ti Ni Kä Nebtä Ngobo abko bäri ütiäte, aiseté nitre ja tóitikaka tibe rabadre dre dre nuene köbö jadükakrä näire abko ti di tarä niere ietre. Abko kore se, nieba Jesukwe nitre bariseoye.

*Jesukwe ni mikaninta quinta köbö jadükakrä näire
(Marcos 3.1-6; Lucas 6.6-11)*

⁹ Yebti Jesukwe kä mikakaba kä ye kánti, bti rikaba sinagoga mdate.

¹⁰ Sinagoga ye kánti Jesu rababa angwane, ni iti küde ngrötani kwärä nämä yete angwane, nitre bariseo tö rababa Jesu kitai ngise, käkwe nieba ie:

¿Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye tä kä bien nie ni bren miketa quinta köbö jadükakrä näire ya? nieba kwetre Jesuye.

¹¹ Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

¿Mun mden kwe obeja tädre kratí abko köbö jadükakrä näire betadrekä nguse munkän, ye mun ñan janandre dentari jakrä ya? Jänri, mun janandre dentari jakrä.

12 Ni bāri ütiāte obejakrā, ye mdenbtā abko ni rabadre ni bren miketa kuinta köbö jadükakrā näire abko Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye kätä köböi bien nie, nieba Jesukwe nitre bariseoye.

13 Ye btärābe Jesukwe nieba ni kise ngrötani yeye:

Küde ngököte, nieba kwe ie.

Ye btärābe ni ye kākwe küde ngökateba angwane, kise rababata kuin jökrā ie, kise kuin kwäräkri ye kwrere kise rababata.

14 Yebtā abko nitre bariseo rikaba ju bāre mda amne Jesu kāmikadre ño kwetre abko rikaba kädriere kena jabe kwärikwāri.

Jesu dianinkā Ngöbökwe

15 Nitre bariseo rababa kukwe miketbe kore Jesu rüere, ye gaba Jesukwe angwane, kā mikakaba kwe yete, akwa rikaba angwane, ni rikaba kwati ben. Ye ngwane abko ni bren bren erere Jesu rababā miketa kuinta jökrā.

16 Akwa Jesu kākwe ñan ja kädriemna ni mda mda ngwārekri nitre mikaninta kuinta kwe yeye.

17 Kukwe niebare krörö Ngöbökwe niara kukwei niekā Isaiās köböire rabadre bare, abkokāre kukwe rakakaba kore:

18 Monso tikwe abko tā nete ne tuen.

Tikwe niara ne dianinkā jenena jakrā.

Niara tare kri tikwe amne kāi nuāre kri tibtä.

Niara nebtā tikwe ja Üai mikadi nüne amne nitre ñakare israelitare, krāke Ngöböta kukwe miketbe kuin abko mikadi gare kwe ietre.

19 Erere arato, niarakwe ñan ñākādi ja dokwāre amne kukwe ñan jaradre ji ngrabare ngrente ja dokwāre.

20 Nitre bobre bobre tā mikā kroko trekani kwrere, ye abko niarakwe ñan juandi ngwarbe.

Erere arato, ñotra jutra mikata krire amne ngübü aibe tā nebe neen krā chi kāne, ye kwrere nitre tödekaka krire niarabti tā, ye abko niarakwe ñan di gadrekāta jire chi abti Ngöbö jatadi kukwe ükete metre nikrā ni rüebe.

21 Amne nitre ñakare israelitare abko kākwe tödekadi niarabti, *Isaiās 42.1-4* abko niebare kore Isaiakwe abko erere rababa bare Jesubtä.

Beelzebú nämāne Jesubtä nie namani rüere

(Marcos 3.20-30; Lucas 11.14-23; 12.10)

22 Yebti ni iti ie kā tuen ñakare amne kukwe ñakare arato abko btā üai kāmē nämāne nüne abko järükaba Jesu kánti angwane, Jesukwe mikabata kuinta, aisetē kā rababa tuenta ie, rababa blite kuin amne üai kāmē juantariba mento btā Jesukwe arato.

23 Yebtā abko nitre nämā Jesube yete abko ñan töi rababa krütare jökrā Jesubtä, kā rababa niere:

¿David mräkäkri Ngöbökwe ni diandrekā iti abko rükadre niebare, ni ye abko Jesu noko ara ya ño amarebti se? rababa niere.

24 Akwa kukwe ye jarabare nitre bariseoye angwane, rababa niere krörö Jesu rüere:

Üai kāmē dānkien kädianta Beelzebú, ye aibe kākwe ja di biani ni nokoye abko diebti tā üai kāmekāmē juentari mento se, rababa niere Jesu rüere.

25 Nitre bariseo rababa töbike blo kore Jesu rüere, ye Jesukwe gaba btätre, abtä nieba kwe mda ietre:

Kā mdente erere kánti nitre nünanka yete kākwe ja ñākādrebti ketebu rükāre jabe kwärikwāri, ye ngwane nitre ye tā kā juen ngwarbe au jakān. Erere arato, juta amne ni ja mräkāre nünanka ketetibe kākwe ja ñākādrebti ketebu

rükäre ja rüere kwärikwäri, ye ngwane nitre ye ñan rabadre nüne jire chi mda ketetibe, aisete juta amne ju juandre ngwarbe au jakän kwetre.

²⁶ Ye kwrere arato, Satana ara käkwe ja juandretari mento angwane, Satana ara jire tätre rüere ja rüere ñan ñan. Satana käkwe ja ñäkädrebt ketebu ja rüere kwärikwäri au, ye ngwane Satana di tädre kri janknu ya niere tie munkwe.

²⁷ Üai käme dänkien kädianta Beelzebú, diebti tita üai käme juentari mento munta niere tibtä, aisete nitre reketaka munkri ye abko ie nireta ja di bien üai käme juantarikrä mento abko ti tö nibi ngwiaintari munye. Niaratre tä üai käme juentari arato, aisete munta ñäke blo tibtä abko bä mikata niaratrettä, aisete mun kitadre ngise kwetre ruen tie.

²⁸ Akwa tita üai käme juentari mento Ngöbö Üai Deme diebti era metre, ye ngwane Ngöbö nukanina gobrane mun ngätäite abko bä mikata tikwe.

²⁹ Kukwe nebtä abko ti bike kukwe bä mike krörö: Satana abko ni dite kwrere. Ni dite tä ju jen kwe ngibiare ni gokä ngäniene angwane, ni dite nünanka gwi ñan mäkärete angwane, ni gokä ñan raba jire iti, kä rabadre jändrän kwe denkä kän. Akwa mäkärete angwane, ni gokä rabadre jändrän kwe denkä jire jökrä kän. Ye kwrere ni ye btä üai käme tä abko ju Satanakwe kwrere. Ti bäri dite Satanakrä aisete, ti raba üai käme juentari mento nibtä Satanakän, ni gokäta jändrän denkä ni dite kän ye kwrere.

³⁰ Ye abko nire nire ñan tä nekete tibe, ni ye abko tä rüere ti rüere amne, nire nire ñan tä sribire gwaire tibe abko tä sribi tikwe metekä jirekäbe tikän.

³¹ Ne aisete ti bike niere krörö munye: Ni kä nebtä käkwe ja mikadre ngite ño erere Ngöbö rüere amne ñäkädre taretare kwe Ngöbö rüere, akwa ye Ngöbökwé diandrekä mento btätre; akwa ñäkädre käme taretare kwe Ngöbö Üai Deme ara jire rüere ne ngwane, Ngöbökwé ñan diandrekä jire chi mento btä.

³² Erere arato, ti Ni Kä Nebtä Ngobo, rüere nire nire käkwe ñäkädre taretare, akwa ye abko Ngöbökwé diandikä mento btä; akwa nire nire käkwe ñäkädre käme taretare Ngöbö Üai Deme ara jire rüere ne ngwane, Ngöbökwé ñan kukwe ye diandrekä jire chi mento btä, aisete rabadi ngite kärekäre Ngöböye kä ne ngwane amne kärekäre rabadi ngite janknu Ngöböye abko ti tö nibi niei munye, nieba Jesukwe.

*Jesukwe kukwe bä mikani kri ngwä kuin amne kri ngwä käme btä
(Lucas 6.43-45)*

³³ Yebti Jesukwe niaratre kukwei bä mikani kri ngwä kwrere, käkwe nieba mda ietre: Kri kuin aibe ngwäta nebe kuin amne kri käme aibe ngwäta nebe käme arato, aisete kri ngwä ño ño yebtä abko kri mden kuin amne mden käme abko tä nuke gare nie.

³⁴ Mun abko tbi krübäte kwrere jire, aisete mun moto amne mun töi kämekäme, ye abko munkwe kukwe kuin niedre ño se. Ni moto ño amne ni töi ño, ye kwrere nita blite.

³⁵ Ne aisete ni moto kuin ne ngwane, nita blite kuin ni mda mda die mikakrä, akwa ni moto käme ne ngwane nita blite ngwarbe diän diän jirekäbe, ye abko ñan tä ni mda mda die mike, ñobtä ñan angwane niara abko töi käme, yebe tä nüne.

³⁶ Akwa ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Kä mrä angwane, Ngöbö jatadi kukwe ükete ni jökrä kräke angwane, ñobtä munkwe kukwe diän diän niebare ngwarbe ye abko mikadi gare jökrä Ngöbö ngwäreki.

³⁷ Ne aisete mun kukwei jen munkwe ye ara jire köböire mun ngite ñakare, niedi Ngöbökwé munye o, mun ngite, niedi kwe munye arato. Abko kore se, niebare Jesukwe nitre bariseoye.

*Sribi kri ñan tuabare kārābare Jesuye
(Marcos 8.12; Lucas 11.29-32)*

³⁸ Yebtä abko nitre bariseo amne Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre kākwe nieba mda Jesuye:

Dirikä, Ngöbökwe ma juani bkānā ya, ñakare ya abko nun tö nibi gai metre, aisete sribi kri ñan tuabare nuene jötrö nun okwābti tuadre nunye nete, nieba kwetre Jesuye.

³⁹ Abtä Jesukwe nieba mda ietre:

Mun nūnanka kā ne ngwane abko moto kāmekāme amne munta Ngöbö tarere munta niere, akwa kāre munta niara tuemetre, abtä tikwe sribi kri ñan tuabare aibe nuendre mun okwābti, ie mun töta nebe, akwa sribi kri ñan tuabare ye tikwe ñan nuendre jire chi mun okwābti, munta ribere ye kwrere. Akwa Ngöbö nāmane Jonābe, kākwe sribi kri ñan tuabare nuenbare Jonākrā, ye kwrere aibe Ngöbökwe bā mikadi mun krāke.

⁴⁰ Jonās kākwe nūnabare köbömā dibire rare gwa kri teri, ye kwrere arato ti, Ni Kā Nebtä Ngobo ne rabadi köbömā dibire rare dobote nguse.

⁴¹ Ngöbökwe kukwe ükadite ni jökrā krāke kā mrā angwane, nitre nūnanka kira juta Nínivete abko kākwe mun nūnanka mtare ye kitadi ngise, ñöbtā ñan angwane Jonās nikani Ngöbö kukwei niere nitre Níniveboye angwane, niaratre kākwe Ngöbö kukwei mikani tāte amne kukwe kāmekāme kitani jökrā temen kwetre Jonās kukwei köböire. Akwa tita nete mtare abko bāri ütiāte kri Jonākrā amne mun ñan tö ti kukwei mikai era jae, aisete rakadikā kore munbtā.

⁴² Erere arato, Ngöbökwe kukwe ükadite ni jökrā krāke kā mrā angwane, jreina nūnanka mobe mötarikri* nūkani kira basare jrei Salomónye ye kākwe mun kitadi ngise arato, ñöbtā ñan angwane Salomón nāmane kukwe töbtā töbtā niere, ye jreina mobe jatani kukwe nuen jakrā, akwa tita nete abko bāri ütiāte kri Salomónkrā abko mun ñan tö ti kukwei nuai, aisete rakadikā kore munbtā, nieba Jesukwe.

*Üai kāme tā niken mento, bti tā nüketa nibtä
(Lucas 11.24-26)*

⁴³ Yebti Jesukwe nieba:

Mdakāre abko, ni iti btā üai kāme tädre nūne, abti üai kāme ye juandretari mento btā, üai kāme rikadre ngwarbe kwārākwārā kā kānene jadükakrā jae kā kaibete, akwa kā ñan kwandre jire chi ie jadükakrā.

⁴⁴ Abtä rabadre töbike krörö: Ni nāmane ju kwrere tikwe abko te ti nāmane nūne, ye kānti ti bike nikenā, üai kāme rabadre nütüre. Ye erere bkānā, üai kāme ye rikadreta ni ye kānti, rabadreta yete angwane kā sökaninkā merebe gwita temen amne kā ükaninte kuin gwita, akwa kā tökare, ni ñakare nūne gwī, kwrere jire ni ye kwandre üai kāmeye.

⁴⁵ Angwane jötrö ngwarbe üai kāme ye rikadre betekā, kākwe üai bāri kāmekāme niarākā kānāndre krā kükü mda ja mukore, bti rikadre nūnenta jökrā ni yebtä. Üai kāme ye rabadrera nūnenta kore ni yebtä angwane, ni ye rabadre ja tare nike bāri krübāte mda üai kāme kisete, ye kwrere rakadikā mun nūnanka kā ne ngwane yebtä. Abko kore se, nieba Jesukwe.

*Nire abko Jesu mrākā era metre
(Marcos 3.31-35; Lucas 8.19-21)*

⁴⁶ Jesu nāma blite kore angwane, niara meye btā etbakantre rükaba jiebti abko tö rababa blitai ben, akwa niara meye btā etbakantre rababa ju bāre,

* **12:42 Jreina nūnanka mobe mötarikri.** Jreina ne abko nāmane gobrane kā kādian nāmane Saba kānti. Kukweta tikani btā 1 Reyes 10.1-13 yebtä.

⁴⁷ aisete ni iti kākwe nieba Jesuye:

Ma meye amne ma etbakantre tā ju bāre nokote abko tō nibi blitai mabe, nieba kwe ie.

⁴⁸ Abtā Jesukwe nieba mda ni yeye:

¿Nire abko ütiāte tikrā ti meye kwrere amne nire abko ütiāte tikrā ti etbakantre kwrere amarebti ye? nieba kwe.

⁴⁹ Bti nitre ja tōitikaka ben nāma yete, yeبتā kise kitaba kwe, kākwe nieba mda:

Nire nire ütiāte ti meye tikwe kwrere amne ti etbakantre kwrere era metre abko erere tā nete ne,

⁵⁰ ñobtä ñan angwane ti Rün kā känbti ye nire nire kätä kukwei mike täte, ni ye abko ti etba tikwe, ti ngwai tikwe amne ti meye tikwe. Abko kore se, nieba Jesukwe.

13

Dobo ketabkä, btā Jesukwe kukwe bä mikani (Marcos 4.1-9; Lucas 8.4-8)

¹ Abti Jesu rikaba ju bāre angwane, rikaba Ñö Okwā Kri Galilea, kanti rababa tākänintbe ñö okwā köräbti.

² Ye ngwane abko, ni kwati kākwe ja ükacröba niara kukwei nuakäre. Abtā Jesu rankwaba rute, rababa tākänintbe amne, nitre kākwe ja ükacröba kwati btā ye abko rababa jökrā ñö köräbäre jateta temen.

³ Angwane Jesukwe kukwe keta kabre bä mikaba dirikäre ietre, kākwe nieba krörö:

Bati ni nikani iti nura metekä.

⁴ Nura metaninkä kwe angwane nura ruäre nikani mate ji ngrabare temen, ye abko nukwā jatani, kākwe kwetani jökrā kän.

⁵ Nura ruäre abko nikani mate jäkwatabti temen, ye kanti abko dobo ñakare bökän, aisete nura ye nükani mure jötrö, akwa dobo ñakare mente nguse,

⁶ bti ñänā jatani ngire, kākwe nura mu ye kukwani jökrā amne ngātri ñakare arato, aisete ngrötaninkä jökrā.

⁷ Nura ruäre abko nikani mate kökrā tukwätetukwäte ngätäite, ye abko nükani mure arato, akwa kökrā ye abko rirabare bäri jötrö nura mu yebti ta, kākwe kämikani.

⁸ Akwa nura ruäre abko nikani mate dobo kuinte, ye abko nükani mure amne, rirabare tuärebe amne ngwā namani kabrekabre btā. Datire datire ngwā namani gre ketarike, ruäre abko ngwā namani gre ketamā amne ruäre abko ngwā namani gre bti krā jätā btā. Ne abko nakaninkä kore.

⁹ Nire nire kätä ti kukwei nuen, ye abko olo tarā ne ngwane, ti kukwei ne ketate ja olote kwe, kukwe ne rükadre gare kuin munye abkokäre, nieba Jesukwe ni kwati yeye.

Ñobtä Jesukwe kukwe bä mikani (Marcos 4.10-12; Lucas 8.9-10)

¹⁰ Angwane nun ja tōitikaka Jesube kākwe krötaba ja ken ben, kākwe nieba krörö ie:

Ñobtä mata kukwe bä mike bti mata dirire nitre kwati seye, nunkwe nieba Jesuye.

¹¹ Abtā Jesukwe nieba mda nunye:

Ngöbö rükadre gobrane ño nibti abko tā tiebe, akwa Ngöböta mike gare munye, akwa nitre se abko ie Ngöböta mike gare ñakare, aisete tita dirire kore.

¹² Mdakäre abko, nire nire ie Ngöbö Kukwei nüke gare, ye abko ie Ngöbökwe ja kukwei biandi bäri mda amne Ngöbö Kukwei rabadi gare bäri kabre mda

ie; akwa nire nire ie Ngöbö Kukwei gare ñakare, ye abko ie Ngöbö Kukwei gare kiakia abko Ngöbökwé diandiká jökrá kán.

¹³ Ye mden kisete, tita kukwe bá mike btá tita dirire nitre kwati seye, ñobtá ñan angwane

nitre se ie ká tuen kuin kwrere, akwa tita sribi nuene okwábtí abko tuen ñakare ietre.

Erere arato, ni kukwei ruen kuin ietre kwrere, akwa tita blite abko ñan tá nebe núke gare ietre.

¹⁴ Kukweta nakenká kore nitre sebtá mtare angwane, kukwe niebare ni Ngöbö kukwei nieká Isaíakwe abko tá neme bare abko krörö:

Munkwe ti kukwei nuadi blite bári, akwa tita dre niere ñan rükadi gare munye.

Erere arato, tita sribi nuene mun okwábtí, ye abko munkwe tuadi bári, akwa dreaké tita sribi ye nuene abko ñan jatadre munye,

¹⁵ ñobtá ñan angwane nitre noko kákwe ja dokwá mikanina ribi ti kukwei kráke, aisete ñan tö namani sribi tikwe tuai.

Erere arato, ñan tö namani ti kukwei nuai, kákwe ja olo gu dikani ti kukwei ngániene amne, ñan tö namani sribi tikwe tuai, abkokáre ja okwá jue mikani kwetre.

Mdakáre abko, ti kukwei ñan rükadre gare ietre amne tikwe ñan diandretari, abkokáre nuenbare kore kwetre,

Isaías 6.9-10

niebare Isaíakwe.

¹⁶ Akwa mun abko btá ká rabadre nuáre, ñobtá ñan angwane mun abko okwá tará sribi tikwe tuakáre amne mun olo tará ti kukwei nuakáre, ye abko kái rabadre nuáre munbtá.

¹⁷ Ne aisete ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Sribi tikwe tuata ja okwá jenbti munkwe amne ti kukwei nuata ja olo jenbti munkwe, ye abko nitre Ngöbö kukwei nieká kwati núnanka kira amne nitre núnanka metre Ngöbö ngwárekri kwati abko tö namani tuai amne tö namani kukwei nuai, akwa erere tuani ñakare kwetre amne kukwe nuani ñakare kwetre kira, nieba Jesukwe nunye.

*Dobo ketabká tá dre niere abko nere
(Marcos 4.13-20; Lucas 8.9-15)*

¹⁸ Jesukwe nieba mda:

Mdakáre abko, ni nura metakaka, btá tikwe kukwe bá miri ye abko tá dre niere metre abko kukwe nuen munkwe.

¹⁹ Ngöbö kite gobrane ni ngátáite, ye abko nire nire káta kukwe nuen, akwa ñan tá núke gare ie, ni ye abko nura nikani mate ji ngrabare ye kwrere, ñobtá ñan angwane Ngöbö Kukwei tá nebe nura kwrere btá, akwa diablu tá kite, káta Ngöbö Kukwei ye denká jökrá töite, mden nini tikwe ye.

²⁰ Amne ni ruáre abko káta Ngöbö Kukwei nuen, ye btárábe káta nebe nuáre btá kare ngábtí, ni ye abko nura nikani mate jákwatabti ye kwrere,

²¹ ñobtá ñan angwane nura nikani mate jákwatabti abko ngátri ñan námáne bökán, ye kwrere jire ni ruáre tá Ngöbö Kukwei kaen ngábtí, bti bá jötrö tá nain Ngöböbe, akwa tádre niken ja tare nike tödekabtá Ngöböbtí, ye btárábe tá Ngöbö Kukwei kiteta temen, bti tá nikenta ja jiebtí.

²² Amne ni ruáre abko tá Ngöbö Kukwei nuen, akwa tá nakwen bári jándrán ká nebtá jiebtí, erere tá ja töi mike bári sribi ká nebtá jiebtí amne tá ngwian tarere bári, ye abko káta ngökö. Ne aisete ni ye abko nura nikani mate kökrá tukwätetukwáte ngátáite amne ngatani, ye tá nakenká ni yebtá, aisete nura ngatani ngwá namani ñakare, ye kwrere jire ni ye tá sribi nuene ñakare Ngöbökrá.

²³ Akwa ni ruäre tä Ngöbö Kukwei nuen amne tä nüke gare ie, käta niken sribi kuinquin nuene bätäkä ngwarbe Ngöbökrä, ye abko nura nikani mate dobo kuinte abko rirabare kuin amne ngwä kuinquin namani gre ketarike, ruäre gre ketamä, ruäre abko gre bti krä jatä, kwrere jire ni ye tä sribi nuene Ngöbökrä abko kukwe kore bä miri tikwe ye, nieba Jesukwe nunye.

Jesukwe kukwe bä mikani trigo amne nura kämenbtä

²⁴ Yehti ni jen Ngöbökwé rabadre nüne ni kämekäme ngätäite abti kä mrä angwane Ngöbökwé mikadi nüne jenena jabe, ye bä mikakäre Jesukwe nieba krörö ni kwati yeye:

Ngöböta kite gobrane nibti ye rüere abko kukweta niken nakenkä, ne kwrere ti bike niere munye: Bati ni iti käkwe trigo nurai kuin metaninkä tirete jakrä,

²⁵ akwa ni jökrä nikani kibien angwane, kä bkänkä ye rüe jatani tiebe käkwe nura käme nökwani trigo nurai kuin ye ngätäite, bti nikaninta.

²⁶ Yehti trigo rirabare, namani ngwäre angwane, nura käme ye ngwä namani arato abko sribikätre käkwe gani.

²⁷ Angwane sribikätre ye nikani kä bkänkä kánti, käkwe niebare ie: Nun dänkien, makwe trigo nurai kuin metaninkä tirete jakrä, ¿se ño kánti abko nura käme se namanina tirete mae arato se? niebare kwetre.

²⁸ Abtä kä bkänkä käkwe niebare ietre: Ti rüe nükani iti nura käme metekä tiebe tirete tie kwrere ye, niebare kwe. Angwane sribikätre ye käkwe niebare mda ie: ¿Nun rikadre nura kämekäme se erere jákekä jökrä, ie ma tö nibi ya? niebare kwetre.

²⁹ Akwa kä bkänkä käkwe niebare mda ietre: Ñakare. Mun ñan rika jákekä, ñobtä ñan angwane mun rikadre nura mu kämekäme ye jákekä mtare angwane, trigo mu kuin ye räkädrekä ben gwaire siba.

³⁰ Ne aisete tuadremetre niren ketetibe abko trigo öta näire angwane, tikwe trigo ötake juandi ye abko käkwe nura kämekäme ye erere ükadikrö käne jenena mento, bti makädite jökrä kwetre, käkwe kukwadi ñukwäte amne trigo ngwä kuinquin ye erere abko ötadi kwetre, bti ju nura ngwä üakrä tikwe, ye kánti kitadi gwi kwetre tikrä, niebare kä bkänkäkwe abko nakaninkä kore se, nieba Jesukwe.

Jesukwe kukwe bä mikani mostasa nuraibtä amne lebadurabtä

(Marcos 4.30-34; Lucas 13.18-21)

³¹ Yehti Jesukwe kukwe mdara jire bä mikaba, käkwe nieba:

Ngöböta kite gobrane nibti ye abko mostasa nurai chi kwrere. Ni iti käkwe mostasa nurai nökwani tirete jakrä.

³² Nura jökrä munkwe, ngätäite mostasa nurai ye abko bäri kiakia, akwa nökadre tirete angwane, rabadre bäri kri nura jökrä bti ta angwane, nukwä jatare nüne mostasa krie ye küde ngrabare, ye kwrere jire käne Ngöböta kite gobrane ni braibe bti, akwa mrä angwane Ngöbö rabadri gobrane ni kwatibti abko bä mikata nura chi yehtë, nieba Jesukwe.

³³ Erere arato, Jesukwe kukwe mdara jire bä mikaba, Ngöböta gobrane ni braibe bti käne, akwa mrä rabadri gobrane ni kwatibti ye bä mikakäre, käkwe nieba krörö:

Ngöböta kite gobrane nibti, ye abko rabadri niren lebadurata niren ye kwrere abko krörö: Meri iti käkwe lebadura kitani chi arina kabre te, bti mritani kwe abti lebadura nikani arina kabre ye ñäre jökrä, nieba Jesukwe.

³⁴ Jesukwe kukwe bä mikaba jökrä kore, btä blitaba kwe ni kwatibe amne niara nämene dirire angwane, käre kukwe bä mikaba kwe, aibehti diriba kwe.

³⁵ Jesukwe diriba kore, yebtä abko ni Ngöbö kukwei niekä kira käkwe kukwe niebare abko erere rababa bare abko krörö:

Tikwe kukwe bä mikadi, bti tikwe blitadi amne, Ngöbökwé kä dätebare kena, abti kä nūke mtare kukwe ruäre nämane kaibe tiebe Ngöbökwé abko tikwe niedi, *Salmos 78.2*

abko ni Ngöbö kukwei niekä käkwe niebare kore Jesubtä, ye erere rababa bare.

Kukwe nura kuin amne nura käme ye tä dre niere abko Jesukwe niebare

³⁶ Yebti Jesukwe nitre kwati ye mikateba yete, bti rikabata nebeta gwi. Angwane nun ja töitakaka ben käkwe krötäba ken, käkwe nieba ie:

Nura mu kämekäme namani tirete makwe nini, ye abko tä dre niere metre abko makwe niedreta nunye abko nun tö nibi ribei mae, nunkwe nieba Jesuye.

³⁷ Angwane Jesukwe nieba mda nunye:

Ti, Ni Kä Nebtä Ngobo ne abko nura kuin metakaka

³⁸ amne kä temen ne abko tire kwrere. Nire nire bti Ngöböta gobrane ye abko trigo nurai mu kwrere amne nire nire tä nekete diablukri ye abko nura kämekäme mu ye kwrere.

³⁹ Amne ti rüe nura kämekäme metakaka ye abko diablu ara jire amne, kä nura öta näire ye abko kä mrä kä ne näin ta abko bä mikata amne nitre nura ngwä ötäka ötäka abko angeletre Ngöbökwé.

⁴⁰ Amne nura kämekäme ötäta, bti kitata ñukwäte kukwadre, ye kwrere rakadikä kä mrä angwane,

⁴¹ aisete kä mrä angwane ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne käkwe angeletre tikwe juandi angwane, nitre bti Ngöböta gobrane, ye ngätäite nire nire köböite ni mda mda tä ja mike ngite Ngöbö rüere amne nire nire kukwe nuenkä kämekäme Ngöbö rüere abko angeletre ye käkwe ükadikrö jökrä,

⁴² bti ñukwä jutra ngire krübäte te nitre ye kitadi jökrä kwetre. Ye kanti abko ni jökrä rabadi ja müaire krikri be amne tu ngöbe rabadi cherere jabtä ja tare nika kisete.

⁴³ Angwane nitre nünanka metre Ngöbö ngwäreki abko btätre kä rabadi nuäre amne ñänä träta nebe dirare, ye kwrere jire kä rabadi btätre kä nuärete Rün Ngöbö kwe kanti. Nire nire käta ti kukwei nuen käkwe kukwe ne ketate ja olote. Abko kore se, nieba Jesukwe nunye.

Jesukwe kukwe bä mikani ngwian kabrebtä amne perlabtä

⁴⁴ Yebti Jesukwe nieba krörö mda:

Kä gobränkärä Ngöbökwé abko ngwian kabre tädre rükaninte dobote nguse ye kwrere abko krörö: Ni iti nämane sribire ye kanti ngwian kabre ütiäte kri ye kwani ie angwane, niara käkwe ngwian ye ükaninta känime kä ye kanti. Abti nikani, käkwe jändrän kwe erere rürümoinbare jökrä, bti nikani käkwe kä ye kökani jakrä, niara rabadre ngwian kabre ye bkäne abkokäre.

⁴⁵ Mdakäre abko, ni bti Ngöböta gobrane, ngätäite kukweta nakenkä krörö arato: Ni iti jändrän ütiäte ütiäte rürümoinkä rikai perla kuin* känene kökadre jae.

⁴⁶ Erere bkänä, perla kuin ütiäte kri kwani ie angwane, nikani käkwe jändrän kwe erere rürümoinbare jökrä, bti nikani käkwe perla ye kökani jakrä.

Jesukwe kukwe bä mikani kradebtä

⁴⁷ Erere arato, krade gitata ñöte angwane gwa bätäkä ngwarbe tä niken te, ye kwrere ti bike Ngöbö kobran bä mike abko krörö:

* **13:45 perla.** Jändrän kädianta perla ye abko jä kwrere amne bäri ütiäte kri.

⁴⁸ Nitre gwa gaka tä krade kite ñöte gwaye. Yebti gwa tära niken kabre kradete angwane, tädre jáke jate ñö köräbti. Tära nebe ngwena ñö köräbti angwane, tätre niken ükekrö. Gwa kuinkuin erere tätre ükekrö kutiate jakrä amne gwa kämekäme abko erere tätre kitekä.

⁴⁹ Ye kwrere kukwe rakadikä kä mrä angwane. Angeletre jatadi, käkwe nitre moto kämekäme Ngöbö rüere diandikä jenena nitre nünanka metre Ngöbö ngwäreki ye bäre mento,

⁵⁰ bti nitre moto kämekäme Ngöbö rüere ye angeletre käkwe kitadi ñukwä jutrate. Ye kánti niaratre rabadi ja müaire krikri be amne tu ngö rabadi cherere jabtä ñukwä jutrate ja tare nika kiseté.

⁵¹ Yebti Jesukwe nieba mda:

¿Tikwe kukwe nini, ye nü gare jökrä munye ya? nieba kwe nunye.

Jänri, nunkwe nieba käre.

⁵² Angwane Jesukwe nieba krörö mda nunye:

Ngöböta gobrane ño nibti, yebtä Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre mden mden tätre ja töitike, ye ngwane ni ju bkänkä ye kwrere jire tätre nebe, ñöbtä ñan angwane jändrän ño ño tä ükani kwetre gwi, ye ngätäite jändrän mden abko mräre amne mden abko kira diankata kwetre abko tä mike gare ietre, ye kwrere nitre dirikä käta kukwe mräre amne kukwe nakaninkä kira dirire, nieba Jesukwe nunye.

Jesu mikani ütiäte ñakare ja käite Nazarete

(Marcos 6.1-6; Lucas 4.16-30)

⁵³ Jesukwe kukwe bä mikaba jökrä kore, bti blitaba ünän jökrä kwe, bti kä mikakaba kwe kä ye kánti amne rikabata ja käite.

⁵⁴ Rikaba nebeta ja käite Nazaret angwane, rikaba dirire sinagogate angwane, ni jökrä ñan töi rababa nebe krütare niara kukwei nuare, kä rababa niere jae kwärikwäri:

¿Ni noko käkwe ja töitikani mdente amarebti kukwe gare krübäte dikaro ie se? ¿Erere arato, sribi kri ñan tuabare se abko tä nuene ño amarebti tära nebe bare ie se?

⁵⁵ José sribikä kri kukwäntä abko ngobo kwrere nibi tuen nunye. Erere arato, niara meye abko María amne etbakantre abko Santiago, José, Simón amne Judas ñan ñan.

⁵⁶ Mdakäre abko, ¿niara se ngwai tätre nüne jökrä ni ngätäite nete ruen tie ya amarebti mtare di kri dikaro se abko kwani mdenkri ie se? nitre nünanka Jesu käite ye rababa niere Jesubtä.

⁵⁷ Amne Jesu kukwei namani tare btätre. Abtä Jesukwe nieba krörö ietre:

Ni Ngöbö kukwei niekä mikata ütiäte kä mda mdabti, akwa ja käite btä mräkä juete abko mikata ütiäte ñakare nieta. Ye kwrere, mun ñan tä ti mike ütiäte jae. Abko kore se, nieba Jesukwe ietre.

⁵⁸ Angwane nitre nünanka kä ye kánti ñan rababa tödeke Jesubti. Abtä sribi kri ñan tuabare abko Jesukwe nuenba ñakare kabre kä ye kánti.

14

Juan Bautista müre ketani

(Marcos 6.14-29; Lucas 9.7-9)

¹ Kä ye ngwane abko, Herodes Antipas nämane gobrane kä Galileate angwane, Jesu namani sribi kri ñan tuabare nuene abko gani kwe.

² Angwane nitre sribikä Herodekrä, ie Herodekwe niebare krörö Jesubtä: Juan Bautista tikwe kämikamna, ye ara jire Ngöbökwé mikaninta nire, aiseté di tära sribi kri ñan tuabare nuenkrä ye, niebare kwe sribikäye.

3-4 Herodes kākwe niebare kore, ñobtä ñan angwane niara etba Felipe nān muko kādian nāmāne Herodías abko diani kwe kán. Yebtā abko Juan Bautista kākwe niebare Herodeye: Ma etba nān muko se makwe ñan mikadre jire ja ken kán, Juan nāmāne niere. Ye dokwāre abko Juan Bautista kamna ngite Herodekwe, bti kitamna ngite kā teri kwe, ye nūkaninta tōre ie, kākwe ñākābare kore.

5 Herodes tō namani Juan müre ketani ñākā dokwāre jae Herodiābtā, akwa ni kwati nāmāne Juan mike ütiāte jae ni Ngōbō kukwei niekā kwrere, aiseite nitre ye abko jūrā namani Herodebtā. Abtā Juan müre ketani ñakare kwe.

6 Akwa bati Herodes dārebare ye köböi erere nūkaninta angwane, Herodekwe bieta nuenbare jae kā ngwiankāre nuāre jabtā. Ye erere ni jōkrā nūkani angwane, Herodías ngānkān bati nikani tārā mike kwārākwārā se kwrere nitre nūbaibare Herodekwe ye okwābti. Herodías ngānkān namani tārā mike nuāre kwārākwārā, ye abko kāi namani nuāre krübāte Herodebtā,

7 kākwe ja kukwei biani krörō ie:

Ma tō dreye erere makwe kārā tie angwane, tikwe biandi mae, niebare kwe ie.

8 Angwane Herodías ye abko kākwe ngānkān ye tōi diani, aiseite niebare krörō kwe Herodeye:

Makwe Juan Bautista dokwā mika blatote. Makwe bian tie nete, ie ti tō nibi, niebare kwe Herodeye.

9 Yebtā abko, Herodes moto namani ulire mda, akwa nitre nūbaibare kwe ye okwābti ja kukwei biani kwe, aiseite ñan tō namani ja kukwei kitaita temen, kākwe Juan dokwā biamna blatote Herodías ngānkānye.

10 Ye erere bkānā, Juan Bautista nāmāne ngite kā teri abko Herodekwe dokwā tikakamna, erere dokwā tikaninkā,

11 bti Juan dokwā ye mikani blatote, jānikani, biani Herodías ngānkān bati yeye angwane, niara kākwe bianinbe meye Herodiāye mda.

12 Yebti Juan nāmāne ngite, ye kānti nitre nānkā ben nikani nebe angwane, Juan ngwākā jānikani kwetre, bti doboi mikani kwetre. Abti Juan müre ketanina abko nikani niere Jesuye mda.

Jesukwe ni mili krārike bukani

(Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-15)

13 Juan Bautista ara nūkaninta nire abko Herodes namani nütüre Jesubtä, ye gaba Jesukwe angwane, kā mikakaba kwe kā ye kānti mda amne rankwaba rute, bti rikaba kā kaibete Ñō Okwā Kri Galilea kwārā nakri. Angwane nun aibe rikaba Jesube, akwa Jesu rikaba ye nitre nūnanka ja ken juta ngrabare yere kākwe gaba angwane, rikaba jōkrā kā nōtabti ta nebe Jesu ngābti.

14 Yebti Jesu rikaba nebe ñō körābti angwane nāma rute, rankwaba timon, ye btārābe nitre rababara kwati yete ngbiare ngābti, btā okwā rababa. Angwane rababa tuen bobre Jesuye amne nitre bren bren ngwian nāmāne kwetre, ye Jesukwe mikabata kuinta jōkrā krāke.

15 Yebti kā jataba dere angwane, nun ja tōitikaka Jesube kākwe krōtaba ja ken ben, kākwe nieba ie:

Kā kitera dere amne nita kā kaibete nete. Ne kānti mrō ñakare, aiseite nitre noko rikadre mrō kōkō jae jutate, abkokāre juenta jirekābe, nunkwe nieba.

16 Abtā Jesukwe nieba mda nunye:

Ñobtä niaratre rikadreta, ie mun tō nibi. Niaratre buke munkwe, nieba kwe nunye.

17 Abtā nunkwe nieba mda ie:

Ban kunrikebe amne gwa krobu aibe tā nikwe, ¿se abko ni kwati se bukadre ño te? nunkwe nieba Jesuye.

18 Angwane Jesukwe nieba mda nunye:

Ban kunrike amne gwa krobu ye ngwen tie nete, nieba kwe.

Ye erere nunkwe bianba ie.

19 Angwane nitre nāma kwati yete, ye Jesukwe juanba tāke jōkrā temen temen mikābti, bti ban kunrike btā gwa krobu, ye Jesukwe dianba kisete, kākwe nikraba kā kāinbti amne kuin nieba btā kwe Ngōböye, bti ōtakaba oto kiakia kwe, bti bianba kwe nun ja tōitikaka benye angwane, nunkwe drāiba jōkrā nitre kwati yebti.

20 Nitre kwati ye kākwe mrōba trinetrine jōkrā, bti ni jōkrā kākwe mrōba ūnān angwane, ban btā gwa oto rabateba abko nun ja tōitikaka Jesube kākwe ūkkrōba kutia kwā jātābti kubu jire.

21 Nitre kwati kākwe mrōba yete abko ni brare brare aibe nāma mili krārike jire kākwe mrōba amne, nitre merire merire btā ngābākre bati kiakia kākwe mrōba arato, akwa ye tanba űakare abko rakakaba kore se.

Jesukwe dikakabare űōbti
(*Marcos 6.45-52; Juan 6.16-21*)

22 Yebti nun ja tōitikaka Jesube abko rikadre niara kāne nebe Nō Okwā Kri Galilea ye kwārā nakri, ie Jesu tō namani, aisete nun juanba rute kwe, akwa niara abko rababa nitre kwati ye juenta.

23 Abti nitre kwati ye nikaninante jōkrā angwane, Jesu nikani kaibe nebe ngitiobti blitakāre Ngōböbe. Yebti kā namanina iko angwane, Jesu nāmane kaibe ngitiobti blite Ngōböbe.

24 Angwane ru te nun nāma nāin ye abko rikabara mente űōbti amne kā jate abko rababa mobe kōre. Angwane űō jataba romon, rababa ru kitekā nekwāre sekwāre, űōbta űān angwane mūre rababa mate nun ngābti, ye abko rababa űō kitekā kore, kā rababa ru ngrūkete nunbe.

25 Yebti kā jatabara ngwen ja ken dekā angwane, batibe Jesu rikaba dikekā űōbti nun ngābti.

26 Jesu jataba dikekā űōbti, yebtā nun ja tōitikaka ben okwā rababa angwane, nun rekwetakaba krūbāte amne nun rababa ngrente rikri be amne kā jūrā rababa krūbāte nunbtā kākwe nieba:

¡Ni bākāi kite ni ngābti ye! nun rababa niere.

27 Akwa Jesu abko kākwe nieba nunye:

Mun űān rekwetaka ngwarbe. Tita nāin, aisete munkwe űān ti jūrā ngwian, nieba kwe nunye.

28 Angwane Pedro kākwe nieba mda Jesuye:

Ti Dānkien, ma ara tā dikekā űōbti bkānā ne ngwane, ti rikadre dikekā siba űōbti nebe ma kānti abko niere tie, nieba kwe ie.

29 Jakwe, nieba Jesukwe ie.

Ye erere bkānā, Pedro nāma rute, rankwaba timon űōte, rikaba dikekā űōbti Jesu kukwāre.

30 Akwa mūre rababa mate dite Pedrobtā rababa tuen Pedroye, abtā rekwetakaba mda. Ye btārābe jataba niken neen űōte nguse, abtā ngrateba kri krōrō kwe Jesuye:

¡Ti dentari ti Dānkien! nieba kwe Jesuye.

31 Ye btārābe Jesukwe kaba kūdebtī, kākwe nieba mda ie:

¡Ye űōbtā mata tōdeke chi dikaro tibti ye! Ti di tārā tāte ma mikakrā dikekā űōbti abko makwe űān miri era jae ye, nieba Jesukwe Pedroye.

32 Yebti Jesu rankwaba rute Pedrobe angwane, mūre rabababe kwekbe jōkrā.

33 Angwane nun nāma rute ye erere rababa jōkrā ngukudokwābti temen Jesu ngwārekri, kākwe nieba ie:

¡Ma abko Ngöbö Odei era metre bkänä! nunkwe nieba Jesuye.

*Jesu btä nitre ja töitikaka ben nükani juta Genesarete
(Marcos 6.53-56)*

³⁴ Yebti nun rikaba nebe Ñö Okwä Kri Galilea ye kwärä nakri kä Gene-sarete.

³⁵ Angwane nitre nünanka yete, ie Jesu rükaba gare, aisetje jötrö ngwarbe Jesu nükani abko mikaba gare kwetre jabtä kä ngrabare temen kä ye kánti. Angwane ni kwati rükaba mräkä bren bren ngwena Jesu kánti, Jesukwe mikadre quinta abkokäre.

³⁶ Angwane nitre bren bren ye abko Jesukwe tuadremetre dän körä aibe nuenbtä jabtä amne rabadreta quinta abko mräkä rababa ribere ie. Ye erere bkänä, nitre bren bren rababa dän körä aibe nuenbtä Jesubtä angwane, rababa nebata quinta batibe jökrä abko rakakaba kore.

15

*Dre dre tä ni mike ngite Ngöbö ngwärecri niebare Jesukwe
(Marcos 7.1-23)*

¹ Abti bati nitre bariseo btä Kukwe Biani Ngöbökre Moiséye dirikätre nämane Jerusalén abko rükaba Jesu kánti, käkwe kukwe ngwiantariba krörö ie:

¿Nun mräkä kirakira käkwe kukwe úkaninte nuendre,

² se ñobtä abko nitre ja töitikaka mabe káta kite temen se? ¡Ni rabadre dbe Ngöbö ngwärecri, abkokäre ni ngämi mröre, kánenkri köbötikadre abti mrödre abko tä úkaninte kore amarebti nitre ja töitikaka mabe abko ñan tä köböti-ke jire chi mrökrä se! nieba kwetre Jesuye.

³ Abtä Jesukwe nieba mda ietre:

Ti bike kukwe ngwentari kwati munye arato abko krörö: ¿Ñobtä kukwe biani Ngöbökre nuendre nie abko munta kite jökrä temen, bti kukwe úkaninte au jakrä munkwe abko mikata bäri útiáte jae munkwe? Ye niere tie.

⁴ Tita ngwentari, ñobtä ñan angwane Ngöbökre niebare krörö: *Exodo 20.12; Deuteronomio 5.16*

amne,
nire nire kákwe ñákadre tare rün amne meye rüere, ni ye abko kámikadre, *Exodo 21.17; Levítico 20.9*
niebare Ngöbökre.

⁵ Akwa mun abko tä niere krörö: Ni iti kákwe niedre rünye amne meyye: Jándrán tikwetikwe se erere tikwe biani jökrä Ngöböye, aisetje ti ñan raba mun die mike jire chi bti, niedre kwe, ye abko dbe, munta niere.

⁶ Ne aisetje nire nire kákwe nuendre kore, ni ye abko ñan rabadre rün amne meye die mike jire chi mda abko dbe Ngöbökrä munta niere, ye ngwane Ngöbökre kukwe biani nuendre abko munta kite temen, kukwe úkaninte munkwe mikakäre útiáte jae.

⁷ ¡Mun ngwarbe ja bä mike kuin nete! Munta ja bä mike kuin, ye mdenbtä abko ni Ngöbö kukwei niekä Isaías kákwe niebare krörö:

⁸ Juta ne káta ti mike útiáte ja kada aibebti, aisetje tä ti tarere ñakare era metre.
⁹ Tátre ti káikitekä ngwarbe amne, kukwe úkaninte au jakrä kwetre, aibe tátre dirire ti Kukwei táte, *Isaías 29.13*

niebare kore Isaíakwe munbtä, nieba Jesukwe ietre.

¹⁰ Yebti Jesukwe ni jökrä káräba, kákwe nieba krörö ietre:

Ti bike kukwe niere, ne kukwei nuen munkwe angwane, munkwe mika nuke gare jae abko krörö:

¹¹ Mrö jökrä kwetata nikwe, ye abko ñan tä ni mike ngite Ngöbö ngwärecri, akwa kukwe jökrä käme nita niere ja kadabti ye abra tä ni mike ngite Ngöbö ngwärecri, nieba Jesukwe ni kwatiye.

¹² Yebtä abko nun ja töitikaka Jesube käkwe krötaba ja ken ben, käkwe nieba ie:

¿Makwe blitaniri ye abko nitre bariseo käkwe kukwe nuri abtä moto nibi romon jökrä, ye makwe gari ya? nunkwe nieba Jesuye.

¹³ Abtä Jesukwe nieba mda nunye:

Nitre bariseo amne Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre ye abko ti bike bä mike kri mu kwrere amne, kri mden mden abko ti Rün kä káinbti käkwe nökaní ñakare, ye abko jákädiká ngátri ngöi jökrä, bti kitadiká mento, ye kwrere rakadiká niaratrebtä.

¹⁴ Erere arato, ni ie kä tuen ñakare, kwrere jire nitre bariseo amne Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre tätre dikekä, ñobtä ñan angwane Ngöbö gare ñakare ietre amarebti tö Ngöbö kukwei dirire ni mda mdaye. Ne aiseté tuemetre dikekä kore, ñobtä ñan angwane ni nibu ie kä tuen ñakare rikadre ja jie ngwena kwärikwäri, ye ngwane niaratre nibu betadrekä gwaire kä mkäte nguse, nieba Jesukwe.

¹⁵ Angwane Pedrokwe nieba mda Jesuye:

Makwe kukwe bä miri mröbtä, ye abko makwe dre nini abko niereta nunye, nieba kwe ie.

¹⁶ Abtä Jesukwe nieba mda ie:

¿Munta näin raire tibe, akwa tita dre niere abko ñan tä nuke gare jire chi munye arato ya?

¹⁷ Tikwe kukwe nini abko krörö: ¿Nita mrö kwete, ye abko tä niken jökrä ni bülete, akwa nita nainkrö angwane, mrö ye kitakata jökrä ta, ye abko gare ñakare munye ya?

¹⁸ Nita mröre abti nita kitekäta, akwa kukwe kämekäme nita niere ja kadabti, ye abko tä ni töite amne ni motote abko erere nita niere, aiseté kukwe kämekäme nieta nikwe ye abra tä ni mike ngite Ngöbö ngwärecri,

¹⁹ ñobtä ñan angwane kukwe kämekäme abko tä ni töite amne ni motote abko erere nita niere amne nita nuene. Abtä nita ja mike ngite Ngöbö ngwärecri abko krörö: nita ni mda mda kämike, ni gure käta ja mike gure bati bati tiebe ni mda mdabe. Erere arato, ni merire brare ja mike ngite bätäkä ngwarbe jabe kwärikwäri amne ni jändrän goire ni mda mdakän amne ni blite ngwarbe ni mda mda rüere, erere arato ni ñäke ni mda mdabtä.

²⁰ Munta kukwe nuene kore angwane, munta ja mike ngite Ngöbö ngwärecri, akwa munkwe köbötikadre mrökrä abko úkaninte kira ye erere munkwe ñan mikadre täte, yebtä mun ñan rabadre ngite jire chi Ngöbö ngwärecri. Abko kore se, nieba Jesukwe nunye.

*Meri ñakare israelitare käkwe tödekani Jesubti
(Marcos 7.24-30)*

²¹ Yebti Jesu nämä yete, ye kánti kä mikakaba kwe, bti rikaba juta Tiro amne juta Sidón kukwäre.

²² Rababa yete angwane, meri iti Canaánbo, ñakare israelitare nünanka kä ye kánti käkwe krötaba Jesu ken, kä rababa ngrente rikriki be krörö:

Ti Dänkien, ma jrei David tukwe mräkä. Ti ngwen ruentari tare jae, ñobtä ñan angwane ti ngänkän tikwe btä úai käme tä nüne, käta mike ja tare nike krübäte tikän. Yebtä ti die mike, rababa niere.

²³ Akwa Jesukwe ñākāba ñākare jire chi meri ye käre. Abtä nun ja töitikaka ben kākwe krötaba Jesu ken, kākwe ribeba krörö ie:

Meri se nibi ngrente krübäte dikaro ni jiebti, aisete ngänkän kwe miketa kuinta makwe, bti juenta jirekåbe, nunkwe nieba Jesuye.

²⁴ Angwane Jesukwe nieba meri yeye:

Juta israelita tä nianinte obeja kwrere, ye aibe kråke Ngöbökwte ti juani die mike, nieba kwe ie.

²⁵ Akwa meri ye abko rikaba ngitiekä ngukudokwäbti temen Jesu ngwårekri, kākwe nieba mda ie:

Ti Dänkien, ti die mike, rababa niere.

²⁶ Abtä Jesukwe nieba mda ie:

Mun ñākare israelitare abko kåme nukro kwrere nieta nitre israelitakwe munbtå, aisete tikwe ma die mikadre angwane, bäsi ban dianka ngåbåkre nikwe kån, bti kita nukroye, ye kwrere tikwe nuendre, nieba kwe meri yeye.

²⁷ Angwane meri ye kākwe nieba mda Jesuye:

Jån, ti abra nukro kwrere bkånå nitre israelita okwåte ti Dänkien. Akwa nukro bkånkä tä niken mröre mesabtå angwane, mrö büre tä betekå timon-timon abko tätre kwete, ye kwrere tita nete mtare amne makwe ti die mika chi abko ie ti tö nibi, nieba kwe Jesuye.

²⁸ Abtä Jesukwe nieba mda ie:

Ti mråkä, mata tödeke kri era metre tibti, nibi tuen tie, aisete tikwe ma die mikadre, ie ma tö nibi, ye erere bikera nebe bare makrå, nieba Jesukwe ie.

Ye btåråbe meri ye ngänkän rababata kuinta batibe abko rakakaba kore.

Ni mili kråkkå bukani Jesukwe (Marcos 8.1-10)

²⁹ Yehti Jesukwe kä mikakaba kä ye kånti angwane, rikaba nebe Ñö Okwå Kri Galilea ye köråbti. Abti rikaba mda ngitiobti, kånti rababa tåkånintbe.

³⁰ Jesu rababa tåkånintbe, ye kånti ni kwati kākwe ja ükåkröba btå. Nitre kākwe ja ükåkröba kwati Jesubtä ye rikaba mråkä bren bren krörökrörö ngwena Jesuye: ni ngüre bren abko kisete nån nakwente, ni okwå kä drünente abtä kä tuen ñākare ie amne ni küde ngrötani aisete küde ruen ñākare ie. Erere arato, ni kukwei ñākare amne ni bren båtåkä ngwarbe bren mda mda kisete abko jårababa kwetre, kākwe mikaba Jesu ngotobtä temen angwane, Jesukwe mikabata kuinta jökrå.

³¹ Ne aisete ni kukwei ñākare abko rababa blite amne ni küde ngrötani abko rababa nebeta kuinta amne ni nakwente abko rababa dikekåta kuin amne ni okwå kä drünente abko ie kä rababa tuen. Yehtå nitre kwati ye ñån töi rababa krütare mda kukwe ye tuare amne rababa Ngöbö nitre israelitakwe ye kåikitekå jökrå.

³² Yehti Jesukwe nun ja töitikaka ben kåråba, bti nieba kwe nunye:

Nitre tä kwati nete se nibi tuen bobre tie, ñobtä ñån angwane kä nena köbömå jire tätre tibe nete nete amne mrö ñākare kwetadre ietre. Abtä ti ñån tö nibi juenta mröi ja gwiriete. Nane di krütadre amne kä rötadrete bti ji ngrabare, abtä ti ñån tö nibi juenta mröi, nieba kwe nunye.

³³ Abtä nun ja töitikaka Jesube kākwe nieba mda ie:

Nwede kä kaibete amne ni mda nüne ñākare kånime nete, ¿se abko mrö kwandre mdente nie ni kwati se bukåkrå jökrå? nunkwe nieba Jesuye.

³⁴ Angwane Jesukwe nieba mda nunye:

¿Banta kunbe munkwe? nieba kwe nunye.

Angwane nunkwe nieba mda ie:

Banta kun kükü be nunkwe amne gwa kiakia tä ruåre nunkwe, nunkwe nieba ie.

³⁵ Angwane Jesukwe ni jökrå mikaba täke temen,

³⁶ kākwe ban kun kükü ye dianba kisete amne gwa kiakia ye dianba kisete kwe arato, kākwe kuin nieba btä Ngöböye, bti ban amne gwa ötakaba oto kiakia, kākwe bianba nun ja töitikaka ben yeye angwane, nunkwe dräiba nitre kwati yebti.

³⁷ Angwane nitre kwati ye kākwe mröba trinetrine jökrä, bti ban amne gwa oto rabateba ye abko nun ja töitikaka Jesube kākwe ükkröbata kutia kwä kükü jire.

³⁸ Nitre kwati kākwe mröba ye abko ni brare aibe mili kräbkä kākwe mröba amne, nitre merire amne ngäbäkre kiakia nämä yete kākwe mröba arato, akwa tanba ñakare.

³⁹ Yebti Jesukwe nitre kwati ye juanbata jökrä ja gwiriete, bti Jesu rankwaba rute nun ja töitikaka benbe, bti nun rikaba nebe kākä Magdala ye kanti.

16

Sribi kri ñan tuabare käräbare Jesuye (Marcos 8.11-13; Lucas 12.54-56)

¹ Jesu rababa Magdala yete angwane, nitre bariseo amne nitre saduseo rababa Jesu kanti ja tuakäre ben, akwa Jesukwe ja dokwä mikadre kö okwäte, abkokäre rikaba kanti. Jesu abko juani era metre Ngöböke ya, ñakare ya abko Jesukwe bä mikadre, kākwe sribi kri ñan tuabare nuendre niaratre okwäbti abko rikaba niere Jesuye.

² Akwa Jesukwe nieba krörö ietre:

Käta kite dere angwane, munta niere krörö: Kä jübateniri tain kainta, aiseté kä rabadi kuin moren jetbe, munta niere.

³ Erere arato, dekä angwane munta niere krörö: Mtare kä bä nibi tain kainta amne kä nibi mütare, aiseté kä rabadi käme ñüre, munta niere. Kä bäta nebe ño kainta abtä kä rabadi ño köbö kwatirekwatire tä nüke gare kuin munye, ¿se ñöbtä abko Ngöböta sribi ño ño nuene ti köböire mtare kä ne ngwane abko ñan tä nüke gare munye se?

⁴ Mun nünanka kä ne ngwane abko moto kämekäme amne munta Ngöbö tarere munta niere, akwa käre munta niara tuemetre, abtä tikwe sribi kri ñan tuabare aibe nuendre mun okwäbti, ie mun töta nebe. Akwa sribi kri ñan tuabare ye tikwe ñan nuendre jire chi mun okwäbti, munta ribere ye kwrere. Akwa Ngöbö nämäne Jonäbe, kākwe sribi kri ñan tuabare nuenbare kräke, ye kwrere aibe Ngöböke bä mikadi mun kräke. Abko kore se, nieba Jesu ietre.

Bti Jesukwe kä mikakaba btätre yete amne rikaba kä mdabti.

Dirikätre blo, yebtä Jesukwe nitre ja töitikaka ben mikani mokre (Marcos 8.14-21)

⁵ Yebti nun ja töitikaka Jesube rababa Ñö Okwä Kri Galilea kwärä nakri angwane, nun rikadre ban ngwena abko käi rikwitakaba nunbti.

⁶ Ye btäräbe Jesukwe nieba krörö nunye:

Olo ketete ti kukweiye munkwe. Lebadura nitre bariseokwe amne nitre saduseokwe, ye ngäniene munkwe ja ngibia kuin, nieba kwe nunye.

⁷ Angwane nun ja töitikaka Jesube kä rababa blite krörö:

¡Nun ñan ki ban ngwena abtä Jesuta blite kore! nun rababa niere jae kwärikwäri.

⁸ Nun rababa blite kore, ye gaba Jesukwe. Abtä nieba kwe mda nunye:

¿Ye ñöbtä munta tödeke ñakare dikaro tibti, kä nibi ban ñakare niere dikaro kore ye?

⁹ Ban kunrike be te tikwe ni brare brare aibe mili krärike jire bukaba angwane, ban oto rabateba abko ükkröbata kutia kobe, ye munkwe tuaba

ja okwä jenbti. ¿Akwa ti di tärä mun bukakrä ñan nükani gare munye amne töre ñakare munye arato ya ño ye?

¹⁰ ¿Erere arato, ban kun kükü be te tikwe ni brare brare aibe buri mili kräbkä jire amne ban oto nebeta abko ürükro kutia kobe, ye nebe töre ñakare munye arato ya ño ye?

¹¹ ¿Ban ñakare nieta munkwe, ñan yebtä tita blite abko ñan nü gare munye ya? Lebadura nitre bariseokwe btä nitre saduseokwe abko ngäniene munkwe ja ngibiadre kuin tikwe nini munye, akwa ñan tita blite lebadura bante yebtä, nieba Jesukwe nunye.

¹² Angwane batibe ñan Jesu nämä blite lebadura bante btä, akwa kukwe diri nämä nitre bariseokwe amne nitre saduseokwe, ye abko Jesu nämä bä mike lebadura kwrere abko ngäniene nunkwe ja ngibiadre kuin abko Jesu nämä niere nun ja töitikaka benye abko rükaba gare nunye.

*Jesu abko Ni Dianinkä Ngöbökwé, niebare Pedrokwe
(Marcos 8.27-30; Lucas 9.18-21)*

¹³ Yebti Jesu rikaba nebe juta Cesarea Filipote kántita nun ja töitikaka benbe angwane, nieba krörö kwe nunye:

¿Ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne abko nire nieta tibtä ni mda mdakwe? nieba kwe nunye.

¹⁴ Angwane nunkwe nieba mda ie:

Ma abko Juan Bautista nukaninta nire nieta ni ruärekwé amne ni mda abko käta ma Elías nukaninta niere mabtä. Ni mda abko ma ni Ngöbö kukwei niekä Jeremías nukaninta nire ara niere, akwa ni mda abko tä niere Ngöbö kukwei niekä kirakira mda mda abko nukaninta nire nieta kwe mabtä, nunkwe nieba Jesuye.

¹⁵ Angwane Jesukwe nieba mda nunye:

¿Mun abko käta ti nire niere tibtä? nieba kwe nunye.

¹⁶ Angwane jötrö Simón Pedro käkwe nieba Jesuye:

Ma abko Ni Dianinkä Ngöbökwé ara amne ma abko Ngöbö nire Odei abko nunta niere, nieba kwe Jesuye.

¹⁷ Angwane Jesukwe nieba mda Pedroye:

Simón, Jonás ngobo, kä raba nuäre mabtä amne Ngöbökwé ja di biani mae, ñobtä ñan angwane makwe kukwe nini tie, ye abko ñan ni kä nebtä köböire namani gare mae, akwa ti Rün tä kä káinbti ara jire käkwe mikani gare mae amne makwe nini tie.

¹⁸ Mdakäre abko, ti bike Pedro niere mae amne jä yebti nitre gätäkä ti kábti käkwe tödekadi amne rikadi niren kwati amne gata di kri krübäte ye abko käkwe ñan nitre gätäkä ti kábti ye ganaindre jire chi.

¹⁹ Erere arato, Ngöbö kä káinbti ja gobrane, ye kánti ni kwati rabadi nuke, abkokäre tikwe llabe biandi mae jukwe tikadre niaratre ngwiankäre nebe kä ye kánti Ngöböta gobrane. Makwe dre dre mäkädrete kä nebtä, ye abko rabadira mäkáninte káne kä káinbti Ngöbökwé amne, makwe dre dre tikadrete kä nebtä abko rabadira tikaninte káne kä káinbti sete Ngöbökwé. Abko kore se, nieba Jesukwe Simón Pedroye.

²⁰ Yebtä nun ja töitikaka Jesube, ie nieba krörö kwe:

Ti abko Ni Dianinkä Ngöbökwé ara tä nete, ye munkwe ñan nie jire chi ni mda mdaye, nieba kwe nunye.

*Jesu müre ketadi, niebare káne kwe
(Marcos 8.31-9.1; Lucas 9.22-27)*

²¹ Ye ngwane mentokwäre nun ja töitikaka Jesube, ie Jesu rikaba niere krörö: Ti rikadre Jerusalén, akwa ni näin nebe sete angwane, nitre unbre ji dokwäte btä nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien amne Kukwe

Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre ye käkwe ti mikadi ja tare nike kri krübäte, käkwe ti müre ketadi, akwa köbömäkäre angwane, ti rükadita nire, nieba Jesukwe nunye.

²² Abtä Pedro käkwe Jesu ngwianba kaibe mentokwäre, bti rikaba mäträre krörö btä:

¡Ti Dänkien, Ngöbö se okwäbti kukwe kore ñan rakadrekä jire chi mabtä näre! nieba kwe Jesuye.

²³ Akwa Jesu rikwitateba, käkwe Pedro tuaba ja käne, bti nieba mda kwe ie: ¡Satana, nän mento tibtä nete! Tikwe ja mikadre ngite Ngöbö rüere, abkokäre ma kite ñäke kore tie ñan ñan. Kukwe mden tä nebe tuen dbe Ngöböye, ye kwrere tuen ñakare mae amne, ni kä nebtä ie jändrän tuen dbe abko erere tä tuen mae, aisete makwe ñan ñäkä kore tie, nieba Jesukwe.

²⁴ Yebti nun ja töitkaka Jesube, ie Jesukwe nieba mda:

Nire nire tö ja töi mikai kwatibe nänkrä tibe, ni ye abko tö dre dreye jakrä abko raba káikwitekä jabtí amne köbö kwatirekwatire ja kwata raba ruentari tare ñakare ie nünakäre tikrä abko jata ti jiebtí,

²⁵ ñöbtä ñan angwane nire nire tö ja kwata ngibiai jen jakrä abko krütadi kärekwäre, erere rabadi kärekwäre Ngöbö okwä bäre mento akwa, nire nire krütadi ti dokwäre abko rabadi dianintari nünakäre kärekwäre Ngöböbe.

²⁶ Ye abko, ni rabadre jändrän jökrä bkäne kabre kä nebtä, akwa ni krütadre angwane nikwe ñan nünandre mda Ngöböbe, ne ütiäre abko dre rükadre nie. Erere arato, nikwe nünandre kärekwäre Ngöböbe, ye abko ni ñan raba kökö jire chi jakrä, ñöbtä ñan angwane jändrän ñakare jire abko ni rabadre bien Ngöböye nuna kärekwäre ben ye ütiäre.

²⁷ Akwa ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne jatadita Ngöbö di kri bä nuärebtí amne ti jatadita angeletre tikwe ben, ye ngwane abko ni itire itire käkwe dre dre nuenbare, ye erere tikwe kukwe ükadite kräke, käkwe ütiä biandi ietre.

²⁸ Akwa mun tä nete ne ruäre ngämi krüte, känenkri ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne jatadita gobrane, ye abko munkwe tuadi ja okwä jenbtí abko ti tö nibi niei metre munye. Abko kore se, nieba Jesukwe nun ja töitkaka benye.

17

Jesu bä nikwitani

(Marcos 9.2-13; Lucas 9.28-36)

¹ Yebti kä rikaba köbö ti ta mda angwane, Jesukwe Pedro, Santiago amne Santiago etba Juan aibe ngwianba jabe abko ben rikaba ngitio bäri mente käin yebti.

² Niaratre nämanena ngitio yebti käin angwane, batibe Jesu bä nikwitani bä jene niaratre okwäbti, aisete ñänä trä dirare ye kwrere Jesu ngwäre bä namani amne, dän Jesubtä abko trä namani ngwen bürere kä trä dirare kwrere.

³ Ye btäräbe Moisés btä Elías namani gökökä yete blite Jesube, btä okwä namani.

⁴ Angwane Pedro käkwe niebare Jesuye:

Ti Dänkien, nunta nete abko käi nibi nuäre tibtä, aisete ma tö ne ngwane nunkwe ju mikadi kiakia komä munkrä: kwati makrä, kwati Moisékrä amne kwati Eliakrä, niebare Pedrokwe.

⁵ Pedro nämane blite kore Jesube, ye btäräbe müta trä ngwen jatani jüben niaratrebtí angwane, müta yete abko ni kukwei jarabare krörö ietre:

Ni ne abko ti Odei tare kri tikwe. Niara käi nuäre krübäte tibtä, aisete niara kukwei nua munkwe abko ni kukwei namani kore müta.

⁶ Ni kukwei namani kore mütate, ye jarabare nitre ja tóitíkaka Jesube yeye angwane, ká jürá namani krúbáte btátre, abtä nikanínbe ngítieká ngwáre temen.

⁷ Ye btárábe Jesukwe krótabare ken, kákwe nuanínbtá, bti niebare kwe ietre: Náin kró. Mun ñan rekwetaka, niebare kwe ietre.

⁸ Ye btárábe niaratre kákwe níkrabareta angwane, ni mda ñakare amne Jesu aibe námáne kaibe, btá okwá namani.

⁹ Yebti Jesu nikaninta niaratrebe ngítíobtä motokwáre angwane, Jesukwe niebare ietre:

Ti Ni Ká Nebtä Ngobo ne ngámi krúte, bti nüketa nire, ye kánenkri kukwe turi munkwe ngítíobti káin sete, ye munkwe ñan nie jire chi ni mda mdaye. Abko kore se, niebare kwe ietre.

¹⁰ Abtä nitre nimá ja tóitíkaka ben ye kákwe niebare mda ie:

¿Ma krútadi bti rúkadita nire mata niere ne ngwane, ñobtä abko Elías rúkadre Ni Dianinká Ngóbókwe káne kukwe úkatekáre biare kráke abko Kukwe Biani Ngóbókwe Moiséye dirikátre káta niere? niebare kwetre Jesuye.

¹¹ Amne Jesukwe niebare mda ietre:

Elías rúkadre káne ye abra era bkáná. Erere arato, niara rúkadre, kákwe jándrán jókrá úkadrete kuin metre, ye abra era bkáná.

¹² Akwa Elías abko nukanina, akwa Kukwe Biani Ngóbókwe Moiséye dirikátre, ie niara ñan nükani gare, aise te tó namani dre dre nuein btá, erere nuenbare kwetre amne mrá müre ketani kwetre. Ye kwrere arato ti Ni Ká Nebtä Ngobo ne kákwe ja tare níkadri kri niaratre kiséte arato abko ti tó nibi niei munye. Abko kore se, niebare Jesukwe nitre ja tóitíkaka ben yeye.

¹³ Angwane Jesu námáne blite Juan Bautistabtä abko nükani gare ietre.

Jesukwe úai káme juanintari ngábákrebtá (Marcos 9.14-32; Lucas 9.37-45)

¹⁴ Yebti nitre náma kwati ngítíobtä ngüsürü, ye kánti Jesu rikabata angwane, ni iti kákwe krótaba ken amne rikabate ngítieká ngukudokwábti temen ngwárekri, kákwe nieba króro ie:

¹⁵ Ti Dánkien, ngábákre tikwe noko ngwen ruentari tare jae tikrá, ñobtä ñan angwane tá níkrénká krúbáte temen tikán abko kiséte tá ja tare níke kri. Erere arato, tá kite níkrénká temen angwane, tá níken mate ñukwáte, ere angwane abko tá níken temen ñóte tikán

¹⁶ abko nitre ja tóitíkaka mabe, ie ti nü ngwena, akwa ñan di nibi mikakáreta kuinta, aise te miketa kuin tikrá abko tita ribere mae, nieba kwe Jesuye.

¹⁷ Abtä Jesukwe nieba mda:

¡Aingwaree, ti moto iko munbtá! Mun ye ño abko moto kámekáme dikaro abti munta tódeke ñakare dikaro Ngóbóbtí ye. ¿Ti rabadi ká nuái mda munbe amarebti ye? nieba kwe.

Ye btárábe Jesukwe nieba mda:

Ngábákre ye ngwen tie, nieba kwe.

¹⁸ Ye erere bkáná, ngábákre járukaba Jesu kánti angwane, Jesukwe ngrateba úai kámenbti, kákwe úai káme ye juantariba ngábákre yebtä amne ngábákre ye rababata kuinta batibe.

¹⁹ Yebti nun ja tóitíkaka Jesube kákwe nieba kaibe ie:

¿Ñobtä úai káme ñan níki mento nunye ngábákre sebtá ruen? nunkwe nieba.

²⁰ Abtä Jesukwe nieba mda nunye:

Munta tódeke ñakare bkáná Ngóbóbtí, ye mden kiséte úai káme ñan níki mento munye. Ye munkwe tódekadre chí mostasa nurai chí ye náre, akwa munkwe tódekadre era metre Ngóbóbtí, ye ngwane mun rabadre niere ngítio

nokoye: Ja denkä mento yete, bti ma rika kä mdabti, munkwe niedre ie, ye erere ngitio noko rikadre mento amne jändrän ñan rabadre jire tare nuendre munkrä, ye abko ti tö niei metre kore munye.

²¹ [Akwa üai käme ne kwrere juantarikrä mento abko blitadre Ngöböbe amne ja bändre Ngöbökrä käne aibe köböire munkwe juandretari mento.] Abko kore se, nieba Jesukwe nunye.*

²² Yebti nun nämä dikekä gwaire Jesube kä Galilea kántita temen mda angwane niarakwe nieba nunye:

Ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne kitadi ngise ni mdaye

²³ amne niaratre kákwe ti müre ketadi, akwa köbömäkäre angwane ti rükadita nire, nieba Jesukwe nunye.

Jesukwe kukwe nieba kore nunye, yebtä abko nun moto rababa ulire jökrä.

Ju blitakrä Ngöböbe ye ütiä biandre

²⁴ Abti Jesu amne nun ja töitikaka ben rababata juta Capernaúmte angwane, nitre ngwian kárakä ju blitakrä Ngöböbe kräke, ye rikaba nebe Pedro kánti, kákwe nieba krörö ie:

¿Dirikä makwe ye tärä ju blitakrä Ngöböbe ye ütiä bien arato ya? nieba kwe.

Angwane Pedro kákwe nieba mda ie:

¡Jänri, tärä ütiä bien yeri! nieba kwe.

Yebti Pedro rikaba nebeta gwi angwane, Jesu ara jire kákwe ñäkäba käne ie, kákwe nieba:

Simón, kukwe nebtä mata töbike ño abko ti tö nibi ngwaintari mae abko krörö: ¿Jrei krikri kä nebtä ye abko kätä ja ütiä biamna nireye? ¿Ngäbäkre jen kwrere kákwe ja ütiä biandre ie nieta kwe ya? o ¿Ni mda mda abko kákwe ja ütiä biandre nieta kwe? abko niere tie Simón, nieba Jesukwe Pedroye.

²⁶ Angwane Pedrokwe nieba mda Jesuye:

Ni mda mda abko kákwe ja ütiä biandre nieta kwe ne abko, nieba Pedrokwe.

Angwane Jesukwe nieba mda:

Ngäbäkre jreikwe abko kákwe ja ütiä biandre ñakare kore ñan ñan. Ye mden kisete, ju blitakrä ti Rün Ngöbökwé noko tikwe ütiä biandre ñakare arato abko rabadre dbe, ruen tie.

²⁷ Akwa nikwe ñan ja ütiä biandre angwane, ni mda mda rabadre töbike blo ni btä abko ngäniene nän gwa kite Ñö Okwä Kri Galilea sete. Makwe kötu kita ñöte angwane, gwa mden raba käne kötubtä, ye makwe dian jate. Gwa ye abko kadate ngwian tädi abko kwandi mae, aisete ngwian tädi täte ma amne ti ütiä biankrä. Ngwian yebti ma rika ja ütiä bien amne makwe ti ütiä bian arato. Abko kore se, nieba kwe Pedroye.

18

Nire bäri ütiäte niebare Jesukwe

(Marcos 9.33-37; Lucas 9.46-48; 17.1-2)

¹ Abti kä ye ngwane nun ja töitikaka Jesube kákwe krötäba ken mda, bti nunkwe nieba ie:

¿Ngöböta gobrane nunbti, ne ngätäite nire abko bäri ütiäte ruen? nunkwe nieba Jesuye.

² Angwane Jesukwe ngäbäkre chi káräba iti, bti mikaba tákänintbe nun ngätäite kwe,

³ kákwe nieba krörö:

* 17:21 Versículo ne abko ñan tä tikani manuscrito bäri kuinkuin btä, akwa jatani Marcos 9.29 yekri.

Ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Ngäbäkre kiakia tä ja mike bobre, ne kwrere munkwe ñan ja mikadre bobre Ngöböbtä ne ngwane, Ngöbökre ñan gobrandre jire chi munbti.

⁴ Ne aisete, ni bti Ngöböta gobrane, ye ngätäite nire nire käta ja mike bobre Ngöböbtä abko tä ja mike bobre ngäbäkre chi ne kwrere, ye abko bäri ütiäte.

⁵ Ye abko, nire nire käta ni ja mikaka bobre Ngöböbtä ngäbäkre chi ne kwrere ye kaen ngäbti ti käbti, ye ngwane ti ne ara jire kata ngäbti kwe.

⁶ Akwa nire nire käta ja mike bobre Ngöböbtä ngäbäkre ne kwrere, ye nirekwe ngwiandreta ti käikwitekä jabti, kanti rabadre kukwe nuene bäri käme mda, ni ye abko Ngöbökre mikadi ja tare nike krübäte. Mden kisete, ni ye ngämi ni tödekaka tibti ngwen ti käikwitekä jabti, känenkri jäkwata kri nura ukwakrä ye mäkadre ngärä, bti kitadre mrente nguse kanti müre reketadre abko rabadre bäri kuin kräke. Ye kwrere ni ye ñan rabadre ni tödekaka tibti ngwen ti käikwitekä jabti.

⁷ Ni kä nebtä, kräke kukwe tärä keta kabre käta ni nuente ja käne abko nita ja mike ngite, ye abko käme nikrä bkänä, akwa ye abko tä käre. Akwa nire nire köböite ni mda mda tä ja mike ngite Ngöbö rüere, jni ye abko bobre jakän! ñöbtä ñan angwane Ngöbökre niara mikadi ja ngie nuen krübäte ni mda mda ye dokwäre.

⁸ Ne aisete ma kise ya o ma ngoto ya, köböite makwe ja mika ngite Ngöbö rüere ne ngwane, makwe tikaka ta jae, bti makwe kitaka mobe ja okwä bäre mento abko bäri rabadre kuin, ñöbtä ñan angwane makwe nünandre deme kise kwäräbe amne ngoto kwäräbe rikakäre nüne Ngöböbe kä käinbti abko bäri kuin angwane, ñan ma kise krobu amne ma ngoto krobu ben ngöi jökrä Ngöbökre ma kitadre ñukwä jutra ngitiekä kärekäre te.

⁹ Erere arato, ma okwä köböite ma raba ja mike ngite Ngöbö rüere, ne ngwane makwe ja okwä ye diante kwati mento, bti makwe kitaka mobe arato, ñöbtä ñan angwane ma okwä kwatibe ben ma rikadre nüne kärekäre Ngöböbe, ye abko rabadre bäri kuin makrä amne, ñan ma okwä kubu ben ngöi ma kitadre kärekäre ñukwä jutrate kä ja tare nikakrä kanti. Ye mdenbtä tita kukwe bä mike kore mae, nieba Jesukwe nunye.

¹⁰ Mdakäre abko, ti bike kukwe era erere niere krörö munye: Nitre tödekaka tibti tä ja mike bobre Ngöböbtä, ye abko ngäbäkre kiakia kwrere, se munkwe ñan bätä ngwian btä tikän, ñöbtä ñan angwane käre angeletre niaratrekwe tä ti Rün ngwärekre kä käinbti.

Obeja nianinte, btä Jesukwe kukwe bä mikani

(Lucas 15.3-7)

¹¹ Mdakäre abko, ti Ni Kä Nebtä Ngobo jatani ni nianinte ye diantarikäre.

¹² Yebtä abko ti bike kukwe bä mike krörö munye: Ni iti kwe obeja tädre gre ketarike, akwa obeja krati rikadre ngwarbe kwäräkwärä kän, ye ngwane obeja rabadre gre ketabkä bti krä jätäbti krä ökän (99), ye ñan mikadre kwe ja ngibiare kaibe ngitiobti, bti rikadre obeja nianinte krati ye känentari ya? Jänri, rikadre obeja nianinte ye känentari.

¹³ Abti obeja ye kwandretari ie angwane, obeja kratibe ye abko bäri käi rabadre nuäre btä obeja gre ketabkä bti krä jätäbti krä ökän yebti ta abko ti tö nibi niei metre.

¹⁴ Ye kwrere arato, mun Rün tä kä käinbti sete abko ñan tö nitre tödekaka tibti tä ja mike bobre Ngöböbtä ngäbäkre kiakia kwrere se tuai nente jire iti jakän. Abko kore se, nieba Jesukwe.

Ja mräkä tödekaka Jesubti töi diandre ño

(Lucas 17.3)

¹⁵ Yebti Jesukwe nieba mda:

Ma mräkä mden erere käkwe ja mika ngite ma rüere angwane, ma rika käkwe blita kaibe ben amne ja mikani ngite ño ma rüere kwe, ye makwe mika gare ie. Yebti ja ngite niedre kwe mae amne kukwe ükadrete kwe mabe, ne ngwane mun nibirate kuin jabtä.

¹⁶ Akwa ñan tö raba ma kukwei nuai amne ñan tö raba kukwe ükaite mabe ne ngwane, makwe ni mda känä iti, nibu ja mukore abko ben ma rika bliteta ma mräkä yebe. Abti makwe blitadi ño ben, ye abko rabadi gare metre ni nibuye, ni nimäye.

¹⁷ Akwa ma näin ni mda mda ngwena jabe, ye okwäbti ma mräkä ñan tö raba kukwe ükaite janknu mabe ne ngwane, nitre gätäkä ti käfti tä ja ükekrö ye ie makwe mika gare gätäte; akwa nitre gätäkä ye käkwe blitadre ma mräkä yebe, akwa ñan tö rabadre kukwe ükaite janknu mabe ne ngwane, ni tödekana ngöbö ngwarbehti, kwrere jire raba tuen munye amne ni ngututu jändrän ütiä käräkä gobran romanobokrä ye kwrere jire raba mun okwäte arato.

¹⁸ Ye abko, ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Munkwe dre dre mäkädite kä nebtä, ye abko rabadi mäkäninte kä känbti Ngöbökwé amne munkwe dre dre tikadrete kä nebtä abko rabadi tikaninte Ngöbökwé kä känbti sete.

¹⁹ Ye kwrere arato, ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Mun nibu käkwe kukwe ükadrete jabe kwärikwäri kä nebtä käkwe ja töi mikadre gwaire, bti mun tö rabadre dreye, ye abko munkwe kärädre Ngöböye, käkwe blitadre ben amne ti Rün kä känbti sete käkwe biandi munye,

²⁰ ñobtä ñan angwane ni tädre nibu ya o nimä ja ükaninkrö gätäre ti käfti ye abko ti tädi siba ketetibe bentre. Abko kore se, nieba Jesukwe.

Kukwe blo diandre jabtä ta kwärikwäri

²¹ Angwane Pedro rikaba, käkwe kukwe ngwiantariba Jesuye, käkwe nieba: Ti Dänkien, ¿ti mräkä iti käkwe kukwe nuendre blo ti rüere, se abko tikwe diandre bäbe bti ta ruen? ¿Tikwe diandre bä kükü bti ta ya? nieba kwe Jesuye.

²² Abtä Jesukwe nieba mda Pedroye:

Ñan makwe diandre bä kükübe bti ta abko ti bike niere mae, akwa makwe diandre gre ketamä bti bä jätäbti bä kükü (77) bti ta.

²³ Ne aiseté ni bti Ngöböta gobrane, ngätäite kukweta nakenkä krörö abko ti bike bä mike: Bati jrei nämane iti abko nikani rürümon ütiä ükete sribikä kwekwe ben.

²⁴ Nikani rürümon ütiä ükete krörö, ye btäräbe sribikä iti kwe abko bti rürümon ütiä nämane millone kabre krübäte abko jänükani jrei ye kanti.

²⁵ Akwa sribikä ye abko ie ngwian ñan namani jire chi ja ütiä biankrä jrei yeye. Abtä jrei ye käkwe sribikä ye rürümoimna meri kwe amne ngäbriänkä kwekwe amne jändrän kwekwe erere ben ngöi rürümoimna jreikwe rürümon ütiäre. Amne sribikä ye abko rabadre ni klaboré ni mdakrä kore, jreikwe sribi ütiä diandre rürümon ütiäre abkokäre.

²⁶ Akwa sribikä ye nikani mate ngukudokwäbti temen jrei ye ngwärekrei, kä namani ribere kisere krörö jrei yeye: Makwe ti ngibia bätäre abko ti tö nibi ribei mae amne rürümon ütiä tibti ye tikwe ütiä biandita jökrä mae, niebare kwe jreiye.

²⁷ Angwane sribikä ye namani ruentari tare jrei yeye, käkwe rürümon ütiä kabre ye diani jökrä bti ta, käkwe tikaninte.

²⁸ Yebti sribikä ye nikaninta angwane, sribi muko kwe abko bti rürümon ütiä nämane chi kwe abko ben namani ngätäi. Angwane sribikä ye nikani betekä, käkwe sribi muko kwe ye kani roro mkäbti, nikani roro mkä kekete se kwrere, kä namani niere: jRürümon ütiä mabti, ye makwe ütiä bianta jökrä tie! namani niere ie.

²⁹ Akwa sribikā ye nikani mate ngukudokwābti temen sribi muko ye ngwāreki, kā namani ribere kisere krōrō ie: Makwe ti ngibia bātāre abko ti tō nibi ribei mae amne rūrūmon ūtiā tibti ye tikwe ūtiā biandita jōkrā mae, niebare kwe sribi mukoye.

³⁰ Akwa sribikā ye űan tō namani sribi muko kwe ye ngwen ruentari tare jae, kākwe kitani ngite kā teri, bti rūrūmon ūtiā ye biandreta jōkrā kwe angwane batibe tikadreteta, abkokāre kitani ngite kwe.

³¹ Sribikā kākwe nuenbare kore, ye abko matani tare sribikā mda mdabtā. Abtā sribikā kākwe dre nuenbare ye abko sribikā mda mda ye nikani, kākwe niebareta jōkrā jreiyē.

³² Abtā jrei ye kākwe sribikā ye kārāmna mda. Nūkani jrei kānti angwane, niebare kwe ie: ¡Ma moto kāmē! Rūrūmon ūtiā kabre krūbāte mabti abko tikwe diandre mabti ta abko ma rababa ribere kisere tie, erere tikwe nuenba makrā.

³³ Tikwe ma ngwianba ruentari tare jae, kākwe rūrūmon ūtiā kabre diani mabti ta, ye kwrere makwe sribi muko makwe ye ngwiandre ruentari tare jae arato bā amarebti makwe kitani ngite rūrūmon ūtiā chi dokwāre se, niebare jreikwe ie.

³⁴ Yebti jrei moto namani romon krūbāte sribikā ye krāke, kākwe kitani ngite. Ye kānti ngō tikadrekā krūbāte mikakāre ja ngie nuen abti rūrūmon ūtiā biandreta jōkrā kwe jreiyē amne batibe rabadre tikaninte abkokāre abko nakaninkā kore.

³⁵ Ye kwrere arato, mun mrākā mden mden kākwe kukwe nuendre blo mun rūere, akwa munkwe űan diandre bti ta ja moto kuinbti, ye ngwane ti Rūn tā kā kāinbti se kākwe űan mun ngite niara rūere diandre kā jire chi munbtā arato. Abko kore se, nieba Jesukwe.

19

*Meri tuadremetre ya, űakare ya
(Marcos 10.1-12; Lucas 16.18)*

¹ Jesu nāma Galilea yete, kākwe blitaba űnān jōkrā kore, bti kā mikakaba kwe kā ye kānti, bti rikaba nebe kā Judeate, Nō Jordānbtā kā driri.

² Angwane nitre rikaba kwati Jesube amne Jesukwe ni bren bren mikabata kuinta kā ye kānti.

³ Ye ngwane abko nitre bariseo rūkaba ruāre Jesu kānti abko tō rababa Jesu nuaite ja kāne, kākwe nieba krōrō ie:

¡Kukwe mden erere nuendre merikwe angwane, rabadre tuen kāmē nie, yebtā nikwe meri nikwe tuadremetre ye abko dbe abko Ngōbō Kukwei tā niere ya? nieba kwetre Jesuye.

⁴ Abtā Jesukwe nieba mda ietre:

Ngōbō Kukwei kāta dre niere kukwe yebtā abko btā mun tārā űāke, aisete gare kuin munye ruen tie abko krōrō: Kena dekā Ngōbōkwe kā dātebare angwane, “ni brare btā ni merire dātebare kwe,” abko ie niebare krōrō:

⁵ Ne aisete ni brare kākwe ja mikadre gure angwane, rikadre nūne jenena rūnbtā amne meyebtā mento merire kwebe.

Angwane ni nibu ye abko rabadi ni itibe kwrere, abko niebare Ngōbōkwe ietre.

Génesis 2.24

⁶ Ye kwrere ni nibu ye űan rabadi ni nibu kwrere mda, akwa rabadi ni itibe kwrere. Ye mden kisete, Ngōbōkwe ni mikani ni itibe kwrere, ye ni űan rabadre denkā jire chi jene jene mentokwāre, aisete ni brare kākwe űan meri tuadremetre, niebare kwe.

⁷ Abtā nitre bariseo kākwe nieba mda Jesuye:

Mata niere kore, ¿se ñobtä abko meri tuadremetre angwane, tärä biandre ie bti juandretari abko Moisékwe köböi biani nunye arato? nieba kwetre ie.

⁸ Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Mun dokwäkä ribi ribi Ngöbökrä, ye mdenbtä abko munkwe meri tuadremetre abko Moisékwe köböi biani munye ye. Akwa kena Ngöbökwé ñan kukwe mikanintbe kore,

⁹ aisete ti bike niere krörö munye: Meri ja mike ngite ñakare brare mda mdabe, akwa brare kwe käkwe tuadremetre, bti ja mikadre gure meri mdabe kwe, ye ngwane ni brare ye tä ja mike ngite meri yebe meri käne kwe rüere. Abko kore se, nieba Jesukwe nitre bariseoye.

¹⁰ Angwane nun ja töitikaka Jesube käkwe nieba ie:

Meri nikwe abko rabadre ni mdabe aibe dokwäre ni rabadre tuemetre amne kukwe mda mda dokwäre ñakare ne ngwane, nikwe ñan ja mikadre gure jirekäbe abko bäri kuin ñan ñan, nunkwe nieba Jesuye.

¹¹ Abtä Jesukwe nieba mda nunye:

Munkwe kukwe nini, ye abko era bkänä, akwa ni kwati ñan raba kaen ngäbti mikakäre täte, aisete nire nire ie Ngöbökwé ja di biandre kukwe ye mikakäre täte aibe tä kaen ngäbti.

¹² Ne aisete kukwe tärä kabre btä ni brare brare kwati ñan tä ja mike gure abko krörö: Ni ruäre tä däre kise tökare biare, abtä ñan tä ja mike gure amne tä nebe kaibe kärekäre. Akwa ni ruäre abko ni mdara jire käta dätere kaibe, abtä tä nebe kise tökare amne ñan töta nebe ja gurebtä, aisete tä nebe nüne kaibe; akwa ni ruäre abko ñan tä ja mike gure jirekäbe nünakäre Ngöbö gobranka kä känbti ye kräke, aisete nire nire tö raba kukwe ne kaen ngäbti nünakäre kore Ngöbökrä, ye käkwe ka ngäbti. Abko kore se, nieba Jesukwe nun ja töitikaka benye.

*Jesukwe ja di biani ngäbäkre kiakiaye
(Marcos 10.13-16; Lucas 18.15-17)*

¹³ Yehti ngäbäkre järeka ruäre nebe Jesu kanti abko Jesukwe kise mikadre bti, käkwe blitadre Ngöböbe kräke, akwa nun ja töitikaka Jesube rababa ñäke nitre ngäbäkre ngwianka yeye.

¹⁴ Abtä Jesukwe nieba nunye:

Ngäbäkre ye tuemetre kite tie. Munkwe ñan ji öta käne, ñobtä ñan angwane nire nire käta ja mike bobre Ngöböbtä ngäbäkre ne kwrerekwrere, ni yehti abko Ngöböta gobrane, aisete munkwe ñan ji öta käne, nieba Jesukwe.

¹⁵ Yehti Jesukwe kise mikaba ünän jökrä ngäbäkrebti, ja di biankäre ietre, bti kä mikakaba kwe.

*Ni bati jändrän bkänkä kabre käkwe blitabare Jesube
(Marcos 10.17-31; Lucas 18.18-30)*

¹⁶ Yehti ni rikaba iti nebe Jesu kanti, käkwe nieba krörö ie:

Dirikä, ¿sribi mden bäri kuin nuendre tikwe abko ütiäre ti rabadre nüne kärekäre Ngöböbe? nieba kwe Jesuye.

¹⁷ Angwane Jesukwe nieba mda ie:

¿Ye ñobtä abko sribi mden bäri kuin nuendre btä mata kukwe ngwentari tie ye? Ni kuin abra tärä itibe abko Ngöbö ara, akwa ma tö nünai kärekäre Ngöböbe ne ngwane, kukwe biani nuendre nie Ngöbökwé, ye makwe mika täte jökrä, nieba Jesukwe ie.

¹⁸ Angwane ni bati ye käkwe nieba mda Jesuye:

¿Kukwe mden mden mikadre täte tikwe? nieba kwe ie.

Jesukwe nieba mda ie:

Makwe ñan ni mda kämika.

Ma gure, makwe ñan ja mika gure bati bati ni mda mdabe.

Makwe ñan go.

Makwe ñan blita ngwarbe ni mda mda rüere kitakäre ngite.

¹⁹ Erere arato, ma rün amne ma meye mika ütiäte jae.

Amne mata ja tarere au,

ye kwrere makwe ni mda mda tare arato,

Exodo 20.12-16;

Deuteronomio 5.16-20; Levítico 19.18

nieba kwe ie.

²⁰ Angwane ni ye kákwe nieba mda Jesuye:

Makwe kukwe nini, ye erere tita mike täte jökrä. ¿Se abko tikwe dre nuendre mda se? nieba kwe ie.

²¹ Abtä Jesukwe nieba mda ie:

Ma tö rabai metre Ngöbö ngwäre kri ne ngwane, jändrän tä makwe ye erere nän rürümoine jökrä, bti makwe ngwian ye dräi ni bobre bobrebtu angwane, ma rabadi jändrän ütiäte kri bkäne kabre ka kümbti sete. Makwe jändrän rürümoin ünän jökrä kore, bti ma jata ti jiebtu. Abko kore se, nieba kwe ni bati ye ye.

²² Jesukwe nieba kore ie angwane, niara abko jändrän bkäne kabre krübäte, aisete moto rötateba jändrän kwekwe ye jiebtu amne moto rababa ulire, ben rikabata.

²³ Yebtu nun ja töitikaka Jesube, ie Jesukwe nieba:

Ti bike kukwe era erere niere krörö munye: Ni jändrän bkänkä krikri ye kákwe ja mikadre bobre Ngöböbtä, Ngöbökwé gobrandre bti abko tare krübäte kräke,

²⁴ aisete ti bike niereta mda bati munye: Aku okwä chi, yete ta kameo krikri ye ara rikadre nuäre, akwa nitre jändrän bkänkä kri ye kákwe ja mikadre bobre Ngöböbtä, Ngöbökwé gobrandre bti, ye abko bäri tare kräke, nieba Jesukwe nunye.

²⁵ Kukwe yebtä nun ja töitikaka Jesube ñan töi rababa krütare mda Jesu kukwei nuäre. Abtä nunkwe nieba mda ie:

¿Ni jändrän bkäne kri ñan rabadre dianintari nini makwe, se nire abko rabadi dianintari amarebtu se? nunkwe nieba ie.*

²⁶ Angwane Jesukwe nun tuaba ja käne, kákwe nieba mda nunye:

Mun kä nebtä ye kräke abko kukwe ye tare, akwa Ngöbö abko kräke jändrän ñakare tare jire chi, aisete niara aibe raba ni dentari, nieba Jesukwe.

²⁷ Abtä Pedro kákwe nieba mda Jesuye:

¿Nunkwe jändrän jökrä mikaninte, bti nunta näin ma jiebtu, se abko Ngöbökwé dre biandi ütiäre nunye? nieba kwe.

²⁸ Angwane Jesukwe nieba mda:

Ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Ngöbökwé jändrän jökrä ükadite btin kä mrä ngwane, ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne rabadi takänintbe kürä gobrankräfti kä nuärete, ye ngwane mun ja töitikaka tibe ye abko rabadi takänintbe gwaire siba tibe kürä kwä jätäbtu kuba yebtu. Ye kánti abko juta keta jätäbtu ketebu nitre israelitakwe abko kräke munkwe kukwe ükadite siba tibe.

²⁹ Amne nänbtä ti jiebtu, nire nire kákwe ju mikaninte amne etbakantre amne ngwai mikaninte kwe, erere arato rün, meye amne ngäbriänkä kwekwe mikaninte kwe amne kä kwe erere mikaninte jökrä kwe nänbtä ti jiebtu, nitre ye abko ie Ngöbökwé jändrän biandi gre ketarike rike bäri mda amne Ngöbökwé mikadi nüne kärekwäre jabe arato.

* **19:25** Jesu näire ni ngwian bkäne kri abko nämane ngwian bkäne, ñöbtä ñan angwane Ngöbö nämane ja di bien ietre, aisete bäri Ngöbö kukwe muko, aisete rabadre dianintari käne, nitre israelita nämane nütüre Jesu näire. Ne aisete, nitre ja töitikaka Jesube abko ñan töi namani krütare Jesu kukweibtä.

³⁰ Akwa ni kwati tuen bāri ūtiāte ūtiāte kā ne ngwane, ye abko rabadi ūtiāte űakare Ngōbō ngwārekri; akwa ni kwati tuen ngwarbe, ūtiāte űakare kā ne ngwane, ye abko rabadi bāri ūtiāte Ngōbō ngwārekri. Abko kore se, nieba Jesukwe nun ja tōitikaka benye.

20

Sribikā uba grāte, btā Jesukwe kukwe bā mikani

¹ Yehti Ngōbō abko űan tā sribi ūtiā bien ni kā nebtā kwrere abko Jesukwe bā mikaba mda, kākwe nieba krōrō: Ngōbōta gobrane űo ni kwe ngātāite abko ti bike bā mike ni kā bkānkā kwrere. Bati ni kā bkānkā nikani dekā ni kānene sribikāre jakrā uba grāte.

² Ye erere sribikā kwani ie angwane, sribi ūtiā biandre nuāi kōbōiti, ye erere ūkaninte kwe bentre, bti juani kwe sribire uba grāte.

³ Yehti űānā okwā krā ōkān nāre angwane, nikaninta jutate. Nikani nebete yete angwane, ni mdara jire nāmane nūnaninkā ngwarbe kwani ie

⁴ angwane, niebare kwe ietre: Uba grāta tikwe sete, ye te mun nān sribire siba amne sribi ūtiā bianta űo, ye nāre tikwe ūtiā biandi munye, niebare kwe ietre. Ye erere bkānā, nitre ye nikani sribire.

⁵ Yehti űānā ruāre nāre angwane, kā bkānkā ye nikaninta jutate ni mda mda kānene. Erere arato űānā okwā krāmā dere angwane, nikaninta amne nitre kwani ie yete, erere juani sribire kwe arato uba grāte.

⁶ Yehti űānā okwā krārike nāre dere angwane, kā bkānkā ye nikaninta jutate amne ni mda nāmane ngwarbe abko kwani ie angwane, niebare kwe ietre: ūűobtā munta sribire űakare amarebti munta ngwarbe nete kōbōiti jire se? niebare kwe ietre.

⁷ Angwane nitre ye kākwe niebare mda kā bkānkāye: Sribi bkānkā nun kānene űakare sribikāre jakrā, ūse abko nunkwe sribidre mdente? niebare kwetre ie. Angwane kā bkānkā kākwe niebare ietre: űMun nān sribire jōtrō arato uba grāte tikrā sete! niebare kwe ietre. Ye erere bkānā nitre ye nikani sribire.

⁸ Yehti kā jatanina iko dere angwane, kā bkānkā ye kākwe niebare nitre sribikā ye dānkienye: Sribikātre ye kārere jōkrā, bti makwe sribi ūtiā bian ietre. Akwa nitre nū sribire bāri mrā, ye ara jire ie makwe sribi ūtiā bian kāne. Abti nitre niki sribire bāri kāne ye abko ie makwe sribi ūtiā bian mrā, niebare kwe ie.

⁹ Ye erere bkānā, nitre nūkanī sribire mrā űānā okwā krārike dere, ye ie sribi ūtiā kōbōiti biani tāte jōkrā.

¹⁰ Yehti nitre nikani sribire bāri kāne dekā ye nikani sribi ūtiā tuen jae angwane, sribi ūtiā biandi bāri kabre ietre namani nūtūre, akwa sribi ūtiā biandre nuāi kōbōiti, ye erere biani tāte ietre.

¹¹ Sribi ūtiā dianina kore kwetre angwane, nikani űāke kā bkānkā ye rüere,

¹² kā namani niere: Nitre nū mrā kōre kākwe sribiniri űānā okwā kratibe, akwa nun abko kākwe sribiniri tare űānā ngirete ta nebebe kā dere. ūSe űobtā abko munkwe sribi ūtiā bini ja nāre nunye niaratrebe se? niebare kwetre.

¹³ Abtā kā bkānkā ye kākwe niebare krōrō sribikā iti ie: Ja mrākā, űan tita kukwe nuene blo ma rüere ruen tie, űobtā űan angwane sribi ūtiā bianta nuāi kōbōiti, ye erere tikwe biandi mae abko nikwe ūrūte kore dekā, ye tā tōre mae ruen tie.

¹⁴ Ne aisete sribi ūtiā makwe, ye erere kaen ngābti, bti ma rikata ja gwiriēte, űobtā űan angwane nitre nū sribire mrā dere abko ie tikwe sribi ūtiā bini ja kwrere mabe, ye abko kukwe tikwe,

15 ñobtä ñan angwane ngwian ye abko tikwe, aiseite ti tö rabadre dre dre nuein bti, ye erere ti rabadre nuene ruen tie. ¿Akwa tita ja moto mike kuin sribiká mrá se kráke, yebtä ma nibi mokrere ben ya ño ye? niebare kwe abko nakaninká kore. Ne ngörá.

16 Ne aiseite nire nire rabadre mrá, ye abko rabadita káne amne nire nire tä káne ye abko rabadita mrá, [ñobtä ñan angwane Ngöböta ni kwati núbairé, akwa ni braibe abko diankata jakrä kwe.] Abko kore se, nieba Jesukwe.*

*Jesu müre ketadi abko niebare bämäkäre kwe
(Marcos 10.32-34; Lucas 18.31-34)*

17 Yebti Jesu rikabara ji ngrabare Jerusalén kukwäre angwane, nun ni jätäbti nibu ja töitikaka ben, ye abko káräba kaiibe mento kwe, kákwe nieba nunye:

18 Mtare nita näin Jerusalén kukwäre. Ni näin nebe Jerusalén, ye kánti ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne kitadi ngise nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkienye amne Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikäre yeye. Niaratre ye abko kákwe ti kitadi ngise müre ketadre amne,

19 nitre romanobo ñakare israelitare abko ie ti kitadi ngise amne niaratre kákwe ti mikadi yakrä kri jae amne ti kwata metadi krübäte kwetre. Yebti ti müre ketadi krusobtä kwetre, akwa köbömäkäre angwane, ti rükadita nire. Abko kore se, nieba Jesukwe nunye.

*Juan btä Santiago meye kákwe kukwe ribebare Jesuye
(Marcos 10.35-45)*

20 Abti Zebedeo ngäbriänká nibu Santiago btä Juan abko ben meye jataba kákwe krötäba Jesu ken angwane, rikaba ngitieká ngukudokwäbti temen Jesu ngwärekre ja di káräkäre ie.

21 Angwane Jesukwe nieba ie:

¿Ma tö nibi dreye amarebti ye? nieba kwe ie.

Angwane Zebedeo ngäbriänká ye meye kákwe nieba krörö mda ie:

Ma raba gobrane angwane, makwe ngäbäre tikwe noko mika bäri ütiäte, kákwe mika tákänintbe iti ja küde ruenkri amne iti ja küde ngeberekri abko ti tö nibi ribei mae, nieba kwe Jesuye.

22 Abtä Jesukwe nieba mda Zebedeo ngobo nibu yeye:

¿Tikwe ja tare nikadi kri krübäte, ye kwrere munta biare ja tare nike siba ya? nieba kwe ietre.

Jänri, nieba kwetre ie.

23 Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Munkwe ja tare nikadi kri ti kwrere arato, akwa nire rabadre tákänintbe ti küde ruenkri amne nire rabadre ti küde ngeberekri, ye abko ñan tä ti kisete akwa tä ti Rün kisete. Ye aiseite, nire nire kräke ká ye tä úkaninte ti Rünkwe abko erere ie biandi kwe, aiseite ti ñan raba bien munye, nieba kwe ietre.

24 Jesu nämä blite kore, ye nun ni jätä ja töitikaka ben kákwe gaba angwane, Juan btä Santiago ye kräke nun moto rababa romon mda.

25 Abtä Jesukwe nun káräba, kákwe nieba krörö nunye:

Nitre ñakare israelitare káta gobrane angwane, tätre kukwe miketbe tare ni mda mda mikakäre ja ngoto täni. Erere arato, nitre ütiäte krikri ñakare israelitare abko ni mda mdakwe mikadre ütiäte jae, abkokäre tätre bike krikri, ye abko gare kuin munye.

26 Akwa mun ja töitikaka tibe, ye ngätäite abko ñan rabadre bare jire chi kore, aiseite mun ngätäite abko kukwe rabadre bä jene abko krörö: Nire nire

* 20:16 Kukweta tikani corcheta ngätäite abko ñan tä tikani manuscrito bäri kuinkuin btä.

tö rabai bäri ütiäte kri mun ngätäite ye abko käkwe sribidre ni bobre kwrere ni mda mdakrä

²⁷ amne, nire nire mun ngätäite tö rabai bäri käne jändrän jökräbtä, ni ye abko rabadre ni klabore kwrere ni mda mdakrä,

²⁸ ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne jatani kore ye kwrere, ñobtä ñan angwane ñan ni mda mdakwe sribidre tikrä, abkokäre ti jatani, akwa ti jatani sribikäre ni mda mda kräke amne ti jatani ja mike müre ketadre ni kwati kökatarikäre Ngöbökrä. Abko kore se, nieba Jesukwe nun ja töitikaka benye.

*Ni nibu okwä kä drünente abko Jesukwe mikaninta kuin
(Marcos 10.46-52; Lucas 18.35-43)*

²⁹ Yebti nun nämä Jericó, bti nun rikaba ta angwane, ni kwati rikaba siba Jesube.

³⁰ Angwane ni okwä kä drünente nämä nibu tākänintbe jibtä. Jesu rikaba ta ji yebti gaba kwetre angwane, rikaba ngwänenkä kri krörö Jesu jiebtí:
¡Jrei David tukwe mräkä, nun ngwen ruentari tare jae! rababa niere.

³¹ Angwane nitre nibu ye käkwe kada ketadre, abkokäre nitre kwati rababa ngren ngren bti, akwa niaratre abko rababa ngwänenkä bäri krikri mda, kä rababa niere:

¡Nun Dänkien, ma abko jrei David tukwe mräkä, nun ngwen ruentari tare jae! rababa niere Jesu jiebtí.

³² Abtä Jesu rababa nūnaninkä, käkwe nitre nibu okwä kä drünente ye käräba, ye erere rükaba Jesu kánti angwane, Jesukwe nieba ietre:

¿Tikwe dre nuendre munkrä, ie mun tö nibi? nieba Jesukwe ietre.

³³ Angwane niaratre käkwe nieba mda ie:

Nun Dänkien, makwe kä mikadre tuen nunye, ie nun tö nibi, nieba kwetre Jesuye.

³⁴ Angwane nitre nibu ye rababa ruentari tare Jesuye, käkwe kise mikaba okwäbtä. Ye btäräbe kä rababa tuen kuin batibe ietre angwane, rikaba siba Jesube.

21

Jesu nikani nebe Jerusalén

(Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19)

¹ Abti nun jatabara neme ja ken Jerusalén angwane, nun rababa juta Betfagé kánti Ngítio Olibobtä. Ye kánti Jesukwe nun ja töitikaka ben juanba nibu,

² käkwe nieba krörö ietre:

Juta tuen kánime ni ngware ta. Se kánti mun nän. Mun rabadi sete angwane, buro möre tädi mäkäninte kwandi munye angwane, buro ye abko ngäbäli tädi btä kwandi munye. Buro möre ye tikate munkwe, mun jata ngwena tie.

³ Akwa nane nitre yete käkwe ñäkä munye dokwäre angwane, munkwe nie krörö ietre: Ni Dänkien tö nibi ie, aisete nun bike niken ngwena, akwa gwängwarbe juandita kwe munkrä, nie kore, nieba Jesukwe nitre nibu yeye.

Bti juani kwe.

⁴ Kukwe rababa bare kore, kukwe niebare kira ni Ngöbö kukwei niekäkwe rabadre bare abkokäre. Kukwe ye tä tikani krörö Ngöbö Kukweibtä:

⁵ Nitre nūnanka juta Siónte, ye ie niere krörö:

Jrei munkwe kitera nūke tuen sete. Tä nāin bobre buro ngäbälibti.

Buro tribe ngwianka abko ngäbälibti tä nāin ye, *Zacarías 9.9*
abko nämāne tikani kore abko erere rabadre bare, abkokäre Jesukwe nitre juanba kore.

⁶ Ye erere bkänä, ni ja tóitíkaka Jesube juanba nibu kwe, ye abko kákwe dre nuendre nieba kwe ietre, ye erere nuenba kwetre,

⁷ ká rikaba buro móre ye ngwena ngábäli ben gwaire, kákwe dán jabtä ye tikateba ótati, bti kitaba buro ngábäli ye tróbtí kwetre ja tákräre Jesuye angwane, Jesu rankwaba buro ngábäli yehti.

⁸ Ye ngwane abko nitre náma kwati krúbäte amne ni ruäre rababa dán jakwe metete ji ngrabare temen dikakakrá Jesuye amne, ni ruäre abko rababa kri küde tikeká, bti rababa mike ji ngrabare temen dikakakrá Jesu kakäre ngäbti jrei kwrere.

⁹ Angwane nitre náma näin ruäre Jesu kánenkri amne ruäre Jesu jiehti, ye abko rababa ngrente ja dibti, ká rababa niere krörö:

¡Hosana! ¡jrei David tukwe mrákä, ma kite ni Dánkien Ngöbö kábtí!

Ma ye aibe raba mikani útiäte.

¡Hosana! ¡Ari Ngöbö kri ká káinbti káikitekä bäri krikri!

Salmos 118.26

abko nitre ye rababa niere.

¹⁰ Yehti Jesu rikaba nebe Jerusalén angwane, jötrö ká rababa nokre jabtä jutate yete amne ni kwati rababa niere krörö:

¿Nire nü amarebti se? rababa niere jae kwárikwári.

¹¹ Angwane nitre námáne yete kákwe niebare ietre:

Ni Ngöbö kukwei nieká kádianta Jesu abko nü nete. Niara abko Nazarebo ká Galíleate abko mden nü nete, niebare kwetre.

*Jesukwe nitre juanintari ju blitakrá Ngöböbe kánti
(Marcos 11.15-19; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22)*

¹² Yehti ju blitakrá Ngöböbe, ye bäre Jesu rikaba angwane, nitre náma jándrán rürúmoine yete amne ruäre abko náma jándrán kókó abko Jesukwe juantariba jókrä mento. Erere arato, nitre náma ngwian kwite* ni mda mdakrá abko kán Jesukwe mesa kwitakaba temen se kwrere amne ütú rürúmoinkä kwe ja tákrä námáne, ye abko Jesukwe kwitakaba jókrä temen se kwrere arato.

¹³ Yehti Jesukwe nieba nitre jándrán rürúmoinkä yeye:

Ngöbö Kukwei tá tikani krörö:

Ju tikwe ne abra tá blitakrá tibe,

Isaías 56.7

niebare Ngöbökwé, akwa mun abko tá ju ne mike nitre gokä jue kwrere. Abko kore se, nieba Jesukwe.

¹⁴ Ye ngwane abko nitre okwä ká drünente amne nitre näin nakwente nakwente rababa núke ju blitakrá Ngöböbe ye bäre Jesu kánti angwane, Jesu rababa miketa kuinta jókrä.

¹⁵ Akwa sribi kri ñan tuabare Jesu rababa nuene, ye abko nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dánkientre btä Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikátre kákwe tuaba angwane, ju blitakrá Ngöböbe ye kántita abko ngábäkre rababa ngrente krikri, ká rababa niere: ¡Hosana, jrei David tukwe mrákä abko tá nete! Ari káikitekä abko ngábäkre rababa niere, ye kukwei jaraba ietre angwane, moto rababa romon,

¹⁶ kákwe nieba Jesuye:

¡Ngábäkre tá ma káikitekä kore ye kukwei ruen ñakare mae ya amarebti ye! nieba kwetre Jesuye.

Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Jánri, kukwe ruen tie. ¿Akwa kukwe kore btä Ngöbö Kukwei tá tikani, yehtä munta ñäke ñakare ya amarebti ye? Ngöbö Kukwei káta niere krörö:

* **21:12 ngwian kwite.** Ngwian ká mdabti kwita námáne ngwian ju blitakrá Ngöböbe yebe.

Ngäbäkre kiakia käkwe kantadre mae amne ngäbäkre kianbtä kianbtä arato
 abko ma tö namani kukwei nuai, *Salmos 8.2*
 abko nieta kore, nieba Jesukwe.

17 Yehti Jesukwe kä mikakaba nitre yehtë, bti rikabata juta bäre mento
 angwane, rikaba nebe juta Betaniate, kánti kibiaba kwe.

Jesukwe ñäkäbare higokrieve
(Marcos 11.12-14,20-26)

18 Yehti dekä angwane, Jesu rikabata juta Jerusalén kukwäre angwane mrö
 rababa ie.

19 Angwane higokrieve nāma känime jibtä, btä okwä rababa angwane, rikaba
 nebe higokrieve ye kánti. Rababa higokrieve ye kánti angwane, higo kä aibe
 kwanba btä ie, akwa ngwä abko ñakare. Abtä Jesukwe nieba krörö higokrieve
 yeve:

¡Ma ñan ngwä rabata jire chi mda! nieba kwe ie.

Jötrö higokrieve ye bä grötakaba nõtare.

20 Kukwe rakakaba kore nun okwäbti, yehtë abko nun ja töitikaka Jesube
 ñan töi rababa krütare mda, käkwe nieba Jesuye:

¿Ñobtä makwe ñari jirekäbe higokrieve seve amarehti jötrö ngwarbe bä
 ngrökä nõtare mda se? nunkwe nieba ie.

21 Abtä Jesukwe nieba mda nunye:

Ti bike kukwe era erere niere nunye abko krörö: Munkwe tödekadre
 kwatibe Ngöböbti amne munkwe ñan ja töi mikadre ngwarbe kwäräkwärä,
 ye ngwane ñan kukwe nuni higokriehtë tikwe, ye kwrere aibe rabadre bare
 munye, akwa mun rabadre niere ngitio nokoye: ja denkä mento yete. Ma
 rika mretere, munkwe niedre ie, ye erere rabadre bare munye.

22 Munkwe tödekadre kwatibe Ngöböbti, käkwe blitadre ben angwane, dre
 dre munkwe kärädre ie, ye rükadre mun kisete. Abko kore se, nieba Jesukwe
 nun ja töitikaka benye.

Nire diehti Jesu nāmane sribire abko ngwianintari ie
(Marcos 11.27-33; Lucas 20.1-8)

23 Yehti ju blitakrä Ngöböbe ye bäre Jesu rikabata mda. Jesu nāma dirire
 yete angwane, nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre amne nitre
 unbre ji dokwäte ye jataba nūke Jesu kánti, käkwe nieba ie:

¿Nirekwe ma mikani sribi nuene kore amne nire diehti mata kukwe nuene
 kore nete? nieba kwetre ie.

24-25 Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Ti bike kukwe ngwentari kwati arato munye. ¿Nirekwe Juan Bautista juani
 ni ngökö ñöte? ¿Ngöbökwé juani ya o ni kä nehtëkwé mikani sribire ya? Ye
 niere tie munkwe. Nirekwe juani, ye munkwe niedi tie ne ngwane, nire
 diehti tita sribi ne nuene abko tikwe niedi munye arato, nieba kwe ietre.

Yehtë abko rikabata blite jabe kwäräkwärä, kä rababa niere krörö:
 Ngöbökwé juani, nikwe niedre ie angwane, niarakwe niedre krörö mda:
 Ngöbökwé juani munta niere, ¿se ñobtä abko munkwe ñan kukwei mikani era
 jae? niedre kwe nie.

26 Akwa, ni kä nehtëkwé mikani, ni ñan rabadre niere jire chi ie, ñobtä
 ñan angwane Juan abko ni Ngöbö kukwei niekä era metre, ye abko ni jökrä
 käta mike era, aisete nitre ye abko nita jürä ngwen, aisete Juan mikani sribi
 ye nuene ni kä nehtëkwé abko ni ñan raba niere jire chi, rababa niere jae
 kwäräkwärä.

27 Abtä nieba krörö kwetre Jesuye:

Nirekwe Juan juani, ye gare ñakare nunye, nieba kwetre.

Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Kore ne ngwane, nirekwe ja di biani tie sribi ne nuenkäre abko tikwe ñan niedre munye arato, nieba Jesukwe ietre.

Jesukwe kukwe bā mikani ngābākre nibubtä

²⁸ Yebti Jesukwe nieba mda nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientreye amne nitre unbri ji dokwäteye:

¿Kukwe ne raba tuen ño munye? Bati ni nämane iti abko ngobo nibu kwe. Bati nikani, kākwe niebare ngobo itiyē: Ma rika sribire mtare tirete tikrā uba gräte, nieba kwe ie.

²⁹ Akwa ngobo kākwe niebare ie: Ti ñan tö nibi rikai sribire tirete, niebare kwe rünye. Akwa yebti ja töi kwitaninta kwe amne nikani sribire.

³⁰ Yebti ngābākre ye rün nikani, kākwe niebare kwrere ngobo mdaye angwane, ni ye ngobo kākwe niebare ie: Jän, ti näin sribire tirete makrā, niebare kwe rünye. Akwa ñan nikani sribire abko nakaninkä kore se.

³¹ Ye abko, ¿ngābākre nibu ne mden kākwe rün kukwei mikani täte? nieba Jesukwe ietre.

Angwane niaratre kākwe nieba:

Ngābākre käne ye mden kākwe rün kukwei mikani täte, nieba kwetre Jesuye.

Abtä Jesukwe nieba mda ietre:

Ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Nitre jändrän ütiä käräkä gobran romanobokrā abko tä nebe tuen käme munye amne meri bti kē ngwarbe ngwarbe abko tä nebe tuen käme munye arato, akwa niaratre abko bti Ngöbö kē käinbti rabadi gobrane bäri käne mun ye ngwä,

³² ñobtä ñan angwane Juan Bautista nükani ji kuin era metre Ngöbökwē mike gare munye angwane, munkwe ñan niara kukwei mikani era jae, akwa nitre jändrän ütiä käräkä amne meri bti kē ngwarbe ngwarbe abko kākwe niara kukwei mikani era amne kani ngābti kwetre, aiseite niaratre abko ngābākre käne ye kwrere. Akwa kukwe nuenbare Juankwe abko munkwe tuani, akwa munkwe ñan Juan kukwei mikani era jae, kākwe trö kwitani ñakare kukwe kämeye, aiseite mun ye abko ngābākre mda ye kwrere. Abko kore se, nieba Jesukwe ietre.

*Nitre ji dokwäte, btä Jesukwe kukwe bā mikani
(Marcos 12.1-12; Lucas 20.9-19)*

³³ Ti bike kukwe mdara jire hä mike ne kukwe nuen munkwe: Bati ni kē bkänkä nämane iti, kākwe uba nurai nökan, bti ki mikani kwe amne kē ükaninte biare uba ñoi ngwäre kwe. Ju mikani nura ngibiabtikä kräke kwe, bti biani kwe ni mda mdaye sribikrā. Kä biani sribikrā kwe abko ütiäre uba döi biandreta ruäre ie. Yebti nikani kē mdabti.

³⁴ Abti uba ngwä ötare abko käi nükani angwane, sribikä kākwe uba biandreta ruäre kē bkänkäye ye abko kē bkänkä kākwe sribikä kwekwe juani tuenta jakrā.

³⁵ Akwa sribikätre kē bkänkākwe ye nikani nebe angwane, sribikätre ubabtä ye ie neketaninte, nikani sribikä iti mete ja ñäte kwäräkwarä se kwrere. Iti mda abko kämikani kwetre amne iti mda abko tākani jäbti kwetre kämikakäre.

³⁶ Yebti kē bkänkä kākwe sribikätre juani bäri mda uba tuenta ruäre jakrā, akwa sribikätre ubabtä ye kākwe nuenbareta kwrere arato btäre.

³⁷ Abtä mrä angwane, kē bkänkä ye kākwe odei jen kwe ara jire juani, kē namani töbikē krörö: Ti odei ne aibe abko mikadi ütiäte sribikätrekwe, aiseite ti bike juen, namani nütüre.

³⁸ Ye erere bkänä juani kwe, akwa kē bkänkä ye odei nikani tuen sribikätre ubabtä ye ye angwane, niebare kwetre jae kwäräkwarä:

Ni se abko rabadi jändrän rünkwe bkäne jökrä, aisete ari kämike amne ni rabadi kä ne bkäne jökrä, niebare kwetre.

³⁹ Ye erere bkänä, kä bkänkä odei ye neketaninte ietre, nikani ngwena uba grä bäre mento, bti kämikani kwetre se kwrere.

⁴⁰ ¿Yebti kä bkänkä rikadre mda angwane, dre nuendre kwe sribikätre käme yebtä raba ruen munye? nieba Jesukwe.

⁴¹ Angwane nitre yete ye käkwe nieba mda:

Kä bkänkä ye ie sribikä moto kämekäme ye rabadre ruentari tare ñakare, käkwe kämikadre jire jökrä. Abti sribikä mden mden käkwe nura ütiä biandre ie nura ngwä öta näire, ye ie tire ye biandre kwe mda, nieba kwetre.

⁴² Bti Jesukwe ja bä mikaba jä kwrere amne, nitre dirikä krikri abko bä mikaba ju mikaka kwrere, käkwe nieba ietre:

Kukwe nebtä Ngöbö Kukwei tä tikani abko btä mun tärä ñäke ruen tie abko krörö:

Jä ütiäte kri ju mikakrä metre abko nitre ju mikaka käkwe kitaninkä, akwa jä ye abko ni Dänkien käkwe mikani bäri ütiäte ju mikakrä metre.

Ye abko namani tuen bäri nuäre nie,

Salmos 118.22-23

abko tä tikani kore.

⁴³ Ne aisete ti bike niere krörö munye: Munkwe sribibare ñakare era metre, sribikätre käme ye kwrere, aisete Ngöbökwä ñan gobrandre munbti amne juta mda käkwe sribidre era metre Ngöbökrä, ye abko bti Ngöbö rabadi gobrane.

⁴⁴ Angwane ni ütiäte kri jä kwrere tikwe nini, ye abko btä nire nire ritadrete amne rikadre temen jä yebti angwane, jä ye käkwe ni ye ötadibtä kiakia jökrä ngrabare. Erere arato, nire nire bti jä ye rikwitadrekä angwane, gütadikä mnüne jökrä jä ye täni arato. Abko kore se, nieba Jesukwe ietre.

⁴⁵ Jesukwe kukwe bä mikaba btä blitaba kwe ye abko nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre rüere amne nitre bariseo rüere nämä blite gaba kwetre.

⁴⁶ Angwane niaratre tö rababa Jesu kitai ngite kä teri, akwa Jesu abko Ngöbö kukwei niekä abko ni kwati nämä mike era jae, abtä ni kwati ye jürä rababa btätre.

22

*Ni ja mikaka gure, btä Jesukwe kukwe bä mikani
(Lucas 14.15-24)*

¹ Yebti Jesu rikaba bliteta amne kukwe mda bä mikaba kwe, käkwe nieba krörö:

² Ngöbö kä käinbti käta gobrane ño nibti abko ti bike bä mike krörö: Bati jrei nämäne iti abko ngobo jatani ja mike gure angwane, jrei ye käkwe mrö sribebare kri kä ngwiankäre nuäre jabtä.

³ Yebti nitre nübaibarera kwe kä ngwen nuäre jabtä ye abko sribikätre juani kärere kwe, akwa nitre nübaibare kwe ye ñan tö namani näin.

⁴ Abtä sribikä mdara jire juani jreikwe, käkwe niebare krörö ietre: Nitre nübaibare tikwe, ye ie munkwe nie krörö: Tikwe nbi kämikamna amne tikwe jändrän mda mda köteköte kämikamna kwetadre, aisete mrö nena biare jökrä amne nitre nübaibare tikwe ye jata kä ngwen nuäre jabtä tibe, munkwe nie ietre, niebare kwe sribikätre yeye.

⁵ Ye erere sribikätre nikani, käkwe niebare, akwa nitre nübaibare jreikwe ye käkwe sribikätre ye kukwei mikani ngwarbe. Ni ruäre nikani jirekäbe tirete amne ni ruäre abko nikani jändrän mda mda nuene.

⁶ Akwa ni ruäre abko ie sribikätre jreikwe ye neketaninte, nikani mete kwäräkwärä se kwrere, bti mrä kämikani kwetre.

7 Abtä jrei ye moto namani romon krübäte. Abtä rükä kwekwe ye juani kwe, käkwe nitre moto kämekäme ye kämikani jökrä, bti juta ye kukwani jökrä kwetre sribikätre kwe ye dokwäre.

8 Yebti jrei ye käkwe niebare sribikätre mda mdaye: Ti ngobo tikwe bike ja mike gure, kräke mrö nena biare jökrä kä ngwiankäre nuäre jabtä, akwa nitre nübaibare tikwe abko rükadre kä ngwen nuäre jabtä, akwa ti kukwei kitani temen kwetre, yebtä abko moto käme bä mikani kwetre jabtä.

9 Mtare mun nän ji kri ngrabare sere amne nire nire kwan ji ngrabare munye, ye erere munkwe nübai jökrä kä ngwen nuäre jabtä tibe nete, niebare jreikwe sribikäye.

10 Ye erere bkänä, sribikätre ye nikani ji ngrabare angwane, nire nire kwani ietre ji ngrabare, ye erere ükaninkrö jökrä kwetre, ni moto käme amne ni moto kuin, ni ño erere jänikani jökrä kwetre angwane, ju kä ngwiankrä nuäre jabtä, ye te ni namani iti jökrä.

11 Yebti nitre nübaibare kä ngwen nuäre jabtä, ye namanina jökrä gwi angwane, jrei nikani mike ñäräre. Jrei namani gwi angwane, ni nämane iti yete abko dän kitadre jabtä nänkrä kä ngwiankrä nuäre jabtä ni ja mikaka gure kanti, ye abko nämane ñakare btä.

12 Abtä jrei ye käkwe niebare ni yeye: Ja mräkä, dän kitadre jabtä makwe abko ñakare mabtä, ye abko ma nü ño gwi nete siba, niebare kwe ie. Angwane ni ye rababa kwekbe jirekäbe.

13 Angwane nitre mrö mikaka mesabtä mesabtä, ye ie jreikwe niebare: Ni noko ngoto amne kise mäketete, bti munkwe kitaka kä bäri iko te ju bäre sere. Ye kanti niara rabadi ja müaire krikri be amne tu ngö rabadi cherere jabtä ja tare nika kisetete,

14 ñobtä ñan angwane Ngöböta ni kwati nübaire, akwa ni braibe abko diankata jakrä kwe. Abko kore se, nieba Jesukwe.

*Ja ütiä biandre gobranye ya, ñakare ya
(Marcos 12.13-17; Lucas 20.20-26)*

15 Yebti nitre bariseo käkwe gätäbare angwane, tö namani Jesu tuai ja dokwä mike kö okwäte, aisete Jesukwe ñäkadre blo gobran romanobo rüere abtä kitadre ngise kwetre, abkokäre ja töi mikani kwatibe kwetre Jesu rüere,

16 käkwe nitre reketaka jakri juani ruäre nitre reketaka Herodekri ben gwaire niekäre krörö Jesuye:

Dirikä, mata kukwe era erere niere, ye gare kuin nunye amne ji Ngöbökwä abko dirita era metre arato makwe, ye gare nunye arato. Erere arato, ni mda mda tä ño niere ma rüere diribtä kore, ye abko ñakare ütiäte makrä, ñobtä ñan angwane ñan mata blite ni mda mda moto mikakäre nuäre, ye garera nunye.

17 Ne aisete kukwe nebtä makwe dre niedre abko nun tö nibi gai abko krörö: ¿Emperador romanobo César abko ie nunkwe ja ütiä biandre ye abko dbe ya, ñakare ya niere nunye? nieba kwetre Jesuye.

18 Nitre ye nämä töbike blo Jesu rüere, ye Jesukwe gaba btätre. Abtä nieba mda kwe ietre:

Mun ngwarbe ja bä mike kuin tibtä nete. ¿Se ñobtä tikwe ja dokwä mikadre kö okwäte au, abkokäre mun kite kukwe ngwentari kore tie ye?

19 Ngwian bti munta ja ütiä bien, ye mike tuadre tie, nieba Jesukwe ietre. Ye erere bkänä, ngwian denario bianba kwetre Jesuye.

20 Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

¿Nire bä amne nire kätä tikani ngwian nebtä? nieba Jesukwe ietre.

21 Angwane niaratre käkwe nieba mda Jesuye:

Emperador César bä amne kätä btä, nieba kwetre.

Abtä Jesukwe nieba mda ietre:

Jändrän emperadorekwe erere munkwe bian emperadoreye amne jändrän Ngöbökrä erere munkwe bian Ngöböye. Abko kore se, nieba kwe ietre.

²² Jesukwe ñäkäba kore ietre, ye kukwei nuaba kwetre angwane, ñan töi rababa krütare Jesu kukweibtä, ñobtä ñan angwane ja kitani ngite ñakare Ngöbö rüere o César rüere aiseté. Yebti niaratrekwe kä mikakaba Jesubtä yete, rikabata jökrä.

*Ni krütani rükadreta nire ya abko ngwianintari Jesuye
(Marcos 12.18-27; Lucas 20.27-40)*

²³ Abti köbö ye arabe näire, nitre saduseo rikaba ruäre ja tuakäre Jesube. Nitre saduseo ye abko ni krütanikrütani mikadreta nire Ngöbökwé abko ñan nämáne mike era, aiseté jataba kukwe ngwentari Jesuye, kákwe nieba ie:

²⁴ Dirikä, Moisékwe niebare krörö: Ni iti tädre gure, akwa ngäbäkre ñakare kwetre amne ni ye krütadre angwane, merire rabadre kaibe, meri ye abko yäräkwe diandre jae mda. Yebti ngäbäkre rabadre kwetre angwane, ngäbäkre ye abko rabadre niara etba krütani ngobo kwrere, niebare Moisékwe.

²⁵ Ye erere bati nun ngätäite nete nitre ja etbarebe nämáne ni kükü. Nitre ye etba mubai kákwe ja mikani gure, akwa ngäbäkre ngämi nebe kwetre angwane, ni ye krütani, aiseté merire namani kaibe ie, ye abko namani etba siba kräke.

²⁶ Ye erere bkänä meri ye namani yärä mda yebe, akwa brare krütani kän arato. Abtä meri ye namani jökrä, abti niaratre ni kükü ye rükadreta nire jökrä angwane, meri ye rabadi nire nän mukore abko niere nunye, nieba kwetre Jesuye.

²⁷ Abti mrä angwane, meri ye krütani arato.

²⁸ Akwa ni krütani rükadreta nire mata niere, aiseté ni brare ni kükü, ben meri ye namani jökrä, abti niaratre ni kükü ye rükadreta nire jökrä angwane, meri ye rabadi nire nän mukore abko niere nunye, nieba kwetre Jesuye.

²⁹ Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Ngöbö Kukwei gare ñakare munye amne Ngöbö di kri gare ñakare munye arato, aiseté munta töbike ngwarbe blo kore.

³⁰ Ni krütanikrütani rükadita nire angwane, ni merire, brare kákwe ñan ja mikadre gure, ñobtä ñan angwane niaratre abko rabadi angele kä känbti kwrere.

³¹ Mdakäre abko, ni krütanikrütani rükadreta nire abko Ngöbö ara jire kákwe niebare kira, niara nämáne blite Moisébe angwane. Yebtä mun tarä ñäke ruen tie. Ngöbö Kukwei kätä niere krörö:

³² Ti abko Ngöbö Abrahamkwe, Isaakwe amne Jacobkwe, niebare Ngöbökwé Moiséye. Abraham, Isaac amne Jacob krütanina abti Ngöbökwé niebare kore Moiséye. Ngöbö abko ñan ni ngwäkäre Ngöböi akwa Ngöbö abko ni nire Ngöböi gare nie. Ye aiseté Abraham, Isaac amne Jacob tä nüne janknu Ngöbö ngwäre kri abko gare nie, nieba Jesukwe nitre saduseoye.

³³ Jesukwe blitaba kore, ye nitre kwati kákwe kwete nuaba ünän jökrä angwane, Jesukwe diriba ño, yebtä niaratre töi ñan rababa krütare Jesu kukweibtä.

*Kukwe mden bäri ütiäte mikadre täte
(Marcos 12.28-34)*

³⁴ Jesukwe nitre saduseo kada ketaba kwäräbe jökrä kore, ye abko nitre bariseo kákwe gaba angwane, ja ükäröbata kwetre Jesu kanti mda.

³⁵ Angwane ni bariseo abko Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikä arato nämä iti yete abko tö rababa Jesu tuai ja dokwä mike kö okwäte, kákwe nieba krörö ie:

³⁶ Dirikä, ¿Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye nuendre nie, ye mden abko bäri ütiäte? nieba kwe Jesuye.

³⁷ Angwane Jesukwe nieba mda ie:

Makwe ma Dänkien Ngöbö tare ja di ngöi jökrä, ja üai ngöi jökrä amne ja töi ngöi jökrä abko nieta kore,

³⁸ aisete kukwe ye abko bäri ütiäte amne tä bäri käne arato kukwe jökrä mda mda ngätäite.

³⁹ Akwa kukwe tärä kwati mda abko bäsi kukwe käne ye kwrere arato abko kätä niere krörö: Mata ja tarere au, ye kwrere makwe ni mda mda tare arato abko nieta kore Ngöbö Kukweibtä.

⁴⁰ Munkwe kukwe ketebu ye mikadre täte ne ngwane, kukwe mda mda biani Ngöbökwe Moiséye nuendre nie, ye munkwe mikadre täte jökrä. Erere arato, kukwe biani Ngöbökwe nie ja kukwei niekä niekä köböire, ye munkwe mikadre täte jökrä arato. Abko kore se, nieba Jesukwe nitre bariseoye.

¿Nirekri Ni Dianinkä Ngöbökwe däredre?

(Marcos 12.35-37; Lucas 20.41-44)

⁴¹ Yebti nitre bariseo näma ja ükaninkrö Jesu kanti yete angwane,

⁴² Jesukwe nieba mda ietre:

¿Ni Dianinkä Ngöbökwe abko däredre nirekri nütüta munkwe? nieba Jesukwe ietre.

Ni Dianinkä Ngöbökwe abko däredre jrei Davikri, nieba kwetre Jesu käre.

⁴³ Abtä Jesukwe nieba mda ietre:

Ni Dianinkä Ngöbökwe abko däredre Davikri munta niere, ¿ye ñobtä abko Ngöbö Üai köböire Davikwe “ti Dänkien” niebare Ni Dianinkä Ngöbökwe yebtä? Ni ngätäite nete ni ñakare jire iti kätä “ti dänkien” niere ngäbäkre kweye, akwa David abko käkwe niebare krörö:

⁴⁴ Ti Dänkien Ngöbö käkwe nieba ti Dänkienye:

Kä bäri ütiäte kri ti küde ruenkri, ne kanti jakwe täke nete.

Ye kanti ma raba abti tikwe ma rüe mikadi jökrä ma ngoto täni, *Salmos 110.1*

niebare Davikwe Ni Dianinkä Ngöbökwe yebtä.

⁴⁵ David ara jire käkwe ja Dänkien niebare Ni Dianinkä Ngöbökwebtä, ¿se ñobtä abko Ni Dianinkä Ngöbökwe abko jatadre Davikri nieta munkwe se, ñobtä ñan angwane nita Dänkien niere ñakare jire ni mräkä bäri mrä nikrä yeye? nieba Jesukwe nitre bariseoye.

⁴⁶ Angwane nitre bariseo ye ñan kukwe gitiaba jire kwati mda Jesu käre, ñobtä ñan angwane kukwe niedre ño ño ñan rababa gare jire chi ietre aisete. Abti köbö ye näire mentokwäre ni ñakare jire iti, ie ja rababa nuke töre kukwe ngwentari Jesuye ja gakäre ben.

23

Jesukwe nitre ja töitikaka ben mikani mokre

(Marcos 12.38-40; Lucas 11.37-54; 20.45-47)

¹ Yebti nitre näma yete btä nitre ja töitikaka Jesube, ie Jesukwe nieba mda:

² Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre amne nitre bariseo abko tätre dirire Moisés täte, aisete niaratre aibe kukwei ütiäte abko niaratre tä niere jabtä.

³ Ne aisete nitre ye kukwei mika täte munkwe amne dre nuemna kwetre, erere munkwe nuen. Akwa niaratre tä nüne ño, ye kwrere munkwe ñan nuna, ñobtä ñan angwane niaratre tä kukwe niere abko erere tätre nuene ñakare, akwa tätre jändrän mda nuene.

⁴ Mdakäre abko, tribe kri doboko abko ni ñan raba kaenkä, ye kwrere jire tätre kukwe taretare ükete nuendre munye, bti tätre kite ni mda mda kötärä. Abti niaratre ñan töta nebe kise mikai jire chi tribe yehtë ni mda mda die mikakäre.

⁵ Erere arato, niaratre tä jändrän nuene, ye abko ni mda mda käkwe tuadre abko ie töta nebe abko krörö: kaja chi te Ngöbö Kukwei tä tikani täräbtä abko mikata ja oköbtä amne küdehtë, akwa niaratre abko kaja krikri be tätre mäkete ja oköbtä amne ja küdehtë tuadre ni mda mdaye. Erere arato, kö kitani kabre dän köräbäre abko tätre kite jabtä bikakäre bäri deme.

⁶ Erere arato, niaratre nübaita bietabtä angwane, ja täkrä ni ütiäte ütiäte kräke, kanti tö takäi temen. Erere arato, ja täkrä ni ütiäte ütiäte kräke sinogate, kanti töta nebe rabai takänintbe amne ja täkrä ni ütiäte ütiäte kräke, kanti tätre nebe takänintbe.

⁷ Mdakäre abko, ni ütiäte krikri, ie köbö ngwianretari, ye kwrere ni jökrä käkwe köbö ngwianretari käne ietre kä jändrän rürümoinkrä ye kanti temen, ie töta nebe. Erere arato, ni mda mdakwe kädiandre dirikä abko ie töta nebe.

⁸ Akwa dirikä niedre munye mun mräkäkwe ye abko munkwe ñan ribe jae, ñöbtä ñan angwane Dirikä itibe tä munkwe abko Ngöbö ara amne mun abko ja etbare jökrä.

⁹ Mdakäre abko, Ngöbö mun Rün itibe abko tä kä käinbti sete, aiseite ni mda mda kä nehtë abko mun rün munkwe ñan nie ietre mikakäre täte Ngöbö kwrere.

¹⁰ Erere arato, mun abko ni mda mda jie ngwianka niedre munye abko munkwe ñan ribe jae, ñöbtä ñan angwane mun Jie Ngwianka era metre abko tärä munkwe. Mun Jie Ngwianka ye abko Ni Dianinkä Ngöbökwé.

¹¹ Mdakäre abko, nire nire tö rabai bäri ütiäte mun ngätäite, ni ye abko käkwe ja mika sribikä ni mda mdakrä,

¹² ñöbtä ñan angwane nire nire tö ja mikai kri au, ni ye abko Ngöbökwé mikadi bobre ja ngwäreki, akwa nire nire käkwe ja mikadre bobre, ye abko Ngöbökwé mikadi ütiäte kri ja ngwäreki.

¹³ ¡Aingwaree! Mun Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre amne mun bariseo käta ja bä mike kuin. Mun ye abko bobre jakän, ñöbtä ñan angwane Ngöbö rükadre gobrane ni jökräbti, ye ngäniene munta jukwe dike jite, Ngöbö ñan rabadre gobrane btiitre abkokäre. Ngöböta gobrane nibti, ye kanti mun ñan tö rikai amne ni mda mda tö rikai abko mun ñan tä tuemetre niken arato, aiseite mun bobre jakän.

¹⁴ ¡Aingwaree! Ngöbö bike mun Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikä amne mun bariseo mike ja ngie nuen kri, ñöbtä ñan angwane munta ja bä mike kuin abko krörö: Meri kän brare krütani abko kän munta ju denkä, abti munta nebe bike kuinquin, käta nebe blite raire Ngöböbe ni jökrä ngwäreki, akwa munta kukwe nuene kore, akwa yehtë Ngöbökwé mun mikadi ja ngie nuen kri.*

¹⁵ ¡Aingwaree! Ngöbö bike mun Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikä amne mun bariseo mike ja ngie nuen kri, ñöbtä ñan angwane munta ja bä mike kuin abko krörö: Munta niken kä mdabti amne munta niken mrenbti kä mda mda kanti ni mda mda känene töi kwitakäre jakri. Ye erere tärä nebe nekete munkri angwane, kukwe dirita munkwe ietre abko erere tätre nuene. Abtä mun köböite tätre ja mike ngite bäri krübäte mun ngwä.

¹⁶ ¡Aingwaree! Mun okwäta kä drümente käta ni mda mda jie ngwena. Mun ye abko bobre jakän, ñöbtä ñan angwane munta niere krörö angwane munta

* **23:14** Versículo 14 abko ñan tä tikani manuscrito kuinquinhtë. Tä tikani Marcos 12.40 abko tikani nete.

ni mda mda mike ja mike ngite Ngöbö rüere: Ju blitakrä Ngöböbe se käbti nire kākwe ja kukwei biandre abti kitadre temen kwe, ye ngwane rabadre ngite ñakare Ngöböye, munta niere. Akwa ju blitakrä Ngöböbe kánti, orota mikani, oro ye käbti ja kukwei biandre abti ja kukwei kitadre temen kwe, ye ngwane rabadre ngite Ngöböye abko munta niere angwane, munta dirire blo.

¹⁷ ¡Mun ngwarbe töi ñakare amne mun abko ni okwä kä drüente kwrere, aiseite Ngöbö Kukwei gare ñakare metre munye, kätä kukwei niere kore! ¿Dre bäri ütiäte? ¿Oro tä mikani ju blitakrä Ngöböbe kánti ya o ju blitakrä Ngöböbe ara jire köböire oro tä nebe deme Ngöbö ngwäreki ya? Ju blitakrä Ngöböbe abko bäri ütiäte, akwa ütiäte ñakare munta niere.

¹⁸ Erere arato, ñukwä grä jändrän kukwakrä Ngöböye, ye käbti nire kākwe ja kukwei biandre abti ja kukwei kitadre temen kwe, ye ngwane ñan rabadre ngite Ngöböye, munta niere. Akwa jändrän kukwata ñukwä gräbti ye ara jire käbti nirekwe ja kukwei biandre abti ja kukwei kitadre temen kwe, ye ngwane rabadre ngite Ngöböye munta niere.

¹⁹ ¡Kä iko mun okwäte Kukwe Ngöbökwewti ñan ñan! ¿Dre bäri ütiäte? ¿Jändrän biandre Ngöböye kukwadre abko bäri ütiäte ya o ñukwä grä köböire jändrän bianta Ngöböye abko tä nebe deme Ngöbö ngwäreki abko bäri ütiäte ya? Ñukwä grä abko bäri ütiäte.

²⁰ Ne aiseite nire nire kätä ja kukwei bien ñukwä grä käbti, ye abko ñan ñukwä grä aibe käbti tä ja kukwei bien, akwa jändrän jökrä tä mikani ñukwä gräbti ye käbti tä ja kukwei bien.

²¹ Erere arato, nire nire kätä ja kukwei bien ju blitakrä Ngöböbe käbti, ye abko ñan ju ye aibe käbti tä ja kukwei bien, akwa Ngöbö ara jire tä nüne ju ye abko käbti tä ja kukwei bien arato.

²² Amne nire nire kätä ja kukwei bien kä käinbti se käbti, ye abko kürä gobrankrä Ngöbökwewti bti Ngöböta tākänintbe kä käinbti, aiseite Ngöbö ara jire käbti tä ja kukwei bien arato, nieba Jesukwe.

²³ Yehti Jesukwe nieba mda:

¡Aingwaree! Ngöbö bike mun Kukwe Biani Ngöbökwewti Moiséye dirikä amne mun bariseo mike ja ngie nuen kri, ñobtä ñan angwane munta ja bä mike kuin abko krörö: Kri mu ütiäte ñakare kädianta menta, anís amne comino abko munta ukete keta jätä jätä, abti munta mike keteti jenena Ngöbökrä. Akwa jändrän bäri ütiäte kri nuendre abko Kukwe Biani Ngöbökwewti Moiséye tä dirire abko munta nuene ñakare abko krörö: Kukwe ukadrete era metre ni mda mdakrä amne ni mda mda ngwiandre ruentari tare jae, erere arato tödekadre kwatibe Ngöböbti, ye abko munkwe nuendre jändrän kiakia nuenta munkwe ye ben gwaire, akwa ye kwrere munta nuene ñakare.

²⁴ Ne aiseite mun abko ni okwä kä drüente kwrere. Ngöbö tö dreye gare ñakare metre munye, akwa munta ja mike Ngöbö kukwei dirikätre, kätä ni mda mda jie ngwena blo. Kä u kiakia jäkäteta deme bätärekä dendente ta, ye kwrere jire kukwe kiakia bäsi ütiäte ñakare bökan Ngöbö Kukwebtä, bti munta mokreere krübäte, akwa kukwe bäri ütiäte nuendre tä tikani Ngöbö Kukweibtä ye abko kameo krikri ñaka ngöi jökrä, kwrere jire munta nuene kukwe ütiäte krikribtä, aiseite munta mike ütiäte ñakare.

²⁵ ¡Aingwaree! Ngöbö bike mun Kukwe Biani Ngöbökwewti Moiséye dirikä amne mun bariseo mike ja ngie nuen kri, ñobtä ñan angwane munta ja bä mike kuin abko krörö: Mun abko baso amne siä bätäteta btärita aibe amne terita abko tä nebe dobrore kwrere jire, aiseite mun töita gobtä amne jändrän ni mda mdakwe abko ie mun töta nebe jökrä jakrä.

²⁶ Mun bariseo, munta ni okwä kä drüente kwrere, aiseite ti bike niere krörö munye: Baso amne blato bätäteta kuin jökrä terita amne btärita tä nebe

merebe jökrä, ye kwrere jire munkwe ja töi ara jire mika kuin merebe amne mun ngrabare rabadi kuin merebe jökrä Ngöbö ngwärekre arato.

²⁷ ¡Aingware! Ngöbö bike mun Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikä amne mun bariseo mike ja ngie nuen kri, ñobtä ñan angwane munta ja bä mike kuin abko krörö: Ni doboi mikata abko kánti kä úkateta abti jükata bäta nebe ngwen büreere bäne, akwa ni krütani aibe kroko tä nguse amne jändrän kämekäme rä kure dbe ñakare Ngöbö ngwärekre tä nguse, ye kwrere jire munta nebe.

²⁸ Ye abko, mun abko kä úkateta kuin rökabti amne jükata tä nebe bäne btärita kwrere jire abko krörö: Munta ja bä mike ni moto kuin kwrere ni mda mda okwäte, akwa mun moto amne töi abko te jändrän kämekäme tä munkwe, aiseite munta bike deme amne kukwe jökrä käme btä mun töita, aiseite mun röka jükani ye kwrere.

²⁹ ¡Aingware! Ngöbö bike mun Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikä amne mun bariseo mike ja ngie nuen kri, ñobtä ñan angwane munta ja bä mike kuin abko krörö: Nitre Ngöbö kukwei niekä kirakira abko kräke munta kä úkete kuin rökabti niaratre mikakäre ütiäte jae. Erere arato, ni ruäre käkwe nünabare metre Ngöbö ngwärekre abko doboibti munta kä úkete bä nuäre nuäre,

³⁰ bti munta niere krörö: Ni mräkä kirakira käkwe nitre Ngöbö kukwei niekä kämikani, ye ngwane ni tädre nüne akräke nikwe ñan kämikadre jire chi gwaire bentre, munta niere jabtä.

³¹ Munta blite kore, yebtä mun mräkä kirakira käkwe nitre Ngöbö kukwei niekä kämikani, ye arabe mräkäkri mun jatani abko tä nüke gare munye ñan ñan.

³² Mun mräkä kirakira käkwe kukwe mikanintbe ño mun käne nitre Ngöbö kukwei niekä rüere, ye kwrere munkwe mika nebe bare täte jökrä tibtä arato.

³³ ¡Mun abko tbi bökän krübäte ye kwrere jire! Ne aiseite Ngöbökwé mun mikadi ja ngie nuen kä ja tare nikakrä kánti. Yebtä munkwe ñan kwäräbedre jire chi.

³⁴ Ne aiseite nitre Ngöbö kukwei niekä amne nitre töbtä töbtä amne nitre Ngöbö kukwei dirikä ye abko tikwe juandi Ngöbö Kukwei niekäre munye nete, akwa munkwe müre ketadi amne munkwe metadi krusobtä ruäre. Ruäre abko sinagoga kántikánti munkwe kwata metadi amne ruäre rikadi ngitie amne jiebti mun näin kisere juta kwatirekwatire te niaratre mikakäre ja tare nike.

³⁵ Ne aiseite nitre nünanka metre Ngöbö ngwärekre abko kämikani mun mräkä kirakirakwe, ye dokwäre Ngöbökwé mun mikadi ja ngie nuen kri krübäte. Abel käkwe nünabare metre, ye näire mentokwäre ni müre ketani nebe Berequíás ngobo Zacarías näire amne Zacarías abko müre ketani munkwe ju blitakrä Ngöböbe kánti ñukwä grä amne kä deme te ruäre.

³⁶ Nitre müre ketani kore, ye dokwäre abko Ngöbökwé nitre nünanka kä ne ngwane mikadi ja ngie nuen kri krübäte abko ti bike niere metre munye.

*Jesukwe nitre Jerusalénbo müaibare
(Lucas 13.34-35)*

³⁷ Ye btäräbe Jesukwe nitre Jerusalénbo müaiba, käkwe nieba krörö:

¡Aingware, mun nünanka Jerusalén nete! Käre munta nitre Ngöbö kukwei niekä müre kete amne nitre juanta Ngöbökwé ja kukwei ngwana abko müre ketata jabtä. Ye abko, kwita ngäbäli kiakia ngibiare ja ngike täni, ye kwrere käre ti tö namani mun ngibiai, akwa mun ñan tö namani ti tuai ja ngibiare.

³⁸ Ye mden kisete, ju munkwe nete ne rabadi tökare jökrä mun täbtä nete abko tita niere munye,

³⁹ ñobtä ñan angwane mtare mentokwäre ti ngämi kiteta, känenkri munkwe ñan ti tuadre jire chi mda, yehti munkwe ti tuadi angwane munkwe niedi krörö:

Ni kitera nuke ni Dänkien Ngöbö käbti raba mikani ütiäte kri, munkwe niedi kore ti ngäbti. Abko kore se, nieba Jesukwe.

24

*Dre rakadikä kä mrä känenkri
(Marcos 13.1-23; Lucas 21.5-24; 17.22-24)*

¹ Yehti Jesu näma ju blitakrä Ngöböbe bäre, rikabata akwa ngämi nikenta mente, känenkri nun ja töitikaka ben käkwe krötaba ken amne nun rababa näkwiteta ja jiehti, kä rababa ju blitakrä Ngöböbe ye driereta ie tuadre.

² Ye erere bkänä Jesukwe ju ye mikabata ñäre, käkwe nieba krörö nunye: Ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Ju kuin btä mun okwä nibi, köböitira jire ju se juandi ngwarbe jire jökrä, aisete jä ketani jabti jabti se juandi jökrä temen abko ti tö nibi niei munye, nieba Jesukwe nunye.

³ Yehti nun rikaba ta nakri Jesube nebe Ngitio Olibobti, ye kanti Jesu rababa takänintbe angwane, nun ja töitikaka ben käkwe krötaba ken, käkwe nieba kaibe ie:

¿Ngöbökwä kä ne juandi ngwarbe jökrä makwe nini, ye abko rakadikä ñongwane? Erere arato, ma jatadreta bobuta amne kä ne rikai ta, ye abko hä mikadi ño nunye abko makwe niedre nunye, ie nun tö nibi, munkwe nieba Jesuye.

⁴ Abtä Jesukwe nieba krörö nunye:

Bäri käne abko, nitre ni ngökaka, ye ngäniene munkwe ja ngibia kuin,

⁵ ñobtä ñan angwane ni jatadi kwati ti käbti käkwe niedi krörö: Ti abko Ni Dianinkä Ngöbökwä ara tä nete, niedi kwetre, ye käkwe ni kwati ngökadi.

⁶ Mdakäre abko, munkwe kukwe krörö gadi: Nitre tädi rüre jabe kwärikwäri nete sete abko gadi munkwe amne blita rabadi kabre rübtä, akwa mun ñan netewetaka, ñobtä ñan angwane kukwe ye rakadikä kore abko erere rabadi nakenkä. Akwa ye ngwane kä mrä ngämi nuke abko raba gare munye,

⁷ ñobtä ñan angwane juta kwatirekwatire rabadi rüre jabe kwärikwäri amne nitre nünanka kä ketareketare te rabadi rüre jabe kwärikwäri. Erere arato, ni kwati rabadi mrö nike krübäte amne dobo rabadi nakaenkä kä ketareketare temen kwäräkwärä arato.

⁸ Akwa ye ngwane abko ja tare nika jatadi krire kena kä nebtä.

⁹ Ye ngwane mun abko mikadi ja tare nike tödekabtä tibti amne mun ruäre abko müre ketadi amne munta tödeke tibti, ye dokwäre ni kwati nünanka kä ketareketare temen mätä rabadi munbtä.

¹⁰ Erere arato, kä ye ngwane ni kwati käta ja tödekaka tibti niere abko käkwe trö kwitadita tie, käkwe ti rükandite amne mätä rabadi jabtä kwärikwäri, käkwe ja kitadi ngise ngwarbe kwärikwäri.

¹¹ Erere arato, ni kwati jatadi ja bä mike ni Ngöbö kukwei niekä era metre kwrere ye käkwe ni kwati ngökadi krübäte.

¹² Ni kwati rabadi kukwe nuene kämekäme krübäte, aisete bäsi ni jökrä ñan rabadi ja tarere kwärikwäri mda.

¹³ Akwa nire nire käkwe nünandrekä dite jabtä, käkwe ñan ti rükandrete nebebe kä mrä, ni ye abko rabadi dianintari Ngöbökwä.

¹⁴ Mdakäre abko, Ngöbö bebera nuke gobrane nibti, ye abko kukwe kuin abko tita niere, ne abko rabadi diribare kä jökräbti temen Ngöböta sribire ño ni ngätäite mikakäre gare angwane, batibe kä mrä jatadi nuke.

¹⁵ Mdakäre abko, ni iti ngwarbe käme käkwe jändrän deme Ngöbökwé mikadi ngwarbe jae, ye mdenbtä abko ni Ngöbö kukwei niekä kädian nämáne Daniel käkwe tärä tikani kira. Drebtä tita blite rüka gare munye, ñobtä ñan angwane ni ye tädi nünaninkä kä deme ju blitakrä Ngöböbe ye kánti, Daniel käkwe kukwei tikani ye kwrere.

¹⁶ Angwane mun tädre Judeate ye abko gitia mintokwäre

¹⁷ amne mun mden mden tädre jubti käin* ye abko ñan rika jändrän tuenta jire chi gwi jae amne mun gitia jirekåbe.

¹⁸ Mun mden mden tädre sribire tirete ye abko ñan rika dän tuenta jire chi gwi jae, akwa mun gitia gwångwarbe jirekåbe.

¹⁹ Akwa meri doboko doboko amne meri kwe ngåbåkre kiakia kianbtä, ye abko bobre jakän, ñobtä ñan angwane niaratre ñan raba ngitie jötrö.

²⁰ Akwa mun gitiadre ye abko ñan rakadrekä kä ñüre näire abko munkwe ribe Ngöböye, ñobtä ñan angwane tare näin jötrö kä ñüre näire amne mun gitiadre ñan rakadrekä köbö jadükakrä näire.†

²¹ Munkwe ribe kore Ngöböye, ñobtä ñan angwane kä dätebare kena angwane ja tare nika ñakare krübåte kore abko erere ja tare nikadi kri krübåte kä ye ngwane. Yebti ñan ja tare nikadreta mda ye kwrere.

²² Ye abko, Ngöbökwé ñan köbö krötadre jötrö käne ja tare nikakrä, ye ngwane ni ñan rabadre dianintari jire iti, akwa ni dianinkä jakrä Ngöbökwé abko Ngöböta tarere, aisete köbö ja tare nikakrä krötadi jötrö kwe.

²³ Ne aisete, kä ye ngwane kukwe raba nakenkä kore angwane, nane ni mdakwe niedre krörö munye: ¡Ni Dianinkä Ngöbökwé abko tä nete tuen! niedi kwe, o ¡Ni Dianinkä Ngöbökwé tä sete tuen! niedre kwe, akwa munkwe ñan kukwei mika era,

²⁴ ñobtä ñan angwane kä ye ngwane ni kwati jatadi ja bä mike Ni Dianinkä Ngöbökwé kwrere amne ni kwati jatadi ja bä mike ni Ngöbö kukwei niekä kwrere, käkwe sribi rikri ñan tuabare nuendi kabre bätåkå ngwarbe ni mda mda ngökakäre amne rabadre ni dianinkä jen jakrä Ngöbökwé ara jire ngökö, ne ngwane ngökadre kwetere, akwa ñan rabadi ngökö.

²⁵ Ne aisete kukwe ye ngåmi nakenkä, känenkri tita mun mike mokre biare.

²⁶ Ne aisete ni mdakwe nie krörö munye: Ni Dianinkä Ngöbökwé abko tä kä kaibete sete, nie kwe angwane, mun ñan rika tuen kánti. Erere arato, nie krörö munye: Ni Dianinkä Ngöbökwé abko tä ja rükaninte nete, nie kwe angwane, munkwe ñan kukwei mika era,

²⁷ ñobtä ñan angwane merata trä ngitiekä ngwen käinta angwane, träta jataen batibe nindrini amne kä driri, ye kwrere arato, ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne jatadita angwane, ni jökrå kåkwe gadi batibe jökrå.

²⁸ Ye abko, ni ngwåkå tä mdenite, btå jüden rabadi ja ükekrö ngwåkå kwete abko nita tuen, ye kwrere ti jatadita ni jökrå kåkwe gadi.

Jesukristo jatadita

(Marcos 13.24-37; Lucas 17.26-30,34-36; 21.25-33)

²⁹ Ja tare nikadi kri nini tikwe, yebti btäråbe ñänå se rötadite amne kä rabadi iko jökrå. Erere arato, sö se ñan trä rabadre mda amne muke käinta se abko rabadi betekå timontimont amne jändrän kä käinbti se abko rabadi grükekå arato.

³⁰ Angwane ti, Ni Kä Nebtä Ngobo jatadita abko bä mikadi kore kä käinbti sete abko ni jökrå kåkwe tuadi. Ye ngwane abko ni kä jökråbti temen rabadi

* **24:17** *tådre jubti käin*. Ju nitre israelitare abko kiare bti käin, aisete nuåre dikakrä bti ta. † **24:20** *mun gitiadre ye abko ñan rakadrekä köbö jadükakrä näire*. Nitre israelita ñan rikadre mente köbö jadükakräte abko ükaninte kwetere. Rikadre mente angwane, ja mikadre ngite kwe, aisete Jesukwe niebare kore nütåta.

nekwetekä krübäte ja jiebti, kākwe ja müaidi angwane, ti Ni Kā Nebtä Ngobo abko jatadi tuen ja di kri bā nuärebti mütabti abko ni jökrä kākwe tuadi.

³¹ Angwane tikwe angeletré tikwe juandi drü jüke krikri kākwe ni dianinkä jen jakrä ükadikrö jökrä ketetibe. Ni dianinkä jen jakrä nünanka nindrini, kä driri, sekri, nekri abko ükadikrö jökrä kwe.

³² Mdakäre abko, higokrie btä kukweta nakenkä ño, yebtä munkwe ja töitika abko krörö: Higo küdeta niren mräre mda amne kätä nebe mräre btä arato angwane, kä töre tärä kite nūke ja ken abko munta gaen,

³³ ye kwrere arato kukwe nini tikwe ye jata nakenkä jökrä mun okwäbti angwane, ti Ni Kā Nebtä Ngobo nükerate ja ken jukwebtä abko rabara gare munye.

³⁴ Ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Nitre nünanka kä nebtä ngämi krüte jökrä, ye känenkri kukwe nini tikwe ye erere rakadikä jökrä.

³⁵ Mdakäre abko, kä kainta se btä kä temen ne abko Ngöbökwé gadikä jökrä, angwane rikadi ta, akwa ti kukwei abko rabadi kärekäre.

³⁶ Akwa ti jatadreta köbö mdente amne ñänä okwä nuäi, ye abko gare ñakare jire chi ni mda mdaye, angele kä känbti ie gare ñakare amne Ngöbö Odei ie gare ñakare arato, akwa Ngöbö ni Rün aibe ie tä gare kaibe.

³⁷ Mdakäre abko, kukwe nakaninkä ño ño Noé näire angwane ni jökrä nämane nüne jäme, ye kwrere arato ti Ni Kā Nebtä Ngobo ne jatadita angwane, kukwe rakadikä abko krörö:

³⁸ Kä ye ngwane abko ñü ngämi näkäen temen, känenkri abti Noé nikani rute, ye ngwane ni jökrä tö namani nünai ño, erere nämane nüne, aisete nämane mröre, dö ñaen amne nämane ja mike gure.

³⁹ Ne aisete nämane jäme, te batibe ñü jatani jobe temen, kākwe ñö mikani niren kri abko nikani nitre ye ngwena jökrä abko müre neketani ñöte, ñöbtä ñan angwane niaratre kwani jäme ñüye, ye kwrere arato ti Ni Kā Nebtä Ngobo ne jatadita angwane, kukwe rakadikä kore arato.

⁴⁰ Ye abko ti bike bā mike krörö munye: Ti jatadita ye ngwane ni tädi nibu sribire jäme tirete abko btäräbe iti jänäin amne iti abko mikadite.

⁴¹ Erere arato, meri tädi nibu trigo ukwe jäme abko btäräbe iti jänäin amne iti abko mikadite.

⁴² Ti mun Dänkien jatadita ñongwane, ye abko gare ñakare munye, aisete munkwe mokre jabti ti ngibiakäre ngäbti.

⁴³ Kukwe mdara jire rabadre gare munye arato abko krörö: Ni gore rükadre kä ñongwane, ye rabadre gare ju bkänkäye akräke ju bkänkä kākwe kraidre gwi angwane, jändrän ñan goidre jire kän kwe.

⁴⁴ Ni gore rükadre ñongwane gare ñakare, ye kwrere ti Ni Kā Nebtä Ngobo ne jatadre ñakare jötrö mun tädi nütüre, aisete mun tädi ngibiare ngäbti ñakare angwane, batibe rükadita, aisete munkwe mokre jabti ti ngibiakäre ngäbti.

*Sribikä kuin amne sribikä käme, btä Jesukwe kukwe bā mikani
(Lucas 12.41-48)*

⁴⁵ Kukwe ye abko ti bike bā mike krörö: Sribikä kuin bti bkänkä rabadre tödeke amne sribikä töbtä ye abko bkänkä tä mikete ju ngibiare jakrä amne sribikä ye abko kä mrökrä erere kaita nūke angwane, mrö tärä nebe biare kwe ni gwi buakrä, sribikä kore yebtä abko ti bike niere krörö munye:

⁴⁶ Sribikä kisete bkänkä tä sribi mike, bti bkänkä tä niken kä mdabti, bti tä kite nüketa angwane tä kwen sribi ye nuene täte bkänkäye, sribikä yebtä abko kä rabadre nuäre,

⁴⁷ ñöbtä ñan angwane sribikä kore abko sribikä kuin abko ie bkänkä kākwe jändrän kwe mikadi gare jökrä ngibiadre jakrä abko ti tö nibi niei metre kore munye.

⁴⁸ Akwa sribikā moto kāme ye abko rabadre tōbike krōrō: Ti dānkien nikani amne ñan rükadreta jōtrō, rabadre nūtüre,

⁴⁹ kā rikadre sribikā mda mda ngō tikekā amne nitre drōbaka drōbaka, ben rikadre ja gete amne rikadre mrōre, dō ñaen krübāte,

⁵⁰ aiseite tādre jāme, ñan tādre bkānkā ngibiare ngābti amne kā nuāi angwane bkānkā rükadreta, ye ñan tādre gare ie. Akwa batibe bkānkā rükadita

⁵¹ angwane, bkānkā ye kākwe mikadi ja tare nike krübāte amne nitre ja bā mikaka kuin abko mikadre ja ngie nuen, ye ben ketetibe ja tare nikadi kwe. Angwane batibe sribikā ye rabadi ja müaire amne tu ngō rabadi cherere jabtā ja tare nika kisete. Munkwe ñan ti ngibiadre ngābti ne ngwane, kukwe rakadrekā kore munbtā arato. Abko kore se, nieba Jesukwe.

25

Meri ni jätä gure ñakare

¹ Mdakāre abko, kā ye ngwane ni bti Ngōbōta gobrane abko btā kukweta nakenkā ni ja mikaka gure kwrere abkobtā ti bike bā mike abko krōrō: Bati ni iti nikani ja mike gure angwane, meri bati bati ni jätä* kākwe ja mikani juto niara ngibiare ngābti kā ngwiankāre nuāre jabtā ben amne ñotra diani kisetekisete kwetre abko ben nikani ni ja mikaka gure ye ngābti.

² Akwa meri nirike abko tōi ñakare amne meri nirike mda abko tōbtā,

³ aiseite meri tōi ñakare ye abko nikani ñotra aibe ngwena;

⁴ akwa meri nirike tōbtā ye abko nikani aseite ngwena biare boteate kekadre ñotrate jae.

⁵ Abti meri ni jätä ye namani ni ja mikaka gure ye ngibiare ngābti, akwa ni ye abko ñan namani nūke jōtrō angwane, meri ye ie kōbō jatani abti mrā angwane nikaninta kibien jōkrā mda.

⁶ Yebti kā jatanina nūke ruāre deo angwane, batibe ni kukwei jarabare ngwānenkā krōrō ietre:

¡Ni ja mikaka gure kitera nūke! ¡Mun jakwe kaen ngābti! ni kukwei jarabare kore ietre.

⁷ Ye btārābe meri bati bati ni jätä ye naninkrō jōtrō, kā nikani ñotra mike biare nānkrā ni ja mikaka gure ye ngābti.

⁸ Akwa meri nirike tōi ñakare ye kākwe niebare meri nirike tōbtā yeye:

Aseite kitera krüte ñotrate nunkān amne ñotra nibi nōtōte nunkān, aiseite aseite ngwianta munkwe ye munkwe bian ruāre nunye, niebare kwetre.

⁹ Abtā meri nirike tōbtā ye kākwe niebare mda ietre:

Nunkwe ñan aseite biandre munye, ñobtā ñan angwane nunkwe biandre munye angwane, ñan rabadre tāte ni jōkrā krāke, aiseite aseite rūrūmointa ye kanti mun rikadre kōkō jōtrō jakrā abko rabadre bāri kuin, niebare kwetre ietre.

¹⁰ Ye erere bkānā, meri nirike tōi ñakare ye nikani aseite kōkō jae. Ye btārābe ni ja mikaka gure nūkani angwane, meri nirike tōbtā abko nikani nebe gwi kā ngwiankāre nuāre jabtā ni ja mikaka gure yebe angwane, jukwe dikaninbe kwe.

¹¹ Yebti meri nirike tōi ñakare ye jatani nūke mda, kā namani niere krōrō jukwebtā:

Nun Dānkien, jukwe tike nunye, namani niere.

¹² Akwa ni ja mikaka gure ye kākwe niebare mda ietre:

Era metre mun gare ñakare tie, aiseite tikwe ñan jukwe tikadre munye. Abko kore se, niebare kwe ietre.

* **25:1 Meri bati bati ni jätä** ne abko nāmane meri ja mikaka gure kukwe muko abko nāmane nāin niara mukore.

¹³ Ye abko, nane kukwe rakadrekä kore munbtä, ye känenkri munkwe mokre jabti, käkwe ti ngibia ngäbti, ñobtä ñan angwane köbö mmente amne ñänä okwä nuäi angwane ti jatadita abko gare ñakare munye aiseite.

*Ngwian ngibiaka kuin, btä Jesukwe kukwe bä mikani
(Lucas 19.11-27)*

¹⁴ Mdakäre abko, kä ye ngwane ni bti Ngöböta gobrane abkobtä kukweta nakenkä krörö arato: Bati ni nämane iti abko jatani niken mente kä mdabti. Jatanina niken jibti, käkwe sribikä kwekwe käräbare, bti ngwian biani ngibiadre kwe jakrä ietre.

¹⁵ Akwa ni itire itire töi ño ño ye erere btä ngwian biani kwe ietre, aiseite ni iti, ie ngwian biani mili krärike kwe amne sribikä mda abko ie biani mili krobu kwe amne sribikä mda abko ie biani mili krati kwe, abti nikani.

¹⁶ Yebti sribikä ie ngwian biani mili krärike, ye nikani sribire ngwian yebti, aiseite ngwian mili krärike yebti ngwian mda ganaibare mili krärike kwe.

¹⁷ Ye kwrere arato, sribikä ie ngwian biani mili krobu, ye nikaninbe sribire ngwian yebti arato, aiseite ngwian mili krobu, yebti ngwian mda ganaibare mili krobu kwe.

¹⁸ Akwa sribikä ie ngwian biani mili krati, ye abko nikani, käkwe ngwian bkänkäkwe ye nökani jirekäbe dobote nguse.

¹⁹ Yebti kä nikanina raire ta angwane, sribikä bkänkä nukaninta. Angwane ngwian biani kwe ngbiadre sribikäye, yebtä nikani kukwe ükete bentre.

²⁰ Angwane sribikä ie ngwian biani mili krärike kwe ye ara jire nükani käne, käkwe ngwian mili krärike ye bianinta bkänkäye amne ngwian mda biani mili krärike kwe arato, käkwe niebare bkänkäye: Ti Dänkien, makwe ngwian bianba mili krärike tie, akwa ngwian yebti abko tikwe ngwian mda ganaibare mili krärike arato makrä abko tä nete ne, niebare kwe bkänkäye.

²¹ Abtä sribikä bkänkä käkwe niebare mda ie: Bäri kuin. Ma abko sribikä kuin amne ma kuin tödekakrä. Ngwian braibe bti makwe sribibare kuin tikrä, aiseite tikwe sribi bäri kri mikadi ma kisete mda, aiseite jakwe kä ngwen nuäre jabtä tibe, niebare kwe ie.

²² Angwane sribikä ie ngwian biani mili krobu kwe ye ara jire nükani mda, käkwe ngwian mili krobu ye bianinta bkänkäye amne ngwian mda biani mili krobu kwe arato, käkwe niebare ie: Ti Dänkien, makwe ngwian bianba mili krobu tie, akwa ngwian yebti abko tikwe ngwian mda ganaibare mili krobu arato makrä abko tä nete ne, niebare kwe bkänkäye.

²³ Abtä sribi bkänkä käkwe niebare mda ie: Bäri kuin. Ma abko sribikä kuin amne ma kuin tödekakrä. Ngwian braibe, bti makwe sribibare kuin tikrä, aiseite tikwe sribi bäri kri mikadi ma kisete mda, aiseite jakwe kä ngwen nuäre jabtä tibe, niebare kwe ie.

²⁴ Akwa sribikä ie ngwian biani mili krati bkänkäkwe, ye nükani mda angwane niebare krörö kwe ie: Ti Dänkien, ma töta nünai ni mda mda aibe diebti, ye gare kuin tie, ñobtä ñan angwane ni mda mda tä nura nökö amne ma abko tä ngwä öto kabre kän kä ütiäre, akwa ma abko nura nökö ñakare. Erere ni mda mda tä nura metekä amne mata ngwä öto kabre kän kä ütiäre, akwa ma abko nura metekä ñakare jakrä.

²⁵ Ye mdenbtä ma jürä rababa tibtä. Abtä tikwe ngwian makwe ye nökaba jirekäbe dobote nguse, akwa ngwian makwe erere tä jökrä nete ne, niebare kwe bkänkäye.

²⁶ Abtä bkänkä käkwe niebare romone ie: Ma abko sribikä käme amne kä krene mabtä. Tita nura nökö ñakare, akwa tita ngwä öto ni mda mdakän amne ti nura metekä ñakare, kanti tita ngwä öto ni mda mdakän gare kuin mae mata niere,

²⁷ aisete ma rikadre kākwe ngwian tikwe ye mikadre bankote tikrā, abti ti jatadre nūketa angwane ngwian mda biandre tie ngwian tikwe ye bārire mda nāre abko makwe ñan ngwian mikani bankote tikrā, niebare kwe sribikā yeye.

²⁸ Abti nitre nāmāne yete, ie sribi bkānkā kākwe niebare: Ngwian mili krati tā ni nokokwe, se denkā kān munkwe, bti sribikā kwe ngwianta mili krā jātā, seye bian munkwe,

²⁹ ñobtā ñan angwane nire nire kwe jāndrān tārā kabre abko ie jāndrān biandi bāri mda amne rabadi jāndrān bkāne bāri kabre mda; akwa nire nire jāndrān bkāne chi ye abko kān jāndrān chi ye diandikā jōkrā.

³⁰ Ye mden kisete, sribikā kāme krene noko kitekā kā bāri iko te ju bāre sere munkwe. Ye kānti niara rabadi ja mūaire amne tu ngō rabadi cherere jabtā ja tare nika kisete. Abko kore se, niebare sribikā bkānkākwe.

Kā mrā nāire Jesukwe kukwe ūkadite ni jōkrā krāke

³¹ Mdakāre abko, ti Ni Kā Nebtā Ngobo jatadita ja di kri bā nuārebtī angwane, angeletrē tikwetikwe rabadi jōkrā bāre temen angwane, kūrā gobrankrā bti ti rabadi tākānintbe kā bā nuārete.

³² Ye ngwane abko nitre nūnanka kā jōkrābti temen rūkadi ja ūkekrō ti ngwārekri angwane, ni obeja ngibiaka kāta obeja erere ūkekrō jenena amne kabra erere tā ūkekrō jenena, ye kwrere jire tūkwe ni ūkadikrō ketebu jene.

³³ Amne ni jen tikwe obeja kwrere erere tikwe mikadi ja kūde ruenkri amne ni ñakare tikwe kabra kwrere abko tikwe mikadi ja kūde ngeberekri, ni obeja ngibiaka kāta nuene obeja amne kabrabtā ye kwrere.

³⁴ Yebti nitre tādi jrei kūde ruenkri, ye ie jreikwe niedi krōrō: Mun die mikani ti Rūnkwe ye erere jakwe jōkrā nete. Ngōbōkwe kā dātebare kena angwane, kā ye kānti niarata gobrane ye abko niarakwe kā ūkaninte biare munkrā ne mun jakwe kaen ngābti,

³⁵ ñobtā ñan angwane mrō rababa tie angwane, munkwe ti bukaba; tomna rababa tie angwane, munkwe tomna bianba tie; ti nāma dikekā ngwarbe krō kwārākwārā ni menteni kwrere angwane, munkwe kā bianba kibiakrā tie.

³⁶ Erere arato, ti jatani bütie ngitiete angwane, munkwe dān biani tie; ti nāmāne nebe bren bren angwane, mun nāmāne nebe basare tie amne ti kita nāmāne ngite kā teri angwane, mun nāmāne nebe ti tuenbti tuenbti, aisete mun jakwe kā gobrankrā ne kānti nūnakāre tibe, niedi Jreikwe nitre niara kūde ruenkri yeye.

³⁷ Angwane nitre nūnanka metre ye kākwe niedi krōrō jrei yeye: Nun Dānkien, ūñongwane nunkwe ma tuani mrōi amne nunkwe ma bukani? ūErere arato, ñongwane nunkwe ma tuani tomna mdei nike amne nunkwe tomna biani ñadre mae?

³⁸ ūMdakāre abko, ñongwane nunkwe ma tuani dikekā ngwarbe krō kwārākwārā ni menteni kwrere amne nunkwe kā biani kibiakrā mae amne, ñongwane nunkwe ma tuani ja bütie nike angwane, nunkwe dān biani mae?

³⁹ ūErere arato, ñongwane nunkwe ma tuani bren o ngite kā teri angwane, nun nāmāne niken ma tuenbti tuenbti? niedi kore kwetre jrei yeye.

⁴⁰ Abtā jrei ye kākwe niedi mda ietre: Ti mrākātre bāri bobre, krāke munkwe jāndrān kuin nuenbare kore, ye ti ne ara jire munkwe die mikani abko ti tō nibi niei metre kore munye, niedi kore Jreikwe.

⁴¹ Yebti nitre tādi jrei kūde ngeberekri abko ie Jreikwe niedi krōrō: Mun nena biare ja tare nikākāre, aisete ñukwā jutra ngitiekā kārekāre tā ūkaninte biare diablu amne ūai kāmekāme kwe mikākāre ja tare nike, se kānti nān siba amne kā mikekā tibtā nete,

42 ñobtä ñan angwane mrö rababa tie angwane, munkwe ñan ti bukaba; tomna rababa tie angwane, munkwe ñan tomna bianba tie.

43 Ti nämä dikekä ngwarbe krö kwäräkwärä ni menteni kwrere angwane, munkwe ñan kä bianba kibiakrä tie. Erere arato, ti jatani бүtie ngitiete angwane, munkwe ñan dän biani tie; ti nämä nebe bren bren amne ti kita nämäne ngite kä teri angwane, mun ñan nämäne niken ti tuenbti, niedi Jreikwe nitre yeye.

44 Abtä niaratre käkwe niedi krörö: Nun Dänkien, ¿ñongwane munkwe ma tuani mrö nike, tomna mdei nike amne ñongwane munkwe ma tuani ja бүtie nike? ¿Erere arato, ñongwane munkwe ma tuani dikekä ngwarbe krö kwäräkwärä ni menteni kwrere amne ñongwane munkwe ma tuani bren bren amne ngite kä teri, akwa munkwe ñan ma die mikani, mata niere ye? niedi kwe jrei yeye.

45 Angwane jrei ye käkwe niedi krörö mda ietre: Ti mräkätre bäri bobre bobre abko kräke munkwe ñan jändrän kuin nuenbare jire chi, aisete ti ne ara jire kräke munkwe ñan jändrän kuin nuenbare arato abko ti tö nibi niei metre kore munye, Jreikwe niedi nitre yeye.

46 Yebti nitre ye abko näin kä ja tare nikakrä kärekäre ye kánti amne nitre nünanka metre metre abko näin nüne kärekäre Ngöböbe. Abko kore se, nieba Jesukwe.

26

Jesu rüe tö namani kain ngite tiebe (Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53)

1 Jesukwe diribare ünän jökrä, yebti nun ja töitikaka ben ie nieba krörö kwe:

2 Bieta Pascua abko köböi nebera köböbube, ye garera munye angwane, Pascua ye näire abko ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne kitadi ngise müre ketadre krusobtä, nieba Jesukwe nunye.

3 Ye erere bkänä, kä ye ngwane abko nitre ji dokwäte nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diärebti amne nitre unbre ji dokwäte käkwe ja ükaninkrö gätäbtä nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien kädian nämäne Caifás gwiri-ete.

4 Ye kánti ni ngökadre ño kwetre köböire Jesu kadre ngite kwetre, bti müre ketadre kwetre abko nikani ükete Jesu rüere.

5 Akwa nane ni kwati krübäte nämäne Jerusalén Pascua köböikrä käkwe rüdre bentre Jesu dokwäre, aisete Pascua näire ñan nuendre, niaratre namani niere.

Meri iti käkwe ñö rä bäne kekani Jesubti (Marcos 14.3-9; Juan 12.1-8)

6 Kä ye ngwane abko Jesu nämä juta Betaniate Simón juete. Jesu ngämi Simón ye miketa quinta, känenkri Simón ye abko kädian nämäne lebroso arato abko kánti Jesu nämä.

7 Ye btäräbe meri jataba iti nuke Jesu ken angwane, jä bä ngwen kädianta alabastro abko dätebare boteare abko krati meri ye nämä näin ñö rä bäne ütiäte kri ngwena abko rükaba Jesu kánti. Jesu abko nämä tākänintbe mesabtä angwane, meri ye käkwe ñö rä bäne ye kekaba Jesu dokwäbti.

8 Merikwe ñö rä bäne ütiäte kri ianteba Jesubti nun okwäbti angwane, nun ja töitikaka Jesube moto rababa romon, kä rababa niere krörö:

¿Se ñobtä meri se tä ñö rä bäne ütiäte kri iente ngwarbe se?

9 Ñö rä bäne se rürümoindre ngwian kabre btä kwe abti ni bobre bobre die mikadre kwe bä amarebti ininte ngwarbe kwe se, nun rababa niere.

¹⁰ Nun rababa ñäke kore ye kukwei jaraba Jesuye. Abtä nieba kwe nunye: Meri ne käkwe jändrän kuin nuni tikrä. ¿Se ñöbtä abko mun nibi nike krübäte dikaro?

¹¹ Nitre bobre bobre tädi käre mun ngätäite nete abko munkwe die mikadre, akwa ti abko ñan tädi käre käre munbe nete, aisete niarakwe ti miri ütiäte kore abko tä dbe.

¹² Meri ne käkwe ñö rä häne kiri ti ngrabare, yebti abko ti miri juto biare kwe doboi mikadre.

¹³ Ye abko, ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Kukwe kuin tibtä ye kädriedi mdente mdente erere, ye kánti meri ne käkwe jändrän kuin nuni tikrä mtare ne kädriedi arato, aisete jändrän kuin nuni meri nekwe, yebtä rükadita töre. Abko kore se, nieba Jesukwe nunye.

Judakwe Jesu kitani ngise

(Marcos 14.10-11; Lucas 22.3-6)

¹⁴ Abti nun ja töitikaka Jesube ni jätäbti nibu, ye ngätäite ni iti kädian nämane Judas Iscariote abko rikaba nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre ye kánti,

¹⁵ käkwe niebare krörö ietre:

Ti tö Jesu kitai ngise munye, akwa ¿ye abko munkwe ütiä biandre nuäi tie? niebare kwe.

Angwane nitre ji dokwäte ye käkwe ngwian mnüne biani gre ketamä Judaye Jesu ütiäre.

¹⁶ Ye näire mentokwäre Judas namani kä kuin ngibiare kisere jae, Jesu kitakäre ngise.

Jesukwe mröbare mrä nitre ja töitikaka benbe

(Marcos 14.12-25; Lucas 22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26)

¹⁷ Yebti bieta Te Lebadura Ñakare Bante kweta nämane ye köböi kena rükaba angwane, nun ja töitikaka Jesube käkwe krötaba ken käkwe nieba ie:

¿Mrö kwetadre bieta Pascuakrä ye abko nunkwe sribedre mdente makrä, ie ma tö nibi? nieba nunkwe ie.

¹⁸ Angwane Jesukwe nieba krörö nunye:

Mun nän juta Jerusalén sete, ye kánti ni kwandi iti munye abko ie munkwe nie krörö: Dirikä nunkwe käkwe niemna krörö mae: Kä kitera nüke ja ken ti käne, aisete mrö Pascuakrä abko ti tö kwetai ketetibe nitre ja töitikaka tibe ben, aisete ti nän mröre niaratrebe ma juete, tikwe nini abko munkwe nie ie. Abko kore se, nieba Jesukwe nunye.

¹⁹ Ye erere bkänä, Jesukwe nun juanba mrö ükete biare, ye kwrere nun janama nuene, käkwe mrö sribeba kwetadre bieta Pascuakrä.

²⁰ Yebti kä jatabara diore dere angwane, Jesu nämä takänintbe mesabtä nun ja töitikaka ni jätäbti nibu ben.

²¹ Nun nämä mröre angwane, Jesukwe nieba krörö:

Ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Mun iti tä nete käkwe ti kitadi ngise ti rüeye, nieba kwe nunye.

²² Yebtä abko nun moto rababa ulire jökrä angwane, nun itire itire rikaba niere ja täritäri Jesuye:

Ti Dänkien, ¿tikwe nuendi ya gwari? nun rababa niere.

²³ Abtä Jesukwe nieba mda nunye:

Ni iti kätä ban mike tibo gwaire tibe blato kwatibe te, ye abko käkwe ti kitadi ngise,

²⁴ akwa ti, Ni Kä Nebtä Ngobo abko müre ketadi ño, ye tä tikani Ngöbö Kukweibtä abko erere rakadikä. ¡Akwa ni ti kitaka ngise abko ñan bobre jakän ya! Ni ye nin däredre näre abko därebare, nieba Jesukwe.

25 Angwane Judas kä nämane Jesu kite ngise tiebe ye kākwe nieba mda Jesuye:

Dirikä, ¿tikwe ma kitadi ngise ya? nieba kwe.

Abtä Jesukwe nieba mda ie:

Ma ara kākwe ti kitadi ngise erere makwe nini metre, nieba kwe ie.

26 Yebti nun nämä mröre jökrä angwane, Jesukwe ban dianba kunti kiseté, kākwe kuin nieba btä Ngöböye, bti ötabtäba kwe, bti bianba kwe nun ja töitakaka benye, kākwe nieba:

Ban ne abko ti ngätä ara. Ne kaen ngäbti munkwe, bti munkwe kweta, nieba kwe nunye.

27 Yebti uba döi nämä basote abko Jesukwe dianba kiseté, bti kuin nieba btä kwe Ngöböye, bti bianba kwe nunye, kākwe nieba:

Uba döi tä basote ne ñaen ja täritäri munkwe.

28 Uba döi ne abko ti däríe tikwe ara. Ngöbökwé kukwe ükadite btin munbe ye abko rabadí bare täte jökrä ti däríe nebti. Erere arato, ti däríe rimiadite ni kwati kräke köböire ni kwati ngite Ngöbö rüere ye Ngöbökwé diandikä mento btä.

29 Akwa Ngöböta gobrane ye kánti tikwe uba döi btin ñadita munbe, akwa ti ngämi ñaen munbe, känenkri tikwe ñan ñadreta jire chi abko ti tö nibi niei nunye. Abko kore se, nieba kwe nunye.

30 Yebti nunkwe ka Salmobtä nieba ünän jökrä, bti nun rikaba Ngítio Oliböti.

*Pedro kākwe Jesu rükandite, niebare Jesukwe
(Marcos 14.26-31; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38)*

31 Angwane Jesukwe nieba nunye:

Kukwe rakadikä tibtä, yebtä mtare deo mun gitiadi iti iti kwäräkwärä tibtä mentokwäre, ñöbtä ñan angwane Ngöbö Kukwei käta ti bä mike obeja ngibiaka kwrere amne mun abko obeja tikwe kwrere abko krörö:

Tikwe obeja ngibiaka kämikadi angwane, obeja kwe abko gitiadi kratikrati kwäräkwärä, *Zacarias 13.7*
abko Ngöbö Kukwei tä niere kore munbtä.

32 Akwa ti müre ketadi, bti ti rükadita nire angwane, ti näin mun ngäbti Galilea, kánti ni rabadita ketetibe jökrä, nieba Jesukwe nunye.

33 Abtä Pedro kākwe nieba Jesuye:

Ni mda mda kākwe ñan tödekadre mabti, aiseté gitiadi mabtä mento, akwa ti abko kākwe ñan nuendi jire chi kore, nieba kwe.

34 Abtä Jesukwe nieba mda ie:

Mtare deo antlan ngämi ngwäne, känenkri makwe ti rükandite bämä jire abko ti tö nibi niei metre mae, nieba kwe Pedroye.

35 Abtä Pedrokwe nieba mda Jesuye:

Ti kämikadre gwaire mabe ya ño, akwa tikwe ñan ma rükandite jire chi, nieba kwe.

Amne nun ja töitakaka Jesube abko rababa ñäke gwaire jökrä Pedro kwrere siba.

*Jesu nikani blite Ngöböbe Getsemaní
(Marcos 14.32-42; Lucas 22.39-46)*

36 Yebti nun ja töitakaka Jesube, ben Jesu rikaba nebe kākä Getsemaní kánti angwane, Jesukwe nieba nunye:

Täke temen yete munkwe amne ti abko bike niken känime nokore blite Ngöböbe, nieba kwe.

³⁷ Yebti Pedro amne Zebedeo ngobo nibu Juan amne Santiago aibe ngwanba kwe jabe. Yebti Jesu moto jatani ulire amne moto namani bete krübäte ja jiebti,

³⁸ kākwe niebare nitre nimä yeye:

Ti moto nibi ulire krübäte dikaro tie, aisete ti kebera krüte nibi ruen tie, aisete mun raba ti ngibiare nete, akwa munkwe ja ngwätei siba tibe amne munkwe ñan kibia, niebare kwe ietre.

³⁹ Ye btäräbe Jesu nikani hä mente temen se kwrere, kánti nikani ngitiekä ngukudokwäbti temen, kākwe ja okokrä mikani nebe dobobtä temen amne blitabare krörö kwe Ngöböbe:

Ti Rün tikwe, ti kite ja tare nike kri krübäte jakän, akwa tikwe ñan ja tare nikadre kore, ie ma tö ne ngwane, makwe dian ti bäre. Akwa ma tö dreye tikrä, ye erere raba bare tibtä amne ñan ti töi abko erere rabadre bare, niebare kwe Rün Ngöböbe.

⁴⁰ Yebti nitre nimä ja töitikaka Jesube nämä, ye kánti Jesu nikaninta angwane, niaratre nämäne kibien kuin jökrä, btä Jesu namaninta angwane, Jesukwe niebare Pedroye:

¿Ñänä okwä kratibe abko te kä ñan nü munye ja ngwätere blitakäre Ngöböbe gwaire tibe ya?

⁴¹ Diablu jatadi mun nuente ja käne ye ngwane, munkwe ñan ja mikadre ngite, abkokäre munkwe ja ngwätei amne munkwe blita jakrä Ngöböbe, ñobtä ñan angwane mun töi abko tä biare jändrän kuin nuene, akwa mun di ñakare, aisete munkwe blita jakrä Ngöböbe, niebare Jesukwe ietre.

⁴² Yebti Jesu nikani bliteta bobukäre Ngöböbe, kākwe niebare krörö:

Ti Rün, tikwe ja tare nikadre kri krübäte jakän, ye makwe dian ti bäre, akwa tikwe ja tare nikadre kri, abti makwe diandrekä tibti, ye ngwane ma tö dreye, ye erere raba bare tibtä, niebare Jesukwe Rün Ngöböbe.

⁴³ Yebti nitre nimä ja töitikaka Jesube, ye kánti Jesu nikaninta angwane, namani kibien kuin jökrä, ñobtä ñan angwane köbö namani krübäte ietre, aisete okwä kwata namani neketekäbe jabtä köbö kisete, btä Jesu namaninta.

⁴⁴ Abtä Jesukwe ñan ñäkäbare mda ietre angwane, nikani bliteta bämäkäre Ngöböbe amne Jesukwe blitabare ño käne, ye kwrere blitabareta kwe Ngöböbe.

⁴⁵ Abti nitre nimä ja töitikaka Jesube, ye kánti Jesu nikaninta angwane, Jesukwe niebare ietre:

¿Mun tä kibien amne mun tä jadüke janknu ya? Nitre kukwe kämekäme nuenkä abko kisete ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne kitadi ngise ye abko käi nura,

⁴⁶ aisete ni ti kitaka ngise tiebe ti rüeye abko nükerä tibtä, aisete näin krö, bränta, niebare kwe ietre.

Jesu kani ngite

(Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11)

⁴⁷ Jesu nämä blite kore, ye btäräbe ni iti ja töitikaka ben kädian nämä Judas Iscariote ye ara jataba nüke Jesu kánti. Judas ye abko nämä näin ni kwati ben. Nitre jataba ben ye abko nämä näin ngitra ngwena kisete amne ruäre abko nämä näin krito ngwena kisete. Nitre ye abko nämä näin nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre Dänkien käfti amne nitre unbren ji dokwäte käfti arato.

⁴⁸ Angwane Judas, Jesu kitaka ngise, ye abko kākwe nitre töi dianina kākwe niebare ietre:

Nire demain tikwe mun okwäbti ye abko Jesu ara, aisete munkwe niara ye ka ngite, niebare kwe ietre.

49 Ye erere bkänä, Judas jataba nūke, ye btäräbe rikaba Jesu kanti, kākwe nieba krörö ie:

¡Ñantöre Dirikä! nieba kwe.

Bti Jesu demainba kwe.

50 Abtä Jesukwe nieba mda ie:

Ja mräkä ma tö nibi dre nuein, ye erere makwe mika nebe bare jötrö, nieba kwe Judaye.

Angwane nitre jataba Jesu rüere ye kākwe krötäba Jesu ken, rankwaba btä, kākwe kaba ngite.

51 Ye btäräbe ni iti ja töitikaka Jesube kākwe ngitra diankaba kwatate, bti ni klabore ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkienkwe ye olo tikakaba ta kwe ie.

52 Abtä Jesukwe nieba ie:

Ngitra ye miketa jötrö kwatate yete, ñöbtä ñan angwane ni rükä ngitrabti abko kāmikata ngitrabti arato, aisete ngitra ye üketa.

53 ¿Tikwe ja di kärädre ti Rünye angwane, gwängwarbe niarakwe angele juandre kabrekabre krübäte rüere ti dokwäre, ye gare ñakare mae ya amarebti ye?

54 Akwa tikwe ja di kärädre kore ti Rünye angwane, Ngöbö Kukwei tä tikani tibtä abko erere ñan rabadre bare, aisete tikwe ñan angele kärädre ti Rünye rükäre ti dokwäre, nieba Jesukwe nun ja töitikaka ben yeye.

55 Yebti nitre rikaba Jesu kaen ngite, ye ie Jesukwe nieba krörö:

¿Ñöbtä abko bäsi ni gokä kri krübäte rüere ngitra jäta niken amne krito jäta niken, kwrere jire mun kite ngwena ti rüere ti kakäre ngite ye? Käre köbö kwatirekwatire tita dirire ju blitakrä Ngöböbe kántita temen, akwa mun ñakare ti kaen ngite.

56 Akwa nitre Ngöbö kukwei niekä kākwe tarä tikani tibtä, ye erere rabadre bare täte jökrä tibtä, abkokäre mun nūke ti kaen ngite kore, nieba Jesukwe ietre.

Jesukwe ñäkäba kore, ye btäräbe nun ja töitikaka ben kākwe kä mikakaba batibe jökrä amne nun gitiaba iti iti kwäräkwarä amne nunkwe Jesu mikateba kaibe rüeye.

Jesu jänikani Sanedrin ngwäreki

(Marcos 14.53-65; Lucas 22.54-55,63-71; Juan 18.12-14,19-24)

57 Yebti nitre Jesu kaka ngite ye nikani Jesu ngwena nebe Caifás gwiriete. Caifás abko ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien. Angwane Caifás gwiriete abko Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre nämane ja ükaninkrö ketetibe nitre unbre ji dokwätebe abko kanti Jesu jänikani.

58 Jesu jänikani angwane, Pedro abko jatani bä mente temen siba Jesu jiebtü. Yebti nikani nebe ju bäre ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien ye kanti. Pedro nikani siba ki teri angwane, guardia ju blitakrä Ngöböbe ngibiabtikä nämane tākäninbe, ye kanti Pedro namani tākäninbe siba amne dre rakadikä mda Jesubtä abko tö namani tuai, aisete nikani yete.

59 Angwane nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien amne Sanedrin namani kukwe känene ngwarbe Jesu rüere Jesu kitakäre ngise müre ketadre,

60 akwa kukwe era erere ñan namani kwen ietre Jesu rüere. Ni kwati namani nūke blite ngwarbe Jesu rüere, akwa kukwe ñan namani kwen jire chi ietre Jesu kitakäre ngise. Yebti ni mdara jire namani nibu

61 abko kākwe niebare krörö Jesu rüere:

Ni noko kākwe nieba krörö: Ju blitakrä Ngöböbe se ti raba juen ngwarbe jökrä, abti köbömakäre angwane, ti raba miketa täte, nieba kwe nun okwäbti, niebare kwetre.

⁶² Yebtä abko ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien ye nükani dikekä krö, kākwe niebare Jesuye:

¿Kukwe nie nibi ma rüere, se ño metre amarebti ma nibi kwekbe jirekåbe ye? niebare kwe ie.

⁶³ Akwa Jesu abko namani kwekbe janknu. Abtä ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien ye kākwe niebare mda Jesuye:

Ngöbö nire tä nüne se kåbti makwe kukwe era erere nie tie abko krörö: ¿Ma abko Ni Dianinkä Ngöbökwé ara ya amne ma abko Ngöbö Odeí ara ya? ye niere nunye, niebare kwe Jesuye.

⁶⁴ Angwane Jesukwe niebare mda:

Jån ti abko ni ño nini makwe, ye kwrere bkånä, akwa ti bike kukwe mdara jire niere arato mun jökråye abko krörö: Kä bári ütiåte kri Ngöbö Di Kri Jåndrån Jökrå Nuenkrå ye küde ruenkri munkwe Ni Kä Nebtä Ngobo tuadi tåkånintbe. Erere arato, jatadita mütabti kåinta sete amne munkwe tuadi, niebare Jesukwe.

⁶⁵ Angwane ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien ye moto namani romon, kākwe dån ngianinkä seen jabtä romone, kākwe niebare krörö:

¿Ni ne kåta ñåke taretare Ngöbö rüere! ¿Se abko ni mda mda kākwe niara kitadre ngise amne batibe ngite, nikwe niedre ya? Ñakare, ñobtä ñan angwane niarakwe ñåri tare Ngöbö rüere, ye nunkwe kukwe nurira ñan ñan.

⁶⁶ ¿Munkwe töbikadi ño mda kråke? niebare kwe.

Angwane nitre jökrå nåmane yete kākwe niebare:

Niarata ja mike ngite, aisete krütadre jirekåbe, niebare kwetre mda.

⁶⁷ Ye btåråbe nitre ye kākwe kåli kitani Jesu ngwårebtå amne nikani mete ja kåne amne ni mda mda abko namani Jesu mete ngwårebtå mikakåre ngwarbe jae,

⁶⁸ kå namani niere ie:

Ma abko Ni Dianinkä Ngöbökwé bkånä ne ngwane, nirekwe ma miti ngwårebtå ye niere metre nunye, namanintre niere Jesu mikakåre yakrå jae.

Pedro kākwe Jesu rükaninte

(Marcos 14.66-72; Lucas 22.54-62; Juan 18.15-18,25-27)

⁶⁹ Kukwe nåmane nakenkä kore Jesubtä angwane, Pedro abko namani tåkånintbe ju båre. Ye btåråbe meri sribikå yete jatanti nüke Pedro ken, kākwe niebare ie:

Jesu Galileabo se ben ma nåmane dikekä siba arato, niebare kwe ie.

⁷⁰ Akwa nitre nåmane yete, ye ngwårekri jökrå Pedrokwe ja rükaninte, kākwe niebare:

Mata blite drebtå abko ñan nebe nüke gare tie, niebare kwe.

⁷¹ Yebti Pedro nikani, namani nünaninkä jukwete kibtä, kånti meri sribikå mdara jire ie niara jatabare angwane, ni ye kākwe niebare ni mda mdaye:

Jesu Nazarebo abko ben ni noko nåmane dikekä siba, niebare kwe.

⁷² Angwane ja rükanrete kwårå Pedrokwe ja kukwe biani, kå namani niere krörö:

Ni kådekata Jesu makwe, ni ye gare ñakare jire chi tie, namani niere.

⁷³ Yebti nitre nåmane yete kākwe krötåbare mda Pedro ken, kākwe niebare ie:

Ma ye tä nekete arato Jesube kwrere, ñobtä ñan angwane mata blite ño, ye aibehti ma reketaka niarakri abko ma nibi bå mike jabtä, niebare kwetre Pedroye.

⁷⁴ Angwane Pedrokwe ja kukwei bianinta amne niarakwe ñan kukwe niedre metre ne ngwane, Ngöbökwe ngürün mikadre btä namani niere, käkwe niebare mda:

Ni kädekata Jesu munkwe, ni ye abko gare ñakare jire chi tie, niebareta kwe. Ye btäräbe antlankwe ngwänänbare.

⁷⁵ Angwane Jesukwe kukwe niebare krörö Pedroye abko nukaninta töre ie: Antlan ngämi ngwäne, känenkri makwe ti rükandite bämä jire, niebare Jesukwe ie, ye nukaninta töre ie angwane, nikani mentokwäre se kwrere, käkwe ja müaibare kri kä bäre mento.

27

*Jesu jänikani ngite Pilato ngwärecri
(Marcos 15.1; Lucas 23.1-2; Juan 18.28-32)*

¹ Kä jatani ngwen dekä angwane, nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda ma diäre dänkientre amne nitre unbre ji dokwäte nitre israelita ngätäite ye käkwe kukwe ükaninte Jesu müre ketakäre. Yebtä abko ja töi mikani kwatibe jökrä kwetre,

² käkwe Jesu kise mäkäninte jökrä, bti jänikani ngite Pilato ngwärecri. Pilato abko gobran romanobo.

Judas Iscariote käkwe ja müre ketani

³ Angwane Judas Jesu kitaka ngise tiebe ye abko Jesu kitani ngite müre ketadre gani kwe angwane, ja namani ruen ngite krübäte ie. Abtä nikaninta, käkwe ngwian mnüne gre ketamä ye bianinta jökrä nitre ji dokwäteye amne nitre unbre ji dokwäte yeye,

⁴ käkwe niebare ietere:

Jesu abko ngite ñakare, akwa tikwe kitaba ngise müre ketadre. Yebtä abko tikwe ja mikaba ngite Ngöbö rüere, aiseti ti bike ngwian bienta jirekäbe munye, niebare kwe.

Akwa nitre ye käkwe niebare Judaye:

Mata kukwe niere ye abko ngwarbe, ütiäte ñakare nunkrä, ñobtä ñan angwane ye abko kukwe kaibe makwe. Abko kore se, niebare kwetre Judaye.

⁵ Angwane ju blitakrä Ngöböbe ye kánti Judakwe ngwian ye kitani temen, bti Judas nikani, käkwe ja müre ketani köte.

⁶ Abtä nitre ji dokwäte nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diärebti ye käkwe ngwian ye ükaninkrö, käkwe niebare krörö:

Ni müre ketadre abko ütiä biani ngwian nebti, aiseti ngwian biani Ngöbökrä ye ben ketetibe ni ñan raba ngwian ne mike, niebare kwetre.

⁷ Abti ja töi mikani kwatibe kwetre kä kökakra ngwian yehti. Kä kädeka nämane ni kantra sribekä abko käi nie nämane, ye abko kökani kwetre ngwian yehti nitre menteni doboi mikakrä,

⁸ aiseti kä ye abko kädianta krörö: Ni Müre Ketani Käi abko nieta kore abko kä nuke mtare.

⁹ Kä kökani kore kwetre angwane, kukwe niebare ni Ngöbö kukwei niekä kira Jeremiäkwe namani bare abko tä tikani krörö Ngöbö Kukweibtä: Niara ütiä mikani nuäi nitre israelitakwe, ye erere ngwian mnünebe biani gre ketamä niara ütiäre amne,

¹⁰ ngwian yehti abko kä kädekata Ni Kantra Sribekä Käi nieta abko kökani, ni Dänkien Ngöbö käkwe nuemna ño tie, ye erere namani bare, *Jeremias*
19.1-13; 32.6-9
abko niebare kore Jeremiäkwe, ye erere namani bare.

*Jesu Pilato ngwärekrei**(Marcos 15.2-5; Lucas 23.3-5,13-25; Juan 18.29-19.16)*

11 Jesu abko jänamani gobran Pilato ngwärekrei angwane gobran ye käkwe niebare ie:

¿Ma abko jrei nitre israelitakwe bkänä ya? niebare kwe Jesuye.

Angwane Jesukwe niebare mda ie:

Jän. Era metre ti ara, niebare kwe ie.

12 Angwane nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre btä nitre unbre ji dokwäte namani Jesu kite ngise krübäte, akwa Jesu abko namani kwekbe jirekäbe.

13 Abtä Pilato käkwe niebare krörö ie:

¿Kukwe nie nibi bätäkä ngwarbe ma rüere ye jaraen ñakare mae ya amarebti ma nibi kwekbe jirekäbe? niebare kwe Jesuye.

14 Akwa Jesu namani kwekbe janknu, nin ñäkäbare jire chi kwe Pilato käre. Abtä gobran Pilato ye ñan töi namani krütare mda Jesubtä.

*Jesu kitani ngite müre ketadre**(Marcos 15.6-15; Lucas 23.13-25; Juan 18.39-19.16)*

15 Kä kwatirekwatire bieta Pascua näire abko nitre ngite ye ngätäite nire tikadreteta abko nitre israelita kwati nämane niere abko erere käre gobran ye nämane tikete.

16 Ne aiseté kä ye ngwane ni iti ja mikaka ngite kri krübäte abko nämane kitani ngite kä teri yete. Ni ye abko kädian nämane Barrabás.

17 Gobran Pilato ye ñan töi namani krütare mda Jesubtä. Yebti ni jökrä namani ja ükaninkró yete, ie Pilato käkwe niebare mda:

Tikwe nire tikadreteta munkrä ie mun tö nibi. Barrabás ya o Jesu Ni Dianinkä Ngöbökwé nieta se tikadreteta, niere tie munkwe, niebare Pilatokwe.

18 Pilato abko käkwe niebare kore, ñobtä ñan angwane nitre ji dokwäte ye namani mokrere Jesube, abtä kitani ngite kwetre abko ganina Pilatokwe btätre, aiseté niebare kore kwe.

19 Yebti kürä kukwe ükatekrä gobrankwe, yebti Pilato nämane tākänintbe angwane, merire kwe käkwe kukwe juani krörö kräke: Ni ye abko töi metre amne ngite ñakare, aiseté makwe ñan kukwe nuen käme rüere, ñobtä ñan angwane ni yebtä tikwe ja kábätiri krübäte deo abko Pilato merirei ye käkwe niemna kore ie.

20 Akwa nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre amne nitre unbre ji dokwäte käkwe nitre kwati ye töi kwitani jakri amne Barrabás abko tikadreteta amne Jesu abko müre ketadre abko ni jökrä käkwe niedre, niebare kwetre ie.

21 Abtä gobran ye käkwe niebareta mda ietre:

¿Ni nibu tä ngite kä teri nete, ne mden tikadreteta ie mun tö nibi? niebare kwe.

Angwane ni jökrä israelita nämane yete käkwe niebare:

¡Barrabás ye tiketeta! namanintre niere.

22 Angwane Pilatokwe niebare mda ietre:

¿Jesu abko Ni Dianinkä Ngöbökwé nieta, sebtä abko tikwe dre nuendre, ie mun tö nibi amarebti yere? niebare kwe.

Angwane ni jökrä käkwe niebare:

¡Jesu ye müre kete krusobtä! namanintre niere mda.

23 Abtä Pilato käkwe niebare mda ietre:

¿Drebtä ni nekwe ja mikani ngite amarebti, mun nibi müre ketamna krusobtä tie yere? niebare kwe ietre.

Yebtä namani ngrente bäri jume mda, kä namani niere:

¡Müre kete krusobtä, müre kete krusobtä! namanintre niere Pilatoye.

²⁴ Abtä ni jökrä ñan namani tuen töi kwitare jire chi Pilatoye angwane, niarakwe kukwe niebare, yebtä bäri ni jökrä jatani kä mike bäri nokre. Abtä Pilato kákwe ñö káräbare, bti ja kise bätäninte kwe nitre israelita ngwärecri, kákwe niebare krörö ietre:

Jesu müre ketadi, yebtä ti ñan rabadre ngite, ñobtä ñan angwane ye abko kukwe munkwe, aisete mun rabadi ngite Jesu dokwäre, niebare kwe.

²⁵ Angwane nitre israelita kákwe niebare krörö mda Pilato käre:

Jesu müre ketadi ye abko nun amne ngábäkre nunkwe abko rabadi ngite Ngöböye, aisete nunkwe kötä mikadi ie, niebare kwetre Pilatoye.

²⁶ Angwane Pilatokwe Barrabás tikaninte. Akwa Jesu abko kwata metamna köbti kwe amne biani kwe rükä romanoboye müre ketadre krusobtä.

²⁷ Ye erere bkänä, nitre rükä gobrankwe ye nikani Jesu ngwena nebe ju gobrankwe kánti angwane, nitre rükä kákwe ja úkaninkrö jökrä Jesu bäre mikakäre yakrä jae,

²⁸ kákwe dän tikaninte btä, bti dän bä tain drüne kita nämane jabtä jreikwe, ye kwrere kitani Jesubtä.

²⁹ Erere arato, jrei kri kákwe korona mikadre ja dokwäbti, ye kwrere kri tukwä krübäte sribebare koronare kwetre, bti mikani Jesu dokwäbti kwetre, bti mökän mikani krati Jesu kise ruenkri kwetre niara mikakäre yakrä jae jrei di kri kwrere. Yebti namanintre jökrä ngukudokwäbti temen Jesu ngwärecri, kä namani niere krörö ie mikakäre ngwarbe jae:

¡Ma jrei nitre israelitakwe, nunta ma mike ütiäte kri mtare! namanintre niere.

³⁰ Kä namani käli kite Jesubtä amne mökän mikani kisete kwetre ye arabehti namanintre Jesu mete dokwäte.

³¹ Jesu mikani yakrä kore kwetre jae, bti dän bä tain drüne ye tikaninteta Jesubtä kwetre, bti dän Jesukwe ara kitaninta btä kwetre. Yebti nikanintre ngwena müre ketadre krusobtä.

Jesu metani krusobtä

(Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27)

³² Yebti namanina ji ngrabare angwane, ni iti nünanka juta Cireneta abko kädian nämane Simón abko namani ngätäi bentre angwane, Simón ye mikani kruso ngwena Jesukrä rükäkwe.

³³ Bti nikanintre nebe kákä Gólgota kánti. Kä Gólgota ye abko “Ni dokwä kroko käi” nieta abko kánti nikanintre nebe Jesube.

³⁴ Angwane krikä kwaka mritani uba döibe mni mni biani ñadre kwetre Jesuye. Jesu kákwe dö ye bänän nuani angwane, nin ñani jire chi mda kwe.

³⁵ Angwane nitre rükä romanobo kákwe Jesu metani krusobtä. Yebti tö namanintre dän Jesukwe ñäkäitbe jabtä, kákwe ja gani dän yebtä.

³⁶ Yebti nitre rükä ye namanintre tákänintbe temen Jesu ngibiabtikäre.

³⁷ Angwane ñobtä Jesu kitani ngise müre ketadre abko nämane tikani kri kukwänbtä abko mikani krusobtä Jesu dokwä kánti käin abko btä kukwe nämane tikani krörö: “NI NE ABKO JESU. NIARA ABKO JREI NITRE ISRAELI-TAKWE” abko nämane tikani kore.

³⁸ Jesu metani krusobtä angwane, nitre gokä metani nibu krusobtä käin arato niarabe gwaire. Iti mikani niara küde ruenkri amne iti abko mikani niara küde ngeberekri.

³⁹ Angwane nire nire namani kite dikekä Jesu bäre, kä namani dokwä ngrüketbe ñäkäre kwärä Jesuye, Jesu mikakäre ngwarbe jae,

⁴⁰ kä namanintre niere ie:

Ju blitakrä Ngöböbe se makwe juandi ngwarbe abti köbömäkäre makwe mikadreta täte jökrä, makwe niebare, aiseite ma Ngöbö Odei bkänä ne ngwane, ja denkä au mento krusobtä yete, bti ma jatata timon, namanintre niere Jesuye.

⁴¹ Erere arato, nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre amne Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre amne nitre unbren ji dokwäte abko namanintre Jesu mike yakrä jae, kä namani niere krörö ie:

⁴² Ni mda mda dianintari kwe, ¿se ñobtä abko ñan nebe ja dentari au se? Niara abko Jrei nitre israelitakwe nieta kwe jabtä, aiseite ja diandrekä au krusobtä mento kwe sete angwane, nunkwe mikadi ütiäte jae.

⁴³ Mdakäre abko, niarakwe ja töi mikani kwatibe Ngöböbtä, aiseite Ngöbö tö era metre ie bkänä ne ngwane, Ngöbö ara jire käkwe diandikä gwängwarbe krusobtä mento mtare. Niara nämane ja Ngöbö Odei niere jabtä amarebti nibi kwekbe krusobtä käin se, namanintre niere Jesuye.

⁴⁴ Angwane nitre gokä nämane metani kruso mda mdabtä käin arato Jesu ken, ye namani ñäke arato Jesuye, mikakäre yakrä jae.

Jesu krütani

(Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30)

⁴⁵ Yehti ñänä ruäre angwane, kä ngdianinte mda amne kä namani iko jökrä temen nükebe ñänä okwä krämä dere.

⁴⁶ Ñänä okwä krämä nükani, ye btäräbe Jesukwe ngratebare kri ja dibti, käkwe niebare krörö:

Elí, Elí ¿lama sabactani? niebare kwe.

Kukwe niebare kore Jesukwe ye abko “Ngöbö tikwe, Ngöbö tikwe, ¿ñobtä makwe kä mirikä tibtä jakän amarebti yere?” niebare kwe.

⁴⁷ Jesukwe ñäkäbare kore, ye abko nitre ruäre nämane yete käkwe kukwe nuani angwane, namanintre niere:

¿Ñan tä ni Ngöbö kukwei niekä kira kädian nämane Elías kärere jabtä, ja die mikakäre ya? namanintre niere kore.

Niebare kore kwetre, ñobtä ñan angwane Jesukwe “Elí” niebare angwane, namani ruen “Elías” kwrere ietre aiseite.

⁴⁸ Ye btäräbe nitre ye nikani betekä iti, käkwe jändrän dän kukwän kwrere kä dianta esponja abko mritaninkä uba ñoi dimente, bti mäkäninte kwe nöra kräbtä, bti biani kwe ñadre tomnane Jesuye.

⁴⁹ Akwa ni mda mda abko käkwe niebare krörö ni yeye:

Elías rükadre dentari ya ño ari ngibiare, aiseite tuemetre yete, niebare kwetre.

⁵⁰ Ye btäräbe Jesukwe ngratebareta jume ja dibti bobuta, käkwe ja üai mikaninta Ngöbö kisete angwane krütani.

⁵¹ Jesu krütani, ye btäräbe dän ngutu ngetbo, bti ju blitakrä Ngöböbe nämane ñäkänintbe abko nianinkä kumu käin nükebe temen amne dobo abko namani nakenkä amne jäkwata abko ngetrani.

⁵² Angwane kä mkä kánti nitre nämane doboi mikani, ye mkä ngitianinkä jökrä angwane, ni kwati käkwe nünabare deme Ngöbökrä abko nämane doboi mikani ye nukaninta nire

⁵³ abko käkwe kä mikaninkä rökabti yete. Yehti Jesu nukaninta nire arato angwane, niaratre nikani nebe juta demente Jerusalén. Ye kánti ni kwati käkwe tuani.

⁵⁴ Ye ngwane nitre rükä dänkien romanobo amne nitre rükä mda mda nämane Jesu ngibiarebti, ye okwäbti dobo namani nakaenkä amne kukwe mda mda namani nakenkä bätäkä ngwarbe niaratre okwäbti angwane, kä jürä namani krübäte btäre, käkwe niebare:

¡Ni noko abko Ngöbö Odei era metre bkänä! niebare kwetre.

⁵⁵ Amne meri ruäre nämane dikekä kwäräkwärä Jesube kä Galileate, kä nämane Jesu die mike sribibtä, ye abko nükani siba Jerusalén abko namani bä mente temen se kwrere okwä Jesubtä.

⁵⁶ Meritre ye abko kädian nämane María Magdalabo amne María Santiago amne José meye, erere arato Zebedeo ngäbriänkä Juan amne Santiago mdara jire abko meye nämane siba arato.

Jesu doboi mikani

(Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42)

⁵⁷ Yebti kä jatani dere angwane, ni iti ngwian bkänkä kri kädian nämane José nünanka juta Arimateate abko nükani. José ye abko nämane dikekä siba Jesube.

⁵⁸ José ye abko nikani Pilato kánti, kákwe Jesu ngwäkä käräbare Pilatoye. Ye erere Pilatokwe Jesu ngwäkä biamna Joséye.

⁵⁹ Ye erere bkänä, Josékwe Jesu ngwäkä diani timon angwane, dän kädianta lino abko nämane merebe, te ngwäkä mrianinte kwe.

⁶⁰ Yebti kä muani btin jäkwatate ni doboi mikakrä Josékwe, ye kánti Jesu doboi mikani kwe. Jesu doboi mikanina angwane, kä mkä ye dikaninta kuin jite kwe jäkwata kribti, bti nikaninta.

⁶¹ Akwa María Magdalabo amne María mda nämane yete, ye abko namani tákänintbe yete Jesu doboi mikani ye kánti.

Guardia mikani röka ngibiarebti

⁶² Jesu doboi mikani, yebti jändrinane köbö jadükakrä näire, nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre amne nitre bariseo nikanintre gwaire nebe Pilato kánti,

⁶³ kákwe niebare krörö ie:

Nun dänkien, ni ngwarbe ni ngökaka müre ketaba jändrin kädianta Jesu, ye abko nämane nüne angwane, nieba krörö kwe: Ti müre ketadi, akwa köbömäkäre angwane ti rükadita nire, nieba kwe, ye abko nütä töre nunye.

⁶⁴ Ne aiseté, makwe guardia mikadre röka ye ngibiarebti kuin nebebe köbömä näre abko nun tö nibi niei mae, ñobtä ñan angwane nane nitre ja töitikaka Jesube kákwe ngwäkä goidre abti nükäninta nire tädre näin niere ni mda mdaye, nane nitre ja töitikaka ben abko rikadre ni ngökö bäri mda, ye abko rabadre bäri käme, aiseté nun tö nibi niei kore mae ye, niebare kwetre Pilatoye.

⁶⁵ Abtä Pilatokwe niebare mda ietre:

Nitre rükä tarä guardiare munkwe yete, ye abko ben mun rika, kákwe kä tarä mika gare kuin röka yebti ni mda mda mikakäre mokre amne munkwe röka ye ngibiadre bäri kuin. Abko kore se, niebare Pilatokwe ietre.

⁶⁶ Ye erere bkänä, nitre ye nikani amne jäkwata mikani rökabti, yebtä kä tarä mikani gare kuin kwetre, ni mdakwe ñan Jesu ngwäkä goidre abkokäre. Erere arato, nitre rükä mikaninte ruäre guardiare kwetre röka ngibiarebti yete.

28

Jesu nükäninta nire

(Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10)

¹ Yebti köbö jadükakrä nikani ta, abti kä jatani ngwen krire bämänte dekä angwane, María Magdalabo amne María mdara jire ye nikaninta dobohti.

² Ye btäräbe dobo namani nakaenkä kri krübäte, ñobtä ñan angwane angele ni Dänkien Ngöbökwé nämane kä käinbti abko nükani kä temen nebtä. Angele

ye abko nikani nebe rökabti angwane, jäkwata kri mikani kä mkäbti ye abko angelekwé dianinkä mento, bti namani tākānintbe jäkwata yebti.

³ Angele ye abko hä namani trä ngitiekä mera trä kwrere amne dän btä abko hä namani ngwen büre täräkwata kwrere.

⁴ Angele ye jatabare nitre rükä nämāne guardiare rökabti yeye angwane, niaratre namani nekwetekä krübäte, aisete namani grükekä jökrä ngrabare amne kä nōtaninte jökrä bti, aisete namanintre kitaninte temen ni ngwäkäre kwrere.

⁵ Angwane angele kākwe niebare meritre yeye:

Mun ñan rekwetaka. Jesu müre ketani krusobtä abko munta näin tuenta kanti, ye gare kuin tie,

⁶ akwa Jesu nürate nire, aisete ñakare nete, niarakwe niebare munye ye kwrere nibi bare, aisete kä mkä aibe nebe tōkare niara täbtä nete mun jakwe tuen.

⁷ Bti nitre ja tōitikaka Jesube ye ie mun rika niereta jötrö krörö: Jesu nürate nire, bike niken Galilea ja ükärökäreta ketetibe munbe, kanti munkwe ja tuadita ben abko munkwe nie kore ietre amne kukwe ne aibe tä niedre tikwe munye. Abko kore se, niebare angelekwé meritre yeye.

⁸ Ye erere bkänä, meritre nämāne doobti ye nikaninta jötrö angwane, kä jürä namani krübäte btätre, akwa erere arato kä namaninta nuäre krübäte btätre, aisete nikanintre betekä kukwe ngwenante nun ja tōitikaka Jesube ye kräke.

⁹ Niaratre nämāne näin betekä ji ngrabare angwane, batibe Jesu ara nükani ngätäi bentre, kākwe “Ñāntöre” niebare ietre. Ye btäräbe niaratre kākwe krōtabare Jesu ken, nikani ngitiekä Jesu ngotobtä temen, kākwe Jesu ngoto kani ja käne angwane, mikani ütiäte kwetre jae.

¹⁰ Angwane Jesukwe niebare ietre:

Mun ñan rekwetaka tibtä. Ti mräkätre ja tōitikaka tibe abko rikadre ti ngäbti kä Galileate. Ye kanti ti tuadita kwetre abko mun näin niere ietre. Abko kore se, niebare Jesukwe meritre yeye.

¹¹ Nitre merire nikani kukwe ngwena kore, akwa nämāne ji ngrabare angwane, nitre rükä mikani guardiare rōka ngibiarebti abko bti kä nükani ruenta amne nikani betekä nebata jutate Jerusalén amne nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre, ie kukwe nakaninkä ño ño, ye erere niebare jökrä kwetre.

¹² Angwane nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre ye abko nikani blite mda nitre unbri ji dokwäte yebe ja tōi mikäkäre kwatibe gwaire bentre. Angwane niaratre kākwe ngwian biani kabre nitre rükä nämāne guardiare rökabti yeye niaratre näkwitäkäre,

¹³ kākwe niebare ietre:

Mun nämāne kibien deo angwane nitre ja tōitikaka Jesube jananbare Jesu ngwäkä goireta rökabti, munkwe nie ni mda mdaye.

¹⁴ Erere arato, gobran Pilato kākwe kukwe ye gadi angwane, nunkwe blitadi ben niara näkwitäkäre. Ye köböire abko kukwe ñan rabadre jire chi mun rüere amne nun rüere, niebare kwetre guardiaye.

¹⁵ Ye erere bkänä, nitre rükä nämāne guardiare ye kākwe ngwian kabre ye kani ngäbti. Abti niaratre kākwe dre niedre niebare ietre, ye erere nikanintre niere, aisete nitre ja tōitikaka Jesube abko kākwe Jesu ngwäkä goibare abko nie nikani kore kena nitre israelita ngätäite, ye erere nieta janknu abti kä nūke mtare.

Kukwe mrä Jesukwe

(Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49; Juan 20.19-23)

¹⁶ Nitre merire kākwe kukwe nieba nun ja tōitikaka Jesube yeye angwane, nun ni jātābti iti abko rikaba bkānā Jesu ngābti Galilea angwane, ngitio mdenbti nun rikadre niebare Jesukwe, ye kānti nun rikaba.

¹⁷ Nun rikaba nebe yete angwane, Jesu jataba nunye angwane, Jesu ara nūkaninta nire ye nun ruāre krāke nān rababa nebe era, akwa nun jōkrā rababa Jesu kākitekā.

¹⁸ Angwane Jesukwe krōtaba nun ken, kākwe nieba krōrō nunye:
Kā kānta se amne kā temen ne Ngōbōkwe mikani gare jōkrā tie,

¹⁹ aisete mun nān, amne nitre nūnanka kā jōkrābti temen, ye kānti mun nāin ti mike gare ietre amne munkwe niaratre mika ja tōitikaka siba tibe amne munkwe niaratre ngōka nōte ni Rūn kābti, Ngōbō Odei kābti amne Ngōbō Ūai Deme kābti.

²⁰ Amne kukwe diribare tikwe munye, ye erere munkwe diri jōkrā ietre amne niaratre kākwe ti kukwei ye mikadre tāte jōkrā arato, abkokāre munkwe diri ietre. Ti abko tādi kārekāre munbe kōbō kwatirekwatire nebebe kā mrā. Abko kore se, nieba Jesukwe.

Abko kukwe nakaninkā kore se. Ne ngōrā.

Kukwe Kuin Jesubtä Tikani Marcokwe Marcos

Tärä ne tikaka abko kädian nämane Marcos. Niara kädian nämane Juan Marcos arato. Marcos abko nikani ñakare Jesu mukore nitre ja töitikaka Jesube ni jätäbti nibu kwrere, akwa niara abko Pedro kukwe muko nütüta, aiseite Pedro käkwe Marcos die mikani tärä ne tike abko ni kwati tä nütüre. Erere arato, Marcos abko Jerusalénbo, aiseite Jesukwe dre dre nuenbare amne dre dre niebare kwe abko nükani gare ie.

Nitre ñakare israelitare nünanka juta Romate, ye kräke Marcokwe tärä ne tikani, kukwe kuin Jesukristobtä mikakäre gare ietre. Nitre romanobo nämane nitre tödekaka Jesubti mike ja tare nike kri juta Romate, aiseite nane Marcos käkwe tärä ne tikani niaratre die mikakäre nünenkä dite Jesukrä.

Tärä nebtä abko Ngöbö Odei Jesu nükani nüne kä nebtä angwane, kukwe kuinquin nuenbare kwe ni kwatikä niaratre okwäbti abko Marcos tö namani mikai gare ni jökräye. Erere arato, Jesu mikani ja tare nike kri, bti krütani krusobtä, yebtä Marcos tä blite bäri kabre. Erere arato, Jesukwe ja tare nikani kri, bti krütani, abti nukaninta nire, aiseite niara bäri dite ni rüe Satana ye ngwä amne tä ni die mikaka mtare abko Marcos tö namani mikai gare tärä nebtä.

Marcos ne mdenbtä abko kukweta tikani Hechos 12.12,25; 13.5,13; 15.36-39 amne 2 Timoteo 4.11. Marcos käkwe tärä ne tikani ñongwane metre gare ñakare nie, akwa tikani kä 50-70 angwane nütüta.

*Juan Bautista käkwe ji tikani Jesu käne
(Mateo 3.1-12; Lucas 3.1-9,15-17; Juan 1.19-28)*

¹ Kukwe kuin nuenbare Ngöbö Odei Jesukristokwe abko nakaninkä ño kena ja tärätäri abko ti bike tike täräbtä. Jesukristo nämane nüne ño abko ti bike tike täräbtä.

² Bati kira Ngöbökwé Juan ni ngökaka ñöte juandi ni mike biare niara Odei kakäre ngäbti, ye Ngöbökwé niebare niara Odeie angwane, tikamna krörö täräbtä kwe ja kukwei niekä kädian nämane Isaiäye:

Tikwe ja kukwei ngwianka juandi iti ma känenkri.

Niarakwe ni töi mikadi biare ma käne, ji ükateta biare ye kwrere. *Malaquías*

3.1

³ Ni ye näin ñäke jume ja dibti kä kaibete, käkwe niedi krörö:

Ji ükateta kuin biare jrei känenkri, ye kwrere ja töi mike kuin biare munkwe.

Ji ükateta niken metre ta, ye kwrere ja töi ükete metre ni Dänkien käne munkwe, niebare kwe

Isaiás 40.3

abko tikani kore täräbtä Isaiäkwé Juanbtä.

⁴ Ye erere bati, Juan ni ngökaka ñöte nükani kä kaibete, kä nikani niere: Munta kukwe kämekäme nuene, yebtä mun moto raba ulire. Kukwe käme kite jire jökrä temen munkwe, bti mun jata ja mike ngökare ñöte. Munkwe ye nuendi angwane, Ngöbökwé mun ngite ye diandikä jire jökrä munbtä, bti tikwe mun ngökadi ñöte, niebare Juankwe. Ngöbö Kukwei tikani Isaiäkwé Juanbtä abko erere namani bare.

⁵ Ye ngwane, nitre nünanka kākä Judeate btä juta Jerusalénte nükani kwati Juan kukwei nuakäre, kä namanintre ja ngite niere Ngöböye angwane, Juan namani ngökö Nö Jordante.

⁶ Juan abko nāmane kameo drüen dikani dānre* kite jabtä amne nāmane māketē nibi kwatabti jae amne mrō kweta nāmane kwe abko trōda btā munkō kānsenta.

⁷ Juan nāmane ñāke angwane, kāre namani niere krörō: Ni jatadi iti ti jiebti abko bāri di kri ti ngwā, aisetē ja ñan rükadre tōre jire chi tie sandalia tikete ni ye ngotobtā. †

⁸ Tita mun ngökō ñō aibe te, akwa ni ye abko kākwe Ngöbö Üai Deme mikadi nūne munbtā. Abko kore se, niebare Juankwe.

Juankwe Jesu ngökani ñöte
(Mateo 3.13-17; Lucas 3.21-22)

⁹ Juan nāmane nitre ngökō ñō Jordānte angwane, Jesu nāmane juta Nazarete kā Galilea yete. Jatani nūke Juan kānti angwane, Juankwe ngökani ñöte,

¹⁰ jatani gökōkāta ñöte kāin, ye btārābe kā kāin ñākānintbe Ngöbökwē namani tuen ie, bti Ngöbö Üai jatani ütū bā kwrere nūke mate btā, namani tuen ie jabtä.

¹¹ Ngöbö kukwei jarabare krörō kā kāinbti: Ma ti Ngobo tikwe. Ma tare kri tikwe. Ma kāi nuāre kri tibtä, niebare kore kā kāinbti Jesuye.

Diablukwe Jesu nuaninte ja kāne
(Mateo 4.1-11; Lucas 4.1-13)

¹² Yebti Ngöbö Üai nikani Jesu ngwena nebe kā kaibete.

¹³ Kā ye kānti Jesukwe nūnantbebare köbö gre ketebu jāndrān kānsenta kāite. Ye ngwane abko, Satana namani Jesu nuente ja kāne, akwa Jesukwe ñan Satana mikani tāte. Yebti angele nūkani ruāre abko namani Jesu die mike.

Jesu nikani Ngöbö kukwei kuin dirire kena
(Mateo 4.12-17; Lucas 4.14-15)

¹⁴ Yebti abko, Juan kitani ngite kā teri. Yebti Jesu nikani Galilea, namani kukwe kuin Ngöbökwē niere krörō:

¹⁵ Ti rabadre gare kā nebtā köböi kitani Ngöbökwē abko nūra amne Ngöbö kitera gobrane nibti. Kukwe kāmekāme kita temen munkwe, bti kukwe kuin Ngöbökwē nebti tōdeka munkwe, Jesu namani dirire kore.

Jesukwe ni kārābare nibkā ja tōitike jabe
(Mateo 4.18-22; Lucas 5.1-11)

¹⁶ Abti bati Jesu nikani Ñō Okwā Kri Galilea körābāre, nikrabare kwe angwane, ni jatabare nibu ie. Iti abko kādian nāmane Simón. Etba kwe abko kādian nāmane Andrés. Niaratre abko gwa gaka abko nāmane krade kite ñöte, btā Jesu okwā namani.

¹⁷ Jesukwe niebare ietre:

Mun brān tibe amne munta gwa gaen ño, ye kwrere tikwe mun mikadi ni ngwianka Ngöböye, niebare kwe ietre.

¹⁸ Ye btārābe, niaratre kākwe krade kitani temen, bti nikani Jesube.

¹⁹ Nebti Jesu nikani mda mentokwāre ñō körābāre angwane, ni iti kādian nāmane Santiago amne etba kwe abko kādian nāmane Juan abko nāmane krade gudike rute. Niaratre nibu ye abko Zebedeo ngābriānkā, btā Jesu okwā namani angwane,

²⁰ Jesukwe kārābare ja tōitike jabe arato. Niaratre kākwe sribikā aibe mikaninte rute rün Zebedeobe, bti nikanintre Jesube.

* **1:6 kameo drüen dikani dānre.** Kukwe tā tikani Mateo 3.4 btā, yebtä ñāke. † **1:7 sandalia tikete.** Jesu nāire ni klaborē kökani ni mdakwe abko bāri ene. Niaratre aibe nāmane sandalia ni mdakwe tikete, aisetē Juan nāmane ja bā mike bāri ene ni klaborē ngwā.

Jesukwe üai käme juanintari mento
(Lucas 4.31-37)

²¹ Yebti nikani jökrä juta kädian nämane Capernaúmte. Abti köbö jadükakrate angwane, Jesu nikani sinagoga yete, kánti nikani dirire.

²² Jesu namani dirire, yebtä ni jökrä ñan töi namani krütare, ñobtä ñan angwane ni töbtä di kri kákwe diri ja di ngöi, kwrere jire Jesukwe diribare ietre amne, Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikatre nämane dirire, ye kwrere Jesukwe diribare ñakare.

²³ Angwane ni nämane iti sinagoga yete, btä üai käme nämane nüne. Te batibe ni ye kákwe ngratebare krörö mda:

²⁴ Jesu Nazarebo, nun tuemetre kaibe nete! ¿Ye ñobtä abko ma kite ja mike kukwe nunkwete ta yere? ¿Ma kite nun gaenkä ya ño yere? Jesu, ma gare kuin tie. Ma abko Ni Deme Ngöbökwé gare tie, niebare üai kämenkwe Jesuye.

²⁵ Abtä Jesukwe niebare mda üai kämeye:

¡Üai käme, kada mkä kete makwe! Ni ye tuemetre gwängwarbe. Nän mento btä, niebare kwe.

²⁶ Üai käme ye kákwe ni ye ngrükaninte jume ngrabare, bti ngratebare kri kwe, bti ngítiani mento ni yebtä.

²⁷ Nebtä ni jökrä töi ñan namani krütare Jesubtä, kä namani niere jae kwärikwäri: ¡Ni neta kukwe btin dirire ño ño amarebti niara di tarä üai käme juentari jötrö au, tä ñäke kwatibe üai käme juantarikrä mento amne üai käme tä niara kukwei mike täte sere! abko namanintre niere kore jae kwärikwäri.

²⁸ Kukwe nakaninkä kore, abtä Jesu kädrie nikani jötrö ngwarbe, niken kä ketareketare te kä Galilea yete.

Jesukwe Simón köbrän merire mikaninta quinta
(Mateo 8.14-15; Lucas 4.38-39)

²⁹ Jesu nämane sinagoga kánti. Nikani angwane, nikani Santiagobe btä Juanbe nebe Simón btä Andrés kánti.

³⁰ Namani kánti angwane, Simón köbrän merire abko nämane bren drangwan kisete, niebare kwetre Jesuye.

³¹ Abtä Jesu nikani mike ñäräre mda, nikani nebe jänbtä ken se kwrere, kákwe Simón köbrän kani küdebti, bti ganinkrö krö kwe. Ngöbö diebti drangwan nikaninbe batibe btä, namanintabe quinta, bti nikani mrö kánene niaratre bukakrä.

Jesukwe ni bren bren mikaninta quinta
(Mateo 8.16-17; Lucas 4.40-41)

³² Kä jatanina iko angwane, † ni kwati nünanka juta yete nükani Simón kánti mräkä bren bren ngwena amne mräkä nämane ja tare nike üai käme kisete abko jänikani Jesuye mikadreta quinta kwe abkokäre.

³³ Ni namani kwati krübäte ja ükaninkrö jukwebtä angwane,

³⁴ Jesu namani ni bren bätäkä ngwarbe miketa quinta. Arato üai käme juanintari mento kwe ni kwatibtä. Jesu nämane sribire Ngöbö diebti abko nämane gare üai kämeye, aiseté Jesukwe üai käme kukwei ötani jökrä arato.

Jesu nikaninta Ngöbö Kukwei dirire
(Lucas 4.42-44)

³⁵ Abti de, kä nämane diore angwane, Jesu naninkrö, nikani kä kaibete blitakäre Ngöböbe.

† 1:32 Kä jatanina iko, yebti nitre israelita nikani mräkä bren bren ngwena nebe Jesuye, ñobtä ñan angwane ñänä nikani timon dere angwane köbö jadükakrä nikani ta abko nämane ngibiare aiseté.

36-37 Simón btä kukwe muko mda mda nükani ngwäte angwane, nikanintre Jesu känentari kisere. Te kwanintari ietre angwane, niebare kwetre Jesuye:

Ni kwati nibi ma känentari kisere, niebare kwetre ie.

38 Jesukwe niebare mda ietre:

Ti jatani blitakäre kukwe kuin Ngöbökwebtä juta mda mdate arato, aiseite mun ani juta mdabti nokore temen, niebare kwe ietre.

39 Ye erere bkänä, Jesu nikani dikekä kä jökräbti temen kä Galileate angwane, namani blite kukwe kuin Ngöbökwebtä sinagogate kä ketareketare te. Arato üai käme nibtä abko namani juentari mento btä.

Ni iti kwata bren lebra kisete abko Jesukwe mikani kuinta

(Mateo 8.1-4; Lucas 5.12-16)

40 Kukwe namani bare kore angwane, ni iti bren lebra kisete, abtä ngütüete ngrabare jatani Jesu ngäbti angwane, namani ngukudokwäbti temen Jesu ngwärekre, käkwe niebare ie:

Ma tö ti mikaita kuinta ne ngwane, makwe ti mikata kuinta, ie ti tö nibi, niebare kwe Jesuye.

41 Abtä ni ngütüete ye namani ruentari tare kri Jesuye, käkwe kise mikani ni yehti, bti niebare kwe ie:

Ma rabata kuinta, ie ti tö nibi, aiseite gwängwarbe ma bike nebata kuinta, niebare Jesukwe ie.

42 Ye btäräbe ni kwata ngütüete ngrabare lebra kisete ye kwata namaninta kuinta jökrä ngrabare.

43-44 Bti Jesukwe niebare ie:

Ma nibira kuinta jökrä, ye makwe ñan nie jire chi ni mda mdaye, akwa ma rika ja kwata kuinta mike tuadre ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäreye. Erere arato, ni bren kore tä nebata kuinta abko käkwe jändrän mden mden biandre niebare Moisékwe, ye erere ma rika ngwena biandre Ngöböye, ma rabadre dbe niara ngwärekre abkokäre. Yehtä abko ma nenante kuinta abko rabadre gare ni jökräye, abkokäre ma rika jändrän ye ngwena. Abko kore se, niebare kwe ie.

45 Akwa Jesukwe niara mikani kuinta, ye nikani kädriere ni jökrä ben. Yehtä abko, ni kwati tö namani ja tuai Jesube. Abtä Jesu ñan namani dikekä jäme juta ngwäre temen, aiseite namani ja gwirie miketbe bäri kä kaibete juta bäre akwa, ni kwati krübäte namani nüke niara kánti.

2

Ni ruen ñakare ngrabare abko Jesukwe mikaninta kuinta

(Mateo 9.1-8; Lucas 5.17-26)

1 Abti Jesu nukaninta gwi juta Capernaúm yete. Ye abko gani ni Capernaúmbokwe

2 angwane, ni nükani kwati gwi nükebe jukwebtä, aiseite kä ñan namani kwen rabakäre Jesu kánti gwi. Angwane Jesu nämane dirire Ngöbö Kukweibtä ni kwati yeye.

3 Angwane ni jatani nibkä ni bren ngwena iti ja ñäte Jesuye. Ni bren ye abko ni ruen ñakare ngrabare abko kisete dikekä ñakare abko jatani ngwena ja ñäte Jesuye.

4 Akwa ni nämane kwati dikaro aiseite, ñan namani neme Jesu kánti. Abtä nikanintre jubti käin, käkwe ju mkä tikaninkä, bti ni bren ye gibianinkä jänkwa ngöi ju mkäte ta timon kwetre Jesu ngwärekre.

5 Nitre nükani ni bren ngwena amne ni bren ye nämane tödeke kwatibe Jesubti namani tuen Jesuye angwane, Jesukwe niebare ni bren yeye:

Tikwe ma ngite Ngöbö rüere ye dininkä mento mabtä ti mräkä, niebare kwe ie.

⁶ Yebtä abko, Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre nämáne siba, kä namani töbike krörö mda Jesu kukweibtä:

⁷ Ngöbö aibe tä ni ngite niara rüere denkä mento nibtä amarebti, ¿se ñobtä abko ni se tä ñäke kore Ngöbö rüere sere? namanintre töbike kore Jesubtä.

⁸ Namanintre töbike kore, ye abko gani Jesukwe. Abtä niebare kwe ietre:

¿Ñobtä munta töbike kore tibtä yere?

⁹ ¿Dre abko bäri nuäre niedre ni ruen ñakare ngrabare nokoye? ¿Ma ngite Ngöbö rüere, ye tikwe dininkä mabtä abko bäri nuäre niedre ya? o ¿Näin krö, jänkwaata makwe ye den kisete, bti nän dikekä abko bäri nuäre niedre ya? Ye abko, ma ngite Ngöbö rüere ye tikwe dininkä mabtä abko bäri nuäre niere, ñobtä ñan angwane raba bare ya, ñakare ya ñan jatadre munye.

¹⁰ Akwa ti, Ni Kä Nebtä Ngobo ne ie Ngöbökwé ja di biani mun ngite Ngöbö rüere diankakäre mento munbtä kä nebtä, ye abko ti bike bä mike tuadre munye, niebare Jesukwe.

Bti niebare kwe ni ruen ñakare ngrabare yeye:

¹¹ Näin krö. Jänkwaata makwe ye den kisete amne nänta ja gwiriete, niebare kwe ie.

¹² Angwane jötrö ngwarbe ni jökrä okwäbti, ni ruen ñakare ngrabare ye naninkrö krö, käkwe jänkwaata diani kisete, bti nikaninta. Yebtä ni jökrä ñan töi namani krütare, aisete namani Ngöbö käikitekä, kä namani niere: Kukwe ne kwrere ñan tuabare erere nakaka mtare, namanintre niere kore jae kwärikwäri.

*Jesukwe Leví käräbare ja töitike jabe
(Mateo 9.9-13; Lucas 5.27-32)*

¹³ Abti Jesu nikaninta Nö Okwä Kri Galilea köräbare mda angwane, ni nükani kwati niara kánti angwane, niara namani dirire ietre.

¹⁴ Yebti nikani mentokwäre angwane, kä jändrän ütiä käräkrä gobran romanobokrä, kánti ni nämáne takänintbe iti jändrän ütiä kärere. Ni ye abko Alfeo ngobo kädian nämáne Leví abko nämáne jite, btä Jesu okwä namani angwane, Jesukwe niebare Levíye:

Brän tibe, niebare kwe ie.

Angwane jötrö ngwarbe Leví nikani dikekä krö, nikani Jesu jiebti.

¹⁵ Abti Jesu nikani mröre Leví kánti angwane, nitre jändrän ütiä käräkrä gobran romanobokrä nämáne kwati amne ni mda mda nämáne tuen käme ni israelita ruäreye nämáne arato, ñobtä ñan angwane ni kwati ye kwrere nämáne näin Jesube. Nitre ye abko bäri käme nie namani nitre bariseokwe abko ben Jesu btä nitre ja töitikaka ben nämáne takänintbe mröre ketetibe.

¹⁶ Jesukwe mröbare kore nitre bariseo Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre ruäre okwäbti, abtä niebare kwetre nitre ja töitikaka Jesubeye:

¿Nitre jändrän ütiä käräkrä gobran romanobokrä abko käme amne ni mda mda kukwe nuenkä kämekäme se gare ñakare ni seye ya amarebti tä mröre jame ketetibe ben se? niebare kwetre ietre.

¹⁷ Nitre bariseo käkwe ñäkäbare kore, ye jarabare Jesuye angwane, Jesukwe ja bä mikani ni kräkä bianka kwrere amne nitre jändrän ütiä käräkrä amne nitre kukwe nuenkä kämekäme, ben nämáne mröre ye bä mikani ni bren kwrere, käkwe niebare krörö mda ietre:

Ni kuin bren ñakare ye abko ñan tä ni kräkä bianka ribere jabtä, akwa ni bren bren abtä tä ni kräkä bianka ribere jabtä abko ti tö nibi niei munye. Ni ie ja ruen kuin deme au Ngöbö ngwäreki mun kwrere, ye abko ñan ti jatani kärere Ngöbö kukwäre, akwa ni kukwe kämekäme nuenkä Ngöbö rüere

ye mden abko ti jatani kärere Ngöbö kukwäre. Abko kore se, niebare Jesukwe nitre bariseoye.

*Ñobtá nitre ja töitikaka Jesube ñan nämane ja báine
(Mateo 9.14-17; Lucas 5.33-39)*

¹⁸ Abti bati nitre nänká Juan Bautistabe btá nitre bariseo nämane ja báine ja mikakäre metre Ngöbö ngwäreki angwane, ni mdara jire kákwe tuani, aisete jatani, kákwe niebare krörö Jesuye:

¿Ñobtá nitre nänká Juanbe btá nitre bariseobe káta ja báine Ngöbökrá amarebti, nitre ja töitikaka mabe ja báine ñakare Ngöbökrá sere? niebare kore kwetre Jesuye.

¹⁹ Abtá Jesukwe kukwe bá mikani ietre, kákwe ja bá mikani ni ja mikaka gure kwrere amne nitre ja töitikaka ben abko bá mikani kwe ni ja mikaka gure kukwe muko kwrere, kákwe niebare ietre:

Ni iti tá niken ja mike gure angwane, tá kukwe muko kwekwe núbairé ká ngwiankäre nuäre gwaire jabtá, ye ngwane ni ja mikaka gure ye tádre siba bentre angwane, ¿kukwe muko ye raba moto ulire ja báine ya? Ñakare. Ni ja mikaka gure ye tá siba bentre angwane, kukwe muko ñan raba nebe moto ulire ja báine.

²⁰ Akwa ni ja mikaka gure ye járikadre kukwe muko okwábtí, ye ngwane rabadre ja báine abko kore rakadiká nitre ja töitikaka tibe yebtá.

²¹ Mdakäre abko, dán ngututu gudikadre dán kukwán btinbti angwane, dán kukwán btin tá dán ngututu kwaenká bári mda abko kisete dán ngututu rötadreteta angwane, rötadrete bári kri mda, aisete ni ñan raba dán ngututu gudike dán kukwán btinbti.

²² Erere arato, chibo kwata dikani kira uba döi ngwäre, te ni ñan raba uba döi keke mikadre kwaka, ñobtá ñan angwane chibo kwata ngututu rötadrete, rikadre ngwarbe uba döi kwaka ben ngöi jókrá arato. Mden kisete, uba döi mikadre kwaka abko kekadre chibo kwata btinte. Ne abko kore, niebare Jesukwe ni mda mdaye.*

*Jesu abko bári ütiáte köbö jadükakrá yebti ta
(Mateo 12.1-8; Lucas 6.1-5)*

²³ Abti bati Jesu nikani díkeká nura ngátáite köbö jadükakrá náire mda angwane, nitre ja töitikaka ben námáne náin siba, ká nikani trigo ngwá ötó ji ngrabare kwetadre jae.

²⁴ Abtá nitre bariseo kákwe niebare Jesuye:

Jándrán ñan nuendre jire chi köbö jadükakrá náire nieta abko nitre ja töitikaka mabe nibi nuene tuen sete, niebare kwetre Jesuye.

²⁵⁻²⁶ Abtá Jesukwe niebare mda käre:

Bati David btá rúká kwekwe ie mrö namani krübáte angwane, kukwe nuenbare krörö kwetre: Ju nuäre ngwiandre kánti ban deme námáne mikani Ngöbö ngwäreki, ye kánti David nikani gwá, ban diani kwe, bti kwetani kwe rú muko kwekwe ben. Ban ye abko, David btá nitre námáne ben kákwe ñan kwetadre jire chi, ñobtá ñan angwane nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre aibe kákwe kwetadre niebare Ngöböke, akwa niaratre kákwe kwetani, akwa namani ngite ñakare Ngöböye. Abiatar námáne sribire nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dánkien angwane kukwe ne nakaninká. Kukwe yebtá mun tará ñáke Ngöbö Kukweibtá ruen tie.

* **2:22** Kukwe diribare Jesukwe abko dán btin amne chibo kwata btin kwrere. Erere arato, kukwe diribare ja báinbtá nitre bariseokwe abko dán ngututu amne chibo kwata ngututu kwrere, aisete nitre ja töitikaka Jesube nin rabadre Jesu kukwei mike táte gwaire kukwe diribare nitre bariseokwe amne Juankwe ye ben, ñobtá ñan angwane kukwe diribare Jesukwe abko bá jene kukwe mdakrá aisete.

²⁷ Ye erere, Ngöbökwe köbö jadükakrä mikani jadükakrä nie, ñan Ngöbökwe ni dätebare kukwe driebare munkwe köbö jadükakräbtä mikakrä täte.

²⁸ Amne köbö jadükakrä näire yebti ta abko ti Ni Kä Nebtä Ngobo abko bäri ütiäte, aisete nitre ja töitikaka tibe rabadre dre dre nuene köbö jadükakrä näire abko ti di tarä niere ietre. Abko kore se, niebare Jesukwe nitre bariseoye.

3

Jesukwe ni mikaninta quinta köbö jadükakrä näire (Mateo 12.9-14; Lucas 6.6-11)

¹ Abti köbö jadükakrä mdara jire te Jesu nikaninta sinagoga mdate angwane, ni iti küde ngrötani kwärä nämane yete. Arato nitre bariseo nämane yete.

² Jesukwe ni ye mikadreta quinta köbö jadükakräte ne ngwane, Jesukwe ja mikani ngite Ngöbö rüere niedre kwetre Jesu rüere ni mda mdaye, abkokäre nitre bariseo namani ngibiaretari kisere ni küde ngrötani yebtä.

³ Angwane Jesukwe niebare ni küde ngrötani kwärä yeye:

Jakwe ni jökrä ngwärekre nete, niebare kwe ie.

⁴ Erere bkänä, ni ye nikani angwane, Jesukwe niebare krörö mda nitre bariseoye:

¿Köbö jadükakrä, yebtä Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye käta dre niere? ¿Jändrän kuin nuendre ni mdakrä ya? ¿Kukwe käme nuendre ni mdabtä ya? ¿Ni bren mikadreta quinta ya? ¿Ni bren kämikadre ja okwäbti ya? Dre nuendre metrerere niere tie munkwe, niebare Jesukwe ietre.

Akwa namanintre kwekbe jökrä niara kukweibtä, ñobtä ñan angwane ñan tö namani ja kitai ngise au.

⁵ Nitre bariseo moto ribi, aisete ni bren ñan namani ruentari tare ie. Abtä Jesu namani ulire krübäte, käkwe mikani ñäräre romone ja bäre temen, bti niebare kwe ni küde ngrötani yeye:

Küde ngököte, niebare kwe ie.

Ye btäräbe ni ye käkwe küde ngökatebare angwane, kise namaninta kuin jökrä ie.

⁶ Yebtä abko, nitre bariseo nikani ju bäre amne Jesu kämikadre ño ja ñäte nitre reketaka jrei Herodes ben abko nikani kädriere jötrö jabe kwärikwäri.

Ni kwati bren bren nükani Jesu kanti

⁷ Abti Jesu btä nitre ja töitikaka ben nikaninta Ñö Okwä Kri Galilea köräbti rabakäre kaibe, akwa ni nikani kwati jiebti.

⁸ Jesu nämane jändrän kuinkuin nuene, abkotari ni Galileabo, ni Judeabo, ni juta Jerusalénbo, ni Idumeabo, ni nünanka Ñö Jordán bti kä driri, ni juta Tirobo bäre temen, btä juta Sidónbo bäre temen nükani kwati ja tuakäre Jesube.

⁹ Ni nükani kwati dikaro abko nane rabadre Jesu kete dime ja ngätäite, aisete Jesukwe ru chi mikamna biare krati jakrä nitre ja töitikaka benye.

¹⁰ Jesukwe ni bren bren mikaninta quinta kwati, abkotari ni mda mda bren rabadreta quinta abkokäre tö namani kise mikai Jesubtä, aisete namanintre ja kitekäbe kwärikwäri rabakäre Jesu kanti.

¹¹ Ye ngwane Jesu namani tuen üaitre kämeye angwane, ni btä nämane ye namanintre ngwen ja mike bobre ngukudokwäbti Jesu ngwärekre, kä namani ngrente krörö: ¡Ma Ngöbö Odei abko gare nunye! namani ngrente kore.

¹² Jesu Ngöbö Odei, ye abko Jesu ñan tö namani mikai gare jötrö ngwarbe ni jökräye, aisete Jesu käkwe ñan ja kädriemna ni mda mda ngwärekre üai kämeye.

Ye ngwane Jesukwe ni kwati mikaninta kuinta btä üai käme juanintari mento ni kwatibtä kwe.

Jesukwe ni dianinkä ni jätäbti nibu ja töitikakäre jabe

(Mateo 10.1-4; Lucas 6.12-16)

¹³ Abti Jesu nikani mintokwäre nebe ngitiohti angwane, tö namani nire nire ngwian jabe, erere käräbare kwe abko nikanintre ben mintokwäre.

¹⁴ Ni ngwiani jabe Jesukwe, ne ngätäite ni dianinkä ni jätäbti nibu kwe abko rabadre ja töitike ben, bti juandre ja kukwei kädriere kwe, abkokäre dianinkä kwe.

¹⁵ Ni dianinkä ni jätäbti nibu Jesukwe abko ie ja di biani kwe üai käme juantarikrä mento nibtä

¹⁶ abko nere: Simón

(ni ye Jesukwe kädiani Pedro mda),

¹⁷ Santiago btä etba kwe Juan. Ne abko Zebedeo ngäbriänkätre, ne arabe Jesukwe kädiani Boanerges. (Ne abko kukwe unsuni ngö käinta kwrere, aisete kädiani Unsuni Ngobo arato;)

¹⁸ btä Andrés, Felipe, Bartolomé,

Mateo, Tomás, Santiago,

Santiago ne abko Alfeo ngobo;

btä Tadeo btä Simón Zelote.

¹⁹ Mrä abko, Judas Iscariote. Judas ne mden käkwe Jesu kitani ngise rüeye mrä.

Jesukwe ni dianinkä ni jätäbti nibu kore.

Beelzebú nämane Jesubtä nie namani rüere

(Mateo 12.22-32; Lucas 11.14-23; 12.10)

²⁰ Nebti Jesu nikaninta gwä angwane, ni nukaninta kwati kanti ja tuakäre ben abko ñan namani niara btä nitre ja töitikaka ben tuemetre mröre jire chi.

²¹ Jesu mräkäkke kukwe ne gani angwane, kä namani jame Jesu dokwäbti namani nütüre, aisete nikani niara jiehti, tö namani Jesu ngwianta ja gwiri-ete.

²² Angwane Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre nünanka juta Jerusalén abko nükani ruäre Jesu kanti, kä namani niere ni jökräye:

Üai käme dänkien kädianta Beelzebú, ye mden käkwe ja di biani ni nokoye abko diehti tä üai kämekäme juentari mento se, namanintre niere kore Jesubtä.

²³ Abtä Jesukwe dirikä ye käräbare, käkwe kukwe bä mikani krörö mda ietre:

¿Satana kädianta Beelzebú arato ye abko raba ja juentari au ya? Ñakare.

²⁴ Erere arato, gobran btä ni nünanka kä ketetibe te rikwitare ja rüere kwärikwäri, ne ngwane gobran kä ye kanti ñan rabadre gobrane mda.

²⁵ Ne ben, ni jakwebe nüne ju kwatibe te rikwitare ja rüere angwane, ñan rabadre nüne ketetibe käre.

²⁶ Ye mden kwrere abko, Satana rikwitareta ja rüere au ne ngwane, kä rükadre mrä käne, akwa Satana ñan tä rüre jabe au, aisete ti ñan tä üai käme juentari mento nibtä Satana diehti, aisete munta blite ngwarbe.

²⁷ Yehti Jesukwe kukwe mda bä mikani, käkwe Satana bä mikani ni dite kwrere amne ja bä mikani ni gokä kwrere kwe, käkwe niebare:

Satana abko ni dite kwrere. Ni dite tä ju jen kwe ngibiare ni gokä ngäniene, aisete ni dite nünanka gwi ñan mäkärete angwane, ni gokä ñan raba jire iti, kä rabadre jändrän kwe denkä kän, akwa mäkärete angwane, ni gokä rabadre jändrän kwe denkä jire jökrä kän. Ye kwrere ni ye btä üai käme tä abko ju

Satanakwe kwrere. Ti bāri dite Satanakrā aisete, ti raba ūai kāme juentari mento nibtā Satanakān, ni gokāta jāndrān denkā ni dite kān ye kwrere.

²⁸⁻³⁰ Jesu abko btā ūai kāme nāmane, nie namani Kukwe Biani Ngöbökwē Moiséye dirikākwē, mdenbtā Jesukwe ñākābare krörö ietre:

Ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Nire nire kākwe ñākādre blo Ngöbö rüere, btā ja mikadre ngite ño erere Ngöbö rüere kwe, yebtā Ngöbö raba ni ngite ye denkā mento btā; akwa nire nire kākwe ñākādre blo Ngöbö Ūai Deme rüere, ne ngwane ni ye rabadre ngite kārekāre Ngöböye, aisete ni ngite ye ñan diandrekā btā kwe. Abko kore se, niebare Jesukwe ietre.

*Nire abko Jesu mrākā era metre
(Mateo 12.46-50; Lucas 8.19-21)*

³¹ Kā namani jāme Jesu dokwābti, Jesu mrākā namani nütüre, aisete Jesu meye amne etbakantre nükani ju bāre temen jiebtī, kākwe kārāmna ngwian-dreta ja gwiriete.

³² Angwane ni nāmane tākānintbe Jesu bāre temen kākwe niebare ie:

Ma meye amne ma etbakantre tā ju bāre nokote abko tō nibi blitai mabe, niebare kwetre Jesuye.

³³ Jesukwe niebare mda ietre:

¿Nire abko ti meye amne nire abko ti etbakantre amarebti tō nibi blitai tibe ye? niebare kwe.

³⁴ Bti ni nāmane tākānintbe, ye Jesukwe mikani ñārāre kuin, kākwe niebare ietre:

Ti meye tikwe amne ti etbakantre era metre abko erere tā nete ne,

³⁵ ñobtā ñan angwane nire nire kāta Ngöbö kukwei mike tāte, ni ye abko ti etba tikwe, ti ngwai tikwe amne ti meye tikwe. Abko kore se, niebare Jesukwe.

4

*Dobo ketabkā, btā Jesukwe kukwe bā mikani
(Mateo 13.1-9; Lucas 8.4-8)*

¹ Abti bati Jesu nikaninta dirire mda Ñö Okwā Kri Galilea kōrābti angwane, ni kwati kākwe ja ūkaninkrō Jesubtā niara kukwei nuakāre. Abtā Jesu nakwani rute, namani tākānintbe. Nitre kākwe ja ūkaninkrō kwati btā ye abko namani jōkrā ñö kōrābti jateta temen.

² Angwane Jesukwe kukwe keta kabre bā mikani dirikāre ietre, kākwe niebare krörö:

³ ¡olo ketete munkwe! Bati ni nikani iti nura metekā.

⁴ Nura metaninkā kwe angwane nura ruāre nikani mate ji ngrabare temen, ye abko nukwā jatani, kākwe kwetani jōkrā kān.

⁵ Nura ruāre abko nikani mate jākwatābti temen, ye kānti abko dobo ñakare bōkān, aisete nura ye nükani mure jōtrō, akwa dobo ñakare mente nguse,

⁶ bti ñānā jatani ngire, kākwe nura mu ye kukwani jōkrā amne ngātri ñakare arato, aisete ngrōtaninkā jōkrā.

⁷ Nura ruāre abko nikani mate kōkrā tukwāte tukwāte ngātāite, ye abko nükani mure arato. Akwa kōkrā ye abko rirabare bāri jōtrō nura mu yebti ta, kākwe kāmikani, aisete ñan ngwā namani.

⁸ Akwa nura ruāre abko nikani mate dobo kuinte, ye abko nükani mure amne, rirabare tuārebe amne ngwā namani kabrekābre btā. Datire datire ngwā namani gre bti krā jātā, ruāre abko ngwā namani gre ketamā, ruāre abko ngwā namani gre ketarike. Ne abko nakaninkā kore se.

⁹ Nire nire káta ti kukwei nuen, ye abko olo tárä ne ngwane, ti kukwei ne ketate ja olote kwe, kukwe ne rúkadre gare kuin munye abkokäre. Abko kore se, niebare kwe ni kwati yeye.

Ñobtä Jesukwe kukwe bá mikani
(Mateo 13.10-17; Lucas 8.9-10)

¹⁰ Yebti Jesu namani kaibe angwane, ni ja töitíkaka ni jätábtí nibu ben btá ni mda mda námáne náin siba Jesube kákwe niebare ie:

¿Makwe kukwe bá miri, ye dre nini kore makwe yere? niebare kore kwetre Jesuye.

¹¹ Jesukwe niebare mda ietre:

Ngöbö rúkadre gobrane ño nibti abko tá tiebe, akwa tita mike gare munye, akwa ni kwati mda abko ie Ngöböta mike gare ñakare, aiseté tita kukwe bá mike kore, Ngöbö Kukwei tá tikani krörö rabadre bare abkokäre:

¹² Kukwe bá mikata kore tikwe, ye jatadre ni mda mdaye, akwa ñan rúkadre gare.

Ne ben, kukwe nieta tikwe jaradre ie, akwa teбайдre ñakare kwetre.

Yebtä ñan jatadreta Ngöbö kukwäre.

Arato niaratre ngite Ngöbö rüere, ye Ngöbökwé ñan diandrekä mento btá,
Isaiás 6.9-10

abkokäre tita kukwe bá mike kore, niebare kwe ietre.

Dobo ketabkä tá dre niere abko nere
(Mateo 13.18-23; Lucas 8.9-15)

¹³ Jesukwe kukwe bá mikani, ye ñan nükani gare metre nitre ja töitíkaka benye. Abtä niebare kwe ietre:

¿Tikwe kukwe bá miri nura metaninkäbtä ñan nü gare munye, ye kukwe mda mda bäri tare bá mikadre tikwe abko rúkadre gare ño munye amarebti yere?

¹⁴ Ye mden kisete, kukwe bá miri tikwe káta ño niere metre abko ti bike mike gare munye. Ni Ngöbö kukwei ngwianka, ye abko ni nura metakaka kwrere.

¹⁵ Nura nikani ngitiekä ji ngrabare, ye nukwä jatani, kákwe kwetani jökrä. Ye kwrere abko, ni ruáreta Ngöbö Kukwei nuen, akwa ñan tá nuke gare metre ie. Btäräbe Satana tá kite, káta Ngöbö Kukwei denkä jökrä kán, mden nini tikwe ye.

¹⁶ Amne ni ruäre abko káta Ngöbö Kukwei nuen, ye btäräbe káta nebe nuäre btá kare ngäbti, ni ye abko nura nikani mate jákwatabti ye kwrere,

¹⁷ ñobtä ñan angwane nura nikani mate jákwatabti abko ngätri ñan námáne bökän, ye kwrere jire ni ruäre tá Ngöbö Kukwei kaen ngäbti, bti bá jötrö tá náin Ngöböbe, akwa tádre niken ja tare nike tödekabtä Ngöböbti, ye btäräbe tá Ngöbö Kukwei kiteta temen, bti tá nikenta ja jiebti.

¹⁸⁻¹⁹ Amne ni ruäre abko tá Ngöbö Kukwei nuen, akwa tá nakwen bäri jándrän ká nebtä jiebti, erere tá ja töi mike bäri sribi ká nebtä jiebti amne, tá ngwian tarere bäri amne töta nebe rabai jándrän mda mda bkáne, ye abko káta ngökö. Ne aiseté ni ye abko nura nikani mate kökrä tukwäte tukwäte ngätáite amne ngatani, ye tá nakenkä ni yebtä, aiseté nura ngatani, ngwä namani ñakare, ye kwrere jire ni ye tá sribi nuene ñakare Ngöbökrä.

²⁰ Akwa ni ruäre tá Ngöbö Kukwei nuen amne tá kaen ngäbti, káta niken sribi kuinquinu nuene bátákä ngwarbe Ngöbökrä, ye abko nura nikani mate dobo kuinte abko rirabare kuin amne ngwä kuinquinu namani gre bti krä jätä, ruäre gre ketamá, ruäre abko gre ketarike, kwrere jire ni ye tá sribi nuene Ngöbökrä abko kukwe kore bá miri tikwe ye, niebare Jesukwe nitre ja töitíkaka benye.

Jesukwe ja kukwei bā mikani ñotra kwrere

(Lucas 8.16-18)

²¹ Jesukwe kukwe bā mikani krörö mda ni kwati yeye, kākwe niebare: ¿Ñotra jutra mikata gwi, ye jue mikata kaja tāni ya? Ñakare. ¿Mikata jän tāni jae ya? Ñakare. Ñotra mikata, ye mikata ürābtā kāin trā rabadre ngitie jōkrā gwita temen, ni jōkrā gwi, ie kā rabadre tuen abkokāre.

²² Ye kwrere abko, Ngöbö Kukwei ñotra kwrere, aisete Ngöbö Kukwei nieta kaibe tikwe mtare abko batira jire kädriedi ji krikti ni mda mdabe. Erere arato, Ngöbö Kukweita tiebe mtare abko batira jire niedi ni kwati ngwāreki, ñotra mikata ürābtā kāin trā rabadre jōkrā gwita temen ye kwrere.

²³ Ni kukwei ruen munye angwane, munkwe kukwe ne ketate olote. Abko kore se, niebare Jesukwe ni kwatiye.

²⁴ Bti Jesukwe kukwe bā mikani mda, kākwe niebare: Olo ketete kuin kukwe neye munkwe. Ti kukwei mikare tāte ño munkwe, ye kwrere Ngöbökwē ti kukwei mikadi gare mda munye. Arato niarakwe ti kukwei mikadi gare bāri mda munye.

²⁵ Mdakāre abko, nire nire ie Ngöbö Kukwei nūke gare, ye abko ie Ngöbökwē ja Kukwei biandi bāri mda; akwa nire nire ie Ngöbö Kukwei gare ñakare, ye abko ie Ngöbö Kukwei gare kiakia abko Ngöbökwē diandikā jōkrā kān, niebare Jesukwe ietre.

Ngöböta gobrane ño ni kwe ngätāite abko Jesukwe bā mikani nurābtā

²⁶ Jesukwe kukwe mdara jire niebare krörö ni kwati yeye ño okwā kri kōrābti: Ngöbö gobranta kite niren ño ni kwe ngätāite abko ti bike bā mike nura metakata btā.

²⁷ Ni nura metakaka kāta nura metekā, bti tā nikenta gwā. Bti dibire rare tā kibien ya, tā ngwāte ya ño, akwa nura abko tā nūke mure, bti tā niren ño gare ñakare ie.

²⁸ Akwa nurata nūke mure ja di jenbti, ye erere batibe nura muta nūke chi, bti tā niken niren, bti tā nebe blüre, bti ngwāta nebe btā.

²⁹ Yebti ngwāta neme nōtare jōkrā angwane, kā nura ötakrā tā nūke. Angwane nura bkānkā tā ötamna sribikātre kweye, ye erere ötata niken. Ye abko, nurata nūke mure, bti ngwāta neme nōtare kaibe amne ötata ño, ye kwrere Ngöbö gobrain tā kite niren ni kwe ngätāite. Ne abko kore, niebare Jesukwe ni kwatiye.

Jesukwe kukwe bā mikani mostasa nurāibtā

(Mateo 13.31-32; Lucas 13.18-19)

³⁰ Mdakāre abko, ¿Ngöböta kite gobrane nibti ye abko tikwe bā mikadre dre kwrere ruen munye?

³¹ Ngöböta kite gobrane nibti ye abko mostasa nurai chi kwrere. Ni iti kākwe mostasa nurai nōkani tirete jakrā. Nura jōkrā munkwe, ngätāite mostasa nurai ye abko bāri kiakia,

³² akwa nōkadre tirete angwane, rabadre bāri kri nura jōkrā bti ta angwane, kūdetā nebe ngetre kwārākwārā, aisete nukwā raba kite nūne kūdetē kāinta kā tiborete, ye kwrere jire kāne Ngöböta kite gobrane ni braibe bti, akwa mrā angwane Ngöbö rabadi gobrane ni kwatibti abko bā mikata nura chi yebtä.

Jesu nāmane kukwe bā mike jirekābe, btā nāmane dirire

(Mateo 13.34-35)

³³ Jesu nāmane kukwe bā mike jāndrān mda mdabtā, erere nāmane dirire, akwa kukwe bāri tare abko ñan nāmane dirire ni kwatiye.

³⁴ Kukwe bā mika nāmane jirekābe Jesukwe, btā nāmane dirire ni mda mdaye, akwa nāmane nebe kaibe nitre ja töitikaka benbe angwane, kukwe bā

mika nämane ni mda mdaye kwe abko nämane dre niere metre abko nämane mike gare jökrä ietre.

Jesukwe müre amne ñö mikani kwekbe

(Mateo 8.23-27; Lucas 8.22-25)

³⁵ Jesukwe blitabare kukwe keta kabrebtä, ye näirerabe kä jatani iko angwane, niebare kwe nitre ja töitikaka benye:

Brän ñö okwä kri kwäräkri, niebare kwe ietre.

³⁶ Erere bkänä, ru te Jesu nämanena, arabe te jänikani. Arato ru mda mda nikani siba ben. Ni nämane kwati, ye abko namani jökrä ñö okwä köräbti ie.

³⁷ Niaratre nikani, nikani te batibe müre jatani mate ribi krübäte, kä nikani ñö mike nakwen kukwäne, aiseite namani ñö kite nakwen jökrä rute, kä namani ru krien ñöte nguse.

³⁸ Akwa Jesukwe ja dokwäkrä mikani, bti nämane kibien kuin ru körekri. Ye nitre ja töitikaka ben nikani, käkwe ganinkrö, bti niebare kwetre Jesuye:

¡Dirikä, ni kite niken ñöte nguse dbe makrä ya, amarebti ma nibi kibien dikaro yere! niebare kwetre Jesuye.

³⁹ Abtä Jesu naninkrö, käkwe ñäkäbare krörö müreye amne ñöye:

Kwekbe munkwe, niebare kwe.

Ye btäräbe kä namaninta kwekbe jökrä. Ñö abko namani nenta jirekäbe jökrä.

⁴⁰ Jesukwe niebare nitre ja töitikaka benye:

¡Ngöböta mun ngibiare, bti munta tödeke yera, amarebti mun moto nibi bete dikaro ja tari yere! niebare Jesukwe ietre.

⁴¹ Akwa namanintre nekwetekä Jesubtä, töi ñan namani krütare, kä namani niere jae kwärikwäri:

¿Ni se abko, ni ño amarebti, müreta mike täte btä ñöta mike täte sere? namanintre niere jae kwärikwäri.

5

Ni Gadarabo btä Jesukwe üai käme juanintari mento

(Mateo 8.28-34; Lucas 8.26-39)

¹ Yebti Jesu nikani nitre ja töitikaka benbe nebe Ñö Okwä Kri Galilea kwärä nakri kākä Gadara kanti.

²⁻³ Niara nakwani timon, ye btäräbe ni nukani iti Jesu kanti abko btä üai käme nämane. Mden kisete nämane nüne rökabti abko nikani Jesu ngäbti. Ni ye abko, ni krübäte üai käme kisete, aiseite makäte nämane kadenanbti, akwa ñan nämane neketete jire chi ni mda mdaye,

⁴ ñöbtä ñan angwane küde makäte nämane kadenanbti ie angwane, nämane kadena ötöte jökrä ja küdebtä. Ne ben ngoto makäte nämane ie angwane, nämane kadena ötöte kia bürere jökrä ja ngotöbtä, aiseite ñan namani nuene ni mda mdakrä. Kare makäte nämane, akwa nämane ngitietä ben gwaire.

⁵ Dibire rare ni ye nämane niken ngwänenkä krikri be rökabtita btä ngudrebtita ja metare kwärä jäbti ngrabare.

⁶ Jesu jatabare mente ie se kwrere angwane, niara nakwaninkä, nikani betekä Jesu ngäbti, namani kanti angwane, nikani ngitiekä ngukudokwäbti temen Jesu ngwäreki ja mikakäre bobre Jesubtä.

⁷⁻⁸ Jesukwe niebare üai kämeye mda:

Nän mento ni nebtä, niebare kwe.

Abtä ni yekwe ngratebare kri mda, käkwe niebare:

Jesu, ma Ngöbö Kri Kä Käinbti Odei, ¿ye ñöbtä ma kite ti nike nete ye? Ngöbö se okwäbti, makwe ñan ti mika ja tare nike abko ti tö nibi ribei mae, niebare kwe.

⁹ Abtä Jesukwe niebare mda üai kämeye:

¿Ma kä ño?

Üai käme ye kākwe niebare mda Jesuye:

Nun kabre jae, aisete ti kä Kabre, niebare kwetre.

¹⁰ Bti namani ribere kisere mda Jesuye:

Makwe ñan nun juantari mento kä mdabti, üaitre käme namani ribere kisere Jesuye.

¹¹ Ye kánti abko, mtü nämane kabre krübäte mröre bä kánime ngudrebtäta,

¹² aisete namani ribere Jesuye:

Mtüta sere, sebtä nun juen, namani niere ie.

¹³ Ye erere, Jesukwe üai käme juanintari mento ni yebtä abko juani mda kwe mtübtä. Üai käme nikani mento ni yebtä, bti nikani mda mtübtä angwane, mtü nikani betekä jökrä ja jiebti kä btä motokwäre, nikani ngitiekä jökrä ñöte, kánti müre neketani jökrä. Mtü mili krobu näre müre neketani jökrä kore.

¹⁴ Yebtä abko, mtü ngibiakatre ngitiani, nikani kukwe ne niere jutate ta btä ji ngrabare. Abtä ni jatani kwati mda kukwe nakaninkä ye tuakäre.

¹⁵ Nükanintre Jesu kánti angwane, ni btä üai käme nämane kabre abko ja ngwä kitani kwe, nämane tākānintbe temen, kä ruen kuin bti, btä nükanintre. Abtä Jesu di kri nükanani gare ietre, aisete Jesu jürä namani ni jökräbtä.

¹⁶ Ni btä üai käme nämane kabre btä kukwe nakaninkä, erere arato kukwe nakaninkä ño ño mtübtä abko nitre tuakatuaka namani taentari jire jökrä ja täritäri ni jökrä yeye.

¹⁷ Yebtä abko, Jesu jürä namani kri btä, aisete Jesukwe kä mikarekä, rikadre kä mdabti abko ni jökrä namani ribere Jesuye.

¹⁸ Ye erere bkänä, Jesu nakwaninta rute angwane, ni btä üai käme juanintari mento kwe, ye abko Jesu rikadre ngwena jabe abko namani ribere Jesuye,

¹⁹ Akwa Jesukwe niebare mda ie:

Ñakare. Ma raba jirekabe nete. Ma Dänkienkwe dre nuni makrä btä ma tareniri ño kwe, ye nän niereta jire jökrä ma mräkäye ja gwiriete, niebare kore Jesukwe ie.

²⁰ Ye erere bkänä, Jesukwe kukwe kuin nuenbare ni yekrä, ye niara nikani niere ni jökräye juta kwatirekwatire te kä kädian nämane Decápolite. Yebtä ni jökrä töi ñan namani krütare kukwebtä abko nakaninkä kore se.

Jesukwe Jairo ngänkän mikaninta nire amne meri bren abko mikaninta kuinta kwe

(Mateo 9.18-26; Lucas 8.40-56)

²¹ Yebti Jesu jataninta rute nuketa Ñö Okwä Kri Galilea kwärä nakri. Jesu nämane ño okwä köräbare angwane, ni nükaninbe ja ükekrö kwati ja tuakäre ben.

²² Angwane ni nükanani iti abko kädian nämane Jairo. Jairo abko nämane ji dokwäte sinagogate. Jesu jatabare ie angwane, nikaninbe ja mike bobre ngukudokwäbti Jesu ngotobtä,

²³ kä namani ribere kisere Jesuye:

Ngäbäkre chi merire tikwe kite krüte tikän abko rabadreta kuinta tikrä, abkokäre ti ki ma käreke kise mike bti jakrä, niebare kwe ie.

²⁴ Ye erere Jesu nikaninbe ben angwane, ni kwati nikani siba, kä namani kete dime ja ngätäite.

²⁵ Angwane nitre nikani kwati Jesube, ye ngätäite meri nämane näin iti siba abko kä kwä jätäbti kubura nämane bren dbä tibiere köbö kwatirekwatire

²⁶ abko kisete nämane ja tare nike. Käre nikani kräkä bianka kwati kánti angwane, kräkä bian nämane ie, akwa nämane kitetebe bári mda. Ngwian nämane kwe, erere ganinte jökrä kwe kräkäbtä jakän, akwa nikani bári bren jume mentokwäre.

²⁷⁻²⁸ Akwa Jesu nämane ni miketa kuinta kädrie namani meri ye okwäbti. Abtä nikani siba, namani ja ken Jesube angwane, namani nütüre: Tikwe dän Jesubtä se aibe nuadrebtä angwane, ti rabadreta kuinta, namani nütüre. Ne erere ni kwati ngätäite ta, krötäbare ja ken Jesu trökri kwe, bti dän Jesubtä nuaninbtä tiebe kwe.

²⁹ Ye btäräbe namaninta kuinta batibe se kwrere, aisete ja namani ruenta kuin jökrä ngrabare ie.

³⁰ Jesu die näkänintbe ruäre abko Jesukwe gani angwane, ni nämane kwati bäre temen mikani ñäräre kwe, bti niebare kwe ietre:

¿Nirekwe dänkä nuribtä tibtä ye? niebare kwe.

³¹ Abtä nitre ja töitikaka ben käkwe niebare mda ie:

¿Ni nibi kwati ma bäre temen, kä nibi ma kete dime ja ngätäite ñan tuen mae ya, amarebti nirekwe dän mabtä nuribtä ma nibi niere yere? niebare kwetre Jesuye.

³² Akwa nirekwe dän nuaninbtä Jesubtä abko Jesu tö namani gai aisete, kä namani mike ñäräre janknu ja bäre temen.

³³ Jesu namani nikren dikaro, abtä meri ye moto namani bete, aisete namani grükekä jökrä ngrabare, nikani ja mike bobre ngukudokwäbti Jesu ngwärekre, bti jakwe dän nuaninbtä Jesubtä, käkwe ja mikaninta kuinta, niebare metre kwe Jesuye.

³⁴ Abtä Jesukwe niebare mda ie:

Ti mräkä, makwe tödiri kwatibe tibti, köböire ma nibirate kuinta, aisete nänta jäme, niebare kore kwe ie.

³⁵ Jesu nämane blite kore angwane, ni ji dokwäte sinagogate, ye jiebti ni ruäre mda nukani kukwe ngwena, käkwe niebare ie:

Ma ngänkän kürera makän. Makwe ñan dirikä nika mda, niebare kwe ie.

³⁶ Ne jarabare Jesuye, abtä Jesukwe niebare ni ji dokwäte yeye:

Ma ñan rekwetaka ngäbäkre jiebti jakän. Makwe tödeka kwatibe janknu tibti, niebare kwe ie.

³⁷ Bti Jesu nikani, käkwe Pedro, Santiago, btä Juan, Santiago etba aibe ngwiani jabe, ben nikani.

³⁸ Namanintre ni ji dokwäte juete angwane, ni nämane kwati ngetrekä jume ja dibti, aisete kä nämane nokre gwi, btä namanintre.

³⁹ Niara nikani gwä angwane, ngäbäkre krütanina namani gare Jesuye, akwa niebare kwe nitre ngetrakaka ie:

Ngäbäkre merire ye kürera munta nütüre, akwa tä kibien. ¿Ñobtä mun ngetrakwe nibi nokre kore gwi yere? niebare kwe ietre.

⁴⁰ Yebtä ni jökrä namani Jesu kötaire ñäkäbtä kore, akwa Jesukwe ni nämane gwi ye juani jökrä ju bäre, bti ngäbäkre meye, rün btä ni ja töitikaka nimä nämane näin Jesube aibe ben nikani nebe ngäbäkre ngwäkä ye kánti.

⁴¹ Namanintre kánti angwane, Jesukwe ngäbäkre merire ngwäkä kani küdebti, bti ñäkäbare arameo kwe ie krörö:

Talita, kumi, niebare kwe ie. (Ne abko nieta: Ngäbäkre merire chi, näin krö, tita niere mae.)

⁴² Ne btäräbe, ngäbäkre merire ye nukani krö, nikaninbe dikekäta. Yebtä nitre nämane kwati, ye töi ñan namani krütare jire chi kukwe nakaninkä yebtä. Ngäbäkre merire ye abko kä kwä jätäbti kubu ie.

⁴³ Jesukwe ngäbäkre mikaninta nire, bti bukamna kwe. Akwa nitre kukwe tuakatuaka abko käkwe ñan kukwe ye kädriedre jire chi ni mda mdabe, niebare kwe ietre. Ne abko nakaninkä kore.

6

Jesu mikani ütiäte ñakare ja käite Nazarete
(Mateo 13.53-58; Lucas 4.16-30)

¹ Yebti Jesu nikaninta ja käite juta Nazarete nitre ja töitikaka benbe.

² Abti köbö jadükakrä nükani angwane, nikani dirire sinagagate. Angwane ni kwati nämane kukwe nuen. Ruäre abko ñan töi nämane krütare Jesu kukweibtä, kä namanintre niere jae kwärikwäri:

¿Ni nokokwe ja töitikani mdente amarebti töbtä dikaro sere? Arato, töi ngítiekä dikaro dirikrä, btä tä sribi kri ñan tuabare nuene Ngöbö diebti. ¿Se abko ño kánti gare ie amarebti sere? ¿Niarata bike kri ñan ñan?

³ Niara María ngobo sribikä kri kukwänbtä ara. Niara abko Santiago, José, Judas btä Simón etba ara. Niara ngwai tä nüne jökrä kä ne kánti arato, namanintre niere jirekäbe jae kwärikwäri.

Ne aisete Jesu kukwei namani tare btä.

⁴ Abtä Jesukwe niebare mda ietre:

Ni Ngöbö kukwei niekä mikata ütiäte kä mda mdabti, akwa ja käite amne mräkä kwekwe ngätäite amne mräkä juete abko mikata ütiäte ñakare nieta. Ye kwrere mun ñan tä ti mike ütiäte jae. Abko kore se, niebare kwe ietre.

⁵⁻⁶ Nitre Nazarebo käkwe ñan Jesu kukwei mikani ütiäte abko namani teбайдre kri Jesukrä. Abtä ni bren bren nämane ruäre, aibehti Jesukwe kise mikani abko namaninta kuinta, akwa sribi kri nuenbare ñakare mda kwe kä ye kánti.

Jesukwe nitre ja töitikaka ben juani Ngöbö kukwei dirire
(Mateo 10.5-15; Lucas 9.1-6)

Yebti Jesu nikani dirire janknu juta kwatirekwatire Galileate angwane,

⁷ ni ja töitikaka ben ni jätäbti nibu käräbare kwe, ie Ngöbö di biani kwe üai käme juantarikrä, bti juani nibu kwe Ngöbö Kukwei dirire.

⁸⁻⁹ Akwa rikadre känenkri abko töi diani krörö kwe:

Mun rikadre angwane, mun ñan rika mrö ngwena, mun ñan rika kra ngwena, mun ñan rika ngwian ngwena, akwa mökän aibe järika munkwe jae amne sandalia mun ngotobtä aibe te mun rika. Arato, dän jabtäbe, te mun rika, ñobtä ñan angwane munkwe nünentbe nirebe abko käkwe mun die mikadre jändrän jökrä yebtä.

¹⁰ Ne mden kisete, juta mdente mun rika, ye kánti munkwe nünantbe ju kwatibe te, bti mun rika ta juta mdate.

¹¹ Akwa nane juta mden kánti mun ñan ka ngäbti, btä mun ñan kukwe nua tö raba angwane, munkwe dobro ja ngotobtä ye bäbrükate nitre nünanka juta yete okwäbti, niaratre ngite au Ngöbö ngwärekrei bä mikakrä tuare ietre. Yebtä abko, kukwe era erere ti bike niere munye. [Ngöbökwé ni jökrä mikadi ja tare nike, ye ngwane nitre Sodomabo btä Gomorrabo abko Ngöbökwé ngwiandi ja tare nike krübäte bkänä, akwa ni kä ye kánti tä mun kukwei nuen ñakare abko Ngöbökwé ngwiandi ja tare nike bäri krübäte mda. Abko kore se, niebare Jesukwe ietre.]*

¹² Ye erere bkänä, nitre ja töitikaka Jesube nikani, kä namani niere krörö: Kukwe kämekäme kite temen munkwe, bti tödeke Ngöböbti munkwe, namanintre niere.

* **6:11** Kukwe corcheta ngätäite abko ñan tä tikani manuscrito bäri kuinkuin btä.

¹³Ye ngwane, ūai káme juanintari mento ni kwatibtä kwetre. Arato ni bren bren mikaninta kuinta kwetre aseite kekare kwärä ni bren bren yehti.†

*Juan Bautista müre ketani
(Mateo 14.1-12; Lucas 9.7-9)*

¹⁴Kä ye ngwane abko, jrei kädian nämane Herodes Antipas nämane gobrane angwane, Jesu nämane dre dre nuene gani kwe, ñobtä ñan angwane ni jökrä nämane Jesu käikitekä kä ketareketare Galileate. Yebtä ni ruäre namanintre niere krörö Jesubtä: Ngöbökwé Juan Bautista mikaninta nire, aiseite di tarä sribi kri ñan tuabare nuenkrä ye, namanintre niere.

¹⁵Ni mda mda abko namani niere: Ni Ngöbö kukwei niekä kira kädian nämane Elías ara se, namanintre niere.

Ni mdara jire abko namani niere: Nitre Ngöbö kukwei niekä kirakira abko kwrere sere, namanintre niere.

¹⁶Blita namani Jesubtä, ye namani gare Herodeye angwane, niebare kwe: Juan dokwä tikakamna tikwe, ara nukaninta nire mtare, niebare Herodekwe.

¹⁷⁻¹⁹Ñobtä jrei Herodes käkwe Juan dokwä tikakamna abko nakaninkä krörö: Herodes käkwe niebare kore, ñobtä ñan angwane niara etba Felipe nän muko kädian nämane Herodías abko diani kwe kän. Yebtä abko Juan Bautista käkwe niebare Herodeye: Ma etba nän muko se makwe ñan mikadre jire ja ken kän, Juan nämane niere. Ye dokwäre abko Juan Bautista kamna ngite Herodekwe, bti kitamna ngite kä teri kwe, ye nukaninta töre ie, käkwe ñäkäbare kore. Ye mdenbtä Herodías abko tö namani Juan müre ketai, akwa ñan namani nuene kräke,

²⁰Ñobtä ñan angwane Juan abko ni era metre nünanka deme Ngöbö ngwärekrei nämane gare Herodeye, abtä nämane mike ütiäte, aiseite jrei Herodes nämane Juan ngibiare Herodías ngäniene. Arato kä nämane nebe nuäre Herodebtä Juan kukwei nuare, akwa nämane nebe töbike kri btä.

²¹Te bati, Herodes därebare köböi nükani angwane, Herodekwe sribikä bäri ütiäte krikri kārābare, btä nitre rükä rükä dänkien kārābare kwe. Arato ni ütiäte krikri Galileate kārābare kwe mröre jae. Ye ngwane köbö kuin nükani Herodiakrä.

²²⁻²³Herodías ngänkän bati nikani tarä mike kwäräkwärä se kwrere nitre nübaibare Herodekwe ye okwäbti. Herodías ngänkän namani tarä mike nuäre kwäräkwärä, ye abko käi namani nuäre krübäte Herodebtä amne ni mda mda nämane mröre ben yebtä. Abtä Herodekwe niebare Herodías ngänkanye:

Ngöbö se okwäbti, ma tö dre dre ie, erere kärere jökrä tie angwane, tikwe biandi mae. Kä te tita gobrane, ye ma tö käräi ruäre ta tie angwane, tikwe biandi mae. Dre erere ma tö käräi tie, tikwe biandi mae. Ne tita niere mae Ngöbö se okwäbti, niebare kwe bäre bäre ngäbäkre merire yeye.

²⁴Dre kärädre kwe abko ñan nükani gare ie. Abtä nikani, käkwe niebare meyeje:

¿Tikwe dre kärä ruen? niebare kwe meyeje.

Meyekwe niebare mda ie:

Juan Bautista dokwä kärere ie, niebare mda kwe ie.

²⁵Ye erere bkänä, Herodías ngänkän nikaninbe mda. Namaninta jrei Herodes kanti, käkwe niebare ie:

Gwängwarbe, makwe Juan Bautista dokwä mika blatote. Makwe bian tie nete, ie ti tö nibi, niebare kwe Herodeye.

† **6:13 aseite kekare ni bren bren yehti.** Aseite kekani ni bren brenbti, Ngöbö di nämane ni yebtä Ngöbö ūai köböire bä mikakäre ietre.

²⁶ Yebtä abko, Herodes moto namani ulire mda, akwa nitre nūbaibare kwe ye okwābti ja kukwei biani kwe Herodías ngānkānye, aiseite ñan tō namani ja kukwei kitaita temen.

²⁷ Yebtä jrei Herodes kākwe, ni rükā juani iti abko kākwe Juan dokwā tikarekā, bti jatadre ngwena niebare kwe ie.

²⁸ Ye erere Juan nāmane ngite, ye kānti ni rükā nikani, kākwe Juan dokwā tikaninkā, bti mikani blatote kwe, jānikani, biani kwe Herodías ngānkān bati yeye angwane, niara kākwe bianinbe meye Herodíaye mda.

²⁹ Juan müre ketani, ye nitre ja tōitikaka ben kākwe gani angwane, Juan ngwākā jānikani kwetre, bti doboi mikani kwetre.

Jesukwe ni mili krārike bukani

(Mateo 14.13-21; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-14)

³⁰ Jesukwe nitre ja tōitikaka ben tōi diani, bti juani kwe kā ketareketare Galileate. Abti nūkaninta jōkrā kānti angwane, dre dre nuenbare kwetre btā diribare ño ño kwetre, ye kādriebare jire jōkrā kwetre Jesube.

³¹ Ye ngwane, ni kwati nāmane nūke basare ietre, namani nikenta, tāte ni mda namani nūke, namani nikenta aibe janknu, aiseite kā ñan namani mrōkrā ietre. Abtä Jesukwe niebare nitre ja tōitikaka benye:

Brān jadūke chi kā kaibete, niebare kwe ietre.

³² Ye erere bkānā, nakwani jōkrā rute, bti nikanintre kā kaibete.

³³ Nikanintre angwane, Jesu ara namani rute nūkani gare ni kwatiye, aiseite nikanintre betekā jiebtī. Erere arato, ni kwati nūnanka juta mda mdate kākwe gani abko nikanintre betekā Jesu ngābti, namanina kāne kā kaibete ngibiare, btā nikanintre ngitiekā.

³⁴ Jesu nikani mate, nakwani timon angwane, ni nāmane kwati ngibiare ngābti. Nitre ye abko namani tuen bāsi obeja ngibiaka ñakare raba ngwarbe ye kwrere, namani tuen Jesuye, aiseite namani tuen bobre ie. Abtä nikani kukwe dirire kabre bātākā ngwarbe ietre.

³⁵ Bti kā jatani dere nitre ja tōitikaka Jesube okwābti angwane, nikanintre, kākwe niebare krōrō Jesuye:

Kā kitera dere. Nita kā kaibete nete,

³⁶ aiseite nitre se juen mrō kōkō jae. Kānime nere ya, jutate ya, mdente erere juen mrō kōkō jae, niebare kwetre Jesuye.

³⁷ Jesukwe niebare mda ietre:

Niaratre buke munkwe, niebare kwe ietre.

Niaratre kākwe niebare mda:

¿Ni iti kākwe ngwian ganandre sō krā kwā jire abko nāre bti, nun rikadre ban kōkō nitre kwati se bukakrā jōkrā bāre sera? niebare kwetre.

³⁸ Jesukwe niebare ietre:

¿Ban tā kunbe munkwe? Ye mun nān tuen, niebare kwe ietre.

Erere jananbare tuen, bti jatanintre nūketa, kākwe niebare:

Banta kunrike btā gwa krobu, niebare kwetre Jesuye.

³⁹ Jesukwe nitre juani tāke ketareketare temen ja tāritāri mikā rerebarebti.

⁴⁰ Erere nitre namani tākānintbe gre ketarike ja tāritāri, ruāre abko namani tākānintbe gre ketebu bti ni jātā ja tāritāri.

⁴¹ Bti Jesukwe ban kunrike btā gwa krobu diani kisete, nikrabare kā kāinbti kwe, bti kuin niebare btā Ngōbōye kwe, bti ban ñākānintbe kwe, biani kwe nitre ja tōitikaka benye ni jōkrā bukakrā. Erere gwa krobu te ni jōkrā bukani arato.

⁴² Ni kwati kākwe mrōbare, namanintre trinetrine jōkrā,

⁴³ bti ban oto btā gwa oto namaninte abko ūkaninkrōta kutia kwā jātābti kubu jire mda.

⁴⁴ Ni kwati kākwe mrōbare, ye abko ni brare brare aibe mili krārike. Meri btā ngābākre nāmāne kwati abko tanbare űākare.

*Jesukwe dikakabare űōbti
(Mateo 14.22-27; Juan 6.16-21)*

⁴⁵ Nebti ni nāmāne kwati, ye Jesu jāmi juenta ja gwiriete kwārākwārā, kānenkri nitre ja tōitikaka ben juani rute kwe, bti juani űō Okwā Kri Galilea kwārā nakri ja ngibiare juta Betsaidate.

⁴⁶ Jesukwe ni kwati ye juaninta jōkrā ja gwiriete, bti niara nikani mintokwāre mda blitakāre Ngōbōbe.

⁴⁷ Kā jatani iko angwane, nitre ja tōitikaka Jesube namani ru ngwena űō Okwā Kri Galilea te ruāre. Jesu abko namani kaibe, nāmāne jate abko okwābti

⁴⁸ mūre namani mate ribi krūbāte nitre ja tōitikaka ben ngābti, aisete namani űō sōkō tare rubtā, namani tuen Jesuye. Kā jatanina ngwen ja ken dekā angwane, batibe Jesu nikani dikekā űōbti kukwāre. Jatanina nūke ru ken, tō namani nāin ru bāre ta, akwa jatabare nitre ja tōitikaka benye angwane,

⁴⁹ ni bākāi nāmāne dikekā űōbti, namanintre nūtūre, aisete nekwetaninkātre, kākwe ngratebare, űōbtā űan angwane

⁵⁰ Jesu jatabare ietre angwane, nekwetaninkā jōkrā. Abtā Jesu kākwe niebare ietre:

Ti ara tā nāin. Mun űan rekwetaka, niebare kwe ietre.

⁵¹ Bti Jesu nikani rute kāin, btārābe mūre nōtaninkābe. Abtā nitre ja tōitikaka Jesube űan tōi namani krūtare,

⁵² űōbtā űan angwane űan namani Jesu kukwei kaen ngābti metre, aisete Jesukwe ban űākānintbe Ngōbō diebti angwane, niara űākare niaratre kwrere abko űan nūkani gare ietre.

*Jesu btā nitre ja tōitikaka ben nūkani juta Genesarete
(Mateo 14.34-36)*

⁵³ Yebti niaratre nūkani űō Okwā Kri Galilea kwārā nakri juta Genesarete, kānti ru mākāninte kwetre űō kōrābtā,

⁵⁴ bti nakwanintre timon. Btārābe nitre nūnanka yete, ie Jesu nūkani gare,

⁵⁵ aisete jōtrō ngwarbe nikanintre betekā juta ngwāre. Jesu namani niken mdente mdente, ye nūkani gare ni bren bren mrākāye angwane, namanintre ni bren bren ye tike jānbtī jānbtī Jesu kukwāre.

⁵⁶ Jesu namani niken juta kiakiate, namani niken juta krikrite, namani niken kā kiakiate, mdente erere ni bren bren mika namani jite jite mrākākwē Jesu ngābti. Angwane nitre bren bren ye abko Jesukwe tuadremetre dān kōrā aibe nuenbtā jabtā amne rabadreta kuinta abko mrākā namani ribere Jesuye. Ye erere bkānā, nitre bren bren namani dān kōrā aibe nuenbtā Jesubtā angwane, namani nebeta kuinta batibe jōkrā abko nakaninkā kore.

7

*Dre dre tā ni mike ngite Ngōbō ngwāre kri niebare Jesukwe
(Mateo 15.1-20)*

¹ Abti bati nitre bariseo btā Kukwe Biani Ngōbōkwe Moiséye dirikātre nāmāne Jerusalén, nūkani Jesu kānti Capernaūmte.

² Ye ngwane, Kukwe Biani Ngōbōkwe Moiséye dirikātre kirakira kākwe kōbōtikamna bti mrōmna kwetre nitre israelitaye, ye kwrere nitre ja tōitikaka Jesube nikani mrōre abko ruāre kākwe űan kōbōtikani nitre bariseo okwābti. Abtā namani űāke btā.

³ (Nitre israelita ngämi mröre abko känenkri köbötikadre kuin abko Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikatre kirakira käkwe ükaninte nuendre kore, ñobtä ñan angwane kore rabadre dbe Ngöbö ngwärekre, erere nitre bariseo btä nitre israelita käta mike täte jökrä.

⁴ Nitre israelita tä nebe jändrän kökö jae, bti tä nüketa gwi angwane, ñan köbötikadre käne kwetre, ñan mröre kwetre. Arato kukwe mda mda mikata täte kwetre abko nere: baso bätädrete, mrü bätädrete, unkwen bätädrete, jän bätädrete. Ye abko, Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikatre kirakira abko käkwe kukwe ükaninte nuendre ja mikakäre dbe Ngöbö ngwärekre nitre israelitaye, erere tä nuene janknu ja täritäri.)

⁵ Ne mdenbtä abko, nitre bariseo btä Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikatre jatani, käkwe niebare Jesuye:

Nun mräkä kirakira käkwe kukwe ükaninte nuendre, ¿se ñobtä abko nitre ja töitikaka mabe käta mike ñakare täte se? Ni rabadre dbe Ngöbö ngwärekre, abkokäre ni ngämi mröre, känenkri köbötikadre abti mröre abko tä ükaninte kore amarebti nitre ja töitikaka mabe abko ñan tä köbötike jire chi mrökrä se, niebare kwetre Jesuye.

⁶ Jesukwe niebare mda ietre:

Mun ngwarbe ja bä mike kuin. Mun ye mdenbtä Isaías käkwe Ngöbö Kukwei niebare metre munbtä abko tä tikani krörö:

Juta ne käta ti mike ütiäte ja kada aibebti, aisete tä ti tarere ñakare era metre.

⁷ Tätre ti käikitekä ngwarbe amne kukwe ükaninte au jakrä kwetre, aibe tätre dirire ti Kukwei täte, *Isaías 29.13*

niebare Isaiakwe munbtä.

⁸ Ye abko, kukwe biani Ngöbökwe nuendre nie abko munta kite jökrä temen, amne kukwe ükaninte ni kä nebtäkwe abko mikata bäri ütiäte jae munkwe.

⁹ Ye abko, kukwe biani Ngöbökwe nuendre nie, erere munta mike ngwarbe jae, akwa kukwe ükaninte au jakrä munkwe abko mikata täte munkwe.

¹⁰ Ye mdenbtä, Ngöbökre ja kukwei tikamna krörö täräbtä Moiséye:

Mun rün btä mun meye mika ütiäte jae munkwe.

Nire nire käkwe ñäkädre tare rün amne meye rüere, ni ye abko kämikadre,

Exodo 21.17; Levítico 20.9

abko tikamna Ngöbökre Moiséye.

¹¹ Akwa mun abko tä niere krörö: Ni iti käkwe niedre rünye amne meye:

Jändrän tikwetikwe se erere Korban, * aisete tikwe biani jökrä Ngöböye, aisete ti ñan raba mun die mike jire chi bti, niedre kwe, ye abko dbe, munta niere.

¹² Nire nire käkwe niedre kore angwane, ñan ni rün btä ni meye die mikadre jire chi mda kwe abko munta dirire kore. Ye kwrere munta Ngöbö Kukwei mike ngwarbe jae.

¹³ Ye abko, kukwe ükaninte au jakrä munkwe abko mikata täte munkwe, btä kukwe mda mda ne kwrerekrere, munta nuene janknu ja täritäri. Akwa munta ye nuene angwane, munta Ngöbö Kukwei kite temen. Abko kore se, niebare Jesukwe nitre bariseoye btä Kukwe Biani Ngöbökre Moiséye dirikatre.

¹⁴ Yebti Jesukwe ni jökrä käräbareta mda, bti niebare kwe ietre:

* **7:11 Korban** abko käta "jäändrän biandre Ngöböye" niere hebreore. Ngäbäkre ngwarbe ñan tö namani rün btä meye die mikai angwane, nämane korban niere ngwian ganaibare kwe yebtä. Abtä ngwian ganaibare kwe, yebti ñan rün btä meye die mikadre, akwa biandre Ngöböye. Ye abko nämane dbe abko nitre dirikä nämane niere, akwa Ngöböta ni rün btä ni meye die mikamna nie.

Ti bike kukwe niere, ne kukwei nuen munkwe angwane, munkwe mika nūke gare jae abko krörö:

¹⁵ mrö jökrä kwetata nikwe, ye abko ñan tä ni mike ngite Ngöbö ngwärecri, akwa kukwe jökrä käme ni töibtä, nita nuene ye abra tä ni mike ngite Ngöbö ngwärecri. Abko kore se, niebare Jesukwe.

¹⁶ [Ni kukwei ruen munye angwane, munkwe kukwe ne ketate olote. Abko kore se, niebare Jesukwe nitre kwatiye.]†

¹⁷ Yebti Jesu nikaninta gwä nitre ja töitikaka benbe. Ni mda mda nämane kwati abko namani jökrä ju bäre. Jesu namaninta gwi angwane, nitre ja töitikaka ben käkwe niebare ie:

¿Kukwe diriniri makwe, ye ño yere? niebare kwetre Jesuye.

¹⁸ Jesukwe niebare mda ietre:

¿Abko kukwe ñan nū gare munye arato ya? Mrö jökrä kwetata nikwe, ye ñan tä ni mike ngite Ngöbö ngwärecri,

¹⁹ ñobtä ñan angwane nita mrö kwete, ye abko tä niken jökrä ni bülete, akwa nita nainkrö angwane, nita mrö ye kitekätä jökrä, ¿ye abko gare ñakare munye ya? (Ne aisete, mrö jökrä kuin kwetadre, niebare Jesukwe.)

²⁰ Kukwe kämekäme ni töibtä, nita nuene, ye käta ni mike ngite Ngöbö ngwärecri,

²¹ ñobtä ñan angwane kukwe kämekäme abko tä ni töite amne ni motote abko erere nita nuene abtä nita ja mike ngite Ngöbö ngwärecri abko krörö: Ni merire brare ja mike ngite bätäkä ngwarbe jabe kwärikwäri amne ni jändrän goire ni mda mdakän. Erere arato, nita ni mda mda kämike, ni gure käta ja mike gure bati bati tiebe ni mda mdabe.

²² Nita gore, jändrän ni mda mdakwe, ie ni tö jökrä jakrä, nita kukwe kämekäme aibe nuene, nita ni ngökö, ni diän diän, ni tö rabai ni mda mda kwrere, nita ñäke ni mdabtä, nita bike kri, ni töbike ñakare metre ja käne.

²³ Kukwe kämekäme keta kabre nita nuene, ñobtä ñan angwane ye tä ni töibtä, käta ni mike ngite Ngöbö ngwärecri. Abko kore se, niebare Jesukwe nitre ja töitikaka benye.

*Meri ñakare israelitare käkwe tödekani Jesubti
(Mateo 15.21-28)*

²⁴ Abti Jesu nikani juta Tiro bäre temen. Namani yete angwane nikani gwä, akwa ñan tö namani ja mikai tuare ni nünanka kä yete ie, aisete nikani tiebe, akwa nitre kä ye kanti käkwe gani.

²⁵⁻²⁶ Ye kanti meri nämane iti abko ngänkänbtä üai käme nämane nüne. Meri ye abko griega amne Sirofenciacabo. Niara ñakare israelita. Jesu nükani gani kwe angwane, jötrö ngware nikani, käkwe ja mikani bobre ngukudokwäbti Jesu ngwärecri, bti niebare kwe ie:

Üai käme juentari ngäbäkre tikwe sebtä, namani kärere kisere Jesuye.

²⁷ Äbtä Jesukwe niebare mda ie:

Tikwe kukwe kri nuendre makrä, ye abko mrö ngäbäkrekrä kita nukro ngäbäli kiakia ie kän, ye kwrere tikwe nuendre nitre israelitabtä, aisete ti ñan raba üai käme juentari ngäbäkrebtä makrä, ñobtä ñan angwane ma abko nukro ngäbäli kiakia ye kwrere aisete.

²⁸ Meri ye käkwe niebare mda Jesuye:

Jän, ti dänkien, akwa mrö büreta betekä timon ngäbäkre kisete abko nukro ngäbäli kiakia tä kwete mesa täni. Ye mden kisete, tita kukwe ribere mae nete, niebare kwe ie.

²⁹ Jesukwe niebare mda ie:

† 7:16 Kukwe tikani corcheta ngätäite abko ñan tä tikani manuscrito bäri kuinkuin btä.

Mata kukwe era niere. Ngöböta sribire ño ni kwe ngätäite tä gare kuin mae, nibi tuen tie. Arato mata tödeke kwatibe Ngöböbti, nibi tuen tie. Ye köböire tikwe üai käme junina mento ma ngänkänbtä, aiseite nibirate kuinta, aiseite nänta ja gwiriete. Abko kore se, niebare Jesukwe ie.

³⁰ Ye erere bkänä, meri ye nikaninta, namaninta gwi angwane, üai käme nikanina mento ngänkänbtä aiseite, nämane jame jänbti, btä namaninta. Ne abko nakaninkä kore.

Ni olo ngidianinte amne kukwe ritete abko Jesukwe mikaninta kuinta

³¹ Jesu nämane juta Tiro bäre temen, nikaninta angwane, nikani juta Sidón kánti ta, nikani kä kädian nämane Decápolis kánti. Te nükani, namani Nö Okwä Kri Galilea btä.

³² Ye kánti ni iti abko olo ngidianinte amne kukwe ritete jänükani mräkäkwe Jesuye. Angwane Jesukwe kise mikadre bti mikakäre kuinta abko mräkäkwe ribebare kisere ie.

³³ Ye kánti ni nämane kwati Jesu bäre ta, aiseite Jesukwe ni ye ngwiani mento, bti kise kriani olote kwärikwäri kwe, tüdrä abko nuaninbtä kälibti kwe,

³⁴ nikrabare kä käinbti kwe blitakäre Ngöböbe, bti büre jākäni nga kwe, bti ñäkäbare krörö arameo kwe ni neye: ¡Efata! niebare Jesukwe ie. (Kukwe arameo ne abko käta: ¡Olo ngiente tita niere mae! niere).

³⁵ Ye btäräbe ni ye olo gu ngitianinta, tüdrä namaninta kuinta amne namani blite kuin metre.

³⁶⁻³⁷ Kukwe nakaninkä kore, ye Jesukwe ñan kädriemna jire chi ni mda mdabe, akwa ni nämane yete, okwäbti Jesukwe kukwe kri nuenbare, ye töi ñan namani krütare, kä namanintre niere: Ni seta jändrän kuinquinuene ño, amarebti ni olo ngidianinte ie tä ni kukwei mike ruenta. Ni kukwei ñakare abko tä kukwe tike sere, namanintre niere kore. Mden kisete, kukwe nakaninkä ñan kädriedre abko Jesu namani niere ietre, akwa bäri namani kädriere ni mda mdabe.

8

Ni mili kräbkä bukani Jesukwe (Mateo 15.32-39)

¹ Kä ye ngwane, bati ni nükantina ja ükekrö kwati Jesubtä abko kän mrö krütani jökrä. Abtä Jesukwe nitre ja töitikaka ben käräbare, bti niebare kwe ietre:

² Köbömära jire ni kwati tä tibe nete, ie mrö ñakare kwetadre, aiseite nibi tuen bobre tie.

³ Ni ruäre nünanka mente jatani tä nete. Tikwe juandreta mröi ja gwiriete angwane, nane kä rötarete bti ji ngrabare, aiseite nibi tuen bobre tie. Ti ñan tö juainta mröi, niebare Jesukwe ietre.

⁴ Nitre ja töitikaka ben käkwe niebare mda ie:

Nita kä kaibe nete. ¿Kä krörö kánti abko ni bukare drete sere? niebare kwetre ie.

⁵ Jesukwe niebare mda ietre:

¿Banta kobe munkwe?

Niaratrekwe niebare mda ie:

Banta kun kükübe munkwe, niebare kwetre Jesuye.

⁶ Jesu käkwe tākāmna temen nitre nämane yeye, bti ban kun kükü diani kisete kwe, kuin niebare btä kwe Ngöböye, ñäkänintbe kwe, bti ngökani kwe nitre ja töitikaka benye dräidre ni nämane kwati yebti. Erere bkänä, ban dräibare kwetre.

⁷ Gwa kiakia nāmane kroubu, krāmā kwetre, btā Jesukwe kuin niebare Ngōböye, bti ngōkani kwe nitre ja tōitikaka benye, bti juani drāire kwe arato.

⁸ Ni jōkrā kākwe mrōbare, namanintre trinetrine jōkrā, bti ban oto namanintre, ye abko nitre ja tōitikaka Jesube kākwe ūkaninkrōta kutia kwā kükü.

⁹ Ni kwati kākwe mrōbare, ye abko ni brare brare aibe mili krābkā nāre amne meri btā ngābākre nāmane kwati abko tanbare űakare. Ni jōkrā kākwe mrōbare trine, bti Jesukwe juaninta ja gwiriete,

¹⁰ bti niara btā nitre ja tōitikaka ben nakwani rute, nikani kā kādian nāmane Dalmanuta kānti.

Sribi kri űan tuabare kārābare Jesuye

(Mateo 16.1-4; Lucas 12.54-56)

¹¹ Jesu btā nitre ja tōitikaka ben namani Dalmanuta angwane, nitre bariseo nūkani ja kwete ben amne Jesukwe ja dokwā mikadre kō okwāte, abkokāre nūkani ja kwete ben. Jesu abko juani era metre Ngōbōkwe ya, űakare ya abko Jesukwe bā mikadre, kākwe sribi kri űan tuabare nuendre niaratre okwābti abko nūkani ribere Jesuye.

¹² Ye namani tare kri Jesubtā, aisete būre jākāni nga kwe, bti niebare mda kwe ietre:

¡Jo! ¿Ye űobtā mun nūnanka kā ne ngwane tā kukwe ye kwrere ribere dikaro tie yere? Ngōbö tō dre nuein, ye tikwe nin niedi jire chi munye, niebare Jesukwe ietre.

¹³ Kukwe namani tare kri Jesubtā. Yebti nitre bariseo mikaninte kānime kwe, nakwaninta rute, bti nikaninta ja jiebti űo okwā kri kwārā nakri.

Dirikātre blo, yebtā Jesukwe nitre ja tōitikaka ben mikani mokre

(Mateo 16.5-12)

¹⁴ Nāmane Dalmanuta angwane abko nitre ja tōitikaka Jesube, bti kā nikwitaninkā ban ngwiandre jabe, abkokānti namanina rute angwane, banbe nāmane kuntibe kwetre.

¹⁵ Ye ngwane, Jesukwe nitre ja tōitikaka ben mikani mokre, kākwe niebare ietre:

Lebadura nitre bariseokwe btā nitre reketaka Herodebe, ye ngāniene munkwe ja ngibia kuin, niebare Jesukwe.

¹⁶ Abtā nitre ja tōitikaka Jesube namani niere jae kwārikwāri:

Ni űan ki ban mda ngwena, abtā Jesuta blite kore, namani niere jae kwārikwāri.

¹⁷ Ye gani Jesukwe, abtā niebare kwe ietre:

¿Ti abko nire metre ngāmi nūke gare munye ya? ¿Ti raba mrō bien munye Ngōbö diebti ngāmi nūke gare munye ya? ¿Ye űobtā ban űakare munye, munta niere dikaro jae abko mun tōi ngitiekā űakare arato ya?

¹⁸ ¿Kā tuen munye amarebti tita dre nuene abko nūke gare űakare munye yere? ¿Ni kukwei ruen munye amarebti mun ti kukwei tebairē űakare yere? ¿Tikwe dre nuenba, ye tōre űakare munye ya? ¿Ye űobtā abko ban űakare mun nibi niere yere?

¹⁹ ¿Ni mili krārike jire bti tikwe ban kunrikebe drāiba, ye rabateba abko űakrōbata kutia kobe munkwe? niebare Jesukwe nitre ja tōitikaka benye.

Niaratre kākwe niebare mda:

Ban rabateba abko űakrōbata kutia kwā jātābti kubu nunkwe, niebare kwe Jesuye.

²⁰ Bti Jesukwe niebare mda ietre:

¿Erere arato, ni mili krābkā jire bti tikwe ban kun kükūbe drāiba, ye rabateba abko munkwe űakrōbata kutia kobe? niebare kwe ietre.

Niaratre kākwe niebare mda Jesuye:

Ban rabateba abko ukakröbata kutia krikri kwä kükü nunkwe, niebare kwetre.

²¹ Abtä Jesukwe niebare mda ietre:

Tikwe jändrän ne nuenba mun okwäbti amarebti, ¿se ñöbtä abko drebtä tita blite abko ngämi nüke gare metre munye? Abko kore se, niebare kwe ietre.

Ni iti, ie kä tuen ñakare abko Jesukwe mikaninta quinta

²² Yebti Jesu btä nitre ja töitikaka ben nikani mate juta Betsaidate angwane, ni iti, ie kä tuen ñakare jänükani mräkäkwe Jesuye. Jesukwe okwä nuadrebtä ja kisebti mikakäre quinta abko mräkä namani ribere kisere ie.

²³ Ni ie kä tuen ñakare, ye Jesukwe kani küdebti, nikani ben mento juta bäre, namani juta bäre angwane, Jesukwe käli mikani ni ye okwäbtä, bti kise mikani okwäbtä kwe, käkwe niebare ie:

¿Kä nibi tuen mae ya?

²⁴ Ni ye käkwe niebare:

Ni nibi tuen kri kwrere dikekä tie, niebare kwe ie.

²⁵ Ni ye, ie kä namani tuen diore, abtä Jesukwe kise mikaninta mda bati okwäbtä angwane, okwä namaninta kuin jökrä, aisete kä namani tuenta kuin jökrä ie.

²⁶ Bti Jesukwe niebare ie:

Tikwe ma okwä mirita quinta, ye makwe ñan kädrie jire chi ni mda mdabe juta Betsaidate. Nänta jirekäbe ja gwiriete, niebare kwe ie.

Jesu abko Ni Dianinkä Ngöbökwé, niebare Pedrokwe

(Mateo 16.13-20; Lucas 9.18-21)

²⁷ Yebti juta kiakia tä juta Cesarea Filipino bäre temen, ye kukwäre Jesu nikani nitre ja töitikaka benbe sribikäre juta kiakia yete. Namanintre dikekä ji ngrabare angwane, Jesukwe niebare ietre:

¿Ti ne abko nire nieta ni mda mdakwe tibtä? niebare kwe ietre.

²⁸ Niaratre käkwe niebare mda Jesuye:

Ma abko Juan Bautista nukaninta nire nieta ni ruärekwé amne ni mda abko käta ma Elías nukaninta niere mabtä. Akwa ni mda abko tä niere Ngöbö kukwei niekä kirakira mda mda abko nukaninta nire nieta kwe mabtä, niebare kwetre ie.

²⁹ Jesukwe niebare mda ietre:

¿Mun abko käta ti nire niere tibtä? niebare kwe ietre.

Pedro abko käkwe niebare Jesuye:

Ma abko ni Dianinkä juani Ngöbökwé nun ngätäite, niebare kwe ie.

³⁰ Jesukwe niebare mda nitre ja töitikaka benye:

Ti abko Ni Dianinkä Ngöbökwé abko, munkwe ñan kädrie jire chi ni mda mdabe, niebare kwe ietre.

Jesu müre ketadi, niebare käne kwe

(Mateo 16.21-28; Lucas 9.22-27)

³¹ Ye kánti mentokwäre Jesu nikani dirire nitre ja töitikaka benye angwane, nikani niere:

Nitre unbre ji dokwäte, nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien amne Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre, käkwe ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne mikadi ja tare nike kri amne trö kwitadi kwetre tie, käkwe ti müre ketadi, akwa köbömäkäre angwane, ti rükadita nire, niebare kwe ietre.

³² Kukwe ne rakadrekä ño Jesubtä, erere niebare metre ta kwe nitre ja töitikaka benye. Abtä Pedrokwe Jesu käräbare, nikani kaibe ben mentokwäre, bti nikani mäträre btä.

³³ Abtä Jesu nikwitaninte, käkwe nitre ja töitikaka ben mikaninta ñäräre, bti ñäkäbare krörö kwe Pedroye:

Satana, nän mento tibtä nete. Tikwe ja mikadre ngite Ngöbö rüere, abkokäre ma kite ñäke kore tie ñan ñan. Ni kä nebtä ie jändrän tuen dbe abko erere tä tuen mae, aisete makwe ñan ñäkä kore tie, niebare Jesukwe Pedroye.

³⁴ Bti Jesukwe nitre ja töitakaka ben btä ni mda mda nämane yete, ye käräbare, bti niebare kwe ietre:

Nire nire tö ja töi mikai kwatibe nänkrä tibe, ni ye abko tö dreye jakrä abko raba käikwitekä jabti amne ja kwata raba ruentari tare ñakare ie nünakäre tikrä abko jata ti jiebti,

³⁵ ñobtä ñan angwane nire nire tö ja kwata ngibiai jen jakrä abko krütadi käreäre, erere rabadi käreäre Ngöbö okwä bäre mento akwa, nire nire krütadi ti dokwäre amne kukwe kuin Ngöbökwé tibtä ye dokwäre abko rabadi dianintari nünakäre käreäre Ngöböbe.

³⁶ Ye abko, ni rabadre jändrän jökrä bkäne kabre kä nebtä, akwa ni krütadre angwane nikwe ñan nünandre mda Ngöböbe, ne ütiäre abko dre rükadre nie.

³⁷ Erere arato, nikwe nünandre käreäre, ye abko ni ñan raba kökö jire chi jakrä, ñobtä ñan angwane jändrän ñakare jire abko ni rabadre bien Ngöböye nuna käreäre ben ye ütiäre.

³⁸ Ne aisete, nire nire käta ti rükente amne kukwe dirita tikwe ne rükente nitre tödekaka ñakare Ngöböbti käta kukwe kämekäme nuene ye ngwäreki, ni ye abko ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne jatadita angwane, tikwe ni ye rükandite arato. Ti jatadita angwane ti jatadita ti Rün di kri bä nuärebti, erere arato angele deme Ngöbökwé bä nuärebti, niebare Jesukwe nitre ja töitakaka benye btä ni mda mda nämane yete yeye.

9

¹ Yebti Jesukwe niebare mda:

Mun tä nete ne ruäre ngämi krüte, känenkri Ngöböta gobrane ño ja dibti ni kwe ngätäite, ye abko munkwe tuadi ja okwä jenbti abko ti tö nibi niei metre munye. Abko kore se, niebare Jesukwe ni jökrä nämane yete yeye.

Jesu bä nikwitani

(Mateo 17.1-13; Lucas 9.28-36)

² Yebti kä nikanani köbö ti ta mda angwane, Jesukwe Pedro, Santiago amne Juan aibe ngwiani jabe abko ben nikanani ngitio bäri mente käin yebti. Niarate nämänena ngitio yebti käin angwane, Jesu bä nikwitani bä jene niaratre okwäbti,

³ Angwane dän Jesubtä namani trä ngitiekä jökrä ngrabare, namani ngwen bürere. Ni ñakare jire iti kä raba dän bätete ngwen bürere dikaro erere dän bä namani Jesubtä.

⁴ Ye btäräbe Elías btä Moisés namani gökökä yete blite Jesube, btä okwä namani.

⁵ Pedrokwe niebare Jesuye:

Ti Dänkien, nunta nete abko käi nibi nuäre tibtä, aisete ma tö ne ngwane nunkwe ju mikadi kiakia komä munkrä: kwati makrä, kwati Moisékrä amne kwati Eliäkrä, niebare Pedrokwe.

⁶ Pedro abko käkwe ñäkäbare kore, ñobtä ñan angwane nitre ja töitakaka Jesube abko namani nekwetekä, aisete ño niedre kwetre abko ñan namani nuke gare ietre. Abtä Pedro namani ñäke kore.

⁷ Ye btäräbe müta jatani jüben niaratrebti angwane, müta yete abko ni kukwei jarabare krörö ietre:

Ni ne abko ti Odei tare kri tikwe. Niara kukwei nua munkwe abko ni kukwei namani kore mütate.

⁸ Ye btäräbe nitre ja töitakaka käkwe nikrabareta ja bäre angwane, ni mda ñakare amne Jesu aibe nämane kaibe, btä okwä namani.

⁹ Yebti Jesu nikaninta niaratrebe ngitiobtä motokwäre angwane, Jesukwe niebare ietre:

Ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne ngämi krüte, bti nüketa nire, ye känenkri kukwe turi munkwe ngitiobti käin sete, ye munkwe ñan nie jire chi ni mda mdaye. Abko kore se, niebare Jesukwe ietre.

¹⁰ Ja rükadreta nire niebare Jesukwe, ye niaratre käkwe ngibiabare tiebe, akwa ye abko dre niebare Jesukwe abko ñan nükani gare ni nimä ja töitikaka benye, aiseite namani ngwentari jirekäbe jae kwärikwäri.

¹¹ Abtä niaratre käkwe niebare mda ie:

¿Ma krütadi bti rükadita nire mata niere ne ngwane, ñobtä abko Elías rükadre bäri Ni Dianinkä Ngöbökwé käne kukwe ükatekäre biare kräke Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre käta niere? niebare kwetre Jesuye.

¹² Amne Jesukwe niebare mda ietre:

Elías rükadre käne ye abra era bkänä. Erere arato, niara rükadre Ni Dianinkä Ngöbökwé käne, käkwe jändrän jökrä ükadrete kuin metre. Akwa ti tö kukwe mda ngwiaintari munye: ¿Ñobtä ti, Ni Kä Nebtä Ngobo, mikadi ja tare nikadi kri amne ti mikadi ngwarbe ni mdakwe abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä? Yebtä töbika munkwe.

¹³ Akwa Elías abko nukanina, * akwa Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre, ie niara ñan nükani gare, aiseite tö namani dre dre nuein btä, erere nuenbare kwetre amne mrä müre ketani kwetre, nämane tikani Ngöbö Kukweibtä abko erere namani bare jökrä btä.

Jesukwe üai käme juanintari ngäbäkrebtä

(Mateo 17.14-21; Lucas 9.37-43)

¹⁴ Jesu jatani nüketa möta nitre ja töitikaka nimä ben angwane, nitre ja töitikaka ben ni ökän namani abko ben Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre nämane ruäre abko nämane ja kwete amne, ni mda mda nämane kwati, btä Jesu nukaninta.

¹⁵ Jesu nukaninta, ye ni nämane kwati käkwe gani angwane, töi ñan namani krütäre, kä nikani betekä jökrä köbö ngwentari Jesuye.

¹⁶ Jesukwe niebare mda ietre:

¿Drebtä munta ja kwete nete? niebare kwe ietre.

¹⁷⁻¹⁸ Jötrö ngwarbe ni nämane kwati, ye ngätäite ni nämane iti käkwe niebare Jesuye:

Dirikä, üai kämenta jadenkä ngäbäkrebtä tikän abko kisete kukwe ngitie ñakare. Tä niken mdente erere, ye kanti tä neketete üai käme yeye, tä kaenkä käinta bti tä kite temen, tä nikrenkä jökrä ngrabare, däbe tä nebe betekä kadate angwane, tä nebe tu ukwe jökrä jabtä. Mden abko makwe mikadreta kuwinta tikrä, abkokäre ti ki ngwena mae yere. Akwa nitre ja töitikaka mabe aibe tä nete, ie tikwe üai käme juantarimna ngäbäkrebtä jakrä, akwa ñan niki mento ietre, niebare kwe Jesuye.

¹⁹ Abtä Jesukwe niebare mda ietre:

¡Aingwaree, ti moto iko munbtä! Munta tödeke ñakare dikaro Ngöböbti ye. ¿Ti rabadi kä nuäi mda munbe amarebti ye? niebare Jesukwe.

Ye btäräbe Jesukwe niebare mda:

Ngäbäkre ye ngwen tie, niebare kwe.

²⁰ Erere ngäbäkre ye jänikani Jesuye, jänikani nebe ken angwane, Jesu jatabare üai kämeye, ye btäräbe üai käme käkwe kä ötanintbe ngäbäkre yebti, nikani ngitiekä temen, namani ja den ngwarbe jabti tata nekwäre, sekwäre, nekwäre, sekwäre. Däbe namani betekä kadate.

* **9:13 Elías abko nukanina.** Jesu nämane blite Elíabtä angwane, nämane blite Juan Bautistabtä era metre. Näke Mateo 17.12,13 yebtä.

21-22 Ye ngwane Jesukwe niebare ngäbäkre ye rünye:

¿Kä kobera üai käme nikani jadenkä kore ngäbäkre nebtä? niebare kwe rünye.

Niarakwe niebare mda Jesuye:

Nämane chi angwane, üai käme nikani jadenkä btä tikän yere, abko täbe känime. Üai käme töta nebe müre ketai, käta kite ñukwäte, tä kite ñöte tikän, aisete ma di tärä mikakräta kuinta tikrä, ne ngwane nun ngwen ruen bobre jae. Nun die mike. Üai käme juentari mento btä, niebare kwe Jesuye.

23 Jesukwe niebare mda ie:

Nirekwe tödekadre kwatibe tibti, kräke jändrän jökrä nuäre nuene. ¿Se ñöbtä abko ti di tärä üai käme juantarikrä mata ngwentari tie yere? niebare kore Jesukwe ie.

24 Abtä ngäbäkre rünkwe ñäkäbare jume ja dibti krörö mda Jesuye:

Tita tödeke mabti, akwa mtare ti tö nibi tödekai bäri kwatibe mabti, yebtä ti die mika makwe, niebare kwe Jesuye.

25 Ye btäräbe ni jatani nüke ja ükekrö bäri kabre mda, namani tuen Jesuye. Abtä jötrö ñäkäbare krörö kwe üai kämeyer:

Üai käme, ma ngäbäkre ne kukwe ötaka amne ma ngäbäkre ne olo dikatekä, ma yeye tita niere, nän mento ngäbäkre nebtä. Ma ñan jata jadenkäta jire chi mda btä, tita niere mae, niebare Jesukwe üai kämeyer.

26 Angwane üai kämenkwe ngratebare kri ngäbäkre yebtä, bti kä ötanintbe bti kwe bobuta, nikani ngitiekä temen angwane, üai käme nikani mento. Ngäbäkre abko namani kwekbe temen ngwäkäre kwrere ni kwati ye okwäbti. Abtä namanintre niere: ¡Aiteej! Ngäbäkre krüta tare yera, ni kwati namani niere kore.

27 Akwa Jesu nikani, käkwe ngäbäkre ye kani küdebt, bti ganinkrö krö kwe. Ngäbäkre ye nükaninbe dikekäta krö. Namani kuin jökrä abko nakaninkä kore.

28 Yebti Jesu namaninta kaibe gwi nitre ja töitikaka benbe angwane, niebare mda kwetre Jesuye:

Nunkwe üai käme junintari mento, ¿ye ñöbtä ñan niki mento nunye ruen? niebare kwetre ie.

29 Jesukwe niebare mda ietre:

Munkwe blitadre Ngöböbe btä ja bäindre Ngöbökrä käne, aibe köböire üai käme ye kwrere mun raba juentari mento. Ye munkwe nuni ñakare kore, mden kisete ñan niki mento nunye, niebare kwe ietre.

Jesu krütadi niebare bobukäre kwe

(Mateo 17.22-23; Lucas 9.43-45)

30 Jesu btä nitre ja töitikaka ben nämane Cesarea Filipo kántita temen, nikaninta angwane nikaninta kä Galilea kántita. Akwa ni mda mdakwe ñan gadre ie tö namani,

31 ñöbtä ñan angwane Jesu nämane dirire krörö kaibe nitre ja töitikaka benye:

Ni mda mda abko ie ti, Ni Kä Nebtä Ngobo, ne biandi müre ketadre, akwa köbömä angwane, ti rükadita niere, niebare kwe.

32 Jesukwe dre niebare kore ñan nükanini gare nitre ja töitikaka benye, akwa namani ja gaire, aisete ñan namani ngwentarita Jesuye.

Nire bäri ütiäte niebare Jesukwe

(Mateo 18.1-9; 10.42; Lucas 9.46-50; 17.1-2)

33 Abti nükaninta mda juta Capernaümte. Namaninantre ja gwiriete angwane, Jesukwe niebare nitre ja töitikaka benye:

¿Drebtä mun täni ja kwete ji ngrabare yere? niebare Jesukwe ietre.

³⁴ Namanintre kwekbe jökrä, ñobtä ñan angwane niaratre ngätäite nire bäri ütiäte, abkobtä nämane näin ja kwete ji ngrabare, aisete namanintre kwekbe.

³⁵ Drebtä namanintre ja kwete namanina gare Jesuye, aisete Jesu namani takänintbe, käkwe niebare mda ietre:

Mun jakwe ti ken nete. Nire nire tö ja tuai bäri ütiäte kri ni mda mdakrä Ngöbö ökwäbti, ye käkwe ja mika bäri bobre ni mda mdakrä amne ja mika ni sribikä ene kwrere ni mda mdakrä, niebare Jesukwe.

³⁶ Bti Jesukwe ngäbäkre chi käräbare nuke nitre ja töitikaka ben ngätäite, bti kukwe ye bä mikakäre, ngäbäkre ye diani kisete kwe, bti niebare kwe ietre:

³⁷ Nire nire käta ti tarere metre abko käkwe ngäbäkre ne kwrere kadre ngäbti ti käbti. Nirekwe kadre ngäbti kore, ye ngwane ñan ngäbäkre aibe kata ngäbti kwe angwane, ti kata ngäbti kwe arato. Ye kwrere arato, nire nire käkwe ti kadre ngäbti kuin abko käta Ngöbö ti juanka kaen ngäbti arato. Abko kore se, niebare Jesukwe ietre.

*Nireta rüere ñakare Jesu rüere abko tä nekete Jesukri
(Lucas 9.49-50)*

³⁸ Ye ngwane Juan abko käkwe niebare mda Jesuye:

Dirikä, nunkwe ni turi iti üai käme juentari ma käbti, akwa nekete ñakare nibe, aisete ñan üai käme juandretari mda kwe ma käbti, nunkwe nini ie, niebare kwe Jesuye.

³⁹ Abtä Jesukwe niebare mda ietre:

Munkwe ñan ñäkä kore ie amne ñan bika kri niarabtä munkwe, ñobtä ñan angwane nirekwe sribi kri ñan tuabare nuendre ti käbti, yebti ñan tä näin ñäke blo ti rüere, akwa tä blite kuin tibtä. ¿Se ñobtä abko, munkwe ñan üai käme juantarimna mda ti käbti ie yere?

⁴⁰ Ni ja rüere ñakare nibe, ye abko tä nekete nibe, aisete munkwe ñan ñäkä ie.

⁴¹ Jesukwe niebare:

Munta ti mike täte, abtä nirekwe ñö aibe biandre chi tomnane munye, akwa ni ñö bianka munye tä nekete nibe, ni yeye Ngöbökre sribi kuin ye ütiä biandi abko ti tö nibi niei metre munye.

⁴² Akwa nire nire käta ja mike bobre Ngöböbtä ngäbäkre ne kwrere, ye nirekwe ngwiandreta ti käikwitekä jabti, kanti rabadre kukwe nuene bäri käme mda, ni ye abko Ngöbökre mikadi ja tare nike krübäte kä nakebtä. Mden kisete, ni ye ngämi ni tödekaka tibti ngwen ti käikwitekä jabti, känenkri jä oto kri doboko nura ukwakrä ye makädre ngärä, bti kitadre mrente nguse kanti müre reketadre abko rabadre bäri kuin kräke. Ye kwrere ni ye ñan rabadre ni tödekaka tibti ngwen ti käikwitekä jabti aisete.

⁴³ Ye kwrere mun kise mden köböite makwe ja mika ngite Ngöbö rüere ne ngwane, munkwe ja kise ye tikaka ta abko bäri rabadre kuin, ñobtä ñan angwane munkwe nünandre deme kise otore kwärä rikakäre nüne Ngöböbe kä käinbti abko bäri kuin angwane, ñan mun kise krobu ngöi jökrä ben mun rikadre ja tare nike kärekäre ñukwä jutra nötöte ñakare köbö kwatirekwatire ye te.

⁴⁴ [Kä nakebtä, yete jändrän jökrä tä niken ngwarbe amne nginta kwete kärekäre. Ye kwrere abko ñukwä jutra ngitiekä käre, ni käme Ngöbö ngwärekre mikakäre ja tare nike kärekäre.]†

⁴⁵ Erere arato, mun ngoto mdenkri, köböite mun raba ja mike ngite, ne ngwane munkwe tikaka ta jae abko bäri rabadre kuin, ñobtä ñan angwane mun ngoto kwäräbe akwa mun rabadre nüne metre Ngöbökrä abtä munkwe

† 9:44 Kukweta tikani corcheta ngätäite abko ñan tä tikani manuscrito bäri kuinquin btä.

nünandre kärekäre ben, ye abko rabadre bäri kuin munkrä amne, ñan mun ngoto krobu ben ngöi Ngöbökwé mun kitadre kä ja tare nikakrä kánti.

⁴⁶ [Kä nakebtä yete jändrän jökrä tä niken ngwarbe amne nginta kwete kärekäre. Ye kwrere abko, ñukwä jutra ngitiekä käre, ni käme Ngöbö ngwäreki mikakäre ja tare nike kärekäre.][‡]

⁴⁷ Erere arato, mun okwä köböite mun raba ja mike ngite Ngöbö rüere, ne ngwane munkwe ja okwä ye diante kwati mento, bti munkwe kitaka mobe arato, ñobtä ñan angwane Ngöböta gobrane, ye kánti mun okwä kwatibe ben mun rikadre nüne kärekäre ben, ye abko rabadre bäri kuin munkrä amne, ñan mun okwä kubu ben ngöi mun kitadre kä ja tare nikakrä kánti.

⁴⁸ Kä nakebtä yete jändrän jökrä tä niken ngwarbe amne nginta kwete kärekäre. Ye kwrere abko, ñukwä jutra ngitiekä käre, ni käme Ngöbö ngwäreki mikakäre ja tare nike kärekäre.

⁴⁹ Jändrän kukwadre Ngöböye, btä mren mikata mikakäre bänänte, ye kwrere abko munkwe ja tare nikadi mun mikakäre metre.

⁵⁰ Mdakäre abko, mren abra kuin jändrän jökrä mikakrä bänänte, akwa mren bänän riadrekä, ye ngwane ñan bänän rabadreta kuin mda. Ye kwrere munta bike kri jabtä kwärikwäri angwane, mun ñan raba sribi nuene Ngöbökrä, aiseté mun rabadre ngwarbe mren bänän riadrekä kwrere. Mden kisete munkwe ti mikadi täte metre, ye köböire mun rabadi nüne jáme jabe kwärikwäri. Abko kore se, niebare Jesukwe nitre ja töitikaka benye.

10

Meri tuadremetre ya, ñakare ya (Mateo 19.1-12; Lucas 16.18)

¹ Jesu nämane Capernaüm, nikani mda nitre ja töitikaka benbe kä Judeate. Arato nikani Ñö Jordánbtä kä driri. Ye kánti ni nükaniinta ja ükekröta kwati Jesubtä abko, ie Jesu nämänena dirire ño, erere nikani dirireta ietre.

² Ye ngwane, nitre bariseo nükani ruäre abko tö namani ja gain Jesube niara kitakäre ngite, kákwe niebare ie:

¿Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye kätä dre niere abko nikwe mikadre täte ya? ¿Ni gure kákwe ja tuametreta, ye abko dbe ya ño niere nunye? niebare kwetere Jesuye.

³ Jesukwe niebare mda ietre:

¿Ni gure kákwe ja tuametreta, ye nuemna Moisékwe munye ya ño arato? niebare kwe ietre.

⁴ Niaratrekwe niebare mda Jesuye:

Ni gure kákwe ja tuadremetre abko dbe niebare Moisékwe, akwa nita ja tuemetre abko tikadre täräbtä biandre meriye, niebare Moisékwe, niebare kore nitre bariseokwe ie.

⁵ Abtä Jesukwe niebare mda ietre:

Mun dokwä ribi ribi Ngöbökrä. Ye mdenbtä ni gure kákwe ja tuadremetre abko Ngöbökwé tikamna täräbtä Moiséye munkrä yere.

⁶ Akwa Ngöbökwé kä dätebare kena btä abko tikamna krörö kwe täräbtä Moiséye arato:

Ngöbökwé ni brare btä ni merire dätebare.

⁷ Ne aiseté ni brare kákwe ja mikadre gure angwane, rikadre nüne jenena rünbtä amne meyebtä mento merire kwebe.

⁸ Angwane ni nibu ye abko rabadi ni itibe kwrere,

Génesis 2.24

[‡] 9:46 Kukweta tikani corcheta ngätäite abko ñan tä tikani manuscrito bäri kuinkuin btä.

abko tikamna kore kwe täräbtä Moiséye. Ye kwrere ni nibu ye ñan rabadi ni nibu kwrere mda, akwa rabadi ni itibe kwrere.

⁹ Ye mden kisete, Ngöbökwe ni mikani ni itibe kwrere, ye ni ñan rabadre denkä jire chi jene jene mentokwäre, aiseite ni brare käkwe ñan meri tuadremetre. Abko kore se, niebare Jesukwe nitre bariseoye.

¹⁰ Yebti Jesu namanina gwi angwane, kukwe ngwianintari nitre bariseokwe, ye arabe nitre ja tötikaka ben nikani ngwentarita ie.

¹¹ Abtä Jesukwe niebare nitre ja tötikaka benye mda:

Ni brare käkwe merire kwe tuadremetre, bti meri mdara jire ben ja mikadre gure kwe, ni ye käkwe ja mikadre ngite merire käne rüere.

¹² Ye erere arato, ni merire käkwe brare käne kwe tuadremetre, bti rabadre brare mdabe, meri ye abko käkwe ja mikadre ngite brare käne rüere. Abko kore se, niebare Jesukwe ietre.

Jesukwe ja di biani ngäbäkre kiakiaye

(Mateo 19.13-15; Lucas 18.15-17)

¹³ Yebti ngäbäkre jänikani mräkäkwe Jesuye abko bti Jesukwe kise mikadre ja di biankäre ietre. Akwa nitre ja tötikaka Jesube namani ñäke ngäbäkre mräkäye.

¹⁴ Ye gani Jesukwe angwane, namani romon nitre ja tötikaka benkrä, käkwe niebare mda ietre:

Ngäbäkre ye tuemetre kite tie. Munkwe ñan ji öta käne, ñobtä ñan angwane nire nire käta ja mike bobre Ngöböbtä ngäbäkre ne kwrerekwrere, ni yebti abko Ngöböta gobrane, aiseite munkwe ñan ji öta käne.

¹⁵ Nire nire ñan tä ja mike bobre Ngöböbtä ngäbäkre chi kwrerekwrere, ni yebti Ngöbökre ñan gobrandi amne ñan nünandi kärekäre Ngöböbe kwe abko ti tö niei metre munye. Abko kore se, niebare Jesukwe.

¹⁶ Bti Jesukwe ngäbäkre diani kisete, kise mikani dokwäbti kwe, bti ja di käräbare kräke kwe Ngöböye.

Ni jändrän bkänkä kabre käkwe blitabare Jesube

(Mateo 19.16-30; Lucas 18.18-30)

¹⁷ Yebti Jesu jatani nikenta mda angwane, ni jatani iti betekä, nükani ngitiekä ngukudokwäbti temen ngwärekre, käkwe niebare ie:

Dirikä kuin, ztikwe dre nuendre abko ütiäre ti rabadre nüne kärekäre Ngöböbe? niebare kwe Jesuye.

¹⁸ Jesukwe niebare mda ie:

Ngöbö aibe kuin, yebti ni mda ñakare jire kuin. zYe ñobtä abko mata ti kuin niere tie ye? niebare Jesukwe ie.

¹⁹ Bti Jesukwe niebareta ie:

Ma tö nünai kärekäre Ngöböbe angwane, Kukwe Biani Ngöbökre Moiséye, ye garera mae abko erere makwe mika täte abko krörö:

Makwe ñan ni mda kämika.

Ma gure, makwe ñan ja mika gure bati bati ni mda mdabe.

Makwe ñan go.

Makwe ñan blita ngwarbe ni mda mda rüere kitakäre ngite.

Makwe ñan ni ngöka jändrän diankakäre kän.

Erere arato, ma rün amne ma meye mika ütiäte jae.

Exodo 20.12-16;

Deuteronomio 5.16-20

Ye abko Kukwe Biani Ngöbökre Moiséye nuendre nie kore, erere makwe mikadre täte jökrä, niebare kwe ie.

²⁰ Ni yekwe niebare mda Jesuye:

Dirikä, makwe kukwe nini, ye ti nämane bati ngäbäkrere angwane, ti nikani mike täte jökrä abti kä nuke tie mtare, niebare kwe ie.

21 Niara namani ruentari tare kri Jesuye, kākwe mikani ñāräre, bti niebare kwe ie:

Jändrän tä keteti nuendre mae. Jändrän tä makwe ye erere nän rürümoine jökrä, bti makwe ngwian ye dräi ni bobre bobrebti angwane, ma rabadi jändrän ütiäte kri bkäne kabre kä kainbti sete. Makwe jändrän rürümoine ünän jökrä kore, bti ma jata ti jiebt. Abko kore se, niebare Jesukwe ie.

22 Yebtä ni ye moto namani ulire Jesu kukwei nuare, ñobtä ñan angwane niara abko jändrän bkäne kabre krübäte, aiseite moto nótaninte jändrän kwekwe ye jiebt amne moto namani ulire, ben nikaninta.

23 Nikaninta angwane, Jesukwe nitre ja töitikaka ben mikani ñāräre, bti niebare kwe ietre:

Ni jändrän bkänkä krikri ye kākwe ja mikadre bobre Ngöböbtä, Ngöbökwé gobrandre bti abko tare krübäte kräke, niebare kwe.

24 Kukwe niebare Jesukwe, yebtä nitre ja töitikaka ben namani töbiki kri, ñobtä ñan angwane ni jändrän bkänkä kri nämane nüne metre Ngöbö ngwärekre, nämane nütüre. Ye aiseite Jesukwe niebareta mda ietre:

Ti mräkä tikwe, ni ye btä Ngöböta gobrane, yebe ketetibe tare krübäte ni jändrän bkänkä krikri neme ketetibe.

25 Aku okwä chi, yete ta kameo krikri ye ara rikadre nuäre, akwa nitre jändrän bkänkä kri ye kākwe ja mikadre bobre Ngöböbtä, Ngöbökwé gobrandre bti, ye abko bäri tare kräke.

26 Kukwe yebtä bäri nitre ja töitikaka Jesube ñan töi namani krütare mda, kākwe niebare:

¿Ni jändrän bkäne kri ñan rabadre dianintari nini makwe, se nire abko rabadi dianintari amarebti se? namanintre niere jae kwärikwäri.*

27 Abtä Jesukwe mikani ñāräre, bti niebareta kwe ietre:

Mun kä nebtä, ye kräke abko kukwe ye tare, akwa ñakare Ngöbökrä, ñobtä ñan angwane Ngöbö abko kräke jändrän ñakare tare jire chi, niebare Jesukwe.

28 Jötrö ngwarbe Pedrokwe niebare mda ie:

Nunkwe jändrän jökrä mikaninte, bti nunta näin ma jiebt, ¿se abko Ngöbökwé dre biandi ütiäre nunye? niebare kwe Jesuye:

29 Jesukwe niebare mda ie:

Ti bike kukwe era erere niere nunye abko krörö: Nänbtä ti jiebt amne Ngöbö kukwe kuin kabtä ngäbti, nire nire kākwe ju mikaninte o etbakantre o ngwai mikaninte kwe, erere arato meye o rün o ngäbriänkä o kä kwe erere mikaninte jökrä kwe nänbtä ti jiebt, nitre ye abko, ie Ngöbökwé jändrän biandi gre ketarike rike bäri mda amne Ngöbökwé mikadi nüne kärekäre jabe arato.

30 Nitre ye tä nüne kä nebtä angwane abko ie Ngöbökwé jändrän biandi gre ketarike rike bäri mda abko krörö: Rabadi ju bkäne bäri kabre mda. Erere arato, etba btä ngwai rabadi bäri mda kwe. Arato meye, ngäbriänkä rabadi kwati kwe. Arato kä sribikrä biandi bäri kabre kwe ie. Arato ja tare nikadi kwe tikrä, akwa kä jatadi mrä angwane, nünandi kärekäre Ngöböbe kä kainbti kwe.

31 Akwa ni kwati tuen bäri ütiäte ütiäte kä ne ngwane, ye abko rabadi ütiäte ñakare Ngöbö ngwärekre; akwa ni kwati tuen ngwarbe, ütiäte ñakare kä ne ngwane, ye abko rabadi bäri ütiäte Ngöbö ngwärekre sete. Abko kore se, niebare Jesukwe nitre ja töitikaka benye.

* 10:26 Jesu näire abko ni ngwian bkäne kri abko nämane ngwian bkäne, ñobtä ñan angwane Ngöbö nämane ja di bien ietre, aiseite bäri Ngöbö kukwe muko, aiseite rabadre dianintari käne, nitre israelita nämane nütüre, aiseite nitre ja töitikaka Jesube abko ñan töi namani krütare Jesu kukweibtä.

Jesu müre ketadi abko niebare bämäkäre kwe

(Mateo 20.17-19; Lucas 18.31-34)

³² Abti Jesu nämane näin juta Jerusalén kukwäre angwane, nikani bä mente nitre ja töitikaka ben käne. Angwane nitre ja töitikaka ben ñan töi namani krütäre Jesubtä angwane, ni mda mda nämane näin jiebtü köre, abkobtä kä jürä namani. Te Jesukwe nitre ja töitikaka ben ni jätäbtü nibu käräbaretä mda kaibe mento, bti dre dre rakadikä btä abko nikani niere jökrä ietre krörö:

³³ Mtare nita näin Jerusalén kukwäre. Ni näin nebe Jerusalén ye kánti ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne kitadi ngise nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkienye amne Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre yeye. Niaratre ye abko käkwe ti kitadi ngise müre ketadre amne, nitre romanobo ñakare israelitare abko ie ti kitadi ngise.

³⁴ Niaratre käkwe ti mikadi yakrä kri jae, käli kitadi tibtä kwetre amne ti kwata metadi krübäte kwetre. Yehti ti müre ketadi kwetre, akwa köbömäkäre angwane, ti rükadita nire. Abko kore se, niebare Jesukwe nitre ja töitikaka benye.

Santiago btä Juan tö namani rabai gobrane siba Jesube

(Mateo 20.20-28)

³⁵ Yehti Zebedeo ngäbriänkä nibu Santiago btä Juan namani bike kri, käkwe krötabare Jesu ken, bti niebare kwetre ie:

Dirikä, nun tö jändrän ribei mae abko erere makwe nuendre, ie nun tö nibi abko nun ki kärere mae, niebare kwetre Jesuye.

³⁶ Jesukwe niebare mda ietre:

¿Dre nuendre tikwe munkrä, ie mun tö nibi amarebti yere? niebare kwe ietre.

³⁷ Niaratrekwe niebare mda Jesuye:

Ma rabadi gobrane kri ja di jenbtü ni jökrä ngwärekre, ye ngwane makwe nun mika bäri ütiäte, käkwe nun mika takänintbe iti ja küde ruenkri amne iti ja küde ngeberekri abko nun tö ribei mae, niebare kwetre ie.

³⁸ Abtä Jesukwe niebare mda Zebedeo ngobo nibu yeye:

¡jo! Munta kukwe tare krübäte ribere tie gare ñakare jire chi munye.

¿Tikwe ja tare nikadi kri krübäte, ye kwrere munta biare ja tare nike siba ya? niebare kwe ietre.

³⁹ ¡jänri! niebare kwetre Jesuye.

Jesukwe niebare mda ietre:

Munkwe ja tare nikadi kri ti kwrere arato,

⁴⁰ akwa nire rabadre takänintbe ti küde ruenkri amne nire rabadre ti küde ngeberekri, ye abko ñan tä ti kisete, akwa tä Ngöbö kisete. Ye aisete nire nire kräke kä ye tä ükaninte ti Rünkwe abko erere ie biandi kwe, aisete ti ñan raba bien munye. Abko kore se, niebare Jesukwe Santiagoye btä Juanye.

⁴¹ Jesu nämane blite kore, ye ni mda mda ja töitikaka Jesube käkwe kukwe ye gani angwane, moto namani romon Santiagokrä btä Juankrä.

⁴² Abtä Jesukwe käräbare, bti nikani niere ietre:

Nitre ñakare israelitare kätä gobrane angwane, tätre kukwe miketbe tare ni mda mda mikakäre ja ngoto täni. Erere arato, nitre ütiäte krikri ñakare israelitare abko ni mda mdakwe mikadre ütiäte jae, abkokäre tätre bike krikri, ye abko gare kuin munye.

⁴³ Akwa mun ja töitikaka tibe, ye ngätäite abko ñan rabadre bare jire chi kore, aisete mun ngätäite abko kukwe rabadre bä jene abko krörö: Nire nire tö rabai bäri ütiäte kri mun ngätäite ye abko käkwe sribidre ni bobre kwrere ni mda mdakrä

⁴⁴ amne, nire nire mun ngätäite tö rabai bäri käne jändrän jökräbtä, ni ye abko rabadre ni klabore kwrere ni mda mdakrä.

⁴⁵ Munkwe nūnandre kore, ñobtä ñan angwane ti, Ni Kä Nebtä Ngobo ñan jatani ni mda mda mikakäre sribire jakrä, akwa ti jatani sribikäre ni mda mdakrä amne ti jatani ja mike müre ketadre ni kwati kökatarikäre Ngöbökrä. Abko kore se, niebare Jesukwe ietre.

*Ni okwä kä drünente abko Jesukwe mikaninta kuinta
(Mateo 20.29-34; Lucas 18.35-43)*

⁴⁶ Yebti Jesu nūkanani juta Jericöte nitre ja töitikaka benbe, nikani ta angwane, ni mda mda nikani kwati jiebti arato nitre ja töitikaka benbe. Niara abko nämane näin käne angwane, ni nämane iti abko kädian nämane Bartimeo (ne abko Timeo ngobo nieta) abko okwä kä drünente, aisete nämane tākänintbe jibtä ngwian kärere jakrä.

⁴⁷ Jesu Nazarebo jatani ta gani kwe angwane, namani ngrente ja dibti krörö jite yete Jesuye:

¡Jesu, jrei David tukwe mräkä, ti ngwen ruentari tare jae! namani niere jite.

⁴⁸ Ni kwati namani kada ketamna ie akwa, niara namani ngwänenkä bäri krikri mda, kä namani niere:

¡Jrei David tukwe mräkä, ti ngwen ruentari tare jae! namani niere bäri mda kore.

⁴⁹ Abtä Jesu namani nūnaninkä kākwe niebare:

Ni ye kärere munkwe, niebare kwe.

Erere ni mdakwe niebare ni okwä kä ikote yeye:

Jesuta ma kärere, aisete kä ngwen nuäre jabtä. Näin krö. Brän jötrö kanti, niebare kwetre ie.

⁵⁰ Ye btäräbe, ni okwä kä drünente ye kākwe ja tākäninte kainta, tö namani näin jötrö, aisete dän nga ötati kitani temen kwe, bti nikani nebe Jesu ken.

⁵¹ Angwane Jesukwe niebare ie:

Tikwe dre nuendre makrä, ie ma tö nibi, niebare kwe ie.

Ni ye kākwe niebare mda Jesuye:

Ti Dänkien, kä rabadre tuen tie, ie ti tö nibi, niebare kwe.

⁵² Jesukwe niebare mda ie:

Ma nibi tödeke kwatibe Ngöböbti, ye köböire ma okwä nibirate kuin, aisete nänta, niebare Jesukwe ie.

Ye btäräbe kä namani tuen kuin jökrä ie, bti nikani siba Jesube.

11

Jesu nikani nebe Jerusalén

(Mateo 21.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19)

¹ Bti Jesu btä nitre ja töitikaka ben nūkanina ja ken Jerusalén angwane, ni namani juta Betania amne juta Betfagé kanti Ngitio Olibobtä. Ye kanti, Jesukwe nitre ja töitikaka ben juani nibu,

² kākwe niebare ietre:

Juta tuen känime ni ngware ta. Se kanti mun nän. Mun raba yete angwane, buro ngäbäli näkwita ngämi kwan mäkäninte munye, ye tikate munkwe, bti mun jata ngwena tie.

³ Akwa ¿Ñobtä munta tikete? nie munye angwane, munkwe nie krörö ietre: Ni Dänkien tö nibi ie, aisete nun bike niken ngwena, akwa gwängwarbe juandita kwe munkrä, munkwe nie kore, niebare Jesukwe ietre.

⁴ Erere nikanintre angwane, buro nämane mäkäninte jukwebtä jite, btä namanintre abko tikaninte kwetre.

⁵ Abtä ni ruäre nämane yete kākwe ñäkäbare krörö ietre:

¿Munta dre nuene yete amarebti yere? ¿Nirekwe buro ye tikatamna munye, amarebti munta tikete yere? niebare kwetre ietre.

⁶ Jesukwe ño niemnabare ietre, erere niebare kwetre, aisete buro tu-animetre ngwiandre ietre.

⁷ Nikanintre buro ngwena, nükani nebe Jesu kánti angwane, dän jakwe mikani ötati buro ngäbäli ye tröbti kwetre ja täkräre Jesuye, bti Jesu nakwani buro yebti, bti nikani mda Jerusalén.

⁸ Ye ngwane ni kwati namani Jesu ngibiare jite, kákwe dän jakwe metaninte ji ngrabare temen dikakakrä Jesuye. Ni ruäre abko kákwe kriküde tikaninkä Jerusalén bäre temen abko namani mike ji ngrabare temen dikakakrä Jesuye kakäre ngäbti jrei kwrere.

⁹ Angwane nitre nämane näin ruäre Jesu känenkri amne ruäre abko nämane näin Jesu jiebtu, ye abko namani ngrente ja dibti, kä namani niere krörö:

¡Hosana! ¡Ari Ngöbö käikitekä gwaire jökrä!

Ni ne kite ni Dänkien Ngöbö kábti.

Ma ye aibe raba mikani ütiäte.

¹⁰ Ni mräkä jrei David nämane gobrane kira, ye kwrere Ngöbökwé ni ne mikadi gobrane ni ngätäite nete.

¡Hosana! ¡Ari Ngöbö kri kä käinbti käikitekä bäri krikri!

Salmos 118.25-26

abko namani näke kore Jesu ngäbti.

¹¹ Jesu namani Jerusalén angwane, nikani ju blitakrä Ngöböbe kánti angwane, mikani ñäräre kuin jökrä bäre ta kwe, bti kä jatanina dere, aisete nikaninta nitre ja töitikaka ni jätäbti nibu yebe nebebe juta Betania kibiakäre yete.

Jesukwe ñäkäbare higokrieve

(Mateo 21.18-19)

¹² Abti jändrinane Jesu nämane Betania, nikaninta Jerusalén angwane, mrö namani ie,

¹³ nikrabare kwe angwane, higokrie abko kä namani tuen mobe ie se kwrere. Higokrie ye abko ngwä nämánena, namani nütüre, aisete nikani mike ñäräre btä. Namani kánti angwane, higokrie ye ngwä rabadre abko käi ngämi, aisete ngwä ñakare btä angwane, kä aibe kabre btä.

¹⁴ Abtä Jesukwe ñäkäbare tare higokrie yeye:

Ma ñan ngwä raba jire mda kwetadre ni mdaye, niebare kwe higokrie yeye nitre ja töitikaka ben okwäbti.

Bti nikaninta janknu ji ngrabare Jerusalén.

Jesukwe nitre juanintari ju blitakrä Ngöböbe kánti

(Mateo 21.12-17; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22)

¹⁵ Nükani Jerusalén angwane, nikanintre nebe ju blitakrä Ngöböbe kánti.

Ju bäre temen nitre nämane jändrän rürümoine* yete amne ruäre abko nämane jändrän kökö abko Jesukwe juanintari jökrä mento. Erere arato, nitre nämane ngwian kwite ni mda mdakrä abko kán Jesukwe mesa kwitaninkä temen se kwrere amne ütü rürümoinkä kwe ja täkrä nämane, ye abko Jesukwe kwitaninkä jökrä temen se kwrere arato.

¹⁶ Bti nire nire tö namani jändrän ngwian ju blitakrä Ngöböbe kánti, ye abko Jesu ñan namani tuemetre nuke jire chi kä ye kánti, kä ngibiakäre deme Ngöbökrä.

¹⁷ Yebti Jesu nikani dirire krörö mda nitre ju blitakrä Ngöböbe dänkientre rüere, kákwe niebare:

Ngöbö Kukwei tä tikani krörö:

* **11:15 jändrän rürümoine.** Nitre israelita nünanka ñakare juta Jerusalén nükani Jerusalén jändrän biankäre Ngöböye angwane, ñan nükani obeja, ütü amne nbi kwekwe ngwena kukwakrä, akwa nämane kökö Jerusalén yete ju blitakrä Ngöböbe kánti.

Ju tikwe ne abra tā blitakrä tibe nitre nünanka kä jökräbti kräke, *Isaías 56.7* nieta Ngöbökwé ja Kukweibtä. Akwa mun abko tā ju blitakrä Ngöböbe ne mike nitre gokä jue kwrere. Abko kore se, niebare Jesukwe.

¹⁸ Jesu namani dirire bā jene abko namani tuen kuin ni jökräye, aisete ñan tōi namani krütare Jesu kukweibtä. Ye mden kisete Jesu jürä namani nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre yebtä amne Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre, yebtä Jesu jürä namani arato, aisete namani ji kánene jae Jesu kámikakäre.

¹⁹ Yebti kä jatani dere angwane, Jesu btä nitre ja tōitikaka ben nikaninta juta Jerusalén bäre mentokwäre.

Nikwe tödekadre kwatibe Ngöböbti abko Jesukwe diribare higo kriebtä (Mateo 21.20-22)

²⁰ Yebti jändrinane Jesu nikaninta dekä angwane, higokrie ngwä ñakare, ye namanina nõtare jökrä nükebe dobote temen.

²¹ Higokrie, ie Jesukwe ñäkäbare nitre ja tōitikaka ben okwäbti ye nukaninta tōreta Pedroye, kākwe niebare Jesuye:

¡Jo! Dirikä, higokrie ie makwe ñäkäba jändrin, ye nibira nõtare jökrä nükebe dobote temen tuen, niebare kwe ie.

²² Abtä Jesukwe niebare mda ietre:

Ngöbö di tarä jändrän jire jökrä nuenkrä, yebti munkwe tödeka kwatibe, ye ngwane mun rabadre kukwe nuene jire jökrä ti kwrere.

²³ Ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Nirekwe niedre ngitio nokoye: Ja denkä mento yete. Ma rika mrente, niedre kwe ngitio nokoye, tödekare kwärä Ngöböbti amne Ngöbö di tarä sribi ye nuendre, ye munkwe mikadre ngwarbe ñakare jae angwane, mun rabadre ñäke kore ngitioye angwane, ye erere rabadre bare munye.

²⁴ Ne aisete, dre dre munkwe kärädre Ngöböye, erere biandi kwe munye, bti munkwe tödekadre kwatibe kore, ne ngwane Ngöbökwé biandi munye.

²⁵ Mdakäre abko, mun rika blite Ngöböbe angwane, ni mdakwe kukwe nuenbare blo munbtä, ye tōre käre munye btä mun moto romon kräke, ye ngwane kukwe ye káikwitaka jabti munkwe angwane, mun Rün kä káinbti kākwe mun ngite niara rüere ye diandrekä jire jökrä munbtä.

²⁶ [Akwa ni mdakwe kukwe nuenbare blo munbtä, ye tōre käre munye, btä mun moto romon kräke, ye munkwe ñan káikwitadrekä jabti angwane, mun Rün kä káinbti kākwe mun ngite niara rüere ye ñan diandrekä munbtä arato. Abko kore se, niebare Jesukwe nitre ja tōitikaka benye.]†

Nire diebti Jesu nämane sribire abko ngwianintari ie (Mateo 21.23-27; Lucas 20.1-8)

²⁷ Yebti Jesu nikani janknu nebe Jerusalén. Nikani dikekä ju blitakrä Ngöböbe bäre temen angwane, ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre btä Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre, arato nitre unbre ji dokwäte kākwe krötabare Jesu ken,

²⁸ kākwe niebare ie:

¿Nirekwe ma mikani sribi nuene kore amne nire diebti mata kukwe nuene kore nete? niebare kwetre Jesuye.

²⁹⁻³⁰ Angwane Jesukwe niebare mda ietre:

Ti bike kukwe ngwentari kwati arato munye. ¿Nirekwe Juan Bautista juani ni ngökö ñöte? ¿Ngöbökwé juani ya o ni kä nebtäkwe mikani sribire ya? Ye

† 11:26 Kukweta tikani corcheta ngätáite abko ñan tā tikani manuscrito bári kuinquin btä.

niere tie munkwe. Nirekwe juani, ye munkwe niedi tie ne ngwane, nire diebti tita sribi ne nuene abko tikwe niedi munye arato, niebare kwe ietre.

³¹ Yebtä abko nikani blite jabe kwärikwäri, kä namani niere krörö: Ngöbökwé juani nikwe niedre ie angwane, niarakwe niedre krörö mda: Ngöbökwé juani munta niere, ¿se ñobtä abko munkwe ñan kukwei mikani era jae? niedre kwe nie.

³² Akwa, ni kä nebtäkwe mikani, ni ñan rabadre niere jire chi ie, aiseite nikwe ño niedre ie ruen, namanintre niere kore jae kwärikwäri.

Niaratre käkwe blitabare kore, ñobtä ñan angwane Juan abko ni Ngöbö kukwei niekä era metre ni jökrä nämáne mike era. Mden kisete ni mdakwe juani niedre kwetre angwane, ni jökrä rabadre ja rüere ben abko jürä namani btä, aiseite ño niedre kwetre ñan namani nüke gare ietre.

³³ Abtä niebare krörö kwetre Jesuye:

Nirekwe Juan juani, ye gare ñakare nunye, niebare kwetre.

Angwane Jesukwe niebare mda ietre:

Kore ne ngwane, nirekwe ja di biani tie sribi ne nuenkäre abko tikwe ñan niedre munye arato. Abko kore se, niebare kwe ietre.

12

*Nitre ji dokwäte, btä Jesukwe kukwe bä mikani
(Mateo 21.33-46; Lucas 20.9-19)*

¹ Yebti Jesu nikani kukwe bä mike krörö mda ietre: Bati ni nämáne iti, käkwe uba nurai nökaní, bti ki mikani kwe amne kä úkaninte biare uba ñoi ngwäre kwe. Ju mikani nura ngibiabtikä kräke kwe, bti biani kwe ni mda mdaye sribikrä. Kä biani sribikrä kwe abko ütiäre uba doi biandreta ruäre ie. Yebti nikani kä mdabti.

² Abti uba ngwä ötadre abko käi nükani angwane, sribikä käkwe uba biandreta ruäre kä bkänkäye ye abko kä bkänkä käkwe sribikä kwe juani iti tuenta jakrä.

³ Akwa ni juani kä bkänkäkwe ye nikani nebe angwane, sribikätre ubabtä ye ie neketaninte, nikani mete ja ñäte kwäräkwärä se kwrere, bti juanintarita kwetre. Nin uba doi biani jire chi kwetre kä ütiäre, bti juanintarita kise tökare kwetre.

⁴ Yebti kä bkänkä käkwe sribikä mdara jire juani uba tuenta ruäre jakrä akwa, ni ye neketaninte sribikäye, metani jökrä dokwäkäte kwetre, bti ñäkäbare diän kwetre ie, bti nikaninta ngwarbe arato.

⁵ Yebti abko, kä bkänkä käkwe sribikä mdara jire juani abko müre ketani sribikätrekwe ja ñäte arato. Abtä niarakwe sribikä mda mda juani kwati mda uba doi tuen jae kä ütiäre, akwa neketaninte sribikätreye, nikani kwata mete kwäräkwärä se kwrere, ruäre abko müre ketani kwetre, akwa nin uba doi biani jire kwetre ietre.

⁶ Abtä mrä angwane, ni kä bkänkä, ie ni namanina itibe juandre uba doi tuen jakrä. Ye abko odei itibe tare kri kwe aibe namani ie. Namani nütüre: Ti odei ne aibe abko mikadi ütiäte sribikätrekwe, aiseite ti bike juen, namani nütüre. Erere juani kwe.

⁷ Akwa kä bkänkä odei nikani ngitiekä rün käite angwane, sribikätre ye käkwe niebare jae kwärikwäri:

Ni se abko rabadi jändrän rünkwe bkäne jökrä, aiseite ari kämike amne ni rabadi kä ne bkäne jökrä, niebare kwetre.

⁸ Ye erere bkänä, ni kä bkänkä odei itibe ye neketaninte sribikätreye, müre ketani kwetre, bti ngwäkä kitaninkä kä ye bäre mento kwetre. Ne ngörä.

⁹ ǀNe ngwane, uba bkänkä kākwe dre nuendre sribikātre kāme yebtä raba ruen munye? Niara rikadre, kākwe sribikātre ye kāmikadre jōkrā, bti uba grā ye biandre ni mda mdaye kwe sribikrā. Abko kore se, niebare Jesukwe.

¹⁰⁻¹¹ Bti Jesukwe ja bā mikani jā kwrere amne nitre dirikā krikri abko bā mikani ju mikaka kwrere, kākwe niebare ietre:

Ngōbö Kukwei kätä niere krōrō gare munye, raba ruen tie:
Jā ütiāte kri ju mikakrā metre abko nitre ju mikaka kākwe kitaninkā, akwa jā ye abko ni Dänkien kākwe mikani bāri ütiāte ju mikakrā metre.

Ye abko namani tuen bāri nuāre nie, *Salmos 118.22-23*
abko nieta kore Ngōbö Kukweibtä, niebare Jesukwe ietre.

¹² Jesukwe kukwe bā mikani, ye abko nitre dänkien krikri btā dirikātre krikri yebtä matani tare, ñobtä ñan angwane Jesukwe niaratre bā mikani sribikātre kāme ye kwrere abko gani kwetre jabtä. Abtä tō namani Jesu kitai ngite, akwa ni mda mda jūrā namani btā, aisete kā mikaninkā Jesubtä yete kwetre, nikaninta mentokwäre.

Ja ütiā biandre gobranye ya, ñakare ya
(Mateo 22.15-22; Lucas 20.20-26)

¹³ Abti Jesukwe ñākādre blo emperador César rüere abtä kitadre ngise, ye abko nitre dirikā krikri btā nitre dänkin krikri tō namani, abkokāre nitre bariseo btā nitre reketaka jrei Herodekri juani kwetre ja gaen Jesube.

¹⁴ Erere nikanintre, namani Jesu kanti angwane, niebare kwetre ie:
Dirikā, mata kukwe era erere niere, ye gare kuin nunye. Ni mda mda tā ño niere ma rüere diribtā kore, ye abko ñakare ütiāte makrā, ñobtä ñan angwane ñan mata blite ni mda mda moto mikakāre nuāre, akwa jī Ngōbökwē abko dirita era metre makwe, ye garera nie. ǀAkwa emperador romanobo César abko ie nunkwe ja ütiā biandre ye abko dbe ya, ñakare ya niere nunye? niebare kwetre Jesuye.

¹⁵ Akwa namanintre bike moto kuin abko ganina btātre Jesukwe. Abtä niebare mda kwe ietre:

ǀSe ñobtä tikwe ja dokwā mikadre kō okwāte au, abkokāre mun kite kukwe ngwentari kore tie ye? Ngwianta munkwe, ye ngwen kunti tuadre tie, niebare Jesukwe ietre.

¹⁶ Ye erere bkänā, ngwian denario biani kwetre Jesuye angwane, Jesukwe niebare mda ietre:

ǀNire bā amne nire kái tā tikani ngwian nebtā? niebare kwe.

Niaratrekwe niebare mda:

Emperador César bā amne kái tā btā, niebare kore kwetre Jesuye.

¹⁷ Abtä Jesukwe niebare mda ietre:

Jändrän emperadorekwe erere munkwe bian emperadoreye amne jändrän Ngōbökrā erere munkwe bian Ngōböye. Abko kore se, niebare kwe.

Ye kwrere Jesukwe ja kitani ngite ñakare Ngōbö rüere amne César rüere, akwa kukwe niebare kwe abko bāri nuāre btā bāri metre aisete, nitre bariseo btā nitre reketaka Herodekri ñan tōi namani krütare Jesubtä.

Ni krütani rükadreta nire ya abko ngwianintari Jesuye
(Mateo 22.23-33; Lucas 20.27-40)

¹⁸ Yebti nitre saduseo nikani ruāre ja tuakāre Jesube. Nitre saduseo ye abko ni krütanikrütani mikadreta nire Ngōbökwē abko ñan nämame mike era, aisete jatani kukwe ngwentari Jesuye, kākwe niebare ie:

¹⁹ Dirikā, Ngōbökwē tikamna krōrō täräbtā nunkrā Moiséye: Ni iti tādre gure, akwa ngābākre ñakare kwetre amne ni ye krütadre angwane, merire rabadre kaibe. Meri ye abko yärākwe diandre jae mda. Yebti ngābākre

rabadre kwetere angwane, ngäbäkere ye abko rabadre niara etba krütani ngobo kwrere abko tikani tärbtä Moisékwe nunkra.

²⁰ Ne aisete bati nitre ja etbarebe nämane ni kükü. Nitre ye etba mubai käkwe ja mikani gure, akwa ngäbäkere ngämi nebe kwetere angwane, ni ye krütani.

²¹ Merire namani ie abko namani yära mda yebe, akwa nin ngämi ngäbäkerei ngibiare angwane, brare krütani kån arato. Meri ye namaninta kaibe bobukäre. Namani yära mdara jire ben, akwa nin ngämi ngäbäkerei ngibiare angwane, krütani kån arato.

²² Ye kwrere nikani nakenkä janknu ja täritäri. Abti nitre ni kükü ye krütani jökrä meri ye kisete, akwa nin ngäbäkerei ngibiabare jire iti kwe. Abti mrä meri ye krütani abko kukwe nakaninkä kore nieta.

²³ Akwa ni krütani rükadreta nire mata niere, aisete ni brare ni kükü ben meri ye namani jökrä, abti niaratre ni kükü ye rükadreta nire jökrä angwane, meri ye rabadi nire nån mukore abko niere nunye, niebare kore nitre saduseokwe Jesuye.

²⁴ Jesukwe niebare mda ietre:

¿Ngöbö Kukwei gare ñakare munye amne Ngöbö di kri gare ñakare munye arato, aisete munta töbiki ngwarbe blo kore ñan ñan?

²⁵ Tita niere kore, ñöbtä ñan angwane ni krütanikrütani rükadita nire angwane, ni merire, brare käkwe ñan ja mikadre gure, ñöbtä ñan angwane niaratre abko rabadi angele kä kåinbti kwrere.

²⁶ Mdakäre abko, ni krütanikrütani rükadreta nire abko btä ti tö nibi kukwe nie munye. Kira, kri chi namani jutra ngitiekä, te Ngöbökwere blitabare Moisébe: Ti abko Ngöbö Abrahamkwe, Isaackwe amne Jacobokwe, niebare kwe Moiséye abko btä mun tärä ñäke.

²⁷ Ye abko, Abraham, Isaac amne Jacob krütanina abti Ngöbökwere niebare kore Moiséye. Ngöbö abko ñan ni ngwäkäre Ngöböi akwa Ngöbö abko ni nire Ngöböi gare nie. Ye aisete Abraham, Isaac amne Jacob tä nüne janknu Ngöbö ngwäreki abko gare nie. Abko kore se, niebare Jesukwe nitre saduseoye.

*Kukwe mden bäri ütiäte mikadre täte
(Mateo 22.34-40)*

²⁸ Nitre saduseokwe kukwe ngwianintari Jesuye abko, btä Jesu nämane blite angwane, Kukwe Biani Ngöbökwere Moiséye dirikä nükani kukwe nuen. Jesukwe kukwe kani ngäbti kuin, Kukwe Biani Ngöbökwere Moiséye dirikä nämane iti ye okwäbti. Abtä niebare krörö kwe Jesuye:

¿Kukwe biani keta kabre Ngöbökwere Moiséye nuendre nie, ye mden abko bäri ütiäte abko nikwe mikadre täte bäri? niebare kwe Jesuye.

²⁹ Jesukwe niebare mda ie:

Kukwe bäri ütiäte mikadre täte bäri niebare Ngöbökwere Moiséye abko nieta krörö: Mun israelita olo ketete ti kukweiyie munkwe. Ni Dänkien Ngöbö abko itibe. Yebti ngöbö ñakare jire mda.

³⁰ Amne ni Dänkien Ngöbö aibe tare ja üai ngöi jökrä, ja töi ngöi jökrä amne ja di ngö jökrä.

³¹ Kukwe ketebu bäri ütiäte mikadre täte abko krörö: Mata ja tarere au, ye kwrere makwe ni mda mda tare arato. Ye abko, Kukwe Biani Ngöbökwere Moiséye nuendre nie bäri ütiäte nere. Nebti kukwe mda mda tärä nuendre, akwa ñakare bäri ütiäte, niebare Jesukwe ie.

³² Abtä Kukwe Biani Ngöbökwere Moiséye dirikä käkwe niebare mda Jesuye:

Dirikä, mata kukwe era erere niere metre. Erere makwe kukwe nini, ye abra era bkänä. Ngöbö abko itibe. Nebti ngöbö ñakare jire mda

³³ amne niara taredre kri. Arato niarabe taredre käre ja moto kuinbti. Arato niarabe tädre käre ni töibtä köbö kwatirekwatire. Erere arato, nikwe sribidre ja di ngöi jökrä niarakrä. Mdakäre abko, nita ja tarere ño au, ye kwrere nikwe ni mda mda taredre, nini makwe, ye abra era bkänä, aisete Ngöbö ngwärekre ye bäri ütiäte jändrän kämikata kukwakrä Ngöböye ye ngwä. Erere arato, Ngöbö ngwärekre ye bäri ütiäte jändrän jökrä bianta Ngöböye ye ngwä.

³⁴ Kukwe Biani Ngöbökre Moiséye dirikä ye käkwe Jesu kukwe kani ngäbti kuin dikaro namani tuen Jesuye. Abtä niebare mda kwe ie:

Ngöbö kebera nuke gobrane mabtä, nibi tuen tie, niebare Jesukwe ie.

Yebti nitre dirikä krikri, ie nin ja nukani töre mda kukwe ngwentari mda ja gakrä Jesuye.

¿Nirekri Ni Dianinkä Ngöbökre däredre?

(Mateo 22.41-46; Lucas 20.41-44)

³⁵ Yebti ju blitakrä Ngöböbe ye bäre temen Jesu nämane dirire angwane, niebare kwe ni kwatiye:

Ni Dianinkä Ngöbökre abko däredre jrei David tukwekri nieta abko Kukwe Biani Ngöbökre Moiséye dirikätre käta niere. Ye ñobtä abko munta niere kore abko ti tö ngwiaintari.

³⁶ ¿Ye ñobtä abko Ngöbö Üai Deme köböire Davikwe “ti Dänkien” niebare Ni Dianinkä Ngöbökre yebtä? Ni ngätäite nete ni ñakare jire iti käta “ti dänkien” niere ngäbäkre kweye, akwa David abko käkwe niebare krörö:

Ti Dänkien Ngöbö käkwe nieba ti Dänkienye:

Kä bäri ütiäte kri ti küde ruenkri, ne kanti jakwe täke nete.

Ye kanti ma raba abti tikwe ma rüe mikadi jökrä ma ngoto täni, *Salmos 110.1*

niebare Davikwe Ni Dianinkä Ngöbökre yebtä.

³⁷ David ara jire käkwe ja Dänkien niebare Ni Dianinkä Ngöbökrebtä. ¿Se ñobtä abko Ni Dianinkä Ngöbökre abko jatadre Davikri nieta munkwe se, ñobtä ñan angwane nita “Dänkien” niere ñakare jire ni mräkä bäri mrä nikrä yeye? niebare Jesukwe.

Jesukwe diribare kore, ye ni nämane kwati olote namani ngitie nuäre, aisete kä namani nuäre btä Jesu kukwei nuare.

Jesukwe ni mikani mokre Kukwe Biani Ngöbökre Moiséye dirikätre ngäniene

(Mateo 23.1-36; Lucas 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Jesu nämane dirire angwane niebare kwe:

Kukwe Biani Ngöbökre Moiséye dirikätre, ye ngäniene munkwe ja ngibia kuin, ñobtä ñan angwane niaratre tä dän nga ütiäte kri kite jabtä, bti ni jökrä käkwe köbö ngwiandretari käne ietre kä jändrän rürümoinkrä ye kántita temen, ie töta nebe.

³⁹ Erere arato, ja täkrä ni ütiäte ütiäte kräke sinagogate, kanti töta nebe rabai takänintbe amne ja täkrä ni ütiäte ütiäte kräke, kanti tätre nebe takänintbe. Erere arato, niaratre nübaita bietabtä angwane, ja täkrä ni ütiäte ütiäte kräke, kanti tö takäi temen.

⁴⁰ Erere arato, meri kän brare krütani abko kän tätre ju denkä, abti tätre bike kuin, käta blite raire Ngöböbe, akwa yebtä Ngöbökre mikadi ja tare nike krübäte, aisete munkwe ja ngibia kuin Kukwe Biani Ngöbökre Moiséye dirikätre ngäniene. Abko kore se, niebare Jesukwe ietre.

Meri bobre käkwe sentabo ngöra kubu biani Ngöbökrä

(Lucas 21.1-4)

⁴¹ Yebti ju blitakrä Ngöböbe bäre temen jändrän dätebare ngwian ükkrökrä nämáne mikani ngwian biandre Ngöbökrä ngwäre, ye kánti Jesu nikani, namani tákänintbe. Angwane ni kwati namani nüke ngwian kite jändrän ngwian ükkrökräte. Erere arato, ni ngwian bkänkä kabrekabre namani nüke kwati, namani ngwian kite kabre yete okwäbti.

⁴² Te batibe meri bobre kán brare krütani abko jatani, kákwe ngwian sentabo kwrere kitani kubube arato kajate Ngöbökrä Jesu okwäbti.

⁴³ Angwane Jesukwe nitre ja töitikaka ben káräbare, bti niebare kwe mda ietre:

Ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Meri bobre kán brare krütani se kákwe ngwian bini bäri kabre ni ngwian bkáne krikri kákwe ngwian kiti kajate Ngöbökrä se ngwä,

⁴⁴ ñóbtá ñan angwane niaratre káta ngwian namaninte ie aibe bien, akwa meri bobre ye abko kákwe ngwian ngörá nünankrä kwe erere bini jökrä, aisete niarakwe ngwian bini bäri kabre. Abko kore se, niebare Jesukwe ietre.

13

Ju blitakrä Ngöböbe juandi ngwarbe, niebare Jesukwe

(Mateo 24.1-2; Lucas 21.5-6)

¹ Jesu nämáne ju blitakrä Ngöböbe kántita, jatani nikenta angwane ni iti ja töitikaka ben kákwe niebare ie:

¡jo! Diriká, ju krikri be bá nuäre nuäre janknu. Já krikri ketani jabti jabti tuen, niebare kwe Jesuye.

² Jesukwe niebare mda ie:

Ju kuinquin mun okwä nibi btä, ye abko köböitira jire ju se juandi ngwarbe jire jökrä, aisete já ketani jabti jabti se juandi jökrä temen, niebare Jesukwe nitre ja töitikaka benye.

Dre rakadiká ká mrä kánenkri

(Mateo 24.3-28; Lucas 21.7-24; 17.22-24)

³ Yebti Jesu nikani ju blitakrä Ngöböbe btä nakri, kánti namani tákänintbe Ngitio Olibo bti káin, okwä namani ju blitakrä Ngöböbe kukwäre angwane, Pedro, Santiago, Juan btä Andrés kákwe niebare kaibe ie:

⁴ Ju blitakrä Ngöböbe juandi ngwarbe nini makwe, ¿ye abko rakadiká ñongwane nun tö gai? Arato kukwe ye rakadreká ñongwane amne bá mikadi ño nunye abko makwe niedre nunye, ie nun tö nibi, niebare kwetre Jesuye.

⁵ Abtä Jesukwe niebare mda ietre:

Bäri káne abko, nitre ni ngökaka ye ngániene munkwe ja ngibia kuin,

⁶ ñóbtá ñan angwane ni jatadi kwati ti kábti kákwe niedi krörö: Ti abko Ni Dianinká Ngöbökwé ara tá nete, niedi kwetre, ye kákwe ni kwati ngökadi.

⁷ Mdakäre abko, munkwe kukwe krörö gadi: nitre tädi rüre jabe kwárikwári nete sete abko gadi munkwe angwane mun ñan rekwetaka, ñóbtá ñan angwane kukwe ye rakadiká kore abko erere rabadi nakenká. Akwa ye ngwane ká mrä ngámi nüke abko raba gare munye,

⁸ ñóbtá ñan angwane juta kwatirekwatire rabadi rüre jabe kwárikwári amne nitre nünanka ká ketareketare te rabadi rüre jabe kwárikwári. Erere arato, dobo rabadi nakaenká ká ketareketare temen kwárikwára amne ni kwati rabadi mrö nike krübäte arato. Akwa ye ngwane abko ja tare nika jatadi krire kena ká nebtá, niebare Jesukwe.

⁹ Bti Jesukwe niebareta mda nitre ja töitikaka benye:

Munkwe ñan dikaka okwä kware mun rüre ngátáite, ñóbtá ñan angwane nitre israelita kákwe mun kitadi ngise sinagoga yete nitre kritoboreye. Ne kánti mun kwata metadi kwetre. Erere arato, jrei kri amne gobran kri ñakare

israelita, ye ngwärekri mun jänäin ngite tödekabtä tibti, akwa ye ngwane abko tikwe dre dre nuenbare abko kräke kä rabadi kuin munye blitakäre tibtä nitre ye ngwärekri, abkokäre mun jänäin ngite.

¹⁰ Angwane kä ne ngämi niken ta, känenkri kukwe kuin tibtä, ye rabadi diribare ni kä jökräbtiye angwane batibe ti jatadita.

¹¹ Akwa mun järekadit ngite nitre kritobore ngwärekri angwane, munkwe dre niedi ja kriere, yebtä munkwe ñan töbika, ñobtä ñan angwane Ngöbö Üai Deme tädi munbe. Mden kisete munkwe ño niedre, ye niarakwe mikadi gare munye, erere munkwe nie ja kriere.

¹²⁻¹³ Kukwe ye rakadikä kore munbtä, ñobtä ñan angwane ni kwati mätä rabadi tibtä abko mätä rabadi munbtä tödekabtä tibti arato. Aisete ni tödekaka tibti abko etba kwe käkwe kitadi ngise müre ketadre; ngäbäre tödekaka tibti abko rün kwe käkwe kitadi ngise müre ketadre tödekabtä tibti. Erere arato, ngäbäkrekwe rün kwe kitadi ngise müre ketadre tödekabtä tibti abko rabadi nakenkä kore ja täritäri nitre tödekabtä tibti yebtä; akwa nire nire tä nüne angwane, ti ñan rükandite ni jökrä ngwärekri kwe, ni ye abko tikwe dianditari.

¹⁴ Yebti Jesukwe niebareta mda ietre:

Ti bike kukwe niere, btä munkwe töbikadre kri abko krörö: Ni iti ngwarbe käme käkwe jändrän deme Ngöbökwé mikadi ngwarbe jae, btä Ngöbö mätä jatadi tikani Danielikwe abko kä nin te rabadre abko te rabadi. Ni ye kwrere rüka mun okwäbti, ye ngwane abko mun tädre Judeate ye abko gitia mintokwäre.

¹⁵ Amne mun mden mden tädre jubti käin* ye abko ñan rika jändrän tuenta jire chi gwi jae amne mun gitia jirekäbe;

¹⁶ amne mun mden mden tädre sribire tirete ye abko ñan rika dän tuenta jire chi gwi jae, akwa mun gitia gwängwarbe jirekäbe.

¹⁷ Akwa meri doboko doboko amne meri kwe ngäbäre kiakia kianbtä, ye abko bobre jakän, ñobtä ñan angwane niaratre ñan raba ngitie jötrö.

¹⁸ Akwa mun gitiadre ye abko ñan rakadrekä kä ñüre näire abko munkwe ribe Ngöböye, ñobtä ñan angwane tare näin jötrö kä ñüre näire aisete.

¹⁹ Munkwe ribe kore Ngöböye, ñobtä ñan angwane Ngöbökwé kä dätebare kena angwane ni kä nebtä ngämi ja tare nike krübäte dikaro abti kä nuke mtare abko erere ja tare nikadi kri krübäte kä ye ngwane. Yebti ñan ja tare nikadreta mda ye kwrere.

²⁰ Ye abko, Ngöbökwé ñan köbö krötadre jötrö käne ja tare nikakrä, ye ngwane ni ñan rabadre dianintari jire iti, akwa ni dianinkä jakrä Ngöbökwé abko Ngöböta tarere, aisete köbö ja tare nikakrä krötadi jötrö kwe.

²¹ Ne aisete, kä ye ngwane kukwe raba nakenkä kore angwane, nane ni mdakwe niedre krörö munye: ¡Ni Dianinkä Ngöbökwé abko tä nete tuen! niedi kwe, o ¡Ni Dianinkä Ngöbökwé tä sete tuen! niedre kwe, akwa munkwe ñan kukwei mika era,

²² ñobtä ñan angwane kä ye ngwane ni kwati jatadi ja bä mike Ni Dianinkä Ngöbökwé kwrere amne ni kwati jatadi ja bä mike ni Ngöbö kukwei niekä kwrere. Niaratre käkwe sribi krikri ñan tuabare nuendi kabre bätäkä ngwarbe ni mda mda ngökakäre amne rabadre ni dianinkä jen jakrä Ngöbökwé ara jire ngökö, ne ngwane ngökadre kwetre, akwa ñan rabadi ngökö.

²³ Ne aisete kukwe ye ngämi nakenkä, känenkri tita mun mike mokre biare, abtä munkwe ñan dikadrekä okwä kware, niebare Jesukwe nitre ja töitikaka benye.

* **13:15 tädre jubti käin.** Ju nitre israelitare abko kiare bti käin, aisete nuäre dikakrä bti ta.

*Jesukristo jatadita**(Mateo 24.29-35,42,44; Lucas 21.25-36)***24** Jesukwe niebareta ietre:

Ja tare nikadi kri nini tikwe, yehti ñänä se rötadite amne kä rabadi iko jökrä. Erere arato, sö se ñan trä rabadre mda

25 amne muke käinta se abko rabadi betekä timontimon amne jändrän kä käinbti se abko rabadi grükekä arato.

26 Ye angwane, ti Ni Kä Nebtä Ngobo abko jatadi tuen ja di kri bä nuärehti mütabti kä käinbti sete abko ni jökrä käkwe tuadi.

27 Angwane tikwe angeletre juandi, käkwe ni dianinkä jen jakrä ükadikrö jökrä ketetibe. Ni dianinkä jen jakrä nünanka nindrini, kä driri, sekri, nekri abko ükadikrö jökrä kwe.

28 Bti Jesukwe niebareta mda:

Mdakäre abko, higokrie btä kukweta nakenkä ño, yehtë munkwe ja töitika abko krörö: Higo küdeta niren mräre mda amne käta nebe mräre btä arato angwane, kä töre tära kite nüke ja ken abko munta gaen,

29 ye kwrere arato kukwe nini tikwe ye jata nakenkä jökrä mun okwäbti angwane, ti Ni Kä Nebtä Ngobo nükerate ja ken jukwehtë abko rabara gare munye.

30 Ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Nitre nünanka kä nehtë ngämi krüte jökrä, ye känenkri kukwe nini tikwe ye erere rakadikä jökrä.

31 Mdakäre abko, kä käinta se btä kä temen ne abko Ngöbökwë gadikä jökrä, angwane rikadi ta, akwa ti kukwei abko rabadi kärekäre.

32 Akwa ti jatadreta köbö mdente amne ñänä okwä nuäi ti jatadreta ye abko gare ñakare jire chi ni mda mdaye, angele kä käinbti ie gare ñakare amne Ngöbö Odei ie gare ñakare arato, akwa Ngöbö ni Rün aibe ie tä gare kaibe.

33 Ye kwrere arato, ti jatadita ñongwane gare ñakare munye. Mden kisete, munkwe ja mika juto käre ti ngibiare ngäbti amne munkwe blita käre Ngöböbe,

34 ñobtä ñan angwane ti näinta, bti ti jatadita, ye abko rakadikä ño ti bike bä mike krörö munye: Ni iti jatani yäke mente kä mdabti käkwe sribikä kwekwe mikaninte ju ngibiare jakrä, bti sribi biani jene jene kwe ietre angwane, jukwe ngibiaka abko ie ju ngibiamna kuin kwe jakrä. Ni ye namani niara ngibiare ngäbti.

35 Ye kwrere abko, ti ju bkänkä kwrere käta mun mikete, aisete munkwe mokre jabti ti ngibiakäre ngäbti, ñobtä ñan angwane mun Dänkien ju bkänkä rükadita dere ya, kä ruäre ya, kä ngwen ja ken dekä ya o kä ngwenbti dekä ya, ñongwane abko gare ñakare jire chi munye.

36 Ye mden kisete, nane batibe ti jatadreta ñongwane abko, ie mun kwan jäme ngwarbe, mden känenkri munkwe ti ngibia ngäbti käre.

37 Munkwe ti ngibia ngäbti tita niere munye, ye ñan mun aibeye tita niere amne ni jökrä käkwe ti ngibiadre ngäbti abkokäre tita niere munye. Abko kore se, niebare Jesukwe.

14*Jesu rüe tö namani kain ngite tiebe**(Mateo 26.1-5; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53)*

¹ Yebti Pascua* köböi namanina köböbube. Pascua köböi angwane abko bieta Te Lebadura Ñakare Bante kweta nämane Ngöbö mikakäre ütiäte nämane bämän krati angwane, ye känenkri ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre btä Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre abko käkwe Jesu kadre ngite müre ketadre ño tiebe abko namanintre ngibiaretari kisere.

² Akwa nane ni kwati krübäte nämane Jerusalén Pascua köböikrä käkwe rüdre bentre Jesu dokwäre, aisete Pascua näire ñan nuendre, niaratre namani niere.

*Meri iti käkwe ñö rä bäne kekani Jesubti
(Mateo 26.6-13; Juan 12.1-8)*

³ Kä ye ngwane abko, Jesu nämane Betaniate tākänintbe mesabtä mröre ni kädian nämane Simón kánti. Jesu ngämi Simón ye miketa kuinta, känenkri kädian nämane lebroso arato abko kánti Jesu nämane. Angwane batibe meri nükani iti ñö rä bäne ütiäte kri kädian nämane nardo ngwena já bá ngwen kädianta alabastro dátebare boteare te. Nardo ye abko ñan nämane mritani jire ñöbe abko meri ye jatani ngwena. Meri ye abko käkwe ñö rä bäne jue tikani, bti kekani kwe Jesu dokwäbti se kwrere.

⁴ Yebtä ni nämane siba gwi abko ruäre moto namani romon. Abtä namani niere jae kwärikwäri: ¿Se ñöbtä meri se tä ñö rä bäne ütiäte kri iente ngwarbe se?

⁵ Ngwian ganainta bäsi kä kwati jire näre, btä ñö rä bäne se rürümoindre, bti ni bobre bobre die mikadre bá amarebti ininte ngwarbe kwe se, namanintre niere kore jae kwärikwäri meri yebtä, bti namani ngren ngren bti.

⁶ Abtä Jesukwe niebare mda ietre:

Munkwe ñan meri ne nika. ¿Se ñöbtä abko mun nibi nike krübäte dikaro? Meri ne käkwe jändrän kuin nuni tikrä,

⁷ ñöbtä ñan angwane nitre bobre bobre tädi käre mun ngätäite nete, ye abko mun tö rabadre die mikai ñongwane, erere munkwe die mikadre; akwa ti abko ñan tädi kärekwäre munbe nete.

⁸ Ne aisete jändrän kuin rabadre bare tikrä meri neye, erere nuni kwe tikrä, ñöbtä ñan angwane ñö rä bäne kiri kwe ti ngrabare, yebti abko ti miri juto biare kwe doboi mikadre.

⁹ Ye abko, ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Kukwe kuin tibtä ye kädriedi mdente mdente erere, ye kánti meri ne käkwe jändrän kuin nuni tikrä mtare ne kädriedi arato, aisete jändrän kuin nuni meri nekwe, yebtä rükadita töre. Abko kore se, niebare Jesukwe ietre.

*Judakwe Jesu kitani ngise
(Mateo 26.14-16; Lucas 22.3-6)*

¹⁰ Yebti, ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre btä Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre abko käkwe Jesu kadre ngite müre ketadre ño tiebe abko namanintre ngibiaretari kisere. Ye ngwane ni ni jätäbti nibu ja töitakaka Jesube abko iti kädian nämane Judas Iscariote abko nikani nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre kánti Jesu kitakäre ngise ietre.

¹¹ Judas nikani Jesu kite ngise gani kwetre angwane, kä namani nuäre btätre, käkwe ngwian bian braibare Judaye, bti Judas nikani. Ye ngwane Judas namani kä kuin ngibiare kisere jae, Jesu kitakäre ngise.

* **14:1 Pascua.** Nitre israelita käkwe Pascua köböi mikani ütiäte, ñöbtä ñan angwane kira nämane ngite kä Egiptote angwane, Ngöbökwé tikaninte Pascua köböibtä. Pascua abko käta "niken bäre ta" niere. Köbö yebtä angele ni kämikaka nikani nitre israelita bäre ta amne kämikani ñakare kwe, aisete Ngöbökwé köbö Pascua mikamna ütiäte nitre israelitaye.

Jesukwe mröbare mrä nitre ja töitikaka benbe

(Mateo 26.17-29; Lucas 22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26)

12 Abti bämän krati lebadura ñakare bante kweta nämane Ngöbö mikakäre ütiäte jae, ye köböo nukaninta kena. Köbö ye näire kordero kämika nämane kwetadre Pascua köböite angwane, nitre ja töitikaka Jesube käkwe niebare ie:

¿Mrö kwetadre Bieta Pascuakrä ye abko nunkwe sribedre mdente makrä, ie ma tö nibi? niebare kwetre Jesuye.

13 Abtä nitre nibu ja töitikaka Jesube, ie Jesukwe niebare:

Mun nän juta Jerusalén sete. Ye kánti ni brare tädi iti ñö ngwena kantrate abko rükadi ngätäi munbe ji ngrabare. Ni ye rika mdente gwä, kánti mun rika.

14 Mun rika nebe gwi angwane, munkwe nie krörö ju bkänkäye: Dirikäkwe mrö Pascua köböikrä kwetadi nitre ja töitikaka benbe abkokrä käta ükaninte mdente, ngwiantarimna kwe, munkwe nie kore ie.

15 Angwane ju mikani bobu jabti käin, te kä tädira ükaninte biare mrökrä, kánti mun jänäin kwe. Ye kánti munkwe mrö sribe biare nunkrä. Abko kore se, niebare Jesukwe.

16 Erere bkänä, nitre nibu ja töitikaka nikani, namani jutate Jerusalén angwane, Jesukwe kukwe niebare ño ño ietre, erere kwani ietre, kánti mrö sribebare kwetre kwetadre Pascuate.

17 Yehti kä jatanina diore dere angwane, Jesu nikani mröre mda nitre ja töitikaka benbe.

18 Nämane mröre angwane, niebare kwe ietre:

Ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Mun mrökä tibe ketetibe, ne ngätäite nita iti käkwe ti kitadi ngise ti rüeye gare kuin tie, niebare Jesukwe.

19 Abtä nitre ja töitikaka ben namani ulire jökrä batibe, kä namani niere itire itire ja täritäri Jesuye:

¿Tikwe nuendi ya gwari? namani ngwentari itire itire Jesuye.

20 Abtä Jesukwe niebare mda ietre:

Mun ni jätäbti nibu, ye ngätäite nita iti käta ban mike tibo gwaire tibe blato kwatibe te, ye abko käkwe ti kitadi ngise.

21 Akwa ti, Ni Kä Nebtä Ngobo abko müre ketadi ño, ye tä tikani Ngöbö Kukweibtä abko erere rakadikä. ¡Akwa ni ti kitaka ngise abko ñan bobre jakän ya! Ni ye nin däredre näre abko därebare, niebare Jesukwe ietre.

22 Yehti nämane mröre jökrä angwane, Jesukwe ban diani kunti kisete, käkwe kuin niebare btä Ngöböye, bti ötaninbtä kwe, bti biani kwe nitre ja töitikaka benye, käkwe niebare ietre:

Ban ne abko ti ngätä ara. Ne kaen ngäbti munkwe, bti munkwe kweta, niebare kwe ietre.

23 Bti uba döi nämane basote abko Jesukwe diani kisete, bti kuin niebare btä kwe Ngöböye, bti biani kwe ietre. Niaratre jökrä käkwe ñani,

24 bti Jesukwe niebare ietre:

Uba döi ne abko ti därie tikwe ara amne Ngöbökwé kukwe ükadite btin munbe ye abko rabadí bare täte jökrä ti därie nebti. Erere arato, ti därie rimiadite ni kwati kräke.

25 Mdakäre abko, ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Ngöböta gobrane ye kánti tikwe uba döi btin ñadita, akwa ti ngämi ñaen yete, känenkri tikwe ñan ñadreta jire chi abko ti tö nibi niei munye. Abko kore se, niebare Jesukwe nitre ja töitikaka benye.

Pedro käkwe Jesu rükandite, niebare Jesukwe

(Mateo 26.30-35; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38)

²⁶ Yebti Jesu btä nitre ja tötikaka ben käkwe ka Salmobtä niebare ünän, bti nikanintre Ngitio Olibobti.

²⁷ Angwane Jesukwe niebare nitre ja tötikaka benye:

Mun jökrä gitiadi iti iti kwäräkwärä tibtä mentokwäre gare kuin tie, ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukwei kätä niere krörö, kätä ti bä mike obeja ngibiaka kwrere amne mun abko obeja tikwe kwrere:

Tikwe obeja ngibiaka kämikadi angwane, obeja kwe abko gitiadi kratikrati kwäräkwärä,

Zacarias 13.7

abko Ngöbö Kukwei tä niere kore munbtä.

²⁸ Akwa ti müre ketadi, bti ti rükadita nire angwane, ti näin mun ngäbti Galilea, kanti ni rabadita ketetibe jökrä, niebare Jesukwe.

²⁹ Abtä Pedro abko käkwe niebare mda Jesuye:

Ni jökrä käkwe ñan tödekadre mabti abko gitiadi, akwa ti abko ñan gitiadre jire chi mabtä, niebare kwe ie.

³⁰ Jesukwe niebare mda Pedroye:

Mtare deo, antlan ngämi ngwane bobu, känenkri ma reketaka tibe abko makwe rükandite bämä jire abko ti tö nibi niei metre mae, niebare kwe Pedroye.

³¹ Akwa Pedro abko namani ja kwete janknu Jesube, kä namani niere:

Ti müre ketadre siba mabe akwa ti reketaka mabe, tikwe ñan rükandrete jire chi, Pedro namani niere.

Erere ni mda mda ja tötikaka Jesube namani niere gwaire jökrä Jesuye.

Jesu nikani blite Ngöböbe Getsemani

(Mateo 26.36-46; Lucas 22.39-46)

³² Yebti Jesu btä nitre ja tötikaka ben nikani nebe käkä Getsemani kanti angwane, Jesukwe niebare ietre:

Täke temen yete munkwe. Ti bike niken blite Ngöböbe, niebare kwe ietre.

³³ Yebti Pedro, Santiago btä Juan aibe ngwiani kwe jabe. Angwane Jesu moto jatani ulire amne moto namani bete krübäte ja jiebti,

³⁴ käkwe niebare nitre ja tötikaka ben nimä yeye:

Ti moto nibi ulire krübäte dikaro tie, aiseti ti kebera krüte nibi ruen tie, aiseti mun raba ti ngibiare nete, akwa munkwe ja ngwätei siba tibe amne munkwe ñan kibia, niebare kwe ietre.

³⁵ Ye btäräbe Jesu nikani bä mente temen se kwrere, kanti namani kitan-
intbe ngwärrere timonkwäre temen angwane, niara müre ketadre ye abko Ngöbökwé diandre niarabti ta abko btä blitabare krörö kwe Ngöböbe:

³⁶ Tata tikwe, ma raba jändrän jökrä nuene, aiseti tikwe ja tare nikadre, bti ti müre ketadre, ye ma tö dianin ti bäre angwane, makwe dian ti bäre. Akwa ma tö dreye tikrä, ye erere raba bare tibtä amne ñan ti töi abko erere rabadre bare, niebare kwe Rün Ngöböye.

³⁷ Bti nitre mikaninte nimä kwe ja ngibiare, kanti nikaninta angwane, nämane kibien kuin jökrä, btä namaninta angwane, niebare kwe Pedroye:

¿Ñänä okwä kratibe abko te kä ñan nü mae ja ngwätere blitakäre Ngöböbe ya? niebare kwe ie.

³⁸ Bti niebareta kwe ietre:

Diablu jatadi mun nuente ja käne, ye ngwane munkwe ñan ja mikadre ngite, abkokäre munkwe ja ngwäte amne munkwe blita jakrä Ngöböbe, ñobtä ñan angwane mun töi abko tä biare jändrän kuin nuene, akwa mun di ñakare, aiseti munkwe blita jakrä Ngöböbe, niebare Jesukwe ietre.

³⁹ Yebti Jesu nikani bliteta bobukäre Ngöböbe angwane, ño niebare käne kwe Ngöböye, ye arabe nikani niereta ja täritäri bobukäre.

⁴⁰ Yebti nitre nimä ja töitikaka Jesube, ye kánti Jesu nikaninta angwane, namani kibien kuin jökrä, ñobtä ñan angwane köbö namani krübäte ietre, aiseite okwä kwata namani neketekäbe jabtä köbö kisete, btä Jesu namaninta angwane, ño niedre kwetre Jesuye ñan namani nuke gare ietre.

⁴¹ Yebti Jesu nikaninta bämäkäre bliteta Ngöböbe. Blitabareta kwe Ngöböbe, bti jatani nüketa angwane, niebare kwe ietre:

¿Mun tä kibien amne mun tä jadüke janknu ya? Munkwe kibianirira dbe. Nitre kukwe kämekäme nuenkä abko kisete ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne kitadi ngise ye abko käi nüra,

⁴² aiseite ni ti kitaka ngise tiebe ti rüeye abko nükerä tibtä, aiseite näin krö, bränta, niebare Jesukwe ietre.

Jesu kani ngite

(Mateo 26.47-56; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11)

⁴³ Jesu nämäne blite kore, ye btäräbe ni ja töitikaka ben ni jätäbti nibu, ye ngätäite ni iti kädian nämäne Judas Iscariote ye ara jatani nuke Jesu kánti. Judas ye abko nämäne näin ni kwati jie ngwena. Nitre jatani Judabe ye abko nämäne näin ngitra ngwena kisete amne ruäre abko nämäne näin krito ngwena kisete. Nitre ye abko nämäne näin nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien käbti amne Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre ye käbti amne nitre unbre ji dokwäte käbti arato.

⁴⁴ Angwane Judas, Jesu kitaka ngise ye abko käkwe nitre töi dianina käkwe niebare ietre:

Nire demain tikwe mun okwäbti ye abko Jesu ara, aiseite munkwe niara ye ka ngite. Mun rika ngwena, niebare kwe ietre.

⁴⁵ Ye erere bkänä, Judas jatani nuke, ye btäräbe nikani Jesu kánti, käkwe niebare krörö ie:

¿Dirikä! niebare kwe.

Bti Jesu demainbare kwe.

⁴⁶ Angwane nitre jatani Jesu rüere ye käkwe krötani Jesu ken, nakwani btä, käkwe kani ngite.

⁴⁷ Ye btäräbe ni ja töitikaka Jesube nämäne iti käkwe ngitra dianinkä kwatate, bti ni klabore ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkienkwe ye olo tikaninkä ta kwe ie.

⁴⁸ Yebti nitre nikani Jesu kaen ngite, ye ie Jesukwe niebare krörö:

¿Ñobtä abko bäsi ni gokä kri krübäte rüere ngitra jäta niken amne krito jäta niken, kwrere jire mun kite ngwena ti rüere ti kakäre ngite ye?

⁴⁹ Käre köbö kwatirekwatire tita dirire ju blitakrä Ngöböbe kántita temen mun ngätäite, akwa mun ñakare ti kaen ngite. Akwa dre dre rakadrekä tibtä tä tikani mekera Ngöbö Kukweibtä abko erere rabadre bare tibtä, abkokäre munta ti kaen ngite mtare, niebare Jesukwe.

⁵⁰ Jesukwe ñäkäbare kore, ye btäräbe nitre ja töitikaka ben käkwe kä mikaninkä batibe jökrä btä amne ngitiani iti iti kwäräkwärä amne niaratre käkwe Jesu mikaninte kaibe rüeye.

⁵¹ Jesu jänikani angwane abko, ni bati nämäne näin ja mrianinte dän aibe te abko nikani siba Jesu jiebti. Ni ye gani Jesu rüekwe angwane neketaninte ietre,

⁵² akwa niarakwe dän jabtä tikanintbe, bti ngitiani bütiere.

Jesu jänikani Sanedrin ngwärecri

(Mateo 26.57-68; Lucas 22.54-55,63-71; Juan 18.12-14,19-24)

⁵³ Angwane Jesu jänikani ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien gwiriete. Jänamani angwane, ni blitaka ni mda mda diäre dänkientre käkwe ja

ukaninkrö, btä nitre unbre ji dokwäte käkwe ja ükaninkrö. Arato Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre nükani ja ükekrö bentre.

⁵⁴ Jesu jänikani angwane, Pedro abko jatani bä mente temen siba Jesu jiebti. Yebti nikani nebe ju bäre ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien ye kánti. Pedro nikani siba ki teri angwane, guardia ju blitakrä Ngöböbe ngibiabtikä nämáne tákänintbe, ye kánti Pedro namani tákänintbe siba ñukwäbtä, ñukwä träse.

⁵⁵ Angwane nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre amne nitre sribikä Sanedrinbe namani kukwe kánene Jesu rüere Jesu kitakäre ngise müre ketadre. Akwa kukwe era erere ñan namani kwen ietre Jesu rüere,

⁵⁶ ñobtä ñan angwane ni kwati namani kukwe ngwarbebe niere Jesu rüere, aiseté ja kukwei ñan namani nükebti gwaire jökrä ietre.

⁵⁷ Yebtä ni ruäre käkwe kukwe kánäbare ngwarbe mda Jesu kitakrä ngise bäri abko namani niere krörö:

⁵⁸ Ju blitakrä Ngöböbe mikani ni kä nebtäkwe, se abko tikwe juandi ngwarbe jökrä, abti köböməkäre angwane, tikwe ju mdara jire mikadita täte, akwa ñan ni kä nebtäkwe mikadi, nieba kwe nun okwäbti, niebare kwetre Jesu rüere.

⁵⁹ Kukwe kánäbare ngwarbe kwetre ni ngökakrä Jesu rüere, akwa ñan namani nükebti gwaire jökrä ietre.

⁶⁰ Yebtä abko ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien nükani dikekä krö ni jökrä ngätäite, käkwe niebare Jesuye:

¿Kukwe nie nibi ma rüere, se ño metre amarebti ma nibi kwekbe jirekäbe ye? niebare kwe Jesuye.

⁶¹ Akwa Jesukwe nin ñäkäbare käre, namani kwekbe jirekäbe. Abtä ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien käkwe niebareta bobukäre Jesuye: ¿Ma abko Ni Dianinkä Ngöbökwé ara ya amne ma abko Ngöbö Kri Odei ara ya? niebare kwe Jesuye.

⁶² Jesukwe niebare mda ie:

Jän. Ti abko niara ara amne kä bäri ütiäte kri Ngöbö Di Kri Jändrän Jökrä Nuenkrä ye küde ruenkri munkwe Ni Kä Nebtä Ngobo tuadi tákänintbe. Erere arato, jatadita mütabti káinta sete angwane munkwe tuadi, niebare Jesukwe.

⁶³ Angwane ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien ye moto namani romon, käkwe dän ngianinkä seenen jabtä romone, käkwe niebare krörö:

¿Tä ñäke kore, se abko ni mda mda käkwe niara kitadre ngise amne batibe ngite, nikwe niedre ya?

⁶⁴ Ñakare, ñobtä ñan angwane niarakwe ñäri tare Ngöbö rüere, ye nunkwe kukwe nurira ñan ñan, aiseté munkwe töbikadi ño mda kräke, niebare kwe.

Ni jökrä käkwe niebare:

Niara ngite, aiseté müre ketadre, namanintre niere gwaire jökrä.

⁶⁵ Ye ngwane ni ruäre namani káli kite Jesubtä. Ni ruäre abko namani dän kukwän mäke Jesu okwäbti, bti namani mete, namani mete, bti namani niere ie:

Ma Ngöbö Odei mata niere, aiseté nirekwe ma miti, niere metre nunye, namani niere ie.

Angwane guardia ju blitakrä Ngöböbe ngibiabtikä abko namani Jesu mete arato.

Pedro käkwe Jesu rükaninte

(Mateo 26.69-75; Lucas 22.54-62; Juan 18.15-18,25-29)

⁶⁶ Jesu nämáne gwi Sanedrin ngwärekre angwane, Pedro abko nämáne ju bäre ngüsrüta temen angwane, ni merire iti sribikä ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkienkwe abko jatani angwane,

⁶⁷ Pedro nămane tăkăninbe űukwăbtă űukwă trăse, btă meri ye okwă namani, mikani űărăre kuin kwe, bti niebare kwe ie:

Jesu Nazarebo se ben ma nămane dikekă siba arato, niebare kwe ie.

⁶⁸ Angwane Pedrokwe ja rűkaninte, kăkwe niebare mda ie:

Ni kădianta makwe, ye gare űăkare jire chi tie, aisete mata blite drebtă, ye űan nebe nűke gare tie, niebare kwe.

Bti naninkrô, nikani jukwebtă angwane, btărăbe antlankwe ngwănănbare.

⁶⁹ Bă raire erere, meri sribikă ye arabe jataninta angwane, okwă namaninta Pedrobtă bobukăre angwane, namani niere ni mda mdaye:

Ni noko reketaka Jesube arato se, namani niere.

⁷⁰ Akwa Pedrokwe ja rűkaninteta.

Bti bă raire erere angwane, nitre nămane yete kă namani niere Pedroye:

Ma Galileabo, űobtă űan angwane ma blite niaratre kwrere, bă amarebti ră jire mata nekete űăkare Jesube, ma nibi niere yere, namanintre niere ie.

⁷¹ Angwane Pedrokwe ja kukwei bianinta amne niarakwe űan kukwe niedre metre ne ngwane, Ngôbôkwe ngűrűn mikadre btă namani niere, kăkwe niebare mda:

Ni kădekata Jesu munkwe, ni ye abko gare űăkare jire chi tie, niebareta kwe.

⁷² Ye btărăbe antlankwe ngwănănbare bobukăre angwane, Jesukwe kukwe niebare krôrô Pedroye abko nűkaninta tôre ie: antlan ngămi ngwăne bobu, kănenkri makwe ti rűkandite bămă jire, niebare Jesukwe ie, ye nűkaninta tôre ie angwane, niara moto nôtaninte, kăkwe ja műaibare kri.

15

*Jesu jănikani ngite Pilato ngwăreki
(Mateo 27.1-2,11-14; Lucas 23.1-5; Juan 18.28-38)*

¹ Kă nűkani ngwen dekă angwane, nitre sribikă Sanedrinbe amne nitre blitaka Ngôbôbe ni mda mda diăre dănkientre, nitre unbre ji dokwăte btă Kukwe Biani Ngôbôkwe Moiséye dirikătre kăkwe ja űkaninkrô ketetibe jôkră mda, kăkwe Jesu măkătemnbare, bti jănikani ngite Pilato ngwăreki kwetre.

² Angwane Pilatokwe niebare ie:

¿Ma abko jrei nitre israelitakwe bkănă ya? niebare kwe Jesuye.

Jesukwe niebare mda Pilatoye:

Jăn. Era metre ti ara, niebare kwe ie.

³ Angwane ni blitaka Ngôbôbe ni mda mda diăre dănkientre namani kukwe niere bătăkă ngwarbe Jesu rűere kitakră ngise.

⁴ Abtă Pilatokwe niebareta Jesuye:

Kukwe keta kabre, btă ma ngite nie nibi ma rűere. ¿Se űobtă abko ma nibi kweke dikaro yere? niebareta Pilatokwe Jesuye.

⁵ Akwa Jesu namani kwekbe janknu, nin űăkăbare jire chi kwe Pilato kăre. Jesu űan tô namani rabai tikaninte namani tuen Pilatoye, aisete Pilato űan tôi namani krűtare mda Jesubtă.

*Jesu kitani ngite műre ketadre
(Mateo 27.15-31; Lucas 23.13-25; Juan 18.38-19.16)*

⁶ Kă kwatirekwatire bieta Pascua năire ni ngite ngătăite nire tikadrete Pilatokwe, kără nămane ie abko erere nămane tikete

⁷ abko erere ye năire ni kădian nămane Barrabás abko nămane ngite ni mda mdabe. Ni ye abko nămane ja rűere gobran romanobobe angwane, ni műre ketani kwe abtă nămane ngite.

⁸ Ye ngwane ni nűkani kwati niere Pilatoye:

Kăre mata ni ngite tikete iti kă kwatirekwatire. Ye kwrere makwe ni ngite tikadrete iti abko nun nibi ribere mae, niebare kwetre ie.

⁹ Pilatokwe niebare mda ietre:

¿Jrei nitre israelitakwe ye tikadrete tikwe abko ie mun tö nibi ya? niebare kwe ietre.

¹⁰ Pilato abko käkwe niebare kore, ñobtä ñan angwane ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre namani mokrere Jesube, abtä kitani ngite kwetre abko ganina Pilatokwe btäre, aisete niebare kore kwe.

¹¹ Akwa ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre namani ni jökrä töi den jakri abko käkwe Barrabás tikatemna abkokäre.

¹² Akwa Pilato tö namani Jesu tikaite, käkwe niebare mda ietre:

¿Jrei nitre israelitakwe nieta munkwe, sebtä abko tikwe dre nuendre, ie mun tö nibi amarebti yere? niebare kwe ietre.

¹³ Jötrö ngwarbe ni jökrä namani ngrente, kä namani niere Pilatoye:

¡Müre kete krusobtä! namanintre niere gwaire jökrä.

¹⁴ Abtä Pilatokwe niebareta mda ietre:

¿Drebtä ni nekwe ja mikani ngite amarebti, mun nibi müre ketamna krusobtä tie yere? niebare Pilatokwe ietre.

Yebtä namani ngrente bäri jume mda, kä namani niere:

¡Müre kete krusobtä, müre kete krusobtä! namanintre niere Pilatoye.

¹⁵ Akwa Pilato tö namani ni jökrä moto mikai nuäre, aisete Barrabás tikaninte kwe, akwa Jesu abko kwata metamna köbti kwe amne biani kwe rükä romanoboye müre ketadre krusobtä.

¹⁶ Nitre rükä nikani Jesu ngwena mda ju gobrankwe ye kanti. (Kä ye abko kädian nämane pretorio). Angwane nitre rükä käkwe ja ükaninkrö jökrä ketetibe Jesu mikakäre yakrä jae,

¹⁷ käkwe dän bä tain kita nämane jabtä jreikwe, ye kwrere kitani Jesubtä, bti jrei kri käkwe korona kitadre ja dokwäbti, ye kwrere kri tukwä krübäte sribebare koronare kwetre, bti mikani Jesu dokwäbti kwetre.

¹⁸ Yebti namanintre Jesu mike yakrä jae, kä namani niere:

¡Ma jrei nitre israelitakwe, nunta ma mike ütiäte kri mtare! namani niere kore Jesuye.

¹⁹ Bti nikanintre Jesu mete dokwäte ta kritobti, nikani käli kite Jesubtä, bti nierare namanintre nebe ngukudokwäbti temen Jesu ngwärecri.

²⁰ Jesu mikani yakrä kore kwetre jae, bti dän bä tain drüne ye tikaninteta Jesubtä kwetre, bti dän Jesukwe ara kitaninta btä kwetre. Yebti nikanintre Jesu ngwena müre ketadre krusobtä.

Jesu metani krusobtä

(Mateo 27.32-44; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27)

²¹ Jesu jänikani kwetre angwane, ni iti kädian nämane Simón abko Alejandro btä Rufo rün Cirenebo nämane Jerusalén bäre, jataninante, nükani ngätäi bentre angwane, kruso btä Jesu müre ketadre abko nitre rükä romanobo käkwe Simón mikani ngwena Jesukrä.

²² Bti nikanintre nebe kākä Gólgota kanti. Kä Gólgota ye abko “Ni dokwä kroko käi” nieta abko kanti nikanintre nebe Jesube.

²³ Angwane krikä kwaka kädianta mirra mritani uba döibe mni mni biani ñadre kwetre Jesuye, akwa Jesukwe ñan kani ngäbti.

²⁴ Ye btäräbe nitre rükä romanobo käkwe Jesu metani krusobtä, bti tö namanintre dän Jesukwe ñäkäitbe jabti, käkwe ja gani dän yebtä.

²⁵ Ñänä okwä krä ökän näre dekä angwane, Jesu metani krusobtä nitre rükäkwe.

26 Angwane “NI NE ABKO JREI NITRE ISRAELITAKWE,” tikani kore kri kukwāntā metani Jesu dokwā kānti kāin krusobtä. Ye abko ñobtä Jesu nāmane ja ngie nuen krusobtä gadre abkokāre.

27 Jesu metani krusobtä angwane, nitre gokā metani nibu krusobtä kāin arato niarabe gwaire. Iti mikani niara küde ruenkri amne iti mikani niara küde ngeberekri.

28 [Ne abko nāmane tikani krörö kira Ngöbö Kukweibtä, Ni kāmekāme ngätāite niarakwe ja ngie nuadi siba, nāmane tikani abko erere namani bare kore.]*

29 Angwane nire nire namani kite dikekā Jesu bäre, kā namani dokwā ngrüketbe ñākāre kwärā Jesuye, Jesu mikakāre ngwarbe jae, kā namanintre niere ie:

¡Jan jan! Ju blitakrä Ngöböbe se makwe juandi ngwarbe abti köbömākāre makwe mikadreta täte jökrā, makwe niebare,

30 aisetē ja denkā au mento krusobtä yete, bti ma jatata timon, namanintre niere Jesuye.

31 Ye erere arato, ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dānkientre btā Kukwe Biani Ngöbökwē Moiséye dirikātre namani Jesu mike yakrä jae, aisetē namanintre niere kwrere arato jae kwārikwāri Jesubtä:

Ni mda mda dianintari kwe, ¿se ñobtä abko ñan nebe ja dentari au se?

32 ¡Ni se Ni Dianinkā Ngöbökwē mikadre jrei nitre israelitakwe nieta kwe jabtā, aisetē ja diandrekā au krusobtä mento kwe sete angwane, nunkwe mikadi ütiäte jae! namanintre niere kore jae kwārikwāri.

Ye kwrere arato, ni nāmane nibu ja tare nike krusobtä kāin Jesube gwaire, ye namani Jesu mike yakrä jae siba.

Jesu krütani

(Mateo 27.45-56; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30)

33 Bti ñānā nükani ruäre kāin angwane, kā ngidianinte mda. Kā namani iko jökrā temen. Kā namani iko nebebe ñānā okwā krāmā dere.

34 Ñānā okwā krāmā nükani, ye btärābe Jesukwe ngratebare kri ja dibti krörö: Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? niebare kwe. (Nē abko: Ngöbö tikwe, Ngöbö tikwe, ¿ñobtä makwe kā mirikā tibtä jakān amarebti yere? nieta.) Abko mden niebare Jesukwe.

35 Jesukwe ñākābare kore, ye abko nitre ruäre nāmane yete kākwe kukwe nuani angwane, namanintre niere:

¿Ñan tä ni Ngöbö kukwei niekā kira kādian nāmane Elías käre jabtā, ja die mikakāre ya? namanintre niere kore.

Niebare kore kwe, ñobtä ñan angwane Jesukwe “Eloi” niebare angwane, namani ruen “Elías” kwrere ietre aisetē.

36 Ye btärābe, ni nāmane yete, ngätāite ni nikani betekā iti, kākwe jāndrān dān kukwān kwrere kā dianta esponja abko mritaninkā uba ñoi dimente, bti mākāninte kwe nörā krābtā, jatani ben, biani kwe ñadre tomnane Jesuye. Bti ni ye kākwe niebare:

Tuemetre yete. Elías rükadi den timon krusobtä yete ni okwābti ya, ari ngibiaretari, niebare kwe.

37 Akwa Jesu abko kākwe ngratebare bāri kri ja dibti mda, btärābe krütani.

38 Jesu krütani, ye btärābe dān ngutu ngetbo, bti ju blitakrä Ngöböbe nāmane ñākānintbe abko nianinkā kumu kāin nūkebe temen.

39 Jesukwe ngratebare, bti krütani ño nitre rükā dānkien romanobo okwābti. Abtä niebare mda kwe:

* 15:28 Versículo 28 abko ñan tä tikani manuscrito bāri kuinkuin btā.

Ni ne abko Ngöbö Odei era metre bkänä, niebare kwe.

⁴⁰ Ye ngwane, ni merire merire nämane ruäre, namani bä mente temen se kwrere okwä Jesubtä siba. Nitre merire nämane, ye ngätäite María Magdalabo nämane, btä José btä Santiago bäri bati meye María nämane, arato Salomé nämane.

⁴¹ Meri ye abko, Jesu nämane nüne Galilea angwane nämane nekete ben angwane, nämane niara die mike. Ye ngwane meri mda mda nämane kwati siba abko nämane nekete Jesube, aiseite nikani gwaire Jesube nebe Jerusalén. Meri ye abko nämane siba okwä Jesubtä.

Jesu doboi mikani

(Mateo 27.57-61; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42)

⁴² Ye ngwane abko, köbö jadükakrä känenkri, ni jökrä nämane sribi nuene biare jakrä jadüka mäträ, aiseite kä jatani dere angwane,

⁴³ José Arimateabo abko ie ja nükanu töre, nikani Pilato kánti, käkwe Jesu ngwäkä käräbare ie. José Arimateabo abko ni ütiäte kri sribikä siba Sanedrinbe. Ni ye abko, Ngöbö rükadre gobrane ni kwe ngätäite diribare Jesukwe nämane ngibiare kisere arato, aiseite nikani Jesu ngwäkä kärere Pilatoye.

⁴⁴ Josékwe Jesu ngwäkä käräbare Pilatoye angwane, Pilatokwe ja ngwiani nikenkä, ñobtä ñan angwane Jesu krütani jötrö krübäte, käkwe ni rükä romanobo dänkien käräbare iti, btä Jesu krütanina bkänä abko ngwianintari kwe ie.

⁴⁵ Nitre rükä dänkien käkwe Jesu krütanina bkänä niebare Pilatoye angwane, batibe Pilatokwe Jesu ngwäkä biamna Joséye.

⁴⁶ José käkwe dän bäri ütiäte kädianta lino kökani, btä Jesu ngwäkä krusobtä käin diani timon, mrianinte kwe dante, btä kä muanina biare jækwatate ni doboi mikakrä, te Jesu doboi mikani kwe, btä jä kri münaninkä kwe abko mikani kä mkä juere kwe Jesu doboibti.

⁴⁷ Angwane María Magdalabo btä María, José meye, nikani siba, okwäbti Jesu doboi mikani.

16

Jesu nükaninta nire

(Mateo 28.1-10; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10)

¹ Yehti köbö jadükakrä nikanina ta angwane, María Magdalabo, María Santiago meye, btä Salomé käkwe jändrän rä mane kökani mda mikadre Jesu ngwäkä ngrabare.

² Abti ñänä jatani gökökä krire käin bämante dekä angwane, nükanintre mda Jesu doboibti jändrän rä mane mikakäre ngrabare.

³ Nikanina nebe ja ken doboibti angwane, nikani niere jae kwärikwäri: ¿jä kri dikaro mikani doboibti ye, nirekwe mikadikä mento nie amarebti yere? namani niere kore jae ji ngrabare.

⁴ Namanina kánti angwane, nkrabare kwetere angwane, jä kri abko ñakare täte kä mkäbti amne kä mkäbe tökare se kwrere, btä okwä namanintre.

⁵ Bti nikanintre nikrenkä nguse kä mkäte angwane, ni bati btä dän nga ngwen bürere abko angele aibe nämane tākänintbe niaratre küde ruenkri, btä okwä namani angwane nekwetaninkä ni yehtë.

⁶ Akwa angelekwe niebare nitre merire yeye:

Mun ñan rekwetaka tibtä. Jesu Nazarebo müre ketani krusobtä, doboi mikani nete abko munta näin tuenta kánti, ye gare kuin tie, akwa Jesu ye

nürate nire, aisete ñakare nete amne kä mkä be nebe tökare niara täbti, mun jakwe tuen.

⁷ Mun rikata, käkwe nie krörö nitre ja töitikaka Jesube yeye btä Pedroye: Jesu nürate nire, bike niken Galilea ja ükärökäreta ketetibe munbe, kanti munkwe ja tuadita ben, niebare kwe munye ye kwrere, munkwe nie kore ietre, niebare angelekwe nitre merire yeye.

⁸ Yebti nitre merire nimä ye nikaninta angwane, nikani betekä ngitieta dobobti mentokwäre, ñobtä ñan angwane nekwetaninkä krübäte. Moto namani bete tükü tükü. Mden kisete namanintre grükekä jökrä ngrabare angwane, kä jürä namani krübäte dikaro btätre, aisete kukwe nakaninkä ño ño nin niebare jire chi kwetre ni mda mdaye abko kukwe nakaninkä kore Jesubtä. Ne abko kore.

Jesukwe ja mikaninta tuadre María Magdalaboye

⁹ Bämänte dekä, Jesu nukaninta nire angwane, María Magdalabo, btä üai käme nämane krä kükü juanintari Jesukwe, ye ara jire, ie ja mikani tuare käne Jesukwe.

¹⁰ Yebti nitre ja töitikaka Jesube nämane diäne müen abko, ie Jesu nukaninta nire, María jananbare niere.

¹¹ Jesu nukaninta nire jakwe tuani niebare Mariäkwe, akwa María nämane blite ngwarbe namanintre nütüre btä, aisete ñan kukwei mikani era kwetre.

Nitre nibu ja töitikaka Jesube, ie Jesukwe ja mikaninta tuadre

¹² Abti ni nibu ja töitikaka Jesube nikani juta Jerusalén bäre mento angwane, batibe Jesukwe ja bä kwitani jene, käkwe ja mikani tuare ietre ji ngrabare,

¹³ bti nikani mda, käkwe niebare nitre ja töitikaka Jesube mda mda yeye, akwa ñan kukwe mikani era kwetre arato.

Jesukwe sribi biani nitre ja töitikaka benye

¹⁴ Abti nitre ja töitikaka Jesube ni jätäbti iti nämane mröre angwane, batibe Jesu nükani ja mike tuare ietre. Akwa Jesu nukaninta nire, ye ni tuakatuaka käkwe niebare nitre ja töitikaka ben yeye abko ñan kukwei kani ngäbti jire chi kwetre, yebtä Jesukwe ñäkäbare ietre.

¹⁵ Bti Jesukwe niebare mda ietre:

Kukwe kuin tibtä, ye mun rika mike gare kä ketareketare temen.

¹⁶ Munkwe kukwe ye mikadi gare, ye nire nire käkwe kadi ngäbti angwane, ja ngökadi ñöte kwe ti käbti, ni ye abko Ngöbökwé dianditari, akwa nire nire käkwe ñan kukwe ye kadre ngäbti abko ñan diandretari kwe, akwa Ngöbökwé mikadi ja tare nike kri.

¹⁷ Angwane, nitre tödekaka tibti abko käkwe jändrän nuendi krörö ti diebti: Üai käme juanditari mento nibtä kwe, ni kukwei jenena gare ñakare ietre abko bti blitadi kwe Ngöbö Üai köböire.

¹⁸ Nane tbi krübäte diandre kisete kwe, arato nane kräkä krübäte ni kämikakrä ñadre kwe, akwa ñan jraindre kisete. Mräkäre abko, ni bren bren bti kise mikadi kwe abko rabadita kuinta ti diebti. Ye abko, nitre tödekaka tibti, ie kukwe rabadi bare kore. Abko kore se, niebare Jesukwe nitre ja töitikaka benye.

Jesu nikaninta kä käinbti

¹⁹ Ni Dänkien Jesu käkwe blitabare ünän kore nitre ja töitikaka benbe, bti Ngöbökwé kaninkä käin, nikani ben kä käinbti, kanti mikani tākäninte kwe ja küde ruenkri. Ye kwrere mikani bäri ütiäte kwe jae.

²⁰ Abti nitre ja töitikaka Jesube abko nikani mda kä ketareketare te. Kukwe kuin nuenbare Jesukwe abko nikanintre mike gare ni jökräye. Angwane jändrän ñan rabadre bare ja di jenbti abko namani nebe bare ietre Jesu diebti, niaratre kukwei rabadre era ni mda mdakrä, abkokäre ni Dänkien Jesu namani die mike kore abko kukwe nakaninkä kore Jesubtä. Ne ngörä.*

---

* **16:20** Versículo 9-20 abko ñan tä tikani manuscrito bäri kuinquin btä.

Kukwe Kuin Jesubtä Tikani Lucakwe Lucas

Ni kädian nämane Lucas abko käkwe tärä ne tikani niara kukwe muko Teófilo kräke. Teófilo abko ni romanobo ütiäte kri nütüta. Jesukwe dre dre nuenbare amne dre dre diribare kwe rabadre gare metre Teófiloye, abkokäre Lucakwe tärä ne tikani kräke.

Jesu jatani ni jökrä diantarikäre abko Lucas tä mike gare tärä nebtä. Ñan Jesu jatani nitre israelita aibe kräke, akwa Jesu därebare kä nebtä ni jökrä die mikakäre abko Lucas tä niere. Erere arato, Jesukristo jatani niara Rün Ngöbö mike gare ni jökräye abko Lucas tö namani mikai gare bäri.

Lucas abko sribi muko Pablokwe abko gare nie, ñobtä ñan angwane tä tikani kore Colosenses 4.14; Filemón 24 amne 2 Timoteo 4.11. Lucas abko ñakare israelitare nütüta amne niara abko kräkä bianka tä gare nie. Lucas käkwe tärä ne tikani juta Romate kä 60-79 ne ngwane nütüta. Lucas käkwe tärä Hechos tikani Teófiloye arato.

Kukwe känkäne

¹⁻² Ngöbökwé kukwe mikanintbe ño ño abko erere namani bare Jesu köböire ni ngätäite, ye abko nitre nikani dikekä käne Jesube käkwe tuani ja okwä jenbü. Kukwe kuin Jesubtä, ye abko ni tuakatuaka ye nämane sribire mikakäre gare. Erere arato, jändrän kuin nakaninkä ño ño Jesubtä ye ni tuakatuaka käkwe niebare nunye, erere ni kwati käkwe tikani täräbtä.

³⁻⁴ Ye kwrere ti tö namani tikai arato, aisete kä nera kukwe nakaninkä ño ño Jesubtä abko ti nikani ngwentari kuin, aisete mtare ti tö tikai metre ja tärätari makrä, ti kukwe muko ütiäte Teófilo, jändrän nakaninkä ño ño Jesubtä diribarera mae, ye rabadre gare bäri kuin mae, abkokäre tita kukwe ne tike krörö mae:

Juan Bautista däredi abko niebare Zacariäye

⁵ Bati jrei kädian nämane Herodes Kri nämane gobrane kä Judea yete angwane, ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre kädian nämane Zacariäs nämane nüne yete. Niara abko ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre kira kädian nämane Abiäs tukwe mräkä. Niara abko sribikä ju blitakrä Ngöböbe kánti. Nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre därebare Abiäs mräkäkri, ye ben nämane sribire. Meri Zacariäkwe kädian nämane Elisabet abko ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre kira kädian nämane Aarón tukwe mräkä arato.

⁶ Niaratre nibu nämane nüne era metre Ngöbö ngwäreki, ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukweita dre nuemna, erere nämantre mike täte metre. Mden kiseté kukwe kwani ñakare ni mda mdaye kitakrä ngite.

⁷ Ye kwrere nämantre Ngöbö Kukwei mike täte, akwa Zacariäs btä Elisabet nämane bati angwane namani jabe, akwa Elisabet küde mriani jabtä, aisete ngäbäkre ñakare kwetre. Mdakäre arato, namanina unbre jökrä.

⁸ Akwa batira jire Abiäs tukwe mräkä blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre nämane sribire ju blitakrä Ngöböbe kánti, ben Zacariäs nämane sribire gwaire angwane,

⁹ nämantre ni den iti ja ngätäite kri ngwäri mnü rä bäne kukwe Ngöbö ngwäreki. Ne abko nämantre nuene käre köbö kwatirekwatire. Te Zacariäs kabä namani sribi yebtä, ñobtä ñan angwane kä ngidianinkä aisete. Ne erere niara diani sribi ye nuenkä kwetre kä demente ju blitakrä Ngöböbete.

¹⁰ Ye erere kä nükani angwane, Zacarías nikani kri ngwäri mnü kukwe kä demente angwane, ni kwati mda namani blite Ngöböbe ju bäre.

¹¹ Zacarías nämane kri ngwäri mnü kukwe jäme, te batibe angele ni Dänkienkwe jatabare ie. Angele ye nämane ñukwä grä kri mnü rä bäne kukwakrä ne kwäräkri, niara küde ruenkri se kwrere. Btä okwä namani angwane,

¹² jaiteeje, ni rä nekwetaninkä ya! Namani grüekä jökrä ngrabare.

¹³ Btä räbe angelekwe niebare ie:

Zacarías ma ñan rekwetaka tibtä. Ma btä Elisabet käkwe ngäbäkre käräbare Ngöböye, erere Ngöbökre mun kukwei nuanina, aiseite meri makwe Elisabet yokwe ngäbäkre brare ngibiadi. Ye makwe kädian Juan.

¹⁴ Ngäbäkre däredi ye kä rabadi nuäre mabtä amne, ni kwati mda mda, btä kä rabadi nuäre siba,

¹⁵ ñöbtä ñan angwane niara rabadi ütiäte kri ni Dänkien ngwärekre. Mdakäre abko, niarakwe nin uba döi btä dö kwakakwaka mda ñadre jire chi. Arato niara ngämi däre, känenkri Ngöbö Üai Deme tädira täte btä.

¹⁶ Juan rabadi ütiäte kri ni Dänkien ngwärekre, ñöbtä ñan angwane niarakwe ni israelita kwati mikadita ja mäketä niaratre Dänkienbe.

¹⁷ Ne abko Ngöbö kukwei niekä kädian nämane Elías nämane sribire mekera Ngöbö Üai köböire amne Ngöbö diebti, ye kwrere Juankwe sribidi niara Dänkien känenkri, nitre israelita mikakäre biare niaratre Dänkien kaen ngäbti. Mdakäre abko, ni kwati tä ja rüere ngäbriänkätrebe, arato ngäbriänkä tä ja rüere rünbe abko ie ja mäkämnanta jabe kwärikwäri kwe. Erere arato, ni kwati tä ja dokwä mike ribi Ngöbökrä abko ie ja töi kwitamnanta kwe tödekakäre Ngöböbti. Ye kwrere, Juankwe ni kwati mikadi juto, ne abko kwe rabadre biare ni Dänkien kaen ngäbti. Ne mden kisete, kä rabadi nuäre ni kwatibtä, niebare angelekwe Zacaríaye.

¹⁸ Zacarías käkwe ngwianintari mda ie:

Ne abko ño sere ti tö nibi gai bäri metre tie. Nun nena unbre, dokwä ngwen büre jakän. ¿Se ño amarebti, ngäbäkre däredre nunkwe sere? niebare kwe ie.

¹⁹ Angwane angele käkwe niebare mda ie:

Ti kä Gabriel. Ti ne mdenta sribire Ngöbö ngwärekre kä käinbti. Niarakwe ti juni blite mabe kukwe kuin ne mikakäre gare mae.

²⁰ Akwa makwe ñan ti kukwei miri era, aiseite mtare mentokwäre ngäbäkre makwe ngämi däre, känenkri ma kukwei rötadi. Akwa kukwe ne rabadi bare täte jökrä angwane, batibe ma kukwei gitiadita. Abko kore se, niebare kwe ie.

²¹ Kukwe ne nämane nakenkä angwane, nitre nämane ju bäre temen Zacarías ngibiare abko namanintre niere jae kwärikwäri:

¿Ne ñöbtä amarebti, Zacarías nibi ngrötöte krübäte kä demente nere? namanintre niere jae kwärikwäri.

²² Abti raire erere angwane Zacarías jataninta ju bäre. Niara tö namani blitai bentre, akwa nin kukwe namani ngitieta jire chi angwane, Ngöbökre kukwe mikani tuare jabtä ie kä demente aiseite, namanime blite jirekäbe kisebti kore mda abko nükani gare ietre.

²³ Kä kitani sribikäre namani bare angwane, Zacarías nikaninta ja gwiri-ete.

²⁴⁻²⁵ Abti mda Elisabet namani bren, bren kwe kisete. Yebtä niara namani ja bäne dikakabtä sö krärike gwi. Nin namani näin kwäräkwarä. Namani nütüre: Ti Dänkien käkwe ti die mikaba, aiseite tita ngäbäkre ngibiare. Kä näirare ni kwati käkwe ti mikaba ngwarbe, ñöbtä ñan angwane ngäbäkre

ñakare tikwe. Mtare ñan rabare ñake tibtä, ñobtä ñan angwane tita ngäbäkre ngibiare aisete, nütübare kore kwe.

Jesu däredi Mariakwe abko angele nükani niere ie

²⁶⁻²⁷ Nebti Elisabet bren sö krä tira angwane, Ngöbökwe angele Gabriel juani mda kä Galilea yete nebe juta Nazarete, kukwe mike gare meri iti kädian nämane Mariaye. Ni merire ne abko bati kaibe, deme arato; ja mike gure ñakare jire chi, akwa nämänena mikani jakrä kwärikwäri ni kädian nämane Josébe. José abko jrei David tukwe mräkä.

²⁸ Ne erere angele nükani María kánti, käkwe niebare ie:

Ñantöre mae. Ngöböta ja moto mike bäri kuin makrä meri mda mda ngwä, aisete niarata ma die mike, niebare angelekwe ie.

²⁹ Mariakwe angele ne mikani ñäräre angwane, nekwetaninkä niara kukweibtä. Abtä namani nütüre: ¿Se ñobtä angele käkwe köbö ngunintari kore tie sere? namani nütüre.

³⁰ Angwane angele käkwe niebare mda ie:

María, ma ñan kä jürä ngwian jabtä. Ma käi nuäre Ngöböbtä.

³¹ Makwe ngäbäkre brare ngibiadi iti abko makwe kädian Jesu.

³² Niara rabadi ütiäte kri. Niara kädiani Ngöbö Kri Kä Käinbti Odeire amne niara mräkä jrei David tukwe nämane gobrane kira, täte niarakwe gobrandi.

³³ Niara rabadi gobrane kärekäre nitre israelita ngätäite amne gobrain ñan krütadi jire chi, niebare kore angelekwe ie.

³⁴ Mariakwe niebare mda angele yeye:

¿Ti ngämi ja mike gure, amarebti mata niere kore tie yere?

³⁵ Angele käkwe niebare mda ie:

Ne ñobtä tita niere raba ruen mae, ñobtä ñan angwane Ngöbö Üai Deme rükadi mabtä. Ye ngwane Ngöbö Kri Kä Käinbti di tädi mabtä arato. Ye mden kisete ngäbäkre däredi makwe, ye abko deme amne Ngöbö Odei jen kwe. Mdakäre abko ti bike kukwe mda niere mae abko krörö:

³⁶ Ma mräkä Elisabet käkwe ngäbäkre ngibiadi. Niara nena biyore akwa, sö krä tira tä bren, bren kwe kisete arato. Meri ne mden di ñakare ngäbäkre ngibiakrä, aisete odei neme ñakare jire chi, nieta btä amarebti tä kore.

³⁷ Tita niere mae, Ngöbö di tarä jändrän jökrä nuenkrä abko rabadre gare mae, aisete niara di tarä kukwe ne ngwiankrä bare mabtä arato raba gare mae, abkokäre tita niere mae. Ne abko kore, niebare kore angelekwe Mariaye.

³⁸ Mariakwe niebare mda ie:

Makwe kukwe nini tie, ne erere raba bare jire jökrä tibtä angwane, ti Dänkien tö ti mikai dre dre nuene, erere ti tö nuein tie. Abko kore se, niebare kwe angele yeye.

Bti angele nikaninta kä käinbti.

Maria nikani basare Elisabeye

³⁹ Nebti María nikani jötrö ngwarbe Zacarías btä Elisabet kánti kukwe niebare ie Elisabebtä tuakäre. Zacarías amne Elisabet abko nämane nüne mintokwäre kä Judea yete.

⁴⁰⁻⁴¹ María namani Zacarías kánti, nikani gwä, käkwe köbö ngwianintari Elisabeye. María kukwei jarabare Elisabeye angwane, btäräbe ngäbäkrekwe betebare Elisabebtä amne Ngöbö Üai Deme nükaniinbe täte btä.

⁴²⁻⁴⁴ Yebtä kä namani nuäre Elisabebtä, käkwe ñäkäbare jume mda Mariaye: ¡jo! Ngöböta kukwe kuin nuene era metre makrä ni merire jökrä ngwä. Ye kwrere ngäbäkre ngämi däreere makwe, kräke Ngöböta kukwe kuin nuene

arato. Angwane meri ti ne kwrere ie basa dre sera amarebti Ngöböta kukwe kuin nuene makrä, ma ye abko nuke basare tie. Ne ñobtä ñan angwane ma abko ti Dänkien meye aiseté. ¿Se ñobtä ma nuke basare tie sere? Ne ñobtä raba ruen mae, ñobtä ñan angwane makwe köbö ngunintari tie, btäräbe ngäbäkrekwe bitite tibtä, kä ngwini juto jabtä kwe ma kukweibtä aiseté.

⁴⁵ Ngöbö köböire käta neme nuäre mabtä, ñobtä ñan angwane Ngöbökwé ja kukwei niebare mae ngäbäkwe makwebtä abko namani era makrä angwane, dre dre niebare kwe mae, ye erere rabadi bare jire jökrä ie, aiseté tita niere mae. Abko kore se, niebare kwe Mariäye.

⁴⁶ Abtä Mariäkwe niebare mda:
Ti bike ti Dänkien Ngöbö käikitekä.

⁴⁷ Ngöbö ti Diantarikä käi nibi nuäre kri tibtä,

⁴⁸⁻⁴⁹ ñobtä ñan angwane ti bobre, ütiäte ñakare, akwa ti Dänkien Ngöbö käkwe ti tarebare kri.

Ngöbö Di Kri käkwe kukwe nuenba kri tikrä.

Nebtä mtare mentokwäre, Ngöbökwé kukwe nuenba kuin krübäte tikrä abko ni jökrä rabadi niere tibtä.

Ma abko deme käre Ngöbö.

⁵⁰ Ni nünanka kira amne ni nünanka kä ne ngwane käta Ngöbö mike ütiäte jae amne tä niara jürä ngwen jabtä.

Ni ye abko tä ruentari tare kärekäre Ngöböye abko krörö:

⁵¹ Ngöbökwé sribi kri nuenbare ja di kribti amne, nire nire nämane bike krikri Ngöbö rüere abko Ngöbökwé juani ngwarbe.

⁵² Erere arato, gobran krikri abko kitani timon, akwa ni bobre bobre abko Ngöbökwé mikani ütiäte kri, käkwe die mikani.

⁵³ Mdakäre abko, nitre tu neketebe mrö miare abko ie jändrän kuinkuin biani täte kwe amne, nitre jändrän bkäne kabre abko kän jändrän dianinkä jökrä kwe.

⁵⁴⁻⁵⁵ Ngöbökwé nitre israelita dianinkä sribikä jabe abko die mikani kwe amne ngwiani ruentari tare kwe jae ño kukwe ükaninte kwe ni ruai mrö känekänebe ye kwrere.

Mdakäre abko, Abraham btä Abraham ngäbriänkätre ja täritäri kädianta nitre israelita die mikadi Ngöbökwé.

Mden erere ni käi kwitakata ñakare jabti Ngöbökwé amne ni die mikata kärekäre kwe ja täritäri. Abko kore se,

niebare Mariäkwe.

⁵⁶ Yehti Mariäkwe nünabare sö krämä Elisabet kanti, bti jataninta ja gwiriete Nazarete.

Juan Bautista därebare Elisabekwe

⁵⁷ Abti mda ja ngibia käi nukani Elisabeye angwane, ngäbäkwe brare därebare iti kwe.

⁵⁸ Ne gani Elisabet mräkätrekwe btä kukwe muko mda mda käkwe gani angwane, jatanintre käi ngwen nuäre jabtä ben, ñobtä ñan angwane Ngöbökwé kukwe kuin nuenbare Elisabekrä, aiseté niaratrekwe käi ngwiani nuäre jabtä arato.

⁵⁹ Kwäira erere angwane, ngäbäkwe ne kwata tikaninkä ñäräkrä mikakrä, ne abko kwe rabadre juta israelitare siba abkokäre. Ye ngwane niara kädian jababare rünbti mräkätrekwe,

⁶⁰ akwa meye Elisabet abko ñan tö namani, käkwe niebare mda:

¡Ñakare! Ngäbäkwe ne kädiandi Juan, niebare kore meyekwe.

⁶¹ Zacariás mräkätre käkwe niebare:

¿Ma mräkä mden mden kädian tärä kore abko erere ma tö nibi ma ngobo kädiain sere? niebare kwetre mda ie.

⁶² Ne ngwane ngäbäkre rün abko tö namani ngobo ne kädiain ño abko tö namanintre gai, aisete Zacarías käkwe ngäbäkre kä tikadre kri kukwänbtä abko niebare kisebti kwetre ie.

⁶³ Abtä Zacariäkwe kri kukwän käräbare ietre, ngobo käi tikakäre btä. Ne erere tikani kwe kri kukwänbtä: Ngäbäkre kädian Juan, tikani kore kwe. Nebtä namanintre töbike kri mda.

⁶⁴ Te batibe, Zacarías kukwe ngitianinkäta se kwrere, käkwe Ngöbö käikitaninkä mda.

⁶⁵ Yebtä abko, mräkätre nekwetaninkä, töi ñan namani krütare batibe Zacariäbtä amne ngäbäkre kwebtä. Kukwe ne nakaninkä Zacarías juete abko kädrie namani jire jökrä ngwitäräta temen kä kiakiate Judea yete.

⁶⁶ Angwane ni jökrä käkwe kukwe ne gani angwane abko ngäbäkre ne ñakare ngäbäkre mda mda kwrere, ñobtä ñan angwane ni Dänkien nämane niarabe namani tuen ietre, aisete namanintre töbike krörö: ¿Ngäbäkre se rabadi ño sere? namanintre töbike ngäbäkre chi Juanbtä.

Zacariäkwe Ngöbö demainbare

⁶⁷ Yebti Juan rün Zacarías kukwe ngitianinkäta angwane, Ngöbö Üai Deme nükani btä angwane, Ngöbökwere dre nuendi nitre israelitakrä abko niebare krörö kwe:

⁶⁸ Ngöbö nitre israelitakwe, ma ti Dänkien.

Tita ma demaine, ñobtä ñan angwane ma kitera nitre israelita jen makwe dentari,

⁶⁹ käkwe ni Diantarikä di kri juni nun kräke.

Niara abko jrei David tukwe sribikä makwe ye mräkä.

⁷⁰ Mekera makwe ni Diantarikä juandi abko makwe niebare nitre israelitaye ma kukwei niekä deme köböire abko mden nere:

⁷¹ Nitre ja rüere nun israelitabe btä nitre mätä nunbtä, ye ngäniene makwe nun ngibiadi amne nun dianditari kwe abko makwe niebare nunye.

⁷² Erere arato, nun ruai mrö känekäne, ye rabadi ruentari tare mae, makwe niebare ietre.

Mden kisete makwe kukwe ükaninte kuin metre nun ruai mrö känekänebe, ye ñan käi rikwitadrekäta jire mabti, makwe niebare ietre.

⁷³ Ti Dänkien, makwe ja kukwei biani kwatibe nun ruai mrö Abrahamye kira abko krörö:

⁷⁴⁻⁷⁵ Ni rüe jürä ñan rabadre mda nibtä amne, ni rabadre nüne jäme amne deme sribikäre makrä, abkokäre makwe ni dianditari ni rüe ngäniene, makwe niebare Abrahamye abko erere mata ngwena bare.

⁷⁶ Bti Zacariäkwe niebare krörö Juanye:

Ma ti ngobo chi tikwe, ma rabadi ünän angwane, ma abko Ngöbö Kri Kä Käinbti kukwei niekä, niedi mabtä, ñobtä ñan angwane makwe nitre israelita töi mikadi biare ni Dänkien käne ño, ji ukateta niken kuin ni dänkien jrei käne ye kwrere.

Ma nändi nitre israelita mike biare abko krörö:

⁷⁷ Makwe Ngöbö kukwei niedi kore nitre israelitaye angwane, ni ngite kukwe kämekäme nuenbtä, ye Ngöbökwere diandikä jire jökrä btä, ñan ja tare nikadre kwetre abkokäre, abko erere makwe niaratre mikadi biare ni Dänkien käne.

⁷⁸ Ye kwrere Ngöbökwere nuendi, ñobtä ñan angwane nitre israelita ruentari tare kri Ngöböye aisete.

Ñānānta kite kuin dekā dekā amne, kāta nebe tuen kuin jōkrā nie, ye kwrere abko Ngōbōkwe ni Diantarikā juandi, kākwe Ngōbō mikadi gare metre nie.

⁷⁹ Ño kā ikote kāta nebe tuen ñakare nie, angwane kā jūrāta nebe krūbāte nībtā, ye kwrere ni ie Ngōbō gare ñakare abko gata jūrā krūbāte btā.

Ni ye abko, ie ni Diantarikā juandi Ngōbōkwe abko kākwe Ngōbō mikadi gare metre, ñānānta kite kuin dekā dekā amne, kāta nebe tuen kuin jōkrā nie ye kwrere.

Ye kōbōire abko, ni rabadre nūne jāme Ngōbō ngwārecri kā nebtā amne ñan kā jūrā rabadre mda nībtā, abkokāre ni Diantarikā juandi kwe. Abko kore se,

niebare Zacarīakwe ngābākre chi Juanbtā.

⁸⁰ Ngābākre Juan ne abko nīkani niren, nīkani niren ja tōi metrebti. Niara namani ūnān angwane, nīkani nūne kā kaibete. Namani nūne yete abti kā nūkani ie blitakāre Ngōbōbtā nitre israelita ngātāite.

2

Jesu dārebare juta Belēnte

(Mateo 1.18-25)

¹ Ne ngwane emperador romanobo kādian nāmāne Augusto César kākwe ni jire jōkrā kā tikamāna tārābtā kā jōkrābti temen gadre jae.

² Kā ye ngwane abko, ni iti kādian nāmāne Cirenio nāmāne gobrane kākā Siria yete angwane, emperador Augustokwe kukwe ne mikanintbe krire kena.

³ Ye mdenbtā ni jōkrā nīkani ja kāite, ruāre ja gwiriēte ja kā tikakāre tārābtā.

⁴ Ne mden erere, José abko nīkani Belén ja kā denkā tārābtā. Niara nāmāne nūne juta Nazaret kā Galilea yete. Niara abko, jrei David tukwe kira mrākā, aisete niara gwiriēte jen kwe abko Judea juta Belēnte. Juta Belén kānti jrei David tukwe dārebare kira akwa, José nāmāne nūne Nazaret angwane, emperador Augustokwe kukwe ne mikanintbe, aisete niara nīkaninta Belén ja kā diānkakāreta tārābtā.

⁵ Niara btā Mariā nāmāne mīkani jakrā kwārikwāri, jānīkani kwe siba jabe Belén. Mariā abko ñan mōbe, bren kwe kisete, akwa jānīkani kwe nebe Belén.

⁶ Namani Belén, btārābe ja ngībia kāi nūkani Mariāye.

⁷ Ngābākre mubai dārebare brare Mariākwe, mriāninte kwe dān kukwānte. Angwane kri kukwān sribebare jāndrān bukakrā, te mīkani kwe, ñōbtā ñan angwane ju ūtiā biāndre kibiakrā ñan kwani jire chi ietre nūnantbekrā ngābākre kwe yebe.

Jesu dārebare abko angele nūkani niere obeja ngībiakatreye

⁸⁻⁹ Kā ye ngwane, nitre nāmāne obeja ngībiare jakrā dibire ta juta Belén kenta temen. Nāmānentre jāme, te batibe angele jatabare iti ietre se kwrere. Btārābe kā trā Ngōbōkwe niabare ngwen jōkrā niaratre bāre temen. Abtā nekwetāninkā amne moto namani bete krūbāte.

¹⁰⁻¹¹ Btārābe angelekwe niebare ietre:

Mun ñan rekwetaka tībtā, ñōbtā ñan angwane ti ki kukwe kuin mike gare munye. Kukwe ne abko, ni jōkrākwe kāi ngwiāndi nuāre kri jabtā, ñōbtā ñan angwane mtare ngābākre dāreniri iti juta Belén, David kāite sete. Ngābākre ne abko mun Diantarikā. Niara abko Ni Dianinkā Ngōbōkwe amne niara abko ni jōkrā Dānkien.

¹² Mdakāre abko, ti kukwei metre ya, ñakare ya rūkadre gare krōrō munye: Mun rika mike ñārāre. Ngābākre ye kwandi mriāninte dān kukwānte. Kri

kukwän sribebare jändrän bukakrä te tädi mikani, kwandi munye angwane, ti kukwei metre gadi munkwe. Ne abko kore, niebare kwe ietre.

¹³ Ye btäräbe, angele mda mda mata namani kwati angele ne kanti okwäbtitre se kwrere, kä namanintre Ngöbö käikitekä krörö:

¹⁴ Ngöbö kri kä käinbti, ma aibe ütiäte kri.

Nunta ma käikitekä, ñöbtä ñan angwane makwe ngäbäkre ne juni kä nebtä, aisetse kä jämenta kä temenbtä ni ngätäite.

Erere mata blite jäme nitre nebe kä temenbtä, namanintre niere kore obeja ngibiakatre okwäbti, bti nikanintreta kä käinbti.

¹⁵ Nikanintreta jökrä angwane, obeja ngibiakatre namani blite jabe kwärikwäri, kä namani niere:

Dreta nakenkä Belén sete abko ni Dänkienkwe miri gare nie, ye brän mike ñäre, niebare kwetre jae kwärikwäri.

¹⁶ Erere bkänä, nikanintre jötrö ngwarbe Belén. Namanintre yete angwane, ngäbäkre kwani ietre mikani kri kukwänte. María btä José abko nämane tākänintbe ken, btä namanintre.

¹⁷ Ngäbäkre jatabare ietre, bti nikani angwane, angele kärke kukwe niebare ietre ngäbäkre yebtä, ye kädriebare kwetre ni mda mdabe.

¹⁸ Kukwe ye gani ni kwatikwe angwane, töi ñan namani krütare erere jökrä.

¹⁹ Akwa kukwe niebare ie obeja ngibiakatrekwe, yebtä abko María namani töbike kri kaibe.

²⁰ Obeja ngibiakatre kärke kukwe tuani amne ni kukwei nuani kwetre, yebtä nikani Ngöbö käikitekäta ja jiebti se kwrere. Angele kärke kukwe niebare ietre, ye erere nakaninkä jökrä btäre.

María btä José nikani Jesu ngwena ju blitakrä Ngöböbe kanti Jerusalén

²¹ Köbö kwäira erere angwane, María btä José kärke ngäbäkre ne mikani kwata tikadrekä ñäräkrä mikakrä angwane, kädiani Jesu kwetre arato, angele kwe nuemna Mariäye, niara ngämi bren, bren kwe kisete ye känenkri. Ye erere abko nämane ja töibtä kwe, erere nuenbare kwetre.

²²⁻²⁴ Abti köbö ja mikakräta dbe Ngöbö ngwärecri mikani nuendre Ngöbö kwe nitre israelitaye, ye nükani Mariäye angwane, nikani Josébe ju blitakrä Ngöböbe juta Jerusalén yete, ja mikakäreta dbe Ngöbö ngwärecri. Ne erere niaratre nikani ju blitakrä Ngöböbe juta Jerusalén yete ütü kiare kubu o ütü ngäbäli kubu bien kukwadre María kärke Ngöböye, Kukwe Biani Ngöbö kwe Moiséye ye mikakäre täte jökrä. Erere arato, María btä José nikanintre Jerusalén angwane, nikanintre ngäbäkre mubai Mariäkwe ngwena siba jabe mikakäre gare Ngöböye, ñöbtä ñan angwane “Ngäbäkre mubai jire jökrä abko rün btä meye kärke mikadre gare Ngöböye” abko Dänkien Ngöbö kärke nuemna kore nitre israelitaye ja Kukweibtä, erere nuenbare kwetre ju blitakrä Ngöböbe yete.

²⁵ Kä ye ngwane abko, ni nämane nüne iti juta Jerusalén yete abko kädian nämane Simeón. Ni ye abko nämane nüne era metre Ngöbö ngwärecri amne Kukwe Biani Ngöbö kwe Moiséye ye nämane mike täte arato. Erere arato, Ni Dianinkä Ngöbö kwe kärke nitre israelita moto mikadi jäme abko Simeón nämane ngibiare ngäbti amne Ngöbö Üai Deme nämane btä.

²⁶ Mdakäre abko, Ni Dianinkä Ngöbö kwe ne ngämi tuen, känenkri ñan jraindre abko Ngöbö Üai Deme kärke mikani gare ie.

²⁷ Ye näire Ngöbö Üai Deme kärke Simeón töi mikani niken ju blitakrä Ngöböbe ye kanti. Angwane María btä José nikani ngäbäkre Jesu ngwena

yete arato, Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséyé ngábákire mubaißtá mikakäre täte angwane,

²⁸ nikanintre gwákäre angwane, Simeón ne jatani nemente, kákwe Jesu diani, ketani jabtá kwe, bti Ngöbö käikitaninkä okwáßti kwe se kwrere, kákwe niebare krörö:

²⁹⁻³⁰ Ti Dänkien Ngöbö, makwe kukwe niebare tie, erere mtare nibira bare mae.

Ne aiseite ti sribiká makwe ne tuemetre jraine jáme jakän, ñobtä ñan angwane makwe ni juani nitre Diantariká, ni ye mden abko tikwe turira.

³¹ Ni ne mden abko makwe juani ni jókrá kräke.

³² Mdakäre abko, ñotra trä kakata ni káne kä ikote, ye kwrere ma ño abko niarakwe mikadi gare nitre ñakare israelitareye.

Ni kwati kákwe nitre israelita mikadi ütiáte, ñobtä ñan angwane niara därebare nitre israelita ngätäite aiseite. Abko kore se, niebare Simeónkwe Ngöböye.

³³ Abtä José btá Jesu meye abko töi ñan namani krütare Simeón kukwei nuare Jesubtä.

³⁴⁻³⁵ Nebti Simeón kákwe ja di käräbare Ngöböye kräketre angwane, niebare kwe Jesu meye Mariäye:

Ngöbökwé ngábákire ne juani akwa niara ünän angwane, ni kwati ütiáte ñakare abko rabadi mikani ütiáte amne ni kwati ütiáte abko rabadi mikani ütiáte ñakare niara köböire. Mdakäre abko, ni kwati moto ño ño abko Ngöbökwé niara mikani mikakäre gare amne, ni kwati tä töbike ño ño Ngöböbtá abko niarakwe mikadi gare. Abtä ni kwati rabadi ja rüere ben, aiseite ño ni gitiaka nguse ngitrabti tä ja tare nike krübäte, ye kwrere ma moto ötadite niara jiebti. Abko kore se, niebare Simeónkwe Mariäye.

³⁶⁻³⁷ Ne kánti abko, ni kädian nämáne Aser tukwe abko mrákä kädian nämáne Fanuel abko ngänkän Ngöbö kukwei niekä kädian nämáne Ana nämáne siba ju blitakrä Ngöböbe kántita. Ana abko nämáne bati ngábákire angwane, namani gure akwa nünabare kä kwä kükübe kwe brarebe amne brare krütani kän, bti namani kaibe. Ana ne abko namanina dokwä ngwen bürere, kä namani gre ketabká bti kobkära ie, nämáne siba ne näire. Batibe nikani ju blitakrä Ngöböbe kántita. Ye kánti nämáne käre köbö kwatirekwatire Ngöbö käikitekä amne, nämáne ja báine Ngöbökrä amne nämáne blite Ngöböbe.

³⁸ Ne aiseite Simeón nämáne blite Mariäbe ngábákire Jesubtä, ne btäräbe Ana mata nükani, kä nikani Ngöbö käikitekä ngábákire Jesubtä. Erere arato, nitre israelita nünanka Jerusalén nämáne ni ni diantariká ngibiare ngáßti abko erere ben Ana nikani blite ngábákire Jesubtä.

³⁹ Nebti Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséyé, erere Mariá btá José kákwe mikani täte jókrá, bti nikaninta ngobo kwebe ja käite, juta Nazarete Galilea.

⁴⁰ Namaninta ja käite, kánti ngábákire Jesu nikani niren kuin dite ngrabare amne, namani niren bäri töbtá. Ne abko Ngöbö namani ja moto mike kuin kräke, aiseite namani niren kore.

Ju blitakrä Ngöböbe, kánti Jesukwe ja mikaninkä blitakäre dirikä krikri be

⁴¹ Jesu nämáne niren angwane, bieta ban te lebadura mikani ñakare kweta nämáne kädianta Pascua, bieta ne käre nuen nämáne kä kwatirekwatire juta Jerusalén. Kánti käre kä kwatirekwatire Jesu meye btá José nämáne niken siba.

⁴² Ne erere bati, kä kwä jätáßti kubu Jesuye angwane, Pascua köböi nükantinta mda. Ye näire abko, José btá Mariá nämáne niken käre kä kwatirekwatire, ye erere nikaninta mda Jesube.

⁴³ Abti Pascua köböi nikani ta angwane, José btä María ngidianinkä, nikaninta ja gwirie kukwäre amne Jesu ngäbäkere namani Jerusalén abko nin gani kwetre.

⁴⁴ Akwa Jesu nämane näin ja kukwe muko ngätäite nämamentre nütüre, aiseté namanintre näin jáme. Te nänbarera köböiti jire kwetre ji ngrabare angwane, nikani Jesu kánentari mräkä btä kukwe muko ngätäite nekwäre sekwäre.

⁴⁵ Nikani kánenentari, nikani kánenentari se kwrere, akwa nin kwanintari jire ietre. Abtä nikanintreta ja jiebtí nebata Jerusalén Jesu kánentari.

⁴⁶ Kä nikani köbömä ta angwane, nikanintre nebata Jerusalén, nikanintre nebata amne Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikátre námáne ju blitakrá Ngöböbe báre abko ngätäite Jesu námáne tákánintbe. Niara námáne nitre diriká kukwei nuen. Erere arato námáne kukwe ngwentari kabre mda ietre.

⁴⁷ Kukwe ngwiantari namani Jesukwe ne abko, ni töbtä töbtä raba blite, se kwrere namani blite. Mden kiseté ni niara kukwei nuaka nuaka ñan töi namani krütare kukweibtä.

⁴⁸ Jesu námáne blite kore, btä meye amne José nikani nebata angwane, ñöbtä abko námáne blite diriká krikri be abko ñan töi namani krütare tuare ja káne, bti meyekwe niebare mda ie:

Ti ngobo tikwe, ¿ñöbtä mata nuene kore nunbtä yere, amarebti ma rün noko btä ti mata nun ngwen ja kánentari kri töbikare kwärä ja jiebtí yere? niebare Mariakwe Jesuye.

⁴⁹ Abtä Jesukwe niebare mda meye:

¿Ye ño munta ti kánenentari krübáte dikaro kore yere? ¿Ti tädre ti Rün gwiriete arato, ye gare ñakare munye ya amarebti yere? niebare kwe ie.

⁵⁰ Jesukwe ñäkábare ne abko dre niebare kwe niara Rün kwebtä ñan namani nuke gare ietre.

⁵¹ Bti Jesu nikaninta meyebe btä Josébe juta Nazarete. Jesu meye btä José námáne dre dre niere ie, erere námáne mike táte jire jókrä. Akwa kukwe nakaninkä Jesubtä Jerusalén, abkobtä meye námáne töbike kri kaibe mda.

⁵² Jesu abko nikani niren bäri kri amne nikani töi ngitiekä bäri kri arato. Mdakäre abko, Ngöbö námáne niara ngibiarebti kuin janknu amne ni kwati namani niara tarere kri arato.

3

Juan Bautista kákwé ji tikani Jesu káne (Mateo 3.1-12; Marcos 1.1-8; Juan 1.19-28)

¹ Abti kä kwä jätábtí kwárikera emperador Tiberio nikani gobrane ne ngwane, ni námáne gobrane kráke abko nere: Gobernador Poncio Pilato námáne gobrane kákä Judeate. Dánkien tetrarca Herodes Antipas abko námáne gobrane kákä Galileate. Herodes etba kádian námáne Felipe abko námáne gobrane kákä Itureate btä kákä Traconite yete amne dánkien tetrarca Lisaniás abko námáne gobrane kákä Abilenete.

² Kä ne ngwane Anás btä Caifás námáne nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dánkíene. Te bati Zacarías ngobo kä Juan abko ben Ngöbökwé blitabare kä kaibete.

³ Abtä Juan nikaninbe Ngöbö kukwei niere krörö nitre núnanka Ñö Jordán ngrabare yeye: Kukwe kámekáme nuenta munkwe, yebtä mun moto raba ulire, bti mun jata Ngöböye amne mun jata ja mike ngökadre ñöte tie. Ye ngwane mun ngite kukwe kámekáme nuenbtä, ye Ngöbökwé diandiká jire jókrä munbtä, Juan namani niere.

4 Ye abko, Juan nikani ñake ño abko nāmanena tikani Ngöbö Kukweibtä tarä Isaiābtä abko krörö:

Ni iti näin ñake jume ja dibti kä kaibete, kākwe niedi krörö:

Ji ūkateta kuin biare jrei kānenkri, ye kwrere ja tōi mike kuin biare ni Dānkien kāne munkwe.

Ji ūkateta niken metre ta, ye kwrere ja tōi ūkete metre ni Dānkien kāne munkwe,

5 ño kā ngitio ngürebtä möta, te dobo keka kabre ūkate ruäre ngitio mintrinibe amne raba kiare, ji rabadre metre jreikrä abkokäre.

Ye kwrere arato, ngitio krikri btä ngitio kiakia tikakata, bti ūkateta kiare jökrä, ji rabadre metre dānkien jreikrä abkokäre.

Mdakäre abko, ji tolentolen tikakata niken metre tata amne ji turureturure ūkateta niken kiare, ye kwrere munkwe ja tōi ūkate kuin biare ni Dānkien kāne.

6 Ne abko ni Diantarikä juandi Ngöbökwē, ye ni nūnanka kä jökräbti kākwe tuadi, niarakwe niedi,

Isaiās 40.3-5

abko Ngöbökwē tikamna kore Isaiāye.

7 Ye erere Juan nāmane blite angwane, ni namani kite kwati ja mike ngökadre ñöte Juanye abko ie Juan namani ñake krörö:

Mun abko tbi krübäte kwrere. ¿Ngöbö kebera mun mike ja ngie nuen kri krübäte, yebtä nirekwe mun mikani mokre amarebti mun kite nūke siba nete ye?

8 Munkwe ja tōi kwitadre era metre Ngöbö kukwäre bkänä tödekakäre bti abko erere munkwe nūna ni mda mda okwäbti. Erere arato, munkwe ñan nie au jabtä: Nun abko Abraham mräkä, aisetē Ngöbökwē ñan nun mikadi ja ngie nuen, munkwe ñan nie au jabtä, ñöbtä ñan angwane jä tuen temen sete, se abko ngwarbe akwa Ngöbö raba kwite Abraham mräkäre abko ti tö nibi niei metre kore munye.

9 Mdakäre abko, kri mden mden ñan ngwä nebe kuin, ye abko kräke ü mikanina biare tikakakrä ngätrite ta. Abti tikakata jökrä angwane, kitata ñukwäte, ye kwrere jire Ngöbökwē mun mikadi ja ngie nuen, munkwe ñan ja tōi kwitadre Ngöbö kukwäre angwane.

10 Abtä ni nāmane yete kākwe niebare Juanye:

Ni nun kwrere abko kākwe kukwe kuin nuendre ño, köböire nunta Ngöbö mike ütiäte jae bä rabadre nunbtä, niere nunye niebare kwetre Juanye.

11 Juankwe niebare mda ietre:

Mun mdenkwe dānta ötabu, ye abko ni dān ñakare, ie munkwe dān jakwe bian ötati. Erere arato, mun mden mrö bkäne, mrö ye abko munkwe ni mrö nikaka buka te siba, ye ngwane munta Ngöbö mike ütiäte rükadi gare munbtä, niebare kwe ietre.

12 Ne ngwane nitre israelita jändrän ütiä kārākä gobran romanobokrä, ye nūkanintre siba ja ngökakäre ñöte arato, kākwe niebare Juanye:

¿Nun abko kākwe kukwe kuin nuendre ño, köböire nunta Ngöbö mike ütiäte jae bä rabadre nunbtä? niebare kwetre Juanye.

13 Juankwe niebare mda ietre:

Gobranta ngwian kārāmna nuäi nuäi ni mda mdaye, ye erere munkwe kārä. Akwa munkwe ñan ngwian dianka bäri bti ni mda mdakän, ye ngwane munta Ngöbö mike ütiäte rükadi gare munbtä, niebare kore kwe ietre.

14 Erere arato, nitre rükä nūkani ruäre, kākwe niebare Juanye:

¿Nun abko kākwe kukwe kuin nuendre ño, köböire nunta Ngöbö mike ütiäte jae bä rabadre nunbtä? niebare kwetre ie.

Juankwe niebare mda ietre:

Ni mda mda rätäkäta munkwe amne munta ngwian btä jändrän kwekwe denkä kän, ye kwrere munkwe ñan nuen jire chi mda. Erere arato, munkwe ñan ni mda mda kita ngise ngwarbe amne sribi ütiä bianta nuäi nuäi munye, yebe ben munkwe nüna jáme. Ye ngwane munta Ngöbö mike ütiäte rükadi gare munbtä. Abko kore se, niebare kwe ietre.

¹⁵ Kä ye ngwane abko, ni jökrä nämane Ni Dianinkä Ngöbökwé ngibiare ngäbti kisere, aisete nane Juan abko Ni Dianinkä Ngöbökwé ara nükani, nitre israelita jökrä namani nütüre, btä nämane töbike kri.

¹⁶ Ye mden kisete Juankwe niebare ietre:

Tita mun ngökö ñö aibe te bkänä, akwa ni jatadi iti ti jiebti abko bäri di kri ti ngwä. Niara abko Ni Dianinkä Ngöbökwé, aisete sandalia ngotobtä yebtä nin ja nuke töre jire chi tie kö tikarete ie. * Ni ye abko käkwe Ngöbö Üai Deme mikadi nüne munbtä amne Ngöbö Üai Deme rabai ñukwä jutra kwrere munbtä, mun mikakäre deme Ngöbökrä.

¹⁷ Ne abko, niarakwe dre nuendi abko ti bike niere munye abko krörö: Niara tä jändrän ngwena kisete trigo juankakrä. Trigo juandikä kwe angwane, trigo kuinkuin erere ükadikrö jenena kwe amne trigo kwata abko ükadikrö jenena kwe. Yebti ñukwä nötöte ñakare abko te trigo kwata ye kukwadi kwe. Tita mun bä mike trigo kwrere amne trigo kwata kwrere. Abko kore se, niebare Juankwe nitre israelitaye.

¹⁸ Ye kwrere Juan namani blite ni kwati ben töi diankäre, kä namani kukwe kuin Ngöbökwé mike gare ietre kore.

¹⁹ Akwa kä ye ngwane abko, jrei Herodes käkwe etba kwe kädian nämane Felipe abko merie kädian nämane Herodías diani etba kän. Erere arato, nämane kukwe kämekäme nuene bätäkä ngwarbe Ngöbö rüere. Abtä Juankwe ñäkäbare Herodeye

²⁰ abko dokwäre Juan kitani ngite kä teri kwe ne ngwane, ja mikani ngite bäri kri mda kwe Ngöbö rüere.

Juankwe Jesu ngökani ñöte
(Mateo 3.13-17; Marcos 1.9-11)

²¹ Akwa Juan kita ngämi ngite kä teri, känenkri nämane ni ngökö ñöte angwane, Jesu ngökani ñöte kwe arato. Jesu jämi nikenta jate angwane, nämane blite Ngöböbe, btäräbe jukwe tika kwrere kä ngitiani kä käinbti,

²² amne Ngöbö Üai Deme, jatani tuen ütö bä kwrere timonkwäre, nikani mate Jesubti. Ne btäräbe ni kukwe jarabare krörö kä käinbti: Ma abko ti Ngobo tikwe. Ma tare kri tikwe. Ma käi nuäre kri tibtä, niebare kore kä käinbti timonkwäre Jesuye.

Jesu mräkä känekäne
(Mateo 1.1-17)

²³ Kä kwä gre bti kwä jätära Jesuye kwrere angwane, jatani sribi Ngöbö Kukweibtä kömiketbe kena. Jesu abko José ngobo nütü nämane ni jökräkwé amne José abko Elí ngobo.

²⁴ Elí abko Matat ngobo,
Matat abko Leví ngobo,
Leví abko Melqui ngobo,
Melqui abko Jana ngobo,
Jana abko José mdara jire ngobo,

²⁵ José abko Matatías ngobo,

* **3:16 sandalia tikete.** Jesu näire ni klaboré kökani ni mdakwe abko bäri ene ni mda mdakrä. Niaratre aibe nämane sandalia ni mdakwe tikete, aisete Juan nämane ja bä mike bäri ene ni klaboré ngwä.

Matatías abko Amós ngobo,
 Amós abko Nahum ngobo,
 Nahum abko Esli ngobo,
 Esli abko Nagai ngobo,
²⁶ Nagai abko Maat ngobo,
 Maat abko Matatías mdara jire ngobo,
 Matatías abko Semei ngobo,
 Semei abko José mdara jire ngobo,
 José abko Judá ngobo,
²⁷ Judá abko Joana ngobo,
 Joana abko Resa ngobo,
 Resa abko Zorobabel ngobo,
 Zorobabel abko Salatiel ngobo,
 Salatiel abko Neri ngobo,
²⁸ Neri abko Melqui mdara jire ngobo,
 Melqui abko Adi ngobo,
 Adi abko Cosam ngobo,
 Cosam abko Elmodam ngobo,
 Elmodam abko Er ngobo,
²⁹ Er abko Josué ngobo,
 Josué abko Eliezer ngobo,
 Eliezer abko Jorim ngobo,
 Jorim abko Matat mdara jire ngobo,
³⁰ Matat abko Leví mdara jire ngobo,
 Leví abko Simeón ngobo,
 Simeón abko Judá mdara jire ngobo,
 Judá abko José mdara jire ngobo,
 José abko Jonán ngobo,
 Jonán abko Eliaquim ngobo,
³¹ Eliaquim abko Melea ngobo,
 Melea abko Mainán ngobo,
 Mainán abko Matata ngobo,
 Matata abko Natán ngobo,
³² Natán abko David ngobo,
 David abko Isaí ngobo,
 Isaí abko Obed ngobo,
 Obed abko Booz ngobo,
 Booz abko Salmón ngobo,
 Salmón abko Naasón ngobo,
³³ Naasón abko Aminadab ngobo,
 Aminadab abko Aram ngobo,
 Aram abko Esrom ngobo,
 Esrom abko Fares ngobo,
 Fares abko Judá mdara jire ngobo,
³⁴ Judá abko Jacob ngobo,
 Jacob abko Isaac ngobo,
 Isaac abko Abraham ngobo,
 Abraham abko Taré ngobo,
 Taré abko Nacor ngobo,
³⁵ Nacor abko Serug ngobo,
 Serug abko Ragau ngobo,

Ragau abko Peleg ngobo,
 Peleg abko Heber ngobo,
 Heber abko Sala ngobo,
³⁶ Sala abko Cainán ngobo,
 Cainán abko Arfaxad ngobo,
 Arfaxad abko Sem ngobo,
 Sem abko Noé ngobo,
 Noé abko Lamec ngobo,
³⁷ Lamec abko Musalén ngobo,
 Musalén abko Enoc ngobo,
 Enoc abko Jared ngobo,
 Jared abko Mahalaleel ngobo,
 Mahalaleel abko Cainán mdara jire ngobo,
³⁸ Cainán abko Enós ngobo,
 Enós abko Set ngobo,
 Set abko Adán ngobo,
 Adán abko Ngöbökwe dätebare.

4

Diablukwe Jesu nuaninte ja käne
 (Mateo 4.1-11; Marcos 1.12-13)

¹ Jesu nämane Ñö Jordánbtä, kánti Juankwe ngökani ñöte angwane, Ngöbö Üai Deme nämánena täte btä, kä níkani Jesu ngwena kä kaibete mda.

² Ne kánti Jesukwe nünantebare köbö gre ketebu angwane, diablu namani nuke Jesu nuente ja käne. Köbö gre ketebu Jesukwe mröbare ñakare jire chi, akwa kä ye namani bare angwane, btäräbe mrö namani dikaro ie.

³ Ne aisete diablu jataninta, kákwe niebare ie:

Ma abko Ngöbö Odei era metre ne ngwane, já se kwite mröre jae, niebare kwe ie.

⁴ Akwa Jesu kákwe niebare mda diabluje:

Ñakare. Ngöbö Kukwei tä tikani krörö:

Ñan mrö aibehti ni rabadre nüne, akwa kukwe kwatirekwatire niebare Ngöbökwé, yehti ni rabare nüne, *Deuteronomio 8.3*
 abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä, niebare Jesukwe ie.

⁵ Nebti ngitio bäri mente käin, yehti diablu níkani Jesu ngwena mda. Ye kánti, jötrö ngwarbe kä jökrä amne juta kä jökräbti temen mikani tuadre kwe Jesuye,

⁶⁻⁷ bti niebare kwe ie:

Jändrän ne biani jökrä tie amne ti tö rabai bien nireye, erere tikwe biandre jökrä aisete, makwe ja mikadi ngukudokwäbti temen ti ngwäreki, kákwe ti mikadi ütiäte jae angwane, kä jökrä tä ti kisete btä jändrän jökrä ütiäte krikri tä kä nebtä, se tikwe biandi jire jökrä mae, niebare diabluje Jesuye.

⁸ Abtä Jesukwe niebare mda ie:

Ñakare. Ngöbö Kukwei tä tikani krörö:

Ni Dänkien Ngöbö aibe mikadre ütiäte jae. Niara aibe kräke sribidre, *Deuteronomio 6.13*
 abko nieta kore, aisete tikwe ñan ma kukwei mikai täte, niebare Jesukwe diabluje.

⁹⁻¹¹ Nebti diablu níkani Jesu ngwena juta Jerusalénte mda, kánti níkani Jesu ngwena mobe ju blitakrä Ngöböbe bti käin, bti niebare kwe ie:

Ma abko Ngöbö Odei era metre bkänä ne ngwane, ja täkete timon nete, ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukwei tä tikani krörö mabtä:

Ngöbökwé angeleter juandi ma ngibiarebti abko kákwe ma kadi ngäbti kisete, ma ngoto ñan matadre jäte temen, abkokäre angeletrekwe ma ketadite kääntabe kisete, *Salmos 91.11-12*

abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä mabtä, aisete ja täkete timon, ma Ngöbö Odei ara mikakäre gare ni jökräye, niebare diablukwe ie.

¹² Abtä Jesukwe niebare mda diabluye:

Ñakare. Ngöbö Kukwei tä tikani abko käta niere krörö arato:

Ni Dänkien Ngöbö kákwe ja kukwei mikadre täte ya, ñakare ya amne, niara di tärä ja kukwei ngwiandre bare ya, ñakare ya abko makwe ñan nuate ja käne ja gakäre ben, *Deuteronomio 6.16*

abko tä tikani kore, aisete tikwe ñan ma kukwei mikai täte. Abko kore se, niebare Jesukwe diabluye.

¹³ Nebti diablukwe Jesu nuaninte ünän jökrä ja käne, bti nikani mentokwäre, köbö bäri kuin Jesu nuatekäreta, ye ngibiare jae mda.

Jesu nikani Ngöbö kukwei kuin dirire kena

(Mateo 4.12-17; Marcos 1.14-15)

¹⁴ Nebti Jesu nikaninta Galileate angwane, Ngöbö Üai Deme di namani kri btä, aisete namani dre dre nuene, abkobtä ni jökrä namani kädriere juta ketareketare temen.

¹⁵ Erere arato, sinagoga juta ketareketare te, kántikánti Jesu namani niken dirire. Kukwe diri nämane kwe, yebtä ni jökrä namani niara káikitekä.

Jesu mikani ütiäte ñakare ja käite Nazarete

(Mateo 13.53-58; Marcos 6.1-6)

¹⁶ Jesu nämane Galilea, nikaninta juta Nazarete niara rirabare ye kánti. Namantina yete angwane, köbö jadükakrä näire niara nämane niken sinagogate, kánti nämane niken käre. Ye erere, bati köbö jadükakräte nikaninta, kánti namani nünaninkä ñakakäre Ngöbö Kukweibtä.

¹⁷ Ne btäräbe, ni Ngöbö kukwei niekä kädian nämane Isaías kákwe tärä tikani abko ngökani Jesuye. Jesu nikani täräkwata ne metete angwane, batibe tärä krörö kwani ie, bti nikani ñäke btä:

¹⁸ Dänkien Ngöbökwé ti dianinkä ja kukwei kuin mikakäre gare ni bobre bobreye, aisete ja Üai mikani tibtä kwe sribi nuenkäre.

Ngöböta biare ni ngite ngite tikatekäre abko ti juani niere kwe ietre.

Ni ie kä tuen ñakare abko ie kä rabadre tuenta abko ti juani niere kwe ie.

Erere arato, nire nire tä ja tare nike ni mda mda ngoto täni kwrere abko ti juani tikete kwe kä rabadre nuäre btä abkokäre.

¹⁹ Mdakäre abko, Dänkien Ngöböta ja moto mike kuin ni kräke abko ti juani niere kwe, *Isaías 61.1-2*

abko tärä yebtä Jesukwe ñäkäbare.

²⁰ Bti tärä, btä Jesukwe ñäkäbare, ye mrianinkäta kwe, ngökaninta kwe sinagoga ngibiaka yeye, bti namaninta tákänintbe dirikäre se kwrere. Angwane Jesukwe ño niedi mda abko ni jökrä namani ngibiare, aisete okwä namani kwekbe jökrä Jesubtä Jesu kukwei ngibiare se kwrere.

²¹ Ne btäräbe Jesukwe niebare mda:

Kukwe btä tikwe ñäri gwä, ye abko mtare mentokwäre nibira bare jökrä, niebare Jesukwe.

²² Jesu namani kukwe kuinkuin niere dikaro, yebtä ni jökrä ñan töi namani krütare, aisete namanintre Jesu kädriere kuin jökrä. Akwa yebti, namanintre niere krörö jae kwärikwäri Jesubtä:

¿Ni noko ñan José ngobo ya amarebti nibi dirire kore jabtä noko? namanintre niere Jesu rüere.

²³ Abtä Jesukwe niebare mda ietre:

Ni kräkä bianka, btä nita töbike blo, ie nita niere krörö: ¡A! Ma kräkä bianka kri era metre ne ngwane, makwe ja mika quinta au angwane, nunkwe ma mikai era jae abko nieta. Ne kwrere munta töbike tibtä, ye gare kuin jabtä tie. Ye kwrere, Ngöbökwe ma juani ni die mikakäre mata niere jabtä, aiseite ye bä mike tuadre abko munta nütüre tibtä. Mdakäre abko, sribi kri nuenta Ngöbö diebti, erere namani bare mae Capernaúm kädrieta nun okwäbti, ye kwrere nuene ja käite nete nun kräke tuadre nunye, ne munkwe niedi tie, ye gare kuin tie arato.

²⁴ Mden kisete ti bike kukwe era erere niere munye: Ni Ngöbö kukwei niekä, ye abko ja käite mikata ütiäte ñakare jae mräkäkwe abko krörö:

²⁵ Bati ni Ngöbö kukwei niekä kira kädian nämane Elías* nämane nüne abko näire Ngöbökwe kä mikani bäri moren kä komä bti ötare amne nin ñü näkäni jire chi temen, aiseite mrö nikani kri kä jökräbti temen Israel kánti.

²⁶ Kä ye ngwane abko, meri kán brare krütani krütani nämánena kabre nitre israelita ngätäite, akwa nin Ngöbökwe Elías juani nüne meritre israelita ye kánti, ñobtä ñan angwane nitre israelita ñan nämane Elías mike ütiäte jae. Akwa meri nämane itü kán brare krütani arato, akwa ñakare israelitare nämane nüne mobe Israel bäre juta Sareptate juta kri Sidón bäre abko kánti Ngöbökwe Elías juani nüne.

²⁷ Ye kwrere arato, ni Ngöbö kukwei niekä nämane nüne kira kädian nämane Eliseo abko näire ni ngütüete ngrabare lebra kisete nämánena kwati nitre israelita ngätäite abko nin mikaninta quinta jire iti Ngöbökwe, ñobtä ñan angwane nitre israelita ñan nämane Eliseo mike ütiäte jae. Akwa ni menteni ñakare israelitare nünanka mobe kä Siria kánti ngütüete jökrä ngrabare arato abko kädian nämane Naamán aibe mikaninta quinta Ngöbökwe.† Mräkä israelitakwe mikani ñakare era jae, aiseite Ngöbökwe die mikani ñakare. Ye kwrere tä nakenkä tibtä nete. Abko kore se, niebare Jesukwe.

²⁸ Nebtä ni Jesu kukwei nuaka nuaka sinagogate namanintre moto romon krübäte jökrä kräke,

²⁹ aiseite ni jökrä namani ja rüere Jesube, kä nikani kitekä romone ja käne juta bäre mento nebe kä oko romonbtä ngitiobti. Ne kánti abko Nazaret nämane. Kánti tö namanintre Jesu kitai jräte.

³⁰ Akwa Jesu abko nikaninta jame ni kwati ye ngätäite ta mentokwäre.

Jesukwe üai käme juanintari mento (Marcos 1.21-28)

³¹ Nebti Jesu nikaninta mda motokwäre juta Capernaúmte Galilea. Abti köbö jadükakrä näire nämane niken sinagogate, kánti namani dirire ni nämane ja ükekrö yeye

³² amne, niaratre jökrä ñan töi namani krütare kukwe diribare kwe yebtä, ñobtä ñan angwane ni töbtä di kri kákwe diri ja di ngöi, kwrere jire Jesukwe diribare ietre.

³³ Jesu nämane dirire angwane, ni nämane iti sinagoga yete, btä üai käme nämane nüne. Te batibe ni ye kákwe ngratebare kri ja dibti Jesuye:

³⁴ ¡Jesu Nazarebo, nun tuemetre kaike nete! ¿Ye ñobtä abko, ma kite ja mike kukwe nunkwete yere? ¿Ma kite nun gaenkä ya ño yere? Jesu, ma gare kuin tie. Ma abko Ni Deme Ngöbökwe gare tie, niebare üai kämenkwe Jesuye.

* **4:25 Elías.** Ma raba ñäke kukwe nebtä tärä 1 Reyes 17.7-24 ye kánti. † **4:27 Eliseo.** Ma raba ñäke kukwe nebtä tärä 2 Reyes 5.1-14 ye kánti.

³⁵ Abtä Jesukwe niebare mda üai kämeye:

¡Üai käme, kada mkä kete makwe! Ni ye tuemetre gwängwarbe. Nän mento btä, niebare kwe.

Ye btäräbe, ni jökrä ngwärecri, üai käme ni yebtä käkwe nitani temen, bti nikani mento, akwa ñan ni ye mikani bren kwe.

³⁶ Nebtä ni jökrä töi ñan namani krütare Jesubtä, kä namani niere jae kwärükwäri:

¿Ni neta kukwe ño ño dirire amarebti niara di tarä üai käme juentari jötrö au, tä ñäke kwatibe üai käme juantarikrä mento amne, üai käme tarä niken mento ie sere? namanintre niere kore Jesubtä.

³⁷ Yebtä abko, Jesu kädrie namani kä jökräte juta Capernaúm kántita temen.

Jesukwe Simón köbrän merire mikaninta quinta

(Mateo 8.14-15; Marcos 1.29-31)

³⁸ Jesukwe diribare ünän sinagoga yete, bti nikani nebe Simón kánti mda angwane, Simón köbrän merire abko nämane bren jume drangwan kisete. Angwane Jesukwe mikadreta quinta abko mräkä namani ribere ie.

³⁹ Ye erere Jesu nikani, namani jänbtä Simón köbrän merire ye ken, käkwe drangwan juantari Simón köbränbtä. Ye btäräbe, drangwan nikaninbe batibe btä, namaninta kuin batibe, namanintabe quinta amne nükani dikekäta krö, nikani mrö känene niaratre bukakrä.

Jesukwe ni bren bren mikaninta quinta

(Mateo 8.16-17; Marcos 1.32-34)

⁴⁰ Nebti ñänä jatanina niken timon dere[‡] angwane, ni kwati nämane ja tare nike bren bätäkä ngwarbe kisete abko mräkä namani niken ngwena Jesuye. Ye abko, Jesu namani kise mike bti angwane, namani nebeta quinta jökrä.

⁴¹ Erere arato, ni kwati btä üai käme nämane nüne abko kisete bren jänükani siba Jesuye. Ni ye abko, btä üai käme nämane niken mento, kä namani ñäke krikri be krörö Jesuye:

¡Jesu, ma Ngöbö Odei, ye gare kuin tie! üai käme namani niere kore Jesuye.

Abtä Jesukwe kada ketamna üai kämeye. Nin Jesu namani üai käme tuemetre ñäke jire chi mda, ñobtä ñan angwane Jesu abko Ni Dianinkä Ngöbökwé abko namanina gare kuin üai kämeye, aisete ñan niedre kwe gadre ni jökräye, abkokäre Jesukwe kada ketani.

Jesu nikaninta Ngöbö Kukwei dirire

(Marcos 1.35-39)

⁴² Jändrinane dekä, Jesu nikani kä kaibete juta bäre mento rabakäre kaibe akwa, ni kwati namani känentari kisere kwäräkwärä, te nikani nebe Jesu jiebti. Namanintre Jesu kánti angwane, Jesu ñan rikadre, ie tö namani, kä namani Jesu ketete kisere.

⁴³ Akwa Jesukwe niebare ietre:

Ngöbö kite gobrane ni ngätäite, ye tikwe mikadre gare juta ketareketare te, abkokäre Ngöbökwé ti juani, aisete ti ñan rabadre kwekbe kä ketetibe kánti. Abko kore se, niebare kwe.

⁴⁴ Ye erere bkänä, Jesu namani niken kukwe ye mike gare nitre israelitaye sinagogate kwäräkwärä kä Judeate. §

[‡] **4:40 ñänä jatanina niken timon dere**, yehti nitre israelita nikani mräkä bren bren ngwena nebe Jesuye, ñobtä ñan angwane ñänä nikani timon dere angwane, köbö jadükakrä nikani ta abko nämane ngbiare aisete. § **4:44 kä Judeate**. Manuscrito bäri kuinkuin, yehtë Judea tä tikani. Manuscrito ñakare bäri kuin, btä **Galilea** tä tikani.

5

*Jesukwe ni käräbare nimä ja töitike jabe
(Mateo 4.18-22; Marcos 1.16-20)*

¹ Abti bati, kä jatani ngwen dekä angwane, Jesu nämane Ñö Okwä Kri Genesaret (arabe kädianta Ñö Okwä Kri Galilea) ye köräbti angwane, ni kwati tö namani Ngöbö Kukwei nuai, kä namani Jesu kete dime ja ngätäite namani ruen Jesuye.

² Ne btäräbe ni gwa gaka nämane ruäre krade bätete, käkwe ru jakwe mikaninte krobu ñö köräbti, btä Jesu okwä namani.

³ Jesu nikani, nakwani ru krati te. Ru te Jesu nakwani, ye abko ru Simónkwe. Jesu namanina rute, ru ngwiamna bäri ñöte kwe Simónye, bti namani tákänintbe Ngöbö Kukwei dirire ni kwatiye.

⁴ Jesukwe diribare ünän angwane, niebare kwe mda Simónye:

Ñö okwä bäri mente nguse, ye kánti ru ngwena, bti munkwe krade kita ñöte gwa gakra, niebare Jesukwe Simónye.

⁵ Abtä Simónkwe niebare Jesuye:

Dirikä, deo abko kä kuin gwa gakra. Nunkwe sribinirira kri dibire ta. Nin nun kabä nibi jire chi, akwa mata ti juen gwa gaenta, aiseite ti bike niken, niebare kwe ie.

⁶ Ye kwrere bkänä, Simón nikani sribi mukobe, namanintre ñö okwä nguse kánti, käkwe krade kitani ñöte angwane, batibe gwa neketaninte kabrekabre krade ietre se kwrere. Krade namani nötöte bee kisete gwa täni.

⁷ Amne sribi muko kwekwe nämane ru mdate abko namanintre kärere, kä namani kise minienkä ietre abko rikadre die mike gwa ükekrö abkokäre. Erere sribikä nämane ru mdate, ye nikani gwa ükekrö siba amne gwa ükaninkrö ru krobu bti tabe kwetre. Gwa namani ñakare rute ya, aiseite bäsi ru namani niken neen jökrä ñöte nguse gwa däbä täni Simón okwäbti.

⁸ Yebtä ja namani ruen käme btä ngite Jesu ngwärekre Simón Pedroye, aiseite nikaninbe ngitiekä ngukudokwäbti temen Jesu ngwärekre, käkwe niebare ie:

Ti Dänkien, ma deme ti ngwä. Ti abko moto kämekäme dikaro, aiseite nän mento tibtä, niebare Simónkwe Jesuye.

⁹⁻¹⁰ Simónkwe ñäkäbare kore Jesuye, ñöbtä ñan angwane Simón btä Zebedeo ngäbriänkätre kädian nämane Santiago btä Juan abko käkwe ñan gwa gabare jire erere gwa gani kwetre aiseite, Jesu diebtibe gwa gani kabre kore kwe nukani gare ietre aiseite, töi ñan namani krütare. Kwrere ni mda mda nämane näin siba Simónbe ñan töi namani krütare arato, gwa gani kabre kwetre yebtä. Simónkwe ñäkäbare kore Jesuye, abtä Jesukwe niebare mda ie:

Simón, ma abko gwa gaka, akwa mtare mentokwäre ma jatadi ni gaen Ngöbökrä, aiseite ma ñan rekwetaka tibtä, niebare kwe ie.

¹¹ Yebti Simón, Santiago btä Juan nikani ru ngwenante nebe ñö köräbti jate, käkwe jändrän jökrä kwe mikaninte, bti nikanintre Jesube.

*Ni iti kwata bren lebra kisete abko Jesukwe mikani quinta
(Mateo 8.1-4; Marcos 1.40-45)*

¹² Bati Jesu nämane jutate angwane, ni iti bren lebra kisete, abtä ngütüete ngrabare nukani abko ie Jesu jatabare angwane, nikani ngitiekä ngwäre timonkwäre Jesu mikakäre ütiäte, käkwe niebare ie:

Ti Dänkien, ma tö ti mikaita quinta ne ngwane, makwe ti mikata quinta, ie ti tö nibi, niebare kwe ie.

¹³ Angwane Jesukwe kise mikani btä, käkwe niebare mda ie:

Ma rabata quinta, ie ti tö nibi, aiseite gwängwarbe ma bike nebeta quinta, niebare Jesukwe ie.

Ye btäräbe ni kwata ngütüete ngrabare ye kwata namaninta kuinta jökrä ngrabare.

¹⁴ Angwane Jesukwe niebare krörö mda ie:

Tikwe ma mirita kuinta, ye makwe ñan nie jire chi ni mda mdaye, akwa ma rika ja kwata kuinta mike tuare ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäreye amne ni bren kore tä nebeta kuinta abko käkwe jändrän mden mden biandre niebare Moisékwe, ye erere ma rika ngwena biandre Ngöböye ma rabadre dbe niara ngwäreki abkokäre. Yehtë abko ma nenante kuinta abko rabadre gare ni jökräye, abkokäre ma rika jändrän ye ngwena. Abko kore se, niebare Jesukwe ie.

¹⁵ Jesukwe ja dokwä tākāni kore ni mikaninta kuinta kwe yebe, akwa kukwe nakaninkä, yehtë abko bäri ni jökrä namani Jesu kädriere niken juta ngrabare temen, abkotari ni mda mda namani nüke ja ükekrö kwati mda Jesu kukwe nuakäre, ruäre bren abko Jesukwe mikadreta kuinta abkokäre namanintre nüke.

¹⁶ Akwa Jesu abko nämāne niken käre kä kaibete blitakäre Ngöböbe.

*Ni ruen ñakare ngrabare abko Jesukwe mikaninta kuinta
(Mateo 9.1-8; Marcos 2.1-12)*

¹⁷ Bati Jesu nämāne dirire mda angwane, nitre bariseo btä Kukwe Biani Ngöbökwē Moiséye dirikātre nūnanka juta ketareketare te Galilea amne Judea ngrabare temen, ruäre abko nūnanka juta Jerusalēnte nūkani, namani tākānintbe Jesu kukwei nuen. Ye ngwane Dänkien Ngöbö di kri nämāne Jesubtä ni bren bren mikakāreta kuinta.

¹⁸ Jesu nämāne dirire gwi angwane, ni ruen ñakare ngrabare abko kisete ñan dikaka kä, mikani jänkwateri abko ni mda mda nūkani ngwena ja ñāte, tö namanintre niken ngwena nebe gwi Jesu ngwäreki.

¹⁹ Akwa ni namani kwati dikaro aisetē, ñan namani tuen ngwiane gwä ietre. Abtä nikanintre jubti käin, käkwe ju mkä tikaninkä abko te ta ni bren ye gibianinkä köbtä käin timon kwetre, nūkani ngitiekä temen Jesu ngwäreki ni kwati okwäbti se kwrere.

²⁰ Nitre nūkani ni bren ngwena amne ni bren ye namani tödeke kwatibe Jesubti namani tuen ie, käkwe niebare ni bren ye:

Ma ngite Ngöbö rüere, ye tikwe dininkä mabtä ti mräkä, niebare kwe ie.

²¹ Angwane Kukwe Biani Ngöbökwē Moiséye dirikātre btä nitre bariseo namani töbike krörö Jesubtä: Ngöbö aibe tä ni ngite niara rüere denkä mento nibtä amarebti, jse ñöbtä abko ni se tä ñāke kore Ngöbö rüere se! namanintre töbike kore Jesubtä.

²² Akwa niaratre namani töbike kore ye abko gani Jesukwe. Abtä niebare kwe ietre:

¿Ñöbtä munta töbike kore tibtä yere?

²³ ¿Dre abko bäri nuäre niedre? ¿Ma ngite Ngöbö rüere, ye tikwe dininkä mabtä abko bäri nuäre niedre ya? o ¿Nāin krö, nān dikekä abko bäri nuäre niedre ya?

²⁴ Akwa ti, Ni Kä Nebtä Ngobo ne ie Ngöbökwē ja di biani mun ngite Ngöbö rüere diankakäre mento munbtä kä nebtä, ye abko ti bike bä mike tuadre munye, niebare Jesukwe.

Bti niebare kwe ni ruen ñakare ngrabare ye:

Nāin krö. Jänkwateri makwe ye den kisete amne nānta ja gwiriete, niebare kwe ie.

²⁵ Btäräbe, ni jökrä okwäbti, ni ruen ñakare ngrabare ye naninkrö krö, käkwe jänkwateri bti nämāne temen diani kisete, bti nikaninta ja gwiriete Ngöbö käikitarekä kwärä se kwrere.

26 Yebtä ni nämane kwati ye ñan tõi namani krütare amne namani Ngöbö käikitekä jökrä, kä namani niere krörö jae kwärikwäri:
 ¡Aiteeje, mtarebra ñan nikwe jändrän kuin turi ya! Jändrän ne kwrere ni ngämi tuen jire bati, erere nikwe tua mtare yera, ni jökrä namani niere kore jae kwärikwäri.

*Jesukwe Levi käräbare ja töitike jabe
 (Mateo 9.9-13; Marcos 2.13-17)*

27 Nebti Jesu nämane jutate, nikaninta angwane, kä jändrän ütiä käräkrä gobran romanobokrä, ye kanti ta nikani mda amne, ni kädian nämane Levi nämane takänintbe jändrän ütiä kärere yete, kanti Jesu nikani mate angwane, Jesu okwä namani kwekbe Levibtä, käkwe niebare ie:

Brän tibe, niebare kwe Levíye.

28 Angwane jötrö ngwarbe Levikwe jändrän jökrä mikaninte, nükani dikekä krö, bti nikani Jesu jiebti.

29 Abti Levi tö namani Jesu mikai ütiäte, käkwe bieta köböi kitani ja juete mda Jesukrä. Ye ngwane ni jändrän ütiä käräkä gobran romanobokrä namani kwati takänintbe, btä ni mda mda nämane takänintbe mröre siba mesabtä Jesube.

30 Yebtä abko, nitre bariseo btä Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre reketaka jakri bariseobe abko namanintre ñäke nitre ja töitikaka Jesube rüere, käkwe niebare ietre:

Nitre jändrän ütiä käräkä gobran romanobokrä abko käme amne ni mda mda kukwe nuenkä kämekäme amarebti munta mröre siä kwatibe te amne munta dö ñaen bentre sere, niebare kwetre.

31 Nitre bariseo käkwe ñäkäbare kore, ye jarabare Jesuye angwane, Jesukwe ja bä mikani ni kräkä bianka kwrere amne nitre jändrän ütiä käräkä amne nitre kukwe nuenkä kämekäme, ben nämane mröre ye bä mikani ni bren kwrere kwe, käkwe niebare krörö mda ietre:

Ni kuin, bren ñakare ye abko ñan tä ni kräkä bianka ribere jabtä, akwa ni bren bren abtä tä ni kräkä bianka ribere jabtä abko ti tö nibi niei munye.

32 Ni ie ja ruen kuin deme au Ngöbö ngwäreki mun kwrere, ye abko ñan ti jatani kärere Ngöbö kukwäre, akwa ni kukwe kämekäme nuenkä Ngöbö rüere ye mden abko ti jatani kärere Ngöbö kukwäre, niaratre käkwe ja ngite niedre Ngöböye, bti kukwe kämekäme kitadre temen kwetre amne tödekadre Ngöböbti kwetre, abkokäre ti jatani. Abko kore se, niebare kwe nitre bariseoye.

*Ñöbtä nitre ja töitikaka Jesube ñan nämane ja bäine
 (Mateo 9.14-17; Marcos 2.18-22)*

33 Abti nitre bariseo käkwe niebare krörö Jesuye:

Nitre nänkä Juan Bautistabe btä nitre nänkä nun bariseobe abko käre tä ja bäine Ngöbökrä, käre tä blite Ngöböbe. ¿Se ñöbtä abko, nitre ja töitikaka mabe abko käre mröre, käre dö ñaen akwa, ja bäine ñakare Ngöbökrä sere? niebare kwetre ie.

34 Abtä Jesukwe kukwe bä mikani ietre, käkwe ja bä mikani ni ja mikaka gure kwrere amne, nitre ja töitikaka ben abko bä mikani kwe ni ja mikaka gure kukwe muko kwrere, käkwe niebare nitre bariseoye:

Ni iti tä niken ja mike gure angwane, tä kukwe muko kwekwe nübaire kä ngwiankäre nuäre gwaire jabtä, ye ngwane ¿ni ja mikaka gure ye tädre siba bentre angwane, kukwe muko ye raba moto ulire ja bäine ya? Ñakare.

35 Akwa ni ja mikaka gure ye järikädre kukwe muko okwäbti, ye ngwane rabadre ja bäine abko kore rakadikä nitre ja töitikaka tibe yebtä, niebare Jesukwe ietre.

³⁶ Kukwe ngwianintari ja bāinbtā, abtā Jesukwe kukwe bā mikani krörō dān btinbtā amne uba dōi btinbtā, kākwe niebare:

Ni űakare jire iti kātā dān btin tikekā, bti tā dān ngututu gudike, űobtā űan angwane nīkwe dān btin kukwān tikadrekā, ye ngwane dān btin juandre ngwarbe. Erere arato, dān ngututu gudikadre kukwān btin bti, ye űan rabadre kuin.

³⁷ Erere arato, chibo kwata dikani kira uba dōi ngwāre, te ni űan raba uba dōi mrāre keke mikadre kwaka, űobtā űan angwane uba dōi bānān jatadre dime amne rikadre nokrekā, ye kākwe chibo kwata ngututu trekadre amne rikadre ngwarbe uba dōi kwaka ben ngōi jōkrā arato.

³⁸ Mden kisete, uba dōi mrāre mikadre kwaka abko kekadre chibo kwata btinte, uba dōi amne chibo kwata űan rikadre ngwarbe.

³⁹ Mdakāre abko, nita uba dōi sribebare kira űaen, yebti ni űan tōta nebe uba dōi mrā űaen mda, űobtā űan angwane ni uba dōi kira űaka, ye kātā uba dōi kira abko bāri bānānte niere. Ye kwrere arato, mun űan tō kukwe btin dirita tikwe kaen ngābti, tuen tie. Mun űan tō kukwe ngututu diribare kira tuaimetre, kukwe dirita tikwe kakrā ngābti, aisete tita kukwe ne niere munye. Abko kore se, niebare Jesukwe.

6

Jesu abko bāri űtiāte kōbō jadūkakrā yebti ta

(Mateo 12.1-8; Marcos 2.23-28)

¹ Abti bati Jesu nikani dikekā nura ngātāite kōbō jadūkakrā nāire mda angwane, nitre ja tōitikaka ben nāmane nāin siba, kā nikani trigo ngwā űōtō ji ngrabare kwetadre jae; nikani mūnente, mūnente, nikani kwete ji ngrabare.

² Yebtā abko, nitre bariseo nāmane nāin ruāre, kākwe niebare nitre ja tōitikaka Jesubeye:

¿Ye űobtā jāndrān űan nuendre jire chi kōbō jadūkakrā nāire nieta abko mun nibi nuene sere? niebare kwetre ietre.

³⁻⁴ Abtā Jesukwe niebare ietre:

Bati David btā rükā kwekwe, ie mrō namani krübāte angwane, kukwe nuenbare krörō kwetre: Ju nuāre ngwiandre kānti ban deme nāmane mikani Ngōbō ngwārekri, ye kānti David nikani gwā, ban diani kwe, bti kwetani kwe rū muko kwekwe ben. Ban ye abko, David btā nitre nāmane ben kākwe űan kwetadre jire chi, űobtā űan angwane nitre blitaka Ngōbōbe ni mda mda diāre aibe kākwe kwetadre niebare Ngōbōkwe, akwa niaratre kākwe kwetani, akwa namani ngite űakare. Ngōbō Kukwei yebtā mun tārā űāke ruen tie.

⁵ Ye kwrere abko, kōbō jadūkakrā nāire yebti ta abko ti Ni Kā Nebtā Ngobo abko bāri űtiāte, aisete nitre ja tōitikaka tibe rabadre dre dre nuene kōbō jadūkakrā nāire abko ti di tārā niere ietre. Abko kore se, niebare Jesukwe nitre bariseoye.

Jesukwe ni mikaninta kuinta kōbō jadūkakrā nāire

(Mateo 12.9-14; Marcos 3.1-6)

⁶ Abti kōbō jadūkakrā mdara jire te, Jesu nikani sinagogate, kānti namani dirire angwane, ni iti kūde ruenkri ara jire ngrōtani ie nāmane yete.

⁷ Ye ngwane Kukwe Biani Ngōbōkwe Moiséye dirikātre btā nitre bariseo nāmane yete arato. Jesukwe ni ye mikadreta kuinta kōbō jadūkakrāte ne ngwane, Jesukwe ja mikani ngite Ngōbō rūere niedre kwetre Jesu rūere ni mda mdaye, abkokāre namanintre Jesu ngibiaretari kisere ni kūde ngrōtani yebtā.

⁸ Akwa Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikâtre amne nitre bariseo nämane töbike ño Jesubtä, ye Jesukwe gani btätre, käkwe niebare krörö ni küde ngrötani yeye:

Jakwe ni jökrä ngwärekre nete, niebare kwe ie.

Erere ni ye nikani, namani nünaninkä ni jökrä ngwärekre se kwrere angwane,

⁹ Jesukwe niebare nitre bariseoye amne Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätreye:

¿Köbö jadükakrä, yebtä Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye kätä dre niere? ¿Jändrän kuin nuendre ni mdakrä ya? ¿Kukwe käme nuendre ni mdabtä ya? ¿Ni bren mikadreta quinta ya? ¿Ni bren tuametre krüte ja okwäbti ya? Dre nuendre metrere niere tie munkwe, niebare Jesukwe ietre.

¹⁰ Bti Jesukwe mikani ñäräre jire jökrä ja bäre temen, bti niebare kwe ie:

Küde ngököte, niebare Jesukwe ie.

Ye erere ni ye käkwe küde ngökaninte angwane, küde namaninta kuin batibe ie.

¹¹ Yebtä Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikâtre btä nitre bariseo käkwe kä mikaninkäbe romone, mätä namani kri Jesubtä, kä namani niere jae kwärükwäri:

¿Nikwe dre nuendi ni noko kitakrä ngite ruen? namanintre niere jae kwärükwäri Jesu rüere.

Jesukwe ni dianinkä ni jätäbti nibu ja kukwei ngwianka

(Mateo 10.1-4; Marcos 3.13-19)

¹² Abti bati Jesu nikani blite Ngöböbe ngitiobti käin. Ye kánti kä nükani ngwen ie blitabtä Ngöböbe.

¹³ Kä nükani ngwen dekä angwane, Jesukwe nitre nänkä ben ye käräbare ja kánti, bti nitre ye ngätäite ni dianinkä ni jätäbti nibu kwe ja kukwei ngwianka.

¹⁴ Ni dianinkä Jesukwe abko nere:

Simón, (ne mden Jesukwe kädiani Pedro arato); btä niara etba kwe Andrés; arato Jacobo, Juan, Felipe, Bartolomé;

¹⁵ btä Mateo, Tomás, btä Alfeo ngobo Jacobo; arato Simón Zelote

¹⁶ btä Jacobo etba kwe Judas btä Judas Iscariote. (Judas Iscariote ne mden käkwe Jesu kitani ngise müre ketadre.)

Jesukwe ni bren bren mikaninta quinta

(Mateo 4.23-25)

¹⁷ Nebti Jesu nämane ngitiobti ni dianinkä ni jätäbti nibu kwe ye ben, nikaninta motokwäre, namaninta kiabti ngüsürü. Ye kánti ni kwati nänkä ben, btä ni kwati nünanka kä ketareketare kä Judeate, juta Jerusalénte amne ni nünanka mren köräbare juta kädianta Tiro amne Sidón ye ken, käkwe ja ükaninkrö kwati Jesu ngibiare ngäbti, btä Jesu nükantinta.

¹⁸ Ni nükani kwati ne abko jatani Jesu kukwei nuakäre. Ni bren bren abko Jesukwe mikadreta quinta, abkokäre jatani. Ni ruäre abko nämane ja tare nike üai käme kisete abko namani nebata quinta Jesu diebti.

¹⁹ Erere arato, Jesu die namani kri ni mikare quinta, abkotari ni jökrä bren bren tö namani Jesu nuainbtä, erere namani nuenbtä angwane, namanintre quinta Jesu diebti.

Jesukwe diribare ni kwatiye

(Mateo 5.1-12)

²⁰ Jesukwe ni bren bren mikaninta kuinta, yebti nitre ja tōitikaka ben amne ni mda mda nāmane nāin ben, ye mikani nārāre jōkrā kwe, bti niebare kwe ietre:

Mun bobre bobre, ye abko Ngōbōkwe die mikadi amne kā rabadi nuāre munbtā, nōbtā nān angwane Ngōbō tā gobrane munbti.

²¹ Mun ruāre tā mrō nike mtare, ye abko Ngōbōkwe die mikadi amne kā rabadi nuāre munbtā, nōbtā nān angwane mun ye abko ie Ngōbōkwe mrō biandi ere.

Mun ruāre tā ja müaire kā nebtā kukwe bātākā ngwarbe btā, ye abko Ngōbōkwe die mikadi amne kā rabadi nuāre munbtā, nōbtā nān angwane mun ye abko kākwe kōtadi bānānte mrā.

²² Mdakāre abko, ti Ni Kā Nebtā Ngobo Kwrere ne mikabtā tāte, ni mda mdakwe bātā ngwiandi munbtā, nān tō rabadi mun tuai ketetibe jabe, kākwe mun juanditari amne nākādi taretare kwe munye.

Ni moto kāmekāme btā nākā raba kāmekāme, ye kwrere jire nākā rabadi munbtā, mun ye abko Ngōbōkwe die mikadi amne kā rabadi nuāre munbtā, aisete mun nān raba ulire.

²³ Munkwe ja tare nika kore angwane, munkwe kā ngwian bāri nuāre jabtā amne mun rika nakwenkā kwārākwarā, nōbtā nān angwane munkwe ja tare nikadi ye ütiāre abko Ngōbōkwe jāndrān kuin biandi munye kā kāinbti sete. Munkwe kā ngwiandre nuāre kore jabtā arato, nōbtā nān angwane nitre mun mikāka ja tare nike, ye mrākā kirakira kākwe nitre Ngōbō kukwei niekā kira abko mikāni ja tare nike kore arato, niebare Jesukwe.

²⁴ Bti ni ngwian bkāne krikri btā Jesukwe blitabare krōrō:

Mun ngwian bkāne krikri tōdeke nākare Ngōbōbti akwa, ngwian kabre munkwe aibehti munta tōdeke, aisete kā nuāre kā nebtā aibe tā munkwe, nōbtā nān angwane mrā abko jāndrān Ngōbōkwe nān rabadi jire chi munkrā.

²⁵ Ye abko, mun ngwian bkāne krikri kāta mrōre trinetrine mtare kā nebtā, aisete munta nūne jāme, mun Ngōbō Kukwei tōbikaire nākare. Mun ye abko kākwe mrō nikadi tare jakān.

Erere arato, mun ngwian bkāne krikri kāta kōtō kuin bānānte mtare, akwa mun Ngōbō kāi ngwen nuāre nākare jabtā.

Ye aisete mun ye abko moto rabadi ulire ulire ja müaire tare jakān.

²⁶ Mdakāre abko, kira nitre ni ngōkaka jatani ja Ngōbō kukwei niekā niere, mika nāmane ütiāte ütiāte ni jōkrākwe, ye kwrere mun mikata ütiāte ütiāte jae mtare.

Akwa mtare munta Ngōbō mike nākare ütiāte jae, aisete mrā angwane, Ngōbōkwe nān mun mikadi ütiāte jae.

Mun ye abko bobrera jakān. Abko kore se, niebare Jesukwe ni ngwian bkāne krikribtā.

*Nikwe ni rüe taredre
(Mateo 5.38-48; 7.12)*

²⁷ Jesukwe niebare:

Mun ti kukwei nuaka nete, ye ie ti bike niere krōrō: Munkwe mun rüe tare. Nire nire mātā munbtā abko krāke munkwe jāndrān kuin nuen.

²⁸ Nire nire kākwe mun rātākā taretare, ye krāke munkwe jāndrān kuinkuin kārā Ngōbōye. Nire nire kākwe mun mikadre ja tare nike krübāte, ye krāke munkwe blita Ngōbōbe.

²⁹ Erere arato, nane ni mdakwe ma meta ngwāre küde ruenkri yebtā ma mikakāre ngwarbe jae ne ngwane, makwe ja ngwāre kwārākri mika demaindre ie ja mākākāreta ben. Akwa makwe nān ja ngie mika. Erere

arato, nirekwe dän bäri kuin makwe ja mriatekrä tä mabtä ye dianka makän angwane, dän raba ötadi mabtä, ye makwe bian ie arato.

³⁰ Nirekwe jändrän munkwe kärä munye, ye erere munkwe bian ie. Erere arato, nirekwe jändrän jen munkwe dianka munkän, munkwe ñan ja ngie mika amne munkwe ñan käräta ie. Munkwe kukwe ne nuendre kore angwane, munkwe mun rüe taredre.

³¹ Ni mda mdakwe jändrän kuin nuendre munkrä, ie mun töta nebe, ye kwrere munkwe jändrän kuin nuen ni mda mdakrä.

³² Mdakäre abko, ni moto kämekäme tä ni niara tarekätarekë tarere, ye kwrere munkwe ni mun tarekätarekë aibe taredre arato angwane, ¿Ngöbökwë ütiä biandi munye, munta nütüre ya? Ñakare, ñobtä ñan angwane ¿dre bä jene nuenta munkwe ni moto kämekäme ngwä? ¿Ye ñan kukwe nuenta ni moto kämekämenkwe arabe munta nuene siba ya?

³³ Erere arato, ni jändrän kuinquin nuenkä aibe kräke ni moto kämekäme tä jändrän kuinquin nuene, ye kwrere ni jändrän kuin nuenkä munkrä aibe kräke munkwe jändrän kuin nuendre angwane, ¿Ngöbökwë ütiä biandi munye, munta nütüre ya? Ñakare, ñobtä ñan angwane ¿dre nuendre munkwe ni moto kämekäme ngwä kore? ¿Ye ñan kukwe nuenta ni moto kämekämenkwe arabe munta nuene siba ya?

³⁴ Ne kwrere arato, ni moto kämekäme aibe tä ngwian bien ütiädre jae kwärükwäri, bti tädre tödeke ngwian jakwebti kwärükwäri. Ye kwrere ni ie mun tö rabadre ja di käräi amne ngwian tädrera kwe mun die mikakrä aisete aibe ie, munkwe ngwian biandre ütiädre angwane, ¿Ngöbökwë ütiä biandi munye, munta nütüre ya? Ñakare, ñobtä ñan angwane ¿dre bä jene nuenta munkwe ni moto kämekäme ngwä? ¿Ye ñan kukwe nuenta ni moto kämekämenkwe arabe munta nuene siba ya?

³⁵ Ne mden kisete, munkwe ñan mun mräkä aibe die mikadre, akwa munkwe mun rüe taredre amne munkwe jändrän kuin nuen mun rüe die mikakrä. Erere arato, munkwe ngwian bian ütiädre mun rüeye angwane, munkwe ñan biandre ütiä diankräta töre kwäräkrita jae. Munkwe nuendre kore ne ngwane, Ngöbökwë sribi mun rüekrä ye ütiä biandi kri munye kä käinbti. Erere arato, mun rabadri Ngöbö Kri Kä Käinbti ngobore, ñobtä ñan angwane ni diän diän kräke Ngöbö ütiäte ñakare amne ni moto kämekäme tä nüne Ngöbö rüere, akwa Ngöbö mandama kräke, aisete ye kwrere mun rabadre arato.

³⁶ Ni jökrä ruentari tare Ngöbö mun Rünye, ye kwrere munkwe ni jökrä ngwian ruentari tare jae, niebare Jesukwe.

*Ñan ñäkädre ni mda mda rüere
(Mateo 7.1-5)*

³⁷ Jesukwe niebare:

Ngöbökwë ñan kukwe ükadrete mun rüere, abkokäre munkwe ñan bika kri, käkwe ni mda mda bä mika käme ja käne. Erere arato, Ngöbökwë ñan mun mikadre ngite, käkwe mun mikadre ja tare nike kärekäre, abkokäre munkwe ñan bika kri, käkwe ni mda mda mika ngite ngwarbe. Ni mdakwe ja mika ngite mun rüere, ye munkwe dian jabti ta angwane, mun ngite Ngöbö ngwärecri, ye Ngöbökwë diandikä jire jökrä munbtä arato.

³⁸ Ye kwrere arato, nireta jändrän mdei nike, ie munkwe jändrän bian ngwarbe angwane, Ngöbökwë jändrän biandi munye. Ye abko, munkwe jändrän ñäkädi kuin täte, ye kwrere Ngöbökwë jändrän biandi kuin täte munye. Ye mden kisete, munkwe jändrän biandre ngwarbe ño ni mda mdaye, ye kwrere Ngöbökwë jändrän biandi munye arato, niebare Jesukwe.

³⁹⁻⁴⁰ Bti Jesukwe kukwe bä mikani krörö mda:

¿Ni ja tóitkaka, ye bári tóbtá kri ni diriká ie yekrá ya? Ñakare, akwa ni ja tóitkaka, ye kákwe ja tói tikadre ünán jókrá angwane, batibe rabadre tóbtá diriká ie ye kwrere, aisete mun ngámi ja tóitike ünán, kánenkri mun abko ni krórókróró kwrere: ¿Ni ie ká tuen ñakare, ye raba ni mda niara kwrere jie ngwen kuin ya? Ñakare, ñóbtá ñan angwane ni nibu ie ká tuen ñakare ja kwrere rikadre ja jie ngwena kwárikwári ye ká oko romon mdente tuen ñakare ietre, aisete betadreká jráte amne rikadre ngwarbe gwaire. Ne aisete, mun ngámi ja tóitike ünán, kánenkri munkwe ñan bika kri, ká rika ni mda mda jie ngwena, niebare kwe.

⁴¹ Jesukwe kukwe mda bá mikani króró, kákwe kukwe káme nikwe bá mikani kri oto bári kri kwrere amne, kukwe káme nuenta ni mdakwe abko bá mikani ká búre chi kwrere, kákwe niebare:

¿Kri oto bári kri tá ma okwáte, ye ño abko ma tóbikare ñakare jae amarebti ká búre chi ma mráká okwáte, abkobtá mata nebe ja ngwen ruen tare yere?

⁴² ¿Ye ñóbtá kri oto bári kri tá ma okwáte abko mata dianka nútüre ñakare jae amarebti, ká búre chi ma mráká okwáte abko, ie mata niere: Ti mráká, ká búre ma okwáte ye, ti tuemetre denká jae, mata niere ie? ¡Ye ñan ngwarbe, mata ja bá mike kuin ma mrákábtá, káta kukwe nuene kore yera! Makwe kri oto kri ma okwáte, ye ara jire dianka káne jae, bti ká raba tuenta kuin mae angwane, batibe makwe ká búre chi ma mráká okwáte ye dianka mda ie. Ye kwrere, munta kukwe nuene bári kámekáme abko okwábtí, ni mdata ja mike ngite chi abko munkwe ñan bika bári kise ngwen btá. Munkwe ñan ñáká jire chi ni yebtá, akwa kukwe káme, yebtá mun raba moto ulire, bti kukwe ye tuemetre jire jókrá káne, abti mun raba mun mráká die mike, niebare Jesukwe.

Jesukwe ni tói bá mikani kri ngwábtá
(Mateo 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ Bti Jesukwe kukwe mda bá mikani abko króró:

Kri ngwá kuin kwetadre ñan ngwáta nebe káme. Erere arato, kri ngwá káme kwetata ñakare, ye ñan ngwáta nebe kuin.

⁴⁴ Ye mden kisete, ngwáta kuin ya, káme ya, yebtá kri kuin ya, káme ya tá nuke gare nie. Ne aisete, ¿kri tukwáte tukwáte btá nita higo ngwá kuin kwetadre óto ya? Ñakare. Erere arato, ¿kri mda mda tukwáte tukwáte btá nita uba ngwáká úkekró ya? Ñakare.

⁴⁵ Ye kwrere jire abko, ni moto kuin ne ngwane, nita blite kuin ni mda mda die mikakáre, akwa ni moto káme ne ngwane nita blite ngwarbe dián dián jirekábé, ye abko ñan tá ni mda mda die mike, ñóbtá ñan angwane niara abko tói káme, yebe tá núne. Ne aisete ni moto ño amne ni tói ño, ye kwrere nita blite, niebare Jesukwe.

Ju mikaka nibu
(Mateo 7.24-27)

⁴⁶⁻⁴⁷ Bti Jesukwe niebare mda:

Mun ti kukwe nuaka nuaka nete, ye ngátáite ni ruáre káta ti Dánkien, niere tie akwa, tita kukwe nuemna abko erere tá nuene ñakare. Ni ye kwrere abko, ti bika bá mike ni króró btá munye:

⁴⁸ Bati ni námáne iti, ká nikani ju mike ñó kórábtá. Káne ká muani mente nguse nguse kwe, bti úrá kuin nókani kwe ju gráre, bti ju mikani kuin jákwatabti kwe. Abti bati ñú jatani temen, ñó nikani niren niren jate, jatani mate dite jubtá se kwrere, akwa ju mikani kuin kwe, aisete nin ñó nikani ngwena kán. Ye kwrere abko ni ti kukwe nuaka nuaka abko ie tita dre dre nuemna, erere tá nuene, ni ye abko ni iti kákwe ju mikani kuin ye kwrere.

⁴⁹ Akwa ni mdara jire kákwe ju mikani ñö köräbtä arato abko kákwe üra nökani kánime ümante abko ñü jatani temen, ñö nikani niren niren kri jate, jatani mate dite jubtä. Ju ye abko namani jueme, aiseite ñö jatani mate btä, nikaninbe temen, nikani ngwarbe jire jökrä. Ye kwrere abko, ni ti kukwe nuaka nuaka abko ie tita dre dre nuemna akwa tä nuene ñakare, ni ye abko ni iti kákwe ju mikani jueme, nikani temen ye kwrere. Abko kore se, niebare Jesukwe ni kwatiye.

7

Rükä dänkien romanobo kákwe tödekani metre Jesubti (Mateo 8.5-13; Juan 4.43-54)

¹ Jesukwe blitabare ünän ni kwatibe, yebti nikani mda juta Capernaúnte.

² Ye kánti rükä dänkien romanobo nämane nüne iti. Ni ye abko kwe, ni nämane iti sribikä jakrä. Sribikä ye abko mika nämane ütiäte kri kwe abko näkäni bren jume, namani tu neketebe kán.

³ Ne btäräbe Jesu nämane Capernaúnte kädrie namani jabtä ni rükä dänkien ye okwäbti. Jötrö ngwarbe, niara kákwe nitre unbren ji dokwäte nitre Capernaúmbö ngätäite juani Jesu kärere sribikä jakwe miketa kuinta.

⁴⁻⁵ Erere nitre unbren ji dokwäte ye jatani, nükani Jesu kánti, kä namani ribere kisere krörö Jesuye:

Nitre rükä dänkien abko ñakare israelita. Niara romanobo bkänä akwa, ni israelita tare kri kwe. Niara arabe kákwe ngwian biani sinagoga jue ütiä biankrä nunkrä Capernaúm nete, aiseite niara ütiäte, aiseite makwe sribikä kwe mikadreta kuinta kräke, ie nun tö nibi abko namanintre ribere kisere kore ie.

⁶ Te Jesu nikani bentre, nikanina nebe nitre rükä dänkien ye gwirrie ken angwane, nitre rükä dänkien ye kákwe kukwe muko juani ruäre Jesu ngäbti ja kukwei niere, kákwe niebare Jesuye:

Nitre rükä dänkien kákwe ja kukwei niemna mae abko nun ki niere ma ngäbti abko krörö: Ti Dänkien, ni ütiäte ñakare ti ne kwrere abko gwiriete ni ütiäte ma ye kwrere nin rükadre jire chi ruen tie, aiseite makwe ñan ja nikadre dikaro rükakäre ti gwiriete, nibi ruen tie.

⁷ Ma bäri ütiäte, ye mdenbtä abko nin ja nuke töre jire chi tie, niken ma kärere au sribikä tikwe miketa kuinta, aiseite tikwe ni mda aibe juni ma kärere. Akwa sribikä tikwe rabadreta kuinta abko makwe niedre jirekäbe menteninbe angwane, rabadita kuinta abko gare tie abko ti tö nibi ribei mae,

⁸ ñöbtä ñan angwane ni mda bäri ütiäte ütiäte, ben tita sribire, kätä dre nuemna tie, erere tita nuene. Erere arato, nitre rükä tä sribire tibe abko tita juen, ye tä niken jötrö ngwarbe. Jakwe, tita niere ie, jötrö ngwarbe tä kite. Mdakäre abko, ni klabore tikwe, ie sribi ne nuene, tita niere, jötrö ngwarbe tä nuene. Ne aiseite, tita dre niere, erere tä nebe bare täte jökrä. Ye kwrere arato, makwe dre dre niedre sribikä bren tikwebtä abko erere rabadi bare täte mae ruen tie, aiseite tita ja di ribere kore mae, niemna kore nitre rükä dänkienkwe mae, niebare rükä dänkien kukwe mukokwe Jesuye.

⁹ Yebtä Jesu ñan tö namani krütare mda, kákwe ni nämane näin ben mikani ñäräre jökrä, bti niebare kwe ietere:

Ni tödeke kwatibe Ngöböbti ni ne kwrere, nin ngämi kwen jire tie nitre israelita ngätäite amarebti ni menteni nünanka juta mdara jire te tä tödeke kwatibe Ngöböbti nuke kwen mtare tie nere, niebare Jesukwe ni kwatiye kore.

¹⁰ Bti Jesu nikaninta ja jiebti amne ni Jesu käräkä käräkä abko nikaninta janknu, nikani nebata nitre rükä dänkien kánti angwane, ni klabore nitre

rükä dänkienkwe, ye namaninante kuinta, btä nikani nebeta abko nakaninkä kore.

Meri ngobo itibe krütani kân abko Jesukwe mikaninta nire

¹¹ Nebti Jesu nikani mda juta chi kädian nämane Naín kánti nitre ja tóitikaka benbe angwane, ni mda mda nikani kwati siba ben.

¹² Nikani ngitiekä jukwebtä juta chi Naín yete angwane, mürü ngwäkä jäjatani doboi mikadre, jänükani ngätäi ben. Mürü ngwäkä ye abko, meri kân brare krütani abko ngobo ngörä itibe kwe ben nämane nüne abko krütani kân. Mden abko ngwäkä ngwian nämane abko ben ni mda mda nämane näin kwati uliere siba, nükani ngätäi ji ngrabare Jesube.

¹³ Meri ngobo ngörä itibe kwe krütani kân, meri ye abko jatabare Jesuye amne namani ruentari tare kri Jesuye, käkwe niebare ie:

Ma bobre, ngäbäkre krüta tare makân ne abko, akwa makwe ñan müai jakân, niebare kwe meri yeye.

¹⁴ Ne btäräbe jänkwata bti mürü ngwäkä ngwian nämane, ye ken Jesukwe krötabare, bti kise mikani jänkwatabtä kwe mürü ngwäkä yeye. Abtä ni mürü ngwäkä ngwianka namani nünaninkä jökrä angwane, Jesukwe niebare mürü ngwäkä yeye:

Ngäbäkre, nüketa nire tita niere mae, niebare kwe ie.

¹⁵ Erere bkänä, mürü ngwäkä ye nükantabe nire batibe. Ngäbäkre ye nükani tákänintbe krö, bti nikaninbe bliteta se kwrere. Bti Jesukwe bianinta meyeye ni kwati okwäbti.

¹⁶ Yebtä abko, ni jökrä namani nekwetekä, akwa namanintre Ngöbö käikitekä, kä namani niere krörö Jesubtä:

Ni Ngöbö kukwei niekä kri nüke ni ngätäite nete mtare, köböire Ngöböta ni jen kwe die mike, namanintre niere, kä ngwiare nuäre jabtä Ngöbö käikitarekä kwärä se kwrere.

¹⁷ Jesukwe mürü ngwäkä mikaninta nire, ye abko kädrie namani batibe jökrä Judeate ta temen btä kä kiakia te Judea bäre temen abko nakaninkä kore.

*Jesukwe blitabare Juan Bautistabtä
(Mateo 11.2-19)*

¹⁸ Kukwe kuin ne namani bare Jesuye, ne abko nitre nänkä Juan Bautistabe nikani, käkwe niebare jire jökrä ie. Abtä juankwe nitre nänkä ben, ye käräbare nibu ja kánti,

¹⁹ bti ni nibu ye juani kwe ni Dänkien Jesu kánti abko ni Dianinkä juandre Ngöbökwé ne abko Jesu ya, ñakare ya abko tö namani gai. Ñakare ne ngwane, ni mdara jire ngibiadre ngäbti ya, ño abko tö namani gai, käkwe ni juani nibu kukwe ye ngwentari Jesuye.

²⁰ Erere bkänä, ni nibu ye nükani Jesu kánti, käkwe niebare krörö ie:

Ni Dianinkä juandre Ngöbökwé rükadre ni ngätäite niebare, ye erere ma ara nükani ya o nunkwe ni mdara jire ngibiadre abko nun juanba ngwentari mae, niebare kwetre Jesuye.

²¹ Jesukwe kukwe kani ngäbti ñakare jötrö, akwa ne btäräbe ni kwati nämane ja tare nike bren bätäkä ngwarbe kisete abko Jesukwe mikaninta kuinta. Ni ruäre abko, btä üai käme nämane, kisete nämane ja tare nike abko Jesu namani juentari mento btä. Erere arato, ni kwati ie kä tuen ñakare abko ie Jesu namani kä mike tuenta ni juani nibu juankwe ye okwäbti.

²² Bti Jesukwe niebare krörö mda ni nibu yeye:

Tita dre dre nuene tuata munkwe amne tita dre dre niere abko kukwei nuri munkwe, ye erere mun nän niereta Juanye. Amne munkwe nie krörö ie arato: Ni ie kä tuen ñakare abko ie kä nibi tuenta kuin amne, ni nakwente

abko nibi dikekata kuin kröta. Erere arato, ni bren bren lebra kisete abko kwata nibi nebeta kuin jökrä amne ni olo ngidianinte abko ie ni kukwei nibi ruenta kuin. Erere arato, ni krütanikrütani abko nibi nüketa nire amne ni bobre bobre abko ie Ngöbö kukwei kuin mika nibi gare abko munkwe nie Juanye.

²³ Erere arato, nire nire këta tödeke tibti amne ti ne ara nükani tä nütüre amne ñan tä trö kwite tie, ni ye abko ie Ngöbökwé ja di biandi amne kë rabadi nuäre btä tikwe nini abko munkwe nie kore Juanye. Abko kore se, niebare Jesukwe ni nibu yeye.

²⁴ Ni juani nibu Juankwe nikaninta angwane, nitre nämane yete ye ben Jesu rikaba blite krörö Juanbtä:

¿Mun nikani ni ño tuakäre kë kaibete? ¿Mikä juankata mürekwe nekwäre sekwäre, ye këta ni töi kwitaka jene jene nekwäre sekwäre bä mike, ni se kwrere tua nikani munkwe ya?

²⁵ ¿Mun jananbare Juan mika ñäräre angwane, ni ja ükaninte kuin käkwe dän ütiäte kri kitani jabtä nämane yete abko mun jananbare mike ñäräre ya? Ñakare, ñobtä ñan angwane ni dän ütiäte kri kitani jabtä, ni ye kwrere abko tä nüne jame jrei gwiriete amne ñan tä nüne kë kaibete abko garera munye ruen tie.

²⁶ ¿Akwa mun nikani ni ño mike ñäräre metre? ¿Mun nikani ni Ngöbö kukwei niekä mike ñäräre ñan ñan? Jänri, mun nikani ni kore mike ñäräre. Akwa Juan ye abko bäri Ngöbö kukwei niekä kri abko mun nikani tuen.

²⁷ Juan ye mdenbtä tarä tä tikani krörö Ngöbö Kukweibtä: Ngöbökwé niebare:

Tikwe ja kukwei ngwianka juandi iti ma känenkri.

Niarakwe ni töi mikadi biare ma këne, ji ükateta biare ye kwrere, *Malaquías*

3.1

abko tä tikani kore Juanbtä.

²⁸ Ne mden kisete, ti bike kukwe niere krörö munye: Ni jökrä därebare kë nebtä, ye ngätäite ni ñakare jire iti abko bäri ütiäte Juankrä; akwa nire nire bäri bobre, ütiäte ñakare, bti Ngöböta gobrane, ni ye abko bäri ütiäte Juankrä, niebare Jesukwe.

²⁹ Jesukwe Juan mikani bäri ütiäte kore, abtä ni kwati Jesu kukwei nuaka nuaka amne nitre ngwian käräkä gobran romanobokrä nämane yete käkwe kukwe mikanintbe Ngöbökwé ni diantarikrä diribare Juankwe, ye abko era bä mikani, ñobtä ñan angwane niaratre käkwe ja mikani ngökadre ñöte Juanye aiseite.

³⁰ Akwa nitre bariseo btä Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre namani yete Jesu kukwei nuen arato amne kukwe mikanintbe Ngöbökwé ni diantarikrä diribare Juankwe, ye abko niaratre namani mike ngwarbe jae, ñobtä ñan angwane ñan ja mikani ngökadre ñöte kwetre Juanye, ñobtä ñan angwane nin namani móto ulire kukwe kämekämenbtä aiseite.

³¹ Ni jökrä käkwe töbikabare ñakare ja kwrere Juanbtä kore, abtä Jesukwe niebareta ietre:

Ne mdenbtä abko ni nünanka kë ne näire abko ti bike bä mike krörö: Kä jändrän rürümoinkrä jutate, kënti ngäbäkre tä nebe takänintbe temen, këta ñäke krikri mräkä mda mdaye, yebtä ti bike ni nünanka kë ne näire bä mike krörö:

³² Ngäbäkre tä niere mräkäye: Nunkwe nörä jürü tarä mikakrä munye, akwa mun ñan tö nibi tarä mikai. Abtä ka ni moto mikakrä ulire abko nunkwe nini mda, akwa munkwe müaniri ñakare arato abko ngäbäkreta niere. Ye mden kwrere munta niere Juanbtä amne tibtä, aiseite tita nitre ye bä mike kore,

³³ ñobtä ñan angwane Juan Bautista nükani angwane, üai käme tä btä, aisete ñan tä mröre kri amne ñan tä dö ñaen, munta niere rüere.

³⁴ Yebti ti, Ni Kä Nebtä Ngobo rükaba mda angwane, ti abko mröre büle kri kri amne ti dö ñaen krübäte munta niere tibtä. Mdakäre abko, ti ja getaka ni diän diän ben amne nitre jändrän ütiä käräkä gobran romanobokrä tä tuen käme munye abko ben tita ja gete, abtä munta ñake ti rüere arato. Ye mdenbtä abko mun ngäbäkre kwrere tita niere.

³⁵ Akwa ni nüne töbtä era metre Ngöbö diebti nun kwrere, yebtä abko nun abko ni jen Ngöbökre era metre abko nunta bä mike. Abko kore se, niebare Jesukwe.

Ñö rä bäne ütiäte kri kekani Jesu ngotobti

³⁶ Nebti bati, bariseo kädian nämane Simón käkwe Jesu ngwiani mröre ja gwiriete. Erere Jesu nikani, namani takänintbe mesabtä Simón juete angwane,

³⁷ meri bti kä ngwarbe nämane nüne juta ne arabe kanti abko Jesu nükani mröre Simón gwiriete gani kwe. Angwane ñö rä bäne ütiäte kri kädian nämane nardo nämane jä bä ngwen kädianta alabastro dätebare boteare te, ye jänükani kwe Jesu kanti.

³⁸ Müare kwärä nikani ngitiekä Jesu ngotobtä temen, kä nikani Jesu ngoto bätete ni klobre kwrere, akwa ja okwä ñöibti bätäninte kwe. Jesu ngoto bätäninte ünän kwe, bti rötaninta kwe ja dokwä drüenbti, ngoto demainbare kwe, bti ñö rä bäne kekani kwe Jesu ngotobti, namani Jesu tarere kri mikakäre tuare ie.

³⁹ Ye abko nakaninkä Simón, Jesu nübaikä mröre ja kanti ye okwäbti. Abtä Simón namani töbike krörö mda Jesubtä: ¡Jo! Ni noko Ngöbö kukwei niekä bkänä ne ngwane, ni ño tä nuenbtä ngotobtä gadre kwe. Amne meri se bti kä ngwarbe ni jökrä tä kädriere kämekäme rükadre gare btä ie arato bä amarebti se, Simón namani nütüre kore Jesubtä. Ne Jesukwe gani Simónbtä,

⁴⁰ abtä niebare mda kwe bariseo yeye:

Simón, ti tö kukwe ngwaintari kwati mae, niebare Jesukwe ie.

Simón käkwe niebare mda Jesuye:

¿Abko dre? niebare kwe ie.

⁴¹ Ne btäräbe, Jesu nikaninbe kukwe bä mike meri yebtä Simónye:

Bati ni nämane iti abko ngwian bkäne kri. Ni ye abko nämane ngwian bien ütiädre ni mda mdaye. Ni ye abko, ie ni nibu käkwe ngwian käräbare ütiädre ie. Ni iti, bti rürümon ütiä nämane siento krärke jire amne ni mda abko, bti rürümon ütiä nämane gre ketarike.

⁴² Rürümon ütiä nämane krörö ni nibubti, akwa nin ngwian namani kwenta jire ietre biandreta ja ütiäreta. Abtä ngwian bkänkä käkwe niebare ietre: Tikwe ngwian bianba ütiädre munye, akwa ngwian ñakare munye biandreta ja ütiäre tie, aisete ti bike rürümon ütiä munbti ye käikwitekä jabti jökrä, niebare kore kwe ni nibu yeye. ¿Ni nibu ne mdenkwe ni ngwian bkänkä taredi bäri ruen mae? niebare Jesukwe Simónye.

⁴³ Simónkwe niebare mda Jesuye:

Ni bti bäri rürümon ütiä kri käikwitaninkä jabti ngwian bkänkäkwe, ni ye abko käta ngwian bkänkä tarere bäri raba ruen tie, niebare kwe Jesuye.

⁴⁴ Bti meri ye nükani Jesu ngoto bätete, ye Jesukwe mikani ñäräre, käkwe niebare Simónye:

Simón, ti nü gwi ma kanti nete, makwe ti miri ngwarbe jae, käkwe nin ñö bini jire chi tie ja ngoto bätätekrä ti kakrä ngäbti, akwa meri ne nü, käkwe ti ngoto bätrite ja okwä ñöibti, bti rütüta kwe ja dokwä drüenbti, mike ñäräre makwe, btä makwe töbika.

⁴⁵ Erere arato, ti ki gwäkäre mae angwane, nin makwe ti demainiri jire ti kakrä ngäbti kuin, akwa ti ki gwäkäre amne, meri ne nikirabe ti demaine ngotobtä abti kä nüke nere.

⁴⁶ Mdakäre abko, ti nü amne nin makwe olibo köi ütiä brai kiri ti dokwäbti ti kakrä ngäbti kuin, akwa meri ne abko käkwe ñö rä bäne ütiäte kri kiri ti ngotobti.

⁴⁷ Era metre meri ne käkwe ja mikani ngite kabre Ngöbö rüere bkänä akwa, tikwe niara ngite dininkä jire jökrä btä. Mdenbtä abko tä ti tarere bäri makrä bä mirita kore kwe, ni bti ngwian ütiä käikwitaninkä jabti ngwian bkänkäkwe ye kwrere abko ti tö nibi niei mae Simón, ñobtä ñan angwane ni ngite ñakare bökän diankata nibtä, ni ye abko ñan tä ni tarere dikaro. Abko kore se, niebare Jesukwe Simónye.

⁴⁸ Bti Jesukwe niebare mda meri yeye:

Ma ngite kukwe kämekämenbtä, ye tikwe dininkä jökrä mabtä, niebare Jesukwe ie.

⁴⁹ Abtä ni mda mda nämane siba yete, ye namani niere krörö jae kwärikwäri:

¿Ni noko nire amarebti tä ni ngite denkä nibtä tä niere sere? namanintre niere kore Jesubtä.

⁵⁰ Akwa Jesu abko nikani niere janknu krörö meri yeye:

Ma nibi tödeke kwatibe tibti, köböire kukwe kämekäme btä ma ngite, ye tikwe dininkä mabtä, aisete nänta jäme, niebare Jesukwe ie.

8

Nitre merire Jesu die mikaka

¹ Nebti Ngöbö jatanina nüke gobrane nibti abko kukwe kuin Jesu nikani niere juta krikrite amne juta kiakiate kä Galileate ta temen. Ye ngwane, nitre ja töitikaka Jesube ni jätäbti nibu nämane näin siba ben.

² Erere arato, ni merire merire bren bren mikaninta quinta Jesukwe, ruäre abko btä üai käme juanintari kwe, ye abko nämane näin ruäre. Ni merire nämane näin siba Jesube abko nere: María Magdalabo, María ne mdenbtä Jesukwe üai käme krä kükü juanintari mento.

³ Arato Juana nämane näin siba. Juana ne abko ni iti kädian nämane Chuza merie. Chuza abko ju ngibiabtikä jrei Herodes Antipas kräke. Arato Susana nämane näin siba. Ye ngwane meri mda mda nämane näin kwati siba abko jändrän nämane kwekwe, erere bti nämane Jesu btä nitre ja töitikaka ben die mike.

Dobo ketabkä, btä Jesukwe kukwe bä mikani (Mateo 13.1-9; Marcos 4.1-9)

⁴ Ne ngwane bati ni nünanka juta ketareketare Galilea temen namani nüke ja ükekrö kwati ja tuakäre Jesube abko ie Jesukwe kukwe bä mikani krörö:

⁵ Bati ni nikani iti nura metekä. Nura metaninkä kwe angwane, nura ruäre nikani mate ji ngrabare temen. Nura ye abko ni jatani, käkwe rätäbare jökräbti. Bärire mda abko nukwä jatani, käkwe kwetani jökrä kän.

⁶ Nura ruäre abko nikani mate jäkwatäbti temen abko nükani mure, akwa dobo nötare dikaro, aisete ngrötaninkä jökrä.

⁷ Nura ruäre abko nikani mate kökrä tukwätetukwäte ngätäite, ye abko nükani mure arato, akwa kökrä ye abko rirabare bäri jötrö nura mu yehti ta, käkwe kämikani.

⁸ Akwa nura nikani mate dobo kuinte, ye abko nükani mure amne rirabare tuärebe, bti ngwä nikani nebe btä btä amne datire datire ngwä namani gre ketarike. Ne abko nakaninkä kore, niebare Jesukwe ni kwatiye kore.

Ye btäräbe, Jesukwe ñäkäbare jume ja dibti krörö mda ni kwati yeye:

Nire nire käta ti kukwei nuen, ye abko olo tärä ne ngwane, ti kukwei ne ketate ja olote kwe, kukwe ne rükadre gare kuin munye abkokäre. Abko kore se, niebare Jesukwe.

*Ñöbtä Jesukwe kukwe bä mikani
(Mateo 13.10-17; Marcos 4.10-12)*

⁹ Jesukwe kukwe bä mikani kore ne ñan nükani gare nitre ja töitikaka benye, käkwe niebare ie:

Makwe kukwe bä miri, ye abko dre bä miri kore makwe yere, niebare kwetre Jesuye.

¹⁰ Abtä Jesukwe niebare mda ietre:

Ngöbö rükadre gobrane ño nihti abko tä tiebe, akwa Ngöböta mike gare munye, akwa ni mda mda abko ie Ngöböta mike gare ñakare, aisete tita kukwe bä mike kore, Ngöbö Kukwei tä tikani krörö rabadre bare abkokäre:

Nebtä nikadre bäri kwetre, akwa kukwe ño ñan jatadre metre ietre amne ni kukwei nuadre bäri kwetre akwa, ñan rükadre gare ietre, *Isaías 6.9* abkokäre tita kukwe bä mike kore ietre, Ngöbö kukwei niekä kirakira käkwe niebare ni nebtä ye kwrere.

*Dobo ketabkä tä dre niere abko nere
(Mateo 13.18-23; Marcos 4.13-20)*

¹¹ Kukwe nini tikwe ye abko tä kukwe krörö bä mike: Ngöbö Kukwei abko nura kwrere.

¹² Amne nura nikani ngitiekä ji ngrabare temen, ye abko ni ruäre tä Ngöbö Kukwei nuen akwa, diablu tä kite, käta Ngöbö Kukwei ye denkä jökrä töite, ni ye käkwe ñan Ngöbö Kukwei mikadre era amne ñan rabadre dianintari abkokäre, mden nini tikwe ye.

¹³ Amne ni ruäre abko käta Ngöbö Kukwei nuen amne käta nebe nuäre btä kare ngäbti. Ni ye abko nura nikani mate jäkwatabti ye kwrere, ñöbtä ñan angwane nura nikani mate jäkwatabti abko ngätri ñan nämane bökän, ye kwrere jire ni ruäre tä Ngöbö Kukwei kaen ngäbti, bti bä jötrö tä tödeke Ngöböti. Tädre niken ja tare nike tödekabtä Ngöböti amne käta Ngöbö Kukwei kiteta temen, bti tä nikenta ja jiebtä.

¹⁴ Amne ni ruäre abko tä Ngöbö Kukwei nuen, akwa tä nakwen bäri jändrän kä nebtä jiebtä amne, tä ngwian tarere bäri amne jändrän nuäre nuäre kä nebtä yebtä tä ja kite, ye abko käta ngökö. Ne aisete ni ye abko nura nikani mate kökrä tukwätetukwäte ngätäite amne ngatani, ye tä nakenkä ni yebtä, aisete nura ngatani ngwä namani ñakare, ye kwrere jire ni ye tä sribi nuene ñakare Ngöbökrä.

¹⁵ Akwa nura nikani ngitiekä dobo kuinte, ye abko ni töi kuin amne tä biare, käta Ngöbö Kukwei nuen angwane, tä ketete dime jabtä amne tä nünenkä dite btä. Ni ye abko nura ngwäta neme kuin ötata kabre, ye kwrere jire ni yeta jändrän kuin nuene Ngöbökrä. Abko kore se, niebare Jesukwe ietre.

*Jesukwe ja kukwei bä mikani ñotra kwrere
(Marcos 4.21-25)*

¹⁶ Jesukwe niebareta:

Ni ñakare jire iti käta ñotra jutra mike abti tä jue miketa kaja täni. Erere arato, ñan tä mike jän täni jae, akwa ñotra jutra mikata angwane, mikata üräbtä käin trä rabadre ngitie jökrä gwita temen, ni jökrä gwi, ie kä rabadre tuen abkokäre.

17 Ye kwrere arato, tita kukwe jire jökrä dirire kaipe tiebe munye mtare, akwa batira jire munkwe mikadi gare ni jökräye. Erere arato, kukwe diribare tiebe tikwe, batira jire rabadi gare metre ja ngwärekrei jökrä.

18 Ne aisete olo ketete kuin ti kukweiye munkwe, ñöbtä ñan angwane nire nire ie Ngöbö Kukwei nüke gare, ye abko ie Ngöböke ja Kukwei biandi bäri mda; akwa nire nire ie Ngöbö Kukwei gare ñakare, ye abko ie Ngöbö Kukwei gare kiakia abko Ngöböke diandikä jökrä kän. Abko kore se, niebare Jesukwe nitre ja töitikaka benye.

*Nire abko Jesu mräkä era metre
(Mateo 12.46-50; Marcos 3.31-35)*

19 Ye ngwane, Jesu meye amne etbakantre abko nikani jiebti ja tuakäre ben angwane, ni nämane kwati Jesu bäre temen, aisete niaratre ñan namani nebe Jesu kanti.

20 Angwane ni iti käkwe niebare Jesuye:

Ma meye amne ma etbakantre tä ju bäre nokote abko tö nibi blitai mabe, niebare kwe ie.

21 Jesukwe niebare ni jökräye:

Nire nire tä Ngöbö Kukwei nuen, erere tä mike täte, ni ye abko ti meye tikwe amne ti etbakantre tikwe era metre, niebare kwe.

*Jesukwe müre amne ñö mikani kwekbe
(Mateo 8.23-27; Marcos 4.35-41)*

22 Abti bati Nö Okwä Kri Galilea kanti Jesu nakwani rute, käkwe niebare nitre ja töitikaka benye:

Brän ñö okwä kwärä sekri, niebare kwe.

Ye erere nikanintre.

23 Nikanintre ñöbti angwane, Jesu nikani kibien. Batibe müre jatani mate ribi krübäte ñö okwä ye kanti, ye abko namani ñö kite jökrä rute, aisete ru jatani niken ñöte nguse se kwrere.

24 Yebtä abko nitre ja töitikaka ben nikani gaenkrö, käkwe niebare ie:

¡Dirikä, ni kite niken ñöte nguse! niebare kwetere Jesuye.

Angwane Jesu nükaninta krö, käkwe ñäkäbare müreye amne ñöye. Ye btäräbe, müre amne ñö namani kwekbe jökrä.

25 Bti Jesukwe niebare nitre ja töitikaka benye:

¿Munta tödeke kwatibe Ngöböbti ya ño yere? niebare kwe ietre.

Akwa niaratre abko namani nekwetekä krübäte amne töi ñan namani krütäre, kä namani niere jae kwärikwäri:

¿Ni ne abko ni ño amarebti tä ñäke müreye amne ñöye amne, tä niara kukwei mike täte se? namani niere jae kwärikwäri.

*Ni Gadarabo btä Jesukwe üai käme juantari mento
(Mateo 8.28-34; Marcos 5.1-20)*

26 Nebti niaratre nikani janknu rute ñöbti nebe käkä Gadarete Nö Okwä Kri Galilea kwäräkri.

27 Jesu nämane rute, nikani jate angwane, juta yete ni nämane iti abko btä üai käme nämane abko jatani Jesu ngäbti. Raire abko ni ye nämane dän kite ñakare jabtä amne nämane nüne ñakare gwi, akwa nämane nüne rökabti.

28 Jesu jatabare ie angwane, nikani ngitiekä ngukudokwäbti temen Jesu ngwärekrei, käkwe ngratebare kri krörö:

Jesu, Ngöbö Kri Kä Kämbti Odei, ¿ye ñöbtä ma kite ti nike nete ye? Makwe ñan ti mika ja tare nike abko ti tö nibi ribei mae, namani niere Jesuye.

29 Üai käme rikadre mento btä abko Jesukwe niebarera ie, aisete namani ñäke krikri kore. Batire batire üai käme nämane niken ni yebtä angwane,

ñan gitiadre künken, abkokäre kise amne ngotokwä mäkäte nämane jökrä ie kadenanbti, akwa nämane kadena ötöte jökrä angwane, üai käme nämane niken ngwena kä kaibete.

³⁰ Ni ye abko ie Jesukwe niebare:

¿Ma kä ño? niebare kwe ie.

Angwane üai kämentre käkwe niebare mda ie:

Ti kä Kabre, niebare kwetre.

(Ja kä Kabre, niebare kwe, ñobtä ñan angwane üai käme nämane kabre btä aisete.)

³¹ Ye mden käkwe ñan ja juamna kä ja tare nikakrä te Kä Timonbti Jesuye.

³² Ye kánti abko mtü nämane kabre krübäte mröre bä kánime ngudrebtäta, aisete üai kämenkwe ja juamna mtü yebtä Jesuye, erere Jesukwe juani mtübtä.

³³ Üai käme nämane nibtä, ye abko nikani mento btä, bti nikani mda mtü kabre yebtä. Ye btäräbe mtü kabre ye nikani betekä jökrä ja jiebti kä btä motokwäre, nikani ngitiekä jökrä ñöte, kánti müre neketani jökrä.

³⁴ Nitre mtü ngibiaka abko okwäbti kukwe nakaninkä kore. Yebtä abko niaratre nikani betekä ngitie, kä nikani kukwe ye niere jökrä juta ngrabare temen amne juta bäre mento arato.

³⁵ Abtä kukwe nakaninkä ño abko ni kwati nükani tuen, kánti nikanintre nebe Jesu kánti angwane, ni btä üai käme nämane abko nikani mento, ni ye abko käkwe dän kitani jabtä amne kä namani ruenta kuin bti nämane tákäninbe Jesu ken, btä namanintre angwane, kä jürä namani kri btäre.

³⁶ Angwane ni btä üai käme nämane ye abko namaninta kuinta ño abko nitre tuakatuaka namani niere jökrä ni mda mdaye.

³⁷ Yebtä abko, Jesu di kri krübäte gani kwetre, aisete kä jürä namani kri nitre Gadarabobtä, aisete jötrö ngwarbe Jesu rikadre kä mdabti abko namanintre ribere ie. Ye erere Jesu nakwaninta rute nitre ja töitikaka benbe, bti nikaninta.

³⁸ Akwa Jesu ngämi nikenta, känenkri ni btä üai käme nikani mento ye abko Jesu rikadre ngwena jabe abko namani ribere Jesuye, akwa niara rabadre jirekäbe yete, Jesukwe niebare ie. Angwane Jesukwe niebare krörö mda ie:

³⁹ Nänta jirekäbe ja gwiriete amne Ngöbökwe dre nuni makrä, ye erere makwe nie jökrä ni mda mdaye. Abko kore se, niebare Jesukwe ie.

Ye erere bkänä, Jesukwe dre nuenbare niara kräke, erere nikani niere jökrä juta ngrabare temen.

Jesukwe Jairo ngänkän mikaninta nire amne meri bren abko mikaninta kuinta kwe

(Mateo 9.18-26; Marcos 5.21-43)

⁴⁰ Yebti Jesu nikani nebata Ñö Okwä Kri Galilea kwäräkri mda angwane, ni nämane kwati ngibiare ngäbti, aisete kä namani nuäre btäre Jesu kare ngäbtiita.

⁴¹ Ye btäräbe ni kädian nämane Jairo nükani Jesu kánti. Jairo abko nämane sinagoga dänkiene juta yete abko jatani, nikaninbe ngitiekä ngukudokwäbti temen Jesu ngotobtä ja mikakäre bobre btä, kä namani Jesu ngwen kisere nebe ja gwiriete.

⁴² Ngänkän itibe kwe abko ie kä kwä jätäbti kubu abko jatani krüte kän, aisete namani Jesu ngwen ja kánti. Ye erere Jesu nikani angwane, ni nikani kwati krübäte ben, kä namani kete dime ja ngätäite, namani ruen ie.

⁴³ Angwane nitre nikani kwati Jesube, ye ngätäite meri nämane näin iti siba abko kä kwä jätäbti kubura nämane bren dbä tibiere abko kisete nämane ja tare nike amne, ngwian nämane kwe, erere ganinte jökrä kwe kräkäbtä jakrä akwa, ñakare namani nökröta nitre kräkä biankaye.

⁴⁴ Te meri ye abko nikani, kākwe krötabare ja ken Jesu trökri, kākwe dän Jesubtä nuaninbtä tiebe köräbtä. Ye btäräbe namaninta kuinta batibe se kwreere.

⁴⁵ Angwane Jesukwe niebare:

¿Nirekwe dänkä nuribtä tibtä ye? niebare kwe.

Akwa ni jökrä namani ja rükente. Abtä Pedrokwe niebare Jesuye:

Dirikä, ni kwati nibi ma kete dime ja ngätäite, kã nibi ma kitekã nekwäre, sekwäre. ¿Ye ñöbtã abko nirekwe ma nuribtã ma nibi niere yere? niebare Pedrokwe ie.

⁴⁶ Akwa Jesukwe niebareta mda:

Ni iti kākwe ti nuribtã tikwe gari, ñöbtã ñan angwane Ngöbö di tä tibtä abko niki ruäre mento tibtä, nibi ruen tie, niebare kwe.

⁴⁷ Angwane meri ye kākwe ja rükandrete ño mda ñan namani nūke gare ie, akwa kã jürã namani btã. Abtä namani grūkekã jökrã ngrabare, nikani, namani ngukudokwãbti temen Jesu ngotobtä ja mikakäre bobre btã angwane, ñöbtã Jesu nuaninbtã kwe amne namaninta kuinta ño abko niebare jökrã kwe ni jökrã ngwärekrei Jesuye.

⁴⁸ Angwane Jesukwe niebare mda ie:

Ti mräkã, makwe tödiri kwatibe tibti, köböire ma nibirate kuinta, aiseite nãnta jäme, niebare kwe meri yeye.

⁴⁹ Jesu nãmane blite kore angwane, sinagoga dänkien ye jiebti ni mdara jire nūkani kukwe ngwena, kākwe niebare ie:

Ma ngãnkãn kūrera makãn. Makwe ñan dirikä nika mda, niebare kwe ie.

⁵⁰ Blitabare kore kwe, ye jarabare Jesuye angwane, Jesukwe niebare:

Ma ñan rekwetaka ngãbãkre jiebti jakãn, akwa makwe tödeka kwatibe janknu tibti angwane, ma ngãnkãn rabadita kuinta, niebare kwe ie.

⁵¹ Yebti nikanintre nebe gwi angwane, Jesukwe Pedro, Santiago, Juan amne meri bati ye rün amne meye aibe tuanimetre niken nebe gwi jabe.

⁵² Angwane ni jökrã nãmane meri bati krütani ye uliere amne müaire kriki be gwi, btã Jesu namani. Akwa niarakwe niebare ietre:

Ngãbãkre merire ye kūrera munta nütüre, akwa tä kibien, aiseite munkwe ñan müai mda, niebare kwe ietre.

⁵³ Akwa meri ye krütani bkãnä namani gare ietre, aiseite namanintre Jesu kötaire jökrã.

⁵⁴ Akwa Jesu nikani, kākwe meri ngwãkã ye kani küdebti, bti ñãkãbare krörö kwe ie:

Ti ngãnkãn, ¡Nãin krö! niebare Jesukwe ie.

⁵⁵ Ye btäräbe üai nūkanintabe btã, aiseite nūkanintabe nire angwane, nūkaninbe tãkãnintbeta krö, bti Jesukwe bukamna mräkãye.

⁵⁶ Meri bati mikaninta nire kore Jesukwe, yebtä abko rün amne meye ñan töi namani krütare mda. Akwa kukwe nakaninkã ño, ye abko ñan kãdriedre jire kwetre ni mda mdabe, Jesukwe niebare ietre.

9

*Jesukwe nitre ja töitikaka ben juani Ngöbö kukwei dirire
(Mateo 10.5-15; Marcos 6.7-13)*

¹ Yebti Jesukwe nitre ja töitikaka ben ni jätãbti nibu ükaninkrö, bti Ngöbö die biani kwe ietre üai kãme bätãkã ngwarbe juantarikrä mento amne ni bren bren mikakräta kuinta arato.

² Bti Ngöböta gobrane ni ngätäite kãdriedre kwetre amne ni bren bren mikadreta kuinta kwetre, abkokäre Jesukwe juani,

³ kākwe niebare krörö ietre:

Mun ñan rika tribe ngwena jire chi mda jabtä ji ngrabarekäre abko krörö: Mun ñan rika mökän amne kra ngwena jae. Erere arato, mun ñan rika mrö, ngwian amne dän mda ngwena jae, ñobtä ñan angwane munkwe tödekadre Ngöböbti, ie ti tö aisete.

⁴ Ju mdente mun raba nünentbe, ye aibe kánti mun raba. Mun ñan rika ju kwatirekwatire te, akwa mun raba ju kwatibe te, abti mun rikata.

⁵ Akwa juta kánti mun ñan ka tö raba ngäbti ni mdakwe, ye kánti munkwe kä mikaka, akwa munkwe dobro mnü ngrükate ja ngotobtä, nitre ye ara jire ngite Ngöböye ja töi jenbti hä mikakrä ietre, niebare Jesukwe ietre.

⁶ Ye erere nitre ja töitikaka Jesube nikani juta kwatirekwatire kä ngrabare temen kukwe kuin Jesubtä ye kädriere amne, nikani ni bren bren miketa quinta arato.

Jesu abko nire jrei Herodes tö namani gai
(Mateo 14.1-12; Marcos 6.14-19)

⁷ Kukwe namani nakenkä kore Jesu köböire, ye gani Herodekwe angwane, nire köböire nämane nakenkä ñan namani nuke gare ie, ñobtä ñan angwane Ngöbökwé Juan Bautista mikaninta nire abko ni ruäre namani niere Jesubtä.

⁸ Akwa Ngöbö kukwei niekä kira kädian nämane Elías abko nūkaninta ni ruäre namani niere. Mdakäre abko, Ngöbö kukwei niekä kira mda abko nūkaninta nire, ni mda namani niere Jesubtä.

⁹ Abtä Herodekwe niebare:

¿Tikwe Juan dokwä tikakamna, aisete ni ye ñakare Juan amarebti nire abko btä blitata krübäte dikaro kore ne? niebare Herodekwe.

Yebtä abko Herodes tö namani ja tuai Jesube.

Jesukwe ni mili krärke bukani
(Mateo 14.13-21; Marcos 6.30-44; Juan 6.1-14)

¹⁰ Abti nitre juani ja kukwei ngwianka Jesukwe ye nūkaninta jökrä Jesu kánti angwane, dre dre nuenbare kwetre, ye erere niebare jökrä kwetre Jesuye. Abti Jesukwe käräbare jenena angwane, nikani ngwena kä kaibete juta Betsaidete.

¹¹ Akwa Jesu nikani ye abko ni kwati käkwe gani angwane, nikani niaratre jiebtí amne, Jesukwe kani ngäbti kuin, bti Ngöböta gobrane ni ngätäite, yebtä Jesukwe blitabare bentre amne ni bren bren abko mikaninta quinta kwe.

¹² Yebti kä jatanina dere angwane, nitre ja töitikaka Jesube ni jätäbti nibu nikani, käkwe niebare ie:

Nita kä kaibete nete, jändrän ñakare kwetadre, aisete nitre se juenta jökrä jadūke amne mrö känene jae juta kántikánti sete kä ngrabare temen, niebare kwetre Jesuye.

¹³ Abtä Jesukwe niebare mda ietre:

Niaratre buka munkwe, niebare kwe ietre.

Abtä niebare kwetre ie:

¿Banta kunrikebe amne gwata krobube nikwe, se abko biandre ño ietre? ¿Ni kwati se kräke, ni rikadre mrö kökö ya? niebare kwetre mda Jesuye.

¹⁴ Ye ngwane abko, ni brare aibe nämane mili krärke jire, akwa Jesukwe niebare mda nitre ja töitikaka benye:

Nitre ye mika tākānintbe gre ketebu bti ni jätä jätä ja täritäri, niebare kwe ietre.

¹⁵ Ye erere Jesu kukwei mikani täte kwetre, käkwe nitre mikani tākānintbe jökrä temen temen.

¹⁶ Bti Jesukwe ban kunrike amne gwa krobu diani kisete, käkwe nikrabare kä káinbti, kuin niebare kwe btä Ngöböye, bti ñākānintbe kiakia kwe, bti biani kwe nitre ja töitikaka ben yeye dräidre ni kwati yebti.

17 Angwane ni jökrä käkwe mröbare, namani trinetrine, bti ban amne gwa oto namaninte abko ükaninkrö kutia kwä jätäbti kubu jire.

Jesu abko Ni Dianinkä Ngöbökwe, niebare Pedrokwe
(Mateo 16.13-19; Marcos 8.27-29)

18 Yebti bati Jesu nämane blite kaibe Ngöböbe angwane, nitre ja töitkaka ben nämane yete ben abko ie niebare krörö kwe:

¿Ti ne abko nire nieta ni mda mdakwe tibtä? niebare kwe.

19 Angwane nitre ja töitkaka ben käkwe niebare ie:

Ma abko Juan Bautista nūkaninta nire nieta ni ruärekwé amne ni mda abko käta ma Elías nūkaninta niere mabtä. Akwa ni mda abko tä niere Ngöbö kukwei niekä kirakira mda mda abko nūkaninta nire nieta kwe mabtä, niebare kwetretre ie.

20 Jesukwe niebare mda ietretre:

¿Amne mun abko käta ti nire niere tibtä? niebare kwe ietretre.

Angwane Pedro abko käkwe niebare Jesuye:

Ma abko Ni Dianinkä Ngöbökwe ara, niebare kwe ie.

Jesu müre ketadi, niebare käne kwe
(Mateo 16.20-28; Marcos 8.30-9.1)

21 Pedrokwe niebare kore, abtä Jesukwe niebare mda ietretre:

Akwa kukwe ye abko ñan niedre jire kwetretre ni mda mdaye, niebare kwe ietretre.

22 Bti Jesukwe niebare krörö ietretre:

Nitre unbretre ji dokwäte, nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien amne Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre, käkwe ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne mikadi ja tare nike kri amne trö kwitadi kwetretre tie, käkwe ti müre ketadi, akwa köbömäkäre angwane, ti rükadita nire, niebare kwe nitre ja töitkaka benye.

23 Yebti Jesukwe niebare ni jökrä nämane yete yeye:

Nire nire tö ja töi mikai kwatibe nänkra tibe, ni ye abko tö dreye jakrä abko raba käikwitekä jabti amne, köbö kwatirekwatire ja kwata raba ruentari tare ñakare ie nūnakäre tikrä abko jata ti jiebtä,

24 ñöbtä ñan angwane nire nire tö ja kwata ngibiai jen jakrä abko krütadi kärekäre, erere rabadi kärekäre Ngöbö okwä bare mento. Akwa nire nire krütadi ti dokwäre abko rabadi dianintari nūnakäre kärekäre Ngöböbe.

25 Ye abko, ni rabadre jändrän jökrä bkäne kabre kä nebtä, akwa ni krütadre angwane nikwe ñan nūnandre mda Ngöböbe, ne ütiäre abko dre rükadre nie.

26 Ne aisetre, nire nire käta ti rükente amne kukwe dirita tikwe ne rükente angwane, ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne jatadita angwane, tikwe ni ye rükandite arato. Ti jatadita angwane, ti jatadita ja di kri bä nuärebtä amne Ngöbö di kri bä nuärebtä, erere arato angele deme Ngöbökwe bä nuärebtä.

27 Akwa mun tä nete ne ruäre ngämi krüte, känenkri Ngöböta gobrane ño nibtä, ye abko munkwe tuadi ja okwä jenbti abko ti tö nibi niei metre munye, niebare Jesukwe ni jökrä nämane yete yeye.

Jesu bä nikwitani
(Mateo 17.1-8; Marcos 9.2-8)

28 Jesukwe kukwe niebare kore, yebti kwäirare Jesu nikani ngitiobti bli-takäre Ngöböbe angwane, Pedro, Santiago amne Juan nikani siba ben.

29 Jesu nämane blite Ngöböbe, te batibe ngwäre bä nikwitani jene amne dän btä abko trä namani ngwen bürere mera trä bä kwrere.

30 Ye btäräbe ni nibu namani gökökä yete blite Jesube. Ni nibu ye abko Moisés amne Elías.

³¹ Niaratre nãmane ye bãre temen kã trã namani kuin bã nuãre amne Jesu tãdi Jerusalén, kãnti nãinta kã kãinbti abko btã nãmane blite kã ye kãnti.

³² Ye ngwane abko Pedro, Santiago amne Juan okwã namani doboko kóbõ kisete angwane, batibe nũkaninta ngwãte angwane, Jesu bã dite amne nuãre tuani kwetre. Erere arato, Moisés amne Elías tuani kwetre.

³³ Ni nũkani nibu Jesu kãnti, ye jatanina nikenata angwane, Pedrokwe niebare Jesuye:

Ti Dãnkien, nita nete abko kãi nibi nuãre tibã, aisete ma tõ ne ngwane, nunkwe ju mikadi kiakia komã munkrã: kwati makrã, kwati Moisékrã amne kwati Eliãkrã, niebare kwe.

Pedro abko kãkwe ñãkãbare kore akwa, drebtã nãmane blite abko ñãn nãmane gare ie.

³⁴ Pedro nãmane blite kore, ye btãrãbe mũta jatani jũben niaratrebti angwane, kã jũrã namani krũbate niaratre nimãbtã.

³⁵ Angwane mũta yete ni kukwei jarabare krõrõ ietre:

Ni ne abko ti Odei tikwe. Ne mden tikwe dianinkã jakrã, aisete niara kukwei nua munkwe abko ni kukwei namani kore mũtate.

³⁶ Ni kukwei jarabare kore angwane, ni nibu ye nikaninta angwane, Jesu aibe namaninta kaibe. Kukwe nakaninkã kore, ye abko nitre ja tõitikaka Jesube kãkwe tuani, akwa ùkani kaibe kwetre jakrã, aisete kã ye ngwane niebare ñãkare kwetre ni mda mdaye.

*Jesukwe ùai kãme juanintari ngãbãkrebtã
(Mateo 17.14-21; Marcos 9.14-29)*

³⁷ Jesu nãmane ngitiohti nitre ja tõitikaka nimãbe, bti jãndrinane jataninta motokwãre angwane, ni nũkani kwati ngãbti.

³⁸ Ni kwati ye ngãtãite ni nãmane iti kãkwe ngratebare jume, kãkwe niebare Jesuye:

Dirikã, ti ngobo ngõrã itibe tikwe noko jakwe tuen kãnti tikrã abko tita ribere kisere mae,

³⁹ ñõbtã ñãn angwane ùai kãme ie niarata neketete, kãta mike ngrente kri amne, btãrãbe tã kã õtõte bti amne tã kitekã nekwãre, sekwãre amne dãbe tã neme betekã kadate. Erere arato, ñãn tã nebe gibiekã, ye abko tã mike ja tare nike tikãn.

⁴⁰ Abtã nitre ja tõitikaka mabe kãkwe ùai kãme juandretari mento btã abko tikwe ribeba kisere ietre, akwa ùai kãme ñãn rikaba mento ietre, niebare kwe Jesuye.

⁴¹ Abtã Jesukwe niebare ietre:

¡Aingwaree, ti moto iko munbtã! Mun ye ñõ abko moto kãmekãme dikaro abti munta tõdeke ñãkare dikaro Ngõbõhti ye. ¿Ti rabadi kã nuãi mda munbe amarebti ye? niebare Jesukwe.

Ye btãrãbe Jesukwe niebare mda:

Ngãbãkre ye ngwen tie, niebare kwe.

⁴² Ye erere, ngãbãkre jãnikani nebe ja ken Jesube angwane, ùai kãmenkwe kitaninta temen amne kã õtaninteta bti kwe, akwa Jesukwe ngratebare ùai kãmenbti, btãrãbe ngãbãkre ye namaninta quinta angwane, Jesukwe bianinta rũnye.

⁴³ Ngõbõ di kri kóbõire ngãbãkre namaninta quinta, yebtã abko ni jõkrã ñãn tõi namani krũtare.

*Jesu krũtadi niebare bobukãre kwe
(Mateo 17.22-23; Marcos 9.30-32)*

Ni jõkrã ñãn tõi namani krũtare kore angwane, Jesukwe niebare nitre ja tõitikaka benye:

⁴⁴ Olo ketete kuin ti kukweiye munkwe amne munkwe ñan käikwitaka jabtí. Jötörö ti, Ni Kä Nebtä Ngobo biandi müre ketadre ni mda mdaye, niebare Jesukwe ietre.

⁴⁵ Akwa dre niebare kore kwe, ye abko ñan nükani gare nitre ja tóitíkaka benye, ñóbtá ñan angwane kukwe niebare Jesukwe, yehtë abko Ngóbö ngámi tóitíkeká, aisete ñan nükani gare ietre. Mdakäre abko, namaninta ja gaire kukwe ye ngwiantarita Jesuye, aisete namaninta kwekbe jókrá.

*Nire bäri útiáte niebare Jesukwe
(Mateo 18.1-5; Marcos 9.33-37)*

⁴⁶ Ye ngwane abko, nitre ja tóitíkaka Jesube mden bäri útiáte, abkobtä nikani ja kwete kwárikwári mda.

⁴⁷ Angwane námáne tóbike ño, ye gani btá Jesukwe. Abtä Jesukwe ngábákre chi kárábare, mikani tákáinntbe ja ken kwe,

⁴⁸ bti niebare krörö kwe ietre:

Nireta útiáte ñakare ni mda mda okwáte ngábákre chi ne kwrere, ye nireta kaen ngábtí ti kábtí, ye abko ti ara jire kata ngábtí kwe amne, nireta ti kaen ngábtí ja dánkíene, ye abko Ngóbö ti juanka abko kata ngábtí kwe arato. Ne aisete mun jókrá ngátáite, nire nire tuen útiáte ñakare munye, ni ye abko bäri útiáte Ngóbö ngwárekri. Abko kore se, niebare Jesukwe.

*Nireta rüre ñakare Jesu rüere abko tá nekete Jesukri
(Marcos 9.38-40)*

⁴⁹ Angwane Juan abko kákwe niebare:

Diriká, nunkwe ni tuaba ití úai káme juentari ma kábtí, akwa niara tá nekete ñakare nibe, aisete ñan úai káme juandretari mda kwe ma kábtí, nunkwe nieba ie, niebare kwe Jesuye.

⁵⁰ Abtä Jesukwe niebare mda:

Nireta sribire ñakare mun rüere, ye abko tá nekete munkri, aisete munkwe ñan sribi ye kwrere dokwá táká mda kán, niebare Jesukwe ietre.

Jesukwe ni juani gre ketamá bti ni jätá Ngóbö Kukwei kádriere

⁵¹ Abti Jesu rikadreta ká káinbti abko kóbóití jatani núke ja ken, aisete niarakwe ja tóití mikani kwatibe níkenta Jerusalén.

⁵² Angwane Jesukwe ni juani ruäre ja káne ká kánene juta Samariate núnantbekrá jae. Akwa

⁵³ Jesu námáne náin Jerusalén kukwäre, ye gani nitre Samariabokwe angwane, Jesu kani ngábtí ñakare kwetre, ñóbtá ñan angwane nitre israelita amne nitre Samariabo námáne rüre jabe kwárikwári aisete.

⁵⁴ Nitre Samariabo kákwe ñan Jesu kani ngábtí, ye gani Santiagokwe amne Juankwe angwane, niebare kwetre Jesuye:

Dánkien, niaratre ñan tó ma káin ngábtí, ye dokwäre Ngóbókwe ñukwá ká káinbti juandre kákwe nitre se gadreká jókrá abko nunkwe kárádre Ngóbóye, ¿ie ma tó nibi ya? niebare kwetre ie.

⁵⁵ Abtä Jesu níkwitaninte, kákwe mátrábare btátre.

⁵⁶ Yebti níkanintre juta mdate.

*Ni rikadre Jesu jiebtí abko tare
(Mateo 8.19-22)*

⁵⁷ Niaratre námáne díkeká jí ngrabare angwane, ni ití kákwe niebare Jesuye:

Tí Dánkien, ma náin mdente erere, ye kántí ti rikái siba mabe, niebare kwe.

⁵⁸ Abtä Jesukwe niebare mda ie:

Nukro kánsenta, kwe ká mká tará núnankrá amne, nukwá níkenká káinta abko juda tará kwe núnankrá arato, akwa ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne abko kwe

kä ñakare jire chi jadükakrä. Ne aisetema tö jatai tibe ne ngwane, ma rabadre juto biare nüne ti kwrere arato, niebare kwe.

⁵⁹ Bti Jesukwe niebare ni mdaye:

Brän tibe, niebare kwe ie.

Akwa ni ye abko käkwe niebare Jesuye:

Ti Dänkien, ti tuemetre nikenta ken ja gwiriete, abti ti rün krütadi, tikwe doboi mikadi, ye täbti ti näin mabe, niebare kwe ie.

⁶⁰ Abtä Jesukwe niebare ie:

Nitre ie Ngöbö gare ñakare abko tä ni ngwäkäre kwrere Ngöbö ngwärekrei, ye tuemetre ni ngwäkäre doboi mike. Ma abko Ngöböta gobrane ño nibtä, ye abko ma rika kädriere ni mda mdabe, niebare Jesukwe ie.

⁶¹ Abti ni mdara jire käkwe niebare Jesuye:

Ti Dänkien, ti tö rikai mabe akwa, ti ngämi niken känenkri ti tö rikai ja tuaita nire ti mräkäye, niebare kwe.

⁶² Abtä Jesukwe niebare ni neye:

Ni sribikä tä niken dobro tikekä aradorebti akwa tä nikrenta ja jiebti, ye ñan tä sribire kuin metre, aisetema sribi rabai ngwarbe, aisetema nire nire töita niken jändrän mda mda jiebti, ni ye kwrere abko ñakare kuin sribikä kä gobränkärä Ngöbökwetä. Abko kore se, niebare Jesukwe ie.

10

Jesukwe ni juani gre ketamä bti ni jätä Ngöbö Kukwei kädriere

¹ Yebti ni Dänkienkwe ni mdara jire dianinkä gre ketamä bti ni jätä. Jesu rikadre juta mdente mdente, ye kánti Jesukwe ni ye juani nibu nibu ja känenkri.

² Akwa käne abko ni kwati nämane juto biare kukwe kuin mike era, abkobtä kukwe bä mikani krörö, käkwe niebare ietre:

Nura nena biare kabre ötadre, ye kwrere ni kwati tä juto biare ngwiandre Ngöböye, akwa sribikä ñakare bökän, aisetema sribi Bkänkä Ngöbö käkwe sribikä mda mda juandre jötrö sribire abko munkwe ribe ie.

³ Akwa mun nän. Obeja ngäbälita niken lobo ngätäite, ye kwrere tita mun juen ni krübäte krübäte ngätäite.

⁴ Mdakäre abko, mun rika angwane, mun ñan rika ngwian ngwena jabtä. Mun ñan rika kra ngwena jae amne mun ñan rika sabato mda ngwena jae. Erere arato, munkwe ñan kä gate ngwarbe köbö ngwentari ji ngrabare ni mda mdaye nünankakäre raire ji ngrabare.

⁵ Akwa ju mdente mun rika nebe, kánti munkwe köbö ngwiantari käne, käkwe nie krörö: Kä jäme Ngöbökwetä raba munbtä, nie munkwe.

⁶ Angwane ni nünanka gwi yete tädi biare kä jäme Ngöbökwetä ye kaen ngäbti ne ngwane, kadi ngäbti kwe; ñakare ne ngwane, ñan kadre ngäbti kwe.

⁷ Ju mdente mun raba, ye kánti mun raba nünentbe. Munkwe ñan ja kwita ju mda mdate. Mdakäre abko, mrö mden mden kwetata kwetre, erere te mun buka angwane, munkwe kweta, ñobtä ñan angwane ni sribikä abko ie sribi ütiä biandre abko erere munkwe mrödi sribi munkwe ütiäre.

⁸ Erere arato, juta mdente mun raba, ye kánti mrö mden mden te mun buka, ye munkwe kweta jäme jökrä.

⁹ Angwane ni bren bren tarä juta yete ne ngwane, munkwe mikata quinta amne, Ngöbö kebera nuke gobrane ngätäite abko munkwe nie ietre.

¹⁰ Akwa juta mden kánti mun raba angwane, nitre yete käkwe ñan mun ka ngäbti, yebtä abko mun rikata jibti ñakäre kwärä krörö:

¹¹ Dobro mnü juta munkwete nete neketaninkä nun ngotobtä abko nunta ngrükete mun ngwärekrei jökrä nete. Ne abko mun ñan tö Ngöbö kukwei kain

ngäbti, aisete mun ara jire ngite Ngöböye ja tõi jenbti bä mikakrä, ye raba gare munye. Akwa Ngöbö kebera nuke gobrane mun ngätäite, ye raba gare munye, aisete munkwe nie kore ietre.

¹² Akwa köbö mrä näire, nitre Sodomabo käkwe ja tare nikadi, yehti ta nitre nünanka juta yete käkwe ja ngie nuadi abko ti tö niei munye, niebare Jesukwe nitre juani kwe yeye.

*Jesukwe ñäkäbare nitre israelita rüere
(Mateo 11.20-24)*

¹³ Bti Jesukwe niebare mda:

¡Aingwaree mun nünanka juta Corazínte amne juta Betsaidate! Mun bo-bre jakän, ñobtä ñan angwane sribi kri ñan tuabare nuenbare tikwe mun ngätäite, ne kwrere nuendre juta Tiro amne Sidón kánti, akräke nitre yete käkwe ja tõi kwitadreta Ngöbö kukwäre amne, dän ngutu jüräre kitadre kwet- tre jabtä amne rabadre takänintbe ngübrünthe ja moto ulire kukwe kämekäme nuenbtä bä mikakrä.

¹⁴ Ye mden kisete, Ngöbökwke kukwe ükadite ni jökrä kräke kä mrä angwane, Ngöbökwke mun nünanka juta Corazínte amne juta Betsaidate mikadi ja tare nie bäri kri nitre nünanka juta Tirote amne Sidónthe ye kräke.

¹⁵ Amne mun nünanka juta Capernaúmte, ma kánti nete tikwe sribi kri ñan tuabare nuenbare kabre, ¿yebtä Ngöbökwke mun mikadi bäri ütiäte, munta nütüre ya? Ñakare, ñobtä ñan angwane Ngöbökwke mun ye kitadikä kä ja tare nikakrä kánti.

¹⁶ Yehti Jesukwe niebareta mda nitre juani kwe yeye:

Nirekwe mun kukwei mikadre era ye käkwe ti ne ara jire kukwei kadi ngäbti; akwa nirekwe ñan mun kukwei mikadre era, ye abko ti ne ara jire ñan kukwei kadi ngäbti kwe amne nire ñan tö rabadre ti kukwei kain ngäbti, ye abko Ngöbö ti juanka ñan kadi ngäbti kwe. Abko kore se, niebare Jesukwe.

Ni juani gre ketamä bti ni jätä nükaninta Jesu kánti

¹⁷ Abti nitre gre ketamä bti ni jätä juani Jesukwe ye jatani nüketa mda angwane, kä namani nuäre krübäthe btätre, käkwe niebare Jesuye:

Dänkien, nunkwe üai käme juantariba mento nibtä angwane, ma käbti üai käme nibi nun kukwei mike täte jökrä kore, niebare kwetwe ie.

¹⁸ Angwane Jesukwe niebare ietre:

Munta kukwe era erere niere, ñobtä ñan angwane merata trä ngitiekä jötrö, ye kwrere Satana kä käinbti jataninbe timon sribi munkwe köböire, rababa tuen tie.

¹⁹ Ye abko, üai käme krübäthe tbi kwrere amne dribe kwrere, kräke tikwe ja di biani munye ganainkäre amne, mun rüe Satana käkwe ñan mun mikadre bren, abkokäre tikwe ja di biani munye ganainkäre.

²⁰ Akwa üai käme käta mun kukwei mike täte, ye munkwe ñan käi ngwian nuäre bäri jabtä, akwa munkwe nünandre kärekäre Ngöböbe, aisete mun käi nena tikani taräbtä kä käinbti, ye abko bäri käi ngwian nuäre jabtä munkwe, niebare Jesukwe ietre.

*Jesu aibe ie Rün gare metre
(Mateo 11.25-27; 13.16-17)*

²¹ Yehti, Ngöbö Üai Deme namani täte Jesubtä, köböire kä namani nuäre kri btä, käkwe niebare:

Ti Rün, ma abko kä käin amne kä temen Dänkien. Tita ma käikitekä, ñobtä ñan angwane nitre bikaka töbtä krikri abko okwäte makwe kukwe metre makwe ye rükaninte, akwa ni bobre bobre tõi ñakare ñakare ruen ie abko ietre

makwe mikani gare, ma tö namani ño, erere makwe nuenbare. Yebtä tita ma käikitekä, niebare Jesukwe Rün Ngöböye.

²² Yebti nitre nämä Jesu kukwe nuen, ye ie Jesukwe niebare mda:

Ti Rün käkwe jändrän jökrä mikani gare tie amne ti abko nire ngobo era metre gare ñakare ni mda mdaye, akwa ti Rün aibe ie ti gare. Erere arato, ti Rün abko gare ñakare ni mda mdaye, akwa ti niara Odei ne aibe ie niara gare amne ti tö rabare mikai gare nire nireye, ye erere ie rabadi gare, niebare Jesukwe.

²³ Yebti Jesu nikwitaninte, käkwe niebare kaibe nitre ja töitikaka benye:

Tita sribi kuin nuene bätäkä ngwarbe, ye abko munta tuen ja okwä jenbti, ye munkwe käi ngwian nuäre kri jabtä,

²⁴ ñobtä ñan angwane sribi kri ñan tuabare tuata munkwe, ye abko nitre Ngöbö kukwei niekä kirakira amne jrei kwati kirakira tö namani tuai, akwa tuani ñakare kwetre. Erere arato, ti kukwei nuata munkwe, ye niarate tö namani kukwei nuai, akwa erere kukwei nuani ñakare kwetre. Abko kore se, niebare Jesukwe ietre.

Ni Samariabo moto kuin

²⁵ Yebti bati, Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikä nämane iti, namani nūnaninkä krö, käkwe kukwe ngwianintari ja gakäre Jesube, käkwe niebare ie:

Dirikä, ¿tikwe dre nuendre köböire ti rabadre nūne kärekäre Ngöböbe? niebare kwe Jesuye.

²⁶ Abtä Jesukwe niebare mda ie:

¿Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye btä mata ñäke, ye kätä dre niere arato? niebare kwe ie.

²⁷ Angwane dirikä ye käkwe niebare:

Ngöbö Kukweita niere krörö: Makwe ma Dänkien Ngöbö tare ja üai ngöi jökrä, ja di ngöi jökrä amne ja töi ngöi jökrä. Erere arato, mata ja tarere au, ye kwrere makwe ni mda mda tare arato, nieta Ngöbö Kukweibtä, niebare kwe Jesuye.

²⁸ Jesukwe niebare mda ie:

Kukwe era erere nini makwe. Ye kwrere makwe nuendre ne ngwane, ma rabadi nūne kärekäre Ngöböbe, niebare kwe ie.

²⁹ Akwa Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikä käkwe kukwe ngwianintari, yebti tö namani bikai deme, käkwe niebare Jesuye:

¿Ti mräkä mden abko tikwe taredre metre ruen? niebare kwe mda Jesuye.

³⁰ Abtä ni menteni amne ni rüe abko ni mräkä metre, ye Jesukwe bä mikani, käkwe niebare krörö ie:

Bati ni nämane iti Jerusalén, nikani motokwäre juta Jericó kukwäre angwane, batibe nitre gokä jatani, käkwe jändrän goibare jökrä kän amne, dän btä dianinkä jökrä kän kwetre, bti metani kwetre, namani bä ngwäkäre angwane, mikaninte jite kwetre se kwrere, bti ngitiani.

³¹ Ye ngwane ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre jatani iti ji ye arabehti angwane, ni bä ngwäkäre nämane jite. Yebtä okwä mata namani akwa, nikan möbe menteninta temen bäre se kwrere, bti nikan janknu ta.

³² Yebti ni levita sribikä ju blitakrä Ngöböbe jatani iti mda, nükani ja ken ni bä ngwäkäre yebe angwane, mikani ñäräre jirekäbe kwe, akwa nikani janknu ta arato.

³³ Akwa yebti ni jenena Samariabo jatani iti mda ji ye arabehti abko okwä mata namani ni bä ngwäkäre btä angwane, namani ruen bobre ie,

³⁴ käkwe krötabare ken, bti olibo köi amne uba döi mikani träinbti kwe kräkäi mikakäre amne träin mrianinte kwe, bti mikani buro jakwebti kwe,

bti nikani ngwena nebe ju ni basakakrä kánti. Ye kánti ngibiabare kwe ye näire.

³⁵ Yehti jändrinane dekä angwane, ngwian ganaindre köböbu näre ye ni Samariabo kákwe biani ju bkänkäye, kákwe niebare ie: Makwe ni ne ngibia tikrä. Nane makwe ngwian gate bäri mda niarakrä ne ngwane, ti jatadita, kákwe ütiä biandi mae, niebare kwe ie. Abko kukwe nakaninkä kore.

³⁶ Ne aisete ni iti goibare nitre gokákwe angwane, ni nikani nimä. ¿Nitre nimä ye ngätäite, ni mden kákwe ni mda tuani kánti ja mräkä kwrere ruen? niebare Jesukwe ie.

³⁷ Angwane Kukwe Biani Ngöböke Moiséye dirikä kákwe niebare mda Jesuye:

Ni ie ni bren namani ruen bobre, ye abko kákwe ni bren tarebare mräkä kwe kwrere, niebare kwe.

Abtä Jesukwe niebare ie:

Ni Samariabokwe kukwe nuenbare kuin mräkä mdakrä, ye kwrere nän nuene arato. Abko kore se, niebare Jesukwe ie.

Dre bäri ütiäte niebare Jesukwe

³⁸ Yehti Jesu nikani janknu ta nitre ja töitikaka benbe amne nükani juta mdate, kánti meri iti kädian nämane Marta nämane nüne. Marta ne abko kákwe Jesu kani ngäbti ja gwiriete.

³⁹ Marta etba nämane iti abko kädian nämane María. María ye abko nikani, namani tákänintbe Jesu ngotobtä Jesu kukwei nuen.

⁴⁰ Akwa Marta abko namani sribi kabre gwita ye aibe btä töbike, aisete namani sribire janknu, bti nikani, kákwe niebare Jesuye:

Ti Dänkien, ¿ti mräkákwe ti mirite sribire kaibe, se ütiäte ñakare makrä ya? Niara juen jötrö ti die mike, niebare kwe Jesuye.

⁴¹ Akwa Jesukwe niebare mda ie:

Marta, ma nibi töbike krübäte dikaro sribibtä, kä nibi ma nike. Erere arato, jändrän keta kabre, btä mata töbike,

⁴² akwa jändrän ketetibe bäri ütiäte, ye mden abko Maríakwe kánäniri jakrä, käta ti kukwei nuen. Ye abko ni ñakare jire abko rabadre denkä kán. Abko kore se, niebare kwe Martaye.

11

Blitadre ño Ngöböbe (Mateo 6.9-15; 7.7-11)

¹ Bati Jesu nämane blite Ngöböbe kä mda kánti, kákwe blitabare ünän angwane, ni iti ja töitikaka ben abko kákwe niebare ie:

Ti Dänkien, blitadre ño Ngöböbe abko Juan Bautistakwe diribare nitre ja töitikaka benye, aisete makwe diridre nunye arato, niebare kwe Jesuye.

² Abtä Jesukwe niebare ietre:

Mun rika blite Ngöböbe angwane, munkwe nie krörö:

Ti Rün kä káinbti, ma kä aibe raba mikani ütiäte ni jökrákwe.

Jakwe gobrane nun ngätäite nete.

Ma tö dreye kä káinbti, erere tá neme bare mae kä káinbti, erere raba bare mae kä nebtä nun ngätäite arato abko nunta ribere mae.

³ Köbö kwatirekwatire makwe mrö bian täte nunye.

⁴ Nun ngite kukwe kämenbtä ye denkä mento nunbtä, ñobtä ñan angwane ni mda mda tä ja mike ngite nun rüere, käre nunta den jabti ta köbö kwatirekwatire.

Amne kukwe kämekäme tö nun nuaite ja käne ma rüere, ye kánti makwe ñan nun jie ngwian,

abko munkwe blita kore Ngöböbe, niebare Jesukwe ietre.

⁵ Bti Ngöböta juto biare ni kukwei kaen ngäbti, ye abko Jesukwe bä mikani, käkwe niebare krörö mda ietre:

Nane mun kukwe muko jatadre iti kä ruäre deo, käkwe niedre: Ja mräkä, ban ngwen kumä ütiädre tie,

⁶ ñöbtä ñan angwane gwä ti kukwe muko nü basare jire tie, akwa bukakrä ñan nebe tie. Abtä ti ki ban tärire mae, tikwe ñan ja gaidre krübäte abkokäre, niedre kwe mae.

⁷ Angwane ni tädre gwi käkwe ñan niedre: Ti nibira jänbti ngäbäkrebe, aisete ti ñan raba nainkröta krö jändrän biankäre mae, aisete makwe ñan ti nika, niedre ñakare jire kwe kukwe kare ngäbti.

⁸ Akwa niara ñan kädriedre blo, abkokäre rükadre krö amne jändrän jökrä kärädre ie kukwe mukokwe, ye erere biandre jökrä kwe ie. Ye abko ñan niara kukwe muko, aisete nuendi kore kwe akwa, ñan ñäkädre rüere abtä rabadre ja gaire, abkokäre nuendi kore kwe.

⁹ Blitadre Ngöböbe, ye mdenbtä abko ti tö kukwe mda niei krörö munye arato: Kare munkwe jändrän kärä Ngöböye amne Ngöböke biandi munye. Erere arato, munkwe jändrän känäntari Ngöbö kanti amne kwandi munye. Erere arato, nita neme jukwebtä jändrän kärere ni mdaye, ye kwrere käre munkwe jändrän kärä jukwebtä Ngöböye angwane, Ngöböke jukwe tikadi, käkwe biandi munye,

¹⁰ ñöbtä ñan angwane nireta jändrän kärere, ye erere bianta ie amne, nireta jändrän känentari jakrä, ye erere tä kwen ie amne, nireta ñäke jukwebtä abko ietre Ngöböta jukwe tike amne tä jändrän bien ietre.

¹¹ Mdakäre abko, Ngöböta jändrän bien kore, yebtä abko ti bike kukwe bä mike krörö mda: ¿Mun mden ngäbäkre rünre, ie ngäbäkreta gwa kärere kwetadre jae angwane, tä tbi krübäte bien kwetadre ie?

¹² Erere arato, ¿mun mden ngäbäkre rünre, ie ngäbäkreta kwi mrüke kärere angwane, tä drike bien kwetadre ie? Ni ñakare jire iti käta jändrän krübäte bien ngäbäkre kweye.

¹³ Mun abko moto käme, akwa ngäbäkre munkwe, ie jändrän kuin bian gare munye. Se abko mun Rün kä käinbti bäri moto kuin munkrä abko ie munkwe niara Üai Deme kärädre angwane, biandi kwe munye. Abko kore se, niebare Jesukwe nitre ja töitikaka benye.

Beelzebú nämane Jesubtä nie namani rüere

(Mateo 12.22-30; Marcos 3.20-27)

¹⁴ Abti bati ni iti btä üai käme nämane, käkwe kukwe ötani abko btä Jesukwe üai käme juanintari mento. Ye erere üai käme nikani mento btä angwane, namani bliteta kuin. Yebtä abko ni kwati ñan töi namani krütare mda.

¹⁵ Akwa ni ruäre namani niere:

Üai käme dänkien kädianta Beelzebú, ye mden käkwe ja di biani niaraye abko diebti tä üai kämekäme juentari mento se, namani niere Jesubtä.

¹⁶ Akwa era metre Jesu namani sribire Ngöbö diebti rabadre era kräke, abkokäre Ngöböta kä käinbti käkwe sribi kri ñan tuabare nuendre niaratre okwäbti Ngöbö nämane ben bä mikakäre abko ni ruäre namani kärere Jesuye.

¹⁷ Angwane nitre namani töbike blo Jesu rüere, ye ganina btäre Jesukwe. Abtä niebare kwe ietre:

Juta amne ni mräkä mden erere käta ja ñäketbe ketebu rükäre jabe kwärikwäri, ye abko tä ja juen ngwarbe au.

¹⁸ Ye kwrere abko, ¿Satana amne üai käme kwekwe käkwe ja ñäkäretbe ketebu jene jene ja rüere au, ye angwane tädre dite ya? Ñakare. Ye abko, tita

üai käme juentari Beelzebú diebti munta niere tibtä, ye mdenbtä abko tita ñäke kore.

¹⁹ Üai käme dänkien kädianta Beelzebú, diebti tita üai käme juentari mento munta niere tibtä, aisetse ¿nitre reketaka munkri ye abko ie nireta ja di bien üai käme juantarikrá mento abko ti tö nibi ngwiaintari munye? Niaratre kákwe mun kitadre ngise ruen tie.

²⁰ Akwa tita üai käme juentari mento Ngöbö Üai Deme diebti era metre, ye ngwane Ngöbö nukanina gobrane mun ngätäite abko bä mikata tikwe.

²¹ Akwa ti bike kukwe mdara jire niere munye üai kämenbtä abko krörö: Ni dite kri kwe jändrän tärä kabre rükrä, bti tä jändrän jakwe erere ngibiare kuin jáme gwi abko üai käme kwrere.

²² Akwa ni mda bäri dite ti kwrere jatadre rüre, kákwe ganaindre kwäräbe angwane, jändrän rükrä ni ditekwe, bti tädre tödeke abko diandrekä jökrä ni dite ye kán amne jändrän kwekwe diandrekä jökrä kán, bti dräidre jökrä jabt kwe.

²³ Ye abko nire nire ñan tä nekete tibe, ni ye abko tä rüre ti rüere amne, nire nire ñan tä sribire gwaire tibe abko tä sribi tikwe metekä jirekåbe tikån, niebare Jesukwe.

*Üai käme tä niken mento, bti tä nüketa nibtä
(Mateo 12.43-45)*

²⁴ Yebti Jesu nikani blite krörö mda üai kämenbtä:

Ni iti btä üai käme tädre nüne, abti üai käme ye juandretari mento btä, üai käme rikadre ngwarbe kwäräkwarä kä kånene jadükakrá jae kä kaibete, akwa kä ñan kwandre jire chi ie jadükakrá, abtä rabadre töbike krörö: ¡A! Ni nämane ju kwrere tikwe abko te ti nämane nüne, ye kánti ti bike nikenta, üai käme rabadre nütüre.

²⁵ Ye erere bkänä, üai käme ye rikadreta ni ye kánti, rabadreta yete angwane kä sökaninkä merebe gwita temen amne kä úkaninte kuin gwita, kwrere jire ni ye kwandre üai käme ye.

²⁶ Angwane jötrö ngwarbe üai käme ye rikadre betekä, kákwe üai bäri kämekåme niarakrá kånandre krä kükü mda ja mukore, bti rikadre nünenta jökrä ni yebtä. Üai käme ye rabadrera nünenta kore ni yebtä angwane, ni ye rabadre ja tare nike bäri krübåte mda üai käme kisete, niebare kore Jesukwe ni jökråye.

²⁷ Jesu nämane blite kore, ye btäråbe meri nämane iti ni mda mda ngätäite kákwe ñäkåbare jume ja dibti mda:

Ma meye kwe ma därebare amne ma mikani kianbtä kwe, meri ye abko Ngöbö diebti abko kä nuåre kri btä, niebare kwe.

²⁸ Abtä Jesukwe niebare:

Nire nire tä Ngöbö Kukwei nuen amne tä mike täte, ni ye abko Ngöbö diebti kåta neme bäri nuåre btä abko ti tö nibi niei, niebare kwe.

*Sribi kri ñan tuabare käråbare Jesuye
(Mateo 12.38-42; Marcos 8.12)*

²⁹ Yebti ni nikani ja úkekrö bäri kwati mda Jesu bäre temen angwane, Jesu nikani niere krörö ietre:

Mun nünanka kä ne ngwane abko moto kämekåme, abtä tikwe sribi kri ñan tuabare aibe nuendre mun okwåbti, ie mun töta nebe, akwa sribi kri ñan tuabare ye tikwe ñan nuendre jire chi mun okwåbti, munta ribere ye kwrere. Akwa Ngöbö nämane Jonåbe, kákwe sribi kri ñan tuabare nuenbare Jonåkrä, ye kwrere aibe Ngöbökwå bä mikadi mun kråke,

³⁰ ñobtä ñan angwane kukwe nakaninkä Jonábtä kákwe nitre Nínivebo tói kwitani, abtä Jonás kukwei mikani era kwetre, ye kwrere Ngöböta sribire era metre ti Ni Kä Nebtä Ngobo köböire abko Ngöbökwé bá mikadi metre munye.

³¹ Erere arato, Ngöbökwé kukwe úkadite ni jökrä kräke kä mrä angwane, jreina nünanka mobe mötarikri* nükani kira basare jrei Salomónye ye kákwe mun kitadi ngise arato, ñobtä ñan angwane Salomón nämane kukwe töbtä töbtä niere, ye jreina mobe jatani kukwe nuen jakrä, akwa tita nete abko bäri ütiäte kri Salomónkrä abko mun ñan tö ti kukwei nuai, aiseté rakadikä kore munbtä.

³² Erere arato, munta nüne kä ne ngwane abko, btä Ngöbökwé kukwe úkadite kä mrä angwane, nitre Nínivebo kákwe mun kitadi ngise arato, ñobtä ñan angwane Jonákwe Ngöbö kukwei niebare angwane, nitre Nínivebo kákwe ja tói kwitani Ngöböbtä, kákwe Ngöbö kani ngäbti, akwa tita nete abko bäri ütiäte Jonákrä, käta Ngöbö kukwei niere munye abko mun ñan tö kukwei nuai amne mun ñan tö ja tói kwitai Ngöböbtä, ye dokwäre abko Ngöbökwé kukwe úkadite munbtä, niebare Jesukwe.

Jesukwe kukwe bá mikani ñotra jutrabtä

(Mateo 5.15; 6.22-23)

³³ Bti Jesukwe ja bá mikani ñotra jutra kwrere, kákwe niebare mda:

Ni ñakare jire iti käta ñotra jutra mike, abti tä mike kä mkäte nguse. Erere arato, ñan tä mike kaja täni, akwa tä mike úrábtä käin, ye abko ni rikare gwäkäre angwane, kä rabadre tuen kuin nie abkokäre.

³⁴ Ye kwrere ma okwä abko ñotra kwrere nikrakrä ja bäre temen, aiseté ma okwä kuin ne ngwane, käta tuen kuin mae. Ye kwrere abko makwe nünandre metre, ie Ngöbö tö ne ngwane, ni ie kä tuen kuin käta dikekä metre ñotra trábti, ye kwrere ma rabadi nüne kä ngwen Ngöbökwete. Akwa ma okwä bren angwane, kä ñan raba tuen kuin mae ne ngwane, mata kä ikote. Ye kwrere abko makwe kukwe kuin Ngöbökwé mikadre ngwarbe jae ne ngwane, ma tói rabadi käme amne ma rabadi nüne kä ikote Ngöbö rüere.

³⁵ Ne aiseté munkwe ja ngibia kuin au, ñotra trä kuin tä munkwe ne ngwane, munta kä trä ngwen Ngöbökwete, ye ngwane mun ñan rabadre kä ikote Ngöbö rüere.

³⁶ Munkwe ja tói mikadre nüne metre Ngöbö ngwäreki angwane, munkwe ñan nünandi kä ikote kwrere amne, ji Ngöbökwé rabadi gare kuin munye, kä trä kuin tuen nie ye kwrere ne ngwane, munta kä ngwen Ngöbökwete amne kä iko ñakare mun töibtä, aiseté jándrän jökrä Ngöbökwé rabai gare kuin munye, käta nebe tuen kuin ñotra tráte munye ye kwrere. Abko kore se, niebare Jesukwe.

Jesukwe ñäkäbare nitre bariseoye amne nitre dirikäye

(Mateo 23.1-36; Marcos 12.38-40; Lucas 20.45-47)

³⁷ Jesukwe blitabare ünän angwane, ni bariseo kákwe ngwiani mröre ja kánti. Ye erere Jesu nikani, namani takänintbe mesabtä mda.

³⁸ Akwa ni rikadre mröre, känenkri köbötkadre käne ja ngibiakäre dbe Ngöbö ngwäreki nämane úkaninte nitre israelitakwe, erere Jesukwe köbötkani ñakare. Yebtä abko bariseo ye ñan tói namani krütäre Jesubtä.

³⁹ Abtä Jesukwe niebare ietre:

Mun bariseo abko baso amne siä bätäteta btärita aibe amne terita abko tä nebe dobrore kwrere jire, aiseté mun töita gobtä amne mun tói kämekäme.

* **11:31** *Jreina nünanka mobe mötarikri.* Jreina ne abko nämane gobrane kä kädian nämane Saba kánti. Kukweta tikani btä 1 Reyes 10.1-13 yebtä.

40 Mun tõi ngitiekä ñakare metre Ngöbö Kukweibtä. ¿Ngöbökwé mun ngrabare dätebare, käkwe mun tõi, mun moto dätebare ñakare arato ya?

41 Munkwe jändrän jakwe bian ni bobre hobre die mikakrä, ye ngwane mun tõi rabadi merebe arato baso amne siä bätäteta btärita amne terita arato ye kwrere, niebare Jesukwe bariseoye.

42 Bti Jesukwe niebare:

¡Aingwaree mun bariseo! Käre munta kri mu chi, ütiäte ñakare kädianta menta amne kri mda mu kädianta ruda amne kri mu mda mda kuin kwetadre amne kuin kräkäre, akwa ütiäte ñakare ükekrö keta jätä, bti munta mike keteti jenena biandre Ngöbökrä. Akwa jändrän bäri kuin ütiäte nuendre ni bobre kräke amne Ngöbö taredre abko erere munta nuene ñakare. Ye kwrere jändrän bäri ütiäte abko munta nuene ñakare, aisete munkwe jändrän ketebu ye nuendre amne mikadre täte keteti munkwe, akwa jändrän bäri ütiäte abko nuendre bäri munkwe.

43 ¡Aingwaree mun bariseo! Käre ja täkrä ni ütiäte ütiäte kräke sinagagate, kánti mun töta nebe rabai käre ja mikakrä ütiäte. Erere arato, ni mda mdakwe mun mikadre ütiäte jae, käkwe köbö ngwianretari käne munye ji ngrabare mrö rürümoinkrä kánti, ie mun töta nebe ja mikakrä ütiäte.

44 ¡Aingwaree mun bariseo! Kä ni doboi mikakrä, kánti kä ükateta kuin ruäre, aisete dobo mikani gare ñakare amne, ni raba dikekä jäme bti ta abtä ja mikata ngite amne tä dbe ñakare Ngöbö ngwäreki, ye kwrere jire mun bä kuin metre, akwa munta ni mda kite ja mike ngite abko gare ñakare ni mda mdaye, niebare Jesukwe nitre bariseoye.

45 Abtä Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre nämane yete abko iti käkwe niebare Jesuye:

Dirikä, mata ñäke kore, ye abko mata ñäke nun rüere arato, niebare kwe.

46 Akwa Jesukwe niebare mda ie:

¡Aingwaree mun Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre! Käre munta tribe mike kabre ni mda mda tröbtä, tä nebe doboko krübäte kräke, akwa nin munta die mike jire chi abko krörö: Kukwe ükateta kabre nuendre ni jökräye munkwe, ye abko tribe doboko kwrere, akwa munta ja kukwei mike täte ñakare jire chi, niaratre kitakäre kukwe kuin nuene Ngöbökrä.

47 Erere arato, nitre Ngöbö kukwei niekä kirakira kämikani mun mräkäkwé abko doboibti kä ükateta kuin munkwe.

48 Ye abko, mun mräkäkwé kukwe nuenbare abko dbe munkrä tuen munbtä, aisete mun mräkäkwé ni Ngöbö kukwei niekä kirakira kämikani amne mun abko tä doboi ükateta kuin nuäre, niebare Jesukwe ietre.

49 Munta töbike kore, ye mdenbtä abko Ngöbö töbtä kri käkwe niebare: Tikwe ja kukwei niekä niekä juandi amne ja kukwei ngwianka ngwianka tikwe juandi arato, ye abko müre ketadi ruäre amne ruäre abko jiebtä rikai kisere mikakäre ja tare nike.

50-51 Ne aisete nitre ti kukwei niekä däré metaninkä temen, yebtä Ngöbökwé kukwe ükadite munkrä abko krörö: Nitre Ngöbö kukwei niekä kirakira kämikani Abel näire nebebe Zacariás näire. Zacariás ye abko kämikani kwetre ñukwä grä amne ju blitakrä Ngöböbe te ruäre. Abtä Ngöbökwé kukwe ükadite niaratre kämikakabe. Erere arato, yebtä Ngöbökwé kukwe ükadite ni kä ne ngwanebe abko ti tö nibi niei munye, niebare Jesukwe ietre.

52 Bti Jesukwe niebare mda:

¡Aingwaree mun Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre! Munta kukwe era metre Ngöböbtä rükente ni mda mda käne. Mun ñan tö kukwe era metre mikai gare kuin jae amne mun ñan tä dirire era metre arato ni mda mdaye,

aisete rükadre ño Ngöbö kánti ñan rükadre gare ietre. Abko kore se, niebare Jesukwe.

⁵³ Nebti Jesu nikaninta mda angwane, nitre bariseo amne Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikátre moto namani romon krúbáte Jesu kukweibtä. Abtä nikanintre kukwe ngwentari kabre Ngöbö kukweibtä ie,

⁵⁴ ye abko Jesukwe ja kitadre au kö okwáte ja kukweibtä, abtä kitadre ngise kwetre, abkokáre namanintre kukwe ngwentari kore ie.

12

Nikwe ñan bikadre deme, niebare Jesukwe

(Mateo 10.26-31)

¹ Ye ngwane ni jatani nüke ja úkekrö bäri kwati mda Jesu kánti, aiseite ni namani kwati krúbáte, kä namani ja kitekábe kwárikwári. Angwane nitre ja töitíkaka Jesube, ie Jesu nikaní niere krörö:

Lebadura mikata bante tä ngitie jókrá te, ye kwrere jire nitre bariseo töi kámekáme, káta bike kuin deme ye abko káta ngitie ni mda mda töite, káta ni mda mda töi mike ja kwrere, aiseite munkwe ja ngibia kuin nitre bariseo ngániene,

² ñóbtá ñan angwane kukwe ñakare jire tiebe abko ni mdakwe ñan gadre. Erere arato, jándrän ñakare jire gore abko ni mdakwe ñan gadre.

³ Ne aiseite jándrän jókrá nieta kaibe munkwe akwa, ni jókrá kákwe kukwe nuadi. Erere arato, kukwe nieta tiebe kaibe gwí munkwe abko kádriedi ji kribti temen ja ngwárekri jókrá, aiseite munkwe ñan bika deme nitre bariseo se kwrere.

⁴ Ye abko, mun ti kukwe muko tikwe, ie ti tö niei krörö: Ni mda raba mun ngrabare aibe kámike, akwa yehti ñan raba jándrän nuene munbtá, aiseite munkwe ñan ni mda júrá ngwian jabtá;

⁵ akwa nire júrá ngwiandre era metre munkwe jabtá abko ti bike niere munye: Ngöbö aibe júrá ngwian munkwe jabtá, ñóbtá ñan angwane mun krütadre, bti Ngöbö dí tará mun kitakrá kä ja tare níakrá kánti aiseite.

⁶ Akwa mun bäri tare kri Ngöbökwé abko ti bike bá mike krörö munye: Nukwá kiakia rürúmointa kwárike abko útiá bianta bäri brai, aiseite ngwian bianta mnamube útiäre, akwa nukwá kiakia ye káita níkwiteká ñakare Ngöböbti.

⁷ Amne mun ara jire abko dokwá drüen kratirekratire abko tá gare jókrá Ngöböye, aiseite Ngöbökrá mun abko bäri útiáte kri nukwá kabrekabre bti ta, aiseite mun raba ja tare níke angwane, munkwe ñan kä júrá ngwian jabtá, niebare Jesukwe nitre ja töitíkaka benye.

Nikwe ñan Jesu rükandrete

(Mateo 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Bti Jesukwe niebare mda:

Ti tö kukwe krörö niei mda munye: Nire nire tá nekete tibe abko niedre metre kwe ni mda mda ngwárekri, ni ye abko jen tikwe abko ti, Ni Kä Nebtä Ngobo kákwe niedi arato angeletre Ngöbökwé ngwárekri.

⁹ Akwa nire nire kákwe ti rükandrete ni mda mda ngwárekri, ni ye abko gare ñakare tie abko tikwe niedi angeletre Ngöbökwé ngwárekri arato.

¹⁰ Mdakáre abko, ti Ni Kä Nebtä Ngobo, rüere nirekwe ñákádre blo, akwa ja töi kwitadreta kwe angwane, Ngöbökwé kukwe káme ye diandrekáta btá; akwa nirekwe ja dokwá mikadre ribi, kákwe Ngöbö Úai Deme mikadre ngwarbe jae, ye aibe Ngöbökwé ñan ngite diandrekáta jire btá.

¹¹ Mdakáre abko, sinagoga kánti mun járika nitre israelitakwe kukwe úkatekáre amne nitre kritobore ñakare israelitare, ye ngwárekri mun járika

kukwe ükatekäre angwane, munkwe blitadre ño jakrä amne munkwe dre niedre, yebtä munkwe ñan töbika dikaro,

¹² ñobtä ñan angwane munkwe dre niedre jakrä, ye abko Ngöbö Üai Deme käkwe mikadi gare munye abko erere munkwe niedi jakrä kritobo ngwärekre, niebare Jesukwe nitre ja töitikaka benye.

Nikwe ñan töbikadre jändrän bkäne kabre jakrä

¹³ Angwane nitre nämane kwati, ye ngätäite ni nämane iti käkwe niebare Jesuye:

Dirikä, jändrän namani nun rün mröye, se ti etbakwe dräidre jabtı tibe niere ie, niebare kwe ie.

¹⁴ Abtä Jesukwe niebare ie:

Ja mräkä, ¿nirekwe ti mikani kritobore mun ngätäite jändrän dräikäre munbti amarebti mata niere kore tie ye? niebare kwe ie.

¹⁵ Ni ye tö namani jändrän rünkwe diain kabre jae, aiseťe Jesukwe niebare mda ietre:

Ni rabadre jändrän bkäne kabre, ñan ye köböire kä rabai nuäre nibtä, aiseťe mun tö jändrän bkäne kabre jakrä, ye ngäniene munkwe ja ngibia, niebare kwe.

¹⁶ Bti Jesukwe kukwe ye bä mikani krörö:

Bati ni nämane iti abko jändrän bkäne kabre krübäte. Batira jire nura nökanı kwe, abti ngwä ötani kabrekabre kwe.

¹⁷ Yebti ni jändrän bkänkä kabre ye namani töbike mda: Jändrän ngwä ötani kabre krübäte tikwe noko amne ju ñakare tikwe ükakra. ¿Tikwe ükadi mdente? namani nütüre.

¹⁸ Te batibe niebare kwe jae: ¡A! Tikwe dre nuendi nura gare tie. Ju chi tä tikwe nura ükakra noko tikwe dikandite, bti tikwe ju mikadi bäri kri mda ju chi noko täte abko te tikwe mrö noko ükadi jökrä jändrän jakwebe.

¹⁹ Bti tikwe niedi krörö jae au: Ti nena jändrän bkäne kabre amne jändrän nena nünankrä raire tie, aiseťe mtare mentokwäre ti bike jadüke, ti bike mröre, dö ñaen amne ti bike kä ngwen nuäre jabtä kwäräkwarä mda ruen tie, nütübare kwe.

²⁰ Akwa ye btäräbe Ngöbökwē niebare ie: ¡Ma töi ñakare! Mtare deo ma krütadi angwane, ¿jändränťa ükani kabre makwe, se abko rabadi nirekrä? niebare Ngöbökwē ie.

²¹ Ye kwrere tä nakenkä munbtä. Munkwe jändrän ükadre kabre jakrä kä nebtä, akwa jändrän kuin tä biandre Ngöbökwē munye, ye abko munkwe kändandre ñakare jakrä, angwane mun rabadi bobre Ngöbö ngwärekre angwane, kukwe ne kwrere rakadikä munbtä, niebare Jesukwe ni jökräye.

Ñan töbikadre dikaro mröbtä amne dänbtä

(Mateo 6.25-34)

²² Yebti Jesu nikwitaninte, käkwe niebare nitre ja töitikaka benye:

Tikwe kukwe nini, yebtä munkwe mrö ño kwetadre nünankrä amne munkwe dän ño kitadre jabtä, yebtä munkwe ñan töbika dikaro abko ti tö nibi niei munye,

²³ ñobtä ñan angwane nita nüne kä nebtä angwane, nünandre metre Ngöböbe abko bäri ütiäte mrökrä amne ni ngrabare ye abko bäri ütiäte dänkrä, aiseťe munkwe ñan töbika krübäte dikaro jändrän yebtä.

²⁴ Ye abko, nukwä kwerbo tä nüne ño, ye mika ñäräre munkwe. Kwerbo tä nura nökö ñakare, tä ngwä öťo ñakare, ju ñakare kwe mrö ükakra jakrä, akwa Ngöböťa mrö bien kwetadre ietre. ¡Mun abko bäri ütiäte nukwä kräke, se abko mun Rün käkwe ñan mrö biandre munye ya amarebti munta töbike krübäte dikaro se!

²⁵ Erere arato, munkwe ñan töbikadre krübäte dikaro kore, ñobtä ñan angwane ni tö rabare ja tuai bäri kri, akwa di ñakare ja mike niren taiti mda kukwäne.

²⁶ Jändrän ne abko chi akwa, mun di ñakare nuenkäre, ¿se ñobtä abko jändrän bäri taretare nuendre abko btä munta töbike krübäte dikaro se?

²⁷ Mdakäre abko, ¿ñobtä munta töbike krübäte dikaro dänbtä jakrä se? Kri blü tä niren ño, yebtä munkwe töbika. Tä sribire ñakare, tä dän dike ñakare jakrä, akwa jrei kri Salomón abko nämáne jändrän jökrä tuäretuäre bkäne, akwa dän tuäretuäre kri blü se kwrere abko Salomónkwe kitani ñakare jabtä.

²⁸ Kri blü tä neme jötrö köböitibe, abti jändrinane angwane mikata ngire ñukwäte, akwa Ngöböta ükete tuäretuäre. ¿Ye mun abko ie dän ñan biandre Ngöbökwé ya amarebti munta tödeke ñakare täte Ngöböbti ye?

²⁹ Munkwe dre kwetadi amne munkwe dre ñadi tomnane, yebtä munkwe ñan töbika krübäte dikaro amne mun ñan raba ulire,

³⁰ ñobtä ñan angwane ni kwati kä nebtä tä tödeke ñakare Ngöböbti abko bäri tä nakwen kisere jändrän ye jiebti. Akwa mun käta dre mdei nike, ye abko garera jökrä Ngöbö mun Rün kä käinbti seye amne niarakwe jändrän ye biandi munye, aiseite munkwe ñan töbika dikaro jändrän nünankrä yebtä jakrä.

³¹ Akwa jändrän Ngöbökwé tä kä käinbti, ye munkwe kánántari angwane, jändrän jökrä mdei níkata munkwe ye Ngöbökwé biandi munye arato.

Jändrän kuin kä käinbti, jiebti ni rankwadre (Mateo 6.19-21)

³² Ne aiseite mun obeja kiakia tikwe, munkwe ñan kä jürä ngwian jabtä, ñobtä ñan angwane jändrän jökrä kä käinbti, kánti Ngöbö mun Rün ta gobrane abko mikani gare ja moto kuinbti kwe munye.

³³ Ye aiseite, jändrän ta munkwe, ye erere munkwe rürümoin jökrä, bti munkwe ngwian dräi ni bobre bobrebtí angwane, Ngöböta jändrän kuin ütiäte kri ngibiare munkrä kä käinbti, ye kánántari jakrä munkwe. Erere arato, jändrän kuin kuin ütiäte krikri rabadre munkrä kä käinbti, ye munkwe kánántari jakrä, ñobtä ñan angwane Ngöböta jändrän kuin ütiäte kri ngibiare kä käinbti munkrä, ye kánti ni gore ñan rabadre gwi amne kebekwe ñan juandre ngwarbe munkän arato, aiseite munkwe jändrän ütiäte kri kä käinbti kánántari bäri kabre jakrä.

³⁴ Munkwe nuendre kore, ñobtä ñan angwane jändrän ütiäte krikri tädi úkani mden te jakrä munkwe, ye kánti mun töi tädi arato, niebare Jesukwe nitre ja töitíkaka benye.

Nikwe Jesu ngibiadre ngäbti kisere

³⁵⁻³⁶ Bti Jesukwe niebare mda ietre:

Ti bike kukwe mdara jire niere munye abko krörö: Munkwe dän kita biare jabtä amne munkwe ñotra jutra mika biare ti ngibiakäre ngäbti, ni klabore tä bkänkä ngibiare ngäbti ye kwrere, ñobtä ñan angwane ni mdata ja mike gure angwane, sribikätre bkänkä tä nuke kä ngwen nuäre jabtä, akwa sribikätre kwe abko tä biare ngibiare ngäbti jukwe tikakäre ie, ye kwrere munkwe ja mika biare ti ngibiare ngäbti.

³⁷ Ye abko, nitre sribikä tä kwen ngwäte bkänkäye, ye abko káita neme nuäre btä, aiseite sribikä kwandre ngwäte bkänkäye ne ngwane, bkänkä ara jire kákwe dän sribikrä kitadi jabtä, bti sribikä kwekwe mikadi takánintbe mesabtä kwe, mrö mikadi kwetadre kwe ietre mikakäre ütiäte. Ye kwrere munkwe ti ngibiadre ngäbti angwane, ti rükadita angwane, tikwe mun mikadi ütiäte arato abko ti tö niei metre munye.

³⁸ Ne aisete, nitre sribikä ye bkänkä rükadreta kä ruäre angwane ya o kä ngwen ja ken dekä angwane rükadreta ya, akwa sribikä kwe tä biare ngibiare ngäbti, ye abko bäri käi rabadre nuäre sribikätre yebtä, erere munkwe ti ngibiadre ngäbti kisere angwane, bäri käi rabadi nuäre munbtä arato.

³⁹ Kukwe mdrä jire rabadre gare munye arato abko krörö: Ni gore rükadre kä ñongwane, ye rabadre gare ju bkänkäye akräke ju bkänkä käkwe kraidre gwi angwane, jädrän ñan goidre jire kän kwe.

⁴⁰ Ni gore rükadre ñongwane gare ñakare, ye kwrere ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne mun tädi ngibiare ngäbti ñakare angwane, batibe rükadita, aisete munkwe mokre jabti ti ngibiakäre ngäbti, niebare Jesukwe nitre ja töitikaka benye.

Sribikä kuin amne sribikä käme, btä Jesukwe kukwe bä mikani
(Mateo 24.45-51)

⁴¹ Angwane Pedrokwe niebare mda Jesuye:

Ti Dänkien, ¿makwe blitaniri, ye makwe nini kaibe nunkrä ya o makwe nini ni jökrä kräke? niebare kwe ie.

⁴² Angwane ni Dänkien käkwe niebare mda:

Ni sribikä kuin tä biare abko bkänkä tä mikete sribikätre mda mda ngibiare amne mrödre ñongwane erere käita nüke angwane, tä sribikä mda mda buke.

⁴³ Ni sribikä mikateta ja täte bkänkäkwe angwane, sribi mikateta kisete bkänkäkwe erere tä nuene täte jökrä, bti bkänkä tä nüketa, käta kukwe ükete kuin kräke,

⁴⁴ käkwe ni sribikä kuin kore ye abko mikadi jädrän jökrä ngibiabtikä jakrä, aisete käta neme nuäre btä abko ti tö niei metre munye.

⁴⁵ Akwa sribikä mikadrete sribire ja täte bkänkäkwe ye abko rabadre töbike krörö: Ti bkänkä ñan rükadreta jötrö, rabadre nütüre, kä rikadre sribikä mda mda merire, brare ngötikekä kwäräkwärä amne, rikadre mröre, dö ñaen amne rikadre dröbare jirekäbe angwane,

⁴⁶ bkänkä rükadreta ñongwane gare ñakare ie. Ne aisete tädre jäme angwane, batibe bkänkä jatadre nüketa, yebtä abko bkänkäkwe mikadi ja tare nike kri, sribikä dokwä ribi mda mda ben.

⁴⁷ Mdakäre abko, ni sribikä abko bkänkä tö dreye gare kuin ie, akwa bkänkä kwe mikata täte ñakare kwe, aisete metadi tare krübäte kwe.

⁴⁸ Akwa sribikä mda abko, bkänkä tö dreye metre gare ñakare ie, käkwe ja mikadre ngite, yebtä mikadre ja ngie nuen, akwa metadre bä räkä, ñobtä ñan angwane kukwe gare ñakare ie aisete. Ne mden kisete, nire nire abko ie sribi ya, jädrän mda mda ya bianta kabre, ye ie käräta bäri mda btä. Erere arato, nirebti tödekata sribi nuenbtä abko ribeta bäri mda btä, niebare Jesukwe nitre ja töitikaka benye.

Ni kwati rabadi rüre jabe kwärükwäri Jesu dokwäre
(Mateo 10.34-36)

⁴⁹⁻⁵¹ Yehti Jesukwe niebare mda ietere:

Tikwe ja tare nikadi kri angwane ti krütadi, akwa ye ngämi nakenkä, känenkri ti moto neme nuäre ñakare. Mdakäre abko, ñan ti jatani mun mikakäre nüne jäme jabe kwärükwäri abko munkwe nütü, akwa ti jatani ñukwä buketu mun ngätäite kä nebtä, ye abko ti tö nena tuai jutra ngitiekä. Ti jatani, abtä ni kwati rabadi nikwite ja rüere kwärükwäri.

⁵² Mtare mentokwäre ni ruäre rabadre tödeke ñakare tibti käkwe rüdi mräkä tödekaka tibti ben, aisete ni ja mräkäre tädi nüne nirike gwi, ye abko nimä rabadi rüre mräkä nibu rüere. Erere arato, ni nibu ye rabadi rüre mräkä nimä ye rüere.

⁵³ Angwane ngäbäkre rün rabadi rüre ngobo kwebe amne ngäbäkre rabadi rüre rün kwebe. Erere arato, meye rabadi rüre ngänkän kwebe amne

ngäbäkire merire rabadi rüre meye kwebe. Ye kwrere arato, bi rabadi rüre bosibe amne bosu rabadi rüre bibe. Ne abko rabadi nakenkä kore munbtä tödekabtä tibti, niebare Jesukwe nitre ja töitakaka benye.

Dreta nakenkä rükadre gare

(Mateo 16.1-4; Marcos 8.11-13)

⁵⁴ Bti ni nämane kwati yete, ye ie Jesukwe niebare mda:

Mütata kite jüben nindrini angwane, nü räkändi temen munta niere, erere ñüta näkäen.

⁵⁵ Erere arato, müreta kite mate mötarikri angwane, kä rabadi ngire krübäte munta niere, erere käta neme ngire.

⁵⁶ Ye aisete ngwarbe munta bike töi ñakare, ñobtä ñan angwane jändränä tuen kä käinbti amne kä temenbtä, ye abko tädre dre bä mike tä nüke gare kuin jökrä munye. ¿Ye ñobtä abko dreta nakenkä kä ne ngwane mun näire Ngöbö diebti mun okwäbti abko tä nüke gare ñakare munye? ¿Ye ñan ngwarbe munta bike töi ñakare ya?

Nikwe kukwe ükadrete jötrö ni rüebe

(Mateo 5.25-26)

⁵⁷ Mdakäre abko, kukwe raba ja rüere kwärikwäri munkwe angwane, ükadrete ño kuin, ye erere munkwe ükate jabe kwärikwäri.

⁵⁸ Akwa nane ma rüekwe ma kita ngise kritobo ñakare israelitareye ne ngwane, ma ngämi nebe kritobo ngwäreki, känenkri makwe kukwe ükate ma rüebe ji ngrabare, mun ñan rabadre kritobo ngwäreki abkokäre, ñobtä ñan angwane ma rabadre kritobo ngwäreki angwane, niarakwe ma köböi biandi guardiaye amne guardiakwe ma kitadi ngite kä teri.

⁵⁹ Ye kánti abko makwe ñan ngwian biandre täte jökrä ja ütiäre, känenkri ma ñan tikadreteta kwe abko ti tö niei munye. Abko kore se, niebare Jesukwe ni nämane kwati yete yeye.

13

Ni jökrä käkwe kukwe käme kitadre temen, bti Ngöbö kadre ngäbti

¹ Kä ye ngwane ni israelita nämane ruäre Jesu kánti yete käkwe niebare ie:

Krيره nitre Galileabo nämane jändrän jakwe kämike kukwadre Ngöböye, Ngöbö käikitakakäre ju blitakrä Ngöböbe kánti angwane, Pilatokwe kämikamna, erere rükä romanobo kwekwe käkwe kämikani.

² Abtä Jesukwe niebare ni jökräye:

¿Nitre Galileabo kämikani kore, aisete niaratre abko bäri kukwe kämekäme nuenkä nitre Galileabo mda mdakrä, munta nütüre ya?

³ Akwa ñakare kore ti tö niei munye. Akwa munkwe ñan ja töi kwitadre, käkwe ñan kukwe käme kitadre temen, bti Ngöbö kadre ngäbti munkwe ne ngwane, mun rabadi nianinte, käkwe ja tare nikadi kri Ngöbö okwä bäre mento kärekäre.

⁴ Erere arato, nitre ni jätäbti ni kwä, bti ki Siloéte nikani temen, käkwe kämikani, ¿niaratre ye abko nämane Ngöbö Kukwei mike täte ñakare, abtä nämane ja mike ngite bäri Ngöbö rüere nitre Jerusalénbo mda mdakrä, munta nütüre ya?

⁵ Akwa ñakare kore ti tö niei munye. Munkwe ñan ja töi kwitadre, käkwe ñan kukwe käme kitadre temen, bti Ngöbö kadre ngäbti munkwe ne ngwane, mun rabadi nianinte, käkwe ja tare nikadi kri Ngöbö okwä bäre mento kärekäre. Abko kore se, niebare Jesukwe ietere.

⁶ Yebti nitre israelitakwe ñan Ngöbö kadre ngäbti ne ngwane, Ngöbökwé juandre ngwarbe abko mikakäre mokre, Jesukwe kukwe mda bä mikani

ietre angwane, nitre israelita krikri bä mikani higo krie kwrere kwe amne Ngöbö bä mikani kä bkänkä kwrere kwe abko krörö:

Bati ni nämane iti käkwe higo krie nökanı uba nurai ngätäite. Abti higo ngwä namanıya ya abko nikani tuenta, akwa higo ngwä kwani ñakare ie.

⁷ Abtä nura ngibiabtikä nämane kwe yete, ie niebare kwe: Higo ne ngwä nena btä ya abko ti nukani tuen kä komä jire ja täritäri akwa, ngwäta kwen ñakare tie amne tä kä den ngwarbe jae, aiseite makwe tikaka jirekäbe, niebare kwe sribikäye.

⁸ Akwa nura ngibiabtikä käkwe niebare ie: Ti dänkien, makwe higo krie ye tuametre kä nete. Tikwe dobo muandi dokwä bäre temen, bti tikwe abono mikadi btä.

⁹ Ye ngwä rabadi btä akwa, nane ngwä ñan rabadre btä ne ngwane, makwe tikaka ngätrite ta, niebare sribikäkwe bkänkäye. Ne abko nakaninkä kore abko erere rabadre nakenkä munbtä. Abko kore se, niebare Jesukwe ietre.

Jesukwe meri bren mikaninta quinta köbö jadükakrä näire

¹⁰ Bati köbö jadükakrä näire, Jesu nikani dirire mda sinagoga angwane,

¹¹ meri bren nämane iti yete. Meri ye abko kä kwä jätäbti kwä kwära nikani bren. Üai käme nikani btä, käkwe trö dötaninkä, aibe kisetete ñan namani nünenkä metre krö.

¹² Meri ye abko nämane siba yete, btä Jesu okwä namani angwane, käräbare kwe, bti niebare kwe ie:

Ti mräkä, ma bikera nementa quinta mtare, niebare kwe ie.

¹³ Bti kise mikani kwe meri bren yehti. Ye btäräbe meri ye namani nünaninkäta metre krö batibe, kä nikani Ngöbö käikitekä kwäräkwärä se kwrere.

¹⁴ Yehti abko, sinagoga ye dänkien namani romon, ñobtä ñan angwane Jesukwe meri bren mikaninta quinta köbö jadükakrä näire, käkwe niebare ni jökräye:

Kä tarä köbö ti sribikä, aiseite köbö ti ye näire mun bren bren jata ja mikäkäreta quinta, akwa köbö jadükakrä näire, mun bren bren ñan jata ja mikäkäreta quinta, niebare kwe ni jökräye.

¹⁵ Abtä ni Dänkienkwe niebare mda ie:

ıMun ngwarbe ja bä mike kuin! ¿Buey amne buro mäkäteta mun itire itirekwe angwane, köbö jadükakrä näire munta tikete ñakare, bti munta niken ngwena tomna ñaen ñakare ya? Mun jökrä tä niken jändrän ye ngwena tomna ñan ye munta sribire ruen tie.

¹⁶ Ye aiseite meri ne jatani Abraham mräkäkri. Niara abko bäri ütiäte jändrän ye ngwä abko kä kwä jätäbti kwä kwära neketaninte Satanaye abtä bren, ¿se abko ñan diandrekäta köbö jadükakrä näire Satana kisetete ya? niebare Jesukwe ietre.

¹⁷ Jesukwe ñäkäbare kore angwane, Jesu rüe namanintre ja gaire jökrä, akwa ni mda mda abko btä kä namani nuäre jändrän kuin nuen namani Jesukwe ye tuare.

*Jesukwe kukwe bä mikani mostasa nurai amne lebadura btä
(Mateo 13.31-33; Marcos 4.30-32)*

¹⁸ Erere arato, Jesukwe niebare:

¿Ngöböta gobrane ño nibti? ¿Ngöböta kite gobrane nibti, ye abko tikwe bä mikadre dre kwrere ruen munye?

¹⁹ Ngöböta kite gobrane nibti ye abko mostasa nurai chi kwrere. Ni iti käkwe mostasa nurai nökanı ju bäre jakrä abko nikani niren kri krikri kwrere angwane, nukwä namani nüne kri ye küdehti, ye kwrere jire käne Ngöböta

kite gobrane ni braibe bti, akwa mrä angwane Ngöbö rabadi gobrane ni kwatibti abko bä mikata nura chi yebtä.

²⁰ Ye ngwane Jesukwe kukwe mdara jire bä mikani krörö:

¿Ngöböta kite gobrane nibti ye abko tikwe bä mikadre dre kwrere ruen munye?

²¹ Ngöböta kite gobrane nibti ye abko rabadi niren lebadurata niren ye kwrere abko krörö: Meri iti käkwe lebadura kitani chi arina kabre te, bti mritani kwe abti lebadura nikani arina kabre ye ñäre jökrä, niebare Jesukwe.

Jukwe krä chi

(Mateo 7.13-14,21-23)

²² Yebti Jesu nikani janknu Jerusalén kukwäre mda angwane, nikani dirire juta kwatirekwatire te ji ngrabare.

²³ Angwane bati ni iti käkwe niebare ie:

Ti Dänkien, ¿ni braibe rabadi dianintari ya?

Abtä Jesukwe niebare mda ni jökräye:

²⁴ Munkwe ja di mika kri rikakäre gwä jukwe krä chite ta, ñöbtä ñan angwane mrä ni kwati tö rabadi näin gwä akwa ñan rabadi,

²⁵ ñöbtä ñan angwane ju bkänkä käkwe jukwe dikadi jite, ye ngwane mun rabadi ju bäre abko rabadi ju bkänkä ye kärere, kä rabadi niere krörö ie: Ti Dänkien, jukwe tike nunye, mun rabadi niere. Akwa niarakwe niedi munye: Mun gare ñakare tie amne mun kä mdenbo gare ñakare tie, niedi kwe munye.

²⁶ Angwane mun rabadi niere krörö ie: Nunkwe mröbare amne nunkwe tomna ñani gwaire mabe. Erere arato, makwe diribare nun kánti, ¡ye töre ñakare mae ya! munkwe niedi.

²⁷ Akwa ju bkänkä käkwe niedi munye: Mun gare ñakare tie amne mun kä mdenbo gare ñakare tie. Mun kukwe kämekäme nuenkä nän mobe mento tibtä, niedi kwe munye.

²⁸ Ye ngwane abko, Ngöböta gobrane, ye kánti Abraham, Isaac, Jacob amne Ngöbö kukwei niekätre tädi jökrä, btä mun okwä rabadi angwane, munkwe ja müadi krikri be amne mun moto rabadi romon krübäte ju bkänkäkrä, ñöbtä ñan angwane mun abko tädi kitaninkä ju bäre.

²⁹ Mun tädi ngwarbe ju bäre, ye ngwane abko nitre nünanka mintokwäre, mötarikri, kä driri amne nindrini abko rükadi jökrä, rabadi täkänintbe mröre gwaire jökrä Ngöböta gobrane ye kánti.

³⁰ Ye ngwane abko, ni ruäre ütiäte kri mtare abko rabadi ni bobre kwrere mrä amne, ni ruäre bobre mtare abko rabadi ütiäte kri mrä. Abko kore se, niebare Jesukwe.

Jesukwe nitre Jerusalénbo müaibare

(Mateo 23.37-39)

³¹ Kä ye ngwane abko, nitre bariseo nükani ruäre, käkwe niebare Jesuye:

Herodes tö ma kämikai, aisete nän ngitie mento nete, niebare kwetre.

³² Angwane Ngöbö ñan tö ne ngwane, Herodes ñan rabadre Jesu kämike ja töi jenbti, ye mikakäre gare ietre, abkokäre Jesukwe niebare mda ietre:

Herodes abko nukro känsenta kwrere, ye ie mun nän niere krörö: Mtare, jetbe tikwe üai käme juanditari nibtä amne tikwe ni bren bren mikadita quinta amne münkme tikwe sribidi ünän.

³³ Akwa mtare, jetbe, münkme ti näin sribire janknu ji ngrabare. Abti ti näin nebe Jerusalén, munkwe nie ie, ñöbtä ñan angwane ni Ngöbö kukwei niekä abko ñan krütadre juta Jerusalén bäre mento, aisete ti näin kánti. Abko kore se, niebare Jesukwe ietre.

³⁴ Ye btäräbe Jesukwe nitre Jerusalénbo müaiba, käkwe niebare krörö:

¡Aingwaree, mun nünanka Jerusalén nete! Käre munta nitre Ngöbö kukwei niekä müre kete amne nitre juanta Ngöbökwé ja kukwei ngwena abko müre ketata jäbti. Ye abko, kwita ngábali kiakia ngibiare ja ngike tani, ye kwrere käre ti tö namani mun ngibial, akwa mun ñan tö namani ti tuai ja ngibiare,

³⁵ aiseté ju munkwe nete ne rabadi tökare jökrá mun täbtá abko tita niere munye amne, mtare mentokwäre ti ngämi kiteta, känenkri munkwe ñan ti tuadre jire chi mda, yebti munkwe ti tuadi angwane munkwe niedi krörö:

Ni kitera nuke ni Dänkien Ngöbö kábtí raba mikani ütiáte kri abko munkwe niedi ti ngábtí. Abko kore se, niebare Jesukwe.

14

Ni nüen ngrabare abko Jesukwe mikaninta quinta

¹ Bati köbö jadükakrá náire, Jesu nikani mröre bariseo ütiáte kri kánti angwane, nitre bariseo mda mda namani ngibiaretari kisere kitakäre ngite.

² Angwane ni námáne iti yete abko nüen jökrá ngrabare, aiseté námáne bren, btá Jesu okwá namani,

³ kákwe niebare Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikátreye amne nitre bariseoye:

¿Köbö jadükakrá náire ni raba ni bren miketa quinta ya, ñakare ya? niebare kwe.

⁴ Angwane niaratre namani kwekbe jökrá. Abtá Jesukwe ni bren káräbare ja ken, mikaninta quinta kwe, bti juaninta kwe.

⁵ Yebti Jesukwe niebare mda nitre bariseoye:

Buro ya o nbi betadreká nguse munkán köbö jadükakrá náire, ye mun rikadre jötrö ngwarbe dentarita, ye ngwane munta sribire. ¿Akwa ni bäri ütiáte jändränkra abko tikwe mirita quinta abtá ti ngite munta nütüre ya? niebare kwe ietre.

⁶ Angwane nitre bariseo namaninta kwekbe jökrá, ñobtä ñan angwane kukwe kwani ñakare ietre.

⁷ Angwane nitre nübaibare mröre siba abko nikani ja tákrá ni ütiáte ütiáte kráke mesabtá kánene jae, bti namani nebe tákánintbe Jesu okwábtí. Abtá Jesukwe kukwe bá mikani ietre, kákwe niebare krörö:

⁸ Nane ni iti rika ja mike gure, kánti ma núbai ká ngwiankäre nuäre jabtá siba angwane, ja tákrá ni ütiáte kráke, yete ma ñan raba tákánintbe, ñobtä ñan angwane nane ni mda bäri ütiáte makrá nübaibare arato abko jatadre nuke angwane,

⁹ ni mun nübaiká ye jatadre, kákwe niedre mae: Ja tákrá kánti mata tákánintbe, ye bien ni neye, niedre kwe mae angwane, ma rikadre nebe tákánintbe mrá köre, ye abko rabadre gaidre kri makrá.

¹⁰ Ne aiseté ma nübaiká kánti ma rika angwane, ja tákrá mrá kánti ma raba tákánintbe. Yebti ni ma nübaiká ye jatadre, kákwe niedre krörö mae: Ja mráká, ja tákrá ni ütiátekrá tá mesabtá ne kánti jakwe siba, niedre kwe mae, ye ngwane ma rabadre ütiáte ni mesabtá ye okwábtí abko rabadre bäri kuin.

¹¹ Tita niere kore, ñobtä ñan angwane nire nire tö bikai kri au abko Ngöbökwé mikadi bobre amne, nire nire tö ja mikai bobre abko Ngöbökwé mikadi ütiáte kri, niebare Jesukwe.

¹² Yebti Jesukwe niebare niara nübaiká yeye:

Makwe mrö sribre kri ká ngwiankrá nuäre jabtá, o ma rika ni mda mda buke mröte dere, ye ngwane ma kukwe muko, ma etba, ma mráká mda mda amne nitre ngwian bkánká kri nünanka kánime ma bäre temen, ye aibe makwe ñan núbai mröre jabe, ñobtä ñan angwane niaratre bukadre makwe

ye ütiäre ma kärädreta kwetre mröre jae, aisete makwe mrö biani ye ütiä biandita kwe mae, aisete nitre ngwian bkäne kri aibe ñan nübai makwe.

¹³ Akwa ma rika mrö sribere kri kä ngwiankrä nuäre jabtä angwane, makwe ni bobre nübai. Erere arato, ni bren bren ngrabare, ni nakwente amne ni okwä kä drünente nübai makwe mröre jae angwane,

¹⁴ kä rabadi nuäre mabtä, ñobtä ñan angwane niaratre ñan raba ma buketa jire mrö ye ütiäre, akwa nitre metre Ngöbö ngwärekri rükaita nire kä mrä angwane, ye näire Ngöbökwete ütiä biandi mae. Abko kore se, niebare Jesukwe ietre.

*Jesukwe kukwe bä mikani ja bukabtä
(Mateo 22.1-10)*

¹⁵ Ni metre metre Ngöbö ngwärekri rükadita nire, btä Jesukwe blitabare kore, yebtä abko nitre nämane mesabtä ye ngätäite ni iti käkwe niebare mda Jesuye:

Ngöbö jatadi gobrane ni ngätäite angwane, nire tädi mröre yete abko btä kä rabadi nuäre krübäte, niebare kwe.

¹⁶ Abtä Jesukwe kukwe bä mikani ietre, käkwe nitre israelita ütiäte kri bä mikani ni nübaibare känkäne kwrere, käkwe niebare mda:

Yebtä abko ti bike kukwe bä mike krörö munye: Bati ni iti käkwe mrö sribebare kri kwetadre, käkwe ni kwati nübaimna mröre jae.

¹⁷ Ye erere mrö namanina biare kwetadre angwane, ni ye käkwe niebare sribikä kweye: Nitre nübaibare tikwe, ye nän kärere amne makwe nie krörö ietre: Mrö nibira biare kwetadre, aisete mun jakwe mröre, makwe nie ietre, niebare kwe sribikä kweye.

¹⁸ Ye erere bkänä, sribikä ye nikani akwa, nitre nübaibare abko kwe kukwe mdara jire nämanena nuendre, aisete ñan rikadre namani niere. Ni iti käkwe niebare: Gwä tikwe kä kürü abko ti bike niken tuenbti, aisete ti ñan rikadre, ye abko munkwe dian tibti ta, niebare kwe.

¹⁹ Ni mda abko käkwe niebare: Tikwe buey kürü krä jätä sribikrä jae abko tä sribire kuin ya, ñakare ya abko ti bike niken nuente, aisete ti ñan rikadre, akwa munkwe dian tibti ta, niebare kwe.

²⁰ Ni mdara jire abko käkwe niebare: Gwä tikwe ja miri gure, aisete ti ñan rikadre, niebare kwe.

²¹ Angwane sribikä ye nikaninta, käkwe niebareta jökrä bkänkäye. Abtä sribikä bkänkä moto namani romon krübäte, käkwe niebare sribikä kweye: Nän jötrö ji kri ngrabare amne ji krä kiakiabti juta ngrabare nokore ni bobre känene, ni bren bren ngrabare känene amne ni okwä kä drünente känene. Erere arato, ni nakwente känene. Ma jata ngwena mröre nete, niebare kwe sribikäye.

²² Ye erere bkänä, sribikä jananbare. Abti bä raire angwane, sribikä jataninta, käkwe niebare bkänkäye: Ti dänkien, makwe ni karamna tie, erere tikwe käränirira, akwa kä tä ni mda mdakrä, niebare kwe.

²³ Angwane sribikä bkänkä käkwe niebare mda ie: Nän ni mda mda känene ji ngrabare juta bäre mento sere. Ma jata ngwena nüke nete, ñan tö raba kite akwa, ma jata ngwena ni mikakrä bäri kwati gwi ti kanti nete,

²⁴ ñobtä ñan angwane nitre nübaibare känkäne tikwe, ye abko ñan rükadre jire iti mröre tibe mesabtä, niebare kwe. Ye kwrere Ngöbökwete mun ütiäte ütiäte kärädi nüne ja kanti angwane, nane mun ütiäte ütiäte ñan rabadre kanti, akwa ni bobre bobre rabadi. Abko kore se, niebare Jesukwe ietre.

*Nire nire tö näin Jesube käkwe töbikadre kuin ja käne
(Mateo 10.37-38)*

²⁵ Jesukwe mröbare ünän kore, bti nikani ta angwane, ni nikani kwati jiebti. Abtä niara nikwitaninte, käkwe niebare ietre:

²⁶ Nire nire tö näin tibe rabakäre ja töitikaka tibe abko käkwe ti taredre bäri jändrän jökrä bti ta. Akwa nire nire tä rün, meye, merire kwe, brare kwe, etba, ngwai kwe tarere bäri amne tä ja tarere bäri au ne ngwane, ñan rabadre ja töitikaka tibe.

²⁷ Erere arato, ni kämikata niken krusobtä angwane, nita niken kruso doboko ngwena au jakrä, ye kwrere nire nire käkwe ñan kötä mikadre au jakrä ja tare nikakäre tikrä amne krütakäre tikrä ne ngwane, ni ye ñan rabadre ja töitikaka tibe.

²⁸ Ye abko ti bike bä mike krörö: Nane ni iti rikadre ju mike nura ngbiabtikrä angwane, ngwian tärä täte ju ye mikakrä bare täte jökrä ya, btä tä töbika käne, abti ngwian tärä täte ye ngwane tä ju mike.

²⁹ Akwa ngwian ñakare täte ju mikakrä, akwa ju kōmikadretbe kwe abti rabadre ötare ñan rabadre käte ie. Yebtä abko ni jökrä rabadi ni ye kötaire,

³⁰ kä rabadre niere: ¡A! Ni se nikani ju mike akwa, namani bare ñakare ie abko ni jökrä rabadre niere kötaire kwärä kore btä. Ye kwrere mun mden tö näin tibe käkwe töbika kuin ja käne.

³¹ Yebtä ti bike kukwe mbara jire bä mike abko krörö: Jrei tädre iti kwe rükä tädre mili krä jätä abko jatadre niken rüre jrei mda rüre. Akwa jrei mda ye abko kwe rükä tädre mili krä gre, aiseite jrei kwe rükä mili krä jätäbe ye rabadre töbika käne, rükä mili krä gre ye ganaindi kwäräbe kwetre ya abko rabadre töbika.

³² Akwa nane rükä mili krä jätä ben jrei ye käkwe ñan ganandre, rabadre tuen ie angwane jrei kwe rükä mili krä gre ye tädre mente angwane, ñan rüdre kwe, aiseite ja makädreta jirekäbe kwe abkokäre nitre juandre niere kwe jrei mda meye.

³³ Ye kwrere abko, nire nire tö näin tibe rabakäre ja töitikaka tibe, akwa ñan tö jändrän jakwe mikaite jökrä ne ngwane, ñan rabadre ja töitikaka tibe. Ne aiseite mun mden tö raba näin tibe käkwe töbika kuin käne. Abko kore se, niebare Jesukwe ni jökräye.

Jesukwe kukwe bä mikani mrenbtä
(Mateo 5.13; Marcos 9.50)

³⁴ Yebti nire nire tö näin Jesube abko Jesukwe bä mikani mrenbtä, käkwe niebare mda:

Mren abra kuin jändrän jökrä mikakrä bänänte, akwa bänän riadrekä rabadre tibo, ye abko rikadre ngwarbe, aiseite ñan rabadre kuin mda,

³⁵ amne ñan rabadre kuin dobokrä amne ñan rabadre kuin abono sribekrä, aiseite rabadre ngwarbe. Abtä kitadrekä jirekäbe. Tita kukwe niere ne mun mden mden tö näin tibe käkwe ketate ja olote, bti töbika kuin btä munkwe, niebare Jesukwe ni jökräye.

15

Obeja nianinte, btä Jesukwe kukwe bä mikani
(Mateo 18.10-14)

¹ Angwane ni kwati ngwian käräkä gobran romanobokrä amne ni kwati mda mda namani tuen moto kāmekāme nitre bikaka metre Ngöbö ngwärekiye, ye namani nūke Jesu ken niara kukwei nuakäre.

² Abtä nitre bariseo amne Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikātre namani ñāke tiebe Jesu rüre, kā namani niere jae kwārikwāri:

Nitre kukwe kämekäme nuenkä se kwrere abko ni noko tä kaen ngäbti jökrä amne tä mröre ketetibe ben, abtä tä ja mike ngite Ngöbö rüere ñan ñan, namanintre niere Jesubtä.

³ Angwane Jesukwe kukwe bä mikani krörö mda ietre, nitre namani tuen kämekäme abko ütiäte Ngöbökrä era metre mikakäre gare:

⁴ Ni iti mun ngätiäte abko kwe obeja tädre gre ketarike abko riadrete krati kån, ye ngwane niarakwe ñan obeja gre ketabkä bti krä jätäbti krä ökån (99) ye mikadrete ja ngibiare kaibe kä kaibete, bti obeja kratibe nianinte, çye niara ñan rikadre kånentari kisere ya?

⁵ Kwandretari ie angwane, kä rabadre nuäre btä, käkwe kitadre ja kötäbti ta, bti rikadre ngwenante

⁶ ja gwiriete angwane, niara kukwe muko nünanka kånimekånime abko kärädre jökrä kwe, bti niedre kwe ietre: Obeja nianinte krati tikån abko kuninantari tie, aisete ari käi ngwen nuäre jabtä tibe, niedre kwe.

⁷ Ye kwrere abko, ni iti kukwe kämekäme nuenkä ni ne kwrere käta ja töi kwite, käta kukwe käme kite temen amne tä Ngöbö kaen ngäbti, ye abko käita neme bäri nuäre Ngöböbtä kä kånbti sete ni gre ketabkä bti ni jätäbti ni ökån käta Ngöbö mike täte era metre nütüta jabtä munkwe kwrere ye abko ie Ngöbö garera, niebare Jesukwe.

Jesukwe kukwe bä mikani ngwian nianinte btä

⁸ Bti Jesukwe niebare mda:

Ye kwrere arato, meri tädre iti, kwe ngwian tädre kun jätä abko riadrete kunti kån angwane, meri ye käkwe ñotra mikadre, bti rikadre kä sökökä gwita ngwian ye kånäntarikäre.

⁹ Abti kwandretari ie angwane, kukwe muko merire merire nünanka kånimekånime abko kärädre kwe, bti niedre kwe ietre: Ngwian nianinte tikån abko kuninantari tie, aisete ari käi ngwen nuäre jabtä tibe, niedre kwe kukwe mukoye.

¹⁰ Ye kwrere abko ni kukwe kämekäme nuenkä käta ja töi kwite, käta kukwe käme kite temen amne tä Ngöbö kaen ngäbti abko käita nebe nuäre angeletre Ngöbökwetä kä kånbti sete, ye abko ti tö niei munye, niebare Jesukwe ietre.

Jesukwe kukwe bä mikani ni bati diänbtä

¹¹ Yehti Jesukwe kukwe mdara jire niebare angwane, nitre bariseo romon kräke abko bä mikani ngäbäkre mubai kwrere kwe amne nitre kukwe kämekäme nuenkä abko bä mikani ngäbäkre diän kwrere kwe abko krörö:

Bati ni nämane iti abko kwe ngäbriänkä nämane nibu.

¹² Ni ye abko ngobo bäri bati nikani, käkwe niebare ie: Tata, jändränä biandre tie makwe, ye erere makwe bian jötrö tie, niebare kwe rünye. Abtä rünkwe jändrän jakwe ye dräibare niaratre nibubti.

¹³ Yehti kä ngämi niken raire ta angwane, ni bäri bati ye käkwe jändrän jakwe erere rürümoinbare jökrä, bti ngwian diani kwe, bti nikani mobe kä mdabti, kanti nikani kukwe nuene ngwarbe diän diän. Abtä ngwian ganinte jökrä jakån kwe.

¹⁴ Ngwian krütanina jökrä kån, ye btäräbe kä ye kanti mrö nika jatani krübäte, aisete niara nikani mrö nike krübäte arato.

¹⁵ Angwane ni nämane iti juta yete abko israelita ñakare akwa, niara nikani sribi kärere jakrä ie. Erere bkänä, sribi bäri käme krübäte ni israelitakrä abko biani kwe ie, käkwe niara mikani mtü ngibiare.

¹⁶ Nämane sribire angwane, mtü buka nämane algarobate kwe abko niara tö namani nebe kwetä siba akwa, ñan namani bien jire chi kwetadre ie, aisete mrö namani krübäte ie.

17 Abtä bati namani töbike: ¡Jo! Ni kwati tä ganane ti rün kánti kwe mrö tärä kabre kwetadre amne ti abko kite jraine jakän mrö miare nete,

18 aisete ti bike nikenta ti rün gwiriete, kákwe niedi krörö ie: Tata, tikwe ja mikani ngite Ngöbö rüere amne ma rüere,

19 aisete makwe ñan ti kata ngäbti ja ngobo kwrere ja juete, akwa nita ganane mae, ye kwrere makwe ti mika ganane jae, tikwe niedi kore tataye, namani nütüre.

20 Ye erere bkänä, nikaninta jibti, nikani nebeta rün gwiriete. Nämame mente se kwrere angwane, jatabare rünye amne namani ruen bäri bobre ie, aisete nikani betekä ngäbti, kákwe küde kitani ngärä demaine kwärä.

21 Angwane ngobokwe niebare ie: Tata, tikwe ja mikani ngite Ngöbö rüere amne ma rüere, aisete ti ma ngobo makwe, ye makwe niedre ñakare mda ruen tie, niebare kwe rünye.

22 Akwa rün abko kákwe niebare sribikätre kweye: Dän bäri kuinkuin känene. Munkwe kita btä amne anio ni bä mikakrä ütiäte kita kisebtä munkwe, bti sandalia kita ngotobtä munkwe niara ñan bä rabadre ni klabore kwrere abkokäre.

23 Bti nbi ngäbäli bäri kuin ngibiata jenena mun rika tuen. Munkwe kämika kwetadre. Ngäbäkre tikwe nüta ye ari käi ngwen nuäre kri jabtä,

24 ñobtä ñan angwane ni krüta kwrere jire ngäbäkre tikwe ne nianinkä ti okwäte, akwa nüta mtare. Niara nianinte tikän, akwa nürate, aisete ari käi ngwen nuäre jabtä, niebare kwe. Ye erere, ni jökrä nikani kä ngwen nuäre jabtä.

25 Angwane ngäbäkre mubai abko nämame tirete, jataninta gwäkäre mda, nükani bä känime se kwrere angwane, tän ngö amne ka kukwei jarabare ie amne tärä mika nämame namani ruen ie.

26 Abtä ni sribikä rünkwe käräbare iti kwe, bti niebare kwe ie: ¿Dreta nakenkä gwi? niebare kwe ie.

27 Angwane sribikä ye kákwe niebare ie: Käre ma rünä nbi ngäbäli bäri köte ngibiare jenena, ye abko kämikamna, ñobtä ñan angwane ma etba nikani abko nüta. Niara tä kuin, aisete kä nibi nokre gwi ye, niebare kwe ie mda.

28 Yebtä abko ngäbäkre mubai ye mäta namani kri krübäte, ñan tö namani rikai gwä. Abtä rün nikani kánti ju bäre, kä namani ngwen kisere nebata gwi.

29 Angwane niebare kwe rünye: Tikwe sribarera kä kobe makrä, ye gare kuin mae. Erere arato, tikwe ñan ma kukwei kitabare temen. Käre tita ma kukwe mike täte jökrä, akwa ma ngämi chibo ngäbäli bien jire krati tie kwetadre, kä ngwiankrä nuäre jabtä ti kukwe mukobe.

30 Akwa ma ngobo ngutu ngwarbe jananbare, meri bti kä ngwarbe ngwarbe, btä ngwian makwe ganinte jökrä makän abko kräke makwe nbi ngäbäli bäri kuin kämikamna kä ngwiankrä nuäre jabtä, niebare kwe rünye.

31 Abtä rünkwe niebare ie: Ma ti ngobo tikwe, käre mata nüne gwi tibe nete amne jändrän jire jökrä tä tikwe, se abko jökrä makwe.

32 Akwa ni krüta kwrere jire ma etba nianinkä ti okwäte abko nüta, nämame nianinte tikän, akwa nürate, ye abko käi ngwianre nuäre jabtä níkwe, abkokäre tikwe mrö sribemna, niebare kwe ngobo mubaiye. Abko nakaninkä kore. Ne ngörä, niebare Jesukwe nitre bariseoye amne kukwe biani Ngöbökre Moiséye dirikätreye.

16

Jesukwe kukwe bä mikani ni ju ngibiabtikä btä

1 Jesukwe kukwe mda niebare krörö nitre ja töitikaka benye:

Bati ni ngwian bkänkä kri nämane iti abko kräke ni mda nämane jändrän ngibiabtikä. Ni jändrän ngibiabtikä ye abko ñan nämane sribire kuin, aisete jändrän jatani nente kri sribi bkänkäkän niebare kwetre ie.

² Abtä sribi bkänkä käkwe sribikä kwe ye käräbare, bti niebare kwe ie: ¿Mata jändrän ngibiarebti ño tikrä amarebti ma kädrieta nuke blo tibe nete? Mata sribire ño ño tikrä, ye niere jökrä tie, ñobtä ñan angwane makwe ñan jändrän ngibiadrebti jire mda, niebare kwe ie.

³ Abtä ni jändrän ngibiabtikä ye namani töbike kri krörö mda: Sribi bkänkä bike sribi denkä tikän mtare, nebti tikwe ja nuendi mda. Ti di ñakare sribi taretare nuenkäre amne, tita neme ja gaire ngwian kärere ngwarbe jakrä ni mda mdaye, namani nütüre.

⁴ Te töi ngitianinkä krörö: Sribi diandrekä tikän angwane, ni mda mda tädre biare ti kaen ngäbti ja gwiriete, abkokäre ti bike kukwe ne nuene, namani nütüre.

⁵ Erere bkänä, ni mda mda bti rürümon ütiä nämane sribi bkänkäkwe, erere käräbare kwe ja kanti. Erere ni nukani käne, ie niebare kwe: ¿Rürümon ütiäta nuäi mabti ti bkänkäkwe, niebare kwe ie? Angwane ni ye käkwe niebare: Olibo köi galon siento krä kwä ütiäta tibti, niebare kwe.

⁶ Abtä ni jändrän ngibiabtikä käkwe niebare ie: Makwe olibo köi diani ütiädre angwane, makwe tarä ükaninte, ye makwe ükateta, aisete jötrö ngwarbe makwe olibo köi mika galon siento kräbkäbe tarä mdabtä, niebare kwe.

⁷ Yebti ni mda nukani abko ie niebare kwe: ¿Ma abko bti rürümon ütiäta nuäi ti bkänkäkwe? niebare kwe. Angwane ni ye käkwe niebare ie: Trigo sako mili krati ütiäta tibti, niebare kwe. Angwane ni jändrän ngibiabtikä käkwe niebare ie: Tarä biani käne mae, ye ükateta amne makwe trigo mika sako siento krä kwäbe, niebare kwe ie.

⁸ Yebtä abko ni jändrän ngibiabtikä abko ni ngökaka akwa, sribi bkänkä käkwe niara käkitaninkä töbikabtä kuin jakrä kore, ñobtä ñan angwane jändrän nuenta au jakrä, abkokrä ni töi kämekäme kä nebtä bäri tä juto biare jändrän ükete kuin jakrä ni jen Ngöbökwé ngwä.

⁹ Ne aisete mun kukwe muko rabadre bäri kwati munkwe, abkokäre jändrän kabre munkwe tuen ütiäte ñakare Ngöböye, ye munkwe dräi ni bobre bobrebt. Yebti jändrän krütadre jökrä munkän angwane, ju nünankrä käreäre kä känbti ye kanti Ngöbö tädira biare mun kakäre ngäbti.

¹⁰ Mdakäre abko, nire nire käta jändrän braibe ngibiare kuin era metre, ni yebti abko tödekata jändrän kabre ngibiabtä kuin era metre arato. Erere arato, ni ni ngökaka jändrän braibe btä abko käkwe ni ngökadre jändrän kabrebtä arato.

¹¹ Ne aisete jändrän kä nebtä ütiäte ñakare bökan akwa, mun ñan tö ngibiai kuin era metre, ¿se abko Ngöbökwé tödekadre munbti, käkwe mun mikadre jändrän bäri ütiäte kri ngibiarebti? ¿Ñakare jire!

¹² Mdakäre abko, ¿jändrän jenena ni mdakwe munkwe ñan ngibiadre kuin era metre, se abko nirekwe jändrän biandre ngibiadre jakrä munye?

¹³ Ne aisete ni klabore ñakare jire abko rabadre sribire bkänkä nibukrä ja näire, ñobtä ñan angwane sribi bkänkä iti rabadre tare kwe amne mda btä mäta rabadre; iti kukwei mikadre täte jökrä kwe, akwa mda abko ñan kukwei mikadre täte kwe. Ne aisete ni ñan raba ja töi mike kwatibe sribire Ngöbökrä, ja töi mikare kwatibe ngwian ganankrä jae kwärä. Abko kore se, niebare Jesukwe.

¹⁴ Ye angwane abko, nitre bariseo ngwian tarekätarekä käkwe Jesu kukwei nuani. Abtä namani Jesu kukwe mike yakrä jae.

¹⁵ Abtä Jesukwe niebare mda ietre:

Mun ngwarbe tä bike deme ni mda mda okwäbti, akwa mun moto ño ño gare kuin jökrä Ngöböye. Ye abko, jändrän ütiäte kri nikä abko tä nebe tuen bäri käme Ngöböye, niebare Jesukwe nitre bariseoye.

¹⁶ Yebti Jesukwe kukwe mda niebare krörö:

Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye amne kukwe tikani nitre Ngöbö kukwei niekäkwe, ye namani mrä Juan Bautista näire. Abti mtare mentokwäre Ngöböta gobrane ño ni ngätäite abko kukwei kuin dirita niken mda amne, Ngöbökwé gobrandre nibtä, ye ni kwati tö Ngöbö mikai nuene jabtä ja di jenbti.

¹⁷ Akwa nane Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye abko ñakare ütiäte mda munkrä, mun rabadre nütüre, akwa era metre ütiäte, ñobtä ñan angwane kä käinta amne kä temen ne juandre ngwarbe jökrä Ngöbökwé, akwa nin tarä okwä bäri chi tä tikani btä diandikä kwitakäre jene, ñobtä ñan angwane Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye abko ütiäte aiseté.

¹⁸ Mdakäre abko, ni brare käkwe merire kwe tuadremetre, bti meri mdara jire ben ja mikadre gure kwe, ni ye käkwe ja mikadre ngite merire käne rüere. Erere arato, meri tuanimetre brarekwe, ye ben ni mdakwe ja mikadre gure ne ngwane, ni gure käta ja mike ngite bati bati ni mda mdabe, ye kwrere ja mikadi ngite kwe, niebare Jesukwe.

Kukwe bä mikani ni ngwian bkänkä kribtä amne Lázarobtä

¹⁹ Abti Jesukwe kukwe mdara jire bä mikani krörö:

Bati ni nämáne iti abko ngwian bkäne kabre krübäte, aiseté nämáne dän kuinquin ütiäte krikri kite jabtä amne käre nämáne mrö sribere krikri köbö kwatirekwatire kä ngwiankrä nuäre jabtä kukwe mukobe.

²⁰ Kä ye kánti abko, ni bobre nämáne iti arato abko kädian nämáne Lázaro. Lázaro ye abko ngütüete jökrä ngrabare abko nämáne nebe tákänintbe jukwebtä ni ngwian bkänkä kabre ye kánti.

²¹ Angwane mrö büre nämáne betekä timontimon mesabtä, ye abko ni bobre ye tö namani nebe kwetai trine ni ngwian bkänkä kabre ye kánti. Angwane nukro abko nämáne nebe Lázaro träin bäse.

²² Yebti bati ni bobre ye krütani angwane, angele nikani ngwena kä nuäre kánti yete, mikani mröre ketetibe kwetre Abrahambe. Abti ni ngwian bkänkä kabre ye krütani mda abko mräkäkwe doboi mikani jirekäbe.

²³ Angwane ni ngwian bkänkä kabre ye nikani kä ja tare nikakrä kánti. Ye kánti nämáne ja tare nike krübäte, käkwe nikrabare amne Lázaro nämáne tuen tákänintbe Abraham ken ie se kwrere.

²⁴ Angwane ngwänänkäbare krörö kwe Abrahamye: ¡Rua Abraham, ti ngwen ruen bobre jae! Tita ja tare nike krübäte ñukwä jutrate nete, aiseté Lázaro juen ja kise judabti aibe mike tibo ñöte sete, bti jata ketekä ti tüdrä mikakäre tibore nete niere ie, niebare kwe Abrahamye.

²⁵ Akwa Abraham käkwe niebare ie: Ti bräi tikwe, ma nämáne nüne angwane, ma nämáne jändrän bkäne kabre, bti ma nämáne kä ngwen nuäre jabtä amne, Lázaro abko nämáne ja tare nike kri. Mtare niarata kuin jäme amne ma tä ja tare nike.

²⁶ Mdakäre abko, kä oko kri krübäte ni jiete, ¿ne abko ni rikadre ño ja kánti kwärikwäri? Ni nekri ñan raba nebe mun kánti yete amne mun ñan raba nüke nun kánti nete arato, niebare Abrahamkwe ie.

²⁷⁻²⁸ Abtä ni ngwian bkänkä kabre käkwe niebare mda Abrahamye: Rua Abraham, ti ebata nirike ti rün juete, ye ñan jatadre siba ja tare nika ne kánti, abkokäre Lázaro juen dirire ietre tikrä abko tita ribere mae, niebare kwe Abrahamye.

²⁹ Abtä Abrahamkwe niebare mda ie: Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ye tarä kwetre amne nitre Ngöbö kukwei niekä käkwe tarä tikani tä kwetre arato, ye abko mikadre täte kwetre, angwane nünandre metre amne ñan rikadre kä ja tare nika kanti mabe, niebare kwe ie.

³⁰ Angwane ni ngwian bkänkä kabre käkwe niebare mda: Rua Abraham, tarä tä ti mräkäkwe ye aibe ñan rabadre dbe kräke, aisete ni krütanina abko rükadreta nire rikadre dirireta ietre abko kukwei mikadre era kwetre amne kukwe käme kitadre temen kwetre ruen tie, niebare kwe Abrahamye.

³¹ Akwa Abraham käkwe niebare mda ie: Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye amne nitre Ngöbö kukwei niekä käkwe tarä tikani tä niaratre kisete abko ñan tä mike täte, ye kwrere ni krütanina rükadreta nire, rikadre dirireta ietre abko ñan kukwei mikadre täte kwetre arato. Abko kore se, niebare Abrahamkwe ie, abko nakaninkä kore. Ne ngörä, niebare Jesukwe ni jökräye.

17

*Ja mikadre mokre kukwe käme ngäniene
(Mateo 18.6-7,21-22; Marcos 9.42)*

¹ Bti Jesukwe niebare nitre ja töitikaka benye:

Käre ni mda mda jatadi, kä rabadre ni nuente ja käne, käkwe ni mikadre ja mike ngite Ngöbö rüere, akwa aingwaree ni ni mda ngwianka ja mike ngite Ngöbö rüere. Ni ye abko bobre jakän,

² ñobtä ñan angwane niara ngämi ni mda mike kukwe käme nuene Ngöbö rüere, ye känenkri jä oto kri trigo ukwakrä ye makädrete rorobtä, bti kitadre ñöte abko rabadre bäri kuin kräke, ñobtä ñan angwane Ngöbökwe mikadre ja tare nike bäri ni mikabtä kukwe käme nuene ye dokwäre aisete.

³ Ne aisete munkwe ja ngibia kuin.

Mdakäre abko, ma mräkäkwe ja mika ngite ma rüere angwane, makwe mäträ btä, abti ja töi kwitata kwe amne moto raba ulire btä ne ngwane, ja mikani ngite kwe, ye makwe dian bti ta.

⁴ Ye abko, ja mika ngite bä kükü ma rüere kwe, akwa rikata bä kükü arato niereta krörö mae: Tikwe ja mikaba ngite ma rüere, ye kwrere tikwe ñan nuendre mda, nie kwe mae, angwane ja mikani ngite kwe ma rüere, ye makwe dianta jökrä bti ta, niebare Jesukwe.

Nikwe tödekadre metre Ngöböbti

⁵ Angwane nitre Jesu kukwei ngwianka käkwe niebare mda ie:

Dänkien, nun die mike tödeke bäri Ngöböbti, niebare kwetre.

⁶ Abtä Jesukwe niebare mda ietre:

Munkwe tödekadre bäri chi Ngöböbti mostasa nura chi näre, akwa munkwe tödekadre kwatibe bti angwane, munkwe niedre kri ngätri bäri mente nguse nokoye: Ja jäkekä au yete, bti ma raba mrente sete, munkwe niedre kri yeye, ye erere mun kukwei mikadre täte kwe, niebare kwe ietre.

Sribidre krörö Ngöbökrä

⁷ Nebti Jesukwe blitabare kukwe mdabtä, käkwe niebare:

Mdakäre abko, mun iti kwe ni klaboré tädre abko rikadre dobo ükete sribikrä o tädre obeja ngibiare. Ni klaboré ye jatadreta dere gwäkäre angwane, bkänkä käkwe ñan niedre ie: Ma dräre, aisete jakwe mröre mesabtä nete, ñan niedre jire kwe ie.

⁸ Akwa niedre krörö ie: Dän mda kite jabtä, bti makwe mrö sribé tikrä. Makwe ti buka amne makwe tomna bian tie. Tikwe mrödi amne tikwe tomna ñadi ünän, yebti makwe mrödi amne makwe tomna ñadi, niedre kwe ie.

⁹ Erere arato, bkänkäkwe sribi nuemna ie, erere nuendre kwe amne niara ñan käikitadrekä bkänkäkwe.

¹⁰ Ne kwrere arato, Ngöbökwe dre nuemna, ye erere munkwe nuendre täte jökrä angwane, munkwe niedre krörö ie: Nun abko ni klaboré ütiäte ñakare makwe Ngöbö, ñobtä ñan angwane sribi nuemna aibe nunkwe nuenbare, aisete munkwe nie kore. Abko kore se, niebare Jesukwe ietre.

Jesukwe ni ni jätä bren lebra kisete mikaninta quinta

¹¹ Yebti Jesu nikani janknu Jerusalén kukwäre mda angwane, nikani kä Samaria amne kä Galilea ngätäite ta.

¹² Angwane nikani nebe ja ken juta mdabe. Ye kánti ni bren lebra kisete nämane ni jätä, jatani niara ngäbti abko nükani bā mente temen se kwrere,

¹³ kä namani ngrente krikri be krörö:

Jesu, dirikä, nun ngwen ruen bobre jae. Nun mikete quinta, namanintre niere.

¹⁴ Jesu okwä namani btäre angwane, niebare kwe ietre:

Ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre, ye kánti mun nän ja kwata mike tuare ietre, niebare kwe ietre.

Erere bkänä nikanintre, nämane nän ji ngrabare angwane, batibe namaninante quinta jökrä ngrabare gani kwetre.

¹⁵ Nitre namaninta quinta, ye ngätäite ni jataninta itibe ja jiebti, jatani ngrente krikri be Ngöbö käikitarekä kwärä.

¹⁶ Jatani nüketa Jesu kánti angwane, nikani ngitiekä ngwärerere timonkwäre Jesu ngotobtä, kuin niekäre ie. Ni ye abko, ni Samariabo aibe nukaninta Jesu kánti kuin niekäre ie.

¹⁷ Angwane Jesukwe niebare ie:

Ni ni jätä nibita kuin jökrä ñan ñan, çakwa ni ni ökän abko ame

¹⁸ amarebti ni menteni ñakare israelitare aibe nüketa itibe Ngöbö käikitekä noko? niebare kwe.

¹⁹ Yebti Jesukwe niebare ni yeye:

Makwe tödiri kwatibe Ngöböbti, köböire ma nibita quinta, aisete näinta krö, bti nanta, niebare kwe ie.

Ngöbö jatadi gobrane ni ngätäite

(Mateo 24.23-28,36-41)

²⁰ Angwane nitre bariseo nämane yete käkwe niebare Jesuye:

Ngöbö rükadi gobrane ñongwane ni ngätäite abko nunkwe gadi ño, niebare kwetre ie.

Abtä Jesukwe niebare ietre:

Ngöbö rükadre gobrane ni ngätäite, ye abko ñan tuadre jire chi ja okwä jenbti,

²¹ aisete Ngöböta gobrane nete, sete, mun ñan rabadre niere, ñobtä ñan angwane Ngöbö nena gobrane munbti, akwa ye ñan raba tuen ja okwä jenbti, niebare kwe nitre bariseoye.

²² Bti Jesukwe niebare nitre ja töitikaka benye:

Batira jire kä jatadi angwane, ti Ni Kä Nebtä Ngobo jatadita ye mun tö rabadri tuai batibe siba, akwa munkwe ñan tuadre.

²³ Angwane ni ruäre rabadi niere munye: Ni Kä Nebtä Ngobo tä nete, Ni Kä Nebtä Ngobo tä sete, rabadi niere, akwa mun ñan rika tuen kánti amne ni ye kwrere, jiebti mun ñan rika,

²⁴ ñobtä ñan angwane merata trä ngitiekä ngwen kainta tä jataen batibe jökrä kwäräkwärä, ye kwrere arato ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne jatadita angwane, ni jökrä käkwe gadi batibe jökrä aisete.

²⁵ Akwa käne tikwe ja tare nikadi kri bätäkä ngwarbe amne nitre nünanka kä ne ngwane käkwe mikadi ngwarbe jae.

²⁶ Akwa ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne jatadita angwane, kukwe nakaninkä ño ño Noé näire angwane ni jökrä nämane nüne jame, ye kwrere arato ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne jatadita angwane, kukwe rakadikä abko krörö:

²⁷ Kä ye ngwane abko ñu ngämi näkäen temen, känenkri abti Noé nikani rute, ye ngwane ni jökrä tö namani nünai ño, erere nämane nüne, aisete nämane mröre, dö ñaen amne nämane ja mike gure. Te batibe ñu jatani jobe temen, käkwe ño mikani niren kri abko nikani nitre ye ngwena jökrä abko müre neketani ñöte.

²⁸ Ye kwrere nakaninkä krörö Lot näire arato: Ni jökrä nämane mröre, dö ñaen, jändrän kökö, jändrän rürümoine, nura nökö amne ju mike. Ni jökrä nämane töbike jändrän ye aibehtë.

²⁹ Angwane Lot nikaninta mräkäbe juta Sodoma bäre mento, ye btäräbe Ngöbökwé ñukwä kä käinbti juani asufrebe mni mni, käkwe nitre Sodomabo kämikani jökrä.

³⁰ Ye kwrere arato, ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne jatadita angwane, kukwe rakadikä kore.

³¹ Kä ye ngwane abko, nitre tädre jubti käin* amne jändrän tädre gwi kwe ñan rika tuenta ngwiandre jae, akwa gitia jirekäbe amne, ni tädre sribire tirete ye abko ñan rika jändrän tuenta jire chi gwi, akwa gitia gwängwarbe jirekäbe.

³² Angwane kukwe nakaninkä ño meri Lokwehtë, ye munkwe ngwianta töre jae, käkwe jändrän munkwe taredre ñakare,

³³ ñobtä ñan angwane nire nire abko ie ja kwata rabadi ruentari tare abko krütadi kärekäre Ngöbö okwä bäre mento, akwa nire nire tä biare krüte Ngöbökrä abko käkwe nünandi kärekäre Ngöböbe.

³⁴ Erere arato, ti Ni Kä Nebtä Ngobo jatadita, ye ngwane ni tädi nibu kibien jänbti deo abko jänän iti amne iti abko mikadite.

³⁵ Erere arato, meri tädi nibu trigo ukwe gwaire abko jänän iti amne iti abko mikadite, niebare Jesukwe.

³⁶ [Erere arato, ni tädi nibu sribire tirete abko jänän iti amne iti abko mikadite, niebare Jesukwe.]†

³⁷ Angwane nitre ja töitikaka Jesube käkwe niebare mda ie:

¿Kukwe ye abko rakadikä mdente, Dänkien? niebare kwetre ie.

Abtä Jesukwe niebare mda ietre:

Ni ngwäkä tädi mdente, btä jüden rabadi ja ükekrö ngwäkä kwete, ye kanti rakadikä. Abko kore se, niebare kwe ietre.

18

Nikwe blitadre janknu Ngöböbe abko Jesukwe bä mikani

¹ Yebti nitre ja töitikaka Jesube ñan di krütadre blitabtä Ngöböbe, abkokäre Jesukwe kukwe mda bä mikani dirikäre ietre,

² käkwe niebare krörö: Bati ni iti nämane kritobore juta kwati kanti. Kritobo ye abko nämane Ngöbö jürä ngwen ñakare amne nämane ni mda mda mike ütiäte ñakare jae.

³ Juta ye arabe kanti meri kän kwäräi krütani nämane iti arato abko ben ni mda nämane rüre. Abtä meri ye nikani janknu kritobo kanti kukwe ükatemna jakrä ie.

* **17:31** tädre jubti käin. Ju nitre israelitare abko kiare bti käin, aisete nuäre dikakrä bti ta. † **17:36** Kukweta corcheta ngätäite abko ñan tä tikani manuscrito bäri kuinquinbtä.

⁴ Akwa kä raire kritobo ye käkwe kukwe ükaninte ñakare meri ye kräke. Akwa yebti kritobo namani töbike: Tita Ngöbö jürä ngwen ñakare amne tita ni mda mda mike ütiäte ñakare jae,

⁵ akwa meri kån kwäräi krütani se käkwe ñan ti nikadre krübäte mda, abkokäre ti bike kukwe ükete kräke, niara ñan jatadreta mda abkokäre, ñobtä ñan angwane tädre nüke janknu kore, käkwe ti moto mikadre iko. Erere arato ni mda mda käkwe ñan töbikadre blo tibtä, abkokäre ti bike kukwe ükete kräke, kritobo namani nütüre, abko nakaninkä kore. Ne ngörä.

⁶ Kritobo moto käme akwa, töbikabare kore kwe.

⁷ ¿Akwa Ngöbö abko moto kuin, se abko ni dianinkä jen jakrä kwe käta blite dibire rare ben abko ñan ngie mikadre kwe ya? ¡Niarakwe ñan juandretari jirekåbe ja jiebti!

⁸ Ngöbö abra kuin käkwe ni kwekwe die mikadre jötrö. ¿Akwa ti, Ni Kä Nebtä Ngobo jatadita angwane, ni tödekaka tibti tädi blite janknu Ngöböbe kwandi ruäre tie nete ya? abko ti tö ngwiantari munye, niebare Jesukwe nitre ja töitikaka benye.

Ni bikaka metre amne ni ngwian käräkä, btä Jesukwe kukwe bä mikani

⁹ Abti ni ruäre, ie ja nämane nebe ruen metre amne dbe Ngöbö ngwärekrei nämane Jesu kanti abko ietre ni mda mda nämane tuen käme, abtä Jesukwe kukwe bä mikani krörö ietre:

¹⁰ Bati ni nikani nibu ju blitakrä Ngöböbe kanti blitakäre Ngöböbe. Ni iti abko bariseo amne ni mda abko ngwian käräkä gobran romanobokrä.

¹¹ Angwane bariseo ye namani nünaninkä blitakäre Ngöböbe, käkwe niebare jabtä: Ngöbö, tita kuin niere mae, ñobtä ñan angwane ni mda mda tä gore, tä kukwe nuene kämekäme amne tä ja mike gure bati bati, ye kwrere tita nuene ñakare. Erere arato, ti ñakare ni ngututu käme ngwian käräkä noko kwrere.

¹² Mdakäre abko, tita ja bäine bobu bämån kratirekratire makrä amne, jändrän bianta keta jätä jätä tie amne jändrän ganainta keta jätä jätä tikwe abko tita bien keteti makrä, ye abko tita nuene kore makrä, niebare kwe Ngöböye.

¹³ Akwa ni ngwian käräkä ye abko namani bä mente temen se kwrere amne ja ñan namani nüke töre ie nikren kä kånbti, kä namani ja mete mäträte namani ulire kukwe käme nuenbtä bä mikakäre, käkwe blitabare krörö Ngöböbe: Ngöbö, ti abko kukwe kämekäme nuenkä krübäte, aiseti ti ngwen ruentari tare jae amne ti ngite denkä mento tibtä, namani niere Ngöböye abko kukwe nakaninkä kore. Ne ngörä.

¹⁴ Kukwe yebtä ti bike kukwe ütiäte niere munye abko krörö: Ni ngwian dianka jämi niken ja gwiriete, känenkri ngite ñakare mda Ngöböke niebare amne kani ngäbti kwe, akwa bariseo abko ñan mikani metre ja ngwärekrei kwe amne kani ngäbti ñakare kwe, ñobtä ñan angwane nirekwe ja mikadre kuin deme au abko Ngöböke mikadi ene, akwa nirekwe ja mikadre bobre Ngöbö ngwärekrei abko Ngöböke mikadi ütiäte jae. Abko kore se, niebare Jesukwe nitre bariseoye.

Jesukwe ja di biani ngäbåkre kiakiaye (Mateo 19.13-15; Marcos 10.13-16)

¹⁵ Ye ngwane abko ngäbåkre kiakia, bti Jesukwe kise mikadre ja di biankäre ietre, abkokäre jånikani mräkåke Jesuye. Akwa nitre ja töitikaka ben käkwe gani angwane, namani ñåke ngäbåkre mräkåye.

¹⁶ Abtä Jesukwe ngäbåkre kiakia käråbare, bti niebare kwe:

Ngábákwe ye tuemetre kite tie. Munkwe ñan ji öta káne, ñobtä ñan angwane nire nire káta ja mike bobre Ngöböbtä ngábákwe ne kwrerekwrere, ni yehti abko Ngöböta gobrane, aiseite munkwe ñan ji öta káne.

¹⁷ Ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Nire nire ñan tä ja mike bobre Ngöböbtä ngábákwe chi kwrerekwrere, ni yehti Ngöbökwé ñan gobrandi amne ñan nünandi kárekäre Ngöböbe kwe. Abko kore se, niebare Jesukwe nitre ja töitikaka benye.

*Ni jändrän bkänkä kabre kákwe blitabare Jesube
(Mateo 19.16-30; Marcos 10.17-31)*

¹⁸ Yehti ni iti ji dokwäte kákwe kukwe ngwianintari krörö Jesuye: Diriká kuin, ¿tikwe dre nuendre abko ütiäre ti rabadre nüne kárekäre Ngöböbe? niebare kwe.

¹⁹ Abtä Jesukwe niebare mda ie: Ngöbö aibe kuin, yehti ni mda ñakare jire kuin. ¿Ye ñobtä abko mata ti kuin niere tie ye?

²⁰ Akwa ma tö nünai kárekäre Ngöböbe angwane, Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye nuendre nie, ye garera mae abko erere makwe mika táte abko krörö: Ma gure, makwe ñan ja mika gure bati bati ni mda mdabe. Makwe ñan ni mda kámika. Makwe ñan go.

Makwe ñan blíta ngwarbe ni mda mda rüere kitakäre ngite. Erere arato, ma rün amne ma meye mika ütiäte jae, *Exodo 20.12-16; Deuteronomio 5.16-20*

niebare Ngöbökwé Moiséye abko gare kuin mae ruen tie, niebare Jesukwe ie.

²¹ Angwane ni ye kákwe niebare: Makwe kukwe nini, ye ti námáne bati ngábákrere angwane, ti nikani mike táte jókrá abti ká núke mtare tie, niebare kwe.

²² Niebare kore kwe, abtä Jesukwe niebare mda ie: Jändrän tä keteti nuendre mae. Jändrän tä makwe ye erere nän rürümoine jókrá, bti makwe ngwian ye drái ni bobre bobrebti angwane, ma rabadi jändrän ütiäte kri bkáne kabre ká káinbti sete. Makwe jändrän rürümoine ünán jókrá kore, bti ma jata ti jiehti. Abko kore se, niebare kwe ie.

²³ Jesukwe kukwe niebare kore ie angwane, niara abko jändrän bkáne kabre krübáte, aiseite moto namani ulire Jesu kukwei nuare.

²⁴ Yehti namani tuen ulire dikaro Jesuye angwane, Jesukwe niebare: Ni jändrän bkänkä krikri ye kákwe ja mikadre bobre Ngöböbtä, Ngöbökwé gobrandre bti abko tare krübáte kráke.

²⁵ Era metre, aku okwá chi, yete ta kameo krikri ye ara rikadre nuäre, akwa nitre jändrän bkänkä kri ye kákwe ja mikadre bobre Ngöböbtä, Ngöbökwé gobrandre bti, ye abko bári tare kráke, niebare Jesukwe.

²⁶ Angwane nitre Jesu kukwei nuaka kákwe niebare mda ie: ¿Ni jändrän bkáne kri ñan rabadre dianintari nini makwe, se nire abko rabadi dianintari amarehti se? niebare kwetre Jesuye.*

²⁷ Jesukwe niebare mda ietre: Jändrän tare nuene abtä ñan neme bare ni ká nebtäye, ye abko nuäre nuendre Ngöbökrá, niebare kwe.

²⁸ Angwane Pedro kákwe niebare Jesuye:

* **18:26** Jesu náire abko ni ngwian bkáne kri abko námáne ngwian bkáne, ñobtä ñan angwane Ngöbö námáne ja di bien ietre, aiseite bári Ngöbö kukwe muko, aiseite rabadre dianintari káne, nitre israelita námáne nútüre. Ne aiseite nitre ja töitikaka Jesube abko ñan töi namani krütäre Jesu kukweibtä.

Ti Dänkien, ¿nunkwe jändrän jakwe jakwe erere mikaninte jökrä, bti nunta näin ma jiebti, aisetse se abko Ngöbökwé dre biandi ütiäre nunye? niebare kwe.

²⁹ Abtä Jesukwe niebare ie:

Ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Ngöböta gobrane, ye nireta kaen ngäbti, abtä ju mikaninte kwe o rün, meye o etbakantre mikaninte kwe, erere arato, meri kwe o ngäbriänkä kwekwe mikaninte kwe,

³⁰ nitre ye abko ie Ngöbökwé jändrän biandi bäri kabre mda kä ne ngwane amne mikadi nüne kärekwé jabe kwe arato. Abko kore se, niebare Jesukwe ie.

Jesu müre ketadi abko niebare bämäkäre kwe

(Mateo 20.17-19; Marcos 10.32-34)

³¹ Yebti Jesukwe nitre ja töitikaka ben ni jätäbti nibu käräbare kaibe jenena, käkwe niebare ietre:

Nita näin Jerusalén kukwäre. Angwane nitre Ngöbö kukwei niekä kirakira käkwe tarä tikani ño ti Ni Kä Nebtä Ngobo nebtä, ye erere rabadia bare jökrä tibtä krörö:

³² Nitre romanobo ñakare israelitare abko ie ti kitadi ngise amne niaratre käkwe ti mikadi yakrä jae, ñäkädi taretare kwe tie amne käli kitadi tibtä kwetre,

³³ bti ti kwata metadi krübäte kwetre. Yebti ti müre ketadi kwetre, akwa köbömkäre angwane, ti rükadita nire. Abko kore se, niebare Jesukwe ietre.

³⁴ Akwa niaratre abko töi namani braibe, aisetse drebtä Jesu nämane blite ñan namani nüke gare ietre.

Ni okwä kä drünente abko Jesukwe mikaninta kuinta

(Mateo 20.29-34; Marcos 10.46-52)

³⁵ Abti Jesu nikanina mate ja ken juta Jericóte mda angwane, ni nämane iti abko okwä kä drünente nämane tákänintbe jibtä ngwian kärere jakrä, kánti ta Jesu nikani nebe.

³⁶ Angwane batibe ni ye ie ni namani ruen näin kwati dikaro ji ngrabare niara bare temen. Abtä dre namani nakenkä amarebti ni nikani kwati dikaro, niebare kwe.

³⁷ Angwane Jesu Nazarebo jatani ji ngrabare yete, niebare ie.

³⁸ Abtä niarakwe ngratebare kri krörö:

¡Jesu, ¡rei David tukwe mräkä, ti ngwen ruentari tare jae! namani ngrente jite.

³⁹ Abtä nitre nämane näin Jesu käne kä namani kada ketamna ie, akwa niara namani ngwänenkä bäri krikri mda, kä namani niere:

¡rei David tukwe mräkä, ti ngwen ruentari tare jae! namani niere.

⁴⁰ Angwane Jesu namani nünaninkä, käkwe ngwiamna nüke ja kánti. Erere jänükani Jesu ken angwane, Jesukwe niebare ie:

⁴¹ ¿Tikwe dre nuendre makrä, ie ma tö nibi? niebare kwe ie.

Ni okwä kä drünente ye käkwe niebare mda ie:

Ti Dänkien, kä rabadre tuen tie, ie ti tö nibi, niebare kwe Jesuye.

⁴² Angwane Jesukwe niebare ie:

Ma nibi tödeke kwatibe Ngöböbti, ye köböire ma okwä nibirate kuinta, aisetse kä raba tuen mae, niebare kwe ie.

⁴³ Ye btäräbe kä namani tuen kuin batibe ie, bti nikani siba Jesube Ngöbö käikitekä angwane, ni jökrä käkwe kukwe ye tuani abko namani Ngöbö käikitekä arato.

19

Zaqueo tö namani ja tuai Jesube

¹ Abti Jesu nikani nebe juta Jericóte mda angwane, nikani ji ngrabare jutate.

² Juta yete abko, ni nämane iti abko kädian nämane Zaqueo. Niara abko nämane nitre ngwian káraká gobran romanobokrä dänkiene aisete, nämane ngwian bkáne bári kabre krübáte.

³ Nire abko Jesu, Zaqueo tö namani tuai, akwa Zaqueo abko chi amne ni namani kwati, aisete niara okwä ñan namani nebe Jesubtä.

⁴ Abtä nikani betekä káne amne okwä rabadre Jesubtä, abkokäre ji kánti ta Jesu rikadre, ye kánti Zaqueo nikani kribtä káin Jesu ngibiare jite.

⁵ Zaqueo nämane, ye kánti Jesu nikani nebe angwane, batibe Jesukwe nikrabare kribtä káin, kákwe niebare Zaqueoye:

Zaqueo, ti rabadi ma juete mtare, aisete jakweta jötrö timon, niebare kwe ie.

⁶ Ye erere Zaqueo jataninta jötrö timon amne kä namani juto btä Jesu kare ngäbti ja gwiriete.

⁷ Jesu nikani Zaqueo kánti ni mda mda okwäbti, yebtä abko ni jökrä namani ñáke Jesu rüere, kä namani niere:

¡Jo! Jesu bike niken ni kukwe kámekáme nuenkä gwiriete, namanintre niere Jesubtä.

⁸ Ye erere Jesu nämane mröre Zaqueo kánti angwane, Zaqueo namani nünaninkä, kákwe niebare ni Dänkienye:

Ti Dänkien, jändrän jökrä tä tikwe, ye tikwe biandi ruäre ta ni bobre bobreye amne, nire nire kán tikwe ngwian dianinkä bári mda ne ngwane, tikwe ngwian dianinkä kán ye bäríre mda tikwe ngwian mda biandita ketabká ietre abko ti tö niei metre mae, niebare kwe Jesuye.

⁹ Abtä Jesukwe niebare Zaqueoye:

Mtare ma amne ma mräkä nibira dianintari abko mata bä mike kore. Zaqueo ne abko Abraham mräkä arato, akwa nämane mente Ngöböye.

¹⁰ Ni nianinte niara kwrere abko ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne jatani kánántarikäre amne diántarikäre, mden erere nibi bare mtare Zaqueobtä. Abko kore se, niebare kwe ie.

Ngwian ngibiaka kuin, btä Jesukwe kukwe bä mikani (Mateo 25.14-30)

¹¹ Jesu nämane blite kore, ye abko ni niara kukwei nuaka nuaka, ie Jesukwe kukwe bä mikani, ñobtä ñan angwane nikanina nebe kánime Jerusalén ken, aisete Ngöbö jatadre gobrane gwängwarbe niaratre ngätäite abko ni ruäre nämane nütüre, akwa nämane töbike blo, aisete Jesukwe kukwe krörö bä mikani ietre töi tikakakäre metre.

¹² Jesukwe niebare:

Bati ni nämane iti. Niara abko jrei mräkä amne niara mikadre gräbti jreire, abkokäre nikani mobe kä mdate. Abti mikadrera jreire, abti jatadreta gobrane, abkokäre jatani niken.

¹³ Akwa ngämi niken, kánenkri ni klobre kwekwe káräbare ni jätä kwe, bti ngwian biani kabre kwe ja näre näre itire itire ietre, kákwe niebare: Ti bike niken mente, aisete ti mikakäre nüketa, munkwe sribi nuen ngwian nebti ti káne, abti ti jatadi nüketa, niebare kwe ietre, bti nikani.

¹⁴ Akwa nitre ye bti jrei ye nämane gobrane abko mätä namani kri ni yebtä, kákwe ni mdara jire juani ni ye jiebtí blitakäre krörö niara rüere: Nun ñan tö ni ne tuai jreire ja ngätäite, niedre kwetre, abkokäre juani jiebtí.

15 Akwa ni ye mikani jreire, bti jatani nüketa ja käite. Nükaninta angwane, ni klabore kwekwe, ie ngwian biani kwe sribikrä ye abko itire itire käkwe ngwian ganaibare nuäi mda ngwian kwebti abko tö namani gai, käkwe käräbare jökrä nüke ja kanti.

16 Ye erere ni nükani iti käne käkwe niebare ie: Ti dänkien, ngwian makwebti tikwe ngwian ganainba keta jätä mda, tä nete ne, niebare kwe ie.

17 Angwane jrei ye käkwe niebare ie: Ma sribikä kuin krübäte. Jändrän braibe, btä mata sribire kuin era metre, aiseite ti raba tödeke mabti tä gare tie, aiseite juta keta jätä, bti tikwe ma mikadi gobrane tikrä, niebare kwe ie.

18 Yehti ni klabore mda jatani, käkwe niebare jreiy: Ti dänkien, ngwian makwebti tikwe ngwian ganainba ketarike mda, tä nete ne, niebare kwe ie.

19 Angwane jrei ye käkwe niebare krörö mda ie arato: Kore ne ngwane, tikwe ma mikadi gobrane juta ketarikebti tikrä, niebare kwe ie.

20 Yehti ni klabore mdara jire nükani jrei kanti, käkwe niebare ie: Ti dänkien, tikwe ngwian makwe ükaba dän kukwänte jirekäbe abko tä nete ne. Tikwe sribibare ñakare bti,

21 ñobtä ñan angwane mata mokrere krübäte jändrän makwebti amne ma kábäre, aiseite ma ngwian bien ñakare, kanti mata ngwian ükekrö ni mdakän. Erere arato, ni mda mda tä nura metekä amne mata ngwä öto kabre kän kä ütiäre, akwa ma abko nura metekä ñakare jakrä. Ye mdenbtä ma jürä rababa krübäte tibtä, käkwe ngwian ükaba jirekäbe, niebare kwe jreiy.

22 Abtä jreikwe niebare mda ie: Ma sribikä käme. Ti ño ño makwe nini tie, ye kwrere tikwe kukwe ükadite makrä. Tita mokrere krübäte jändrän tikwebti amne ti kábäre, aiseite ti ngwian bien ñakare, kanti tita ngwian ükekrö ni mdakän. Erere arato, ni mda mda tä nura metekä amne tita ngwä öto kabre kän kä ütiäre, akwa ti abko nura metekä ñakare jakrä, ye gare kuin mäe.

23 ¿Se ñobtä abko ma ñan jananbare ngwian tikwe mike bankote abko ti rükadreta angwane, ngwian mda biandre chi btä tie? niebare jreikwe sribikä ngwarbeye.

24 Bti ni mda mda nämane yete, ie jreikwe niebare: Ngwianta ni nokokwe, se denkä kän, bti sribikä kuin käkwe ngwian ganaibare keta jätä mda, seye bien munkwe, niebare kwe.

25 Abtä ni mda mda ye käkwe niebare jreiy: Nun dänkien, ni noko nena ngwian bkäne kabre krübäte, ¿se ñobtä abko mda biandre ie? niebare kwetre.

26 Abtä jreikwe niebare mda ietre: Ti tö kukwe era erere niei krörö munye: Nire nire jändrän bkäne kabre abko ie mda biandi bäri; akwa nire nire kwe jändrän ñakare abko kän jändrän chi kwe diandikä jökrä kän.

27 Mdakäre abko, nire nire namani ti rüere, ñan tö namani ti tuai jreire ye abko mun jata ngwena nüke ti kanti nete, bti munkwe kämika ti ngwäreki nete. Abko kore se, niebare jreikwe abko kukwe nakaninkä kore se. Ne ngörä, niebare Jesukwe.

Jesu nikani nebe Jerusalén

(Mateo 21.1-11; Marcos 11.1-11; Juan 12.12-19)

28 Jesukwe blitabare ünän kore, bti nikani janknu mda Jerusalén kukwäre.

29 Nikanina mate ja ken juta Betfagébe amne juta Betaniabe, Ngitio Olibo kanti angwane, nitre ja töitikaka ben käräbare nibu kwe,

30 bti niebare kwe ietre:

Juta tuen känime ni ngware ta. Se kanti mun nän. Mun raba yete angwane, buro ngäbäli näkwita ngämi kwan mäkaninte munye, ye tikate munkwe, bti mun jata ngwena tie nete.

³¹ Akwa ¿Ñobtä munta tikete? nie munye angwane, munkwe nie krörö ietre: Ni Dänkien tö nibi ie, aisete nun bike niken ngwena, munkwe nie kore, niebare Jesukwe ietre.

³² Erere bkänä, nitre ja töitikaka Jesube nikani, nikani nebe angwane, Jesukwe kukwe niebare ño ño ietre, ye erere kwani ietre.

³³ Nämane buro tikete angwane, buro bkänkätre jatani, käkwe niebare ietre: ¿Ñobtä munta buro ye tikete nunkän ye? niebare kwetre.

³⁴ Angwane niebare kwetre buro bkänkäye:

Nun Dänkien tö nibi ie, käkwe kārāniri, aisete nunta tikete, niebare kwetre.

³⁵ Yebti nikanintre buro ngwena, nikani nebe Jesu kanti angwane, dān jakwe mikani otati buro ngābali ye tröbti kwetre ja tākräre Jesuye, bti Jesu nakwani buro yebti.

³⁶ Bti Jesu nikani janknu mentokwäre angwane, ni jökrā namani dān jakwe metete ji ngrabare temen Jesu kakäre ngābti jrei kwrere.

³⁷ Angwane Jesu nikanina Ngitio Olibobti kāin, jatanina niken motokwäre amne, nitre nämane nāin ben, btā kā namani nuäre, kā nikani ngrente krikri be Ngöbö kākikatakä, ñobtä ñan angwane sribi kri ñan tuabare nuenbare Jesukwe tuani kwetre yebtä,

³⁸ kā namani niere:

Jrei ne kite ni Dänkien Ngöbö kābti.

Ma ye aibe raba mikani ütiäte.

¡Kā raba jāme kā kāinbti amne, nunta Ngöbö kā kāinbti kākitekä! *Salmos*

118.26

namanintre niere.

³⁹ Kukwe yebtä, nitre bariseo nämane ruäre ni mda mda ngätäite yete käkwe niebare Jesuye:

Dirikä, nitre nänkā mabe se käkwe kada ketadre niere ietre, niebare kwetre.

⁴⁰ Akwa Jesu käkwe niebare nitre bariseoye:

Nitre noko rabadre kwekbe angwane, jā oto kabre nere temen käkwe ngradrete Ngöbö kākikatakäre, aisete ngwarbe tikwe kada ketamna ietre abko ti tö nibi niei metre munye, niebare kwe ietre.

⁴¹ Yebti Jesu namanina Jerusalén ken, okwā namani juta Jerusalénbtā angwane, müaibare kwe,

⁴² käkwe niebare:

Nirekwe kā jāme biandre mun nünanka Jerusalénte yeye, ye rükadre gare mtare munye näre, akwa tā rükaninte mun okwā bäre, aisete tuen ñakare munye.

⁴³ Batira jire kā jatadi kāme mun rüere angwane, mun rüekwe ki mikadi mun bäre temen amne, mun rüe rabadi jökrā mun bäre temen, käkwe rüdi mun rüere angwane,

⁴⁴ mun juandi ngwarbe jökrā kwetre amne, nitre nünanka nete noko kāmikadi kwati kwetre. Erere arato, jā mikani jure amne kire noko dikandite jökrā kwetre arato, ñobtä ñan angwane Ngöbö nükani basare munye, mun di-antarikäre akwa, ñan nükani gare munye, aisete rakadikä kore mun nünanka Jerusalénte yebtä, niebare Jesukwe.

Jesukwe nitre jändrän rürümoinkä juanintari
(Mateo 21.12-17; Marcos 11.15-19; Juan 2.13-22)

⁴⁵ Jesu nükani Jerusalén, bti nikani ju blitakrā Ngöböbe ye bäre angwane, nitre nämane jändrän rürümoine yete abko Jesu nikani juentari jökrā nekwäre, sekwäre mentokwäre,

⁴⁶ käkwe mätrābare krörö btätre:

Ngöbö Kukwei tä tikani krörö:

Ju tikwe ne abra tä blitakrä tibe,
nieta Ngöbö Kukweibtä, akwa mun abko tä ju blitakrä Ngöböbe ne mike nitre
gokä jue kwrere. Abko kore se, niebare Jesukwe ietre.

Isaías 56.7

⁴⁷ Yebti ju blitakrä Ngöböbe bäre Jesu namani dirire käre köbö kwatirek-
watire. Angwane nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien amne
Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre, erere arato nitre unbren ji dokwäte
nitre israelita ngätäite abko nämane ji kánene jae Jesu kámikakäre.

⁴⁸ Akwa ji ñan namani kwen ietre Jesu kámikakrä, ñobtä ñan angwane
Jesu namani blite, ye abko ni jökrä nämane biare kukwe nuen, aiseté Jesu
kámikadre ño kwetre abko käi ñan namani kwen ietre.

20

Nire diebti Jesu nämane sribire abko ngwianintari ie

(Mateo 21.23-27; Marcos 11.27-33)

¹ Bati ju blitakrä Ngöböbe ye bäre Jesu nämane dirire ni kwatiye amne
námáne kukwe kuin Ngöbökwé mike gare angwane, nitre blitaka Ngöböbe
ni mda mda diäre dänkientre amne Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre
nikani nitre unbren ji dokwätebe,

² kákwe niebare Jesuye:

¿Nirekwe ma mikani sribi nuene kore amne nire diebti mata kukwe nuene
kore nete? niebare kwetre Jesuye.

³⁻⁴ Abtä Jesukwe niebare ietre:

Ti bike kukwe ngwentari kwati arato munye. ¿Nirekwe Juan Bautista juani
ni ngökö ñöte? ¿Ngöbökwé juani ya o ni ká nebtákwe mikani sribire ya?
niebare kwe ietre.

⁵ Yebtä nikaninta blite jabe kwärikwäri, ká namani niere krörö:

Ngöbökwé juani, nikwe niedre ie angwane, niarakwe niedre krörö mda:
Ngöbökwé juani munta niere, ¿se ñobtä abko munkwe ñan kukwei mikani era
jae? niedre kwe nie.

⁶ Akwa ni ká nebtákwe mikani, ni ñan rabadre niere jire chi ie, ñobtä ñan
angwane Juan abko ni Ngöbö kukwei nieká era ni jökrä kräke, aiseté ni
mda mdakwe ni kámikadre jäbti ñákäbtä kore rüere, namanintre niere jae
kwärikwäri.

⁷ Abtä niebare krörö kwetre Jesuye:

Nirekwe Juan juani, ye gare ñakare nunye, niebare kwetre.

⁸ Angwane Jesukwe niebare mda ietre:

Kore ne ngwane, nirekwe ja di biani tie sribi ne nuenkäre abko tikwe ñan
niedre munye arato, niebare kwe ietre.

Nitre ji dokwäte, btä Jesukwe kukwe bä mikani

(Mateo 21.33-46; Marcos 12.1-12)

⁹ Yebti nitre nämane yete, ie Jesu nikani kukwe bä mike Kukwe Biani
Ngöbökwé Moiséye dirikätrebtä amne nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre
dänkientrebtä, kákwe niebare krörö:

Bati ni nämane iti kákwe uba nurai nökan, bti biani kwe ni mda mdaye
sribikrä. Kä biani sribikrä kwe abko ütiäre uba döi biandreta ruäre ie. Yebti
nikani raire ká mdabti.

¹⁰ Abti uba ngwä ötadre abko käi nukani angwane, sribikä kákwe uba
biandreta ruäre ká bkänkäye, ye abko ká bkänkä kákwe sribikä kwe juani
iti tuenta jakrä. Akwa sribikäre ubabtä ye kákwe sribikä ye metani ja ñäte
kwäräkwarä se kwrere, bti juanintarita kise tökare kwetre.

¹¹ Yebti kä bkänkä kākwe sribikā mdara jire juani uba tuenta ruäre jakrä, akwa sribikātre ubabtā kākwe sribikā ye metani ja ñāte arato, kākwe ñākābare diān diān ie, bti juanintarita kise tōkare kwetre arato.

¹² Yebti uba bkänkä kākwe sribikā mdara jire juani uba tuenta, akwa sribikā mda mda ye kākwe metani arato, bti kitaninkā kwetre uba grā bāre mento.

¹³ Yebti ni uba bkänkä kākwe niebare jae: ¿Mtare tikwe dre nuendre mda? namani nütüre. Te batibe tōi ngitianinkā, kākwe niebare: Ti odei tare kri tikwe abko ti bike juen. Nane niara mikadre ütiāte jae sribikātrekwe, raba ruen tie, aisete ti bike niara juen, niebare kwe jae.

¹⁴ Ye erere bkänkā juani kwe. Akwa kä bkänkā ye odei nikani tuen sribikātre ubabtā yeye angwane, niebare kwetre jae kwārikwāri: Ni se abko rabadi jāndrān rünkwe bkāne jōkrā, aisete ari kāmike amne ni rabadi kä ne bkāne jōkrā, niebare kwetre.

¹⁵ Ye erere niaratre nikani kä bkänkā odei ye ngwena uba grā bāre mento, bti kāmikani kwetre se kwrere abko nakaninkā kore. Ne ngōrā, niebare Jesukwe.

Bti Jesukwe niebare ni jōkrāye:

¿Ne ngwane, uba bkänkä kākwe dre nuendre sribikā yebtā raba ruen munye?

¹⁶ Niara rikadre, kākwe sribikātre ye kāmikadre jōkrā, bti uba grā ye biandre ni mda mdaye kwe sribikrā. Abko kore se, niebare Jesukwe.

Ye jarabare ni jōkrāye angwane, niebare kwetre:

¡Kukwe ñan rakadrekā jire kore! niebare kwetre.

¹⁷ Akwa Jesu kākwe mikani ñāräre, bti niebare kwe ietre:

Kukwe tā tikani Ngōbö Kukweibtā ne kätä dre niere abko niere tie munkwe:

Jā ütiāte kri ju mikakrā metre abko nitre ju mikaka kākwe kitaninkā, akwa jā ye abko ni Dänkien kākwe mikani bāri ütiāte ju mikakrā metre. *Salmos 118.22*

nieta Ngōbö Kukweibtā.

¹⁸ Angwane ni ütiāte kri jā kwrere tikwe nini, ye abko btā nire nire ritadrete amne rikadre temen jā yebti angwane, jā ye kākwe ni ye ötadibtā kiakia jōkrā ngrabare. Erere arato, nire nire bti jā ye rikwitadrekā angwane, gütadikā mnüne jōkrā jā ye tāni arato. Abko kore se, niebare Jesukwe ietre.

¹⁹ Yebtā abko, Kukwe Biani Ngōbökwē Moiséye dirikātre amne nitre blitaka Ngōböbe ni mda mda diäre dänkientre, rüere Jesukwe kukwe hä mikani kore gani kwetre jabtā. Abtā jōtrō ngwarbe tō namani Jesu kain ngite ye näire, akwa ni nämāne kwati Jesu kukwei nuen, ye abko jürā namani btātre, aisete namani kwekbe.

*Ja ütiā biandre gobranye ya, ñakare ya
(Mateo 22.15-22; Marcos 12.13-17)*

²⁰ Angwane ni juani ruäre kwetre Jesu ngbiaretari mda. Niaratre abko namani bike moto jāme, akwa Jesu ngwiandre kukwe nainte kwetre, abtā kitadre ngise kwetre gobernador romanobo ngwārekri, abkokāre namani bike moto jāme.

²¹ Namani Jesu kānti angwane, niebare kwetre ie:

Dirikā, mata kukwe niere amne mata dirire, ye abko era metre gare kuin nunye amne, ma ñan tā dirire ni ruäre albe moto mikakrā nuäre, akwa ji Ngōbökwē abko dirita era metre makwe, ye garera nie.

²² Ye aisete nun tō kukwe ngwiaintari mae abko krörö: ¿Emperador romanobo César abko ie nunkwe ja ütiā biandre ye abko dbe ya, ñakare ya niere nunye? niebare kwetre Jesuye.

²³ Angwane tö namani Jesu ngökai, ye gani Jesukwe btätre, käkwe niebare ietre:

²⁴ Ngwian ye mike tuadre kunti tie munkwe, niebare Jesukwe ietre.

Erere biani tuadre kwetre Jesuye angwane, Jesukwe niebare mda ietre:

¿Nire bä amne nire käi tä tikani ngwian nebtä? niebare kwe.

Angwane niebare kwetre ie:

Emperador César bä amne käi tä btä, niebare kwetre mda Jesuye.

²⁵ Abtä Jesukwe niebare mda ietre:

Jändrän emperadorekwe erere munkwe bian emperadoreye amne jändrän Ngöbökrä erere munkwe bian Ngöböye. Abko kore se, niebare kwe ietre.

²⁶ Jesukwe kukwe kani ngäbti kuin ni jökrä okwäbti, yebtä abko töi ñan namani krütare amne, kukwe kwani ñakare ietre Jesu kitakrä ngise, aisete namanintre kwekbe jökrä.

*Ni krütani rükadreta nire ya abko ngwianintari Jesuye
(Mateo 22.23-33; Marcós 12.18-27)*

²⁷ Yebti nitre saduseo nikani ruäre ja tuakäre Jesube. Nitre saduseo ye abko ni krütanikrütani mikadreta nire Ngöböke abko ñan nämane mike era, aisete jatani kukwe ngwentari Jesuye, käkwe nieba ie:

²⁸ Dirikä, Ngöböke tikamna krörö täräbtä nunkrä Moiséye: Ni iti tädre gure akwa, ngäbäkre ñakare kwetre amne ni ye krütadre angwane, merire rabadre kaibe. Meri ye abko yäräkwe diandre jae mda. Yebti ngäbäkre rabadre kwetre angwane, ngäbäkre ye abko rabadre niara etba krütani ngobo kwrere abko tikani täräbtä Moisékwe nunkrä.

²⁹ Ne aisete nun tö nibi kukwe ne ngwiantari krörö mae: Bati nitre ja etbarebe nämane ni kükü. Nitre ye etba mubai käkwe ja mikani gure, akwa ngäbäkre ngämi nebe kwetre angwane, ni ye krütani.

³⁰ Merire namani ie abko namani yära mda yebe, akwa nin ngämi ngäbäkrei ngibiare angwane, brare krütani kån arato. Meri ye namaninta kaibe bobukäre.

³¹ Namani yära mdara jire ben, akwa nin ngämi ngäbäkrei ngibiare angwane, krütani kån arato. Ye kwrere nikani nakenkä janknu ja färitäri. Abti nitre ni kükü ye krütani jökrä meri ye kisete, akwa nin ngäbäkrei ngibiabare jire iti kwe.

³² Abti mrä meri ye krütani abko kukwe nakaninkä kore nieta.

³³ Akwa ni krütani rükadreta nire mata niere, aisete ni brare ni kükü, ben meri ye namani jökrä, abti niaratre ni kükü ye rükadreta nire jökrä angwane, meri ye rabadi nire nån mukore abko niere nunye, niebare kwetre Jesuye.

³⁴ Angwane Jesukwe niebare mda ietre:

Kä ne ngwane, ni brare amne ni merire käta ja mike gure,

³⁵ akwa kä mrä, ni rükadreta nire angwane, nire nire tuen ütiäte Ngöböye nünakäre kärekäre jabe abko ni merire, brare käkwe ñan ja mikadre gure.

³⁶ Ni ñan krütadre mda, akwa ni rabadre angeletré Ngöböke kwrere. Erere arato, ni rükadita nire angwane, ni rabadi Ngöbö odeire jökrä, aisete ni rabadi ja etbare amne ja ngwaire, aisete ñan ja mikadre gure.

³⁷ Akwa kri chi namani jutra ngitiekä, ye kanti ni rükadreta nire era metre abko Moisékwe bä mikani, käkwe niebare: Ni Dänkien Ngöbö abko Ngöbö Abrahamkwe, Isaakwe amne Jacobokwe, niebare kwe.

³⁸ Ye abko, Abraham, Isaac amne Jacob krütanina abti Ngöböke niebare kore Moiséye. Ngöbö abko ñan ni ngwäkäre Ngöböi akwa Ngöbö abko ni nire Ngöböi gare nie. Ye aisete Abraham, Isaac amne Jacob tä nüne janknu Ngöbö ngwäkri abko gare nie. Abko kore se, niebare Jesukwe.

³⁹ Ye ngwane, Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre nämane yete, btä kai namani nuäre, ñobtä ñan angwane ni rükadreta nire abko era kräke. Yebtä abko niebare kwetre:

Dirikä, makwe blitaniri kuin krübäte, niebare kwetre Jesuye.

⁴⁰ Angwane kä jürä namani ni jökräbtä, käkwe kukwe ngwianintari ñakare mda Jesuye ja gakäre ben.

*¿Nirekri Ni Dianinkä Ngöbökwe däredre?
(Mateo 22.41-46; Marcos 12.35-37)*

⁴¹ Yebti Jesukwe kukwe ngwianintari krörö mda nitre Saduseo yeye:

¿Ñobtä Ni Dianinkä Ngöbökwe abko däredre jrei David tukwekri nieta munkwe

⁴² amarebti David ara jire käkwe kukwe tikani krörö tarä Salmobtä?:

Ti Dänkien Ngöbö käkwe nieba ti Dänkienye:

Kä bäri ütiäte kri ti küde ruenkri, ne kanti jakwe täke nete.

⁴³ Ye kanti ma raba abti tikwe ma rüe mikadi jökrä ma ngoto täni, *Salmos 110.1*

niebare Davikwe Ni Dianinkä Ngöbökwe yebtä.

⁴⁴ David ara jire käkwe ja Dänkien niebare Ni Dianinkä Ngöbökwebtä, ¿se ñobtä abko Ni Dianinkä Ngöbökwe abko jatadre Davikri nieta munkwe se? Tita ngwentari kore, ñobtä ñan angwane nita Dänkien niere ñakare jire ni mräkä bäri mrä nikä yeye, niebare Jesukwe.

*Jesukwe ni mikani mokre Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre ngäniene
(Mateo 23.1-36; Marcos 12.38-40; Lucas 11.37-54)*

⁴⁵ Ni jökrä nämane Jesu kukwei nuen angwane, batibe Jesukwe niebare mda nitre ja töitikaka benye:

⁴⁶ Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre, ye ngäniene munkwe ja ngibia kuin, ñobtä ñan angwane niaratre tä dän nga ütiäte kri kite jabtä, bti ni jökrä käkwe köbö ngwianretari käne ietre kä jändrän rürümoinkrä ye kántita temen, ie töta nebe. Erere arato, ja täkrä ni ütiäte ütiäte kräke sinagogate, kanti töta nebe rabai täkänintbe amne ja täkrä ni ütiäte ütiäte kräke, kanti tätre nebe täkänintbe. Erere arato, niaratre nübaita bietabtä angwane, ja täkrä ni ütiäte ütiäte kräke, kanti tö täkäi temen.

⁴⁷ Erere arato, meri kän brare krütani abko kän tätre ju denkä abti tätre bike kuin, käta blite raire Ngöböbe, akwa yebtä Ngöbökwe mikadi ja tare nike krübäte, aisete munkwe ja ngibia kuin Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre ngäniene. Abko kore se, niebare Jesukwe ietre.

21

*Meri bobre käkwe sentabo ngöra kubu biani Ngöbökrä
(Marcos 12.41-44)*

¹ Ye ngwane abko, nitre ngwian bkäne krikri namani nüke ngwian kite kajate Ngöbökrä ju blitakrä Ngöböbe bäre Jesu okwäbti.

² Angwane meri bobre kän brare krütani abko jatani, käkwe ngwian sentabo kwrere kitani kubube arato kajate Jesu okwäbti.

³ Abtä Jesukwe niebare:

Ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Meri bobre kän brare krütani se käkwe ngwian bini bäri kabre ni ngwian bkäne krikri se ngwä,

⁴ ñobtä ñan angwane niaratre käta ngwian namaninte ie aibe bien, akwa meri bobre ye abko käkwe ngwian ngöra nünankrä kwe erere bini jökrä, aisete niarakwe ngwian bini bäri kabre, niebare Jesukwe.

*Dre rakadikä kä mrä känenkri
(Mateo 24.1-28; Marcos 13.1-23)*

⁵ Angwane ju blitakrä Ngöböbe mikakrä bä nuäre amne, ni ruäre käkwe jändrän tuäreтуäre biani Ngöböye, bti ju mikani tuäre, yebtä abko ni ruäre nämane blite mda. Abtä Jesukwe niebare ietre:

⁶ Köböitira jire ju tuata munkwe se juandi ngwarbe jire jökrä, aisetje jä ketani jabti jabti se juandi jökrä temen, niebare Jesukwe.

⁷ Abtä nitre nämane yete käkwe niebare mda Jesuye:

Dirikä, ¿ju blitakrä Ngöböbe juandi ngwarbe nini makwe, ye abko rakadikä ñongwane nun tö gai? Arato kukwe ye kebera nakenkä abko bä mikadi ño nunye abko makwe niedre nunye, ie nun tö nibi, niebare kwetre ie.

⁸ Abtä Jesukwe niebare mda ietre:

Bäri käne abko, nitre ni ngökaka ye ngäniene munkwe ja ngibia kuin, ñobtä ñan angwane ni jatadi kwati ti käbti käkwe niedi krörö: Ti abko Ni Dianinkä Ngöböke ara tä nete amne, kä mrä nükerä ja ken, niedi kwetre. Akwa niaratre ye abko ni ngökaka, aisetje mun ñan rika niaratre jiebtä.

⁹ Erere arato, munkwe kukwe krörö gadi: Nitre tädi rüre jabe kwärikwäri ga munkwe angwane, munkwe ñan kä jürä ngwian jabtä, ñobtä ñan angwane kukwe ye abko rakadikä käne kore abko erere rabadi nakenkä, akwa ye ngwane kä mrä ñan jatadi jötrö, niebare Jesukwe.

¹⁰ Yebti Jesu nikani blite janknu, käkwe niebare:

Kä mrä ngämi nuke juta kwatirekwatire rabadi rüre jabe kwärikwäri amne nitre nünanka kä ketareketare te rabadi rüre jabe kwärikwäri amne,

¹¹ dobo rabadi nakaenkä kri krübäte, mrö nika rabadi kri krübäte amne bren nika rabadi krübäte kä ngrabare temen amne Ngöböke jändrän kriki krübäte mikadi tuadre käinta, abtä kä jürä rabadi kri ni kwatibtä.

¹² Akwa kukwe ye ngämi nakenkä, känenkri ni kwati jatadi mun rüere. Sinagoga nitre israelitakwe kantikänti mun jänäin kritobo ngwäreki kwetre, bti mun kitadi ngite kä teri kwetre. Erere arato, jrei amne gobran, ie mun kitadi ngise tödekabtä tibti.

¹³ Akwa ye ngwane, tikwe dre dre nuenbare abko kräke kä rabadi kuin munye blitakäre tibtä nitre ye ngwäreki.

¹⁴ Mun jä ngämi niken kritobo ngwäreki, känenkri munkwe ja kwetadi ño ja dokwäre, yebtä munkwe ñan töbika dikaro,

¹⁵ ñobtä ñan angwane tikwe ja kukwei töbtä kri mikadi gare munye blitakäre ja dokwäre, ye käkwe mun rüre kukwe ötadi jökrä angwane, rabaditre kwekbe jökrä mun käne.

¹⁶ Akwa ye ngwane abko, mun rün, mun meye, mun etba, mun ngwai, mun mräkä mda mda amne mun kukwe muko abko rikwitadi mun rüere, ye käkwe mun kämikadi ruäre.

¹⁷ Angwane ni jökrä mäta rabadi kri munbtä tödekabtä tibti.

¹⁸ Akwa mun ñan riadrete, abkokäre Ngöböke mun ngibiadi kuin jökrä,

¹⁹ aisetje munkwe nünanka dite jabtä angwane, mun rabadi dianintari, niebare Jesukwe.

²⁰ Yebti Jesukwe niebare krörö mda:

Nitre rükä raba tuen jökrä juta Jerusalén se bäre temen munye angwane abko, juta se juan kebera ngwarbe, ye rabara gare munye.

²¹ Ye ngwane mun tädre Judeate ye abko gitia mintokwäre amne nire nire tädre juta Jerusalénte abko gitia juta bäre mento amne, nire nire tädre Jerusalén bäre abko ñan rika ngitieta juta Jerusalénte,

²² ñobtä ñan angwane kukwe tä tikani Ngöbö Kukweibtä, ye rabadre bare jökrä, abkokäre Ngöbökwé nitre nünanka kä nebtä mikadi ja ngie nuen kri köbö ye näire.

²³ Akwa meri doboko doboko amne meri kwe ngäbäkre kiakia kianbtä, ye abko bobre jakän, ñobtä ñan angwane niaratre ñan raba ngitie jötrö, iye abko ñan bobre jakän ya! Kä ye ngwane abko ja tare nika rabadi kri krübäte kä nebtä amne nitre israelita käkwe ja ngie nuadi kri krübäte.

²⁴ Ne aisete ni ruäre kämikadi ngitrabti amne ni ruäre abko jänäin ngite juta mda mdate angwane, nitre ñakare israelitare, kräke Ngöbökwé köbö kitani nuäi, ye näre juta Jerusalén mikadi ja ngoto täni kwetwe.

Jesukristo jatadita

(Mateo 24.29-35,42-44; Marcos 13.24-37)

²⁵ Kä mrä angwane, Ngöbökwé sribi kri ñan tuabare nuendi abko hä mikadi kwe ñänänbtä, söbtä amne mukebtä. Angwane ni kä nebtä töi rabadi ngwarbe kwäräkwarä amne mren rabadi romon krübäte, aisete ngö rabadi nebe kri krübäte. Yebtä abko, ni jökrä rabadi töbике kri.

²⁶ Erere arato, ni kwati rabadi nekwetekä krübäte amne kä rabadi nötoe bti, ñobtä ñan angwane kukwe rakadikä ño kä nebtä abko rabaditre töbике, ñobtä ñan angwane jändrän jökrä käinta se rabadi grükekä ye abko jürä rabadi kri ni kwatibtä.

²⁷ Angwane ti Ni Kä Nebtä Ngobo abko jatadi tuen ja di kri hä nuärebti mütabti kä käinbti sete abko ni jökrä käkwe tuadi.

²⁸ Ne aisete, kukwe nini tikwe ye erere rabara nakenkä mun okwäbti angwane, munkwe kä ngwian nuäre jabtä, ñobtä ñan angwane Ngöbö kebera nüke mun tiketeta, aisete munkwe kä ngwian nuäre jabtä, niebare Jesukwe.

²⁹ Ye btäräbe, kukwe yebtä Jesukwe kukwe hä mikani krörö mda, käkwe niebare:

Higokrie amne kri mda mda, ye mika ñäräre munkwe, btä munkwe töbika.

³⁰ Kri ye tä mutu ngitiekä angwane, kä töre tarä kite nüke ja ken munta gain,

³¹ ye kwrere arato kukwe nini tikwe ye jata nakenkä jökrä mun okwäbti angwane, Ngöbö kebera nüke gobrane ye rabara gare munye.

³² Ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Nitre nünanka kä nebtä ngämi krüte jökrä, ye känenkri kukwe nini tikwe ye erere rakadikä jökrä.

³³ Mdakäre abko, kä käinta se btä kä temen ne abko Ngöbökwé gadikä jökrä, angwane rikadi ta, akwa ti kukwei abko rabadi kärekäre, niebare Jesukwe.

³⁴ Yebti Jesukwe niebare mda:

Munkwe ja ngibia au, munkwe ñan ja töi mika jändrän diän diän nuenbtä amne, munkwe ñan dröba nika amne munkwe ñan töbika jändrän kä nebtä ye aiebtä, ñobtä ñan angwane munkwe ñan ja ngibiadre au ne ngwane, mun kwandre jäme köbö ye näire aisete.

³⁵ Amne jändrän ngwarbe tä niken jäme, bti batibe tä neme kö okwäte, ye kwrere mun ñan tädre jäme, abkokäre munkwe mokre jabti, ñobtä ñan angwane nire nire kä nebtä tädi jäme, tädi ti ngibiare ngäbti ñakare angwane, ti jatadita.

³⁶ Akwa kärekäre mun abko käkwe ja mika biare ti ngibiare ngäbti amne munkwe blita Ngöböbe jakrä angwane, kukwe jatadi taretare yebtä munkwe kwäräbedi jökrä amne, mun rabadi biare rabakäre ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne ngwäreki. Abko kore se, niebare Jesukwe.

³⁷⁻³⁸ Kä ye ngwane abko, käre köbö kwatirekwatire Jesu namani dirire ju blitakrä Ngöböbe ye bäre amne, ni kwati namani nüke dekä niara kukwei nuen, akwa deo abko Jesu nämene niken kibien Ngitio Olibo kanti.

22

*Jesu rüe tö namani kain ngite tiebe
(Mateo 26.1-5,14-16; Marcos 14.1-2,10-11; Juan 11.45-53)*

1 Kä ye ngwane, bieta Te Lebadura Ñakare Bante kweta nämane Ngöbö mikakäre ütiäte. Bieta ye arabe kädian nämane Pascua* abko erere köbö jatanina nüketa ja ken.

2 Angwane nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre amne Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre abko käkwe Jesu müre ketadre ño abko namanintre ngbiaretari kisere, akwa ni nämane kwati nekete Jesukri abko jürä namani btätre.

3 Angwane nitre ja töitikaka Jesube ni jätäbti nibu, ye ngätäite ni iti kädian nämane Judas Iscariote abko btä Satana nikani.

4 Ne aisete nikani nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre kánti amne nitre ju blitakrä Ngöböbe guardia dänkientre kánti angwane, Jesu kitadre ngise kwe ietre kámikadre abko nikani kädriere bentre.

5 Angwane kä namani nuäre kri btätre, käkwe ngwian bian braibare Judaye,

6 ye abko nukaninbti Judaye angwane, Judakwe kitadre ngise ño rüeye ni mda mda okwä bäre abko Judas namani ngibiare kisere jae mda.

*Jesukwe mröbare mrä nitre ja töitikaka benbe
(Mateo 26.17-29; Marcos 14.12-25; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26)*

7 Nebti bieta Te Lebadura Ñakare Bante Kweta nämane ye nükani mda. Köbö ye näire kordero kámika nämane kwetadre Pascua köböite abko köböi nukaninta.

8 Abtä Jesukwe Pedro amne Juan käräbare, bti niebare kwe ietre: Mun nän mrö sribere kwetadre Pascuate, niebare kwe ietre.

9 Niaratre käkwe niebare mda Jesuye:

¿Nunkwe mrö sribedre mdente, ie ma tö nibi? niebare kwetre ie.

10 Angwane Jesukwe niebare mda ietre:

Mun rika nebe jutate. Ye kánti ni brare tädi iti ño ngwena kantrate abko rükadi ngätäi munbe ji ngrabare. Ni ye rika mdente gwä, kánti mun rika.

11 Mun rika nebe gwi angwane, munkwe nie krörö ju bkänkäye: Dirikäkwe mrö Pascua köböikrä kwetadi nitre ja töitikaka benbe abkokrä kätä ükaninte mdente, ngwiantarimna kwe, munkwe nie kore ie.

12 Angwane ju mikani bobu jabti käin, te kä kri tädira ükaninte biare mrökrä, kánti mun jänäin kwe. Ye kánti munkwe mrö sribe biare nunkrä amne jändrän jökrä ükate biare. Abko kore se, niebare kwe ietre.

13 Ye erere bkänä nikanintre angwane, Jesukwe kukwe niebare ño ño ietre, erere kwani ietre, kánti mrö sribebare kwetre kwetadre Pascuate.

14 Ye erere, mrö käi nükani angwane, Jesu nikani, namani tákänintbe mesabtä nitre niara kukwei ngwiankabe angwane,

15 niebare kwe ietre:

Ti ngämi krüte, känenkri bäri ti tö namani mrö Pascuakrä ne kwetai munbe gwaire abko erere käi nura mtare.

16 Ti tö namani mrö Pascuakrä ne kwetai kore munbe, ñobtä ñan angwane Ngöbö ngämi gobrane ni ngätäite, känenkri tikwe ñan mrö Pascuakrä ne

* **22:1 Pascua.** Nitre israelita käkwe Pascua köböi mikani ütiäte, ñobtä ñan angwane kira nitre israelita nämane ngite kä Egiptote angwane, Ngöbökwé tikaninte Pascua köböibtä. Pascua abko kätä "niken bäre ta" niere. Köbö yebtä angele ni kámikaka nikani nitre israelita bäre ta amne kámikani ñakare kwe, aisete Ngöbökwé köbö Pascua mikamna ütiäte nitre israelitaye.

kwetadreta jire mda, akwa batibe kukwe hä mikata mrö Pascuakrä nebti rabadi bare angwane, tikwe kwetadita, niebare Jesukwe nitre ja töitikaka benye.

¹⁷ Bti uba döi nämane basote diani kisete kwe, kuin niebare btä kwe Ngöböye, bti niebare kwe nitre ja töitikaka benye:

Uba döi ne ñaen ja täritäri munkwe,

¹⁸ ñobtä ñan angwane Ngöbö ngämi gobrane ni ngätäite, ye känenkri tikwe ñan uba döi ñadreta jire mda abko ti tö nibi niei munye, niebare Jesukwe ietre.

¹⁹ Yebti Jesukwe ban diani kunti kisete, kuin niebare btä kwe Ngöböye, bti ötaninbtä kwe, bti biani kwe nitre ja töitikaka benye, käkwe niebare ietre:

Ban ne abko ti ngätä ara. Ne mden abko tita bien müre ketadre mun kräke. Käre munkwe ban ne kweta kore ti ngwiankrä töre jae, niebare Jesukwe.

²⁰ Ye kwrere arato, uba döi nämane basote abko Jesukwe diani kisete, käkwe niebare nitre ja töitikaka benye:

Uba döi ne abko ti däre tikwe ara. Ti krütadi angwane, ti däre rimiadite munkrä, köböire Ngöbö kwe kukwe ükaditeta btin munbe, ye mden abko uba döi ne tä hä mike.

²¹ Akwa ni ti kitaka ngise ti rüeye abko tä mröre ketetibe tibe mesabtä nete.

²² Ne abko, ji ükaninte Ngöbö kwe ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne käne ye erere tikwe mikadre täte jökrä, jakwa ni ti kitaka ngise abko ñan bobre jakän ya! niebare Jesukwe.

²³ Angwane nitre ja töitikaka Jesube namani niere jae kwärikwäri:

¿Nirekwe niara kitadi ngise rüeye ruen? namanintre niere.

¿Nire bäri ütiäte?

²⁴ Ye ngwane abko, nitre ja töitikaka Jesube mden bäri ütiäte abko btä nikani ja kwete.

²⁵ Abtä Jesukwe niebare ietre:

Nitre Ngöbö mikaka ngwarbe jae ye mikata jreire abko tä nebe ja hä mike krübäte ni mda mda okwäte. Erere arato, nitre mikata ni mda mda dänkiene abko krübäte arato, akwa ni se bäri moto kuin, nieta btä abko käita nebe juto btätre.

²⁶ Akwa mun ngätäite abko ñan rabadre bare kore, ñobtä ñan angwane ni bati mikata sribi ngwarbe nuene, ye kwrere nire nire rabadre bäri ütiäte mun ngätäite abko rabadi ni bati ye kwrere. Erere arato, mun mden rabadre ji dokwäte abko käkwe ja mika ni klabore kwrere.

²⁷ Ye abko, ti bike kukwe niere munye: ¿Nita täkänintbe mröre mesabtä angwane, ni mrö mikaka mesabtä, ni nibu ye abko mden bäri ütiäte? Ni mrökä mesabtä abko bäri ütiäte ni sribikä mrö sribekä ye kräke raba ruen tie, akwa ni sribikä ye kwrere tita mun ngätäite nete, erere munkwe nüna arato.

²⁸ Tikwe ja tare nikaba angwane, käre mun nämä ketetibe tibe,

²⁹ aisete ti Rünkwe kä biani gobrankrä tie, ye kwrere tita bien munye arato,

³⁰ tikwe gobrandi Ngöböbe, ye kanti munkwe mrödre amne munkwe dö ñadre ketetibe tibe ti kukwe muko kwrere, abkokäre tita kä gobrankrä bien munye. Ye ngwane, mun ja töitikaka tibe ye abko rabadi täkänintbe kürä kwä jätäbti kubu yebti. Ye kanti abko juta keta jätäbti ketebu nitre israelitakwe abko kräke munkwe kukwe ükadite siba tibe, niebare Jesukwe ietre.

*Pedro käkwe Jesu rükandite, niebare Jesukwe
(Mateo 26.31-35; Marcos 14.27-31; Juan 13.36-38)*

³¹ Yebti ni Dänkien käkwe niebare mda:

Simón, Satana tö mun jökrä nuaite krübäte ja käne, käkwe mun köböi käräba Ngöböye,

³² akwa makwe tödekadre janknu Ngöböbti, abkokäre tikwe blitaba Ngöböbe makrä Simón. Ne aisete ma töi rikwitata ti kukwäre angwane, makwe ma mräkä mda mda nete se die mika nünenkä dite jabtä, niebare Jesukwe Simónye.

³³ Abtä Simónkwe niebare mda ie:

Ti Dänkien, ma kitadre ngite ya o ma kämikadre ya, ye kánti tita juto biare niken gwaire mabe, niebare kwe Jesuye.

³⁴ Abtä Jesukwe niebare mda ie:

Pedro, ti bike kukwe era erere niere mae abko krörö: Antlan ngämi ngwäne dekä, ye känenkri ti gare ñakare mae, makwe niedi bämä jire. Abko kore se, niebare Jesukwe ie.

Kä taretare kite jörrö

³⁵ Yebti nitre ja töitikaka Jesube, ie Jesukwe niebare:

Tikwe mun juanba Ngöbö Kukwei kädriere angwane, mun ñan rikadre ngwian ngwena jae amne, mrö, sabato ye ñan jirikadre munkwe jae, tikwe nieba munye. ¿Ye ngwane munkwe ja tare nikani jändrän ye miare ya? niebare Jesukwe ietre.

Angwane, ñakare, niebare kwetre.

³⁶ Abtä Jesukwe niebare ietre:

Kore tikwe mun juanba akwa, mtare abko ngwian tärä munkwe angwane, mun jata ngwena jae amne mun jata mrö ngwena jae arato, akwa mun mdenkwe ngitra ñakare abko käkwe dän jakwe rürümoin, bti munkwe ngitra köka jae, ñobtä ñan angwane kä taretare kite munkrä, ñobtä ñan angwane

³⁷ Ngöbö Kukweita tikani krörö tibtä:

Ni ngututu kwrere jire niara namani tuen ni mda mdaye, *Isaías 53.12* abko tikani kira tibtä, ye abko rabadre bare täte jökrä tibtä. Abko kore se, niebare Jesukwe ietre.

³⁸ Abtä nitre ja töitikaka ben käkwe niebare ie:

Ni Dänkien, ngitra tärä kumu nikwe nete, niebare kwetre.

Angwane Jesukwe niebare ietre:

Kada kete munkwe. Tikwe dre nini ñan nü gare munye, niebare kwe ietre.

Jesu nikani blite Ngöböbe Getsemani

(Mateo 26.36-46; Marcos 14.32-42)

³⁹ Yebti Jesu nämane niken käre Ngitio Olibo kánti, ye erere nikaninta mda angwane, nitre ja töitikaka ben ni jätäbti iti nikanintre jökrä ben.

⁴⁰ Namaninta ngitiobti angwane, niebare kwe ietre:

Kukwe taretare kite mun nuente ja käne angwane, munkwe ñan ja mikadre ngite, abkokäre munkwe blita jakrä Ngöböbe, niebare Jesukwe ietre.

⁴¹ Yebti jä kitata tä niken mate nuäi temen, ye näre Jesu nikani mentokwäre se kwrere, kánti namani ngukudokwäbti temen blitakäre Ngöböbe,

⁴² käkwe niebare ie:

Ti Rün, kukwe kite tare ti rüere ti mikakrä ja tare nike, ye ma tö diain ti bäre ne ngwane, makwe dian ti bäre, akwa ma tö dreye tikrä, ye erere raba bare tibtä amne ñan ti töi abko erere rabadre bare, niebare kwe Rün Ngöböye.

⁴³ [Ye btäräbe angele nämane kä käinbti, nükanu Jesu die mike.

⁴⁴ Angwane Jesu namani ja tare nike bäri krübäte, akwa bäri namani blite ja dibti Ngöböbe, aisete krübärie namani ngitiekä abko namani näkäenkä krikri be däri kwrerekwrere abko namani niken mate temen.]†

† 22:44 Kukweta tikani corcheta ngätäite abko ñan tä tikani manuscrito bäri kuinquinbtä.

⁴⁵ Yebti Jesukwe blitabare ünän Ngöböbe angwane, nikaninta nitre ja töitikaka ben ye kánti amne niaratre namani ulire krübäte, aisete nämane kibien kuin jökrä, btä Jesu namaninta.

⁴⁶ Abtä niebare kwe ietre:

¿Ye ñóbtä munta kibien? Diablu jatadi mun nuente ja käne angwane, munkwe ñan ja mikadre ngite, abkokäre näin krö, blite jakrä Ngöböbe, niebare Jesukwe ietre.

Jesu kani ngite

(Mateo 26.47-56; Marcos 14.43-50; Juan 18.2-11)

⁴⁷ Jesu nämane ñäke kore nitre ja töitikaka benye, te batibe ni mda nükani kwati kánti. Nitre ye ngätäite abko, ni iti ja töitikaka Jesube kädian nämane Judas abko nämane näin ji ngwena käne, nikani nebe Jesu kánti angwane, krötabare Jesu ken kwe, Jesu demainkäre ngwärebtä.

⁴⁸ Akwa Jesukwe niebare ie:

Judas, ¿ti, Ni Kä Nebtä Ngobo ne ma tö nibi demaine kore kitakäre ngise ñan ñan? niebare kwe ie.

⁴⁹ Angwane nitre ja töitikaka Jesube mda mda okwäbti kukwe ye nikani nakenkä angwane, niebare kwetre Jesuye:

Ni Dänkien, nun bike nitre se tikekä ngitrabti, niebare kwetre.

⁵⁰ Yebti ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien, kwe ni klabore nämane abko olo küde ruenkri tikaninkära ta ie ni itikwe se kwrere.

⁵¹ Akwa Jesukwe niebare ietre:

Nitre ye tuemetre, niebare Jesukwe.

Bti ni klabore ye olobtä Jesukwe kise mikani angwane, namaninta kuin batibe.

⁵² Yebti nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre amne guardia ju blitakrä Ngöböbe ngibiabtiká amne nitre unbre ji dokwäte nikani Jesu kaen ngite, ye ie Jesukwe niebare:

¿Ñóbtä abko bäsi ni goká kri krübäte rüere ngitra jäta niken amne krito jäta niken, kwrere jire mun kite ngwena ti rüere ti kakäre ngite ye?

⁵³ Ju blitakrä Ngöböbe kánti käre ti nämane nebe ketetibe munbe angwane, mun ti kaen ñakare ngite amarebti mtare mun kite kore ye. Akwa mtare diablu tä dikekä kä ikote, diebti kä nūra munkrä, aisete mun nuke ti kaen ngite kore mtare, niebare Jesukwe ietre.

Pedro kákwé Jesu rükaninte

(Mateo 26.57-58,69-75; Marcos 14.53-54,66-72; Juan 18.12-18,25-27)

⁵⁴ Yebti Jesu kani ngite, jänikani nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien juete angwane, Pedro nikani bá mente jiebti se kwrere.

⁵⁵ Jesu jänikani ngite, ye kánti namanintre angwane, ni ruäre kákwé ñukwá bukaninte ju bäre, bti namanintre takánintbe ñukwá bäre temen mda angwane, Pedro nükani, namani takánintbe siba niaratre ngätäite ñukwá tráse.

⁵⁶ Angwane meri sribiká nämane ñukwá tráse yete abko ie Pedro jatabare takánintbe ñukwábtä amne okwá namani kwekbe btä, kákwé niebare:

Ni se nämane dikekä Jesube arato, niebare kwe ie.

⁵⁷ Abtä Pedrokwe ja rükaninte, kákwé niebare:

Niara gare ñakare tie. ¿Ye ño abko mata ñäke kore ye?

⁵⁸ Yebti bá derare angwane, ni mdara jire okwá namani Pedrobtä, kákwé niebare:

Mata nekete arato Jesube, niebare kwe ie.

Angwane Pedrokwe niebare ie:

Tita nekete ñakare niarabe. Makwe ñan ñäkä ngwarbe, niebare kwe ie.

⁵⁹ Yebti kā nikani ñānā okwā krati nāre ta mda angwane, ni mdara jire jatani ñāke kisere Pedroye, kā namani niere:

Ni ne abko Galileabo, aisete niara ne nāmane nāin siba Jesube, namani niere.

⁶⁰ Angwane Pedrokwe niebare:

Drebtā mata blite ñan nebe nūke gare tie, niebare kwe.

Pedro nāmane ja rükente kore, ye btārābe antlankwe ngwānānbare se kwrere

⁶¹ angwane, ni Dānkien nikwitaninte, kākwe Pedro mikani ñārāre ja kāne angwane, ni Dānkien kākwe kukwe niebare krörō Pedroye abko nūkaninta tōre ie: Antlan ngāmi ngwāne, kānenkri makwe ti rükandite bāmā jire, niebare ni Dānkienkwe ie, ye nūkaninta tōre ie.

⁶² Angwane nikani mentokwāre, kākwe ja mūaibare kri kā bāre mento.

Nitre guardia kākwe Jesu mikani yakrā jae

(Mateo 26.67-68; Marcos 14.65)

⁶³⁻⁶⁴ Jesu jānikani ngite, ye kānti nitre mikani Jesu ngibiabtikā abko kākwe dān kukwān mākāni Jesu okwābti, bti namanintre mete amne namanintre mike yakrā jae, kā namani niere ie:

Nirekwe ma miti niere metre, namanintre niere Jesuye.

⁶⁵ Erere arato, namanintre ñāke kāmekāme amne taretare Jesuye, mikakāre ene jae.

Jesu jānikani Sanedrin ngwārekri

(Mateo 26.59-66; Marcos 14.55-64; Juan 18.19-24)

⁶⁶ Yebti kā jatani ngwen dekā angwane, nitre nāmane sribire Sanedrinbtā abko nitre blitaka Ngōbōbe ni mda mda diāre dānkientre amne Kukwe Biani Ngōbōkwe Moiséye dirikātre kākwe ja ūkaninkrō jōkrā amne, ye ngwārekri Jesu jānikani. Namani kānti angwane niebare kwetre ie:

⁶⁷ Ma abko Ni Dianinkā Ngōbōkwe ara ne ngwane, niere nunye, niebare mda kwetre Jesuye.

Angwane Jesukwe niebare:

Tikwe jān niedre munye angwane, munkwe ñan ti kukwei mikadre era.

⁶⁸ Erere arato, tikwe kukwe ngwiandretari munye angwane, munkwe ñan ti kukwei kadre ngābti.

⁶⁹ Akwa mtare Ngōbō Di Kri Jāndrān Jōkrā Nuenkrā ye küde ruenkri kā ni ūtiāte krikrā, kānti Ni Kā Nebtā Ngobo rabadi tākāninte gobrane Ngōbōbe gwaire, niebare Jesukwe.

⁷⁰ Angwane ni jōkrā kākwe niebare mda Jesuye:

¿Mata niere kore, aisete ma Ngōbō Odei bkānā ñan ñan? niebare kwetre ie.

Angwane Jesukwe niebare mda ietre:

¿Mun ara jire kātā ti Ngōbō Odei niere, ye aisete ñan ye kwrere bkānā ya? niebare kwe ietre.

⁷¹ Angwane niebare kwetre:

Niarakwe ñāri kore, kākwe ja miri ngite au, nikwe kukwe nuri. ¿Se abko ni mdara jire kānāndre blite mda rüere ya? niebare kwetre jae kwārikwāri.

23

Jesu jānikani Pilato ngwārekri

(Mateo 27.1-2,11-14; Marcos 15.1-5; Juan 18.28-38)

¹ Yebti ni jōkrā nāmane yete abko nikani Jesu ngwena mda Pilato ngwārekri.

² Angwane nikani Jesu kite ngise krörō Pilatoye:

Ni noko tä kukwe miketbe blo nun israelita rüere abko nunkwe gaba btä. Nunkwe ñan ja ütiä biandre emperador romanoboye tä niere. Mdakäre abko, niara Ni Dianinkä Ngöbökwé amne niara abko jrei tä niere emperador rüere, niebare kwetre Pilatoye.

³ Abtä Pilatokwe niebare Jesuye:

¿Ma abko jrei nitre israelitakwe bkänä ya? niebare kwe.

Jesukwe niebare Pilatoye:

Jän. Era metre ti ara, niebare kwe ie.

⁴ Angwane nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre amne ni mda mda, ie Pilatokwe niebare:

Ni ne ja mike ngite ñakare abtä ñan kämikadre, nibi tuen tie, niebare kwe ietre.

⁵ Akwa ni jökrä namani ja nike kisere, kä namani niere ie:

Ni noko tä kukwe dirire abko käta nun kwite jökrä ja rüere kwärikwäri. Käne nikani dirire Galileate sere, abti mtare kite nüke dirire arato Judeate nere, namanintre niere Pilatoye.

Jesu jänikani jrei Herodes Antipas ngwäreki

⁶ Jesukwe sribi nuenbare kena Galileate niebare, ye jarabare Pilatoye angwane, Jesu abko Galileabo ya ngwianintari kwe.

⁷ Jesu abko Galileabo gani kwe amne, kä ye kanti Herodes nämane gobrane arato aisete kukwe ükadrete nitre Galileabokrä, aisete Herodes nämane Jerusalén, ye kanti Pilatokwe Jesu juani.

⁸ Jesu jatabare Herodeye angwane, käi namani nuäre Herodebtä, ñobtä ñan angwane kä raire nämane ni kukwei nuen blite Jesubtä, aisete tö namani ja tuai ben amne tö namani Jesu tuai sribi kri ñan tuabare nuene keteti ja okwäbti,

⁹ käkwe kukwe ngwianintari kabre ie. Akwa Jesukwe ñan kukwe kani ngäbti jire chi.

¹⁰ Kä ye kanti abko, nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre amne Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre nämane siba yete abko namani Jesu kite ngise kisere Herodeye.

¹¹ Angwane Herodes btä rükä namani Jesu mike ngwarbe amne namani mike yakrä jae, käkwe dän bäri kuin kita nämane jabtä jreikwe, kwrere kitani kwetre Jesubtä. Bti Herodekwé juaninta Pilato kanti, ñobtä ñan angwane namani tuen ngite ñakare ie aisete.

¹² Ne känenkri abko, Herodes nämane ja rüere Pilatobe akwa, ja mäkäninta kwetre köbö ye näire.

Jesu kitani ngite müre ketadre

(Mateo 27.15-26; Marcos 15.6-15; Juan 18.39-19.16)

¹³ Yebti Pilatokwe nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre amne nitre ütiäte ütiäte ükaninkrö nitre israelita mda mdabe,

¹⁴ käkwe niebare ietre:

Ni ne nämane kukwe miketbe gobran romanobo rüere, abtä mun ki ngwana tie nete, munkwe nini. Akwa tikwe kukwe ngunintari ie mun okwäbti amne, kukwe btä munta kite ngise abko erere ja mike ngite ñakare tuen tie.

¹⁵ Erere arato, Herodeye kuni ngite ñakare, aisete juninta jirekäbe kwe tie nete. Ni ne ja mike ngite ñakare. ¿Se ñobtä müre ketadre?

¹⁶ Aisete ti bike kwata metamna köbti jirekäbe, bti tikwe tikaditeta. Abko kore se, niebare Pilatokwe ietre.

¹⁷ [Bieta Pascuate abko, käre gobran romanobo käkwe ni ngite tikadrete.]*

* **23:17** Versículo 23.17 ñan tä tikani manuscrito bäri kuinkuinbtä.

18 Pilatokwe blitaba kore, abtä ni jökrä namani ngrente, kä namani niere: ¡Barrabás tikiteta nunkrä amne ni ye abko ngwena müre ketadre! namanintre niere.

19 Barrabás ye abko nämane kukwe miketbe gobran romanobo rüere amne niarakwe ni mda kämikani arato. Abtä nämane kitani ngite kä teri abko ni jökrä namani tikatemna.

20 Akwa Pilato abko tö namani Jesu tikaiteta, käkwe ñäkäbareta bobuta ietre.

21 Akwa niaratre käkwe ngratebare bäri ja dibti mda, kä namanintre niere:

¡Müre kete krusobtä! ¡Müre kete krusobtä! namanintre niere.

22 Abtä Pilatokwe niebareta bämäkäre ietre:

¿Drebtä ni nekwe ja mikani ngite? Niara ja mike ngite ñakare nibi tuen tie. ¿Se abko drebtä müre ketadre? Aisete ti bike kwata metamna köbti jirekäbe, bti tikwe tikaditeta, niebare kwe.

23 Akwa ni jökrä namani Jesu kämikamna kisere krusobtä, kä namani ngrente bäri krikri. Te Pilato töi kwitani kwetre Jesu rüere, aisete tö nämane dreye, erere namanina kwetre.

24 Ne aisete, niaratre tö namani dreye, ye erere Pilatokwe köböi biani ietre.

25 Angwane niaratre namani Barrabás tikatemna, ye erere nuenbare kwetre. Barrabás ye abko nämane kukwe miketbe gobran romanobo rüere amne ni kämikani kwe, abtä nämane ngite kä teri abko Pilatokwe tikaninteta amne nitre israelita tö namani Jesu kämikai abko erere kämikamna Pilatokwe.

Jesu metani krusobtä

(Mateo 27.32-44; Marcos 15.21-32; Juan 19.17-27)

26 Abti Jesu jänikani mda müre ketadre krusobtä angwane, ni Cirenebo kädian nämane Simón nämane Jerusalén bäre, jataninta, nükani ngätäi bentre ji ngrabare angwane, kruso mikani Simón kötärä nitre rükäkwe abko nikani ngwena Jesu jiebti.

27 Ye ngwane ni nikani kwati jiebti angwane, meri nikani kwati siba abko namani uliere krübäte. Abtä nämane ñain müen krikri be Jesu jiebti.

28 Abtä Jesukwe mikani ñäräre ja käne, käkwe niebare ietre:

Mun merire Jerusalénbo, munkwe ñan ti müai, akwa munkwe ja müai au amne munkwe ngäbäkäre jakwe müai jakrä,

29 ñobtä ñan angwane kä taretare jatadi angwane, niedi krörö nitre merirebtä: Meri kaibe ngäbäkäre ngibiare ñakare amne ngäbäkäre mike ñakare kianbtä abko btä käta nuäre kri niedi, ñobtä ñan angwane ngäbäkäre ñakare munkwe krütadre munkän kukwe taretare näire aisete.

30 Ye ngwane abko ni jökrä rabadi niere ngitioye:

Ngitio ngidien järäre nunbti amne nun doboi mike nun rüe ngäniene, *Oseas 10.8*

rabadi niere.

31 ¿Ye abko ti kri niki kwrere btä tätre kukwe nuene käme kore se abko mun israelita kri nötare kwrere abko btä ñan nuendre kwetre arato ya? niebare Jesukwe meritre yeye.

32 Jesu jänikani müre ketadre krusobtä angwane, ni mda käkwe ja mikani ngite abko jänikani nibu kämikadre gwaire ben krusobtä.

33 Ye erere käkä Calavera kánti Jesu jänamani angwane, metani krusobtä amne ni ja mikaka ngite metani kruso mda mdabtä arato abko nikani iti küde ruenkri amne iti küde ngeberekri.

34 Angwane Jesukwe niebare Ngöböye:

Ti Rün, nitre tä ja mike ngite ti rüere ne makwe dian bti ta amne makwe ñan mika ja ngie nuen ti dokwäre, ñobtä ñan angwane niaratre tä dre nuene gare ñakare metre ietre, niebare Jesukwe.

Angwane nitre rükä abko käkwe ja gani dän Jesukwe ñäkätbekrä jabti.

³⁵ Ye ngwane ni nämane kwati okwä Jesubtä angwane, nitre ütiäte ütiäte nitre israelita ngätäite namani Jesu mike ngwarbe jae, kä namani niere jae kwärikwäri:

Niarakwe ni mda mda dianintari, aisete niara abko Ni Dianinkä Ngöbökwe bkänä ne ngwane, ja diandretari au krusobtä mento kwe, namani niere Jesubtä.

³⁶ Erere arato, nitre rükä romanobo namani Jesu mike yakrä, kä namani krötö Jesu ken amne namani uba ñöi dime bien ñadre ie,

³⁷ kä namani niere:

Ma ñakare Jrei nitre israelitakwe bkänä, ñobtä ñan angwane kore ne ngwane, makwe ja diandretari au mento, namanintre niere Jesuye.

³⁸ Angwane Jesu dokwä kánti käin abko kukwe tikani krörö kri kukwänbtä abko nämane mikani “NI NE ABKO JREI NITRE ISRAELITAKWE” abko namani tikani.

³⁹ Angwane ni kukwe käme nuenkä nämane mikaninkä krusobtä käin, ye abko iti namani ñäke diänbe Jesuye arato, kä namani niere:

Ma abko ñakare Ni Dianinkä Ngöbökwe bkänä, ñobtä ñan angwane kore ne ngwane, makwe ja diandretari au amne makwe nun diandretari arato, namani niere Jesuye.

⁴⁰ Abtä ni iti mda nämane krusobtä käin arato ye käkwe niebare kukwe muko yeye:

¿Mata ja tare nike ja kwrere ni nokobe, akwa Ngöbö jürä ñakare mabtä ñan ñan?

⁴¹ Ni nibu ne käkwe ja mikani ngite abtä nita ja ngie nuen ye tä dbe. ¿Akwa ni noko ja mike ngite ñakare, akwa tä ja tare nike, se tuen mae ya? niebare kwe ie.

⁴² Bti niebare mda kwe Jesuye:

Jesu, ma raba gobrane angwane, makwe ti ngwianta töre jae amne makwe ti die mika, niebare kwe ie.

⁴³ Jesukwe niebare mda ie:

Era metre mtare ma rabadi kä kuinte tibe, niebare kwe ie.

Jesu krütani

(Mateo 27.45-56; Marcos 15.33-41; Juan 19.28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Yebti ñänä ruäre angwane, kä ngidianinte mda amne kä namani iko jökrä temen nebebe ñänä okwä krämä dere, aisete ñänä trä namani ñakare. Erere arato, dänkwän ngetbo, bti ju blitakrä Ngöböbe nämane ñäkänintbe, ye nianinkäbe ötöbu ta se kwrere.

⁴⁶ Angwane Jesukwe ngratebare kri, käkwe niebare:

¡Ti Rün, ti bike ja üai mike gare mae! niebare kwe.

Ye btäräbe krütani.

⁴⁷ Jesu krütani kore nitre rükä romanobo dänkien okwäbti angwane, Ngöbö käikitaninkä kwe, käkwe niebare:

Ni ne abko ni metre amne ngite ñakare bkänä ñan ñan, niebare kwe.

⁴⁸ Ye ngwane ni nämane kwati yete okwäbti kukwe nakaninkä kore. Abtä moto namani ulire, kä nikani ja mete mäträte, nikaninta mentokwäre.

⁴⁹ Angwane nitre ja getaka getaka Jesube amne nitre merire merire Galileabo nikani siba Jesube abko namanintre bä mente temen se kwrere okwä Jesubtä.

*Jesu doboi mikani**(Mateo 27.57-61; Marcos 15.42-47; Juan 19.38-42)*

50-51 Ye ngwane abko, ni iti sribikā Sanedrinbe kādian nāmane José nūnanka juta Arimateate kā Judeate nāmane. José ne abko moto kuin amne nāmane nūne metre Ngōbō ngwārekri. Erere arato, Ngōbō rūkadre gobrane ni kwe ngātaite diribare Jesukwe abko José nāmane ngibiare kisere amne, Sanedrin kākwe kukwe nuenbare Jesubtä, ye ñan namani dbe krāke.

52 Ye mden kisete, Jesu krūtani angwane, niara nikani, kākwe Jesu ngwākā kārābare Pilatoye. Erere Pilatokwe kōbōi biani ie angwane,

53 José nikani, Jesu ngwākā diani krusobtä timon kwe, mrianinte kwe dān bāri ūtiāte kādianta lino ye te, bti kā nāmane muani jākwatate ni doboi mikakrā akwa, ni doboi mika ngāmi te, ye kānti Jesu doboi mikani kwe.

54 Kōbō ye ngwane abko, nitre israelita nāmane jāndrān ūkete biare kōbō jadūkakrā ngibiakāre ngābti, erere kōbō jadūkakrā jatanina nūke.

55 Angwane José nikani Jesu doboi mike angwane, nitre merire Galileabo nikani siba Jesu mukore nebe Jerusalén, ye abko Jesu doboi mikadi mdente Josékwe abko nikani tuen angwane, Jesu doboi mikani mdente metre, ye tuani kwetre.

56 Bti nikaninta, namaninta gwi angwane, ñō rā bāne amne kri ngwāri mnū rā bāne sribebare kwetre mikakāre Jesu ngwākā ngrabare. Yebti kukwe nāmane ūkaninte ñō Ngōbōkwe kōbō jadūkakrābtā, ye erere nitre merire ye kākwe jadūkani.

24*Jesu nūkaninta nire**(Mateo 28.1-10; Marcos 16.1-8; Juan 20.1-10)*

1 Akwa ñānā jatani gōkōkā krire kāin bāmānte dekā angwane, nitre merire ye nikaninta doboiti mda, kā nikani ñō rā bāne amne kri ngwāri mnū rā bāne sribebare kwetre ye ngwana mikadre Jesu ngwākā ngrabare.

2 Namanintre doboiti angwane, jā mikani kā mkāte Jesu doboi bti ye namanina dianinkā mento amne ñakare tāte, btā namanintre.

3 Angwane nikanintre nikren kā mkāte nguse se kwrere angwane, jjo! ni Dānkien Jesu ngwākā kwani ñakare nguse ietre.

4 Yebtä abko tōi ñan namani krūtare. Ye btārābe ni btā dān ngwen bürere namanintre nūnaninkā nibu niaratre ken, btā okwā namani.

5 Angwane kā jūrā namani kri btātre, abtä nikaninbe mate ngukudokwābti temen, kākwe ja okokrā mikani doboiti temen. Akwa angele nibu ye kākwe niebare meritre yeye:

¿Ñobtä munta nāin ni nire kānentari mūrūkrā ngātāite ye?

6 ¡Ni kānāntarita nāin munkwe, ye nūrate nire, aisete ñakare nete! Niara nāmane Galileā munbe angwane, dre niebare kwe, ye munkwe ngwianta tōre jae abko krōrō:

7 Ni Kā Nebtä Ngobo ne kitadi ngise nitre kukwe kāmekāme nuenkāye, bti niaratre kākwe mūre ketadi krusobtä, akwa mukirare angwane, rūkadita nire, niebare kwe munye, niebare kwetre meritreye.

8 Angwane batibe Jesu kukwei nūkaninta tōre meritre yeye angwane,

9 nāmane doboiti, nikaninta Jerusalén. Namaninta gwi angwane, kukwe nakaninkā ñō ñō, ye erere niebare jōkrā kwetre nitre Jesu kukwei ngwianka ni jātābti iti yeye amne ni mda mdaye.

¹⁰ Nitre merire nükani kukwe ngwena nitre Jesu kukwe ngwiankaye abko María Magdalabo, Juana, Santiago meye kädian nämane María, amne meri mda mda abko nükani kukwe ngwena.

¹¹ Akwa nitre Jesu kukwei ngwianka abko ie meritre ye namani tuen ñäke ngwarbe, aisete ñan tö namani kukwei mikai era.

¹² Akwa Pedro abko nikani betekä dobohti, namani yete käkwe nikrabare nguse amne, dän te Jesu mrianinte aibe nämane nguse, btä okwä namani angwane, nikaninta akwa kukwe nakaninkä, yebtä töi ñan namani krütare mda.

Ji juta Emaús kukwäre, kánti Jesukwe blitabare ni nibu ben

¹³ Jesu nukaninta nire, ye näire nitre nänkä ben nikani nibu juta Emaús kukwäre. Emaús ye abko nämane kilometro krä jätäbti krati Jerusalén bäre mento, kánti nikanintre.

¹⁴ Nikanintre angwane kukwe nakaninkä ño ño Jesubtä, yebtä nikani blite jökrä ji ngrabare.

¹⁵ Niaratre nämane näin blite jabe kwärikwäri angwane, Jesu ara jire käkwe krötabare ken amne nikani gwaire bentre mda.

¹⁶ Jesu namani tuen ietre, akwa Ngöbökwé ñan Jesu mikani gare ietre.

¹⁷ Angwane Jesukwe niebare ietre:

¿Mun ye tä näin dre kädriere ji ngrabare ye? niebare kwe ietre.

Abtä namanintre nūnaninkä moto ulire.

¹⁸ Angwane ni iti kädian nämane Cleofas käkwe niebare Jesuye:

¿Ni nämane kwati ngätäite ma nämane siba Jerusalén angwane kukwe rakakaba mukira, ye abko ma aibe ie gare ñakare ya? niebare kwe ie.

¹⁹ Jesukwe niebare mda ie:

Dre nakaninkä niere tie, niebare kwe ie.

Niara käkwe niebare mda ie:

Kukwe rakakaba Jesu Nazarebötä. Niara abko ni Ngöbö kukwei niekä amne di kribti nämane sribi kri nuene amne nämane blite kuin Ngöbö Kukweibtä abko Ngöbö amne ni jökrä namani nütüre btä.

²⁰ Akwa nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre amne nitre ütiäte ni israelita ngätäite käkwe kitani ngise nitre romanoboye müre ketadre amne metadre krusobtä abko erere nuenbare kwetre btä.

²¹ Niarakwe ni israelita dianditari nitre romanobo ngoto täni amne ni rabadi tikaninte abko nun nämane nütüre, aisete nun nämane tödeke bti akwa, köbömära kukwe rakakaba kore btä nun okwäbti.

²² Akwa mtare nitre merire tä nun ngätäite niki dekä doboibti angwane, nūta, käkwe nun ngwini nikenkä,

²³ ñobtä ñan angwane janintre doboibti amne, Jesu ngwäkä kuni ñakare ietre, akwa Jesu nūrate nire, nini ietre angeletrekwe abko nü niereta gwi abtä nun nekwekä.

²⁴ Angwane nun kukwe muko ruäre niki doboibti kukwe ye mike ñäräre, akwa nitre merire käkwe dre nini, ye kwrere täni bkänä btä nibitre, akwa Jesu turi ñakare kwetre abko tä nakenkä. Abko kore se, niebare kwetre Jesuye.

²⁵ Angwane Jesukwe niebare mda ietre:

¿Mun ye ño amarebti mun töi braibe dikaro amne, nitre Ngöbö kukwei niekä kirakira abko mun ñan tä mike era!

²⁶ ¿Ni Dianinkä Ngöbökwé ne miika ngämi ütiäte Ngöbökwé, känenkri ja tare nikadre kri kwe, nieta kore Ngöbö Kukweibtä, ye gare ñakare munye ya? niebare kwe ietre.

²⁷ Yebti tärä tikani Moisékwe nebebe tärä tikani kira nitre Ngöbö kukwei niekäkwe abko nämáne blite ño ño Jesubtä, yebtä Jesukwe blitabare.

²⁸ Yebti juta kánti nikanintre ye kánti namani angwane, Jesu jatani niken janknu ta bá mikani kwe,

²⁹ akwa niaratre abko namani Jesu ketete nebe jabe jirekábe, ká namani niere ie:

Ká kitera dere amne ká kite iko, aisete ma raba jireká nunbe nete, namani niere ie.

Ye erere Jesu nikani, namani gwi bentre.

³⁰ Yebti namanina tákánintbe mesabtá angwane, Jesukwe ban diani kunti kisete, kákwe kuin niebare btá Ngöböye, bti ñákánintbe kwe, kákwe biani ietre.

³¹ Ye ngwane Jesu ara namani bentre gani kwetre, akwa Jesu abko kákwe ja ganinkáta okwáte.

³² Abtä niebare kwetre jae kwárikwári:

¿Niara ki blite ji ngrabare nibe Ngöbö Kukweibtä angwane, ká nibi nuäre krübáte nibtá, aisete ni nibi grúkeká jökrá ngrabare niara kukwei nuäre ñan ñan? namani niere jae kwárikwári.

³³ Yebti jötrö ngwarbe Cleofas amne kukwe muko kwe nikaninta ja jiebtí Jerusalén. Nikanintre nebebe Jerusalén angwane, nitre Jesu kukwei ngwianka ni jätábtí iti námáne ja úkaninkró ni mda mdabe,

³⁴ ye kákwe niebare Cleofas amne kukwe muko kwe ngábtí:

Jesu núkaninta nire bkáná! Niarakwe ja miri tuadre Simónye, niebare kwetre ietre.

³⁵ Angwane Cleofas amne kukwe muko kwe btá kukwe nakaninká ño ji ngrabare abko niebare jökrá kwetre. Erere arato, Jesukwe ban ñákánintbe btí angwane, Jesu núkaninta gare ietre, niebare kwetre.

Jesukwe ja mikani tuadre nitre ja kukwei ngwiankaye

(Mateo 28.16-20; Marcos 16.14-18; Juan 20.19-23)

³⁶ Kukwe nakaninká ño ño btátre, yebtä námáne blite, btárábe Jesu núkaninbe niaratre ngátáite se kwrere, kákwe köbö ngwianintari krörö ietre:

Ká jáme Ngöbökwé raba munbtá, niebare kwe ietre.

³⁷ Angwane ni úaibe namani tuen ietre namanintre nútüre, aisete namanintre nekweteká krübáte.

³⁸ Abtä Jesukwe niebare ietre:

¿Ñóbtá munta töbike ngwarbe kwárákwará amarebti mun nibi nekweteká krübáte dikaro ye?

³⁹ Ti abko Jesu ara. Ti kise amne ti ngoto tráin mike ñáräre munkwe amne, ti nuenbtá munkwe amne ti mike ñáräre munkwe, ñóbtá ñan angwane ti ngátá amne ti kroko tärä, ye tuen angwane, ti ñakare ni úai gadi munkwe, ñóbtá ñan angwane ni úai abko ngátá amne kroko ñakare, niebare kwe ietre.

⁴⁰ Niebare kore kwe ietre, ye btárábe ja kise amne ja ngoto mikani tuadre kwe ietre.

⁴¹ Akwa niaratre btá ká namani nuäre krübáte amne töi ñan namani krütare, aisete namanina Jesu tuenta, akwa ñan namani nebe era kráke. Abtä Jesukwe niebare mda ietre:

¿Mrö tärä munkwe nete ya? niebare kwe ietre.

⁴² Angwane gwa kukwani námáne kwetre abko oto biani kwetre Jesuye.

⁴³ Jesukwe kani ngábtí, bti kwetani kwe niaratre okwábtí.

⁴⁴ Bti niebare kwe ietre:

Ti ngámi krüte, kánenkri ti námáne mun ngátáite angwane, kukwe rakadreká ño ño tibtä abko tikwe nieba munye, mden erere namani bare

tibtä. Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye tä tikani tibtä amne nitre Ngöbö kukwei niekä käkwe tä rä tikani tibtä amne Salmobtä tä rä nämáne tikani ño tibtä, ye erere rabadi bare jökrä, tikwe nieba, mden erere namanina bare, niebare Jesukwe ietre.

⁴⁵ Yebti Jesukwe niaratre töi tikani Ngöbö Kukweibtä mda,

⁴⁶ käkwe niebare krörö ietre:

Ngöbö Kukweita tikani krörö tibtä: Ti, Ni Dianinkä Ngöbökwé krütadi akwa köbömära angwane rükadita nire.

⁴⁷ Angwane ni kä jökräbti käkwe kukwe käme kitadre temen, bti Ngöbö kadre ngäbti kwetre, Ngöbökwé niaratre ngite kukwe käme nuenbtä dian-drekä mento btä abkokäre, ye abko tä tikani kore tibtä Ngöbö Kukweibtä. Kukwe ye diri rikadre ti käbti käne Jerusalén, bti kä mda mdabti.

⁴⁸ Ne aisete kukwe nakaninkä ño tibtä, munkwe tuani ja okwä jenbti, ye munkwe kädrie ni mda mdabe.

⁴⁹ Angwane ti Rünkwe ni köböi mikani munye abko tikwe juandi täte munbtä, akwa niara di kä käinbti rükadre täte jökrä munbtä, ye abko munkwe ngibia Jerusalén nete, aisete mun raba jökrä nete. Abko kore se, niebare Jesukwe ietre.

Ngöbö nikani Jesu ngwenante kä käinbti

(Marcos 16.19-20)

⁵⁰ Abti Jesu nikani ngwena juta Jerusalén bäre mento angwane, nikani nebe juta Betaniate. Ye kánti Jesukwe kise kaninkä käin ja di biankäre ietre.

⁵¹ Jesu nämáne ja di bien kore ietre, btäräbe Jesu jänikani kä käinbti se kwrere.

⁵² Yebti niaratre abko käkwe Jesu käikitaninkä yete, bti kä namani nuäre btätre amne nikaninta Jerusalén.

⁵³ Yebti ju blitakrä Ngöböbe, kánti namanintre Ngöbö käikitekä käre köbö kwatirekwatire abko nakaninkä kore se. Ne ngörä.

Kukwe Kuin Jesubtä Tikani Juankwe Juan

Tärä ne abko tikani Juankwe. Juan nikani Jesu mukore nitre ja töitikaka ni jätäbti iti mda mdabe. “Ni iti ja töitikaka Jesube abko Jesu nämane tarere kri,” abko tä tikani Juan 13.23; 19.26; 20.2; 21.7,20,24 ye kanti. Ni ja töitikaka Jesube btä tä blite, ye abko Juan ara nütüta. Juan abko ni israelita amne Jesukwe niara btä etba kwe Santiago käräbare ja töitikakäre jabe. Niara btä Santiago abko gwa gaka amne nämane nüne Nö Okwä Kri Galilea ken. Juankwe tärä ne tikani kä 80-90 angwane nütüta.

Ñobtä Juankwe tärä ne tikani abko Juan ara käkwe mikani gare nie Juan 20.30-31 kanti kukwe krörö tä tikani: “Ni Dianinkä Ngöbökwé abko Jesu ara amne niara abko Ngöbö Odei, ye abko rabadre era munkrä amne munkwe tödekadre bti, abkokäre tikwe kukwe ne tikani,” abko Juankwe tikani. Ngöbö abko Jesu Rün ara abko Juankwe mikani ütiäte tärä nebtä. Erere arato, Jesu amne Ngöbö, Jesu Rün, abko tä ketetibe gwaire abko Juankwe mikani ütiäte tärä nebtä.

Juan namanina unbre angwane, nitre romanobo käkwe niara kitani ngite kä butu kädianta Patmos yete. Juan nämane nüne yete ngwane, Jesukristo käkwe tärä kädianta Apocalipsis tikamna ie. Erere arato, tärä kädianta 1 Juan, 2 Juan amne 3 Juan abko tikani kwe arato.

Kristo jatani kä nebtä

¹ Kena dekä, kä ne date ngämi, känenkri ni kädekata Kukwe nämänena. Niara nämane nüne Ngöböbe amne niara abko Ngöbö ara arato.

² Kena dekä kä ne date ngämi, känenkri niara nämane ketetibe Ngöböbe.

³ Niara köböire Ngöbökwé jändrän jökrä datebare amne jändrän ñakare jire chi abko niarakwe datebare ñakare.

⁴ Niara di nämänena ni mikakäre nire Ngöbökrä amne niara abko ñotra ni jökrä kräke abko krörö: ñotra käta ji metre mike gare nie kä ikote, ye kwrere niarakwe ji Ngöbökwé mikani gare nie.

⁵ Nita nüne mente Ngöböye amne nita nüne kä iko diablukwe te abko kräke ni kädekata Kukwe ye tä trä ngitiekä amne kä iko abko di ñakare kä trä ye ötatekrä.

⁶ Bati ni nämane iti abko kädian nämane Juan Bautista. Ni ye abko Ngöbökwé juani

⁷ blitakäre käne angwane, kukwe gare ño ie ni ñotra kwrere yebtä, ye erere niedre kwe, ni jökrä käkwe tödekadre ni yebti abkokäre.

⁸⁻⁹ Juan ye abko juani käne Ngöbökwé blitakäre ni ñotra kwrere yebtä, akwa Juan abko ñakare ni ñotra kwrere. Akwa ñotra era metre tä trä ngitiekä ni jökräbtä ji metre Ngöbökwé mikakäre gare ietre, ye abko jatanina nuke abko Juan jatani niere käne.

¹⁰ Ni kädekata Kukwe ye abko käkwe jändrän jökrä amne ni jökrä datebare, akwa nükani kä nebtä nitre töi kämekäme ngätäite angwane, niara abko ni jökrä ye datekä ara abko ñan nükani gare ietre.

¹¹ Nükani nüne mräkä kwe israelita ngätäite, akwa mräkä kwe käkwe kani ngäbti ñakare.

¹² Akwa nire nire käkwe niara kani ngäbti käkwe tödekani bti, ye abko ie kä biani kwe rabakäre Ngöbö ngäbriänkäre.

¹³ Nitre tä Ngöbö ngäbriänkäre ye abko ñan ni därebare rün btä meyekwe, köböire tätre Ngöbö ngäbriänkäre. Erere arato, ñan rün btä meye tõi köböire tätre Ngöbö ngäbriänkäre amne ñan ni brare tõi namani meriye abko köböire tätre Ngöbö ngäbriänkäre, akwa ja tõi jenbti Ngöbö kwe mikani ja ngäbriänkäre.

¹⁴ Ni kädäkata Kukwe ye nämane Ngöbö kánti. Ngöbö kwe juani ni ngätáite, nükani därere ni kwrere amne, ngrabare namani ni kwrere amne nünabare kwe ni ngätáite nete. Niara ütiáte kri bá nuäre, ye abko nunkwe tuaba. Niara abko Ngöbö Odei itibe amne Ngöbö niara Rün kákwe mikani ütiáte kri abko nunkwe tuaba. Ngöbö kwe niara mikani ütiáte kri abko kwe niara moto namani kuin ni jökrä kräke amne kukwe era erere mikani gare kwe nie.

¹⁵ Niara ye mdenbtä Juankwe blitabare angwane, nikani ngrente krikri be, kákwe niebare krörö:

Ni se mdenbtä tikwe blitaba angwane, tikwe nieba krörö: Ni mda jatadi ti jiebti abko bäri ütiáte ti ngwä, ñobtä ñan angwane niara abko nämamena nüne bäri káne tikrä, tikwe nieba, niebare Juankwe Jesubtä.

¹⁶ Niarata ni tarere kri krübäte ja moto kuinbti, ye mdenbtä abko jändrän kuin biani kwe nie ja täritäri abko krörö:

¹⁷ Kukwe Biani Ngöbö kwe nuendre nie, ye abko biani mekera kwe Moisés köböire, ye abko jändrän kuin biani ngwarbe káne Ngöbö kwe nikrä; akwa Ngöbö moto kuin ni kräke kätä ni tarere amne tä kukwe era erere mike gare nie, ye abko namani bare era metre nikrä Jesukristo köböire, ye abko jändrän mdara jire bäri kuin biani ngwarbe kwe nikrä.

¹⁸ Ne abko, ni ñakare jire iti kákwe Ngöbö tuani ja okwä jenbti, akwa Ngöbö Odei itibe tare kri kwe tä nüne ketetibe Rün kwebe. Niara abko Ngöbö ara arato abko kákwe Ngöbö mikani gare nie.

*Ja ñakare Ni Dianinkä Ngöbö kwe abko Juankwe niebare
(Mateo 3.11-12; Marcos 1.7-8; Lucas 3.15-17)*

¹⁹ Juankwe blitabare Jesubtä angwane, kukwe nakaninkä krörö btä: Bati nitre israelita ji dokwäte nämane Jerusalén kákwe nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre amne nitre levita ju blitakrä Ngöböbe ye ngibiabtikä juani ruäre, Juan abko Ni Dianinkä Ngöbö kwe ya, ñakare ya ngwentari ie. Ye erere nikanintre nebe Juan kánti, kákwe ngwianintari kore ie angwane, Juan kákwe kukwe niebare metre krörö ietre:

²⁰ Ti abko ñakare Ni Dianinkä Ngöbö kwe, niebare kwe ietre.

²¹ Abtä niebareta kwetre Juanye:

¿Ma abko nire amarebti? ¿Ni Ngöbö kukwei niekä kira juandre mda Ngöbö kwe Ni Dianinkä Ngöbö kwe känenkri kädian nämane Elías abko mare ya? niebare kwetre mda Juanye.

Angwane Juankwe niebare mda:

Ti abko ñakare Elías, niebare kwe ietre.

Angwane niaratre nikani kukwe ngwentari kisere mda Juanye, kákwe niebare ie:

¿Ngöbö kwe ja kukwei niekä mdara jire Moisés kwrere juandre nieta Ngöbö Kukweibtä, ye abko ma ara ya? niebare kwetre.

Ñakare, niebare Juankwe ietre.

²² Abtä niebareta kwetre Juanye:

Ma abko nire, ye makwe niedre nunye, ñobtä ñan angwane nitre nun juanka, kräke nun rikadre kukwe ngwenante, aiseti ma abko nire ye makwe niedre au jakrä abko erere nunkwe niedre, niebare kwetre Juanye.

²³ Abtä Juankwe niebare mda ietre:

Kira ni Ngöbö kukwei niekä kädian nämane Isaiás kákwe niebare krörö: Ni iti tä niken ngrente krikri kä kaibete, kätä niken niere:

Ji úkateta kuin metre jrei kri kráke, ye kwrere jire ja mika juto ni Dänkien káne munkwe.

Isaías 40.3

Ni btá Isaiákwe blitabare abko ti ara, niebare Juankwe ietre.

²⁴ Angwane nitre bariseo juani ruäre abko namani yete siba

²⁵ kákwe kukwe ngwianintari krörö mda Juanye:

Ma abko ñakare Ni Dianinká Ngöbökwé, ma ñakare Elías amne ma ñakare ni Ngöbö kukwei nieká Moisés kwrere mata niere, ¿se ñobtä abko mata ni mda mda ngökö ñöte se? ¿Nirekwe kä biani mae ni ngökakäre ñöte se? niebare kwetre ie.

²⁶ Juankwe niebare mda ietre:

Tita mun ngökö ñö aibe te, akwa mun ngätáite nita iti abko gare ñakare munye.

²⁷ Ni ye abko jatadi ti jiebti amne, ni klaboré aibe káta sandalia tikete ni mdakrá, * akwa ti abko bäri ene ruen tie, aiseté ti abko ja ñan rükadre töre jire chí tie sandalia tikete ni ye ngotobtä, niebare kwe.

²⁸ Kukwe ye abko nakaninká jökrá kore káká Betábara kánti Ñö Jordánbtá kä driri, Juan námáne ni ngökö ñöte ye kánti.

Jesu abko Kordero Ngöbökwé

²⁹ Yebti jändrinane angwane, Jesu jatani Juan kukwäre, ye jatabare Juanye angwane, niebare kwe ni jökräye:

Kordero Ngöbökwé[†] kite tuen sete se. Se mike ñäräre munkwe. Ni se mden ni ngite kukwe kámekáme nuenbtá Ngöbö rüere diankaka nibtä.

³⁰ Ni se mden, btá ti námáne blíte, kákwe nieba krörö: Ni mda jatadi ti jiebti abko bäri útiáite ti ngwá, ñobtä ñan angwane niara abko námáne nüne bäri káne tikrá, tikwe nieba angwane,

³¹ niara abko Ngöbö Odei ara ñan námáne gare tie, akwa rükadre gare juta israelitaye, abkokäre Ngöbökwé ti juani ni ngökö ñöte, niebare Juankwe.

³² Erere arato, Juankwe kukwe niebare metre Jesubtä krörö:

Ngöbö Úai Deme námáne kä káinbti jataba útü kwrere timonkwäre, rikaba mate niarabtä, tikwe tuaba.

³³ Akwa ye ngwane, niara abko Ngöbö Odei ngámi nüke gare tie, akwa Ngöbö ti juanka ni ngökö ñöte, ye kákwe niebare krörö tie: Ngöbö Úai rika timonkwäre angwane, raba mate nirebtá ma okwábti, ni ye abko kákwe Ngöbö Úai Deme mikadi nüne nibtä, nieba kwe tie.

³⁴ Ye erere tikwe Ngöbö Úai tuaba nüke btá, aiseté niara abko Ngöbö Odei ara tita niere. Abko kore se, niebare Juankwe.

Jesukwe nitre ja töitíkaka ben káräbare

³⁵ Yebti jändrinane angwane, Juan námáne ni ngökö ñöte, ye kánti naman-
inta angwane, nitre nánká Juanbe namani nibu ben yete.

³⁶ Ye btäräbe Jesu jatani tuen dikeká Juanye se kwrere angwane, Juankwe niebare:

¡Kordero Ngöbökwé kite tuen sere se! niebare kwe nitre nibu ye okwábti.

* **1:27 sandalia tikete.** Jesu náire ni klaboré kókani ni mdakwe abko bäri ene. Niaratre aibe námáne sandalia ni mdakwe tikete, aiseté Juan námáne ja bá mike bäri ene ni klaboré ngwá. † **1:29 Kordero Ngöbökwé.** Jesu bá mikani kordero kwrere, ñobtä ñan angwane bäri káne, Ngöbökwé kordero kámikamna nitre israelitaye kukwadre Ngöböye ja ngite útiäre Pascua náire. Jesu nükani ja biankäre müre ketadre ni ngite útiäre. Erere arato, kordero abko kwékbe, rüere ñakare ja dokwäre, ye kwrere Jesu námáne arato. Kukwe nebtá ñáke Isaías 53.7; Jeremías 11.19.

³⁷ Juankwe niebare kore, ye jarabare nitre nibu yeye angwane, nikani Jesu jiebti mda.

³⁸ Jesukwe mikaninta ñäräre ja jiebti, käkwe niebare ietre:

¿Mun ye tö nibi dreye? niebare kwe ietre.

Angwane nitre nibu ye käkwe niebare mda:

Dirikä, ¿mata nüne mdente? niebare kwetre ie.

³⁹ Abtä Jesukwe niebare mda ietre:

Tita nüne mdente brän tuen, niebare kwe ietre.

Ye erere nikanintre angwane, Jesu nämáne mdente ye abko tuani kwetre. Angwane ye näire ñänä okwä namanina kräbkä dere amne niaratre namani Jesu kánti ye näire dere.

⁴⁰ Ni nibu käkwe Juan kukwei nuani, nikani Jesu jiebti, ni ye abko iti kädian nämáne Andrés. Andrés ye abko Simón Pedro etba.

⁴¹ Andrés nikaninta angwane, nikaninbe etba Simón käsentari. Simón kwanintari ie angwane, niebare kwe ie:

Ni Dianinkä Ngöbökwé kädianta Kristo griegore, ye abko kwanba nunye, niebare Andrékwe Simónye.

⁴² Yebti nikani Simón ngwena nebe Jesu kánti. Simón ye jatabare Jesuye angwane, Jesukwe niebare ie:

Ma abko Simón. Ma Jonás ngobo, akwa mtare mentokwäre ma kä rabadi Cefas arato. Abko kore se, niebare Jesukwe Simónye. (Cefas abko kätä “jä” niere kukwe arameore abko Pedro nieta griegore.)

Jesukwe Felipe amne Natanael käräbare ja töitike jabe

⁴³ Yebti jändrinane Jesu tö namani rikai kä Galileate, ye erere nikani mda. Namani yete angwane, namani ngätäi Felipebe angwane, niebare kwe ie:

Jakwe. Brän tibe, niebare kwe ie.

⁴⁴ Felipe ye abko Betsaidabo. Andrés amne Pedro abko Betsaidabo arato.

⁴⁵ Jesukwe Felipe ngwiani jabe, yebti Felipe nikani Natanael känene mda. Kwani ie angwane, niebare krörö kwe ie:

Ni Dianinkä Ngöbökwé, ye kwanba nunye. Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye, yebtä Moisékwe tarä tikani niarabtä. Erere arato, nitre Ngöbö kukwei niekä mda mda käkwe tarä tikani niarabtä arato. Ni ye abko José Nazarebo ngobo. Niara abko kä Jesu, ye mden abko kwanba nunye, niebare kwe Natanaeliye.

⁴⁶ Abtä Natanaelikwe niebare mda:

¡Jo! Juta Nazaret käme. ¿Yete abko jändrän kuin jatadre ya? niebare kwe Felipeye.

Angwane Felipekwe niebare mda ie:

Jakwe, brän. Makwe tua ja okwä jenbti, niebare kwe ie.

⁴⁷ Erere Natanael jatani nüke ja ken se kwrere, ye jatabare Jesuye angwane, Jesukwe niebare ie:

Ni israelita töi era metre kite nüke nete. Niara ne abko ni ngökö ñakare, niebare Jesukwe ie.

⁴⁸ Abtä Natanael käkwe niebare mda Jesuye:

¿Mdente ti nükanii gare mae amarebti mata niere kore tie ye? niebare kwe ie.

Angwane Jesukwe niebare ie:

Felipe ngämi nüke ma kärere, ye känenkri tikwe ma turi tákänintbe higo krie täni sete, niebare Jesukwe mda ie.

⁴⁹ Abtä Natanael käkwe niebare Jesuye:

¡Dirikä, era bkänä ma abko Ngöbö Odei amne ma Jrei nitre israelitakwe! niebare mda kwe ie.

⁵⁰ Abtä Jesukwe niebare mda ie:

¿Higo krietäni tikwe ma turi takänintbe, tikwe nini mae, ye aibebtä ti kukwei nibi era makrä ya? Makwe ti tuadi jändrän bäri krikri nuene mda abko tita niere mae, niebare Jesukwe ie.

⁵¹ Yebti Jesukwe niebareta mda:

Ti bike kukwe era erere niere krörö munye: Kä käinbti se munkwe tuadi tikani amne angele rabadi kite timonkwäre amne rabadi nikenta kukwäne abko rabadi nuke ti Ngöbö Odeibtä, Ngöböta tibe mikakäre gare abko Ngöbökwäe bä mikadi tuare munye. Abko kore se, niebare kwe ietre.

2

Jesukwe ñö kwitani uba döire

¹ Yebti mukirare angwane, ni iti käkwe ja mikani gure juta Canáte kä Galileate. Ye kánti Jesu meye nämane arato amne,

² Jesu käräbare arato nitre ja töitikaka benbe, ni iti nämane ja mike gure ye kánti.

³ Jesu nämane yete angwane, uba döi krütani. Abtä Jesu meye käkwe nieba ie:

Uba döi küre jire jökrä, nieba kwe Jesuyé.

⁴ Abtä Jesukwe nieba meye:

Mama tikwe, kä kitani ti käne abko ngämi nuke tie. ¿Ye ñobtä abko mata niere kore tie? nieba kwe ie.

⁵ Angwane nitre nämä uba döi dräire, ye ie Jesu meye käkwe nieba:

Niarakwe dre nuemna munye, ye erere munkwe nuen jökrä, nieba kwe ietre.

⁶ Kä ye kánti abko jä dätebare ñö ngwäre nämä kwä ti. Ye abko te nitre israelita nämane ñö köbötikakrä ja mikakäre dbe Ngöbö ngwärekre üke. Já dätebare ñö ngwäre ye kwatirekwatire te ñö nämane niken bäsi galon krä gre bti krä jätä jätä jire abko nämä yete.

⁷ Angwane nitre sribikä yete, ie Jesukwe nieba:

Jä dätebare ñö ngwäre tä yete, ye te ñö keka munkwe, nieba Jesukwe.

Ye erere sribikä käkwe ñö kekaba jändrän ye iti iti jökrä.

⁸ Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Mtare ñö den ruäre, mun rika ngwena. Nita mikani ji dokwäte bietabtä, ye ie munkwe bian, nieba kwe ietre.

Ye erere sribikätre käkwe nuenbare jökrä.

⁹ Angwane ñö nikwitani uba döire Jesu diebti ye ni ji dokwäte bietabtä käkwe bänän nuaba, akwa uba döi ye jatani mdenkri abko ñan rababa gare ie. Akwa nitre sribikä käkwe ñö diani ye aibe ie namani gare. Angwane ni ji dokwäte bietabtä, ye käkwe uba döi bänän nuaba, bti ni ja mikaka gure ye käräba kwe,

¹⁰ käkwe nieba ie:

Ni jökrä kätä uba döi bäri kuinkuin keke käne ñadre, bti ni nübaibare bietabtä ye tarä uba döi ñaen kabre, ye ngwane uba döi ñakare kuin bianta mrä ñadre nie. Akwa ma abko käkwe uba döi bäri kuin abko ürü ñadre mrä. Ye abko bäri kuin, nieba kwe ni ja mikaka gure yeye.

¹¹ Jesukwe ñö kwitani uba döire juta Canáte Galilea ye abko sribi kri ñan tuabare nuenba kena Jesukwe Ngöbö nämane ben mikakäre gare. Yebtä abko Jesu ütiäte kri bä mikaba tuadre angwane, nitre ja töitikaka ben käkwe tödekaba niarabti.

¹² Yebti Jesu rikaba juta Capernaümte mda angwane, niara meye rikaba siba ben. Erere arato, niara etbakantre amne nun ja töitikaka ben rikaba siba, akwa nünanteba bä jötrö kwe juta Capernaümte.

*Nitre jändrän rürümoinkä abko Jesukwe juanintari
(Mateo 21.12-13; Marcos 11.15-18; Lucas 19.45-46)*

¹³ Abti bieta kädianta Pascua nitre israelitakwe abko jatabara nūke ja ken, aisete Jesu rikaba juta Jerusalente mda.

¹⁴ Angwane Jesu rikaba ju blitakrä Ngöböbe kanti. Ju ye bäre temen nitre nämä nbi, obeja amne ütū rürümoinke kukwadre Ngöbö käikitakakäre. Erere arato, nitre ngwian kwitakakwitaka nämä tākānintbe mesabtä kä ye kanti arato,

¹⁵ btä Jesu okwä rababa. Angwane Jesukwe kö känänba ruäre, bti kö ye makäteba kwe, bti rikaba nitre ye juentari jökrä obeja amne nbi kwekwe ben gwaire ju blitakrä Ngöböbe ye bäre mento se kwrere. Amne nitre ngwian kwitakakwitaka abko kän ngwian kitakaba jökrä tementa kwe se kwrere. Erere arato, mesa bti ngwian nämä mikani ye kwitakaba jökrä temen kwe kän.

¹⁶ Angwane nitre ütū rürümoinkä abko ie nieba krörö kwe:

Jändrän noko denkä jökrä mento nete. ¡Ju ti Rünkwe ye munkwe ñan mika jändrän rürümoinkrä jae! nieba kwe ietre.

¹⁷ Angwane nun ja töitikaka Jesube, ie kukwe nämāne tikani krörö Jesubtä Ngöbö Kukweibtä abko rükabata töre: “Tita ju makwe tarere kri krübāte Ngöbö, aisete tita mokrere bti,” abko rükabata töre nunye.

¹⁸ Nitre jändrän rürümoinkä juantariba jökrä kore Jesukwe angwane, nitre israelita ji dokwāte dokwāte nämā yete, kākwe nieba ie:

Makwe jändrän nuni kore se abko nirekwe kä biani mae kukwe se nūenkra, ye bä mike tuadre nunye nete, nieba kwetre Jesuye.

¹⁹ Abtä Jesukwe nieba mda ietre:

Ju blitakrä Ngöbökwē ne abko dikente jökrä munkwe, bti mukirare angwane, tikwe mikadita täte, nieba kwe ietre.

²⁰ Abtä nitre israelita ye kākwe nieba mda Jesuye:

¡Joo! Kä gre ketebu bti kwä ti jire sribibare amne ju noko namani bare. ¿Se abko mukirare amne makwe mikareta jökrä täte mata niere ya? nieba kwetre Jesuye.

²¹ Akwa Jesu abko kākwe ñākāba kore, ye abko ja ngrabare bä mikaba kore kwe ju blitakrä Ngöbökwēbtä.

²² Akwa Jesu kāmikaba bti rükabata nire angwane, niarakwe blitaba ye nitre ja töitikaka ben, ie niara kukwei rükabata töre angwane, Ngöbö Kukwei tikani ye rababa era krāke amne Jesu kukwei mikaba era kwetre arato.

²³ Angwane Jesu nämā Bieta Pascuabtä Jerusalén, ye ngwane sribi kri ñan tuabare Jesu rababa nuene kabre Ngöbö nämāne ben mikakäre gare, aisete ni kwati kākwe niara kukwei mikaba era, kākwe tödekaba bti.

²⁴ Akwa Jesu abko ie ni töi ño ño amne nita ja töi kwite jötrö gare jökrä, aisete nitre nämā yete, yebti Jesu nämā tödeke ñakare.

²⁵ Erere arato, ni moto ño ño gare jökrä Jesuye, aisete ni moto ño ño, ye ni ñakare jire iti kä rababa mike gare ie.

3

Jesukwe blitabare Nicodemobe

¹ Kä ye ngwane bati, ni bariseo ütiāte kri nämāne iti abko kädian nämāne Nicodemo. Niara nämā sribire Sanedrinbe nitre israelitakrä.

² Ni ye abko nikani deo Jesu kanti mda, kākwe nieba ie:

Dirikä, mata sribi kri ñan tuabare nuene, yebtä abko Ngöbökwē ma juani dirire nunye abko nūke gare nunye, ñobtä ñan angwane ni btä Ngöbö di ñakare ñan raba sribi nuene jire chi ja di jenbti au, mata nuene ye kwrere, nieba kwe Jesuye.

³ Abtä Jesukwe nieba mda ie:

Ti bike kukwe era erere niere mae abko krörö: Ni brare ya, merire ya ñan däredreta bobukäre Ngöbö köböire angwane, Ngöbökwé ñan gobrandre bti, aisete ñan nünandi kärekwäre kwe Ngöböbe, nieba kwe ie.

⁴ Angwane Nicodemokwe nieba mda Jesuye:

¿Ni tärä nebe unbre ti ne kwrere abko däredreta ño amarebti mata niere kore tie ye? ¿Ni unbre ti ne kwrere ñan rabadre nikenta bobuta meyebtä, bti därereta bobu kore!

⁵ Angwane Jesukwe nieba mda ie:

Ti bike kukwe era erere niere mae abko krörö: Ni brare ya, merire ya ñan däredreta bobukäre ño köböire amne Ngöbö Üai köböire angwane, Ngöbökwé ñan gobrandre bti.

⁶ Nita därere ni rün, ni meye kä nebtäkwe, ye abko nita därere niaratre kwrere; akwa nita därere bobuta Ngöbö Üai köböire ye abko ni üai, ni töi amne ni moto tä neme btin.

⁷ Akwa ti bike kukwe niere mae abko krörö: Ni jökrä däredre bobuta Ngöbö köböire, tita niere, nebtä makwe ñan töbika kri dikaro.

⁸ Ne abko, Ngöbö Üai abko müreta mate ye kwrere, ñobtä ñan angwane müre töta neme matai mdente mdente, ye kánti tä mate. Ye abko, müre ngö tä ruen nie, akwa müre tä kite mdenkri amne tä niken mdente, ye tä nüke gare ñakare nie. Ye kwrere arato, nita därere bobukäre Ngöbö köböire amne Ngöbö Üai tä sribire ño ño ni itire itire btä, ye tä nüke gare ñakare ni mda mdaye, akwa sribi kwe abko tuata btä, nieba kwe Nicodemoye.

⁹ Angwane Nicodemo käkwe nieba mda Jesuye:

¿Ño köböire kukwe ye rabadre bare amarebti mata niere ye? nieba kwe Jesuye.

¹⁰ Jesukwe nieba mda ie:

¿Ma dirikä kri nitre israelita ngätäite abko ie kukwe ne nüke gare ñakare ya?

¹¹ Ti bike kukwe era erere niere mae: Kukwe gare kuin tie Ngöböbtä, yebtä tita blite amne tikwe kukwe tuani ja okwä jenbti, ye tita niere munye, akwa ti kukwei mikata era ñakare munkwe.

¹² Akwa kukwe kä nebtä btä tita blite mabe, ye abko tare ñakare, aisete rükadre gare mae, akwa ti kukwei ñan tä nebe era makrä. ¿Ye abko, kukweta nakenkä kä käinbti, yebtä tikwe blitadre abko makwe mikadre era ño ye?

¹³ Ni ngämi niken jire iti neme Ngöbö kánti kä käinbti abko raba blite kukwe yebtä, akwa ti Ni Kä Nebtä Ngobo kä käinbti jatani nüke kä nebtä, aisete ti raba blite kukwe nebtä mabe.

¹⁴ Mdakäre abko, kira bronse sribebare tbire* abko Moisékwé kaninkä kribtä käin kä kaibete nitre israelita bren bren käkwe mikadre ñäräre angwane, Ngöbökwé diandretari angwane ñan krütadre, ye kwrere ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne rabadi kaninkä kribtä käin,

¹⁵ nire nire käkwe tödekadre tibti abko Ngöbökwé dianditari angwane, nünandi kärekwäre kwe Ngöböbe, abkokäre ti ne rabadi kaninkä kribtä käin.

¹⁶ Ye kwrere ni Kä Nebtä Ngobo rabadi kaninkä käin, ñobtä ñan angwane Ngöbö ara käkwe ni jökrä tarebare kri krübäte, käkwe ja Odei itibe biani müre ketadre kräke, ni jökrä käkwe tödekadre Ngöbö Odei yebti angwane, ñan rabadre ganinte kärekwäre Ngöbö okwä bäre mento, akwa nünandre kärekwäre kwe Ngöböbe, abkokäre Ngöbökwé juani,

* **3:14 bronse sribebare tbire.** Dre nakaninkä abko tä tikani Números 21.4-9 yebtä.

¹⁷ ñobtä ñan angwane ñan Ngöbökwe ja Odei juani ni kukwe kämekäme nuenkä Ngöbö rüere mikakäre ja tare nike, akwa niara köböire rabadre dianintari, abkokäre juani kwe.

¹⁸ Nire nire kärke tödekadre Ngöbö Odeibti, ye abko ñan juandre kä ja tare nikakrä kánti Ngöbö okwä bäre mento, akwa nire nire tä tödeke ñakare Ngöbö Odei itibe yebti abko Ngöbökwe kukwe úkaninante kräke amne juandi kwe kä ja tare nikakrä ye kánti, ñobtä ñan angwane ñan tä tödeke Ngöbö Odeibti aise.

¹⁹ Ngöbökwe kukwe úkaninte kore ni juankäre kä ja tare nikakrä kánti, ñobtä ñan angwane Ngöbö Odei nükani ñotra kwrere kä nebtä Ngöbö mikakäre gare nie, akwa ni ruäre namani kä iko tarere, tö namani núnai janknu kä ikote, kukwe kämekäme nuenkäre janknu Ngöbö rüere, aise ñotra ye ñan kani ngäbti kwetre.

²⁰ Ye abko, ni jökrä töi kämekäme abko mätäta neme ñotrabtä amne ñan töta neme rikai ñotra träte. Kukwe kämekäme nuenta kwetre Ngöbö rüere ye ñan gadre ni mda mdakwe, abkokäre töta neme ja rükainte kore kä ikote.

²¹ Akwa nire nire tä Ngöbö Kukwei kuin metre ye nuene era metre abko tä niken jáme neme ñotra träte, niarakwe sribi kuin nuenbare Ngöbö köböire, ye ni jökrä kärke gadre nuäre, abkokäre tä niken jáme ñotra träte.

Juan Bautista kärke blitabare Jesubtä

²² Abti Jesu nämä Jerusalén, rikabata nun ja töitikaka benbe kä Judea kántita, kánti rababa nünentbe bä jötrö nunbe angwane, nun nämä ni mda mda ngökö ñöte ben.

²³ Angwane Juan Bautista abko nämäni ni ngökö ñöte arato kä Enönte känime kä Salim ken, ñobtä ñan angwane kä ye kánti abko ñö okwä nämäni kabre. Ye ngwane, ni nämäni kite köbö kwatirekwatire amne Juan namani ngökö ñöte.

²⁴ Ye ngwane abko, Juan kita ngämi ngite kä teri angwane, kukwe ye rakakaba kore.

²⁵ Akwa ja bä mikadre ño dbe ñöbti Ngöbö ngwärekre diribare nitre israelitakwe, yebtä ni ruäre nänkä Juanbe abko kärke ja kwetani nitre israelita ruäre ben.

²⁶ Bti nikani, kärke niebare Juanye:

Dirikä, ni nämä iti mabe Ñö Jordánbtä sekri sete, btä makwe blitaba, ni ye abko tä ni mda mda ngökö ñöte arato amne ni jökrä nibi niken niara kánti, niebare kwetre ie.

²⁷ Abtä Juankwe niebare ietre:

Ngöbökwe ñan jändrän biandre angwane, ni ñan rabadre jändrän bkäne,

²⁸ aise ñöte munkwe ti kukwei nuaba, kukwe era erere tikwe nieba krörö: Ti abko ñakare Ni Dianinkä Ngöbökwe, akwa Ni Dianinkä Ngöbökwe ye rüadre abko känenkri ti juani kwe, tikwe nieba metre munye.

²⁹ Yebtä ti bike kukwe bä mike jabtä amne Jesubtä munye abko krörö: Ni iti tä niken ja mike gure angwane, ni ja mikaka gure ye abko ni merire rabadre ben, ye abko kwe. Akwa ni ja mikaka gure ye kukwe muko tä känime kärke ni ja mikaka gure ye kukwei nuadre blite angwane, kä rabadre nuäre kri krübäte btä. Ye kwrere kä nena nuäre kri tibtä mtare, ñobtä ñan angwane Jesu abko ni ja mikaka gure kwrere amne ti abko kukwe muko kwrere aise.

³⁰ Niara rika neme bäri útiäte, ie Ngöbö tö amne ti abko jatadre nementa útiäte ñakare, ie Ngöbö tö arato. Abko kore se, niebare Juankwe ietre.

³¹ Jesu kä känibti jatani abko bäri útiäte ni jökrä bti ta; akwa ni därebare kä temenbtä Juan Bautista kwrere, ye ie kukwe kä temenbtä aibe gare, aise ñöte jändrän kä temenbtä aibe ñöte blitata kwe. Akwa ni kä känibti jatani ye abko bäri útiäte ni jökrä bti ta.

³² Ni kä käinbti jatani käkwe jändrän tuani amne kukwe nuani kwe kä käinbti, yebtä tä blite, akwa ni kwati ñan tä niara kukwei mike era.

³³ Akwa nirekwe niara kukwei mikadre era angwane, Ngöbö abko tä kukwe era metre niere abko mikata gare ni mda mdaye,

³⁴ ñobtä ñan angwane ni juani Ngöbökwwe, ye abko tä Ngöbö kukwei era niere, ñobtä ñan angwane Ngöbökwwe ja Üai mikani täte jökrä btä, aisetä tä blite kore.

³⁵ Ni juani Ngöbökwwe abko Ngöbö Odei amne, Ngöböta ja Odei tarere amne jändrän jökrä mikani gare kwe ie.

³⁶ Ye aisetä, nire nire käkwe tödekadre Ngöbö Odeibti ye käkwe nünandi kärekäre Ngöböbe, akwa nire nire käkwe trö kwitadre Ngöbö Odeiyä ye abko käkwe ñan nünandre kärekäre Ngöböbe, akwa Ngöbökwwe mikadi ja ngie nuen tare krübäte kärekäre.

4

Jesukwe blitabare meri Samariabobe

¹ Yebti ni rababa niken bäri kwati mda Jesu jiebti amne Jesu rababa ni ngökö bäri kwati ñöte Juan Bautista ngwä abko gani nitre bariseokwe.

² (Akwa Jesu ara jire abko näma ni ngökö ñakare ñöte, akwa nun ja töitakaka Jesube abko näma ni ngökö ñöte Jesu diäre.)

³ Nitre bariseo käkwe kukwe gani kore Jesubtä, ye gaba ni Dänkienkwe angwane, niara näma kä Judeate, kanti kä mikakaba kwe, bti rikabata Galileate mda.

⁴ Akwa rikadre kä Samariate ta,

⁵ aisetä juta kä Sicar kä Samariate, kanti Jesu rikaba nebe. Kira abko Jacobokwe kä biani ngobo Joséye, ye abko näma känime juta Sicar ken

⁶ amne, ñö okwä Jacobokwe näma yete, ye kanti Jesu rikaba. Akwa Jesu rababa dräre dikaka kisetä, abtä rababa täkänintbe ñö okwä ye kanti. Nänä jataba nüke ruäre käin angwane, Jesu rababa täkänintbe yete.

⁷⁻⁸ Akwa nun ja töitakaka ben abko rikaba mrö kökö jae jutate, aisetä Jesu näma kaibe yete. Ye btäräbe meri Samariabo jataba nüke iti ñö okwäte yete ñö den jae angwane, Jesukwe niebare ie:

Ñö ngwen chi tomnane tie, niebare kwe meri yeye.

⁹ Akwa ni israelita abko ja gete ñakare jire chi nitre Samariabobe, aisetä meri ye namani töbiké kri Jesu kukweibtä, käkwe niebare krörö mda ie:

Nitre israelita tä ja gete ñakare jire chi nun Samariabobe, ¿ye ñobtä abko ma israelita amarebti ti Samariabo abko ie ma kite ñö kärere ñadre jae ye? niebare kwe Jesuye.

¹⁰ Abtä Jesukwe niebare mda ie:

Jändrän kuin tä makrä Ngöbökwwe amne niretä blite mabe, ye rabadre gare mae angwane, makwe ñö nire* kärekäre ye kärädre tie amne tikwe biandre mae, niebare Jesukwe ie.

¹¹ Angwane meri ye käkwe niebare Jesuye:

Jändrän ñakare ñö diankakra mae amne ñö okwä noko mente nguse, ¿se abko ñö nire kärekäre makwe diandre mdente tikrä se?

¹² Mdakäre abko, nun mräkä kira Jacob käkwe ñö okwä noko mikaninte nunkrä amne niarakwe ñö noko ñani. Erere arato, niara ngäbriänkä amne jändrän kwekwe käkwe ñö noko arabe ñani. ¿Akwa mtare abko ja ruen bäri Jacobkrä mae ya? niebare kore kwe mda ie.

¹³ Abtä Jesukwe niebare mda ie:

* **4:10 Ñö nire** käta nüne kärekäre Ngöböbe bä mike.

Ni jökrä käta ñö noko ñaen abko ie tomna tä nementa.

¹⁴ Akwa ñö bianta tikwe ye abko nire nire käkwe ñadre abko ie tomna ñan rabadreta jire mda, ñöbtä ñan angwane tikwe ñö biandre abko ñadre kwe, ñö ye abko rabadi neen kärekäre btä, käkwe mikadi nüne kärekäre Ngöböbe, niebare kwe meri yeye.

¹⁵ Angwane meri ye käkwe niebare mda Jesuye:

Tomna ñan rabadreta mda tie amne ti ñan jatadreta ñö mda denta jire chi nete, abkokäre ñö nire kärekäre bianta makwe, mata niere, ye ari bien tie, niebare kwe ie.

¹⁶ Angwane Jesukwe niebare mda ie:

Nän ma kwäräi kärere, ben ma jatata nete, niebare kwe ie.

¹⁷ Abtä meri ye käkwe niebare mda ie:

Ti kaibe. Ti kwäräi ñakare, niebare kwe Jesuye.

Jesukwe niebare ie:

Ma kaibe, ma kwäräi ñakare makwe nini, ye abko kukwe era erere nini kuin makwe,

¹⁸ ñöbtä ñan angwane makwe ja kwäräi mikanina nirike jire amne, mtare mata ni brare mdara jire ben, akwa munkwe ñan ja mikani gure metre, aiseite ma gure ñakare, makwe nini metre kore, niebare kwe meriye.

¹⁹ Jesukwe ñäkäbare kore meri yeye angwane, meri ye käkwe niebare mda ie:

Ti Dänkien, ma abko ni Ngöbö kukwei niekä era metre nibi tuen tie.

²⁰ Akwa nun mräkä Samariabo kirakira käkwe Ngöbö käikitaninkä ngitio nebti, akwa nun rikadre Ngöbö käikitekä juta Jerusalente abko mun israelita tä niere, niebare kwe Jesuye.

²¹ Angwane Jesukwe niebare mda ie:

Meri, ti kukwe mike era makwe. Kä nükerä angwane, munkwe ni Rün Ngöbö käikitadikä mdente erere rabadi dbe Ngöbökrä, aiseite mun rikadre känime ngitio Gerizim nokobti ya o mun rikadre Jerusalén Ngöbö käikitakäre, ye abko ñan rabadre ütiäte.

²² Mdakäre abko, Ngöbö gare ñakare metre mun Samariaboye, aiseite munta nire käikitekä ye gare ñakare metre munye; akwa nun israelita abko käta nire käikitekä, ye gare metre nunye, ñöbtä ñan angwane ni diantarikä abko jatadi nun israelitakri.

²³ Akwa mtare kä jatadi amne kitera nüke angwane, nire nire tö Ngöbö käikitaikä ye abko käkwe nuendi era metre Ngöbö Kukweita dirire ye kwrere amne Ngöbö Üai köböire. Ni Ngöbö käikitakaka kore abko Ngöböta känene jakrä,

²⁴ ñöbtä ñan angwane Ngöbö abko üai, ye aiseite nire nire tö Ngöbö käikitaikä abko käkwe nuen era metre Ngöbö Kukweita dirire ye kwrere amne Ngöbö Üai köböire. Abko kore se, niebare kwe meri yeye.

²⁵ Abtä meri ye käkwe niebare mda Jesuye:

Ni Dianinkä Ngöbökwé (kädekata Kristo kukwe griegore) abko rükadre, ye garera tie amne, niara rükadre angwane, kukwe era erere niedi jökrä kwe nunye kukwe nebtä, niebare kwe ie.

²⁶ Angwane Jesukwe niebare ie:

Ni btä mata blite ye abko ti ara. Ti ne mden käta blite mabe ye, niebare mda kwe ie.

²⁷ Ye btäräbe nun ja töitikaka Jesube jataba nüкета angwane, Jesu nämäne blite meribe, yebtä nun ñan töi rababa krütare. Akwa meri ye abko tö namani dreye amne Jesu nämäne dre kädriere ben abko nin ja rükaba töre jire nunye ngwentari ie.

²⁸ Akwa meri ye kākwe kantra mikateba, bti rikabata jutate, kākwe niebare nitre jutate yeye:

²⁹ Tikwe kukwe nuenbare kaibe tiebe, ye abko ni iti kākwe nini jōkrā tie, aiseite ye abko Ni Dianinkā Ngōbōkwe ruen tie abko mun jakwe tuen, niebare kwe.

³⁰ Abtā nitre nūnanka juta yete jataba jōkrā Jesu kānti.

³¹ Akwa nitre jutate jataba, ye ngāmi nūke Jesu kānti, kānenkri nun ja tōitikaka Jesube rababa niere ie:

Dirikā, mrō kwete chi, nun nāma niere ie.

³² Akwa Jesukwe nieba nunye:

Mrō tārā keteti kwetadre tie abko gare ñakare munye, nieba kwe nunye.

³³ Angwane nun ja tōitikaka ben rababa niere krōrō jae kwārikwāri:

¿Ni mda nūra mrō ngwena kwetadre ie ya ño yere? nun rababa niere jae kwārikwāri.

³⁴ Akwa Jesu abko kākwe niebata mda nunye:

Ngōbō ti juanka tō dreye tikrā amne sribi ye abko tikwe mikadre bare tāte jōkrā, ye abko mrō kwrere tikrā.

³⁵ Mdakāre abko, mun abko tā niere: Kā tā sō krābkā jire nura ngwā ōtakrā, munta niere. Akwa ni jōkrā kā nebtā abko tire Ngōbōkwe amne nire nire tā juto biare tōdeke tibti abko nura nena biare ōtadre kwrere, aiseite nura tirete ye nena biare ōtadre, ye munkwe mika ñārāre abko tita niere munye.

³⁶ Mtare, nire nire tā biare tōdeke tibti, ye nitre nura ngwā ōtaka tā ngwena tōdekakāre tibti abko ie sribi ūtiā bianta. Erere arato, nitre nura ngwā ōtaka kāta ni jōkrā ngwena tie tōdeke tibti, rabadre nūne kārekāre abkokāre. Yebtā abko ni nura nōkaka kāta Ngōbō Kukwei mike gare ni mda mdaye amne ni juto biare tōdeke tibti, ye nitre nura ngwā ōtaka kāta ngwena tōdeke tibti kākwe kā ngwiandre nuāre gwaire jabtā abkokāre.

³⁷ Ye abko, kukwe nieta krōrō: Ni iti kāta nura nōkō, akwa ni mda abko kāta ngwā ōtō, abko nieta metre kore.

³⁸ Ye kwrere, munkwe nura nōkani ñakare tare, akwa tikwe mun juanba nura ngwā ōtō. Ni mda mda kākwe sribibare kri sribi Ngōbōkwebtā amne mun abko nikanī jirekābe sribi kwekwe ngwā ōtō. Abko kore se, nieba Jesukwe nun ja tōitikaka ben yeye.

³⁹ Jesu nāmane juta Sīcar yete angwane, ni kwati Samariabo nūnanka yete kākwe tōdekani Jesubti, ñōbtā ñan angwane meri ben Jesukwe blitabare ye abko namani niere: Ni menteni gare ñakare tie, akwa kukwe nuenbare kaibe tiebe tikwe abko nini metre jōkrā kwe tie, niebare kwe. Yebtā ni kwati kākwe tōdekaba Jesubti.

⁴⁰ Yebti nitre Samariabo rūkaba Jesu kānti angwane, Jesu rabadre basare ietre abko rababa ribere kisere ie, ye erere Jesu rababa kōbōbu juta Sīcar yete.

⁴¹ Angwane ni kwati kākwe niara kukwei nuaba, abtā ni kwati kākwe tōdekaba bti.

⁴² Angwane nieba krōrō kwetre meri yeye:

Mtare ñan kukwe nieba makwe jabtā nunye aibe kōbōire niara mikata era nunkwe, akwa nun ara jire kākwe niara kukwei nuri blite, aiseite niara abko ni jōkrā tōi kāmekāme Ngōbō rūere Diantarikā abko nena gare era metre nunye, amne niarabti nunta tōdeke, nieba kwetre meri yeye.

*Sribikā jreikrā abko ngābākre kwe Jesukwe mikaninta quinta
(Mateo 8.5-13; Lucas 7.1-10)*

⁴³ Yebti kā rikaba kōbōbu ta angwane Jesu nāma juta Sīcar, rikabata kā Galileate mda.

⁴⁴ (Akwa käre Jesu ara jire nâma niere krörö jabtä: Ni Ngöbö kukwei niekä abko mikata ütiäte ñakare ja käite, nâma niere.)

⁴⁵ Akwa Jesu rababa kä Galileate angwane, nitre nünanka yete kâkwe kaba ngäbti kuin, ñobtä ñan angwane niaratre jananbare arato Bieta Pascuabtä Jerusalén angwane, Jesukwe sribi kri ñan tuabare nuenbare ye abko tuani jökrä kwetre amne tó namani tuai mda, aiseté kaba ngäbti kuin kwetre.

⁴⁶ Jesu rikaba nebe juta Canáte kä Galilea yete. Juta Caná kânti Jesukwe ñö kwitani uba döire, ye kânti rababata. Angwane abko ni nâma iti sribikä ütiäte kri jreikrä abko kân ngäbâkre nâma bren dikaro juta Capernaümte.

⁴⁷ Angwane Jesu nâmane kä Judeate abko nünaninta kä Galileate abko sribikä ütiäte jreikrä ye kâkwe gani angwane rikaba ja tuakäre Jesube. Rükaba Jesu kânti, ñobtä ñan angwane ngäbâkre kwe nâmane bren jume dikaro amne jatanina krüte, aiseté rababa Jesu ngwen kisere neme ja gwiriete ngäbâkre ye mikakäreta quinta.

⁴⁸ Abtä Jesukwe nieba ni jökrä nâma yete ie:

Sribi ñan tuabare nuenta tikwe, Ngöböta tibe bä mikakrä, ye ñan rabadre bare Ngöbö diebti tie angwane, mun nünanka nete ye kâkwe ñan tödekadre jire chi tibtí, nieba kwe ietre.

⁴⁹ Akwa sribikä ütiäte jreikrä ye kâkwe nieba mda Jesuye:

Nane ngäbâkre tikwe krüta tikân, ye kânenkri brân jötrö ti kânti, nieba kwe ie.

⁵⁰ Angwane Jesukwe nieba mda ie:

Ma ngobo rabadita quinta, aiseté nânta ja gwiriete, nieba kwe ie.

Angwane ni ye kâkwe Jesu kukwei mikaba era, aiseté rikabata ja jiebti.

⁵¹ Nâmane dikekä ji ngrabare ja jue kukwäre angwane, nitre sribikä kwe jatani, nükani ngätäi ben, kâkwe niebare ie:

¡Ngäbâkre makwe nibirate quinta! niebare kwetre ie.

⁵² Abtä niarakwe niebare mda:

Kä nuäi angwane ja ki ruenta mobe ie, niebare kwe.

Jândrin, ñänä okwä kratí dere angwane, drangwan rikaba btä, niebare kwetre ie.

⁵³ Angwane ñänä okwä ye nâre dere Jesukwe niebare krörö ngäbâkre rün yeye: Ma ngobo rabadita quinta, niebare kwe ie, ye abko nünaninta töre ie amne niara btä mräkä kwekwe erere kâkwe tödekani jökrä Jesubti.

⁵⁴ Ne abko Jesu nâma kä Judeate, rükabata Galileate angwane, sribi kri ñan tuabare nuenba bobukäre kwe Ngöbö nâmane ben bä mikakäre.

5

Jesukwe ni bren mikaninta quinta ñö okwä Betesda kânti

¹ Yebti köbö mdara jire te, nitre israelita jataba bieta mda nuene Ngöbö kâikitakakrä angwane, Jesu rikabata Jerusalén mda.

² Angwane Jerusalén yete abko jukweta kwati abko kädianta Jukwe Obejakwe. Kânime jukwe ye ken ñö okwäta kwati abko kädianta Betesda hebreore amne jukäta kwärike ñö okwä ye bäre temen.

³ Jukä ye täni ni bren bren nâma kwati abko krörö: Ni okwä kä drünente, ni nakwente amne ni ruen ñakare ngrabare aiseté dikekä ñakare abko nâma kitanintbe tementa yete. [Ñö ye abko nâmane ngibiare kisere,

⁴ ñobtä ñan angwane nane nane angele nâmane kite timonkwäre, kä nâmane ñö mike ngrenkä angwane, ni bren rikadre kâne ñöte abko rabadreta quinta, aiseté nâmane ñö ngibiare kisere.]*

* 5:4 Kukweta tikani corcheta ngätäite abko ñan tä tikani manuscrito bäri kuinkuin btä.

⁵ Ni bren bren ye ngätäite abko ni näma iti abko nikani bren kä kwä gre bti kwä jätäbti kwä kwära abko näma siba.

⁶ Ni ye näma kitanintbe temen yete, btä Jesu okwä rababa angwane, kä raire niara nikani bren nike abko ben nämane nuke yete abko Jesukwe gaba btä angwane, nieba kwe ie:

¿Ma tö rabaita kuinta ya? nieba Jesukwe ie.

⁷ Angwane ni bren ye käkwe nieba mda Jesuye:

Ti Dänkien, ñö okwä se tä kite ngrenkä batire batire kukwäne angwane, ni mda ñakare ti mikaka te, aisete käre ti töta neme rikai ñö okwä nokote angwane, ni mda tärä niken käne te, aisete käre tita nemente ye, nieba kwe ie.

⁸ Angwane Jesukwe nieba mda ie:

Näin krö, jänkwata makwe ye den kisete, ben ma rika dikekä, nieba Jesukwe ie.

⁹ Ye btäräbe ni ye rababata kuinta batibe, käkwe jänkwata jakwe dianba kisete, bti rikaba dikekä kwäräkwärä se kwrere. Akwa ye näire abko köbö jadükakrä te ni ye rababata kuinta.

¹⁰ Ye aisete ni bren rababata kuinta, ye ie nitre israelita ji dokwäte käkwe nieba:

Köbö jadükakrä mtare, ye te makwe jänkwata makwe ye ngwiandre ñakare jire, ¿ye ñöbtä mata ngwena ye? nieba kwetre ie.

¹¹ Abtä ni ye käkwe nieba nitre israelitaye:

Ni ti mikakata kuinta käkwe nini krörö tie: Jänkwata makwe ye den kisete, ben nän dikekä, nini kwe tie, erere tita nuene, nieba kwe ietre.

¹² Angwane nitre israelita ji dokwäte ye käkwe nieba mda ni yeye:

¿Jänkwata makwe ye den kisete, bti nän dikekä, ye nirekwe nini mae? nieba kwetre ie.

¹³ Akwa nirekwe mikabata kuinta abko ñan rababa gare ie, ñöbtä ñan angwane Jesukwe niara mikaninta kuinta angwane, ni näma kwati, ye kanti Jesukwe kä mikakaba kä bube ngware.

¹⁴ Yebti ni bren mikabata kuinta Jesukwe ye näma ju blitakrä Ngöböbe kanti abko kwanba Jesuye angwane, Jesukwe mäträba btä, käkwe nieba ie:

Tuen, mtare ma nenante kuinta Ngöbö diebti, akwa nane kukwe mda rakaka bäri tare mabtä, ye ngäniene makwe ñan ja mika ngite Ngöbö rüere mda, nieba kwe ie.

¹⁵ Angwane batibe Jesukwe niara mikaninta kuinta, ye abko rikaba, käkwe niebare nitre israelita ji dokwäte yeye.

Ngöbö Odei köböire ni raba nüne kärekäre Ngöböbe

¹⁶ Ye kwrere Jesu näma sribi nuene köbö jadükakrä näire, abtä nitre israelita ji dokwäte rababa näin kisere Jesu rüere.

¹⁷ Akwa blitaba kwetre Jesube angwane, Jesu abko käkwe nieba krörö ietre:

Ti Rün tikwe tä sribire käre abti kä nuke mtare abko erere tita sribire arato, nieba kwe ietre.

¹⁸ Nebtä abko bäri nitre israelita ji dokwäte tö rababa Jesu müre ketai mda, ñöbtä ñan angwane köbö jadükakrä ye abko Jesu ñan namani mike ütiäte jae, namanintre nütüre. Bärire mda abko, Ngöbö abko ja Rün jakwe Jesu rababa niere, yebtä abko Jesu näma ja mike Ngöböire abko dokwäre tö rababa Jesu müre ketai.

¹⁹ Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Kukwe era erere ti bike niere munye: Ti, Ngöbö Odei ne ñan raba jändrän nuene jire chi ja töi jenbti, akwa ti Rünta dre dre nuene, ye erere ti Ngöbö

Odei tä nuene, ñobtä ñan angwane jändrän jökrä nuenta ti Rünkwe ye erere tita nuene.

²⁰ Ye ñobtä ñan angwane ti Rün käta ti niara Odei tarere amne ti Rün käta dre dre nuene, ye erere tä mike gare jökrä tie. Ye abko, ni bren mikaninta kuinta tikwe, yehti ta sribi bäri krikrä ñan tuabare munkwe abko ti Rünkwe mikadi tuadre munye ti köböire, abtä mun ñan töi rabai krütare.

²¹ Ti Rün käta ni krütani miketa nire amne tä nebe nüenenta, ye kwrere arato ti, Ngöbö Odei ne tö rabadre nire nire mikaita nire, ye erere tikwe mikadita nire.

²² Ti Rün käta kukwe ükete ñakare ni kä nebtä kräke, akwa ti Ngöbö Odei ne kisete sribi mikani kwe, kukwe ükatekäre kä mrä angwane ni kä nebtä kräke,

²³ ni jökrä käta ti Rün mike ütiäte kri, ye kwrere ti, Ngöbö Odei ne mikadre ütiäte kri kwetere amne käikitadrekä kri kwetere arato, abkokäre kä biani kwe tie kukwe ükatekäre. Ye abko, nire nire käkwe ñan ti Ngöbö Odei ne mikadre ütiäte jae, ye ngwane ti Rün käkwe ti juani ye mikata ütiäte ñakare kwetere arato.

²⁴ Kukwe era erere ti bike niere mda munye abko krörö: Tita blite ye nire nire tä kukwe nuen amne tä ketete ja olote amne ni ti juanka, yehti tä tödeke, ni ye abko tä neme nüenenta kärekäre Ngöböbe amne Ngöbökwé ñan juandi kä ja tare nikakrä kanti, ñobtä ñan angwane niara ngämi tödeke tibti, känenkri nämane ni ngwäkäre kwrere, akwa tödekabtä tibti nükani nire kena.

²⁵ Akwa kukwe mbara jire era erere ti bike niere munye abko kä kitera nuke mtare angwane, ni ngwäkäre ie ti Ngöbö Odei kukwei jaradi angwane, nire nire käkwe ti Ngöbö Odei kukwei nuadre, bti tödekadre kwe tibti, ye abko rabadi nüne kärekäre Ngöböbe,

²⁶ ñobtä ñan angwane Ngöbö di tärä ni mikakrä nire, ye kwrere arato kä biani kwe tie ni mikakäreta nire.

²⁷ Erere arato, kä biani täte jökrä kwe tie kukwe ükatekäre ni mda mda kräke, ñobtä ñan angwane ti abko Ni Kä Nebtä Ngobo, aisete kä biani kwe tie sribi ne nuenkäre.

²⁸ Tita kukwe niere, yehti munkwe ñan töbika krübäte dikaro, ñobtä ñan angwane kä jatadi köböitira jire abko te ni krütani doboi mikani, ie ti Ngöbö Odei ne kukwei jaradi dobobti angwane,

²⁹ rükadita nire jökrä. Akwa nire nire käkwe sribi nuenbare kuin Ngöbökrä abko rükadita nire nünakäre kärekäre Ngöböbe amne, nire nire käkwe kukwe nuenbare käme Ngöbö rüere abko rükadita nire ja tare nikakäre kärekäre Ngöbö okwä bäre mento.

³⁰ Mdakäre abko, ti ñan raba kukwe nuene jire chi ja töi jenbti, aisete ti Rünä kukwe ükatemna ño tie ni mda mda kräke, ye erere tita ükete. Amne tita kukwe ükete kuin metre, ñobtä ñan angwane ti ñan tö kukwe nuein jire chi ja töi jenbti kä ngwiankrä nuäre jabtä, akwa ti tö ti Rün ti juanka moto mikai nuäre, aisete niara töta neme dreye, ye erere tita nuene.

Kukwe niebare Jesu kräke

³¹ Mdakäre abko, ti aibe käkwe blitadre jakrä au, ye ngwane ti kukwei ñan rabadre tuen metre munye,

³² akwa ti Rün arato tä kukwe era erere niere nire tikrä arato. Niara abra tä kukwe niere metre tibtä abko gare kuin tie.

³³ Ye abko, bati munkwe ni juani kukwe ngwentari Juan Bautistaye angwane, Juankwe blitabare kuin era metre kukwe erabtä tikrä.

³⁴ Ye abko, ñan ni mda mda käkwe blitadre tikrä abko ütiäte tikrä, aisete Juankwe blitabare abko tita niereta. Akwa Juankwe kukwe niebare tibtä, ye munkwe mikadre era, köböire mun rabadre dianintari, abkokäre tita Juan kukwei niereta munye.

³⁵ Juan abko nükani ñotra kwrere abko trä namani ngitiekä mun ngätäite, kä namani kukwe era erere niere tibtä angwane, bä jötrö mun tö namani käi ngwen nuäre jökrä jabtä Juan kukwei nuare abti mun ñan tö namani kukwei nuai mda.

³⁶ Akwa ni mda mda blitaka bäri kuin tikrä Juan ngwä abko nere: Ti Rünkwe sribi nuemna bätäkä ngwarbe tie, ye erere tita nuene. Ye abko, ti Rünkwe ti juani era metre abko sribi ye käta bä mike tibtä.

³⁷ Erere arato, ti Rün ti juanka ye abko tä blite metre tikrä. Akwa mun abko käkwe ñan ti Rün kukwei nuabare jire chi amne niara bä ño abko mun tuen ñakare amne

³⁸ ti Rün kukwei neketete ñakare munbtä, ñobtä ñan angwane ti juani ti Rünkwe abkobti mun ñan tä tödeke, aiseite ti Rün kukwei ñan tä neme munbtä.

³⁹ Ye abko, munta ja töitike krübäte Ngöbö Kukweibtä, ñobtä ñan angwane ye köböire mun rabadre nüne kärekäre abko munta nütüre, akwa Ngöbö Kukwei ara käta blite tibtä,

⁴⁰ akwa ti nebti mun ñan tö tödekai nünakäre kärekäre Ngöböbe.

⁴¹ Mdakäre abko, ni mda mda käkwe ti mikadre ütiäte, käkwe ti käikitadrekä, ye abko ñakare ütiäte tikrä,

⁴² akwa mun abko gare kuin jökrä tie abko krörö: Munta Ngöbö tarere ñakare, ye gare kuin tie munbtä,

⁴³⁻⁴⁴ ñobtä ñan angwane mun abko tä ja käikitekä kwärikwäri amne Ngöbö itibe käkwe mun käikitadrekä, yebtä munta töbike ñakare, aiseite ¿mun rabadre tödeke ño tibti? Ni mda mda jatadre kukwe ükaninte au niere mun moto mikakäre nuäre, ye abko munkwe kadre ngäbti jäme jötrö, akwa ti abko jatani ti Rün käbti, niara kukwei niere metre munye angwane, mun ñan tö ti kain ngäbti.

⁴⁵ Akwa kä mrä angwane, ti näin mun kite ngite ti Rün ngwäreki munkwe ñan nütü tibtä, ñobtä ñan angwane Moisés, btä munta ja töi mike, Moisés ye ara käkwe mun kitadi ngite ti Rün ngwäreki,

⁴⁶⁻⁴⁷ ñobtä ñan angwane mun ñan tö tödekai tibti. Akwa Moisés käkwe tarä tikani tibtä abko munta mike ñakare era jae. Ye ti abko kukwei mikadre era ño jae munkwe amarebti Moisékwe tarä tikani tibtä ye mikadre era munkwe, ye ngwane munkwe ti kukwei mikadre era jae arato amne munkwe tödekadre tibti, ñobtä ñan angwane Moisékwe tarä tikani tibtä. Abko kore se, nieba Jesukwe nitre israelita ji dokwäteye.

6

Jesukwe ni mili krärike bukani

(Mateo 14.13-21; Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17)

¹ Abti bati Jesu rikabata Galilea mda. Abti Jesu rikabata Ñö Okwä Kri Galilea kwäräkri. (Ñö okwä ye arabe kädianta Tiberias arato).

² Angwane ni rikaba kwati Jesu jiebti, ñobtä ñan angwane Jesu rababa sribi kri ñan tuabare nuene Ngöbö nämane ben bä mikakäre, kä rababa ni bren bren miketa quinta nitre ye okwäbti, yetari rikaba Jesu jiebti.

³ Angwane Jesu rikaba ngitiobtä mintokwäre, kánti rababa tākänintbe temen nun ja töitikaka benbe.

⁴ Kä ye ngwane abko bieta nitre israelitakwe kädianta Pascua, ye köböi jatabara nuke ja ken.

⁵ Akwa Jesu rababa tākänintbe dirire ietre. Yebti niara käkwe nikraba angwane, ni nämä näin kwati jiebti, yebtä okwä rababa angwane, nieba kwe Felipeye:

¿Ni kwati se kräke nikwe ban kökadre mdente, mata nütüre? nieba kwe ie.

⁶ Jesu abko kākwe dre nuendi abko rababara gare kuin ie, akwa Felipekwe dre niedre abko Jesu tō rababa gai, kākwe nieba kore ie.

⁷ Angwane Felipekwe nieba Jesuye:

Ngwian ganaindre sō krā kwā jire rabadre nikwe akwa, ngwian ye nāre ñan rabadre tāte jire chi mrō kōkakra biandre kiakia nitre kwati seye, nieba kwe ie.

⁸ Ye btārābe Simón Pedro etba Andrés ja tōitikaka Jesube arato kākwe nieba Jesuye:

⁹ Ngābākreta iti nete abko kwe sebada bainta kunrike amne gwa nōtare tā kroub kwe, akwa ¿se abko rabadre tāte ño nitre kwati bti se? nieba kwe ie.

¹⁰ Abtā Jesukwe nieba mda:

Nitre ye rabadre tākänintbe jōkrā temen niere ietre munkwe, nieba kwe.

Angwane kā ye kanti abko kā mikāre temen, kanti nitre ye rababa tākänintbe jōkrā. Nitre brare brare aibe nāma mili krārike jire yete.

¹¹ Angwane ban nāma kunrike ngābākrekwe, ye Jesukwe dianba kiseti, kuin nieba btā kwe Ngōböye, bti nitre nāma tākänintbe temen, yehti drāiba kwe. Erere arato, gwa drāiba kwe amne ni itire itire tō rababa mrōi nuāi nuāi, ye erere bianba kwe ietre.

¹² Yehti nitre ye rababa trine trine jōkrā angwane, Jesukwe nieba nun ja tōitikaka benye:

Ban oto nebete se ñan rikadre ngwarbe jire chi, abkokāre ūkekrō jōkrā munkwe, nieba kwe.

¹³ Ye erere bkānā, sebada bain oto rabateba, ye nunkwe ūkākroba kutia krikri kwā jātābti kubu jire.

¹⁴ Sribi kri ñan tuabare nuenba Jesukwe Ngōbö nāmāne ben mikakāre gare, ye abko nuenbare kwe nitre kwati ye okwābti angwane, niaratre rababa niere jae kwārikwāri:

Ni Ngōbö kukwei niekā rükadre kā nebtā niebare Moisékwe abko ara tā nete ñan ñan, rababa niere jae kwārikwāri.

¹⁵ Akwa niaratre tō namani Jesu ngwiain kisere mikakāre jreire, ye gaba btātre Jesukwe. Abtā Jesu rikabata jirekābe nementa ngitiobti minti rabakāre kaibe yete.

Jesukwe dikakabare ñōbti

(Mateo 14.22-27; Marcos 6.45-52)

¹⁶ Yehti kā jataba iko angwane, nun ja tōitikaka Jesube abko jatabata motokwāre nūketa ñō okwā kanti.

¹⁷ Ye kanti ru nāma krati, te nun rükaba. Jesukwe nun juanba juta Capernaümte abko erere ru yete nun rankwaba, bti nun rikaba ñō okwābti. Nun rikaba angwane, kā rababara iko, akwa Jesu ngāmi nūketa rute.

¹⁸ Nun rikaba, ye btārābe müre jataba mate ribi ja dibti, kā rikaba ñō kitekā nekwāre sekwāre angwane,

¹⁹ nun abko rikabara mobe ñōbti, bāsi kilometro krārike, krā ti nāre angwane, Jesu nāma dikekā ñōbti. Jesu nāma dikekā ñōbti, ye jataba nūke ru ken nun kanti, btā nun okwā rababa. Abtā kā jūrā rababa kri nunbtā.

²⁰ Angwane Jesukwe nieba mda nunye:

Tita nāin, aisete mun ñan rekwetaka tibtä, nieba kwe.

²¹ Angwane kā rababa nuāre nunbtā Jesu kare ngābti rute. Ye btārābe nun rababa ñō kōrābti juta Capernaümte.

²² Yehti jāndrinane angwane, ru nāma kratibe abko te nun ja tōitikaka Jesube rikaba, akwa Jesu abko rikaba ñakare rute nunbe, ye abko nitre kwati rababa ñō okwā kwārikri ye kākwe gaba.

²³ Ye btäräbe ru mda mda nämane juta Tiberiate abko nükani neme känime, Jesukwe kuin nieba banbtä, bti dräiba kwe, ye ken ru namani.

²⁴ Angwane Jesu nämä ñakare yete amne nun ja töitkaka ben nämä ñakare yete, ye nitre kwati käkwe gaba angwane, rankwaba arato rute, rikaba arato juta Capernaúm kukwäre Jesu känentari.

Jesu abko ban ni mikakäre nüne kärekäre

²⁵ Ye erere bkänä, rikaba nebe ño okwä kwäräkri, kanti Jesu kwanba ietre angwane, nieba kwetre ie:

¿Dirikä, ma nükani ñongwane nete? nieba kwetre ie.

²⁶ Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Ti bike kukwe era erere niere munye. Sribi kri ñan tuabare tikwe nuenba mun okwäbti Ngöböta tibe bä mikakäre, abkotari munta ti känentari ñakare. Akwa tikwe mun bukaba trine trine bante, aibetari munta näin ti jiebti abko ti tö nibi niei munye.

²⁷ Akwa mrö tä niken ngwarbe jötrö te tikwe mun bukaba, ye kräke munkwe ñan sribi, akwa mrö käkwe ni mikadre nüne kärekäre Ngöböbe, ye kräke munkwe sribi. Mrö ni mikakrä nüne kärekäre, ye abko ti Ni Kä Nebtä Ngobo aibe käkwe biandre munye, ñöbtä ñan angwane ti abko dbe Ngöbö ti Rün ngwäreki abko Ngöbö ti Rün käkwe bä mikanina tibtä, nieba Jesukwe ietre.

²⁸ Abtä nitre ye käkwe nieba mda Jesuye:

¿Nunkwe sribi mden nuendre, ie Ngöbö tö abko nun tö gai? nieba kwetre ie.

²⁹ Angwane Jesukwe nieba ietre:

Ti abko juani Ngöbökwä. Tibti munkwe tödekadre, ie Ngöbö tö, aisete ye aibe nuendre munkwe, nieba kwe ietre.

³⁰ Abtä nieba mda kwetre Jesuye:

¿Sribi mden mden ñan tuabare makwe bä mikadre tuare nunye, Ngöböta mabe mikakäre gare nunye, abtä nunkwe tödekadre mabti? ¿Amne sribi mden nuenta makwe abtä nun rabadre tödeke mabti? ye niere nunye.

³¹ Makwe nuendre krörö ruen nunye: Nun mräkä kirakira nämane dikekä kä kaibete angwane, mrö kä mana kwetani kwetre abko sribi kri ñan tuabare Moisékwe nuenbare. Kukwe yebtä abko nieta krörö Ngöbö Kukweibtä:

Ban kä käinbti kä mana bini kwetadre nie, *Exodo 6.14*
abko Ngöbö Kukwei kätä niere. ¿Ye kwrere makwe nuendre arato ya? nieba kwetre Jesuye.

³² Angwane Jesukwe nieba ietre:

Ti bike kukwe era erere niere munye. Moisékwe ban kä käinbti biani ñakare kwetadre munye, akwa Ngöbö ara käkwe biani Moisés köböire. Akwa mtare ti Rün kätä ban era metre kä käinbti bien mun kräke,

³³ ñöbtä ñan angwane ban era metre bianta Ngöbökwä ni jökrä kräke, ye abko ni kä käinbti jatani kä nebtä abko tä mun mike nüne kärekäre, ye abra ban era metre, nieba kwe mda ietre.

³⁴ Abtä nieba kwetre mda Jesuye:

Dänkien, makwe ban ye bian käre köbö kwatirekwatire nunye, nieba kwetre ie.

³⁵ Angwane Jesukwe nieba ietre:

Ti abko ban kätä ni mike nüne kärekäre Ngöböbe. Nire nire tä kite tie amne tä tödeke tibti, ni ye ñan rabadreta mröi jire chi mda. Erere arato, nire nire kätä tödeke tibti abko ie tomna ñan rabadre jire chi mda.

³⁶ Akwa ye abko tikwe kukwe niebarera munye, erere ti bike niereta munye abko krörö: ti tuata munkwe, akwa mun ñan tö tödekai tibti.

37 Akwa nire nire bianta tie ti Rünkwe, ye abko tä kite tie tödekakäre tibti amne, nire nire tä kite tie, ye abko tita ngibiare kuin jakrä amne tita juentarita ñakare jire chi mento.

38 Ye abko ñan ti kä käinbti jatani kä nebtä kukwe nuenkäre ja töi jakwebti, akwa ti Rün käkwe ti juani, ye abko tö dreye abko erere ti jatani mike täte.

39 Amne ti Rün käkwe ti juani abko käkwe nire nire biandre tie, ye abko ñan riadrete jire iti tikän amne kä mrä angwane tikwe mikadreta nire nünakäre kärekäre Ngöböbe abko ie ti Rün tö,

40 ñobtä ñan angwane nire nire käkwe ti Ngöbö Odei mikadre ñäräre kuin amne tödekadre tibti kwe abko käkwe nünandi kärekäre amne, köbö mrä angwane tikwe mikadita nire abko ie ti Rün tö abko erere tita nuene, nieba Jesukwe.

41 Ti abko ban kä käinbti jatani kä nebtä, nieba Jesukwe, yebtä abko nitre israelita ji dokwäte rikaba ñäke jökrä Jesu rüere mda,

42 käkwe nieba krörö:

¿Jesu noko abko ñan José ngobo ya? Niara rün amne meye gare kuin nie. ¿Se ñobtä nämane kä käinbti abko jatani kä nebtä nibi niere mtare se! rababa niere Jesu rüere.

43 Abtä Jesukwe nieba mda ietre:

Kwekbe munkwe. Munkwe ñan ñäkä kore ti rüere.

44 Ti Rün käkwe ti juani, ye ñan jatadre ni ngwena tie angwane, ni ñan jatadre jire iti ja töi jenbti tie, akwa ni ye tä kite tie abko tikwe mikadita nire nünakäre kärekäre Ngöböbe köbö mrä angwane.

45 Ye mden kisete, nitre Ngöbö kukwei niekä kira käkwe tärä tikani btä nieta krörö:

Ngöbökwé ni jökrä töi tikadi,

Isaías 54.13

nieta Ngöbö Kukweibtä. Ne aisete nire nire tä ti Rün kukwei nuen amne ti Rün käkwe töi tikadre, ye abko tä kite tie.

46 Ye abko, ni ñakare jire iti kä nebtä käkwe ti Rün tuani, akwa ti jatani Ngöbökri ne aibe käkwe ti Rün tuani.

47 Ne aisete, ti bike kukwe era erere niere munye: Nire nire käkwe tödekadre tibti ye abko käkwe nünandi kärekäre Ngöböbe.

48 Ti abko ban käta ni mike nüne kärekäre.

49 Mun mräkä kirakira käkwe mana kwetani kä kaibete, akwa ye nämane ni mike nüne ñakare kärekäre, aisete niaratre krütani jökrä.

50-51 Akwa ti abko ban kä käinbti jatani kä nebtä ara tä nete amne nire nire käkwe ban ne kwetadre abko ñan krütadre kärekäre, akwa nünandi kärekäre kwe. Akwa ban biandi tikwe kwetadre, ye abko ti ngätä tikwe ne biandi tikwe. Angwane ni jökrä rabadre nünenta kärekäre, abkokäre tikwe ja ngätä ne ara jire biandi müre ketadre.

52 Yebtä abko, nitre israelita ji dokwäte rikaba ñäke jae kwärikwäri Jesu rüere, käkwe nieba:

¿Ni se käkwe ja ngätä biandre kwetadre ño nie amarebti nibi ñäke kore se? rababa niere.

53 Abtä Jesukwe nieba mda ietre:

Ti bike kukwe era erere niere munye, btä ti bike kukwe bä mike krörö munye: Nire nire tä kite tie, ye abko tä ti ngätä kwete kwrere amne nire nire tä tödeke tibti, ye abko tä ti däre ñaen kwrere. Angwane ti Ni Kä Nebtä Ngobo ye munkwe ñan ngätä kwetadre amne munkwe ñan däre ñadre angwane, munkwe ñan nünandre kärekäre Ngöböbe.

54 Ne aisete, nire nire käkwe ti ngätä kwetadre amne ti däre ñadre kwe kore, ye abko käkwe nünandi kärekäre Ngöböbe angwane, tikwe mikadita nire köbö mrä näire,

⁵⁵ ñobtä ñan angwane ti ngätä abko mrö era metre amne ti däreie abko tomna era metre.

⁵⁶ Ne aiseite, nire nire jatadre tie, käkwe ti ngätä kwetadre amne nire nire käkwe tödekadre tibti, käkwe ti däreie ñadre, ni ye abko käkwe nünandi ketetibe tibe amne tikwe nünandi ketetibe ben arato.

⁵⁷ Ti Rün käkwe ti juani, ye tä nüne amne niara köböire tita nüne, ye kwrere arato nire nire käkwe ti ngätä kwetadre mrö kwrere, ni ye abko käkwe nünandi kärekäre ti köböire.

⁵⁸ Ti ngätä ne abko ban kä käinbti jatani kä nebtä. Yebtä tita blite amne kukwe bä mike. Ban ne abko ñakare mana kwetani mun mräkä kirakirakwe ye kwrere, ñobtä ñan angwane niaratre käkwe mana kwetani, akwa krütani jökrä. Akwa ban btä tita blite, ye abko nire nire käkwe kwetadre ye abko tödeka tibti abko tita niere angwane, nünandi kärekäre kwe Ngöböbe. Abko kore se, nieba Jesukwe.

⁵⁹ Kukwe ye abko Jesukwe diriba jökrä sinagoge juta Capernaümte.

Ni kwati nänkä Jesube rikaba Jesubtä mento

⁶⁰ Jesukwe diriba kore, ye ni kwati nänkä ben käkwe kukwe nuaba angwane, nieba kwetre:

¿Ni se käkwe blitaniri se abko tare krübäte ni kräke, se nirekwe niara kukwei mikadre täte se? rikaba niere jae kwärikwäri.

⁶¹ Niaratre rababa blite kore Jesu rüere, ye gaba Jesukwe angwane, nieba mda kwe ietre:

¿Tikwe blitaniri ye nibi mate tare munbtä ya?

¿Ti Ni Kä Nebtä Ngobo nämane nüne käne, kanti rikadreta kä käinbti mun okwäbti, ye ngwane munkwe töbikadre ño btä?

⁶³ Ngöbö Üai käta ni mike nüne kärekäre Ngöböbe amne, jändrän jökrä kä nebtä ni ngätä kwrere, ye abko ütiäte ñakare, ñobtä ñan angwane ñan raba ni mike nüne kärekäre Ngöböbe. Ye abko, kukwe btä tita blite Ngöbö Üai köböire amne kukwe nini tikwe, ye munkwe mikadre era jae, käkwe tödekadre tibti angwane, munkwe nünandi kärekäre Ngöböbe.

⁶⁴ Akwa mun ruäre tä nete abko ñan tö tödekai tibti, aiseite mun ñan tö ti kukwei mikai era. Abko kore se, nieba Jesukwe ietre.

Jesu abko käkwe ñäkäba kore, ñobtä ñan angwane nire nire käkwe ñan tödekadre bti, ye nämänena gare käne ie. Erere arato, ni iti käkwe niara kitadi ngise rüeye, ye nämänena gare käne ie, aiseite ñäkäba kore kwe.

⁶⁵ Yebti Jesukwe nieba mda ietre:

Mun töi kore, ye mden kisete tikwe nini krörö: Ti Rün käkwe ñan ni biandre tie, ye ngwane ni ñan jatadre jire iti tie ja töi jakwebti, tikwe nini munye, nieba Jesukwe.

⁶⁶ Ye ngwane mentokwäre ni kwati nämä näin Jesu jiebti käkwe kä mikakaba btä amne ñan rababa dikekä mda ben.

⁶⁷ Angwane nun ja töitikaka ni jätäbti nibu, ie Jesukwe nieba:

¿Mun tö nibi näinta mento tibtä arato ya? nieba kwe nunye.

⁶⁸⁻⁶⁹ Angwane Simón Pedro käkwe nieba:

Ti Dänkien, ma kukwei abko kukwe ni mikakrä nire kärekäre amne, ma abko Ni Deme Ngöböke ye nena gare nunye amne nunkwe mikanina era jae. ¿Se abko nun rikadre nireye mda se? nieba kwe Jesuye.

⁷⁰ Abtä Jesukwe nieba mda ie:

Mun ni jätäbti nibu käkwe ja töitikadre tibe, abkokäre tikwe mun dianinkä, akwa mun iti abko diablu kwrere jire, nieba kwe nunye.

⁷¹ Jesukwe ñākābare kore ye abko Simón Iscariote ngobo kā Judas nāma ja tōitike siba Jesube abko kākwe Jesu kitadi ngise rūeye, abkobtä nieba kore kwe. Akwa Judas abko ni ja tōitikaka Jesube arato nun ni jätābti nibu ngätāite.

7

Jesu nikani bieta Ju Bābtä

¹ Yebti Jesu nāma dikekā kwārākwārā dirire kā Galileate. Niara ñan tō rababa rikaita nebe kā Judeate, ñobtä ñan angwane nitre israelita ji dokwāte nāma ngibiare yete müre ketare.

² Ye ngwane abko, bieta nitre israelita kādianta Ju Bākrā jatabare nūke ja ken.

³ Abtä Jesu etbakantre kākwe nieba ie:

Mata sribi kri ñan tuabare nuene nete, ye nitre nānkā ma jiebti tā nūne kā Judeate ye kākwe tuadre, abkokāre nān nebe bietabtä Judeate. Akwa ma ñan raba Galileate nete,

⁴ ñobtä ñan angwane ni rabadre ütiāte ni mda mda ngätāite, ie ni tōta nebe, ye abko ñan nita nebe jändrän nuene kaibe tiebe, aiseite mata sribi kri ñan tuabare nuene Galilea nete, ye ma rika nuene ni jōkrā ngwārekri Jerusalén arato, nieba kwetre Jesuye.

⁵ (Jesu etbakantre abko ñan nāmane tōdeke bti, aiseite ñākābare kore kwetre ie.)

⁶ Akwa Jesukwe nieba mda ietre:

Kā kitani ti kāne erere ngāmi nūke tie, akwa mun abko krāke kōbö jōkrā kuin nānkārietabtä Jerusalén.

⁷ Ni mda mda kākwe ñan bātā ngwandre munbtä, ñobtä ñan angwane mun tōi ja kwrere niaratrebe. Akwa ti abko btä bātā ngwianta kwetre, ñobtä ñan angwane niaratre tā kukwe nuene kāmekāme Ngōbö rūere, ye abko kāme tita niere metre ietre, abtä mātā tibtä, aiseite ti ñan rikadre.

⁸ Akwa mun abko rüe ñakare, aiseite mun rika bietabtä amne ti abko kā kitani ti kāne Ngōbökwē abko ngāmi nūke, aiseite ti ñan rikadre bieta yebtä. Abko kore se, nieba kwe etbakantreye.

⁹ Jesukwe nieba kore etbakantreye, bti niara rababa kā Galileate yete

¹⁰ angwane, etbakantre rikaba jōkrā bietabtä. Yebti Jesu rikaba kōre bietabtä arato, akwa rikaba kā bube tiebe, ñan rikaba ni jōkrā ngwārekri.

¹¹ Angwane Jesu ngāmi nūke Jerusalén bietabtä, kānenkri nitre israelita ji dokwāte abko rababa Jesu kānentari kisere nekwāre, sekwāre bieta yete, kā rababa niere:

¿Ni ngututu ngwarbe ye tā mdente ruen? rababa niere.

¹² Akwa ni nāma kwati bietabtä, ye rababa blite tiebetiebe jōkrā Jesubtä. Ni ruāre rababa niere:

Ni ye abra moto kuin, rababa niere.

Akwa ni ruāre abko rababa niere:

Ñakare. Ni ye ñakare kuin amne tā nāin ni ngōkö jirekābe, rababa niere tiebe Jesubtä.

¹³ Akwa ni jōkrā, btä nitre israelita ji dokwāte ye jürā rababa, aiseite rababa blite tiebetiebe jabe kwārikwāri amne ñan rababa blite ja ngwārekri jōkrā Jesubtä.

Jesukwe diribare bieta nāire

¹⁴ Yebti bieta otōbu ta angwane, ju blitakrā Ngōböbe ye bāre Jesu rikaba amne rikaba dirire.

¹⁵ Angwane nitre israelita ji dokwāte tōi ñan rababa krūtare kukweibtä, kā rababa niere:

¿Ni noko jananbare ja tötike ñakare diriká krikri be, se ño kánti abko Ngöbö Kukwei gare krübäte dikaro ie se? rababa niere Jesubtä.

¹⁶ Abtä Jesukwe nieba ietre:

Tita kukwe dirire, ye abko ñakare tikwe, akwa ni ti juanka abko kukwei dirita tikwe.

¹⁷ Ne aisete Ngöbö ti juanka tö dreye, ye erere nire nire tä biare mikakäre täte, ni ye abko ie ti kukwei rükadi gare metre angwane, tita kukwe dirire, ye Ngöbökre ya o tita kukwe dirire ja tói jenbti au abko rükadi gare ie.

¹⁸ Ye abko, nire nire tö ja mikai ütiäte abko káta blite ja tóibti au aibe, akwa nire nire tä sribire ni niara juanka mikakäre ütiäte, ni ye abko tä kukwe era erere niere amne ñan tä kukwe ngwarbe niere jire. Ye erere tita dirire.

¹⁹ Moisés abko kákwe Ngöbö kukwei biani nuendre munye ye abko era ñan ñan. Akwa ni ñakare jire iti mun ngätáite káta kukwe ye mike täte metre. ¿Ye ñobtä mun tö ti müre ketai? nieba Jesukwe ietre.

²⁰ Abtä nitre náma kwati yete ye kákwe nieba mda:

¿Nire tö nibi ma müre ketai amarebti mata ñáke kore ye? ¡Ye ñan úai káme tä mabtä, kisete mata ñáke kore ya! nieba kwetre Jesuye.

²¹ Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Tikwe sribi kri ñan tuabare nuenba kákwe ni mikabata quinta batibe köbö jadükakrä náire, abtä mun ñan tói rababa krütare amne mun rababa romon tikrä.

²² Akwa ja ñäräkrä mikadre ja kwatabtä abko Moisékwe nuemna munye, aisete Moisés kukwei mikakäre täte, munta ni ñäräkrä mike kwatabtä köbö jadükakrä náire. Ye abko ñan Moisékwe nuemna kena, akwa Ngöbökre nuemna kena nitre israelita mräkä kánekáneye, yebti Moisékwe nuemnanta munye.

²³ Mun ñan töta nebe Moisés kukwei kitai temen, aisete ngábákre tä dárere abti ñäräkrä mikadre kwatabtä niebare Moisékwe amne, köbö kwáirare ye tä núke köbö jadükakrä náire akwa, munta ngábákre ñäräkrä mike kwatabtä, ye abko sribi, akwa munta nuene. ¿Ye ñobtä abko tikwe ni bren mikaninta kuin täte jökrä köbö jadükakräte abko btä mun romon tikrä?

²⁴ Mun tö raba kukwe úkaite tikrä angwane, kukwe ño ño nuenta tikwe erere tuen ño munye, abtä munta ti kite ngise ngwarbe. Ye abko munkwe ñan nuendre jire chi mda, akwa kukwe era metrebti munkwe kukwe úkadrete. Abko kore se, nieba Jesukwe nitre israelita ji dokwáteye.

¿Jesu abko Ni Dianinká Ngöbökre ya?

²⁵ Angwane nitre israelita ruäre núnanka Jerusalén rababa niere jae kwárikwári:

²⁵ Ñan ni se kánántarita nitre ji dokwátekwe müre ketadre yera,

²⁶ amarebti tuen dirire ni jökrä ngwárekri sete se, akwa nitre ji dokwáte ñan nebe ñáke jire chi ie! ¿Ni se abko Ni Dianinká Ngöbökre ara juani Ngöbökre abko nibira era nitre ji dokwátekra ya ño amarebti ñan nebe ñáke ie se?

²⁷ Ni se jatani mdenkri garera nie, akwa Ni Dianinká Ngöbökre jatadi angwane, jatadi mdenkri ñan rabadi gare nie, aisete ni se abko ñakare Ni Dianinká Ngöbökre ruen munye, rababa niere Jesubtä.

²⁸ Jesu náma dirire ju blitakrä Ngöböbe kántita angwane, nitre kukwei jaraba kore ie angwane, Jesukwe ñákába ja dibti, kákwe nieba:

Ti gare kuin munye bkáná amne, ti jatani mdenkri, ye gare kuin jökrä munye, munta nútüre ñan ñan. Akwa ñan ti jatani ja tói jenbti amne Ngöbökre ti juani era metre. Niara gare ñakare munye,

²⁹ akwa ti abko jatani niarakri amne ti juani kwe, aisete niara gare tie. Abko kore se, nieba Jesukwe.

³⁰ Yebtä ni ruäre tö rababa Jesu kain ngite, akwa niara müre ketadre abko kai ngämi nüke, aisete nitre ye käkwe ñan kise mikaba jire chi btä.

³¹ Akwa ye ngwane abko, ni kwati käkwe tödekaba Jesubti abko rababa niere:

Ni Dianinkä Ngöbökwe rükadre angwane, sribi kri ñan tuabare abko ñan nuendi bäri kuin kwe ni se ngwä, raba ruen nunye, rababa niere Jesubtä.

³² Nitre tödekaka Jesubti rababa blite tiebe kore, ye kukwei jarabare nitre bariseoye. Abtä nitre bariseo btä nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre käkwe guardia ju blitakrä Ngöböbe ngibiabtikä juanba Jesu kaen ngite.

³³ Angwane Jesukwe nieba mda:

Tikwe nünandi bä jötrö mda mun ngätäite nete. Yebti ni ti juanka, kanti ti näinta.

³⁴ Angwane mun rabadi ti känentari kisere, akwa ti ñan kwandretari munye, ñobtä ñan angwane ti tädi, ye kanti mun ñan rabadre, nieba Jesukwe ietre.

³⁵ Yebtä abko, nitre israelita ji dokwäte rababa niere jae kwärikwäri:

¿Ni se abko näin mdente amarebti ñan kwandretari nie, tä niere se? ¿Nitre israelita tä nüne juta jenenante kwäräkwärä nitre ñakare israelitare ngätäite, kanti näin ya ño ruen? o ¿Nitre ñakare israelitare, ie näin dirire ya? Dre nuendi metre kwe ruen

³⁶ amarebti nini krörö kwe nie: Mun rabadi ti känentari kisere, akwa ti ñan kwandretari munye, ñobtä ñan angwane ti tädi, ye kanti mun ñan rabadre niken, nini kwe nie, ¿se abko dre nini kore kwe se? rababa niere Jesubtä.

Jesukwe Ngöbö Üai bä mikani ñö nire kwrere

³⁷ Yebti bieta Ju Bä köböi mrä abko köbö bäri ütiäte, ye näire Jesu rababa nünaninkä krö ju blitakrä Ngöböbe kántita angwane, ñäkäba jume ja dibti kwe, käkwe nieba mda:

Mun mden ie tomna nibi angwane, mun jakwe tomna ñaen tie amne,

³⁸ nire nire käkwe tödekadre tibti abko btä ñö nire rabadi neen käre, nieta Ngöbö Kukweibtä ye kwrere, nieba Jesukwe.

³⁹ Jesukwe blitaba kore angwane abko Ngöbö Üai bä mikaba ñö nire kwrere kwe. Akwa blitaba kwe angwane, Ngöbö Üai ngämi nüke nitre tödekaka Jesubti yebtä, ñobtä ñan angwane Jesu ngämi nikenta kä käinbti, kanti Ngöbökwe Jesu mikani ütiäte kri. (Akwa Ngöbökwe Jesu mikani ütiäte kri, yebti abko Jesukwe Ngöbö Üai juani nüne nitre ja töitikaka Jesubti yebtä.)

⁴⁰ Jesukwe blitaba ye abko nitre näma yete, ye ngätäite ni ruäre käkwe Jesu kukwei nuaba angwane, rababa niere:

Ni Ngöbö kukwei niekä rükadre niebare Moisékwe ara tä nete ñan ñan, rababa niere.

⁴¹ Akwa ni mda mda abko rababa niere:

Era metre Ni Dianinkä Ngöbökwe ara noko, rababa niere.

Akwa ni mda abko rababa niere:

Ni noko abko Galileabo, aisete niara abko ñan Ni Dianinkä Ngöbökwe, ñobtä ñan angwane Ni Dianinkä Ngöbökwe abko ñan jatadre nitre Galileabokri.

⁴² Ye abko, Ni Dianinkä Ngöbökwe jatadi jrei David tukwe mräkäcri amne David abko därebare juta Belénte, ye arabe kanti Ni Dianinkä Ngöbökwe jatadi arato abko nieta kore Ngöbö Kukweibtä, nieba ni ruärekwä.

⁴³ Yebtä abko ni jökrä töi rababa bä jene jene Jesubtä.

⁴⁴ Ni ruäre abko tö rababa rikai Jesu ngwena ngite, akwa nuenba ñakare kwetre.

⁴⁵ Ye mden kisete, guardiatre juani Jesu kaen ngite, ye rikabata kise tökare nebeta bariseotre ye kánti amne nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre ye kánti angwane, niaratre kákwe niebare guardiatre yeye:

Nunkwe ni kamna ngite, ¿ye ñobtä mun ñan ki ngwena? nieba kore kwetre guardiaye.

⁴⁶ Abtä guardiatre kákwe niebare mda ietre:

¡Ni blite nuäre nuäre ni ye kwrere nunkwe ñan tuabare jire abko erere ni ye tä blite! Abtä nun ñan ki ngwena, niebare kwetre.

⁴⁷ Angwane nitre bariseo ye kákwe niebare mda guardiatreye:

¿Munkwe ja ngökamna kwäräbe ie arato ñan ñan? niebare kwetre ietre.

⁴⁸ ¿Nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre amne nitre bariseo tarä iti kätä tödeke ni yebti mun okwäbti ya? ¡Ñakare jire!

⁴⁹ Nitre se kätä niara mike ütiäte, ie Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye gare ñakare jire chi ye abko btä Ngöböta ngürün mike, ye namanintre niere guardiatreye.

⁵⁰ Abtä bati ni bariseo kädian nämane Nicodemo jananbare blite deo Jesube ye kákwe nieba:

⁵¹ Kukweta ükaninte ni ngätäite kätä niere krörö: Ni iti kákwe dre nuenbare abtä kitadre ngite, ye niara ngämi blite au jakrä, ni ñan raba kite ngite abko tä ükaninte kore, nieba Nicodemokwe.

⁵² Abtä niaratre kákwe nieba romone Nicodemoye mda:

¿Ma abko ni ngututu käme Galileabo arato ya? Ngöbö Kukwei kätä dre niere, yebtä makwe ja töitika angwane, ni Galileabo ñakare jire iti Ngöbö kukwei niekä abko rükadi gare mae, nieba kwetre Nicodemoye.

Meri iti kákwe ja mikani ngite tiebe

⁵³ [Yebti ni jökrä rikabata ja gwiriete.

8

¹ Akwa Jesu abko rikaba Ngitio Olibobti.

² Yebti jändrinane dekä angwane, ju blitakrä Ngöböbe ye kántita Jesu rikabata angwane, ni kwati jataba nüke niara ken kukwei nuakäre angwane, niara rababa tákänintbe temen, kä rikaba dirire ietre.

³ Ye btäräbe Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre amne nitre bariseo rükaba meri ngwena iti Jesu kánti. Meri ye abko nämane ja mike gure kaibe gore abko kwani ietre abko rükaba ngwena. Meri ye abko mikaba nünaninkä kwetre ni jökrä ngwärecri Jesu kánti.

⁴ Angwane nieba kwetre ie:

Dirikä, meri ne tä ja mike gure kaibe gore akwa, kuni jabtä nunye abko nun ki ngwena mae nete.

⁵ Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye, yebtä Moisékwe meri ne kwrere kämikamna jäbti. ¿Akwa ma abko kätä dre niere meri kore btä? nieba kwetre Jesuye.

⁶ Niaratre abko rababa kukwe ngwentari kore ie ja gakäre ben, ñobtä ñan angwane Jesukwe ñäkädre blo, yebtä abko kukwe käme kwandre ietre kitakrä ngise abkokäre. Akwa Jesu abko rababa nünaninkä krö, bti rababa tákänintbe ngürebti, kä rikaba tarä tike kisebti dobrobtä temen.

⁷ Akwa nitre ye rababa kukwe ngwentari janknu Jesuye meri yebtä. Abtä Jesukwe niaratre mikaba ñäräre ja käne, kákwe nieba ietre:

Mun mden mden ja mike ngite ñakare jire chi Ngöbö rüere abko kákwe meri ye tákä käne jäbti, nieba Jesukwe ietre.

⁸ Yebti Jesu rababata tākānintbe ngürebti, rikaba tärä tiketa dobrobtä temen nitre ye okwäbti.

⁹ Akwa Jesukwe ñākāba kore ietre, yebtä abko niaratre rikaba kā mīkekā itire itire ja tärītāri, akwa nitre bāri unbre unbre ara jire kākwe kā mikakaba kāne, bti ni bāri bati bati rikabata mento mrā. Jesu abko rababa kaibe meri yebe.

¹⁰ Niara naninkrō krō, bti meri ye mikaba ñāräre ja kāne kwe, kākwe nieba ie:

¿Nitre ma kitaka ngise abko ame jōkrā nete? ¿Ni ñākare jire iti kākwe ma kiti ngite ñan ñan? nieba Jesukwe ie.

¹¹ Angwane meri ye kākwe nieba mda ie:

Ni ñākare jire iti kākwe ti kiti ngite se abko, nieba kwe Jesuye.

Angwane Jesukwe nieba mda ie:

Tikwe ñan ma kitadre ngite arato, aiseite nānta. Akwa mtare mentokwäre makwe ñan ja mika ngite janknu mda. Abko kore se, nieba kwe meri ye.]*

Jesu abko ñotra ni jōkrā krāke

¹² Yebti Jesukwe nieba mda ni kwati nāma ye ye ye:

Ti abko ñotra ni jōkrā krāke. Nire nire jatadre ti jiebti abko kwe ñotra trā rabadi die mikakāre amne ñan nūnandi jire chi mda kā ikote kwe, nieba kwe.

¹³ Yebtä abko, nitre bariseo kākwe nieba mda Jesuye:

Mata nete kāta blite au jakrā, aiseite ma kukwei ye abko tuen ñākare metre, nieba kwetre ie.

¹⁴ Abtä Jesukwe nieba mda ietre:

Tita blite au jakrā akwa, ti abko kukwei ütiäte amne metre, ñobtä ñan angwane ti mdente jatani, ye gare kuin tie. Erere arato, ti nānta mdente gare kuin tie, akwa mun abko ie gare ñākare jire chi.

¹⁵ Nitre kā nebtä tä kukwe ükete ño ni kitakāre ngite, ye kwrere munta kukwe ükete tikrā, akwa ti abko tä kukwe ükete ñākare ni kitakāre ngite.

¹⁶ Akwa nane tikwe kukwe ükarete ni kitakāre ngite, ye ngwane tikwe kukwe ükadrete era metre, ñobtä ñan angwane ñan tita kukwe ükete kaibe ja tōi jenbti, akwa ti Rün kākwe ti juani abko kāta kukwe ükete ti ben gwaire, aiseite tita kukwe ükete kuin metre.

¹⁷ Angwane Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye mun krāke, btā nieta krörō: Ni nibu kākwe blitadre ja kwrere ni kitani ngise rüere, ye ngwane niaratre nibu kukwei rabadre ütiäte abko nieta.

¹⁸ Ye abko tä dbe, aiseite ti ara jire tä blite au jakrā amne ti Rün kākwe ti juani abko tä blite tikrā arato, nieba Jesukwe.

¹⁹ Abtä nitre bariseo kākwe nieba mda Jesuye:

¿Ma rün abko tä mdente? nieba kwetre ie.

Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Ti abko nire gare ñākare metre munye amne ti Rün gare ñākare munye arato. Ti abko nire rükadre gare munye angwane, ti Rün rükadre gare munye arato. Abko kore se, nieba kwe ietre.

²⁰ Jesukwe ñākāba kore angwane abko nāma dirire ju blitakrā Ngöböbe ye bäre. Jesu nāma dirire, ye kāntita abko kaja nāma abko te ngwian kita nāmane Ngöbökrā, kānti Jesu nāma, kākwe kukwe diriba kore. Akwa Ngöböke kā kitani angwane Jesu müre ketadre, ye ngāmi nūke ie, aiseite ñan kaba ngite kwetre müre ketakāre.

²¹ Bti Jesukwe niebata mda ietre:

* **8:11** Kukweta tikani corcheta ngätäite abko ñan tä tikani manuscrito bāri kuinquin btā.

Ti bike nikenta amne mun abko rabadi ti känentari kisere, akwa mun ngite ye ben gwaire mun krütadre jökrä. Ti näin mdente, ye kánti mun ñan raba neme jire ti kánti, nieba kwe nitre bariseoye.

²² Angwane nitre israelita ji dokwäte rababa niere jae kwärikwäri:

¿Niara tö kite ja müre ketai au ya ño amarebti, ti bike niken ye kánti mun ñan raba, nini kwe ye? rababa niere jae kwärikwäri.

²³ Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Mun abko tä nüne kä temen nebtä, akwa ti abko kä käinbti sete jatani; mun abko tä nüne Ngöbö rüere, akwa ti abko rüre ñakare Ngöbö rüere.

²⁴ Ye mden kisete, kukwe kämekäme munta nuene Ngöbö rüere, yebtä mun krütadi. Ti abko ni ño tita niere munye, ye munkwe ñan mikadre era jae angwane, mun krütadi angwane, mun rabadi ngite Ngöböye kärekäre, tikwe nini munye ye kwrere, nieba Jesukwe ietre.

²⁵ Angwane niaratre käkwe nieba mda ie:

¿Ma abko nire? nieba kwetwe Jesuye.

Jesukwe nieba mda ietre:

Ti jataba nüke angwane, ti abko nire tikwe nieba käne munye abti kä nüke mtare.

²⁶ Ye abko, kukwe tärä kabre abko tikwe kädriedre munbe. Erere arato, kukwe tärä kabre abko tikwe ükarete munkrä, akwa ni ti juanka käta kukwe era erere niere abko tita kukwe nuen, ye erere tita niere nitre nünanka Ngöbö rüere ie, nieba Jesukwe.

²⁷ Akwa Jesukwe blitaba ni niara juanka yebtä angwane abko näma blite Rün kwebtä abko ñan rükaba gare ietre.

²⁸ Abtä Jesukwe nieba mda ietre:

Munkwe Ni Kä Nebtä Ngobo ne kadikä krusobtä käin angwane, ti abko ni ño tita niere munye, ye abko rükadi gare tibtä munye. Erere arato, tita jändrän nuene ñakare ja töi jenbti, akwa ti Rün käkwe dre diribare tie, ye erere tita nuene abko rükadi gare tibtä munye.

²⁹ Ni ti juanka ye abko tä tibe amne ti Rün tä ti mikete ñakare kaibe, ñobtä ñan angwane dre tuen kuin ie abko erere tita nuene, kä mikakäre nuäre btä, aisete ñan tä ti mikete kaibe. Abko kore se, nieba Jesukwe ietre.

³⁰ Jesukwe blitaba kore angwane, ni kwati käkwe tödekaba bti.

Nitre israelita abko Abraham mräkä tä nüture jabtä

³¹ Yebti nitre israelita käkwe tödekaba Jesubti, ye ie Jesukwe nieba mda:

Munkwe nünandikä kärekäre ti kukweibtä ne ngwane, mun rabadi ja töitikaka era metre tibe.

³² Ye ngwane, kukwe era metre Ngöböbtä rükadi gare munye amne kukwe era yebti mun rabadi tikaninte, nieba Jesukwe ietre.

³³ Abtä nieba mda kwetwe Jesuye:

Nun därebare Abraham mräkäri amne ni mda mda nebe ñakare nun dänkiene. ¿Se ñobtä abko mun rabadreta tikaninte, mata niere se? nieba kwetwe Jesuye.

³⁴ Jesukwe nieba mda ietre:

Ti bike kukwe era erere niere munye: Nire nire käta kukwe kämekäme nuene Ngöbö rüere, ni ye abko kukwe kämekäme tä bkäne amne dänkiene, aisete niara abko ni klaborere kwrere kukwe kämekäme kräke.

³⁵ Ye abko, ni klaborere ye ñan raba nüne kärekäre gwi bkänkä mräkäbe, ñobtä ñan angwane bkänkä raba rürümoine ni mdaye. Akwa ni klaborere bkänkä, ye ngäbriänkä aibe käkwe nünandre kärekäre gwi rünbe.

³⁶ Ne aisete Ngöbö Odei käkwe mun tikadrete ne ngwane, mun rabadi tikaninte era metre.

³⁷ Mun därebare Abraham mräkäkri, ye garera tie, akwa mun tö ti müre ketai, ñobtä ñan angwane tita kukwe niere, ye mun ñan tö kain ngäbti.

³⁸ Tikwe dre dre tuaba ja okwä jenbti ti Rün kanti, ye erere btä tita blite. Ye kwrere arato, munkwe mun rün kukwei nuani blite ño, ye erere munta nuene arato, nieba Jesukwe ietre.

³⁹ Abtä nieba mda kwetre Jesuye:

¡Nun rün kira abko Abraham abko mräkäkri nun därebare! nieba kwetre Jesuye.

Akwa Jesu abko käkwe nieba mda ietre:

Mun däredre Abraham mräkäkri bkänä akräke niarakwe nünabare ño, ye erere munkwe nünandre arato.

⁴⁰ Akwa ye kwrere ñakare, aisete kukwe diribare tie Ngöbökwe abko erere tita niere era metre munye. Abtä mun tö ti müre ketai. Akwa Abraham abko rabadre nüne mtare angwane, niarakwe ñan kukwe kore nuendre jire chi abko erere mun tö nuein tibtä.

⁴¹ Ye abko, mun rün tä dre nuene, ye erere munta nuene arato, nieba Jesukwe ietre.

Abtä nieba kwetre Jesuye:

Ni ja mikaka gure bati bati abko kwe nun därebare ñakare amne nun rün abko era metre. Nun rün abko itibe abko Ngöbö, nieba kwetre Jesuye.

Diablu mräkä

⁴² Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Ngöbö mun Rün era metre bkänä akräke ti rabadre tare munkwe, ñobtä ñan angwane ti jatani Ngöbökre amne tita mun ngätäite nete. Ye ñan ti jatani ja töi jenbti akwa, Ngöbökre ti juani abkokanti tita nete.

⁴³ Akwa mun abko ñan tö ti kukwei kain ngäbti, aisete tita blite abko ñan tä nuke gare munye.

⁴⁴ Ye abko, mun rün era metre munkwe abko diablu amne niara tä mun bkäne, aisete mun abko niara kwrere amne niara töta nebe dreye, ye erere mun tö nuein. Kena abti kä nuke mtare, diablu abko ni kämikaka amne niara ñan tä kukwe era metre niere jire chi bati. Tä blite angwane, kukwe era nieta ñakare jire kwe, angwane tä blite nierare, ñobtä ñan angwane niara abko ni ngökaka amne käne kira niarakwe kukwe niebare ngwarbe.

⁴⁵ Mun abko mun rün diablu kwrere käta kukwe ngwarbe tarere, aisete ti abko käta kukwe era erere niere munye angwane, mun ñan tö ti kukwei mikai era.

⁴⁶ Ti kukwe käme nuene ñakare Ngöbö rüere, aisete ni ñakare jire mun ngätäite nete kä raba ti kite ngise kukwe kämenbtä, aisete tita kukwe era erere niere munye, ¿se ñobtä abko mun ñan tö ti kukwei mikai era?

⁴⁷ Akwa nire nire era metre Ngöbökre abko tä Ngöbö kukwei kaen ngäbti, akwa mun abko ñakare era metre Ngöbökre, aisete mun ñan tö ti kukwei kain ngäbti. Abko kore se, nieba Jesukwe nitre israelitaye.

Ja bäri kri Abrahamkrä niebare Jesukwe

⁴⁸ Yebtä abko nitre israelita käkwe nieba mda Jesuye:

Ma abko ni ngututu Samariabo amne üai käme tä mabtä, nunta niere ye abko era bkänä ñan ñan, nieba kwetre.

⁴⁹ Abtä Jesukwe nieba mda ietre:

Üai käme ñakare jire tibtä, akwa tita ti Rün mike ütiäte jae amne mun abko käta ti mike ngwarbe jae.

⁵⁰ Ñan munkwe ti mikadre ütiäte abko känänta au tikwe jakrä, akwa ni tarä iti abko tä ti mike ütiäte amne niara abko kukwe ükatekä ni jökrä kräke.

51 Ti bike kukwe era erere niere munye: Nire nire kākwe ti kukwei mikadre tāte abko ñan krütadi, nieba Jesukwe.

52 Angwane nitre israelita ji dokwäte kākwe nieba mda ie:

Mtare üai káme tä mabtä nunta niere, ye abko era nūra gare metre nunye mabtä, ñobtä ñan angwane Abraham amne nitre Ngöbö kukwei niekä kirakira krütani jökrä amarebti nire nire kākwe ti kukwe mikadre tāte abko ñan krütadi, mata niere ye.

53 ¿Ma abko bäri ütiäte nun mräkä Abrahamkrä ya? Ñakare jire raba ruen nunye, ñobtä ñan angwane Abraham krütani amne nitre Ngöbö kukwei niekä kirakira krütani jökrä. ¿Ma abko nire amarebti ja nibi ruen bäri mae niaratrekrä ye? nieba romone kwetre Jesuye.

54 Jesu kākwe nieba mda ietre:

Tikwe bikadre kri ja mikakäre ütiäte au, ye ngwane tikwe ja mikadre ütiäte ngwarbe, akwa ti Rün ara kätä ti mike ütiäte. Ti Rün ye mden abko Ngöbö munkwe munta niere, akwa mikata ñakare ütiäte munkwe.

55 Ngöbö ye abko gare ñakare munye, akwa ti abko ie niara gare kuin. Ne aisete niara gare ñakare tie, tikwe niedre, ye ngwane ti rabadre ni ngökaka mun kwrere arato, akwa niara gare kuin tie bkänä amne tita niara kukwei mike tāte.

56 Ti köböi mikani ye abko mun mräkä käne Abraham tö namani tuai, aisete namani töbike ti köböibtä angwane, kä namani juto btä. Yebti ti rükadre köbö ño te abko Abrahamkwe tuani angwane, kä namani nuäre krübäte btä, nieba Jesukwe.

57 Yebtä abko, nitre israelita kākwe nieba mda Jesuye:

¡Jo! Nin kä ngämi gre ketebu bti kwä jätä mae. ¿Ma ye abko kākwe Abraham tuani mata niere ya? nieba kwetre Jesuye.

58 Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Kukwe era erere ti bike niere munye: Abraham ngämi däreere, ye känenkri ti namanena nüne. Abko kore se, nieba kwe nitre israelita ji dokwäteye.

59 Abtä nitre israelita ye kākwe jä dianba kisete Jesu kāmikakäre, akwa nitre nämane yete, ye ngätäite Jesukwe ja rükanteba, bti ju blitakrä Ngöböbe bäre Jesu näma, ye kanti Jesukwe kä mikakaba tiebe amne rikabata mentokwäre.

9

Ni okwä kä drünente abko Jesukwe mikaninta quinta

1 Abti bati Jesu rikaba ji ngrabare angwane, ni näma iti jite btä Jesu okwä rababa. Ni ye abko okwä kä drünente. Niara abko därebare kore, aisete kä tuen ñakare ie abko näma jite.

2 Abtä nun ja töitikaka Jesube kākwe nieba ie:

¿Dirikä, ñobtä ni se därebare okwä kä drünente kore? ¿Niara meye amne rün kākwe ja mikani ngite Ngöbö rüere ya? o ¿Niara ara jire kākwe ja mikani ngite au Ngöbö rüere abtä därebare kore ya? nieba nunkwe Jesuye.

3 Angwane Jesukwe nieba mda nunye:

Ñan niara meye amne rün kākwe ja mikani ngite Ngöbö rüere, abtä därebare kore. Erere arato, ñan niarakwe ja mikani ngite abtä därebare kore. Akwa Ngöbö diebti sribi kri ñan tuabare rabadre bare, abkokäre niara därebare kore.

4-5 Tita kä nebtä mun ngätäite nete angwane, ti abko ñotra ni jökrä kräke, aisete tita mun ngätäite nete angwane, ni ti juanka ye kräke nikwe sribidre kä trä ngwenbti, ñobtä ñan angwane ti jirikadi munkän angwane, kä jatadi kä iko kwrere, ye näire ni ñan rabadre sribire jire chi mda, nieba Jesukwe.

⁶ Jesukwe blitaba kore, yehti tö rababa kukwe ye bä mikai, käkwe ni ye mikaba kuinta krörö: käli kitaba temen kwe, mritaba dobrobe kwe, bti dobro ye jüanteba ni ye okwäbtä kwe,

⁷ bti nieba kwe ie:

Nö okwä Siloé, ye te nän ja okwä bätete, nieba kwe ie.

(Siloé ye abko “juani” nieta kukwe hebreore.) Ye erere ni ie kä tuen ñakare ye rikaba, käkwe ja okwä bätäninte, bti nikaninta ja gwiriete angwane, kä namaninta tuenta ie.

⁸ Abtä nitre nünanka känimekänime niara kenta temen amne nitre kä nämane niara tuen ngwian kärere käre, ye namani niere jae kwärikwäri:

¿Ni noko nämane nebe tākänintbe jite ngwian kärere yera? rababa niere.

⁹ Angwane ni ruäre namanintre niere:

Niara ara se, namanintre niere.

Akwa ni mda mda abko namani niere:

Ñakare, akwa ni mda bäsi niara bä kwrere se, namanintre niere.

Akwa ni ye ara jire käkwe niebare:

Ti ne ara nämane ngwian kärere jite ye, niebare kwe.

¹⁰ Angwane ni mda mda käkwe niebare ie:

¿Ñö köböire kä nena tuen mae mtare? niebare kwetre ie.

¹¹ Niara käkwe niebare mda:

Ni kädekata Jesu ye käkwe dobro mriti, bti jünunte ti okwäbtä kwe amne nini krörö kwe tie: Nö okwä Siloé, ye kanti nän amne makwe ja okwä bätäte, nini kwe tie. Ye erere ti niki, käkwe ja okwä bätrite angwane, kä nibibe tuen tie, niebare kwe ietre.

¹² Angwane ni bariseo mda mda ye käkwe niebare mda ie:

¿Ni kädekata makwe ye abko tä mdente? niebare kwetre ie.

Niara käkwe niebare mda:

Niara tä mdente gare ñakare tie, niebare kwe ietre.

Nitre bariseokwe ñäkäbare Jesu rüere

¹³⁻¹⁴ Jesukwe dobro mritaba kälibe, bti ni okwä kä drüente ye okwäbtä jüanteba kwe angwane, kä rababa tuenta ie, ye abko Jesukwe nuenba köbö jadükakrä näire. Yehtä abko ni okwä kä drünente Jesukwe mikabata kuinta ye järikaba mda nitre bariseo ngwärecri.

¹⁵ Angwane ñö köböire namaninta kuinta niebare kwetre ie. Niara käkwe niebare ietre:

Dobro mriti kwe, jünunte ti okwäbtä kwe, bti tikwe ja okwä bätrite amne mtare kä nibi tuen tie, niebare kwe ietre.

¹⁶ Abtä nitre bariseo ruäre namani niere:

Ni sribi ye nuenkä abko ñan jatani Ngöböcri, ñobtä ñan angwane tä köbö jadükakrä mike ütiäte ñakare jae, namani niere.

Akwa bariseo ruäre abko namani niere:

¿Ni ngite Ngöbö rüere ñan rabadre sribi kri ñan tuabare nuene ni noko kwrere! namanintre niere.

Yehtä abko namanintre ja kwete kwärikwäri Jesubtä.

¹⁷ Bti ni okwä kä ikote ie kä namani tuen, ye ie niebareta mda kwetre:

¿Ni käkwe kä mikani tuenta mae, ni ye abko ni ñö nieta makwe? niebare kwetre ie.

Niara käkwe niebare mda:

Niara abko ni Ngöbö kukwei niekä tita niere, niebare kwe ietre.

¹⁸ Akwa ni ye abko därebare amne okwä kä drünente, aisetä kä tuen ñakare ie, akwa okwä namaninta kuinta, aisetä kä namani tuen ie, ye abko nitre israelita ji dokwäte ñan tö namani mikai era, abtä ni okwä kä drünente ye meye btä rün käräbare kwetre.

19 Ni ye meye btä rün nükani angwane, niebare kwetre ietre:

¿Ni ne abko, mun ngobo munkwe bkänä ya? ¿Erere arato, därebare angwane, kä tuen ñakare ie bkänä, munta niere ya? Ño köböire kä tuen ie mtare, ye niere nunye, niebare kwetre ietre.

20 Angwane ni ye meye amne rün käkwe niebare mda:

Niara abko nun ngobo munkwe bkänä. Erere arato, därebare angwane, kä tuen ñakare ie bkänä,

21 akwa ño köböire kä tuen ie mtare, ye abko gare ñakare nunye. Erere arato, nirekwe kä mikani tuenta ie, ye gare ñakare nunye, aisete munkwe ngwiantari niaraye. Niara abko nena ünän, aisete dre dre nakaninkä btä, ye niarakwe niedre au jakrä munye, niebare kwetre nitre israelita ji dokwäteye.

22 Ni ie kä tuen ñakare ye meye amne rün, btä nitre israelita ji dokwäte jürä namani, aisete nieba kore kwetre, ñobtä ñan angwane Jesu abko Ni Dianinkä Ngöbökwé, ye nirekwe niedre, ni ye abko kitadrekä sinagoga bäre mento abko nitre israelita ji dokwäte käkwe ükaninte kore, ye abko jürä namani ni ye meyebtä amne rünbtä.

23 Ne aisete niara meye amne rün käkwe niebare: Niara nena ünän, aisete kukwe nakaninkä ño ño btä, ye munkwe ngwiantari ie amne niarakwe niedi au munye, niebare kwetre.

24 Angwane ni okwä nämane kä ikote käne, ye nitre israelita ji dokwäte käkwe käräbaretä bobuta, bti niebare kwetre ie:

Ngöbö okwäbti kukwe era erere niere nunye, ñobtä ñan angwane Jesu ye abko ni ngututu kukwe kämekäme nuenkä Ngöbö rüere, ye gare kuin nunye, niebare kwetre ie.

25 Ni ye käkwe niebare mda:

Niara abko ni kukwe kämekäme nuenkä ya abko gare ñakare tie, akwa ti okwä nämane kä ikote amne niara köböire kä tuen kuin tie mtare. Ye aibe gare tie, niebare kwe ietre.

26 Abtä nitre israelita ji dokwäte käkwe niebare mda ie:

¿Dre nuenbare kwe mabtä? ¿Ño köböire kä mikani tuen kwe mae? niebare kwetre ie.

27 Abtä niarakwe niebare:

Kukwe gare tie, erere tikwe ninina jökrä munye, akwa munkwe ñan ti kukwei miri era. ¿Se drekäre tikwe kukwe arabe niedreta bobuta munye, ie mun tö nibi ye? ¿Mun tö nibi ja getai arato Jesube ya amarebti mun nibi kukwe ngwentari janknu kore tie ye? niebare kwe ietre.

28 Angwane nitre israelita ji dokwäte rikaba ngren ngren ni yehti, käkwe niebare ie:

Ma abra ja getaka Jesu yebe, akwa nun abko tä nekete Moisékri.

29 Ngöbökwé blitabare Moisébe, ye gare kuin nunye, aisete nunta nekete niarakri. Akwa Jesu ye abko jatani mdenkri abko gare ñakare jire chi nunye, niebare kwetre ni yehti.

30 Abtä ni ye käkwe niebare mda ietre:

¡Rä jire niara jatani mdenkri gare ñakare munye, yehti ti töi ñan nebe krütare mda! Akwa ti abko okwä mirita quinta kwe amne kä nibi tuen tie,

31 aisete ni kukwe kämekäme nuenkä Ngöbö rüere käta ja di kärere Ngöböye sribi kri ñan tuabare nuenkäre abko ie Ngöböta ja di bien ñakare, ye gare kuin nie. Akwa nire nire tä Ngöbö mike ütiäte amne tä Ngöbö Kukwei mike täte aibe die mikata Ngöbökwé sribi kri ñan tuabare nuenkäre, ye abko garera nie arato.

32 Erere arato, ni därebare okwä kä drünente ti kwrere abko ni mdara jire käta kä mike tuen ie, ye abko ni ngämi kukwe nuen jire chi.

³³ Ne aisete, Jesu ñan jatadre Ngöbökre, akräke sribi ütiäte kri ñan tuabare ye kwrere ñan rabadre bare jire chi ie Ngöbö diebti, niebare kwe.

³⁴ Abtä nitre israelita ji dokwäte käkwe niebare mda ie:

Kukwe kämekäme kri krübäte Ngöbö rüere mabtä, aisete ma därebare abti kä nuke mtare ma ngite kri Ngöbö rüere. ¿Ma ye abko tö kite dirire nunye mtare ñan ñan? niebare kwetre ie.

Bti ni ye juantariba künken kwetre.

Nitre israelita ji dokwäte abko ie kukwe metre Ngöböbtä gare ñakare

³⁵ Yebti ni ie kä mikani tuenta Jesukwe, ye kitani künken sinagoga bäre mento gaba Jesukwe. Yebti Jesu rababa ngätäi ben angwane, Jesukwe nieba ie:

¿Ni Kä Nebtä Ngobo bti mata tödeke ya? nieba kwe ie.

³⁶ Angwane niarakwe nieba mda:

Ti Dänkien, nire abko Ni Kä Nebtä Ngobo makwe niedre tie angwane, tikwe tödekadi bti, nieba kwe Jesuye.

³⁷ Jesukwe nieba mda ie:

Ti ara tuata makwe, ti ne mden ben mata blite, nieba kwe ie.

³⁸ Ye btäräbe ni ye rababa ngukudokwäbti Jesu ngwärekre, Jesu mikakäre ütiäte, käkwe nieba:

Tita tödeke mabti ti Dänkien, nieba kwe Jesuye.

³⁹ Yebti Jesukwe nieba mda:

Ti jatani kä nebtä kukwe rabadre ükaninte ni jökrä kräke amne, ni ie kukwe metre Ngöbökre gare ñakare amne ni ie kä tuen ñakare ye kwrere abko ie kä rabadre tuen angwane, kukwe metre Ngöbökre rabadre gare ie, abkokäre ti jatani. Erere arato, nire nire ie kä tuen kuin tä nütüre, aisete kukwe metre Ngöbökre garera ie tä nütüre, ni ye abko tä ja ngökö au abko ie kä ñan rabadre tuen, abkokäre ti jatani, nieba Jesukwe ie.

⁴⁰ Yebtä abko nitre bariseo nämä ruäre Jesube yete käkwe nieba ie:

¿Kukwe metre Ngöböbtä gare ñakare nunye arato, aisete nun okwä kä drüente amne kä tuen ñakare nunye abko mata niere nunye ya? nieba kwetre mda Jesuye.

⁴¹ Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Mun okwä tädre kä drüente angwane, kä ñan rabadre tuen munye, akräke kukwe käme Ngöbö rüere, ye munkwe nuendre ñakare amne mun ñan rabadre ngite Ngöböye; akwa kukwe metre Ngöbökre garera kuin munye, aisete kä tuen kuin munye munta niere au jabtä, aisete mun ngite janknu Ngöbö rüere. Abko kore se, nieba Jesukwe nitre bariseoye.

10

Obeja ngibiaka era metre gare kuin obejaye

¹⁻³ Yebti Jesukwe nieba mda:

Ti bike kukwe era erere niere munye. Ni obeja ngibiaka era metre abko käre tä ni mda mikete jukwebtä obeja ngibiare deo jakrä. Ye mden kisete, obeja ngibiaka ye tä nuke angwane, ni jukwe ngibiaka tä jukwe tike ie angwane, obeja ngibiaka ye tä niken obeja kä deke kratirekratire ja täritäri. Niara kukwei gare obejaye, aisete obeja kwe tä niken jiebti amne tä niken ngwena ki bäre mento mikä känene. Akwa ni obeja ngibiaka ñakare era metre abko tä nakwen kibti ta, ñöbtä ñan angwane niara abko gokä, aisete tä kite tiebe kibti ta. Akwa ni obeja ngibiaka era metre bkänä abko tä nuke jukwebtä obeja kwe kärere.

⁴ Yebti obeja kwe tärä niken jökrä ki bäre mento angwane, niara tä niken käne amne obeja tä niken jiebtí, ñobtä ñan angwane niara abko kukwei gare kuin obeja kweye.

⁵ Akwa ni gare ñakare obejaye abko ngäniene obeja tä ngitie jirekäbe amne ñan tä niken jiebtí, ñobtä ñan angwane niara abko kukwei gare ñakare obejaye, aisete obeja tä ngitie, nieba Jesukwe nitre bariseoye.

⁶ Jesukwe blitaba kore jabtä, käkwe nitre bariseo bä mikaba ni gokä kwrere, ye abko dre bä mikaba kore kwe ñan rükaba gare nitre bariseoye.

⁷ Angwane Jesukwe niebata mda:

Ti bike kukwe era erere niereta mda munye abko krörö: Ti abko jukwe kwrere abko kánti obeja jatadre.

⁸ Ni jökrä nükani ti känenkri ja Ni Dianinkä Ngöbökwé niere abko nitre ni ngökaka amne gokä, akwa obeja era metre tikwe abko käkwe kukwei nuani ñakare.

⁹ Ti abko jukwe kwrere, aisete nire nire rükadre ti köböire ki teri Ngöbö kánti, ye abko rabadi dianintari. Ne aisete, obeja tä niken ki teri, btí tä nikenta ki bäre mento amne mikä kuin tä kwen kwetadre ietre, ye kwrere nire nire rikadre ti köböire Ngöbö kánti abko ie jändrän kuin kwandre.

¹⁰ Akwa ni gokä tä kite gore, ni kámike amne jändrän jökrä juankäre ngwarbe nikän; akwa ti abko jatani ni mikakäreta nire Ngöböbe amne ni rabadre nüne bäri kuin kärekäre, abkokäre ti jatani.

¹¹ Mdakäre abko, ti abko ni obeja ngibiaka kuin kwrere. Ni obeja ngibiaka kuin abko tä biare ngataen obeja kräke, obeja diantarikäre.

¹² Akwa ni ngwian ganainkä jae obeja ngibiabtä abko lobo tä kite tuen ie obeja kukwäre angwane, tä ngitie lobo ngäniene amne tä obeja mikete kaiibe, ñobtä ñan angwane niara abko ñakare obeja ngibiaka amne obeja ye ñakare kwe, aisete tä mikete lobeoye amne lobo tä niken obeja kwete amne tä obeja juentari kratikrati kwäräkwärä.

¹³ Ni ngwian ganainkä obeja ngibiabtä ye abko tä ngitie lobo ngäniene amne tä obeja mikete kaiibe, ñobtä ñan angwane niara töita ja kwata ngibi-abtä, akwa obeja ngibiadre ye abko ütiäte ñakare kräke, aisete tä ngitie kore.

¹⁴⁻¹⁵ Mdakäre abko, ti ni obeja ngibiaka kuin kwrere, ñobtä ñan angwane ti gare kuin ti Rünye amne ti Rün gare kuin tie, ye kwrere obeja tikwetikwe erere gare kuin tie amne ti gare kuin ietre arato. Ti abko obeja ngibiaka kuin kwrere, aisete ti gatadi obeja tikwe kräke.

¹⁶ Mdakäre abko, nitre ñakare israelitare ngätäite obeja mda mda tärä tikwe, akwa tä ñakare ki kwatibe teri obeja tikwe tikwe nitre israelita ngätäite ben gwaire. Akwa ti jatadre obeja ye ngwena arato mikakäre ki teri obeja nitre israelita ben gwaire, amne obeja ye käkwe ti kukwei nuadre amne ti kukwei mikadre täte kwetere angwane, rabadre nüne ki kwatibe teri jökrä amne niaratre ngibiaka rabadi tübe arato abko ti ara.

¹⁷ Ti abko bike ja kwata bien müre ketadre, ti rabadita nire bobukäre abkokäre, aisete ti Rün tikwe käta ti tarere.

¹⁸ Tikwe ñan ja biandre müre ketadre, ye ngwane ni ñakare jire iti käkwe ti müre ketadre ja töi jenbti. Ti ara jire käta ja bien müre ketadre au, aisete ti müre ketai, akwa ti abko di tärä ja bien müre ketadre amne ti di tärä ja mikakäre nümenta, ye abko ti Rün käkwe nuemna tie, erere tita nuene. Abko kore se, nieba Jesukwe nitre israelitaye.

¹⁹ Jesukwe blitaba kore, ye kukwei nuaba nitre israelitakwe angwane, niaratre töi rababa bä jene jene jökrä.

²⁰ Ne aisete ni kwati rababa niere:

Üai käme tä btä, aibe käta kä kwitekä dokwäbti, aisete tä ñäke kore. ¿Se drekäre munta kukwe mike ütiäte se? nieba kwetere.

²¹ Akwa ni ruäre abko rababa niere:

Nire nire btä üai käme tä ye abko ñan raba blite jire chi ni se kwrere. Mdakäre abko, ni ie kä tuen ñakare abko ie üai käme tä kä mike tuenta ñakare jire chi, rababa niere jae kwärikwäri.

Nitre israelita ji dokwäte käkwe tödekani ñakare Jesubti

²² Kä ye ngwane abko kä tibo, kä ñüre angwane, ju blitakrä Ngöböbe Jerusalén abko mikaninto dbe Ngöbö ngwäreki mekera abko nitre israelita nämane ngwenta töre jae, aiseite nämane jökrä bietabtä Jerusalén.*

²³ Angwane Jesu nämane dikekä ju blitakrä Ngöböbe ye bäre jukä kädianta Jukä Salomónkwe kántita mda angwane,

²⁴ nitre israelita ji dokwäte jataba ruäre, käkwe ja ükacröba Jesu bäre, käkwe nieba ie:

Ma abko nire metre abko ñan tä nüke gare nunye, aiseite nun moto iko töbikabtä kore, aiseite ma abko Ni Dianinkä Ngöböbke ara ya abko niere gwängwarbe nunye, nieba kwetre Jesuye.

²⁵ Abtä Jesukwe nieba mda ietre:

Ti abko nire, ye tikwe niebarera munye, akwa munkwe ñan ti kukwei mikani era amne mun ñan tä tödeke tibti. Ye abko, sribi ñan tuabare tita nuene ti Rün diebti niarata tibe bä mikakäre, ye abko tä ti mike gare metre,

²⁶ akwa mun ñan tö tödekai tibti, ñöbtä ñan angwane mun abko ñakare obeja tikwe, aiseite munta nuene kore.

²⁷ Akwa obeja tikwetikwe abko ie ti kukwei gare kuin, käta ti mike täte amne, niaratre gare kuin tie arato, aiseite obeja tikwe erere tä niken ti jiebti obejata niken ngibiaka jiebti ye kwrere.

²⁸ Amne tikwe obeja tikwetikwe mikadi nüne kärekäre Ngöböbe amne Ngöböbke ñan juandi ja okwä bäre mento kä ja tare nikakrä ye kánti. Erere arato, ni mda di ñakare jire diankakrä ti kisete.

²⁹ Ye abko, ti Rün di kri käkwe obeja biani tie, aiseite ni mda di ñakare jire obeja ye diankakrä ti Rünkän.

³⁰ Ye kwrere ti Rün btä ti, nun abko töi ja kwrere amne nunta ketetibe, nieba Jesukwe nitre israelita ji dokwäteye.

³¹ Yebtä abko nitre israelita ji dokwäte käkwe jä dianba kisete Jesu kämikakäre jäbti.

³² Abtä niarakwe nieba mda ietre:

Ti Rün diebti tikwe jändrän kuinquin nuenbare kabre ni mda mda die mikakäre, ¿akwa kukwe kuin nuenbare tikwe, ye mden namani blo mun kräke abko dokwäre mun tö nibi ti kämikai jäbti ye? nieba Jesukwe ietre.

³³ Abtä nitre israelita ji dokwäte käkwe nieba mda Jesuye:

Ñan makwe jändrän kuin nuenbare abko dokwäre nun tö ma kämikai jäbti, akwa mata ñäke ngwarbe Ngöbö rüere amne ma ngwarbe nun kwrere käta ja mike Ngöböre au. Yebtä nun tö ma kämikai jäbti, nieba kwetre ie.

³⁴ Abtä Jesukwe nieba mda ietre:

Ye abko, Ngöbö Kukwei yebtä Ngöböbke kukwe niebare krörö:

Mun abko ngöbötire, tikwe nieba munbtä,

Salmos 82.6

abko Ngöböbke niebare, tä tikani niara Kukweibtä.

³⁵ Ngöbö Kukweita tikani kore, ye abko ni ñan raba rükente jire chi abko garera nie amne, ni jökrä ie Ngöböbke ja Kukwei biani abko ngöbötire niebare kwe ie,

³⁶ aiseite ¿se ñöbtä abko tita ja Ngöbö Odei niere abko nibi blo munkrä se? Ngöböbke ti dianinkä ja Odeire, käkwe ti juani nitre kukwe nuenkä kämekäme

* **10:22** Bieta ye abko kädianta Hanuca mtare.

Ngöbö rüere ye ngätäite, tita niere aisete ¿se ñobtä abko tita ja Ngöbö Odei niere angwane tita ñäke ngwarbe Ngöbö rüere abko munta niere tie?

³⁷ Ti abko Ngöbö Odei tita niere, akwa tikwe ñan sribi ti Rünkwe nuendre angwane, munkwe ñan ti kukwei mikadre era;

³⁸ akwa tikwe sribi ti Rünkwe nuendre, ye ngwane nane mun ñan tö ti kukwei aibe mikai era abko tä dbe. Akwa tita sribi ti Rünkwe nuene era metre, aisete yebti munkwe tödeka, ti Rünta ketetibe tibe amne tita ketetibe ben ye rükadre gare metre munye, abkokäre munkwe tödeka sribi ti Rünkwe nuenta tikwe yebti.

³⁹ Abtä nitre israelita ji dokwäte tö rababa Jesu kain ngite bobukäre, akwa Jesu gitiaba kän.

⁴⁰ Angwane Jesu rikabata Nö Jordánbtä, Juan Bautista nämane ni ngökö ñöte, ye kánti Jesu rababa nüenentbe.

⁴¹ Angwane ni kwati rikaba kánti ja tuakäre ben, kä rababa niere:

Sribi kri ñan tuabare abko Juankwe nuenbare ñakare, akwa kukwe nieba kwe Jesubtä abko kukwe era erere nieba kwe ñan ñan abko ni kwati rababa niere.

⁴² Angwane ni kwati nämä yete käkwe tödekaba Jesubti.

11

Jesu kukwe muko Lázaro krütani

¹⁻² Kä ye ngwane ni iti kädian nämane Lázaro nämä nüne juta Betaniate abko namani bren jume. Juta Betania yete abko Marta amne María nämä nüne ngwai Lázarobe. María ye mden abko käkwe ñö rä bäne kekaba ni Dänkien ngotobti, bti ni Dänkien ngoto rötaba ja dokwä drüenbti kwe.

³ Lázaro namani bren jume, aisete ngwai nibu ye mden käkwe ni mda juanba niere krörö Jesuye: Ni Dänkien, ma kukwe muko kuin makwe, mata tarere ye bren abko juanba niere kwetre Jesuye.

⁴ Erere bkänä ni ye nikani, rükaba mate Jesu kánti angwane, Jesukwe kukwei nuaba kore, bti nieba kwe:

Bren ye kisete niara ñan krütadre janknukäre akwa, bren ye köböire Ngöbö di kri amne ti Ngöbö Odei di kri rabadi mikani tuadre, nieba Jesukwe.

⁵ Jesu abko kwe Marta, María amne Lázaro nämane tare kri,

⁶ akwa Lázaro bren nie rükaba ie angwane niara nämä, ye kánti rababa köböbu mda.

⁷ Bti nitre ja töitikaka ben ie nieba kwe:

Bränta kä Judeate, nieba kwe.

⁸ Abtä nun ja töitikaka Jesube käkwe nieba mda ie:

Dirikä, nitre israelita ji dokwäte tö rababa ma kämikai jäbti kä Judeate, ye abko käi ngämi niken raire ta. ¿Kä ye kánti abko ma tö nibira rikaita bobuta ya? nunkwe nieba ie.

⁹ Abtä Jesukwe nieba mda nunye:

¿Kä ngwen abko tä neme ñänä okwä krä jätäbti krobu ñan ñan? Ne aisete nita dikekä kä ngwenbti angwane, kä tuen kuin nie, aisete ni ngotota ritete ñakare, ñobtä ñan angwane kä trä ngwen kä nebtä yebti abko kätä nebe tuen kuin ja käne nie.

¹⁰⁻¹¹ Akwa nire erere rikadre dikekä deo, ye ngwane kä ñan rabadre tuen ie, aisete ngoto rabadre ritete. Tita niere kore, ñobtä ñan angwane ti abko kä trä ngwen kwrere amne tita nete angwane, kä tärä sribikrä. Ni kukwe muko Lázaro nikani kibien, akwa ti bike niken gaenkröta, nieba Jesukwe nunye.

¹² Angwane nun ja töitikaka ben käkwe nieba mda ie:

Kiterate kuinta, aisete tä kibien, nunkwe nieba ie.

13 Akwa Lázaro abko krütanina abko Jesu näma niere nunye, akwa Lázaro nikani kibien bkänä abko Jesu näma niere, nun rababa nütüre.

14 Abtä kukwe era erere nieba metre kwe nunye krörö:

Lázaro kürera,

15 akwa tita ñakare kánti angwane küre, ye abko käi nibi nuäre tibtä, ñobtä ñan angwane Lázaro küre, ye köböire kukwe mda rakadikä abko rabadi bäri kuin munkrä abko käkwe mun die mikadi tödeke bäri tibti, aisete brän Lázaro tuen, nieba Jesukwe nunye.

16 Angwane ni iti ja töitikaka Jesube kädian nämane Tomás arabe kädian nämane "Munkin" abko käkwe nieba nun ja töitikaka Jesube mda mdaye:

Ni kämikadre gwaire niarabe kä Judeate, abkokäre brän siba ben, nieba kwe.

Jesukwe Lázaro ngwai moto mikani nuäre

17 Ye erere Jesu rikaba, rikaba nebe juta Betaniate mda angwane, Lázaro doboi mikani abko käi nikanina köböbkä jire ta angwane, Jesu rikaba neme.

18 Juta Betania abko näma känime Jerusalen ken, bäsi kilometro krämä näre.

19 Ne aisete nitre israelita ji dokwäte rikaba kwati yete basare Martaye amne Maríaye moto ketabtäkäre kä mikakäreta nuäre btätre, ñobtä ñan angwane ngwai Lázaro krütani kán aisete.

20 Angwane Jesu rikaba neme juta ken, ye gaba Martakwe angwane, jataba ngäbti, akwa María abko rababa gwi.

21 Marta rikaba Jesu kánti angwane, nieba kwe Jesuye:

Ti Dänkien, ma tädre nete akräke ti ngwai ñan krütadre tikän,

22 akwa mtare makwe dre dre kärädre Ngöböye, erere biandi jökrä kwe mae, ye abko gare kuin tie, nieba kwe ie.

23 Abtä Jesukwe nieba mda ie:

Ma ngwai rükadita nire, nieba kwe Martaye.

24 Angwane Martakwe nieba mda:

Kä mrä angwane, ni krütani krütani rükadita nire, ye näire Lázaro rükadita nire arato, ye abko gare kuin tie, nieba kwe Jesuye.

25 Abtä Jesukwe nieba ie:

Ti abko ni krütanina mikakata nire amne ti abko ni mikaka nüne ketetibe Ngöböbe. Nire nire käkwe tödekadre tibti abko krütadi era metre, akwa rükadita nire amne,

26 nire nire tä nüne käkwe tödekadre tibti abko ñan krütadre kärekäre Ngöbö okwä bäre mento. ¿Ne abko era makrä ya Marta? nieba Jesukwe ie.

27 Angwane niarakwe nieba mda ie:

Jän, ti Dänkien. Ma abko Ni Dianinkä Ngöbökwé amne ma Ngöbö Odei abko rükadre kä nebtä, ye abko tita mike era jae, aisete tita tödeke mahti, nieba kwe Jesuye.

28 Martakwe blitaba kore Jesube, yehti Marta rikaba etba María kärere, käkwe nieba tiebe krörö ie:

Dirikä tä nete, käkwe ma käräniri, nieba kwe ie.

29 Martakwe nieba kore Maríaye, ye btäräbe María rükaba dikekä krö, jataba niken ja tuakäre Jesube.

30 Akwa Jesu ngämi neme jutate, aisete Marta rükaba ngäbti, ye kánti nämä juta bäre.

31 Angwane nitre israelita nämä gwi Marta amne María kánti kä mikakäreta nuäre btätre abko okwäbti María rükaba dikekä krö, bti rikaba jötrö, angwane nitre israelita ye rikaba jökrä jiehti, ñobtä ñan angwane María rikaba müen dobohti rababa nütüre, aisete rikaba kore María jiehti.

³² Akwa Jesu näma, ye kanti María jataba nuke angwane, María rikaba ngitiekä ngukudokwäbti temen Jesu ngotobtä Jesu mikakäre ütiäte, käkwe nieba ie:

Ti Dänkien, ma tädre nete akräke ti ngwai ñan krütadre tikän, nieba kwe Jesuye.

³³ Angwane María btä nitre israelita rükaba Mariäbe, ye rababa müen jökrä Jesu okwäbti. Abtä Jesu rababa ulire amne moto rababa дәre krübäte,

³⁴ käkwe nieba mda ietre:

¿Munkwe Lázaro doboi mikani mdente? nieba kwe.

Angwane niaratre käkwe nieba:

Jakwe tuen nete ti Dänkien, nieba kwetre mda.

³⁵ Angwane Jesukwe müaba arato.

³⁶ Abtä nitre israelita käkwe nieba:

Lázaro nämane tare kri kwe tuen, rababa niere.

³⁷ Akwa ni ruäre abko rababa niere:

Ni ie kä tuen ñakare niara se käkwe kä mikani tuenta ie. ¿Se abko Lázaro ñan krütäre, abkokäre jändrän mdara jire nuendre kwe kräke abko ñan rabadre bare ie ya? rababa niere Jesu rüere.

Jesukwe Lázaro mikaninta nire

³⁸ Angwane Jesu moto rababata дәre, käkwe krötäba Lázaro doboi kukwäre angwane, kä mkä te Lázaro doboi mikani, yehti jä oto kwata kri näma mikani.

³⁹ Angwane Jesukwe nieba:

Jä oto ye denkä mento dobobti yete, nieba kwe.

Abtä Lázaro ngwai Marta käkwe nieba Jesuye:

Ti Dänkien, kä nena köböbkä jire niara krütani amne doboi mikani, aisetе rä nena kure, nieba kwe ie.

⁴⁰ Abtä Jesukwe nieba mda ie:

¿Makwe tödekadre tibti angwane, Ngöbö di kri bä nuäre ye makwe tuadi, tikwe ñan nini mae ya? nieba Jesukwe ie.

⁴¹ Angwane jä oto ye diankaba mento. Ye btäräbe Jesukwe nikraba kä käinbti, käkwe nieba:

Ti Rün tikwe, tikwe blitaniri mabe amne mata biare ti die mike, yehtä ti tö kuin niei mae.

⁴² Käre tita blite mabe ja di kärere mae angwane, mata nuene ye gare kuin tie, akwa makwe ti juani ye abko nitre tä nete noko, kräke rabadre era, abkokäre tita blite kore mabe, nieba Jesukwe Rünye.

⁴³ Jesukwe blitaba ünän jökrä kore, ye btäräbe ngrateba kri kwe, käkwe nieba:

¡Lázaro, jakweta künken kä mkä ye bäre mento! nieba kwe.

⁴⁴ Ye btäräbe Lázaro näma nguse, ye kise amne ngoto näma mrianinte jökrä дәnte abko erere jataba kä mkä yete mentokwäre angwane, ngwäre abko näma mrianinte jökrä jatabata kä mkäte mento. Angwane nitre näma yete, ye ie Jesukwe nieba:

Tikete, bti tuemetre dikekä, nieba kwe.

Erere nuenba kwetre.

Jesu rüe tö namani kain ngite tiebe

(Mateo 26.1-5; Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2)

⁴⁵ Jesukwe Lázaro mikabata nire, ye abko nitre israelita näma Marta amne María mukore ye käkwe tuaba angwane, niaratre kwati käkwe tödekaba Jesubti.

46 Akwa ni mda mda kākwe tōdekani ñakare Jesubti abko rikaba nitre bariseo kánti angwane, Jesukwe Lázaro mikabata nire ño, ye abko niebare jōkrā kwetre nitre bariseoye.

47 Abtā nitre bariseo amne nitre blitaka Ngōbōbe ni mda mda diāre dānkientre kākwe nitre sribikā Sanedrinbtā kārābare gātākāre, bti niebare jae kwārikwāri kwetre:

Ni kādekata Jesu kāta sribi kri ñan tuabare nuene kabre ni ngātāite. ¿Sebtā abko nikwe dre nuendre?

48 Nikwe tuadremetre sribi nuene janknu kore angwane, ni jōkrā rabadi tōdeke bti. Yebtā abko nitre romanobo tā nun dānkiene jatadi, kākwe ju blitakrā Ngōbōbe nikwe se juandi ngwarbe jōkrā amne, juta israelita nikwe noko juandi ngwarbe jōkrā kwetre arato, niebare kwetre.

49 Abtā ni iti kādian nāmāne Caifās abko nāmāne sribire nitre blitaka Ngōbōbe ni mda mda diāre dānkiene kā ye nāire abko kākwe niebare ietre:

¡Mun tōi ñakare!

50 Ni gadrekā jōkrā juta israelita nete, ye abko rabadre bāri tare, akwa ni itibe krūtadre ni jōkrā tāte amne ni jōkrā krāke, ye abko rabadre bāri kuin munkrā abko btā munta tōbike ñakare, niebare Caifākwe.

51 Caifās abko kākwe ñākābare kore, ye abko ñan niebare ja tōi jenbti kwe, akwa kā ye ngwane niara nāmāne nitre blitaka Ngōbōbe ni mda mda diāre dānkiene, aisete Jesu krūtadre nitre israelita tāte abko niebare Ngōbō Ūai kōbōire kwe.

52 Ye abko ñan Jesu krūtadre nitre israelita aibe tāte amne krāke, akwa Ngōbō ngābriānkātre nāmāne kā ketareketare te kwārākwarā abko rabadreta ūkaninkrō jōkrā ketetibe nitre Ngōbō ngābriānkātre juta israelita ben gwaire, abkokāre Jesu krūtadre, aisete Caifākwe niebare kore.

53 Ne aisete kōbō ye nāire mentokwāre nitre sribikā Sanedrinbtā kākwe ja tōi mikani gwaire jōkrā Jesu mūre ketakāre.

54 Abtā Jesu ñan rabadre dikekā ja ngwārekri jōkrā nitre israelita ji dokwāte ngātāite angwane, juta kā Efraín nāma kānime kā kaibe ken, ye kánti Jesu rikaba amne rababa nūnentbe yete nitre ja tōitikaka benbe.

55 Kā ye ngwane abko, bieta Pascua nitre israelitakwe abko kōbōi jatabara nūketa ja ken, aisete nitre israelita kwati nūnanka Jerusalén bāre rikaba neme Jerusalén ja mikakāre dbe Ngōbō ngwārekri bieta Pascua kānenkri, rabadre neme ju blitakrā Ngōbōbe kánti Pascua mikakāre ūtiāte jae, abkokāre rikaba.

56 Angwane nitre ye rababa nāin jōkrā Jesu kānentari, kā rababa niere krōrō jae kwārikwāri ju blitakrā Ngōbōbe ye kánti:

¿Munta tōbike ño? ¿Jesu rūkai bietabtā nete ruen ya? rababa niere jae kwārikwāri.

57 Angwane nitre bariseo amne nitre blitaka Ngōbōbe ni mda mda diāre dānkientre kākwe nieba krōrō ni jōkrāye:

Jesu tā mdente raba gare munye angwane, munkwe mika gare jōtrō nunye amne munkwe kadi ngite, nieba kwetre.

12

Meri iti kākwe ñō rā bāne kekani Jesubti

(Mateo 26.6-13; Marcos 14.3-9)

1 Yebti kōbō ti Pascua kānenkri, Jesu rikaba Lázaro kánti juta Betaniate mda. Lázaro ne mden abko krūtani, akwa Jesukwe mikaninta nire abko kánti Jesu rikaba.

² Jesu rababa yete angwane, mrö sribeba kwetadre Jesu mikakäre ütiäte angwane, Marta näma mrö dräire amne Lázaro abko näma tákänintbe siba mesabtä mröre Jesube.

³ Angwane María jataba kri ngwäri rä bäne kä nardo ngwena bäsi botea ötare jire. Nardo ye abko ütiäte kri amne ñan nämane mritani jire ñöbe abko María jataba ngwena, bti Jesu mikakäre ütiäte Maríakwe nardo ye kekaba Jesu ngotobti, bti Jesu ngoto rötabata ja dokwä drüenbti kwe. Angwane kä rä rababa bäne jökrä gwita temen nardo ye kisete.

⁴ Angwane ni iti ja töitikaka Jesube kä Judas Iscariote käkwe Jesu kitadre ngise ye käkwe nieba:

⁵ ¡Jo! ¡Ngwian ganaindre bäsi kä kwati jire btä kri ngwäri rä bäne se rürümoindre abko bti ni bobre bobre die mikadre bä amarebti ñan rürümoinari se! nieba kwe.

⁶ Judas käkwe ñäkäba kore, akwa ñan ni bobre bobre ruentari tare ie, aisete ñäkäba kore kwe. Akwa niara abko gore, aisete ñäkäba kore kwe. Niara abko ngwian ngibiaka nunkrä, akwa näma ngwian ye goire ruäre nunkän, aisete ñäkäba kore kwe.

⁷ Abtä Jesukwe nieba mda Judaye:

Niarakwe ti mikadre biare doboi mikadre, abkokäre nämane kri ngwäri ye üke tikrä, aisete tuemetre kaibe. Makwe ñan nika.

⁸ Mdakäre abko, nitre bobre bobre abko tädi käre mun ngätäite nete, aisete mun tö raba die mikai ñongwane, erere munkwe die mika, akwa ti abko ñan tädi käre käre munbe nete. Abko kore se, nieba Jesukwe.

⁹ Yehti Jesu näma juta Betaniate abko gaba nitre israelitakwe angwane, ni kwati jataba Jesu kánti. Niaratre ye abko ñan jataba Jesu aibe tuakäre, akwa Lázaro krütani, mikaninta nire Jesukwe ye abko jataba tuakäre arato.

¹⁰ Abtä nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre käkwe kukwe ükateba Lázaro kämikakäre arato,

¹¹ ñöbtä ñan angwane Lázaro krütani akwa Jesukwe mikabata nire, aisete Lázaro köböire ni israelita kwati käkwe tödekaba Jesubti amne ñan rababa nekete mda nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre yekri. Abtä kukwe ükateba kore kwetre Lázaro rüere.

Jesu nikani nebe Jerusalén

(Mateo 21.1-11; Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40)

¹² Ye näire, ni rababara kwati krübäte juta Jerusalénte bieta Pascua mikakäre ütiäte amne, jändrinane Jesu jatabara ji ngrabare Jerusalén kukwäre abko nitre kwati ye käkwe gaba.

¹³ Angwane datile krikäkä tikakaba kwetre, ben jataba Jesu kakäre ngäbti jrei kwrere, kä rababa ngrente krikri be krörö ie:

¡Hosana! ¡Ma abko Jrei nitre israelitakwe!

Ni Dänkien Ngöbö käkwe ma juani.

Ma kite ni Dänkien Ngöbö käfti, aisete nunta ma käikitekä, *Salmos 118.25*

abko nitre israelita rababa niere Jesu ngäbti.

¹⁴ Angwane Jesu näma näin buro ngäbälibti, rikaba neme Jerusalén mda Ngöbö Kukweita niere ye kwrere:

¹⁵ Mun nünanka juta Siónte* nete, mun ñan rekwetaka, ñöbtä ñan angwane Jrei munkwe kite buro ngäbälibti, ye mike ñäräre munkwe, *Zacarías 9.9*

abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä abko erere Jesukwe nuenbare.

* **12:15 Sión.** Juta Jerusalén ara abko kädianta Sión arato.

16 Akwa ye näire nun ja töitikaka Jesube abko ie kukwe ye ñan rükaba gare, akwa Ngöbökwe Jesu mikaba ütiäte, rikaba ngwenante kä käinbti angwane, batibe kukwe rakakaba ye abko nämä tikani jökrä Ngöbö Kukweibtä abko erere nakaninkä btä abko rükabata töre nunye.

17 Jesu jataba burobti, ye ngwane abko Lázaro krütani nämane doboi mikani nguse abko Jesukwe käräbata künken amne Jesukwe mikaninta nire, ye abko nitre tuakatuaka rababa niere ni mda mdaye.

18 Ne aisete ni kwati jataba Jesu ngäbti, ñobtä ñan angwane Jesukwe sribi kri ñan tuabare nuenba, Ngöbö nämane ben bä mikakrä abko gaba kwetre, aisete rababa kite jökrä Jesu ngäbti.

19 Akwa nitre bariseo abko rababa niere jae kwärükwäri:
 ¡Ni jökrä nibi niken niara jiehti, ne aisete kitera ni ganaine kwäräbe, tuen sete se! ¿Sebti nikwe dre nuendi mda? rababa niere.

Jesu müre ketadi rüekwe, niebare kwe

20 Angwane nitre rababa kwati Jerusalén Ngöbö mikakäre ütiäte jae bi-abtä, ye ngätäite nitre griegore nämä ruäre abko

21 jataba nüke Felipe kanti. Felipe ye abko nünanka juta Betsaidate kä Galileate. Nitre ye jataba Felipe kanti, käkwe nieba ie:

Ja mräkä, nun tö nibi ja tuai Jesube, nieba kwetre ie.

22 Angwane Felipe rikaba käkwe nieba mda Andréye, bti niaratre nibu rikaba käkwe kukwe ye nieba jökrä Jesuye.

23 Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Kä kitani Ngöbökwe ti Ni Kä Nebtä Ngobo mikakäre ütiäte abko käi nüra.

24 Ye abko ti bike kukwe era erere niere munye. Trigo nurai nökata dobote, ye abko nita krüte bä mikata trigo nuraißtä. Ye abko trigo nurai ñan gütdre kore angwane, trigo nurai ye aibe rabadre kärekäre, akwa trigo nurai ye nökadre, bti gütdre amne mu rabadre niren angwane, ngwä rabadre kabre. Ti abko trigo nurai ye kwrere. Ti ñan krütadre angwane, ti aibe rabai nüne kärekäre Ngöböbe, akwa ti krütadre angwane, ni kwati jatadi nüne kärekäre Ngöböbe.

25 Mdakäre abko, nire nire israelita ya, ñakare ya ie ja kwata ruentari tare, abtä ñan tö ja tare nikai ti kräke, ni ye abko käkwe ñan nünandi kärekäre Ngöböbe; akwa nire nire ie ja kwata ñan rabadre ruentari tare ja tare nikakrä kä nebtä tikrä, ni ye abko käkwe nünandi kärekäre Ngöböbe.

26 Ne aisete nire nire tö sribire tikrä abko jata ti jiehti amne ti tädi mdente erere, ye kanti sribikä tikwe tädi tibe. Erere arato, nire nire käkwe sribidre tikrä, ni ye abko Ngöbö ti Rün tikwe käkwe mikadi ütiäte. Abko kore se, nieba Jesukwe ietre.

27 Yehti Jesu krütadre abko btä nämä töbike kri, käkwe nieba:

¡Aingwaree, ti nibi nekwetekä krübäte dikaro ja jiehti bäre! ¿Nebtä tikwe dre niedre se? ¿Tikwe niedre, Tata tikwe, kukwe kite tare krübäte ti rüere, ngäniene ti nibi nekwetekä, aisete den tibti ta, tikwe niedre ya? Ñakare, raba ruen tie, ñobtä ñan angwane ti jatani kukwe ne mikakäre täte aisete.

28 Ti Rün tikwe, ja bä mike ütiäte ni jökrä okwäte, ie ti tö. Abko kore se, nieba Jesukwe.

Ye btäräbe ni kukwei rababa kä käinbti, käkwe nieba krörö:

Tikwe ja mikanina ütiäte, akwa tikwe ja mikadita ütiäte bobuta abko nieba kä käinbti sete.

29 Angwane, nitre nämä yete, ie ni kukwei kä käinbti jaraba angwane, rababa niere:

Unsuni ngö käinta ye, rababa niere.

Akwa ni ruäre abko rababa niere:

Angele kā kāinbti kākwe ñäri Jesuye ye, rababa niere.

³⁰ Angwane Jesukwe nieba ietre:

Ni kukwei jaraniri kā kāinbti munye, ye abko mun die mikakrä tödeke tibti, akwa ñakare tikrä.

³¹ Ye abko, gwängwarbe kukwe rabadre ükaninte Ngöbökwe ni jökrä kā nebtä kräke abko kāi kitera nüke. Erere arato, diablu tä ni jökrä dänkiene kā nebtä abko juantari mento abko kāi kitera nüke arato.

³² Akwa ti ne ara rabadre kaninkä krusobtä käin angwane, ti ne ara jire kākwe ni jökrä kärädi jae, nieba Jesukwe.

³³ Jesu abko krütadi ño, ye mden tö rababa niei, kākwe blitaba kore.

³⁴ Abtä nitre näma kwati yete, ye kākwe nieba Jesuye:

Ni Dianinkä Ngöbökwe abko kākwe nünandi kärekäre, ye abko Ngöbö Kukwei tä niere amne Ni Dianinkä Ngöbökwe amne ni Kä Nebtä Ngobo abko ni itibe, akwa Ni Dianinkä Ngöbökwe ñan krütadre, aiseite, ¿ye ñobtä abko Ni Kä Nebtä Ngobo kadikä krusobtä käin, mata niere ye? ¿Nire abko Ni Kä Nebtä Ngobo amarebti btä mata ñäke kore ye? nieba kwetere Jesuye.

³⁵ Abtä nitre näma kwati yete, ie Jesukwe nieba mda:

Ti abko ñotra kwrere amne jändrän jökrä Ngöbö rüere amne ti rüere, ye abko kā iko kwrere. Ti abko ñotra tä mun ngätäite nete, akwa ñotra ye abko rabadi bä jötrö mda mun ngätäite nete, aiseite ñotra tä munbe nete angwane, munkwe dikaka ñotra trä yete, kā iko kākwe ñan mun ganaindre abkokäre, ñobtä ñan angwane nire nire tä dikekä kā ikote ye abko tä niken mden kukwäre ñan tä neme gare ie.

³⁶ Ti abko ñotra tä mun ngätäite nete. Mun rabare nüne ti kwrere, abkokäre tita nete mun ngätäite angwane munkwe tödeka tibti. Abko kore se, nieba Jesukwe.

Jesukwe blitaba ünän jökrä kore, yebti Jesu rikabata, kākwe ja rükantebata bobuta nitre israelita ji dokwäteye.

Ni kwati kākwe tödekani ñakare Jesubti

³⁷ Jesukwe sribi kri ñan tuabare nuenba kabre nitre israelita okwäbti Ngöbö nämane niarabe mikakäre gare ietre, akwa ñan tö namani tödekai jire chi Jesubti,

³⁸ ye abko ni Ngöbö kukwei niekä kädian nämane Isaiäs kākwe tikani krörö abko erere namani bare niaratrebtä:

Ti Dänkien, ¿kukwe dirita nunkwe, ye nirekwe mikadi era?

¿Amne ma di kri ye abko makwe mikani tuadre nireye?

Isaiäs 53.1

abko tikani kore Isaiakwe nitre israelitabtä.

³⁹ Ye mden kisete, nitre israelita kwati ñan namani tödeke Jesubti. Mdakäre abko, Isaiäs arabe kākwe kukwe mda tikani krörö btäre arato abko nere:

⁴⁰ Ngöbökwe kā trä ötaninte niaratre okwäte, niarata dre nuene niaratre okwäbti ñan jatadre metre ietre abkokäre.

Erere arato, Ngöbökwe niaratre töi ganinte, kukwe ño ño ñan rabadre nüke gare ietre abkokäre.

Ye kwrere ñan jatadreta ti kukwäre angwane, tikwe ñan mikadreta kuinta diantarikäre,

Isaiäs 6.10

abko Isaiakwe tikani täräbtä nitre israelitabtä.

⁴¹ Isaiäs abko kākwe Jesu di kri bä nuäre tuani, aiseite nämane blite btä, kākwe niebare kore nitre israelitaye kira.

⁴² Nitre israelita kwati kākwe tödekaba ñakare Jesubti, akwa nitre israelita kwati mda abko kākwe tödekaba bti. Erere arato, ni ruäre ji dokwäte abko kākwe tödekaba Jesubti siba, akwa ñan tö rababa niei ja ngwärekre jökrä, ñobtä ñan angwane nane nitre bariseo kākwe gadre amne kitadrekä sinagoga bäre

mento abko jürä rababa btätre, aisete nämane tödeke Jesubti abko ñan rababa niere,

⁴³ ñobtä ñan angwane nitre kä nebtä käkwe mikadre ütiäte jae abko ie tö rababa bäri amne, Ngöböke mikadre ütiäte jae, ye abko rababa ütiäte ñakare kräke.

Jesukwe diribare ünän ja ngwärekre jökrä

⁴⁴ Yebti Jesukwe ngrateba kri, käkwe nieba:

Nire nire käkwe tödekadre tibti, ye abko ñan tödekadre ti ne aibehti kwe, akwa ti Rün tikwe käkwe ti juani, yebti tödekadre kwe arato.

⁴⁵ Erere arato, nire nire käta ti tuen, ye tä ti Rün ti juanka tuen arato, ñobtä ñan angwane niarata dre dre nuemna tie aibe tita nuene.

⁴⁶ Nire nire tä nüne kä ikote amne Ngöbö gare ñakare ie, käkwe tödekadre tibti abko ñan nünandi mda kä ikote kwe, ñobtä ñan angwane rükadre ño Ngöbö kanti rükadre gare ie, abkokäre ti jatani ñotrare mun ngätäite kä nebtä.

⁴⁷ Akwa nire nire käta ti kukwei nuen, akwa ñan tä mike täte amne ñan tä mike era jae, ye kräke tikwe ñan kukwe ükadrete au, ñobtä ñan angwane ñan ti jatani kukwe ükete ni rüere juantarikäre Ngöbö okwä bäre mento, akwa ti jatani ni diantarikäre niaratre ngite ngäniene.

⁴⁸ Akwa nire nire tä bätä ngwen tibtä amne kukwe dirita tikwe ñan tä mike ütiäte jae, ye abko ñan tikwe kukwe ükadite kräke amne ñan tikwe kitadi ngite Ngöböye. Akwa munkwe ñan ti kukwei mikadre era, ye ngwane ti Rün käkwe kukwe ükadite munkrä kä mrä angwane,

⁴⁹ ñobtä ñan angwane tita blite, ye abko ñan tita niere ja töi jenbti, akwa ti Rün tikwe käkwe ti juani ye abko tä dre niemna tie abko erere tita dirire munye.

⁵⁰ Ti Rün kukwei, ye abko nire nire käkwe mikadre era jae abko rabadi nüne kärekäre ti Rün Ngöböbe abko gare kuin tie, aisete tita kukwe niere ye abko ti Rün tikwe tä niemna tie, erere tita niere. Abko kore se, nieba Jesukwe.

13

Jesukwe nitre ja töitikaka ben ngoto bätäninte

¹ Yebti bieta Pascua jatabara nüke angwane, Jesukwe kä mikarekä kä nebtä amne, rikareta kä kämbti niara Rün kanti, ye abko kä nükanina abko nämänena gare Jesuye angwane, nitre jen Jesukwe nämane kä nebtä abko Jesu nämä tarere, ye abko tareba täte jökrä kwe.

² Nun jataba mröre dere, akwa nun ngämi mröre, känenkri Simón ngobo Judas Iscariote abko diablukwe töi mikabara Jesu rüere, Jesu kitakäre ngite.

³ Akwa Jesu abko, ie Rünkwe jändrän jökrä mikanina gare nämänena gare ie amne, niara jatani Ngöböke amne rikadita Rün kanti, ye abko nämänena gare ie arato.

⁴ Ne aisete, batibe rababara täkänintbe mröre mesabtä, akwa rükaba dikekäta krö, käkwe dän tikateba jabtä, bti dän kukwän chi mäkäteba kwe ja mrökarabtä,

⁵ bti ñö kekaba unkwente kwe, bti rikaba nun ja töitikaka ben ye ngoto bätete, ni klaboré käkwe nuendre ye kwrere amne, dän kukwän nämane niara mrökarabtä, yebti rikaba nun ngoto bä rötöta se kwrere.

⁶ Jesu rikaba nebe Simón Pedro kanti ngoto bätätekäre angwane, Pedrokwe nieba ie:

Ti Dänkien, ¿ni klaboré käta ni ngoto bätete, kwrere jire ma bike ti ngoto bätete tie ya? nieba kwe ie.

⁷ Abtä Jesukwe nieba mda ie:

Tita dre nuene ñan nebe nūke gare mae mtare, akwa abti rūkadi gare mae, nieba kwe Simón Pedroye.

⁸ Angwane Pedrokwe nieba mda Jesuye:

¡Tikwe ñan ma tuametre ja ngoto bātete jire chi! nieba kwe ie.

Abtä Jesukwe nieba mda ie:

Tikwe ñan ma ngoto bātārete ne ngwane, ma ñan rabadre jen tikwe, nieba kwe ie.

⁹ Angwane Simón Pedro kākwe nieba mda ie:

Ti Dānkien, kore ne ngwane, ñan makwe ti ngoto aibe bātāte, akwa makwe ti kise amne ti dokwā bātāte arato, ie ti tō nibi, nieba kwe ie.

¹⁰ Akwa Jesukwe nieba mda ie:

Nita jūben krire, bti nita niken kānime, ye ngwane ni ngoto aibe tā nebe dobrore, aisete ni ngoto aibe bātārete, ñobtä ñan angwane ni ngrabare abko tārā nebe merebe jōkrā amne mun abko nena merebe, akwa era metre mun jōkrā ñakare merebe, nieba Jesukwe.

¹¹ Jesukwe nieba kore, ñobtä ñan angwane nirekwe kitadi ngise ye abko nāma gare kuin ie, aisete nieba kore kwe Judas Iscariotebtā.

¹² Jesukwe nun ja tōitikaka ben ngoto bātāteba ünān jōkrā, bti Jesukwe dān kitabata jabtā, bti rababata tākānintbe mesabtā, kākwe nieba:

¿Ñobtä tikwe mun ngoto bātrite ye nū gare munye ya? nieba Jesukwe nunye.

¹³ Yebti Jesukwe nieba mda nunye:

Ti abko Dirikā amne ti mun Dānkien munta niere tie, ye abko kukwe era erere munta niere, ñobtä ñan angwane ti abko Dirikā amne ti mun Dānkien bkānā.

¹⁴ Ti Dirikā amne ti mun Dānkien kākwe mun ngoto bātrite jōkrā ni klabore kwrere ne ngwane, ye kwrere munkwe ja mika bobre ni klabore kwrere, kākwe ja ngoto bātādrete jae kwārikwāri, tikwe nuni ye kwrere.

¹⁵ Tikwe ja miri bobre ni klabore kwrere mun jōkrā krāke, ye kwrere munkwe nuendre jakrā kwārikwāri, abkokāre tikwe kukwe bā miri kore mun okwābti.

¹⁶ Ye abko, ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Ni klabore ye ñakare bāri ütiāte niara bkānkā krāke. Erere arato, ni ni mda kukwei ngwianka ye abko ñakare bāri ütiāte ni niara juanka ye krāke.

¹⁷ Ne aisete tikwe kukwe nuni mun krāke, ye nū gare munye angwane, munkwe nuendre kwrere jakrā kwārikwāri arato ne ngwane, kā rabadi nuāre munbtā amne Ngōböke ja di biandi munye.

¹⁸ Akwa tita kukwe niere, ye abko ñakare mun jōkrā krāke, ñobtä ñan angwane tikwe mun mden dianinkā jen jakrā ye abko gare kuin tie, akwa Ngōbö Kukwei tā tikani ye abko rabadre bare, abkokāre ni iti kākwe kukwe nuendi krörö btā kukweta tikani:

Ni iti tā mröre siā kwatibe te tibe abko nikwitani ti rüere,

Salmos 41.9

abko tā tikani Ngōbö Kukweibtā, ye erere rakadikā.

¹⁹ Kukwe ye abko ngāmi nakenkā, kānenkri tita niere munye, kukwe ye kwrere rabara nakenkā mun okwābti angwane, TITA abko munkwe mikadre era, abkokāre tita niere munye.

²⁰ Mdakāre abko, ti bike kukwe era erere niere mda munye abko krörö:

Tita ni juen, ye nire nire kākwe kadre ngābti, ni ye abko kāta ti ne ara jire kaen ngābti amne, nire nire kāta ti kaen ngābti, ni ye abko kāta Ngōbö ti juanka ara jire kaen ngābti. Abko kore se, nieba Jesukwe nun ja tōitikaka benye.

*Judas Iscariote kākwe Jesu kitadi ngise, niebare Jesukwe
(Mateo 26.20-25; Marcos 14.17-21; Lucas 22.21-23)*

²¹ Jesukwe blitaba kore, ye btārābe Jesu ñan moto rababa neme nuāre, rababa ruen ie angwane, Judakwe niara kitadi ngise abko nieba metre krōrō kwe:

Mun iti tā nete kākwe ti kitadi ngise ti rūeye ti mūre ketakāre, ye abko ti bike niere metre munye, nieba Jesukwe.

²² Abtā nun ja tōitikaka ben rababa ja mike ñārāre kwārikwāri, akwa Jesu nāma ñāke nirebtā, ye ñan rababa nūke gare nunye.

²³ Abtā ni iti ja tōitikaka ben abko Jesu nāmane tarere kri abko nāma tākānintbe kānime mesabtā mrōre Jesu ken angwane,

²⁴ nirebtā nāma blite ni ye kākwe ngwianretari Jesuye abko Simón Pedro kākwe nieba kisebti ie.

²⁵ Ye erere bkānā, ni ye kākwe gitakaba Jesu kukwāre, kākwe nieba ie:
Ti Dānkien, ¿nirekwe ma kitadi ngise? nieba kwe ie.

²⁶ Angwane Jesukwe nieba mda ie:

Ti bike ban oto mike tibo mrō ñōite abko tikwe biandi nireye amne ni ye ara, nieba kwe.

Ye btārābe Jesukwe ban oto mikaba tibo, bti Simón ngobo Judas Iscariote, ie bianba kwe.

²⁷ Judas kākwe ban oto kaba ngābti Jesuye, ye btārābe Satana rūkaba btā angwane, Jesukwe nieba ie:

Makwe dre nuendi, ye nuene jōtrō, nieba kwe ie.

²⁸ Jesukwe ñākāba kore Judaye, akwa ñobtā ñākāba kore kwe ie, nun mda mda ja tōitikaka ben nāma mrōre mesabtā, ie ñan rūkaba gare.

²⁹ Akwa Judas abko nāma ngwian nunkwe ngibiare, aisete Jesukwe juani jāndrān kōkō bietakrā ya o ngwian biamna kwe ie ni bobre bobreye abko nun ruāre rababa nūtūre.

³⁰ Akwa Jesukwe ban bianba Judaye angwane, Judakwe kaba ngābti, ye btārābe Judas rikaba Jesu kite ngise rūeye. Ye ngwane kā rababara iko jōkrā.

³¹ Judas rikaba mentokwāre, yebti Jesukwe nieba:

Mtare ti, Ni Kā Nebtā Ngobo, mun tarekā kri abko di kri bā nuāre rabadi mikani tuare amne Ngōbō mun tarekā di kri bā nuāre rabadi mikani tuare Ni Kā Nebtā Ngobo kōbōire.

³² Ye abko, ti Ngōbō Odei kākwe Ngōbō di kri bā nuāre mikadi tuare, ye kwrere arato Ngōbō kākwe ti Ngōbō Odei di kri bā nuāre mikadi tuare arato, ye abko Ngōbōkwe nuendi jōtrō.

³³ Mdakāre abko, mun ngābāre kiakia tare kri tikwe, mun ye ben tikwe ñan nūnandre raire mda. Ti nāin angwane, mun rabadi ti kānentari kisere, akwa tikwe kukwe nieba nitre israelita ji dokwāteye, erere ti bike niere munye: Ti nāin mdente, ye kānti mun ñan raba niken gwaire tibe.

³⁴ Akwa ti bike kukwe bien nuendre btin munye, ne erere munkwe nuen abko krōrō: Mun ja tōitikaka tibe kākwe ja tare kwārikwāri. Tita mun tarere ño, ye kwrere munkwe ja tare kwārikwāri.

³⁵ Munkwe ja taredre kwārikwāri tita niere munye, ne kwrere munkwe ja taredre ne ngwane, mun abko ja tōitikaka tibe ye rabadi gare ni jōkrāye, nieba Jesukwe nunye.

*Pedro kākwe Jesu rūkandite, niebare Jesukwe
(Mateo 26.30-35; Marcos 14.26-31; Lucas 22.31-34)*

³⁶ Angwane Simón Pedro kākwe nieba mda ie:

Ti Dānkien, ¿ma nāin mdente? nieba kwe ie.

Jesu kākwe nieba mda ie:

Ti näin mdente, ye kánti ma ñan raba niken jire chi tibe mtare, akwa abti ma näinta ti jiebti arato, nieba kwe ie.

³⁷ Abtä Pedrokwe nieba mda Jesuye:

Ti Dänkien, ðtita juto biare krütakäre makrä! ¿Se ñobtä abko ti ñan rabadre mabe gwaire mtare, mata niere se? nieba kwe ie.

³⁸ Ye ngwane Jesukwe nieba mda ie:

¿Mata biare krüte tikrä bkänä ya? Ti bike kukwe era erere niere mae abko krörö: Antlan ngämi ngwäne, ye känenkri ti gare ñakare mae, makwe niedi bämä jire, nieba kwe Pedroye.

14

Jesukwe nitre ja töitikaka ben moto mikani jäme

¹ Yebti Jesukwe nieba mda:

Kukwe yebtä mun ñan rekwetaka ja jiebti, akwa munkwe tödeka Ngöböbti amne munkwe tödeka tibti arato,

² ñobtä ñan angwane ti Rün tikwe, kánti kä tärä kabre nünankrä. Kä ñakare kore, ne ngwane tikwe niedre munye, akwa kä tärä amne ti bike niken kä ükete biare munkrä.

³ Ye erere ti näinta kä ükete munkrä, yebti ti jatadita mun tuenta, kä näin mun ngwena jabe angwane, ti tädi ti Rün kánti, ye kánti mun tädi ketetibe tibe, abkokäre ti näin mun ngwena.

⁴ Mdakäre abko, ti näin mdente, ye kánti ji garera kuin munye, nieba Jesukwe nun ja töitikaka benye.

⁵ Abtä Tomákwe nieba Jesuye:

Ti Dänkien, ma näin mdente gare ñakare nunye, ¿se abko ji rabadre gare ño nunye amarebti mata niere kore ye? nieba kwe ie.

⁶ Angwane Jesukwe nieba mda:

Ti abko ji ngöräbe, köböire ni jökrä raba nuke ti Rün kánti amne, ti aibe abko kukwe era erere mikaka gare Ngöböbtä amne ti aibe abko ni mikaka nire kärekäre, aiseti ti ne aibe köböire ni rabadre ti Rün kánti.

⁷ Ti abko nire metre gare munye ne ngwane, ti Rün garera munye arato. Mun jatani ja töitike tibe abti kä nuke mtare munta ti Rün tuen tibtä amne ti Rün nena gare munye mtare, nieba kwe nunye.

⁸ Angwane Felipe abko kákwe nieba mda ie:

Ti Dänkien, ma Rün mike tuadre nunye aibe kwe nun rabadi dbe, nieba kwe Jesuye.

⁹ Abtä Jesukwe nieba mda Felipeye:

Felipe, ¿tikwe nünabarera raire munbe nete, akwa ti abko ni ño, ye ngämi nuke gare mae ya? Nire nire käta ti tuen, ye abko tä ti Rün tuen arato. ¿Ye ñobtä abko tikwe ti Rün mikadre tuadre munye, mata niere tie ye?

¹⁰ ¿Ti tä ketetibe ti Rünbe amne ti Rün tä ketetibe tibe, ye abko ñakare era makrä ñan ñan? Akwa tita kukwe niere munye, ye abko ñan tita niere ja töi jenbti, akwa ti Rün tä nüne ketetibe tibe käta sribi jakwe nuene ti köböire.

¹¹ Ye abko, tita ketetibe ti Rünbe amne ti Rünä ketetibe tibe, ye mika era munkwe; akwa ne ñan raba neme era munkrä ne ngwane, sribi kri ñan tuabare nuenta tikwe, yebtä ti kukwei mika era munkwe.

¹² Mdakäre abko, ti bike kukwe era erere niere munye: Nire nire käta tödeke tibti, ye abko sribi kri nuenta tikwe, ye kwrere nuendi kwe arato. Akwa mtare ti bike nikenä ti Rün kánti, aiseti ni ye kákwe sribi bäri kri nuendi Ngöbö diebti.

¹³ Ye abko, mun tö raba dre dre käräi ti Rünye ti käbti, ye abko tikwe nuendi mun kräke, ye köböire ti Rün di kri bä nuäre rabadre mikani ütiäte kri ti Ngöbö Odei köböire, abkokäre tikwe nuendi mun kräke.

¹⁴ Ye abko, mun tö raba kukwe ño ño käräi tie ti käbti angwane, tikwe nuendi mun kräke.

Jesukwe Ngöbö Üai juandi, niebare kwe

¹⁵ Yebti Jesukwe nieba mda nunye:

Munta ti tarere era metre bkänä ne ngwane, tita kukwe nuemna ye erere munkwe mikadre täte

¹⁶⁻¹⁷ angwane, mun Die Mikaka mdara jire juandre ti Rünkwe ti täte munkrä abko tikwe kärädi ie. Mun Die Mikaka mdara jire ye abko Ngöbö Üai. Niara abko kukwe era erere niekä, ye abko ti Rün tikwe käkwe juandi angwane, rabadre kärekäre munbe abkokäre. Akwa nitre nünanka Ngöbö rüere abko ñan raba mun Die Mikaka ye kaen ngäbti jire chi, ñobtä ñan angwane niaratre ie Ngöbö Üai tuen ñakare amne gare ñakare ietre arato, aisete ñan raba kaen ngäbti; akwa mun abko ben Ngöbö Üai mun Die Mikaka tä nüne amne niara garera munye, ñobtä ñan angwane tä nüne tibtä aisete. Nebti niara rabadi nüne munbtä.

¹⁸ Mdakäre abko, ti bike nikenta, akwa mun ñan rabadre uli kwrere nete, ñobtä ñan angwane ti jatadita rabakäre munbe.

¹⁹ Akwa nitre nünanka Ngöbö rüere käkwe ñan ti tuadreta jire mda abko köböi nukera känime, akwa mun abko käkwe ti tuadita amne tita nüne kärekäre, abtä munkwe nünandi kärekäre arato.

²⁰ Akwa munkwe ti tuadita, köbö ye näire tita ketetibe ti Rünbe amne munta ketetibe tibe amne tita ketetibe munbe abko munkwe gadi.

²¹ Ye abko, tita kukwe bien nuendre, ye nire nire tä kaen ngäbti abko erere tä mike täte, ni ye tä ti tarere era metre bkänä abko bä mikata kwe. Nire nire käta ti tarere kore, ni ye abko ti Rün tikwe käkwe taredi amne ti ara jire käkwe taredi arato, käkwe ja mikadi gare metre ie, nieba Jesukwe nun ja töitikaka benye.

²² Abtä Judas (akwa ñakare Judas Iscariote, akwa Judas mdara jire) ye käkwe nieba mda Jesuye:

Ti Dänkien, ¿ñobtä makwe ja mikadita tuadre nun aibeye amne ñakare ni jökräye mata niere ye? nieba kwe ie:

²³ Angwane Jesukwe nieba mda:

Nire nire käta ti tarere ye abko tä ti kukwei mike täte amne ti Rün käkwe taredi. Erere arato, ti Rün amne ti, nun jatadi ja gwirre mike ni yebtä.

²⁴ Akwa nire nire tä ti tarere ñakare, ni ye abko tä ti kukwei mike täte ñakare. Ti kukwei nuata munkwe, ye abko ñan ti kukwei jen tikwe abko tita niere, akwa ti Rün ti juanka abko kukwei nieta tikwe munye.

²⁵ Ye abko, ti tä munbe nete angwane, tita kukwe ne niere jökrä munye kore,

²⁶ akwa mun Die Mikaka Ngöbö Üai Deme juandre ti Rünkwe ti käbti, ye rükadi nüne munbtä angwane, kukwe era Ngöböitä ütiäte munkrä, erere diridi jökrä kwe munye. Erere arato, tita kukwe niere munye, ye mikadita töre jökrä kwe munye.

²⁷ Mdakäre abko, kä jäme jen tikwe ti bike mikete munbtä, ye abko ñan nitre nünanka kä nebtä käta kä jäme bien, kwrere jire ti bike bien munye, aisete mun ñan rekwetaka ja jiebti amne munkwe ñan kä jürä ngwian jabtä.

²⁸ Ti abko bike nikenta, akwa ti rükadita munbe nete, tikwe nini, ye munkwe kukwei nurira. Ye abko, munta ti tarere era metre bkänä ne

ngwane, ti bike nikenta kä käinbti ti Rün kánti, tikwe nini munye, ye käi rabadre nuäre munbtä, ñobtä ñan angwane ti Rün abko bäri kri tikrä aisete.

²⁹ Ye abko, tita kukwe niere ne ngämi nakenkä, känenkri tita kukwe jökrä niere munye, akwa rakadrekä angwane, ti kukwei rabadre era munkrä, käkwe tödekadre metre tibti, abkokäre tita niere käne kore.

³⁰ Akwa gwängwarbe kä ñan nebera blitakrä kabre dikaro munbe tie, aisete tikwe ñan blitadre kabre mda munbe, ñobtä ñan angwane Satana tä nitre nünanka Ngöbö rüere dänkiene abko kitera ti rüere. Satana abko tä ñakare jire chi ti dänkiene.

³¹ Akwa tita ti Rün tarere abko nitre nünanka Ngöbö rüere ie rabadre gare metre amne ti Rün tä dre nuemna tie, erere tita nuene täte jökrä, ye rabadre gare ietre arato, abkokäre kukwe ye rakadikä kore.

Ne aisete, näin krö. Brän. Ari kä mitekä nete, nieba Jesukwe nunye.

15

Nikwe nünandre ketetibe Ngöböbe niebare Jesukwe

¹ Yehti Jesukwe ja bä mikaba uba kökräi kwrere amne nitre tödekaka bti abko bä mikaba uba küdei kwrere kwe, käkwe nieba mda nunye:

Ti abra uba kökräi era metre kwrere amne ti Rün abko sribikä uba kökräi yehtë kwrere.

² Ye abko, uba küdei mden mden ngwä neme ñakare btä, ye abko ti Rün tä tikekä ta; akwa uba küdei ngwä neme kabre kabre btä, ye abko niarata mutu kiakia aibe tikekä, bti tä bäsekä kuin merebe abko ngwä rabadre bäri kabre btä abkokäre.

³ Mun abko ie tikwe kukwe niebare, ye munkwe mikani era, käkwe tödekani tibti, aisete kukwe ye köböire mun nena merebe, ngite ñakare Ngöbö ngwärecri.

⁴ Mun abko raba nekete janknu ketetibe tibtä amne ti rabadi nekete janknu ketetibe munbtä arato, ñobtä ñan angwane uba küdei tä neketaninte uba kökräibtä aibe angwane ngwäta neme btä; akwa uba küdei kaibe mento uba kökräi bäre, ye ñan ngwä raba neme jire chi btä. Ye kwrere arato, munta ñakare ketetibe tibe, akwa tä ti bäre mento ne ngwane, mun ñan rabadre sribi kuin nuene tikrä amne ni ñakare jire mda käkwe tödekadre tibti mun köböire.

⁵ Ti abko uba kökräi era metre kwrere amne mun abko uba küdei kwrere. Nire nire tä nüne ketetibe tibe amne tita nüne ketetibe ben, ni ye abko käkwe sribi kuin nuendi tikrä, köböire ni mda mda käkwe tödekadi Ngöböbti, ye abko uba ngwäta nebe kabre uba küdei kuinbtä ye kwrere. Akwa mun tädre kaibe ti bäre mento angwane, sribi kuin ütiäte Ngöbökrä ñan rabadre bare jire chi munye.

⁶ Ye abko, nire nire käkwe ñan nünandre ketetibe tibe, ye abko kitadrekä Ngöbö okwä bäre mento amne, uba küdekrä tikakata tä neme nõtare amne ükäröta ketetibe jökrä, bti kukwata, ye kwrere jire Ngöbökre ni ye kitadi ja okwä bäre mento ja tare nikakäre kärekäre.

⁷ Akwa mun abko käkwe nünandre käre ketetibe tibe amne tita kukwe dirire munye, yehtë munkwe nünandrekä era metre ne ngwane, mun tö raba dre dre käräi Ngöböye, erere munkwe kärä amne biandi kwe munye.

⁸ Mdakäre abko, uba ngwäta neme kabre, ye kwrere munkwe sribi kuinquin nuendi, köböire ni kwati käkwe tödekadre Ngöböbti abko rabadi uba ngwä kabre kwrere, yehtë abko mun ja töitikaka tibe abko rabadi gare metre amne ti Rün rabadi käikitaninkä kri.

⁹⁻¹⁰ Ti Rünta ti tarere, ye kwrere tita mun tarere arato. Angwane ti Rün kukwei mikata täte metre tikwe, abtä ti Rünta ti tarere kärekäre tä nuke gare

kärekäre tie, ye kwrere jire munkwe ti kukwei mikadre täte ne ngwane, tita mun tarere kärekäre rabadre nuke gare kärekäre munye arato.

¹¹ Ye abko, munkwe kä ngwiandre bäri nuäre gwaire jabtä tibe amne kä nuäre rabadre täte jökrä munbtä, abkokäre tita blite kore munbe.

¹² Angwane ti kukwei mikadre täte munkwe abko krörö: Tikwe mun tarebare, ye kwrere munkwe ja tare kwärikwäri.

¹³ Nire tä ja mike müre ketadre kukwe muko diäre, ye ngwane tä kukwe muko tarere era metre abko bä mikata.

¹⁴ Tita dre dre nuemna abko erere munta nuene ne ngwane, mun abko ti kukwe muko tikwe abko bä mikata munkwe.

¹⁵ Ye abko, mun ni klabore tikwe abko tikwe ñan niedre mda, ñobtä ñan angwane ni klabore abko bkänkä tä dre dre nuene, ye gare ñakare ie, akwa ti Rün tä dre dre niere tie, erere tita mike gare jökrä munye, aisete mun abko ti kukwe muko tikwe, tita niere.

¹⁶ Mdakäre abko, ñan munkwe ti dianinkä ja töi jenbti au dirikäre jae, akwa tikwe mun dianinkä ja töitikäre jabe amne, tikwe mun mikani juandre kwäräkwärä sribire jakrä abko köböire ni mda mda jatadre kabre tödeke tibti abkokäre. Ye aisete, uba ngwäta neme kabre btä, ye kwrere sribi munkwe rabadre abko köböire ni kwati rabadre tödeke kärekäre tibti, abkokäre tikwe mun dianinkä jakrä. Erere arato, tita dre dre nuemna munye, ye kwrere munkwe nuendre ne ngwane, munkwe jändrän ño erere kärädre ti Rünye ti käbti angwane, biandi kwe munye.

¹⁷ Akwa tita kukwe nuemna munye abko krörö: Munkwe ja tare kwärikwäri abko tita niereta munye, nieba Jesukwe.

Ni jökrä töi Ngöbö rüere abko mäta kri nitre ja töitikaka Jesube yebtä

¹⁸⁻¹⁹ Yebti Jesukwe nieba mda:

Nitre nünanka Ngöbö rüere ye ben ketetibe mun tädre, akräke mun rabadre tare kri kwetre. Mun nämane niaratre ngätäite, akwa tikwe mun dianinkä jen jakrä, aisete mtare mun ñan nena nitre nünanka Ngöbö rüere kwrere, aisete tä bätä ngwen munbtä. Nitre nünanka Ngöbö rüere abko käkwe bätä ngwiani käne tibtä, aisete bätä ngwiandi kwetre munbtä arato, ye abko rabadre gare munye.

²⁰ Akwa tikwe kukwe nini krörö munbtä, ye munkwe ngwianta töre jae: Ni klabore ye abko ñakare bäri ütiäte niara bkänkäbti ta, tikwe nini munye. Ne aisete ni ruäre tä näin kisere ti jiebti ti mikakäre ja tare nike, ye kwrere arato nändi mun jiebti kwetre mun mikakäre ja tare nike tödekabtä tibti; akwa ni ruäre käkwe ti kukwei mikani ütiäte, ye abko käkwe mun kukwei mikadi ütiäte arato.

²¹ Tödekabtä tibti nitre nünanka Ngöbö rüere käkwe kukwe nuendi bätäkä ngwarbe mun rüere, ñobtä ñan angwane Ngöbö ti juanka abko gare ñakare ietre, aisete nuendi kore kwetre munbtä.

²² Ye abko, ti ñan rükadre blite bentre Ngöböbtä akräke kukwe nuenta kwetre, yebtä rabadre ngite ñakare. Akwa ti nukanina blite Ngöböbtä bentre, aisete niaratre ja mike ngite ñakare abko ñan raba niere jire chi jabtä.

²³ Nire nire tä bätä ngwen tibtä, ye abko tä bätä ngwen ti Rünbtä arato.

²⁴ Erere arato, sribi kri ñan tuabare, ni mda mdakwe ñan nuenbare jire abko erere ti nükani nuene niaratre ngätäite Ngöböta tibe mikakäre gare, sribi ye abko ti ñan rükadre nuene akräke niaratre tä ja mike ngite, yebtä rabadre ngite ñakare. Akwa sribi kri ñan tuabare tikwe nuenbare abko tuani ja okwä jenbti kwetre, akwa tätre bätä ngwen janknu tibtä amne ti Rünbtä arato.

²⁵ Akwa Ngöbö Kukwei krörö rabadre bare, abkokäre niaratreta bätä ngwen kore tibtä amne ti Rünbtä: Ti ja mike ngite ñakare rüere,

akwa tä bätä ngwen tibtä,
abko tä tikani niaratrebtä.

Salmos 35.19; 64.4

²⁶ Akwa Ngöbö Üai tä ti Rün kánti. Niara abko mun Die Mikaka amne tikwe niara juandi munbtä. Ngöbö Üai ye abko kukwe era metre niekä Ngöböbtä amne jändrän jökräbtä abko jatadi ti Rünkri, aiseite kukwe era erere niedi tibtä kwe munye, ti mikakäre gare munye.

²⁷ Erere arato, tikwe sribi kömikanintbe kena angwane, mun nämane siba tibe abti kä nüke mtare, aiseite munkwe kukwe era erere niedi tibtä ni mda mdaye arato, ti mikakäre gare ietre.

16

¹ Munkwe tödekadre janknu tibti amne munkwe ñan ti gibiarekäta, abkokäre tita kukwe ne niere munye.

² Nitre nünanka Ngöbö rüere käkwe mun kitadikä sinagoga bäre mento, mun ñan rikadre gätäre ketetibe bentre mda abkokäre. Bärire mda abko, kä jatai angwane, nitre ye käkwe mun müre ketadi, akwa niaratre tädi sribi kuin nuene Ngöbökrä rabadi nütüre.

³ Nitre nünanka Ngöbö rüere abko ie ti Rün gare ñakare amne ti gare ñakare ietre arato, aiseite nuendi kore kwetre munbtä.

⁴ Tita kukwe niere munye, ye kwrere rabadre nakenkä munbtä angwane, tikwe kukwe niebarera käne munye, ye abko munkwe ngwiandreta töre jae, abkokäre tita niere mtare munye.

Sribi Ngöbö Üaikwe

Käne ti jatani sribi kömiketbe angwane, ti nämane ketetibe munbe abti kä nüke mtare, aiseite tikwe kukwe ye nieba ñakare käne munye.

⁵ Akwa mtare Ngöbö ti juanka, kánti ti bike nikenta rabakäre ketetibe ben, akwa ti bike nikenta mdente mun ngämi ngwentari metre tie.

⁶ Angwane ti bikera nikenta, tikwe nini, abtä mun moto nibi nötöte jirekäbe ja jiebti au, aiseite mun nibi ulire ulire jökrä.

⁷ Akwa ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Ti rikareta ti Rün kánti ye abko bäri kuin munkrä, ñobtä ñan angwane ti ñan rikadreta ne ngwane, Ngöbö Üai mun Die Mikaka ñan rükadre nüne munbtä, akwa ti näinta ne ngwane, tikwe niara juandi nüne munbtä.

⁸ Ngöbö Üai mun Die Mikaka rükadi angwane, nitre nünanka Ngöbö rüere abko ngite Ngöbö ngwärekre, ye abko mikadi gare kwe ietre amne niaratre ñakare metre Ngöbö ngwärekre mikadi gare kwe ietre arato. Erere arato, nitre nünanka Ngöbö rüere abko kräke Ngöbökre kukwe ükadite juankäre ngwarbe kä ja tare nikakrä kánti abko Ngöbö Üai käkwe mikadi gare ietre, ye ngäniene niaratre käkwe tödekadre tibti, abkokäre kukwe mikadi gare kore ietre.

⁹ Ye abko, nitre nünanka Ngöbö rüere abko ngite Ngöböye abko Ngöbö Üaikwe mikadi gare ietre, ñobtä ñan angwane niaratre tä tödeke ñakare tibti.

¹⁰ Angwane niaratre tä bike metre amne ti abko metre ye ñakare era kräke abko Ngöbö Üaikwe mikadi gare ietre ti diäre, ñobtä ñan angwane ti bike nikenta ti Rün kánti kä käinbti, kánti munkwe ñan ti tuadita mda.

¹¹ Erere arato, nitre nünanka Ngöbö rüere abko kräke Ngöbökre kukwe ükadite juankäre ngwarbe kä ja tare nikakrä kánti abko Ngöbö Üai käkwe mikadi gare ietre, ñobtä ñan angwane Satana tä niaratre dänkiene abko kräke Ngöbökre kukwe ükaninante mikakäre ja tare nike kärekäre kä ja tare nika kánti.

¹² Mdakäre abko, kukwe mda mda tä kabre tikwe niedre munye, akwa tikwe niedre jökrä angwane, rabadre bäri tare munkrä mtare, aiseté tikwe ñan niedre.

¹³ Akwa Ngöbö Üai kukwe era metre Ngöbökwé mikaka gare, ye rükadi nüne munbtä angwane, kukwe era metre jire jökrä tibtä tä dre niere abko niarakwe mikadi gare munye, ñobtä ñan angwane Ngöbö Üai ye käkwe ñan blitadi au jabtä, akwa Ngöbökwé kukwe ño ño niemna tibtä ie, ye aibe mikadi gare kwe munye. Erere arato, kukwe rakadikä ño ja täritäri abko mikadi gare kwe munye arato.

¹⁴ Mdakäre abko, ti abko ütiäte kri amne ti di kri bä nuäre, ye abko mikadi gare kwe munye, ñobtä ñan angwane jändrän tikwe abko niarakwe mikadi gare munye aiseté.

¹⁵ Niara rükadi jändrän tikwe mike gare munye tita niere munye, ñobtä ñan angwane jändrän jökrä tä ti Rünkwe, ye abko jen tikwe arato, aiseté Ngöbö Üai rükadi jändrän tikwe mike gare munye tita niere.

Nitre ja töitikaka Jesube, btä kä rabadi nuäre Jesu tuareta

¹⁶ Akwa mtare bä jötrö munkwe ñan ti tuadreta mda, akwa yehti bä jötrö munkwe ti tuadita mda, nieba Jesukwe nun ja töitikaka benye.

¹⁷ Angwane nun ruäre ja töitikaka Jesube kä rababa niere jae kwärikwäri: ¿Niara tö nibi dre niei nie amarehti nibi ñäke kore nie se? Bä jötrö nikwe ñan tuadreta, nini kwe, yehti bä jötrö angwane nikwe tuadita bobuta, nini kwe. Erere bike nikenta Rün kánti, nini kwe.

¹⁸ ¿Se abko tö nibi dre niei nie amarehti, bä jötrö, nibi niere se? ¿Se abko dre nieta kwe amarehti ñan nebe nuke gare jire chi nie? rababa niere jae kwärikwäri.

¹⁹ Yehtä abko nun tö rababa kukwe ngwiantari Jesuye abko Jesukwe gaba nunbtä, käkwe nieba nunye:

Bä jötrö munkwe ñan ti tuadreta, tikwe nini, bti bä jötrö munkwe ti tuadita, tikwe nini munye, ¿ye abko dre nini tikwe abko munta ngwentari jae kwärikwäri ñan ñan?

²⁰ Ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Kä kebera nuke angwane, bä jötrö munkwe ja müaidi amne mun moto rabadi nötöte, akwa nitre nünanka Ngöbö rüere abko btä kä rabadi nuäre krübäte. Mun moto rabadi nötöte ja jiehti, akwa yehti kä rabadita nuäre munbtä, aiseté kä ulire ye käi rikwitadikäta jötrö munbti.

²¹ Yehtä abko ti bike kukwe bä mike krörö: Meri tä kite ja ngibiare angwane, ja tare nikadi kri kwe ngäbäkre ngibiabtä, ye tarä neme gare ie, aiseté tä neme ulire. Akwa ngäbäkre tarä däreere kwe angwane, tä ja tare nike krübäte ye käita nikwitekäta jökrä bti, ñobtä ñan angwane ngäbäkre tä däreere kwe ye abko käita neme nuäre krübäte btä, aiseté ja tare nikata kwe, ye abko käita nikwitekä bti.

²² Ye kwrere arato, munta ulire mtare ñobtä ñan angwane ti näinta, akwa ti jatadita mun tuenta angwane, kä rabadita bäri nuäre munbtä, akwa kä nuäre ye abko ni mda mda käkwe ñan diandrekäta jire chi munkän. Ti rükadita mun ngätäite abko käi rabadi bäri nuäre munbtä.

²³ Ye ngwane mentokwäre munkwe ñan kukwe ngwiantretari mda tie, akwa ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: mun tö dreye, ye erere munkwe kärä ti Rünye ti käbti angwane, biandi jökrä kwe munye.

²⁴ Mun jataba ja töitike tibe kena abti kä nuke mtare mun ngämi jändrän kärere jire chi ti Rünye ti käbti, akwa mtare mentokwäre munkwe jändrän kärä ie ti käbti angwane, biandi kwe munye. Yehtä kä nuäre rabadi täte jökrä munbtä.

²⁵ Tita kukwe bä mike mtare munye, btä tikwe blitaniri, akwa kä jatadi köböiti angwane, tikwe ñan kukwe bä mikadre mda munye, akwa tikwe blitadi metre ta ti Rünbtä munbe.

²⁶ Ne aisete ti näinta ti Rün kanti, ye ngwane mentokwäre tikwe ñan jändrän kärädre munkrä ti Rünye, akwa mun ara jire käkwe jändrän kärädi au jakrä ti Rünye ti käfti,

²⁷ ñobtä ñan angwane munta ti tarere amne ti jatani Ngöbökre abko munkwe mikani era jae. Yebtä abko ti Rün ara jire käta mun tarere, aisete jändrän käräta munkwe ti käfti abko ti Rün käkwe biandi munye.

²⁸ Ti näma ti Rün kanti. Ti jataba nüne mun ngätäite kä nebtä, akwa mtare abko ti bike kä mikedäta kä nebtä, aisete ti bike nikenta ti Rün kanti, nieba Jesukwe.

²⁹ Angwane nun ja töitikaka Jesube käkwe nieba mda ie:

Mtare mata blite era metre amne mata kukwe bä mike ñakare mda,

³⁰ aisete mtare nun ngämi kukwe ngwentari mae, känenkri nun bike dre dre ngwentari, ye garera mae, nibi tuen nunye amne, nunkwe ñan kukwe ngwiandretari jire mda mae abko nibi tuen nunye, aisete ma jatani Ngöbökre abko nibira era nunkrä, nunkwe nieba Jesuye.

³¹ Abtä Jesukwe nieba mda nunye:

¡Mtare ti kukwei nibi era munkrä ñan ñan, akwa ne känenkri ñakare ya!

³² Mtare kä nükerä gwängwarbe angwane, mun näin iti iti jene jene kwäräkwarä amne munkwe ti mikadite kaibe. Akwa ti Rün tikwe käkwe ñan ti mikadite kaibe akwa tädi tibe, aisete ti ñan rabadre kaibe.

³³ Tita kukwe ne niere jökrä kore munye, mun rabadre nüne ketetibe tibe angwane, kä jäme Ngöbökre rabadre munbtä abkokäre. Akwa mun tädi nüne kä nebtä nitre nünanka Ngöbö rüere ngätäite angwane, munkwe ja tare nikadi kri tödekabtä tibt, akwa kukwe jökrä Ngöbö rüere kä nebtä abko tikwe ganaibarera kwäräbe, aisete munkwe nünanka dite jabtä amne munkwe ñan kä jürä ngwian jabtä. Abko kore se, nieba Jesukwe nun ja töitikaka benye.

17

Jesukwe ja di käräbare Ngöböye jakrä

¹ Jesukwe blitaba ünän jökrä kore, bti nikraba kä käinbti kwe, käkwe nieba Ngöböye:

Tata, ti krütadre, bti ti rükadreta nire abko makwe kä kitani ti käne, ye erere nura, aisete ti ma Odei ne käkwe ma mikadre ütiäte kri jae, abkokäre makwe ti ma Odei ne mika ütiäte kri jae,

² ñobtä ñan angwane nitre nünanka ma rüere kä nebtä, ngätäite makwe ni dianinkä ruäre abko makwe biani tie ni ye rabadre nüne kärekäre kä käinbti, abkokäre ni jökrä nünanka kä nebtä ye makwe mikani gare jökrä täte ti ma Odei neye.

³ Akwa nitre biani tie makwe, ye rabadre nüne kärekäre, abkokäre ma abko Ngöbö itibe era metre rabadre gare kuin ietre amne ti Jesukristo juani makwe kä nebtä, ye abko rabadre gare kuin ietre, ye aibe köböire rabadre nüne kärekäre mabe.

⁴ Mdakäre abko, tikwe ma mikani ütiäte kri kä nebtä amne makwe sribi biani nuendre tie, ye erere namani bare täte jökrä tie.

⁵ Ne aisete, kä ne däte ngämi, känenkri ti näma ma kanti angwane, ti nämäne mikani ütiäte kri ma ben gwaire, ye kwrere makwe ti mikata ütiäte kri bobuta ma ben gwaire Tata.

Jesukwe ja di käräbare Ngöböye nitre ja töitikaka ben kräke

⁶ Mdakäre abko, nitre nünanka ma rüere, ngätäite makwe ni dianinkä ruäre abko makwe biani tie. Niaratre ye abko ie tikwe ma mikanina gare kuin amne niaratre ye abko makwe jökrä, akwa makwe biani tie amne ma kukwei kani ngäbti kwetre, käkwe mikani era jae.

⁷ Mtare jändrän jökrä bianta tie makwe, ye abko tä kite makri nena gare kuin ietre,

⁸ ñobtä ñan angwane makwe ja kukwei biani tie, ye abko tikwe diribar- era ietre amne kani ngäbti kwetre. Ne aisete ti jatani makri, ye nükani gare metre ietre amne makwe ti juani abko mikani era kwetre, kätä tödeke tibti.

⁹ Makwe niaratre biani tie amne niaratre abko makwe, aisete tita ja di kärere kräke mae, akwa nitre nünanka ma rüere ye kräke ti ja di kärere ñakare mae mtare, ñobtä ñan angwane niaratre abko ñakare makwe aisete.

¹⁰ Mdakäre abko, jändrän jökrä tikwe ye abko makwe arato amne jändrän jökrä makwe abko tikwe arato. Ye abko, ni biani tie makwe ye köböire ti abko ütiäte kri nena gare.

¹¹ Erere arato, tikwe ñan nünandi mda kä nebtä, akwa nitre biani tie makwe, ye rabadi nüne kä nebtä amne ti abko näin nünenta mabe.

Tata, ma abko deme. Ma kä ütiäte kri, ye mden makwe biani tie arato, yebti makwe niaratre ngibia kuin, ma btä ti tä ketetibe, ye kwrere niaratre rabadre nüne ketetibe gwaire arato, abkokäre makwe niaratre ngibia kuin.

¹² Ye abko, ma kä ye mden makwe biani tie arato amne, ti tä nüne niaratrebe kä nebtä angwane, ni biani tie makwe ye tita ngibiare ma käbti, amne ni biani tie makwe ye abko ñan nikaninta jire iti mento tikän. Akwa ma kukwei tä tikani Judas Iscariotebtä ye rabadre bare, abkokäre niara tä nianinte tikän amne rabadi mento mabtä kärekäre kä ja tare nikakrä ye kanti.

¹³ Mtare ti bike nikenta ma kanti Tata, akwa ti tä kä nebtä angwane, nitre ja töitikaka tibe biani tie makwe abko kräke tita ja di kärere mae. Yebtä abko kä nuäre kri tibtä, ye kwrere kä rabadre bäri nuäre btätre abko tita kärere mae kräke.

¹⁴ Mdakäre abko, tikwe ma kukwei diribare ietre, akwa nitre nünanka ma rüere, kwrere tita nüne ñakare jire ma rüere amne, ye kwrere nitre ja töitikaka tibe ñan nena nüne ma rüere, aisete nitre nünanka ma rüere tä bätä ngwen btätre.

¹⁵ Akwa ye ngäniene, ñan makwe nitre ja töitikaka tibe ye diandrekä kä nebtä abko tita ribere mae, akwa makwe ngibiadre rüe Satana ngäniene abko tita ribere mae.

¹⁶ Ti abko ñakare nitre nünanka ma rüere kwrere, ye kwrere nitre ja töitikaka tibe abko ñan nena nüne ma rüere, aisete bätä ngwianta btätre.

¹⁷ Akwa nitre ja töitikaka tibe käkwe nünandre bäri deme amne sribidre bäri metre kwetre makrä, abkokäre makwe niaratre kwita käre köbö kwatirekwatire ma kukwei era metre yebti.

¹⁸ Angwane nitre nünanka ma rüere, ngätäite makwe ti juani kä nebtä, ye kwrere arato tita nitre ja töitikaka tibe juen niaratre ngätäite.

¹⁹ Tita ja mike jenena nünakäre makrä amne sribikäre makrä, ye kwrere niaratre rabadre mikani jenena makrä nünakäre deme amne sribikäre makrä.

Ni jökrä tödekaka Jesubti, kräke Jesukwe ja di käräbare Ngöböye

²⁰ Mdakäre abko, ñan nitre biani tie makwe noko aibe kräke tita ja di kärere mae, akwa niaratre näin kukwe kuin tibtä niere ni mda mdaye, ye abko nire nire käkwe tödekadi tibti niaratre kukwei köböire, nitre ye kräke tita ja di kärere mae arato.

²¹ Ma ti Rün tikwe töita ketetibe tibe amne tita ketetibe mabe, ye kwrere nitre tödekaka tibti tibti, ye makwe die mika ja töi mike gwaire jökrä nünakäre kuin jabe kwärikwäri, abkokäre tita ja di kärere mae kräke. Nitre tödekaka tibti tibti ye rabadre ketetibe nibe arato abko köböire makwe ti juani kä nebtä, ye rabadre era nitre nünanka ma rüere ye kräke, abkokäre tita ja di kärere mae kräke.

²² Mdakäre abko, makwe ti mikani ütiäte kri, ye kwrere tikwe niaratre mikani ütiäte arato, ye köböire abko niaratre töi rabadre ketetibe jökrä ño ti amne mata ketetibe gwaire ye kwrere abko krörö:

²³ Tita nüne niaratrebtä amne mata ketetibe tibe, ye kwrere jire niaratre rabadre ni itibe kwrere nünakäre makrä. Ye abko, makwe ti juani kä nebtä amne mata ti tarere, ye kwrere mata nitre tödekaka tibti tarere, ye rükadre gare nitre nünanka ma rüere yeye, abkokäre nitre tödekaka tibti ye töi rabadre ketetibe jökrä ni itibe kwrere abko tita ribere mae.

²⁴ Tata tikwe, nitre ja töitikaka tibe amne ni mda mda käkwe tödekadi tibti, ye makwe biani tie, aiseti ti tädre mdente, ye kanti tädre siba tibe, ie ti tö. Amne makwe ti mikani ütiäte kri, käkwe ja di kri bä nuäre biani tie, ye niaratre käkwe tuadre arato, ie ti tö, ñobtä ñan angwane kä ne date ngämi, känenkri ma nämäni te tarere aiseti.

²⁵ Tata, käre mata kukwe era metre erere nuene amne, nitre nünanka ma rüere abko ie ma gare ñakare, akwa tie ma gare kuin, amne makwe ti juani ye abko nena gare nitre ja töitikaka tibe nokoye.

²⁶ Amne tikwe ma mikanina gare ietre, akwa tikwe ma mikadi gare janknu ietre ma Üai köböire, ye köböire abko nita ja tarere kwärikwäri, ye kwrere jire niaratre käkwe ja taredre kwärikwäri arato amne, ti ara jire rabadre nüne niaratrebtä, abkokäre tikwe ma mikadi gare janknu ietre. Abko kore se, nieba Jesukwe niara Rün Ngöböye.

18

Jesu kani ngite

(*Mateo 26.47-56; Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53*)

¹ Jesukwe kukwe nieba ünän jökrä kore, bti ngurun kä Cedron, ye kwära nakriri Jesu rikaba nun ja töitikaka benbe. Jesu rikaba ye kanti abko olibo krie nämäni nökan, kanti Jesu rikaba nun ja töitikaka benbe.

² Jesu nämänena gätäre bäre bäre kä ye kanti nun ja töitikaka benbe, aiseti Judas, Jesu kitaka ngise kämikadre, ye ie kä ye nämänena gare arato.

³ Ne aiseti, batibe Judas jataba nitre krörökrörö jie ngwena: nitre rüka romanobo kwati amne guardia ju blitakrä Ngöböbe ngibiabtikä abko nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dankientre amne nitre bariseo käkwe juani. Nitre jataba nüke Judabe ye abko nämä näin jändrän rükrä ngwena kisetekisete. Erere arato, nämä näin ñukwä amne ñotra ngwena kisetekisete.

⁴ Akwa Jesu abko, btä kukwe rakadikä ño ño, ye garera ie, aiseti nieba kwe ietre:

¿Munta näin nire känene ye? nieba kwe ietre.

⁵ Niaratre käkwe nieba mda Jesuye:

Jesu Nazarebo känänta nunkwe, nieba kwetre ie.

Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Ti ara tä nete, nieba Jesukwe ietre.

Angwane Judas, Jesu kitaka ngise kämikadre ye nämä nünäninkä siba nitre ye ngätäite.

⁶ Angwane, Ti ara tä nete nieba Jesukwe, ye btäräbe nitre rükaba kwati Jesu rüere ye käkwe näntebata ja jiebti angwane, rikaba jökrä temen se kwrere.

⁷ Angwane Jesukwe niebata mda ietre:

¿Munta näin nire känene ye? niebata kwe ietre.

Angwane niaratre käkwe niebata Jesuye:

Jesu Nazarebo känänta nunkwe, niebata kwetere ie.

⁸ Abtä Jesukwe niebata mda ietre:

Ti ara tä nete, tikwe nini munye. Akwa munta näin ti känene ne ngwane, nitre ja töitikaka tibe noko aibe munkwe tuametre nikenta jirekåbe, nieba Jesukwe ietre.

⁹ Kukwe ye rakakaba kore, ñobtä ñan angwane Jesukwe blitaba krörö Ngöböbe abko rabadre bare abkokåre: “Nire nire biani tie makwe, ye abko ñan riataba jire iti tikån,” nieba kwe, erere rababa bare.

¹⁰ Angwane Simón Pedro nämä yete käkwe ngitra jabtä diankaba kwatate, bti ni iti kå Malco olo küde ruenkri tikakaba ta kwe ie. Malco ye abko nämäne klåbore ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diåre dånkienkwe abko olo tikakaba Simón Pedrokwe.

¹¹ Abtä Jesukwe nieba Pedroye:

Ngitra ye miketa kwatate yete. Ti Rün ara jire kite ti mike jåndrån tare krübåte nuene, ¿se abko tikwe ñan nuendre ya? nieba kwe ie.

Jesu jånikani Anås kåniti

(Mateo 26.57-58; Marcos 14.53-54; Lucas 22.54)

¹² Bti nitre rükå romanobo amne dånkien kwetere btå guardia ju blitakrå Ngöböbe ngibiabtikå rükaba ye abko käkwe Jesu kaba ngite, bti måkåteba kwetere,

¹³ bti jårikaba kåne kwetere nebe Anås kåniti. Anås ye abko Caifås köbrån. Anås abko kåkwe sribibarera nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diåre dånkien kwrere, akwa kå ye ngwane abko Caifås nämäne nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diåre dånkiene.

¹⁴ Bati Caifås ne mden kåkwe niebare krörö Jesubtä nitre israelitaye: Ni israelita ñan krütadre jökrå, abkokåre ni itibe krütadre ni israelita jökrå kråke amne tåte, niebare kwe.

Pedrokwe Jesu rükaninte kåne

(Mateo 26.69-70; Marcos 14.66-68; Lucas 22.55-57)

¹⁵ Jesu jårikaba ngite angwane abko Simón Pedro btå ni ja töitikaka Jesube rikaba iti mda siba Jesu jiebtí. * Angwane ni ja töitikaka Jesube rikaba iti Jesu jiebtí, ye abko nämänenä gare nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diåre dånkien yeye, aisete rikaba ju båre ki teri Jesube.

¹⁶ Akwa Pedro abko rababa nünaninkå ki jukweibtä. Abtä ni gare kuin nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diåre dånkiene, ye rikaba, kåkwe blitaba meri jukwe ngibiabtikå yete ben angwane, rikaba Pedro ngwena ju båre ki teri arato.

¹⁷ Angwane meri ye kåkwe nieba Pedroye:

¿Ma abko ja töitikaka ni se ben arato ñan ñan? nieba kwe ie.

Abtä Pedrokwe nieba ie:

Ñakare. Tita ja töitike ñakare ben, nieba kwe.

¹⁸ Ye ngwane abko, kå rababa tibo krübåte, aisete nitre klåbore amne guardia ju blitakrå Ngöböbe ngibiabtikå kåkwe ñukwå bukateba, bti nämä tråse angwane, Pedro nämä ñukwå tråse siba niaratrebe yete.

Kukwe ngwianintari Jesuye

(Mateo 26.59-66; Marcos 14.55-64; Lucas 22.66-71)

¹⁹ Angwane Anås kåkwe sribibarera nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diåre dånkien kwrere, ye mden rikaba kukwe ngwentari Jesuye nitre ja

* **18:15** Ni ja töitikaka Jesube nikani Simón Pedrobe ye abko Juan kåkwe tårå ne tikani nütüta.

töitikaka benbta amne kukwe ño diri nämane Jesukwe, ye abko rikaba ngwentari.

²⁰ Angwane Jesukwe nieba ie:

Nitre israelita tä ja ükekrö sinagoge amne ju blitakrä Ngöböbe kanti abko ie käre tita dirire amne tita blite ni jökrä ngwäreki, aiseite tita blite ñakare gore nitre ja töitikaka tibe aibe ben.

²¹ ¿Se ñobtä abko tita kukwe ño dirire abko ma kite ngwentari ti ara jire ie ye? Nitre ti kukwei nuaka nuaka ye ben tikwe blitabare kukwe mden mdenbta ye gare kuin jökrä ietre, aiseite makwe kukwe ye ngwiantari ietre, nieba Jesukwe Anáye.

²² Jesukwe ñäkäba kore, yeبتä abko guardia ju blitakrä Ngöböbe ngibi-abtikä käkwe Jesu metaba tokobee ja käne, käkwe nieba ie:

¿Nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien abko ie mata ñäke kore ya? nieba kwe ie.

²³ Jesu käkwe nieba mda ie:

Tikwe kukwe nini, ye mden blo abko niere tie. ¿Akwa tikwe kukwe nini ye tä dbe ne ngwane, ñobtä mata ti mete niere tie? nieba Jesukwe ie.

²⁴ Angwane Jesu nämä mäkäninte abko Anákwe juanba mda nebe dänä Caifás kanti. Caifás abko nämä nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkiene kä ye ngwane abko kanti Jesu juanba kwe.

Pedrokwe Jesu rükaninte bobu, bämä

(Mateo 26.71-75; Marcos 14.69-72; Lucas 22.58-62)

²⁵ Akwa Anás nämane kukwe ngwentari Jesuye angwane abko, Pedro abko nämä ñukwä träse yete angwane, ni iti käkwe nieba ie:

¿Ma abko ñakare ja töitikaka ni se ben arato ya? nieba kwe ie.

Angwane Pedrokwe ja rükanteba, käkwe nieba:

Tita ja töitike ñakare ben yeri, nieba kwe.

²⁶ Yehti ni klabore nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien kräke, akwa ni olo tikakaba kwärä ie Pedrokwe abko mräkä käkwe nieba Pedroye:

¿Ma ye täni siba ben olibo nurai kanti sete tikwe turi, nibi ruen tie ya? nieba kwe ie.

²⁷ Akwa Pedro abko käkwe ja rükantebata, ye btäräbe antlankwe ngwänänba, Jesukwe nieba ie, ye kwrere rakakaba.

Jesu jänikani Pilato ngwäreki

(Mateo 27.1-2,11-14; Marcos 15.1-5; Lucas 23.1-5)

²⁸ Jesu nämä Caifás kanti, bti järäkaba mda gobran romanobo ngwäreki angwane kä jatagara ngwen. Akwa nitre israelita ji dokwäte ñan rikaba Jesu ngwena nebe gwi gobran kanti, ñobtä ñan angwane nitre ñakare israelita, kanti niaratre rikadre nebe gwi angwane, kukwe nämane ükaninte nitre israelitakwe nünankrä dbe Ngöbö ngwäreki, ye rüere ja mikadre ngite kwetre amne ñan rabadre dbe Ngöbö ngwäreki abtä ñan rabadre mrö bieta Pascuakrä kwete siba, abtä ñan rikaba gwä.

²⁹ Abtä Pilato jataba blite bentre ju bäre, käkwe nieba ietre:

¿Drebtä munta ni ne kite ngite? nieba kwe.

³⁰ Angwane nitre israelita ji dokwäte käkwe nieba:

Ni ne ja mike ngite ñakare, akräke nun ñan jatadre ngwena jire chi müre ketadre mae nete, nieba kwetre.

³¹ Abtä Pilatokwe nieba mda ietre:

Ni noko ngwenante, bti kukweta ükaninte ño mun ngätäite ni kitakäre ngite, ye kwrere munkwe kukwe ükate kräke au, nieba kwe mikakäre yakrä jae.

Akwa nitre israelita ji dokwäte käkwe nieba mda Pilatoye:

Ni ngite abko nunkwe müre ketadre ye abko mun romanobokwe köböi biani ñakare nunye, aisete nun ñan raba ni mda müre kete, nieba kwetre.

³² Ja krütadi ño nieba Jesukwe, ye erere rababa bare köbö ye näire.

³³ Yebtä Pilato rikaba gwä, käkwe Jesu käräba, bti niebare kwe ie:

¿Ma abko jrei nitre israelitakwe bkänä ya? niebare kwe ie.

³⁴ Abtä Jesukwe niebare mda ie:

¿Mata kukwe ngwentari tie ja töibti ya o ni mdakwe blitabare tibtä mabe, aisete mata kukwe ngwentari kore tie? niebare kwe Pilatoye.

³⁵ Angwane Pilatokwe niebare Jesuye:

Ti abko ñakare israelita, aisete ma jrei nitre israelitakwe ya, ñakare ya, ye abko ñakare ütiäte tikrä, akwa nitre nünanka ma käite amne nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre käta ma kite ngite müre ketadre tie, aisete drebtä makwe ja mikani ngite niere tie, niebare kwe ie.

³⁶ Abtä Jesukwe niebare mda Pilatoye:

Ni kä nebtä tä jreire, ye kwrere ti ñan rabadre jreire. Ti rabadre jreire niaratre kwrere, akräke rükä tädrera sribikä tikrä abko käkwe rüdre ti dokwäre amne ti ñan kadre ngite nitre israelitakwe. Ye mden kisete, ti abko ñakare jrei kä nebtä kwrere, niebare kwe.

³⁷ Abtä Pilatokwe niebare mda Jesuye:

¿Ma abko jrei bkänä ñan ñan? niebare kwe ie.

Angwane Jesukwe niebare ie:

Ti abko jrei makwe nini, ye kwrere bkänä, aisete ti därebare kä nebtä amne nitre nünanka kä nebtä abko ie ti jatani kukwe era erere niere, aisete nire nire tä nekete kukwe erabtä abko käta ti kukwei kaen ngäbti amne tä mike täte, niebare mda Jesukwe.

³⁸ Angwane Pilatokwe niebare mda Jesuye:

¿Kukwe mden abko era? niebare kwe.

Pilatokwe kukwe ngwianintari kore Jesuye, bti Pilato rikabata ju bäre bliteta nitre israelita ji dokwätebe, käkwe nieba ietre:

Ni ne ja mike ngite ñakare nibi tuen tie.

³⁹ ¿Akwa bieta Pascua näire tikwe ni ngite tikadrete iti abko nuenta käre, aisete jrei nitre israelitakwe ne tikadrete tikwe, ie mun tö nibi ya? nieba Pilatokwe.

⁴⁰ Angwane nitre israelita jökrä rababa ngrente, kä rababa niere krörö:

¡Ni ye ñan tikate makwe! ¡Barrabás ye tikete! rababa niere.

Barrabás ye abko nämane rü miketbe gobran romanobo rüere abko tikadrete, rababa niere Pilatoye.

19

Jesu kitani ngite müre ketadre krusobtä

(Mateo 27.15-31; Marcos 15.6-20; Lucas 23.13-25)

¹ Abtä Pilato nikani käkwe Jesu kwata metamna köbti nitre rükäye. Erere nuenbare kwetre.

² Angwane Jesu bä rabadre jrei kwrere, abkokäre nitre rükä käkwe kri tukwä sribebare koronare abko mikani kwetre Jesu dokwäbti, bti dän bä tain drüne kitani kwetre Jesubtä mikakäre yakrä jae.

³ Bti namani niken känime Jesu ken, kä namani niere:

Jrei israelitakwe, ma raba nüne raire näre, namanintre niere Jesu mikakäre yakrä jae.

Bti namanintre Jesu mete tokobee ngwärebtä.

⁴ Yebti Pilato jataba ju bäre, käkwe nieba nitre israelita ji dokwäteye:

Jesu ja mike ngite ñakare nibi tuen tie, aisete ti ki ngwenante munye nete tuen, nieba Pilatokwe ietre.

⁵ Erere bkänä, Jesu jajataba ju bäre angwane, kri tukwä sribebare koronare nämä dokwäbti amne dän bä tain drüne kitani btä abko te järeikaba ju bäre angwane, Pilatokwe nieba:

Ni ne ti bike miketa mun kisete abko tä nete ne, nieba kwe ietre.

⁶ Angwane nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre amne guardia ju blitakrä Ngöböbe ngibiabtikä okwä rababa Jesubtä angwane, rikaba ngrente krikri be, kä rababa niere:

¡Müre kete krusobtä! ¡Müre kete krusobtä! rababa niere.

Abtä Pilatokwe nieba mda ietre:

Niara ngite ñakare nibi tuen tie, akwa mun tö müre ketai ne ngwane, ngwenante munkwe müre keta krusobtä, nieba kwe mikakäre yakrä jae.

⁷ Angwane nitre israelita ji dokwäte käkwe nieba mda Pilatoye:

Kukweta ükaninte keteti Ngöböke nun israelita ngätäite, ye rüere niarata ja mike ngite, ñobtä ñan angwane niarata ja Ngöbö Odei niere, ye abko kukweta ükaninte nun ngätäite abko rüere tä ja mike ngite, aisete müre ketadre, rababa niere kore.

⁸ Jesu abko ja Ngöbö Odei nämane niere, ye jarabare Pilatoye angwane, bäri kä jürä namani btä.

⁹ Abtä nikaninta gwä, käkwe niebare Jesuye:

¿Ma abko kä mdenbo era metre? niebare kwe ie.

Akwa Jesu abko namani kwekbe, ñäkäbare ñakare kwe Pilato käre.

¹⁰ Abtä Pilatokwe niebare ie:

¿Ti di tärä ma bien müre ketadre krusobtä amne ti di tärä arato ma tikatekäreta, ye gare ñakare mae ya amarebti ma ñan tö nibi ti kukwei kain ngäbti ye? niebare kwe ie.

¹¹ Angwane Jesukwe niebare mda Pilatoye:

Ngöböke ñan kä biandre mae ti müre ketadre, akräke ma di ñan rabadre jire chi ti bien müre ketadre, aisete nitre ti kitaka ngise mae müre ketadre, niaratre ye abko bäri ngite krübäte Ngöböye makrä, niebare Jesukwe ie.

¹² Ye ngwane mentokwäre abko Pilato namani kä känene jae Jesu tikatekäreta, akwa nitre israelita ji dokwäte rababa ngrente, kä rababa niere:

¡Makwe ni ye tikaditeta ne ngwane, ma ñakare ja kukwe mukore emperadorebe! Mdakäre abko, nire tö ja mikai jreire Jesu kwrere, ni ye abko emperador rüere, rababa niere Pilatoye.

¹³ Nitre ji dokwäte rababa ñäke kore, ye jaraba Pilatoye angwane, rikaba Jesu ngwena ju bäre, bti kürä nämä gwi ja täkräre kukwe ükatekrä, yehti Pilato rababa täkänintbe. Kä te Pilato rababa täkänintbe ye abko kädian nämane Gabata. Gabata abko Kä Jäkwatare nieta hebreore abko kanti Pilato nämane täkänintbe.

¹⁴ Kä ye ngwane abko, köbö ja mikakrä biare köbö jadükakrä ngäbti bieta Pascua angwane, ye näire bäsi ñänä ruäre angwane Pilatokwe nieba krörö nitre israelita ji dokwäte yeye:

Jrei munkwe tä nete noko, nieba kwe.

¹⁵ Abtä nitre israelita ji dokwäte käkwe ngrateba bäri kri mda, kä rababa niere:

¡Ngwena mento, ngwena mento müre ketadre krusobtä! rababa niere.

Abtä Pilatokwe nieba mda ietre:

¿Tikwe jrei munkwe biandre müre ketadre krusobtä, ie mun tö nibi ñan ñan? nieba kwe.

Angwane nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre käkwe nieba Pilatoye:

Emperador romanobo aibe tä jreire nunkwe. Nebti jrei mda ñakare jire nunkwe, nieba kwetre mda ie.

¹⁶ Angwane nitre israelita ji dokwäte ye moto mikakäre jáme, Pilatokwe Jesu bianba müre ketadre krusobtä rükätre romanoboye.

Jesu metani krusobtä

(Mateo 27.32-44; Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43)

Erere bkänä, nitre rükä rikaba Jesu ngwena müre ketadre krusobtä.

¹⁷ Jesu járikaba angwane, rikaba kruso ngwena jakrä au kākä “Ni Dokwä Kroko Käi” nie nämane abko kánti. Kä ye arabe abko kädianta Gólgota hebreore.

¹⁸ Kä ye kánti Jesu metaba krusobtä angwane, ni nibu metaba Jesubtä kwárikwári müre ketadre, aisete Jesu rababa ni nibu ye ngátáite.

¹⁹ Angwane drebtä Jesu kitaba ngite, ye Pilatokwe tikamna krörö kri kukwänbtä: “JESU NAZAREBO NERE ABKO JREI NITRE ISRAELITAKWE” abko tikamna Pilatokwe, bti mikamna krusobtä käin kwe.

²⁰ Ye erere mikaba krusobtä käin angwane, nitre israelita kwati rababa ñáke tärä okwä yebtä, ñobtä ñan angwane kánime juta Jerusalén kóräbtä Jesu müre ketaba krusobtä. Erere arato, tärä okwä mikaba krusobtä käin, ye abko nämá tikani hebreore, latinore amne griegore, ni kwati rabadre ñáke btä abkokäre.

²¹ Pilatokwe tärä tikamna kore, yebtä abko nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre kákwe niebare Pilatoye:

Jrei nitre israelitakwe, ye makwe ñan tika kore, akwa niarata bike jrei nitre israelitakwe, ye abko makwe tika kore, niebare kwetre Pilatoye.

²² Akwa Pilato abko kákwe niebare mda ietre:

Tikwe kukwe tikamna, ye erere rabadi tikani. Tikwe ñan kwitadre jire, niebare kwe ietre.

²³ Akwa nitre rükä romanobo abko kákwe Jesu metaba krusobtä, yebti dän Jesukwe ñákäbtiba ketabká kwetre, bti dianba ótati jene jene kwe jakrä. Akwa dän nga dikani ótati núkebe temen Jesu nämane kite jabtä, abkobtä

²⁴ nitre rükä romanobo kákwe nieba jae kwárikwári:

Dän ne abko níkwé ñan ngiandrekä kiakia, aisete ari ja gaen btä. Nirekwe ganandi abko kwe rabadi, nieba kwetre.

Ye kwrere bkänä nuenbare kwetre. Ye kwrere abko, Ngöbö Kukwei nämáne tikani kira krörö Jesubtä abko rababa bare:

Dän tikwe dráibare jókrä jabtí kwetre amne, dän nga tikwe abko btä ja gani kwetre, *Salmos 22.18*
nieta Ngöbö Kukweibtä abko erere nuenbare nitre rükä romanobokwe.

²⁵ Angwane kruso btä Jesu nämá metani käin, kruso yebtä Jesu meye María nämá yete etbabe. Erere arato, Cleofas nän muko kädian námáne María námá siba amne María Magdalabo námá arato kruso ken yete Jesu mukore.

²⁶ Angwane Jesu okwä rababa meyebtä angwane, ti ja töitikaka Jesube abko Jesu námáne tarere kri abko námá meye ken, abkobtä Jesu okwä rababa angwane, Jesukwe nieba meyeye:

Mama tikwe, ma ngobo makwe abko tä yete mabe ye, nieba kwe ie.

²⁷ Bti ti ja töitikaka Jesube, ie Jesukwe nieba:

Ma meye makwe abko tä yete mabe, ye makwe ngibia, nieba kwe tie.

Jesukwe ñákäba kore tie, ye náire mentokwäre tikwe Jesu meye kaba ngábtí ja gwiriete ngibiakäre.

Jesu krütani

(Mateo 27.45-56; Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49)

²⁸ Jesukwe ñākāba ünān kore, yehti sribi jatani neme bare jōkrā ie, ye abko nāmāne gare ie, aiseite sribi mikani nuendre ie nāmāne tikani Ngōbö Kukweibtā abko rabadre bare tāte, abkokāre nieba kwe:

Tomna nibi tie, nieba kwe.

²⁹ Angwane kā ye kānti uba ñōi dime nāma kantra chi kwati abko nitre rükā romanobo rikaba, kākwe jāndrān dān kukwān kwrere ye mritakaba jōkrā uba ñōi dime yete, bti mākāteba kwetre hisopo krie küdebtā, bti mikaba Jesu kadate kwetre.

³⁰ Jesukwe uba ñōi dime ye ñaba ünān angwane, nieba kwe:

Sribita ti kisete, erere nibira bare tāte jōkrā tie, nieba kwe.

Ye btārābe, Jesukwe ja dokwā gibiakaba timonkwāre, kākwe ja ūai mikabata Ngōbö kisete angwane krütāba.

³¹ Köbö ye abko, köbö ja mikakrā biare köbö jadükakrā krāke amne, köbö jadükakrā ye nāmāne Pascua näire, aiseite bāri ūtiāte. Ye mden kisete, nitre israelita ji dokwāte rikaba niere krörō Pilatoye:

Nitre tā krusobtä se krütadre jōtrō, abkokāre ngüre ötārebtä, bti diandreta timon doboi mikadre, nieba kwetre.

³² Ye erere bkānā, nitre rükā romanobo rikaba kākwe ni iti ngüre ötābtāba kāne, bti ni mda nāma krusobtä kāin Jesu ken abko ngüre ötābtāba kwetre arato.

³³ Yehti rikaba Jesu ngüre ötöbtā mda angwane, Jesu krütanina, btā okwā rabāba, abtä Jesu ngüre ötābtāba ñākare kwetre.

³⁴ Akwa ni rükā iti kākwe Jesu dākāteba bukobti kronante ta. Ye btārābe dāri amne ñō betakaba Jesu kronante ta.

³⁵⁻³⁷ Kukwe ye abko rakakaba kore tikwe tuaba ja okwā jenbti abko erere tita niere, aiseite kukwe era erere tita niere. Tita niere munye, ñobtä ñān angwane Ni Dianinkā Ngōbökwē abko btā kukwe rakadrekā kore abko nāmāne tikani kira Ngōbö Kukweibtā abko erere rikaba neme bare krörō Jesubtä:

Niara kroko ötāninbtā ñākare krati ie,

Salmos 34.20

nieta Ngōbö Kukweibtā. Mdakāre abko, nieta krörō:

Buko betadikā niara kronante ta nitre nūnanka Jerusalén okwābti, *Zacarias 12.10*

nieta arato Ngōbö Kukweibtā. Ye erere rabāba bare Jesubtä ti okwābti, aiseite mun jōkrā kākwe kukwe ne mikadre era amne tödekadre Jesubti, abkokāre tita niere munye.

Jesu doboi mikani

(Mateo 27.57-61; Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56)

³⁸ Jesu krütāba, yehti José Arimateabo kākwe ja köböi kārāba Pilatoye Jesu ngwākā ngwiankāre doboi mikadre. José ye abko nāmāne dikekā siba Jesube, akwa nitre israelita ji dokwāte jūrā rabāba btā, aiseite nāma nekete tiebe Jesukri. José ye mden kākwe ja köböi kārāba Pilatoye, ye erere rükābtiba Pilatoye angwane, José rikaba Jesu ngwākā ngwena doboi mikadre.

³⁹ Erere arato, Nicodemo rükāba blite bati deo Jesube, Nicodemo ara rükāba José Arimateabobe, kā jataba mirra krie ngwāri sribebare mnūne amne kri kādianta aloe sribebare mnūne, ye abko mritani ketetibe kwe abko nāma rā bāne rükāba ngwena kabre, bāsi siā kwā kükü bti kwārā mikadre Jesu ngwākābtā, ñān rā rabadre kure abkokāre.

⁴⁰ Angwane José btā Nicodemo kākwe kri ngwāri mnū ye mikaba dān ūtiāte kri kādianta lino btā abko te Jesu ngwākā mriateba kwetre, nitre israelita tā ni doboi mike ño, ye kwrere nuenba kwetre.

⁴¹ Yehti Jesu müre ketaba krusobtä, ye ken abko nura nämane nökani kabre angwane, kä ye kánti abko kä muani btin jákwatate ni doboi mikakrä nämá kwati abko te ni doboi mika ngámi abko nämá yete,

⁴² abko te Jesu doboi mikaba, ñobtä ñan angwane kä mká ye abko nämá kánime juta Jerusalén yete amne kóbö jadükakrä nitre israelitakwe abko jataba núke angwane, ñan rabadre sribi ye nuene, aisete Jesu doboi mikaba jötrö kä ye kánti.

20

Jesu nükaninta nire

(Mateo 28.1-10; Marcos 16.1-6; Lucas 24.1-12)

¹ Yehti kóbö kena bämánte deká, María Magdalabo rikaba dobohti. Kä nämá iko deká angwane rikaba. Yehti nikani nebe dobohti angwane, já kri mikani kä mkábti, ye abko nämánena dianinká mento, btá okwá namani.

² Angwane nikani betekáta gwákäre nebeta Simón Pedro kánti amne ti ja töitíkaka Jesube abko Jesu nämá tarere kri ye kánti, kákwe nieba nunye:

¡Ni Dánkien ngwáká jánikani dobohti mentokwäre amne mikani mdente mda ñan nebe gare jire chi nunye! nieba kwe nunye.

³ Abtä Pedro amne ti rikaba mda Jesu doboi tuen.

⁴ Nun nibu rikaba beteká gwaire, akwa ti rikaba beteká bári jötrö Pedrokra, aisete ti rababa káne dobohti.

⁵ Ti rababa dobohti, kákwe ja mikateba timonkwäre, bti tikwe nikraba nguse amne dán te Jesu mrianinte aibe nämá nguse, btá ti okwá rababa, akwa ti ñan rikaba nebe kä mkáte nguse.

⁶ Yehti Simón Pedro rikaba nebe kóre ti jiebti angwane, rikaba nebe kä mkáte nguse angwane, dán kukwän te Jesu mrianinte ye aibe kwanba ie.

⁷ Mdakäre abko, dán kukwän mdara jire, te Jesu dokwá mrianinte, ye abko nämá mrianinká kuin, nämá mikani jenena dán kukwän bári kri ye báre mento abko kwanba ie arato.

⁸ Yehti ti rababa káne dobohti abko rikaba nikren kä mkáte nguse arato angwane, kukwe nakaninká ño ño Jesubtä tikwe tuaba jökrá angwane, tikwe tödekaba bti.

⁹ Akwa ye kánenkri, Jesu rükadreta nire tá tikani Ngöbö Kukweibtá, ye abko ñan nükaní gare metre nun ja töitíkaka Jesube ie, aisete nun ñan nämá mike era. Akwa tikwe tuaba angwane, batibe rababa era tikrá, kákwe tödekaba bti.

¹⁰ Yehti nun nibu ja töitíkaka Jesube ye rikabata gwá nebata ja gwiriете.

Jesukwe ja mikani tuadre María Magdalaboye

(Marcos 16.9-11)

¹¹ Angwane María rikabata nebata dobohti Pedro amne ti jiebti. Abti Pedro amne ti rikabata gwá angwane, María aibe namani müen dobohti. Niara namani müen kore, kákwe ja mikaninte timonkwäre nikrakäre kä mkáte nguse.

¹² Angwane angele nämane nibu nguse, btá okwá namani. Angeletre ye abko btá dán ngwen búrere jökrá abko nämáne tákánintbe nguse. Jesu dokwá nämáne, yekri angele nämáne iti amne Jesu ngoto, yekri abko angele nämáne iti mda abko btá María okwá namani.

¹³ Angwane angeletre ye kákwe niebare Maríaye:

¿Mata dre müaire ti mráká? niebare kwetre ie.

Angwane María kákwe niebare mda:

Ti Dánkien ngwáká jánikani tikán amne mikani mdente ñan nebe núke gare tie, aisete tita müaire ye, niebare kwe angeleye.

14 Mariakwe niebare kore, ye btäräbe nikrabareta ja trökri kwe angwane, Jesu nämane känime ken, btä okwä namani. Akwa Jesu ara nämane yete abko ñan nükani gare Mariaye.

15 Akwa Jesukwe niebare ie:

¿Mata dre müaire ti mräkä? ¿Nire känäntarita näin makwe? niebare kwe ie.

Akwa ni ye abko nämane nura ngibiare, María namani nütüre, aisete niebare kwe ie:

Ma nikani ti Dänkien ngwäkä ngwena ne ngwane, makwe mikani mmente mda, ye makwe nie tie, ti mräkä, amne ti näin tuenta, niebare kwe ie.

16 Abtä Jesukwe niebare mda ie:

¡María! niebare kwe ie.

Ye btäräbe María nikwitaninte, käkwe niebare hebreore Jesuye:

¡Rabuni! niebare kwe. (Ye abko “Dirikä tikwe” niebare kwe.)

17 Angwane Jesukwe niebare mda ie:

Ti ngämi nikenta ti Rün kánti ká káinbti, aisete makwe ñan ti ketate, akwa nänta ti mräkätre ja tóitikaka tibe ye kánti amne makwe nie krörö ietre: Ti bike nikenta ti Rün amne mun Rün kánti ká káinbti. Erere arato, Ngöbö tikwe amne Ngöbö munkwe, kánti ti bike nikenta, tikwe nini, ye abko makwe nie kore ietre. Abko kore se, niebare Jesukwe Mariaye.

18 Ye erere bkänä, María nikaninta, namaninta gwi angwane, Dänkien tuani kwe ye tanba kwe nun ja tóitikaka Jesube yeye. Erere arato, Jesukwe blitabare ño ño ben, ye erere nieba jökrä kwe nunye.

Jesukwe ja mikani tuadre nitre ja tóitikaka benye

(Mateo 28.16-20; Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49)

19 Yebti köbö kena bämante ye arabe näire nun ja tóitikaka Jesube nämä ja úkaninkrö gwi, akwa nane nitre israelita ji dokwäte käkwe nun kadre ngite arato abko jürä rababa nunbtä, aisete nun nämä ja úkaninkrö, ye kánti nunkwe jukwe dikaba jabti, akwa batibe Jesu rababa gwi amne rababa núnaninkä nun ja tóitikaka ben ye ngätäite, käkwe nieba nunye:

Kä jáme Ngöbö kwe raba munbtä, nieba kwe nunye.

20 Jesukwe ñäkäba kore, ye btäräbe klabo träin kisebtä amne buko träin kronante mikaba tuadre kwe nunye angwane, ká rababata nuäre krübäte nunbtä nun Dänkien tuareta.

21 Angwane Jesukwe niebata mda nunye:

Kä jáme Ngöbö kwe raba munbtä. Ti Rün käkwe ti juani ño, ye kwrere ti bike mun juen arato, nieba kwe nunye.

22 Ye btäräbe müre tákäba kwe nunbti, käkwe nieba nunye:

Ngöbö Üai Deme kaen ngäbti munkwe.

23 Nire nire ngite abko diandrekä btä munkwe niedi ie, ye erere Ngöbö kwe dianinkära btä; akwa nire nire rabadi ngite käre käre munkwe niedi ie, ye abko Ngöbö kwe ñan ngite diandrekä btä, nieba Jesukwe nun ja tóitikaka benye.

Bti Jesukwe ká mikakaba.

24 Jesu rükabata kena nun ja tóitikaka ben ngätäite, ye näire abko ni iti ja tóitikaka ben kädian nämä Tomás abko nämä ñakare nunbe yete. Tomás ye mden abko kädian nämä “Munkin” abko nämä ñakare angwane Jesu rükabata.

25 Yebti Tomás rükabata angwane, nun ja tóitikaka Jesube käkwe nieba ie:

Nunkwe ni Dänkien turi mtare, nunkwe nieba ie.

Akwa Tomás abko käkwe nieba mda nunye:

Tikwe ñan klabo träin tuadre kisete amne tikwe ñan kise kräkia mikadre klabo träinte, erere arato buko träin kronante, te tikwe ñan kise mikadre, ne ngwane tikwe ñan mun kukwei mikadre era jire chi, nieba kwe nunye.

²⁶ Abti bāmān krati mda nun ja tōitikaka Jesube nāma ja ūkaninkrōta jōkrā bāmānte angwane, Tomás nāma siba yete angwane, nunkwe jukwe dikaba arato, akwa batibe Jesu rababa gwi amne rababa nūnaninkā nun ngātāite, kākwe niebata nunye:

Kā jāme Ngōbōkwe raba munbtā, nieba kwe nunye.

²⁷ Yebti nieba kwe mda Tomāye:

Tomás, kise mike tie nete amne ti kise trāin ne mike nārāre, bti ti krona trāin ne te kise krien tie, bti kukwe nān tā nebe era makrā, ye kwrere makwe nān nuen mda, kākwe kukwe tibā ye mika era jae, nieba Jesukwe ie.

²⁸ Angwane Tomākwe ngrateba kri, kākwe nieba Jesuye:

Ma abko ti Dānkien tikwe amne Ngōbō tikwe! nieba kwe ie.

²⁹ Angwane Jesukwe nieba mda ie:

Mata ti tuenta ja okwā jenbti, aisete ti ara abko makwe miri era, kākwe tōdiri tibti nān nān; akwa nire nire tā ti tuen nākare akwa tā ti kukwei mike era jae amne tā tōdeke tibti, ni yebtā abko kā rabadi bāri nuāre krübāte amne Ngōbōkwe ja di biandi ietre, nieba Jesukwe Tomāye.

³⁰ Jesu abko nāmāne sribire nun ja tōitikaka benbe kā nebtā angwane, Ngōbō di nāma ben ye bā mikakrā abko sribi nān tuabare nuenba kabre mda kwe nun ja tōitikaka ben okwābti, akwa ye abko tikwe tikaba nākare jōkrā tarā nebtā.

³¹ Akwa munkwe kukwe kuin Jesubtā mikadre era jae amne Ni Dianinkā Ngōbōkwe abko Jesu ara amne niara abko Ngōbō Odei, ye abko rabadre era munkrā amne munkwe tōdekadre bti, abkokāre tikwe kukwe ne tikani. Mdakāre abko, munkwe tōdekadre Jesubti, ye kōbōire munkwe nūnandre kārekāre Ngōbōbe, abkokāre tita kukwe ne tike.

21

Nitre ja tōitikaka Jesube kākwe gwa gani kabre

¹ Jesukwe nākāba kore Tomāye. Abti Jesukwe ja mikabata tuadre mda nun ja tōitikaka benye nō okwā kri kādianta Tiberias ye kōrābtā. Nō okwā kri ne arabe kādianta Galilea arato, kānti kukwe rakakaba krōrō:

² Simón Pedro nāma Tomābe yete. Tomás ye arabe kādian nāma “Munkin” abko nāma yete. Erere arato, Natanael nūnanka juta Canāte kā Galileate amne Zebedeo ngobo nibu, btā nun ja tōitikaka Jesube nāma nibu mda yete.

³ Angwane Simón Pedro kākwe nieba nunye:

Ti bike niken gwa gaen, nieba kwe.

Angwane nunkwe nieba Pedroye:

Nun bike niken siba mabe, nieba nunkwe.

Ye erere bkānā, rikaba, rankwaba rute amne rikaba gwa gaen. Akwa ye nāire deo kābā rababa nākare jire gwabtā.

⁴ Abti kā jatāba ngwen dekā angwane, batibe Jesu rababa nō okwā kōrābti yete, akwa Jesu ara nāma yete, ye abko nān rūkaba gare nunye.

⁵ Angwane Jesu kākwe nieba nunye:

¿Gwa tarā munkwe ya ti mrākātre? nieba kwe.

Nunkwe nieba ie:

Gwa nākare nunkwe, nunkwe nieba Jesuye.

⁶ Abtā Jesukwe nieba mda nunye:

Krade kiteta nōte küde ruenkri rubtā timon yete munkwe angwane, mun kābā rabadi, nieba kwe nunye.

Ye erere nunkwe nuenba angwane, gwa rababa kratibe dikaro kradete, aisete krade nān rababa nākāita kukwāne nebata rute nunye.

⁷ Angwane ti ja tōitikaka Jesube abko Jesu nāmane tarere kri abko kākwe nieba Pedroye:

¡Ni Dānkien ara tā ñö körābtī se! tikwe nieba.

Tikwe nieba kore, ye jaraba Simón Pedroye angwane, jōtrō ngwarbe dān kitaba jabtā kwe, bti rankwaba ñöte, rikaba jūbenkā nebe Jesu kānti.

⁸ Angwane nun mda mda ja tōitikaka Jesube abko rikaba ru ngwena janknu nebe ñö körābtā. Akwa gwa rababa kabre kradete, ye abko nun rikaba jāke bātārekā bātārekā nebe ñö körābtā. Nun nāma bā kānime bāsi metro sientō krati nāre ñökrā ken, aiseite rababa gwa ngwena nebe ñö körābtā.

⁹ Abti rababa ñö körābtā jate, rankwaba timon angwane, ñukwā oto nāma bukaninte kwati kwanba nunye. Ñukwā yehti abko gwa nāma mikani krati amne ban nāma mikani arato.

¹⁰ Angwane Jesukwe nieba nunye:

Gwa naka nunye, ye ngwen ruāre kukwadre nete, nieba kwe nunye.

¹¹ Angwane jōtrō Simón Pedro rikaba rute kāin, kā rikaba krade ngwena nebe jate. Gwa krikri be nāma kradete, ye tanba angwane, gwa nāma sientō krati bti gre ketebu bti krā jātābti krāmā (153) kradete. Gwa nāma kabre kore, akwa krade rōtateba ñakare.

¹² Yehti Jesukwe nieba mda nun ja tōitikaka benye:

Mun jakwe mröre, nieba kwe.

Ye erere nun rikaba, akwa Jesu abko ni Dānkien ara abko rababa gare nunye, aiseite Jesu abko nire ye abko ja ñan rükaba tōre nunye ngwentari ie.

¹³ Yehti Jesukwe krōtaba nun ken, kākwe ban amne gwa dianba kisete, bti bianba kwe nunye kwetadre.

¹⁴ Ne ngwane abko Ngöbökwe Jesu mikaninta nire, yehti Jesukwe ja mikaba tuare bāmākāre nun ja tōitikaka benye.

Jesukwe blitabare Simón Pedrobe

¹⁵ Nunkwe mrōba ünān jōkrā angwane, Jesukwe nieba Simón Pedroye:

Simón, Jonás ngobo, ¿mata ti tarere bāri ni mda mda noko ngwā ya? nieba kwe ie.

Angwane Pedrokwe nieba mda ie:

Jān, ti Dānkien. Ma tare kri tikwe ye garera mae, nieba kwe Jesuye.

Angwane Jesukwe nieba mda ie:

Nitre tōdekaka tibti tā obeja ngābāli kwrere, ye makwe buka, nieba kwe Pedroye.

¹⁶ Yehti Jesukwe niebata bobuta ie:

Simón, Jonás ngobo, ¿mata ti tarere era metre ya? nieba kwe ie.

Angwane Pedrokwe niebata Jesuye:

Jān, ti Dānkien. Ma tare kri tikwe, ye garera kuin mae, nieba kwe ie.

Angwane Jesukwe nieba mda ie:

Nitre tōdekaka tibti tā obeja kwrere, ye makwe ngibia, nieba kwe ie.

¹⁷ Yehti bāmākāre Jesukwe niebata mda Pedroye:

Simón, Jonás ngobo, ¿mata ti tarere era metre ya? nieba kwe ie.

Jesukwe kukwe arabe ngwiantariba bāmā jire ie, abtā moto rababa ulire, kākwe nieba Jesuye:

Ti Dānkien, kukwe gare jōkrā mae, aiseite ma tare kri tikwe, ye gare kuin mae, nieba kwe ie.

Abtā Jesukwe nieba mda ie:

Nitre tōdekaka tibti tā obeja kwrere, ye makwe buka, nieba kwe ie.

¹⁸ Yehti Jesukwe nieba mda ie:

Ti bike kukwe era erere niere krörō mae: Ma nāmane bati angwane, ma nāmane ja dātere, bti ma tō nāmane nebe rikai mdente erere, kānti ma nāmane

niken. Akwa ma rabara unbre angwane, makwe ja küde aibe ngökadite amne ni mdakwe dän kitadi mabtä amne, ma ñan tö näin abko kanti ma jänäin, nieba Jesukwe Pedroye.

¹⁹ Jesukwe nieba kore Pedroye, ye abko Pedro krütadi ño krusobtä abko Jesu tö rababa niei biare ie, abkokäre nieba kore kwe ie. Erere arato, Pedro krütadre, yehti abko Ngöbö rabadre käikitaninkä kri abko Jesukwe mikaba gare ie, käkwe nieba kore ie. Yehti Jesukwe nieba mda Pedroye:

¡Makwe dikaka janknu ti jiebti, ie ti tö! nieba kwe ie.

²⁰ Jesu amne Pedro nämä dikekä ñö köräbäre, ye btäräbe Pedrokwe nikrabata ja jiebti angwane, ti ne mden Jesu nämä tarere, ye rükaba niaratre jiebti abko btä Pedro okwä rababa. Ti nämä tākänintbe känime Jesu ken mröre mrä Jesube Pascua näire angwane, tikwe nieba Jesuye: ¿Ti Dänkien, nirekwe ma kitadi ngise ma rüeye müre ketadre? tikwe nieba Jesuye abko rükaba Jesu amne Pedro jiebti.

²¹ Ti ne mden abko rikaba tuen Pedroye angwane, Pedrokwe nieba Jesuye: ¿Ti Dänkien, niara sebtä abko dre rakadikä? nieba kwe Jesuye.

²² Abtä Jesukwe nieba Pedroye:

Ti tö rabadre ni se mikai nüne janknu angwane, tädre nire angwane ti jatadreta kä nebtä, aisete ye ñan rabadre ütiäte makrä. Akwa ma abko käkwe dikaka janknu ti jiebti, nieba kwe ie.

²³ Jesukwe nieba kore Pedroye, yehtä abko ti ñan krütadre jire abko ja mräkätre ruäre tödekaka Jesubti kä rababa niere jae kwärikwäri. Akwa Jesukwe ñan nieba kore, akwa nieba krörö kwe: “Ti tö rabadre ni se mikai nüne janknu angwane, tädre nire angwane ti jatadreta kä nebtä, ye ñan rabadre ütiäte makrä,” nieba Jesukwe.

²⁴ Ti abko btä Jesukwe blitaba Pedrobe abko kätä tärä ne tike amne, tikwe kukwe tuaba Jesubtä ja okwä jenbti erere tita niere metre, aisete kukwe ne abko era metre erere abko gare nie.

²⁵ Jesu nämä sribire kä nebtä angwane, sribi kri namani bare kabre mda ie, aisete kukwe ye tikadre jökrä ja täritäri täräbtä angwane, tärä ye käi rabadre ñakare kä nebtä, raba ruen tie. Abko kukwe nakaninkä kore Jesubtä. Abko kore se. Ne ngörä.

Sribi Nitre Jesu Kukwei Ngwianka Kōböire Los Hechos de los Apóstoles

Tärä ne abko Lucakwe tikani ni kädian nämane Teófilo ye ara kräke. Tärä tikani käne kräke abko Kukwei Kuin Jesubtä Tikani Lucakwe. Ye mden kisete, ni tärä ne tikaka abko Lucas ara tä gare nie. Niarakwe tärä Lucas tikani käne, abti tärä Hechos ne tikani kwe. Jesu abko nikaninta kä käinbti, yehti Jesukwe sribi nuenbare ño ño Ngöbö Üai kōböire kä nebtä nitre Jesu kukwei ngwiankabi abko Lucas tä mike gare tärä nebtä. Kukwe ne tä tikani krörö Hechos 1.8 yehtä: “Mun rabadi dite, kä näin kukwe kuin tibtä ye niere juta Jerusalénte amne kä Judeate amne kä Samariate. Erere arato, mun näin kukwe kuin ye niere kä jökräbti temen” abko tä tikani. Bäri käne Ngöbökwē sribibare ño ño Pedro kōböire Jerusalénte, Judeate amne Samariate abko Hechos tä niere. Yehti Pablo abko kākwe kukwe kuin Jesubtä mikani gare kä jökräbti temen abko Lucas kākwe mikani gare. Tärä nebtä abko, Jesukristo abko ni Diantarikä ni jökrä kräke abko Lucas tä mike gare.

Lucas abko ni kräkä bianka. Pablo nikani kukwe kuin Jesubtä mike gare abko ben Lucas nikani bäre bäre arato. Ye mden kisete, Ngöbökwē sribibare ño ño Pablo kōböire abko Lucakwe tuani ja okwä jenbti abko erere tikani täräbtä kwe.

KUKWE NAKANINKÄ KÄNEKÄNE JESU KUKWEI NGWIANKABTÄ (1.1-26)

Jesu nikaninta kä käinbti

¹⁻² Ti mräkä Teófilo, tikwe tärä tikani käne mae, yehtä tikwe tikaba krörö: Ngöbö ngämi niken Jesu ngwenante kä käinbti känenkri Jesu nikani sribire kena angwane, dre dre nuenbare kwe amne dre dre diribare kwe abko tikwe tikani käne täräbtä makrä. Erere arato, ni dianinkä kwe ja kukwei ngwianka, ye abko kākwe dre dre nuendre abko niebare kwe ietre Ngöbö Üai Deme kōböire abko tikwe tikani käne täräbtä makrä.

³ Jesu krütani, yehti nükaninta nire. Ne abko niara nükaninta nire bkänä rabadre gare metre, abkokäre ja mikani tuadre bäre bäre kōbö gre ketebu kwe niara kukwei ngwianka yeye. Angwane Ngöböta gobrane ño ni kwe ngätäite, abkobtä blitabare kwe bentre.

⁴ Angwane bati Jesu nämane bentre angwane, niebare krörö kwe ietre:

Ngöbö ti Rün kākwe ja Üai Deme kōböi mikani munye, btä tikwe blitaba munbe, ye munkwe ngibia Jerusalénte. Munkwe ñan kä mikaka jire Jerusalénte abko tita niere munye,

⁵ ñobtä ñan angwane Juankwe ni ngökani ño aibe te ni mikakäre jenena Ngöbökrä, akwa Ngöbökwē ja Üai Deme juandi nünakäre munbtä, aisetē munkwe ngibia Jerusalén yete. Abko kore se, niebare Jesukwe ietre.

Ngöbö nikani Jesu ngwenante kä käinbti

⁶ Yehti nitre Jesu kukwei ngwianka kākwe niebare mda Jesuye:

Dänkien, çjrei nämane kira nun ngätäite nete, ye kwrere ma bike gobrane nun israelita ngätäite nete ya? niebare kwetre Jesuye.

⁷ Jesukwe niebare mda ietre:

Ti rabadre gobrane ñongwane amne kōbö mdente, ye abko ti Rün kätä ükete au tikrä amne, ye ñan rabadre gare munye.

⁸ Akwa kukwe krörökrörö abko rabadre gare munye: Ngöbö Üai Deme rükadi nüne munbtä, käkwe ja di biandi munye angwane, mun rabadi dite, kä näin kukwe kuin tibtä ye niere juta Jerusalénte amne kä Judeate amne kä Samariate. Erere arato, mun näin kukwe kuin ye niere kä jókräbti temen, ye abko rabadre gare käne munye. Abko kore se, niebare Jesukwe ietre.

⁹ Jesukwe blitabare ünän kore bentre angwane, niaratre okwä nämane Jesubtä. Ye btäräbe Ngöbökwé Jesu kaninkä käin, nikani ngwena mütate ta käin amne nianinkäbe niaratre okwäte, nin jatabareta mda ietre.

¹⁰ Jesu namani niken kä käinbti, ye abko nikani nenkä ño niaratre okwäbti abko jiebti okwä nämane kwekbe. Ye btäräbe ni btä dän ngwen büre namanina nünaninkä nibu niaratre ken,

¹¹ käkwe niebare ietre:

Mun Galileabo, okwäbti Ngöbö niki Jesu ngwenante kä käinbti abko jiebti mun okwäta. ¿Se ñobtä mun okwäta jiebti? Jesu ye mden Ngöbö niki ngwenante kä käinbti mtare, ye kwrere jatadita bobuta, niebare kwe ietre.

Matías dianinkä sribikäre Jesu kukwei ngwianka

¹² Kä ye ngwane abko, nitre Jesu kukwei ngwianka nämane Ngitio Olibobti, nikaninta Jerusalén. Ji Ngitio Olibo nebebe Jerusalén ye abko bäsi kilometro krati, kánti nikaninta.

¹³ Nikani nementa jutate angwane, ju käin ninkri, kánti nämänentre nüne, ye kánti nikani nebeta. Ye kánti Pedro, Juan, Santiago btä Andrés; Felipe btä Tomás; Bartolomé btä Mateo; Alfeo ngobo Santiago btä Simón (ne arabe kä Zelote) amne Santiago mda ngobo Judas abko nämane arato.

¹⁴ Ye kánti, meri ruäre, ben nämane ja ükekrö käre blitakäre Ngöböbe amne, Jesu meye María amne Jesu etbakantre, ben nämane blite Ngöböbe arato.

¹⁵ Kä ye ngwane abko batira jire ni tödekaka Jesubti nämane ja ükaninkrö bäsi gre keta ti jire, ye ngätäite Pedro namani nünaninkä, käkwe niebare:

¹⁶ Ja mräkä, Judas nikani Jesu rüe jie ngwena Jesu kaen ngite, ye abko Ngöbö Üai Deme köböire nämane tikani kira Ngöbö Kukweibtä jrei Davikwe. Ye rabadre bare, mden erere namanina bare mtare.

¹⁷ Judas abko nämane nibe ketetibe amne nämane sribire nibe gwaire, niebare Pedrokwe.

¹⁸ (Akwa Judas ye mden abko käkwe kukwe nuenbare käme Jesu rüere, ye abko ütiä biani ie. Mdenbti kä kökani kwe jakrä. Abti kä ye kánti, niara nikani ngitiekä dokwäre temen amne büle ngetrani angwane, ngänkrä nakwani jókrä künken.

¹⁹ Ye abko, nitre nünanka Jerusalén käkwe gani angwane, kä ye kädiani Acéldama kwetre. Ye abko “Kä Därire” nieta niaratre kukwe arameore.)

²⁰ Pedrokwe niebare:

Kukwe rakadrekä kore, ye mden abko nämane tikani krörö Davikwe tarä Salmobtä:

Ju niarakwe, kánti kä raba kaibe ngwarbe jökrä amne, ni mda ñan raba nüne jire niara täte. *Salmos 69.25*

Erere arato, kukwe nebtä Davikwe kukwe tikani mda abko krörö: Sribi kwe abko raba ni mda kisete, *Salmos 109.8*
tikani kore kira Davikwe.

²¹ Ne aisete, ni Dänkien Jesu nämane nüne ni ngätäite nete angwane, ni ruäre tä näin siba nibe, ne käre nämane näin ketetibe nibe

²² kena angwane Juankwe Jesu ngökani ñöte abti kä nükebe Ngöbö nikani Jesu ngwenante kä käinbti. Nitre tä näin kore nibe, ye ngätäite nikwe ni diandrekä iti sribikäre jabe Judas täte, Jesu nukaninta nire kädriekäre gwaire nibe abko rabadre kuin. Abko kore se, niebare Pedrokwe ietre.

²³ Ye erere bkänä, ni mikani nibu jite kwetre diandrekä mikakäre sribire abko nere: Ni iti abko kädian nämane José, arabe kädian nämane Barsabás amne arabe kädian nämane Justo arato. Amne ni mda abko kädian nämane Matías mikani kwetre jite arato.

²⁴⁻²⁵ Nebti blitabare krörö kwetre Ngöböbe: Ni Dänkien Jesu, Judas Iscariote käkwe ja mikani ngite, kánti sribi kwe namani ie amne, Ngöbökwé úai juani mdente, ye kánti nikani. Mtare nire rabadre ma kukwei ngwianka Judas táte, ye abko makwe mika gare nunye, ñobtä ñan angwane ni moto ño gare kuin jökrä mae, aiseté nitre nibu ngátáite, nire rabadre abko makwe mika gare nunye, niebare kwetre Ngöböye.

²⁶ Yebti nire rabadre sribire abko Ngöbökwé mikadre gare ietre, abkokäre já kitani kwetre* gakäre angwane, já yebti abko Ngöbökwé Matías mikani jite. Ye ngwane mentokwäre, Matías namani Jesu kukwei ngwianka siba ni ni jätábtí iti yebe.

KUKWE KUIN JESUBTÄ NIEBARE JUTA JERUSALÉNTE (2.1–8.3)

2

Ngöbö Úai Deme nükani

¹ Bieta kädian nämane Pentecostés* ye abko köböi nukaninta angwane, nitre tödekaka Jesubti nämane ja úkaninkrö jökrä ja kánti.

² Te batibe müreta kite mate bári ribi krübáte ngöta neme, ye kwrere jire kä ngö jatani kä káimbti timonkwäre abko ngö nükani mate gwita temen niaratre nämane tákánintbe jökrä ye kánti.

³ Angwane jándrän bá namani ñukwä jutra kwrere niatebare abko nikani mate jene jene ni itire itire btä gwita temen.

⁴ Ye btäräbe Ngöbö Úai Deme namani táte jökrä btäre. Angwane ni kukwei jenena bätäkä ngwarbe btä ja tóitikani ñakare kwetre abko erere bti namanintre blite, Ngöbö Úai namani kukwe tike ño, ye kwrere namani blite jökrä.

⁵ Kä ye ngwane abko nitre israelita núnanka kä jökrábtí temen kä nämane Ngöbö mike útiáte abko nämane núnentbe Jerusalénte Ngöbö káikitakakäre Pentecostés náire.

⁶ Angwane nitre tödekaka Jesubti namani blite bätäkä ngwarbe, kukwe ye jarabare nitre israelítaye angwane, dre namani nakenkä ñan namani núke gare ietre, käkwe ja úkaninkrö kwati ni kukwei nuakäre, ñobtä ñan angwane nitre nämane yete, ye kukwe ño ño abko erere nitre tödekaka Jesubti namani blite.

⁷ Yebtä abko, ni jökrä käkwe ja ngwiani nikenkä amne tói ñan namani krütare jökrä, kä namani niere krörö jae kwárikwári:

¡Nitre noko abko ñan Galileabo jökrä ya,

⁸ amarebti nibitre blite ni kwrere amne kukwe nibi núke gare nie se!

⁹ Nita nete ne abko, Partobo, Medobo, ni Elambo, ni Mesopotamiabo, ni Judeabo, ni Capadociabo, ni Pontobo tá nete. Erere arato, ni núnanka kákä Asiate tá nete.

* **1:26 já kitani kwetre.** Proverbios 16.33 yebtä ñäke. * **2:1 Pentecostés.** Bieta Pentecostés, ye náire nitre israelita nämane kuin niere Ngöböye nura ngwä kenabtä. Levítico 23.15-21, yebtä ñäke.

¹⁰ Mdakäre abko, ni Frigiabo, Panfiliabo amne ni Egiptobo tä nete amne, ni nünanka kä Libiate juta Cirene ken tä nete. Erere arato, ni nünanka juta Romate tä siba nete abko

¹¹ ruäre därebare ni israelitakri, akwa ruäre abko käkwe Ngöbö nitre israelitakwe kani ngäbti Ngöbö jen kwe kwrere, köböire namani nekete jakri nitre israelitabe abko tä nete. Erere arato, ni nünanka kä butubti Cretate amne, ni kä Arabiabo tä nete. ¿Se ño abko sribi kri nuenbare Ngöbökwé, btä nibitre blite ni jökrä kukwere se? ni jökrä namani niere kore jae kwärikwäri.

¹² Yebtä abko, ni jökrä ñan tõi namani krütare amne töbikadre ño mda kwetre ñan namani nuke gare ietre, kä namani niere jae kwärikwäri:

¿Dreta nakenkä nete amarebti ni jökrä nibi blite bätäkä ngwarbe kore se? namanintre niere mda.

¹³ Akwa ni ruäre abko nämane nitre tödekaka Jesubti mike yakrä, kä namani niere:

¡A, ngwarbe nibitre dröbare jökrä, aisete tätre kore se! namanintre niere.

Pedro käkwe blitabare Jesubtä

¹⁴ Ye btäräbe nitre ni jätäbti iti Jesu kukwei ngwianka mda mda, ben Pedro namani nünaninkä krö, käkwe ñäkäbare jume ja dibti krörö:

Ti mräkä israelita amne ni mda mda tä nüne Jerusalén nete abko ie dre dre tä nakenkä rabadre gare, aisete ti bike kukwe niere, neye olo ketete kuin munkwe:

¹⁵ Nitre ne tä dröbare mun nibi nütüre btä, akwa ye kwrere ñakare, ñobtä ñan angwane ñänä okwä krä ökänbe krire dekä. Se ño abko rabadre dröbare jökrä, aisete niaratre ñan tä dröbare.

¹⁶ Akwa kukwe ne tä nakenkä nete mtare, abkobtä Ngöbö kukwei niekä Joel käkwe tikani krörö:

¹⁷ Ngöböta niere krörö munye:

Kä mrä angwane, ni nünanka kä ketareketare te kwäräkwärä, btä tikwe ja Üai Deme mikadi täte.

Ne aisete mun ngäbriänkä merire, brare käkwe ti kukwei niedi amne, ni brare bati bati abko ie jädrän tikwe rabadi tuen köböire kwrere.

Amne ni unbre unbre abko tikwe mikadi köböire jädrän tikwebtä arato.

¹⁸ Erere arato, ni merire, brare sribikä tikrä, yebtä tikwe ja Üai mikadi täte angwane, niaratre käkwe ti kukwei niedi arato.

¹⁹ Mdakäre abko, kä käinbti, kä temenbtä abko tikwe sribi kri ñan tuabare mikadi tuadre amne, jädrän btä ni tõi ñan krütai abko tikwe nuendi okwäbti abko krörö:

Däri rabadi tuen, ñukwä jutra rabadi tuen kri amne ngübü rabadi tuen krikri krübäte.

²⁰ Erere arato, ñänä gidiadite iko jökrä. Sö abko bä rabadi därire jökrä.

Ne abko, ni Dänkien köböi bä nuäre ütiäte kri abko känenkri kukwe rakadikä kore.

²¹ Akwa nire nire käkwe ja di kärädre ni Dänkienye rabakäre dianintari, ni ye abko Ngöbökwé dianditari, nieta kore Ngöbökwé *Joel 2.28-32*
abko tikani Joelikwe, niebare Pedrokwe.

²² Yebti Pedrokwe niebareta mda:

Mun israelita, ie ti bike kukwe niere, aisete olo ketate kuin ti kukweije munkwe: Jesu Nazarebo abko ni brare juani Ngöbökwé rabadre era munkrä, abkokäre Ngöbökwé ja di biani ie sribi kri ñan tuabare nuenkäre bätäkä ngwarbe mun ngätäite. Niarakwe sribibare kore abko garera kuin munye.

²³ Ni ye abko, kräke kukwe nämane ükaninte Ngöbökwe, aisete erere nikani nakenkä krörö btä: Ni iti käkwe kitani ngite mun kisete, bti ni moto kämekäme käkwe mun die mikani kämike krusobtä.

²⁴ Akwa Ngöbö ara jire käkwe mikaninta nire, ñobtä ñan angwane gata ñan rabadre niara ganaine janknu jire chi.

²⁵ Ngöbökwe niara mikadita nire, yebtä abko jrei Davikwe tarä tikani krörö kira:

Ti nämane ti Dänkien tuen käre ja ken tibe.

Niara tä ti ken ti küde ruenkri ti die mikakäre, aisete tikwe ñan kä jürä ngwiande jire jabtä.

²⁶ Ne aisete kä juto tibtä amne kä nuäre tibtä Ngöbö käikitakakäre.

Mdakäre abko, ti krüte angwane, Ngöbökwe ti ngätä ngibiadi kuin, yebti tita tödeke,

²⁷ ñobtä ñan angwane ti krüte angwane, makwe ñan ti ngätä tuadimetre ni krütani ngätäite dobote Ngöbö.

Erere arato, ni Deme makwe, ye makwe ñan ngwäkä tuadimetre ngütekä.

²⁸ Amne ji mdenbti ti rikadre nünakäre kärekäre mabe, ye abko makwe mikani gare tie, aisete ti rabadita ma ngwärekre amne makwe kä mikadita nuäre tibtä ma tuareta. *Salmos 16.8-11*

Ne abko Davikwe tikani kore Jesubtä.

²⁹ Ja mräkäre, ti bike kukwe era metre niere krörö munye, ye ie olo ketete munkwe: Ni mräkä kira David käkwe kukwe tikani, David ye abko krütani, doboi mikani, amne ngwäkä ngütaninkä amne doboi tä kä ne kanti Jerusalén nete.

³⁰ Akwa David abko ni Ngöbö kukwei niekä, aisete ni iti niara mräkäkre abko Ngöbökwe mikadi gobrane niara täte, ye nämane gare ie, ñobtä ñan angwane Ngöbökwe köböi mikani ie.

³¹ Ne mden kisete, Ni Dianinkä Ngöbökwe ye abko rükadreta nire amne ñan gütdrekä abko Ngöbökwe mikanina gare ie käne.

³² Mden erere, mtare Ngöbökwe Jesu mikaninta nire. Jesu mikaninta nire, ye mden abko munkwe tuaba ja okwä jenbti amne nunta niekäre metre mtare.

³³ Ngöbökwe mikaninta nire, abti Ngöbökwe mikani ütiäte kri, käkwe mikani tākänintbe ja küde ruenkri angwane, ja di kri mikani niara kisete kä känbti kwe. Bti Ngöbö Üai Deme köböi mikani kwe nunye, ye abko Ngöbökwe biani ie arato amne, niara abko käkwe mikaba nüne täte nunbtä. Ye mden munkwe turi mtare amne munkwe kukwe nuri arato ye.

³⁴ Ye abko, David tukwe ñan nämane blite jabtä gare nie, ñobtä ñan angwane niara doboi tä Jerusalén nete, amne Ngöbö ñan nikani niara ngwena kä känbti, akwa David arabe käkwe kukwe tikani krörö:

Ti Dänkien Ngöbökwe niebare ti Dänkiene:

Kä bäri ütiäte kri ti küde ruenkri, ne kanti jakwe täke nete.

³⁵ Ye kanti ma raba abti tikwe ma rüe mikadi jökrä ma ngoto täni. *Salmos 110.1*

Ye abko namani tikani kore Davikwe, akwa tikani ñakare kwe jabtä amne, Jesu Ni Dianinkä Ngöbökwe abko btä tarä tikani kwe.

³⁶ Ne aisete, mun israelita, ie kukwe era metre rabadre gare abko erere ti bike niere: Jesu juani müre ketadre krusobtä munkwe, Jesu ye mden abko Ngöbökwe mikani Dänkiene amne mikani ni Dianinkä kwrere kwe arato. Ne abko raba gare munye kore. Abko kore se, niebare Pedrokwe ietre.

³⁷ Pedrokwe blitbare nitre kwati olote kore, ye abko matani tare motobtä amne, ja namani ruen ngite krübäte Ngöbö ngwärekre ietre, käkwe kukwe ngwianintari krörö Pedroye amne Jesu kukwei ngwianka mda mdaye:

Ja mräkä, mtare nunkwe dre nuendre niere nunye, niebare kwetre.

³⁸ Abtä Pedrokwe niebare mda ietre:

Munkwe kukwe nuenbare käme Ngöbö rüere, ye kite temen jökrä, bti munkwe tödeka Jesubti. Yebti mun jata ja mike ngökare ñöte Jesukristo käbti. Angwane munkwe ja mikani ngite, ye Ngöbökwé diandikä jökrä munbtä, käkwe ja Üai Deme mikadi nüne munbtä arato,

³⁹ ñöbtä ñan angwane Ngöbökwé ja Üai Deme köböi mikani, ye abko munkrä amne mun ngäbriänkäkrä, erere arato ni kä jökräbti kärädre ni Dänkienkwe ye kräke, niebare Pedrokwe ietre.

⁴⁰ Pedrokwe blitabare kore angwane, kukwe mda mda ribebare bäri mda kwe ietre, niaratre töi diankrä amne mikakrä mokre abko krörö:

Ngöbökwé ñan mun mikadre ja tare nike nitre kukwe kämekäme nuenkä ben gwaire, abkokäre mun rabadre dianintari Ngöbö diebti abko tita ribere munye, niebare kwe ietre.

⁴¹ Ye kwere bkänä, kukwe diribare Pedrokwe, ye ni kwati käkwe kani ngäbti amne ngökani ñöte Jesu käbti. Köbö ye näire abko, ni mda mda namani tödeke Jesubti abko namani mili krämä jire (3,000) abko namani ja gete nitre tödekaka Jesubti yebe.

Nitre tödekaka Jesubti nämäne nüne krörö jabe kwärikwäri

⁴² Angwane kukwe diribare nitre Jesu kukwei ngwiankakwe, yebtä niaratre namani ja kite köbö kwatirekwatire amne namanintre jändrän jakwe dräire jabti kwärikwäri. Erere arato, namanintre ja ükekrö ju kwatirekwatire te mröre gwaire Jesu ngatani ngwiankäreta töre jae amne blitakäre Ngöböbe.

⁴³ Nitre Jesu kukwei ngwianka namani sribi kri nuene amne, sribi ñan tuabare namani nuene ni kwati okwäbti Jesu di namani bentre bä mikakäre. Yebtä abko, ni jökrä ñan töi namani krütare jökrä.

⁴⁴ Angwane nitre tödekaka Jesubti abko töi namani ketetibe jökrä, kä namani jändrän jakwe dräire jabti kwärikwäri ni tödekaka Jesubti bobre bobre die mikakäre.

⁴⁵ Erere arato, namanintre kä jakwe amne jändrän jakwe rürümoine, bti ni bobre bobre, ie ngwian biandre nuäi nuäi, ye näre nikanintre bien ni itire ie.

⁴⁶ Mdakäre abko, ju blitakrä Ngöböbe te namanintre ja ükekrö köbö kwatirekwatire amne, ju kwatirekwatire te mrö dräi namani angwane, kä namani neme nuäre btätre mröre ketetibe ja moto jämenbti.

⁴⁷ Angwane namanintre Ngöbö käikitekä amne, ni jökrä namanintre mike ütiäte. Mdakäre abko, köbö kwatirekwatire, nire nire namani neme dianintari abko ni Dänkien Jesu namani mike ketetibe nitre tödekaka niarabtibe.

3

Pedrokwe ni ngüre bren mikaninta quinta

¹ Abti bati, kä mikani blitakrä Ngöböbe ñänä okwä krämä näre dere, ye ngwane Pedro amne Juan nikani mda ju blitakrä Ngöböbe ye kanti blitakäre Ngöböbe.

² Angwane ju blitakrä Ngöböbe, ye kanti jukwe nämäne kwati abko kädian nämäne Jukwe Bä Nuäre. Jukwe ye kanti abko, ni därebare ngüre bren nämäne iti. Ni ye abko käre jänämäne niken köbö kwatirekwatire nebe yete ngwian käräkäre nitre nämäne niken yete yeye abko erere ni ngüre bren nämäne yete.

³ Angwane Pedro jatanina nemente jukwete ta Juanbe, rikakäre ju blitakrä Ngöböbe ye kanti angwane, ni ngüre bren ye okwä namani btätre, käkwe ngwian käräbare ietre jakrä.

4 Abtä Pedro amne Juan okwä namani kwekbe ni yehtë, bti Pedrokwe niebare ie:

Nun mike ñäre, niebare kwe ie.

5 Angwane niaratrekwe ngwian biandi ie namani nütüre, käkwe okwä ketaninte kwekbe btä bkänä.

6 Akwa Pedro abko käkwe niebare krörö mda ie:

Ngwian amne oro ñakare jire chi tikwe biandre mae, akwa jändränta tikwe, erere ti bike bien mae: Jesukristo Nazarebo ye käbti näin krö, näin dikekä, niebare kwe ie.

7 Pedrokwe ñäkäbare kore ie, ye btärebe kani küde ruenkribti kwe, käkwe ganinkrö krö. Ye btärebe ni ye ngüre namaninta dite jökrä ie se kwrere.

8 Angwane ni ngüre bren ye käkwe ja täkäninte käinta, nükaninbe dikekä krö amne nikani dikekä kwäräkwarä. Bti nikani siba Pedrobe amne Juanbe ju blitakrä Ngöböbe ye känti, akwa nikani angwane, nikani ja täkete käintabe nekwäre sekwäre Ngöbö käikitarekä kwärä.

9 Namani ja täkete kwäräkwarä Ngöbö käikitekä, ye ni jökrä käkwe tuani angwane,

10 töi ñan namani krütare btä, ñobtä ñan angwane ni nämane täkänintbe ngwian kärere Jukwe Bä Nuärebtä nämane tuen amarebti niara ara nämane näin dikekä aiset.

Pedrokwe blitabare Jesubtä

11 Ni ngüre bren namaninta quinta, ye namani Pedro amne Juan gibiekä ñakare angwane, ni kwati ñan töi namani krütare. Angwane ni namaninta quinta nämane Pedro amne Juanbe ju blitakrä Ngöböbe bäre jukä kädian nämane Jukä Salomónkwe, ye känti ni jökrä nikani betekä ni ye tuakäre.

12 Ni nämane ja ükekrö kwati dikaro, ye jatabare Pedroye, abtä nitre ye ie Pedrokwe niebare:

Mun israelita, ¿ye ñobtä abko mun ñan töi nibi krütare kore yere? ¿Ñobtä mun okwä nibi jökrä kore nunbtä? ¿Nunkwe ni ne mirita quinta ja di jenbti o nun köböire nibi dikekäta, munta nütüre nunbtä ya? Mdakäre abko, ¿nunta nüne bäri deme amne bäri metre Ngöbö ngwäreki, aiset nun di nibi niara mikakrä quinta, munta nütüre ya, amarebti mun okwä nibi kore nunbtä yere?

13 Ngöbö mikani ütiäte Abrahamkwe, Isaakwe, Jacobokwe amne ni mräkä kira kirakwe, Ngöbö ye mden abko käkwe sribikä jakwe Jesu mikani bäri ütiäte ja ngwäreki. Jesu ye mden munkwe biani müre ketadre Pilatoye. Pilato tö rababa tikaiteta, akwa munkwe trö kwitani ie.

14 Akwa ni Deme amne Metre ne ñan tikadrete, mun rababa niere Pilatoye amne, ni ni kämikaka abko tikadrete mun rababa niere kore ie.

15 Ni ni mikaka nüne ne abko munkwe müre ketani kore, akwa Ngöböke mikaba nuketa nire. Niara nükaninta nire abko nunkwe tuaba ja okwä jenbti, aiset nunta niere.

16 Ni ngüre bren ne abko gare munye. Ye abko käkwe tödekani kwatibe Jesubti, mden köböire ngüre nibita dite jökrä ie. Niarakwe ja töi miri kwatibe Jesubtä angwane, Jesukwe niara die miri tödeke jabti, mden köböire nibita quinta täte jökrä, nibi tuen munye ye kwrere.

17 Ja mräkä, mun amne nitre ji dokwäte mun ngätäite käkwe Jesu müre ketani angwane, mun nämane dre nuene metre ñan nämane gare munye.

18 Akwa Ni Dianinkä jen jakrä Ngöböke abko käkwe ja tare nikadre amne kämikadre, niebare Ngöböke ja kukwei niekä kirakira köböire, mden erere Ngöböke mikani neme bare.

19 Munkwe kukwe nuenba kore, yehtë mun moto raba ulire amne munkwe tödeka Ngöböbti, Ngöböke mun ngite ye diandrekä jire jökrä mento

munbtä amne, kä rabadi nuäre munbtä amne mun moto rabadi jäme Ngöbö ngwärekrei abkokäre.

²⁰ Angwane Jesu Ni Dianinkä kira Ngöbökwé munkrä, Ngöbökwé juandre munkrä, abkokäre munkwe kadre ngäbti.

²¹ Akwa gwängware abko, Jesukristo rabadre nüne kä käinbti, ñobtä ñan angwane Ngöbö ngämi jändrän jökrä üketeta kuin amne miketa kuin, ye känenkri Jesu ñan rükadreta, ni Ngöbö kukwei niekä deme kirakira käkwe niebare ye kwrere.

²² Yebtä abko, Moisékwé niebare krörö Jesubtä:

Ni Ngöbö kukwei niekä ti kwrere abko Ngöbökwé diandikä iti mun ngätäite blitakäre jakrä munbe.

Ni ye käkwe dre niedi, ye erere munkwe kukwei mika täte jökrä,

²³ ñobtä ñan angwane ni Ngöbö kukwei niekä, ye nire nire käkwe ñan kukwei mikadre täte, ye erere abko munkwe kämikadre diankakäre ja ngätäite, *Deuteronomio 18.15,18,19*

niebare kore Moisékwé.

²⁴ Ye abko, kukwe nakaninkä ño Jesubtä kä ne näire, ye rakadrekä abko nitre Ngöbö kukwei niekä kirakira Samuel näire mentokwäre käkwe niebare jökrä.

²⁵ Amne Ngöbökwé kukwe ükaninte ni Dianinkä kwe juandre abko niebare kwe nitre niära kukwei niekä köböire. Erere arato, Ngöbökwé kukwe ükaninte mun mräkä kirakirabe, ye abko rababa bare kä ne näire munkrä, ñobtä ñan angwane kukwe niebare Ngöbökwé Abrahamye, ye abko rababa bare kä ne näire abko krörö:

Ma mräkä köböire ni kä jökräbti temen kä nebtä, ie tikwe ja di biandi, *Génesis 12.3; 22.18*

niebare Ngöbökwé Abrahamye.

²⁶ Ngöbökwé sribikä kwe juani kä nebtä angwane, juani käne mun israelita ngätäite kwe ja di biankäre munye, munkwe kukwe kämekäme kitadre jire jökrä temen, abkokäre juani käne kwe munye. Abko kore se, niebare Pedrokwe ni kwati yeye.

4

Pedro btä Juan käkwe blitabare Sanedrin ngwärekrei

¹ Pedro amne Juan nämane blite kore ni kwatibe angwane, batibe nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre nükani mda guardia ju blitakrä Ngöböbete dänkien amne nitre saduseo ruäre nükani arato.

² Niaratre abko namani romon, ñobtä ñan angwane Ngöbökwé Jesu mikaninta nire ne abko käkwe ni krütanikrütani mikadreta nüne arato bä mikani abko Pedro amne Juan namani dirire.

³ Abtä Pedro amne Juan kani ngite kwetre. Angwane kä namanina dere dikaro, abtä kitani ngite kä teri kwetre nebe jändrinane.

⁴ Akwa ye ngwane abko, kukwe diribare Pedrokwe amne Juankwe, ye ni kwati käkwe kukwe nuani angwane, mikani era kwetre, käkwe tödekani Jesubti, aiseté nitre tödekaka Jesubti namani bäri kwati mda. Tanbare angwane, ni brarebe namani mili krärike (5,000) jire.

⁵ Yebti jändrinane, nitre israelita ji dokwäte, nitre unbre ji dokwäte amne Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre käkwe ja ükaninkrö kwati mda Jerusalén.

⁶ Ye ngwane ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien kädian nämane Anás nämane amne, mräkä brare brare kwe kädian nämane Caifás, Juan amne Alejandro nämane siba.

⁷ Namani ja ūkaninkrö jökrä angwane, Pedro amne Juan ngwiamna kwetre neme ja kánti. Ye erere jánamanina kánti angwane, mikaninta nūnaninkä ja ngwärekrei kwetre, kākwe niebare krörö ietre:

¿Nirekwe ja di biani mun yeye amne, nire kábtı munkwe ni ngüre bren ye mikaninta quinta? niebare kwetre Pedroye amne Juanye.

⁸ Batibe Ngöbö Ūai Deme namani täte Pedrobtä abko diebti Pedro kākwe niebare mda:

Mun ji dokwäte amne mun unbre töbtä töbtä, ye ie ti bike niere krörö:

⁹ Ni ngüre bren, kisete nämane bren abko kräke nunkwe jädrän kuin nuenbare amne namaninta quinta, ye abko nunkwe mikaninta quinta ño abko mun tö gai, ne ngwane ti bike niere metre munye abko krörö:

¹⁰ Jesukristo Nazarebo müre ketamna krusobtä munkwe abko Ngöbökwē mikaninta nire. Jesu ye mden kábtı amne diebti munkwe ni ngüre bren ne mikaninta quinta, ye abko nun tö niei metre mun ütiäte krikrı yeye amne nitre israelita jökräye arato.

¹¹ Jesu ye abko,

Jä ütiäte kri ju mikakrä metre abko mun ju mikaka kākwe kitaninkä, akwa jä ye abko ni Dänkien kākwe mikani bäri ütiäte ju mikakrä metre, *Salmos*

118.22

abko tikani kore Jesubtä tärä Salmobtä.

¹² Ne mden aisete, Jesu aibe ni diantarikä. Nebti Ngöbökwē ni mda mikani ñakare jire kä nebtä ni diantarikäre. Abko kore se, niebare Pedrokwe.

¹³ Pedro amne Juan, btä kä jürä namani ñakare blitare, ye namani tuen nitre ji dokwäteye angwane, niaratre kākwe ja töitikani ñakare amne hobre amarebti namani blite kore, ye abko ñan namani nūke gare nitre yeye aisete, töi ñan namani krütare btätre, akwa nitre ne kākwe dikakabare Jesube abko gani btä kwetre.

¹⁴ Akwa ni ngüre bren namaninta quinta, ye nämane nūnaninkä siba yete niaratrebe, aisete dre niedre kwetre rüere ñan namani nūke gare ietre.

¹⁵ Abtä Pedro amne Juan kākwe kä mikadrekä, rikadre ju bäre, niebare kwetre ietre, bti niaratre namani blite jabe kwärikwäri gwi,

¹⁶ kä namani niere jae kwärikwäri:

¿Nitre nibu sebtä, nikwe dre nuendre? Sribi ütiäte kri ñan tuabare nuenbare kwetre, ye abko ni kwati nūnanka Jerusalén nete, ie nena gare, aisete ni ñan raba rükente jire.

¹⁷ Akwa kukwe ne ñan kädrie rikadre janknu ja täritäri, abkokäre ari niaratre rätekä. Nikwe rätädikä ne ngwane, mtare mentokwäre ñan blitadre mda kwetre Jesu kábtı, niebare kwetre jae kwärikwäri.

¹⁸ Bti Pedro amne Juan käräbaretä gwä kwetre, kākwe niebare ietre:

Munkwe ñan blita amne, munkwe ñan diri jire chi mda Jesu kábtı, niebare kwe ietre.

¹⁹ Abtä Pedro amne Juan kākwe niebare mda ietre:

Ngöbö okwäbti dre nuendre nunkwe abko bäri kuin, yebtä töbike kuin munkwe, bti munkwe nieta nunye. ¿Nunkwe mun kukwei mikadre täte amne Ngöbö abko nunkwe ñan kukwei mikadre täte ya? ye abko bäri kuin ya abko munkwe nie nunye.

²⁰ Akwa nun bike Ngöbö mike täte aisete, kukwe nakaninkä ño ño Jesubtä nunkwe tuaba ja okwä jenbti amne dre dre niebare kwe abko nunkwe kukwe nuaba, ye abko nunkwe kädriedi janknu. Abko kore se, niebare Pedrokwe amne Juankwe.

²¹ Angwane nitre ji dokwäte sribikä Sanedrinbe ye kākwe Pedro amne Juan rätäninkäta jirekäbe, bti tikaninte kwetre, ñobtä ñan angwane kukwe nakaninkä, yebtä abko ni jökrä namani Ngöbö käikitekä, aisete Pedro amne

Juan mikadre ja ngie nuen ño kwetre ñan namani nuke gare ietre, ñobtä ñan angwane ni jökrä jurä namani btätre aiset.

²² Ni jökrä nämane Ngöbö käikitekä, ñobtä ñan angwane ni ngüre bren namaninta kuinta Jesu di krihti, ye abko ie kä nikanina gre ketebu jire ta angwane namaninta kuinta aiset.

Nitre tödekaka Jesubti käkwe ja di käräbare Ngöböye

²³ Pedro amne Juan tikaninteta angwane, nikaninta nebeta mräkä tödekaka Jesubti kanti angwane, nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien btä nitre unbre ji dokwäte käkwe dre dre niebare ietre, ye erere niebare jökrä kwetre mräkäye.

²⁴ Niaratre käkwe Pedro amne Juan kukwei nuani ünän jökrä, bti ja töi mikani gwaire kwetre, kä nikani blite krörö Ngöböbe:

Ni Dänkien Ngöbö, makwe kä kainta amne kä tementa dätebare. Erere arato, makwe mren dätebare amne jändrän jökrä tä nüne kainta, tementa, mrente makwe dätebare.

²⁵ Ma Üai Deme köböire nun mräkä kira sribikä makwe David käkwe ma kukwei niebare krörö:

¿Ñobtä nitre ñakare israelitare tätre neme romon jökrä Ngöbö rüere?

¿Ñobtä nitre israelita abko tä kukwe miketbe ngwarbe kore Ngöbö rüere?

²⁶ Nitre jreire btä nitre gobranka käta ja ükekrö rükäre jökrä ni Dänkien Ngöbö rüere amne Ni Dianinkä jen kwe rüere arato, *Salmos 2.1-2* niebare Davikwe.

²⁷ Angwane makwe dre niebare David köböire abko metre garera nunye, ñobtä ñan angwane ye kwrere nena nakenkä bkänä Ngöbö, ñobtä ñan angwane Jesu sribikä deme makwe, ye makwe dianinkä jenena sribikäre jakrä, ye rüere abko jrei Herodes amne gobran Poncio Pilato käkwe ja ükaninkrö ni menteninbe amne nitre israelitabe.

²⁸ Ye abko, ma diehti makwe kukwe ükaninte kira amne rakadrekä kore makwe niebare kira David köböire, mden erere namani bare jökrä ietre ma rüere Ngöbö.

²⁹ Ye kwrere arato, mtare tätre nun rätekä amne tätre kada ketamna nunye, ye tuen mae ni Dänkien Ngöbö amne, makwe ja di bian nun sribikä makwe neye, kä jurä ñan rabadre jire chi nunbtä blitakäre ma kukweibtä.

³⁰ Erere arato, Jesu sribikä deme makwe, ye käbti makwe ni bren bren mikata kuinta amne, sribi ñan tuabare mda mda raba bare ma diehti nun köböire abko nunta ribere mae Ngöbö. Abko kore se, niebare kwetre Ngöböye.

³¹ Blitabare ünän kore kwetre Ngöböbe, ye btäräbe kä kanti namanintre gätäre ye käkwe grükakabare. Angwane Ngöbö Üai Deme di kri namani jökrä btätre amne, kä jurä namani ñakare btätre Ngöbö Kukwei kädriere gwärere.

Nitre tödekaka Jesubti käkwe jändrän biani jae kwärükwäri

³² Nitre tödekaka Jesubti nämane kwati, ye abko töi namani ja kwrere jökrä. Angwane jändrän kwekwe abko ñakare namanintre ja mike bkäne kaibe, akwa namanintre ni mda mda mike bkäne siba.

³³ Erere arato, ni Dänkien Jesu nukaninta nire ye abko nitre Jesu kukwei ngwianka namani kädriere bäri ja di ngöi jökrä mda amne, Ngöbö namani ja di bien kri ja moto kuinbti ietre.

³⁴ Kä ye ngwane, nitre tödekaka Jesubti, ye ngätäite ni namani ñakare jire iti jändrän mdei nike, ñobtä ñan angwane ni kä bkänkä amne ju bkänkä abko namani rürümoine, bti namanintre nuke ngwian ye ngwena,

³⁵ bti namanintre bien nitre Jesu kukwei ngwianka yeye, bti nire nire nämane mrö nike amne nämane jändrän mda mda mdei nike, yehti nämane

ngwian dräire. Ye erere ngwian biandre ni itire itire ye erere namanintre bien ietre.

³⁶ Ye kwrere abko, ni levita kä José, Chiprebo käkwe nuenbare. (José ne arabe abko nitre Jesu kukwei ngwianka kädiani Bernabé. Ne niaratre kukwere abko “Ni kä mikakata nuäre nibtä” nieta.)

³⁷ Niara ne mden käkwe kä jakwe rürümoinbare, bti ngwian biani kwe nitre Jesu kukwei ngwiankaye dräidre nitre tödekaka Jesubti mda mda nämane jändrän mdei nike yehti.

5

Kukwe nakaninkä Ananiábtä amne Safirabtä

¹ Ni mda nämane yete abko kädian nämane Ananías. Niara amne merire kwe Safira käkwe kä jakwe rürümoinbare arato.

² Akwa ni ye abko käkwe ja tõi mikani ruäre meri kwebe, käkwe ngwian ye diani ruäre ta jae, bti biani jókrä kwe namani bä mike jabtä nitre Jesu kukwei ngwianka yeye.

³ Abtä Pedrokwe ñäkäbare krörö ie:

¿Ananías, ñobtä makwe Satana turimetre nuke ja töibtä amarebti, ngwian biani kä ütiäre mae abko makwe dianinkä ruäre ta jae, abti ma tö nibi Ngöbö Üai Deme ngökai yere?

⁴ ¿Kä ye ñan makwe ya? ¿Amne makwe rürümoiniri angwane, ngwian ye ñan makwe arato ya? ¿Ye ñobtä makwe kukwe nuni kore ni ngökakrä amarebti mata Ngöbö ara jire ngökö yere? niebare kore Pedrokwe Ananiáye.

⁵⁻⁶ Angwane batibe Ananías nikani ngitiekä ngwäkäre temen se kwrere, Pedro kukwei nuare. Ye btäräbe ni bati bati jatani, käkwe mrianinte, bti nikanintre ngwena doboi mikadre. Kukwe nakaninkä Ananiábtä, ye nire nire käkwe gani angwane, Ngöbö jürä namani kri btäre.

⁷ Yehti kä nikani ñänä okwä krämä näre ta angwane, Ananías nän muko Safira nikani gwäkäre mda. Akwa kukwe nakaninkä Ananiábtä, ye abko gare ñakare ie, aiseite nikani neme jäme gwí.

⁸ Angwane Pedrokwe niebare ie:

¿Munkwe kä rürümoiniri nuäi metre, erere munta niere tie yera? niebare kwe ie.

Angwane, ¡Jänri! Nunkwe rürümoinbare kore, ¿abko ño? niebare kwe Pedro käre.

⁹ Abtä Pedrokwe niebare mda ie:

¿Ye ñobtä abko, mun raba ni Dänkien Üai Deme ngökö ya, ñakare ya abko mun tö nibi gai, käkwe ja tõi miri ruäre ni ngökakrä yere? Ni bati bati jani ma kwäräi mrö doboi mike abko kitera tuenta sete se. Se arabe näinta ma ngwena doboi mikadre arato mtare, niebare Pedrokwe ie.

¹⁰ Ye btäräbe Safira nikani ngitiekä ngwäkäre Pedro ngotobtä temen se kwrere. Angwane nitre bati bati jataninta gwäkäre, ye ie Safira kwani ngwäkäre temen, nikaninta ngwena doboi mikadre ja ken brare mröbe.

¹¹ Kukwe nakaninkä kore, ye abko nitre tödekaka Jesubti amne ni mda mda käkwe gani angwane, Ngöbö jürä namani kri btäre kukwe nuene blo Ngöbö rüere.

Nitre Jesu kukwei ngwianka käkwe ni kwati mikaninta kuinta

¹² Abti kukwe Jesubtä abko era metre, ye mikakäre era nitre Jesu kukwei ngwianka namani sribi kri ñan tuabare nuene Jesu diebti abko namanintre bä mike tuadre ni kwati okwäbti. Erere arato, nitre tödekaka Jesubti nämane ja ükekrö jukä kä Salomón kánti ju blitakrä Ngöböbe ye bäre.

13 Angwane nitre Jesu kukwei ngwianka ye mika namani ütiäte jae ni kwatikwe, akwa kukwe nakaninkä Ananías amne Safirabtä, yebtä ni ruäre btä jürä namani, aisete ñan tö namani reketai niaratrebe.

14 Akwa ye ngwane ni kwati merire, brare nikani tödeke Jesubti, aisete ni tödekaka Jesubti namani bäri kwati mda.

15 Sribi kri ñan tuabare nuen nämane kabre, abtä ni kwati namani mräkä bren bren mike jän kwatabti amne jamankate namani kite ngwena mikadre jibtä jibtä, ñobtä ñan angwane Pedro jatadre ji yebti angwane, mikadreta kuinta kwe, akwa ñakare ne ngwane, Pedro trä aibe matadre ni bren bren yebtä abkokäre.

16 Erere arato, nitre nünanka känimekänime juta Jerusalén bäre temen abko namani nüke kwati mräkä bren bren ngwena amne, ni ruäre bren üai käme kisete, ye namani nementa kuinta jökrä Jesu diebti nitre Jesu kukwei ngwianka ye köböire.

Nitre israelita krikri käkwe nitre Jesu kukwei ngwianka kitani ngite

17 Yebtä abko, ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dankien amne ni mda mda nämane nekete nitre saduseokri, ye namani mokrere krübäte mda,

18 käkwe nitre Jesu kukwei ngwianka ye kamna ngite jökrä, bti ni ngite ngite kita nämane ngite jökrä ye käi kanti kitani ngite kwetre.

19 Akwa batibe deo, angele nükani iti, käkwe jukwe tikani nitre Jesu kukwei ngwianka yebti se kwrere angwane, dianinta kwe ju bäre mento, käkwe niebare ietre:

20 Ju blitakrä Ngöböbe, ye kanti mun nän. Mun rabata yete angwane, nünandre ño Ngöböbe Jesu köböire, ye abko munkwe diri täte jökrä ni jökräye. Abko kore se, niebare angelekwe ietre.

21 Ye kwrere bkänä, jändrinane dekä angwane, angelekwe ño ño niebare ietre ye erere nikaninta ju blitakrä Ngöböbe ye kanti angwane, namaninta dirire.

Angwane ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dankien amne ni mda mda nämane ben yete, ye käkwe nitre unbre ji dokwäte nitre israelita ngätäite ye käräbare jökrä gätäbtä jae, bti nitre Jesu kukwei ngwianka nämane ngite, ye tuamna kwetre.

22 Erere bkänä, guardia ju blitakrä Ngöböbete ye nikanintre neme nitre Jesu kukwei ngwianka nämane ngite kä teri ye kanti angwane, nitre ye kwani ñakare ietre. Abtä jötrö ngwarbe nikani kukwe ngwenante,

23 käkwe niebare ietre:

Ju ni ngitekrä abko, bti jukwe täni dikani kuin amne, guardia ni ngite ngibiabtikä täni nünaninkä jökrä jukwebtä, jukwe ye ngibiarebti, btä nun nibi. Akwa nunkwe jukwe tiri angwane, ni ñakare gwi amne, kä kuni tökare nune, niebare kwetre.

24 Angwane guardia ju blitakrä Ngöböbete dankien amne nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dankientre käkwe guardia kukwe nuani angwane, ja ngwiani nikenkä kwetre, kä namanintre töbike krörö: ¡Kukwe ne abko nakaka, nebti dre rakadikä mda! namanintre nütüre.

25 Ye btäräbe ni jatani betekä iti, käkwe niebare ietre:

Nitre kitani ngite jändrin munkwe, ye tä dirire jökrä ni kwatiye ju blitakrä Ngöböbe kanti sete, niebare kwe ietre.

26 Angwane guardia dankien nikani guardiabe nitre Jesu kukwei ngwianka ye tuen. Nikani ngwena akwa, ye ngwane mikanintre ja tare nike ñakare kwetre, ñobtä ñan angwane nane ni nämane kwati yete kukwe nuen abko käkwe tädre jäbti kämikäre abko jürä namani btätre, aisete nikanintre ngwena ngwebti.

²⁷ Namanintre ju blitakrä Ngöböbe kanti angwane, nitre Jesu kukwei ngwianka jänikani Sanedrin ngwärekre angwane ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien käkwe ñäkäbare ietre:

²⁸ Ni btä munta dirire, yebtä abko munkwe ñan diridre jire chi mda, nunkwe nieba munye. ¡Se ñobtä abko mun tä dirire kore amarebti mtare mun nena dirire ni jökräye Jerusalén nete! Abti ni ye krütani abkobtä nun mikata ngite munkwe arato se, niebare kwe ietre.

²⁹ Abtä Pedro amne nitre Jesu kukwei ngwianka mda mda käkwe niebare mda:

Nunkwe Ngöbö mikadre täte, akwa mun abko ñan kukwei mikadre täte nunkwe,

³⁰ ñobtä ñan angwane Jesu metamna krusobtä munkwe amne munkwe müre ketamna akwa, Ngöbökwé mikaninta nire. Ngöbö ye mden abko ni mräkä kirakira nämane mike ütiäte.

³¹ Ngöbö ye ara käkwe Jesu mikaninta nire amne nikani ngwenante kä känbti, käkwe mikani tákänintbe ja küde ruenkri mikakäre ütiäte amne, mikani Ni Jökrä Jie Ngwianka amne Ni Diantarikä. Jesu ne köböire abko nitre israelita käkwe kukwe kämekäme kitadre jökrä temen amne Jesukwe ni ngite ye diandrekä mento nibtä, abkokäre mikani ütiäte jae kwe kä känbti.

³² Ne mden abko nunkwe tuaba ja okwä jenbti abko erere nunta niere. Erere arato, nitre Ngöbö mikaka täte nun kwrere abko ie Ngöböta ja Üai bien amne kukwe ne abko metre abko Ngöbö Üai Deme käta bä mike metre nunbe gwaire arato. Abko kore se, niebare kwetre.

³³ Yebtä abko Sanedrin mäta namani kri mda Pedrobtä amne Jesu kukwei ngwianka mda mdabtä, aisete tö namanintre kämikai.

³⁴ Akwa Sanedrin ngätäite yete abko ni bariseo nämane iti abko kädian nämane Gamaliel. Ni ye abko Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikä kuin amne, ni jökrä nämane mike ütiäte jae. Gamaliel ye namani nünaninkä, käkwe nitre Jesu kukwei ngwianka juamna ken ju bäre.

³⁵ Bti niebare krörö kwe:

Ja mräkä israelita, nitre ne, btä mun tö dre nuein, yebtä munkwe töbika kuin ja käne,

³⁶ ñobtä ñan angwane bati kä nera ni iti kädian nämane Teudas jatani ja mike jite ni ütiäte kwrere ni ngätäite. Angwane ni sientö kräbkä jire namani nekete niarabe nitre romanobo rüere. Akwa niara kämikani nitre rükä romanobokwe angwane, ni kwati rikaba ben nikaninta iti iti jökrä kwäräkwärä. Ye kanti sribi kwe krütani, ye munkwe ngwian töre jae.

³⁷ Abti kä nikani bä raire ta angwane nitre romanobo käkwe ni kä tikamna täräbtä mda. Ye ngwane abko ni Galileabo kädian nämane Judas käkwe ja mikani jite ni ütiäte kwrere mda. Angwane ni kwati namani nekete niarabe nitre romanobo rüere arato. Akwa niara kämikani nitre rükä romanobokwe arato. Angwane nitre reketaka niarabe nikaninta iti iti jökrä kwäräkwärä. Ye abko namani bare kore ni nibu yebtä.

³⁸ Akwa mtare ti tö niei krörö munye: Nitre se munkwe tuametre kaibe amne, munkwe ñan niaratre nika jire chi abko ti tö nibi niei munye, ñobtä ñan angwane kukwe ni kä nebtäkwe ne ngwane, näin ta arato.

³⁹ Akwa sribi Ngöbökwé era metre ne ngwane, munkwe ñan ganaindre jire chi, ñobtä ñan angwane batibe mun tädre rüre Ngöböbe. Abko kore se, niebare Gamalielikwe mräkäye.

Ye erere Gamalielikwe nitre Sanedrin töi mikani jakri, aisete kukwei mikani täte mräkä Sanedrinkwe.

⁴⁰ Akwa nitre Jesu kukwei ngwianka nämane ju bäre, ye kåräbaretä gwå kwetre, bti kwata metani tröbtå köbti kwetre töi diankrå amne, ñan blitamna jire chi mda Jesubtä ietre, bti tikaninteta kwetre.

⁴¹ Nitre Jesu kukwei ngwianka abko nikaninta angwane, kå namani nuåre krübåte bfåtre, ñobtä ñan angwane niaratre namani ütiåte Ngöbö ngwårekri ja tare nikabtä Jesu kråke, aisete kå namani nuåre btåtre.

⁴² Abti Sanedrin kukwei mikani täte ñakare kwetre amne, Jesu Ni Dianinkå Ngöbökwå abko kukwe kuin ye abko nitre Jesu kukwei ngwianka namani dirire bäri mda köbö kwatirekwatire ju blitakrå Ngöböbe kånti amne ju mda mdate Jerusalén yete.

6

Ni ni die mikaka dianinkå ni kükü

¹ Kå ye ngwane, nitre tödekaka Jesubti nikani niren bäri kwati mda. Angwane köbö kwatirekwatire nire nire nämane mrö nike abko bti namani mrö dråire. Akwa nitre israelita kukwe griegore tödekaka Jesubti nikani ñåke nitre kukwe hebreore rüere, ñobtä ñan angwane meri kukwe griegore, kån brare krütani abko ñan die mika namani kuin era metre mröbtå köbö kwatirekwatire.

² Abtä nitre Jesu kukwei ngwianka ni jåtåbti nibu kåkwe nitre tödekaka Jesubti ükaninkrö kwati, bti niebare kwetre ietre:

Nun rabadre mrö dråire jirekåbe nete, abtä kukwe kuin Jesubtä abko nunkwe ñan diridre mda, ye abko ñan rabadre kuin.

³ Ne aisete ja mråkä, ni töbtå töbtå btå Ngöbö Üai Deme tä täte, bti munta tödeke abko kånå ni kükü ja ngåtåite munkwe. Ni ye abko nikwe mikadi sribi ye nuene.

⁴ Angwane nun abko kåkwe blitadi janknu Ngöböbe amne nunkwe Ngöbö kukwei kuin Jesubtä diridi janknu arato. Abko kore se, niebare kwetre.

⁵ Ye abko nükāninbti ni jökråye aisete, ni dianinkå ni kükü kwetre abko nere: Ni iti kådian nämane Esteban dianinkå kwetre. Esteban abko nämane tödeke kwatibe Ngöböbti amne Ngöbö Üai Deme nämane täte btå. Erere arato, Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas dianinkå amne ni iti juta Antioquíabo kådian nämane Nicolás dianinkå arato. Nicolás ne abko ñakare israelita akwa ja töi mikani kwatibe Ngöbö mikakåre täte reketakåre nitre israelitabe.

⁶ Nebti ni dianinkå ni kükü ye abko jånikani mda nebe nitre Jesu kukwei ngwianka ye ngwårekri, angwane niaratre kåkwe ja di kåråbare kråke Ngöböye, kise mikare kwårå btitre sribi rabadre kisete bå mikakåre.

⁷ Kukwe ükaninte kore kwetre, abtä kukwe kuin Jesubtä nikani gare bäri ni kwatiye amne, nitre tödekaka Jesubti namani niren bäri mda juta Jerusalénte. Angwane ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diåre namanintre tödeke kwati krübåte Jesubti arato.

Esteban kitani ngite Jesu rüekwe

⁸ Yehti Ngöbö namani ja moto mike bäri kuin Estebankrå, kåkwe ja di biani kri ie abko köböire namani sribi kri ñan tuabare nuene båtåkä ngwarbe ni kwati okwåbti Jerusalén.

⁹ Angwane abko sinagoga nämane kwati abko te nitre juta Cirenebo amne juta Alejandriåbo tikaninte bkånkåkwe amne nitre kå Cilciate amne kå Asiate erere nämane ja ükekrö. Jesu abko Ni Dianinkå Ngöbökwå abkobtä nitre ye nikani ja kwete Estebanbe.

¹⁰ Akwa Esteban abko ie Ngöbö Üai namani ja di bien, aisete Jesu abko Ni Dianinkä Ngöbökwé bá mikani metre, aisete namani ni kwati kada kete kwäräbe jökrä.

¹¹ Abtä Esteban nämáne ñäke blo Moisés rüere amne Ngöbö rüere ni mdakwe niedre Esteban rüere, abkokäre nitre ye kákwe ni kánäbare ruäre, bti ngwian biani tiebe kwetre ietre blita ütiäre ngwarbe Esteban rüere.

¹² Erere bkänä, nikani blite ngwarbe Esteban rüere. Yebtä abko, ni kwati nünanka juta Jerusalénte namani romon jökrä Estebankrä. Erere arato, nitre unbre ji dokwäte amne Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre namani romon jökrä, kákwe Esteban kamna ngite, bti jänikani Sanedrin ngwärekrei kwetre.

¹³ Angwane ni mdara jire kánäbare blitakäre ngwarbe kwetre Esteban rüere, kákwe niebare krörö:

Käre ni ne tä ñäke blo ju deme blitakrä Ngöböbe noko rüere amne tä ñäke blo Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye rüere arato.

¹⁴ Mdakäre abko ju blitakrä Ngöböbe, se Jesu Nazarebo jatadi, kákwe juandi ngwarbe jökrä amne, Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye nikrä abko kwitadi jökrä kwe arato tä niere kore abko käre nunta kukwe nuen ñäke kore, niebare kore kwetre Esteban rüere.

¹⁵ Angwane abko, nitre ütiäte krikri amne ni mda mda nämáne tákänintbe yete, ye kákwe Esteban mikani ñäräre angwane, Esteban ngwäre namani tuen angele ngwäre kwrere jire ietre.

7

Estebankwe blitabare ja dokwäre

¹ Angwane ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien kákwe niebare mda Estebanye:

Mata ñäke blo ju blitakrä Ngöböbe rüere amne Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye rüere nieta, ¿se abko era bkänä ya? niebare kwe Estebanye.

² Angwane Esteban kákwe niebare krörö mda:

Mun ti mräkä amne mun ti ruaitre tikwe, olo ketete ti kukweiyé munkwe: Abraham ni mräkä kira ngämi niken nüne juta Harán, ye känenkri Ngöbö di kri kákwe ja mikani gare ie kä Mesopotamia kánti,

³ kákwe niebare ie:

Kä makwe amne ma mräkä, yebtä kä mikekä amne ti bike kä mike tuadre mae, ne kánti nän nüne, niebare Ngöbökwé ie.

⁴ Ye erere bkänä, Abrahamkwe kä mikaninkä kä Caldeate, Mesopotamia yete amne nikani nüne juta Haránte mda. Abti Abraham rün krütani angwane, kä te munta nüne mtare, nete Ngöbö jatani Abraham ngwenante nüne.

⁵ Akwa Ngöbökwé ñan kä biani jire chi jen jakrä Abrahamye nünankrä. Akwa Abraham krütadre angwane, Abraham bküntre ja täritäri abko ietre Ngöbökwé kä ne biandi jen jakrä, Ngöbökwé niebare Abrahamye. Kä ye ngwane abko, ngäbäkre ñakare Abrahamkwe, akwa Ngöbökwé niebare kore ie.

⁶ Mdakäre abko, Abraham bküntre kákwe nünandi ni menteni kwrere kä jenenante amne ni kä ye kánti kákwe mikadi klabore jae amne ngwianditre ja tare nike kwetre kä sientu kräbkä (400) jire, niebare kore Ngöbökwé Abrahamye.

⁷ Akwa Ngöbökwé niebare krörö arato Abrahamye: Juta kánti ma bküntre mikadi klabore jae, juta ye abko tikwe mikadi ja ngie nuen ma bküntre

dokwäre. Yebti ma bküntre näinta mentokwäre angwane, rükadita ti käikitekäta Canaán nete, niebare kwe Abrahamye.

⁸ Ngöbökwé kukwe ükaninte kore Abrahambe angwane, Ngöbökwé ja ñäräkrä mikamna ja kwatabtä ie. Ye mden kisete, Abraham ngobo Isaac därebare, bti kwäirare angwane, ñäräkrä mikani kwatabtä kwe. Erere arato, Isaakwe nuenbare ngobo Jacobobtä amne, Jacob käkwe nuenbare kwrere arato ngäbriänkä ni jätäbti nibu btä. Ni ni jätäbti nibu, yekri juta Israel keta jätäbti ketebu jatani.

⁹ Ni ruai mrö känekäne Jacobokri abko namanintre mokrere etba Josébe, käkwe José rürümoinbare angwane, bkänkä nikani ngwena Egipto. Akwa Ngöbö nämane Josébe,

¹⁰ ye käkwe José die mikani ja tare nikabtä. Angwane José mikani töbtä kwe, ye köböire abko namani tuen kuin sribikäre jrei Faraónye, aisete jrei Faraón Egiptobo käkwe mikani gobrane Egipto amne ja gwirie mikani gare ie arato.

¹¹ Abti mrö nika namani krübäte Egipto amne Canaán arato. Angwane bäsi mrö krütani jökrä ni ruai mrö känekäne kån.

¹² Akwa mrö nämänena Egipto abko gani Jacobokwe angwane, Jacobokwe ngäbriänkä juani käne mrö kökö. Jacob ngäbriänkä ye abko ni ruai mrö känekäne.

¹³ Abti Jacobokwe ngäbriänkä juani mrö kököta bobukäre angwane, Josékwe ja mikaninta gare etbantreye amne, José mräkä mdenkri nükani gare Faraónye arato.

¹⁴ Abti José rün Jacob amne mräkä mda mda järikadre jökrä etbantrekwe Egipto, niebare Josékwe ietre. Ye erere, José mräkä ni gre ketamä bti ni jätäbti nirike (75) nikani jökrä neme Egipto.

¹⁵ Jacob jänikani neme nüne kore Egipto, kánti nünabare kwe mräkäbe. Abti Jacob krütani kä ye kánti. Erere arato, Jacob ngäbriänkä krütani jökrä Egipto arato.

¹⁶ Abti jänikaninta jökrä doboi mikadre juta Siquem. Abrahamkwe kä kökani ja doboi mikakrä Hamor ngoboye juta Siquemte, ye kánti namani doboi mikani.

¹⁷ Abti Ngöbökwé kä Canaán biandre Abraham bküntreye, niebare Ngöbökwé Abrahamye, ye abko köböi jatani nüke ja ken angwane, nitre israelita namanina niren bäri kwati krübäte Egipto.

¹⁸ Angwane jrei mdara jire namani gobrane Egipto. Jrei ye abko, ie José gare ñakare.

¹⁹ Mden kisete jrei ye käkwe ni mräkä ngökani amne ni mräkä kirakira mikani ja tare nike kri kwe, käkwe ngäbäkre brare därebe därebe kitakamna ju bäre meye ye amne rünye kämikakäre.

²⁰ Kä ye ngwane abko Moisés därebare. Moisés ye abko därebare bä nuäre krübäte, aisete meye amne rün käkwe ngibiabare tiebebee sö krämä jire gwi.

²¹ Yebti ngibiadre ño tiebe mda kwetre ñan namani nüke gare ietre angwane, kitaninkä jirekäbe kwetre. Akwa jrei ngänkän, ie Moisés kwani amne diani kwe jakrä, bti ngibiabare ja ngobo jen kwrere kwe.

²² Nitre töbtä krikri Egiptobo, ben Moisékwe ja töitikani, aisete Moisés namani blite kuin amne namani jändrän jökrä nuene kuin arato.

²³ Abti kä gre ketebu Moiséye angwane, tö namani rikaita basare mräkä israelitaye, erere nikani mda.

24 Akwa nikani nebe mräkä kánti angwane, ni Egiptobo nämane iti ni israelita ngötikekä, btä Moisés okwä namani. Abtä Moisés nikani, käkwe ni Egiptobo ye kämikani ni israelita dokwäre.

25 Nebtä abko, Moisés köböire Ngöbökwé nitre israelita dianditari abko rükadi gare mräkäye, namani nütüre. Akwa nitre israelita käkwe ñan töbikabare kore.

26 Yebti jändrinane, Moisés nikani basareta mräkä israelitaye bobuta angwane, ni israelita jakwebe nämane ja mete kwärikwäri, btä Moisés namani. Akwa niaratrekwe ja makädreta, abkokäre Moisékwé niebare krörö ietre: Mun ja mräkäre. ¿Se ñobtä abko munta ja mete kore kwärikwäri yere? niebare kwe ietre.

27 Angwane ni iti mräkä ja metaka käkwe Moisés kitaninkä ja käne se kwrere, bti niebare kwe ie: ¿Nirekwe ma mikani nun dänkiene nun ngätäite amne, nirekwe ma mikani kritobore nunkrä amarebti ma kite ñäke kore tie yere?

28 Mdakäre abko, ¿makwe ni Egiptobo kämikaba iti jändrin, kwrere ma tö nibi ti kämikai arato mtare ya? niebare kwe Moiséye.

29 Ni ye käkwe ñäkäbare kore Moiséye, yebtä abko Moisékwé ni Egiptobo kämikani namani gare ni jökräye gani Moisékwé, aisete ngitiani amne nikani kä Madián kánti. Kä ye kánti Moisés namani gure amne, niara ngäbriänkä ngibiabare nibu merirekwe. Akwa niara abko käkwe nünabare ni menteni kwrere kä ye kánti.

30 Abti Moisékwé nünabarera kä gre ketebu Madián. Angwane bati Moisés nämane kä kaibete ngitio Sinaí kánti angwane, batibe kri chi namani jutra ngítiekä abko te angele namani ja mike tuare Moiséye.

31 Kri chi namani jutra ngítiekä Moisés okwäbti, yebtä Moisés ñan töi namani krütare, käkwe krötäbare bäri känime tuakäre bäri kuin. Angwane Ngöbö kukwei jarabare krörö ie:

32 Ti abko Ngöbö ma mräkä känkänkwe—Abrahamkwe, Isaakwe amne Jacobkwe, niebare Ngöbökwé Moiséye. Abtä jürä namani krübäte Moisébtä amne, namani grükekä jökrä ngrabare, aisete ñan tö namani nikren kri chi yebtä.

33 Angwane Ngöbökwé niebare Moiséye: Kä deme kánti mata nete, aisete sabato tikete ja ngotobtä, niebare kwe ie.

34 Bti Ngöbökwé niebare mda Moiséye: Nitre israelita tä ja tare nike krübäte dikaro nitre Egiptobo kisete tuen tie amne, tätre ja müaire, ye abko kukweta ruen tie arato. Ye mdenbtä abko, ti ki nete niaratre tikatekäreta, aisete jakwe, ti bike ma juenta Egipto ma mräkä die mike, niebare Ngöbökwé ie.

35 Ye känenkri abko, nitre israelita käkwe Moisés kani ngäbti ñakare ja ngätäite, käkwe niebare ie: ¿Nirekwe ma mikani nun dänkiene amne kritobore nun ngätäite yere? niebare kwetre Moiséye. Akwa Ngöbö abko käkwe Moisés juaninta nitre israelita dänkiene amne niaratre kökatarikä ye abko angelekwé mikani gare Moiséye kri chite ñukwä jutrate.

36 Moisés ye mden käkwe ni mräkä kirakira dianinkäta Egipto angwane, sribi kri ñan tuabare nuenbare kwe Egipto. Erere arato, sribi kri ñan tuabare namani bare ie Mren Tainte amne, kä gre ketebu sribi kri ñan tuabare nuenbare kwe kä kaibete ni mräkä kirakira okwäbti.

37 Moisés ne arabe käkwe niebare krörö nitre israelitaye: Ni Ngöbö kukwei niekä ti kwrere abko Ngöbökwé diandikä iti mun ngätäite blitakäre jakrä munbe, niebare kwe.

38 Erere arato, nitre israelita nämane jökrä kä kaibete Sinaí angwane, angele nämane Ngöbö kukwei niere Moiséye ni mräkä kirakira kräke, aiseté nikwe nünandre ño abko Ngöbökwé niebare, ye mden abko niebare kwe Moiséye. Ye mden namani ni kräke arato.

39 Ngöbökwé jändrän jökrä ne nuenbare nitre mräkä kirakira kräke, akwa niaratre käkwe Moisés kukwei mikani täte ñakare jire amne Moisés kani ngäbti ñakare kwetre arato. Angwane tö namanintre näinta nebata Egipto amne namani töbike bäri Egiptöbtä.

40 Ye mden kiseté, Moisés nikani ngitio Sinaíbti angwane abko ni mräkä kirakira käkwe niebare Aarónye: Moisés noko mden käkwe nun dianinkäta Egipto, jatani nun ngwenante, akwa dre nakaninkä btä abko gare ñakare nuyé mtare, aiseté makwe ngöbötre mda mda sribedre nun jie ngwianka, ie nun tö, niebare kwetre Aarónye.

41 Erere bkänä, jändrän ngwarbe sribebare krati kwetre ngöbö ngwarbere abko bä namani nbi ngäbäli brai bä kwrere, bti jändrän kämikani kwetre ngöbö ngwarbe ye mikakäre ütiäte jae. Erere arato, ngöbö ngwarbe sribebare ja kise jenbti kwetre, ye abko käi ngwiani nuäre kwetre jabtä jändrän se mikakäre ütiäte ngöbö kwrere.

42 Yebtä abko Ngöbökwé kä mikaninkä btätre amne tuanimetre muke kä käinbti mike ngöböre jae kwe. Ye mden abko nitre Ngöbö kukwei niekä Amós käkwe tikani krörö täräbtä:

Ngöböta niere krörö:

Mun israelita käkwe dikakabare kä gre ketebu kä kaibete angwane, jändrän ngwarbe kämikani ñakare ti käikitakakäre metre, akwa kämikani kwetre ngöbö ngwarbe ye käikitakakäre.

Erere arato, munkwe jändrän mda mda biani ñakare tie ti mikakäre ütiäte metre, akwa biani kwetre ngöbö ngwarbe ye mikakäre ütiäte jae.

43 Akwa ju mikani chi abko te ngöbö ngwarbe kä Moloc nämane, aibe mun nämane niken ngwena jabe kwäräkwärä.

Erere arato, jändrän dätebare muke bä kwrere munkwe ngöbö ngwarbe Renfán bä mikakrä, aibe mun nämane niken ngwena arato.

Ngöbö ngwarbe sribebare kore munkwe ja kise jenbti abko mun namani mike ütiäte jae.

Ye mdenbtä abko tikwe mun juandi ja ngie nuen mobe kä kaibete kä Babilonia bäre mento, nieta Ngöbökwé.

Ye abko tä tikani kore Ngöbö Kukweibtä. *Amós 5.25-27*

44 Mdakäre abko, ju nuäre ngwiandre blitakrä Ngöböbe nämane ni mräkä kirakirakwe amne, Ngöbökwé ja kukwei biani Moiséye, ye abko nämane ükani kajate ju yete arato. Ju ye abko mikadre nuäi abko Ngöbökwé mikani tuadre Moiséye, erere mikani kwetre.

45 Ju nuäre ngwiandre blitakrä Ngöböbe, ye abko Ngöbökwé biani jakrä ni mräkä kirakiraye. Niaratre nämane näin Josuébe kä Canaante angwane, kä dianinkä nitre nünanka Canaán kán kwetre amne, Ngöbökwé niaratre rüe ye juanintari käne. Ye ngwane nikani ju ye ngwena jabe arato. Ju ye abko nämane kwetre nebe jrei David näire.

46 Ngöbö abko kwe jrei David namani tare kri, aiseté Ngöbö mikani ütiäte Jacobokwe, ye kräke jrei David tö namani ju mikai kwati nünankrä,

47 akwa jrei David ngobo Salomón abko käkwe ju mikani nünankrä Ngöböye.

48 Akwa ju mikata ni kä nebtäkwe abko te Ngöbö Kri Kä Käinbti ñan rabadre nüne jire chi. Ne aiseté ni Ngöbö kukwei niekä Isaías köböire Ngöbökwé niebare krörö:

49-50 Ti abra tä gobrane kä käinbti amne kä temenbtä.

Tikwe jändrän jökrä dätebare au.

¡Se abko nirekwe ju mikadre kuin nünankrä tie!

¡Nirekwe kä ükadrete kuin jadükakrä tie! niebare kore Ngöbökwé, *Isaiás 66.1-2* nieta Ngöbö Kukweibtä, niebare Estebankwe.

⁵¹ Yebti Estebankwe niebare krörö mda:

¡Mun käre dokwä ribi jökrä! Mun olo tarä Ngöbö kukwei nuare amne mun moto tarä Ngöbö tarekäre, akwa ni ñakare israelita tä nüne Ngöbö rüere, kwrere jire munta nüne, aiseté käre munta rüere Ngöbö Üai Deme rüere. Mun mräkä kirakira nämáne dre dre nuene Ngöbö rüere, kwrere jire munta nuene arato mtare.

⁵² Mun mräkä kirakira kákwe ni Ngöbö kukwei niekä niekä ngwiani ja tare nike kri jökrä. Erere arato, Ni Era Metre rükadre abko ni Ngöbö kukwei niekä niekä kákwe niebare, yebtä abko mun mräkä kirakira kákwe kämikani. Abti Jesu abko Ni Era Metre ye nukanina bkänä akwa, munkwe kitani ngise, bti munkwe kämikani arato.

⁵³ Ngöbökwé ja kukwei biani Moiséye munkrä angeletre köböire, akwa mun ñan tä mike täte jire chi, niebare Estebankwe Sanedrinye.

Esteban kämikani jäbti

⁵⁴ Estebankwe ñäkäbare kore, yebtä abko bäri Sanedrin moto namani romon Estebankrä, kä namani tu ukwebee jäbtä Esteban rüere mda.

⁵⁵ Akwa Esteban abko, btä Ngöbö Üai Deme namani täte, kákwe nkrabare kä käinbti angwane, Ngöbö bä nuäre krübäte jatabare ie amne, Jesu abko mikanina bäri ütiäte Ngöbökwé amne mikanina bäri dite Ngöbökwé jändrän jökrä bti ta kä käinbti, btä Esteban okwä namani,

⁵⁶ kákwe niebare krörö:

Jukwe kä käinbti tä tikani nibi tuen tie amne, Ni Kä Nebtä Ngobo abko mikanina bäri ütiäte Ngöbökwé abko tä nünaninkä krö Ngöbö kise ruenkri nibi tuen tie. Se mike ñäräre munkwe, Estebankwe niebare ietere.

⁵⁷ Angwane Sanedrin kákwe kise mikani jökrä ja olobti amne ngrarete kwärä, nikani betekä jökrä Esteban rüere,

⁵⁸ kákwe Esteban dianinkä juta Jerusalén bäre mento, bti nitre blitaka ngwarbe Esteban rüere abko kákwe dän kwekwe mikaninte ngibiadre ni bati kädian nämáne Saulo yeye, bti nikanintre Esteban täke jäbti kämikakäre.

⁵⁹ Esteban täkä namani jäbti angwane, blitabare krörö kwe jakrä Ngöböbe: Ti Dänkien Jesu, ti üai kaen ngäbti ja kánti yete, niebare kwe.

⁶⁰ Ye btäräbe namani ngukudokwäbti temen, kákwe ñäkäbare ja dibti krörö: Ti Dänkien, nitre kukwe nuenkä käme tibtä, ne makwe ñan mika ja ngie nuen ti dokwäre abko tita ribere mae kräke, niebare kwe se kwrere.

Estebankwe ñäkäbare kore, ye btäräbe krütani.

8

¹ Esteban täkä namani kore jäbti kämikakäre ye abko namani tuen dbe Sauloye.

Nitre gätäkä Jesu käbti namani ja tare nike bätäkä ngwarbe

Köbö yebtä abko, nitre gätäkä Jesu käbti nämáne Jerusalén abko rüere nikani mike ja tare nike bätäkä ngwarbe tödekabtä Jesubti, ye ngäniene ni kwati nikani kwäräkwarä kä Judeate amne kä Samariate. Akwa nitre Jesu kukwei ngwianka aibe abko namani Jerusalén.

² Esteban kämikani, yebti ni ruäre nämáne tödeke era metre Ngöböbti, ye kákwe Esteban doboi mikani amne müaibare krübäte kwetere.

³ Ye ngwane abko Saulo tö namani nitre gätäkä Jesu käbti juain ngwarbe jökrä, aisete nitre ye jiebti Saulo namani näin kisere ju kwatirekwatire te. Namani ni merire, ni brare jäke tementa ju bäre, bti namani kite ngite jökrä kä teri tödekabtä Jesubti.

KUKWE KUIN JESUBTÄ KÄDRIEBARE JUDEATE AMNE SAMARIATE (8.4–9.43)

Felipe nikani kukwe kuin Jesubtä niere Samaria kánti

⁴ Nitre tödekaka Jesubti nämane Jerusalén ngitian, ye abko namani niken mdente erere, kántikánti namanintre kukwe kuin Jesubtä ye kädriere mda.

⁵ Nitre ye ngätäite abko ni tödekaka iti Jesubti kädian nämane Felipe abko nikani nebe juta bäri ütiäte Samariate, kánti nikani blite ni mda mdabe Kristo Jesubtä.

⁶ Felipe namani blite angwane, ni jökrä namani olo ketete kwekbe, ñobtä ñan angwane namani blite Jesubtä amne namani sribi kri ñan tuabare nuene okwäbti Jesu die bä mikakäre abko krörö:

⁷ Ni kwati btä üai käme nämane abko namani niken mento btä. Üai käme ye namani niken mento nibtä angwane, namani ngrente kri krübäte, bti namani niken mento angwane, ni ye namani nebeta kuinta. Erere arato, ni ruäre ruen ñakare ngrabare amne ni ruäre abko ngüre ya, küde ya ngrötani abko namani nebeta kuinta jökrä Jesu diebti Felipeye.

⁸ Yebtä abko kä namani nuäre kri ni jökräbtä juta yete.

Kukwe nakaninkä Simón Mago yebtä

⁹ Akwa kä Samariate yete abko ni nämane iti. Ni ye abko kädian nämane Simón. Simón ye abko käre nämane sukiare amne nitre Samariabo ngökani krübäte kwe, ñobtä ñan angwane niara nämane ja mike ni ütiäte kri kwrere.

¹⁰ Ne aisete nitre ütiäte krikri amne ni bobre bobre kwati namanintre olo ketete kwekbe jökrä niara kukwei nuakäre, kä namanintre niere:

Ngöbö di kri tä ni nebtä, namanintre niere.

¹¹ Kä raire Simón nämane sukiare kri amne, sribi yebtä ni kwati ñan töi namani krütare, aisete ni kwati namani nekte ben.

¹² Akwa Ngöbö amne Jesukristo nämane gobrane ño ni ngätäite, ye diri nikani Felipekwe angwane, nitre ye käkwe kukwe kuin Jesubtä kani ngäbti jökrä, bti Felipekwe ni merire, brare ngökani ñöte Jesu käbti.

¹³ Erere arato, sukia Simón ara jire käkwe kukwe kuin Jesubtä ye mikani era amne ngökani ñöte Jesu käbti arato. Yebti Simón nikani dikekä Felipe mukore kwäräkwärä angwane, sribi kri ñan tuabare Felipe nämane nuene Jesu diebti, yebtä abko Simón ñan töi namani krütare mda.

¹⁴ Ngöbö kukwei kuin Jesubtä mikani era nitre Samariabokwe, ye abko nitre Jesu kukwei ngwianka nämane Jerusalén käkwe gani angwane, Pedro juani Juanbe kwetre nebe Samaria kukwe tuenbti.

¹⁵ Erere bkänä, Pedro amne Juan nikani nebe Samaria mda angwane, nitre Samariabo btä Ngöbö Üai Deme rükadre, abkokäre blitabare kwetre Ngöböbe kräke,

¹⁶ ñobtä ñan angwane nitre Samariabo käkwe tödekani Jesubti, ye abko ngökani jirekäbe ñöte Jesu käbti akwa, Ngöbö Üai Deme ngämi nüke btätre.

¹⁷ Yebti Pedro amne Juan käkwe kise mikani btitre angwane, batibe Ngöbö Üai Deme nükanu btätre.

18 Pedro amne Juan namani kise mike nibti angwane, Ngöbö Üai Deme namani nuke btätre Simón okwäbti, yebtä abko Simón tö namani ngwian bian Pedro amne Juanye di ye ütiäre,

19 kākwe niebare krörö ietre:

Tikwe kise mikadre nibtä angwane, Ngöbö Üai Deme rükadre btä arato, abkokäre ja di kri ye bien tie arato, niebare Simónkwe.

20 Abtä Pedrokwe ñäkäbare krörö mda Simónye:

Ngwian makwe ye ben ngöi ma rika kä ja tare nikakrä kánti, ñobtä ñan angwane jädrän kuin bianta ngwarbe Ngöbökwie nie abko ma tö nibi kökai ngwianbtü.

21 Ye aisete ma moto ñakare kuin Ngöbö ngwärekrei, tuen tie. Yebtä abko, ma ñan rabadre sribi Ngöbökwie nuene jire chi nunbe.

22 Akwa ma töi käme, ye makwe kita temen amne makwe ja di kärä Ngöböye angwane, mata ja mike ngite, ye abko nane Ngöbökwie diandrekäta mabtä.

23 Tita niere kore mae, ñobtä ñan angwane ma moto romon krübäte amne ma töita kukwe kämekäme aibebtä nibi tuen mabtä tie. Abko kore se, niebare Pedrokwe Simónye.

24 Abtä Simónkwe niebare mda ie:

Kukwe rakadrekä blo tibtä, munkwe nini tie, ye kwrere ñan rabadre bare tibtä, abkokäre blite tikrä ni Dänkienbe, niebare kwe Pedroye amne Juanye.

25 Yebti Pedro amne Juan kākwe kukwe kuin ni Dänkien Jesubtä kädribare ünän kä yete, bti nikaninta juta Jerusalén kukwäre angwane, nikani kukwe kuin Jesubtä ye kädriere kä kiakiate niken ji ngrabare Samariate abti nikani nebeta Jerusalén.

Felipekwe blitabare sribikä ütiäte Etiopiabobe

26 Abti angelekwe niebare Felipeye:

Felipe, ji niken Jerusalén btä kä kaibete tä neme juta Gaza, yebti nänta, niebare angelekwe ie.

27 Erere bkänä, Felipe nikani mda angwane, ni Etiopiabo ütiäte kri mikani kaibe, monsoi neme ñakare jatabare Felipeye. Jreina Etiopiabo kädian nämane Candace abko kräke ni Etiopiabo ye nämane ngwian ngbiare abko ben Felipe namani ngätäi. Ni ye abko jananbare Ngöbö käikitekä Jerusalén,

28 bti jataninta ja jiebtü ja käite angwane, Felipe namani ngätäi ben ji ngrabare. Ni ye abko kareta jākä nämane mdäkwe abko te niara nämane tākänintbe amne, ni Ngöbö kukwei niekä kädian nämane Isaías kākwe tärä tikani, yebtä niara nämane ñäke angwane, namani ngätäi Felipebe.

29 Angwane Ngöbö Üai Deme kākwe niebare Felipeye:

Kareta jākäta mdäkwe ye ken krötö jötrö, niebare Ngöbö Üaikwe ie.

30 Ye erere bkänä, Felipekwe krötabare jötrö kareta ken angwane, tärä Isaías btä ni Etiopiabo nämane ñäke, ye kukwei jarabare Felipeye. Abtä Felipekwe niebare mda ie:

¿Tärä btä mata ñäke, ye tä nuke gare mae ya? niebare kwe ie.

31 Angwane ni ye kākwe niebare mda Felipeye:

¿Kukwe ne dirikä ñakare tie, se rükadre gare ño tie? mata nütüre, niebare kwe Felipeye.

Bti Felipe käräbare täketbe karete kwe jabe.

32 Tärä btä nämane ñäke abko nere:

Kordero jäta niken kämikadre, kwrere jire niara jänikani.

Erere arato, kordero jäta niken drüen tikadrekä tä neme kwekbe, ye kwrere niara nämane kwekbe amne ñäkäbare ñakare ja dokwäre kwe.

³³ Niara mikani ngwarbe ni mda mdakwe akwa, ja mike ngite ñakare, akwa ngite niebare.

Niara ngämi ngäbäkre bkäne, känenkri kämikani kwe, aisete bküntre ñakare jire.
Isaiás 53.7-8

Kukwe ne mdenbtä nämane ñäke abko jarabare Felipeye.

³⁴ Angwane ni Etiopiabo ye käkwe niebare Felipeye:

Ni Ngöbö kukwei niekä ye abko nämane blite jabtä ya, o nämane blite ni mdara jire btä, ye abko makwe niedre tie abko ti tö nibi ribei mae, niebare kwe Felipeye.

³⁵ Angwane tarä btä ni Etiopiabo nämane ñäke, ye ara jire btä Felipekwe blitabare käne ben. Erere arato kukwe mda mdabti, Felipekwe kukwe kuin Jesubtä mikani gare ie.

³⁶ Yehti nämane näin ji ngrabare, te nikani mate ñöbtä mda. Angwane ni Etiopiabo ütiäte kri ye käkwe niebare Felipeye:

Nete ñö tarä, aisete ¿makwe ti ngökadre ñöte nete abko rabadre ño? niebare kwe ie.

³⁷ [Angwane Felipekwe niebare mda ie:

Kukwe kuin Jesubtä, ye mata mike era bkänä ne ngwane, rabadre kuin, niebare ie Felipekwe.

Abtä niarakwe niebare Felipeye:

Jesukristo abko Ngöbö Odei ye abko era tikrä, niebare kwe.]*

³⁸ Ye btäräbe kareta mikamna nünenkä kwe, bti nikanintre nebe ñöbtä angwane, Felipekwe ngökani ñöte.

³⁹ Yehti jatanintre nuketa jate angwane, Ngöbö Üai nikaninbe Felipe ngwana ni Etiopiabo ye okwä bäre mento, aisete Felipe tuaninta ñakare mda kwe. Akwa niara abko btä kä namani bäri nuäre amne, nikaninta ja gwiriete.

⁴⁰ Akwa Felipe abko, batibe namanime mobe juta Azotote. Ye kánti nikani kukwe kuin Jesubtä dirire juta kwatirekwatire te. Abti nikani nebe juta Cesareate.

9

Saulokwe tödekani Jesubti *(Hechos 22.6-16; 26.12-18)*

¹ Kä ye ngwane abko, Saulo namani jadüke ñakare, gata käbä mike nitre ja töitikaka ni Dänkien Jesukwe rüere, aisete Saulo nikani ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien ye kánti,

² käkwe tarä käräbare ie ngwiandre sinagoga kwatirekwatire ye dänkientreye juta Damascote. Ni merire amne ni brare kwandre näin Ji Jesukwebti Sauloye juta Damasco ne ngwane, niara di rabadre ngwiankrä ngite Jerusalénte, abkokäre tarä käräbare kwe.

³ Ye erere bkänä, tarä bianina ie, abti nikani juta Damasco. Nikani, nikani, nikani mate ja ken juta Damasco. Te batibe ñotra trä dirare kä käinbti jataní. Ye abko trä niabare dirare jökrä Saulo bäre temen.

⁴ Angwane Saulo nikaninbe ngitiekä temen amne, btäräbe ni kukwei jarabare krörö ie:

¿Saulo, ñöbtä mata näin kisere kore ti jiebti ti mikakäre ja tare nike yere? niebare kwe.

⁵ Angwane Saulo käkwe niebare mda:

¿Ma abko nire ti Dänkien? niebare kwe.

Ye btäräbe ni ye käkwe niebare mda Sauloye:

* **8:37** Kukweta tikani corcheta ngätäite ñan tä tikani manuscrito bäri kuinkuinbtä.

Ti abko Jesu ara, aisete nitre tōdekaka tibti jiebti mata näin kisere mikakäre ja tare nike, ye ñan niaratre jiebti mata näin, akwa ti ne ara jire jiebti mata näin. [Ye ñobtä mata kukwe nuene käme ja rüere au! niebare mda kwe ie.

⁶ Angwane Saulo abko namani grükekä jōkrä ngrabare amne kä jürä namani krübäte btä, kākwe niebare:

¿Tikwe dre nuendre, ie ma tō nibi ti Dänkien? niebare kwe.]*

Angwane ni Dänkien kākwe niebare mda ie:

Näin krō, bti ma rika nebe juta Damascote. Ye kanti makwe dre nuendre, erere niedi mae, niebare kwe Sauloye.

⁷ Angwane nitre nämane näin Saulobe, ye ie ni kukwei jarabare akwa, ni jatabare ñakare ietre. Yebtä abko kä jürä namani krübäte btäre amne namanintre nūnaninkä kwekbe jōkrä.

⁸ Yebti Saulo nämane temen, nūkani dikekäta krō, kākwe okwä ngianinte ngwane, kä namani iko okwäte amne kä namani tuen ñakare ie, aisete nitre nänk ben ye kākwe kani küdebt, nikanintre ngwana nebe juta Damascote.

⁹ Ye kanti Saulo namani kōbömä jire angwane, kä namani tuen ñakare ie. Angwane kōbö ye näire ja bānbare kwe ñöye amne mröye arato.

¹⁰ Juta Damasco yete abko, ni tōdekaka Jesubti nämane nūne iti. Ni ye abko kädian nämane Ananías. Ananías ye abko, ie ni Dänkienkwe ja mikani tuare kōböre kwrere mda, kākwe niebare krörō ie:

¡Ananías! niebare kwe ie.

Jōtrō Ananías kwe niebare:

¿Ye dre, ti Dänkien? niebare kwe mda.

¹¹ Angwane ni Dänkien kākwe niebare ie:

Ji kädianta Ji Metre, yebti nän amne, ma rika nebe ni kädianta Judas ye gwiriете. Ma raba ju yete angwane, ni juta Tarsobo kädianta Saulo abko tä yete, ye ngwiantari makwe. Niara tä blite Ngöböbe amne

¹² ni iti kä Ananías niki nebe niara kanti, kākwe kise miri bti, kä mikakäre tuenta ie abko nibi tuen kōböre kwrere ie, aisete nän kanti, niebare ni Dänkienkwe Ananíasye.

¹³ Ni Dänkien kukwei jarabare kore Ananíasye angwane, niebare krörō kwe:

Ti Dänkien, nitre deme makwe nūnanka Jerusalén abko ni ye tä mike ja tare nike krübäte, ye abko ni kwati kätä niere tie.

¹⁴ Mdakäre abko, nitre tōdekaka mabti tä nūne nete abko jārıkadre ngite kwe Jerusalén, abkokäre tärä kārābare kwe nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkienye, ye erere tärä biandi ie mikakäre ütiäte. Yebti jatani nūke nete.

¿Se abko ti rikadre ño kanti se? niebare Ananías kwe.

¹⁵ Akwa ni Dänkien kākwe niebareta mda Ananíasye:

Nitre kä mdabti ñakare israelitare abko ie ni nekwe ti mikadi gare, abkokäre tikwe dianinkä. Erere arato, nitre ñakare israelitare ngätäite jrei tärä, ye ie ti mikadre gare kwe arato, abkokäre tikwe dianinkä. Mdakäre abko, niara arabe rikadre ti miketa gare nitre israelitaye arato, abkokäre tikwe dianinkä jenena jakrä, aisete nän kanti, tita niere mae Ananías.

¹⁶ Ni ne kākwe ja tare nikadi kri tıkrä, ye abko tikwe mikadi gare ie arato, niebare ni Dänkienkwe Ananíasye.

¹⁷ Ye erere bkänä, Ananías nikani Saulo kanti. Namanina yete angwane, nikani gwä, kākwe kise mikani Saulobti, bti niebare krörō kwe ie:

Ti mräkä Saulo, Jesu kākwe ja mikani tuare mae ji ngrabare, ye mden kākwe ti juni nete. Kä rabadre tuenta mae amne Ngöbö Üai Deme rabadre täte

* 9:6 Kukweta tikani corcheta ngätäite ñan tä tikani manuscrito bäri kuinquinbtä.

mabtä, abkokäre ni Dänkien Jesu ara käkwe ti juni ma kánti nete, niebare Ananíakwe Sauloye.

¹⁸ Ye btäräbe jändrän gwa drukwata kwrere nämáne Saulo okwäte abko betaninkä mento, namani ruen ie angwane, kä namani tuenta kuin ie. Yebti nikani amne Ananíás käkwe ngökani ñöte.

¹⁹ Yebti Saulokwe mröbare mda amne namaninta dite ngrabare.

Saulo käkwe blitabare Jesubtä Damascote

Nebti Saulokwe nünabare bä jötrö mda juta Damascote nitre tödekaka Jesubtibe.

²⁰ Ye btäräbe sinagoga kántikánti Saulo nikani niere krörö:

Jesu abra Ngöbö Odei era metre, nikani niere.

²¹ Yebtä abko nitre Saulo kukwei nuaka nuaka ñan töi namani krütare btä, kä namani niere:

Nitre tödekaka Jesubti, jiebti ni noko nämáne näin kisere Jerusalén yete. Erere arato, niara jatani nete nitre tödekaka Jesubti kaen ngite ngwiankäre nebebe Jerusalén biandre nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre ye dänkientreye kitakäre ngite. ¿Se ño abko tä blite kore mtare se? ni jökrä namani niere kore.

²² Akwa Saulo abko namani blite bäri ja dibti amne, Jesu abko Ni Dianinkä Ngöbökwé bkänä abko Saulo namani bä mike metre jökrä. Yebtä abko, nitre israelita nämáne nüne Damasco käkwe dre niedre Jesubtä Sauloye abko ñan namani nuke gare ietre.

²³ Abti kä nikanina raire ta angwane, batibe nitre israelita käkwe ja töi diani kwärikwäri Saulo kämikakäre.

²⁴ Akwa Saulo rätäkä namani nitre israelitakwe, ye abko Saulokwe gani, akwa juta jukwebtä, ye kánti nitre israelita namani niara kraire jite dibire rare kämikakäre.

²⁵ Akwa nitre ja töitikaka Saulobe käkwe Saulo mikani kutia krite, bti gibianinkä kibti ta timon kwetre deo, bti Saulo ngitianinta.

Saulo mikani gare nitre Jesu kukwei ngwiankaye Jerusalén

²⁶ Abti Saulo nikani nebeta Jerusalén angwane, nitre tödekaka Jesubti, ben Saulo tö namani ja getai. Akwa ni jökrä btä niara jürä namani, ñobtä ñan angwane Saulokwe Jesu kani ngäbti arato, ye abko ñan namani nebe era kräke, aisete kä jürä namani btäre.

²⁷ Akwa ni tödekaka Jesubti kädian nämáne Bernabé abko nikani Saulo ngwena, bti mikani gare kwe nitre Jesu kukwei ngwiankaye. Angwane Saulo nikani Damasco angwane, Dänkien Jesukwe ja mikani tuadre ji ngrabare ie. Erere arato ni Dänkien käkwe blitabare ben amne, kä jürä namani ñakare Saulobtä blitakäre Jesubtä juta Damascote, niebare Bernabékwé nitre Jesu kukwei ngwiankaye.

²⁸ Yebti nitre Jesu kukwei ngwianka käkwe Saulo kani ngäbti amne, nitre ye ben Saulo namani nüne Jerusalén. Angwane namanintre niken gwaire kwäräkwarä amne kä jürä namani ñakare btä blitare Jesubtä.

²⁹ Nitre israelita kukwe griegore, ben Saulo namani blite Jesubtä amne namani ja kwete bentre, akwa niaratre ye abko tö namani Saulo kämikai arato.

³⁰ Ye abko Saulo mräkätre tödekaka Jesubti käkwe gani angwane, nikanintre Saulo ngwena ngitie nebe juta Cesareate. Ye kánti abko, Saulo juaninta kwetre nebeta ja käite juta Tarsote.

³¹ Yebti abko, nitre gätäkä Jesu käbti nämáne nüne kä Judeate, Galileate amne Samariate ye abko namanintre nüne jáme jökrä amne Ngöbökwé die

mikani nüne dite kukwe kuin Jesukwe nebtä. Erere arato, namanintre Dänkien Jesu mike ütiäte jae amne Ngöbö Üai Deme namani die mike angwane, ni kwati jatani mda tödeke Jesubti siba.

Pedro abko käkwe Eneas mikaninta quinta Jesu diebti

³² Pedro abko nämane näin basare kwäräkwärä mräkä Jesu käftiye angwane, nikani arato juta Lidate mda ja tuakäre nitre deme Ngöbökwé nämane nüne juta yete yebe.

³³ Pedro namani juta Lidate angwane, ni iti kädian nämane Eneas, kanti Pedro nikani. Ni ye abko, kä kwä kwära namani ruen ñakare ngrabare abko kiseté nämane bren. Abtä nämane jänbtibe, btä Pedro namani.

³⁴ Angwane Pedrokwe niebare Eneaye:

Eneas, Jesukristo tä ma miketa quinta, aisete näin krö. Jän makwe ye ükete au jakrä, niebare kwe ie.

Ye btäräbe Eneas nukaninbe dikekä krö.

³⁵ Eneas namaninta quinta kore, ye abko ni kwati nünanka juta Lidate amne nitre nünanka kä Sarönte käkwe tuani angwane, kukwe kuin ni Dänkien Jesubtä kani ngäbti kwetre arato.

Jesu diebti Pedrokwe Dorcas mikaninta nire

³⁶ Kä ye ngwane abko, meri tödekaka Jesubti nämane nüne iti juta Jopete. Meri ye abko kädian nämane Tabita. (Kukwe Tabita ne abko Dorcas nieta griegore.) Meri ne abko käre nämane jändrän kuin nuene ni mda mdakrä amne käre nämane ni bobre bobre die mike arato.

³⁷ Akwa kä ye ngwane Dorcas näkäni bren jume amne krütani. Dorcas krütani angwane, jükaninte, bti ngwäkä jänikani nebe ju käin ninkri yete, kanti mikani gwi kwetre uliekäre.

³⁸ Juta Jope ye abko nämane känime juta Lida ken. Pedro nämane juta Lida ye kanti gani nitre tödekaka Jesubtikwe juta Jopete angwane, ni juani nibu kwetre Pedro kärere. Ye erere ni nibu ye nikani, namani Pedro kanti, käkwe niebare ie:

Brän jötrö nunbe juta Jopete abko nunta ribere mae, niebare kwetre Pedroye.

³⁹ Ye erere bkänä, Pedro nikani bentre. Namanintre juta Jopete angwane, Dorcas ngwäkä nämane mikani gwi, ye kanti nikani Pedro ngwena amne, meri kän brare krütanikrütani nämane yete abko müare kwärä ja ükaninkrö jökrä Pedro bäre kwetre, bti Dorcas nämane nüne angwane, Dorcakwe dän ño ño dikani ni bobre bobre kräke, erere namani mike tuare jökrä Pedroye.

⁴⁰ Akwa Pedro abko käkwe juani jökrä ju bäre, bti namani ngukudokwäbti temen blite Ngöböbe. Pedrokwe blitabare ünän Ngöböbe, bti Dorcas ngwäkä mikani ñäräre kwe, käkwe niebare krörö ie:

¡Tabita, näin krö! niebare kwe ie.

Btäräbe Tabitakwe okwä ngianinte amne okwä namani Pedrobtä se kwre, bti namani tükänintbe.

⁴¹ Angwane Pedrokwe kani küdebtü, ganinkrö krö kwe. Tabita namani nünankä krö angwane, nitre tödekaka Jesubti nämane yete amne meri kän brare krütanikrütani nämane yete ju bäre, ye Pedrokwe käräbaretä gwä, bti meri nukaninta nire, ye mikani tuadre kwe ietre.

⁴² Meri mikaninta nire Pedrokwe ye abko nitre kwati nünanka juta Jopete käkwe gani angwane, ni kwati käkwe tödekani Jesubti arato.

⁴³ Yebti ni sribikä iti nbi kwatabtä kädian nämane Simón nämane nüne arato juta Jopete, ye kanti Pedro namani nüne bä raire mda.

KUKWE KUIN JESUBTÄ NIEBARE NITRE ÑAKARE ISRAELITARE NGÄTÄITE (10.1–28.31)

10

Corneliokwe Pedro käräbare

¹ Kä ye ngwane abko, juta Cesareate ni nämane iti kädian nämane Cornelio. Ni ye abko rükä romano amne, nämane mikani nitre rükä kädian nämane Battallon Italiano ye dänkiene.

² Cornelio amne mräkä kwekwe nämane Ngöbö tarere amne nämane Ngöbö mike ütiäte arato. Erere arato, Cornelio käre nämane ngwian bien kabre nitre israelita bobreye die mikakrä amne käre nämane blite Ngöböbe arato.

³ Bati ñänä okwä krämä näre dere angwane, batibe kukwe namani tuen köböre kwrere krörö ie: Angele Ngöbökwé jatani, nukani gwi niara kánti, namani tuen metre kwrere ie, kä namani niere ie:

¡Cornelio! niebare ie angelekwé.

⁴ Angwane Cornelio okwä namani kwekbe angelebtä amne kä jürä namani krübäte btä, käkwe niebare mda:

¿Ma tö nibi dreye, ti dänkien? niebare kwe.

Angwane angelekwé niebare ie:

Mata blite Ngöböbe amne mata jändrän bien nitre bobre bobre die mikakrä, ye abko gare kuin Ngöböye. Abtä Ngöbö tö ma die mikai mtare.

⁵ Ne aisete makwe ni mda mda juandre jötrö nebe juta Jopete. Ni kädianta Simón, arabe ie Pedro nieta, ye kärere nüke ja kánti nete.

⁶ Niara tä nüentbe Simón mbara jire kánti mren köräbti. Simón ye abko sribikä nbi kwatabtä. Abko kore se, niebare angelekwé Cornelioye.

⁷ Yebti angele blitaka Corneliobe, ye nikaninta angwane, Corneliokwe sribikä kwekwe käräbare nibu amne ni rükä kä namani Ngöbö tarere arato amne namani Cornelio die mike sribitä käräbare iti kwe.

⁸ Bti angelekwé dre niebare ie, ye erere niebare jökrä kwe ietre, bti juani kwe juta Jopete Pedro tuen.

Ngöbökwé kukwe mikani tuen köböre kwrere Pedroye

⁹ Yebti jändrinane ñänä jatanina nüke ruäre angwane, nitre juani Corneliokwe ye abko namani mate ja ken juta Jopete angwane, Pedro abko nikani jubti käin blitakäre Ngöböbe.

¹⁰ Angwane mrö namani krübäte Pedroye, tö namanina mröi akwa, mrö sribe nämane krire kräke angwane, Ngöbökwé jändrän mikani tuare köböre kwrere krörö ie:

¹¹ Kä käinbti ngitiani, namani tuen ie amne, yete ta dän kwata kri nämane mäkäninte körä kräbkä btä kwärikwäri abko gibaninkä timon, nukani mate doböbtä temen okwäbti.

¹² Dän kwata kri yete abko jändrän ngwarbe ngoto kräbkä kräbkä bätäkä ngwarbe nämane. Erere arato, jändrän yorekä tementa tementa bätäkä ngwarbe nämane amne nukwä bätäkä ngwarbe nämane arato abko namani tuen Pedroye.

¹³ Ye btäräbe Ngöbö kukwei jarabare krörö ie:

Pedro, jändrän nibi tuen mae yete, ye nän kämike kwetadre jae, niebare kwe ie.

¹⁴ Pedro käkwe niebare mda:

Ti Dänkien, jändrän mden mden ñan dbe kwetadre makwe niebare, ye erere tita kwete ñakare, akwa jändrän ñan dbe kwetadre aibe tä dän kwata kri te, aisete tikwe ñan kwetadre, niebare Pedrokwé.

15 Ye btäräbe, Ngöbö kukwei jarabareta Pedroye, käkwe niebare ie:

Jändrän mikani dbe Ngöbökwé, ye dbe ñakare makwe ñan tö ngwian niere jire chi, niebare kwe ie.

16 Jändrän tuani Pedrokwe, ye abko kwetadre kwe niebare bämä jire ie, bti dän kwata kri ye jänikaninta kä käinbti niara okwäbti tuani kore kwe köböre kwrere.

17 Yebtä abko, Pedro namani töbike kri mda, ñobtä ñan angwane drekäre tuani köböre kwrere kwe abko ñan namani nuke gare ie, aiseite namani töbike kri. Ye btäräbe ni juani Corneliokwe abko nukani jukwebtä käkwe Simón ngwianintari.

18 Yebti namanina jukwebtä Simón kanti angwane, ñäkäbare jume ja dibti krörö kwetre:

¿Ni kädianta Simón akwa, Pedro nieta ie arato, ye tä nüne nete ya? niebare kwetre.

19 Angwane Pedro abko nämane töbike kukwe tuani kwe yebtä jubti käin angwane, Ngöbö Üai Deme käkwe niebare ie:

Pedro, ni nü nimä, këta näin ma kënentari abko tä nokote.

20 Ne aiseite nänta jötrö timon amne ma rika bentre. Akwa makwe ñan töbika dikaro rikakäre bentre, ñobtä ñan angwane tikwe niaratre juni ma tuen, niebare Ngöbö Üaikwe ie.

21 Ye erere bkänä, Pedro nämane jubti käin, jataninta timon, käkwe niebare nitre yeye:

Ti ne mden kënänta munkwe ye. ¿Drekäre munta näin ti kënene? niebare Pedrokwe ietre.

22 Angwane nitre ye käkwe niebare mda ie:

Nitre rükä dänkian kädianta Cornelio käkwe nun juanba ma tuen nete. Niara abko tä nüne metre Ngöbö ngwäreki amne tä Ngöbö mike ütiäte jae arato amne, nitre israelita kwati këta mike ütiäte jae amne tätre tarere arato. Cornelio ye mden kënti angele deme Ngöbökwé nukani, käkwe ma kërämma amne ma rikadre niara gwiriete amne, makwe dre niedre abko niarakwe kukwe nuadre abkokäre, niebare kwetre Pedroye.

23 Angwane Pedrokwe käräbare gwä. Ye kënti kibiabare kwetre.

Pedro nikani Cornelio kënti

Yebti jändrinane, Pedro nikani bentre angwane, ja mräkätre tödekaka Jesubti nünanka juta Jopete nikani ruäre Pedro mukore siba.

24 Yebti jändrinane angwane, Pedro nikani mate juta Cesareate. Cornelio abko nämane ngibiare amne, Corneliokwe mräkä kwekwe amne kukwe muko kwekwe ükaninkrö kwati, ben nämane Pedro ngibiare ngäbti angwane, Pedro nikani nebe.

25 Pedro nikani mate gwäkäre se kwrere angwane, Corneliokwe kani ngäbti, käkwe ja mikani ngukudokwäbti temen Pedro mikakäre ütiäte jae.

26 Akwa Pedro käkwe niebare Corneliöye:

Ti abko ja kwrere mabe, aiseite makwe ñan ti mika ütiäte Ngöbö kwrere jae. Nänta krö, niebare kwe ie.

27 Yebti blitare kwärä, nikanintre gwä angwane, ni nämane ja ükaninkrö kwati gwi Pedroye ngibiare ngäbti, btä Pedro namani.

28 Angwane Pedrokwe niebare krörö ietre:

Ni menteni, ñakare israelita mun kwrere, ben nun israelita ti ne kwrere käkwe ñan ja getadre jire chi amne ñan rikadre jire juete abko tä ükaninte kore nunkwe, ye gare kuin munye ruen tie. Akwa ni menteni ñakare israelitare abko ñakare dbe Ngöbökrä abko tikwe ñan niedre jire abko Ngöbökwé mikaba gare tie.

²⁹ Ye mden kisete, ti kārābare nūke nete nieba tie angwane, ti jataba jirekābe. Tikwe ñākāba ñakare mda, bti ti jataba, aisete ¿drekāre munkwe ti kārābare nūke nete abko ti tō nibi gai mda? niebare Pedrokwe ietre.

³⁰ Abtā Cornelio kākwe niebare mda ie:

Mākāira ñānā okwā ne nāre angwane, ti nāma blite Ngōbōbe ñānā okwā krāmā nāre dere ja juete nete angwane, batibe ni rūkaba iti ti kānti. Ni ye abko btā dān trā ngitiekā rūkaba ti kānti,

³¹ kākwe nieba krōrō tie: Cornelio, mata blite Ngōbōbe, ye abko jarabare Ngōbōye amne, mata ni bobre bobre die mike ño, ye abko garera ie arato,

³² aisete makwe ni mda juandre nebe juta Jopete. Ni kādianta Simón, arabe ie Pedro nieta, ye kārere nūke ja kānti nete. Niara tā nūnentbe Simón mdara jire kānti mren kōrābti. Simón ye abko sribikā nbi kwatabtā, nieba kwe tie.

³³ Ye kwrere bkānā, jōtrō tikwe nitre nimā se juanba ma kārere amne, ma jatani ja moto kuinbti, ye abko kāi nibi nuāre tibtā. Mtare nita jōkrā ketetibe Ngōbō ngwārekri nete amne, makwe dre niedre nunye niebare ni Dānkienkwe mae, ye erere nunta biare ma kukwei nuakāre, niebare Corneliokwe Pedroye.

³⁴⁻³⁵ Angwane Pedro nikani blite, kākwe niebare mda:

Ni jōkrā ūtiāte ja kwrere Ngōbōkrā, aisete tā ni kitete ñakare ni mda mda ngātāite, akwa ni nūnanka juta mdente kāta Ngōbō mike ūtiāte jae amne tā nūne metre abko Ngōbōta juto biare kaen ngābti jōkrā, ye abko nena gare tie mtare.

³⁶ Kukwe ye abko Ngōbōkwe mikani gare nun israelitaye abko krōrō: Jesukristo ni jōkrā Dānkien ye kōbōire ni jōkrā rabadre ja māketā amne nūnenta jāme jōkrā.

³⁷ Ye rabadre gare, abkokāre Juan Bautista jatani ja ngōkamna ñōte nie angwane, dre nakaninkā kā Galileate niken nebe kā Judeate jōkrā, ye gare kuin munye abko krōrō:

³⁸ Jesu Nazarebo, ie Ngōbōkwe ja di biani kri amne Ngōbōkwe ja Ūai Deme mikani tāte btā abko diebti nāmāne nāin jāndrān kuin nuene amne ni bren bren nāmāne ja tare nike diablu ngoto tāni abko mikaninta kuinta kwe. Ngōbō nāmāne Jesube abko diebti jāndrān ye namani bare ie, ye abko gare kuin munye arato.

³⁹ Jesukwe sribi ño ño nuenbare nun israelita kāite amne juta Jerusalēte, ye abko nun Jesu kukwei ngwianka kākwe tuani ja okwā jenbti. Jesu mūre ketani krusobtā nitre israelitakwe,

⁴⁰ akwa kōbōmākāre angwane, Ngōbōkwe mikaninta nire, bti Ngōbōkwe mikani tuadre nun ngātāite.

⁴¹ Akwa Ngōbōkwe ñan mikani tuadre nitre israelita jōkrāye, akwa nun dianinkāra kena Ngōbōkwe, nunye Ngōbōkwe Jesu mikani tuadre. Jesu nūkaninta nire, abti nun ne aibe kākwe mrōba amne tomna ñaba ketetibe ben amne, nun aibe Ngōbōkwe tuanimetre tuen.

⁴² Ngōbōkwe niara mikani Kritobore ni nire krāke amne ni krūtani krāke, ye abko nun juanba niere kwe ni jōkrāye.

⁴³ Jesu ne mdenbtā abko nitre Ngōbō kukwei niekā kirakira kākwe blitabarera angwane, niebare krōrō kwetre: Nire nire ngite kukwe kāme nuenbtā abko kākwe tōdekadre Jesubti angwane, Ngōbōkwe niara ngite diandikā btā Jesu kōbōire, niebare kwetre, Pedro namani niere.

Ngōbō Ūai Deme nūkani kena nitre ñakare israelitarebtā

⁴⁴ Pedro nāmāne blite kore angwane, batibe nitre Pedro kukwe nuaka nuaka, yebtā Ngōbō Ūai Deme nūkani se kwrere.

⁴⁵ Nitre ñakare israelitare, ie Ngöbökwé ja Üai Deme biani arato, yebtä abko nitre israelita tödekaka Jesubti nükani siba Pedro mukore, ye ñan tõi namani krütäre btätre,

⁴⁶ ñobtä ñan angwane ni jökrä namani blite kukwe jenenanbti btä ja töitikani ñakare kwetre amne namanintre Ngöbö käikitekä jökrä okwäbti. Yebtä abko, Ngöbö Üai Deme nükani btätre gani kwetre.

⁴⁷ Angwane Pedrokwe niebare mda:

Nun israelita, ie Ngöbökwé ja Üai Deme biani, ye kwrere Ngöbökwé bini arato nitre neye, aisete nikwe niaratre ngökadre ñöte Jesu käbti ruen tie, niebare Pedrokwe.

⁴⁸ Bti Cornelio amne mräkä kwekwe amne kukwe muko kwekwe btä Ngöbö Üai Deme nükani, ye Pedrokwe ngökamna jökrä ñöte Jesukristo käbti ni mda mdaye. Erere ngökantinre ñöte kwetre, bti Pedro rabadre nüne köböbu, köbömä mda bentre abko ribebare kwetre Pedroye.

11

Dre nakaninkä Cornelio kanti abko Pedrokwe niebare

¹ Pedro ngämi nüketa Jerusalén, ye känenkri nitre ñakare israelita käkwe Ngöbö kukwei kuin Jesubtä kani ngäbti arato, ye abko gani nitre Jesu kukwei ngwianka mda mdakwe amne nitre tödekaka Jesubti nämane nüne kä Judeate ye käkwe gani arato.

² Abtä Pedro nikani nebeta Jerusalén angwane, nitre israelita ruäre tödekaka Jesubti nünanka kä Judeate namani ñäke Pedro rüere,

³ käkwe niebare krörö Pedroye:

Nitre ñakare israelitare abko gwiriete ni israelita ñan janandre basare jire chi nita niere. ¡Se ñobtä abko ma janandbare mröre ketetibe nitre se ben gwaire! niebare kwetre ie.

⁴ Abtä kukwe nakaninkä ño ja täritäri, ye erere Pedro nikani niere jökrä abko krörö:

⁵ Ti nämä juta Jopete blite Ngöböbe angwane, jändrän dän kwata kri mäkäninte kwärikwäri körä ketabkä btä, kwrere jire nämane kä käinbti, rababa kite nuke ti nämä ye kanti abko tikwe tuaba köböre kwrere.

⁶ Akwa jändrän yete abko dre nämane ti tö rababa tuai, käkwe mikaba ñäräre kuin angwane, jändrän ñakare dbe kwetadre nikwe aibe nämä te abko krörö: Jändrän ngwarbe ngoto kräbkä kräbkä bätäkä ngwarbe nämä te. Erere arato, jändrän ngwarbe känsenta bätäkä ngwarbe nämä te. Mdakäre abko, jändrän yorekä tementa amne nukwä bätäkä ngwarbe nämä te arato, btä ti okwä rababa.

⁷ Ye btäräbe Ngöbö kukwei jaraba krörö tie: Pedro, jändrän nibi tuen mae yete, ye nän kämike kwetadre jae, nieba kwe tie.

⁸ Abtä tikwe nieba krörö ie: Ti Dänkien, jändrän mden mden ñan dbe kwetadre makwe niebare kira, ye erere tikwe ñan kwetabare jire chi, aisete tikwe ñan kwetadre, tikwe nieba ie.

⁹ Angwane Ngöbö kä käinbti käkwe niebata krörö mda tie: Jändrän mikani dbe Ngöbökwé, ye dbe ñakare makwe ñan tö ngwian niere jire chi, nieba kwe tie.

¹⁰ Ngöbökwé ñäkäba bämä jire kore tie. Yebti dän kwata kri ye järikabata kä käinbti ti okwäbti.

¹¹ Ye btäräbe, ni Cesareabo juani nimä ti tuen, ye rababara mate jukwebtä ti kanti.

¹² Angwane tikwe ñan kä jürä ngwianandre niken bentre, Ngöbö Üai Deme käkwe nieba tie. Ye erere ti rikaba bentre amne, ti mräkä ni ti tä tibe nete

noko rikaba siba tibe. Nun rikaba nebe juta Cesareate angwane, ni nāma iti yete kānti nun rikaba jōkrā nebe gwi.

¹³ Angwane ni ye kākwe angele tuani ño kōbōre kwrere abko rikaba niere nunye, kākwe nieba krōrō: Angele rūkaba nūnaninkā nete, kākwe nieba krōrō tie: Ni kādianta Simōn akwa, Pedro nieta ie arato abko tā juta Jopete, ye ni mda juen kārere jōtrō nūke ja kānti nete,

¹⁴ ñobtä ñan angwane Ngōbōkwe ma dianditari ño ma mrākābe gwaire abko niarakwe niedi mae, abkokāre makwe kārā, niebare angelekwe ie, nieba kwe nunye.

¹⁵ Angwane kukwe kuin Jesukristobtä ye ti rikaba niere krire ietre angwane, btārābe Ngōbō Ūai Deme rūkaba ño kena nibtä, ye kwrere rūkaba btātre arato ti okwābti se kwrere.

¹⁶ Ye ngwane ni Dānkien Jesu kākwe blitaba nibe abko rūkaba tōreta tie krōrō: Juankwe ni ngōkani ño aibe te akwa, mun abko ie Ngōbōkwe ja Ūai Deme biandi nūnakāre munbtā, niebare kore ni Dānkienkwe nie.

¹⁷ Ye mdenbtā abko, ni israelita kākwe tōdekani ni Dānkien Jesukristobti abko ie Ngōbōkwe ja Ūai Deme biani, ye kwrere biani kwe nitre ñakare israelitareye arato, ¿se tikwe ja mikadre ño Ngōbō rüere? ti rababa nütüre, niebare Pedrokwe.

¹⁸ Yebtä abko, ja mrākātre Jerusalēnbo namani ñāke Pedro rüere ye kākwe Pedro kukwei nuani ünān angwane, namanintre kwekbe kada ketani jōkrā amne, nikanintre Ngōbō kākitekā mda, kākwe niebare:

¡Nitre ñakare israelitare rabadre nūne kārekāre Ngōbōbe, abkokāre Ngōbō tā kā bien ietre kukwe kāme kitakāre temen amne tōdekakāre Jesubti ñan ñan! namanintre niere.

Nitre ñakare israelitare kwati kākwe tōdekani Jesubti juta Antioquíate

¹⁹ Esteban kāmikani, yehti nitre israelita tōdekaka Jesubti nūnanka Jerusalēn abko ni israelita mda mda namani mike ja tare nike krübāte tōdekabtā Jesubti. Abtä ngitiani jōkrā kwārākwārā. Ruāre nikani Fenicia, ruāre abko nikani Chipre amne ruāre nikani juta Antioquía. Nikanintre ye kāntikānti nikani kukwe kuin Jesubtä ye niere mrākātre israelitaye akwa, ni ñakare israelitare abko ie niebare ñakare kwetre.

²⁰ Akwa nitre nūnanka Chipre amne juta Cirenete tōdekaka Jesubti arato abko nikani ruāre juta Antioquíate, ye abko kākwe kukwe kuin ni Dānkien Jesubtä niebare nitre ñakare israelitareye arato.

²¹ Angwane ni Dānkien Jesu namani die mike kri, ye mdenbtā abko ni kwati kākwe ja tōi kwitaninta amne namanintre tōdeke ni Dānkienbti.

²² Ye abko nitre gätākā Jesu kābti nāmane Jerusalēn kākwe gani angwane, Bernabé juani tuakāre kwetre Antioquía mda.

²³ Ye erere bkānā, Bernabé nikani, namani juta Antioquíate angwane, nitre tōdekaka Jesubti nūnanka Antioquíate abko krāke Ngōbōkwe ja moto mikani kuin namani tuen Bernabéye. Ye abko kāi namani nuāre kri btā, kākwe ja tōi mikamna kwatibe janknu Jesubtä nitre tōdekaka btin Jesubti yeye niaratre die mikakāre.

²⁴ Bernabé ne abko ni moto kuin amne, Ngōbō Ūai Deme nāmane tāte btā amne nāmane tōdeke kwatibe Jesubti arato. Ne aisete niara nāmane kukwe kuin Jesubtä niere angwane, ni kwati namani tōdeke ni Dānkienbti mda.

²⁵ Abti Bernabé nikani juta Tarsote mda Saulo kēnene.

²⁶ Saulo kwani ie angwane, nikani ngwena sribire jabe juta Antioquíate. Ye kānti gätābare kā kwati tāte kwetre nitre tōdekaka Jesubti ben, niaratre

die mikakäre amne Ngöbö Kukwei diribare kwetre ni kwatiye arato. Juta Antioquia ne mden kanti abko nitre tödekaka Jesubti kadiani Kristiano kena.

²⁷ Kä ye ngwane abko, nitre Ngöbö kukwei niekä nämane Jerusalén abko nikani ruäre nebe juta Antioquia.

²⁸ Nitre ye abko, iti kadian nämane Agabo. Bati nämane gätäbtä angwane, namani nünaninkä krö amne, Ngöbö Üai Deme köböire niebare krörö kwe:

Nitre romanobo tä gobrane, ye kantikanti mrö nikadi kri krübäte kä ngrabare temen, niebare kwe.

Ye erere bkänä, emperador Claudio nämane gobrane angwane abko mrö nika namani krübäte kä ngrabare temen.

²⁹ Abtä nitre tödekaka Jesubti nämane juta Antioquia ye käkwe ja töi mikani ngwian juen ja mräkätre tödekaka Jesubti nünanka kä Judeate ye die mikakäre. Ye erere ni itire itire, ie ja namani nuke töre ngwian bien nuäi, ye erere namanitre bien.

³⁰ Ngwian ükaninkrö kore ja mräkätre die mikakäre, ye abko Bernabé amne Saulo nikani ngwena biandre nitre tödekaka Jesubti jie ngwianka yeye dräidre ni jökräbti.

12

Santiago kämikani amne Pedro abko kitani ngite

¹ Kä ye ngwane abko, nitre gätäkä Jesu käfti Jerusalén abko ruäre jrei Herodes Agripa namani kite ngite kä teri mikakäre ja tare nike tödekabtä Jesubti.

² Angwane Juan etba Santiago abko jrei Herodekwe kämikamna ngitrabti, ye erere Santiago kämikani.

³ Santiago kämikani kore, ye abko namani dbe nitre israelitakrä, namani tuen jrei Herodeye, aisete Pedro kamna ngite kwe arato. Pedro kani ngite ye ngwane abko bieta kädianta Pascua näire ban te lebadura ñakare kweta nämane, ye näire Pedro kani ngite.

⁴ Pedro kani ngite angwane, jrei Herodekwe kitamna ngite kä teri mda. Ye kanti guardia mikani nibkä nibkä, bäbkä ja täritäri Pedro ngibiarebti. Yebti bieta Pascua rikadre ta angwane, Pedro mikadre ni jökrä ngwärecri kukwe ükatekäre btä amne kämikakäre, Herodes namani nütüre.

⁵ Ne aisete Pedro nämane ngite kä teri angwane, guardia namani ngibiare kuin ñan gitiadre abkokäre. Akwa nitre gätäkä Jesu käfti abko namani jadüke ñakare, ja di kärere Ngöböye Pedrokrä.

Angele käkwe Pedro tikaninteta

⁶ Herodekwe Pedro mikadre ni jökrä ngwärecri kukwe ükadrete kämikakäre, ye känenkri deo angwane, kadena nämane kitani krobu niara küdebtä amne kadena arabe nämane mäkäninte guardia nibubtä. Guardia nibu ye ngätäite niara nämane kibien kuin temen angwane, jukwebtä abko guardia nämane nibu arato jukwe ngibiarebti.

⁷ Angwane batibe angele ni Dänkienkwe nükani gwi, Pedro nämane ye kanti angwane, kä trä ngitianinkä ngwen jökrä gwita temen, Pedro nämane ngite ye kanti. Angwane angele ye käkwe Pedro nuaninbtä kronabtä, käkwe ganinkrö, bti niebare kwe ie:

Näin jötrö krö, niebare kwe ie.

Ye bfäräbe, kadena nämane kitani Pedro küdebtä ye ngitianintbe jökrä Pedro küdebtä se kwrere.

⁸ Angwane angele ye käkwe niebare mda Pedroye:

Ja ngwä kite jötrö amne sabato kite jötrö ja ngotobtä, niebare kwe ie.

Ye erere Pedrokwe nuenbare. Angwane angelekwe niebareta mda ie:

Dän ngetbo tä mda makwe, ye kita jabtä arato, bti ma jata ti jiebti, niebare kwe ie.

⁹ Ye erere bkänä, Pedro nikani angele jiebti. Akwa Pedro nämane näin era metre angelebe ya abko ñan namani nuke gare ie, ñobtä ñan angwane nämane angele tuen köböre namani ruen ie.

¹⁰ Akwa guardia nämane käne jukwebtä bäre nikani ta, bti guardia mda nämane jukwe mdara jire kánti, ye bäre nikani ta, bti jukwe jierore nämane mikani jite ji ken, ye kánti Pedro namani angelebe angwane, jukwe ye ngítianinbe au angwane, jukwe namani tikani, yete ta Pedro nikani angelebe. Yebti nikani bá mente se kwrere angwane, angelekwé Pedro mikaninte kaibe.

¹¹ Angwane batibe angele nükani era metre bkänä gani Pedrokwe angwane, niebare krörö kwe:

Herodes amne nitre israelita ji dokwäte tö kukwe nuein käme tibtä abko ngäniene ti Dänkienkwe angele juni ti tikete, ne abko era metre bkänä ñan ñan, Pedro namani niere jae au.

¹² Pedro tikaninteta, ye gani kwe angwane, nikani nebe María juete. María ye abko ni kädian nämane Juan amne arabe kädian nämane Marcos abko meye. Ye kánti Pedro nikani. Kä ye kánti abko, ni nämane ja ükekrö kwati blíte Ngöböbe Pedrokrä.

¹³ Pedro nikani nebe ki jukweibtä, käkwe ñäkäbare gwäkäre amne, nire nämane ñäke jukweibtä abko meri sribikä bati kädian nämane Rode nikani tuen.

¹⁴ Angwane Pedro kukwe nükani gare ie, ye abko käi namani nuäre krübäte btä, aisete jukwe tikadre kwe Pedroye näre abko nikaninta betekäta jirekäbe nementa gwi, käkwe niebare:

¡Pedro tä jukweibtä! niebare kwe.

¹⁵ Abtä nitre nämane gwi ye käkwe niebare mda ie:

¡Ma ngwarbe kä kwitekä jabti nete! niebare kwe ie.

Akwa ja nämane kukwe era niere, meri ye namani niere ietre. Abtä niebare krörö mda kwetre:

Angele Pedro ngibiaka aibe tä näin. Ye ñan niara ara jire tä näin, namanintre niere.

¹⁶ Akwa Pedro abko namani ñäke janknu jukweibtä amne, ni mda mda nikani, käkwe jukwe tikani, bti Pedro nämane yete bkänä, btä okwä namani angwane, töi ñan namanintre krütare btä.

¹⁷ Akwa niaratre käkwe kada ketadre niebare Pedrokwe kisebti ietre, ye erere namanintre kwekbe jökrä angwane, ni Dänkienkwe tikaninteta ño abko niebare kwe. Yebti niebare krörö kwe:

Kukwe nakaka ño tibtä, tikwe nini munye, ye erere munkwe nie jökrä Santiagoye amne ja mräkä tödekaka Jesubti mda mdaye arato, niebare kwe.

Yebti kä mikaninkä kwe yete amne nikani kä mdabti ngitie Herodes ngäniene.

¹⁸ Yebti kä jatani ngwen dekä angwane, kä namani nokre jabtä nitre rükäkwe, ñobtä ñan angwane Pedro jrainbare ñan namani nuke gare ietre, aisete namanintre ja mike ngite jirekäbe kwärükwäri.

¹⁹ Angwane Herodekwe Pedro känantarimna ietre, akwa ñan kwanintarita ietre, abtä niaratre mikani ngite mda Herodekwe, bti kämikamna kwe.

Herodes krütani

Yebti Herodes nämane kä Judeate, abti nikani neme juta Cesareate mda.

²⁰ Herodes ngämi niken juta Cesareate, känenkri niara namani romon nitre nünanka juta Tirote kräke amne nitre nünanka juta Sidónte kräke, aisete namani ja kwete bentre. Abtä nitre ütiäte ütiäte nünanka juta kubute ye käkwe

ja tõi diani rikakäre gwaire Herodes kanti juta Cesareate kukwe ukete ben, ñobtä ñan angwane nitre Tirobo amne nitre Sidónbo nämáne mrõ kökõ jae kã Herodekwe kanti, aisetè tõ namanintre kukwe ukete. Ye erere bkãnä, ni sribikã ütiate nämáne sribire iti Herodekrã abko kãdian nämáne Blasto abko ben nitre Tirobo amne Sidónbo kãkwe blitabare, ye köböire abko Herodes rabadre ja maketa jãme bentre, abkokãre blitabare kwetre Blastobe.

²¹ Yebtä abko, Herodekwe gätã köböi kitani mda krãke. Ye erere gätã köböi nukani angwane, Herodekwe dãn bãri nuãre, ütiate kri kitani jabtã ja jreire bã mikakrä, bti namani tãkãnintbe ja tãkrã gobrankrãbti angwane, kukwe niebare kwe ietre.

²² Angwane Herodes kukwe nuaka nuaka ye nikani ñãke jume ja dibti niara moto mikakãre jãme jakrä, kã namani niere krörõ:

Ni tã blite se ñan ni ngwarbe akwa, ngõbõ ara nü iti, kãta blite se, namanintre niere kore ie.

²³ Ye btãrãbe angele ni Dãnkienkwe kãkwe Herodes mikani bren, ñobtä ñan angwane Herodes mikani ütiate ngõbõ kwrere jae ni mda mdakwe, ye namani dbe Herodekrã amne Ngõbõ era metre abko mikani ütiate ñakare kwe. Yebtä angele kwe mikani bren angwane, ngin aibe kãkwe Herodes kitaninkã ja tubtä.

²⁴ Niara krütani kore, ye tãbti Ngõbõ Kukwei nikani niren bãri mda kã ye kãntita temen amne, Ngõbõ Kukwei diri namani kã jõkrãbti arato kã ye kãntita.

²⁵ Abti Bernabé amne Saulo kãkwe sribibare ünãn jõkrã Jerusalén, bti nikaninta juta Antioquíate. Nikaninta angwane, nikani Juan ngwena jabe. Juan ye mden abko kãdian nämáne Marcos arato abko jãnikani kwetre jabe.

13

Bernabé btã Saulo juani blite Jesubtä

¹ Nitre gätãkã Jesu kãbti nämáne juta Antioquíate, ye ngätãite nitre Ngõbõ kukwei niekã nämãnena amne nitre Ngõbõ Kukwei dirikã nämãnena abko kãdian nämáne krörõkrörõ: Bernabé, Simón (Simón ne mden abko kãdian nämáne Chen arato), Lucio juta Cirenebo amne Manaen. Manaen ne abko rirabare gwaire jrei Herodes Antipabe. (Jrei Herodes Antipas ne abko kãkwe gobranbare Galílea). Angwane Saulo nämáne arato.

² Batira jire niaratre nämáne ja úkaninkrõ Ngõbõ kãikitakakãre amne ja bãinkãre Ngõbökrã angwane, batibe Ngõbõ Úai Deme kãkwe niebare krörõ ietre:

Bernabé amne Saulo tikwe kãrãbarera sribi nuene jakrä, ye krãke niaratre denkã jenena munkwe juankãre sribi ye nuene, niebare Ngõbõ Úai Deme kwe.

³ Angwane blitabare ünãn kwetre Ngõböbe amne ja bãmbare ünãn kwetre Ngõbökrã, bti kise mikani kwetre Bernabébti amne Saulobti ja di biankãre ietre, bti juani kwetre mda.

Bernabé btã Saulo kãkwe blitabare Jesubtä Chiprete

⁴ Abti Ngõbõ Úai Deme kãkwe Bernabé amne Saulo juani kore angwane, nikanintre nebe mren kórãbti juta Seleucia. Ye kãnti nakwani rute, bti nikani kã butubti Chipre.

⁵ Ye ngwane abko Juan nikani siba Bernabébe amne Saulobe niaratre die mikakãre. Juan ne mden abko kãdian nämáne Marcos arato. Nikanintre nebe mren kórãbti juta Salaminata, Chipre kãnti angwane, sinagoga nämáne Salamina, ye kãntikãnti nikanintre blite Ngõbö kukwei kuin Jesubtä.

⁶ Niaratre kākwe dikakabare jōkrā kā butubti Chiprete Ngōbō kukwei kuin Jesubtä niekāre. Abti nikani nebe juta Pafote mda. Kā ye kānti abko ni israelita sukiare nāmāne iti. Ni ye abko ni ni ngōkaka, akwa nāmāne ja mike ni Ngōbō kukwei niekā kwrere. Ni ye abko kādian nāmāne Bar-Jesu abko ben Bernabé amne Saulo namani ngātāi.

⁷ Chipre yete ni iti kādian nāmāne Sergio Paulo nāmāne gobrane emperador romano krāke. Amne Sergio Paulo abko ben ni kwrare ye nāmāne ja gete. Gobran ne abko tōbtā krūbāte abko tō namani Ngōbō kukwei nuai, kākwe Bernabé amne Saulo kārābare blite jabe Ngōbō kukweibtä. Erere nūkanintre kānti.

⁸ Akwa ni kwrare ne arabe kādian nāmāne Elimas arato abko ñan tō namani gobran Sergio tuai tōdeke Ngōbōbti, kā namani Ngōbō Kukwei mikamna utiāte ñakare kisere gobran Sergioye.

⁹ Angwane Saulo abko arabe kādian nāmāne Pablo arato btā Ngōbō Ūai Deme namani tāte, kākwe okwā ketaninte kwekbe ni kwrare yebtā,

¹⁰ kākwe niebare krōrō ie:

Ma ni ngōkō. Ma tōi kāme. Ma diablu kwrere amne kāre mata ja mike jāndrān kuinkuin rūere. Mata rūre ni Dānkien kukwei kuin era metre rūere, ye abko ñan rabadre bare jire chi mae, mata nūtūre aisete,

¹¹ mtare ni Dānkien Jesu kākwe ma mikadi ja ngie nuen krōrō: Ni Dānkien bike ma okwā mike kā ikote, aisete kā ñan rabadri tuen mae, ne ben makwe nūnandi bā raire kore. Abko kore se, niebare Pablokwe Elimaye.

Ye btārābe, kā ngidianinte iko Elimas okwāte amne kā namani iko jōkrā okwāte se kwrere. Angwane ni mdakwe kadre kūdebtī rikadre ngwena, ie niara tō namani, ñobtä ñan angwane kā namani tuen ñakare ie aisete.

¹² Elimas namani kā ikote kore gobran okwābti, yebtā abko kukwe kuin ni Dānkien Jesubtä diri namani, yebtā gobran ñan tōi namani krūtare, kākwe Ngōbō kukwei Jesubtä mikani era abko kukwe nakaninkā kore Bernabé amne Pablobtä kā butubti Chiprete.

Saulo btā Bernabé kākwe kukwe kuin Jesubtä niebare juta Antioquia kā Pisidiate

¹³ Nebti Pablo amne kukwe muko mda mda nāmāne nāin ben abko nakwani rute mren kōrābti juta Pafote mda, bti nikani juta Pergete kā Panfiliate. Ye kānti Juan Marcos kākwe kā mikaninkā btātre, kā nikaninta ja jiebtī nebeta Jerusalén.

¹⁴ Pablo nāmāne kukwe muko mda mdabe juta Pergete, bti nikani ta angwane, nikani nebe juta Antioquia kā Pisidiate mda. Ye kānti kōbō jadūkakrā nitre israelitakwe nūkani angwane, nikanintre sinagogate, kānti nāmāne tākānintbe.

¹⁵ Abti Kukwe Biani Ngōbōkwe Moiséye amne tārā tikani nitre Ngōbō kukwei niekākwe, yebtā ñākābare ūnān jōkrā angwane, nitre ji dokwāte sinagogate kākwe niebare krōrō ietre:

Ja mrākātre, kukwe tārā munkwe niedre ja mrākātre die mikakrā ne ngwane, kā tārā blitakrā munye mtare, niebare kwetre.

¹⁶ Angwane Pablo namani nūnaninkā krō amne, ni jōkrā kākwe niara kukwei nuadre abko niebare kisebti kwe ietre, bti niebare krōrō kwe ietre:

Mun israelita amne mun ñakare israelitare tā nete arato kāta Ngōbō mike utiāte jae, olo ketete ti kukweye munkwe.

¹⁷ Ngōbō ni israelitakwe kākwe ni mrākā kirakira dianinkā jen jakrā, bti ni mrākā kirakira nāmāne nūne ni menteni kwrere kā jenenante Egipto abko mikani niren kwati kwe. Abti ja di kribti Ngōbō ara jire kākwe ni mrākā dianinkāta kā Egiptote mento.

¹⁸ Abti ni mräkä kirakira käkwe nünabare blo kä gre ketebu jire kä kaibete, akwa Ngöbö moto namani romon ñakare jötrö kräke.

¹⁹ Angwane ni mräkä kirakira, ye köböire Ngöböke juta keta kükü jire juani ngwarbe Canaán, bti kä ye biani kwe ni mräkä kirakiraye jakrä.

²⁰ Niaratre nikani nüne Egipto abti nukaninta nüne Canaán ye abko bäsi kä siento kräkä bti kä gre ketebu kwä jätä (450) nikani ta, niebare Pablokwe.

Pablokwe niebareta mda:

Yehti Ngöböke nitre rükä jie ngwianka mikani gobrane mda ni mräkä kirakira ngätäite. Ne abko namani kore nebebe Ngöbö kukwei niekä Samuel näire.

²¹ Yehti ni mräkä kirakira käkwe jrei käräbare Samueliye mda abko rabadre gobrane niaratre ngätäite abkokäre. Ye erere bkänä, Ngöböke Saúl tukwe mikani jreire kä gre ketebu jire niaratre ngätäite. Saúl ne abko Cis ngobo. Cis ne abko jatani Benjamín mräkäkri.

²² Abti Ngöböke Saúl dianinkä mento angwane, David tukwe mikani jreire mda Saúl täte kwe amne, Ngöböke niebare krörö Davibtä: Isai ngobo David ne abko käkwe nünandre ño, ie ti tö, erere tä nüne amne, dre nuendre kwe, ie ti tö, erere tä biare nuene arato, niebare Ngöböke btä.

²³ David ne mden mräkäkri ni Diantarikä iti kädianta Jesu jatani ni israelita kräke. Jesu ne mden abko Ngöböke köböi mikani nitre israelita diantarikäre,

²⁴ aisete Jesu ngämi sribi kömiketbe, känenkri ni kä Juan jatani. Angwane nitre israelita käkwe kukwe kämekäme kitadre jire jökrä temen, bti tödekadre Ngöböti, bti ja ngökadre ñöte kwetre abko Juan namani niere ietre.

²⁵ Yehti kä jatani neme braibe nünankrä Juanye angwane, Juankwe niebare krörö: Ti Ni Dianinkä Ngöböke, munta nütüre tibtä akwa, ye ñakare kore. Akwa ni jatadi iti ti jiehti abko bäri ütiäte tikrä, aisete ja nuke töre ñakare tie sandalia tikete niara ngotobtä ye abko Ni Dianinkä Ngöböke ara, niebare Juankwe.

²⁶ Ja mräkäre därebare ja täritäri Abrahamkri amne mun ñakare israelitare käta Ngöbö mike ütiäte jae, Ngöbö kukwei kuin Jesubtä ne abko Ngöböke juani nikrä.

²⁷ Jesu abko ni Dianinkä juani Ngöböke nükani gare ñakare nitre nünanka Jerusalénye amne nitre ji dokwäte Jerusalénbo yeye. Erere arato, nitre Ngöbö kukwei niekä käkwe kukwe niebare Ni Dianinkä Ngöbökebtä btä ñäkäta niken köbö jadükakrä näire bämän kratirekratire, aisete rükadre gare ietre. Akwa ye abko nükani gare ñakare ietre arato, aisete Jesu kitani ngite müre ketadre kwetre angwane, kukwe rakadrekä ño Ni Dianinkä Ngöbökebtä nämäne tikani, btä ñäkäta niken bämän kratirekratire ye abko niaratre ara jire käkwe mikani neme bare jökrä.

²⁸ Kukwe kwani ñakare ietre Jesu kitakrä ngite müre ketadre akwa, Pilatokwe Jesu müre ketamna abko namani ribere Pilatoye.

²⁹ Erere bkänä, Pilatokwe Jesu müre ketamna angwane, Jesu krütani ye btäräbe Ngöbö Kukwei nämäne tikani ño Ni Dianinkä Ngöbökebtä, ye erere namani bare. Jesu krütani angwane, dianinta krusobtä timon, bti doboi mikani.

³⁰ Akwa Ngöböke niara mikaninta nire.

³¹ Yehti nitre käkwe dikakabare Jesube kä Galileate nebebe juta Jerusalén, ye ie Jesukwe ja mikaninta tuadre bäre bäre, aisete niaratre Jesu tuakatuaka ye mden abko tätre kukwe era erere niekä ni mräkä israelitaye mtare.

³² Ne mden kisete, kukwe kuin Jesubtä nunta näin niere munye abko krörö: Ngöböke kukwe ükaninte jabe kwärikwäri ni mräkä kirakirabe,

³³ nita nüne mtare ne abko ni mräkä kirakira bkün ja täritäri amne, Ngöbökwé ja kukwei mikani täte nibe. Ngöbökwé Jesu mikaninta nire angwane, kukwe ükaninte kwe, ye namani bare jökrä, ye mden tä tikani Salmos krobubtä krörö:

Ma abko ti Odei jen tikwe. Ti ma rün makwe mtare,
abko tä tikani kore Salmos krobubtä.

Salmos 2.7

³⁴ Ngöbökwé Jesu mikadita nire ne abko niebarera kwe, aisete Jesu ñan ngwäkä gütdrekä, ye mden abko tikamna taräbtä kwe:

Tikwe ja kukwei kuin deme biani ja die biankäre Daviye, ye abko tikwe
mikadi täte jökrä munkrä,
abko tä tikani Ngöbö kukweibtä.

Isaías 55.3

³⁵ Ne mden kisete tarä mdara jire btä tä tikani krörö:

Ni Deme makwe, ye makwe ñan ngwäkä tuadimetre ngütekä, *Salmos 16.10*
abko tikamna kore taräbtä Daviye Ngöbökwé.

³⁶ Akwa Davikwe kukwe ye tikani angwane, ñan tikani jabtä kwe gare kuin nie, ñobtä ñan angwane Davikwe sribidre ño niebare Ngöbökwé ie, ye erere sribibare kwe. Yebti niara krütani angwane, doboi mikani mräkä känkäne ngätäite amne niara ngwäkä ngütaninkä jökrä, aisete kukwe ye ñan nämane tikani Davibtä gare kuin nie.

³⁷ Akwa Jesu mikaninta nire Ngöbökwé ye abko ngwäkä ngütaninkä ñakare,

³⁸ aisete Jesu aibe köböire Ngöböta ni ngite kukwe käme nuenbtä denkä mento nibtä abko nun tö mikai gare mtare munye ja mräkäre.

³⁹ Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye, ye mikabtä täte Ngöbö ñan namani mun ngite denkä munbtä amne, mun ñan namani tuen kuin metre Ngöböye. Akwa ni jökrä käkwe tödekadre Jesubti abko ñakare ngite mda ja ngwäreki abko Ngöbökwé niedre btä abko rabadre gare munye, abkokäre nunta blite Jesubtä munbe,

⁴⁰ ñobtä ñan angwane nitre Ngöbö kukwei niekä käkwe tarä tikani kira abko erere ñan rakadrekä munbtä, abkokäre munkwe mokredre jabtä, kukwe tikani krörö ne ngäniene:

⁴¹ Mun Ngöbö Kukwei mikaka ngwarbe jae ye käkwe sribi tikwe mika ñäräre
kuin, bti munkwe töbika kuin btä arato, abti mun krüta mrä,

ñobtä ñan angwane mun näire tikwe jändrän nuendi, ye abko ni mda mdakwe
niedi munye akwa, ñan mikadi era munkwe,
abko tä tikani kore. Abko kore se, niebare Pablokwe.

Habacuc 1.5

⁴² Bti Pablo amne Bernabé jatani nikenta ju bare angwane, jatadre bliteta kukwe nebtä bämän mdabtä köbö jadükakräte abko ni jökrä namani ribere ietre.

⁴³ Yebti gätä ngidianinkä angwane, nitre israelita kwati amne nitre ñakare israelitare kwati käkwe ja mikani ketetibe nitre israelitabe Ngöbö mikakäre täte, käkwe tödekani Jesubti abko namani nekete jökrä Pablobtä amne Bernabébtä. Angwane niaratre abko käkwe ja mräkäre tödekaka krire Jesubti, ye kitani bare bare nünenkä dite Jesubtä, ñobtä ñan angwane Ngöbökwé ja moto mikani kuin niaratrekrä, yebtä nünandrekä dite kwetre, niebare Pablokwe amne Bernabékwé ietre.

⁴⁴ Yebti köbö jadükakrä bämän mdabtä nükani angwane, bäsi ni jökrä nünanka kä ye kanti käkwe ja ükaninkrö Ngöbö kukwei kuin ni Dänkienbtä kukwe nuakäre.

⁴⁵ Akwa ni kwati ñakare israelitare nükani ja ükekrö namani tuen nitre israelitare angwane, niaratre namani mokrere krübäte, aisete Pablo nämane kukwe dirire, ye rüere nikanintre ñake bäri diänbe Pablo rüere.

⁴⁶ Angwane Pablo amne Bernabé, btä kä jürä namani ñakare blitakäre, käkwe niebare krörö ietre:

Mun israelita, ie nunkwe Ngöbö kukwei kuin Jesubtä mikadre gare käne, ye abko Ngöbökwé mikani nun kiseté kore. Akwa munta trö kwite Ngöbö kukweiyé, abtä munkwe nünandre kärekwé Ngöböbe, akwa ja ruen ütiäte ñakare munye nüne kärekwé Ngöböbe, aiseté nitre ñakare israelitare abko ie nun näin Ngöbö kukwei niere jirekåbe mda,

⁴⁷ ñobtä ñan angwane Ngöbökwé nun juani sribi ne nuene angwane, nunkwe sribidre krörö nieba kwe nunye:

Nitre ñakare israelitare tä nüne kä jökråbti temen abko rabadre dianintari jökrå, abkokåre tikwe ma mikani ñotra kwrere niaratrekrå, *Isaias 49.6* niebare kore Ngöbökwé nunye, niebare Pablokwe amne Bernabékwe nitre israelitaye.

⁴⁸ Pablo amne Bernabé kåkwé blitabare kore, yebtä abko nitre ñakare israelitare btå kä namani nuåre amne Ngöbö kukwei mikani ütiäte kwetre. Angwane nire nire mikani nünakåre kärekwé jabe Ngöbökwé, ye erere kåkwé tödekani Jesubti.

⁴⁹ Yebti Ngöbö kukwei kuin Jesubtä ye kådrieware jökrå kä ngrabare temen juta Antioquia Pisidia bære temen.

⁵⁰ Akwa kä ye kånti abko, meri ruåre nåmane Ngöbö mike ütiäte jae nitre israelitare abko ben nitre israelita ütiäte ütiäte kåkwé blitabare Pablo amne Bernabé rüere. Erere arato, nitre ji dokwåte nünanka kä ye kånti abko ben blitabare kwetre arato. Angwane nitre ye abko kåkwé ja tõi mikani rüere Pablo rüere amne Bernabé rüere, niaratre juantarikåre kä ye bære mento.

⁵¹ Abtä Pablo amne Bernabé kåkwé dobro mnü ja ngotobtä ngrükaninte nitre israelita ye ngwårekri, ñobtä ñan angwane niaratre nåmane kukwe nuene blo abko ñan namani dbe Pablokåre amne Bernabékåre abko bæ mikani kwetre ie, bti nikanintre juta Iconio mda.

⁵² Angwane nitre kåkwé kukwe kuin Jesubtä kani ngåbti abko btåtre Ngöbö Üai Deme namani täte amne kä namani bæri nuåre btåtre arato.

14

Pablo btå Bernabé kåkwé blitabare Jesubtä juta Iconiote

¹ Abti Pablo amne Bernabé nikani nebe juta Iconiote angwane, köbö jadükåkrå nåire nikanintre sinagoga yete, kånti blitabare nuåre kwetre kukwe kuin Jesukwe yebtä. Abtä ni israelita kwati kåkwé tödekani Jesubti. Erere arato, ni ñakare israelitare kwati kåkwé tödekani bti.

² Akwa nitre israelita ñan tõi namani tödekai bti abko kåkwé nitre ñakare israelitare moto mikani romon ja mråkwåre tödekaka Jesubti rüere.

³ Akwa Pablo amne Bernabé namani nüne raire Iconiote angwane, ñan namani rüere jürå ngwen jåbtå akwa, namanintre kukwe kuin Jesubtä niere janknu. Angwane ni Dånkien namani ni tare ja moto kuinbti namanintre niere ni jökråye angwane, kukwe niebare kwetre ye rabadre era ni mda mdåkrå, abkokåre ni Dånkien namani niaratre die mike, kä namani sribi kri ñan tuabare nuene niaratre köböire.

⁴ Akwa ye ngwane abko nitre nünanka juta Iconiote abko kåkwé ja ñåkwåntibe mda, aiseté ni ruåre namani nekete nitre israelita tödekaka ñakare Jesubti yekri amne ni ruåre abko namani nekete Jesu kukwei ngwiankåkri.

⁵ Abtä nitre israelita tödekaka ñakare Jesubti amne nitre ñakare israelitare kåkwé ja tõi mikani kwatibe nitre gobrankåbe Pablo amne Bernabé mikåkåre ja tare nike amne kåmikåkåre jåbti.

⁶ Akwa Pablo amne Bernabé kåmika brai nåmane, ye gani kwetre angwane ngitiani juta Listrate amne Derbete. Juta ye abko nåmane kåkwé Licaoniate, ye kåntita temen Pablo amne Bernabé ngitiani.

⁷ Angwane Ngöbö kukwei kuin Jesubtä ye kädriebare kwetre kä ye kántita arato.

Pablo amne Bernabé kákwé blitabare Jesubtä juta Listrate amne juta Derbete

⁸ Abti bati Pablo amne Bernabé námáne juta Listrate angwane, ni nakwente námáne iti juta yete. Ni ye abko dárebare ngüre bren, aiseite námáne dikeká ñakare kröta abko námáne tákánintbe siba yete.

⁹ Pablo námáne blite angwane, niara námáne kwekbe Pablo kukwei nuen. Te batibe, Pablo okwá namani kwekbe btá angwane, Jesukwe mikadreta kuinta, bti namani tödeke kwatibe namani tuen Pabloye.

¹⁰ Angwane Pablokwe ñákábare jume ja dibti krörö ie:

¡Náin krö amne nüenká metre krö! niebare kwe ie.

Ye btárábe, ni ye kákwé ja tákáninte káinta, nükáinibe dikeká krö, bti níkani dikeká kwárákwára ni mda mda okwábtí se kwrere.

¹¹ Pablokwe ni ngüre bren mikaninta kuinta kore, ye jatani ni jókráye angwane, namani ngrente krikri ja kukwe Licaoniare, kä namani niere krörö:

¡Ngöbötre níkwé níkwitani ni bá kwrere abko nükani ni ngátáite mtare! namanintre niere.

¹² Bernabé abko ngöbötre jire jókrá dánkien kádian námáne Júpiter niebare kwetre amne Pablo abko námáne blite, aiseite niara abko ngöbö kádian námáne Mercurio* niebare kwetre ie.

¹³ Abtä ni blitaka ngöbö Júpiterebe ni mda mdakrá abko kwe ju námáne kánime jite juta báre abko jatani nbi kwane ngwena kámikadre ietre niaratre mikakäre útiáte jae. Erere arato, jatani kri blü dátebare koronare ngwena kráke mikakäre útiáte jae. Ne kwrere niara amne ni jókrá tö namani jándrán kukwai Bernabé amne Pablo mikakäre útiáte ngöbö kwrere jae.

¹⁴ Nitre Jesu kukwei ngwianka Bernabé amne Pablo mika tö namani útiáte ngöbö kwrere ni jókrákwé, ye gani kwetre angwane, ñakare namani tuen dbe ietre, ye bá mikakäre dán ngianinká jabtá kwetre se kwrere, bti níkanintre beteká ni mda mda ngátáite tata, ngrarete kwárá kä níkanintre niere krörö:

¹⁵ Ja mráká, nun abko ñakare ngöbö, akwa nun ja kwrere munbe. ¡Se ñóbtá mun tö níbi nun mikai útiáte kore jae se! Munta ngöbötre ngwarbe mike útiáte jae, ye mikadre jókrá temen munkwe, abkokäre nun jatani Ngöbö kukwei kuin Jesubtä mike gare munye. Ngöbö nire kä káinta amne kä tementa dáteká, arabe kákwé mren dátebare amne jándrán jókrá tá nüne kä káinta, kä tementa amne mrente dátebare kwe arato. Ngöbö ye aibe munkwe kadre ngábtí, abkokäre nun jatani Ngöbö kukwei kuin mike gare munye.

¹⁶ Kira abti kä núke mtare, ni jókrá tö namani dre nuein, erere Ngöbökwé tuanimetre nuene jókrá.

¹⁷ Akwa Ngöbö abko moto kuin, aiseite käre jándrán kuin nuenbare kwe ja mikakrá gare munye abko krörö: Ngöbö ara káta ñü mike nákæn temen munkrá amne, nura jókrá abko Ngöböta ngwá mike neme kuin munkrá. Ye kwrere Ngöbö ara káta mrö bien kabre kwetadre munye, kä tádre nuäre munbtá abkokäre, niebare kore Pablokwe.

¹⁸ Akwa Pablokwe ñákábare kore, ye abko bási namani útiáte ñakare nitre ye kráke. Ye aiseite tö namanintre jándrán kámikai Bernabé amne Pablo mikakäre útiáte, akwa ye abko namani tare krübáte dokwá táke kán, akwa mrá abko dokwá tákáni kwetre abko nakaninká kore.

* **14:12 Júpiter amne Mercurio.** Júpiter abko ngöbötre dánkien abko nitre romano námáne nútüre. Amne Mercurio abko ngöbö mda abko Júpiter námáne juen kukwe mikakäre gare ni mda mdaye abko nitre romano námáne nútüre.

19 Abti nitre israelita nünanka juta Antioquía Pisidiate amne Iconiote nükani juta Listrate ye kákwe ni mda mda tõi kwitani Pablo amne Bernabé rüere angwane, nikani Pablo táke jábti kwäräkwärä se kwrere, bti Pablo krütanina namani tuen ietre angwane, jákani mento juta bare kwetre.

20 Akwa nitre tödekaka Jesubti kákwe ja úkaninkró Pablo bare temen angwane, Pablo nükantina krö, bti nikaninta nebata jutate. Abti jándrinane angwane, Pablo nikani juta Derbete mda Bernabébe abko kukwe nakaninkä kore btäre juta Listrate.

Pablo amne Bernabé nikanintre ja jiebti juta Antioquía, Siriate

21 Pablo amne Bernabé kákwe kukwe kuin Jesubtä diribare juta Derbete, ye kánti ni kwati kákwe kukwe kuin Jesubtä ye mikani era. Abti Pablo amne Bernabé nikaninta ja jiebti nebata juta Listrate, Iconiote amne juta Antioquiate.

22 Niaratre nikani juta kwatirekwatire te, ye kántikánti nitre tödekaka Jesubti kitani nünenkä dite kwetre Jesubtä amne, Ngöbö ngämi gobrane nibti kä káinbti, ye kánenkri nikwe ja tare nikadi kri kä nebtä, niebare kwetre.

23 Erere arato, Pablo amne Bernabé kákwe ni mikani nitre tödekaka Jesubti jie ngwianka juta kwatirekwatire kánti, bti nitre tödekaka Jesubti amne nitre ni jie ngwianka abko kräke blitabare kwetre Ngöböbe amne ja báinbare kwetre Ngöbökrä angwane, ni Dánkien, bti námáne tödeke ye ie Pablo amne Bernabé kákwe ja mräkätre mikani gare, bti nikanintre.

24 Pablo amne Bernabé nikani kä Pisidia kánti ta, bti nikani nebe kä Panfiliate.

25 Kä ye kánti, kukwe kuin Jesubtä diribare kwetre juta Pergete. Abti nikaninta nebe juta Ataliate mren köräbti.

26 Ye kánti nikani rute angwane, nikaninta juta Antioquía, Siriate. Juta Antioquía ne mden kánti nitre gätäkä Jesu kábti kákwe niaratre juani sribire Ngöbö moto kuin ye köböire. Sribi ye mden abko namanina bare ietre angwane jataninta.

27 Pablo amne Bernabé nükantina juta Antioquía, Siriate angwane, ja mräkätre tödekaka Jesubti kä ye kánti úkaninkró jökrä kwetre, bti ni Dánkienkwe kukwe nuenbare kuin kräke, ye erere niebare jökrä kwetre ietre amne, nitre ñakare israelitare, kräke ni Dánkienkwe kä biani arato tödekakrä Jesubti abko niebare kwetre ietre.

28 Yebti Pablo amne Bernabé namani nüne raire mda nitre tödekaka Jesubtibe juta Antioquía, Siriate. Ne abko nakaninkä kore Pablobtä amne Bernabébtä.

15

Gätäbare kri Jerusalén

1 Kä ye ngwane abko, ni námáne nüne Judeate abko nikani ruäre nebe juta Antioquiate abko nikani dirire krörö ja mräkätre tödekaka Jesubtiye:

Ja ñäräkrä mikadere ja kwatabtä niebare Moisékwe, se kwrere mun jökrä ñakare israelitare kákwe ñan nuendre ne ngwane, Ngöbökwé ñan mun dian-dretari jire chi, namanintre dirire kore.

2 Yebtä abko, Pablo amne Bernabé namani ja kwete krübäte nitre yebe. Abtä mrä angwane, nitre tödekaka Jesubti kákwe Pablo, Bernabé amne ni mda mda dianinkä ja ngätäite, bti juani kwetre Jerusalén blite nitre Jesu kukwei ngwianka mda mdabe amne nitre ni jie ngwianka námáne Jerusalén yebe.

3 Nitre tödekaka Jesubti juta Antioquiate kákwe Pablo amne Bernabé juani ni mda mdabe, ye erere bkänä nikanintre. Angwane nikani kä Fenicia kánti

ta amne kā Samaria kānti ta angwane, Ngöbö era metre mikani era kwetre, ye abko niebare jökrä kwetre. Yebtä nitre tödekaka Jesubti nünanka kā Fenicia kānti amne Samaria kānti, btä kā namani nuäre krübäte Pablo amne Bernabé kukwe nuare.

⁴ Bti Pablo amne Bernabé nikani mate Jerusalén. Angwane nitre gätäkä Jesu kānti, nitre Jesu kukwei ngwianka mda mda amne nitre ni jie ngwianka ye kākwe ja ūkaninkrö jökrä angwane, Ngöbökwē dre dre nuenbare niaratre köböire abko niebare jökrä kwetre ja mräkätreye.

⁵ Angwane batibe ni bariseo tödekaka Jesubti nāmane ruäre yete abko namanintre nūnaninkä krö, kākwe niebare krörö:

Ja mräkätre ñakare israelitare kāta tödeke Jesubti abko ñäräkrä mikadre jökrä kwatabtä amne, kukwe mikani nuendre Moisékwē abko niaratrekwē mikadre täte ni kwrere niedre ietre abko nunta nütüre. Abko kore se, niebare kwetre.

⁶ Abti nitre Jesu kukwei ngwianka amne nitre ni tödekaka Jesubti jie ngwianka kākwe ja ūkaninkrö jenena blitakäre kukwe yebtä.

⁷ Blitabare raire kwetre angwane, Pedro namani nūnaninkä krö, kākwe niebare krörö kukwe yebtä:

Ja mräkätre, Cornelio amne mräkä kwekwē ñakare israelitare, ie ti rikadre kukwe kuin Jesubtä niere amne, niaratre kākwe tödekadre Jesubti, abkokäre Ngöbökwē ti dianinkä mun ngätäite, ye gare kuin munye.

⁸ Amne ni jökrä töi ño gare jökrä Ngöböye. Ngöbö ye ara kākwe niaratre kani ngäbti, ye bä mikakrä ja Ūai Deme biani kwe nie, ye kwrere biani kwe ietre arato.

⁹ Ye abko, Ngöbö ñan tä nitre ñakare israelitare mike ñäräre bäri bä käme ni israelitakrä, akwa ni ja kwrere jökrä Ngöbö ngwäreki, ñobtä ñan angwane nitre ñakare israelitare tödekani Jesubti angwane, Ngöbökwē niaratre ngite dianinkä btäre arato.

¹⁰ Ye garera munye, aisete ¿se ñobtä abko mun tö Ngöbö moto mikai romon, amarebti Kukwe Biani Ngöbökwē Moiséye abko ni mräkä kirakira die namani ñakare mikakrä täte amne, mtare ni die ñakare mikakrä täte arato, abko nitre ñakare israelitare kākwe mikadre täte jökrä, ie mun tö se?

¹¹ Ye abko ñakare kuin, ñobtä ñan angwane ni Dänkien Jesu moto kuin, ye köböire niarata ni israelita dentari, ye gare kuin nie mtare. Ye kwrere nitre ñakare israelitare kāta tödeke bti abko Ngöböta dentari ni kwrere arato. Ne mden kisete, nikwe ñan nitre ñakare israelitare mikadre ja ñäräkrä mike ja kwatabtä amne nikwe ñan mikadre Kukwe Biani Ngöbökwē Moiséye mike täte. Abko kore se, niebare Pedrokwe.

¹² Pedrokwe blitabare ünän kore, bti ni jökrä namani kwekbe amne, Ngöbökwē sribi kri ñan tuabare nuenbare ño Bernabé amne Pablo köböire ja kukwei mikakäre ūtiäte nitre ñakare israelitare ngätäite abko ni jökrä namani kukwe nuen.

¹³ Bernabé amne Pablo kākwe blitabare ünän jökrä kore angwane, Santiago abko kākwe niebare krörö mda:

Ja mräkätre, ti kukwei nuen munkwe.

¹⁴ Nitre ñakare israelitare tarebare ño kena Ngöbökwē angwane, niaratre ngätäite ni dianinkä jen jakrä kwe mikakäre juta jakwere, nini Simón Pedrokwe nie.

¹⁵ Ne mden abko nāmane tikani kore nitre Ngöbö kukwei niekä kirakirakwe, mden erere tä tikani krörö Ngöbö Kukweibtä:

¹⁶ Ni Dänkien Ngöbö kākwe niebare kore:

David btä mräkä kwekwē ja täritäri nāmane gobrane akwa, juani ngwarbe rüekwe.

Akwa ti jatadita angwane, tikwe ukadita amne ju ngwarbe ukateta kuin täte, ye kwrere tikwe ukaditeta, kákwe David mráká mikadi gobrane mda David tábtá.

¹⁷ Ye abko tikwe nuendre nitre ñakare israelitare nünanka kä mda mda kánti mden tikwe diandiká jen jakrá rabadi ti kánentari abkokáre,

¹⁸ niebare ni Dánkien Ngöbökwé.

Ni Dánkien Ngöbökwé ja kukwei niebare kira, ye mden abko kitera mike bare mtare,

Amós 9.11-12

ne mden abko mikanina gare kwe nie ja kukwei köböire.

¹⁹ Ne aisete tita töbike krörö, erere ti bike niere. Nitre ñakare israelitare káta Ngöbö kaen ngábtí, niaratre ye kótará níkwé ñan kukwe taretare mikadre nuendre ietre ruen tie, aisete Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye, ye abko níkwé ñan mikamna täte ietre.

²⁰ Akwa kukwe krörö tikadre tarábtá juandre kráke abko rabadre dbe ruen tie: Káne, jándrán jókrá bianta ngöbö ngwarbeye mikakáre útiáte jae, ye abko ñan kwetadre kwetre amne ñan ja mikadre gure bati bati kwetre, niedre ietre. Erere arato, jándrán müre nótaninká kóte dárie ngöi, ye ñan kwetadre jire kwetre, niedre ietre. Mrákáre abko jándrán dárie ñan kwetadre kwetre arato abko aibe niedre ietre,

²¹ ñóbtá ñan angwane Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye, ye abko nitre ñakare israelitare raba kukwe nuen bämán kratirekratire, ñóbtá ñan angwane kira abti kä núke mtare juta kwatirekwatire te nitre ñakare israelitare ngátáite Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye, yebtä ni kwati tá ñáke sinagogate bämán kratirekratire köbö jádúkáká náire. Ne aisete kukwe ye garera ietre. Ye mdenbtá abko, tará tikadre jirekábe juandre ja mrákátreye ruen tie. Abko kore se, niebare Santiagokwe.

Tará juani kwetre nitre ñakare israelitare tödekaka Jesubtiye

²² Ye kwrere bkänä, nitre Jesu kukwei ngwianka amne nitre ni tödekaka Jesubti jie ngwianka kákwe ja tói mikani gwaire nitre tödekaka Jesubtibe, kákwe ni mda mda dianinká juandre Pablobe amne Bernabébe nebe juta Antioquíate. Ni dianinká juandre bentre abko nere: Judas, ni ne arabe kádian námáne Barsabás arato amne ni mda abko kádian námáne Silas. Nitre nibu ne abko útiáte nitre tödekaka Jesubti ngátáite Jerusalén

²³ abko ietre tará biani ngwiandre. Tará ye abko btá kukwe tikani krörö:

Mun ñakare israelitare tá nüne juta Antioquíate, kä Siriáte amne kä Ciliciate, mun ye abko ja mrákáre nunbe, aisete nun Jesu kukwei ngwianka amne nun nitre tödekaka Jesubti jie ngwianka káta köbö kuin juen munye.

²⁴ Ja mráká, ni ruäre ja ukakróká ketetibe nunbe nete abko nunkwe juani ñakare, akwa nikani ja tói jenbti, káta dirire munye amne tá mun níke krúbáte amne tá mun tói kwite ngwarbe kwárákwará abko nunkwe gani nete.

²⁵ Ye mdenbtá abko, Bernabé amne Pablo, nun mráká tare kri nunkwe, abko ben nunkwe ja mrákáre nete juandre ruäre nebe mun kánti yete blitakáre munbe abko rabadre bári kuin rababa tuen nunye. Ye erere rababa dbe nun jókrá kráke. Bernabé amne Pablo,

²⁶⁻²⁷ ne abko námáne biare krütakáre tödekabtá ni Dánkien Jesukristobti. Ye abko, nunkwe Judas amne Silas dianinká ja ngátáite nete juandre nebe mun kánti yete, aisete nunta niaratre juen blíte gwáreere munbe tará juanta nunkwe nebe,

²⁸ ñóbtá ñan angwane kukwe mdara jire ñan mikadre mun kótará abko namani tuen kuin Ngöbö Úai Demeye amne nunye, akwa kukwe mda kuinkuin nuendre munkwe, ie nun tö amne Ngöbö Úai Deme tö abko krörö:

²⁹ Jändrän kāmikani kukwadre ngöbö ngwarbeye, ye munkwe ñan kweta. Erere arato, jändrän dārie amne jändrän müre nōtaninkā kōte dārie ngōi abko munkwe ñan kweta. Erere arato, munkwe ñan ja mika gure bati bati abko ie nun amne Ngöbö Ūai Deme tō.

Munkwe kukwe ne mikadre tāte ne ngwane, munkwe nūnandi era metre. Ne ngörā.
Ne abko tikani ja mrākātrekwe tārābtā.

³⁰ Nebti ni nibu ye juani kwetre Bernabé amne Pablo mukore tārā mike Antioquíate, ye erere nikanintre. Namani juta Antioquíate angwane, nitre tōdekaka Jesubti ye ūkaninkrō jōkrā kwetre, bti tārā biani kwetre ietre ñākākāre btā.

³¹ Nitre ye kākwe ñākābare tārā yebtā angwane, kukwe namani tuen kuin ietre niaratre die mikakāre abko kāi namani nuāre kri btātre.

³² Erere arato, Judas amne Silas abko Ngöbö kukwei niekā arato, aisete blitabare kwetre Ngöbö kukweibtā, ye abko kākwe ja mrākātre tōdekaka Jesubti die mikani kri arato.

³³ Yebti kā nikani bā raire ta angwane, nitre Judas amne Silas juanka, ye kānti rikadreta Jerusalén, abkokāre ja mrākātre Antioquíabo kākwe niebare ietre:

Mun rikata kuin jāme Ngöbö diebti, niebare kwetre ietre.

³⁴ [Akwa Silas abko tō namani rabai, aisete nikaninta ñakare.]*

³⁵ Angwane abko, Pablo btā Bernabé namani juta Antioquíate, kā nikani kukwe kuin ni Dānkienkwe dirire gwaire ja mrākātre mdā mdabe amne, nikani kukwe kuin Jesubtā kādriere ni mda mdabe.

Pablo btā Bernabé kākwe ja kwetani Juan Marcobtā

³⁶ Yebti kā nikani bā raire ta angwane, Pablokwe niebare krörō Bernabéye: juta kwatirekwatire te nikwe kukwe kuin ni Dānkienbtā kādriebare ja mrākātrebe, yebti niaratre tā ño mtare abko gare ñakare nie, aisete brānta basare ietre, niebare kwe ie.

³⁷ Angwane ni iti kādian nāmane Juan, arabe kādian nāmane Marcos abko Bernabé tō namani ngwīainta siba jabe kāne kwrere.

³⁸ Akwa Marcos rikadreta siba abko ñan namani tuen dbe Pabloye, ñobtā ñan angwane nāmanentre Ngöbö kukwei niere kāne angwane, Marcokwe kā mikaninkā btātre juta Panfiliate. Yebti Marcos nikani sribire ñakare mda bentre, aisete ñan rikadreta siba, ie Pablo tō namani.

³⁹ Marcos rikadreta siba ñan nūkaninbti Pabloye, ye abko namani blo Bernabékrā. Abtā nikanintre jene jene kwārākwārā krörō: Bernabé nikani rute Marcobe, bti nikani rute nebebe kā butubti Chiprete.

⁴⁰ Akwa Pablo abko kākwe Silas ngwīani jabe. Angwane ja mrākātre tōdekaka Jesubti kākwe mikani gare Ngöbö moto kuin yeye, bti juani kwetre.

⁴¹ Pablo nikani Silabe angwane, nikanintre gūrere kā Sirate ta, bti nikani kā Ciliciate ta, kāntikānti nikani nitre gātākā Jesu kābti die mike nūne kāre Jesukrā.

16

Pablokwe Timoteo ngwiani sribire jabe

¹ Pablo namani juta Derbete, bti nikani nebe juta Listrate. Ye kānti ni tōdekaka Jesubti kwani iti ie. Ni ye abko kādian nāmane Timoteo. Timoteo meye abko meri israelita tōdekaka Jesubti, akwa Timoteo rün abko griego.

* **15:34** Versículo 34 ye abko ñan tā tikani manuscrito bāri kuinquinbtā.

² Akwa ja mräkätre Listrabo amne Iconiobo abko namani blite kuin Timoteobtä.

³ Angwane Pablo tö namani Timoteo ngwiain siba ja mukore, akwa Timoteo rün griego nämane gare ni jökräye, aiseite nitre israelita käkwe ñan ñäkädre blo Timoteo rüere, abkokäre Pablokwe ñäräkrä mikani käne kwatabtä.

⁴ Yebti juta kántikánti namanintre niken, ye kánti nitre Jesu kukwei ngwianka amne nitre ni jie ngwianka Jerusalénbo käkwe kukwe úkaninte nundre nitre ñakare israelitare kräke, bti juani kwetre, ye kwrere namanintre dirire.

⁵ Ye abko namanintre ja mräkä tödekaka Jesubti die mike tödeke bäri Jesubti amne, köbö kwatirekwatire ni kwati mda namani Jesu kukwei kaen ngäbti.

Pablokwe ni Macedoniabo tuani köböre

⁶ Abti sribi namani bare yete angwane, Pablo amne ni mda mda nämane niken mukore ye rikadre kukwe kuin Jesubtä niere kä Asiate, ye abko Ngöbö Üai Deme käkwe dokwä tákäni ben. Abtä niaratre nikani menteninta temen angwane, nikani kä Frigia kánti ta amne kä Galacia kánti ta nikani.

⁷ Bti nikanintre, namani kánime brontera kä kädian nämane Misia ken, ye kánti tö namani rikai mda kä Bitiniate, akwa Jesu Üai käkwe ñan tuanimetre niken arato.

⁸ Abtä nikanintre jirekäbe jibe bti ta Misia bäre temen, bti nikaninta angwane, nikani mate mren köräbti juta Troate. Kä ye kánti ru nämane nebe.

⁹ Niaratre nämane juta Troate angwane, batibe deo Pablokwe köböbare krörö: Ni nünanka kä Macedoniate nämane iti abko namani nünaninkä krö, kä namani ribere krörö ie: Jakwe Macedonia kánti nun die mike, ni ye namani niere kore Pabloye.

¹⁰ Kä jataba ngwen dekä angwane, Pablokwe köböbare kore niebare kwe angwane, Pablo, Silas, Timoteo amne ti Lucas tarä ne tikaka, nunkwe ja mikaba juto rikakäre Macedonia, ñöbtä ñan angwane Ngöbö nämane nun kärere kukwe kuin Jesubtä mikakäre gare kä Macedoniate abko gaba nunkwe.

Meri iti kä Lidia käkwe tödekani Jesubti juta Filipote

¹¹ Nun nämä juta Troate, ye kánti nun rankwaba rute angwane, nun rikaba metre ta nebe kä butubti Samotraciate. Ye kánti nunkwe kibiaba, bti jändrinane angwane, nun rikaba nebe juta Neápolite mda, kánti nun rikaba jate.

¹² Ye kánti nun rikaba güre juta Filipote mda. Juta Filipos ne abko juta ütiäte kä Macedoniate abko kánti nitre romanobo nämane nüne kwati arato. Ye kánti nun rababa nünentbe bä raire.

¹³ Abti köbö jadükakrä näire, nun rikaba juta bäre mento angwane, nun rikaba nebe ñö köräbti. Ye kánti abko, kä nämane nitre israelitakwe blitakrä Ngöböbe, nun rababa nütüre, aiseite nun rikaba yete. Ye kánti nun rababa tákänintbe angwane, nitre merire merire aibe käkwe ja úkaninkrö kwati yete abko ben nunkwe blitaba kukwe kuin Jesukwebtä.

¹⁴ Meri nämane ja úkaninkrö, ye ngätäite abko meri nämä iti abko kädian nämane Lidia. Lidia ye abko juta Tiaturabo, akwa nämane dán bäri kuin amne ütiäte bä tain rürümoine juta Filipote. Meri ye abko nämane Ngöbö mike ütiäte, aiseite nämä Ngöbö kukwei nuen, aiseite Pablo nämä blite Jesubtä angwane, Ngöböke niara töi mikaba tödeke Jesubti.

¹⁵ Yebti Lidia amne mräkä kwekwe btä sribikä kwekwe ngökaba jökrä ñöte Jesu kábti nunkwe angwane, Lidiakwe ribeba krörö nunye:

Tita tödeke bkänä Jesubti munta nütüre tibtä ne ngwane, brän jadüke ti juete, nieba kwe nunye.

Ye käkwe nun ketateba nebe yete.

Pablo amne Silas kitani ngite kā teri

¹⁶ Yehti kā blitakrā Ngöböbe kānti nun rikabata angwane, meri bati btā ūai kāme nāmane, kā nāmane mike sukiare abko ben nun ngātāba ji ngrabare yete. Meri ye abko klabore. Dre dre rakadrekā abko nāmane niere amne bkānkā nāmane ngwian den kabre niara köböire.

¹⁷ Meri bati ye abko rikaba Pablo jiebti amne nun jiebti, kā rikaba ngrente krikri krörö nun jiebti:

¡Ngöbö Kri Kā Kāmbti krāke nitre ne tā sribire amne, ni rabadre dianintari ño tātre nāin niere munye! meri ye rababa nāin ngrente kore.

¹⁸ Ye abko nuenba raire kwe köbö kwatirekwatire, abtā bati Pablo moto ñan rababara neme nuāre meri ye kukwe nuare kore angwane, batibe Pablo rikwitateba, kākwe nieba ūai kāme nāmane meribtā yeye krörö:

Jesuskristo kābti nān mento meri nebtā, tita niere mae, nieba Pablokwe ie. Ye btārābe ūai kāme ye kākwe kā mikakaba meri yebtā.

¹⁹ Akwa meri ye bkānkātre kākwe ñan ngwian diandre mda niara köböire gaba kwetre angwane, Pablo btā Silas reketateba ietre, kā rikaba ngwena nebe kritobo ngwārekri juta te ruāre, ni mda mda nāmane jāndrān rūrūmoine, ye kānti jārikaba kwetre.

²⁰ Pablo amne Silas jārikaba kritobo nibu ye ngwārekri kwetre angwane, mikaba tuadre kwetre ietre, bti nieba kwetre mda:

Nitre israelita nibu ne nūkani kukwe dirire nete abko kāta kā ngwen nokre krübāte gobran rūere ni ngātāite nete,

²¹ ñobtā ñan angwane kukwe bā jene dirita kwetre abko ni ñan rabadre kaen ngābti amne ni ñan rabadre nuene jire chi, ñobtā ñan angwane ni abko romanobo, nieba kwetre ie.

²² Angwane ni jōkrā rababa romon Pabokrā amne Silakrā. Nitre kritobore abko kākwe dān tikatemna Pablobtā amne Silabtā, bti kwata metamna kritohti kwetre.

²³ Ye kwrere bkānā, Pablo amne Silas kwata metaba bāre bāre, bti kitaba ngite kā teri angwane, ni nitre ngite ngibiabtikā ye kākwe niaratre ngibiadre kuin, ñan gitiadre abkokāre, nieba kwetre ie.

²⁴ Ni nitre ngite ngibiabtikā, ie Pablo amne Silas ngibiamna kuin. Ye kwrere bkānā, Pablo amne Silas kitaba bāri gwirikri kwe, bti ngüre mikani krite kwe kā teri.

²⁵ Akwa kā jatanina ruāre deo angwane, Pablo btā Silas nāmane blite Ngöböbe amne nāmane kantare Ngöböye se kwrere angwane, ni mda mda nāmane ngite arato abko nāmane kukwe nuen.

²⁶ Ye btārābe abko dobo nakaninkā kri krübāte, kā namani ju ni ngitekrā ye ngrükete krübāte, kākwe jukwe tikaninbe batibe jōkrā amne kadena nāmane kitani nitre ngite ngitebtā, ye ngitianinbe jōkrā btātre se kwrere.

²⁷ Yehti ni nitre ngite ngibiabtikā nūkaninta ngwāte, kākwe nikrabare amne, jukwe nāmane tikani jōkrā, btā okwā namani. Angwane nitre nāmane ngite kā teri yete, ye abko ngitianina jōkrā namani nūtūre, kākwe ngitra kwatate diani ja kāmikakāre au,

²⁸ akwa Pablokwe ñākābare ja dibti krörö ie:

Nun tā jōkrā nete. Makwe ñan ja kāmika, niebare kwe ie.

²⁹ Angwane ni nitre ngite ngibiabtikā ye kākwe ñotra kārābare, erere ñotra biani ie amne, nikani betekā neme gwi amne kā jūrā namani krübāte btā, aibe kisete namani grūkekā jōkrā ngrabare, nikani namani kitaninbe Pablo amne Silas ngotobtā temen.

³⁰ Bti Pablo amne Silas ngwiani kwe ju bāre, bti niebare kwe ietre:

¿Ja mrākā, tikwe ja nuendre amne ti rabadre dianintari? niebare kwe ietre.

³¹ Abtä niaratre kākwe niebare mda ie:

Tōdeke ni Dānkien Jesubti angwane, ma rabadi dianintari, ma mrākābe gwaire jōkrā, niebare kwetre ie.

³² Angwane Ngōbō kukwei kuin ni Dānkienbtā ye kādriebare ben kwetre amne niara mrākā nāmane nūne ben gwi yebe arato.

³³ Kōbō ye nāire deo, ni nitre ngite ngibiabtikā ye kākwe Pablo amne Silas ngwiani ja kānti, kākwe trāin bātāninte ietre. Yebti ni nitre ngite ngibiabtikā ye ngōkani nōte Pablokwe amne Silakwe mrākā kwekwe ben gwaire jōkrā.

³⁴ Bti Pablo amne Silas ngwianinta ja gwiriete kwe, kānti bukani kwe angwane, ni nitre ngite ngibiabtikā amne mrākā kwekwe kākwe tōdekani Ngōbōbti ye abko kāi namani bāri nuāre btātre.

³⁵ Abti jāndrinane dekā, Pablo amne Silas tikadreteta abko nitre kritobore kākwe guardia juani niere ni nitre ngite ngibiabtikā yeye.

³⁶ Ye kwrere bkānā, ni nitre ngite ngibiabtikā kākwe niebare mda Pabloye: Nitre kritobore kākwe mun tīkatemnata tie, aisetē mun raba nikenta. Mun rika kuin amne jāme, ie ti tō, niebare kwe ietre.

³⁷ Akwa Pablo kākwe niebare krōrō mda guardiatreye:

Nun nibu ne abko romanobo, akwa nunkwe ja mikani ngite ya, nākare ya abko ngwianintari nākare, akwa nun kwata metabā ja ngwāreki jōkrā, bti nun kitaba ngite kā teri nete. ǀAbti mtare nitre kritobore tō nun tīkaieteta tiebe ya? Akwa nākare kore. Nitre kritobore ye ara jire jata nun tīketeta au abko ie nun tō, niebare Pablokwe ietre.

³⁸ Pablokwe dre niebare, ye erere guardiatre kākwe niebare kritobotreye angwane, niaratre nekwtaninkā, nōbtā nān angwane Pablo amne Silas abko ni romanobo niebare ietre, aisetē niaratre ngite ya, nākare ya, ye abko ngāmi ngwentari metre, kānenkri nān kwata metadre abko erere nuenbare kwetre. Yebtä abko kā jūrā namani btātre.

³⁹ Ye mden kisetē nikanintre, kākwe ja ngite niebare gwārere Pabloye amne Silaye. Bti Pablo amne Silas nāmane ngite kā teri ye dianinta ta kwetre amne rikadreta jōtrō juta ye bāre mento, niebare kwetre ietre.

⁴⁰ Pablo amne Silas nāmane ngite kā teri, bti tikaninteta angwane, nikaninta nebeta Lidia juete. Ye kānti ja mrākātre tōdekakā Jesubti nāmane abko ben blitabare kwetre niaratre die mikākāre nūne Jesukrā, yebti nikani kā mdabti abko nakaninkā kore se.

17

Pablo nūkani juta Tesalōnicate Silabe

¹ Abti Pablo amne Silas nikaninta angwane, nikani juta Anfīpolis kānti ta amne nikani juta Apolonia kānti ta arato. Yebti nikani nebe juta Tesalōnicate mda. Ne kānti sinagoga nāmane kwati nitre israelitakwe.

² Gātā yebtä Pablo nāmane niken kāre kā ketareketare temen, ye kwrere nikaninta juta Tesalōnicate angwane, kōbō jadūkakrā bāmān krāmā jire Pablokwe blitabare Jesubtä nitre israelitabe niaratre tōi diankāre tōdeke Jesubti abko krōrō:

³ Ni Dianinkā Ngōbōkwe abko krūtadi, akwa rükadita nire abko nāmane tikani kira Ngōbō Kūkweibtä, ye abko Pablo namani bā mike ietre. Erere arato, namani niere krōrō:

Tita blite Jesubtä munbe, niara abko Ni Dianinkā Ngōbōkwe ara, Pablo namani niere.

⁴ Angwane nitre israelita kwati kākwe ja tōi kwitani Jesubtä, kākwe tōdekani bti, amne nitre griego kwati kā nāmane Ngōbō mike ūtiāte jae amne meri kwati ūtiāte ūtiāte kākwe tōdekani bti arato. Yebtä niaratre nāmane nekete Pablo amne Silakri.

⁵ Yebtä abko, nitre israelita kwati, kräke kukwe kuin Jesubtä ye ñan namani era, ye abko namani mokrere Pablobe amne Silabe, ñobtä ñan angwane ni kwati nämane nekete ben, aisete niaratre käkwe ni diän diän amne krene krene nämane dikekä ngwarbe krö ji ngrabare ye kånåbare kwetre, bti ben gwaire kä mikani nokre kwetre juta ngrabare. Nikani betekä nebe Jasón juete Pablo amne Silas kånene. Niaratre kwandre ietre ne ngwane, rikadre ngwena ni jökrä ngwärekrei abkokäre.

⁶ Akwa Pablo amne Silas kwani ñakare ietre yete. Abtä Jasón amne ja mräkä mda mda tödekaka Jesubti nämane Jasónbe gwi, ye neketaninte ietre, nikani jáke amne kitekä ja káne, nikani nebe ngwena juta gobranka ngwärekrei, kä namani ngrente krörö:

Ni nükani nete ne käta kukwe miketbe blo gobran romanobo rüere kä jökråbti temen, erere nükånina ni ngätåite nete mtare.

⁷ Nitre ye abko Jasónkwe kani ngåbti ja juete. Niaratre jökrä tä emperador kukwei kite temen amne jrei mda tarä kådianta Jesu tätre niere kore, namanintre niere.

⁸ Yebtä abko nitre juta gobranka amne ni mda mda, kräke ñan namani dbe, aisete ni jökrä namani ja ngwen ruen tare kukwe yebtä.

⁹ Akwa Jasón amne nitre tödekaka Jesubti mda käkwe ja ütiå biamna, bti tikaninteta gobrankwe.

Pablo amne Silas nikani juta Bereate

¹⁰ Yebti kä jatanina iko angwane, nane nitre israelita jatadreta Pablo amne Silas kåmike, ye ngånene ja mräkåtre tödekaka Jesubti käkwe Pablo amne Silas juani jötrö ngwarbe ngitie nebe juta Bereate mda. Namani yete abti sinagoga nitre israelitakwe nämane yete abko kånti nikani blitakäre Jesubtä bentre.

¹¹ Angwane nitre israelita nämane juta Bereate abko bäri moto jáme nitre israelita Tesalónicabokrä, aisete kukwe kuin Jesubtä diri nämane Pablokwe amne Silakwe, ye käi namani nuåre btåtre kare ngåbti. Akwa Pablo amne Silas namani kukwe dirire, ye abko era ya abko tö namanintre gai, aisete köbö kwatirekwatire namani ja töitike Ngöbö Kukweibtä.

¹² Angwane nitre israelita kwati käkwe tödekani Jesubti. Erere arato, nitre merire merire griegore ütiåte ütiåte amne ni brare brare griegore kwati kåkwe tödekani bti arato.

¹³ Akwa Pablo nämane Ngöbö kukwei kuin Jesubtä dirire juta Bereate, ye gani nitre israelita Tesalónicabokwe angwane, nikani nebe juta Bereate, kä nikani ni kwati moto mike romon Pablo rüere. Yebtä abko kä namani nokre batibe.

¹⁴ Akwa ja mräkåtre tödekaka Jesubti juta yete käkwe Pablo juaninta jötrö mda juta ye bäre mento amne Pablo nikani motokwåre mren kukwåre, akwa Silas amne Timoteo abko namani juta Bereate.

¹⁵ Angwane nitre tödekaka Jesubti nikani Pablo mukore, ye abko janånbare Pablo mikete juta Atenate. Yebti jataninta ja jiebti amne Pablokwe ja kukwei juani krörö ietre:

Silas amne Timoteo jata jötrö nüke ti jiebti nete, munkwe nie ietre, niebare Pablokwe ietre.

Pablokwe blitabare Jesubtä juta Atenate

¹⁶ Pablokwe Silas amne Timoteo kåråbare jötrö ja jiebti, bti namani ngib-
iare juta Atenate. Juta ye kånti abko, já sribebare ngöbö ngwarbere nämane kabre. Abtä Pablo moto namani ulire krübåte ngöbötre ngwarbe ye tuare.

¹⁷ Yebtä abko, nitre israelita amne ni griegore nämane Ngöbö mike ütiåte, ye ben Pablo namani blite jabe kwårikwåri kukwe kuin Jesukweibtä sinagoga nitre israelitakwe yete. Erere arato, jåndrån rürümoin nämane ye kånti Pablo

namani blite arato Jesubtä köbö kwatirekwatire nitre nämane ja ükaninkrö yete yebe.

¹⁸ Erere arato, nitre töbtä krikri ye nämane ni iti kädian nämane Epicúreo tukwe ye kukwei mike ütiäte abko nükani blite Pablobe. Erere arato, ni mda mda abko kädian nämane estoicos, ye abko nükani blite ben. Drekäre nita nüne kä nebtä amne dre abko era metre, yebtä abko niaratre nämane ja töitike. Niaratre ye ngätäite abko ni ruäre namani ñäke krörö Pablobtä mikakäre yakrä jae:

¡Ni ngwarbe kä jäme dokwäbti tä näin blite ngwarbe kwäräkwärä se drebtä tä blite dikaro kore se! namanintre niere.

Angwane ni ruäre abko namani niere:

Ngöbö chui menteninkwe mikaka gare kwrere se, namanintre niere Pablobtä.

Namanintre ñäke kore, ñöbtä ñan angwane Pablo namani blite kukwe kuin Jesubtä yebtä amne, ni krütadre akwa, ni rükadreta nire nie namani Pablokwe. Yebtä Pablo namani tuen töi ñakare ietre, aisete namanintre ñäke kore.

¹⁹ Abtä Pablo jänükani kwetre junta kädian nämane Areópago ye ngwärecri. Angwane niebare krörö kwetre Pabloye:

Kukwe ño btin dirita näin makwe nunye, ye makwe mika gare bäri mda nunye abko ie nun tö.

²⁰ Kukwe bä jene btä mata blite, ye abko dre nieta makwe abko nun tö nibi gai bäri mda, niebare kwetre Pabloye.

²¹ (Ye abko, nitre Atenabo amne ni menteni menteni nämane nüne Atenas abko, käre tö nämane nebe kukwe btin btin kukwe nuai amne dre nämane nakenkä btin btin aibebtä nämane ja näkwite, aisete namani kukwe ngwentari kore Pabloye.)

²² Kukwe ngwianintari kore kwetre angwane, Pablo namani nünaninkä krö niaratre ngätäite, käkwe niebare krörö ietre:

Mun Atenabo, munta ngöbötre munkwe mike bäri ütiäte, ye abko tuen kuin munbtä tie,

²³ ñöbtä ñan angwane kä jökrä kántikánti munta gätäre ngöbötre munkwe kräke, kánti tita niken angwane, bati kukwe nämane tikani krörö jäbtä tikwe tuaba: NGÖBÖ GARE ÑAKARE NIE ABKO KRÄKE KÄ NETA NETE, nämane tikani kore tikwe tuaba. Akwa ye abko tä dbe, ñöbtä ñan angwane Ngöbö gare ñakare munye, akwa munta käikitekä, Ngöbö ye mden abko ti bike mike gare munye.

²⁴ Ngöbö kä temen ne dätekä amne jändrän jökrä tä nüne kä temen nebtä dätebare kwe arato. Niara abko kä käinta Dänkien amne kä temen ne Dänkien, aisete ju mikata ni kä nebtäkwe, te niarata nüne ñakare, ñöbtä ñan angwane bäri chi kräke.

²⁵ Mdakäre abko, ni kä nebtäkwe jändrän nuendre kräke abko tä ribere ñakare nie, ñöbtä ñan angwane ñan tä jändrän mdei nike jire chi, akwa niara kätä kä bien nünankrä nie amne tä müre bien nie amne jändrän jökrä mda mda bianta kwe nie.

²⁶ Erere arato, ni dätebare itibe kwe, ye mdenkri abko ni nena keta kabre kä nebtä, ye rabadre nüne kä jökräbti temen kä nebtä abkokäre. Erere arato, níkwe nünandre kä kobe amne níkwe nünandre mdente mdente metre, ye abko ükaninte kwe ni jökrä kräke.

²⁷ Ngöbökwé kukwe ükaninte kore ni jökrä rabadre Ngöbö aibe känenentari amne Ngöbö kändretari angwane, nane kwandretari nie abkokäre. Niara tä kánime ni jökrä ken. Niara ñan tä mente nie.

²⁸ Ne aisete “Ngöbö köböire nita nüne amne niara arabe köböire nita dikekä kwäräkwärä,” niebare ni griego itikwe. Ye mden kisete, ni tärä tikaka mun ngätäite nete käkwe tärä tikani, btä niebare krörö kwe: “Ni abko Ngöbö ngäbriänkä kwe,” abko tikani kwe täräbtä.

²⁹ Ni Ngöbö ngäbriänkäre, aisete Ngöbö nikwe abko oro, plata amne jä sribebare ngöböre ye nikwe ñan nütüdre, ñobtä ñan angwane Ngöbö ye abko ñan jä ngwarbe sribebare ja tõi jenbti ni kä nebtäkwe abko nikwe nütüdre Ngöböbtä.

³⁰ Kira abti kä nüke mtare, ni jökrä tõi nämane mräme kore Ngöböbtä. Akwa niaratre tõi mräme Ngöböbtä, abtä kä nämane ja mike ngite, aisete Ngöbökwé mikani ja ngie nuen ñakare kukwe yebtä. Akwa mtare ni nünanka kä jökräbti temen abko käkwe kukwe käme kitadre jökrä temen amne tödekadre Ngöböbti kwetre abko Ngöböta niere kore nie,

³¹ ñobtä ñan angwane mtare Ngöbökwé köbö kitanina kukwe ükatekäre kuin era metre ni jökräbe, aisete Ngöbökwé ni dianinkä iti, köböire niarakwe kukwe ükadite ni jökräbe. Ni ye abko ni ngite Ngöbö rüere ya, ñakare ya abko niedi metre kwe ni jökrä kräke. Ni ye mden abko krütani akwa, Ngöbökwé mikaninta nire, niarakwe ni ye dianinkä sribi ye nuenkä bä mikakäre, niebare Pablokwe.

³² Ni krütani akwa rükadreta nire niebare Pablokwe, yebtä abko ni ruäre namani Pablo kukwei mike yakrä jae amne, ni ruäre abko namani niere:

Nebti nun rükadita ma kukwei nuenta bobuta mda, namani niere mda Pabloye.

³³ Angwane Pablokwe kä mikaninkä niaratre ngätäite.

³⁴ Akwa ni ruäre nikani siba ben abko käkwe tödekani Jesubti. Nitre ye ngätäite abko ni iti kädian nämane Dionisio käkwe tödekani Jesubti. Niara abko sribikä ütiäte kri Junta Areópagobe arato. Erere arato, ni merire iti käkwe tödekani Jesubti abko kädian nämane Dámaris. Angwane ni mda mda käkwe tödekani Jesubti arato abko nakaninkä kore Pablobtä juta Atenate.

18

Pablokwe sribibare juta Corintote

¹ Pablo nämane juta Atenate. Yebti nikani mda nebe juta Corintote.

² Juta yete abko, ni israelita kädian nämane Aquila nämane nüne. Aquila ne abko ni Pontobo, akwa nämane nüne juta Romate kä Italia kánti merire kwe Priscilabe. Niaratre nibu ye abko nükani kriire juta Corintote, ñobtä ñan angwane nitre israelita nämane nüne Roma abko käkwe kä mikadrekä jökrä juta yete, niebare emperador romanobo Claudiokwe. Ye mdenbtä abko, Aquila amne Priscila nämane juta Corintote angwane kwani Pabloye.

³ Pablo abko jändrän kwata sribekä jure, ye kwrere niaratre nämane sribere arato, aisete Pablo namani nüne niaratrebe sribikäre ketetibe bentre.

⁴ Angwane köbö jadükakrä bämän kratirekratire Pablo namani niken sinagoga nitre israelitakwe yete amne, nitre israelita btä nitre griegore abko ben Pablo namani blite kisere Jesubtä. Niaratrekwe kukwe kuin Jesubtä ye mikadre era, abkokäre Pablo namani blite kore bentre.

⁵ Abti Silas amne Timoteo nämane kä Macedonia kánti abko namani Pablo jiebti mda. Ye ngwane mentokwäre Pablokwe ja tõi mikani kwatibe kukwe kuin Jesubtä ye niere amne, Ni Dianinkä Ngöbökwé abko Jesu ara abko Pablo namani bä mike metre jökrä nitre israelita ye okwäte.

⁶ Akwa nitre israelita kwati abko jatani nebe romon Pablokrä kukwe diribtä, kä namani ñäke diänbe ie. Ye abko ñan namani dbe Pablokrä, abtä dän jabtä bä ngrükaninte kwe niaratre rüere, niebare kwe:

Munkwe ja ngie nuadi, yebtä abko mun ara jire rabadi ngite au, aisete ti ñan rabadre ngite mun dokwäre, ñobtä ñan angwane sribi nuendre tikwe, erere tita nuene, akwa mun ñan tö kain ngäbti. Ye mden kisete, mtare mentokwäre nitre ñakare israelitare, ie ti bike niken kukwe kuin Jesubtä ne dirire mda. Abko kore se, niebare Pablokwe.

⁷ Bti sinagoga nitre israelitakwe, te Pablo nämane dirire, akwa nikaninta amne ni iti kädian nämane Tisio Justo nämane nüne känime sinagoga ye kwäräkri abko kánti Pablo nikani dirire mda. Tisio Justo ye abko Ngöbö käikitakaka, kánti Pablo nikani.

⁸ Ye ngwane abko, ni iti kädian nämane Crispo nämane mikani sinagoga ye dänkiene abko käkwe kukwe kuin ni Dänkienkwe mikani era, käkwe tödekani Jesubti mräkä kwekwe ben gwaire jökrä. Erere arato, nitre Corintobo kwati käkwe kukwe kuin Jesubtä kukwe nuani amne tödekani kwetre Jesubti amne ngökani ñöte.

⁹ Bati kä ye ngwane deo, ni Dänkien nükani blite köböre kwrere Pablobe, käkwe niebare krörö ie:

Pablo, makwe ñan kä jürä ngwian jabtä amne, kukwe kuin tibtä ye ma rika niere janknu. Makwe ñan kada keta jire chi,

¹⁰ ñobtä ñan angwane tita mabe amne ni jen tikwe abko tä nüne kwati Corinto nete arato, aisete ni mda ñan rabadre kukwe nuene jire blo mabtä. Abko kore se, niebare ni Dänkienkwe Pabloye.

¹¹ Ye mden kisete, Pablokwe nünabare jame kä kwati bti ötare nitre Corintobo ngätäite, käkwe Ngöbö kukwei diribare ietre.

¹² Abti bati Jesukwe kukwe niebare Pabloye, ye namani bare krörö: Ni iti kädian nämane Galiön namani gobrane kä Acayabti gobran romanobo kräke angwane, nitre israelita käkwe ja ükaninkrö Pablo rüere, kä nikanintre ngwena nebe gobran ngwäreki.

¹³ Angwane niebare krörö kwetre Galiönye:

Ngöbö mikadre ütiäte bä jene abko ni ne tä näin niere ni jökrä töi kwitakäre, aisete kukweta ükaninte ño gobran romanobokwe nuendre nie, ye rüere tä dirire, niebare kwetre Galiönye.

¹⁴ Yebtä abko Pablo jababare blite au jakrä, akwa Galiön ara jire käkwe ñäkäbare käne mda nitre israelitaye:

Ni ne käkwe ja mikani ngite krübäte angwane, kukwe nuenbare kwe ni mda rüere ne ngwane, tikwe mun israelita kukwei nuadre.

¹⁵ Akwa niara tä kukwe dirire amne ni kä ño ño amne, kukwe ükaninte ño nuendre mun israelitaye, aibebtä tä blite. Ye abko munkwe ükate ja ngätäite, ñobtä ñan angwane ti ñan tö ja mikai kukwe munkwete ta, niebare kore Galiönkwe.

¹⁶ Bti nitre israelita ye kitamnanta jökrä künken gobrankwe.

¹⁷ Angwane ni nämane mikani sinagoga dänkiene kädian nämane Sóstenes, ye neketaninte nitre griegoye amne nikanintre mete ja käne kwäräkwärä se kwrere gobran Galiön ngwäreki. Akwa Galiön abko namani töbikaire ñakare amne namani kwekbe jirekäbe.

Pablo nikaninta juta Antioquia, Siriate

¹⁸ Yebti Pablo namani nüne bä raire mda juta Corintote. Abti köbö ngwianintari mrä kwe ja mräkätre tödekaka Jesubtiye, bti nikani juta Cencreate Corinto ken, kánti nakwani rute rikakäre kä Siriate mda. Ye ngwane abko, Priscila amne Aquila nikani siba ben. Akwa Pablo ngämi niken rute, ye känenkri abko ja kukwei biani kwe Ngöböye, ye bä mikakäre abko ñan namani ja dokwä drüen tikekä, akwa kukwe mikani bare täte kwe, aisete ja dokwä drüen tikaninkä jökrä kwe jae Cencreate, bti nikaninta rute.

¹⁹ Ru nikani, nikani, bti nikani mate juta Efesote angwane, Pablokwe Priscila amne Aquila mikaninte, bti niara abko nikani sinagoga nitre israelitakwete. Ye kanti nitre israelita nämane ja ũkaninkrö abko ben Pablokwe blitabare Jesubtä.

²⁰ Angwane Pablo rabadre bäri raire yete, ie nitre israelita tö namani, kä namani ketete, akwa ñan nŭkaninbti ie.

²¹ Ye aisete, köbö ngwianintari mrä kwe ietre, käkwe niebare krörö:

Ti rŭkadreta basare munya nete, ie Ngöbö tö ne ngwane, nikwe ja tuaita, niebare kwe ietre.

Bti Pablo nakwaninta rute, nikaninta juta Efeso bäre mento.

²² Angwane ru nikani, nikani, bti nikani nebe juta Cesareate mda. Ye kanti nikani jate, kä nikani Jerusalén köbö ngwentari ja mräkätre tödekaka Jesubti Jerusalénbo yeye. Yebti nikani ta nebe juta Antioquía, Siriante mda.

Apolos käkwe sribibare juta Efesote

²³ Yebti kä nikanina bä raire ta angwane, Pablo nikaninta basareta kwäräkwärä amne, nikani juta kwatirekwatire te kä Galacia kanti amne kä Frigia kanti ja mräkätre tödekaka Jesubti die mike nüne käre Jesukrä.

²⁴ Kä ye ngwane abko, ni israelita nŭkani iti juta Efesote. Niara abko kädian nämane Apolos. Akwa Apolos ye abko ni juta Alejandríabo abko nämane blite kuin amne ja töitikani kuin Ngöbö Kukweibtä kwe arato.

²⁵ Erere arato, Ji ni Dänkienkwe diribarera kuin ie amne, kä namani nuäre btä kukwe kuin Jesubtä dirire kuin era metre. Akwa kukwe diribare Juan Bautistakwe aibe nämane gare ie.

²⁶ Ye aisete, bati sinagoga nitre israelitakwe kanti Apolos nämane dirire angwane, kukwei nuani Priscilakwe amne Aquilakwe. Yebti Priscila amne Aquila nikani Apolos ngwena jenena temen, bti Ji Ngöbökwé mikani gare bäri metre mda kwetere ie.

²⁷ Abti Apolos tö namani rikai kä Acayate mda angwane, ja mräkätre tödekaka Jesubti käkwe niara die mikani niken Ngöbö diebti amne ja mräkätre tödekaka Jesubti Acayate käkwe Apolos kadre ngäbti kuin, abkokäre tarä tikani ja mräkäkwe ngwandre ie. Ye erere Apolos nikani, namani Acaya angwane, ja mräkätre tödekaka Jesubti ye die mikani kri kwe. Ngöbö moto kuin köböire ja mräkäkwe tödekani Jesubti abko die mikani Apolokwe abko krörö:

²⁸ Jesu abko Ni Dianinkä ñakare Ngöbökwé abko nitre israelita nämane dirire, akwa ni jökrä ngwärekri, Jesu abko Ni Dianinkä Ngöbökwé ara abko Apolos namani bä mike metre tarä Ngöbökwé, aisete nitre israelita ñan rabadre kukwe ye rŭkente abko nakaninkä kore kä Acaya kanti.

19

Pablokwe sribibare juta Efesote

¹ Abti Apolos nämane juta Corintote angwane, Pablo nämane kä Galacia kanti amne kä Frigia kanti, nikani mintrinta temen ngudre ngrabare amne nikani nebe juta Efesote mda. Ye kanti bati nitre ja töitikaka Jesu kukweibtä nämane ruäre abko ben namani ngätäi.

² Angwane niebare kwe ietre:

¿Munkwe tödekani Jesubti, ye ngwane Ngöbö Ũai Deme nŭkani munbtä ya? niebare kwe ietre.

Angwane niaratre käkwe niebare mda Pabloye:

Nunkwe ñan ni kukwei nuabare blite Ngöbö Ũai Deme btä, niebare kwetere.

³ Angwane Pablokwe niebareta krörö mda ietre:

¿Se abko, nirekwe mun ngökani ñöte? niebare Pablokwe ietre.

Angwane niaratre kākwe niebare mda:

Ja ngōkadre ñōte diribare Juan Bautistakwe, ye kwrere nunkwe nuenbare, niebare kwetre ie.

⁴ Abtä Pablokwe niebare mda ietre:

Ni jōkrā kā nāmame kukwe kāmekāme kite jōkrā temen amne nāmame Ngōbö mike tāte, ye bā mikakāre Juan nāmame ni ngōkō ñōte. Akwa ni mdara jire jatani niara jiebti abko bti tōdekadre, niebare kwe. Ni ye abko Jesu ara, btā blitabare kore Juankwe, niebare Pablokwe ietre.

⁵ Pablokwe blitabare, ye jarabare ja mrākātre yeye angwane, ngōkanintre jōkrā ñōte kwe ni Dānkien Jesu kābti.

⁶ Angwane Pablokwe kise mikani btitre, ye btārābe Ngōbö Ūai Deme nūkaninbe btātre angwane, namani blite kukwe jenenanbti btā ja tōitike ñakare ñakare amne namanintre Ngōbö kukwei niere arato.

⁷ Nitre namani yete ye abko bāsi ni brare be ni jātābti nibu nāre nāmame ja ūkaninkrō abko btā kukwe nakaninkā kore.

⁸ Abti sō krāmā jire Pablo namani niken sinagoga nitre israelitakwe te kōbö jadūkākā nāire. Angwane kā jūrā namani ñakare btā blitare Ngōböbtā amne, ni Dānkienta gobrane ño ni kwekwe ngātāite abko ni mda mda kākwe mikadre era, abkōbtā Pablo namani blite kisere bentre niaratre tōi kwitakrā Jesukri.

⁹ Akwa sō krāmā nikani ta angwane, ni ruāre kākwe ja dokwā mikani ribi abko krāke Pablo kukwei ñan namani era, aisete ni jōkrā okwābti namanintre ñāke blo Ji Btin ye rūere. Abtä Pablokwe kā mikaninkā btātre sinagogabtā amne, nitre ja tōitikaka kukwe kuin Jesukwebtā aibe Pablokwe ngwiani jabe amne nikanintre nebe kwela Tiranokwete. Ye kānti Pablo namani dirire kōbö kwatirekwatire ietre.

¹⁰ Pablokwe diribare kore kā kubu jire kā ye kānti, aisete nitre israelita amne nitre ñakare israelitare nāmame nūne kwati kā Asiate, ye kākwe kukwe kuin ni Dānkien Jesubtä kukwei nuani kuin jōkrā.

¹¹ Kā ye ngwane abko, Ngōbökwē sribi kri ñan tuabare nuenbare kri krūbāte Pablo kōböire,

¹² aisete dān kukwān ja dokwā amne ja ngūre jue mriatekrā namani neketekā jirekābe Pablobtā, ye abko jānamani niken amne mika namani ni bren brenbti angwane, ni bren ye namani nebeta quinta batibe Ngōbö diebti amne, ūai kāme namani ni brenbtā, ye namani niken jōtrō ngwarbe mento btā arato, aisete namani nebeta kuin jōkrā.

¹³ Akwa bati kukwe nakaninkā krōrō: Ni israelita ruāre nāmame nāin kwārākwarā ūai kāmekāme juentari ni mda mdabtā abko tō namanintre sribi nuein ni Dānkien Jesu kābti, kā namanintre niere krōrō ūai kāmeye: Jesu ye, btā Pablota kukwe dirire, Jesu ye kābti nān mento ni nebtā, namanintre niere ūai kāmeye.

¹⁴ Ni israelita iti blitaka ni mda mda diāre Ngōböbe dānkien kādian nāmame Esceva abko ngābriānkā ni kükū kā nāmame ūai kāme juentari kore.

¹⁵ Akwa bati ni ni kükū ye nāmame ni bren gwiriete ūai kāme juantarikāre kore angwane, batibe ūai kāme kākwe niebare krōrō ietre:

Jesu garera kuin tie amne Pablo abko nire garera tie arato, akwa ¿mun abko nire amarebti kite ti juentari kore ye? niebare kwe ietre.

¹⁶ Ye btārābe, ni btā ūai kāme nāmame ye nakwani nitre yebtā, kā nikani mete ja dibti kwārākwarā se kwrere, kākwe niaratre mikani bren jōkrā ngrabare amne, ngitiani būtierre jōkrā ju ye kānti mentokwāre amne namani trāintrāin jōkrā ngrabare.

¹⁷ Abtä nitre israelita amne nitre ñakare israelitare nūnanka juta Efesote kākwe kukwe ye gani angwane, kā jūrā namani kri btātre. Ne kwrere ni Dānkien Jesu kā nikani nebe bāri ūtiāte kā ngrabare temen.

18 Kä ye ngwane abko, ni kwati kākwe tōdekani Jesubti, kākwe kukwe nuenbare kāmekāme aune ngūrūn mikani ni mdabtā ja kukweibti, ye namani nūke niere metre ja ngwārecri jōkrā.

19 Erere arato, ni kwati kwrarekwrare amne ni kwati nāmame ja mike sukciare abko kākwe tārākwaata ja tōitikakrā kwetre rabakāre kwrare amne sukciare, ye ūkaninkrō jōkrā, bti jatani ngwena, bti kukwani jōkrā kwetre ni jōkrā okwābti. Tārā kukwani kwetre ye abko ngwian kitaninkā, nuāi btā kwetre abko tanbare angwane, ngwian ganinte 50 mili kwetre tārā yebtā.

20 Ye kwrere kukwe kuin ni Dānkienkwe nikani niren bāri mda amne Ngōbō di kri nikani neme gare ni jōkrāye arato.

21 Kukwe nakaninkā kore, yehti Pablo jatani yāketa basare ja mrākātreye Macedoniate amne Acayate mda. Ye kānti rikadre neme mda Jerusalén. Jerusalén kānti abko rikadre ta neme juta Roma niebare kwe.

22 Akwa niara ngāmi niken, ye kānenkri sribi muko kwe juani nibu kāne kwe nebe kā Macedonia kānti. Nitre juani nibu Pablokwe ye abko Timoteo amne Erasto juani kāne kwe, akwa Pablo abko namani bā raire mda kā Asiate.

Ngōbō ngwarbe mikaka era kākwe rūbare Pablobe

23 Kä ye ngwane abko, Ji Btin diribare Pablokwe, yehti abko ni ruāre Efesobo namani ngūdrekā krūbāte ja ngātāite,

24 űobtā űan angwane ni iti kādian nāmame Demetrio nāmame plata sribere ju ngōbō Dianakwe bā kwrere abko kākwe kukwe mikanintbe Pablo rūere, aisete ni jōkrā namani ngūdrekā kore. Demetrio ye abko nāmame plata sribere kia nuārebe abko btā nāmame ju ngōbō Dianakwe bā mike nuāre. Yehti abko nāmame ngwian ganaine kabre amne nitre sribikā niara kwrere nāmame ngwian ganaine kabre arato.

25 Ne aisete ni mda mda nāmame sribire ja kwrere Demetriobe abko Demetriokwe ūkaninkrō jōkrā ja kānti, bti niebare kwe ietre:

Ja mrākā, sribi nikwe, nehti nita nūne kuin, ye garera munye.

26 Akwa ni nūkani iti nete kādianta Pablo. Ye nena gare munye amne munta tuen. Niara ye abko tā nāin niere krōrō: Jāndrān sribeta ngōbōre ni kā nebtākwe abko űakare ngōbō era metre, tā niere. Yehti tā ni kwati tōi kwite jakri, ne űan ni juta Efesote nete aibe tōi kwitata kwe amne, ni kā Asiate abko tōi kwitata kwati krūbāte kwe arato.

27 Ye abko, kukwe tare krūbāte nikrā, űobtā űan angwane jāndrān rūrūmointa nikwe, ye juandi ngwarbe jōkrā kwe nikān. Erere arato, ju ngōbō Dianakwe mikata ūtiāte kri jae, ye kwrere űan mika rabadre ūtiāte mda. Ne aisete, ngōbō Diana űan mikadre ūtiāte mda, akwa mikadre ngwarbe jae nitre Asiabokwe amne, ni kā jōkrābti krāke rabadre ūtiāte űakare mda arato ruen tie, niebare Demetriokwe.

28 Abtā nitre Demetrio kukwe nuaka moto namani romon krūbāte, kākwe ngratebare krikri krōrō:

¡Diana ngōbō nitre Efesobokwe aibe ūtiāte kri! namanintre niere.

29 Yebtā abko, ni jōkrā kwe kā namani nokre juta Efesote angwane, ni Macedoniabo nāmame nāin nibu Pablo mukore kādian nāmame Gayo amne Aristarco, ye abko neketaninte nitre yeye, bti nikani jāke, nikani kitekā ja kāne nebe kā gātākā ye kānti.

30 Abtā Pablo tō namani rikai kā ye kānti űākākāre nitre yeye akwa, ja mrākātre tōdekaka Jesubti kākwe űan Pablo gibianinkā niken yete.

31 Erere arato, Pablo kukwe muko ruāre nāmame sribire gobrane kā Asiate kākwe kukwe juani krōrō Pablokā: Kā gātākā ye kānti ma űan rikadre abko niemna kwetre Pabloye.

³² Akwa gätä nämane, ye kánti abko ni jökrä namani ñäke ngwarbe ja te tata kwäräkwärä, ñobtä ñan angwane ni jökrä nämane kä mike nokre, akwa drekäre ja úkaninkró kwetre abko ñan nämane gare ni kwatiye akwa, nämane siba yete.

³³ Abtä nitre israelita kákwe ja mräkä iti kädian nämane Alejandro kitaninkä nebe blite ni jökrä ngwärekre nitre israelitakrä. Angwane dre niedre abko ni ruäre kákwe niebare Alejandroye. Angwane ni jökrä rabadre kwekbe amne, Alejandrokwe blitadre nitre israelitakrä abko niebare kisebti kwe ni jökräye.

³⁴ Akwa Alejandro abko ni israelita gani nitre ñakare israelitare Efesobokwe btä angwane, ñan tö namani niara kukwei nuai, aiseté namani ngrente krikri bäsi ñänä okwä krobu näre krörö: ¡Diana nitre Efesobokwe aibe ütiäte kri! namanintre niere.

³⁵ Abtä ni mikani sribire alcalde kwrere nitre romanobokwe juta Efesokrä kákwe nitre ye kukwe ötani jökrä, bti niebare krörö kwe ietre:

Mun núnanka juta Efesote nete, ngöbö merire ütiäte kri Diana abko kwe juta nete amne niara bä ara jire mikani jäbtä nämane kä káinbti abko nükani temen kä nebtä, ye abko ni núnanka juta nete tä mikani ngibiabtikä, ye garera ni kä jökräbti yeye.

³⁶ Ye aiseté ni mda ñan rabadre kukwe ye rükente jire chi, aiseté mun rabadre kwekbe jirekäbe amne munkwe ñan jändrän nuen ngwarbe okwä kware.

³⁷ Ni nibu jänü munkwe nete noko kákwe kukwe blo nuenbare ñakare ju ngöbö Dianakwe rüere amne ñäke ñakare arato ngöbö Diana rüere.

³⁸ Akwa Demetrio amne sribikä mda mda niara kwrere, kwe kukwe tarä ni mda mda rüere ne ngwane, ju tarä kukwe úkatekrä krito bo krikri ngwärekre, aiseté niaratre rikadre kukwe kwe ngwena nebe krito bo krikri ngwärekre amne ja kweta kwäräkwäri kwetre kukwe jen kwe yebtä.

³⁹ Akwa mun tö blitai kukwe mda mdabtä ne ngwane, kukwe ye jirikadre nebe gätäte amne blitadre ja ngwärekre jökrä btä abko tita niere munye,

⁴⁰ ñobtä ñan angwane kukwe nakaka mtare, sebtä nita ngüdrekä ngwarbe amne nita kä mike nokre niedre nibtä, abtä ni rabadre ngite nitre romanobo okwäbti amne kukwe ñan kwandre niedre nie jäbtä. Erere arato, ¿ñobtä nita ngüdrekä amne ñobtä nita kä mike nokre ngwiandretari nie, yebtä nikwe dre niedre? Abko kore se, niebare kwe ietre.

⁴¹ Yebti ni jökrä juaninta kwe ja gwiriete gwiriete kwäräkwärä.

20

Nitre tödekaka Jesubti kä Macedoniate amne kä Acayate, ie Pablo nikaninta basare

¹ Kä namani nokre juta Efesote, ye täbti Pablokwe nitre tödekaka Jesubti käräbare jökrä ja kánti, kákwe blitabare amne niaratre kitani nüne janknu Jesukrä. Yebti Pablokwe köbö ngwianintari mrä ietre, bti nikani Macedonia mda.

² Pablo namani Macedonia angwane, nikani basare kä jökräbti temen ja mräkätre tödekaka Jesubti Macedoniate yeye, kákwe blitabare kabre ja mräkätre yebe kä mikakäre nuäre btätre. Abti Pablo nikani nebe kä Acaya, Grecia kánti mda.

³ Namani Grecia, ye kánti núnabare sö krämä kwe. Abti jatanina niken rute rikakäre kä Siriäte angwane, nitre israelita nämane kámika braire abko gani kwe. Abtä nikaninta jirekäbe güre ja jiebti Macedonia kánti ta.

⁴ Ye ngwane abko ja mräkätre rikaba ruäre Pablo mukore abko nere: Sópater nikani. Sópater ye abko ni juta Bereabo. Niara abko Pirro ngobo kwe. Erere arato, Aristarco btä Segundo Tesalónicabo rikaba. Mdakäre abko, Gayo

juta Derbebo amne Timoteo, Tíquico btä Trófimo kä Asiabo rikaba siba Pablo mukore nebebe Macedonia kánti.

⁵ Ye kánti ja mräkätre ye abko rikaba káne rute, rababa nun ngibiare juta Troate.

⁶ Akwa nun abko kákwe Pascua mikaba niken ta juta Filipote. Pascua rikaba ta, täbti nun rankwaba rute juta Filipote angwane, nunkwe nuaba köbörice jire amne, nun rikaba ngätäi ja mräkätre rikaba káne rute yebe juta Troate. Kä ye kánti nun rababa bämän krati.

Ni iti kädian nämane Eutico mikaninta nire juta Troate

⁷ Yebti köbö kena bämänte, nunkwe ja ükacröba jökrä mrökäre jabe Jesu ngatani ngwiankäreta töre jae amne, nitre tödekaka Jesubti, ie Pablo nämä dirire. Pablo rababarata yäketa jetbe se kwrere, aiseite rikaba blite janknu abko kä jataba nüke ruäre deo.

⁸ Angwane kukwe rakakaba krörö: Ju mikani komä jabti kukwäne abko kánti nun nämä amne, ju mrä käin ninkri, kánti nun nämä ja ükaninkrö amne, ñotra nämä mikani kabre gwita temen, kánti nun nämä.

⁹ Angwane ni bati kädian nämane Eutico abko nämä siba yete, akwa nämä tákäninthe bentanante ni kukwe nuen. Pablokwe blitaba raire, aiseite köbö namani krübäte Eutico okwäte. Rikaba kibien nguseta bentanante yete, kánti betakaba timon ju komä jabti kukwäne kánti nun nämä mrä käin ninkri, ye kánti Eutico betakaba timon, aiseite rikaba ngitiekä ngwäkäre temen. Yebti gakröbata amne rababa kwekbe.

¹⁰ Angwane Pablo rikabata timon, kákwe ni bati ye ngwäkä ketaba jabtä ja kisete, bti nieba krörö kwe ja mräkätreye:

Ni ne tä nire, aiseite mun ñan rekwetaka jiebtí, nieba kwe ietre.

¹¹ Yebti Pablo rikabata kukwäne rababata gwi angwane, nunkwe mröba gwaire Jesu ngatani ngwiankäreta töre jae. Angwane Pablo rikaba blite janknu, aiseite kä rükaba ngwen ie blitabtä. Yebti dekä angwane rikabata.

¹² Akwa ni betakaba timon ye abko nämä nire amne jarikabata mräkäkwe, aiseite kä rababa nuäre krübäte ja mräkätrebtä yete. Ne abko rakakaba kore juta Troate.

Pablokwe köbö ngwianintari mrä ja mräkä juta Efesoboye

¹³ Yebti nun rankwaba rute amne nun rikaba nebe káne juta Asónte Pablo ngäbti. Nun janama Pablo tuen ngäbti kore, ñobtä ñan angwane niara tö rababa näin güreere jateta temen abko erere rikaba.

¹⁴ Ne aiseite nun rababa ngätäi ben juta Asónte angwane, rankwaba rute nunbe, bti nun rikaba nebe juta Mitilenete mda.

¹⁵ Yebti jändrinane angwane, nun rikaba ta angwane, nun rikaba känime kä butu kädian nämane Quío ngware ta. Abti jändrinane angwane, nun rikaba mate mren köräbti juta Samote. Yebti nun rikaba mate kä Trogilio kánti. Abti jändrinane angwane, nun rikaba mate juta Miletote.

¹⁶ Nun rikaba jötrö kore, ñobtä ñan angwane Pablo ñan tö namani rabai neketebtä raire dikaro kä Asiate, aiseite nun ñan rikaba juta Efesote. Pablo tö rababa rikai jötrö nebe Jerusalén, ñobtä ñan angwane Pentecostés köböi, btä niara tö rababa kwain arato juta Jerusalén, aiseite nun rikaba metre ta kore.

¹⁷ Pablo nämä juta Miletote angwane, nitre ni tödekaka Jesubti jie ngwianka Efesote abko Pablokwe ni juanba iti niaratre kärere nüke ja kánti.

¹⁸ Erere bkänä, nitre tödekaka Jesubti jie ngwianka ye rükaba nun kánti angwane, nieba krörö kwe ietre:

Ti rükaba kena mun ngätäite kä Asiate nete abti kä nüke mtare tikwe nünanba ño mun okwäbti ye töre kuin munye abko krörö:

¹⁹ Nitre israelita käre nāma kukwe miketbe taretare ti rüere, kā nāma ti nike krübāte akwa, käre ti nāma sribire ja moto jāmenbti ni Dänkienkrā mun ngātāite. Ti nāma bike tidrā ni mda mdabtā amne ti nāma ja müaire arato.

²⁰ Akwa tikwe kada ketaba ñakare, kākwe kukwe kuin mun die mikakrā, ye abko tikwe diriba tāte janknu munye, amne ti nāma dirire ja ngwāreki jōkrā amne ju kwatirekwatire te munye.

²¹ Ne mden aisete, nitre israelita amne ni ñakare israelitare kākwe kukwe kāme kitadre temen amne jatadreta Ngöböye, kākwe tödekadre ni Dänkien Jesubti abko ti nāma dirire ietre abko erere ti nāma sribire mun ngātāite.

²² Mtare Ngöbö Üai kāta ti juenta Jerusalén, aisete ti bike nikenta akwa, dre rakadikā tibtä yete abko gare ñakare tie.

²³ Akwa juta kwatirekwatire te ti nāin abko ti kitadi ngite kā teri amne tikwe ja tare nikadi krübāte abko Ngöbö Üai Deme kāta niere, ne aibe gare kore tie.

²⁴ Akwa kukwe kuin Jesubtä, mden kāta Ngöbö ni tarekā ja moto kuinbti niere, ye tikwe kädriedre ni jōkrābe abko sribi mikani ti kisetē ti Dänkien Jesukwe, ye aibe abko ti tö mikai neme bare tāte jōkrā kā ngwiane nuāre jabtā, aisete tita nüne ya, ñakare ya abko ütiāte ñakare tikrā.

²⁵ Mtare Ngöböta gobrane ño ni kwekwe ngātāite, ye tikwe diribare munye. Mun ye abko kākwe ñan ti tuadreta mda abko gare kuin tie.

²⁶ Ye aisete nire nire kā Asiate kākwe ñan Ngöbö kukwei mikani era jae, abtä ja ruen ngite ñakare tie,

²⁷ ñobtä ñan angwane Ngöböta kukwe miketbe ño ni diantarikāre Jesu köböire abko tikwe niebare jōkrā munye amne tikwe kukwe era erere rükaninte ñakare munye arato.

²⁸ Ne aisete munkwe ja ngibia au amne, nitre tödekaka Jesubti kōkani Ngöbökwē Jesu dāriebti jakrā abko Ngöbö Üai Deme kākwe mun mikani ngibiaka, ye munkwe ngibia kuin arato,

²⁹ ñobtä ñan angwane ti nāinta, abti lobo romon tā kite obeja kāmike kwetadre jae, ye kwrere jire ni jatadi bātākā ngwarbe nitre tödekaka Jesubti rüere juankāre ngwarbe.

³⁰ Ne abko ni ruāre mun ngātāite akwa, jatadi ni ngökō arato, nitre tödekaka Jesubti diankāre jakri, ye abko gare kuin tie.

³¹ Ye aisete munkwe mokre jabtī! Kā komā jire, dibire rare müare kwārā, tikwe mun mikaba mokre kukwe ne kwrere kānenkri, ye abko mun itire itire kākwe ngwianta töre jae.

³² Ja mrākātre, mtare ti bike mun mike gare Ngöböye. Erere arato, ti bike mun mike gare kukwe kuin Ngöbökwē yeye. Ngöböta ni tarere ja moto kuinbti, ye abko niara kukwei kuin tā mike gare nie. Kukwe kuin Ngöbökwē ye raba mun die mike nüne bāri dite Ngöbökrā amne, nitre mikani deme Ngöbökwē, krāke Ngöbökwē kukwe ūkaninte die mikakāre kā mrā angwane, ye ben gwaire mun die mikadi siba kwe abko kukwe kuin Ngöbökwē tā mike gare nie.

³³ Ti nāma Ngöbö Kukwei dirire mun ngātāite angwane, tikwe ñan ngwian amne dān ni mda mdakwe ribeba jae.

³⁴ Akwa tikwe sribiba ja kise jenbti jakrā amne, ni mda mda nāma sribire tibe, ye krāke tikwe sribiba, ye gare kuin munye.

³⁵ Ne aisete sribidre ño jen jakrā amne ni mda mdakwe jāndrān ñakare abko die mikadre bti, ye abko tikwe diriba munye. Kukwe ne kwrere, btā ni Dänkien Jesu kākwe blitabare bati, ye abko tādre töre käre nie, abkokāre niebare krörō kwe: Nita jāndrān bien ni mdaye, btā kāta neme bāri nuāre

nibtä ni jändrän kaka ngäbti ye ngwä, niebare ni Dänkienkwe. Abko kore se, nieba Pablokwe ietre.

³⁶ Pablokwe blitaba ünän jökrä kore, bti rababa ngukudokwäbti temen, käkwe blitaba Ngöböbe ja mräkätre nämä ben yete yebe.

³⁷ Angwane müare kwärä, ni jökrä käkwe küde kitaba mrä Pablo ngärä, kä rababa Pablo demaine ngwärebtä kwärikwäri.

³⁸ Akwa Pablo ñan tuadreta mda nieba kwe, yebtä abko ni jökrä moto rababa ulire ulire. Nebti rikaba Pablo mukore nebe ru kánti.

21

Pablo nikani Jerusalén

¹ Ja mräkätre Efesobo rababa nunye angwane, nun rankwabata rute, bti nun rikaba metre nebe kä butu kädian nämane Cos kánti. Bti jändrinane nun rikaba ta nebe juta Rodate. Ye kánti nun rikaba mda nebe mren köräbti juta Pátarate.

² Pátarate yete abko, ru nämä krati mda abko jataba niken kä Fenicia kánti abko te nun rankwaba mda.

³ Angwane nun rikaba amne kä butu Chipre yebtä nun okwä rababa amne, nun rikaba janknu ta kä butu Chiprete, ye rabakaba nun küde ngeberekri amne, nun rikaba mate juta Tiro kä Siriate angwane, tribe mikateba kwetre yete.

⁴ Juta yete ja mräkätre tödekaka Jesubti kwanba nunye amne, nun rababa bämän krati niaratrebe yete. Angwane Ngöbö Üai Deme köböire Pablo ñan rikadre nebe Jerusalén abko ja mräkä ye rababa niere kisere Pabloye.

⁵ Akwa kä rikaba bämän krati ta angwane, nun jataba yäketa angwane, ja mräkätre yete merire, brare amne ngäbäkre kwekwe rikaba jökrä nun mukore neme mren köräbti juta bäre mento. Ye kánti nun rababa ngukudokwäbti temen, käkwe blitaba Ngöböbe.

⁶ Bti nunkwe köbö ngwiantariba mrä jae kwärikwäri angwane, nun rankwabata rute amne ja mräkätre abko rikabata jökrä ja gwiriете.

⁷ Nun nämä juta Tirote, bti nun rikaba ta amne nun rikabata mrä rute mrenbti amne nun rababa juta Tolemaida. Ye kánti nun rikaba jate nebe jutate amne, ja mräkätre tödekaka Jesubti nämä yete abko, ie nunkwe köbö ngwiantariba, bti nun rababa kibien yete.

⁸ Jändrinane dekä, nun rikaba güreire ta nebe juta Cesareate mda. Angwane ni kukwei kuin Jesubtä kädriekä ni mda mdabe nämä iti yete abko kädian nämane Felipe, kánti nun rababa. Felipe ye abko ni dianinkä ni kükü ni mda mda die mikaka juta Jerusalénte ye mden abko nämane yete, kánti nun rababa.

⁹ Felipe abko ngänkän bati kaibekaiibe nämä nibkä gwi. Niaratre abko Ngöbö kukwei niekä.

¹⁰ Nun rababara raire yete angwane, ni Ngöbö kukwei niekä kä Judeabo kädian nämane Agabo rükaba nun kánti.

¹¹ Rükaba nun ngwärekre noko kwrere, käkwe dän kukwän ja mäkätekrä ötöbu ta nämane Pablobtä, ye diankaba kwe, bti ja kise amne ja ngoto mäkäteba jökrä kwe, bti nieba krörö kwe:

Dän kukwän ja mäkätekrä ne bkänkä abko nitre israelita käkwe mäkädite krörö Jerusalén, bti biandi nitre ñakare israelitareye kitadre ngite abko nieta kore Ngöbö Üai Demekwe. Abko kore se, nieba Agabokwe.

¹² Agabokwe blitaba kore, ye kukwei jaraba nunye amne ja mräkätre Cesareaboye angwane, Pablo ñan rikadre Jerusalén abko nun rababa ribere kisere ie.

13 Akwa Pablo kākwe nieba krörö mda nun käre:

Ti mäkädrete kräke tita biare. Erere arato, ti müre ketadre Jerusalén ti Dänkien Jesu dokwäre, kräke tita juto biare arato. ¿Ye ñobtä mun nibi müen amarebti mun nibi ti moto mike bäri ulire mda yere? nieba kwe nunye.

14 Pablo töi rikwitaba ñakare nunye, abtä rababa jirekåbe nunye amne nunkwe nieba krörö mda:

Ni Dänkien tö dreye, ye erere raba bare, nunkwe nieba.

15 Abti nunkwe ja mikaba juto jökrå, bti nun rikaba Jerusalén.

16 Angwane ja mråkätre Cesareabo tödekaka Jesubti rikaba ruäre nun mukore. Niaratre ye abko rikaba nun ngwena nebe ni iti kådian nämane Mnason juete, kånti nun rababa. Mnason ne abko ni Chiprebo amne, nitre tödekaka Jesubti ngåtåite niarakwe tödekani bäri kåne Jesubti ni mda mda ben gwaire arato.

Pablo nükani Jerusalén, kånti gåtåba Santiagobe

17 Yebti nun rikaba nebe Jerusalén. Angwane ja mråkätre tödekaka Jesubti, btå kå rababa nuäre nun kare ngåbti.

18 Abti jåndrinane angwane, Pablo rikaba nunbe basare Santiagoye. Nun rikaba Santiago kånti amne, ja mråkätre tödekaka Jesubti jie ngwianka nåma ja úkaninkrö jökrå yete, kånti nun rababa.

19 Angwane Pablokwe köbö ngwiantariba jökrå ietre, bti sribi Pablokwe ye köböire Ngöbökwere dre nuenbare nitre ñakare israelitare ngåtåite, ye Pablokwe nieba jökrå ja tåritåri ietre.

20 Pablokwe blitaba kore, yebtä abko ja mråkätrekwe Ngöbö kåikitakaba, bti nieba krörö kwetre Pabloye:

Ja mråkä, nitre israelita mili kabre kåta tödeka Jesubti nete tä tuen mae. Ye abko Kukwe Biani Ngöbökwere Moiséye abko erere mikadre tåte jökrå, tåtre niere.

21 Akwa Kukwe Biani Ngöbökwere Moiséye abko nitre israelita núnanka kå mdabti nitre ñakare israelitare ngåtåite kākwe ñan mikadre tåte abko mata dirire ietre abko ni mda mda kåta niere ngwarbe ma rüere ietre. Erere arato, ngåbåkre brare kiakia abko ñåråkrå mikadre ñakare kwatabtä mata niere amne, nitre israelita tä nüne ño, ye kwrere ñan nuendre mda, mata niere abko ni mda mda kåta niere ngwarbe ma rüere ietre arato.

22 ¿Aisete nikwe dre nuendre kukwe ye bå mikakrå ngwarbe? Ma nükantina nete gadi ja mråkätrekwe.

23 Aisete makwe jåndrån krörö nuendre abko rabadre bäri kuin ruen nunye: Ni brare nibkä tä nun ngåtåite nete kākwe ja kukwe biani Ngöböye abko erere mikadre tåte kwetre.

24 Ni ye abko ma rika ngwena jabe, ben makwe ja mika dbe Ngöbö ngwårekri, Moisékwe nuemna ño ye kwrere amne, jåndrån kukwadre Ngöbö kåikitakåre, ye makwe útiå bian jökrå kråke. Niaratre kākwe kukwe nuendre tåte jökrå, ye bå mikakåre niaratrekwe ja dokwå drüen mikadi tikadrekå jökrå. Makwe nuendre kore kråke, ne köböire blitata ngwarbe ma rüere gadi ni jökråkwere mabtå. Erere arato, Kukwe Biani Ngöbökwere Moiséye abko mata mike tåte, ye abko gadi kwetre arato.

25 Akwa nitre ñakare israelitare kākwe tödekani Jesubti abko kråke nunkwe kukwe úkaninte ño, ye erere nunkwe juanina kråke abko krörö: Ngri biani ngöbö ngwarbe mikakrå útiåte ñan kwetadre kwetre. Ngri dårie amne jåndrån kåmikani köbti ñan kwetadre kwetre arato. Mdakåre abko, ñan ja mikadre gure bati bati kwetre. Ne abko nunkwe tikani kore kråke, aisete kukwe ne aibe mikadre tåte kwetre. Abko kore se, niebare Santiagokwe Pabloye.

²⁶ Ye erere bkänä, Pablo nikani ni nibkä ye ngwena jabe. Abti jändrinane, ja mikani dbe gwaire bentre kwe, bti ja kukwei biani kwetre Ngöböye, ye rabadre bare ñongwane amne, jändrän biandre kwetre kämikadre Ngöböye ja kukwei mikani täte bä mikakäre, ye abko biandre ñongwane kwetre abko nikani niere ju blitakrä Ngöböbe ye kanti.

Pablo kitani ngite kä teri

²⁷ Yebti kä jatanina niken bämän krati ta ietre ja mikakrä dbe angwane, batibe nitre israelita nünanka kä Asiate nämane ruäre, ye ie Pablo jatabare ju blitakrä Ngöböbe kanti angwane, jötrö ngwarbe ni jökrä moto mikani romon kwetre Pablo rüere. Ye btäräbe nakwani jökrä Pablobtä,

²⁸ kä namani ngrente krörö:

¡Mun israelita ye erere jakwe jökrä nun die mike nete! Ni ne mden tä dirikä kä jökräbti temen, kukwe dirire blo juta nikwe rüere amne, Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye, ye rüere tä ñäke blo arato. Mdakäre abko, nitre ñakare israelitare jänükani kwe ju deme blitakrä Ngöböbe kanti nete arato, kä mikakäre deme ñakare. Ye mden kisete, mun israelita tä nete, ye erere jakwe jökrä nun die mike kite künken ju bäre mento nete, namanintre ngrente.

²⁹ Namanintre ngrente kore, ñöbtä ñan angwane ni ñakare israelitare Efesobo kädian nämane Tróximo abko ben Pablo tuani dikekä kwetre dekä juta ngrabare, asete Pablo nükani ngwena nebe ju blitakrä Ngöböbe kanti, namanintre nütüre, asete namani ñäke kore.

³⁰ Abtä ni jökrä kwe kä namani nokre. Angwane ni mda mda jatani betekä, nükani mate, ye ie Pablo neketaninte, nikani Pablo kitekä ja käne kwäräkwärä ju blitakrä Ngöböbe bäre mento se kwrere, bti jukwe dikaninta jötrö jite kwetre.

³¹ Bti jatanina Pablo kämike angwane, nitre israelita namani krübäte jökrä, kä namani kä mike nokre Jerusalén abko kukwe jänükani rükätre romanobo dänkien kriye.

³² Angwane rükätre dänkien kri ye käkwe rükä kwekwe úkaninkrö jötrö ngwarbe rükätre dänkien mda mdabe, bti nikanintre betekä nebe nitre nämane kä mike nokre ye kanti. Rükätre dänkien kri nükani mate rükätrebe, ye jatabare ietre angwane, Pablo metani ñakare mda kwetre.

³³ Angwane rükätre dänkien kri ye käkwe krötabare Pablo ken, käkwe Pablo kani ngite, bti mäkätémna kadena krobubti kwe nitre rükäye, bti niebare krörö kwe:

¿Ni ne abko nire amne tä dre nuene? niebare kwe ietre.

³⁴ Angwane ni jökrä namani ñäke ngwarbe ja te tata nekwäre sekwäre, asete ni kukwei namani nokre. Yebtä Pablo abko ni ño amne dre namani nakenkä metre ñan nükani gare rükätre dänkien kri yeye. Abtä Pablo ngwiamna jirekäbe kwe kitadre ju nitre rükäkwe kanti.

³⁵ Ye kwrere bkänä, Pablo jänikani, jänikani nebe kalerabtä ju nitre rükäkwe kanti angwane, ni namani nakwen Pablo jiebtä kämikakäre, abtä nitre rükä käkwe Pablo kaninkä käinta niaratre ngäniene,

³⁶ ñöbtä ñan angwane ni jökrä nikani Pablo jiebtä, ye abko namani ngrente kri, kä namanintre niere:

¡Ni ye kämike, ni ye kämike! namanintre ngrente.

Pablokwe blitabare jakrä

³⁷ Yebti Pablo jatanina niken gwä angwane, niebare krörö kwe rükä dänkien kri yeye:

¿Ti rabadre blite chi mabe ya? niebare kwe ie.

Angwane rükä dänkien kri ye käkwe niebare mda ie:

¿Blita gare griegore mae ñan ñan? niebare kwe Pabloye.

³⁸ ¿Ni Egiptobo nükani iti Jerusalén nete, ne kákwe ni mili kräbkä töi kwitani gobran romanobo rüere, bti nikani ngwena kä kaibete rükäre gobran romanobo rüere abko ma ñakare ya? niebare rükä dänkien krikwe Pabloye.

³⁹ Angwane Pablokwe niebare ie:

Ti abko israelita nünanka juta Tarsote, juta ütiäte kri kä Ciliciate ye kánti, akwa makwe kä bian chi tie blitakrä ja mräkätre nokobe, ie ti tö nibi, niebare Pablokwe ie.

⁴⁰ Angwane nitre rükä dänkien kri ye kákwe kä biani Pabloye blitakrä amne, Pablo namani nünaninkä krö kalerate angwane, ni jökrä rabadre kwekbe niara kukwe nuen niebare kisebti kwe ietre. Ye erere ni jökrä namani kwekbe angwane, Pablo nikani blite hebreore, kákwe niebare krörö:

22

¹ Ti mräkätre amne ti ruaitre tikwe, ti bike blite au jakrä, aisete ti kukwei nuen kuin munkwe.

² Pablo abko namani blite niaratre kukwere hebreo bentre, yebtä namani bäri kwekbe jökrä Pablo kukwei nuen angwane, niara nikani blite janknu krörö:

³ Ti abko israelita. Ti därebare juta Tarsote kä Ciliciate, akwa ti rirabare Jerusalén nete amne Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye, yebtä abko tikwe ja töitikani metre täte jökrä Gamalielibe. Erere arato, käre ti töita sribibtä Ngöbökä, munta sribire ño mtare, ye kwere ti töita.

⁴ Ne aisete, kena ni merire amne ni brare nämane niken Ji nebti, ye ti nämane gain angwane, ti nämane niken kisere jiebti. Ti nämane kaen ngite, bti ti nämane kite ngite kä teri kämikakäre. Ne abko ti nämane nuene kore kena.

⁵ Tita kukwe niere munye ne abko ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien amne nitre unbre ji dokwäte ie gare kuin jökrä, aisete niaratre raba blite metre kukwe nebtä, ñobtä ñan angwane ni mräkätre israelita Damascobo nämane tödeke Jesubti, ye rüere tikwe tarä käräba ietre, bti ti rikaba ja mräkätre tödekaka Jesubti ye kaen ngite, bti ti jatadre ngwena nüke Jerusalén nete mikakäre ja tare nike, abkokäre ti rikaba.

⁶ Akwa ti rikaba ji ngrabare, ti rababara mate ja ken juta Damascobe amne ñänä rükabara ruäre käin. Ti nämä näin jame angwane, batibe kä trä gitiaba ngwen bürere ti bäre temen.

⁷ Angwane ti rikaba mate temen amne ni kukwei jaraba krörö tie: ¿Saulo, ñobtä mata näin kisere kore ti jiebti ti mikakäre ja tare nike yere? nieba tie.

⁸ Angwane tikwe nieba: ¿Ma abko nire ti Dänkien? tikwe nieba. Angwane ni kukwei jaraba tie, ye kákwe nieba krörö tie: Ti abra Jesu Nazarebo. Ti ne mden jiebtü mata näin kisere ti mikakäre ja tare nike ye, nieba kwe tie.

⁹ Ye ngwane abko ja mräkätre nämane näin ti mukore, ye ie kä trä jataba, akwa ni kukwei ye rükaba gare ñakare ietre.

¹⁰ Angwane ti abko kákwe nieba krörö mda: ¿Tikwe dre nuendre, ie ma tö nibi ti Dänkien? tikwe nieba. Angwane ti Dänkien kákwe nieba tie: Näinta krö, bti ma rika janknu nebe Damasco. Ye kánti kukweta ükaninte ño nuendre mae abko ni tädi iti yete kákwe niedi jökrä mae, nieba kwe tie.

¹¹ Akwa kä trä gitiaba ngwen dikaro, ye kákwe kä ötateba ti okwäte, aisete kä rababa tuen ñakare tie. Abtä ja mräkätre nämä näin tibe, ye kákwe ti kaba küdebti, bti rikaba ti ngwena nebe Damasco.

¹² Juta Damascote yete abko ni iti kädian nämane Ananías nämane nüne. Niara abko nämane nüne metre Ngöbö okwäbti amne Kukwe Biani Ngöbökwe

Moiséye, ye abko niara nämane mike täte kuin. Ye mdenbtä abko, nitre israelita nünanka juta Damascote nämane blite kuin jökrä niarabtä.

¹³ Ananiás ye abko jataba ti kánti, rükaba angwane nieba kwe tie: Ti mräkä Saulo, kä raba tuenta mae, nieba kwe tie. Ye btäräbe kä trä gitiakaba ti okwäte, kákwe niara mikaba ñäräre.

¹⁴ Angwane nieba mda kwe tie: Ngöbö mika nämane ütiäte ni mräkä kirakirakwe, Ngöbö ye arabe tö dre nuein abko rabadre gare mae, abkokäre ma dianinkä kwe. Amne Jesu abko Ni Era Metre abko makwe tuadre, abkokäre ma dianinkä kwe. Erere arato, Ngöböta blite ja kada jenbti, ye abko kukwei jaradre mae, abkokäre ma dianinkä kwe jakrä.

¹⁵ Makwe dre dre tuani amne makwe niara kukwei nuani ño ño, ye erere makwe niedi ni jökrä ngwäreki arato.

¹⁶ Ne aisete gwängware näin krö, bti ma rika ja mike ngökadre ñöte amne tödeka makwe ni Dänkienbi angwane, Ngöbökwé ma ngite kukwe kämekäme nuenbtä bätädrete jökrä mabtä, nieba niarakwe tie. Ye erere tikwe nuenba.

¹⁷ Yebti ti rükabata Jerusalén nete angwane, ju blitakrä Ngöböbe, kánti ti rikaba blite Ngöböbe amne ye kánti, köböre kwrere tikwe kukwe tuaba krörö:

¹⁸ Ni Dänkien tuaba tikwe, kákwe nieba krörö tie: Mata blite tibtä ye abko ñan mikadre era nitre Jerusalénbokwe, aisete gwängwarbe makwe kä mikaka Jerusalén nete, nieba kwe tie.

¹⁹ Abtä tikwe niebare: Ti Dänkien, sinagoga kántikánti ti nämane niken, kä nämane nitre tödekaka mabti kaen ngite, bti ti nämane kite ngite kä teri amne ti nämane mete arato.

²⁰ Erere arato, sribikä makwe Esteban nämane blitaka makrä, ye kämikani amne ti nämä yete arato amne, niara kämikadre abko rababa dbe tikrä, aisete nitre niara kämikaka, kräke ti nämane dän ngibiare. Ye mdenbtä nitre Jerusalénbo kákwe ti kukwei mabtä mikadre bäri ütiäte jae ruen tie, tikwe nieba ti Dänkienye.

²¹ Akwa ti Dänkien kákwe nieba krörö tie: Nitre ñakare israelitare tä nüne mente temen, ye kánti ti bike ma juen, aisete nän jötrö, nieba kwe tie, niebare Pablokwe.

²² Pablo juani ni Dänkienkwe nitre ñakare israelitare ngätäite niebare kwe, yebtä abko ni jökrä ñan tö namani Pablo kukwei nuai mda, kä namani ngrente krikri be amne, namani niere:

¡Ni ye kákwe ñan nünandre mda! ¡Niara denkä kä nebtäl namanintre niere romone.

²³ Ni jökrä namani ngrente janknu kore amne, namani dän jabtä ngrükete amne namani dobro mnü kite käintabe romone.

²⁴ Abtä nitre rükä dänkien kri kákwe Pablo kitamna ju nitre rükäkwe kánti angwane, Pablokwe kukwe era erere niedre, abkokäre Pablo kwata metadre niebare kwe, ñöbtä ñan angwane ni jökrä namani ñäke Pablo rüere, yebtä abko niebare kore kwe.

²⁵ Akwa Pablo mäkäninante biare kwata metadre angwane, ni rükä dänkien nämane yete, ye ie Pablokwe niebare krörö:

¿Ni romano jä ngämi nebe kritobo ngwäreki, ye känenkri kwata metadre, ye abko köböi bianina mune ya? Ñakare ruen tie, niebare Pablokwe.

²⁶ Pablokwe ñakäbare kore, ye jarabare rükä dänkienye angwane, nikani jötrö, kákwe niebare rükä dänkien bäri kriye:

Ni ne abko romano aisete, ¿makwe dre nuendi mda btä? niebare kwe ie.

²⁷ Angwane nitre rükä dänkien kri kákwe krötabare Pablo ken, kákwe niebare ie:

¿Ma abko ni romano bkänä ya? niebare kwe ie.

Angwane Pablokwe niebare mda ie:

Jän, ti abko romano, niebare kwe ie.

²⁸ Nitre rükä dänkien kri käkwe niebare mda Pabloye:

Ti tó namani rabai romanore angwane, tikwe ja ütiä biani kri, köböire ti namani ni romanore, niebare kwe.

Abtä Pablokwe niebare mda ie:

Akwa ti abko därebare romanore, niebare kwe.

²⁹ Yebtä abko, nitre rükä namani biare Pablo kwata metakäre, yebtä kä jürä namani, käkwe kä mikaninkä jökrä Pablobtä. Erere arato, Pablo abko romano gani rükä dänkien angwane, Pablo mäkäninte kwetre kadenanbti, yebtä abko kä jürä namani kri btätre, ñobtä ñan angwane ni romano ngämi kwen ngite, känenkri ñan mäkädrete jire chi aiseté.

Pablo jänikani Sanedrin ngwärekrei

³⁰ Jändrinane angwane, drebtä nitre israelita nämane Pablo kite ngise abko nitre rükä dänkien kri tó namani gai metre, käkwe kadena tikaninte Pablobtä, bti nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien ye ie ja ükärömma jökrä kwe amne, ni mda mda nämane sribire Sanedrinbe, ie ja ükärömma jökrä kwe. Bti Pablo nämane kä teri diamna ju bäre kwe, bti mikani ni jökrä ngwärekrei mda kwe.

23

¹ Angwane Pablokwe Sanedrin mikani ñäräre kwekbe ja käne, käkwe niebare krörö ietre:

Ja mräkätre, ti nämane nüne kena, erere tita nüne abti kä nüke mtare amne ja ruen ngite ñakare Ngöbö ngwärekrei tie, niebare kwe.

² Angwane nitre nämane känime Pablo bäre temen, ye ie Ananiakwe Pablo metamna kada mkäte ta. Ananias ne abko, ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien abko käkwe Pablo metamna,

³ akwa Pablo käkwe ñäkäbare tare mda ie:

¡Mata ja bä mike kuin! Ngöbökwé ti ngie mikadi ma rüere. Mata täkänintbe yete, ye tö kukwe ükaite tibe Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye yebti bä amarebti, ¡ye ñobtä Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye abko rüere ma tö nibi ti mete yere! niebare kwe Ananiaye.

⁴ Abtä nitre nämane yete ye käkwe niebare Pabloye:

¿Ñobtä ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien, ie mata ñäke kore yere? niebare kwetre Pabloye.

⁵ Angwane Pablokwe niebare mda:

Ja mräkä, ni noko abko ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien abko gare ñakare tie, aiseté tikwe ñäri kore ie, ñobtä ñan angwane tarä Ngöbökwé käta niere krörö: Ni gobranka juta makwebti, rüere makwe ñan ñäkädre blo, nieta Ngöbö Kukweibtä, niebare Pablokwe.

⁶ Yebti nitre nämane sribire Sanedrinbe abko ruäre saduseo amne ruäre abko bariseo, ye gani Pablokwe. Angwane Pablokwe ñäkäbare jume ja dihti, käkwe niebare:

Ja mräkä, ti abra bariseo. Ti mräkä abko bariseo jökrä akwa, ni krütani rükadreta nire abko tita mike era jae, ye mdenbtä abko ti mikata ngite mtare, niebare Pablokwe.

⁷ Pablokwe ñäkäbare kore, yebtä abko nitre bariseo amne nitre saduseo nikani ja kwete kwärikwäri. Abtä nitre nämane gätäbtä, ye käkwe ja ñäkänintbe jene jene mda,

⁸ ñobtä ñan angwane ni krütani ñan rükadreta nire abko nitre saduseo käta niere. Erere arato, angele amne üai ñakare, tätre niere. Akwa nitre bariseo abko käta kukwe ye mike era jökrä, aiseté namani ja kwete jökrä kore.

⁹ Angwane ni jökrä namani ngrente amne Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye dirikätre nämáne ruäre abko nämáne nekete nitre bariseokri abko namani nünaninkä krö käkwe niebare:

Ni neta ja mike ngite ñakare, ñobtä ñan angwane nane ni üai nükani blite ben o angele nükani blite ben kukwe nebtä, niebare nitre bariseokwe.

¹⁰ Akwa ni jökrä namani kä mike nokre krübäte. Yehtë nitre rükä dänkien kri, btä kä jürä namani krübäte, ñobtä ñan angwane nane Pablo dikandrete oto kiakia jökrä ja ñäte ni jökräkwe, ye abko jürä namani btä. Abtä nitre rükä juani ruäre kwe nebe Pablo tuen, bti Pablo jänikaninta kitadreta ju nitre rükäkwe kánti bobuta.

¹¹ Yehti deo, ni Dänkien Jesu nükani ja mike tuadre Pabloye, käkwe niebare ie:

Pablo, makwe ñan kä jürä ngwian jabtä, ñobtä ñan angwane makwe blitabare tibtä Jerusalén nete, ye kwrere makwe blitadi tibtä juta Romate sete arato, niebare ni Dänkienkwe ie.

Nitre israelita käkwe kukwe mikanintbe Pablo kämikakäre

¹²⁻¹³ Abti jändrinane, nitre israelita ni gre ketebu jire käkwe ja töi mikani gwaire Pablo kämikakäre, käkwe ja kukwei biani krörö ja rüere Ngöböye: Ni ngämi Pablo kämike, känenkri nikwe ñan mrödre amne nikwe ñan tomna ñadre, niebare kwetre jae kwärükwäri amne Ngöböye.

¹⁴ Bti nikaninta mda nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien kánti amne nitre unbren ji dokwäte kánti, käkwe niebare ietre:

Nun ngämi Pablo kämike, känenkri nunkwe ñan mrödre jire abko nunkwe ja kukwei biani kore ja rüere Ngöböye.

¹⁵ Ne aiseté mun sribikä ütiäte krikri Sanedrinte ye käkwe Pablo käräta jetbe rükätre dänkien kriye amne, kukwe ño metre abko Pablokwe niedre nete, abkokäre munta kärere nüke ja ngwärekri, munkwe nie. Akwa Pablo ngämi nüke mun kánti nete, ye känenkri nunkwe kämikadi, niebare kwetre.

¹⁶ Akwa Pablo kämika brai namani, ye Pablo nüräkwe gani angwane, Pablo nämáne ngite, ye kánti nikani niere Pabloye.

¹⁷ Blitabare ünän kwe Pablobe, angwane nitre rükä dänkien nämáne yete Pablokwe käräbare, bti niebare kwe ie:

Ni bati ne tö kukwe ütiäte kri niei dänkien kriye, aiseté ngwena nebe niara kánti, niebare Pablokwe ie.

¹⁸ Ye erere bkänä, rükätre dänkien nikani Pablo nürä ye ngwena nebe rükätre dänkien kri kánti, käkwe niebare ie:

Ni kädianta Pablo tä ngite ye käkwe ti käräniri, bti ti juni ma kánti kwe ni bati nebe, ñobtä ñan angwane ni ne abko tö kukwe ütiäte kri niei mae, aiseté ti juni kwe nüke ma kánti nete, niebare kwe.

¹⁹ Angwane nitre rükä dänkien kri ye käkwe Pablo nürä kani küdehti, nikani ngwena jenena temen, käkwe niebare krörö ie:

Ma tö nibi dre niei tie? niebare kwe ie.

²⁰ Angwane Pablo nürä käkwe niebare:

Nitre israelita käkwe ja töi mikani gwaire Pablo käräkäre mae jetbe nebe nitre sribikä Sanedrinte ye ngwärekri, kukwe era erere ngwiantarikäre ja täritäri Pabloye, nieta kwetre.

²¹ Akwa makwe ñan niaratre kukwei mika era, ñobtä ñan angwane ni gre ketebu bti bäräre mda tädi ja rükaninte jibtä Pablo kraire jite. Niaratre käkwe ñan Pablo kämikadre angwane, ñan mrödre kwetre amne ñan tomna ñadre kwetre, niebare ja rüere kwetre Ngöböye, aiseté makwe dre niedi ye abko niaratre tä biare ngibiare ngähti, niebare Pablo nüräkwe.

²² Angwane rükätre dänkien kri käkwe ni bati ye juaninta, akwa kukwe ye abko ñan niedre jire ni mda mdaye kwe, niebare kwe ie.

Pablo jänikani nebe gobernador Félix kánti

²³ Yebti rükätre dänkien kri käkwe rükä dänkien käräbare nibu, bti niebare kwe ietre:

Nitre rükä känene sientu krobu abko rika gürere amne, rükä ni gre ketamä bti ni jätä abko rika mdäbti amne ni sientu krobu abko rika buko nga ngwena kisete rikakäre juta Cesareate ñänä okwä krä ökän deo, niebare kwe ietre.

²⁴ Erere arato, rükä dänkien kri käkwe mdä mikamna biare krati nänkrä Pabloye amne Pablo jänikadre kuin nebe gobernador Félix ngwärekre abko niebare dänkien krikwe kore.

²⁵ Angwane tarä tikani krörö kwe gobernador Félixkrä:

²⁶ Ñantöre Félix. Ma gobernador ütiäte kri, kräke ti Claudio Lisias kätä tarä ne tike.

²⁷ Nitre israelita käkwe ni ne kani ngite angwane, tö namani kämikai, akwa ni ne abko romano tikwe gaba angwane ti janama denkätä nitre israelita kisete rükätre tikwebe.

²⁸ Erere arato, drebtä niara kita nämane ngise abko ti tö rababa gai, kä rikaba ngwena nebe Sanedrin ngwärekre.

²⁹ Angwane kukwe ükaninte nuendre kwetre abko ni ne ñan tä mike täte, abtä tätre kite ngise akwa, ni ne käkwe ja mikani ngite ñakare, aisete kukwe ye dokwäre ni ñan raba niara kämike jire chi. Erere arato, ñan rabadre ngite jire chi kukwe ye dokwäre ruen tie.

³⁰ Akwa mtare nitre israelita tö niara kämikai abko tikwe gani, aisete tita juen jirekäbe nebe ma kánti. Erere arato, nitre niara kitaka ngise abko rikadre nebe ma kánti blitakäre niara rüere mabe, abkokäre tita juen, tikani rükätre dänkien krikwe taräbtä.

³¹ Nitre rükä dänkien kri ye käkwe dre niebare rükätreye, ye erere nuenbare kwetre, kä nikanintre Pablo ngwena deo nebe juta Antüpatrite.

³² Yebti jändrinane angwane, kukwe nakaninkä ñakare btätre, aisete rükätre nämane näin gürere, ye nikaninta ja jiebtu nebota ja kánti amne rükätre nämane näin mdäbti mdäbti aibe nikani janknu Pabloye.

³³ Nikanintre nebe juta Cesareate angwane, tarä biani kwetre gobernador-eye, käkwe Pablo mikani gare ie arato.

³⁴ Abti gobernador käkwe ñäkäbare ünän jökrä taräbtä, bti niebare kwe Pabloye:

¿Ma kä mdenbo? niebare kwe ie.

Angwane, Ja Ciliciabo, niebare Pabloye ie.

³⁵ Abtä niarakwe niebare mda Pabloye:

Nitre ma kitaka ngise rükadi nete angwane, batibe tikwe ma kukwei nuadi, niebare kwe ie.

Yebti Pablo mikani ngibiadre kwe ju kri jrei Herodekwete abko nakaninkä kore.

24

Pabloye blitabare ja dokwäre gobernador Félix ngwärekre

¹ Abti kä nikanina köbörice ta angwane, ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien kädian nämane Ananias nikani nebe Félix kánti amne nitre unbre ji dokwäte nikani ruäre ben. Erere arato, ni iti blitaka ni mdakrä kädian nämane Tértulo nikani siba nebe gobran Félix kánti Pablo kitakäre ngite gobranye.

² Pablo jänükani niaratre ngwärekre angwane, Tértulo nikani niere krörö gobernador Félixye Pablo rüere:

Ti dänkien bári ütiäte kri, mata gobrane kuin nete, yebtä ti tö kuin niei mae, ñobtä ñan angwane mtare ni israelita tä nüne jame ma köböire. Erere arato, ma töbtä, aiseite mata sribire kuin, abko köböire makwe jändrän keta kabre ükaninte juta nikwete nete.

³ Ne aiseite, jändrän ne abko nunta kaen ngäbti käre amne kä jökräbti arato, aiseite nun tö kuin niei mae sribi jökräbtä.

⁴ Akwa ti ñan tö kä diainkä dikaro makän, aiseite ti bike blite chi mabe amne makwe ti kukwei nua ja moto jämenbti abko ti ribere mae.

⁵ Ni ne abko tä ni jökrä nike krübäte gobran romanobo rüere amne, kä jökräbti temen niarata nän nitre israelita ñäketbe jene jene amne, nitre reketaka ni Nazarebokri abko bti niarata mikani ji dokwäte abko kwanba nunye.

⁶ Mdakäre abko niara tö rababa ju Ngöbökwé dain jändrän kämenbti. Abtä nunkwe kaba ngite, [kukwe ükaninte nuendre nunkwe tä niere, ye kwrere.

⁷ Akwa nitre rükä dänkien kri Lisias käkwe diankabata jötrö amne romone nun kisete, bti Pablo kitaka ngise juamna blite mabe nete.]*

⁸ Akwa mtare nunta kite ngite ma ngwärekre nete, aiseite kukwe ne abko era ya, ñakare ya abko makwe ngwiantari au ie. Abko kore se, niebare Tértulokwe.

⁹ Kukwe niebare Tértulokwe, ye abko nitre israelita nämane yete käkwe era niebare arato.

¹⁰ Angwane Pablokwe blitadre niebare kisebti ie gobernadorekwe amne Pablokwe niebare krörö:

Kä raire mata mikani kukwe ükatekä juta nebe, aiseite kä nibi nuäre tibtä blite jakrä ma ngwärekre nete.

¹¹ Köbö jätäbti kubube ti rikaba Jerusalén yete Ngöbö käikitakakäre. Ye abko era ya abko makwe ngwiantari au gadre jae.

¹² Ti nämä nete angwane, nitre ti kitaka ngise, ie ti kwanba ja kwete ñakare ni mda mdabe. Erere arato, ti köböite ni kwati ñan käta kä ngwen nokre ju blitakrä Ngöböbete amne, sinagoga kwatirekwatire te amne kä mdabti juta Jerusalénte.

¹³ Ne aiseite nitre ne ñan tä ti kite ngise kukwe erabtä amne tätre ni ngökö ngwarbe ti rüere.

¹⁴ Akwa kukwe era erere ti bike niere metre abko krörö: Ngöbö mikani ütiäte ti mräkä kirakirakwe, Ngöbö ye arabe kräke tita sribire Ji Bünbti mtare. Ye mden abko kukwe ngwarbe nieta kwetre. Erere arato, Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye, ye abko tita mike era jökrä amne nitre Ngöbö kukwei niekä kirakira käkwe Ngöbö Kukwei tikani kira, ye tita mike era jökrä arato.

¹⁵ Mdakäre abko, ni kuin amne ni käme krütanikrütani abko Ngöbökwé mikadita nire abko, bti nitre noko tä tödeke, ye kwrere bti tita tödeke arato.

¹⁶ Aiseite ja rabadre ruen ngite ñakare tie Ngöbö ngwärekre amne ni mda mda ngwärekre, abkokäre käre tita nüne kuin metre.

¹⁷ Akwa kukwe rakakaba krörö tibtä juta Jerusalénte: Kä raire ti nämäne dikekä kä mdabti. Abti ti jatabata Jerusalén ngwian ngwena biankäre nitre israelita bobre bobre kräke amne jändrän biankäre Ngöböye.

¹⁸⁻¹⁹ Kä ye ngwane, kukwe ükaninte nuendre, erere ti nämä nuene, aiseite ti rababa dbe Ngöbö ngwärekre. Amne ti nämä ju blitakrä Ngöböbe ye kanti angwane, ni israelita nünanka kä Asiate rükaba ruäre ti kanti, aiseite ye näire ni nämä ñakare kwati tibe amne ni nämä kä mike ñakare nokre arato angwane, nitre Asiabo rükaba. Niaratre ye abko käkwe ti kitaba ngite käne, aiseite rabadre nüke nete ti kite ngite amne rabadre ti ngite niere ruen tie.

* **24:7** Kukwe ne ñan tä tikani manuscrito kira bári kuinquinbtä.

²⁰ Ñakare ne ngwane ti rababa Sanedrin ngwärekre angwane, drebtä tikwe ja mikani ngite, ye nitre nete noko käkwe niedre metre arato mae. Akwa nuenba ñakare kwetre.

²¹ Akwa ti nämä niaratre ngätäite angwane, tikwe ñäkäba jume ja dibti, käkwe nieba krörö:

Ni krütani abko Ngöbökwe mikadita nire abko tita mike era, yebtä munta kukwe ükete tikrä mtare, tikwe nieba kore. Nebtä aibe nitre noko tö ti kitai ngise ruen tie. Abko kore se, niebare Pablokwe Féliye.

²² Gobernador Félix abko, ie Ji Btin gare kuin, aisete Pablokwe ñäkäbare kore, yebtä abko kukwe Pablokwe tuanimetre ükadrete köbö mdabti kwe, käkwe niebare krörö nitre israelitaye:

Nitre rükä dänkien kri Lisias rükadi ti kánti nete, käkwe kukwe ño niedi metre tie angwane, tikwe kukwe munkwe tuadi kánti. Abko kore se, niebare Félikwe ietre.

²³ Abti Félikwe nitre rükä dänkien juani Pablo kiteta ngite kä teri akwa, kä biandre ruäre dikakakrä Pabloye amne Pablo kukwe muko, ie kä biandre nüke basare Pabloye niara die mikakäre, niebare Félikwe.

²⁴ Yebti köbö mdara jire tie, Félix jatani merire kwe Drusilabe. Drusila abko meri israelita abko ben Félix jatani, käkwe Pablo kärämna angwane, tödekadre ño Kristo Jesubti abko Pablokwe niebare ie, niara käkwe Pablo kukwei nuani.

²⁵ Akwa nünandre ño metre Ngöbö ngwärekre amne, ni ñan rankwadre jötrö jändrän käme jiebtä amne mrä Ngöbö rükadi kritobore ño nibtä abko niebare Pablokwe Féliye. Yebtä abko, Félix nekwetaninkä, käkwe niebare Pabloye:

Nänta jötrö. Kä rabadita ngwarbe tie angwane, tikwe ma kärädita mda, niebare kwe Pabloye.

²⁶ Akwa Pablokwe ngwian biandre ja ütiäre Féliye abko ie Félix tö namani, aisete käre namani nüke Pablo kärere blite jabe.

²⁷ Pablo namani ngite kä kubu angwane, käre kukwe namani nakenkä kore. Yebti Félix ñan namani gobernador mda, aisete ni iti mda kädian nämame Porcio Festo namani gobernador Félix täte, akwa Félix abko tö namani rabai kuin jabtä nitre israelita krikri be, aisete Pablo tuanimetre ngite kwe.

25

Pablokwe blitabare jakrä Festo ngwärekre

¹ Festo nikani nebe kä Judeate sribikäre gobernador kwrere. Juta Cesareate, ye kánti namani köbömä, bti nikani juta Jerusalénte köbö ngwiantarikäre nitre israelita ji dokwäteye.

² Namani Jerusalén angwane, ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre amne nitre israelita ji dokwäte nikani, käkwe Pablo kitani ngise ie.

³ Ja moto kuinbti Festokwe Pablo juandreta Jerusalén kukwe ükatekäre yete abko ribebare kisere kwetre ie, ñöbtä ñan angwane niaratre nämame Pablo kämika braire ji ngrabare, abkokäre namani kärereta ie.

⁴ Akwa Festo abko käkwe niebare ietre:

Pablo rabadi ngite janknu juta Cesareate amne ti ara jire kebera yäketa arato nebata juta yete.

⁵ Niara käkwe ja mikani ngite krübäte bkänä ne ngwane, mun ji dokwäte dokwäte nete, ye ara jire rikadre tibe nebe sete, niara kitakäre ngise tie sete abko rabadre bäri kuin. Abko kore se, niebare kwe ietre.

⁶ Yebti Festo namani köbö kwä amne köbö jätä näre mda juta Jerusalénte, bti nikaninta juta Cesareate. Jändrinane angwane ja täkrä gobrankrä, bti nämame tākänintbe, käkwe Pablo ngwiamna nebe ja kánti.

⁷ Erere bkänä, Pablo nikani gwäkäre angwane, nitre israelita nämane Jerusalén, nukanina Festobe, ye käkwe krötabare Pablo ken, käkwe Pablo kitani ngise kukwe kämekäme batakä ngwarbe btä. Akwa kukwe era erere kwani ñakare Pablo rüere ietre.

⁸ Angwane Pablo abko käkwe ñäkäbare au jakrä:

Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye nuendre nitre israelitaye, ye rüere ti ja mike ngite ñakare. Erere arato, ju blitakrä Ngöböbe amne emperador romanobo rüere, ti ja mike ngite ñakare arato, niebare Pablokwe Festoye.

⁹ Akwa nitre israelita ñan moto rabadre romon Festokrä, abkokäre tö namani niaratre näkwitai, abkokäre niebare krörö kwe Pabloye:

¿Ma tö rikai nebe Jerusalén, kánti tikwe kukwe ükadite makrä ya? niebare kwe ie.

¹⁰ Pablokwe niebare mda ie:

Ma kukwe ükatekä emperador käbti abko ngwäreki tita nete. Ne kánti makwe kukwe ükadrete tikrä, ñöbtä ñan angwane ti ja mike ngite ñakare nitre israelita rüere, ye gare kuin mae.

¹¹ Akwa nane tikwe ja mikani ngite era bkänä, dokwäre ti kämika tö rabadre angwane, tita juto biare krüte. Akwa tikwe ja mikani ngite ñakare nitre israelita rüere ne ngwane, ni mda ñan raba ti bien jire chi kämikadre nitre israelita seye, aisete emperador ara jire käkwe kukwe ükate tikrä, ie ti tö, erere tita ribere mae. Abko kore se, niebare kwe Festoye.

¹² Abtä nitre töbtä töbtä nämane yete niara die mikäkäre, ye ie Festokwe kukwe ngwianintari, bti niebare kwe mda Pabloye:

Ma abko romanobo, aisete emperador ara jire käkwe kukwe ükadrete makrä abko mata ribere tie aisete, ma näin niara kánti juta Romate jirekäbe, kukwe makwe ye ükatekäre. Abko kore se, niebare Festokwe.

Festokwe ja di käräbare Pablobtä jrei Agripaye

¹³ Yebti köbö nikanina bä raire ta angwane, jrei Agripa nikani ngwai Berenicebe nebe Cesareate köbö ngwiantarikäre Festoye.

¹⁴ Ye kánti namaninta nüne bä raire Festo kánti angwane, Festokwe blitabare kukwe Pablokwebtä jrei Agripabe, käkwe niebare ie:

Ni iti mikaninte ngite Félikwe abko tä ngite nete.

¹⁵ Ti nämä Jerusalén angwane, ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre amne nitre israelita unbre ji dokwäte käkwe ni ye kitaba ngite ti ngwäreki amne müre ketamna kwetre tie.

¹⁶ Abtä tikwe nieba krörö ietre: Ni kitata ngite abko ngämi ja kwete gwärere ni niara kitaka ngitebe, ye känenkri ni ngite ye kämikadre ñakare jire abko tä ükaninte kore nun romanobo ngätäite, tikwe nieba ietre.

¹⁷ Niaratre jatabata tibe nete, ye mdenbtä abko jändrinane tikwe nitre kukwe ükatekä mda mda tibe käräba jötrö, bti tikwe ni ngite ye ngwiamna nüke ja kánti nete.

¹⁸ Akwa kukwe nuenbare blo kwe, btä mika nämane ngite, ti nämane nütüre, ye kwrere btä nitre niara kitaka ngite käkwe niara mikaba ngite ñakare ti ngwäreki.

¹⁹ Akwa Ngöbö mikadre täte ño, yebtä nämane ja kwete amne ni kädian nämane Jesu abko krütani akwa tä nire abko Pablo namani niere, ye aibebtä mika rababa ngite.

²⁰ Tikwe kukwe ye ükadrete ño ñan rababa nüke gare tie. Abtä Pablo rikadreta jirekäbe Jerusalén, kánti tikwe kukwe ükadrete kräke ya abko tikwe ngwiantariba ie mda.

²¹ Akwa emperador abko kākwe kukwe ükadrete krāke nieba kwe, aiseite tā ngite nete. Abti tikwe juandi nebe emperador kānti, niebare Festokwe Agripaye.

²² Angwane Agripakwe niebare mda Festoye:

Ti tō ni ye kukwe nuai arato, niebare kwe.

Amne Festokwe niebare ie:

Jetbe makwe niara kukwei nuadi, niebare mda kwe ie.

Pablokwe blitabare jrei Agripa ngwārekri

²³ Ye erere bkānā, jāndrinane Agripa amne Berenice kākwe ja ükaninte kuin ja bā mikakāre ütiāte, bti nitre rükā dānkien krikri amne nitre gobranka gobranka juta Cesareate, ye ben nikanintre gwaire nebe gwi kā kukwe ükatekrā ye kānti. Angwane Festokwe Pablo ngwiamna nebe ye kānti.

²⁴ Bti niebare kwe ni jōkrāye:

Jrei Agripa amne mun ütiāte ütiāte tā ja ükaninkrō ketetibe nunbe nete, ni iti tā ngite abko jānūra mun ngwārekri nete tuen munkwe. Nitre israelita Jerusalēnbo amne Cesareabo kwati tā nūke ni ne mike ngite ti ngwārekri nete, kāta nebe ngwānenkā krikri be, kāta nebe niara mure ketamna tie.

²⁵ Akwa ni ne ja mike ngite űakare, aiseite mure ketadre űakare tā nebe tuen tie. Akwa emperador kākwe kukwe ükadrete krāke abko ribebare kwe tie, aiseite tikwe juandi jirekābe nebe emperador kānti.

²⁶ Akwa kukwe era erere űakare tikadre tie juandre ti dānkien emperadoreye ni nebtā, aiseite ti ki ngwena mun ngwārekri nete amne jrei Agripa ngwārekri, ne kānti abko jreikwe kukwe ngwentari ie amne dre niedi kwe abtā kukwe kwandi tie tikakāre emperadoreye,

²⁷ űobtā űan angwane ni juandre ngite akwa, drebtā rikadre ngite abko niedre űakare, ye abko űan tuen dbe tie, niebare Festokwe ni jōkrāye.

26

¹ Angwane Agripakwe niebare Pabloye:

Mtare ma raba blite jakrā, niebare kwe ie.

Ye btārābe Pablokwe kise kaninkā kāin, kākwe niebare krōrō:

² Jrei Agripa, ma ütiāte kri. Ma ye ngwārekri kā nibi nuāre tibtā blitare jakrā, aiseite kukwe űo űo btā nitre israelita tātre ti mike ngite, ye abko kāi nibi nuāre tibtā niere mae,

³ űobtā űan angwane ma ti dānkien ütiāte kri, akwa nitre israelita tātre nüne űo, ye garera kuin mae amne, drebtā tātre ja kwete jabe kwārikwāri, ye garera kuin mae arato, aiseite makwe ti kukwei nua jāme abko ti bike ribere mae.

⁴ Ti nāmane bati abti kā nūke mtare, tikwe nūnabare űo ja kāite amne Jerusalēnte, ye abko gare kuin jōkrā ietre.

⁵ Erere arato, kā raire ti gare ietre, aiseite ti ne abko bariseo kena, ye gare kuin nitre israelitaye. Ye erere niaratre raba niere metre tibtā, űobtā űan angwane nitre bariseo abko bāri tā Ngōbō Kukwei mike tāte era metre jōkrā abko erere ti nāmane mike tāte arato.

⁶ Kukwe mikata ütiāte nitre bariseokwe, ye tita mike ütiāte jae, abtā nitre israelita tā ti mike ngite mtare abko krōrō: Ngōbōkwe ni krūtani mikadita nire abko kukwe niebare metre kwe ni mrākā kirakiraye, yebti tita tōdeke arato nitre bariseo jōkrā kwrere, abtā ti mikata ngite.

⁷ Mdakāre abko, Ngōbōkwe jāndrān kōböi mikani kira ni mrākā israelita juta keta jātābti ketebuye, ye mden ngibiata ngābti kisere kwetere, kāta sribi nuene Ngōbōkrā amne Ngōbō kākitekā kore kōbö kwatirekwatire dibire rare, ye arabebti tita tōdeke arato, abtā nitre israelita kāta ti mike ngite mtare ma ngwārekri jrei Agripa.

⁸ ¿Se ñobtä abko ni krütani mikadreta nire Ngöbökwe abko mun ñan tä mike era se?

⁹ Käne ti ne ara jire käkwe kukwe nuendre bätäkä ngwarbe Jesu Nazarebo rüere, ti nämane nütüre.

¹⁰ Ye erere tikwe nuenbare Jerusalén. Nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre nämane ja di bien tie abko käfti tikwe nitre tödekaka Jesubti kitani ngite kwati kä teri. Erere arato, nitre tödekaka Jesubti kämika nämane ti okwäfti angwane, nämane nükebti tie arato.

¹¹ Mdakäre abko, nitre tödekaka Jesubti käkwe ñäkädre blo Jesu rüere, abkokäre ti nämane mike ja tare nike krübäte. Ne abko sinagoga kwatirekwatire te ti nämane nuene kore angwane, ti moto nämane nebe romon krübäte kräke, aisete ti nämane niken mobe juta mda mdate ni menteni ngätäite nitre tödekaka Jesubti ye jiebti.

¹² Ye erere, bati ti rikaba juta Damascote angwane, nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre käkwe ja di bianba tie abko käfti ti rikaba.

¹³ Akwa ti rikaba ji ngrabare angwane, kukwe rakakaba tibtä abko ti bike niere mae jrei abko krörö: Ti nämä dikekä ji ngrabare juta Damasco kukwäre angwane, ñänä ruäre käin angwane, batibe kä trä gitiaba dirare kä käimbti se kwrere. Kä trä ye abko rababa bäri dirare ñänä träkrä abko rikaba mate jökrä nun bäre temen ti kukwe muko tikwebe.

¹⁴ Angwane nun rikaba ngitiekä jökrä temen. Ye btäräbe ni kukwei jaraba krörö hebreore tie: ¿Saulo, ñobtä mata näin kisere ti jiebti ti mikakäre ja tare nike kore yere? ¿Ye ñobtä mata kukwe nuene käme ja rüere au? abko ni kukwei jaraba kore tie.

¹⁵ Angwane tikwe nieba: ¿Ma abko nire ti Dänkien? tikwe nieba. Angwane ti Dänkien käkwe nieba krörö mda tie: Ti abko Jesu ara. Ti ne mden jiebti mata näin kisere mikakäre ja tare nike ye.

¹⁶ Akwa näinta krö, tita ja mike tuare mae, ma mikakäre sribire jakrä amne blitakäre jakrä. Ne aisete makwe dre turi mtare tibtä amne makwe dre tuadi mda tibtä, yebtä makwe blitadi tikrä.

¹⁷ Angwane nitre israelita btä nitre ñakare israelitare, ngätäite ti bike ma juen akwa, tikwe ma ngibiadi niaratre ngäniene.

¹⁸ Nitre israelitare amne nitre ñakare israelitare, käfti ti bike ma juen abko makwe kä trä tikadrekä okwäte kukwe kuin Ngöbökwebtä. Niaratre rabadre dikekä ñakare mda kä iko diablukwete akwa, rabadre dikekä Ngöbö trä ngwente, ñan nünandre mda kwetre Satana ngoto täni akwa, rabadre nüne Ngöböbe amne tödekadre tibti kwetre abko köböire Ngöbökwe niaratre ngite diandrekä jökrä btä amne, ni deme Ngöbökwe abko ben rabadre nüne ketetibe, abkokäre tita ma juen käfti, nieba ti Dänkien Jesukwe tie.

¹⁹ Ne aisete jrei Agripa, kukwe kä käimbti jataba köböire kwrere tie, ye tikwe ñan kitaba temen akwa, tikwe mikaba täte.

²⁰ Ye mden kisete, nitre israelita amne ni ñakare israelitare käkwe kukwe käme kitadre temen, bti Ngöbö kadre ngäfti kwetre abko ti rikaba niere ietre. Erere arato, Ngöbö kani ngäfti kwetre abko bä mikadre sribi kuin nuenbti kwetre, ti rikaba niere ietre. Kukwe ne abko ti rikaba niere käne juta Damascote abti Jerusalénte. Yebti ti rikaba niere kä ketareketare te kä ngrabare Judeate.

²¹ Ye mdenbtä abko, nitre israelita käkwe ti kaba ngite ju blitakrä Ngöböbe ye käfti, bti tö rababa ti kämikai.

²² Akwa käre Ngöböta ti die mike abti kä nüke mtare, aisete ti tä nünaninkä dite mtare. Ne aisete ni bobre bobre amne ni ütiäte krikri, ie tita Ngöbö kukwei mike gare jökrä. Akwa kukwe rakadrekä ño niebare nitre Ngöbö

kukwei niekä kirakirakwe amne Moisékwe, ye aibe tita niere, aisete tita kukwe bá jene dirire ñakare.

²³ Ni Dianinkä Ngöbökwé abko krütadre akwa, rükadreta nire káne ni jökrä kä nebtä ngätáite amne, niara arabe kákwe blitadi ni diantaribtä ni mräkä israelitaye amne nitre ñakare israelitareye, kukwe ne mden abko ti námáne dirire. Abko kore se, niebare Pablokwe.

²⁴ Pablokwe ñákábare kore ni krütani nukanina nire btä angwane, ye namani tuen jene jene Festoye. Abtä niarakwe ngratebare kri, kákwe niebare:

Pablo, makwe ja töitikani kabre krübäte abko kisete kä jáme ma dokwäbti ñan ñan, niebare kwe ie.

²⁵ Abtä Pablokwe niebare mda Festoye:

Festo, ma abra ni ütiáte kri, káta kä jáme ti dokwäbti niere tie, akwa ye kwrere ñakare, ñóbtä ñan angwane kä ruen kuin tibti. Kukwe era erere tita niere metre amne

²⁶ kukwe nieta tikwe ne gare kuin jökrä jrei Agripa seye. Ye mdenbtä abko tita blite niara ngwäreki, ñóbtä ñan angwane kukwe ne abko ñan nakaninkä kaibe kä kaibete, akwa nakaninkä ni jökrä ngwäreki, aisete gare jökrä ie, ye abko gare kuin tie.

²⁷ Ne aisete ni Ngöbö kukwei niekä niekä kákwe kukwe niebare, ye era makrä ti dänkien Agripa ruen tie. Mata mike era ruen tie, niebare Pablokwe Agripaye.

²⁸ Abtä Agripakwe niebare mda Pabloye:

Jötrö ngwarbe ma tö nibira ti töi kwitai tödeke Jesubti ñan ñan, niebare kwe ie.

²⁹ Angwane Pablokwe niebareta Agripaye:

Jötrö ngwarbe ya, raire ya, Ngöbö diebti ñan ma ti dänkien aibe rabadre tödeke Jesubti, akwa ni jökrä tä ti kukwei nuen nete noko rabadre tödeke siba Jesubti ti kwrere náre. Akwa ñan rabadre mäkäninte kadenanbti ti kwrere abko rabadre bäri kuin, niebare kwe.

³⁰ Angwane jrei Agripa btä gobernador Festo nükani krö Berenicebe amne ni mda mda námáne bentre yete yebe,

³¹ nikani mento kä bäre, kä nikani blite krörö jabe kwärikwäri:

Ni ne ja mike ngite ñakare, se drebtä kämikadre. Erere arato, kukwe nuenbare ñakare blo, abtä tädre ngite kä teri nete, namani niere jae kwärikwäri.

³² Angwane Agripakwe niebare Festoye:

Ni ne kákwe ñan kukwe ükatemna au jakrä emperadoreye akräke niara tikadrete. Akwa niara ara jire kákwe kukwe ükatemna kore, aisete ni ñan raba tikete, niebare kwe ie.

27

Festokwe Pablo juani rute juta Roma

¹ Yebti köbö kitani nun juankrä Italia, ye rükaba angwane, Pablo btä ni mda mda nämáne ngite arato abko mikaba gare ni ngite ngibiabtikä dänkien kädian námáne Julio yeye. Julio abko námáne sribire batallon kädian námáne Batallon Augusta yebe.

² Nun juanba Italia kukwäre angwane, ru juta Adramitiobo nämáne krati mren köräbti abko jataba niken provincia Asiate mren köräbti abko te nun rankwaba. Angwane abko, Aristarco nünanka juta Tesalónicate, kä Macedoniate ye nämáne näin siba nunbe abko ben nun rikaba.

³ Yebti jändrinane angwane, nun rikaba nebe juta Sidónte. Ye kánti Juliokwe jändrän kuin nuenba Pablokrä, kákwe Pablo tuametreba basare kukwe muko tödekaka Jesubtiye amne niaratre kákwe Pablo kadre ngäbti ja juete abkokäre.

⁴ Abti nun nāma Sidón, kānti nun rikaba ta angwane, nun rikaba rute akwa, müre rababa mate ribi nun ngäbti, abtä kä butu Chiprete btä kwäräkrita nun rikaba müre ngāniene.

⁵ Angwane nun rikaba mren köräbti niken Cilicia bäre temen amne Panfilia bäre temen, bti nun rikaba nebe juta Mirate, kä Liciate.

⁶ Ye kānti nitre rükä dānkien, ie ru Alejandríabo kwanba krati. Ru ye abko jataba niken Italia abko te nun juanba mda kwe, nun rikadre janknu mentokwäre abkokäre.

⁷ Ye erere nun rikaba angwane, nun rikaba bätärekä, aisete nun rababa raire mrenbti amne nāma tare krübäte nānkrä müre ngäbti. Abti nun rikaba mate juta Gnido ngware ta. Kä ye ngwane abko müre nāma mate nun ngäbti, aisete nun rikaba niken kä Salmón, Cretate ngware ta angwane nun rikaba bä känime menteninta temen niken kä butu Cretate bäre temen.

⁸ Amne nun rikaba janknu, akwa nunkwe dikakaba tare krübäte mren köräbäre mötarita temen. Abti kä mren köräbti kädian nāmane Ñö Körä Kuin Rukrä, kānti nun rikaba nebe, känime juta Lasea ken.

⁹ Ye ngwane nun jataba bäri bätäre amne, kä ja bäinkrä Ngöbökrä nitre israelitakwe sö septiembrebtä rikabara ta amne kä ñüre jatabara nuketa känime, aisete kä namani krübäte rikakäre rute mrenbti. Abtä Pablokwe nieba krörö nitre ru bkänkäye amne nitre ru ngwiankaye:

¹⁰ Ja mräkä, kä nena krübäte nānkrä mrenbti, aisete nane ru amne tribe rika ngwarbe munkän amne nane ni müre reketadre mrente arato nibi tuen tie, aisete ni ñan rikadre janknu mentokwäre näre, niebare Pablokwe.

¹¹ Akwa nitre rükä dānkien kākwe ru bkänkä kukwei mikani bäri era amne ru ngwianka kukwei mikani bäri era kwe arato, aisete Pablo kukwei mikaba ütiäte ñakare kwe.

¹² Akwa kä ñüre näire ñö köräte kä ye kānti abko ñakare kuin rabakäre, aisete ni jökrä tö namani rikai ta nebe mren köräbti juta Fenicete. Fenice ne abko ni nāmane nebe mren köräbti Cretate amne, nāmane nebe tuen ngwitäräkri amne mötarikri arato, kānti kä ñüre angwane, müre mate ribi ñakare, aisete nun rikaba nebe yete.

Kä nāmane krübäte mrenbti

¹³ Yehti müre mötarikri rababa mate bä räre angwane, nun rikadre janknu mentokwäre nitre ru ngwianka rababa nütüre, aisete rikaba ru ngwena bä känime mren köräbäre niken kä butu Cretate kántita temen.

¹⁴ Nun rikaba, yehti bä jötrö angwane, batibe müre kä driri kädian nāmane Euroclidón jataba mate ribi krübäte rubtä,

¹⁵ ye kä rikaba ru mniente ngwarbe kwäräkwärä nunbe se kwrere angwane, ru rababa neketebtä ñakare mentokwäre müre ngäbti nunye, aisete nunkwe ja tuametreba ngwiandre rube ngöi müre yeye.

¹⁶ Müre rikaba nun ngwena kore rube angwane, kä butu chi kädian nāmane Clauda, ye ngüre bäre temen nun rikaba angwane, müre rababa mate bä räre yete, akwa ja tare nikare kwärä nunkwe ru chi nāmane mäkäninte krati ru kribtä, ye nitre ru ngwianka dianbata kwe ru krite.

¹⁷ Ru kiakia dianbarata kän kwe, bti ru kri abko ñan juandre ngwarbe ñökwe amne mürekwe, abkokäre mäkäteba jökrä bäre ta köbti. Nebti, úman kabre jabti kädian nāmane Sirte abko te nane ru rabadrekä abko käi rababa tare okwätetre, aisete nitre ru ngwianka kākwe dānkwan kwata kri ru mikakrä niken bätärekä amne metre ta ye kitaba timon mrente bti ru tuametreba ngwiandre müre aibeye kwetre.

¹⁸ Yehti jändrinane angwane, müre nāma mate ribi krübäte, aisete tribe nāma rute, ye kita rikaba ruäre timon mrente kwetre.

19 Yehti mukirare angwane, jändrän mda mda ru ngwiankrä näma rute, ye nitre ru ngwianka käkwe kitaba jökrä mrente ja kise jenbti au, ru ñan rikadre nguse abkokäre.

20 Yehti köbö raire te nunkwe ñänä tuaba ñakare amne muke jataba ñakare nunye arato amne müre rababa mate ribi nunbtä janknu se kwrere, aisetete nun krütadre jökrä rababa ruen nunye, aisetete nunkwe ñan nünandre mda, nun rababa nütüre.

21 Nun näma ja tare nike kore, ye ngwane abko kä raire nunkwe mröba ñakare. Abtä batibe Pablo rababa nünaninkä ni jökrä ngwärekre, käkwe nieba krörö:

Ja mräkä, ti tö kukwe niei munye abko krörö: Munkwe ti kukwei mikadre täte angwane, mun rabadre janknu Cretate, akräke jändrän nikwe se rikadre ngwarbe ñakare nikän amne, ni riadrete ñakare arato.

22 Akwa mtare ja die mike munkwe, ñobtä ñan angwane ru ne rikadi ngwarbe jökrä akwa, ni ñan krütai jire iti abko ti tö nibi niei munye.

23 Ye gare tie, ñobtä ñan angwane Ngöbö ti bkänkä, kräke tita sribire, Ngöbö ye ara käkwe angele kwe juni iti nuke ti kanti deo,

24 käkwe nini krörö tie: Pablo, makwe ñan kä jürä ngwian jabtä, ñobtä ñan angwane ma rabadi emperador ngwärekre juta Romate kukwe makwe ükatekäre, aisetete ma köböire ni jökrä tä rute mabe, ye Ngöbökwé ngibiadibti, aisetete ñan krütadre jire iti, nini angelekwé tie.

25 Ne mden kisetete ja mräkä, angelekwé kukwe nini tie, ye erere Ngöbökwé ngwiandi bare ja täritäri, abkobti tita tödeke.

26 Akwa ru ne abko näin ngwarbe kä butubti. Ye kanti ni näin jökrä timon, kanti ni rabai, nieba Pablockwe nunye.

Ru nikani ngwarbe kä butubti

27 Bati deo kä rikabara bämän krobu ta angwane, ru ngwian näma mürekwé nekwäre, sekwäre janknu mren Adriático kanti angwane, batibe kä ruäre deo nun rababa bä ja ken kä jateye, rababa ruen nitre ru ngwiankaye.

28 Angwane mren namani nuäi nguse abko ñäkäba kwetre amne, mren ye abko näma mente nguse, aisetete rababa ngwra gre jire. Abtä rikaba bä mente mda se kwrere angwane mren ñäkäbata bobuta angwane, mren rababa ngwra jätäbti ngwrarike nguse.

29 Angwane nane ru matadre jäkwatate abko jürä rababa nitre ru ngwiank-abtä, käkwe jä kitaba kobkä jire mrente ru körekre ru ketabtäkäre. Yehti kä rabadre tuen ietre amne kä rabadre ngwen jötrö abko rababa ribere Ngöböye.

30 Akwa ye ngwane abko nitre ru ngwianka tö rababa gitai ru chi yete, akwa jatanintre jä ükete ru känenkre abko rababa bä mike, akwa tö rababa gitai kore rute mentokwäre.

31 Akwa Pablo käkwe gaba angwane, nieba krörö kwe nitre rükä dänkienye amne nitre rükäye:

Nitre ru ngwianka noko ñan rabadre rute nete, ne ngwane mun ñan rabadita jate akwa mun krütadi jökrä, niebare Pablockwe.

32 Abtä ru chi nämane mäkäninte krati gitia Krä jae nitre ru ngwiankakwe, yehtä nitre rükä käkwe kö tikaninkä angwane, ru kiakia ye nikani mrenbti.

33 Yehti kä jatanina ngwen ja ken dekä angwane, ni jökrä käkwe mrödre niebare Pablockwe ietre, käkwe niebare krörö mda:

Bämän krobura jire, dre rakadikä nibtä abko munta ngibiare jirekäbe abtä bäsi munta mröre ñakare,

34 aisetete mtare munkwe mrödre abko ti tö nibi ribei munye, ñobtä ñan angwane nita nete ne ñan rabadre bren jire chi iti, aisetete mun tö tä nünanbtä

ne ngwane, munkwe mrö kweta ja dikrä ye abko rabadre bäri kuin, niebare kwe.

³⁵ Niarakwe ñäkäbare kore, ye btäräbe ban diani kwati kisete kwe, bti kuin nieba kwe btä Ngöböye ni jökrä okwäbti, bti rikaba kwete mda.

³⁶ Yebti ni jökrä, moto rababa jäme amne mröba jökrä kwetre arato.

³⁷ Ru te nun näma näin, ye abko te ni näma sientu krobu bti gre ketamä bti ni jätäbti ni ti (276) jökrä käkwe mröba.

³⁸ Nunkwe mröba ünän jökrä kore, bti ru rabadre bäri juto, abkokäre trigo nämä rute, ye kitaba jökrä timon mrente.

³⁹ Yebti kä rababara ngwen dekä angwane, kä jate jataba nunye akwa, nun näma mdente ñan rababa nüke gare nitre ru ngwiankaye. Akwa mren niken ñö köräbti rababa tuen kuin mren köräbti jate, ye kukwäre rikaba ru ye ngwena mda,

⁴⁰ käkwe kö jäbtä ye tikakaba, bti jä kobkä mikateba kwetre mrente amne, ru kökwitatekrä abko jue tikaba kwetre, bti vela abko kakabata käin mürete kwetre ru känenkri, angwane ru rikaba mate ja ken mren köräbti.

⁴¹ Ru rikabara mate ja ken mren köräbti se kwrere angwane, üman nämä kabre jabti ye te ru ison rikaba ne nguse, kanti rabakaba ümante. Ru ison känenkri rabakaba dime ümante, aisete rababa juen ngitiekä ñakare mda. Angwane ru körekri abko btä mren rababa nüke mate dite krübäte, ye abko rikaba ru dikente kiakia jökrä.

⁴² Angwane nane nitre ngite rikadre jübenkä mrenbti amne gitidre abko jürä rababa nitre rükäbtä, aisete tö rababa nitre ngite kämikai jökrä yete.

⁴³ Akwa nitre rükä dänkien tö rababa Pablo ngibiai, aisete nitre rükä ñan tuametrea kwe nitre ngite kämike, käkwe nieba:

Nireye jübaka gare abko rankwa jökrä mrente, bti rika jübenkä nebe käne jate.

⁴⁴ Amne ni mda mda abko rikadre kri otobti amne ru oto kiakiabti köre, nieba kwe.

Ye erere nun rikaba angwane, nun rababa kuin jökrä jate.

28

Dre nakaninkä Pablobtä kä butu kädianta Maltate

¹ Nun rababara kuin jökrä jate kore angwane, kä butu kanti nun rababa ye abko kädian nämane Malta, nieba nitre nünanka yete kwe nunye.

² Angwane nitre nünanka kä butubti yete abko käkwe nun kaba ngäbti bäri kuin jökrä. Nü rababa näkäen temen, aisete kä rababa tibo krübäte nunbtä, yebtä nitre nünanka yete ye käkwe ñukwä bukateba kri, bti nun käräba kwetre ñukwä träse siba.

³ Ye ngwane abko Pablokwe ngi nöta nöta ükäröba ruäre, nämä kite ñukwäte angwane, batibe tbi nämä krite yete abko gitiba ñukwä käi ngäniene, rikaba käkwe Pablo kwetaba kisebtä amne ribraba jökrä Pablo kisebtä se kwrere.

⁴ Tbi kwe Pablo kwetaba kore nitre nünanka yete ye okwäbti angwane, rababa niere jae kwärikwäri:

Ni ne ni kämikaka bkänä, aisete nane müre neke ñakare mrente, akwa ngöbötre ara jire btä ñan kwäräbedre kwe mda, rababa niere Pablobtä.

⁵ Akwa Pablo abko käkwe tbi ngrükateba ja kisebtä, bti kitaba ñukwäte kwe amne niara namani bren ñakare köbti.

⁶ Akwa Pablo kise rikadi nüen ñongwane amne ñongwane näin ngitiekä ngwäre temen abko ni jökrä rababa ngibiare. Akwa kä rikaba raire ta angwane Pablo nämä jäme, rababa bren ñakare. Yebtä abko, ni jökrä töi rikwitabata bä jene amne, Pablo abko ni ngöböre rababatre niere.

⁷ Kä ye kanti abko, ni ütiäte kri kä butubti yete kädian nämane Publio abko nämane kä bkäne känime yete, kanti nun nämä. Publio ne abko kä butu Malta ye gobranka nitre romanobokrä. Niara abko käkwe nun kaba ngäbti kuin amne nun bukaba köbömä jire kwe.

⁸ Ye ngwane abko Publio rün bren drangwan kisete amne grie kisete, abtä nämä jänbti temen abko Pablo rikaba basare kanti, käkwe blitaba Ngöböbe kräke, kise mikare kwärä bti amne rababata kuinta Ngöbö diebti.

⁹ Publio rün rababata kuinta kore angwane, ni mda mda bren bren nünanka kä butubti yete, ye rükaba kwati amne Pablokwe mikabata kuinta jökrä Ngöbö diebti.

¹⁰ Yebtä niaratrekwe nun mikani ütiäte kri jae bätäkä ngwarbe, abti nun jataba niken ta kä rikaba rute angwane, jändrän mda mda bianba kabre nunye ngwiandre jabtä.

Pablo nükani juta Romate

¹¹ Nun rababa kä butubti, ye kanti nun rababa sö krämä angwane, ru Alejandríabo nämä yete kä ñüre mike niken ta abko jataba niken ta Italia kukwäre abko te nun rikaba. Ru ye abko btä ngöböre kädian nämane Cástor amne Pólux bä nämane mikani känenkri abko te nun rikaba.

¹² Ru te nun rikaba, ye rikaba nun ngwena nebe mren köräbti juta Siracusate kä butu Siciliate. Ye kanti nun rababa köbömä.

¹³ Yebti nun rikaba ta angwane, nun rikaba nebe mren köräbti juta Regiote, Italia. Abti jändrinane angwane, müre rababa mate mötarikri. Yebti mukirare angwane, nun rikaba nebe mren köräbti mda juta Puteolite.

¹⁴⁻¹⁵ Ye kanti ja mräkätre tödekaka Jesubti nämä ruäre, käkwe nun ketateba nünentbe bämän krati jabe. Ye erere nun rababa bämän krati kanti. Abti nun rikaba güre ta juta Roma kukwäre. Angwane abko, juta Romate yete nun rabadre, niebare ja mräkätreye, aiseti nun ngämi nebe juta Romate, känenkri nikani nun ngäbti nebe kä kädian nämane Foro Apiote amne kä kädian nämane Ju Komä jadükkrä ni basakaye. Ye kanti nikani nun ngäbti, aiseti ja mräkätre ye nämä nun ngibiare ngäbti, btä Pablo okwä rababa angwane, kuin niebare kwe btätre Ngöböye amne ja rababa ruenta dite ie niaratre tuare. Abti nun rikaba güre ta angwane, nun rababa juta Romate.

¹⁶ Nun rababa juta Romate angwane, Pablo kitani ngite ñakare kä teri, akwa tuanimetre nüne kaibe ju mdate, akwa ni rükä mikaba iti niara ngibiabtikä.

¹⁷ Pablo rababa juta Romate, bti kä rikaba köbömä ta angwane, Pablokwe nitre israelita ütiäte ütiäte nünanka Roma yete kärämna gätäbtä jae. Ye erere rükaba jökrä amne Pablokwe nieba krörö ietre:

Ja mräkä, ti tö kukwei niei munye abko krörö: Ti kukwe nuene ñakare blo ja mräkätre israelita rüere. Erere arato, kukwe ükaninte ño ni mräkä kirakirakwe, ye rüere ti ja mike ngite ñakare. Akwa nitre israelita käkwe ti kitaba ngite nitre romanobo kisete Jerusalén sete.

¹⁸ Ti kitaba ngite angwane, nitre romanobo käkwe kukwe ngwiantariba ünän jökrä tie, abti tö rababa ti tikaiteta, ñöbtä ñan angwane ti ja mike ngite ñakare abtä ti kämikadre kwetre, ye abko gaba kwetre, abtä tö rababa ti tikaiteta.

¹⁹ Akwa nitre israelita ji dokwäte, ie kukwe ye ñan rükabtiba. Abtä emperador käkwe kukwe ükadrete jirekäbe tikrä abko tikwe ribeba mda. Kukwe ñakare tikwe ni mräkätre ti käite rüere akwa, tikwe kukwe ribeba kore jakrä.

²⁰ Ne mdenbtä abko, tikwe mun kärämna gätäbtä jae blitakäre kukwe nebtä munbe, ñöbtä ñan angwane kukwe bti nitre israelita tä tödeke, arabebti tita

tödeke arato, ye mdenbtä tita ngite mäkäninte kadenanbti nete. Abko kore se, niebare Pablokwe ietre.

²¹ Abtä nitre israelita ütiäte ütiäte ye käkwe niebare mda ie:

Nitre israelita nünanka Judeate abko tarä juen ñakare ma rüere nunye. Erere arato, ja mräkätre Judeabo tä nüke ruäre nete kätä blite ñakare blo ma rüere nunbe.

²² Akwa ma abko tä töbike ño abko nun tö nibi kukwe nuai, ñobtä ñan angwane kukwe btin dirita mda, ye rüere abko ni kä jökräbti tä ñäke blo, aisete makwe blitadre btä, ie nun tö, niebare kwetre Pabloye.

²³ Abtä gätä köböi kitani kwetre mda. Ye erere gätä köböi nükani angwane Pablo nämane nüne, ye kanti ni nükani ja ükaninkrö kwati. Angwane Ngöböta gobrane ño ni ngätäite abkobtä Pablokwe blitabare bentre köböiti kä de. Moisés käkwe dre niebare Jesubtä amne nitre Ngöbö kukwei niekä kirakira käkwe dre tikani Jesubtä, ye abko rabadre era nitre israelitakrä, abkokäre Pablo namani kädriere bentre.

²⁴ Pablo namani blite kore ye abko ni ruäre kräke namani era amne ni ruäre abko käkwe ñan mikani era.

²⁵ Angwane niaratre ñan töi namani nebe ja näre angwane, namani nikenta angwane, Pablokwe niebare mda ietre:

Mun kore, ye mden kisete Ngöbö Üai Deme köböire ni Ngöbö kukwei niekä Isaías käkwe niebare krörö mun mräkä kirakiraye munbtä:

²⁶ Nän niere krörö nitre israelita neye:

Munkwe ti kukwei nuadi blite bäri, akwa tita dre niere ñan rükadi gare munye.

Erere arato, tita sribi nuene mun okwäbti, ye abko munkwe tuadi bäri, akwa drekäre tita sribi ye nuene abko ñan jatadre munye,

²⁷ ñobtä ñan angwane juta ne käkwe ja dokwä mikani ribi ti kukwei kräke, aisete ñan tö namani ti kukwei nuai, käkwe ja olo gu dikani ti kukwei ngäniene amne, sribi tikwe ñan jatadre ietre, abkokäre ja okwä jue mikani kwetre.

Mdakäre abko, ti kukwei ñan rükadre gare ietre amne tikwe ñan diandretari, abkokäre nuenbare kore kwetre, *Isaías 6.9-10*
abko tikani kore Isaías kwe munbtä.

²⁸ Ne aisete mtare mentokwäre Ngöböta juto biare nitre ñakare israelitare dentari amne, niaratre abko käkwe Ngöbö kukwei nuadi, käkwe kadi ngäbti, ye abko rabara gare munye, niebare Pablokwe ietre.

²⁹ [Pablokwe ñäkäbare kore, yebtä abko nitre israelita namani nikenta akwa, namanintre ja kwete krübäte kwärikwäri kukwe yebtä.]*

³⁰ Abti ju ütiä bian nämane Pablokwe nünankrä jae juta Romate, ye kanti Pablokwe nünabare ngite ju yete kä kubu täte amne, nire nire nämane nüke basare ie, ye niara nämane kaen ngäbti ja kanti ju yete.

³¹ Angwane Ngöbö nämane gobrane ño ni kwekwe ngätäite, yebtä Pablo namani dirire jäme. Erere arato, Pablo namani blite ni Dänkien Jesukristobtä amne niara kada keta namani ñakare blitabtä Jesukristobtä. Ne abko nakaninkä kore. Ne ngörä.

* **28:29** Kukwe corcheta ngätäite ñan tä tikani manuscrito bäri kuinkuinbtä.

Tärä Tikani Pablokwe Nitre Romanobokrä Romanos

Tärä ne tikaka abko Pablo. Niara nämane nüne juta Corinto kä 57 angwane, tärä ne tikani kwe nütüta. Bäreni niara tö namani rikai basare nitre tödekaka Jesubti nünanka Romate yeye, akwa kä ñan namani kwen ie nänkrä. Ye mden kisete, tärä ne tikani kwe nitre tödekaka Jesubti nünanka juta Romate kräke, Jesukristo käkwe dre dre nuenbare kräke mikakäre gare ietre. Bäsi niaratre jökrä abko ñakare israelitare, akwa niaratre yekri ni israelita tödekaka Jesubti nämane gätäre ben arato. Nitre israelita tödekaka Jesubti ye abko nämane bike kri nitre tödekaka Jesubti ñakare israelitare yebtä, ñobtä ñan angwane Ngöbökw nitre israelita dianinkä käne aisete. Ye mden kisete kukwe namani nokre nitre tödekaka Jesubti ngätäite Roma yete.

Ne aisete, ni jökrä israelita ya, ñakare ya abko ja kwrere jökrä Ngöbö ngwärekre, ye abko Pablo tö namani mikai gare tärä nebti. Bäreni käne abko, ni jökrä käkwe Ngöbö mikani ngwarbe jae, aisete ngite Ngöbö ngwärekre abko Pablokwe mikani gare ietre. Yebti, Ngöbö kukwei kuin Jesubtä, ye aibeiti Ngöböta ni israelita amne ni ñakare israelitare dentari ja kwrere jökrä abko Pablo tö namani mikai gare ietre. Erere arato, nita tödeke Jesubti, ye aibe köböire ni ñakare ngite mda Ngöböta niere nibtä amne tä ni kaen ngäbti abko Pablo tö namani mikai gare metre. Kukwe Biani Ngöbökw Moiséye, ye mikabtä täte abko Ngöbökw nitre kadre ngäbti abko nitre israelita nämane nütüre, akwa ñakare kore Pablokwe niebare ietre. Ni ñan raba jändrän nuene jire chi Ngöbö moto mikakäre nuäre jakrä, abtä Ngöbökw nitre diandretari, akwa tödeke Jesubti, aibe köböire Ngöböta ni dentari abko Pablota niere tärä nebtä.

Pablota köbö kuin juen

¹ Ti Pablo abko ni klaboro Kristo Jesukwe. Ti ne mden käta köbö kuin juen munye. Ti käräbare Ngöbökw Jesu kukwei ngwianka amne ti dianinkä jenena Ngöbökw ja kukwei kuin Jesubtä mikakäre gare.

² Ngöbökw ja kukwei kuin Jesubtä ne mikadi gare abko niebare kira kwe ja kukwei niekä niekä köböire, ye mden abko tä tikani Ngöbö Kukwei Dementtä.

³⁻⁴ Ngöbökw kukwei kuin abko tä blite Ngöbö Odei Jesukristo ni Dänkienbtä. Niara därebare ni bobre, di ñakare kä nebtä kwrere jrei David tukwe mräkäkri. Amne Ngöbökw mikaninta nire angwane, mikani ütiate kri kwe amne niara abko Ngöbö Odei Di Kri abko Ngöbökw mikani gare ja Üai Deme köböire.

⁵ Jesukristo ne köböire Ngöbökw ja moto mikani kuin tikrä, käkwe ti mikani ja kukwei ngwianka. Angwane ti mikani sribikä jakrä kwe nitre ñakare israelitare kä jökräbti temen käräkäre tödeke Jesukristobti amne Jesukristo mikakäre täte.

⁶ Nitre käräbare Ngöbökw rabakäre Jesukristokwe, ye ngätäite mun nünanka juta Romate tä siba rabakäre Jesukristokwe.

⁷ Ngöböta mun tarere amne mun käräbare kwe nünakäre deme jakrä. Mun ye abko kräke Ngöbö ni Rün nikwe amne Jesukristo ni Dänkien raba ja moto mike kuin amne raba kä jäme mike mun jökräbtä, ie ti tö.

Pablo tö näin basare juta Romate

⁸ Bäreni käne ti mräkäre, Jesukristo köböire tita kuin niere Ngöbö tikweye mun itire itire btä, ñobtä ñan angwane munta tödeke Jesukristobti abko kädrieta kä jökräbti temen.

9-10 Tita sribire Ngöbökrä ja di ngöi jökrä. Tita kukwe kuin niara Odeibtä mike gare angwane, käre tita blite ben angwane, munta nüke töre käre tie abko gare kuin ie. Tita blite Ngöböbe angwane, Ngöbö tö ne ngwane, kä biandre kwe tie nebe basare mun kanti yete abko käre tita käre Ngöböye.

11 Tita blite kore ben, ñobtä ñan angwane bäri ti tö mun tuai angwane, ti köböire Ngöbö Üai rabadre ja di bien munye, mun moto mikakäre nuäre amne mun mikakäre nüne bäri dite Ngöbökrä, abkokäre ti tö näin mun kanti yete.

12 Ye abko, ñan mun aibe rabadre dite Ngöböbtä, ie ti tö, akwa nikwe ja die mikadre kwärikwäri abko ie ti tö. Munta tödeke Jesukristobti amne tita tödeke bti arato, yehti nikwe ja die mikadre abko ie ti tö.

13 Ti mräkätre, ti namanina yäke bäre bäre nebe basare munye yete, akwa käre kukwe mda mda tä nebe ti jiete, abtä ti ngämi nebe mun kanti. Ti mräkätre tikwe, nitre ñakare israelitare nünanka kä mda kanti, tikwe ngwiani tödeke Jesubti, ye kwrere ti tö rikai nitre mun kanti yete ngwiain tödeke Jesubti arato, abkokäre ti tö rikai nebe Roma yete.

14 Jata nebe ruen kore tie, ñobtä ñan angwane rürümon ütiä kri tibti Ngöbökwé ruen tie, aisete nitre griegore amne nitre ñakare griegore, nitre töbtä amne nitre ñakare töbtä abko

15 ie ti tö Ngöbö kukwei kuin Jesubtä mikai gare kisere abko erere ti tö näin niere mun nünanka juta Romate yeye.

16 Ngöbö kukwei kuin Jesubtä ye tita gaire ñakare, ñobtä ñan angwane kukwe kuin Jesubtä ye abko Ngöbö di kri ni diantarikrä. Ye abko nire nire këta Ngöbö kukwe kuin Jesubtä ye mike era jae, këta tödeke kwatibe Jesubti abko Ngöböta dentari, aisete Ngöbö kukwei kuin Jesubtä abko Ngöbö di kri ni diantarikrä—nitre israelita ara jire këne, yehti ni mda mda ñakare israelitare abko Ngöböta dentari kore arato.

17 Kukwe kuin Jesubtä abko Ngöbö di kri ni diantarikrä, ñobtä ñan angwane ni ngite ñakare mda Ngöböta niere abko mikata gare kukwe yehti. Nire nire këta tödeke kwatibe Jesubti, ni ye aibe ngite ñakare mda Ngöböta niere. Ne aisete tödeka kwatibe Jesubti aibe ütiäte, mden erere tä tikani krörö Ngöbö Kukweibtä:

Tödeka kwatibe Ngöböbti, ye köböire ni ngite ñakare mda nieta Ngöbökwé. Ni ye aibe këkwe nünandi Ngöböbe. *Habacuc 2.4*
abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä.

Ngöbö moto romon tä mike gare

18 Mdakäre abko, ni jökrä këta kukwe nuene këmekäme amne tä kukwe diän diän nuene bätäkä ngwarbe, erere tä ja mike ngite Ngöbö rüere. Erere arato, ni ye këta kukwe këme nuene angwane, tä kukwe era metre Ngöböbtä ketebti jökrä. Ni ye rüere Ngöbö kä känbti këta ja moto romon mike gare.

19 Ngöböta ja moto romon mike gare kore, ñobtä ñan angwane kukwe rabadre gare nuäre Ngöböbtä erere gare kuin ni jökräye, ñobtä ñan angwane Ngöbö ara jire këkwe mikani gare krörö:

20 Kena dekä abti kä nüke mtare jändrän dätebare Ngöbökwé, ye mdenbti kukwe tiebe tua ñakare Ngöböbtä abko tä nüke gare nie amne Ngöbö abko Ngöbö ño tä nüke gare nie arato. Ye mden kisete jändrän jökrä dätebare Ngöbökwé kena, yehtë nita töi ngitiekä kuin metre angwane, Ngöbö di kri rabadi kërekäre amne niara abko Ngöbö era metre rükadre gare nie. Ne aisete ni kukwe këmekäme nuenkä ñan raba ja ngite ñakare niere jire chi Ngöböye,

21 ñobtä ñan angwane Ngöbö namanena gare ietre, akwa ñan mikani ütiäte Ngöbö kwrere kwetre. Erere arato, jändrän nuenbare Ngöbökwé kräke, yehtë kuin niebare ñakare kwetre ie, akwa jändrän ngwarbe ütiäte ñakare abko jiebti

nikanintre töbike ngwarbe mda amne, niaratre nikani töbike kukwe diän diän aibebtä.

²² Ja töbtä kri nämanentre niere, akwa ni töi ñakare kwrere jire namani,

²³ ñobtä ñan angwane Ngöbö nünanka kärekäre, ne krüte ñakare amne di kri bā nuäre abko mikani ütiäte ñakare kwetre, akwa ni ngwarbe kã nebtä tã krüte abko bã sribebare ngöböre kwetre jae. Erere arato, nukwã, jãndrãn ngwarbe ngwarbe kãnsenta, gwita amne jãndrãn yorekã tementa abko bã sribebare ngöböre kwetre jae.

²⁴ Niaratre töi kãme kore, ye mdenbtã abko Ngöbökwẽ gibaninkã kaibe jae, amne kukwe kãmekãme mdei nãmane krübãte niaratre töibtã, ye jiebtĩ Ngöbökwẽ tuanimetre niken abko erere nikani ja mike gure bati bati amne kukwe diän diän mda mda nuen nãmane.

²⁵ Niaratre nikani kukwe ñakare era metre ye jiebtĩ abko krörö: Jãndrãn dãtebare Ngöbökwẽ abko mikani ütiäte ngöböre jae kwetre amne kãikitãnkã Ngöbö tãte kwetre, akwa Ngöbö Jãndrãn Dãtekã era metre ara jire abko mikani ütiäte ñakare kwetre amne kãikitãnkã ñakare kwetre. Akwa Ngöbö ye aibe abko rabadre kãikitãnkã kärekäre. Abko kore se. Amen.

²⁶ Ye mdenbtã Ngöbökwẽ gibaninkã kaibe jae, kukwe gãidre kri ye aibe mdeita nebe krübãte ietre. Ne aisete meri kãkwe ja mikadre gure ni brare ben abko mikanintbe Ngöbökwẽ nitre merire krãke, ye abko nitre merire kãkwe mikani ngwarbe, kã nikani bike brare jae kwãrikwãri.

²⁷ Ne kwrere arato, ni brare kãkwe ja mikadre gure ni merire ben abko mikanintbe Ngöbökwẽ akwa, ye abko kitani temen nitre brarekwẽ. Abti nitre brare ruäre abko ja mdeita neme krübãte kwãrikwãri ietre, kãta kukwe kãme gãidre kri nuene jãbtã kwãrikwãri. Ye dokwãre abko, Ngöbö ara jire kãta mike ja ngie nuen metre.

²⁸ Ngöbö nãmanena, ye nãmane gare ni jökrãye, akwa ñan tö namani mikai ütiäte janknu, abtã Ngöbökwẽ gibaninkã kaibe jae töbike kukwe kãmekãme aibebtã amne, kukwe kãme ñan nuendre abko erere nuendre kwetre abkokãre.

²⁹ Ye erere tãtre kukwe diän diän nuene bãtãkã ngwarbe, amne kukwe bãtãkã ngwarbe blo blo tãtre nuene. Erere arato, tãtre töbike kaibe jãndrãn kuinbtã jakrã amne töita jãndrãn ngututurẽ aibebtã. Erere arato, jãndrãn ni mdakwe abko ie töta nebe bãri kabre jakrã amne, ni ni mda kãmikaka, ni ngüdrekã ngwarbe, ni ni ngökö ngwarbe, ni diän diän amne ni blitaka ngwarbe ni mda rüere.

³⁰ Amne tãtre ñãke diän diän ni mda mda rüere amne mätã kri Ngöböbtã tãtre ja mike ütiäte ni mda mdãbtã, jãta nebe ruen kri ietre au, kãta bike kri ni mda mdãbtã, tãtre kukwe kãmekãme miketbe btin mda Ngöbö rüere amne ñan tãtre meye amne rün kukwei mike tãte.

³¹ Erere arato, Ngöbö tö dreye abko ñan tö mikai gare jae amne ñan tãtre ja kukwei mike tãte amne, tãtre ni mda mda tarere ñakare amne ni mda mda ruentari tare ñakare ietre.

³² Ni jökrã kukwe nuenkã korekore abko dokwãre krütadre kärekäre amne rabadre Ngöbö okwã bãre mento kärekäre abko Ngöbökwẽ mikanintbe metre kore, ye abko gare kuin ni jökrãye. Akwa tãtre kukwe nuene kãmekãme janknu. Erere arato, ni mda mda tã nebe kukwe nuene kãmekãme kore okwãbti abko kãita neme nuäre btãtre tuare.

2

Ngöböta kukwe ükete metre ni jökrã krãke

¹ Akwa ma abko ni israelita, mata bike deme, kãta nitre ñakare israelitare kite ngise kukwe kãme nuenbtã. Akwa ma abko ngite ñakare Ngöbö

ngwärekri, ye makwe ñan nütü jabtä, ñobtä ñan angwane mata ni mda mda kite ngise, akwa mata ja miketa ngite au arato, ñobtä ñan angwane ni mda mda tä ja mike ngite, ye kwrere jire mata ja mike ngite siba.

² Akwa ni ja mikaka ngite, ye rüere Ngöböta kukwe ükete amne, kukwe era metre btä tä kukwe ükete, ye gare kuin nie.

³ Akwa ma abko tä ni mda mda kite ngise kukwe käme nuenbtä angwane, mata ja mike ngite ja kwrere niaratrebe, yebtä abko Ngöbökwé kukwe ükadite munkrä, ye näire ni mikadi ja ngie nuen kwe angwane, makwe kwäräbedi abko makwe ñan nütü jabtä.

⁴ Ngöbö bäri moto kuin abko mata mike ngwarbe jae angwane, mata dre dre nuene btä Ngöböta neme romon ñakare jötrö makrä. Akwa makwe kukwe kämekäme kitadre temen amne makwe tödekadre bti, abkokäre Ngöböta ja moto mike kuin makrä, käta ma ngibiare raire, ¿ye abko mata gain ñakare?

⁵ Akwa ma tä töbike kore angwane, ma tä ja dokwä mike ribi Ngöbökrä amne, ma ñan tö ja töi kwitaita Ngöbö kukwäre, aisete Ngöbökwé ni mikadi ja ngie nuen, ye ngäbti mata Ngöbö mätä ükekrö bäri jakrä. Ye näire Ngöbökwé kukwe ükadite era metre ni jökrä kräke angwane,

⁶ ni itire itire tä dre dre nuene, ye erere Ngöbökwé ütiä biandi krörö nie:

⁷ Ni ruäre rabadre käikitäninkä Ngöbökwé amne rabadre mikani ütiäte jae Ngöbökwé amne tö rabai nüne kärekäre Ngöböbe, abtä ja töi mikani kwatibe jändrän kuin nuene kärekäre Ngöbökrä, ni ye abko Ngöbökwé mikadi nüne kärekäre.

⁸ Akwa ni ruäre abko käta töbike jändränbtä kaibe jakrä, käta trö kwite kukwe era metre Ngöbökwé yeye amne tä nekete kukwe kämenkri, ni ye abko btä Ngöbö mätä rabadi kri, käkwe mikadi ja ngie nuen.

⁹ Ne aisete ni kukwe nuenkä kämekäme erere käkwe ja tare nikadi kri amne moto rabadi nötoete krübäte ja jiebtä arato ja tare nikabtä, ye abko nitre israelita ara jire käkwe ja tare nikadre käne kore. Erere arato, nitre ñakare israelitare käkwe ja tare nikadre.

¹⁰ Akwa nire nire käkwe jändrän nuenbare kuin kärekäre Ngöbökrä abko Ngöbökwé käikitadikä, käkwe mikadi ütiäte amne mikadi nüne jame kwe, ye abko nitre israelita kräke käne amne nitre ñakare israelitare kräke arato.

¹¹ Ye kwrere Ngöbökwé kukwe ükadite ni jökrä kräke, ñobtä ñan angwane ni ja kwrere jökrä Ngöbökrä amne ñan Ngöböta nitre israelita tarere bäri nitre ñakare israelitare kräke.

¹² Nitre ñakare israelitare abko ie Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye gare ñakare, käta ja mike ngite, ye abko Ngöbökwé mikadi ja ngie nuen, akwa ñakare Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye yebti; akwa nitre israelita abko ie Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye gare bäri kuin, käta mike ñakare ütiäte jae amne, tä ja mike ngite, nitre ye abko Ngöbökwé mikadi ja ngie nuen Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye yebti.

¹³ Ngöbökwé kukwe ükadite kore, ñobtä ñan angwane ñan nita Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye kukwei nuen jirekäbe abko köböire ni ñakare ngite mda Ngöböta niere nibtä; akwa Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye nita mike täte metre ta abko köböire ni ñakare ngite mda Ngöböta niere nibtä.

¹⁴ Nitre ñakare israelitare abko kwe Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ñakare, akwa kukwe ye tä dre nuemna, erere nitre ñakare israelitare tä nuene nierare ja töi jenbti angwane, kukwe nuenta kwetre ye abko kukwe biani nuendre Ngöbökwé nie ara jire kwrere.

¹⁵⁻¹⁶ Ye ñobtä ñan angwane Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye käta dre nuemna, ye erere nitre ñakare israelitare tätre nuene nierare ja töi jenbti angwane, kukwe ye tä niaratre töibtä tätre bä mike, aisete ñiongwane tätre ja

mike ngite amne ñongwane tãtre ja mike ngite ñakare tã nũke gare au jãbtã ietre. Ne aisete Jesukristo kũbũire Ngũbũkwe kukwe ũkadite ni jũkrã krãke, ye nãire kukweta kaibe tiebe nitre ñakare israelitarekwe, yebti abko Ngũbũkwe ũkadite krãke. Angwane niaratre kãkwe ja mikani ngite angwane, tũ kãme ara jire kãkwe niaratre kitadi ngite o niaratre tũ metre kãkwe bã mikadi metre Ngũbũ ngwãrekri. Ne abko Ngũbũ kukwei kuin Jesubtã dirita tikwe kãta niere.

Nitre israelita amne Kukwe Biani Ngũbũkwe Moiséye

17 Mata ja israelita niere amne Kukwe Biani Ngũbũkwe Moiséye, bti mata tũdeke amne, mata ja gete Ngũbũbe, bti ja ruen ũtiãte kri mae.

18 Erere arato, makwe dre dre nuendre nũnakãre metre, ie Ngũbũ tũ, ye garera mae, ñobtã ñan angwane Kukwe Biani Ngũbũkwe Moiséye kãta mike gare mae.

19 Abtã nitre ñakare israelitare, ie Ngũbũ gare ñakare abko ma raba niken jie ngwena Ngũbũye, ruen mae. Erere arato, nitre ie Ngũbũ gare ñakare abko okwãte ma raba kã trã tikekã ngwiankãre Ngũbũye, ruen mae.

20 Mdakãre abko, nitre ñakare israelitare tũbtã ñakare Ngũbũbtã abko, ie Ngũbũ gare ñakare abko ie ma raba dirire, ruen mae. Erere arato, nitre ñakare israelitare tũ mrãme Ngũbũbtã ngãbãkre kwrere abko ma raba tũ tike Ngũbũbtã ruen mae, ñobtã ñan angwane Kukwe Biani Ngũbũkwe Moiséye kãta ma tũ tike amne tã kukwe era metre Ngũbũbtã mike gare mae, aisete mata tũbũke kore jãbtã.

21 Akwa ma abko israelita, aisete ma rabadre Kukwe Biani Ngũbũkwe Moiséye dirire nitre ñakare israelitare yeye mata nũtũre, erere mata nuene. ¿Ye ñobtã abko ma ara jire ñan tã kukwe ye dirire kãne au jae? ¡Niaratrekwe ñan godre dirita makwe ietre amarebti mata gore!

22 Erere arato, meri ni mdakwe ñan mikadre ja ken, mata dirire nitre ñakare israelitareye, amarebti ma ara jire kãta meri ni mda mdakwe mike ja ken kãn. Mdakãre abko, ngũbũ ngwarbe tã neme tuen kãme krũbãte mae amarebti jãndrãn ũtiãte ũtiãte tã ngũbũ ngwarbe juete abko mata goire.

23 Erere arato, Kukwe Biani Ngũbũkwe Moiséye tã makwe, bti mata bike kri, akwa Kukwe Biani Ngũbũkwe Moiséye, ye ñan mikata tãte metre makwe, aisete kukwe ye arabe bti mata Ngũbũ mike ngwarbe jae.

24 Ye mden kisete, Ngũbũ Kukwei tã tikani krũrũ mabtã:

Mun israelita ye mden kũbũite nitre ñakare israelitare tã ñãke blo Ngũbũ rũere.

Isaías 52.5; Ezequiel 36.22

abko tã tikani Ngũbũ Kukweibtã mun israelitãbtã.

25 Mdakãre abko, mata ñãrãkrã mike ma kwatabtã, Ngũbũta ma bkãne bã mikakãre, akwa ti tũ kukwe niei krũrũ mae: Kukwe Biani Ngũbũkwe Moiséye, ye mata mike tãte era metre jũkrã, ye aibe angwane ñãrãkrã mikani kwatabtã abko ũtiãte Ngũbũ ngwãrekri; akwa Kukwe Biani Ngũbũkwe Moiséye ye ma ñan tã mike tãte jũkrã, ye ngwane ñãrãkrã mikani ma kwatabtã abko ñakare ũtiãte Ngũbũkrã. Amne ni ñakare israelitare ñãrãkrã ñakare kwatabtã, ye kwrere jire ma tã nebe Ngũbũ ngwãrekri.

26 Akwa ni ñakare israelitare abko kãkwe Kukwe Biani Ngũbũkwe Moiséye ye mikare tãte jũkrã angwane, ñãrãkrã mikani ñakare kwatabtã, akwa nitre israelita ñãrãkrã mikani kwatabtã, kwrere jire bã rabadre Ngũbũ ngwãrekri.

27 Ye abko, era metre ma abko israelita, aisete ñãrãkrã mikani ma kwatabtã amne mata Kukwe Biani Ngũbũkwe Moiséye ye bkãne, akwa mata mike ñakare tãte, aisete ni ñakare israelitare ñãrãkrã mikani ñakare kwatabtã, akwa

Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye mikata täte kwe, ni ye abko käkwe ma kitadi ngite,

²⁸ ñobtä ñan angwane nita därere ni mräkä israelitakri, ye aibe köböire ñan nita nebe israelitare era metre Ngöbö ngwäreki. Erere arato, ni ñäräkrä mikani kwatabtä, ye ñan aibe köböire abko nita nebe ñäräkrä mikani era metre Ngöbö ngwäreki,

²⁹ ñobtä ñan angwane ni töi kuin amne ni moto kuin Ngöbö ngwäreki, ni ye abko ni israelita era metre Ngöbö ngwäreki amne, ni töi kuin era metre ye abko käta ni ñäräkrä mikani ni kwatabtä kwrere. Ne aisete ni ñäräkrä era metre ni kwatabtä abko Ngöbö Üai tä nuene ni töibtä, käta ni töi mike kwatibe Ngöböbtä, ye abko ñan Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye tä tikani tärbtä, ye käta ni töi mike kore. Ne aisete ni töita mikani kwatibe Ngöböbtä kore Ngöbö Üai köböire, ye abko ñan ni mda mdakwe käikitadikä, akwa Ngöbö ara jire käkwe ni ye käikitadikä, käkwe mikadi ütiäte jae.

3

Ngöböta ja kukwei mike täte era metre

¹ Ye abko, ma därebare ma mräkä israelitakri amne ñäräkrä mikanina ma kwatabtä ye ütiäre Ngöbökwé ñan ma mikadre metre ja ngwäreki, aisete ma abko israelita amne, makwe ñäräkrä mikani ma kwatabtä, ¿ye abko ütiäte makrä ya?

² ¡jänri, ye abko ütiäte kri! Kukwe keta kabre btä ye ütiäte, ñobtä ñan angwane käne Ngöbökwé tödekani nitre israelitabti, käkwe ja Kukwei biani ietre.

³ Yebti ¿dre rakadrekä mda? Nitre israelita ruäre käkwe Ngöbö kukwei mikadi täte, niebare kwetre Ngöböye. Abti ja kukwei kitaninta temen kwetre. ¿Yebtä abko Ngöbökwé ja Kukwei mikadi täte niebare ni mräkä israelita kirakiraye, ye Ngöbökwé kitadita temen niaratre kwrere arato ya?

⁴ ¡Ñakare jire! ¡Ngöbökwé ñan ja kukwei kitadre jire chi temen! Ni jökrä rabadre ni ngökö, käkwe ja kukwei kitadre temen, akwa Ngöbö abko käre tä kukwe niere, erere tä mike täte jökrä. Ne aisete Ngöbö Kukwei käta niere krörö:

Ma kukwei abko raba mikani era Ngöbö amne mata kukwe ükete nikrä angwane, ma kukwei era metre rükadi gare mabtä, *Salmos 51.4*
abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä.*

⁵ Akwa ni ruäre tä ñäke ngwarbe krörö Ngöbö rüere: Nita ja mike ngite Ngöbö rüere angwane, Ngöbö abko bäri metre ta mikata gare btä amne Ngöbö käikitakata bäri. Kore ne ngwane, Ngöbökwé ni mikadre ja ngie nuen angwane, Ngöböta kukwe nuene blo abko ni ruäre tä niere ngwarbe.

⁶ Akwa ni ñan raba ñäke jire chi kore Ngöböbtä, ñobtä ñan angwane Ngöbö ñakare kukwe ükete era metre ni israelitakrä, käkwe ni mikadre ja ngie nuen kukwe kämekäme dokwäre, ¿se abko kukwe ükadrete ño kwe ni ñakare israelitare kä jökräbti kräke, mikakäre ja ngie nuen se? Akwa niara abko era metre, aisete tä kukwe ükete kore ni israelitakrä arato.

⁷ Erere arato, ni ruäre käta niere ngwarbe krörö: Tikwe blitadre ngwarbe ni ngökakäre, ye ngwane Ngöbö moto bäri kuin amne Ngöbö di kri bä nuäre mikata gare tibtä angwane, ¿se ñobtä abko ti ngite, aisete Ngöbökwé ti mikadre ja ngie nuen? abko ni ruäre tä niere.

* **3:4** Meri kädian nämáne Betsabé, ben jrei David käkwe ja mikani ngite, abti Salmos 51 tikani kwe ja ngite niekäre Ngöböye.

⁸ Ye abko ngwarbe era metre, akwa nane rabadre metre, ye ngwane jari kukwe kâmekâme nuene ye kôböire Ngöbö di kri bâ nuäre mikadre gare bäri abkokäre! abko rabadre kuin. Ye abko dirita kore tikwe abko ni ruäre tä niere tibtä ti bâ mikakäre kâme, akwa ye dokwäre Ngöbökwere nitre ye mikadi ja ngie nuen era metre.

Ni ñakare jire iti metre amne ngite ñakare Ngöbö ngwärekri

⁹ ¿Nikwe dre niedre mrä? ¿Ni israelita ne abko bäri kuin era metre nitre ñakare israelitare ngwä abko Ngöböta nütüre ya? ¡Ñakare jire! ñobtä ñan angwane ni israelita ya, ñakare ya akwa ni jökrä ngite ja kwrere Ngöbö ngwärekri, ye mden abko nunkwe bâ mikanina.

¹⁰ Ye mden erere Ngöbö Kukweita niere arato abko krörö:

Ni ñakare jire iti era metre Ngöbö ngwärekri.

¹¹ Ni ñakare jire iti abko ie kukwe gare era metre Ngöböbtä.

Ni ñakare jire iti këta Ngöbö kënentari.

¹² Ni jökrä kâkwe trö kwitani Ngöböye, bti nikani ji blobti amne nikaninta kukwe kâmekâme nuene ja kwrere jökrä Ngöbö rüere.

Ni ñakare jire iti kukwe kuin nuenkä.

Ni ñakare jire iti.

Salomos 14.1-3; 53.1-3

¹³ Mdakäre abko, ni krütani doboi mikani, bti jue diandrekäta amne rä kure, ye kwrere jire ni töi kâme abko erere blitata kâme kwe.

Erere arato, ni tüdrä abko tä blite ngwarbe ni mda mda ngökakäre. *Salomos 5.9*

Tbi tu krübäte këta ni mike bren, ye kwrere jire ni ñäke taretare krübäte këta ni mda mda juen ngwarbe. *Salomos 140.3*

¹⁴ Erere arato, ni kada abko tä biare ñäkäkäre blo ni mda mda rüere amne käre nita blite romone. *Salomos 10.7*

¹⁵ Ni jökrä tä juto biare ni mda mike bren amne ni mda kâmike.

¹⁶ Nitre ye abko tä jändrän jökrä juen ngwarbe amne tä ni mda mike ja tare nike.

¹⁷ Nünandre jäme Ngöböbe amne ni mda mdabe, ye abko gare ñakare ietre. *Isaías 59.7-8*

¹⁸ Ne aisete, ni ñakare jire iti kä nebtä këta Ngöbö jürä ngwen jabtä, këta Ngöbö mike ütiäte jae. *Salomos 36.1*

¹⁹ Ye kwrere abko Ngöbö Kukweita ni ngite mike gare nie kore. Mdakäre abko, kukwe ye tä nitre ñakare israelitare aibe kite ngite, makwe ñan nütü, ñobtä ñan angwane mun israelita abko kräke Ngöbökwere ja Kukwei biani mun ngite mikakäre gare munye abko gare kuin nie. Ye mden kisete, kä mrä angwane, Ngöbökwere kukwe ükadite nikrä angwane, ni jökrä israelita amne ñakare israelitare ye rabadi kada ketani amne rabadi kwekbe jökrä, ñobtä ñan angwane ngite ñakare, ye ñan rabadre niere Ngöböye,

²⁰ ñobtä ñan angwane ni ñakare jire iti kâkwe Kukwe Biani Ngöbökwere Moiséye mikadre täte jökrä abko ütiäre ngite ñakare mda Ngöbökwere niedre btä. Akwa Kukwe Biani Ngöbökwere Moiséye ye kôböire ni jökrä abko kukwe kâmekâme nuenkä abtä ngite Ngöbö ngwärekri tä nüke gare nie.

Tödeka kwatibe Jesubti aibe kôböire ni ngite ñakare mda Ngöböta niere

²¹ Akwa mtare, ñokwe ni ngite ñakare mda Ngöböta niere abko niarakwe mikanina gare ni jökräye. Akwa ñan Kukwe Biani Ngöbökwere Moiséye ye kôböire Ngöböta ni ngite ñakare mda niere nibtä abko Kukwe Biani Ngöbökwere Moiséye këta niere metre amne, Ngöbö kukwei mda mda tikani nitre Ngöbö kukwei niekâkwe këta niere arato.

²² Ni jökrä israelita ya, ñakare ya, akwa tä tödeke era metre Jesukristobti abko erere ngite ñakare mda Ngöböta niere btäre. Ne abko Ngöböta nuene ja erebe ni jökrä kräke,

²³ ñobtä ñan angwane ni jökrä käta ja mike ngite Ngöbö rüere, abtä Ngöböta kukwe nuenna nie, ye abko ni jökrä ñan tä mike täte metre jire chi. Ye aisete ni ñakare jire iti abko metre Ngöbö kwrere.

²⁴ Akwa Kristo Jesu krütani krusobtä angwane, niarakwe ni kökanintarita ni tikatekäre, ye köböire ni jökrä tödekaka Jesukristobti abko ngite ñakare mda Ngöböta niere ja moto kuinbti amne ñan tä ni ngite ütiä kärere jire chi nie.

²⁵ Ngöbö ara jire käkwe Kristo Jesu biani müre ketadre ni kwati ngwärekri angwane, Kristo Jesu däräie käkwe Ngöbö töi kwitani, aisete Ngöbö mäta kri ni ngite ngite rüere ñakare mda, amne Kristo Jesu däräie käkwe Ngöbö moto mikaninta jäme nikä. Ye ngwane abko, Kristo däräiebti Ngöbökwé ni ngite dianinkä mento nibtä, yebti nikwe tödekadre kwatibe. Mdakäre abko, Ngöbö abko metre ta, käta kukwe ükete metre nikä, ye mikakäre gare, Ngöbökwé Kristo Jesu biani müre ketadre kore, ñobtä ñan angwane Jesukristo müre keta ngämi, känenkri Ngöbökwé ni mikadre ja ngie nuen täte jökrä kukwe kämekäme dokwäre, akwa nuenbare ñakare kwe.

²⁶ Erere arato, niarata kukwe ükete metre ni jökrä kräke mtare, ye rabadre gare nie, abkokäre Kristo Jesu biani kwe müre ketadre ni jökrä kräke. Ngöbö rabadre kukwe ükete metre ni jökrä kräke amne rabadre nitre tödekaka Jesubti ngite denkä mento btä arato, abkokäre nuenbare kore kwe.

²⁷⁻²⁸ Ngöbökwé sribi kuin nuenbare kore nikä, ¿yebti ni abko bäri metre au, bti nikwe bikadre kri sribi jen nikwebti ya? ¡Ñakare jire! Jändrän ñakare bikakrä kri nie, ñobtä ñan angwane ñan Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye abko mikani täte jökrä metre nikwe abko ütiäre ni ngite ñakare mda Ngöböta niere amne ni kaen ngäbti, akwa tödeka kwatibe Jesukristobti, ye köböire ni ngite ñakare mda Ngöböta niere amne tä ni kaen ngäbti.

²⁹ Ti bike kukwe mda ngwentari abko krörö: ¿Ngöbö ye abko, Ngöbö kaike nitre israelita aibe kräke ya? amne ¿ni mda mda ñakare israelitare abko ñakare Ngöbö ye bkäne siba ya? ¡Ñakare jire! Ngöbö abko Ngöbö ni kä jökräbtikwe, aisete ni israelita amne ni ñakare israelitare arato abko Ngöböta kaen ngäbti,

³⁰ ñobtä ñan angwane Ngöbö abko itibe. Nebti Ngöbö mda ñakare jire. Nire nire tödekaka Ngöböbti abko ñakare ngite mda abko Ngöböta niere btä. Mden kisete, ni israelita ñäräkrä tärä kwatabtä ya, ni ñakare israelitare ñäräkrä ñakare kwatabtä ya, ye ñan mikata ñäräre Ngöbökwé nibtä.

³¹ ¿Ne aisete nita tödeke Jesubti, abtä Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye abko ütiäre ñakare nikä ya? ¡Ñakare jire! ñobtä ñan angwane nita tödeke Jesubti, ye ngwane Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye tä nebe bare täte jökrä nibtä.

4

Abrahamkwe tödekani Ngöböbti

¹ ¿Mdakäre abko, nikwe dre niedre ni mräkä käne Abrahambtä? ¿No köböire ni ngite ñakare mda Ngöböta niere, abkobtä dre nükani gare Abrahamye?

² Abraham käkwe jändrän kuin nuendre au ja di jenbti abko ütiäre niara ngite ñakare Ngöbö ngwärekri, ye ngwane rabadre bike kri, akwa namani bare ñakare kore ie, aisete ñan namani bike kri Ngöbö ngwärekri.

³ Ne aisete, Ngöbö Kukwei käta niere krörö btä:
Abrahamkwe tödekani Ngöböbti,

aisete Ngöbökwe niara ngite kukwe käme nuenbtä dianinkä mento btä angwane, ngite ñakare mda Ngöbökwe niebare. *Génesis 15.6*
 abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä.

⁴Ye abko nita sribire angwane, sribi bkänkä käta sribi ütiä bien nie, ye abko ñan tä bien ngwarbe ja moto kuinbti nie, akwa nita sribire abko ütiä bianta kwe nie.

⁵Akwa ni ñan raba sribi nuene jire chi abko ütiäre Ngöbökwe niedre nie: Ma ngite ñakare mda ti ngwärekre. Akwa ni ngututu ngite ngite Ngöbö rüere käta Ngöbö mike era amne tä tödeke Ngöböbti, ni ye abko ngite ñakare mda Ngöböta niere.

⁶Ñan jändrän kuin nuenbare nikwe Ngöbö moto mikakäre jäme jakrä abko ütiäre ni ngite ñakare mda Ngöböta niere akwa, tödekabtä Ngöböbti abko köböire ni ngite ñakare mda Ngöböta niere. Ni ye abko btä käta neme nuäre krübäte abko jrei David tukwe käkwe tikani arato abko krörö:

⁷Nireta Ngöbö kukwei kite temen, bti tä ja mike ngite ja töibti Ngöbö rüere amne käta kukwe käme nuene Ngöbö rüere, akwa Ngöböta ngite denkä jökrä btä, ni ye abko btä kä rabadre bäri nuäre.

⁸Erere arato, ni ngite Ngöbö ngwärekre akwa, ye dokwäre ni Dänkien Ngöböta mike ñakare ja ngie nuen, ni ye abko btä kä rabadre bäri nuäre, *Salmos 32.1-2*

abko tikani Davikwe.

Ñan ñäräkrä mikani kwatabtä abkobtä Abraham ngite ñakare Ngöbö ngwärekre

⁹Mdakäre abko, ni ngite ñakare mda Ngöböta niere, niebare Davikwe, ¿ye abko ni ñäräkrä mikani kwatabtä aibe kräke ya o ni ñäräkrä ñakare kwatabtä abko kräke arato ya? Abrahamkwe tödekani Ngöböbti, aibebtä ngite ñakare mda niebare Ngöbökwe btä, ye nita niere aisete tita kukwe ngwentari kore.

¹⁰¿Akwa Abraham ñäräkrä mikanina kwatabtä angwane, niara ngite ñakare mda niebare Ngöbökwe btä ya o ngämi ñäräkrä mike ja kwatabtä, ye känenkri niebare kwe btä ya? ¿Ñongwane Abraham ngite ñakare mda Ngöböbökwe niebare btä? ¿Abraham ngämi ñäräkrä mike ja kwatabtä, känenkri ngite ñakare mda Ngöbökwe niebare btä!

¹¹Abti Abrahamkwe ñäräkrä mikani ja kwatabtä. Abrahamkwe tödekani Ngöböbti, abtä ngite ñakare mda Ngöbökwe niebare btä, ye mden bä mikakäre Ngöbökwe ñäräkrä mikamna ja kwatabtä Abrahamye. Ne aisete ni ñäräkrä ñakare kwatabtä, akwa tä tödeke Jesukristobti abko tä tödeke Ngöböbti Abraham kwrere, aisete Abrahamta nebe rün kwrere arato. Ye aisete ni ñäräkrä ñakare kwatabtä akwa tä tödeke Ngöböbti, yebtä abko ngite ñakare mda Ngöböta niere.

¹²Erere arato, ni mräkä israelita ñäräkrä kwatabtä, ye käta tödeke Ngöböbti arato, ye abko tä tödeke Ngöböbti Abraham kwrere, aisete Abraham tä niaratre rün kwrere arato.

Ñan Kukwe Biani Ngöböbökwe Moiséye mikabtä täte abko ütiäre Abraham ngite ñakare

¹³Mdakäre abko, Abraham amne Abraham mräkäre ja täritäri rabadi kä jökrä bkäne Ngöbökwe niebare ietre, ye abko ñan Kukwe Biani Ngöböbökwe Moiséye mikabtä täte abko Ngöböbökwe niebare ietre, akwa Abrahamkwe tödekani kwatibe Ngöböbti angwane, ngite ñakare mda Ngöbökwe niebare btä. Abtä niara amne mräkäre ja täritäri rabadi kä jökrä bkäne niebare Ngöböbökwe ie.

¹⁴Ne ñan ñobtä ñan angwane Kukwe Biani Ngöböbökwe Moiséye ye nita mike täte jökrä abko ütiäre ni rabadre kä ne bkäne jökrä, ye ngwane ni rabadre kä

ganaine au ja di jenbti, aiseite tödeka Ngöböbti abko ütiäte ñakare jire chi. Erere arato, Ngöbökwé jändrän bian braibare nie ne rabadre ütiäte ñakare arato,

¹⁵ ñobtä ñan angwane Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye kitabtä temen nita neme ngite Ngöbö ngwäreki, dokwäre Ngöbökwé ni mikadre ja ngie nuen kri; akwa kukwe biani nuendre ye ñakare angwane, ni ñan raba kukwe ye kite temen ja töi jenbti, erere ja mike ngite ñakare.

¹⁶ Ne aiseite, Ngöbökwé kä köböi mikani Abrahamye amne Abraham mräkätre ja täritäriye ye abko rabadre ütiäte, abkokäre Ngöbökwé biani ngwarbe ie. Ye abko tödekabtä Ngöböbti, aibe köböire Ngöbökwé Abraham kwrere, ye kräke Ngöbökwé kä köböi mikani kore kwe ie. Ye abko, ñan nitre israelita Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye mikaka täte aibe kräke Ngöbökwé kä ye köböi mikani, akwa ni jökrä israelita ya, ñakare ya këta tödeke Ngöböbti Abraham kwrere, ye kräke Ngöbökwé kä köböi mikani kore arato. Ne aiseite Abraham abko ni jökrä israelita ya, ñakare ya rün kwrere.

¹⁷ Mden erere, Ngöbö Kukwei tä niere krörö:

Tikwe ma mikani juta kwati bätäkä ngwarbe rünre kä nebtä, *Génesis 17.5* niebare Ngöbökwé Abrahamye. Ngöbö ni krütanikrütani mikaka nire amne, jändrän ñäre ñakare abko Ngöböta mike nire, Ngöbö ye mden abko bti Abrahamkwe tödekani.

¹⁸⁻¹⁹ Ngöbö ye mden käkwe niebare krörö Abrahamye:

Muke kabre ñan tanre, ye kwrere jire ma bkün rabadi kä nebtä. *Génesis 15.5* niebare Ngöbökwé ie. Ye ngwane abko, Abraham ñan di namanina ngäbäkre ngibiare namani nütüre, ñobtä ñan angwane kä namanina bäsi siento krati ie aiseite. Erere arato, merire kwe Sara namanina unbre, kise mriani jabtä, aiseite ñan rabadre ngäbäkre ngibiare, namani nütüre, akwa Ngöbökwé kukwe niebare ie, yebti tödekani kwe amne mikani era kwe.

²⁰ Ngöbökwé kukwe niebare Abrahamye, ye namani era kräke angwane, tödekani bäri Ngöböbti kwe amne, ñan Ngöbö kukwei mikani ngwarbe jae kwe, käkwe Ngöbö käikitaninkä,

²¹ ñobtä ñan angwane Ngöbö abko di nämane täte ja kukwei mikakäre täte, ye abko namani era Abrahamkrä.

²² Abrahamkwe tödekani kore Ngöböbti, ye mdenbtä abko ngite ñakare mda abko Ngöbökwé niebare btä amne kani ngäbti kwe.

²³ Abrahamkwe tödekani Ngöböbti, yebtä ngite ñakare mda niebare Ngöbökwé btä abko tikani taräbtä, ye ñan tikani niara aibe kräke,

²⁴ akwa Ngöbö Jesu mikakata nire nitre ngwäkäre ngätäite, Ngöbö yebti nirekwe tödekadre, ni ye abko ngite ñakare mda Ngöbökwé niedi amne kadi ngäbti kwe. Ni ye kräke kukwe ye nämane tikani.

²⁵ Jesu ye abko biani Ngöbökwé müre ketadre ni ngite diankakäre mento nißtä, ñobtä ñan angwane ni nämane ngite Ngöböye kukwe käme nuenbtä amne, ni ngite ñakare mda, ye Ngöbö rabadre niere nißtä, abkokäre Ngöbökwé mikaninta nire.

5

Nita nüne jame Ngöböbe abko këita neme nuäre nißtä

¹ Nikwe tödekani Jesukristobti ye köböire ni ngite ñakare mda niebarera Ngöbökwé, aiseite nita ja mëketa jame Ngöböbe ni Dänkien Jesukristo köböire.

² Nikwe tödekani bti angwane, niarakwe ni mikani krötö Ngöbö moto kuin ye ken amne mtare Ngöbö moto kuin täte jökrä nikä amne Ngöbökwé ni mikadita bäsi ja kwrere, ye nita ngibiare kisere abko këita neme nuäre nißtä.

³ Ye abko ñan jändrän aibe këita nuäre nißtä, akwa nita ja tare nike bätäkä ngwarbe abko këita bäri nuäre nißtä arato, ñobtä ñan angwane ja tare nika ye

abko káta ni mike núnenká bári dite janknu mda, níkwe ñan Jesu gíbiadreka jire abkokáre.

⁴ Erere arato, nita nebe núnenká bári dite tódekabtä Jesubti, ye káta ni tó mike bári metre Ngóbö okwáte amne ye káta ni die mike Jesu ngíbiare ngábtí kísere bátáreká, kái ngwíane nuáre jabtá bári mda.

⁵ Ñan nita Jesu ngíbiare ngábtí ngwarbe abko gare kuin nie, ñobtä ñan angwane Ngóbökwe ja Üai Deme biani nie amne, Ngóböta ni tarere kri ja moto kuinbti abko Ngóbö Üai Deme tá mike gare nie.

⁶⁻⁷ Ye abko, bási ni ñakare jire iti abko tá biare ja mike müre ketadre ni metre diáre. Nane ni mda kákwe jándrán bári kuin nuenbare níkrá angwane, níkwe ja mikadre müre ketadre ni ye diáre. Akwa ni námáne nüne Ngóbö rüere amne ni dí ñakare ja díantarikrá au angwane, ká bári kuin, ye náire Kristo Jesu nükani amne krütani ni diáre amne ni kráke.

⁸ Ye mdenbtá abko, Ngóböta ni tarere kri tá mike gare krörö nie: Ni námáne kukwe nuene kámekáme Ngóbö rüere abtä ni námáne ngíte Ngóbö ngwárekri, ye ngwane Kristo krütani ni diáre amne ni kráke.

⁹ Mtare Kristo krütanina ni kráke, ye kóböire ni ngíte ñakare mda Ngóbökwe niebarera. Yebtä mtare bári Kristo kóböire ni rabadi díantari amne, Ngóbökwe ñan ni mikadre ja ngíte nuen ká mrá angwane,

¹⁰ ñobtä ñan angwane ni námáne ja rüere Ngóböbe angwane, Ngóbö Odei krütani ye kóböire niara ara jire kákwe ja mákáninta níbe, aísète mtare bári Ngóbökwe ni mikanina ja máketa jabe, aísète Kristota níre, káta ni mike nüne kárekáre jabe, ye mdenbtá ni rabadi díantari.

¹¹ Ne abko, ni rabadi díantari mrá, ñan ye aibehtá nita kuin níere Ngóböye amne káita neme nuáre níbtá, akwa nita Ngóbö ara kái ngwen nuáre jabtá ni Dánkien Jesukristo kóböire. Niara kóböire nita ja mákáninta Ngóböbe mtare.

Adán amne Kristo

¹² Mdakáre abko, kena ni itibe kádian námáne Adán abko kákwe ja mikani ngíte Ngóbö rüere angwane, kukwe káme Ngóbö rüere nükani ká nebtá amne kukwe káme kóböite ni jókrá níkani krüte, ñobtä ñan angwane ni jókrá kákwe ja mikani ngíte Ngóbö rüere arato.

¹³⁻¹⁴ Akwa ñan ja mikani ngíte kwetre ja kwrere Adánbe. Adán náire abti ká nuke Moisés náire, Ngóbö ngámi ja kukwei bien Moiséye nuendre nie, ye kánenkri kukwe káme Ngóbö rüere namanina ká nebtá, aísète ni jókrá námáne gata ngoto táni, aísète námáne krüte. Akwa Adánkwe Ngóbö kukwei ara jire kíani temen, ye kwrere nuenbare ñakare kwetre, ñobtä ñan angwane níaratre abko íe Ngóbö ngámi ja kukwei bien nuendre, aísète ñan ja mikani ngíte kwetre Adán kwrere, ñobtä ñan angwane kukwe bían ngámi nuendre nie, kánenkri nita nebe tuen ngíte ñakare kukwe yebtä. Adánkwe ja mikani ngíte, ye kóböite ni jókrá namani ngíte Ngóbö ngwárekri, akwa ye kwrere ni mdara jire abko Jesukristo rúkadre kukwe kuin nuene ni jókrá kráke abko bá mikani Adánbtá.

¹⁵ Akwa Adánkwe ja mikani ngíte, yebti ta abko Ngóbökwe jándrán bári útiáte kri nuenbare níkrá, ñobtä ñan angwane ni itibe Adán kákwe ja mikani ngíte, ye kóböite ni kwati níkani krüte amne namani mente Ngóböye. Akwa ja moto kuinbti Ngóbökwe jándrán kuin nuenbare ngwarbe níkrá ni itibe Jesukristo moto kuin kóböire, ye abko bári útiáte kri amne kuin ni kwati kráke.

¹⁶ Ye abko ti bibe níereta bobukáre: Ni itibe Adán kákwe ja mikani ngíte amne Ngóbökwe jándrán kuin nuenbare ngwarbe níkrá, jándrán ketebu ye abko ñakare ja kwrere, ñobtä ñan angwane ni itibe Adán, kóböite Ngóbökwe ni

jökrä mikani ja ngie nuen. Akwa ni kwati kukwe nuenkä kämekäme käkwe ja mikani ngite kabre krübäte Ngöbö rüere abko kräke Ngöbökwé jändrän kuin nuenbare ngwarbe Jesukristo köböire. Yebtä abko ni ngite ñakare mda Ngöböta niere.

¹⁷Ye abko, ni itibe Adán käkwe ja mikani ngite abko köböite ni jökrä namani gata ngoto täni, aisete nämáne krüte amne namani mente Ngöböye. Ye kwrere arato, Ngöbökwé jändrän kuin nuenbare ngwarbe nikrä ja moto kuinbti, ye abko bäri ütiäte kri, aisete ni mikadita metre ja ngwärekri kwe nikwe nünandre kärekäre ni itibe Jesukristo köböire abkokäre.

¹⁸Ni itibe Adán käkwe ja mikani ngite batibe Ngöbö ngwärekri, dokwäre Ngöbökwé ni jökrä mikani ja ngie nuen. Ye kwrere arato, ni itibe Jesukristo käkwe jändrän nuenbare kuin metre krusobtä, ye köböire ni jökrä tödekaka Jesubti abko ngite ñakare mda abko Ngöböta niere.

¹⁹Ni itibe Adán käkwe Ngöbö kukwei kitani temen, ye köböite ni kwati nikani kukwe nuene kämekäme. Abtä namani ngite Ngöbö ngwärekri, akwa ye kwrere arato, ni itibe Jesukristo käkwe Ngöbö kukwei mikani täte jökrä, käkwe ja biani müre ketadre abko köböire ni kwati ngite ñakare mda Ngöbökwé niedi.

²⁰Nita kukwe käme nuene bäri Ngöbö rüere rabadre gare bäri metre nie, abkokäre Ngöbökwé ja kukwei biani Moiséye. Akwa kukwe kämekäme nuen namani bäri, yebti ta Ngöbökwé ja moto mikani bäri kuin nikrä.

²¹Ye aisete ni jökrä nämáne gata ngoto täni angwane, kukwe käme ye mdei nämáne niaratre dänkiene, erere nämáne ja mike ngite kärekäre, ye kwrere arato mtare Ngöböta ja moto mike bäri kuin nikrä amne ni ngite ñakare mda Ngöböta niere, kätä kä bien nünankrä kärekäre nie ni Dänkien Jesukristo köböire.

6

Kukwe kämekäme ñan tä ni dänkiene mda

¹Ngöbökwé kukwe kuin nuenbare kore ni jökrä kräke Jesukristo köböire ni ngite diankakäre nißtä, ¿nebti Ngöbökwé ja moto mikadre bäri kuin ni kräke, abkokäre nikwe kukwe nuendre bäri kämekäme janknu ja mikakäre ngite ya?

²¡Ñakare jire! Nikwe ñan ja mikadre ngite jire chi mda, ñobtä ñan angwane nikwe tödekani Jesubti angwane, ni namani ni krütani kwrere Ngöbö ngwärekri amne, kukwe kämekäme ñan tä ni krütanikrütani dänkiene mda gare nie, ñobtä ñan angwane ni ngwäkä ñan raba ja mike ngite mda Ngöbö rüere. Ye mden kiseté, ¿kukwe kämekäme ñan tä ni tödekaka Jesubti dänkiene mda, se abko nikwe kukwe kämekäme nuendre janknu Ngöbö rüere ya? ¡Ñakare jire!

³⁻⁴Ni jökrä tödekaka Kristo Jesubti namani ngökani ñöte, ye abko tä ni krütani gwaire Jesube amne tä ni doboi mikani gwaire Jesube bä mike. Yebti nikwe ja toi kämekäme amne kukwe kämekäme mikaninte ja jiebti abko nikwe bä mikani, ye garera munye. Erere arato, Kristo Rün käkwe niara mikaninta nire ja di kri bä nuärebti, ye kwrere ni rabadre nüne btin Kristo ben gwaire, abkokäre ni krütani Kristo ben gwaire, bti ni doboi mikani ben gwaire arato.

⁵Ni krütani ketetibe gwaire Kristobe, aisete Ngöbö diebti Kristo nukaninta nire, ye kwrere Ngöbökwé ni mikadi nüne btin. Abti kä mrä angwane, Ngöbökwé ni mikadita nire nünankäre kärekäre jabe.

⁶Ne aisete, ni ngämi tödeke Jesubti, känenkri ni nämáne toi ngitiekä kukwe kämekäme aibeßtä, ye abko Kristo metani krusobtä angwane, Ngöbökwé ni toi kämekäme ye metani gwaire krusobtä ben kwrere, ni toi kämekäme juankäre

ngwarbe, kukwe käme ñan rabadre ni dänkiene mda ni ngrabare yehti, nikwe ñan ja tõi kämekäme mikadre täte mda abkokäre.

⁷Ye abko, ni krütani ñan raba kukwe käme nuene mda Ngöbö rüere amne kukwe käme ñan tä niara dänkiene mda. Ye kwrere, ni tödekaka Jesubti abko krütani gwaire Jesube, ne aisete kukwe käme ni töibtä, btä ni nämane tõi ngitiekä, ye ñan tä neme ni dänkiene mda amne Ngöbökwé ni tikaninte kukwe käme ye kisete.

⁸Nikwe tödekani Kristobti angwane, ni krütani gwaire ben amne, Ngöbökwé Kristo mikaninta nire, ye kwrere ni mikadita nüne gwaire ben arato abko gare kuin nie.

⁹⁻¹⁰Kukwe gare metre nie abko krörö: Kristo krütani ye abko krütani batibe ni ngite diankakäre mento niibtä, bti Ngöbökwé mikaninta nire, aisete kukwe kämekäme ñan raba niara nuente mda. Yehti ñan krütadita jire mda, ñöbtä ñan angwane gata ñan raba niara dänkiene mda, ñöbtä ñan angwane Ngöbökwé mikaninta nire amne mtare tä nüne Ngöbö mikakäre ütiäte.

¹¹Kristo Jesu krütani batibe, yehti ñan krütadita jire mda, ye kwrere mun krütanina ben gwaire, aisete munkwe töbikadi ñakare mda kukwe kämekämenbtä abko munkwe nütü jabtä, akwa munta nünenta ketetibe Kristo Jesube Ngöbökrä abko munkwe nütü jabtä.

¹²Ye mdenbtä, mun ngrabare mden krütai, ye ie munkwe ñan kä bian kukwe kämekäme nuenkäre mda Ngöbö rüere.

¹³Munkwe ñan kä bian mda ja ngrabareye kukwe kämekäme nuenkäre, akwa ni krütani mikaninta nire Ngöbö diehti käta tõi ngitiekä jändrän kuin nuenbtä, ye kwrere munkwe ja mika Ngöbö kisete angwane, mun ngrabare ye munkwe mika jökrä Ngöbö kisete jändrän kuin nuenkäre niarakrä,

¹⁴Ñöbtä ñan angwane mtare abko kukwe käme mdei tä mun töibtä ñan tädi mun dänkiene mda, ñöbtä ñan angwane mun ñan tä Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye ngoto täni mda, akwa Ngöbökwé ja moto mikani kuin mun kräke Jesukristo köböire, käta mun die mike kukwe kämekäme mikete ja jiehti.

Nikwe nünandre ni klabore kwrere Ngöbökrä

¹⁵Mtare ni ñan tä nüne Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye mikakäre täte mda, tikwe nini angwane, Ngöbökwé ja moto mikani kuin nikrä abko köböire nita nüne tikwe nini, ye aisete ¿nikwe kukwe käme nuendre bäri ja mikakäre ngite ya? ¡Ñakare jire!

¹⁶Ne ñöbtä ñan angwane nita ja mike klabore ni bkänkä kräke, ye ngwane ni tärä nebe biare ni ye kukwei mikakäre täte, aisete nita sribire ni bkänkä ye kräke angwane, nita niara kukwei mike täte. Ye kwrere arato kukwe kämekäme tä ni dänkiene ye abko käta ni mike mente kärekäre Ngöböye. Akwa nita ja mike klabore Ngöbö kukwei kuin mikakäre täte, ye ngwane nita ngite ñakare mda Ngöböta niere, ye abko gare munye ruen tie.

¹⁷Akwa mtare tita kuin niere Ngöböye munbtä, ñöbtä ñan angwane käne mun ngämi tödeke Jesubti, känenkri mun nämane klabore kukwe kämekäme kräke, akwa mtare kukwe kuin diribare nunkwe, erere munkwe kani ngäbti amne munta mike täte ja tõi ngöi jökrä, yehti tita kuin niere Ngöböye.

¹⁸Käne kukwe kämekäme nämane mun dänkiene, akwa Ngöbökwé mun tikaninte amne mun mikanina sribikäre jakrä kwe kukwe era metre nuenkäre.

¹⁹Mun abko tõi braibe Ngöbö Kukweibtä, aisete kukwe rükadre gare metre munye, abkokäre ni klabore btä tita kukwe bä mike kore munye. Ni klaboreta ja ngrabare bien sribikäre ja tõi ngöi jökrä bkänkä mikakäre täte, ye kwrere mun nämane ja ngrabare bien ja tõi kämekäme, mden nämane mun kite kukwe kämekäme nuene, erere mun nämane kukwe kämekäme

nuene bāri diān diān mda ja tāritāri. Akwa mtare abko, munkwe ja ngrabare mika sribi kuin nuenkāre Ngöbökrā angwane, mun rabadi nūne bāri deme Ngöbökrā.

²⁰ Kukwe kāmekāme nāmāne mun dānkiene, krāke mun nāmāne sribire ni klābore kwrere kukwe kāmekāme nuenkāre, angwane mun nāmāne sribire űakare kukwe kuinbtā Ngöbökrā.

²¹ űAkwa kukwe kāmekāme nuen nāmāne munkwe, ye űtiāre dre nūkani munye amarebti kukwe nuenbare munkwe, abkobtā munta nebe ja gaire ye? Kukwe kāmekāme nuen nāmāne munkwe, ye űtiāre mun nāmāne krūte abti mrā angwane mun rabadre mento kākēkāre Ngöböye.

²² Akwa mtare mun namanina tikaninte Ngöbö diebti, aisete kukwe kāmekāme űan tā mun dānkiene mda angwane, Ngöbökwē mun mikanina klābore jakrā sribi kuin nuenkāre jakrā, ye abko bāri űtiā rūkadi kuin krörö munye: Munkwe nūnandi kuin deme Ngöbökrā abti mrā angwane, munkwe nūnandi kākēkāre ben.

²³ Akwa kukwe kāmekāme nuenta nikwe abko űtiāre nita krūte amne nita mente kākēkāre Ngöböye, akwa ja moto kuinbti Ngöböta ni mike nūne kākēkāre jabe ni Dānkien Kristo Jesu köböire, ye abko tā nuene ngwarbe ni krāke amne űan tā űtiā kārere nie.

7

Kukwe Biani Ngöbökwē Moiséye űan tā ni dānkiene mda

¹ Ti mrākātre, Kukwe Biani Ngöbökwē Moiséye ye gare kuin munye ruen tie, aisete nita nūne angwane, kukwe biani nuendre ye abko űtiāte nikrā, akwa ni krūtadre angwane, rabadre ngwarbe nikrā abko garera munye.

² Kukwe biani nuendre ye abko ti bike bā mike krörö munye: Meri tā ja mike gure angwane, brare kwe tādre nire angwane, kukwe biani nuendre nie, yebti tā ja mākāninte kwārikwāri, akwa kwārāi kwe krūtadre kān, ye ngwane rabadre tikaninte amne űan rabadre mākāninte mda kwārāi kwebe, kukwe biani nuendre yebti.

³ Ne aisete meri gure amne kwārāi kwe tādre nire, akwa niara rabadre ni brare mdabe, ye ngwane ja mikadre ngite kwe Ngöbö rūere. Akwa meri ye kwārāi kwe krūtadre kān, ye ngwane rabadreta tikaninte kukwe biani nuendre yeye, aisete ja mikadreta gure kwe angwane, űan ja mikadre ngite kwe.

⁴ Ti mrākātre, mun ngāmi tōdeke Jesubti, kānenkri mun nāmāne mākāninte Kukwe Biani Ngöbökwē Moiséye yebe amne mun nāmāne mike tāte kākēkāre, merita gure kāta nāin kare brarebe ye kwrere. Akwa Jesukristo krūtani angwane, mun nāmāne ketetibe ben abko erere mun krūtani kwrere arato, aisete munta tikaninte Kukwe Biani Ngöbökwē Moiséye yebtā. Mtare Kristo nūkaninta nire abko tā mun bkāne, mun rabadre kukwe kuin nuene Ngöbö moto mikakāre nuāre.

⁵ Kukwe kāmekāme mdei nāmāne ni dānkiene angwane, ni kukwe kāmekāme nuenkā kwrere ni nāmāne nūne angwane, Kukwe Biani Ngöbökwē Moiséye ye kākwe ni tōi tikani bāri mda kukwe kāmē nuene ni ngrabarebti. Akwa kukwe kāmē nuen nāmāne nikwe, ye űtiāre abko gata aibe nāmāne nūke nie amne nāmāne ni mike mente kākēkāre Ngöböye.

⁶ Akwa mtare Ngöbökwē ni tikaninte Kukwe Biani Kwe Moiséye ye kisete amne ni űan tā kukwe ye mike tāte mda, aisete Ngöbökwē kukwe űkaninte btin nūnankrā nie ja űai köböire, ye erere ni raba sribire Ngöbökrā. Ni nāmāne sribire Kukwe Biani Ngöbökwē Moiséye ye mikakāre tāte, erere ni űan tā mike tāte mda mtare ja mikakāre metre au.

Kukwe káme mdei nie abko rüere nita rüre

⁷ ¿Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye abko káta ni tói tike bári mda kukwe kámekámenbtá tikwe nini, yebtä Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye abko kukwe káme kwrere ya? ¡Ñakare jire! akwa Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye ñakare, akráke kukwe mden mden nuenta tikwe abko káme Ngöbö ngwárekri ñan rabadre gare jire chi tie abko krörö: Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye kákwe ñan niedre, “Jándrän ni mdakwe, ye ma ñan tó raba ie jakrá,” ñan niedre kore, ye ngwane ti tó rabadre jándrän ni mdakwe ie jakrá abko káme Ngöbö ngwárekri ñan rabadre gare tie. Akwa Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye aibehti tá núke gare tie.

⁸ Akwa Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye káta niere kore, ye kákwe ká biani ti tói kámeye, aisete jándrän bátáká ngwarbe ni mdakwe, ie ti tó rababa jakrá. Káne Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye arabe kákwe ká biani kukwe kámeye ti kite kukwe kámekáme bátáká ngwarbe jiehti. Akwa Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye gare ñakare nie angwane, kukwe kámekáme abko káme Ngöbö ngwárekri gare ñakare metre tie.

⁹ Bati Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye gare ñakare tie angwane, ti námáne núne kuin ti námáne nútüre. Ja námáne nebe ruen ngite ñakare tie Ngöbö ngwárekri, akwa Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye nukani gare tie, ye kákwe ti ngite Ngöbö ngwárekri kukwe kámekáme nuenbtá mikani gare batibe tie. Kukwe namani gare kore tie angwane, ti námáne nianinte, mente Ngöböye nukani gare tie.

¹⁰ Ne aisete Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye kákwe ti mikadre núne kárekáre Ngöböbe, ti námáne nútüre, akwa era metre ti námáne mente Ngöböye mikani gare kwe tie,

¹¹ ñobtä ñan angwane Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye mikabtä táte ti rabadre ja mike metre au Ngöbö ngwárekri ti námáne nútüre. Yebtä abko kukwe kámekáme tibtä kákwe ti ngókani, abti ti ngite Ngöbö ngwárekri nukani gare tie, aisete ti námáne mente Ngöböye abko kukwe ye arabe kákwe mikani gare metre tie.

¹² Akwa Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye abra deme amne jándrän ni mdakwe ie ni ñan tó rabadre jakrá, tikwe nini, kukwe ye biani nuendre ye abko deme era metre amne kuin abko ti tó niei mrá kore.

¹³ Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye abko kuin deme, ¿akwa ye köböite abko ti rabadre mente kárekáre Ngöböye tita niere ya? ¡Ñakare jire! Kukwe kámekáme ti töibtá abko mdeita nebe tie, ye kákwe ti mikani kukwe káme nuene bári mda abko köböite ti rabadre mente kárekáre Ngöböye. Akwa kukwe kámekáme nuenbare tikwe abko era metre káme krübáte Ngöbö ngwárekri, ye abko nukani gare metre tie Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye köböire. Ne aisete, Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye abko kuin deme, akwa kukwe ye köböire kukwe kámekáme abko bári káme krübáte era metre nukani gare tie.

¹⁴ Kukweta kore ñobtä ñan angwane Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye abra jatani Ngöbökwé garera nie, akwa ti abko moto káme abko ti tó bá mikai krörö: Ni klabore ñan raba jándrän nuene jire chi keteti ja tói jenhti, akwa tá bkánká aibe kukwei mike táte, ye kwrere ti abko ni klabore kwrere, aisete kukwe kámekáme tá ti töibtá abko mdeita nebe tie aibe mikata táte tikwe.

¹⁵ Ñobtä tita kukwe kámekáme nuene ñan tá nebe núke gare tie, ñobtä ñan angwane ti tóta nebe jándrän kuin nuein, erere tita nuene ñakare; akwa kukwe kámekáme btá ti mätä kri, ara jire tita nuene.

¹⁶ Akwa kukwe kämekäme nuenta tikwe, ye abko ti ñan tö nuein era metre angwane, Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ye abko kuin deme abko era tikrä abko tita hä mike jabtä.

¹⁷ Ne aisete, tita kukwe nuene kämekäme, ye ñan tita nuene ja töi jenbti au, akwa kukwe kämekäme tä ti töibtä abko mdeita nebe tie, ye tä ti kite nuene abkokänti tä nebe bare tie.

¹⁸ Ti moto amne kukwe kämekäme mdeita ti töibtä, ne käme jökrä, aisete jändrän kuin ñakare tibtä, ye gare kuin tie. Mden kisete ti töta nebe jändrän kuin nuein, akwa erere ñan tä nebe bare jire chi tie.

¹⁹ Ti töta nebe jändrän kuin nuein abko erere ñan tä nebe bare tie, akwa kukwe kämekäme Ngöbö rüere ti ñan tö nuein, ara jire tä nebe bare tie.

²⁰ Mtare ti töta nebe jändrän kuin nuein abko erere ñan tä nebe bare tie, akwa ye ñan tita nuene ja töi jenbti au akwa, kukwe kämekäme tä ti töibtä abko mdeita nebe tie abko käta ti kite kukwe kämekäme nuene, erere tita nuene.

²¹ Ye mdenbtä abko, kukweta nakenkä krörö tibtä: Ti töta nebe jändrän kuin nuein akwa, kukwe kämekäme ara jire tä nebe käne ti jiete.

²² Akwa ti töite nete abko Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ye tä nebe tuen kuin nuäre nuendre tie,

²³ Akwa tibtä nete abko kukweta nakenkä mda mda käta ti töi miketa hä jene, ye abko kukwe käme tä ti töibtä, ye mdeita nebe tie abko käta rüre jändrän kuin ti tö nuein yebe, aisete ni ngite kä teri ñan raba kwäräbere au, ye kwrere jire tita kukwe kämekäme kisete.

²⁴ ¡Aingwaree, ti bobre jakän! Käre tita ja mike ngite ti ngrabare nebti abtä tita mente Ngöböye. ¿Ne kisete nirekwe ti tikadrete se?

²⁵ ¡Ngöbö aibe abko ie tita kuin niere ni Dänkien Jesukristo köböire, ñobtä ñan angwane niarakwe ti tikadite!

Nebti kukwe mrä abko nüke gare krörö tie: Ti tö Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye aibe mikai täte, akwa kukwe kämekäme tä ti töibtä abko mdeita nebe tie abko käta ti mike kukwe kämekäme nuene.

8

Mtare nita nüne Ngöbö Üai diebti

¹ Akwa mtare, ni jökrä tä tödeke Kristo Jesubti abko Ngöbökwe ñan kitadre ngite jire chi mda amne ñan mikadre ja ngie nuen jire chi,

² ñobtä ñan angwane kukwe kämekäme nämane mun töibtä kä nämane mun mike ja mike ngite Ngöbö rüere abtä Ngöbökwe mun mikadre ja ngie nuen, ye ngäniene abko Ngöbö Üai käkwe mun tikaninte, käkwe mun mikani nüne btin, sribi nuenbare Kristo Jesukwe krusobtä ye köböire.

³ Kukwe kämekäme ni töibtä abko mdeita nebe nie, ye kisete Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ye ñan di namani täte ni tikatekäre, ñobtä ñan angwane ni di ñan namani kukwe ye mikakäre täte. Akwa Ngöbö aibe di namani tikatekäre, käkwe ja Odei Jesu juani kä nebtä. Ni jökrä abko kukwe käme nuenkä, akwa niara därebare ja kwrere nibe. Ye kwrere Ngöbökwe juani nüke krütakäre nikrä amne ni ngite Ngöbö ngwärekre ye ütiä biankäre krusobtä ni diäre amne ni täte.

⁴ Ngöbökwe Jesu juani krüte kore ni kräke, ye köböire abko kukwe kuin era metre biani nuendre nie Ngöbökwe abko tä nebe bare nikrä mtare, abkokäre Ngöbökwe ja Odei juani. Ne aisete kukwe kämekäme tä ni töibtä abko mdeita nebe nie, yebtä abko ni tödekaka Jesubti ñan tä ja kite mda, akwa Ngöbö Üai tö dreye, erere nita nuene.

⁵ Mdakäre abko, nire nire tödekaka ñakare Jesubti kätä töbike kukwe kämekäme aibehtë ämne aibe mdeita nebe ie abko erere tä nuene. Akwa Ngöbö Üai tö dreye, yehtë nire nire tä ja töi mike kwatibe, ni ye abko tä Ngöbö Üai kukwei mike täte.

⁶ Kukwe kämekäme tä ni töibtä ämne mdeita nebe nie, ye erere nita niken jiehti abko tä niken ni ngwena mente Ngöböye abtä Ngöböta ni mike ja ngie nuen. Akwa nita töbike jändrän kuin Ngöbö Üaikwehtë abko kätä niken ni jie ngwena, ye ngwane nita nüne kärekäre Ngöböbe ämne nita nüne jäme Ngöböbe arato.

⁷ Akwa nire nire tödekaka ñakare Jesubti töi kämekäme abko mdeita nebe ie, aisehtë tä nakwen janknu jiehti. Ni ye abko tä ja rüere Ngöböbe, ñobtä ñan angwane kukwe biani Ngöbökwé nuendre nie, ye niara ñan tö mikai täte ämne, niara di ñakare kukwe ye mikakäre täte arato.

⁸ Ye mden kisete, kukwe kämekäme tä ni tödekaka ñakare Jesubti ye töibtä ämne kukwe kämekäme ye mdeita nebe ie, aisehtë tä nakwen janknu jiehti, ni ye abko ñan raba jändrän kuin nuene jire chi abtä Ngöbö raba käikitekä.

⁹ Akwa mun abko, kukwe kämekäme nämane mun töibtä, kä nämane mun mike kukwe kämekäme nuene, akwa ye kwrere munta nüne ñakare mda, ñobtä ñan angwane Ngöbö Üai tä nüne munhtë mtare ne ngwane, Ngöbö Üai tä mun kite nüne Ngöbökrä. Nire nire btä Kristo Üai tä nüne ñakare, ni ye abko ñakare ni jen Kristokwe.

¹⁰ Era metre mun ngrabare yehti munkwe kukwe nuenbare kämekäme Ngöbö rüere, ye dokwäre mun krütadi, akwa Kristo tä nüne munhtë mtare ne ngwane, mun üai käkwe nünandi kärekäre Ngöböbe, ñobtä ñan angwane munkwe tödekani Jesubti angwane, mun ngite ñakare mda niebare Ngöbökwé munhtë.

¹¹ Angwane Ngöbökwé Jesu mikaninta nire abko Üai arabe tä nüne munhtë, ye ngwane Ngöbö Kristo mikakata nire arabe käkwe mun ngrabare ye mikadita nire arato niara Üai köböire kä mrä angwane.

¹² Ne aisehtë tä mräkätre, kukwe kämekäme nämane ni töibtä abko mdei nämane nebe nie, ye kwrere nikwe ñan nünandre jire chi mda,

¹³ ñobtä ñan angwane kukwe kämekäme tä mun töibtä, ye munkwe nuendi janknu ämne ñan kitadre temen munkwe, ye ngwane mun rabadi mente Ngöböye ämne Ngöbökwé mun mikadi ja ngie nuen kä mrä angwane; akwa kukwe kämekäme nuenta munkwe ja ngrabarehti, ye munkwe kitadre temen Ngöbö Üai diehti, ye ngwane munkwe nünandi kärekäre Ngöböbe.

¹⁴ Ye abko, nire nire jie ngwianta Ngöbö Üaikwe, ni ye abko Ngöbö ngäbriänkä kwe abko raba gare munye,

¹⁵ ñobtä ñan angwane Ngöbö Üai tä mun itire itire btä, ye abko käkwe ñan Ngöbö käi mikadita tare mun okwäte, ni klaboré ütiäte ñakare kätä bkänkä jürä ngwen jabtä ye kwrere; akwa Ngöbö Üai kätä mun mike Ngöbö ngäbriänkäre ämne Ngöbö Üai ye mden köböire Ngöbö abko ni Rün nikwe käita nebe nuäre nibtä, kätä ¡Abba! ¡Tata tikwe! niere Ngöböye.

¹⁶ Ye abko, ni tödekaka Jesubti abko Ngöbö ngäbriänkä era metre abko Ngöbö Üai ye arabe tä mike gare nie ämne,

¹⁷ ni Ngöbö ngäbriänkä bkänä ne ngwane, jändrän kuinkuin biandre Ngöbökwé Kristoye, ye ni rabadi bkäne siba Kristobe gwaire. Akwa Ngöbökwé jändrän kuinkuin nuendre ni kräke siba, abkokäre Kristokwe ja tare nikani, ye kwrere nikwe ja tare nikadi arato tödekabtä Kristobti.

Ngöbökwé jändrän kuinkuin nuendi ni kräke abko nita ngibiare ngäbti kisere

¹⁸ Tödekabtä Kristobti nita ja tare nike mtare ye abko tare krübäte bkänä, akwa jändrän kuinquin nuendi Ngöbökwé ni kräke ye abko bäri ütiäte nikäruen tie.

¹⁹ Ni ne abko Ngöbö ngäbriänkätre. Amne ni rabadre bä mikani era metre kä märrä angwane, ye abko jändrän jökrä dätebare Ngöbökwé käta ngibiare kisere,

²⁰ ñöbtä ñan angwane Ngöbökwé jändrän jökrä dätebare, abti drekäre Ngöbökwé jändrän jökrä dätebare abko erere namani bare ñakare btä. Ye ñan jändrän ketareketare tö namani dreye ja töi jenbti, erere namani bare akwa, Adán amne Eva käkwe Ngöbö kukwei kitani temen krire kena, bti Ngöbö ara jire käkwe úkaninte kore, aisete kukwe namani bare kore jändrän jökräbtä.

²¹ Jändrän jökrä dätebare Ngöbökwé tä ngadaen amne tä niden ngwarbe, abtä tätre ja tare nike, ye kwrere ñan rabadre nakenkä mda btä abko tä ngibiare kisere. Ye kwrere arato, ni Ngöbö ngäbriänkä abko kräke Ngöbökwé kukwe kuin nuäre nuendi, käkwe ni ngrabare kwitadi, ñan krütadre mda abkokäre, ye abko jändrän dätebare Ngöbökwé tä ngibiare kisere arato.

²² Ngöbökwé jändrän jökrä kwitadi ye ngibiabtä kisere abko jändrän dätebare Ngöbökwé abko tä ja tare nike, käta täkekä jabe bäsi merita niken ja ngibiare käta ja tare nike ngäbäre ngibiabtä, ye kwrere jire kira abti kä nüke mtare jändrän jökrä tä ja tare nike, ye gare kuin nie.

²³ Ye abko ñan jändrän mda mda dätebare Ngöbökwé aibe käta täkekä jabe akwa, nitre tödekaka Jesubti käta ja tare nike kore, käta täkekä jabe arato, ñöbtä ñan angwane ni ngrabare btin krüte ñakare mda biandi Ngöbökwé nie, ye nita ngibiare ngäbti kisere, abtä nita täkekä jabe mtare. Akwa Ngöbökwé ni kanina ngäbti ja ngäbriänkä kwrere, akwa ye rabadre bare täte angwane, Ngöbökwé ni ngrabare btin biandi nie, ye mikakäre era, abkokäre ja Üai biani kwe nie.

²⁴ Ngöbökwé ni dianintari näire mentokwäre ni ngrabare btin biandre mda kwe nie abko nita ngibiare kisere. Ye abko, jändrän tärä nebe ni kisete, ye abko ngibiata ñakare mda,

²⁵ akwa jändrän ngämi nebe ni kisete abko nita ngibiare kisere, ye abko rükadre nie, abkokäre nikwe ngibiadre jame bätärekä abti rükadre ni kisete.

²⁶ Ngöbökwé kukwe nuendi kuin nikä abko nita ngibiare kisere, ye abko käta ni die mike. Ye kwrere arato, jata nebe ruen bobre di ñakare nie blitakäre Ngöböbe amne nikwe dre niedre Ngöböye ñan tä nebe nüke gare nie, yebtä abko Ngöbö Üai käta ni die mike blite Ngöböbe, käta täkekä jabe blitare kwärä ja kukwei jenbti Ngöböbe amne, kukwe Ngöbö Üaikwe abko ni ñan raba niere jire ja kukwe jenbti.

²⁷ Akwa Ngöbö abko ie ni töi ño ño gare kuin metre jökrä, amne Ngöbö Üai töta nebe dre dre kärere nikä Ngöböye, ye garera jökrä Ngöböye, ñöbtä ñan angwane Ngöbö tö dreye, ye kwrere Ngöbö Üai tä blite juta deme Ngöbökwé ye kräke.

Jändrän jökrä ni rüere, ye nita ganaine kwäräbe

²⁸ Ni jökrä käräbare Ngöbökwé jakrä mikakäre ja odeire käta Ngöbö tarere, kräke Ngöbökwé kukwe úkaninte Kristo köböire abko erere ngwiandi bare kwe, abkokäre kukwe kuin rakadrekä btätre ya o kukwe tare rakadrekä btätre ya, akwa Ngöböta úkete kuin kräke abko krörö:

²⁹ Kena dekä Ngöbö ngämi ni dätäre, känenkri nire nire rabadre nüne käreäre ben ye namanina gare ie, erere mikanintbe kwe kwitakäre bäsi ja Odei jen kwe Jesukristo kwrere. Ye abko Ngöbö Odei jen kwe rabadre bäri ütiäte etbakantre kwati ngätäite abkokäre.

³⁰ Erere arato, nire nire kräke Ngöbökwé kukwe mikanintbe kore abko erere käräbare kwe diantarikäre jakrä, ye abko ngite ñakare mda niebare kwe amne kani ngäbti kwe amne, ni ye abko mikadi nüne jabe kwe kä nuärete arato.

³¹ Ngöbökwé kukwe kuin nuenbare keta kabre kore ni kräke Jesukristo köböire, tikwe nini zyebtä nikwe dre niedre mda? Ngöböta ni tarere kore amne tä kukwe nuene kuin kore ni kräke, ye ngwane ni amne jändrän mda mda ñakare jire rabadre ni ganaine,

³² ñobtä ñan angwane Jesu abko Ngöbö Odei jen kwe, aiseté tare kri Ngöbökwé, akwa namani ruentari tare ñakare ie, käkwe biani müre ketadre ni jökrä kräke, zye abko jändrän mda mda kwe abko niarakwe ñan biandre ngwarbe nie ja moto kuinbti ja Odei ben gwaire ya? ¡ñäri, Ngöbökwé jändrän jökrä kwe biandi nie!

³³ Ngöbö ara jire käkwe ni dianinkä jakrä amne ni ngite ñakare mda niebare kwe, aiseté ni ñakare jire iti raba ni kite ngise Ngöböye abko Ngöbökwé kukwei mikadre era.

³⁴ Mdakäre abko, Kristo Jesu krütani ni kräke, bti nükaninta nire amne tä kä bäri ütiäte te Ngöbö kise ruenkri, käta blite käre Ngöböbe ni kräke, zye abko ni mda tädrera käkwe ni kitadi ngise Ngöbö ngwärekri ya? ¡Ñakare jire!

³⁵ Kristo käta ni tarere kri, ye abko nirekwe töi kwitadre amne niara ñan rabadre ni tarere mda? Ni ñakare jire iti amne jändrän ñakare jire kä raba Kristo töi kwite ni rüere. Ye aiseté, nikwe ja tare nikadre tödekabtä Jesubti ya o ni mda käkwe rüdre krübäte ni rüere ya amne kukwe jatadre krübäte ni rüere ya o ni rabadre mrö nike ya o dän ñan rabadre nie ya amne ni rüe jatadre krübäte ya o ni kämika tö rabadre tödekabtä Jesubti ya, akwa zyebtä Kristokwe ñan ni taredre mda ya? ¡Ñakare jire! Niarakwe ni taredi janknu.

³⁶ Ye abko nikwe ja tare nikadre tödekabtä Jesubti rabadre gare metre nie, ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukwei käta ni bä mike obeja kwrere, käta niere krörö nibtä:

Obeja jäta niken biare kämikadre,
ye kwrere jire nunta mikani biare kämikadre käre.

Ne aiseté, tödekabtä mabti,

käre nun rätäkäta gatabtä köbö kwatirekwatire,
abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

Salmos 44.22

³⁷ Akwa Ngöbö ni tarekä kri, ye köböire nita kukwe bätäkä ngwarbe ye ganaine kwäräbe jökrä.

³⁸⁻³⁹ Tita nütüre kore, ñobtä ñan angwane jändrän ñakare jire kä raba Ngöbö töi kwite abtä niara ñan raba ni tarere mda, ye abko gare kuin tie, ñobtä ñan angwane ni krütadre ya o ni tädre nüne ya, akwa Ngöbökwé ni taredre janknu. Erere arato, angele köböire amne üai kämekäme köböire Ngöbökwé ñan ni kitadrekä ja okwä bäre mento, akwa ni taredre janknu kwe. Mdakäre abko, kukwe mtare amne kukwe jatadi ni rüere, ye abko ñan raba Ngöbö töi kwite abtä niara ñan raba ni tarere mda, akwa Ngöbökwé ni taredre janknu arato. Erere arato, jändrän kä käinbti ya o jändrän bäri mente nguse sete kä raba Ngöbö töi kwite abtä niara ñan raba ni tarere mda. Ne aiseté Kristo Jesu köböire Ngöbökwé ni taredi kärekwäre amne jändrän ñan raba Ngöbö töi kwite jire chi abtä ñan rabadre ni tarere mda.

9

Ja töi jenbti Ngöböta ni denkä jakrä

¹⁻³ Mdakäre abko ti mräkätäre, ti moto ulire krübäte amne ti motota nötöte käre, ñobtä ñan angwane ti mräkätäre israelita tikwe ye abko käkwe tödekadre

Kristobti abko köböire rabadre dianintari, ie ti tö bäri. Ngöbökwé ngürün mikadre tibtä, abtä ti ne ara jire rabadre mikaninkä Ngöbö okwä bäre mento ja ngie nuakäre kärekäre amne ti mräkätre tikwe rabadre dianintari, ie ti töta nebe, ne abko Kristo Jesu ngwärekre tita kukwe era erere niere. Ñan tita ni ngökö gare tie, ñobtä ñan angwane tita mun ngökö ñakare abko Ngöbö Üai Deme këta mike gare tie, aiseté tita kukwe era erere niere kore.

⁴ Tita niere kore, ñobtä ñan angwane nitre israelita jatani jökrä Israelikri amne Ngöbökwé kani ngäbti ja ngäbriänkä kwrere. Erere arato, Ngöbö nämane ja di kri bä nuäre ye mike tuare ietre amne kukwe ükaninte bätäkä ngwarbe kwe bentre. Erere arato, ja kukwei biani kwe Moiséye kräke. Mdakäre abko, nitre israelita käkwe jändrän kukwadre Ngöbö käikitakäre ju blitakrä Ngöböbe kënti abko Ngöbökwé ükaninte bentre. Ngöbökwé kukwe mda mda nuendre nitre israelitakrä abko niebare metre kwe ietre arato.

⁵ Erere arato, ni mräkä kirakira ütiäte krikri, yekri niaratre jatani arato amne niaratrekri Ni Dianinkä Ngöbökwé abko Jesukristo ara därebare arato. Jesukristo abko Ngöbö ara jire amne tä jändrän jökrä gobraine. Niara abko raba käikitaninkä kärekäre. Abko kore se. Amen.

⁶ Ngöbökwé jändrän kuin nuenbare kore nitre israelitakrä, akwa niaratre kwati käkwe trö kwitani Kristoye, käkwe ñan mikani ütiäte jae, zÿebtä abko Ngöbökwé ñan ja kukwei mikani täte ya? Ñakare jire, ñobtä ñan angwane ñan nitre israelita jökrä därebare ni israelitakri abko Ngöböta tuen israelitare era metre ja ngwärekre.

⁷ Erere arato, ñan ni jökrä därebare Abrahamkri abkobtä Abraham ngäbriänkä era metre Ngöbö ngwärekre abko gare nie, ñobtä ñan angwane Abraham ngäbriänkä nämane kwati, akwa Ngöbökwé niebare krörö Abrahamye:

Ma ngäbriänkä era metre abko jatadi ma ngobo Isaac aibekri, *Génesis 21.12* niebare Ngöbökwé ie.

⁸ Ye mdenbtä abko, ñan nita därere ni mräkä mdenkri abko këta ni mike Ngöbö ngäbriänkäre abko niebare Ngöbökwé Abrahamye Isaabtä këta mike gare nie, akwa Ngöbökwé ngäbäkre köböi mikani Abrahamye abkokri ni därebare ja täritäri, ni ye abko Abraham bkün era metre.

⁹ Ye erere, bati Ngöbökwé ngäbäkre biandre Abrahamye abko niebare krörö kwe ie:

Kä krörö kä mdate ti rükadita angwane, ngäbäkre rabadira Sarakwe, *Génesis 18.10,14*

abko Ngöbökwé nuendre Abrahamkrä, niebare kwe ie Isaabtä. Ye aiseté Ngöbökwé Isaac dianinkä jakrä amne ñan Ismael dianinkä jakrä nämane gare Abrahamye.

¹⁰ Akwa kukwe ye abko ñan aibe nakaninkä kore akwa, kukwe mdara jire nakaninkä abko köböire nita därere ni mräkä mdenkri abko ñan tä ni mike Ngöbö ngäbriänkäre abko tä nüke gare nie abko krörö: Rebeca ngobo munkine këdian nämane Esáu amne Jacob, ye abko därebare rün itibe Isaakri.

¹¹⁻¹³ Akwa niaratre nibu ngämi därere amne ngämi kukwe kuin nuene amne ngämi jändrän käme nuene Ngöbö rüere, ye kënenkri Ngöbökwé niebare Rebecaye:

Ngäbäkre mubai abko rabadi sribikä etba mrä kräke, *Génesis 25.23* niebare Ngöbökwé Rebecaye.

Ye mden erere Ngöbökwé niebare abko tä tikani krörö Ngöbö Kukweibtä: Tikwe Jacob tarebare,

akwa Esáu abko tikwe tarebare ñakare,

Malaquíás 1.2-3

abko niebare Ngöbökwe. Ye mden abko namanina kwatibe kore, ñobtä ñan angwane Ngöböta kukwe miketbe ño ño, töta nebe nire nire diainkä jakrä ja töi jenbti ye erere tä denkä, ye abko ñan nita jändrän kuin nuene ya o nita jändrän käme nuene Ngöbö rüere abko Ngöböta mike ñäräre, käta ni denkä jakrä, akwa Ngöbö töta nebe nire diainkä jakrä, erere tä denkä.

14 ¿Ne aisete, Ngöbö abko kukwe ükatekä blo nikwe niedre ya? ¡Ñakare jire!

15 ñobtä ñan angwane bati kira Ngöbökwe niebare krörö Moiséye:

Ti tö rabadi nire nire ngwian ruentari tare jae, ye erere rabadi ruentari tare tie amne,

ti tö rabadi ja moto mikai kuin nire nire kräke, ye erere kräke tikwe ja moto mikadi kuin, *Exodo 33.19*

niebare Ngöbökwe Moiséye.

16 Kukwe ye abko käta kukwe krörö mike gare nie: Ye abko ñan ni töta nebe dre ye amne ñan nita jändrän nuene ja di ngöibti abko köböire nita nebe ruentari tare Ngöböye, akwa ja töi jenbti nita nebe ruentari tare Ngöböye.

17 Erere arato, Ngöbökwe ñäkäbare Faraónye abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä, käta niere krörö:

Ma köböire ti di kri rabadre gare kä jökräbti temen, abkokäre tikwe ma mikani jreire Egipto nete, *Exodo 9.16*

niebare Ngöbökwe Faraónye.

18 Kukwe ye abko käta kukwe krörö mike gare nie: Ngöbö töta nebe nire nire ngwian ruentari tare jae, erere tä nebe ruentari tare ie amne, Ngöbö töta nebe nire nire dokwä mikai ribi ja kukweikrä, erere tä dokwä mike ribi. Ye mden abko hä mikani kwe.

19 Akwa kukwe nebtä ni ruäre käkwe niedre tie: ¡Ngöbö töta nebe dre dre nuein nißtä, erere tä neme bare nißtä, se ñobtä abko nita nebe ngite Ngöböye se! ni ruäre käkwe niedre kore.

20 Akwa tita niere kore ni yeye: ¿Mun abko dätebare Ngöbökwe, ye ñobtä abko mun tö ñäkäi kore Ngöbö rüere ye? Ni kantra dätekä abko, ie kantra raba niere: ¿Drekäre makwe ti dätebare kore se? ¿niedre kantrakwe ie ya? ¡Ñakare jire!

21 ñobtä ñan angwane ni kantra dätekä ye tö rabadre dobro ye дәтеi ño ño ja töi jenbti, erere raba nuene. Ye mden kisete, dobrobti ni kantra dätekä ye raba kantra дәtere jändrän ütiäte kräke, akwa dobro ye arabebti raba kantra дәtere arato jändrän ütiäte ñakare kräke. Ye kwrere arato, Ngöbökwe ni дәtebare, aisete tö rabadre dre dre nuein nißtä erere raba nuene.

22 Ne aisete, nitre kukwe kämekäme nuenkä Ngöbö rüere, kräke Ngöbökwe kukwe ükaninte mikakäre ja ngie nuen, aisete ñan tö namani mikai ja ngie nuen jötrö, akwa ngiabiabare raire kwe, ye abko Ngöbö raba nuene ja töi jenbti.

23 Erere arato, Ngöbökwe ni ngiabiabare raire kore, käkwe ñan ni ye mikani ja ngie nuen jötrö, ñobtä ñan angwane niara töta nebe ja di kri hä nuäre mikai tuadre nitre tödekaka Jesubti yeye. Ngöbökwe nitre tödekaka Jesubti dianinkä kira jakrä, käkwe ngwiani ruen bobre jae, mikakäre nüne kärekäre jabe kä bäri nuäre te.

24 Ngöbökwe ni käräbare jakrä abko ruäre nitre israelita ngätäite, ruäre abko nitre ñakare israelitare ngätäite.

25 Ngöbökwe ni kärädre kore abko tä tikani krörö Ngöbö Kukweibtä tära Oseabtä:

Nitre ñakare juta jen tikwe abko batira jire rabadi juta jen tikwe abko tikwe niedi nitre yebtä.

Erere arato, nitre tita tarere ñakare metre mtare abko batire jire tita tarere arato abko tikwe niedi btä, *Oseas 2.23*

niebare Ngöbökwe.

²⁶ Erere arato, Ngöbökwe niebare mda tarä Oseabtä:

Mun ñakare juta jen tikwe, tikwe niebare munye.

Kä ye kanti tikwe nieba kore munye, akwa kä ye arabe kanti tikwe niedi krörö:

Mun abko Ngöbö nire ngäbriänkätre, tikwe niedi munbtä, *Oseas 1.10*

abko tä tikani tarä Oseabtä.

²⁷ Akwa nitre israelita ngätäite abko ni ruäre aibe rabadre dianintari abko Ngöbökwe niebare ietre kira abko tä tikani krörö tarä Isaiabtä:

Nitre israelita rabadre bäri kwati abtä ñan rabadre tanre üman mren köräbäre kwrere, akwa niaratre braibe rabadi dianintari,

²⁸ ñobtä ñan angwane ni Dänkien Ngöbö käkwe kukwe ükaninte ño nibtä, erere kebera mike täte metre, bti ja töi kwitadi ñakare jire chi kwe, *Isaias 10.22-23*

abko nieta tarä Isaiabtä.

²⁹ Ye mden abko Ngöbökwe niebare käne Isaias ara köböire arato abko krörö: Ni Dänkien Di Kri Jändrän Jökrä Nuenkä käkwe ñan ni mräkä israelita mikadrete nüne ruäre, akräke Ngöbökwe nitre Sodomabo amne Gomorrabo ganinkä jökrä, ye kwrere ni israelita rabadre arato, *Isaias 1.9*

niebare Ngöbökwe Isaias köböire.

Nitre israelita käkwe tödekani ñakare Jesubti

³⁰ Ye kwrere Ngöbökwe nitre ñakare israelita diandretari kwati abko niebare kwe akwa, nitre israelita braibe rabadre dianintari abko Ngöbökwe niebare kira, ¿sebtä abko nikwe dre niedre? Niaratre abko ngite ñakare mda niebare kwe, ye abko nitre ñakare israelitare nämane känentari ñakare jakrä, akwa tödekabtä Jesubti niaratre ngite ñakare mda niebare kwe btätre amne kadre ngäbti kwe abko Ngöbökwe mikani gare ietre.

³¹ Akwa nitre israelita abko rabadre ja mike metre au ja di jenbti Ngöbö ngwärekre Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ye mikabtä täte, ye abko nitre israelita nämane känentari kisere, akwa yebtä niaratre abko metre ja ngwärekre abko Ngöbökwe niebare ñakare amne ñan kani ngäbti kwe.

³² ¿Se ñobtä Ngöbökwe nuenbare kore? Ye ñobtä ñan angwane Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ye mikabtä täte ja di jenbti au abko köböire niaratre ñakare ngite mda abko Ngöbökwe niedre abko aibe nitre israelita nämane mike era jae, akwa tödekani ñakare kwetre Ngöböbti. Ye mden kisete, ngite ñakare mda abko Ngöbökwe niebare ñakare ietre. Nitre israelita käkwe tödekani bäri ja di jenbti ja mikakäre metre au Ngöbö ngwärekre amne ñan tö namani tödekai Jesubti. Jesu ye abko jä kwrere btä ni kwati tä ngoto ritete.

³³ Ye rakadrekä abko nämane tikani kira Ngöbö Kukweibtä, kanti Ngöbökwe Jesukristo hä mikani jä kwrere abko krörö:

¡Munkwe mika ñäräre!

Tita jä mike jite mun Siönbo ngätäite.

Jä ye abko rabadi ñakare ütiäte mun kräke, aisete jä yebtä ni kwati ngoto ritadite amne ñan tödekadi kwetre bti.

Akwa nire nire käkwe tödekadre ni yebti abko Ngöbökwe ñan mikadi ja ngie nuen, aisete ñan rabadre ja gaire, *Isaias 8.14; 28.16*

abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä ni Dänkien Jesukristobtä.

10

¹ Ti mräkätre, kukweta nakenkä kore nitre israelitabtä, akwa nitre israelita ye rabadre dianintari, ie ti tö krübäte, aisete tita blite kräke Ngöböbe,

² ñobtä ñan angwane niaratre tä Ngöbö mike ütiäte kri jae, aiseté tätre mokrere Ngöböbti, akwa Ngöbö mikadre ütiäte ño metre kwetre abko erere ñuke gare ñakare ietre.

³ Nita tödeke Jesubti aibe angwane ni ngite ñakare mda abko Ngöböta niere nibtä, ye abko ñan nükani gare ietre amne, niaratre töta nebe ja mikai metre au Ngöbö ngwärecri, aiseté Ngöbökwé kukwe mikanintbe ni mikakrä metre ja ngwärecri Jesukristo köböire, ye mikata ütiäte ñakare kwetre.

⁴ Akwa Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye, ye Kristo käkwe mikani täte jökrä, aiseté mikani nebe bare täte jökrä kwe ni kräke amne, tödeka Kristobti aibe köböire ni rabadre era metre Ngöbö ngwärecri, abkokäre mikani nebe bare täte jökrä kwe ni kräke.

⁵ Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye mikabtä täte nire nire tö rabai metre Ngöbö ngwärecri abko kräke Moisékwé kukwe tikani krörö:

Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye, ye nirekwe mikadre täte jire jökrä abko köböire nünandi kwe, *Levítico 18.5*
abko tä tikani Moisékwé Ngöbö Kukweibtä. Akwa ni ñan raba kukwe ye mike täte kore,

⁶ aiseté nita tödeke Jesubti, köböire ni ngite ñakare mda abko Ngöböta niere nibtä, ni ye kräke Ngöbö Kukwei käta niere krörö: Makwe ñan töbika krörö: “¿Nire näin kä käinbti” Kristo kanti, niara kärereta kä nebtä ni die mikakäre? Ye kwrere makwe ñan töbika, ñobtä ñan angwane Kristo nükaniina kä nebtä aiseté.

⁷ Erere arato, makwe ñan töbika krörö: “¿Nire näin nguse kä nakebtä ni krütanikrütani ngätäite,” Kristo rükadreta nire ni die mikakäre? Ye kwrere munkwe ñan töbika, ñobtä ñan angwane Kristo krütanina bti Ngöbökwé mikanina nire ni kräke.

⁸ Akwa kukwe bti ni rabadre dianintari abko tä känime mun ken. Kukwe ye abko krörö: Tödekadre Kristobti aibe köböire ni ngite ñakare mda Ngöböta niere abko dirita nunkwe. Yebtä Ngöbö Kukwei tä niere krörö:

Kukwe ye abko tä känime mun ken abko mun raba niere ja kada jenbti amne, mun töibti mun raba mike era jae, *Deuteronomio 30.14*
abko Ngöbö Kukwei tä niere.

⁹ Kukwe mun diantarikrä abko tä ja ken munbe, ñobtä ñan angwane Jesu abko ma Dänkien makwe niedre ja kada jenbti amne Ngöbökwé Jesu mikaninta nire, yebti makwe tödekadre amne makwe mikadre era ja töibti angwane, ma rabadi dianintari.

¹⁰ Ye abko, Jesu mikata era ja töibti amne tödekata bti, yebtä ni ngite ñakare mda abko Ngöböta niere nibtä amne, Jesukristo abko ni Dänkien nita niere ja kada jenbti, ye ngwane nita nebe dianintari.

¹¹ Yebtä abko Ngöbö Kukwei tä niere krörö arato:

Nire nire käkwe tödekadre niarabti abko ñan rabadre mikani ja ngie nuen, aiseté ñan rabadre ja gaire, *Isaías 28.16*
abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

¹² Nieta kore, ñobtä ñan angwane ni israelita ya o ni ñakare israelitare akwa ni ja kwrere jökrä Ngöbö ngwärecri. Ye aiseté ni ñakare bä jene jene amne ni Dänkien Kristo abko ni jökrä Dänkien amne, nire nire käta ja di käreere ie rabakäre dianintari ye erere die mikata kri kwe

¹³ abko gare metre nie, ñobtä ñan angwane nieta krörö Ngöbö Kukweibtä: Nire nire käkwe ja di kärädre ni Dänkienye rabakäre dianintari, ni ye abko Ngöbökwé dianditari, *Joel 2.32*
abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

¹⁴ ¿Akwa ni tödekaka ñakare Kristobti käkwe ja di kärädre ño Ngöböye jakrä? Erere arato, ¿ni ni kukwei nuen ñakare blite Kristobtä abko tödekadre ño kwe

bti? ¿Amne ni ñakare kukwe kuin Kristobtä niere, ye abko nikwe kukwe Kristobtä kukwei nuadre ño?

¹⁵ Mdakäre abko, ¿ni juanta ñakare kukwe kuin Jesubtä niere ni mdaye, ye abko rikadre blite ño kukwe kuin yebtä? Ye mdenbtä abko, Ngöbö Kukweita niere krörö:

Ni kukwe kuin ngwianka tä kite nuke, ye abko käita nebe nuäre krübäte nibtä niara tuare, *Isaías 52.7*

abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

¹⁶ Kukwe kuin Kristobtä ye niebare nitre israelitaye, akwa ni kwati käkwe ñan mikani era, käkwe tödekani ñakare Jesubti. Kukwe rakadrekä kore abko Ngöbökwie niebare kira krörö Isaías köböire:

Ni Dänkien, nunkwe kukwe kuin niebare, ye bäsi ni ñakare jire käkwe mikani era, *Isaías 53.1*

abko nieta Ngöbö Kukweibtä sribi nunkwebtä.

¹⁷ Ye abko, kukwe kuin Kristobtä, ye nita kukwe nuen angwane, nita kite tödeke Kristobti. Kukwe kuin ye abko Kristobtä.

¹⁸ Akwa ti raba ngwentari munye: ¿Nitre israelita ye käkwe kukwe kuin Kristobtä kukwei nuani metre ya, ñakare ya? Jänri, niaratrekwe kukwe kuin ye kukwei nuani. Ye mdenbtä abko, Ngöbö Kukwei këta niere krörö:

Nitre kukwe kuin ngwianka, ye nikani kukwe kuin ye ngwena kä jökräbti temen amne, kukwe kuin ye abko niaratre nikani ngwena kä ketareketare te jökrä kwäräkwärä, *Salmos 19.4*

abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

¹⁹ Akwa ti tö kukwe ngwiantarita mda munye abko krörö: ¿Kukwe kuin niebare nitre israelitaye, ye abko ñan nukani gare metre ietre ya? Käne Moisékwie niebare krörö nitre israelitabtä:

Juta ñakare jen tikwe, ye ben tikwe mun israelita mikadi mokrere.

Erere arato, juta ie ti nuke gare ñakare mtare, juta ye kräke tikwe mun israelita mikadi romon, *Deuteronomio 32.21*

²⁰ ñobtä ñan angwane kukwe niebare Ngöbö Kukweibtä Isaíakwe abko tä nakenkä mtare abko krörö:

Juta mda mda ñakare israelitare nämene ti känentari ñakare abko ie ti kwani.

Amne juta nämene ti kärere ñakare abko ie tikwe ja mikani gare, *Isaías 65.1* abko nieta Ngöbö Kukweibtä nitre ñakare israelitarebtä, ñobtä ñan angwane niaratre kwäti tä tödeke Jesubti aisetere.

²¹ Akwa nitre israelitabtä abko Isaíakwe niebare krörö:

Juta ne ñan tä ti kukwei mike täte amne, dokwä ribi ti kukwei ngäbti,

akwa ti nämene biare kise ngianinte köbö kwatirekwatire niaratre ngäbti, *Isaías 65.2*

niebare Ngöbökwie Isaías köböire.

11

Ngöbökwie nitre israelita dianinkä braibe jakrä

¹ Kukwe yebtä, ti rabadre kukwe ngwentari krörö: ¿Nitre ñakare israelitare, kräke Ngöbökwie ja moto mikani kuin, yebtä abko juta israelita abko ie Ngöbökwie trö kwitani ya? Ñakare jire, ñobtä ñan angwane ti abko israelita. Ti därebare Abrahamkri amne ti därebare juta Benjamín mräkäkri arato.

² Käne abko, Ngöbö ngämi kä ne dätere, ye känenkri Ngöbökwie juta israelita diandikä juta jen jakwe kwere abko mikaninthe kwe, aisetere mtare Ngöbökwie ñan trö kwitani juta jen kweye. ¿Ye abko era metre abko kukwe nakaninkä ni Ngöbö kukwei niekä kädian nämene Eliabtä abko këta bä mike

abko gare ñakare munye ya? Bati Elías nãmene blite Ngöböbe angwane, niebare krörö kwe nitre israelita kitakäre ngite Ngöböye:

³ Ti Dänkien, nitre ma kukwei niekä abko kãmikanina jökrä jreikwe.

Erere arato, ñukwä grä jändrän kukwakrä mae ye dikaninte jökrä kwetre.

Mtare ti aibe tä nire kaibe, akwa niaratre tö ti kãmikai arato, *1 Reyes 19.10,14* niebare Elíakwe Ngöböye.

⁴ Abtä Ngöbökwé niebare mda ie:

Nitre israelita kwati ngämi nebe ngukudokwäbti temen ngöbö ngwarbe Baal ngwärekre,

akwa tä ti mike era janknu abko tikwe dianinkä mili krä kükü jenena jakrä, aisete ma ñakare tä kaibe, *1 Reyes 19.18*

niebare Ngöbökwé Elíaye.

⁵ Ye kwrere arato mtare, Ngöbökwé nitre israelita dianinkä ruäre jen jakrä ja moto kuinbti, käta tödeke Jesubti.

⁶ Ja moto kuinbti Ngöbökwé nitre israelita dianinkä ruäre jen jakrä, ye abko ñan jändrän kuin nuenbare kwetre abko ütiäre Ngöbökwé dianinkä jakrä, akwa Ngöbö ara jire käkwe ja moto mikani kuin, köböire ni dianinkä kwe jakrä. Akwa nikwe jändrän kuin nuendre abko ütiäre Ngöbökwé ni diandreka jakrä, ye ngwane ñakare Ngöböta ni denkä jakrä ja moto kuinbti.

⁷ ¿Yebtä abko, nikwe dre niedre mda? Nitre israelita rabadre metre Ngöbö ngwärekre ja di jenbti abko niaratre namani kãnene kisere, akwa erere ñan namani bare. Akwa nitre israelita dianinkä jakrä Ngöbökwé abko käta tödeke Jesubti angwane, niaratre abko ngite ñakare mda Ngöböta niere, akwa nitre israelita mda mda abko Ngöbö ara jire käkwe dokwä mikani ribi.

⁸ Ye kwrere kukwe rakadrekä abko Ngöbökwé niebare kira abko tä tikani krörö Ngöbö Kukweibtä:

Ni kwata ruen ñakare, kwrere jire Ngöbökwé mun töi mikani abko erere mun tä abti kä nüke mtare.

Ngöbökwé mun okwä mikani, akwa kukwe era metre Kristobtä tuen ñakare munye.

Erere arato, mun olo mikani Ngöbökwé, akwa ni kukwei kuin Kristobtä ruen ñakare mtare munye, *Deuteronomio 29.4; Isaías 29.10*

abko nieta Ngöbö Kukweibtä nitre israelita kwati btä.

⁹ Erere arato, Davikwe niebare krörö niara rüebtä Ngöböye, erere tä nakenkä mtare nitre israelita kwati btä:

Jändrän jökrä kuin mrö kwrere, ye abko rikwitadreta niaratre rüere näre.

Yebtä abko rabadre ritete abtä mikadre ja ngie nuen näre.

¹⁰ Erere arato, kä ñan rabadre tuen ietre, abkokäre okwä raba kä ikote näre amne, ñan rabadre jändrän nuen kä, abkokäre trö raba tãnene kärekäre näre, *Salmos 69.22-23*

abko niebare Davikwe. Ye kwrere tä nakenkä mtare nitre israelita kwati btä.

Ngöbökwé nitre ñakare israelitare dianintari arato

¹¹ Mtare ti bike kukwe mda ngwentari krörö: ¿Nitre israelita nikani janknu temen rabakäre kärekäre Ngöbö okwä bäre mento ya? Ñakare jire, ñobtä ñan angwane nitre israelita käkwe ñan Ngöbö kukwei mikani täte, käkwe trö kwitani ie, ye köböire abko ni mda mda ñakare israelitare abko namani dianintari Ngöbökwé arato, nitre israelita rabadre mokrere Ngöböbti abkokäre.

¹² Akwa nitre israelita tä kukwe kuin Jesubtä kite temen, köböire tä ja mike ngite au Ngöbö rüere mtare, ye köböire abko ni mda mda ñakare israelitare tä jändrän kuinquin Ngöbökwé bkäne kabre Jesukristo köböire. Akwa mrä nitre israelita käkwe tödekadre täte jökrä Jesubti angwane, jera metre Ngöbökwé ni jökrä die mikadre bäri kri mda ñan ñan!

¹³ Akwa mun ñakare israelitare abko ie ti bike niere krörö: Mun ye ie Ngöbö ara jire kákwe ti juani ja kukwei ngwena, aiseté tita sribi ne mike bári útiáte jae,

¹⁴ ñobtä ñan angwane tita sribire munbe angwane, ti mräkátre israelita tikwe jatadre mokrere munbe, ye köböire abko ti rükadre ngwenante Ngöböye amne rabadre dianintari arato abkokäre.

¹⁵ Ye abko, Ngöbökwé nitre israelita tuanimetre angwane, Ngöbökwé jändrän kuin krübáte nuenbare ni mda mda ñakare israelitare ká jökrábtí kráke, kákwe ká biani ietre ja mákákáreta jabe Jesu köböire. ¿Ye abko nitre israelita jen Ngöbökwé kákwe tödekadre Jesubti angwane, Ngöbökwé kadreta ngábtí abko Ngöbökwé ñan jändrän bári kuin krübáte nuendre kráke ya? ¡jänri! Ngöbökwé mikadre núne kárekáre jabe,

¹⁶ ñobtä ñan angwane arina mritata, bti diankata chi jenena Ngöbökrá, ye abko tuen deme amne útiáte Ngöböye, ye ngwane arina mda tá nebe deme amne útiáte jökrá arato. Ye kwrere abko nitre israelita mräká kánekáne abko arina chi dianinká jenena kwrere amne nitre israelita jökrá abko arina mda kwrere abko krörö: Ngöbökwé nitre israelita mräká kánekáne Abraham, Isaac amne Jacob mikani jenena deme jakrá, ye köböire nitre israelita jökrá tá mikani jenena, Ngöbökwé kukwe kuin nuendre kráke abkokäre. Ye kwrere arato, kri ngátri tá mikani kuin deme jenena, ye ngwane kri küde tá neme kuin deme jökrá arato. Ye abko Ngöbökwé nitre israelita kánekáne mikani deme jenena jakrá kri ngátri kwrere, ye köböire nitre israelita mda mda ja táritári tá mikani jenena Ngöbökwé, kukwe kuin nuenkáre kráke arato.

¹⁷ Yebtä abko, ti bike kukwe mda bá mike krörö: Nitre israelita abko olibo krie kwrere, akwa olibo krie ye abko küde tikaninká ruäre. Olibo krie küde tikaninká ye táte abko olibo krie ngwarbe kánsenta küde mikani. Olibo krie ngwarbe kánsenta ye abko ma ñakare israelitare ara. Olibo küde era metre tikaninká abko táte ma mikani, ye mden köböire abko namani neketaninká olibo ngátri era metre btá amne olibo nire abko ara jire btá ma namani siba, káta ma die mike. Olibo ngátri era metre abko nitre israelita mräká kánekáne Abraham, Isaac amne Jacob ara.

¹⁸ Akwa yebtä makwe ñan bika kri olibo küde era metre btá, ñobtä ñan angwane makwe bikadre kri angwane, ñan olibo ngátri tá nire ma köböire akwa, ma abko tá nire olibo ngátri köböire, ye makwe ngwianta töre jae.

¹⁹ Akwa mun ruäre ñakare israelitare kákwe niedre mda: Olibo küde era metre tikaninká abko táte ti mikani, munkwe niedre kore bikakáre kri,

²⁰ ye abko tá dbe. Akwa nitre israelita abko olibo küde era metre, kákwe ñan tödekani Jesubti abtä Ngöbökwé tikaninká amne ma abko kákwe tödekani Jesubti, aibe köböire Ngöbökwé ma mikani olibo küde era metre ye táte. Ne aiseté, makwe Ngöbö júrá ngwian jirekábe jabtá angwane, makwe ñan bika kri,

²¹ ñobtä ñan angwane nitre israelita abko olibo küde era metre, akwa tödekani ñakare kwetre Jesubti, ye abko Ngöbökwé diani ñakare niaratrebti ta, aiseté ¡ma bária jire kákwe ñan tödekadre janknu Jesubti angwane, Ngöbökwé ñan diandre jire mabti ta!

²² Yebtä abko, makwe nikra kuin ja káne, ñobtä ñan angwane Ngöbö abko moto kuin, akwa motota nebe romon arato. Ye mden kiseté, nitre israelita namani ritete nikani temen, ñobtä ñan angwane kukwe kuin Jesubtä mikani ñakare era jae kwetre, ye kráke Ngöbö moto namani romon angwane, ja moto mikani kuin kwe makrá. Akwa makwe núnandre ño, ie Ngöbö tö ye kwrere makwe núna káre angwane, Ngöbö moto rabadi kuin káre makrá, akwa makwe ñan núnandre Ngöbö töi erere, ye ngwane ma tikadikáta olibo kriebtä arato.

²³ Mdakäre abko, nitre israelita ñan tä Ngöbö kukwei Jesubtä mike era jae, ye mikadre temen kwetre angwane, tödekadre Jesubti kwetre angwane, Ngöbökwé ketarekätä olibo krie metrebtä, ñobtä ñan angwane Ngöbö di tärä olibo küde ye ketarekätä olibo kriebtä.

²⁴ Mun abko olibo krie ngwarbe känsenta abko küde tikaninkä, bti ke-taninkä olibo küde era metre ye täte *ÿ*ye abko nitre israelita olibo küde era metre tikaninkä abko Ngöbökwé ñan mikadreta täte olibo kriebtä ya? ¡Janri! Niaratre abko olibo küde era metre, aisete bäri Ngöbökwé ketarekätä täte.

Nitre israelita rabadi dianintari

²⁵ Ja mräkätre, Ngöbökwé kukwe úkaninte kore mun ñakare israelitarebtä amne nitre israelitabtä, ye abko kukwe úkaninte kira tiebe Ngöbökwé ni kräke, akwa mtare Ngöböta mike gare nie, ye abko btä mun ñakare israelitare ñan tädre töi ngitiekä ngwarbe kwäräkwarä abtä bikadre kri nitre israelitabtä, abkokäre tita mike gare munye abko krörö: Mun ñakare israelitare rabadre tödeke täte jökrä Kristobti, abkokäre nitre israelita ruäre dokwä ribi, käkwe trö kwitani Jesukristoye.

²⁶ Akwa kukwe ye rabadi bare kore angwane, nitre israelita rabadi dianin-tari, erere rabadi dianintari jökrä abko rakadikä kore tä gare nie, ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukweibta blite krörö btä:

Ni Diantarikä tä Siónte abko jatadi nitre israelita dentari, ye käkwe Jacob mräkä ngite Ngöbö rüere diandikä jökrä btä.

²⁷ Nitre israelita ngite ye diandikä jökrä kore btätre angwane, Ngöbökwé kukwe úkaninte kira nitre israelitabtä ye rabadi bare, *Isaiás 59.20-21; 27.9*

abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

²⁸ Akwa mtare ti mräkätre, nitre israelita kwati tä Ngöbö kukwei kuin Jesubtä ye rüere, abtä tätre ja rüere Ngöböbe. Ye mden köböire abko nitre israelita tä kä bien mun ñakare israelitareye tödekakäre Kristobti mtare. Akwa Ngöbökwé nitre israelita mräkä känkäne Abraham, Isaac amne Jacob ye dianinkä jakrä amne kukwe úkaninte kwe bentre, yebtä abko Ngöbö tä nitre israelita tarere janknu arato,

²⁹ ñobtä ñan angwane Ngöböta jändrän bien nie, ye abko ñan tä denkäta nikän. Erere arato, tä ni kärere diantarikäre, yebti ñan tä ja kukwei kiteta temen, aisete tä ja kukwei mike täte jökrä, aisete Ngöböta nitre israelita tarere janknu.

³⁰ Angwane mun ñakare israelitare abko mekera mun nämáne Ngöbö kukwei mike ñakare täte, akwa mtare nitre israelita käta Ngöbö kukwei kuin Jesubtä mike ñakare täte, ye köböire abko tätre kä bien munye, mun rabadre ruentari tare Ngöböye, käkwe mun diandretari Jesu köböire abkokäre.

³¹ Ye kwrere arato, nitre israelita ñan tä Ngöbö kukwei kuin Jesubtä mike täte mtare, ye köböire abko mun rabadre ruentari tare Ngöböye abkokäre. Ye mdenbtä, mrä nitre israelita rabadi ruentari tare Ngöböye, ñobtä ñan angwane Ngöböta mun ñakare israelitare ngwen ruentari tare jae mtare.

³² Ne aisete, ni jökrä rabadre tödeke Jesubti amne rabadre ruentari tare Ngöböye, käkwe dianditari, abkokäre Ngöbökwé ni jökrä israelita ya, ñakare ya tuanimetre ja dokwä mike ribi amne ñan Ngöbö kukwei Jesubtä mikadre täte kwetre abko Ngöbökwé nuenbare kore, akwa ye köböire abko ni israelita ya, ñakare ya akwa Ngöbö rabadre ngwen ruentari tare jae amne rabadre dianintari, abkokäre Ngöbökwé nuenbare kore.

Pablota Ngöbö käikitekä

³³ Yebtä abko, ti tö kukwe niei krörö Ngöböbtä: ¡Jo! Ngöbö abra kwe jändrän kuinkuin tärä kabre krübäte nigrä, amne Ngöbö abra töbtä kri krübäte, käkwe

jändrän kuinkuin mikanintbe ja tõi jenbti ni kräke. Ye aisete Ngöböta töbike ño ño, ye ni ñan raba niere jire chi amne Ngöbö tõi ji mdenbtä ye ni ñakare jire iti ie rabadre gare.

³⁴ Ne aisete, ¿ni Dänkien tõi ño, ye tä gare ni mda mdaye ya? ¡Ñakare!
¿Angwane ni mda mda raba Ngöbö tõi tike ya? ¡Ñakare!

³⁵ Mdakäre abko, ¿ni tärä iti käkwe jändrän biani käne ni Dänkienye abko ütiä biandreta kwe ie ya? ¡Ñakare!

³⁶ Ñobtä ñan angwane jändrän jökrä tä kite Ngöbökre amne jändrän jökrä tä niara köböire amne jändrän jökrä abko jen Ngöbökre, aisete ¡Ngöbö aibe raba käikitaninkä kärekäre! Abko kore se. Amen.

12

Ni kwitanina btin Ngöbökre, erere nikwe nünandre

¹ Ngöbökre ni ngwiani ruentari tare kore jae, käkwe jändrän kuin nuenbare bätäkä ngwarbe ni kräke, ye mden kisete ti mräkäre tikwe, jändrän kämikata Ngöbö käikitakäre abko bianta ngöi ie, ye kwrere munkwe ja ngrabare mika ngöi jökrä Ngöbökre amne munkwe nüna kuin deme Ngöbö aibe kräke amne, dre tuen dbe Ngöböye, ye erere munkwe nuen abko ti tö nibi niei kisere munye. Munkwe nuendre kore angwane, munkwe Ngöbö mikadi ütiäte amne munkwe käikitadikä era metre.

² Erere arato, nitre moto kämekäme tä nüne ño kä ne ngwane, ye kwrere munkwe ñan nüna mda. Akwa mun rabadre kwitani Kristo kwrere, abkokäre munkwe Ngöbö tuametre ja tõi kwite btin. Ye ngwane Ngöbö tö dreye, ye rüka gare munye amne jändrän kuin Ngöbökre amne jändrän nuäre Ngöbökre amne jändrän era metre Ngöbö okwäbti, Ngöbö tö dreye, ye rüka gare munye.

³ Ni kwitanina Ngöbökre käkwe nünandre krörö abko ti bike niere munye. Ngöbökre ja moto mikani kuin tikrä, käkwe ti mikani Jesu kukwei ngwianka, aisete ti bike kukwe niere krörö mun itire itireye: Munkwe ñan bika kri ni mda mdabtä, akwa munkwe töbika era metre au jabtä, ñobtä ñan angwane Ngöbökre mun itire itire mikani tödeke ja kwrere jabtä, aisete ye kwrere munkwe nüna.

⁴ Ni abko itibe akwa ni kiakia ngrabare abko kabre, akwa ni kiakia ngrabare ye ñan tä sribi ketetibe nuene, akwa tä sribi bätäkä ngwarbe nuene ni ngrabare die mikakäre.

⁵ Ye kwrere arato, ni itire itire tödekaka Kristobti tä nekete niarakri abko ni kwati, akwa ni abko Kristo ngrabare itibe, aisete nita nekete gwaire jakri ja die mikakäre kwärikwäri.

⁶ Akwa ni itire itire, ie Ngöbö tö namani ja di biain sribi ño ño nuenkäre, ye erere biani kwe nie. Ye aisete, Ngöbökre ja di biani ni itiyi ja kukwei niekäre ni mda mdaye angwane, ni ye käta tödeke ño Ngöböbti, ye kwrere Ngöbö kukwei niedre.

⁷ Erere arato, Ngöbökre ja di biani ni mdaye sribikäre ni mda mda die mikakrä angwane, sribidre kuin kräke kwe. Amne Ngöbökre ja di biani ni mdaye ja kukwei dirikäre, ye kwrere diri janknu kwe ni mda mdaye.

⁸ Erere arato, Ngöbökre ja di biani ni mdaye ni mda mda kitakäre nüne bäri Ngöbökre, ye kwrere kita nüne bäri Ngöbökre kwe. Erere arato, Ngöbökre ja di biani ni mdaye angwane, jändrän bian ja moto kuinbti kwe. Erere arato, Ngöbökre ja di biani ni mdaye rabakäre ji dokwäte nitre gätäkä Jesu käbti ngätaite angwane, sribi ye nuen kuin täte jökrä kwe. Erere arato, Ngöbökre ja di biani ni mdaye ni bobre

bobre amne ni ja tare nikaka nikaka die mike angwane, kä rabadre nuäre btä sribi ye nuenkäre.

Nikwe ni mda mda taredre

⁹ Kukwe mda ti bike niere munye abko krörö: Munkwe ja tare era metre kwärikwäri. Erere arato, munkwe bätä ngwiandre kri krübäte kukwe kämekäme yebtä amne munkwe kukwe kuinkuin ye ketadrete dime ja kisete.

¹⁰ Ni ja etbare käta ja tarere, ye kwrere munkwe ja taredre kwärikwäri amne, munkwe ñan ja mikadre ngwarbe jae kwärikwäri, akwa munkwe ja mikadre bäri ütiäte jae kwärikwäri. Yebtä munkwe ja kitadre bäri.

¹¹ Mdakäre abko, sribi jökrä jiehti mun rankwadre kisere, akwa munkwe ñan kä ngwiandre krene jabtä amne munkwe sribidre ja di ngöi jökrä ni Dänkienkrä.

¹² Erere arato, Ngöböke jändrän kuin nuendi munkrä, ye abko munkwe käi ngwiandre nuäre jabtä, akwa mun raba ja tare nike angwane, munkwe nünandekä dite jabtä amne ja tare nika yebtä munkwe ñan ngra ngradre akwa, munkwe blitadre janknu Ngöböbe.

¹³ Nitre tödekaka Jesubti käta jändrän mdei nike, ye abko munkwe die mikadre. Erere arato, nitre basaka kadre ngäbti kuin, ye jiehti mun rankwadre kisere.

¹⁴ Mdakäre abko, nire nire tä näin kisere mun jiehti mun mikakäre ja tare nike tödekabtä Jesubti, ye kräke munkwe ja di kärä Ngöböye amne munkwe ñan ngürün mika btä ja dokwäre.

¹⁵ Erere arato, nire nire btä käta nuäre, ye ben munkwe kä ngwiandre nuäre gwaire jabtä amne, nire nire tä ulire amne tä ja müaire abko ben munkwe ja müaire gwaire siba.

¹⁶ Erere arato, munkwe nünandre jäme jabe kwärikwäri amne munkwe ñan bikadre kriki, akwa munkwe ja getadre jäme ni bobre bobre ben amne ja ñan rabadre ruen bäri töbtä ni mda mdabtä munye.

¹⁷ Mdakäre abko, ni mda mdakwe kukwe nuen käme mun rüere, akwa munkwe ñan kukwe nuenta käme btä ja dokwäre, akwa dre dre tuen kuin ni jökräye, ye jiehti mun rankwa.

¹⁸ Erere arato, munkwe ja die mikadre käre nünakäre jäme ni jökräbe.

¹⁹ Ti mräkäre tare tikwe, ni mdakwe kukwe nuen käme mun rüere angwane, munkwe ñan ja ngie mika au, akwa munkwe mun rüe ye tuametre Ngöbö kisete, ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukwei käta niere krörö:

Ni mikadre ja ngie nuen, ye abko tä ti kisete.

Ne aisete ni kukwe nuenkä kämekäme mun rüere, ye dokwäre tikwe mikadi ja ngie nuen,

Deuteronomio 32.35

niebare ni Dänkienkwe.

²⁰ Ne aisete, nikwe Ngöbö Kukwei mikadre täte krörö:

Ma rüe, ie mrö raba angwane, makwe buka.

Erere arato, tomna raba ie angwane, makwe tomna bian ie.

Yebtä abko rabadre ja gaire amne ngwäre kwata rabadre tain бүрere jökrä ie ja gaibtä, abkokäre makwe nuen kore.

Proverbios 25.21-22

abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä.

²¹ Ye abko, makwe ñan ja ganaimna kukwe kämeye, akwa makwe kukwe kuin nuen ma rüekrä, köböire makwe kukwe käme ganaindi.

¹ Mdakäre abko, ni jökrä tä nebe gobrane ye abko Ngöbö ara jire tä mike. Ni ñakare jire iti abko tä ja mike gobrane ja töi jenbti, aisete nikwe nitre gobranka mikadre täte.

² Ye aisete nire nire tä nebe nitre gobranka rüere, ye abko Ngöbö kukwei ara jire rüere nita rüere, aisete nire nire tä rüere nitre gobranka rüere ye abko käkwe ja ngie nuadi.

³ Ye abko, ni töi kuin era metre abko kräke ñan nitre gobranka tä mikani jürä ngwiandre, akwa nitre kukwe kämekäme nuenkä abko kräke gobranta mikani jürä ngwiandre ie. *¿Ye aisete gobran ñan jürä rabadre mabtä, ie ma tö ya? Gobran jürä ñan rabadre mabtä, ie ma tö ne ngwane nüna kuin era metre amne makwe ñan ja mika ngite angwane, nitre gobranka käkwe ma mikadi ütiäte,*

⁴ ñobtä ñan angwane nitre gobranka tätre sribire Ngöbökrä jändrän kuin nuenkäre makrä. Akwa makwe nünanadre käme abtä makwe ja mikadre ngite gobran rüere, ye ngwane abko gobran jürä rabadre mabtä, ñobtä ñan angwane ñan ngwarbe nitre gobranka ye tä ni mike ja ngie nuen. Nitre gobranka ye abko tä sribire Ngöbökrä, kukwe kämekäme nuenkä mikakäre ja ngie nuen Ngöbö täte.

⁵ Ye mden kisete, ni jökrä käkwe nitre gobranka mikadre täte. Ye abko ñan ni mikadre ja ngie nuen kwe abtä mikadre täte, akwa ja ñan rabadre ruen ngite nie Ngöbö ngwärekre, abkokäre nikwe mikadre täte.

⁶ Nitre gobranka ye tä sribire Ngöbökrä amne tä sribi ye nuene köbö kwatirekwatire, aisete mun jökrä tä ja ütiä bien ietre.

⁷ Ye mdenbtä abko, gobran itire itire, ie dre biandre ja ütiäre, ye erere bian ie munkwe, aisete nireye rürümon ütiä biandre ño ño, ye ie ja ütiä biandre metre. Erere arato, nire nire jürä ngwiandre, ye erere munkwe jürä ngwian amne, nire nire mikadre ütiäte jae, erere munkwe mika ütiäte jae.

Ja taredre kwärikwäri

⁸ Munkwe ñan ja ütiä ya o rürümon ütiä mika jire chi jabt, akwa käre rürümon ütiä tädre ketetibe mun itire itire bti abko munkwe ja taredre kwärikwäri, ñobtä ñan angwane nire nire käta ni mda mda tarere ye abko käta Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye mike täte jökrä.

⁹ Ye abko Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye käta niere krörö: Ma gure ne ngwane, makwe ñan ja mika gure bati bati ni mdabe, makwe ñan ni kämika, makwe ñan go, makwe ñan jändrän ni jenenankwe ribe jae. Ye abko, kukwe ketetibe mda munkwe mikadre täte ne ngwane, kukwe jökrä biani nuendre nie Ngöbökwé ye rabadre bare munye. Kukwe keteti mda ye abko krörö: Mata ja tarere au,

ye kwrere makwe ni mda mda tare arato,

Levítico 19.18

¹⁰ ñobtä ñan angwane nire nire käta ni mda tarere ye abko ñan tä kukwe nuene käme rüere. Ne aisete nita ja tarere kwärikwäri, ye ngwane Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye tä nebe bare täte jökrä nie.

¹¹ Munkwe ni mda mda taredre kore, ñobtä ñan angwane ni Dänkien Jesukristo jatadita ni diantarikäre abko köböi nükerä. Munkwe ñan nüna ni kibiaka kwrere, ñobtä ñan angwane Jesukristo jatadita abko köböi nükerate bäri ja ken, munkwe tödekanani Jesubti krere ye kräke.

¹² Kä ne ngwane abko kä iko kwrere amne ni jökrä käta kukwe nuene kämekäme, akwa kä iko ye kitera niken ta amne Jesu kebera nüketä, ye abko kä ngwen kwrere kitera nüke. Ye mdenbtä abko, ari kukwe kämekäme kite temen amne ari ja töi mike kwatibe kukwe kuin nuene. Ye kwrere ni rabadi juto biare ni Dänkien kaen ngäbti, ni rükä tä ja mike juto niara rüe kraire jabt ye kwrere.

¹³ Ne aisete, jändrän nuenta era metre kä ngwenbti, ye kwrere nikwe nünandre era metre. Akwa ni ñan rikadre kä ngwen nuäre ngwarbe jabtä kwärikwäri amne, ni ñan rika dröbare. Erere arato, nikwe ñan ja mikadre gure bati bati amne nikwe ñan ja näkwitadre ngwarbe kukwe kämekäme btä; nikwe ñan rüdre ngwarbe jabe kwärikwäri amne ni mda rabadre jändrän bkäne, yebtä nikwe ñan mokredre jire ben.

¹⁴ Munkwe ñan nuna kore amne ñan kukwe kämekäme mdei ngwian jae munkwe amne, munkwe töbika ñakare btä, akwa ni Dänkien Jesukristo käkwe nünabare ño kä nebtä amne blitabare ño kä nebtä kwe, ye kwrere munkwe nuna amne munkwe blita ni mda mdabe.

14

Ja kadre ngäbti kwärikwäri

¹ Mdakäre abko, kukwe diribare Jesukwe mröbtä, yebtä töbikata jene jene. Akwa kukwe ye mikakäre era abko ni mräkä di braibe käta ngri kwete ñakare, ni ye abko munkwe ka ngäbti kuin amne tä töbike ño, yebtä munkwe ñan kita ngite,

² ñöbtä ñan angwane jändrän jökrä abko dbe kwetadre niebare ni Dänkien Jesukwe abko ni ruäre tä nütüre, akwa ni ruäre abko di ñakare kukwe ye mikakäre era abko käta ka bätäkä ngwarbe aibe kwete.

³ Ye abko ni ruäre käta jändrän jökrä kwete ye ñan käkwe ni mda mda ngri kwete ñakare ye mika ngwarbe jae. Erere arato, ni ruäre ñan tä jändrän jökrä kwete ye käkwe ñan ñäkä jire ni jändrän jökrä kwetaka yebtä, ñöbtä ñan angwane Ngöbökwete ni nibu ye kani ngäbti, aisete ni ye käkwe ja kadre ngäbti kuin arato.

⁴ Ni ruäre käta jändrän jökrä kwete abko sribikä ni Dänkien Jesukwe, ¿akwa ñöbtä mata blite bkänkä kwrere amarebti ni sribikä bkänkä kräke abko rüere mata ñäke ye? Sribikä bkänkä kräke ye abko tä nüne kuin ya, ñakare ya akwa ye tä gare bkänkäye, aisete ni ye käkwe nünandi kuin bkänkä okwäbti, ñöbtä ñan angwane ni Dänkien Jesu di kri abko käkwe mikadi kuin.

⁵ Mdakäre abko, nitre israelita käta köbö jadükakrä mike bäri ütiäte köbö mda mdakrä, ye kwrere jire ni ruäre mun ngätäite tä köbö ruäre mike bäri ütiäte köbö mda mda kräke, akwa ni mda abko ie köbö kwatirekwatire tä nebe tuen ja kwrere jökrä. Ne aisete ni itire itire käta töbike ño ye abko dbe raba ruen ie, ne ngwane mika era kwe.

⁶ Ni ruäre abko tö köbö ruäre mikai jenena ütiäte jae, ye abko tä mike ütiäte jae ni Dänkien mikakäre ütiäte jae. Erere arato, ni ruäre käta kuin niere Ngöböye, bti tä jändrän jökrä kwete, ye abko tä kwete Ngöbö mikakäre ütiäte jae. Mdakäre abko, ni ruäre ñan tä ngri kwete, ye abko tä ja üke bäin ngri yeye, akwa tä nuene Ngöbökrä, käta kuin niere Ngöböye amne tä mike ütiäte jae arato.

⁷ Ne aisete ni tödekaka Jesubti ñakare jire iti käta nüne au jakrä. Erere arato ni tödekaka Jesubti ñakare jire iti abko tä krüte au jakrä,

⁸ ñöbtä ñan angwane nita nüne ye abko nita nüne ni Dänkien kräke. Erere arato, ni krütadre angwane, ni krütadre ni Dänkien kräke, niara mikakäre ütiäte jae, aisete nita nire ya, ni krütadre ya, akwa ni Dänkieta ni bkäne.

⁹ Ni Dänkien rabadre ni bkäne, abkokäre niara krütani, bti nukaninta nire rabakäre ni krütani amne ni nire Dänkiene.

¹⁰ ¿Kore ne ngwane, se ñöbtä ma mden kräke ngri ñakare dbe kwetadre käta ñäke ma mräkä jändrän jökrä kwetaka rüere? Erere arato, ¿se ñöbtä ma jändrän jökrä kwetaka käta ñäke ma mräkäbtä mikakäre ngwarbe töbikabtä bä jene kore? Mrä ni rabadi jökrä Ngöbö ngwäreki angwane, kukwe ukadite kwe nibe, aisete ¿se ñöbtä mata ñäke ma mräkä rüere kitakäre ngise ye!

11 Kukwe kore ye mdenbtä Ngöbö Kukwei käta niere krörö:

Tita nüne, aiseti ti ne ngwärekre ni jökrä rabadi ngukudokwäbti temen ti mikakäre ütiäte jae amne, ti Ngöbö aibe käikitadikä kwetre, niebare ni Dänkienkwe, *Isaias 45.23*
 abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

12 Ye mden kisete, ni itire itire käkwe dre dre nuendi, ye abko nikwe niedi au jökrä jakrä ni Dänkienye.

13 Ye mden kisete, munkwe ñan ñäkädre jire jabtä kwärikwäri, akwa nikwe töbikadre kuin ja käne, käkwe ñan kukwe mikadre ni mräkä tödekaka Jesubti ye jiete abtä ja mikadre ngite kwe Ngöbö rüere.

14 Akwa ni Dänkien Jesu nämane nüne kä nebtä angwane, kukwe diribare kwe abko kukwe era metre gare kuin tie abko krörö: Jändrän jökrä kwetadre abko ñakare jire käme Ngöbö ngwärekre, aiseti munta jändrän jökrä kwete abko tä töbike era metre tuen tie, akwa ni ruäre abko ie jändrän ruäre ñan tuen dbe kwetadre, ye abko ñakare dbe niarakrä.

15 Akwa mtare mun abko tä mrö ño ño kwete, ye ñan tuen dbe mun mräkäye, akwa munta kwete janknu okwäbti, abtä jata nebe ruen ngite ie, ye ngwane munta mun mräkä tarere ñakare. Ne aiseti munta mrö ño ño kwete, ye köböite munkwe ñan mun mräkätre, kräke Kristo krütani, ye mikata ja mike ngite Ngöbö rüere.

16 Ne aiseti, munkwe ñan kä bian jire chi ñäkäkäre blo mrö kuin kwetadre ye rüere,

17 ñobtä ñan angwane Ngöböta gobrane nibti amne Ngöbökrä abko jändrän kwetadre amne ñadre abko ñakare ütiäte. Akwa ni jökrä bti Ngöböta gobrane abko tä nüne era metre jabe kwärikwäri amne tä nüne jame jabe kwärikwäri amne kä tädre bäri nuäre nibtä Ngöbö Üai Deme köböire, ye abko ütiäte Ngöbökrä,

18 ñobtä ñan angwane nire nire tä nüne kore sribikäre Kristokrä ye käta kä mike nuäre Ngöböbtä amne tä nebe tuen dbe ni mda mda okwäte arato.

19 Ye aiseti, jändrän jökrä käta ni die mike nüne jame jabe kwärikwäri amne tä ni die mike gwaire jökrä, ye abko ari känentari bäri ja käne.

20 Angwane makwe ñan sribi Ngöbökwete tä mun jökrä ngätäite juan ngwarbe mrö aibehtë. Akwa kukwe era metre abko nere: mrö jökrä abko kuin deme amne dbe kwetadre Ngöbökwete niebare. Akwa mrö ñan tuen dbe kwetadre ni mräkäye abko nikwe kwetadre okwäbti abtä ja mikadre ngite kwe Ngöbö rüere, ye abra käme.

21 Ne aiseti nikwe ngri kwetadre amne nikwe uba döi ñadre, köböite ni mräkä käkwe ja mikadre ngite Ngöbö rüere ne ngwane, nikwe ñan ngri kwetadre amne nikwe ñan uba döi kwaka ñadre, ye abko rabadre bäri kuin. Erere arato, jändrän mden mden nikwe nuendre käkwe ni mräkä mikadre ja mike ngite Ngöbö rüere, ye abko nikwe ñan nuendre jire chi mda.

22 Ne aiseti dre tuen kuin mae, yehtë abko makwe töbika kaibe jakrä Ngöbö ngwärekre amne ñan kwetamna amne ñan ñamna ni mda mdaye. Ye mdenbtä abko nieta krörö: “Nire nire tä tikaninte, käta kukwe mden mike era, erere tä nuene amne jata nebe ruen ngite ñakare Ngöbö ngwärekre, ni ye abko btä käta nebe nuäre.”

23 Akwa jändrän ño ño kwetadre amne ñadre ye ñan tä nebe tuen dbe ie, akwa bti ta tä kwete, ye ngwane tä ja mike ngite Ngöbö ngwärekre, ñobtä ñan angwane jändrän kwetadre abko ñan tä nebe nuke gare metre ie akwa tä nuene, ye ngwane tä ja mike ngite, aiseti jändrän jökrä nuendre, ye abko era metre ya, ñakare ya, akwa nita nuene, ye ngwane nita ja mike ngite.

15

1 Akwa ni jändrän jökrä kwetaka abko di tärä kukwe diribare Jesukwe mröbtä mikakäre era täte jökrä, angwane ni mräkä di braibe käta ngri kwete ñakare, ye abko nikwe kadre ngäbti amne nikwe ñan töbikadre jändrän kuin känäkäre kaibe au jakrä ja mikakäre nuäre.

2 Ni jökrä käkwe jändrän kuin nuendre ni mräkä tödekaka Jesubti mda mda kräke, niara moto mikakäre nuäre amne ja die mikakäre kwärikwäri,

3 ñöbtä ñan angwane Kristo ara jire käkwe ñan jändrän kuin känäbare kaibe au jakrä ja mikakäre nuäre, akwa Ngöbö Kukwei namani tikani niarabtä, ye erere namani bare krörö ie:

Ñäkä nämane bätäkä ngwarbe ma rüere Ngöbö, ye abko nikani jökrä ti kötärä,
Salmos 69.9

abko tä tikani Kristöbtä.

4 Kukwe jökrä tikani kore Ngöbö Kukweibtä, ye abko tikani ni töi tikakrä amne kukwe tikani kira, ye abko btä nikwe nünandrekä dite käre amne tä kä mike nuäre nibtä, ye köböire ni rabadre tödeke käre käre Ngöböbti, abkokäre namani tikani kira kore.

5 Angwane Ngöbö ni mikaka nünenkä dite käre amne kä mikaka jäme ni motöbtä käkwe mun die mikä ja töi mike ja näre jökrä, Kristo Jesu tö ie ye kwrere,

6 mun töi rabadre kwatibe jökrä, käkwe Ngöbö ni Dänkien Jesukristo Rün kwe ye käikitadrekä gwaire jökrä abkokäre.

7 Kristokwe mun itire itire kani ngäbti kuin, ye kwrere munkwe ja ka ngäbti kuin kwärikwäri Ngöbö rabadre käikitaninkä abkokäre.

8 Mdakäre abko, ti tö kukwe krörö nieita munye: Ngöbökwé kukwe ükaninte nitre israelita mräkä känkäne ben, ye mikakäre bare täte Kristo nükani ni klabore kwrere nitre israelitakrä, ye köböire abko Ngöbö tä ja kukwei mike täte abko bä mikani kore kwe.

9 Erere arato, nitre ñakare israelitare namani ruentari tare Ngöböye, aiseite Ngöbö käikitadrekä kwetre, abkokäre Kristo nükani Ngöbö Kukwei mike bare. Kukwe yebtä Ngöbö Kukweita tikani krörö:

Tikwe ma käikitadikä nitre ñakare israelitare ngätäite amne tikwe ka niedi ma mikakäre ütiäte.
2 Samuel 22.50; Salmos 18.49

10 Angwane tärä mda kanti abko nieta krörö:

Mun ñakare israelitare ye käkwe kä ngwian bäri nuäre jabtä juta Ngöbökwé ye ben gwaire.
Deuteronomio 32.43

11 Amne tärä mdara jire Ngöbö Kukweibtä abko nieta krörö:

Mun ñakare israelitare juta kwatirekwatire te ye käkwe ni Dänkien Ngöbö käikitaka gwaire jökrä.
Salmos 117.1

12 Erere arato, Isaías käkwe kukwe tikani krörö Jesukristöbtä:

Isaí bkün jatadi iti, ye abko rabadi gobrane nitre ñakare israelitarebti angwane tödekadi kwetre bti,
Isaías 11.10

abko tikani kore Isaíakwe.

13 Angwane Ngöbö tödekakrä nikwe ye käkwe kä mikä bäri nuäre munbtä amne mun mikä nüne jäme kwe, munta tödeke bti ye ngwane. Erere arato, Ngöbökwé jändrän kuin nuendre mda munkrä, yebtä munkwe ja töi mikä ngibiare bätäre Ngöbö Üai Deme di kri ye köböire.

Sribi Pablokwe nitre ñakare israelitare ngätäite

14 Ti mräkätre tikwe, mun moto nena kuin krübäte ni mda mdakrä amne, kukwe bätäkä ngwarbe nena gare kabre munye amne mäträre metre jabtä kwärikwäri ye garera kuin munye abko nena gare tie.

15 Akwa tita tärä tike, nebtä abko kukwe ruäre ñan käi rikwitadrekä munbti, abkokäre tita tärä ne tike era metre gwärere munye. Tita tärä tike kore, ñobtä ñan angwane Ngöbökwe ja moto mikani kuin tikrä, käkwe ti mikani sribire kore.

16 Ye aisete, mtare tita sribire Kristo Jesukrä nitre ñakare israelitare ngätäite. Erere arato, nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre käta jändrän kämike, bti tä mike gare Ngöböye, ye kwrere tita sribire nitre ñakare israelitarebe, käta niken Ngöbö kukwei kuin Jesubtä ngwena ietre, abti niaratre tä Ngöbö kukwei kuin ye kaen ngäbti angwane, tita niaratre mike gare Ngöböye amne tä nebe dbe Ngöbö ngwärekre amne Ngöbö Üai Deme käta mike deme jenena Ngöbökrä.

17 Tita sribi nuene kore Ngöbökrä, yebtä abko ja rabadre ruen ütiäte kri tie Kristo Jesu köböire ruen tie.

18 Akwa ti abko ie ja nuke töre ñakare blite kukwe mda mda bä jene btä angwane, Kristo ara jire käkwe dre dre nuenbare ti köböire amne ñokwe ti mikani nitre ñakare israelitare ngwena tödeke Jesubti, ye aibehtë ti tö blitai, aisete namani bare ja kukweibti tie amne nämane bä mikani arato.

19 Ne aisete tikwe Ngöbö kukwei kuin Kristobtä diribare, ye abko sribi kri ñan tuabare, bti nämane mikani era metre Ngöbö Üai Deme diebti. Ngöbö kukwei kuin Kristobtä, ye abko tikwe mikani gare kuin täte jökrä niken juta Jerusalénne amne juta mda mdate nebe kä Ilíriate.

20 Ngöbö kukwei kuin Jesubtä kädrie ngämi, käi kánti käre ti töta nebe rikai Ngöbö kukwei ngwena, ñobtä ñan angwane ni mdakwe sribi kömikanintbe, ye kánti ti ñan tö sribire ni mda jiebti.

21 Ne aisete Ngöbö Kukwei tikani kira rabadre bare, abkokäre tita sribire jirekåbe kore. Ngöbö Kukwei ye abko tä niere krörö:

Ni mda mda ñakare israelitare abko ie kukwe nie ñakare niarabtä abko ie rükadi gare.

Angwane ni mda mda ñakare israelitare abko olote blita ñakare niarabtä abko ie niara rükadi gare, *Isaias 52.15*
abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä.

22 Ye mden kisete, nitre ñakare israelitare, ben ti nämane sribire kore kä mda mda kánti, abtä ti ngämi nebeta basare munye. Tikwe ja köböi kitani bäre bäre niken mun kánti yete, akwa kukwe namani ti jiete.

Pablo tö näin basare juta Romate

23 Akwa mtare tita sribire, ye kánti tikwe sribibarera ünän jökrä angwane, ti tö namani rikai basare munye yete, ye abko käi nikanina kabre ta,

24 aisete ti näin España, ye ngwane ti tö rikai nebe basare jire mun kánti yete. Ti rabadi bä jötrö mun kánti Roma yete akwa, kä rabadi nuäre tibtä mun tuare. Yebti munkwe ti die mikadre abko bti ti näin, ruen tie.

25 Akwa gwängwarbe abko ja mräkätre nete käkwe jändrän biani ja mräkätre tödekaka Jesubti Jerusalénbo kråke abko ti bike niken bien ietre, aisete ti bike nikenta kåne Jerusalén,

26 ñobtä ñan angwane ja töi jenbti ja mräkätre Macedoniabo, Acayabo käkwe ngwian ükaninkrö juandre ni bobre bobre ja mräkätre tödekaka Jesubti Jerusalénbo ngätäite kråke.

27 Niaratrekwe ngwian ükaninkrö ja töi jenbti ja mräkätre Jerusalénbo kråke, akwa era metre niaratre rabadre jändrän ye nuene nierare, ñobtä ñan angwane nitre ñakare israelitare, ben nitre israelita käkwe jändrän jökrä kuin Ngöbökwé nikrä dråibare jabti niaratre die mikakäre, ye kwrere arato nitre

ñakare israelitare kákwe nitre israelita tódekaka Jesubti die mikadre arato jándrán jakwebti ruen tie.

²⁸ Ne aisete ti nāin Jerusalén, kákwe ngwian biandi únān jókrā ja mrākātreye, yebti ti nāin España mda angwane, ti nāin basare jire mun kánti yete.

²⁹ Akwa ti rabadi yete angwane, jándrán kuin Kristokwe, yebti níkwe ja die mikadi kwárikwári ye abko gare kuin tie.

³⁰ Ti mrākātre, ni Dánkien Jesukristo kóböire amne Ngöbö Üai ni mikaka ja tarere kwárikwári, ye kóböire munkwe ja geta gwaire tibe sribi tare krübāte tikrá nebtā amne munkwe blita tikrá Ngöböbe.

³¹ Angwane nitre israelitare káta tódeke ñakare Jesubti tā nūne Judea, ne ngāniene Ngöböke ti ngibiadre abko munkwe ribe ie tikrá. Erere arato, ti nāin ngwian ngwena ja mrākātre Jerusalénbo krāke, ye abko niaratrekwe kadre ngābti kuin abko munkwe ribe Ngöböye arato.

³² Yebti Ngöbö tó ne ngwane, kā rabadi nuāre kri tibtä rikare ja tuen munbe amne tikwe jadükadre basare kwārā munye yete.

³³ Ngöbö ká jáme bianka nie, ye raba mun jókrā ben. Abko kore se. Amen.

16

Pablota kóbö kuin juen mrā

¹ Mrā abko, ti mrākā merire Febe bike niken mun kánti. Niara abko nitre tódekaka Jesubti die mikaka abko tā nūne juta Cencreate. Ye mden bike niken mun kánti.

² Ne aisete ni Dánkien kóböire ni tódekaka Jesubti tā ja kaen ngābti, ye kwrere munkwe niara ka ngābti angwane, kukwe mda mda kwe, btā munkwe die mika, ñobtä ñan angwane niarata ni kwati die mike amne ti ara jire die mikata krübāte kwe abti kā nūke mtare arato, aisete munkwe die mika.

³ Amne Priscila btā brare kwe Aquila abko sribi muko tikwe Kristo Jesukrá, ye krāke tita kóbö kuin juen abko munkwe nie ietre.

⁴ Niaratre nibu ye abko bāsi krütani ti diantarikāre. Yebtä abko ñan ti aibe tā kuin niere ietre, akwa ni mrākā jókrā ñakare israelitare káta tódeke Kristo Jesubti kā ketareketare temen káta kuin niere Ngöböye btātre siba.

⁵ Mdakāre abko, nitre tódekaka Jesubti tā ja úkekrö Priscila amne Aquila gwirierte, ye krāke tita kóbö kuin juen abko munkwe nie ietre.

Erere arato, ti kukwe muko tare kri tikwe Epeneto, krāke tita kóbö kuin juen, munkwe nie ie. Niara ye abko kákwe tódekani bāri kāne Kristobti provincia Asiate.

⁶ Amne María kákwe sribibare kri munkrá, ye krāke tita kóbö kuin juen arato, munkwe nie ie.

⁷ Erere arato, ti mrākātre israelita Andrónico amne Junias nāmane ngite gwaire tibe kā teri amne, niaratre ütiāte kri nitre Jesu kukwei ngwianka ngātāite amne niaratre kákwe tódekani bāri kāne Kristobti ti ngwā. Niaratre ye krāke tita kóbö kuin juen arato, munkwe nie ietre.

⁸ Amne Amplias ti kukwe muko tare tikwe ni Dánkien kóböire, ye krāke tita kóbö kuin juen arato, munkwe nie ie.

⁹ Erere arato, Urbano sribi muko munkwe Kristokrá ye krāke tita kóbö kuin juen, amne Estaquis tare tikwe, ye krāke tita kóbö kuin juen, munkwe nie ietre.

¹⁰ Mdakāre abko, Apeles káta tódeke kwatibe Kristobti, ye abko há mikani kwe ja tare níkabtä, niara ye krāke tita kóbö kuin juen arato, munkwe nie ie. Erere arato tita kóbö kuin juen Aristóbulo mrākākrā, munkwe nie ietre.

¹¹ Amne ti mräkä israelita nünanka ti käite Herodiön, kräke tita köbö kuin juen, munkwe nie ie. Erere arato, Narciso mräkä käta ni Dänkien mike era, kräke tita köbö kuin juen, munkwe nie ietre.

¹² Mdakäre abko, Trifena amne Trifosa käta sribire ni Dänkien kräke, niaratre ye kräke tita köbö kuin juen, munkwe nie ietre. Erere arato, Pérsida tare nikwe ye käta sribire kri ni Dänkien kräke, niara ye kräke tita köbö kuin juen arato, munkwe nie ie.

¹³ Amne Rufo tä Ngöbö kukwei mike era abtä ütiäte kri Ngöbö ngwäreki abko kräke tita köbö kuin juen, munkwe nie ie. Erere arato, Rufo meye namani ti meye kwrere tikrä abko kräke tita köbö kuin juen arato, munkwe nie ie.

¹⁴ Mdakäre abko, tita köbö kuin juen Asíncrito kräke amne Flegonte kräke, erere arato tita köbö kuin juen Hermas kräke, Patrobas kräke amne Hermes kräke amne ja mräkäre mda mda tödekaka Jesubti tä ja gete bentre, kräke tita köbö kuin juen, munkwe nie ietre.

¹⁵ Erere arato, tita köbö kuin juen Filólogo kräke, Julia kräke amne Nereo kräke, erere arato Nereo ngwai merire, kräke tita köbö kuin juen, munkwe nie ietre. Amne Olimpas kräke tita köbö kuin juen amne ja mräkäre tödekaka Jesubti tä bentre yete, ye kräke tita köbö kuin juen jökrä, ye abko munkwe nie kore ietre.

¹⁶ Akwa mun abko käkwe ja demain era metre kwärikwäri Ngöbö käbti abko tita niere munye. Ja mräkäre jökrä tä gätäre Kristo käbti nere temen tä köbö kuin juen mun jökrä kräke.

¹⁷ Ti mräkäre, mräkäre abko kukwe mda ti tö niei munye abko krörö: Ngöbö kukwei kuin Jesubtä diribare munye abko munkwe kani ngäbti, kukwe ye rüere ni mda mda jatai dirire bá jene mun mikakäre rüre jabe kwärikwäri amne mun mikakäre Kristo gibiekäta. Ni ye kwrere ngäniene munkwe nikra kuin ja käne amne munkwe ñan ja geta jire chi bentre,

¹⁸ ñobtä ñan angwane niaratre ñan tä sribire ni Dänkien Kristokrä akwa, tä sribire au jakrä, käta ñäke nuäre nuäre dirikäre, ye käta nitre mokrere ñakare jabi ngökó, aisete munkwe mokre jabi.

¹⁹ Amne mun jökrä käta dirikätre munye mike täte, ye abko bäri käi nuäre tibtä, akwa yebtä munkwe ñan dirikätre blo mikadre täte arato, akwa mun rabadre töbtä jändrän kuinkuin nuenkäre, ie ti tö, akwa kukwe kämekäme ñan rüadre gare munye, abkokäre munkwe ñan ja kitadre btä, ie ti tö.

²⁰ Ye abko munkwe nuendre kuin kore, ye ngwane Ngöbö kä jäme bianka nie, ye käkwe Satana mikadi tükarekä jötrö ngwarbe ja ngoto täni munye. Erere arato, ni Dänkien Jesu käkwe ja moto mika kuin mun jökrä kräke.

²¹ Mdakäre abko, sribi muko tikwe Timoteo käta köbö kuin juen mun kräke. Erere arato, Lucio, Jason amne Sosípater ti mräkäre israelita käta köbö kuin juen mun jökrä kräke.

²² Amne ti kä Tercio, ti ne abko Pablokwe mikani tarä ne tikaka jakrä juandre munye, ti ne käta köbö kuin juen mun kräke ni Dänkien käbti arato.

²³ Amne Gayo käta kä bien nitre tödekaka Jesubtiye ja gwiriete, ye erere tita mtare Gayo gwiriete nete, Gayo ye käta köbö kuin juen mun kräke. Erere arato. Erasto ngwian ngibiabtikä juta Corinto nete käta köbö kuin juen mun jökrä kräke amne, ni mräkä Cuarto käta köbö kuin juen mun jökrä kräke arato.

²⁴ [Amne ni Dänkien Jesukristo käkwe ja moto mika kuin mun jökrä kräke. Amen.]*

²⁵ Ngöbö kukwei kuin Jesukristobtä tita näin mike gare, ye köböire Ngöbökwé mun mika nünenkä dite abko ie ti tö, aisete ari Ngöbö käikitekä,

* **16:24** Kukweta tikani corcheta ngätäite ñan tä tikani manuscrito bäri kuinkuinbtä.

ñobtã ñan angwane kukwe ye nãmane kaibe tiebe Ngöbökwe, akwa niara tã namani mikai gare nie. Ngöbö ngãmi kã ne dãtere, kãnenkri kukwe ye mikanintbe kwe, bti ùkani kaibe tiebe kwe,

²⁶ akwa nitre Ngöbö kukwei niekã kãkwe tãrã tikani abko köböire Ngöbö nena mike gare nie, ye abko Ngöbö nünanka kãrekãre kãkwe mikanintbe kore, erere namani bare. Ne aisete mtare nitre ñakare israelitare kã jökrãbti temen, ie Ngöbökwe kukwe tiebe ye mikani gare kuin amne niaratre kãkwe Ngöbö kukwei mikadre era, kãkwe tödekadre Jesubti amne mikadre tãte kwetre, abkokãre mikani gare ietre.

²⁷ Ne aisete, Ngöbö itibe töbtã ye aibe raba mikani ùtiãte kri kãrekãre Jesukristo köböire. Abko kore se. Amen. Ne görã.

Tärä Tikani Käne Pablokwe Nitre Corintobokrä 1 Corintios

Pablo nämane sribire juta Efesote angwane, niarakwe tärä ne tikani nitre tödekaka Jesubti nünanka juta Corintote ye kräke. Pablo näire juta Corinto ye abko juta bäri ütiäte kākä Grecia ye kanti. Ni mili 650 nämane nüne yete amne nitre ye ngätäite abko ni mili 400 abko ni klabore ni mdakwe. Pablo ara kākwe kukwe kuin Jesubtä diribare käne juto Corinto yete abko tä tikani Hechos 18.1-21 yebtä.

Pablokwe tärä ne tikani, ñobtä ñan angwane ni iti kädian nämane Cloé abko mräkä nükani basare Pabloye juta Efesote angwane, nitre tödekaka Jesubti nämane ja kwete krübäte Corinto yete amne ni kwati nämane kukwe nuene diän diän abko niebare kwe Pabloye. Erere arato, nitre tödekaka Jesubti Corinto yete kākwe tärä juani Pabloye angwane, kukwe ngwianintari kwetre ie, ye abko Pablo tö namani kukwe ye kain ngäbti, aisetä tärä ne tikani kwe nitre tödekaka Jesubti nünanka Corinto töi diänkäre amne die mikakäre.

Kukwe kwati abko, juta Corinto yete ni kwati nämane ngöbö ngwarbe mike ütiäte jae. Nitre tödekaka Jesubti ngämi tödeke Jesubti, känenkri niaratre nämane ngöbö ngwarbe keta kabre mike ütiäte jae, kä nämane jändrän kämikani ngöbö ngwarbe ye abko ngrie kwete ni mda mdabe, ngöbö ngwarbe ye mikakäre ütiäte jae. Kukwe yebtä Pablota blite tärä nebtä.

Erere arato, ju blitakrä ngöbö ngwarbebe, ye kanti meri bti kä ngwarbe nämane abko ben nitre brare nämane neme. Ni brare brare kākwe tödekani Jesubti angwane, dre dre nuendre kwetre ñan nämane gare ie, aisetä ni gure gure kākwe nünandre ño amne ni gure ñakare kākwe nünandre ño, yebtä Pablota blite tärä nebtä arato.

Mdakäre abko, ni ruäre nükani gätäre nitre tödekaka Jesubtibe juta Corintote, kä nämane kukwe dirire blo Ngöböbtä abkobtä Pablokwe kukwe tikani arato.

Pablota köbö kuin juen

¹⁻² Ti Pablo käta köbö kuin juen munye ti mräkä Sóstenebe. Ngöbö tö namani ti mikai sribire Kristo Jesu kukwei ngwianka, erere ti käräbare kwe. Ngöböta mun gätäkä Jesukristo käfti juta Corintote ye bkäne amne mun ye ie tita tärä ne tike. Kristo Jesu köböire Ngöbökwä mun käräbare jakrä nünakäre deme. Ni kä jökräfti käta tödeke ni Dänkien Jesukristobti, käta ja di kärere ie, ye ben gwaire Ngöbökwä mun käräbare jakrä. Jesukristo abko ni Dänkien nikwe amne niaratre Dänkien arato.

³ Ngöbö ni Rün nikwe amne ni Dänkien Jesukristo kākwe ja moto mika kuin munkrä amne mun mika nüne jame kwetre, ie ti tö.

Pablota kuin niere Ngöböye kräke

⁴ Ja mräkätre, käre tita kuin niere Ngöböye munkrä, ñobtä ñan angwane Ngöbökwä ja moto mikani kuin munkrä Kristo Jesu köböire.

⁵ Ngöbökwä mun mikani ja di bkäne bätäkä ngwarbe krörö ja moto kuinbti: ja di biani kwe munye angwane, ütiä käräbare ñakare kwe munye, kākwe mun mikani dite blitakäre bätäkä ngwarbe niara kukweibtä amne mun mikani töbtä kukwe bätäkä ngwarbebtä kwe.

⁶ Ngöbökwä ja di biani kri kore munye, ñobtä ñan angwane kukwe kuin Kristobtä diribare tikwe, ye rabadre era mun kräke, ie Ngöbö tö namani, aisetä ja di biani kri kore kwe munye.

⁷ Ngöbökwe ja di biani kore munye, aisete munta ni Dänkien Jesukristo köböi ngibiare ngäbti angwane, munta Ngöbö die mdei nike ñakare mda.

⁸ Jesukristo jatadita, ye näire mun ñan rabadre ngite niara ngwärekre, abkokäre Ngöbökwe mun mikadi nünenkä dite jabtä niara ngibiare ngäbti.

⁹ Ngöböta kukwe niere, erere tä mike täte metre jökrä. Ngöbö ye mden kärke mun käräbare nüne kuin ketetibe ja Odei Jesukristo ni Dänkienbe.

Ñan rüdre jabe kwärikwäri

¹⁰ Ti mräkätre, ni Dänkien Jesukristo käbti ti tö kukwe ne ribei kisere munye abko nere: Kukwe jökrä rükabti ruäre mun jökräye, munkwe ñan ja diandrekä jenena amne munkwe nünandre jäme jabe kwärikwäri abkokäre. Erere arato, munkwe töbikadre ja kwrere jökrä amne ja rabadre ruen ja kwrere jökrä munye, kärke ja töi mikadre ja näre jökrä, abkokäre kukwe jökrä rükabti ruäre mun jökräye.

¹¹ Ti mräkätre tikwe, munta ja rüere kwärikwäri abko Cloé mräkä rükaba kukwe ngwena tie, ye mdenbtä tita kukwe ne niere munye.

¹² Munta ja rüere krörö tita niere: mun ruäre käta niere: ¡A! Tita nekete Pablokri. Mun ruäre abko käta niere: Tita nekete Apolokri, amne mun ruäre abko tä niere: Tita nekete Pedrokri, amne mun ruäre abko käta niere: Tita neke Kristokri. Abtä munta ja rüere, nieba kwetre tie.

¹³ Yebtä abko ti tö kukwe ngwaintari munye. Munta ja denkä jene jene ni mdakri, ¿ye kwrere Kristota ya? ¡Ñakare! ¿Ti Pablo ne metani krusobtä mun kräke ya? ¡Ñakare! ¿Mun ngökani ñöte ti Pablo ne käbti ya? ¡Ñakare jire! Ne aisete ti ñakare ütiäte abkokri munta ja denkä jene jene.

¹⁴ Tikwe Crispo amne Gayo aibe ngökaba ñöte, nebti mun mda mda tikwe ngökaba ñakare ñöte. Yebtä tita kuin niere Ngöböye,

¹⁵ ñöbtä ñan angwane ye kwrere mun ngökani ñöte ti käbti mun ñan rabadre niere jire chi bikakäre kri.

¹⁶ ¡An! Tikwe Estéfanos mräkä aibe ngökaba ñöte arato, yebti tikwe ni mda mda ngökaba ñakare ñöte ruen tie.

¹⁷ Tikwe ni mda mda ngökaba ñakare ñöte, ñöbtä ñan angwane Kristokwe ñan ti juani ni mda mda ngökakäre ñöte, akwa bäri ti juani kukwe kuin jabtä niere kwe. Erere arato, ñan ti juani kwe kukwe kuin Jesubtä niere nuäre nuäre bikakäre töbtä, ñöbtä ñan angwane tikwe blitadre kore angwane, Kristo krütani krusobtä nikä dirita tikwe abko kukwe di kri ni diantarikrä abko tikwe bä mikadre ütiäte ñakare mun okwäte aisete, ye ngäniene tikwe ñan blitaba kore.

Kukwe töbtä Ngöbökwe ñakare ja kwrere kukwe töbtä ni kä nebtäkwe

¹⁸ Nire nire tä nüne Ngöbö rüere, abtä tä nianinte abko kräke Jesu krütani krusobtä diantarikäre, ye abko tä nebe tuen kukwe ngwarbe kwrere ietre; akwa nire nire rabai dianintari abko kräke Jesu krütani krusobtä ni diantarikäre, ye abko kräke kukwe kuin, ñöbtä ñan angwane kukwe ye abko Ngöbö di kri ni diantarikrä abko garera nie.

¹⁹ Ngöbö Kukwei arato käta niere ja kwrere abko krörö: Nitre töbtä abko tikwe töi juandi ngwarbe jökrä, amne nitre töi ngitiekä krikri ñan rabadi töi ngitiekä mda, aisete ni töbtä kri riadikä jökrä,

Isaías 29.14

abko Ngöbö Kukwei tä niere nitre bikaka töbtä yebtä.

²⁰ Kore ye ngwane, ¿ni töbtä era metre tärä ya? amne, ¿Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre era metre tärä ya? amne, ¿ni töbtä era metre ja kwetaka kukwe kä nebtä btä abko tärä ya? ¡Ñakare jire! Kukwe dirita

ni yekwe bä töbtä, akwa era metre kukwe ye abko kukwe ngwarbe abko Ngöbökwé mikani gare,

²¹ ñobtä ñan angwane ni bikaka töbtä töbtä, ie Ngöbö ñan nükani gare rabakäre dianintari ja töi jenbti. Ye abko, Ngöbö bäri töbtä era metre tö namani dre dre nuein abko erere kukwe mikanintbe kwe. Akwa kukwe kuin Jesubtä diribare nunkwe abko tä nebe tuen kukwe töbtä ñakare kwrere ni bikaka töbtä töbtäye, akwa kukwe yebti nire nire tä tödeke Jesubti abko tä nebe dianintari.

²² Nitre israelita töta nebe sribi kri ñan tuabare tuai Ngöbö diebti amne nitre ñakare israelitare abko tä näin kukwe töbtä töbtä jiebti.

²³ Akwa Kristo müre ketani krusobtä ni diantarikäre, ye abko nunta näin mike gare ni jökräye. Akwa ye tä nebe mate tare nitre israelitabtä amne nitre ñakare israelitare abko ie tä nebe tuen kukwe ngwarbe kwrere.

²⁴ Akwa Kristo müre ketani krusobtä ye köböire Ngöböta ja di kri amne ja töi töbtä kri ye mike tuare, ye abko tä gare metre nitre israelita amne nitre ñakare israelitare käräbare Ngöbökwé rabakäre dianintari yeye.

²⁵ Kukwe kuin Ngöbökwé Jesubtä tä nebe tuen kukwe töbtä ñakare kwrere ni bikaka töbtäye, akwa kukwe kuin Jesubtä ye abko bäri töbtä kukwe jökrä ükaninte kä nebtä bti ta. Erere arato, kukwe kuin Ngöbökwé Jesubtä tä nebe tuen ngwarbe, di ñakare nitre bikaka töbtäye, akwa kukwe ye abko bäri dite ni jökrä dite dite kä nebtä bti ta.

²⁶ Ti mräkätre, Ngöbökwé mun käräbare jakrä angwane, mun nämane ño, yebtä töbikadre munkwe, ñobtä ñan angwane ni töbtä kä nebtä, ye kwrere mun kwati ñakare töbtä kri. Erere arato, mun kwati ñakare di krikri gobran kwrere. Erere arato, mun kwati ñan därebare ni ütiäte krikri mräkäri.

²⁷ Akwa Ngöbökwé ni töi ñakare mun kwrere dianinkä jakrä ni töbtä bä mikakäre ngwarbe. Erere arato, ni di ñakare kä nebtä mun kwrere abko Ngöbökwé dianinkä jakrä, ni dite krikri bä mikakäre ngwarbe.

²⁸ Erere arato, ni tuen ngwarbe, ütiäte ñakare jire mun kwrere abko Ngöbökwé dianinkä jakrä, ni ütiäte ütiäte kä nebtä mikakäre ngwarbe.

²⁹ Ne kwrere ni ñakare jire iti, abko ie ja rabadre ruen ütiäte abtä Ngöbökwé mikadre metre ja ngwärecri, abkokäre Ngöbökwé ni mun kwrere dianinkä jakrä.

³⁰ Akwa Ngöbö ara jire käkwe mun mikani ketetibe Kristo Jesube amne Ngöbö ara käkwe Kristo mikani kukwe töbtäre nikrä abko krörö: Kristo köböire ni ñakare ngite mda ja ngwärecri Ngöböta niere nibtä amne Ngöböta ni kaen ngäbti amne nita tuen deme niara ngwärecri amne tä ni tikete kukwe kämenbtä arato.

³¹ Ne aisete, Ngöbö Kukwei käta niere, kwrere nikwe töbikadre abko krörö: Nire nire tö ja käikitaikä au käkwe ni Dänkien Ngöbö käikitaka jirekäbe, *Jeremias*

9.24

ye abko tä tikani kore Ngöbö Kukweibtä.

2

¹ Ti mräkätre, Ngöbö kukwei kuin Jesukristobtä, yebtä ti janama blite munbe angwane, ñan tikwe blitaba kukwe töbtä töbtäbti amne ñan tikwe blitaba kukwe nuäre nuärebti ni töbtä kwrere ja mikakäre ütiäte mun okwäte,

² ñobtä ñan angwane ti nämä mun ngätäite yete angwane, Jesukristo müre ketani krusobtä ni diantarikäre, ye aibehtä tikwe ja töi mikani blitakäre munbe.

³ Akwa ti nämä mun ngwärecri yete angwane, ti di rababa ñakare amne, kä jürä rababa kri tibtä amne ti rababa grükekä jökrä ngrabare.

4-5 Akwa munkwe tödekadre Jesubti Ngöbö Üai di kri köböire amne ñan munkwe tödekadre kukwe töbtä töbtä nuäre nuäre ni töbtäkwe yebti, abkokäre kukwe kuin Jesubtä, yebtä tikwe blitaba munbe. Angwane ñan kukwe töbtä töbtä nuäre nuäre, bti tikwe blitaba munbe mun tõi kwitakäre Ngöbö kukwäre, akwa Ngöbö Üai di kri ara jire bti tikwe kukwe kuin Jesubtä mikaba gare metre mun okwäte.

Kukwe töbtä Ngöbökwä tä nuke gare Ngöbö Üai köböire

6 Akwa ni tödekaka Jesubti ünän ünän Ngöbö Kukweibtä ne ben nita kukwe töbtä era metre mike gare, akwa kukwe ye abko ñan kukwe töbtä kä nebtä kwrere. Erere arato, ñan kukwe mikani ütiäte ni ütiäte ütiäte kä nebtäkwe, btä tita blite. Ni ye abko kitera niken ta.

7 Akwa kukwe kuin töbtä Jesukristobtä mikani gare nunkwe abko nämane ükani kaibe tiebe Ngöbökwä, akwa mtare mikanina gare kwe nie. Ngöbö ngämi kä ne dättere, känenkri niarakwe kukwe ye mikanintbe ni tödekaka Jesubti mikakäre ütiäte kri jabe gwaire.

8 Kukwe ne mden abko nitre gobranka kä ne ngwane, ie ñan nükani gare, ñobtä ñan angwane rükadre gare ietre, ye ngwane ni Dänkien bä nuäre kri ñan müre ketadre kwetre krusobtä.

9 Yebtä Ngöbö Kukwei käta niere krörö:
Jändrän ñan tuabare ni mdakwe amne, ñan kukwe nuabare ni mdakwe amne, ñan töbikabare btä ni mdakwe,
ye abko Ngöböta ükete ni niara tarekä tarekä kräke, *Isaiás 64.4*
abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

10 Ni Ngöbö tarekä tarekä, ie Ngöbökwä jändrän ye mikani gare ja Üai köböire, ñobtä ñan angwane kukwe kaibe tiebe Ngöbökwä abko tä gare jökrä Ngöbö Üaiye, aisete Ngöbö Üai käkwe jändrän Ngöbökwä mikani gare nie.

11 Ye abko, nita töbike ño kaibe, ye gare kaibe nie, akwa ni mdaye gare ñakare. Ye kwrere arato, Ngöbö tõi ño, ye gare kaibe Ngöbö Üai aibe ie, aisete Ngöbö Üaikwe kukwe tiebe Ngöbökwä mikani gare nie.

12 Akwa Ngöbökwä ja Üai biani nie angwane, ñan biani kwe kukwe kä nebtä mikakäre gare nie, akwa ja moto kuinbti Ngöbökwä jändrän kuin biani nie, ye abko rükadre gare nie, abkokäre Ngöbökwä ja Üai biani nie.

13 Amne jändrän kuin biani nie Ngöbökwä, yebtä nunta blite. Ne ñan kukwe ükaninte ni töbtäkwe, btä nunkwe ja töitikani au, bti nunta blite jändrän Ngöbökwäbtä, akwa Ngöbö Üai tä dre niere, ye erere nunta mike gare Ngöbö Üai köböire.

14 Ye abko, nire nire btä Ngöbö Üai ñan tä nüne abko ñan tä kukwe diribare Ngöbö Üaikwe kaen ngäbti, ñobtä ñan angwane kukwe töbtä ñakare kwrere tuen ietre. Erere arato, kukwe diribare Ngöbö Üaikwe ñan tä nuke gare ietre, ñobtä ñan angwane kukwe ye abko tä nuke gare Ngöbö Üai aibe köböire nie.

15 Akwa ni btä Ngöbö Üaita abko ie jändrän kabre Ngöböbtä tä nuke gare, aisete ni ye abko di tärä tõi ngitiekä jändrän kabrebtä akwa, nire nire abko btä Ngöbö Üaita ñakare abko di ñakare kukwe niere jire ni jen Ngöbökwä rüere,

16 ñobtä ñan angwane
Ni Dänkien Ngöbö tõi ño gare ñakare nie, aisete ni di ñakare niara töitikakrä,
Isaiás 40.13
abko Ngöbö Kukwei käta niere.

Akwa Ngöbö Üaita nüne ni nitre tödekaka Jesubti btä, aisete Kristo tõi ño abko tä nuke gare nie.

3

Pablota mätäre nitre Corintobotä

¹ Ti mräkätre, tikwe blitaba munbe angwane, ni ünän ünän Ngöbö Kukweibtä tä kä bien Ngöbö Üaiye ja jie ngwianka, ben blitadre ño, ye kwrere tikwe blitaba ñakare munbe. Akwa ni tä kä bien ñakare Ngöbö Üaiye ja jie ngwianka metre, ben blita ño, kwrere jire tikwe blitaba Kristobtä munbe. Erere arato, ngäbäkre kiakia ben blita ño, kwrere jire tikwe blitaba Kristobtä munbe.

² Ngäbäkre kiakia tä kian aibe duen amne ñan raba mrö ribi ribi kwete, ye kwrere jire kukwe taretare Kristobtä, yebtä ñan tikwe blitaba munbe amne kukwe nuäre nuäre, btä tikwe blitaba munbe, ñobtä ñan angwane kukwe taretare ni ünän ünän Ngöbö Kukweibtä kräke, btä tikwe blitadre munbe abko ñan rükadre gare munye rababa tuen tie. Ye kwrere mtare kukwe taretare, btä ti ñan raba blite munbe,

³ ñobtä ñan angwane munta kä bien ñakare Ngöbö Üaiye ja jie ngwiankrä abko erere mun tä nüne mtare. Ye mden kisete, mun tä mokrere amne mun tä ja rüere jabe kwärikwäri, ye abko ¿munta kä bien ñakare Ngöbö Üaiye ja jie ngwiankrä ya ño yere? Ni mda mda, ie Ngöbö gare ñakare tä töbike, kwrere jire mun tä töbike.

⁴ Ne aisete mun tä niere krörö: Tita nekete Pablokri, nieta ni ruärekwe. Ni mda abko käta niere: Tita nekete Apolokri, abko kore mun tä ja kwete kore kwärikwäri ne ngwane, ni mda mda, ie Ngöbö gare ñakare tä töbike, kwrere jire mun tä töbike.

⁵ ¿Akwa yebti abko Apolos abko ütiäte ya? ¿Amne ti Pablo abko ütiäte ya? ¡Ñakare! ñobtä ñan angwane nun abko sribikä jirekäbe Ngöbökwé. Nun ne mden käkwe kukwe diribare munye, köböire munkwe tödekani Jesubti amne, nun Dänkienwe sribi ño ño mikani nun itire itire kisete, ye aibe nunta nuene krörö:

⁶ Mun abko tire Ngöbökwé kwrere. Tikwe Ngöbö Kukwei nieba munye, ye abko nura nökata kwrere namani munbtä amne, Apolos abko ño metakaka nurabti kwrere nükani kukwe dirire munye. Akwa Ngöbö ara jire abko käkwe ja kukwei mikani niren munbtä.

⁷ Ne aisete ni nura nökata amne ni ño metakaka nurabti abko sribikä ja kwrere. Akwa Ngöbö abko käta nura mike niren, aisete Ngöbö aibe ütiäte.

⁸ Ni nura nökata amne ni ño metakaka nurabti abko sribi ketetibe kwetre, akwa ni itire itire käta sribire ño, ye erere Ngöbökwé ütiä biandi jene jene nie.

⁹ Ne aisete, nun abko sribikä jen Ngöbökwé amne nunta sribire munbe, akwa mun abko tire Ngöbökwé, aisete munkwe ñan nun mika ütiäte amne mun ñan reketa nunkri.

Erere arato, mun abko ju Ngöbökwé amne,

¹⁰ ti abko ni töbtä ju mikabtä kwrere. Ja moto kuinbti Ngöbökwé ja di biani tie. Di yebti ürä kä te ruäre, ye tikwe mikani käne ju mikakrä, erere tikwe ju kömikani kore. Ju kömikani tikwe, ürä yebti ni mda mda tä ju mike janknu mda. Akwa ni itire itire käta ju mike ño, ye käkwe sribidire era metre,

¹¹ ñobtä ñan angwane ürä krati nökanina tikwe kä te ruäre ju mikakrä ye abko Jesukristo ara. Yebti ni ñan raba ürä mda nökö jire.

¹² Ürä mikanina jukrä, yebti ni rabadre oro, plata, amne jä ütiäte ütiäte mike jure, ye abko nita kukwe dirire metre Jesukristobtä kwrere. Erere arato, kri kukwän, mikä amne trärä ni raba mike jure arato, ürä nökanina yebti, ye abko kukwe bä töbtä aibe dirita ni mda mdakwe mun ngätäite ye kwrere.

¹³ Akwa Ngöbökwe kukwe ükadite ni jökrä kräke kä mrä, ye näire abko nikwe sribibare ño abko gadi era metre jökrä, ñobtä ñan angwane Ngöbö jatadi ñukwä kwrere angwane, ni itire itire käkwe sribibare kuin ya, ñakare ya abko rabadi gare Ngöbö diebti,

¹⁴ aisete ni itire itire käkwe jändrän mikani jure ñan rukwadre ne ngwane, Ngöbökwe ütiä biandi ie.

¹⁵ Akwa kukwe diribare blo, käkwe jändrän blo blo mikani jure ye rukwadre ne ngwane, sribi kwe rikadi ngwarbe kän. Angwane ni iti käta ngitie ñukwä ngäniene, käta kwäräbere, ye kwrere kwäräbedi kwe amne rabadi dianintari, akwa sribi kwe abko rukwadi kän.

¹⁶ Akwa mun abko ju Ngöbökwe amne Ngöbö Üaita nüne munbtä, ye gare ñakare munye ya ño amarebti ye!

¹⁷ Ne aisete nirekwe mun mikadre ja denkä jene jene abko erere ju Ngöbökwe ye juandre ngwarbe kwe Ngöbökan, ni ye abko Ngöbökwe juandi ngwarbe arato, ñobtä ñan angwane ju Ngöbökwe abko deme amne ütiäte kräke amne mun abko ju Ngöbökwe ye ara.

¹⁸ Munkwe ñan ja ngöka krörö au: Mun mden mden, ie ja ruen töbtä kukwe kä nebtäbti käkwe ja toi kwita amne munkwe ja mikata ni töbtä ñakare kwrere angwane, mun rabadi töbtä era metre Ngöbö ngwärekre.

¹⁹ Munkwe nuendre kore, ñobtä ñan angwane kukwe tuen töbtä nitre kä nebtäye, ye tuen töbtä kri munye, akwa kukwe ye abko töbtä ñakare Ngöbökrä. Ye aisete Ngöbö Kukwei btä nieta krörö: Nitre tä bike töbtä käta kukwe ükete bätäkä ngwarbe, kukwe ye arabe Ngöböta kiteta niaratre dokwäbtä mikakäre ngite.

²⁰ Erere arato nieta: Kukwe tuen bäri töbtä ni kä nebtäye, abkobtä ni töbtä töbtä tä töbike, ye abko kukwe ngwarbe, ütiäte ñakare gare kuin ni Dänkienye, nieta Ngöbö Kukweibtä.

²¹ Ye mden kisete, munta nire nire mike ütiäte jae, yebtä munkwe ñan bikadre kri, ñobtä ñan angwane mun tarä jändrän jökrä bkäne amne jändrän jökrä abko munkrä abko krörö:

²² Ti Pablo amne Apolos amne Pedro, nun abko Ngöbökwe biani munye sribikäre mun die mikakrä, aisete nun abko munkwe. Erere arato, kä temen, te munta nüne abko mun die mikakrä amne, munta nüne angwane jändrän jökrä ye abko munkwe amne, mun krütadre angwane, mun tädi jändrän jökrä bkäne janknu. Mdakäre abko, dre dre tä nakenkä mtare amne dre dre rakadrekä köbö mdabti ye abko mun die mikakrä arato.

²³ Ye kwrere jändrän jökrä abko munkwe amne mun abko Kristokwe amne Kristo abko Ngöbökwe.

4

Nitre Jesu kukwei ngwianka

¹ Ye abko, nun Jesu kukwei ngwianka abko sribikä jirekäbe Kristokrä amne, kukwe nämane kaibe tiebe Ngöbökwe Kristobtä, ye abko Ngöbökwe mikani nun kisete dirikäre ni mda mdaye, aisete nun abko sribi ye nuenkä munkwe nütü kore nunbtä.

² Akwa jändrän mikata ni kisete sribikäre kore angwane, ni yebti bkänkätä tödeke abko bä mikadre kwe jabtä.

³ Akwa munkwe töbikadre ño tibtä amne sribi tikwebtä amne, ni mdakwe töbikadre ño tibtä, ye abko ñakare bäri ütiäte tikrä. Erere arato, ti ara käta töbike ño jabtä au, ye ütiäte ñakare tikrä arato.

⁴ Ti ne abko, ie ja ruen ngite ñakare, akwa ñan ti toi metre jökrä tita niere, akwa ti Dänkien aibe käkwe ti ngite ya ño niedre tibtä abko tita niere.

⁵ Ne aisete munkwe ñan töbika jire ni mda rüere kitakäre ngise kä ne ngwane, akwa kukwe rükaninte tiebe nikwe amne ni töi ño ño, ye ni Dänkien jatadita angwane mikadi gare jökrä kwe, aisete ye ngibia munkwe angwane, kä mrä ni itire itire käkwe dre dre nuenbare abkobtä Ngöbökwewe kukwe ükadite kräke, ye abko ngibia munkwe.

⁶ Ti mräkätre, tita kukwe ne tike kore Apolobtä amne jabtä mun die mikakäre, munkwe ja töitikadre nunbtä angwane, kukwe krörö nieta ni kwatikwe rükadre gare metre munye: Kukwe tä tikani Ngöbö Kukweibtä, ye aibe mikadre täte munkwe. Munkwe kukwe ye mikadre täte ne ngwane, ja ñan rabadre ruen bäri kri ni mdabtä, käkwe ni iti mikadre ütiäte amne ni mda abko mikadre ngwarbe.

⁷ Munkwe ñan bikadre kri ni mda mdabtä, ñobtä ñan angwane ¿nirekwe mun mikani bäri ütiäte ni mda mdakrä? Mun abko ja kwrere ni mda mdabe. ¿Amne jändränäta munkwe, ye mden abko Ngöbökwewe biani ñakare munye? Jändrän jökrä munkwe abko Ngöbökwewe biani munye, ¡ye ño abko nükani ja di jenbti munye, munta nütüre!

⁸ Jändrän ie mun töta nebe, erere nena jökrä munkwe amne mun nena jändrän Ngöbökwewe bkäne kabre amne mun nena jreire kaibe Ngöböbe munta nütüre jabtä, aisete nun Jesu kukwei ngwiankatre abko ngwarbe, ütiäte ñakare ruen munye. ¡Mun rabadre jreire bkänä näre, ye rabadre bäri kuin nunkrä, ñobtä ñan angwane nun rabadre jreire munbe siba! Akwa ñakare kore.

⁹ Akwa bäsi ni ngite ütiäte ñakare mikani kämikadre, ye jäta niken ngite mikata mrä köre, kwrere jire Ngöbökwewe nun Jesu kukwei ngwianka mikani abko ruen tie. Amne bäsi ni mikani kämikakäre, kwrere jire nunta angeletre okwäbti amne ni jökrä okwäbti, tuen kore tie.

¹⁰ Mdakäre abko, sribibtä Kristokrä nunta nebe tuen töi ñakare ni mda mdaye, akwa munta ketetibe Kristobe, aisete jata nebe tuen töbtä munye. ¡Nun abko di ñakare, akwa mun abko dite dite tä nebe ruen munye! ¡Mun mikata ütiäte akwa, nun abko mikata ütiäte ñakare!

¹¹ Mekera abti kä nüke mtare, nunta mrö nike. Nun Jesu kukwei ngwianka tä tomna nike amne dän ngututüre chekacheka nunkwe. Nun mikata ene ja kisete ni mdakwe amne ju ñakare jen nunkwe.

¹² Erere arato, nunta neme dräre sribire ja kise jenbti mrökrä jae. Ni mda mda tä ñäke taretare nunye, akwa nunta ja di kärere kräke Ngöböye. Sribibtä Jesukrä nun rüe tä näin kisere nun jiebtä, akwa nunta neme kwekbe jirekäbe.

¹³ Ni mda mda käta kukwe känene ngwarbe nun rüere akwa, nunta kukwe kaen ngäbti ja moto kuinbti. Erere arato, jändrän käme kitakata, kwrere jire nunta nebe tuen ni mda mdaye abti kä nüke mtare.

¹⁴ Tita tarä tike kore munye, ye abko ñan mun rabadre ja gaire abkokäre tita tike, akwa mun tare kri tikwe, aisete ngäbäkre nikwe btä mäträta, ye kwrere tita mäträre munbtä,

¹⁵ ñobtä ñan angwane nane mun tödekaka Jesubti, kräke ni rabadre mili krä jätä dirikäre Kristobtä munye, akwa ni mun rün kwrere abko ñakare mda. Ti ara käkwe kukwe kuin Jesubtä mikani gare käne munye, ye köböire mun nikani nüne ketetibe Kristo Jesube angwane, ti ne aibe mun rün kwrere.

¹⁶ Ye aisete tita nüne ño, ye kwrere munkwe nüna abko tita ribere kisere munye.

¹⁷ Ne aisete, ti ngobo tare tikwe ni Dänkien käbti Timoteo tä näin metre ni Dänkienbe abko tikwe juanba nebe mun kanti yete. Tita nüne ño Kristo Jesu ngwärekre, ye kwrere tita nünamna ni mda mdaye kä ketareketare temen nitre gätäkä Jesu käbtiye, ye abko Timoteokwe mikadita töre munye, abkokäre tikwe juanba.

¹⁸ Akwa mun ngätäite yete abko, ti ñan rikadreta jire ni ruäre tätre nütüre, aiseite tä jäme amne tä bike krikri.

¹⁹ Akwa ti rikadreta basare munye yete, ie ti Dänkien tö ne ngwane, bä jötröra ti näin nebe mun kanti yete. Ye ngwane, nire nire ie ja ruen bäri ütiäte krikri abko käta ñäke, akwa Ngöbö di tärä kri ni yebtä ya tikwe tuadi,

²⁰ ñobtä ñan angwane ni bti Ngöböta gobrane ye ngätäite kukwe nuäre nuäre jirekåbe abko ñakare ütiäte akwa, Ngöbö di krita nibtä ye abko ütiäte.

²¹ Ye abko, ¿ti rikadre ño nebe mun kanti, ie mun tö? ¿Ti rikadre romone mätråkåre munbtå, ie mun tö ya? o ¿ti moto jäme, bti ti rikadre nebe, ie mun tö ya?

5

Ni iti nämane meyekrä mike jabe abko juandretari

¹ Ti mråkätre, mun ngätäite yete nita iti abko meyekrä rünbe tä mike jabe abko tikwe gaba. Nitre tödekaka ñakare Jesubti käta kukwe käme diän diän ye kwrere nuene ñakare jire abko erere nuenta mun ngätäite yete.

² Yebtä mun moto rabadrera ulire amne ni kukwe käme nuenkä meyekräbe kore tä mun ngätäite, ye juandretarira ja ngätäite munkwe, akwa mun abko tä bike krikri jirekåbe, ñobtä ñan angwane munta nekete bäri ja ken Ngöböki, aiseite kukwe käme kore abko ñan tä mun mike ngite Ngöböye abko munta nütüre jabtå.

³ Tita ñakare ketetibe munbe yete akwa, ti töi abko tä ketetibe munbe, aiseite tita ketetibe munbe kwrere kåke kukwe ükatebara ni kukwe nuenkä käme kore btå.

⁴ Ne aiseite munkwe gätådi Jesu kåbti angwane, ti töi tä ketetibe munbe, erere arato ni Dänkien Jesu die tädi munbe angwane,

⁵ ni kukwe nuenkä käme meyekräbe ye munkwe mika gare Satanaye, niarakwe ja tare nikadre kri, akwa mrå Jesu jatadita angwane, niara üai rabadre dianintari abkokåre munkwe mika gare kore Satanaye.

⁶ Tita niere kore, ñobtä ñan angwane munta bike krikri btå, akwa ye abko käme. Lebadura abko käta kukwe käme bä mike, aiseite lebadura mikata chi arinante abko tä niken jökrå arinante ta.

⁷ Ni kukwe nuenkä käme ye abko lebadura kwrere, kåke mun töi mikadre käme jökrå. Ye ngäniene munkwe ni ye juantari mento angwane, arina btin mikata sribedre banre, te lebadura ñakare, ye kwrere mun rabadi deme. Akwa era metre mun nena arina btin kwrere, ñobtä ñan angwane kordero Pascuakrä kämikata ni ngite diankakåre, ye kwrere Kristo krütånina ni ngite diankakåre nibtä, aiseite niara abko Kordero nikwe.

⁸ Pascua nåire abko ju kwatirekwatire, kanti arina te lebadura tä gwi, ye abko kitakata jire jökrå ju bäre, ye kwrere kukwe käme diän diän ye nikwe ñan tuadremetre ja ngätäite, ñobtä ñan angwane Kristo krütånina nikrä, akwa nikwe nünandre era metre amne ñan nikwe ni mda ngökadre angwane, ni rabadi arina btin kwrere.

⁹ Mdakåre abko, tikwe tärå mdara jire tikaba munye, btå tikwe nieba krörö munye: Ni merire brare bti kä ngwarbe, ye tä ja mike gure bati bati abko ben munkwe ñan ja getadre jire, tikwe nieba.

¹⁰ Akwa ye abko, ñan ni tödekaka ñakare Jesubti abkobtä tikwe tärå tikaba kore munye amne, ñan ni jändrän jenena ribekå jae amne ñan nitre ni ngökö amne ñan nitre jändrän ngwarbe mikaka ngöböre jae abkobtä tikwe tärå tikaba kore munye. Ñan tikwe tärå tikaba ni korekorebtå, ñobtä ñan angwane ni korekore tödekaka ñakare Jesubti, ben munkwe ñan ja getadre ne ngwane, munkwe ñan nünandre kä nebtå mda niaratre ngätäite.

¹¹ Akwa nitre tödekaka Jesubti tä niere, akwa tä kukwe nuene kämekäme, käta ja mike gure bati bati, tä jändrän jenena ribere jirekäbe jakrä, tä jändrän ngwarbe mike ngöböre jae, tätre kukwe känene ngwarbe ni mda mda rüere amne, tä dröbare amne tä gore, ni ye kwrere abko ben munkwe ñan ja getadre amne nin munkwe mrödre jire ketetibe ben abko tikwe nieba munye.

¹²⁻¹³ Ni ñakare tödekaka Jesubti abko kräke ñan tita kukwe ükatekä. Ngöbökwé kukwe ükadite bentre. Akwa nitre tödekaka Jesubti tä mun ngätäite, kräke mun nena kukwe ükete, aiseite ni kukwe käme nuenkä meyekräbe, ye munkwe dianka mento ja ngätäite yete.

6

Nitre tödekaka Jesubti ñan rikadre ja ngwena kritoboje

¹ Kukwe mda btä ti tö nibi blitai munbe arato. Kukweta neme ja rüere kwärikwäri munkwe angwane, kritobo tödekaka ñakare Jesubti, kánti munta niken ja ngwena, iye ñöbtä mun ñan tä niken kukwe ngwena jirekäbe nitre tödekaka Jesubtiye ükatekäre jakrä ja ngätäite amarebti se!

² Kä mrä angwane, nitre tödekaka Jesubti käkwe kukwe ükadite nitre ñakare tödekaka Jesubti yekrä, iye gare ñakare munye ya! ¿Munkwe kukwe ükadite kore ni mda mdakrä amarebti kukwe kiakia tä nakenkä kä ne ngwane abko ja ñan nuke töre munye ükete jakrä ye?

³ Mdakäre abko, nikwe kukwe ükadite angeletrekrä arato. ¡Ye aiseite ni di tarä täte kukwe kiakia kä nebtä ükatekäre jakrä!

⁴ Ye aiseite, jändrän munkwe btä munta rüere jabe kwärikwäri angwane, nitre tödekaka ñakare Jesubti abko ie munta niken kukwe mike ükadrete jakrä, ye kwrere munkwe ñan nuendre jire chi.

⁵ Mun rabadre ja gaire kri, abkokäre tita kukwe ne niere munye. ¿Ni töbtä tödekaka Jesubti ñakare jire iti mun ngätäite käkwe kukwe ükadrete ja mräkätrekrä ya? Ni töbtä tarä mun ngätäite käkwe kukwe ükadrete ruen tie.

⁶ Akwa mtare ja mräkä iti tödekaka Jesubti käta niara mräkä Jesu käbti kite ngise kritoboje akwa, ¡kritobo tödekaka ñakare Jesubti ngwärekrei munta niken ja ngwena kwärikwäri!

⁷ Munta rüere jirekäbe jabe kwärikwäri, aiseite nane kritobo käkwe kukwe ükadrete kuin makrä, akwa era metre ma ganandre ñakare Ngöbö ngwärekrei, ñöbtä ñan angwane munta Jesu mike ngwarbe ni jökrä ngwärekrei. Ye abko kukweta neme mun rüere angwane, mun rabadre neme kwekbe jirekäbe abko rabadre bäri kuin. Erere arato, jändrän goita munkän angwane, mun rabadre neme kwekbe jirekäbe abko rabadre bäri kuin,

⁸ amarebti mun ara jire käta kukwe nuene käme mun mräkäbtä käta jändrän goire mun mräkä kän.

⁹⁻¹⁰ Abtä ti tö mun mikai mokre abko krörö: Jesu jatadita abti Ngöbö rabadi gobrane, ben ni kukwe käme nuenkä ñan rabadi, ye garera munye. Munkwe ñan ja ngökamna, ñöbtä ñan angwane Ngöbö rabadi gobrane, ben ni ja mikaka gure bati bati ñan rabadre jire. Erere arato, ni jändrän ngwarbe mikaka ngöböre jae, ni gure akwa tä ja mike gure tiebetiebe ni mdabe amne, ni brare bikaka merire jae kwärikwäri amne ni gokä, ni kääre amne ni dröbaka, ni blitaka ngwarbe ni mda mda rüere amne, ni jändrän diankaka ni mda mdakän, ye käkwe ñan nünandre kärekäre Ngöböbe.

¹¹ Käne, mun ngämi tödeke Jesubti, känenkrei mun ruäre nämane nüne kore, akwa mtare Ngöbökwé mun ngite dianinkära munbtä, käkwe mun mikani jenena nünakäre deme amne metre jakrä amne mun ñakare ngite mda ja ngwärekrei niebare kwe munbtä amne mun kani ngäbti kwe ni Dänkien Jesukristo käbti amne Ngöbö Üai Deme köböire.

Nikwe ñan ja mikadre gure bati bati

¹² Mun ngätäite munta niere: Ti tö rabadre dre dre nuein, ye erere Ngöböta kä bien tie nuene jökrä, munta niere. Akwa jändrän jökrä nuendre abko ñakare kuin ni die mikakrä. Ne aisete, nane ti rabadre jändrän jökrä nuene, akwa jändrän nuendre, ye abko ñan tikwe mikadre ja dänkiene.

¹³ Mdakäre abko, munta niere: mrö abko ni bülekrä amne ni büle abko mrökrä, munta niere. Ye abko era, akwa kä mrä angwane, Ngöbökwé mrö amne ni büle juandi ngwarbe jökrä. Akwa ni ngrabare abko ñakare ni büle kwrere. Ni ngrabare abko ñakare ja mikakäre gure bati bati, akwa ni ngrabare abko nünakäre metre ni Dänkienkrä amne ni Dänkien abko këta ni ngrabare mike ütiäte jae.

¹⁴ Ye abko tä gare nie, ñobtä ñan angwane ja di jenbti Ngöbökwé ni Dänkien mikaninta nire, ye kwrere ni mikadita nire ni ngrabare ben gwaire, aisete ni ngrabare ütiäte ni Dänkienkrä gare nie.

¹⁵ Mun ngrabare ye abko Kristo kiakia ngrabare ye garera kuin munye, aisete ¿Jesu kiakia ngrabare ye abko meri bti kä ngwarbe abko ben mikadre ketetibe ya? ¡Ñakare jire!

¹⁶ Meri bti kä ngwarbe abko ni brare tä mike jabe angwane, niaratre nibu tä neme ni itibe kwrere abko gare kuin nie, ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukweita blite ni merire, brare këta ja mike gure yebtä angwane tä niere krörö:

Niaratre ni nibu,

ye abko rabadi ni itibe kwrere,

Génesis 2.24

nieta Ngöbö Kukweibtä, aisete meri bti kä ngwarbe abko ni brare tä mike jabe angwane, niaratre nibu tä neme ni itibe kwrere, ye garera kuin munye.

¹⁷ Akwa nita tödeke ni Dänkienbti abko ben ni üaita neme ketetibe niara Üaibe.

¹⁸ Ye mdenbtä, meri mden mden ben mun tö ja mikai gure bati bati, ye ngäniene mun gitia, ñobtä ñan angwane kukwe bätäkä ngwarbe btä nita ja mike ngite, ye abko tä ni ngrabare bäre mento, akwa nita ja mike gure bati bati, ye abko ja mikata ngite ja ngrabare rüere au.

¹⁹ Ye abko mun brare käkwe ñan nuendre jire chi, ñobtä ñan angwane Ngöbökwé ja Üai biani mun itire itireye, aisete Ngöbö Üaita nüne mun itire itire btä, aisete mun itire itire abko ju nünankrä Ngöbö Üai Demekwe, ¿ye gare ñakare munye ya? Ne aisete mun tö dre dre nuein ja ngrabarebti, ye abko mun ñan raba nuene, ñobtä ñan angwane mun ñakare ja bkänkä au,

²⁰ ñobtä ñan angwane Ngöbökwé mun kökani jakrä, aisete mun ngrabare amne mun üai, yebti munkwe Ngöbö mika ütiäte.

7

Ja mikadre gure ya, ñakare ya abkobtä Pablokwe diribare

¹ Mtare abko, munkwe kukwe ngwianintari täräbti tie, yebtä ti bike mun kukwei kaen ngäbti krörö: Munta kukwe ngwentari krörö: ¿Ni brare brare käkwe ñan ja mikadre gure ni mdabe toi kwe rüere abko rabadre bäri kuin ya, ñakare ya? abko munta ngwentari tie.

² Ti abko tä niere krörö: Ni kwati merire brare tä ja mike ngite jabe kwärükwäri mun ngätäite, aisete ye ngäniene ni brare gure gure käkwe kibia meri jen kwebe. Erere arato, ni merire gure gure käkwe kibia brare jen kwebe.

³ Ye abko, ni brare käkwe ñan ja kábäi merire kwe kän akwa kibiadre kwe ben amne, ni merire käkwe ñan ja kábäi kwäräi kwe kän, akwa kibiadre kwe ben,

⁴ ñobtä ñan angwane ni merire ñan tä nebe ja ngrabare bkäne au akwa, kwäräi kwe tä nebe niara ngrabare bkäne arato. Erere arato, ni brare ñan tarä nebe ja ngrabare bkäne au akwa, merire kwe tä nebe niara ngrabare bkäne arato.

⁵ Ne aisete ni brare amne ni merire tä jabe, ye käkwe ñan ja kábäi jakän kwärükwäri. Akwa nane mun tö raba kä diainkä jenena blitakäre Ngöböbe, käkwe ja töi mikadre ruäre blitakäre Ngöböbe, ye ngwane mun ñan tö raba kibiai jabe ne ngwane, munkwe ñan kibia jabe. Akwa yehti mun rika kibienta jabe, ñobtä ñan angwane nane ja bänbtä jae kwärükwäri Satanakwe mun töi mikadre ja mike ngite.

⁶ Tita kukwe niere, ne kwrere mun tö nuein ne ngwane, tä dbe akwa ñan tita nuemna munye,

⁷ ñobtä ñan angwane ni jökrä rabadre kaibe ti kwrere abko rabadre bäri kuin, tita nütüre, akwa ni itire itire, ie Ngöböta ja di bien jene jene, aisete ni jökrä ñan raba neme kaibe ti kwrere.

⁸ Mdakäre abko, ni brare bati gure ñakare ya o ni brare kän meri krütani ya amne meri kän brare krütani, käkwe ñan ja mikadreta gure amne, rabadre kaibe ti kwrere, ye rabadre bäri kuin ruen tie abko ti tö niei munye.

⁹ Akwa mun ñan raba neme nuäre nüne kaibe ne ngwane, munkwe ja mikata gure jirekäbe, ñobtä ñan angwane mun ñan tädre neme ngware jirekäbe jabe, ye abko rabadre bäri kuin ruen tie.

¹⁰ Mdakäre abko, ni gure gure, ie tita kukwe nuemna krörö, ne abko ñan ti kukwei akwa, ni Dänkien ara jire nämane nüne kä nebtä angwane, niarakwe kukwe nuemna abko krörö: Ni merire käkwe brare kwe tuametre ñakare jire,

¹¹ akwa nane ni merire käkwe brare kwe tuametre ne ngwane, raba kaibe jirekäbe. Akwa tö raba ja mikaita gure ne ngwane, ja mäkäta kwe brare kwebe. Ye kwrere arato, ni brare käkwe merire kwe tuametre ñakare jire abko ti tö niei munye.

¹² Ni mda mda abko, ie ti bike kukwe mda niere. Kukwe ne abko ni Dänkienkwe diribare ñakare btä akwa, tita niere krörö munye: Ni mräkä brare tödekaka Jesubti tä gure ni merire ñakare tödekaka Jesubti ben, akwa meri kwe tö nünai janknu ben ne ngwane, meri kwe ye ñan tuametre kwe.

¹³ Erere arato, ni mräkä merire tödekaka Jesubti tä gure ni brare ñakare tödekaka Jesubti ben, akwa brare kwe tö nünai janknu ben ne ngwane, brare kwe ye ñan tuametre kwe,

¹⁴ ñobtä ñan angwane meri tödekaka Jesubti, ye köböire nane brare kwe ñan tä tödeke Jesubti, ye käkwe tödekadre Jesubti, abkokäre Ngöböke mikani jenena jakrä. Erere arato, brare tödekaka Jesubti, ye köböire nane meri kwe ñan tä tödeke Jesubti, ye käkwe tödekadre Jesubti, abkokäre Ngöböke mikani jenena jakrä. Ye kwrere ngäbäkre munkwe ñan tä tuen ngite Ngöböye, akwa nane tödekadre kwe Jesubti arato, abkokäre Ngöböke mikani jenena jakrä arato.

¹⁵ Akwa nane ni ja kwäräire iti ñan tä tödeke Jesubti abko tö raba ja tuametre ni tödekaka Jesubti ben, ne ngwane ja tuametre kwetre. Munkwe nuendre kore angwane, ni mräkä brare amne ni ngwai Jesu käbti rabadreta kaibe jirekäbe, ñobtä ñan angwane Ngöböke ni käräbare nünakäre jäme jabe kwärükwäri.

¹⁶ Ne aisete, mun merire tödekaka Jesubti, ye köböire mun kwäräi ñakare tödekaka Jesubti ye rabadre dianintari ya ño gare ñakare munye. Erere arato, mun brare tödekaka Jesubti, ye köböire meri munkwe tä tödeke ñakare Jesubti, ye rabadre dianintari ya ño gare ñakare munye, aisete munkwe nünandre janknu jabe abko rabadre bäri kuin.

17 Akwa mun nãmane nũne nirebe angwane Ngõbõkwe mun kãrãbare jakrã, ye ben munkwe nũna janknu, ñobtä ñan angwane ni Dãnkien Kristo kãkwe kukwe mikanintbe kore munkrã, ye abko nitre gãtäkä Jesu kãbti kã ketareketare temen, krãke tita kukwe ùkete nuendre kore.

18 Ye abko, ni Dãnkienkwe kukwe mikanintbe kore ni krãke, ne aisetè mun ruãre abko ñãrãkrã mikanina mun kwatabtä angwane, Ngõbõkwe mun kãrãbare jakrã ne ngwane, munkwe ñan tóbika ja kwata miketa tãte. Erere arato, mun ñãrãkrã mikani ñakare mun kwatabtä abko angwane, Ngõbõkwe mun kãrãbare jakrã ne ngwane, mun ñan ja ñãrãkrã mika ja kwatabtä,

19 ñobtä ñan angwane ni ñãrãkrã tãrã ni kwatabtä ya, ñakare ya, yehti abko ni ñan tã neme dianintari, aisetè ñakare bãri ùtiãte. Akwa nita Ngõbõ Kukwei mike tãte ya, ñakare ya, ye abko bãri ùtiãte kri.

20 Ne aisetè mun nãmane nũne ño angwane, Ngõbõkwe mun kãrãbare jakrã, ye kwrere munkwe nũna.

21 Ye abko, ma nãmane ni klaborè ni mdakwe angwane, ma kãrãbare Ngõbõkwe jakrã, yehtã makwe ñan tóbika dikaro, akwa ma rabadreta tikan-inte raba tuen mae ne ngwane, makwe ñan tuametre niken ja bãre.

22 Akwa ma nãmane klaborè ni mdakwe angwane, Ngõbõkwe ma kãrãbare nũne ketetibe ni Dãnkien Kristobe, yehtã makwe ñan tóbikadre dikaro, ñobtä ñan angwane mtare mata tikaninte ma ngitebtã amne ni Dãnkien kãta ma bkãne. Ye kwrere arato, ma ñan nãmane klaborè ni mdakwe angwane, Ngõbõkwe ma kãrãbare jakrã ye ngwane, ma abko klaborè Kristokwe mtare.

23 Ngõbõkwe mun kókani jakrã, aisetè munkwe ñan ja mikata klaborè ni mda mdakwe.

24 Ne aisetè ti mrãkãtre, mun nãmane nũne ño angwane, Ngõbõkwe mun kãrãbare jakrã, ye kwrere munkwe nũna janknu.

¿Ni kaibekaibe kãkwe ja mikadre gure ya, ñakare ya?

25 Mtare, meri kaibekaibe abkobtä ti tã blitai, yehtã abko ni Dãnkien kãkwe kukwe diribare ñakare, akwa ni Dãnkienkwe ti ngwiani ruentari tare jae, aisetè tita tóbike ño ye abko ùtiãte, abtä munkwe tãdekadre ti kukweibti nuan tie.

26 Nita nũne ne nãire kukwe taretare tã nakenkã krübãte ni rũere, aisetè mun brare kaibekaibe tã nũne ño mtare, ye kwrere munkwe nũnandre janknu abko rabadre bãri kuin tuen tie.

27 Akwa mata gure ne ngwane, makwe ñan meri makwe tuametre; akwa ma gure ñakare ne ngwane, makwe ñan meri kãnã jakrã.

28 Akwa mun brare brare kãkwe ja mikadre gure ne ngwane, munkwe ñan ja mikadre ngite Ngõbõ rũere. Erere arato, meri kaibekaibe kãkwe ja mikadre gure angwane, ja mikadre ngite ñakare kwetre Ngõbõ rũere. Akwa nita ja mike gure abko kisetè kukweta kite kri mda, ye abko ñan rakadrekã munbtã, abkokãre tita niere kore.

29 Ti mrãkãtre, ñobtä tita niere krõrõ: Ni Dãnkien kebera kiteta amne kã kitera neme braibe ni kãne, aisetè ni gure gure kãkwe nũna ni kaibekaibe kwrere sribikãre Ngõbõkrã.

30 Erere arato, ni bti kã drangwane drangwane abtä tã neme ulire ulire, yehtã ñan tóbika kri kwe, akwa nũnandre janknu kwe Ngõbõkrã; nire nire kãta kã ngwen nuãre jabtã, yehtã ñan tóbika kri kwe, akwa nũnandre janknu kwe Ngõbõkrã; ni jãndrãn kókaka kókaka abko ñan tóbikadre kri jãndrãn yehtã kwe, akwa nũnandre janknu kwe Ngõbõkrã;

31 nire nire tã jãndrãn kã nebtã bkãne, yehtã ñan tóbikadre kri kwe, akwa nũnandre janknu kwe Ngõbõkrã, ñobtä ñan angwane nũnandre Ngõbõkrã abko bãri ùtiãte jãndrãn jõkrã ngwã, ñobtä ñan angwane kã tuata nikwe ne abko nãin jõkrã tã aisetè.

³² Akwa munkwe ñan töbikadre dikaro kukwe bätäkä ngwarbebtä, aisete tita blite kore munbe. Ye abko, ni brare kaibe käta töbike bäri jändrän ni Dänkienkwe yebtä amne, ni Dänkien moto mikadre ño nuäre kwe, yebtä tä töbike.

³³ Amne ni brare gure abko tä töbike bäri jändrän kä nebtä btä, aisete merire kwe moto mikadre ño nuäre kwe, yebtä tä töbike.

³⁴ Ye kwrere töita jändrän ketebu btä. Ye kwrere arato, meri kwäräi ñakare kwe amne meri kaibekaiibe tä töbike bäri jändrän ni Dänkienkwe yebtä, käta ja ngrabare amne ja ùai mike deme ni Dänkienkrä. Amne meri gure gure abko jändrän kä nebtä, btä tä töbike bäri, aisete kwäräi moto mikadre ño nuäre kwe, btä tä töbike bäri arato.

³⁵ Ne ñan ti tö kukwe tare mikai mun kötärä, käta ja mikamna gure ñakare munye, akwa munkwe sribidre jame ni Dänkienkrä amne kukwe mda mda ñan rabadre mun jiete abko ie ti tö, käta niere kore munye.

³⁶ Mdakäre abko, ni ruäre kwe meri bati, ben tä mikani jakrä kwäräikwäri, ye ben tö ja mikai gure ne ngwane, ja mika gure kwe, ñobtä ñan angwane meri ye nena ünän amne ja mikadre gure kwe abko käi nena ie. Ne aisete ja mikadre gure kwe raba ruen ie angwane, dre nuendre abko rabadre bäri kuin raba ruen ie, erere nuen kwe, aisete ni tö raba ja mikai gure, käkwe ja mika gure. Yebtä abko ñan ja mikadre ngite kwe Ngöbö rüere.

³⁷ Akwa ni mda abko kwe meri bati ben tä mikani jakrä kwäräikwäri, ye ben ñan tö raba ja mikai gure amne ni mdakwe ñan töi diandre rabakäre kaibe, akwa tä töbike kwatibe kore ja töi jenbti, ne ngwane ja ñan mika gure kwe jirekäbe abko rabadre dbé.

³⁸ Ne aisete, meri ben ni brare tä mikani jakrä kwäräikwäri ye ben ja mikadre gure kwe abko rabadre kuin, akwa ñan ja mikadre gure ben kwe abko rabadre bäri kuin.

³⁹ Mdakäre abko, ni merire gure gure abko brare kwe tä nüne, ye ngwane brare ñan tuametre kwe, akwa brare kwe krütadre kän ne ngwane, rabadreta kaibe ja mikakäreta gure, akwa ni tödekaka Jesubti aibe ben ja mikadreta gure kwe.

⁴⁰ Akwa ja ñan mikadreta gure kwe angwane, kä tädre bäri nuäre btä ruen tie. Ne abko Ngöbö Ùai tä tibtä, aisete tita töbike kore, ye abko kuin ruen tie.

8

Ju blitakrä ngöbö ngwarbebe, ye kánti mrödre ñakare

¹ Jändrän kämikata ngöbö ngwarbe mikakäre ütiäte abko ngrie kwetadre ya, ñakare ya, abkobtä munkwe kukwe ngwianintari tie, yebtä ti bike blite mda. Mun jökrä käta niere krörö kukwe nebtä: Kukweta ükaninte ño era metre Ngöbökwé abko garera kuin jökrä nunye, munta niere jabtä. Akwa tita niere krörö: Kukweta ükaninte ño tä nüke gare kuin nie, nita nütüre angwane, nita nebe bike kri. Akwa nita ni mda mda tarere abko bäri ütiäte Ngöbökrä, ñobtä ñan angwane nita ni mda mda tarere angwane, nita die mike abko tita nütüre.

² Ni ruäre, ie kukweta ükaninte ño nena gare kuin tä nütüre, ye ngwane kukwe era metre ngämi nebe gare täte ietre.

³ Akwa nire nire käta Ngöbö tarere, ni ye abko gare kuin Ngöböye.

⁴ Jändrän kämikata ngöbö ngwarbe mikakäre ütiäte, jändrän ye abko ngrie kwetadre ya, ñakare ya, btä ti bike blite mda. Era metre ngöbö ngwarbe ñakare jire amne era metre Ngöbö tarä itibe, ye gare kuin nie.

⁵ Akwa kä känbti ya, kä temenbtä ya, yete ngöbötre tarä abko ni ruäre käta niere. Ye kwrere bkänä, ni ñakare tödekaka Jesubti, kräke ngöbö tarä kwati amne dänkien tarä kwati arato.

⁶ Akwa ni tödekaka Jesubti abko kräke Ngöbö tärä itibe. Niara abko ni Rün amne niarakwe jändrän jökrä dätebare amne nita nüne niarakrä. Erere arato, ni Dänkienta itibe ni kräke abko Jesukristo. Jesukristo ye mden köböire jändrän jökrä dätebare Ngöbökwé amne niara mikani ni dätekä kwe arato.

⁷ Akwa mun ngätäite ni tödekaka Jesubti ruäre abko ie kukwe ye gare ñakare, ñobtä ñan angwane niaratre ngämi tödeke Jesubti, känenkri nämáne ngöbötre ngwarbe ye mike ütiäte jae, amne jändrän kämika nämáne kukwadre ngöbö ngwarbe mikakäre ütiäte, bti jändrän ye ngrie kweta nämáne ju blitakrä ngöbö ngwarbe ngäre ngöbötre ngwarbe tärä era metre nütüta janknu kwetre, abkokänti niaratre tä niken ngri kukwani ngöbö ngwarbeye ye kwete, tätre ngöbö ngwarbe mike ütiäte nütüta kwetre amne, töi braibe Jesubtä ñobtä ñan angwane kukwe metre ngöbö ngwarbebtä ngämi gare metre ietre, aiseite jötrö ngwarbe jata nebe ruen ngite ietre ngri ye kwetabtä.

⁸ Akwa nita mröre, yebtä ñan Ngöböta ni kaen ngäbti bäri, aiseite nikwe mrödre ye käkwe ñan ni mikadre kuin Ngöbö ngwärekri. Erere arato, nikwe ñan mrödre, ye käkwe ñan ni mikadre käme Ngöbö ngwäreki.

⁹ Ye mdenbtä, mun abko kräke ngöbö ngwarbe tärä ñakare era metre, aiseite jändrän jökrä tuen dbe kwetadre, ye käkwe ñan ni mda mda töi braibe Jesubtä ye mikadre ja mike ngite. Ne aiseite, mun ngämi niken mröre ju blitakrä ngöbö ngwarbebe yete, känenkri munkwe töbika kuin ja käne.

¹⁰ Ye ñobtä ñan angwane mun ie kukwe gare kuin abko käbti ju blitakrä ngöbö ngwarbebe, känti nane mun rikadre mröre angwane, ni ruäre tödekaka Jesubti kräke ngöbö ngwarbe tärä amne töi braibe Jesubtä käkwe mun tuadre angwane, mröre ngöbö ngwarbe mikakäre ütiäte abko dbe nütüdre, aiseite tö rabadre näin ngri ngöbö ngwarbe mikakäre ütiäte ye kwetai.

¹¹ Ye angwane kukwe gare mae, ye käkwe ma mräkä Jesu käbti töi braibe amne di ñakare bökan Jesubtä ye mikadi ja mike ngite, yebtä abko riadrete. Kristo krütani niarakrä arato, aiseite ma köböite niara ñan rikadre ji blobti.

¹² Mun mräkä Jesu käbti töi braibe Jesubtä, rüere munkwe ja mikadre ngite kore, ye ngwane Kristo ara jire rüere munta ja mike ngite arato.

¹³ Ne aiseite jändrän kämikani kukwadre ngöbö ngwarbe mikakäre ütiäte abko ngrie, ye tikwe kwetadre käkwe ti mräkä Jesu käbti mikadre ja mike ngite, ye ngwane ngri ye tikwe ñan kwetadre jire chi mda, ti mräkä käkwe ñan Jesu tuadremetre abkokäre.

9

Pablo abko Jesu kukwei ngwianka era metre niebare kwe

¹ ¿Ti mräkätre, ti abko di ñakare kukwe nuene ja töi jenbti ya? ¡jänri, ti di tärä! ¿Ti ñakare Jesu kukwei ngwianka era metre abko mun ruäreta nütüre ñan ñan? ¡jänri, ti abko Jesu kukwei ngwianka era metre! ¿Tikwe ni Dänkien Jesu tuaba ñakare ya? ¡jänri, tikwe tuaba! ¿Sribi tikwe köböire mun ara jire käkwe tödekani Jesubti ya? ¡jänri, munkwe tödekani Jesubti sribi tikwe köböire!

² Nane ni mda mdakrä ti ñakare Jesu kukwei ngwianka era metre, akwa munkrä abko ti Jesu kukwei ngwianka era metre rükadre gare munye, ñobtä ñan angwane munta nekete ni Dänkien Jesubtä, ye abko käta ti Jesu kukwei ngwianka era metre bä mike.

³ Nitre ñäkäkä blo ti rüere abko ie ti tö niei krörö:

⁴ ¿Nitre Jesu kukwei ngwianka mda mda, ye ngätäite nun ne aibe abko käkwe ñan mrö amne tomna ribedre munbtä sribi ütiäre ya? ¡jänri, nun raba jändrän ye ribere munbtä!

⁵ Erere arato, ¿ni Jesu kukwei ngwianka mda mda, ni Dänkien etbakantre amne Pedro arato tä niken meri kwekwe ngwena jabe, ye kwrere nun ñan

raba niken meri tödekaka Jesubti ngwena ja nän mukore ya? jJanri, nun tö rabadre, ne ngwane nun raba meri jakwe ngwena jabe!

⁶ Mdakäre abko, ¿Bernabé amne ti, nun ne aibe kákwe sribi mda mda nuendre mrókrä jae ya? jÑakare jire!

⁷ Yebtä ti bike kukwe bä mike krörö munye: ¿Nitre rükä käta sribire gobranksrä, ye käta sribi ütiä bienta au jae ya? jÑakare jire! ¿Amne ni uba nökaka ñan tä uba ngwä kwete ya? jJanri, tä nökö kwetadre jae! Erere arato, ¿ni obeja ngibiaka käta kian kwainte, ye ñan tä ñaen ya? jJanri, tä obeja ngibiare kian ñadre jae!

⁸ Ne abko ñakare ni kä nebtä aibe tä töbike kore abko erere tita niere, akwa Ngöbö Kukwei tikani Moisékwe käta niere arato,

⁹ aisete Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye btä tä tikani krörö: Buey trigo münantekä, ye munkwe ñan kö kita ngwärebtä abko tä tikani kore. ¿Ye abko, Ngöbö töi nämane buey aibe die mike, kákwe kukwe niebare kore ya? Ñakare.

¹⁰ Ngöbö töi nämane ni ne die mike arato, kákwe niebare kore. Ni ne kräke Ngöbökwé ja kukwei tikamna, ñobtä ñan angwane ni nura nökaka amne ni nura ngwä ötaka abko rabadre mrö bkäne tätre nütüre, aisete tä sribi nuene.

¹¹ Ye kwrere arato, Ngöbö kukwei kuin Jesubtä nunkwe nökani nura kwrere mun ngätäite, ye ütiäre abko nunkwe jändrän munkwe mätäidre munbtä abko ñakare blo,

¹² ñobtä ñan angwane ni mda mda akwa käta jändrän mätäire munbtä angwane, nun bärira jire kákwe jändrän mätäidre munbtä.

Akwa nun jändrän mätäire ñakare munbtä abti kä nüke mtare, ñobtä ñan angwane nun ñan tö jändrän nuein jire chi ja mikakäre ngite ni mda mda okwäbti abtä trö kwitadre kwe Ngöbö Kukwei kuin Kristobtä yeye, akwa ni jökräkwe kadre ngäbti jáme, abkokäre nunta ja tare nike bätäkä ngwarbe Ngöbö kukwei mikabtä gare munye.

¹³ Angwane abko mrö bianta Ngöböye, ye ruäre ni sribikä ju blitakrä Ngöböbete käta mrö den jae sribi ütiäre ju yete, ye garera munye. Erere arato, ni jändrän kukwaka Ngöböye käta ngri den ruäre nünankrä jae.

¹⁴ Ye kwrere arato, ni Dänkien kákwe kukwe ükaninte krörö ni niara kukwei mikaka gare kräke: Nire nire tä näin Ngöbö kukwei kuin Jesubtä mike gare, ye köböire nünandre kwe, niebare ni Dänkienkwe.

¹⁵ Ye kwrere ti di tarä jändrän mätäikä munbtä, akwa tikwe ñan jändrän mätäiba munbtä, niebare ni Dänkienkwe ye kwrere. Erere arato, ñan munkwe jändrän biandre tie, abkokäre tita tarä ne tike munye. Tikwe jändrän mätäidre munbtä jakrä, ye känenkri ti krütadre abko rabadre bäri kuin tikrä, aisete tita sribi nuene kore, ye abko bäri käi nuäre tibtä, aisete ni mda ñan raba ti töi kwite jene mda.

¹⁶ Ne aisete, tita kukwe kuin Jesubtä dirire, yehti ñan tita bike kri, ñobtä ñan angwane sribi ye abko Ngöbökwé mikani ti kisete, aisete tikwe ñan nuendre angwane jaingwaree, ti bobre jakän!

¹⁷ Tikwe kukwe kuin Jesubtä ye diridre ja töi jenbti akräke tikwe ütiä mätäidre munbtä, akwa sribi mikani ti kisete Ngöbökwé, erere tita nuene, aisete tita ütiä kärere ñakare, ñobtä ñan angwane ti sribikä Kristokwe jirekäbe aibe aisete.

¹⁸ Akwa tita kukwe kuin Jesubtä dirire ngwarbe, ye abko sribi ütiä kwrere tikrä. Amne tita ütiä mätäire ñakare munbtä, ye abko sribi ütiä kwrere tikrä arato. Ye abko bäri käi nuäre tibtä, ñobtä ñan angwane kukwe kuin Jesubtä dirita tikwe, ye käbti ti ñan tö nünai.

¹⁹ Ne mden kisete, ni ñakare jire iti kä nebtä käta sribi tikwe ne ütiä bien tie, aisete tita ñakare klabore, akwa ni kwati jatadre Kristoye, abkokäre tita ja mike klabore ni jökrä kräke abko krörö:

²⁰ Nitre israelita ngätäite ti nämane angwane, tikwe ja mikani niaratre kwrere ganainkäre Kristokrä. Amne nitre israelita käta Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ye mike täte abko ngätäite ti nämane angwane, tikwe ja mikani Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye mike ütiäte ganainkäre Kristokrä. Akwa era metre Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye, ye ñan mikata ütiäte tikwe ja mikakäre metre Ngöbö ngwärekre, akwa nitre kukwe mikaka ütiäte ütiäte jatadre tödeke Kristobti, abkokäre tikwe ja mikani niaratre kwrere.

²¹ Akwa ni mda mda käta Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye mike ñakare ütiäte abko ngätäite ti nämane nebe angwane, tikwe ja mikani niaratre kwrere. Akwa ti abko tä Ngöbö Kukwei mike ütiäte, ñöbtä ñan angwane kukwe biani nuendre nie Kristokwe abko erere tita mike täte.

²² Angwane ni ie Kristo gare ñakare kuin abko ngätäite tikwe ja mikaba ni ie Kristo gare ñakare kuin kwrere, niaratre ganainkäre Kristokrä. Tita ja mike ni mda mda kwrere, ye köböire abko ni ruäre rabadre dianintari, abkokäre tita nuene.

²³ Ye abko, Ngöbö kukwei kuin Jesubtä, kräke tita sribi nuene ne köböire Ngöbökwe kuin nuendre tikrä abkokäre.

²⁴ Ti bike kukwe mda bä mike krörö munye: Nitre tä ja gaen angwane, ni kwati tä neen akwa, ni itibe tä ganane abko ütiäre jändrän bianta ie. Ye kwrere arato, Ngöbökwe jändrän biandre munye, ne ngwane ni niaka tä nüne ño ganakäre, ye kwrere munkwe nüna.

²⁵ Nitre ja gaka tä niken ja mike biare ja gakäre angwane, jändrän ño ño käme kräke, ye ie tä ja üke bäin ganakäre, akwa jändrän tä niken ngwarbe jötrö abko ganainkäre tädre ja mike juto kore. Akwa Ngöbökwe jändrän kuin ütiäte biandre nie abko ganainkäre nita ja die mike jändrän ño ño käme ni kräke, ye ie nita ja üke bäin ganakäre.

²⁶ Ne aisete ti abko ñan tä näin betekä okwä kware amne ñan tita kuso braire ngwarbe kä tökarete kwäräkwärä.

²⁷ Akwa tita ja ngrabare ara jire mike ja tare nike amne tita ja ngrabare ne mike ja kukwei mike täte, ñöbtä ñan angwane tikwe diribare ni mda mdaye abti mrä ti ütiäte ñakare ñan niedre tie Kristokwe, abkokäre tita ja ngrabare mike ja tare nike.

10

Pablokwe nitre Corintobo mikani mokre

¹ Ti mräkäre, ti tö kukwe nakaninkä nitre israelitabtä mikaita töre munye abko krörö: Ni mräkä israelita kirakira nämane Egipto, nikaninta angwane, namani dikekä jökrä müta Ngöbökwe täni amne nikani jökrä Mren Tainte ta arato.

² Niaratre namani dikekä müta Ngöbökwe täni amne nikani Mren Tainte ta, ye abko namani ngökani ñöte amne namani mikani ketetibe Moisébe kwrere, Ngöbö nämane ben niaratre ngibiakäre bä mikakäre, nita ngökani ñöte amne mikani ketetibe Jesube, niarata ni dänkiene bä mikakäre ye kwrere.

³ Angwane mrö biani Ngöbökwe, arabe kwetani jökrä kwetre kä kaibete amne,

⁴ ñö biani tomnane Ngöbökwe, arabe ñani jökrä kwetre, ñöbtä ñan angwane ñö mikani neen jäkwatate käin Ngöbökwe, ye ñani kwetre, ñan krütadre tomna miare abkokäre. Kristo ara jire jäkwata ye kwrere abko nämane näin bentre, ñöbtä ñan angwane mrö amne ñö biani Ngöbökwe niaratre ngrabare die

mikakäre, ye abko Kristo nämane die mike nüne Ngöbö ngwärekrei bä mike, aisele Kristo abko jäkwata kwrere, kä nämane juto biare nitre israelita mike nüne Ngöbö ngwärekrei.

⁵ Akwa bäsi niaratre jökrä käkwe ñan Ngöbö mikani ütiäte, aisele Ngöbö namani romon kräke, abtä bäsi jökrä krütani bätärekä ja täritäri kä kaibete ji ngrabare temen.

⁶ Kukwe nakaninkä kore nitre israelita kirakirabtä, ye abko ja töikrä nie. Yebtä abko, nikwe ñan ja töi mikadre kukwe käme diän diän nuenbtä ño niaratre käkwe nuenbare ye kwrere abko krörö:

⁷ Bäri käne nitre israelita kirakira ruäre käkwe ngöbö ngwarbe mikani ütiäte jae, ye abko tä tikani krörö Ngöbö Kukweibtä:

Niaratre namani tākānintbe temen, mröre, tomna ñaen ngöbö ngwarbe mikakäre ütiäte jae, bti nikanintre ja mike gure bati bati, *Exodo 32.6* abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä, ye kwrere munkwe ñan ngöbötre ngwarbe mika ütiäte jae.

⁸ Bobukäre abko, niaratre ruäre nikani ja mike gure bati bati ngöbö ngwarbe mikakäre ütiäte jae, abtä Ngöbö mätä namani btäre abko dokwäre ni krütani mili gre bti krämä (23,000) köböitibe, aisele munkwe ñan ja mikadre gure bati bati niaratrekwe nuenbare ye kwrere.

⁹ Bämäkäre abko, nitre israelita käkwe kukwe nuendre käme Ngöbö rüere angwane, ni Dänkien käkwe mikadre ja ngie nuen ya, ñakare ya abko nitre ruäre tö namani gai. Abtä Ngöbökwere tbi juani, käkwe kwetani, abtä namanintre bren tbiti amne krütani. Ne aisele munkwe ñan töbika amne nikwe ñan ja gadre Kristobe, nitre israelitakwe nuenbare ye kwrere.

¹⁰ Mräkäre abko, ni ruäre käkwe ñäkäbare Ngöbö rüere, dokwäre Ngöbökwere angele ni kämikaka juani, käkwe niaratre kämikani, aisele nikwe ñan ñäkädre Ngöbö rüere, niaratre käkwe nuenbare ye kwrere.

¹¹ Ye abko, ni tödekaka Jesubti, kräke kukwe kuin ne nämane tikani kira Ngöbö Kukweibtä abko tä neme bare kä mrä ne näire, aisele kukwe nakaninkä jökrä kore nitre israelita kirakirabtä ja töikrä nie, yebtä nikwe töbikadre ja käne, abkokäre tä tikani Ngöbö Kukweibtä.

¹² Ne aisele nire nire këta bike kri, ie ja nena ruen dite Jesu kukweibtä, ne abko käkwe ja ngibia kuin amne ja ñan tuametre nötadre temen kwe.

¹³ Akwa kukwe krörökrörö ngwiandre töre jae munkwe: Kukwe kämekäme tä kite ni jökrä nuente ja käne, kwrere arato kite mun rüere. Akwa kukwe bäri tare jatadre mun rüere angwane munkwe nünandrekä dite jabtä, ñöbtä ñan angwane Ngöböta ja kukwei mike täte amne, tä juto biare mun die mike, aisele kukwe bäri tare käkwe mun nötadre temen, ye ngäniene munkwe kwäräbedre ño abko Ngöbökwere mikadi gare munye, mun rabadre nünenkä dite abkokäre.

Mrö ngöbö ngwarbe juete abko Pablokwe dokwä tākāni

¹⁴ Ne aisele, ti mräkäre tare tikwe, munkwe ñan ngöbö ngwarbe mika jire chi ngöböre jae amne ye ngäniene mun gitia.

¹⁵ Mun abko ni töbtä töbtä munta nütüre jabtä ruen tie, aisele tita kukwe era erere niere rükadre gare munye abtä munkwe töbika.

¹⁶ Nita mröre Kristo ngatani ngwiandre töre jae angwane, uba döi, btä nita kuin niere Ngöböye, bti nita ñaen angwane, jändrän jökrä nuenbare Ngöbökwere Kristo däriebti ni kräke abko nita den jakrä ben gwaire. Erere arato, ban kuntibe dikanteta oto kiakia, bti nita kwete, ye abko nita ja gete ketetibe gwaire Kristo ngrabarebe abko nita bä mike,

17 ñobtä ñan angwane ban kuntibe mun jökrä tä kwete, aiseite ban oto kiakia kabre jatani ban kuntibete, ye kwrere mun abko ni kabre akwa ni ngrabare itibe kwrere.

18 Ye abko, nire nire këta mröre ngöbö ngwarbe käikitakakäre abko ñan tä mröre ketetibe ngöbö ngwarbebe abko munta nütüre akwa, nitre israelita tä dre nuene mika ñäräre munkwe: Niaratre këta jändrän kämike kukwadre Ngöbö käikitakakäre, bti ben gwaire tä kwete yete Ngöbö ngwäreki.

19 Ne abko, ñan ngöbö ngwarbe ütiäte Ngöbö kwrere tita niere abko mun raba nütüre. Erere arato, ñan ngri kukwani ngöbö ngwarbe mikakäre ütiäte abko bäri ütiäte ngri mda mdakrä tita niere abko mun raba nütüre.

20 Akwa nitre ñakare tödekaka Jesubti këta jändrän kämike kukwadre jändrän kädianta jirekåbe ngöbö ngwarbe yeye, ye abko ñan tä bien Ngöbö era metre yeye, akwa era metre tä bien üai këme bikaka ngöböre yeye abko tita niere, aiseite munkwe ñan ja getadre jire chi üai këmenbe, ie ti tö,

21 ñobtä ñan angwane mun ñan raba dö ñaen siä kwatibe te ni Dänkien Jesube amne üai këmenbe. Erere arato, mun ñan raba mröre mun mräkä Jesu këbti ben gwaire Jesu ngatani ngwandre töre jae niara mikakäre ütiäte jae amne mröre nitre tödekaka ñakare Jesubti ben gwaire üai këme mikakäre ütiäte jae.

22 Nikwe nuendre kore, yebtä ni Dänkien mätä rabadre kri nibtä, ñobtä ñan angwane ni rabadre Jesu bä mike ngwarbe nitre tödekaka ñakare Jesubtiye. Erere arato, ni Dänkien bäri dite nikrä abko jürä rabadre nibtä, aiseite nikwe ñan ja getadre jire chi üai këmenbe.

Ni tödekaka Jesubti raba ngri mda kwete, niebare Pablokwe

23 Mdakäre abko munta niere krörö tie kukwe nebtä: Ni tö rabadre dre dre nuein mröbtä, erere tä dbe Ngöbökrä abko munta niere. Ye abko era, akwa jändrän jökrä abko ñakare kuin nuendre abko tita niere. Erere arato, munta niere krörö: Ni tö rabadre dre dre nuein, erere ni raba nuene, akwa ti abko këta niere krörö: Jändrän jökrä nita nuene ye abko ñakare kuin ni mda mda die mikakrä abko tita niere.

24 Ne aiseite, nikwe ñan töbikadre jändrän kuin nuenbtä kaibe jakrä, akwa nikwe töbikadre jändrän kuin nuenbtä ni mda mdakrä.

25 Ne aiseite, kä ngri rürümoinkrä, kënti munkwe ngri ño ño köka, ye erere munkwe kweta jäme. Akwa ngri ye biani ngöbö ngwarbe mikakäre ütiäte ya, ñakare ya, ye munkwe ñan ngwiantari, ñobtä ñan angwane nirekwe biani rürümoinde abko ñakare ütiäte,

26 ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukwei tä niere krörö:

Kä temen ne amne jändrän jökrä tä kä nebtä abko ni Dänkien Ngöböta bkåne,

Salmos 24.1

aiseite munkwe ñan töbika dikaro btä.

27 Nane ni ñakare tödekaka Jesubti kåkwe mun nübai mröre jabe, ye kënti mun tö raba ñain amne, mrö ño ño mika kwetadre kwe, ye munkwe kweta kä bube jirekåbe amne, mrö ye jatani mdenkri, munkwe ñan ngwiantari.

28 Akwa nane ni tädre yete kåkwe niedre krörö munye: Ngri ne biani ngöbö ngwarbe mikakäre ütiäte, nie kwe munye angwane, munkwe ñan kweta jirekåbe ni kukwe niekä ye okwåbti, niara töi mikakäre nuäre.

29 Ne abko, munkwe ñan ni mda töi mikadre bä jene Kristo rüere, abkokäre munkwe ñan ngri ye kwetadre tita niere, akwa ne ñan mun töi ño ngri kwetabtä, abkobtä tita blite. Ne aiseite tikwe dre nuendre, ye abko tä dbe tikrä, akwa ni mda mdakwe ñan ti mikadre ngite kukwe nuenta tikwe yebtä,

30 ñobtä ñan angwane jändrän jökrä kwetata tikwe, btä tita niere Ngöböye, ne aiseite tita jändrän kwete, yebtä ni mda mda kåkwe ñan ñakadre blo ti rüere.

³¹ Ne aisete, munkwe mrö ya, munkwe tomna ña ya, munkwe dre dre nuen, erere munkwe nuen jökrä Ngöbö rabadre käikitaninkä abkokäre.

³² Akwa ni israelita amne ni ñakare israelitare, okwäbti munkwe ñan kukwe nuen abtä ja mikadre ngite krübäte kwetre Kristo rüere, abtä ñan tö rabadre tödekai Jesubti. Erere arato, nitre tödekaka Jesubti, okwäbti munkwe ñan kukwe nuen, abtä ja mikadre ngite krübäte kwetre Kristo rüere.

³³ Amne ti abko käre tö ni mda mda moto mikai nuäre, aisete käre tita jändrän kuin känene ñakare au jakrä, akwa ni mda mda rabadre dianintari arato, abko ie ti tö, aisete tita jändrän kuin känene bäri ni mda mdakrä.

11

¹ Ye abko, Kristo käkwe nünabare ño, ye kwrere tita nüne, aisete tita nüne ño, ye kwrere munkwe nuna.

Nitre merire käkwe dre nuendre gätäte

² Ti mräkä, käre tita töre munye amne kukwe diribare tikwe munye, erere munta mike täte jökrä, yebtä tita mun käikitekä.

³ Akwa kukwe rükadre gare metre munye, ie ti tö abko krörö: Ni dokwäta ni ngrabare mike nüne, ye kwrere Kristo tä ji dokwäte ni brare jökrä kräke amne ni brare abko tä ji dokwäte ni merire kräke amne Ngöbö abko tä ji dokwäte Kristo kräke.

⁴ Ye aisete, ni brare rikadre blite Ngöböbe amne rikadre Ngöbö kukwei niere gätäte käkwe dän kitadre ja dokwäbti angwane, Kristo tä ji dokwäte niarakrä abko mikata ütiäte ñakare kwe.

⁵ Akwa meri abko rikadre blite Ngöböbe amne rikadre Ngöbö kukwei niere gätäte ni jökrä ngwäreki angwane, dän ñan kitadre ja dokwäbti kwe ye ngwane, ja dokwä mikata ütiäte ñakare kwe angwane, meri dokwä mikata mutiolire ye kwrere jire bäta neme,

⁶ ñobtä ñan angwane meri ñan tö dän kitai ja dokwäbti blitakäre Ngöböbe amne Ngöbö kukwei niekäre gätäte angwane, tö ja gaire ruen tie. Kore ne ngwane, ja dokwä mikadre mutiolire jirekäbe rabadre ja gaire bäri abkokäre. Akwa dokwä mikadre mutiolire, ye gaidre kräke ne ngwane, dän kita ja dokwäbti kwe.

⁷ Akwa ni brare abko käkwe ñan ja dokwä jue mika, ñobtä ñan angwane ni brare abko dätebare bäsi ja kwrere Ngöbökwé amne ni brare käkwe nünandre Ngöbö mikakäre ütiäte. Akwa ni merire abko käkwe ja dokwä jue mikadre, ñobtä ñan angwane ni merire dätebare Ngöbökwé ni brare bä mikakäre ütiäte,

⁸ ñobtä ñan angwane ni brare ñan jatani merikri, akwa meri abko jatani ni brarekri.

⁹ Erere arato, ñan Ngöbökwé ni brare dätebare ni merire kräke, akwa ni merire dätebare ni brare kräke Ngöbökwé.

¹⁰ Ne aisete ni merire käkwe ja dokwä jue mikadre brare kwe bä mikakäre ütiäte amne angeletré kiseté ni merire käkwe ja dokwä jue mikadre arato.

¹¹ Ye abko era metre, akwa ni tödekaka Jesubti ngätäite abko, ni brare tä nüne ni merire köböire, aisete tare nüne kaibe ni brare kräke amne, ni merire tä nüne ni brare köböire, aisete tare nüne kaibe.

¹² Ye abko, kira kena ni merire dätebare ni brarekri ye abko era bkänä akwa, ni brare abko tä därere ni merirekri amne, ni jökrä amne jändrän jökrä abko jatani Ngöbökwé.

¹³ Ne abko ni merire rikadre blite Ngöböbe gätäte angwane, ja dokwä jue mikadre ñakare kwe ye abko tä dbe ya, abkobtä munkwe töbika.

¹⁴ Akwa ni brare käkwe ja dokwä drüen ngibiadre nga, ye abko tuen gaidre kri abko erere kukweta ükaninte ni ngätäite.

15 Akwa ni merire abko kākwe ja dokwā drüen ngibiadre nga, ye abko tā nebe tuen kuin nuāre, ñobtä ñan angwane ni merire abko ie dokwā drüen biani nga Ngöbökwe ja dokwā jue mikakrä.

16 Akwa nane mun ruāre tō raba ja kwetai tibe kukwe nebtā ye abko raba gare munye, akwa nun amne ni mda mda gätäkā Jesu kābti kā mda mdate, ie kukwe mda mda bā jene tārā ya abko gare ñakare nunye, aisete nitre merire tā gätāte angwane, tā blite Ngöböbe amne Ngöbö kukwei niere angwane, dān kitadre dokwābti kwetre. Abko kore se.

Mrō Jesu ngatani ngwiankrā tōre jae, btā Pablokwe blitabare

17 Ti mrākātre, kukwe mda btā tita tārā tike munye, nebtā abko ti ñan bike mun kākitekā, ñobtä ñan angwane munta gätāre Jesu kābti, ye nin tā mun die mike tōdeke bāri Jesubti, akwa tā mun die gaenkā bāri. Yebtā abko, tita tārā tike krörō mda munye:

18 Munta ja ūkekrō gätäkāre Jesu kābti angwane, munta ja ñāketbe jene jene, ye niebare kāne tie amne ruāre tā nebe era tikrä.

19 Munta ja ñāketbe jene jene, ye abko rakadrekā kore ruen tie, ñobtä ñan angwane ye kwrere mun mden mden tā tōdeke era metre Jesubti rükadre gare abkokāre.

20 Akwa munta gätāre Jesu kābti angwane, munta mrōre, ye abko ñan munta mrōre ni Dänkien ngatani ngwiankrā tōre jae era metre,

21 ñobtä ñan angwane mrōta niken Jesu ngatani ngwiankrā tōre jae angwane, mun ngwian bkānkā krikri ara jire tā niken mrō jakwe kweteta kāne amne ni ruāre abko tā neme mrōi. Erere arato, ni ruāre tā dō ñaen kabre amne tā neme drōbare.

22 ¿Ju munkwe ñakare mrōkrā amne dō ñakrä kāne ya? ¿Se ñobtä munta nitre Ngöbökwe mune ngwarbe kore jae amne nitre bobre bobre tōdekaka Jesubti abko munta mike ja gaire kore se! ¿Munta kukwe nuene kore, sebtā tikwe dre niedre munye? ¿Tikwe mun kākikitadrekā ya? ¿Ñakare jire! Kukwe kore btā tikwe ñan mun kākikitadrekā jire chi.

23 Ye abko, ti Dänkien kākwe diribare tie abko erere tikwe diribareta munye abko krörō: Ni Dänkien Jesu kitani ngise, ye näire deo, ban diani kunti kisete kwe,

24 kākwe kuin niebare btā Ngöböye, bti ötaninbtā kwe, kākwe niebare krörō: Ban ne abko ti ngätä tikwe. Ne mden abko tita bien müre ketadre mun krāke. Kāre munkwe ban kweta kore ti ngwiankrā tōre jae, niebare kwe.

25 Ye kwrere arato, mrōbare ünān jōkrā kwetre angwane, uba dōi basote diani kisete kwe, bti niebare krörō kwe: Uba dōi ne abko kukwe ūkaninte btin Ngöbökwe abko rabadre bare tāte jōkrā ti dāriebti ye bā mikakrä. Ne aisete munkwe uba dōi ña batire batire ti ngwiankrā tōre jae, niebare ni Dänkienwe.

26 Ne aisete, ni Dänkien jatadreta, ye ngibiare kwärā munkwe ban kweta amne munkwe uba dōi ña angwane, ni Dänkien krütani ni tāte amne ni krāke abko mun tādi bā mike batire batire abti ni Dänkien jatadi nüketa.

27 Ne aisete, ban kwetata amne uba dōi ñata ni Dänkien ngatani ngwiankrā tōre jae, akwa tā ni mrākā Jesu kābti mda mda mike ngwarbe jae, ye nirekwe kwetadre kore angwane, ja mikadre ngite kwe ni Dänkien ngrabare rüere amne ni Dänkien dārie rüere arato.

28 Ye mden kisete, mun rika ban kwete amne uba dōi ñaen ni Dänkien ngatani ye ngwiankrā tōre jae, kānenkri munta ja mike ngite kore mun mrākā Jesu kābti rüere ya, abkobtä munkwe tōbika kuin kāne,

29 ñobtä ñan angwane ban kwetadre amne uba dōi ñadre ni Dänkien ngatani ngwiankrā tōre jae, akwa nita ni Dänkien ngrabare ara jire mike ngwarbe, ye

ngwane, ja rüere nita ja mike ngite au Ngöböye, dokwäre Ngöbökwé ni mikadi ja ngie nuen.

³⁰Ye mden kisete mun kwati bren amne mun di ñakare amne ni ruäre abko krütanina.

³¹Ne aisete, nikwe dre nuendre, yebtä nikwe töbikadre kuin ja käne au angwane, ni Dänkien käkwe ñan ni mikadre ja ngie nuen.

³²Akwa ni Dänkien käta ni mike ja ngie nuen, ye abko tä ni töi den kore mtare, niarakwe ñan ni mikadre ja tare nike ni ñakare tödekaka Jesubti ben gwaire kä mrä angwane, abkokäre tä ni töi den kore mtare.

³³Ne aisete ti mräkäre tikwe, mun rika gätäre mrökäre ni Dänkien ngatani ngwiankrä töre jae angwane, munkwe ja ngibia ngäbti kwärikwäri, abti munkwe mrö kweta ketetibe gwaire jökrä.

³⁴Akwa ni ruäre, ie mrö raba krübäte angwane, mrö kweta kwe ja gwiriete, bti jata gätäbtä. Ye kwrere gätädre kwe abtä Ngöbökwé ñan mikadre ja ngie nuen. Kukwe mda mda tä ükarete abko ti näinta nebe mun kanti yete angwane, tikwe ükadite jökrä.

12

Ngöbö Üaita ja di bien bätäkä ngwarbe

¹Ti mräkäre, Ngöbö Üaita ja di bien bätäkä ngwarbe ja moto kuinbti nitre tödekaka Jesubti itire itireye, btä munkwe kukwe ngwianintari tie täräbtä. Kukwe yebtä mun ñan töi rabadre mräme, akwa ye abko rabadre gare metre munye, ie ti tö abko krörö:

²Bäri käne abko, mun ngämi tödeke Jesubti, känenkri ngöbö ngwarbe, ye jiebti mun nämane ja ngwiamna ni mda mdaye, ye gare kuin munye. Ngöbö ngwarbe ye abko blite ñakare.

³Ye aisete, mtare kukwe rabadre gare krörö munye, ie ti tö: Nire nire käta blite Ngöbö Üai köböire ñan raba niere: ¡Ngürün raba Jesubtä näre! abko ñan raba niere jire. Erere arato, Ngöbö Üai Deme köböire aibe ni raba niere: ¡Jesu abko Dänkien Ngöbö! abko ni raba niere kore, ye abko rabadre gare munye.

⁴Mdakäre abko, nitre tödekaka Jesubti abko bti Ngöbö Üaita ja di dräire bätäkä ngwarbe jene jene, akwa Ngöbö Üai itibe käta ja di bien kore.

⁵Erere arato, sribi tärä bätäkä ngwarbe Ngöbökrä, akwa sribi ye abko nuenta ni Dänkien itibe köböire amne niara kräke.

⁶Ye kwrere arato, sribita neme bare bätäkä ngwarbe ni mda mdakrä, akwa Ngöbö itibe käta sribi ngwena bare ni köböire amne niara tä ja di mike ni jökräbtä abko krörö:

⁷Ni itire itire, ie Ngöbö Üai käta ja di bien ja moto kuinbti ni jökrä die mikäkäre abko krörö:

⁸Ni iti, ie Ngöbö Üai käta kukwe töbtä mike gare blitakäre btä amne, ni mdaye abko Ngöbö Üai arabe käta ja di bien kukwe keta kabreta ükaninte ño ño rabadre gare.

⁹Erere arato, Ngöbö Üai arabe käta ja di bien ni mdaye tödekakrä kwatibe Ngöböbti amne, Ngöbö Üai arabe käta ja di bien bätäkä ngwarbe ni mdaye ni bren bren mikäkäreta kuinta.

¹⁰Ni mdaye abko Ngöbö Üaita ja di bien sribi kri ñan tuabare bätäkä ngwarbe nuenkäre amne, ni mdaye abko ja di bianta Ngöbö kukwei niekäre nitre Ngöbö kukwei niekä kwrere amne, ni mdaye abko ja di bianta üai käme mikata nüke gare amne Ngöbö Üai era metre mikata nüke gare ie arato. Erere arato, Ngöbö Üai käta ja di bien ni mdaye blitakäre kukwe jenenanbti btä

ja tötikani ñakare kwe amne, ni mda abko ie ja di bianta kukwe jenena ye rükadre gare, abkokäre Ngöbö Üai këta ja di bien ie.

11 Di jökrä bätäkä ngwarbe ne abko Ngöbö Üai itibe ye ara këta bien nie, akwa tä ütiä kärere ñakare nie. Ngöbö Üai töta neme ja di biain ño ño nie, ye erere tä dräre ni tödekaka Jesubti itire itire bti.

Jesu ngrabare itibe akwa kiakia ngrabare kabre

12 Ñobtä Ngöbö Üai këta ja di bien bätäkä ngwarbe jene jene abko ti bike bä mike ni ngrabarebtä. Mun tödekaka Jesubti abko ti bike bä mike ni kiakia ngrabare kwrere abko nere: Ni ngrabare abko itibe, akwa ni kiakia abko kabre amne, ni kiakia ngrabare kabre, ye tä ni itibe ngrabare. Ye kwrere, Kristo ngrabare itibe, akwa nitre tödekaka Jesubti itire itire tarä kabre abko niara kiakia ngrabare.

13 Ne aisete, era metre ni abko bätäkä ngwarbe jene jene. Ruäre abko ni israelitare amne ruäre abko ñakare israelitare; ruäre klaborre amne ruäre abko klaborre ñakare, akwa ni jökräbtä Ngöbö Üai itibe nukani täte ni mikakäre Jesukristo ngrabare itibe kwrere amne, Ngöbö Üai itibe abko ni jökrä käkwe kani ngäbti.

14 Era metre ni ngrabare itibe akwa, ni kiakia ngrabare abko tarä kabre ni ngrabare mikakrä täte.

15 Ye abko ti bike bä mike krörö: Ni ngoto käkwe niedre, ¡A! Ti ñakare ni kise, aisete tita ni ngrabare bäre mento, niedre kwe, ¿ye ngwane rabadre ni ngrabare bäre mento ya? ¡Ñakare!

16 Erere arato, ni olo käkwe niedre, ¡A! Ti ñakare ni okwä, aisete tita ni ngrabare bäre mento, niedre kwe, ¿ye ngwane rabadre ni ngrabare bäre mento ya? ¡Ñakare!

17 Ye abko, ¿ni ngrabare rabadre ni okwärebe jökrä angwane, ni kukwei jaradre ño nie? Erere arato, ¿ni ngrabare rabadre ni olorebe jökrä angwane, jändrän rä rabadre ruen ño nie?

18 Akwa ni kiakia ngrabare, ye Ngöbö tö namani mikai mdente, erere mikani kwe au ja töi jenbti.

19 Akwa ni kiakia ngrabare rabadre ketetibe ja bä kwrere jökrä angwane, ni ngrabare ñan rabadre kuin täte.

20 Ye mden aisete, ni kiakia ngrabare tarä kabre bätäkä ngwarbe, akwa ni ngrabare abko itibe, btä ni kiakia ngrabare tä ketetibe jökrä. Ye kwrere Ngöbökwé kukwe mikanintbe munbtä arato.

21 Ye aisete, ni okwä ñan raba niere ni kiseye: ¡A! Ma ütiäte ñakare nünankrä tie, ñan raba niere kore. Erere arato, ni dokwä ñan raba niere ni ngotoye: ¡A! Ma ütiäte ñakare nänkrä tie, ñan raba niere kore,

22 ñobtä ñan angwane ni kiakia ngrabare tä nebe tuen di ñakare nie, akwa ye abko bäri ütiäte nikrä.

23 Amne ni kiakia ngrabare ñan tä nebe tuen nuäre nie, ye nita ükete bäri nuäre. Erere arato, ni kiakia ngrabare, btä nita ja gaire, ye ni ñan tö mikai tuare ni jökräye, abkokäre nita ngwä kite bäri kuin amne nita ja jue mike kuin bäre bäre,

24 akwa ni ngrabare tuen kuinquin abko ngibiata ñakare kore nikwe amne nita ja jue mike ñakare arato. Ye abko, Ngöbökwé ni ngrabare ükaninte, ni kiakia ngrabare tuen ütiäte ñakare nie rabadre mikani bäri ütiäte nikwe.

25 Erere arato, ni kiakia ngrabare ñan rabadre ja ñäketbe jene jene, akwa ni kiakia ngrabare mden mden tuen ütiäte amne mden mden tuen ütiäte ñakare, ye töi rabadre ja di mikabtä kwärikwäri, abkokäre Ngöbökwé ükaninte kore.

²⁶ Ne aisete, ni kia ngrabare keteti tä ja tare nike angwane, ni ngrabare tä ja tare nike jökrä gwaire. Ye kwrere arato, ni kia ngrabare keteti mikata ütiäte angwane, ni ngrabare jökrä btä käta nebe nuäre gwaire jökrä.

²⁷ Ye kwrere mun jökrä gwaire abko Kristo ngrabare ara amne, ni kiakia ngrabare tarä, ye kwrere mun itire täre tä Jesu ngrabare kiakiare.

²⁸ Ye aisete, nitre gätäkä Jesu käbti ngätäite Ngöbö tö namani ni krörökrörö tuai abko erere mikani kwe abko krörö: Mfare Jesu kukwei ngwianka mikani käne kwe. Bobukäre abko, nitre Ngöbö kukwei niekä. Bämäkäre abko, nitre Ngöbö Kukwei dirikä mikani kwe. Yehti nitre sribi kri ñan tuabare nuenkä, nitre ni bren bren mikaka kuinta amne, nitre ni mda mda die mikaka amne, nitre ni mda mda jie ngwianka, amne nitre blitaka kukwe jenenanbti, ye abko mikani jökrä kore nitre gätäkä Jesu käbti ngätäite.

²⁹ Ye abko, ñan ni jökrä tä Jesu kukwei ngwianka amne ñan ni jökrä Ngöbö kukwei niekä amne ñan ni jökrä tä Ngöbö Kukwei dirikä amne, ñan ni jökrä tä sribi kri ñan tuabare nuene.

³⁰ Erere arato, ñan ni jökrä ni bren bren mikakata kuinta amne, ñan ni jökrä tä blite kukwe jenenanbti amne, ñan ni jökrä abko ie kukwe jenena tä nuke gare niekäre ni mda mdaye.

³¹ Akwa Ngöbö Üai di bäri ütiäte ütiäte mun die mikakäre, ye munkwe känantari kisere jakrä.

Ja taredre kwärikwäri abko bäri ütiäte

Akwa jändrän bäri kuin ütiäte Ngöbö Üai di bätäkä ngwarbe ye kräke, jiehti ti bike ji tike käne abko krörö:

13

¹ Ni kukwe bätäkä ngwarbe kä nebtä, erere ti rabadre blite amne angeletre kukwe ño ño, erere ti rabadre blite, akwa tita ni mda mda tarere ñakare ne ngwane, balinkwata ngö kri ngwarbe, kwrere jire ti rabadre amne bandereta ngö mikata ngöbö ngwarbe mikakrä ütiäte, kwrere jire ti rabadre ngwarbe.

² Erere arato, Ngöbö Üai köböire ti di rabadre Ngöbö kukwei niekäre amne Ngöbö Üai köböire kukwe tiebetiebetie Ngöbökwere rabadre gare jökrä tie amne, Ngöbö Üai köböire kukwe kabre bätäkä ngwarbe tä ükaninte ño rabadre gare jökrä tie amne Ngöbö Üai köböire tita tödeke kwatibe Ngöböhti, köböire ti rabadre ngitio kri juen nebe kä mdabti, akwa tita ni mda mda tarere ñakare ne ngwane, ti ütiäte ñakare jire.

³ Mdakäre abko, jändrän tädre tikwe, erere tikwe dräidre jire jökrä ni bobre bobrehti amne, tikwe ja ne ara jire biandre kukwadre sribi Ngöbökwekrä, akwa tita ni mda mda tarere ñakare ne ngwane, ¿tikwe dre ganaindre jakrä?

⁴ Nita ni mda mda tarere metre abko nere: Nita ni mda mda tarere angwane, nita jändrän jökrä ngibiare bätärekä ni mdabtä amne nita ja moto mike kuin ni mdakrä. Nita ni mda mda tarere angwane, ñan nita nüne ni ja ribare kwrere jändrän jökräbtä jändrän diankakäre jakrä amne, ñan nita ja bä mike ütiäte amne ñan nita bike kri.

⁵ Nita ni mda mda tarere angwane, ñan nita ñäke diän diän ni mdaye mikakäre ja gaire amne ñan nita jändrän kuin känene kaibe jakrä. Erere arato, nita ni mda mda tarere angwane, ñan nita nebe romon jötrö ngwarbe ni mdakrä amne ñan ni mätäta neme kärekäre ja dokwäre ni mdabtä.

⁶ Mdakäre abko, nita ni mda mda tarere angwane, kukwe diän diän Ngöbö rüere amne ni mda mda rüere, ye käita neme nuäre ñakare nibtä, akwa kukwe kuin era metre abko käita nebe nuäre nibtä.

⁷ Nita ni mda mda tarere angwane, nita juto biare jändrän jökrä ni rüere kaen ngäbti ni mda mda ngibiakrä amne, nita tödeke janknu Ngöböti amne ni mda mdabti. Erere arato, nita ni mda ngibiare bätärekä jändrän jökräbti amne nita di krüte ñakare jändrän jökräbti.

⁸ Nita ja tarere kwärikwäri ye abko rabadi kärekäre, akwa kukwe niebare nitre Ngöbö kukwei niekäwe abko köböitira jire näin ta amne, ñan blita rabadre kärekäre kukwe jenenanbti Ngöbö Üai köböire. Erere arato, ni ye ie kukwe kabre tä ükaninte tä gare Ngöbö Üai köböire, ye näin ta,

⁹ ñöbtä ñan angwane ni ye ie kukweta neme gare braibe amne, ni Ngöbö kukwei niekä ye abko gare ñakare täte.

¹⁰ Ne aisete, ni Dänkien Jesu rükadita angwane, kukwe era erere mikadi gare täte kwe nie, aisete kukwe ñakare täte era metre Ngöböti, ye ñan rabadi ütiäte mda.

¹¹ Ye abko, ti bike bä mike krörö: Ti nämane chi angwane, ti nämane blite, ti nämane töbike amne ti nämane töi ngitiekä ngäbäkre chi kwrere. Akwa ti namanina ünän angwane, jändrän ngäbäkre chikwe namani jökrä ja jiebtie. Ye kwrere, kukweta gare mtare tie abko kukwe braibe amne, Jesu rükadita angwane, rabadi jökrä ja jiebtie.

¹² Mdakäre abko, ti bike bä mike jene mda abko krörö: Mtare jändrän jökrä tuen ñakare kuin nie, aisete ñäi ngututire te jändrän bä tuen diore kwrere, aibe tuen diore nie, ye kwrere kukwe keta kabre gare ñakare metre nie mtare, akwa köböitira jire nikwe ja tuadi gwärere Ngöböbe angwane, kukwe rabadi gare metre nie. Mtare abko ti töi braibe Ngöböti, akwa köböitira jire Jesu rükadita angwane, ti gare kuin metre Ngöböye mtare, ye kwrere Ngöbö rükadi gare tie.

¹³ Ye abko, jändrän ketamä rabadre ütiäte kärekäre abko krörö: tödekadre kwatibe Ngöböti, Kristo jatadreta ye ngibiadre ngäbti amne ja taredre kwärikwäri. Akwa jändrän ketamä, ye ngätäite abko ja taredre kwärikwäri abko bäri ütiäte.

14

Kukwe jökrä nieta gätäte rükadre gare ni jökräye

¹ Ja taredre kwärikwäri, ye jiebtie mun rankwa kisere janknu. Erere arato, Ngöbö Üai di bätäkä ngwarbe, ye känäntari munkwe jakrä, akwa Ngöbö Üai di Ngöbö kukwei niekäre, ye abko bäri känäntari munkwe,

² ñöbtä ñan angwane ni blitaka kukwe jenenanbti ye abko tä blite Ngöbö aibe ben amne ñakare tä blite nitre gätäkä yebe. Niarata kukwe ütiäte ükani tiebe jenena niere Ngöbö Üai diebti, akwa kukwe ñan tä nebe nüke gare ni mda mdaye gätäte.

³ Akwa ni Ngöbö kukwei niekä abko tä blite nitre gätäkä Jesu käbti kukwere angwane, kukwe dirita kwe ye tä nitre gätäkä Jesu käbti die mike nüne bäri Jesukrä, amne tä töi den näin janknu Jesube amne tä kä mike nuäre btätre.

⁴ Akwa ni blitaka kukwe jenenanbti Ngöbö Üai diebti abko tä blite angwane, tä ja die mike au, akwa ni Ngöbö kukwei niekä tä blite nitre gätäkä Jesu käbti die mike jökrä.

⁵ Mun jökrä rabadre blite kukwe jenenanbti näre, akwa munkwe Ngöbö kukwei niedre abko ie ti tö bäri, ñöbtä ñan angwane Ngöbö kukwei niedre ye abko bäri ütiäte blitadre kukwe jenenanbti ye kräke. Akwa ni blitaka kukwe jenenanbti tä dre niere, ye kwitadre nitre gätäkä Jesu käbti kukwere niaratre die mikakäre, ne ngwane rabadre kuin.

6 Ti mräkätre, ti bike kukwe bä mike mda munye abko krörö: Ti rikadre basare munye angwane, Ngöbö Üai diebti kukwe jenena nūke gare ñakare munye, bti tikwe blitadre munbe, ye kākwe ñan mun die mikadre jire chi nūne bäri Jesukrä, ñobtä ñan angwane kukwe jenena ye gare ñakare munye. Akwa Ngöböke kukwe tiebe mikani gare tie, ye tikwe niedre munye mun kukwere amne, kukwe töbtä Ngöbö Kukweibtä, yebtä tikwe blitadre munbe mun kukwere amne tikwe Ngöbö kukwei niedre munye, ye kākwe diridre munye mun kukwere, ye abko rabadre mun die mike nūne bäri Jesukrä.

7 Erere arato, drü bätäkä ngwarbe abko käta kukwe ye bä mike arato abko krörö: Tolerö jükadre ngwarbe amne arpa tākädre ngwarbe, ye ngwane dre jükata metre amne dre tākāta metre ñan rükadre gare nie.

8 Erere arato, ¿nitre rükä, kräke trombeta jükata mikakäre juto rikakäre rüre, akwa ñan jükadre metre angwane, ja mikadre ño juto kwetre?

9 Ye kwrere tä nakenkä munbtä. ¿Kukwe nūke gare kuin, bti munkwe ñan blitadre, ye abko munta dre niere abko rükadre gare ño ni mda mdaye gätäte? Mun kukwei ñan rükadre gare, ye ngwane munta blite kaibe ngwarbe kwäräkwärä.

10 Mdakäre abko, ni kukwei tärä keta kabre kä nebtä, akwa ni kukwei kwatirekwatire, bti dre nieta abko tä mike gare.

11 Akwa ni mdakwe ñäkädre ja kukwere akwa, dre niedre kwe tie ñan rükadre gare tie, ye ngwane ti rabadre chui menteni kwrere kräke amne, niara rabadre chui mentenine tikrä arato.

12 Ne aiseté, mun tö Ngöbö Üai di tuai bätäkä ngwarbe jakrä, ye abko kuin, akwa mun di rabadre nitre gätäkä Jesu käbti die mikakäre bäri abko munkwe kärä kisere jakrä Ngöböye.

13 Ne aiseté, Ngöbö Üai diebti nire nire kākwe blitadre kukwe jenenanbti angwane, Ngöbö Üai kākwe ja di biandre mae kukwe ye kwitakäre mun kukwere, munta dre niere rükadre gare munye abko munkwe kärä Ngöböye.

14 Ti mräkätre, Ngöbö Üai diebti tikwe blitadre kukwe jenenanbti Ngöböbe, ye ngwane tita blite ja üai aibehti Ngöböbe, akwa ñakare tita blite ja töibti.

15 ¿Yebtä abko, tikwe ja nuendre? Tikwe blitadre Ngöböbe angwane, tikwe blitadre ben ja üai aibehti kukwe jenenanbti. Erere arato ja üaibti amne ja töibti ben gwaire ja kukwere tikwe blitadre ben arato. Erere arato, tikwe kantadre Ngöböye kukwe jenenanbti ja üai aibehti, erere arato ja üaibti amne ja töibti ben gwaire ja kukwere arato.

16 Makwe ñan nuendre kore ne ngwane, ma tädre Ngöbö käikitekä ja üaibehti kukwe jenenanbti angwane, ni tödekaka Jesubti mda mda, ie kukwe makwe ñan tä nūke gare tädre gätäbtä ma kukwei nuen, kākwe ma kukwei nuadre, ye ngwane niara ñan raba ja töi mike gwaire mabe kuin niekäre Ngöböye, ñobtä ñan angwane mata dre niere ñan rükadre gare ie aiseté.

17 Ye aiseté, nane mata blite bä nuäre Ngöböbe amne mata kuin niere ie kukwe jenenanbti, akwa rabadre tuen ngwarbe ni mda mdaye amne mata die mike ñakare.

18 Ye abko, Ngöbö Üai kākwe ja di biani tie, aiseté kukwe jenenanbti tita blite bäri kabre mun ngwä, yebtä tita kuin niere Ngöböye.

19 Akwa gätäte abko, bäri ti töta neme kukwe niei kwärikebe ja kukwere, kukwe ye rükadre gare kuin ni jökräye abko rabadre bäri kuin, ñobtä ñan angwane kore kukwe dirita tikwe rükadre gare metre ni mda mdaye aiseté. Akwa tikwe kukwe niedre mili kwä jätä kukwe jenenanbti, ye abko ñan rükadre gare, aiseté ni mda mda ñan die mikadre kore kwe.

20 Ti mräkätre, blitadre ni kukwe jenenanbti amne Ngöbö kukwei niedre ño, yebtä munkwe ñan töbika ngäbäkre kiakia kwrere, akwa jändrän

kámekáme Ngöbö rüere, yebtä ngäbäkre kiakia tä töbike ñakare, erere mun töi raba ngäbäkre kiakia kwrere. Amne ni ünän ünän käkwe töbika kuin ja käne, ye kwrere munkwe töbika blite ni kukwe jenenanbti yebtä amne Ngöbö kukwei niebtä arato,

²¹ ñöbtä ñan angwane Ngöbö Kukweita tikani krörö kukwe jenenanbtä:

Ni menteni kukwe bä jene, bti tikwe blitadi nitre israelitabe niaratre mikakäre mokre,

ñöbtä ñan angwane ni menteni, ye köböire ti bike nitre israelita mike ja tare nike.

Amne ni nünanka kä mdate, yebti tikwe blitadi nitre israelitabe, akwa ti kukwei ñan mikadre ütiäte kwetre, niebare ni Dänkien Ngöbökwé, *Isaías 28.11-12*

abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

²² Ne aisete, nita blite kukwe jenenanbti, ye abko ni ñakare tödekaka Jesubti, kräke blitata kore abko Ngöböta yete niaratre ngätäite bä mikata, aisete ye abko ñakare ni tödekaka Jesubti kräke. Akwa Ngöbö kukwei nieta ye abra ni tödekaka Jesubti kräke amne Ngöböta ja moto mike kuin kräke bä mikata, aisete ye abko ñan blitata ni ñakare tödekaka Jesubti kräke.

²³ Tita niere kore, ñöbtä ñan angwane nitre tödekaka Jesubti tä ja ükekrö jökrä gätäbtä Jesu käbti angwane, ni jire jökrä tädre blite kukwe jenenanbti, ye btäräbe ni ie Ngöbö Kukwei gare ñakare rikadre nebe yete amne ni ñakare tödekaka Jesubti rikadre nebe arato angwane, mun jökrä dokwäbti kä jame nitre ñäkäkä bä jene kore ngöbötre ngwarbe käikitakakäre kwrere jire rabadre nütüre munbtä.

²⁴ Akwa mun jökrä tädre Ngöbö kukwei niere angwane, ni ñakare tödekaka Jesubti amne ni ie Ngöbö Kukwei gare ñakare rükadre gätäte, käkwe mun kukwei nuadre ja kukwere angwane, mun kukwei rabadi era kräke amne, mun jökrä tädi dre niere, ye rükadi gare ie amne rabadi töbike jabtä au, ja rabadre ruen ngite ie Ngöbö ngwärekre amne,

²⁵ kukwe kámekáme tä kaibe töibtä ye abko rabadre kä merete jökrä Ngöbö ngwärekre, rabadre ruen ie amne, rabadi ngukudokwäbti temen Ngöbö mike ütiäte jae. Ye ngwane, Ngöböta era metre bkänä mun ngätäite niedi kwe, käkwe tödekadi Ngöböbti, aisete munkwe Ngöbö kukwei niedre abko bäri ütiäte blita kukwe jenenanbti ye kräke.

Ni jökrä käkwe blitadre itire itire ja täritäri

²⁶ Ne aisete, ti mräkätre, munta gätäre Jesu käbti angwane, munkwe dre nuendre abko ti bike niere munye abko krörö: Ni ruäre käkwe kanta, ni ruäre abko käkwe Ngöbö kukwei diri amne, ni mda abko ie Ngöbökwé kukwe tiebe mikani gare abko mika gare kwe amne, ni mda abko käkwe blita kukwe jenenanbti amne ni mda abko käkwe kukwe jenena ye kwita mun kukwere ni mda mda kräke. Akwa jändrän jökrä, ye munkwe nuen ja die mikakäre kwärikwäri.

²⁷ Akwa mun rika blite kukwe jenenanbti, ye ngwane ni nibu, ni nimä aibe käkwe blita itire itire ja täritäri, akwa ñakare gwaire jökrä batibe. Angwane kukwe jenena ye kwitadre mun kukwere.

²⁸ Akwa ne kwrere ni ñakare kukwe jenena ye kwitaka mun kukwere, ye ngwane ni blitaka kukwe jenenanbti ye käkwe ñan blita ni jökrä okwäbti gätäte, akwa blita kaibe kwe Ngöböbe.

²⁹ Ne kwrere arato, nitre Ngöbö kukwei niekä abko tarä, ye ngwane ni nibu, ni nimä käkwe Ngöbö kukwei nie itire itire ja täritäri amne, nitre Ngöbö kukwei niekä ye tä Ngöbö kukwei niere metre ya abko ni mda mda käkwe mika ñäräre.

³⁰ Akwa nane nita tākānintbe temen yete, ye ie Ngöbökwe ja kukwei tiebe mika gare ni jökrä kräke mda angwane, ni Ngöbö kukwei niekä kāne ye kākwe kada keta jirekābe, kākwe kā biandre ni mda yeye.

³¹ Ne kwrere ni jökrä kākwe nuendre angwane, ni itire itire ie kā rabadre Ngöbö kukwei niere ye abko kākwe nitre gätäkä Jesu kābti ye tōi tikadi amne die mikadi nüne bāri Ngöbökrä.

³² Akwa nire nire ie ja di bian Ngöbö Üaikwe Ngöbö kukwei niekāre, nitre ye abko di tarā ja tōi ngibiare blitakāre jāme ja tāritāri amne űakare batibe jökrä gwaire,

³³ űobtä űan angwane Ngöbö abko Ngöbö jāme, akwa űakare Ngöbö kā ngwiankrä nokre ni tōi kwitakāre kwārākwarā aisete. Ye kwrere nitre gätäkä Jesu kābti kā ketareketare temen kāta nuene kore, aisete munkwe nuendre kore arato.

Kukwe nitre merire kräke

³⁴ Kukwe mdara jire ti bike niere abko krörö: Nitre tōdekaka Jesubti tā gätäre Jesu kābti, ye kānti nitre merire kākwe ni kukwei nua kā bube jirekābe, űobtä űan angwane nitre merire kākwe űan blitadre gätäre abko Kukwe Biani Ngöbökwē Moiséye kāta niere, ye kwrere nitre merire raba kwekbe ni kukwei nuen.

³⁵ Akwa nitre merire tō raba kukwe űo űo gai angwane, ngwiantari kwe kwārāiye ja gwiriete, űobtä űan angwane nitre tōdekaka Jesubti tā gätäre Jesu kābti, ye kānti merikwe blitadre abko gaidre kri.

Kukwe nāmane nakenkä gätäre, yebtä Pablokwe blitabare mrä

³⁶ Angwane Ngöbö Kukwei ye abko jatani kena mun köböire munkwe űan nütü. Erere arato, űan mun aibe kākwe Ngöbö Kukwei kani ngābti, mun raba nütüre.

³⁷ Mun mden ie ja ruen Ngöbö kukwei niekä amne Ngöbö Üai tā tāte munbtā raba ruen munye, ye ngwane tita kukwe tike tarā nebtā ne abko űan tita nuemna akwa, ni Dānkien kāta nuemna era metre, ye rükadi gare munye.

³⁸ Akwa űan rükadre gare munye angwane, munkwe trö kwitadre ni Dānkienye, ye ngwane ni Dānkienkwe trö kwitadi munye arato.

³⁹ Ne aisete ti mräkäre tikwe, Ngöbö Üai di rabadre munkrä Ngöbö kukwei niekāre, ye abko munkwe kánāntari kisere amne, nire nire rika blite kukwe jenenabti, ye munkwe űan dokwä tākā kán.

⁴⁰ Akwa munkwe jāndrān jökrä nuen kuin era metre jökrä ja tāritāri.

15

Jesu nūkaninta nire era metre

¹ Ti mräkäre, mtare kukwe kuin Jesubtä tikwe mikani gare munye, ye ti tō mikaita tōre munye. Ngöbö kukwei kuin Jesubtä, ye mden munkwe kani ngābti amne mun tā nāin janknu btā mtare.

² Ye kwrere munkwe nāndre janknu kore ne ngwane, Ngöbö kukwei kuin Jesubtä tikwe diribare munye, ye köböire mun rabadi dianintari. Akwa munkwe űan nāndre janknu ne ngwane, munkwe kukwe kuin Jesubtä mikani era jae akwa ngwarbe.

³ Kukwe mikata ütiāte Jesubtä ni jökräkwe diribare tie abko erere tikwe diribare munye abko krörö: Kristo krütani ni ngite Ngöbö rüere ye dianakāre nibtā abko nāmane tikani kore Ngöbö Kukweibtā, ye kwrere nakaninkä.

⁴ Erere arato, Kristo doboi mikani, abti köböimākāre Ngöbökwē mikaninta nire abko nāmane tikani kore Ngöbö Kukweibtā, ye kwrere nakaninkä.

⁵ Yehti Kristokwe ja mikani tuadre Pedroye, bti ja mikaninta tuadre kwe nitre ja tōitikaka ben ni jätābti nibu ye ye.

⁶ Abti ja mrākātre Jesu kābti sientō krārike jire, ie ja mikani tuadre batibe jōkrā kwe. Ja mrākātre Kristo tuakatuaka ye tā nūne kwati akwa, ruāre abko krūtanina.

⁷ Yehti ja mikani tuadre kwe Santiagoye amne nitre niara kukwei ngwianka mda mdaye.

⁸ Mrā, Kristokwe ja mikani tuadre tie arato, aiseite ngābākre dāredre kāi ngāmi nūke angwane, tā dārerere kāme, ye kwrere nakaninkā tibtä.

⁹ Ye mden kisete, nitre Jesu kukwei ngwianka jōkrā, ye ngātāite ti abko bāri ūtiāte űakare. Ti abko Jesu kukwei ngwianka űan niedre tibtä, űobtä űan angwane nitre gātākā Jesu kābti, jiebti ti nāmane nāin kisere mikakāre ja tare nike.

¹⁰ Akwa tita űo mtare ne abko Ngōbōkwe ja moto mikani kuin tikrā abko kōbōire tita kore. Ngōbōkwe ja moto mikani kuin tikrā, ye abko űakare nuenbare ngwarbe kwe, űobtä űan angwane tita sribire bāri nitre Jesu kukwei ngwianka mda mda ngwā, ye abko űan tikwe nuenbare kaibe ja di jenbti, akwa Ngōbōkwe ja moto mikani kuin tikrā kākwe ti die mikani.

¹¹ Akwa tikwe sribibare bāri ya o niaratre ya abko űakare ūtiāte, akwa kukwe bāri ūtiāte abko ti amne nitre Jesu kukwei ngwianka mda mda kākwe kukwe diribare ja kwrere jōkrā, ye mden abko munkwe mikani era.

Nitre tōdekaka Jesubti abko Ngōbōkwe mikadita nire era metre

¹² Akwa Kristo mikaninta nire Ngōbōkwe abko nunta dirire, űe űobtä abko ni krūtanikrūtani űan rūkadreta nire abko mun ruāreta niere?

¹³ Ni krūtanikrūtani űan rūkadreta nire, ye ngwane Ngōbōkwe Kristo mikaninta nire űakare arato.

¹⁴ Amne Ngōbōkwe Kristo mikaninta nire űakare, ye ngwane kukwe dirita nunkwe abko ngwarbe, ūtiāte űakare. Erere arato, munta tōdeke ngwarbe Kristobti.

¹⁵ Ngōbōkwe Kristo mikadreta nire űakare bkānā, akrāke nun rabadre kukwe ngwarbe niekā Ngōbōbtā, űobtä űan angwane Ngōbōkwe Kristo mikaninta nire űakare, akwa mikaninta nire kwe nun tādre niere, ye ngwane nun tādre űake ngwarbe Ngōbō rūere. Mdakāre abko, ni krūtanikrūtani űan rūkadreta nire bkānā, ye ngwane Ngōbōkwe Kristo mikaninta nire űakare arato,

¹⁶ űobtä űan angwane ni krūtanikrūtani űan rūkadreta nire bkānā, ye ngwane Ngōbōkwe Kristo mikaninta nire űakare arato.

¹⁷ Erere arato, Ngōbōkwe Kristo mikaninta nire űakare, ye ngwane munta tōdeke ngwarbe bti amne mun tā ngite janknu Ngōbōye abti kā nūke mtare.

¹⁸ Mdakāre abko, Ngōbōkwe Kristo mikaninta nire űakare, ye ngwane nitre tōdekaka Kristobti krūtanikrūtani ye abko űakare dianintari, akwa tā nianinte janknukāre arato.

¹⁹ Kore ne ngwane, nikwe nūnandre kā nebtā aibe krāke nita tōdeke Kristobti ne ngwane, ni jōkrā ngātāite, ni abko bāri bobre jakān.

²⁰ Akwa Ngōbōkwe Kristo mikaninta nire, ye abko era bkānā amne, Ngōbōkwe nitre tōdekaka Jesubti krūtanikrūtani mikadita nire bkānā, abkokāre Jesu mikaninta nire ni jōkrā tōdekaka niarabti ye kānenkri.

²¹ Ngōbōkwe nitre tōdekaka Jesubti krūtanikrūtani mikadita nire arato abko gare krōrō nie: Kena ni iti kā Adān kākwe ja mikani ngite Ngōbō rūere, ye kōbōite ni jōkrā tā krūte, ye kwrere arato ni itibe kōbōire Ngōbōkwe ni tōdekaka Jesubti krūtanikrūtani erere mikadita nire.

²² Ye abko, Adán köböite ni jökrä kä nebtä tä krüte, ye kwrere arato Kristo köböire Ngöbökwé ni jökrä tödekaka Kristobti mikadita nire.

²³ Akwa Ngöbökwé kukwe úkaninte, erere rabadi bare ja táritári abko krörö: Ngöbökwé Kristo mikaninta nire káne, yehti Kristo jatadita angwane, ni kwekwe tödekaka niarabti abko rükadita nire mda abko rabadi bare ja táritári.

²⁴ Kristo jatadita angwane, úai káme tä dänkiene nibtä kä nebtä amne jándrán mda mda úai káme kwrerekwrere abko gadiká jire jökrä kwe. Abti kä mrá angwane, gobran mikanina gare Ngöbökwé ie, ye mikadita Rún Ngöbö kisete kwe.

²⁵⁻²⁷ Ngöbökwé jándrán jökrä mikani gare Kristoye, aisete Kristo rabadi gobrane abti rúe jökrä ye mikadi ja ngoto táni kwe. Yehti Kristokwe gata mikadi mrá ja ngoto táni ne abko Kristo rúe mrá ganaindi kwe. Akwa jándrán jökrá rabadi Kristo ngoto táni tita niere ne abko, ñakare tita blite Ngöbö ara jire btá, ñobtä ñan angwane Ngöbökwé jándrán jökrá mikani gare Kristoye.

²⁸ Ne aisete jándrán jökrá rabadi Kristo ngoto táni angwane, Kristo Ngöbö Odei ara jire kákwe ja mikadita gare Ngöböye, ñobtä ñan angwane Ngöbökwé jándrán jökrá mikani Kristo ngoto táni. Ye ngwane, Ngöbö aibe rabadre gobrane jándrán jökrábtí.

²⁹ Mdakäre abko, ¿ni krütanikrütani ñan rükadreta nire ni ruäre tä niere, se drekäre abko ni ruäre tä ja ngökö ñöte ni krütani diäre? ¡Se ñan tä ja ngökö ngwarbe ñöte ya!

³⁰ Erere arato, ¿Ngöbökwé ñan ni krütanikrütani mikadreta nire angwane, drekäre köbö kwatirekwatire nunta ja kite kukwe krübätete?

³¹ Ye abko, munta näin Kristo Jesu ni Dänkienbe, ye káita nebe nuäre tibtä era metre. Ye kwrere jire, era metre käre köbö kwatirekwatire tita kä krübätete rätäninká gatabti.

³² Ye abko, jándrán ngwarbe romon romon, ben rüdre, kwrere jire tikwe rübare nitre krübäte krübäte ben juta Efeso nete, ¿ye tikwe nuendre ngwarbe ja mikakäre kri, ye ngwane dre rükadre tie rübtá kore? ¿Ngöbökwé ñan ni krütanikrütani mikadreta nire angwane, ye ñan tikwe rüdre ngwarbe ya? Ngöbökwé ñan ni krütanikrütani mikadreta nire angwane,

¡Nane ni krütadre jetbe, aisete ari mröre kri, ari dö ñaen kabre! abko ni ruäre tä niere.

³³ Akwa munkwe ñan ja ngökamna kukwe yehtë, ñobtä ñan angwane “ni kukwe muko diän diän ben ni töi kuin metre tä ja gete angwane, ni töi kuin metre abko tä neme diän arato,” nieta era metre, aisete munkwe ñan ja ngökamna kore.

³⁴ Akwa munkwe töbikata kuin ja káne, kákwe ñan ja mika ngite mda, ñobtä ñan angwane mun ruäre, ie Ngöbö gare ñakare. Yehtë mun rabadre ja gaire, abkokäre tita ñáke kore munye.

Ni rükadita nire angwane, ni ngrabare rabadi ño

³⁵ Mdakäre abko, mun ruäre káta kukwe ne ngwentari krörö jae kwárikwári: ¿Ni krütanina se abko rükadreta nire ño sere? ¿Ni krütani rükadreta nire angwane, rabadi ño ngrabare ruen? abko munta ngwentari jae.

³⁶ ¡Ye ño abko mun töi ñakare dikaro káta kukwe ngwentari kore jae ye! Ye abko ti bike nura bá mike ni ngrabarehtë. Nura nökata ye gütradrete ñakare angwane, mu ñan rükadre.

³⁷ Ye abko, trigo nurai amne nura mda mda nökata, ye abko ñan nura mu ara jire nökata, akwa nura ara jire nökata.

³⁸ Yehti nura ketareketare Ngöbö töta nebe mu mike niren ño ño, erere tä mike niren jene jene, aisete ñakare ja kwrere jökrá ngrabare.

39 Jändrän jökrä abko ñakare ja kwrere jökrä ngrabare garera nie abko krörö: Ni, jändrän ngwarbe, nukwä amne gwa ye abko bä jene jene jökrä ngrabare.

40 Ye kwrere arato, jändrän kä käinbti amne jändrän kä temenbtä abko bä ñakare ja kwrere jökrä, akwa bä jene jene. Akwa jändrän kä käinbti abko bä nuäre nuäre, ye abko bä jen kwetre. Erere arato, jändrän kä temenbtä abko bä nuäre nuäre, akwa bä ye abko bä jen kwe.

41 Erere arato, ñänä trä ñakare ja kwrere sö träbe amne muke abko trä bä jene jene arato. Erere arato, muke kwatirekwatire abko trä tärä bä jene jene.

42 Ye kwrere, ni krütanikrütani mikadita nire Ngöbökwe angwane, rakadikä kore arato nißtä: Ni ngätä tä niken ngwarbe abko doboi mikata, akwa Ngöbökwe ni mikadita nire angwane, ni ngätä niken ngwarbe ñakare jire chi mda abko biandi kwe nie.

43 Ni ngrabare käme bobre doboi mikata, akwa Ngöbökwe ni mikadita nire angwane, ni rabadi bä nuäre ngrabare. Erere arato, ni ngrabare di ñakare ye doboi mikata akwa, Ngöbökwe mikadita nire angwane, ni rabadi bäri dite ngrabare.

44 Erere arato, ni ngrabare kä nebtä ne abko jatani dobokri abko doboi mikata, akwa Ngöbökwe ni ngrabare mikadita nire angwane, ni ngrabare kä käinbtikri biandi kwe nie. Erere arato, ni ngrabare jatani dobokri tärä ne ngwane, ni ngrabare kä käinbtikri ye tärä arato.

45 Ye mden kisete Ngöbö Kukwei tä niere krörö:

Ni käne kädian nämane Adán abko Ngöbökwe mikani nire, *Génesis 2.7*
akwa Adán mrä kädianta Kristo ne abko Üai kwe köböire tä ni miketa nire.

46 Akwa ni ngrabare nünakäre kärekäre kä käinbti, ye abko ñakare käne nikwe akwa, ni ngrabare nünakäre kä nebtä abko rabadre käne nikwe, yehti ni ngrabare nünakäre kä käinbti rabadre nikwe mda.

47 Ni dätebare käne kä Adán abko dobro temen ne dätebare, akwa ni mda abko Kristo ye abko kä käinbti jatani.

48 Ne aiseté, ni Krä kä nebtä abko dobro dätebare nire abko bä namani ño ngrabare, ye kwrere ni jökrä bä ja täritäri; akwa ni kä käinbti bä ño ngrabare, ye kwrere Ngöbökwe ni krütanikrütani mikadita nire angwane, ni ngrabare bä rabadi arato.

49 Ne aiseté, dobro dätebare nire abko kwrere ni bäta ja täritäri mtare kä nebtä, ye kwrere Ngöbökwe ni mikadita nire angwane, ni kä käinbti kä Kristo bä ño ngrabare, ye kwrere ni ngrabare bä rabadi arato.

50 Yehtä abko, ti tö niei krörö munye ti mräkätre tikwe: Ngöböta gobrane, ye kánti ni ngrabare tä niken ngwarbe ye ñan raba nebe nüne jire chi, ñobtä ñan angwane kä käinbti ye kánti jändrän ñakare jire tä niken ngwarbe raba neme.

51 Akwa kukwe nämane tiebe kaibe Ngöbökwe kira, ye mikanina gare kwe nie mtare abko ti bike niere, aiseté ti kukwei nuen munkwe: Nitre tödekaka Jesubti ñan krütadre jökrä angwane niara jatadita, akwa Ngöbökwe ni jökrä kwitadi.

52 Trombeta jükadi ngö rabadi kä mrä mikakäre gare angwane, nitre tödekaka Jesubti jökrä rikwitadi jötrö ngwarbe Ngöbö diehti, nita okwä kwata metete jötrö ngwarbe, ye kwrere jire ni rikwitadi batibe jökrä se kwrere. Trombeta ngö rabadi, ye ngwane nitre tödekaka Jesubti krütanikrütani abko rükadita nire jökrä amne ñan krütadreta mda amne, ni tödekaka Jesubti tädi nire nire abko Ngöbökwe kwitadi jökrä arato.

53 Ni ngrabare tä niken ngwarbe, ne täte abko ni ngrabare niken ngwarbe ñakare abko rabadi nikwe. Erere arato, ni ngätä tä ngataen, ne täte abko ni ngätä ngataen ñakare rabadi nikwe.

⁵⁴ Ni rikwitadi jökrä kore angwane, Ngöbö Kukwei tä tikani krörö rabadi bare:

Gata, Ngöbökwé ma ganaibarera,

aisete ma ñan rabadre jire chi mda, aisete ni ñakare jire iti krütadre mda.

Isaias 25.8

⁵⁵ Aisete Gata, ¿ma di kri abko tä mdente?

¿Tbi tu krübäte kwrere jire, ma krübäte, ye abko tä mdente, Gata? *Oseas*

13.14

abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

⁵⁶ Ne aisete kukwe kämekäme nuenta nikwe Ngöbö rüere abtä nita krüte, ne abko tbi tu krübäte kwrere amne, Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye köböire kukwe kämekäme tä sribire abko këta ni kukwe kämekäme nuenkä mike gare nie.

⁵⁷ Akwa ni Dänkien Jesukristo, köböire Ngöböta ni die mike kukwe kämekäme ganaine amne gata ganaine. Yebtä abko nikwe kuin niedre Ngöböye.

⁵⁸ Ne aisete ti mräkätäre tare tikwe, munkwe tödeka ni Dänkienbti, yebtä munkwe nünanka dite jabtä këre köbö kwatirekwatire. Mdakäre abko, sribi ni Dänkienkwe, yebtä munkwe ja kita ja di ngöibti, ñobtä ñan angwane ñan munta sribire ngwarbe kräke.

16

Ja mräkä tödekaka Jesubti kräke ngwian ükaninkrö

¹ Kukwe mdara jire abkobtä ti tö nibi blitai munbe abko krörö: Nitre Ngöbökwé, kräke ngwian ükäröta munkwe, ye abko ja mräkätäre tä gätäre Jesu këbti kä Galaciate këkwe ngwian ükärökrö ño tikwe niebare ietre, ye kwrere munkwe nuen abko krörö:

² Käre bämän kratirekratire bämänte, munkwe ngwian mika biare jenena biandre ngwarbe ja mräkätärekrä. Ngwian amne jädrän nükani nuäi mun kisete, ye erere munkwe dianka biare jenena, bti munkwe üka. Yebti ti rikadre nebe yete angwane, munkwe ñan ngwian ükärökrö ye näire.

³ Mdakäre abko, ti näin nebe yete angwane, nire nire tädi mikani biare munkwe juandre Jerusalén, nitre ye abko kräke tikwe tarä tikadi, bti tikwe juandi ngwian ükäröta, ye munkwe bian ja mräkätäre bobre bobreye Jerusalén.

⁴ Akwa nane ti rikadre Jerusalén ye abko rabadre dbe ne ngwane, ja mräkätäre juandre munkwe ngwian mike Jerusalén ye näin tibe.

⁵ Tita juta Efesote nete, akwa ti näin angwane, ti näin këne kä Macedoniate. Yebti ti näin nebe mun kënti Corintote yete.

⁶ Ye kënti ti rabadi nünentbe bä raire munbe ruen tie, akwa nane kä ñüre näire ti rabadi yete ruen tie. Yebti ti jatadi niken mdente angwane, munkwe ti die mikadi rikäkäre ta, abkokäre ti rabadi yete.

⁷ Ti ñan tö näin gwängwarbe, ñobtä ñan angwane ti ñan tö ja tuai jötrö munbe dikäräkä kwärä, aisete ni Dänkien tö ne ngwane, ti rabadi nünentbe bä raire munbe yete ja tuakäreta munbe.

⁸ Akwa gwängware abko, ti rabadre Efeso nete nemebe köbö Pentecostés näire,

⁹ ñobtä ñan angwane ni kwati tä ja rüere tibe, akwa gwängware kä tarä kri amne kuin sribikrä tie ni Dänkienkrä nete, aisete ti rabadi bä raire mda nete.

¹⁰ Akwa nane Timoteo rüka mun kënti yete angwane, rabadre jäme mun ngätäite, abkokäre munkwe ka ngäbti kuin, ñobtä ñan angwane tita sribire, ne kwrere niarata sribire arato ni Dänkienkrä.

¹¹ Ne aisete, mun ñakare jire iti kâkwe niara mika ngwarbe jae, akwa jatadre jâme ta, abkokâre munkwe die mika, ñobtä ñan angwane tita niara amne ja mräkâtre mda mda ngibiare ngäbti.

¹² Angwane ti mräkâ Apolos abko rikadre ja mräkâtre mda mdabe basare munye abko tikwe ribeba kisere ie, akwa ye ngwane niara ñan tö rababa rikai, aisete ñan rikaba, akwa nebti kâ tädira ie angwane, näin nebe basare munye yete.

¹³ Angwane mun abko kâkwe ñan dikaka okwâ kware amne munkwe nünanka dite tödekabtâ ni Dänkienbti. Erere arato, munkwe ja die mika kri nünenkä dite Satana rüere.

¹⁴ Angwane munkwe jädrän jökrâ nuen, ye abko munkwe nuen ja moto kuinbti ni mda mda tarere kwärâ.

¹⁵ Ja mräkâtre, kâne Estéfanas amne mräkâ kwe aibe kâkwe kukwe kuin Jesubtä kani ngäbti kâne kâ Acaya yete angwane, niaratre nikaninbe sribire nitre tödekaka Jesubti krâke, ye tä töre munye ruen tie.

¹⁶ Ne aisete, niara amne ni mda mda sribikâ niaratre kwrerekwrere abko munkwe kukwei mika ütiäte jae, ie ti tö. Erere arato, ni mda mda tö sribire ni Dänkienkrâ, ye munkwe mika ütiäte jae.

¹⁷ Estéfanas rükaba Fortunatobe amne Acaicobe ti kânti nete, ye abko käi nuäre kri tibtä, ñobtä ñan angwane niaratre kâkwe ti moto mikaninta jâme mun diäre.

¹⁸ Ne kwrere arato, ti moto amne mun moto tä jâme niaratre köböire ruen tie, aisete ni niaratre ne kwrere abko munkwe mikadre ütiäte jae.

Kukwe mrâ Pablokwe

¹⁹ Ti mräkâtre, ja mräkâtre gätäkâ Jesu kâbti kâ Asiate nete kâta köbö kuin juen mun krâke. Erere arato, Aquila amne Priscila btâ ja mräkâtre mda mda tä ja ükekrö niaratre gwiriete ye kâta köbö kuin juen kri mun jökrâ krâke ni Dänkien kâbti.

²⁰ Ja mräkâtre jökrâ nete tä köbö kuin juen mun jökrâ krâke. Munkwe ja demain kwârikwâri ja moto kuinbti.

²¹ Ti Pablo ne mden kâta kukwe mrâ ne tike ja kise jenbti munkrâ, ti ara kâta tärâ ne tike rükadre gare munye abkokâre.

²² Nire nire ñan tä ni Dänkien tarere, yebtä Ngöbökwê ngürün mikadre näre, kâkwe kitadrekâ kârekâre ja okwâ bâre mento. ¡Ni Dänkien, ma jata jötrö, ie ti tö!

²³ Ni Dänkien Jesu kâkwe ja moto mika kuin mun jökrâ krâke.

²⁴ Ti Pablo kâta mun jökrâ tarere kârekâre Kristo Jesu kâbti. Abko kore se. Ne ngörâ.

Tärä Tikani Bobukäre Pablokwe Nitre Corintobokrä 2 Corintios

Pablo nämane sribire kä Macedonia kánti angwane tärä 2 Corintios ne tikani kwe nitre tödekaka Jesubti nünanka juta Corinto yete amne Corinto bäre temen kräke. Tito sribi muko Pablokwe nämane Corinto, nukaninta Pablo kánti angwane, kukwe kri nitre tödekaka Jesubti ngätäite Corinto yete abko Titokwe niebare Pabloye. Ye mden kisete Pablokwe tärä ne tikani. Kukwe nämane nakenkä abko krörö: Nitre bikaka Jesu kukwei ngwianka ütiäte kri nükani Corinto yete, ye abko nitre tödekaka Jesubti nämane kaen ngäbti. Nitre ye abko dirikä blo arato. Niaratre nämane bike kri Pablobtä amne nämane Pablo bä mike bobre, ütiäte ñakare abko erere nämane nitre Corintobo tödekaka Jesubti ngökö. Pablo nämane nitre tödekaka Jesubti tarere kri amne ñan tö namani nitre Corintobo tuai niken ji blobti nitre ni ngökaka jiebti. Ye mden kisete, Pablokwe tärä ne tikani nitre tödekaka Jesubti mikakäre mokre nitre ni ngökaka ngäniene amne mäträkäre btä ja moto kuinbti. Erere arato, niara abko Jesu kukwei ngwianka era metre rabadre gare metre ietre abko niebare kwe ietre.

Mdakäre abko, Pablo ngämi tärä ne tike, känenkri niarakwe ngwian käräbare biankäre nitre bobre bobre tödekaka Jesubti Jerusalén yete yeye. Ngwian ye abko Pablo nämane den jakrä abko nitre ni ngökaka nämane niere, akwa ñakare kore, Pablokwe niebare. Ja rikadre basare jötrö ietre, Pablokwe niebare, aisete nitre tödekaka Jesubti nünanka Corinto yete käkwe ngwian biandre janknu niara ngäbti ngwiankäre Jerusalén.

Pablota köbö kuin juen

¹ Ti Pablo käta tärä ne tike. Ngöbö tö namani ti mikai Jesukristo kukwei ngwianka abko erere tita sribire kräke. Ti ne mden käta köbö kuin juen ti mräkä Timoteo ben gwaire mun nünanka juta Corintote käta gätäre Ngöbö käbti, ye kräke nunta köbö kuin juen. Erere arato, mun nünanka kä jökräbti temen kä Acayate, kräke nunta köbö kuin juen.

² Ngöbö ni Rün nikwe amne ni Dänkien Jesukristo käkwe ja moto mika kuin munkrä amne mun mika nüne jäme kwetre, ie ti tö.

Pablota Ngöbö käikitekä

³ Ngöbö ni Dänkien Jesukristo Rün aibe raba käikitaninkä ni jökräkwe. Nita nebe ruentari tare kärekäre ie amne kukwe jire jökrä nikwe, btä niara tä ni die mike amne tä kä miketa nuäre nibtä.

⁴ Nita ja tare nike bätäkä ngwarbe angwane, Ngöböta ni die mike amne tä kä miketa nuäre nibtä, ni mda mda tädre ja tare nike ño ño angwane, ni rabadre ni ye die mike amne kä miketa nuäre btä abkokäre.

⁵ Ngöböta nuene kore, ñobtä ñan angwane Kristo käkwe ja tare nikani kri krübäte, ye kwrere ja tare nika tä krübäte ni kisete. Erere arato, Kristo köböire Ngöböke ni die mikadi kri krübäte amne kä mikadita nuäre kwe nibtä.

⁶ Ye abko, mun rabadre die mikani Ngöböke amne kä rabadreta nuäre munbtä amne mun rabadre dianintari, abkokäre nunta ja tare nike sribi Jesukristokwe ye dokwäre. Ngöböta nun die mike amne tä kä miketa nuäre nunbtä, nunkwe mun die mikadre amne nunkwe kä mikadreta nuäre munbtä siba angwane, nunta ja tare nike, ye kwrere mun tädre ja tare nike tödekabtä Jesubti angwane, munkwe nünandrekä dite jabtä, abkokäre Ngöböta nun die mike amne tä kä miketa nuäre nunbtä.

⁷ Ye abko, munta ja tare nike gwaire nunbe, ye kwrere arato Ngöbökwe mun die mikadre amne kä mikadreta nuäre kwe munbtä gwaire nunbe gare nunye, aisetse mun rabadi dianintari metre gare kuin nunye.

⁸ Ti mräkäre, tita tära tike kore munye, ñöbtä ñan angwane provincia Asiate kukwe rakakaba taretare krübäte nun rüere, ye abko rabadre gare munye, ie ti tö. Já oto doboko rika ngitiekä ñibti, käkwe ni ketate temen, ye kwrere jire kukwe jataba doboko krübäte nun rüere, käkwe nun di gakaba jökrä amne, nunkwe ñan nünandre mda rababa ruen nunye.

⁹ Angwane nun krütadre era metre rababa ruen nunye, akwa kukwe rakakaba kore nunbtä, ye köböire abko nunkwe ñan tödekadre ja di jenbti au akwa, Ngöbö ni krütanikrütani mikakata nire, ye aibehti nunkwe tödekadre abko rükaba gare nunye.

¹⁰ Amne Ngöbökwé nun diantariba gata ye ngäniene, ye kwrere kukwe jata-dita nun rüere angwane, Ngöbökwé nun diandifarita gata ngäniene. Ngöbökwé nun ngibiadi kärekwäre abkobti nunta tödeke,

¹¹ amne munta blite Ngöböbe, yehti mun rabadre nun die mike kri. Ye abko, mun kwati tä blite Ngöböbe nunkrä ne ngwane, nun die mikata Ngöbökwé, ye rükadi gare munye angwane, ni kwati käkwe kuin niedi Ngöböbe nunbtä.

Ñöbtä Pablo ñan nikani basare nitre Corintoboye

¹² Mdakäre abko, kukwe krörökrörö abko nun tö mikai gare bäri munye: Ngöbö diehti nunkwe nünanba deme ni mda mda ngätäite kä nebtä amne mun bäri, ben nunkwe nünanba kore abti kä nüke mtare. Erere arato, Ngöbö diehti nunkwe ni mda mda ngökani ñakare jire, ye abko gare kuin nunye amne jata nebe ruen ngite ñakare jire chi nunye Ngöbö ngwärekre, ñöbtä ñan angwane ñan ni kä nebtä töi abko erere nunta näin, akwa Ngöböta ja moto mike kuin nunkrä abko diehti nunta näin kore. Ye mdenbtä nun tö ja dikaire.

¹³ Amne nunkwe tära tikani munye, ye abko munkwe ñäkädre btä amne rükadre gare kuin munye abko erere nunkwe tikani, aisetse tära yehtä munkwe ñäkä amne, rükadi gare kuin jökrä munye abko tita nütüre.

¹⁴ Angwane nun abko tä nüne ño, ye nukanina gare ruäre munye, akwa mtare rükadre gare täte munye, ie ti tö, ni Dänkien Jesu jatadi nüketa angwane, ja rabadre ruen ütiäte nunbti munye, ye kwrere arato ja rabadre ruen ütiäte munbti nunye ni Dänkien Jesu ngwärekre abkokäre.

¹⁵⁻¹⁶ Ti nämä tödeke kore munbti, aisetse ti näin Macedonia angwane, ti näin käne nebe basare munye yete, ti nämä nütüre abko erere tikwe nieba munye. Erere arato, ti jatadreta ja jiebti angwane, ti rükadre basareta jire munye yete, ti nämä nütüre. Tikwe basadi bobu kore munye, abti munkwe ti die mikadre nikenta nebe Judeate ti nämä nütüre, akwa ti ñan rababa basare munye yete.

¹⁷ ¿Tikwe köbö kitaba basakrä munye, yehti tikwe töbikabare ñakare kuin ja käne munta nütüre ya? Mdakäre abko, ¿tita kukwe kubu niere kukwe kwatibe kräke amne ti töi abko tä jändrän mdabtä, aisetse tita jän niere, akwa tita ni ngökö abko munta nütüre tibtä ya?

¹⁸ Ngöböta ja kukwei bien kwatibe, bti tä mike täte, ye kwrere nunta kukwe kuin Jesubtä niere munye angwane, nunta blite kwatibe, aisetse ñan nunta “jän” niere, yehti nunta “ñakare” niereta batibe munye,

¹⁹ ñöbtä ñan angwane kukwe kuin Jesukristo Ngöbö Odeibtä abko Silvano, Timoteo amne ti käkwe mikani gare munye angwane, nunkwe ñan niebare krörö munye: Nane Ngöbö kukwei Jesubtä abko era, nane era ñakare abko nunkwe niebare ñakare kore munye. Akwa Ngöbö kukwei Jesukristobtä abko kukwe era erere niebare kwatibe nunkwe munye, aisetse nunkwe

blitabare ñakare ketebu batibe. Ngöbökwe ja kukwei mikadre täte, yebtä "jännri" niebare kwatibe kwe Jesukristobtä abko erere rabadi käreäre,

²⁰ ñobtä ñan angwane Ngöbökwe ja kukwei biani kabre kukwe nuenkäre ni kräke abko mikani bare täte jökrä Kristo köböire kwe. Ye mden kisete, nita Ngöbö käikitekä angwane, Ngöbökwe ja kukwei mikani täte Kristo köböire, yebtä nita "Amen," niere abko erere raba bare kore nita niere Ngöböye Kristo Jesu köböire.

²¹ Ti mräkätre, Ngöbö ara jire käkwe nun amne mun mikani nünenkä dite ketetibe gwaire Kristobtä. Ye abko, Ngöbö ara jire käkwe ni mikani deme jenena jakrä.

²² Erere arato, Ngöböta ni bkäne abko bä mikani krörö kwe: Niarakwe ja Üai Deme mikani nüne nibtä, angwane jändrän tära bäri mda kwe nikrä abko mikani gare nie arato, ye köböire abko Ngöböta jändrän mda mda ngibiare ni kräke abko tä mike gare nie.

²³ Tita kukwe era erere niere munye, ye abko gare kuin Ngöböye, aiseti ti rikadre Corinto mun kanti yete ti nämä nüture, akwa ti ngämi niken, ñobtä ñan angwane mun tare kri tikwe, aiseti ti ñan tö ñäkäita taretare munye, aiseti ti ngämi niken. Tita kukwe niere munye, nebtä tita mun ngökö ne ngwane, Ngöbö ara jire raba niere ti rüere mun ngökabtä kore.

²⁴ Mun abko tä tödeke Kristobti, yebtä abko ñan nunta ja mike mun dänkiene, akwa nunta sribi nuene jirekäbe gwaire munbe abko käkwe kä mikadre bäri nuäre munbtä, abkokäre nunta sribire kore, ñobtä ñan angwane mun nena nünenkä dite jabtä tödekabtä Kristobti aiseti.

2

¹ Ti tö rababa kä mikai bäri nuäre munbtä, aiseti ti ñan tö rababa näin ñäkäkäre taretare munye bobukäre mun moto mikakäre ulire, aiseti ti ngämi nebeta basare munye.

² Tikwe mun moto mikadre ulire, ye ngwane ñan mun moto mikani ulire tikwe, ye ara käkwe kä mikadre nuäre tibtä ya? jännri! Mun ye aibe raba kä mike nuäre tibtä.

³ Tikwe tära tikaba tare kore munye, ñobtä ñan angwane munkwe kä mikadre nuäre tibtä näre abko munkwe ti moto mikadre ulire rababa ruen tie, ñobtä ñan angwane mun ñan tö namani ti kukwei mikai täte, aiseti ti ñan tö rababa rikai yete. Ti rikadre yete angwane, munkwe kä ngwiandre nuäre gwaire jabtä tibe rababa ruen tie, akwa tikwe tära tikaba jirekäbe kore munye.

⁴ Ti nämä tära ye tike munkrä angwane, ti töi ñan rababa krütare munbtä amne, ti moto rababa nötoite krübäte mun jiehti amne ti rababa mun müaire krübäte jakän tära ye tikare kwärä, akwa tikwe tära tikaba taretare kore munkrä, ye abko ñan tikwe tikaba mun moto mikakäre ulire, akwa mun tare kri tikwe, ye rükadre gare munye, ie ti tö rababa, aiseti tikwe tära tikaba kore.

Ni kukwe käme nuenkä kadreta ngäbti

⁵ Mdakäre abko, ni iti käkwe ti moto mikani ulire, ye abko ñan ti ne aibe moto mikani ulire kwe, akwa bäri mun moto mikani ulire kwe arato ruen tie.

⁶ Akwa ni ja mikaka ngite, btä mun kwati käkwe mäträbare krübäte, ye abko namanina dbe,

⁷ aiseti mtare kukwe btä ja mikani ngite kwe, ye munkwe dianka bti ta amne, munkwe die mikata amne kä mikata nuäre btä munkwe, niara ñan moto rabadre ulire dikaro abkokäre.

⁸ Amne munta ni ja mikaka ngite ye tarere kri abko munkwe hä mikata tuadre ie abko ti tö ribei kore munye.

⁹ Kukwe nämane nakenkä mun ngätäite yete, abtä tikwe tarä tikaba munye, ye abko tita kukwe niere abko erere munkwe mikadre täte jire jökrä ya ño abko ti tö rababa gai, käkwe tarä tikaba kore.

¹⁰ Ye abko, nire nire tä ja mike ngite, akwa munta denta bti ta, ni ye abko tita ngite den bti ta arato, aisete ni ye käkwe ja mikani ngite ño erere ne ngwane, tikwe diandi bti ta arato mun die mikakäre nüne metre Kristo ngwärecri,

¹¹ ñobtä ñan angwane Satana käre tä juto biare kukwe miketbe ni rüere, ye abko garera nie, aisete Satanakwe ñan ni ngökadre ni ja mikani ngite yebtä, abkokäre nikwe ja ngite diandre jabti ta kwärükwäri.

Kukwe ükaninte btin Ngöbökwé, kräke Pablota sribire

¹² Tikwe tarä tikaba kore munye, bti ti rikaba nebe juta Troate kukwe kuin Kristobtä mikakäre gare angwane, Ngöbökwé kä bianba kuin tie sribikäre ni Dänkien Kristokrä.

¹³ Akwa ti ñan rababa nebe nuäre, ñobtä ñan angwane ti mräkä Tito ñan kwanba tie juta Troate, aisete ja mräkätäre tödekaka Jesubti Troate, ie tikwe köbö ngwiantariba, bti ti rikaba Macedonia mda.

¹⁴ Tita kuin niere Ngöböye, ñobtä ñan angwane Kristo krütani kru-sobtä angwane, ni ganainbare kwe Ngöbökrä amne Ngöbökwé ni dianinkä sribikäre jakrä Kristo köböire. Ni ganainbare rübtä abko tä näin ni ganainkä jiebtí, ye kwrere mtare nunta näin Kristo jiebtí. Nun köböire abko Ngöböta kukwe kuin Kristobtä mike gare ni mda mdaye, aisete jändrän rä bäne, ye kwrere kukwe kuin ye rä kite niken kä jökräbti temen.

¹⁵ Ne aisete Kristokwe nünabare ño, käkwe ja tare nikani, ye kwrere tita nüne. Ye abko, Kristo namani kuin dbe Ngöbö ngwärecri, ye kwrere tita Ngöbö ngwärecri, jändrän rä bäne ye kwrere. Amne ni mda mda rabadre dianintari ya, ñakare ya, akwa jändrän rä bäne ye tä näin jökrä ni ngätäite kä ngwabare temen, ye kwrere jire tita niaratre okwäte.

¹⁶ Akwa nire nire rabadi nianinte, ye ie abko ti rabai tuen jändrän ngwäkäre rä käme kwrere, akwa nire nire rabadi dianintari Ngöbökwé, ni ye ie ti rabai tuen jändrän rä bäne kwrere, ñobtä ñan angwane tita kukwe kuin Jesubtä mike gare ietre aisete. ¡Sribi ye abko ni ñakare jire chi rabadre nuene ja di jenbtí au ñan ñan!

¹⁷ Ye abko ni kwati tä näin Ngöbö kukwei kuin dirire ngwian diankrä jae, ye kwrere tita näin ñakare, akwa ti abko tä näin Ngöbö kukwei mike gare era metre. Ni juani Ngöbökwé tä blite era metre töi kuinbti, ye kwrere tita blite Kristobtä Ngöbö okwäbti Kristo köböire.

3

¹ Tita sribire kuin Ngöbökrä rükadre gare metre munye, abkokäre tita blite kore, ¿yebtä abko ti kiterate ja käikitekä au tuen munye ya? ¿o ni ruäre kukwei mikadre ütiäte, abkokäre tä tarä kärere ngwiandre jabtä, ye kwrere ti rikadre ngwena munye, munta nütüre ya? ¿o ni ruäre kukwei mikadre ütiäte kä mdabti, abkokäre tä tarä kärere munye, ye kwrere tikwe tarä kärädre munye ja kukwei mikakäre ütiäte ni mda mdaye ya? Ñakare jire chi munkwe biandre, ñobtä ñan angwane ni mda tä bianna munye,

² akwa tarä ye kwrere abko ütiäte ñakare tikrä, ñobtä ñan angwane mun ara jire tä tarä ti kukwei mikakrä ütiäte ye kwrere tikrä. Käre munta töre tie amne tita mun tarere bäri. Ye abko, ni mda mda käta mun mike ñäräre angwane, munta tödeke Kristobti sribi tikwe köböire abko tä nüke gare ietre.

Mdakäre abko, tita mun tarere ño, ye abko tä tuen ni jökräye, aisete tärä ni kukwei mikakrä ütiäte btä ñäkäta, ye kwrere jire munta ni jökrä ngwäreki.

³ Amne sribi tikwe köböire munkwe tödekani Kristobti, aisete mun abko tärä ni kukwei mikakrä ütiäte kwrere tikrä, ye abko ni jökrä raba tuen, aisete Kristo ara jire käkwe mun mikani tärä ye kwrere abko tita mike tuadre ni mda mdaye. Mdakäre abko, mun abko ñakare tärä tikata plumabti kwrere, ñobtä ñan angwane tärä ye kwrere abko nire ñakare, akwa Ngöbö nire abko Üai ara jire käkwe mun mikani tärä ye kwrere. Erere arato, mun abko ñakare tärä okwä tikani jä otobtä Ngöbökwé biani Moiséye kira ye kwrere. Akwa mun nire ye ara jire toi abko Ngöbökwé mikani tärä kwrere sribi nunkwe köböire.

⁴ Amne Kristo köböire nunta tödeke kri Ngöböbti, aisete kukwe nieta nunkwe jabtä ne abko era metre abko erere nunta niere.

⁵ Ye abko ñan nun di tärä täte jökrä bikakäre kri sribi nunkwebti, akwa Ngöbö diebti sribi Kristokrä tä nebe bare nie.

⁶ Ne aisete, kukwe ükaninte btin Ngöbökwé Kristo köböire, ye mikakäre gare ni mda mdaye, Ngöbö ara käkwe ja di biani nunye. Akwa kukwe ükaninte btin ye abko ñakare tä ükaninte Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye kwrere, akwa Ngöbö Üai ara jire tä sribire kukwe btin yehti, kätä ni mike nüne kärekwé Ngöböbe. Akwa Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye abko nikwe ñan mikadre täte jökrä angwane, tä ni kite ngise amne tä ni mike kärekwé Ngöbö okwä bäre mento.

Kukwe ükaninte btin Ngöbökwé abko bäri ütiäte kri

⁷ Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye, ye nikwe ñan mikadre täte jökrä angwane, ni kitadre ngise kwe amne ni rabadre kärekwé Ngöbö okwä bäre mento. Kukwe ye abko nämene tikani jäbtä abko Ngöbökwé biani Moiséye kira angwane, Ngöbö trä namani bä nuäre ye abko trä namani jökrä Moisés ngwärebtä. Yehti Moisés jataninta gwäkwé angwane, Ngöbö trä ye jatani nebeta bä diore Moisés ngwärebtä, akwa nitre israelita ñan namani Moisés tua kä ngwärebtä Ngöbö trä kiseté.

⁸ Se abko kukwe ükaninte btin Ngöbökwé angwane, Ngöbö Üai ara kätä sribire nibtä, ¿se abko ñan bä rabadi bäri nuäre ya? ¡jänri, bäri rabadi nuäre!

⁹ Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye, ye abko ñan mikata täte ne ngwane, tä ni kite ngise jirekabe, akwa Ngöbökwé biani angwane, Ngöbö trä namani bä nuäre, se abko Ngöbökwé kukwe ükaninte btin, yehti ni ngite ñakare mda Ngöböta niere amne tä ni kaen ngäbti nieta nie ¿se abko ñan bä rabadi bäri nuäre krübäte ya? ¡jänri!

¹⁰ ñobtä ñan angwane Ngöbökwé kukwe ükaninte käne nitre israelitabe angwane, kukwe biani Moiséye angwane, kä trä namani bä nuäre; akwa mtare kukwe ükaninte btin Ngöbökwé ye nikwe mikadre ñäre angwane, kä trä rabadi tuen bäri nuäre nie, kä trä namani nuäre käne yehti ta.

¹¹ Ngöbökwé kukwe ükaninte käne nitre israelitabe abko biani kwe Moiséye, kukwe ye abko jatani niken bätärekä ta abko Ngöbökwé biani Moiséye angwane, kä trä namani bä nuäre, aisete Ngöbökwé ükaninte btin nibe Kristo köböire abko rabadi kärekwé, ¿se abko ñan bäri ütiäte, aisete trä rabadi dirare kärekwé ya? ¡jänri, bäri trä rabadi dirare kärekwé!

¹² Kukwe ükaninte btin Ngöbökwé ye rabadi kärekwé amne trä rabadi dirare käre, ye gare metre nunye, aisete tita blite ja di ngöi jökrä kukwe yehti ni jökrä ngwäreki.

¹³ Akwa ñan tita blite ni jökräbe Moisés kwrere. Ngöbö trä bä nuäre namani Moisés ngwärebtä, ye abko jatani trä nenkäta amne trä jatani nebe diore Moisés ngwärebtä abko nitre israelita käkwe ñan tuadre, abkokäre Moisékwe dän kukwän kitani ja ngwärebti.

¹⁴ Akwa Ngöbö ara jire käkwe nitre israelita dokwä mikani ribi, aisete kira abti kä nüke mtare Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye, yehtë nitre israelita tä ñäke angwane, dän kukwän ni okwäbti kisete käta nebe tuen ñakare nie, ye kwrere jire käta nebe nitre israelita töibti. Niaratre töi mräme tä dän kukwän kwrere niaratre okwäbti, ye abko dianka ngämi, ñöbtä ñan angwane niaratre käkwe tödekadre Kristobti angwane, Kristo aibe käkwe jändrän ye diandrekä btätre, niaratre rabadre töi ngitiekä metre abkokäre.

¹⁵ Ye mden kisete, kira abti kä nüke mtare, Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye, yehtë nitre israelita tä ñäke angwane, dän kukwän ni okwäbti kisete käta nebe tuen iko nie, ye kwrere käta nebe nitre israelita töibtä, aisete Ngöbö kukwei ñan tä nüke gare ietre.

¹⁶ Akwa nita ja töi kwite ni Dänkien kukwäre, käta tödeke Jesubti angwane, ni töi mräme abko tä dän kukwän kwrere ni töibtä ye abko ni Dänkien tä denkä mento nibtä,

¹⁷ ñöbtä ñan angwane ni Dänkien tä, ye kanti Ngöbö Üai tä ben amne nire nire, btä ni Dänkien tä Ngöbö Üaibe, ye kanti nita tikaninte.

¹⁸ Ne aisete ni jökrä töi mräme mräme abko nämane dän kukwän ni ngwärebtä, kä nämane ni okwä jue mike, ye abko ni Dänkien käkwe dianinkära mento nibtä. Ne aisete kä trä tä nebe tuen ñäite, ye kwrere jire ni Dänkien Kristo trä bä nuäre tä kite tuen nibtä mtare ni mda mdaye. Ye ñöbtä ñan angwane ni Dänkien Üai tä niken ni kwite bäri köbö kwatirekwatire ni mikakäre bäsi ja kwrere ni Dänkienbe, aisete köbö kwatirekwatire ni Dänkien trä bä nuäre ye tä kite tuen bäri mda nibtä.

4

Jändrän ütiäte kri

¹ Ye abko, Ngöbökwé ja moto mikani kuin ti kräke, käkwe sribi bäri ütiäte biani tie, ye tita naente ñakare nuene.

² Akwa kukwe käme gaidre kri nuenta kaibe tiebe, ye abko tikwe kitani jökrä temen amne ñan tita näin kukwe miketbe ni mda mda ngökakrä. Erere arato, ñan tita näin Ngöbö Kukwei mrite kukwe mda mdabe dirikäre; akwa kukwe era erere tita niere kwatibe, aisete Ngöbö ngwärekti ti töi ño ño amne tita nüne ño ño, ye erere tä nüke gare ni jökräye.

³ Akwa nane Ngöbö kukwei kuin Kristobtä mikata gare tikwe, yehtë ni ruäre töi mräme, aisete nüke gare ñakare ietre, ne ngwane ni riadite kärekäre Ngöbö okwä bäre mento, ye aibe ie ñan rükadre gare,

⁴ ñöbtä ñan angwane niaratre ñan tä tödeke Kristobti, aisete ni rüe Satana tä ngöböre kä nehtë käkwe niaratre töi mikani ngwarbe kä drünente ta amne, Ngöbö kukwei kuin Kristobtä trä ngitiekä dirare abko ñan jatadre ietre amne Kristo abko ja kwrere Ngöböbe abko ñan jatadre ietre, abkokäre töi mikani kä drünente kore.

⁵ Amne ti abko tä Ngöbö kukwei kuin Kristobtä mike gare angwane, ñan tita blite kuin jabtä au, akwa Jesukristo ni Dänkien, ye aibe mikata gare tikwe. Mdakäre abko, tita Jesu tarere, aisete ti abko sribikä munkrä, aibe tita niere jabtä,

⁶ ñöbtä ñan angwane kena dekä Ngöbökwé kä ne datebare angwane, kä nämane iko jökrä angwane, Ngöbökwé niebare: Kä trä raba ngwen, niebare kwe, ye erere kä trä namani, aisete Ngöbö ye ara käkwe kä trä kwe mikani

trä ngitiekä ti töibtä angwane, kukwe kuin Kristobtä mikani gare tie. Ngöbö trä dirare bä nuäre tä trä ngitiekä Jesukristobtä, ye abko tikwe mikadre gare ni mda mdaye, abkokäre Ngöbökwä kä trä tikaninkä ti töibtä.

⁷ Ye abko, jändrän ütiäte kri mikata ñakare dobro unkweinte, akwa kore tä nakenkä nunbtä abko krörö: Ngöbö di kri bä nuäre, ütiäte kri, bti nunta sribire, ye abko tä nunbtä. Akwa tä kite Ngöbökre amne ñan nunkri, ye rabadre gare ni jökräye, abkokäre nun abko di ñakare amne nun ngrabare abko därebe amne mutro dobro sribebare unkwenre kwrere, akwa nunbti Ngöböta sribire.

⁸ Ye abko, kukwe tärä kri nun kisete, akwa ñan kukwe ye käta ji dike nun jiete; erere arato töbika kukwe kri nun kisete, akwa ñan yebtä nunta naente.

⁹ Mdakäre abko, nun rüe tätre näin kisere nun jiebti, akwa Ngöböta nun mikete ñakare kaibe amne, nun nitata temen nun rüekwe, akwa niaratre ñan tä nun gaenkä.

¹⁰ Ye abko, nunta niken mdente erere ye kanti, Jesu kämikani, ye kwrere bäsi nun kämikata kore, Jesuta nire kärekäre abko käta nun ngibiare amne nun mikadita nire kwe, ye bä mikakäre nunbtä.

¹¹ Ne aisete, nun tä nüne, ye ngwane nun rüe tö nun kämikai Ngöbö kukwei kuin Jesubtä diri dokwäre, akwa nun ngrabare gatadre, nebtä Jesu tä nire kärekäre, ye bä rabadi arato, abkokäre nunta ja tare nike kore.

¹² Ne abko, nun rüe tö nun kämikai kore Ngöbö kukwei kuin Jesubtä diri dokwäre, ye köböire abko munkwe tödekani Jesubti abko rabadi nüne kärekäre Ngöböbe.

¹³ Ngöbö Kukwei käta niere krörö:
Tikwe tödekani kwatibe Ngöböbti abko erere tikwe blitabare btä, *Salmos 116.10*

abko tä tikani kore Ngöbö Kukweibtä. Ye mden kwrere, nun abko käta tödeke kwatibe Ngöböbti, abtä nunta blite Jesubtä, käta sribire,

¹⁴ ñobtä ñan angwane Ngöbö käkwe ni Dänkien Jesu mikaninta nire, ye ara käkwe nun mikadita nire munbe gwaire Jesu köböire, abti näin ni ngwena nebe ja ngwärekre kä käinbti, ye abko gare kuin nunye, aisete nunta biare ja tare nike Jesukrä.

¹⁵ Kukwe tä nakenkä jökrä kore nunbtä, akwa ye abko kuin munkrä, ñobtä ñan angwane Ngöbö moto kuin rükai gare ni kwatiye mun kanti angwane, ni kwati rabadi kuin niere Ngöböye angwane, Ngöbö rabadi käikitaninkä bäri mda.

¹⁶ Ne mden kisete, nun naente ñakare sribi nuene Ngöbökrä. Nun ngrabare ye abko kite niken ngwarbe janknu mentokwäre, akwa nun üai abko Ngöböta kwite bäri btin köbö kwatirekwatire.

¹⁷ Ne aisete, nunta nüne kä nebtä angwane, nunta ja tare nike, akwa ye jötrö amne ñakare tare, aisete gwä näin ta. Ja tare nika kore, ye ütiäre abko jändrän bäri ütiäte kri Ngöbökre rabadi kärekäre nunkwe.

¹⁸ Ne mden kisete, jändrän tuen kä nebtä, yebtä nunta okwä ketete ñakare, akwa jändrän kuin Ngöbökwä tuen ñakare, yebtä nun töita, ñobtä ñan angwane jändrän tuen nie kä nebtä, ye abko tä jötrö, gwä näin ta, akwa jändrän kuin Ngöbökwä tuen ñakare, ye abko rabadi kärekäre, aisete bäri ütiäte.

5

Ngöbökwä ni ngrabare biandi btin nie

¹ Mdakäre abko, ju nuäre ngwiandre tä niken ngwarbe jötrö, ye kwrere ni ngrabare tä jötrö kä nebtä. Akwa ju nuäre ngwiandre tä niken ngwarbe, ye kwrere ni ngrabare ne näin ngwarbe angwane ni krütadi, ye ngwane

ni ngrabare btin abko ju bäri kuin niken ngwarbe ñakare ye kwrere abko Ngöbökwé biandi nie kä käinbti abko te ni näin nüne. Ju ye abko mikani ñakare ni kä nebtäkwe abko te ni näin nüne kärekäre.

² Ni ngrabare tä ju nuäre ngwiandre kwrere ni kräke, te nita nüne angwane, nita täkekäbe jabe ja tare nika kisete, ñöbtä ñan angwane Ngöbökwé ni kwitadre jötrö ju mdate kä käinbti angwane, ni ngrabare biandre btin kwe nie, ie ni tö bäri,

³ ñöbtä ñan angwane ni ngrabare tä dän kwrere nibtä ni üaikrä, ne rikadre ngwarbe angwane, Ngöbökwé ni ngrabare biandi btin nie kä käinbti, ni ñan rabadre ni bütiere kwrere abkokäre.

⁴ Ni ngrabare tä niken ngwarbe jötrö, ye abko ju nuäre ngwiandre kwrere amne nita nüne te kä nebtä angwane, nita täkekäbe jabe kukwe taretare kisete. Akwa ni ñan tö ja tuai ni bütiere kwrere, aisete Ngöbökwé ni ngrabare mdara jire biandre btin nie abko ie ni tö. Ni ngrabare btin biandre nie Ngöbökwé, ye abko rabadre kärekäre, käkwe ni ngrabare tä krüte ye gadrekä jökrä.

⁵ Amne Ngöbö ara jire käkwe ni dätebare nünakäre kärekäre jabe, aisete Ngöbökwé ni ngrabare btin köböi mikani nie, yebtä ja kukwei mikadi täte jökrä kwe bä mikakäre abko ja Üai Deme biani kwe nie.

⁶ Ye mden kisete, nita nebe ulire ñakare nüne ni ngrabare nebti, akwa nita tödeke käre Ngöbökti. Akwa ni ngrabare nebti ni tä nüne kä nebtä angwane, ni tä nüne mente Ngöböye, aisete nita nüne ñakare ni Dänkien Jesu kanti.

⁷ Akwa mtare jändrän tuen ñakare nie Ngöbö kanti, bti nita tödeke nüname kwärä kä nebtä, akwa jändrän tuen nie, yebti nita tödeke ñakare.

⁸ Ye abko, Ngöbökwé ni ngrabare btin biandi nie, bti nita tödeke, yebtä abko ti töta nebe ja ngrabare ne mikaite jötrö rikakäre nüne kärekäre ni Dänkien Jesube kä käinbti.

⁹ Ye mden kisete, ni tädre nüne janknu ja ngrabare nebti kä nebtä ya o ni rikadrera nüne kä käinbti ya, akwa käre nita dre dre nuene, yebtä ni tö ni Dänkien moto mikai nuäre,

¹⁰ ñöbtä ñan angwane batira jire ni jökrä rabadi Kristo ngwärekrei, kanti kukwe ükadite kwe nikrä angwane, ni nämane nüne kä nebtä käkwe jändrän kuin nuenbare ya o jändrän käme nuenbare, ye erere Kristo käkwe ütiä biandi nie, aisete ni itire itire käkwe dre nuenbare, ye erere ütiä rabadi kisete.

Ngöböta ja mäketä nibe abko Pablokwe mikadre gare

¹¹ Ye mden kisete, nita ni Dänkien mike ütiäte jae, aisete nita sribire ni jökrä töi kwitakäre Ngöbökrei, niaratre käkwe tödekadre Jesubti abkokäre. Tita sribire era metre, ye abko gare kuin Ngöböye, ye kwrere arato rabadre gare kuin munye abko ie ti tö.

¹² Ye abko, ñan ti tö ja käikitaikäta au, käta blite kore, akwa ja rabadre ruen ütiäte mda bati munye sribi tikwe köböire, abkokäre tita blite kore. Akwa nitre dirikä blo tä yete mun ngätäite abko tä näin sribi kwekwe aibe käikitekä au, akwa töi ño amne moto ño Ngöbö ngwärekrei abko tätre mike ütiäte ñakare, ye okwäbti abko munkwe sribi tikwe mikadre ütiäte, abkokäre tita blite kore.

¹³ Akwa sribibtä Ngöbökrä käta nebe tuen jäme ti dokwäbti, ye abko Ngöbökrä; akwa kä ruen kuin ti dokwäbti, ye abko mun die mikakrä nüne Kristokrä.

¹⁴ Tita kore ñöbtä ñan angwane Kristota nun tarere, ye käta ti kite nüne Kristo kräke ja di ngöi jökrä, ñöbtä ñan angwane Kristo krütani ni jökrä täte, aisete ni ngwäkäre käta töbiké ñakare mda kukwe kämekämenbtä, ye kwrere jire ni jökrä tödekaka Jesubti käkwe trö kwitadre kukwe kämeye amne, ñan nünandre jakrä kwetre, ye abko tä gare metre tie, aisete tita nüne kore Kristo kräke.

¹⁵ Kristo abko krütani ni jökrä kräke, aiseite nikwe ñan nünandre jire chi mda jakrä, akwa Kristo krütani nikrä, abti Ngöbökwe mikaninta nire, ye aibe kräke nikwe nünandre, abkokäre krütani ni jökrä kräke.

¹⁶ Kristo krütani ni jökrä kräke, ye mden kisete ni tödekaka ñakare Jesubti käta töbike ño ño ni mda mdabtä, ye kwrere nita töbike ñakare mda mtare. Käne ni ngämi tödeke Kristobti angwane, Kristo abko ni ngwarbe ni mda mda kwrere ni nämane nütüre btä, akwa mtare nita töbike ñakare kore mda.

¹⁷ Ne aiseite nire nire tä ketetibe Kristobe abko töita nebe ni btin kwrere amne, jändrän jökrä kira kämekäme nämane btä, ye abko nikanina ta. Ye täte Ngöbökwe ni kwitanina btin ketetibe Kristobe, aiseite ni töita nebe btin mda.

¹⁸ Sribi jökrä, ye abko sribi Ngöbökwe amne Ngöbö ara jire käkwe ni mikani ja mäketä jabe Kristo köböire. Erere arato, ni jökrä käkwe ja mäkädreta Ngöböbe, ye abko tikwe mikadre gare ni mda mdaye abko sribi ye mikani ti kisete kwe abko krörö:

¹⁹ Kristo krütani ni kräke, ye köböire Ngöbö ara jire namani ja mäketä ni jökräbe amne, nita tödeke Kristobti, ye ngwane Ngöböta ni ngite niara rüere denkä mento nibtä. Amne Ngöbö tö ni tuai ja mäketä jabe, ye abko ti mikani niekä kwe ni mda mdaye.

²⁰ Ne aiseite, Kristo ara jire käkwe ti juani blite niara käbti amne niara diäre amne, Ngöbö ara jire käkwe blitadre, ye kwrere jire Ngöböta kukwe ribere ti köböire munye. Kristo diäre tita kukwe krörö ribere kisere munye: Munkwe ja mäkädreta Ngöböbe, ye abko tita mätaire munbtä Kristo käbti.

²¹ Kristo käkwe ja mikani ngite ñakare jire chi Ngöbö rüere, akwa Ngöbökwe niara mikani ngite ni kwrere, niara köböire ni rabadre tuen metre Ngöbö ngwäreki abkokäre.

6

¹ Mtare ti abko sribikä Ngöbökwe, aiseite tita ribere krörö munye: Ngöbökwe ja moto mikani kuin munkrä abko munkwe kanina ngäbti, akwa mtare munkwe ñan trö kwita ie,

² ñöbtä ñan angwane Ngöbö Kukwei käta niere krörö: Kä kuin näire munkwe ja di käräbare tie angwane, tikwe mun kukwei kani ngäbti.

Erere arato, köbö ye näire mun rabadre dianintari, ye angwane tikwe mun die mikani käkwe mun dianintari, *Isaías 49.8*
abko nieta kore Ngöbö Kukweibtä. Ne aiseite mtare abko kä kuin nura munkrä amne mun rabadre dianintari abko köböi nura mtare.

Pablokwe ja tare nikani kri

³ Nunta sribire ye rüere ni mda mdakwe ñan ñäkädre blo, abkokäre nunta nüne ñakare blo ni mda mda okwäbti.

⁴ Akwa nun abko sribikä era metre Ngöbökwe abko nunta bä mike krörö jabtä: Nunta ja tare nike kri krübäte angwane, nunta ja tare nika ye mike niken bätärekä ta. Erere arato, nunta jändrän jökrä mdei nike kri amne kukwe bätäkä ngwarbe tä kite nun rüere kwärikwäri sribibtä Jesukristokrä abko kisete nunta ja tare nike.

⁵ Erere arato, kukwe kuin Jesukwe dokwäre nun kwata metata, nun kitata ngite kä teri amne, juta kwatirekwatire te ni kwati käta kä mike nokre nun rüere. Mdakäre abko, nunta sribire tare krübäte au jakrä amne nunta kibien ñakare sribibtä amne nunta mrö nike kri arato.

⁶ Mdakäre abko, nun sribikä era metre Ngöbökwe abko nunta bä mike krörö arato: nunta nüne deme Ngöbökrä amne kukwe kuin era metre Ngöbökwe Jesubtä abko gare kuin nunye. Erere arato, nun motota nebe romon ñakare jötrö jötrö nun rüe kräke, akwa nunta tarere bätärekä ja täritäri. Erere arato,

Ngöbö Üai Deme tä nüne nunbtä, köböire nunta ni mda mda tarere era metre jökrä.

⁷ Amne nunta kukwe era metre Ngöbökwere niere amne, Ngöbö di kri tä nunbtä, ye köböire abko nun sribikä era metre Ngöbökwere abko nunta bä mike. Mdakäre abko, nunta nüne era metre Ngöbökrä ni mda mda okwäbti, ye abko jändrän rükrä kwrere amne jändrän ja ngibiakrä ni rüe ngäniene, kwrere tä nun kisete kwärikwäri abko bti nunta rüre nun rüebe.

⁸ Erere arato, batira jire nun mikata ütiäte jae ni mda mdakwe amne batira jire abko ñäkätä taretare nunye arato. Erere arato, batira jire ni mda mda tä blite kuin nunbtä, akwa batira jire abko blitata blo nun rüere ni mda mdakwe. Erere arato, nunta kukwe era erere niere, akwa nun bä mikata ni ni ngökaka kwrere.

⁹ Erere arato, nun abko gare kuin ni mda mdaye, akwa nun gare ñakare ietere tä niere; bäsi nun kämikata batire batire, akwa nun tä nüne; nun kwata metata krübäte, akwa nun kämikata ñakare.

¹⁰ Mdakäre abko, nun motota nebe ulire, akwa käre kätä nebe bäri nuäre nunbtä. Erere arato, nun bobre, jändrän ñakare nunkwe, akwa nunta ni kwati mike jändrän Ngöbökwere bkäne kabre; nun jändrän kä nebtä bkäne ñakare, akwa nunta jändrän jökrä Ngöbökwere bkäne, ye kwrere nun abko sribikä era metre Ngöbökwere abko nunta bä mike jabtä.

¹¹⁻¹² Ti mräkätore Corintobo, nun näma töbike ño, erere nunkwe niebare kwatibe munye amne, nunta mun jökrä tarere kri krübäte, akwa munta nun tarere ñakare metre.

¹³ Ye abko, ngäbäkre rün kätä kukwe ribere ngobo kwe ie, ye kwrere ti bike ribere munye: Tita mun tarere kri abko ütiäre munkwe ti tare ja di ngöi jökrä abko ti tö ribei munye.

Nitre tödekaka ñakare Jesubti, ben ja mäkäre ñakare

¹⁴ Mdakäre abko, jändrän ngwarbe bä jene jene, ye ni ñan raba mäketere kritobebtä mikakäre sribire gwaire abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä, ye kwrere arato nitre tödekaka ñakare Jesubti, ye ben munkwe ñan ja geta dikaro, ñöbtä ñan angwane kukwe era metre Ngöbökwere abko ñakare ja kwrere jire chi kukwe käme yebe. Erere arato, kä iko abko ñakare jire chi kä ngwen kwrere, aisetere ñan rabadre ketetibe jire chi.

¹⁵ Erere arato, Kristo abko töi ñakare ja näre Belialibe (abko Satana ara), ye kwrere arato nitre tödekaka ñakare Jesubti abko ñakare töi ja näre nitre tödekaka Jesubti ben.

¹⁶ Erere arato, mun tödekaka Jesubti abko ju Ngöbö nire kwe ye kwrere amne, mun ñan rabadre jire chi ketetibe ngöbötre ngwarbe ben mikakäre ütiäte jae, ne abko gare metre munye. Ni tödekaka Jesubti abko ju Ngöböbe kwrere gare nie, ñöbtä ñan angwane Ngöbö ara jire käkwe niebare krörö ja Kukweibtä:

Tikwe nünandi amne tikwe dikadikä niaratre ngätäite amne, ti rabadi Ngöböre kräke amne niaratre rabadi juta jen tikwe, *Levítico 26.12;*

Jeremías 32.38

abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

¹⁷ Ne aisetere ni Dänkien Ngöbö kätä niere krörö nitre tödekaka Jesubtiye arato: Nitre tödeke ñakare tibti, ye ngätäite nän mento amne kä mitekä munkwe. Amne jändrän dbe ñakare ti ngwärekre, yebtä munkwe ñan kise mika jire chi. Munkwe nuendre kore ne ngwane, tikwe mun kadi ngäbti.

¹⁸ Amne ti rabadi mun Rün munkwe amne mun merire brare abko rabadi ti ngäbriänkäre tikwe, ye abko ni Dänkien Ngöbö Di Kri Jändrän Jökrä Nuenkrä kätä niere kore, *2 Samuel 7.14; Isaías 52.11; Ezequiel 20.34,41* abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

7

1 Ti mräkätre tare tikwe, ni Dänkien käkwe jändrän kuin köböi mikani kore nie, ye mden kisete jändrän jökrä kätä ni mike käme Ngöbö ngwärekrei, ye ngäniene nikwe ja ngibiadre kuin deme Ngöbökrä. Ye abko, ni ngrabare amne ni üai abko nikwe ngibiadre deme jökrä amne, nita Ngöbö jürä ngwen jabtä, ye köböire abko ari ja töi mike kwatibe nünakäre bäri deme Ngöbökrä.

Nitre Corintobo käi namani nuäre Pablobtä

2 Ti mräkätre, munkwe ti tareta, ñobtä ñan angwane ni ñakare jire iti mun ngätäite abko rüere tikwe kukwe nuenbare blo amne, ni ñakare jire iti nikani ji blobti nünakäre Ngöbö rüere ti köböite. Erere arato, ni ñakare jire iti mun ngätäite abko tikwe ngökani ngwianbtä.

3 Tita blite kore ye abko ñan tita blite blo mun rüere mun bä mikakäre käme, akwa tikwe kukwe niebare käne munye, ye erere ti tö nieita munye: Mun tare kri tikwe, aisete tita juto biare nüne amne krüte munbe gwaire.

4 Mun rikai janknu mentokwäre Jesukristo jiebti ruen tie bäri, aisete tita blite kore munbe. Mun käi juto krübäte tibtä. Tita ja tare nike bätäkä ngwarbe, akwa ti töita nebe munbtä angwane, jata nebe ruen dite tie amne kätä nebe nuäre krübäte tibtä.

5 Kukwe rakakaba mda tibtä abko ti bike niere munye: Ti rükaba Macedonia nete, ye näire mentokwäre tita jadüke ñakare jire amne, kukwe taretare tä kite ti rüere kwärikwäri. Yebtä abko, kä jüräta nebe kri tibtä, aisete tita nüne ñakare jäme abti kä nuke mtare.

6 Akwa Tito rükabata angwane, Ngöbö kä mikakata nuäre ni moto ulire btä, Ngöbö ye abko käkwe kä mikabata nuäre tibtä Tito köböire.

7 Ye abko, ñan Tito rükabata aibe käkwe kä mikabata nuäre tibtä, akwa munkwe kä mikani nuäre Titobtä arato, ye abko käi rababa nuäre tibtä. Ye abko, mun tö ti tuaita krübäte amne munkwe ja mikani ngite, yebtä mun motota ulire ti jiebti amne munta töbike kri tibtä, ye nieba jökrä Titokwe tie abko bäri käi rababa nuäre tibtä mda.

8 Ti mräkätre, tikwe tarä tikaba tare munye ye käkwe mun moto mikani ulire, akwa yebtä abko ja ruen ngite ñakare tie mtare. Tikwe tarä tikaba tare munye, ye käkwe mun moto mikani ulire bä jötrö, yebtä bäsi ja rababa ruen ulire tie kena,

9 akwa mtare käi nuäre tibtä. Ye abko ñan tikwe tarä tikaba munye, käkwe mun moto mikani ulire abko käi nuäre tibtä abko mun raba nütüre, akwa tikwe tarä tikani munye, ye käkwe mun moto mikani ulire Ngöbö ngwärekrei, ye köböire abko munkwe ja töi kwitaninta Ngöbö kukwäre käkwe kukwe käme nuen nämane munkwe, ye munkwe kitani temen, ye abko käi nuäre tibtä. Ne aisete, mun moto rabadre ulire kore, ie Ngöbö tö namani abko erere namani bare, aisete mun ñan nikani jire Ngöbö bäre mento nun köböite.

10 Ye abko, nikwe kukwe käme kitadre temen, abkokäre ere angwane Ngöböta ni moto mike bäri ulire, ye abko kätä ni töi kwiteta Ngöbö kukwäre amne nita kukwe käme ye kite temen ni rabadre dianintari abkokäre. Ye mden kisete, ni motota nebe ulire kore, ye ngwane ja ñan rabadre ruen ngite nie. Akwa nitre tödekaka ñakare Jesubti motota nebe ulire, akwa ñan tä kukwe käme kite temen, ye abko rabadi kärekäre Ngöbö okwä bäre mento.

11 Ngöbö tö namani mun tuai moto ulire, ye erere mun moto namani, ye köböire abko jändrän bäri kuin namani bare munye abko krörö: kukwe nämane nakenkä ti rüere, yebtä munkwe töbikabare kuin ja käne amne munkwe ti ngie mikani. Ni nämane rüere ti rüere, kräke mun moto namani romon amne nane Ngöbökwä mun mikadre ja ngie nuen ti dokwäre, yebtä kä jürä namani munbtä arato. Akwa yebti abko mun tö namani ti tuaita amne mun namani mokrere tibti, käkwe ni ja mikaka ngite ti rüere ye mikani ja

ngie nuen ti dokwäre. Munkwe jändrän jökrä nuenbare kore, ye köböire abko mun ja mike ngite ñakare siba ti rüere abko munkwe bä mikani jabtä.

¹² Tikwe tarä tikaba tare munye, ye ngwane nirekwe ja mikani ngite amne nire rüere ja mikani ngite kwe, yebtä ñan ti töi näma, käkwe tarä tikaba munye, akwa Ngöbö ngwäreki munta ti tarere ño, ye abko rabadre gare metre, abkokäre tikwe tarä tikaba kore munye.

¹³ Ye angwane, munta ti tarere abko munkwe bä mikani jabtä, ye abko käi nuäre kri tibtä mtare.

Mdakäre abko, munkwe kä mikaba nuäre tibtä, yebti ta abko kä nuäre kri Titobtä rükabata, ye abko bäri käi rababa juto tibtä amne, mun jökrä käkwe Tito die mikani, aisetä kä namaninta nuäre krübäte btä, ye abko bäri käi juto tibtä.

¹⁴ Tito ngämi niken mun kánti yete, känenkri ti näma mun mike ütiäte jae, tikwe nieba ie. Ye kwrere bkänä munkwe ñan ti mikani ja gaire Tito okwäbti. Ye abko, ti näma munbe Corinto yete angwane, tikwe kukwe era erere aibe niebare munye, ye kwrere ti näma mun bä mike ütiäte Titoye, ye erere mun kwani ie.

¹⁵ Tito janama mun kánti yete angwane, mun jökrä käkwe kani ngäbti kuin amne munkwe mikani bäri ütiäte jae, käkwe niara kukwei mikani täte, ye abko tä nüke töreta ie, aisetä mtare Titota mun tarere bäri mda.

¹⁶ ¡Ti raba tödeke kwatibe munbti, ye abko käi nuäre kri tibtä!

8

Ngwian biandre ja moto kuinbti

¹ Ti mräkätre, mtare ti bike blite kukwe mdabtä abko krörö: Nitre tödekaka Jesubti tä Macedonia nete abko kräke Ngöbökke ja moto mikani kuin, käkwe die mikani kri abko ti tö nibi niei munye.

² Tödekabtä Jesubti ja mräkätre nete käkwe ja tare nikani kri krübäte, akwa kä bäri nuäre krübäte btätre. Erere arato, niaratre bäri bobre bobre amne tä jändrän kabre mdei nike, akwa bäsi ni ngwian bkänkä krikri käta ngwian bien kabre, ye kwrere jire ngwian bianba ja moto kuinbti kwetre Ngöbökrä.

³ Ye abko, niaratre di nuäi nuäi, ye erere btä ngwian bianba kwetre, akwa ja moto mikani bäri kuin kwetre, käkwe ngwian biani bäri mda arato. Ja mräkätre käkwe ngwian bianba kore ti okwäbti, aisetä tita niere kore munye. Erere arato, ja töi jenbti

⁴ Ja mräkätre Macedonia nete tö rababa juta deme Ngöbökke die mikai ni tödekaka Jesubti nünanka kä mda mda kánti ben gwaire, aisetä tikwe kä biandre ietre arato ngwian biankäre abko rababa ribere kisere tie.

⁵ Ye erere bkänä, niaratre di nuäi nuäi, yebti ta ngwian bianba bäri kabre kwetre, ye abko ngwian ñan biandre kore kwetre ti näma nütüre. Abti ngwian ye bäre mda abko niaratre ara jire käkwe ja mikaba au ni Dänkien Jesukristo kisete, bti nun kisete arato, Ngöbö tö namani ño, ye erere nuenba kwetre.

⁶ Ye mden kisete, Tito nämanena ngwian ükekrö käne, ye kwrere rikadreta ngwian ükekröta mun kánti yete abko tikwe ribeba ie.

⁷ Mun abko tä ji ngwena käne jändrän keta kabrebtä abko krörö: Ngöbö diebti mun nena tödeke kwatibe Ngöböbti amne mun nena blite nuäre nuäre Ngöbökrä. Erere arato, Ngöbökke mun mikanina töbtä amne mun tä juto biare ni mda mda die mikakäre. Amne ni mda mda taredre ño abko munkwe bä mikani mun okwäbti amne nukanina gare munye. Erere arato munta ni mda mda tarere. Ye kwrere arato, munkwe ji ngwian käne ja moto mikabtä kuin ngwian biankäre.

⁸ Ne abko ñan tita ngwian biamna kisere munye, káta niere kore, akwa nitre tódekaka Jesubti mda mda tá juto biare ngwian bien abko ti tó mikai gare munye, káta niere kore. Munta ti tarere era bkänä ya abko ti tó gai, káta ká bien kore arato munye,

⁹ ñobtä ñan angwane ni Dänkien Jesukristo ngämi nüke ká nebtä, kánenkri niara námáne jándrän jökrä bkáne ká káinbti, akwa mun rabadre jándrän Ngöbökwé bkáne kri, abkokäre niarakwe ja mikani bobre mun kráke, ye abko garera munye, aisete tita niere kore munye.

¹⁰ Mdakäre abko, munkwe ngwian biandre ño metre, yebtä tita tóbike ño abko ti bike niere krörö munye mun die mikakäre: Ká káenente mun nikani ngwian úekrö, ye ngwane nitre gätäkä Jesu kábti nere temen, ngätäite munkwe ja tói mikani sribi kuin ne nuene káne amne, ñan mun nikani ngwian úekrö jirekábe, akwa ká namani juto munbtä sribi ye nuenkäre, akwa ñan namani bare táte munye.

¹¹ Ne aisete, ká namani juto munbtä ngwian bien kena, ye kwrere munkwe ká mika juto jabtä sribi ye mikakäre bare táte mtare. Ngwianta nuäi nuäi munkwe biandre, ye erere munkwe bian ja moto kuinbti,

¹² ñobtä ñan angwane ni tóta nebe jándrän biain era metre ja moto kuinbti amne jándrän tá nuäi nuäi níkwé abko erere nita bien, ye abko dbe Ngöbökrä amne Ngöböta kaen ngäbti ja moto kuinbti nie arato. Jándrän ñakare níkwé, ye abko Ngöböta káre ñakare nie.

¹³ Mdakäre abko, ñan munkwe jándrän munkwe biandre jire jökrä ni mda mda die mikakäre abti mun rabadre jándrän mdei níke abko tita niere, akwa mun amne ni mda mda rabadre jándrän bkáne ja kwrere jökrä, ie ti tó, aisete tita niere kore munye.

¹⁴ Mtare mun jándrän bkáne kabre krübáte abko ñan tá nebe krüte munye. Jándrän ye abko nitre tódekaka Jesubti núnanka juta Jerusalénte tá mdei níke, aisete ká tarä munye niaratre die mikakäre. Erere arato, kóbö mdabti mun rabadre jándrän ño ño mdei níke amne niaratre rabadre jándrän ye bkáne kabre arato angwane, mun die mikadreta kwetre arato. Ye kwrere mun rabadre jándrän bkáne ja kwrere jökrä.

¹⁵ Kukwe yebtä Moisékwé kukwe tikani abko erere Ngöbö Kukwei káta niere krörö:

Ni ruäre kákwe mana úkaninkrö kabre, akwa kwetani jökrä kwetre angwane, namaninte ñakare ietre.

Amne ni ruäre abko kákwe mana úkaninkrö braibe, akwa namani táte ietre arato amne mrö nikani ñakare kwetre, *Exodo 16.18*
abko nieta kore Ngöbö Kukweibtä.

Pablokwe Tito juaninta nebe Corinto

¹⁶ Ti mräkátre, tita mun tarere, aisete käre ti tóita munbtä, ye kwrere Ngöbökwé Tito tói mikani mun tarere, aisete niara tóita käre munbtä, yebtä abko tita kuin niere Ngöböye.

¹⁷ Tito abko tói náma rikabtä basareta munye yete, aisete tikwe juanbata mun kánti yete angwane, ja náin nieba kwe tie, aisete ja tói jenbti Tito bike níkena basare munye.

¹⁸ Angwane tita ja mräkä tódekaka Jesubti juen iti Tito mukore nebe mun kánti yete. Ja mräkä ye abko tá sribire kuin Ngöbö kukwei kuin yebtä, aisete ja mräkátre tódekaka Jesubti tá gätäre ká ngrabare temen Macedonia nete abko káta blite kuin jökrä niarabtä.

¹⁹ Mdakäre abko, ngwian bianta munkwe ja moto kuinbti, ye nun rikadre ngwena Jerusalén angwane, ja mräkä ye rikadre siba nunbe nun die miki, abkokäre nitre tódekaka Jesubti kákwe dianinkä sribi nuenkäre nunbe. Sribi

nuenta nunkwe, ye abko ni Dänkien Jesu mikakäre ütiäte jae amne nun tö ni mda mda die mikai abko nunta bä mike, aisete ja mräkä dianinkä sribi nuenkäre kore nunbe abko tita juen Titobe yete.

²⁰ Nunta ngwian ükekrö ño ño, ye dokwäre ni mda mdakwe ñan ñäkädre blo nun rüere, ie ti tö, aisete tita ja mräkä mda juen kore Titobe.

²¹ Erere arato, ngwian biani, nebtä ñan nun tö jändrän jökrä nuein kuin metre ni Dänkien aibe okwäbti, akwa ni mda mda okwäbti arato, aisete tita ja mräkä ye juen kore Titobe.

²² Mdakäre abko, tita ja mräkä mdara jire juen Tito mukore amne ja mräkä mda yebe. Ni ye abko kä juto krübäte btä sribire abko tä bä mike tuadre bätäkä ngwarbe jabtä ti okwäbti amne, mtare bäri munkwe ja kukwei mikadi täte käkwe ngwian biandi abko ruen ie, aisete tita juen siba nebe yete.

²³ Angwane Tito abko btä ni mdakwe kukwe ngwiantari munye angwane, Tito abko sribi muko tikwe amne tä sribire gwaire tibe mun die mikakäre, munkwe nie kore. Ja mräkä nibu yebtä kukwe ngwiantari munye angwane, niaratre abko nitre gätäkä Jesu käbti Macedonia nete käkwe dianinkä juandre nunbe amne, niaratre tä Kristo mike ütiäte jae abko munkwe nie.

²⁴ Erere arato, nunta mun käikitekä, ye abko kukwe era erere nunta niere, ye kwrere rabadre gare ja mräkätäre tödekaka Jesubti ie Macedonia nete, abkokäre munkwe ja moto mika kuin ja mräkä ye kräke amne, munkwe ñan ti mika ja gaire abko ti tö ribei munye.

9

¹ Munta ngwian ükekrö, yebtä tikwe ñan kukwe tikadre mda munye ruen tie,

² ñobtä ñan angwane bäri mun tö ngwian biain abko gare kuin tie. Kä känente jire abti kä nüke mtare mun nünanka kä Acayate tö ngwian biain bäri ja mräkätäre die mikakrä abko tita niere ja mräkätreye Macedonia nete. Munta juto biare ngwian bien, abtä tita mun käikitekä, ye abko tä ja mräkätäre Macedoniabo die mike, aisete niaratre tö ja mräkätäre die mikai bäri munbe gwaire.

³ Mun abko tä juto biare ngwian bien, yebtä tita mun käikitekä ja mräkätäre nete okwäbti, akwa ti kukwei rabadre bäri ütiäte, abkokäre tita ja mräkä juen nibu Titobe yete ngwian ükekrö. Mun rabadre ja mike juto bkänä ngwian bien niaratre okwäbti, abkokäre tita juen,

⁴ ñobtä ñan angwane nunta tödeke krübäte munbti, käta mun käikitekä käre abti nane ja mräkätäre Macedoniabo nete rikadre ruäre tibe nebe mun kanti angwane, munkwe ñan ngwian biandre täte jökrä, ye ngwane munkwe nun mikadre ja gaire angwane, nun tätre blite ngwarbe kuin munbtä, kwrere nun bä rabadre. Yebtä abko rabadre gaidre kri munkrä au abko känenkri tita mun mike mokre.

⁵ Ti ngämi niken, ye känenkri munkwe ngwian biandi munkwe niebare, ye erere munkwe mikadre biare abko ja mräkätäre nimä ye rikadre niere munye abko rabadre bäri kuin munkrä ruen tie, aisete tikwe niaratre juanba käne basare munye yete. Munkwe ngwian biandre ja moto kuinbti, ie ti tö rababa amne ñan munkwe biandre käbäbti ta abko ie ti tö rababa, aisete tikwe niaratre juanba kore mun mike mokre.

Pablokwe ngwian bä mikani nurabtä

⁶ Ti bike ngwian bä mike nura kwrere mda, ne munkwe ngwian töre käre jae abko krörö: Nire nire käta nura nökö chi abko käta nura ngwä öto chi amne, nire nire tä nura nökö kabre abko käta nura ngwä öto kabre arato. Ye kwrere arato, munkwe jändrän biandre kabre Ngöbökrä, ye ngwane Ngöbökrä jändrän kuinkuin biandi kabre munye.

⁷ Ye abko, munkwe ngwian biandre nuäi nuäi btä munta töbike, ye erere munkwe bian, akwa munkwe ñan biandre ja moto ulire bti amne ñan ni mdata biamna, ñobtä ñan angwane kä nuäre nibtä ngwian bien, ni ye abko Ngöböta tarere.

⁸ Munkwe jädrän biandre kore Ngöbökrä angwane, Ngöbökrä mun die mikadre kri, käkwe jädrän bätäkä ngwarbe biandre kabre munye amne, mun rabadre jädrän jökrä bkäne täte nünankrä. Ye angwane, jädrän yebti mun rabadre ni mda mda die mike, abkokäre Ngöbökrä biandre munye.

⁹ Kukwe yebtä abko Ngöbö Kukweita niere krörö:
Ni hobre hobre, ie Ngöbökrä jädrän biani kabre ngwarbe amne, käre
Ngöböta ja moto mike kuin ni mda mdakrä, *Salmos 112.9*
abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

¹⁰ Ngöböta jädrän bien kore nie, yebtä ti bike ngwian bä mike nura kwrere abko krörö: Ngöbö abko tä nura bien nökadre amne, mrö kwetata nikwe abko Ngöbö ara käta bien. Ye mden kisete, Ngöbö ara jire käkwe nura biandi kabre munye nökadre amne Ngöbö ara jire käkwe mikadi niren, aisete mun di rabadi ja moto mikakrä kuin jädrän bien bäri Ngöbökrä, ye abko käkwe ni kwati die mikadi.

¹¹ Munkwe jädrän biandre kabre ni mda mda die mikakrä, abkokäre Ngöbö diebti mun rabadre jädrän bätäkä ngwarbe bkäne kabre amne, munkwe biandre ja moto kuinbti amne, ngwian ükakröta munkwe abko munta bien ngwiandre nunye, ye rabadi ja mräkäre kisete angwane, käi rabadi nuäre btäre, käkwe kuin niedi Ngöböye.

¹² Ñobtä ñan angwane munta ngwian juen, ye rabadi ja mräkäre Jerusalénbo kisete angwane, jädrän ñakare kwetre, ye rabadi kisete angwane, bäri jädrän ye köböire abko rabadi kuin niere kabre Ngöböye,

¹³ ñobtä ñan angwane Ngöbö kukwei kuin Kristobtä abko mikata täte munkwe munta niere, ye mden erere munta mike täte, käta jädrän juen ja mräkäre Jerusalénbo kräke amne ni mda mda kräke. Munta ja moto mike kuin, käta jädrän bien kore, yebtä niaratre käkwe Ngöbö käikitadrekä.

¹⁴ Mdakäre abko, Ngöböta ja moto mike kuin mun jökrä kräke, aisete munta ja mräkäre die mike, yebtä abko niaratre tä mun tarere kri, käkwe blitadi Ngöböbe munkrä.

¹⁵ Ngöbökrä jädrän kuin ütiäte kri biani ngwarbe nie abko Jesukristo ara, yebtä abko kukwe ñan kwandre jire kwati bti ni raba kuin niere Ngöböye. Tita kuin niere Ngöböye Jesukristobtä.

10

Pablota blite jakrä

¹ Kristo abko moto jäme ja mikaka bobre nibtä, ye käbti abko ti Pablo bike kukwe ribere krörö munye: Tita nebe mun kanti yete angwane, mun jüräta nebe tibtä, abti tita nebeta mente temen, käta tärä tike munye angwane, tita ja bä mike krübäte, munta niere tibtä.

² Ye abko ti näinta basareta munye yete angwane, tita nüne ni tödekaka ñakare Jesubti kwrere, käta jädrän ükete jakrä au abko ni ruäre mun ngätäite tä niere tibtä. Ni ye kräke, ti rükadre ja bä mike krübäte ruen tie, akwa ye abko ti ñan tö nuein, aisete munkwe ñan ti ngwian ja bä mike krübäte yete, käkwe ti kukwei mikadre täte mtare abko ti tö ribei munye.

³ Ti abko tä nüne kä nebtä mun kwrere bkänä, akwa ñan ni kä nebtä tä rüre, ye kwrere tita rüre Ngöbö rüre rüre.

⁴ Ye abko, jädrän bti ni kä nebtä tä rüre, ye kwrere bti tita rüre ñakare, akwa Ngöbö di kri käta jädrän jökrä ribi ribi niara rüre ye juen ngwarbe,

ye aibehti tita rüere kukwe taretare ngwarbe ngwarbe rüere, aisete ni mda mda tä ti kite ngise ngwarbe abko kukwei tita bä mike ngwarbe.

⁵ Erere arato, Ngöbö kukwei ñan rabadre gare ni mda mdaye, abkokäre nire nire käta bike kri amne tä kukwe mike Ngöbö Kukwei rüere, ye ben tita blite kukwe kwetre bä mikakäre ngwarbe. Mdakäre abko, ni jökrä käkwe tödekadre metre Kristobti, abkokäre tita ni jökrä töi kwite tödeke bti.

⁶ Erere arato, mun jökrä käkwe Kristo mikadre täte era metre angwane, nire nire ñan tä Kristo kukwei mike täte abko erere ti tädi juto biare mike ja ngie nuen.

⁷ Kukweta ño era metre, yebtä munkwe töbika kuin ja käne amne nire nire abko jen Kristokwe ruen era metre jabtä ie, ni ye abko ie ti jen Kristokwe arato abko rabadre gare metre.

⁸ Kristo käkwe ja di biani tie, ye tita niere bäre bäre ja bä mikakäre ütiäte, akwa yebtä tita nebe ja gaire ñakare, ñobtä ñan angwane Kristo käkwe ja di biani tie mun die mikakäre nüne bäri metre Kristokrä amne, ñan ja di biani kwe tie mun di käintbekrä.

⁹ Tita tarä tike munye, ye abko mun rekwetadrekä ti käne, abkokäre tita tike, mun ñan raba nütüre kore,

¹⁰ ñobtä ñan angwane ni ruäre yete käta niere krörö tibtä: Ti mobe temen käta tarä tike munye angwane, tita ñäke taretare munye amne tita kukwe taretare mike mun kötärä, akwa tita nebe mun ngwärecri angwane, ti ngwarbe, di ñakare amne, ti blite ñakare kuin ni töbtä kwrere, akwa taräbti abko tita ja bä mike krübäte abko tä niere tibtä.

¹¹ Akwa nire tä ñäke kore tibtä, ye abko ie kukwe krörö rabadre gare arato: Tita mobe mun okwä bäre angwane, tita kukwe taretare tike taräbti munye abko nieta kore tibtä, akwa tita kukwe tike munkrä, ye nire nire käkwe ñan mikadre täte angwane, ti rabadi yete mun ngwärecri angwane, tita tarä tike ño, ye kwrere arato tikwe ja mikadi mun ngwärecri, aisete munkwe ñan ja ngöka.

¹² Nitre ja dikaire au, ye abko ben ti ñan raba ja gaen jire chi amne, ti ñan raba ja bä mike jire chi niaratre kwrere, akwa niaratre abko käta kukwe niere ngwarbe, käta niken ja töi ñäke jakrä au amne tätre ja bä mike ja kwrere kwärükwäri, akwa tätre dre nuene metre ñan tä nebe gare ietre.

¹³ Akwa Ngöbökwä kä tarä mikani nebe mdente sribikäre tie, yebti ta ti ñan rikadre jire ja bä mikakäre ütiäte, nitre dirikä blo tä nuene ye kwrere, ñobtä ñan angwane Ngöbö ara jire käta kä tarä mike sribikrä tie, aisete Ngöbö ara jire käkwe kä biani tie abko köböire ti namani mun kanti Corinto yete.

¹⁴ Ye mden kisete, Ngöbökwä kä tarä mikani nebe mdente sribikrä tie, yebti ta tita niken ñakare, aisete Ngöbökwä kä biandre ñakare tie sribikäre mun kanti yete angwane, ti ñan rabadre nebe käne mun kanti yete. Akwa Ngöbökwä kä tarä mikani nebe yete sribikäre tie, aisete ti namani Ngöbö kukwei kuin Kristobtä ngwena käne munye yete.

¹⁵ Ngöbökwä kä tarä mikani sribikrä tie, yebti ta tita niken ñakare ja käikitakakäre sribi ni mda mdakwe yebti. Akwa mun jatadre tödeke bäri mda Ngöböbti, abkokäre ti tö sribire bäri mda mun ngätäite yete, akwa Ngöbökwä kä tarä mikani mdente sribikrä tie, ye erere kanti ti tö sribire. Erere arato, mun rabadre tödeke bäri Kristobti angwane, ti tö rikai bäri mentokwäre mda,

¹⁶ kukwe kuin Ngöbökwä Kristobtä mike gare ni mda mdaye arato. Akwa ni mda mda nebe dirire ñakare, ye kanti ti tö rikai angwane, ti ñan tö bikai kri sribi ni mda mdakwe yebti, aisete ni mda mda tä sribire, ye kanti ti ñan tö rikai. Ni mda mda nukani mun ngätäite käta mun ngökö, ye kwrere ti ñan tö nuein,

¹⁷ ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukwei käta niere krörö:

Nire nire tō ja káikitaiká au kákwe ni Dánkien Ngöbö káikitaka jirekábe, *Jeremías*
9.24

abko nieta Ngöbö Kukweibtä,

¹⁸ ñobtä ñan angwane nita ja káikiteká au, ye abko ñan tá ni mike ütiáte, akwa ni Dánkien ara jire tá ni káikiteká, ye abko bári ütiáte kri.

11

Pablota blite nitre bikaka Jesu kukwei ngwianka yebtä

¹ Ni tōi ñakare káta blite ngwarbe kwärákwärá, ye kwrere ti bike blite munbe, akwa munkwe ti kukwei nua bátáreká abko ti tō ribei munye.

² Tita mokrere krübáte munbti, akwa tita mokrere munbti, ye abko tá kite Ngöbö kri, ñobtä ñan angwane meri bati kaibe deme abko rün tō ngibiai deme brarekrá, ye kwrere ti tō mun ngibiai deme nitre diriká blo ye ngániene, mun mikakáre ni brare itibe kisete. Ni brare kisete tikwe mun mikadre, ni ye abko Kristo ara.

³ Mtare, ja tōi metrebti munta Kristo tarere metre, akwa ká jürá krübáte tibtä, ñobtä ñan angwane kira Satana kákwe ja bá mikani tbi kwrere abko námáne bári töbtá ni ngökabti, kákwe Eva ngökani, nane ye kwrere munkwe ja ngökamna nitre diriká bloye amne mun tōi kwitadre kwetere amne mun tōi ñan rabadre kwatibe Kristobtä abko jüráta nebe tibtä.

⁴ Tita niere kore munye, ñobtä ñan angwane Ngöbö kukwei kuin Jesubtä diribarera tikwe munye, yebti ni mda mda tá dirire bá jene munye Jesubtä, ye abko munta kaen ngábtí kuin amne munta kukwei mike ütiáte. Erere arato, Ngöbö Üai era metre kani ngábtí munkwe, yebti munta üai mda kaen ngábtí. Erere arato, Ngöbö kukwei kuin Jesubtä munkwe kanina ngábtí, yebti mtare munkwe Ngöbö kukwei mda kadre ngábtí nieta munye, erere munta kaen ngábtí. Ye mdenbtá tita niere kore munye.

⁵ Akwa nitre bikaka Jesu kukwei ngwianka krikri jatani ti jiebtí, yebtä ja ruen ñakare bobre tie.

⁶ Ti abko ie blita gare ñakare kuin ni mda mda ngwärekrei nitre bikaka Jesu kukwei ngwianka krikri ye kwrere, akwa Ngöbö kukwei kuin Jesubtä ye abko gare kuin metre tie. Ye mden kisete, ti námáne mun kánti yete angwane, ti námáne dre dre nuene angwane, Ngöbö kukwei gare metre tie abko ti námáne bá mike jabtä mun okwábtí.

⁷ Mdakáre abko, tikwe Ngöbö kukwei kuin Jesubtä mikani gare munye angwane, mun rabadre ütiáte, abkokáre tikwe bikaba tidrá, kákwe sribi ütiá kárába ñakare munye. ¿Yebtä tikwe ja mikani ngite ya? Ñakare jire chí.

⁸ Ja mrákátre tödekaka Jesubti ká mda mda kánti, ye kákwe sribi ütiá biani kiakia tie, amne tikwe kani ngábtí ietre, ye köböire abko tikwe sribiba ngwarbe munbe.

⁹ Erere arato, ti námáne mun ngátáite yete angwane, ti námáne nebe jándrán mdei nike ruäre angwane, tikwe sribi mikani ñakare mun iti kisete, ñobtä ñan angwane jándrán mdei nika námáne tikwe abko ja mrákátre Macedoniabo námáne nuke angwane, námáne bien tie. Tikwe sribi mikani ñakare jire mun kisete, ye kwrere tikwe nuendi janknu.

¹⁰ Ti abko, ie kukwe era Kristobtä gare kuin, ye kwrere Ngöbö kukwei kuin Kristobtä tikwe mikani gare munye angwane, tikwe ütiá kárábare ñakare munye, yebtä abko ja ruen ütiáte kri tie, aisete ni ñakare jire iti Acaya yete ká raba ti kada kete kukwe era ye niebtá.

¹¹ ¿Tita ñáke kore, yebtä abko tita mun tarere ñakare munta nútüre ya? Ñakare. Mun tare kri tikwe, ye abko gare kuin Ngöböye, aisete mun tare ñakare tikwe, munkwe ñan nútü.

12 Ni mda mda tä nūke dirire mun ngätäite, ye abko ie ja ñan rabadre ruen ütiäre ti kwrere, abkokäre tikwe ñan kä biandre jire chi ietre sribikäre ti kwrere amne tita sribire, ye kwrere tikwe sribidi janknu munbe.

13 Tita niere kore, ñobtä ñan angwane nitre ye abko ñakare Kristo kukwei ngwianka era metre amne niaratre abko ni ngökaka, akwa tätre ja bä mike Jesu kukwei ngwianka kwrere.

14 Akwa niaratre tä näin kore, ye abko ñakare kukwe bä jene, ñobtä ñan angwane Satana ara jire käta ja bä mike angele kä trä ngwente Ngöbökw kwrere.

15 Ye mden kisete, sribikätre Satanakwe abko tätre ja bä mike ni sribikä metre Ngöbökw ye kwrere, yebtä munkwe ñan töbikadre kri. Akwa niaratre tä näin ni ngökö kore, ye dokwäre Ngöbökw mikadi ja ngie nuen mrä.

Pablota ja tare nike, btä tä ja käikitekä

16 Ti bike niereta bobuta krörö munye: Ti abko töi ñakare, ye munkwe ñan nütü jire chi tibtä, akwa ti töi ñakare munta nütüre janknu tibtä ne ngwane, ni töi ñakare, ye kwrere jire ti bike blite angwane, munkwe ti kukwei nua. Ti tö blitai ni töi ñakare kwrere ja käikitakakäre chi.

17 Tikwe ja käikitarekä kore, ye kwrere ti Dänkien Jesu käkwe ñan ja käikitadrekä, akwa ti bike blite kore ni töi ñakare kwrere ja töi jenbti au,

18 ñobtä ñan angwane ni tära mun ngätäite käta ja käikitekä au, ni tödekaka ñakare Jesubti tä ja käikitekä au ye kwrere, aiseti ti bike ja käikitekä siba niaratre kwrere.

19 Mun abko töbtä kri amarebti nitre ni ngökaka töi ñakare tä mun kanti yete abko ie munta olo ketete jäme.

20 Erere arato, tätre mun mike ja kukwei mike täte angwane, munta kaen ngäbti jäme. Mdakäre abko, tätre jändrän denkä ngwarbe munkän, tä mun ngökö amne tä bätä ngwen munbtä, tä mun mete ngwärebtä, akwa munta kaen ngäbti jäme.

21 Akwa ti abko käkwe ja mikani ñakare krübäte jire chi dirikä mda mda ye kwrere, akwa tikwe ja mikani bobre, di ñakare mun okwäbti yete, yebtä abko tita nebe ja gaireta.

Akwa nitre mun ngökaka tä ja käikitekä au, aiseti ni töi ñakare käta ja käikitekä, ye kwrere ti bike ja käikitekä krörö arato:

22 Niaratre abko hebreore amne ti hebreo arato. Niaratre abko israelita amne ti israelita arato. Niaratre därebare Abrahamkri amne ti därebare Abrahamkri arato.

23 Mdakäre abko, ni töi ñakare käkwe blita, ye kwrere jire ti bike niere krörö mda: Niaratre abko sribikä Kristokwe tätre niere, akwa ti abko bäri sribikä Kristokwe niaratre ngwä abko ti bike bä mike krörö: Tikwe sribibare bäri tare nitre ni ngökaka tä mun ngätäite yete ye ngwä. Erere arato, sribiäti Kristokrä ti kitani ngite bäre bäre niaratre ngwä amne, ti kwata metani bäri niaratre ngwä arato amne bäre bäre bäsi ti krütani arato sribikäre Kristo kräke niaratre ngwä.

24 Erere arato, bärike jire nitre israelita käkwe ti kwata metani bä grebti bä jätäbti bä ökän batire batire amne

25 bämä jire nitre romanobo käkwe ti kwata metabä kri otobti amne bati ti täkäba jäbti ti kämikakäre. Erere arato, ti nämäne näin rute mrenbti angwane, bämä ru rikaba ñöte nguse ti ngöi jökrä, ye ngwane köböiti dibire rare tikwe jübakaba mrenbti amne bäsi ti müre reketäba ñöte.

26 Mdakäre abko, kukwe kuin Kristobtä tita ngwena ni mda mdaye, yebtä tikwe dikakabarera kabre kwäräkwarä amne dikakabtä kore ñö krikri jite käkwe ti rätäkäba bäre bäre amne nitre gokä käkwe ti rätäkäba bäre bäre ji ngrabare. Erere arato, nitre israelita mda mda tödekaka ñakare Jesubti ja

rüere tibe ye kākwe ti rätäkäba amne nitre nünanka juta mda mdabti ye abko nāma ti rātekä kri arato kukwe kuin Jesubtä diri dokwäre kore. Mdakäre abko, juta krihari te ni kwati kätä ti rātekä. Erere arato, tita niken kā mdabti juta bäre mento amne tita niken mrenbti angwane, käre ti rätäkäta amne nitre dirikā ngwarbe mda mda, ye käre tätre ti rātekä arato kukwe kuin Kristobtä ngwian dokwäre ti rätäkäta kore.

²⁷ Erere arato, tikwe sribiba tare krübäte amne tikwe ja tare nikaba kri amne bäre bäre tikwe kibiaba ñakare sribibtä. Mdakäre abko, tikwe mrö nikaba krübäte amne tikwe tomna mdei nikaba kri arato. Bäre bäre tikwe mröba ñakare amne tikwe kā tibo nikaba bäre bäre amne bäre bäre dän ñan rababa tie amne tikwe ja бүtie nikaba arato. Kukwe kuin Kristobtä tita niken ngwena kwäräkwärä, yebtä abko tita ja tare nike kore.

²⁸ Kukweta nakenkä kore tibtä, ye bäre mda abko kukwe mda mda tä kite ti rüere, ye abko tribe doboko kwrere jire tä kite mate ti kötärä angwane, nitre gätäkä Kristo käbti, yebtä abko tita nebe töbike kri mda krörö:

²⁹ Mun ruäre dita krüte näin janknu Kristobe, ye ngwane ti dita krüte munbe gwaire siba. Amne ni tödekaka Jesubti ye tä niken ji blobti ni mda köböite, ye ngwane ti motota nebe romon ni tödekaka Jesubti ye dokwäre.

³⁰ Amne tikwe ja käikitadrekä kore ne ngwane, ti bobre di ñakare, yebtä abko tikwe ja käikitadikä.

³¹ Amne Ngöbö, ni Dänkien Jesu Rün kwe aibe ni rabadre käikitekä käre käre, ye okwäbti tita kukwe era erere niere abko gare kuin ie.

³² Mdakäre abko, ti nāma juta Damascote angwane, gobran sribikā jrei Aretas kräke ye kākwe nitre rükä mikani jukwebtä jutate yete ti kakäre ngite,

³³ akwa nitre tödekaka Jesubti nāma ruäre yete abko kākwe ti mikaba kutiate, kākwe ti gibiakaba bentanante ta timon kite ta juta yete angwane, tikwe kwäräbeba kore nitre rükä yebtä.

12

Ngöbö kwe jändrän mikani tuare köböre Pabloye

¹ Kukwe rakakaba kore tibtä, akwa tikwe ja käikitadrekä au kukwe yebtä abko ñan rabadre ti mike bäri ütiäte ruen tie, akwa ni Dänkien Jesu kākwe kukwe mikani tuare bäre bäre köböre kwrere tie abko btä ti bike blite janknu abko krörö:

² Kä kwä jätäbti kobkära, ti nāma tödeke Kristobti angwane, ni Dänkien nikani ti ngwena mobe käin nebe Ngöbö ara jire kánti kā käinbti. Ye kánti ti jänikani abko gare kuin tie, akwa ti nikani metre kore ya o ti üai aibe jänikani ya abko gare ñakare tie, akwa Ngöbö aibe ie gare.

³⁻⁴ Akwa ni Dänkien nikani ti ngwena nebe kā kuin deme Ngöbö kwe kánti, ye abko nikani ti ngwena ño metre abko gare ñakare tie, akwa kā ye kánti tikwe kukwe kaibe tiebe kukwei nuaba amne kukwe ye abko ti ñan raba niereta jire chi.

⁵ Kukwe nakaninkä kore tibtä, yebtä tikwe bikadre kri, akwa yebtä ñan tikwe bikadi kri au, akwa ti bobre, di ñakare, yebtä abko tikwe bikadi kri.

⁶ Ye abko, tikwe kukwe tuaba, ye tikwe niedre ni mda mdaye bikakäre kri, ye ngwane tikwe ñan kukwe niedre jire ni töi ñakare kwrere ruen tie, ñobtä ñan angwane tikwe kukwe era erere niedre. Akwa ti ñan tö bikai kri au kukwe kore btä, ñobtä ñan angwane kukwe kore, yebtä ni mda mdakwe ti mikadre ütiäte Jesu kukwei ngwianka kwrere, ie ti ñan tö, akwa tita nüne metre amne tita Ngöbö Kukwei mike gare metre, yebtä ni mda mda kākwe ti mikadre ütiäte, ie ti tö.

⁷ Tikwe jändrän tuani, yebtä tikwe ñan bikadre kri, abkokäre tita ja tare nike krörö: Kri tukwä, ye kwrere jire tä nebe ruen ngritekä ti ngrabare tie, ye

abko Ngöbö ara jire käkwe Satana tuanimetre jändrän juen ti mikakäre bren kore abko kisete tita ja tare nike.

⁸Tita ja tare nike kore, ye abko ti Dänkien käkwe diandrekä tibtä abko tikwe ribebarera bämä jire ie,

⁹akwa niarata niere krörö tie: Tita ma tarere ja moto kuinbti, ye aibe rabadre ütiäte makrä, ñobtä ñan angwane ni bobre di ñakare, yebtä abko ti di kri tuata, nieba ti Dänkienkwe tie. Ye mden kisete, ti bobre di ñakare, yebtä bäri ti tö rabadre ja käikitekä, Kristo di kri rabadre täte jökrä tibtä abkokäre.

¹⁰Ye abko, tita nebe ruen bobre, di ñakare tie angwane, ni mda mda tä ñäke taretare tie amne tita jändrän bätäkä ngwarbe mdei nike, erere arato tita ja tare nike ni mda mda kisete amne, tödekabtä Jesubti tita ja tare nike bätäkä ngwarbe, ye abko käi nuäre kri tibtä, ñobtä ñan angwane tita nebe ruen bobre di ñakare tie, ye ngwane abko Kristo di tä nebe bäri kri tibtä, aisete käta nebe nuäre tibtä.

Pablota nitre Corintobo tarere kri

¹¹Ni töi ñakare, kwrere jire tita ja bä mike mun okwäbti, akwa mun ara jire köböite tita nuene kore, ñobtä ñan angwane munkwe ti mikadre ütiäte, käkwe blitadre kuin tibtä, ye ngwane tikwe ñan ja bä mikadre jire chi ni töi ñakare kwrere. Ti abra ütiäte ñakare bkänä, ñobtä ñan angwane Kristo aibe ütiäte, akwa nitre tä ja bä mike Jesu kukwei ngwianka krikri, ye abko ñakare bäri ütiäte kri tikrä, aisete ja ruen ñakare bobre niaratrebtä tie.

¹²Ni Jesu kukwei ngwianka era metre abko tä bä mike sribi kwebti, ye erere tikwe bä mikani krörö mun okwäbti: Ngöbö tä tibe, ye bä mikakrä tikwe sribi kri ñan tuabare nuenba Ngöbö diebti amne, sribi kri nuenba tikwe, yebtä mun töi ñan rababa krütare. Tikwe nuenba kore angwane, tikwe nünankaba dite jabtä, käkwe ja tare nikaba bätärekä, yebtä abko ti abko Jesu kukwei ngwianka era metre abko tikwe bä mikaba.

¹³Akwa tikwe sribiba mun ngätäite yete angwane, tikwe ja mräkätre gätäkä Jesu käbti kä mda mda kanti abko kötärä ti nämä sribi mike, kä nämä ti die mike, ye kwrere tikwe sribi mikaba ñakare mun kötärä. Ne aisete sribi kore, aibebtä mun ñakare ja kwrere ja mräkätre mda mdabe tita niere. Tita kukwe nuene kore ne raba mate tare munbtä amne, tita ja mike ngite mun rüere raba ruen munye ne ngwane, munkwe ti ngite ye dian jökrä jabti ta.

¹⁴Ti mräkätre, mtare ti nenante juto biare rikakäreta basare bämäkäre munye. Akwa ti näinta ne ngwane, tikwe ñan jändrän kärädita jire chi munye arato, ñobtä ñan angwane ngwian amne jändrän mda mda tä munkwe, ñan jändrän yetari tita niken mun kanti yete, akwa mun ye ara rabadre tödeke metre Kristobti, abkotari tita niken yete, ñobtä ñan angwane ti abko mun rün kwrere, amne ngäbäkre rün käta ngwian ükekrö ngäbäkre kwekwe kräke amne, ñan ngäbäkre käta ngwian ükekrö rün btä meye kräke.

¹⁵Ye mden kisete, ja moto kuinbti ti tö jändrän tikwe gainte jökrä munkrä amne, ti ne ara jire bike ja gaente au mun kräke, mun die mikakäre nüne bäri Kristokrä. Ti mräkätre, ¿tikwe mun taredre bäri mda ne ngwane, ti taredre bäri chi munkwe ya ño ruen?

¹⁶Mdakäre abko, tita mun tarere kore, yebtä munta töbike ño abko erere munta töbike gare tie, akwa tikwe ngwian käräba ñakare munye, aisete tikwe sribi mikaba ñakare mun kötärä, ye abko dbe munkrä ruen tie. Akwa tikwe bikaba bäri töbtä, abkokanti munkwe ja dokwä mikani kö okwäte ti köböite abko ni ruäre tä niere tibtä.

¹⁷Ne aisete ti bike kukwe ngwentari krörö munye: ¿Tikwe ni juani ruäre basare munye yete, ye köböire tikwe ngwian dianinkä munkän ya? Ñakare jire chi.

¹⁸ Erere arato, Tito rikadre basare munye yete abko tikwe ribeba ie, ye erere rikaba angwane, tikwe ja mräkä mda juanba ben nebe yete, ¿ye angwane Titokwe ngwian dianinkä munkän sribi ütiäre ya? Ñakare jire, ñobtä ñan angwane Tito amne ti, nun abko tä nüne ja kwrere amne nun töi ja kwrere arato, aisete nun jändrän denkä ñakare munkän sribi ütiäre.

¹⁹ Tita kukwe niere kore munye, yebtä abko nunkwe ja mikani ngite, aisete nunta ja bä mike ngite ñakare mun ngwärekre, munta nütüre nunbtä, akwa ñakare kore, ñobtä ñan angwane nunta blite era metre Ngöbö ngwärekre amne ni jen Kristokwe käta blite, ye kwrere nunta blite. Jändrän jökrä nuenta nunkwe, ye köböire abko mun jökrä rabadre niren kuin nünakäre bäri metre Kristokrä abko ie ti tö, ti mräkätre tare tikwe.

²⁰ Ti mräkätre, tita blite kore munbe, ñobtä ñan angwane ti rikadre nebe basare munye yete angwane, nane ti tö mun tuai nüne kuin Kristokrä, erere ñan kwandre tie abko jürä kri tibtä. Erere arato, mun tö rabadre ti tuai blite ño jabe, ye kwrere tikwe ñan blitadre munbe abko jürä tibtä arato. Mdakäre abko, nane munta rüre jabe kwärikwäri amne munta mokrere ni mdabe jändrän kwe dokwäre amne mun moto nebe romon jötrö abko jürä tibtä. Erere arato nane mun ruäre kábärekäbäre amne ni ruäre tä blite ngwarbe ni mda mda rüere, nane ni ruäre abko tä ni mda mda kädriere amne ni ruäre abko tä bike krikri amne ni ruäre tä nüne käme abko tä kä mike nokre, ye abko jürä kri tibtä arato.

²¹ Mdakäre abko, mun kwati käkwe ja mikani ngite, ye abko käi nikani raire ta, akwa nane mun ngämi kukwe käme ye kite temen amne, nane munta ja mike ngite janknu Ngöbö rüere krörö abko jürä nibi tibtä: Ni brare tä bike merire jae kwärikwäri amne meri tä bike brare jae kwärikwäri, erere arato munta ja mike gure tiebetiebe gore ni mda mdabe amne, kukwe kämekäme kore Ngöbö rüere aibe mdei munye, aisete ti näinta basare munye yete angwane, nane mun tädre ja mike ngite janknu kore, yebtä tikwe mun kwati müaidre jakän amne ti rabadre tuen bobre Ngöböye mun ngwärekre abko jüräta nebe tibtä arato.

13

Pablota nitre Corintobo mike mokre mrä

¹ Ti mräkätre, ti bike nikenta basare bämäkäre munye, akwa mun mda mda tä ja mike ngite Ngöbö rüere, ye kräke tikwe kukwe ükaite, ñobtä ñan angwane ni nibu ya, ni nimä ya käkwe blitadre ja kwrere niara rüere, ye ngwane niara ngite rabadi gare metre abko Ngöbö Kukwei käta niere. Ne aisete Ngöbö Kukwei käta kukwe niere, ye kwrere tikwe kukwe ükadite.

² Ti janama basare bobukäre munye yete angwane, tikwe mun mikani mokre ja ngwärekre yete abko erere tita mobe munye angwane, ti bike mun miketa mokre bobuta abko krörö: Ti näinta basare munye yete angwane, munkwe ja mikani ngite, ye abko tikwe ñan diandreta jire munbti ta, akwa tikwe mun mikadi ja ngie nuen,

³ Ñobtä ñan angwane Kristo tä blite era metre ti köböire ya abko mun tö gai metre. Kristo abko tä ja mike di ñakare mun ngätäite abko mun ruäre tä niere, akwa Kristo abko tä ja di kri bä mike mun ngätäite.

⁴ Ye abko, era metre ni bobre di ñakare, kwrere jire Kristo kämikani krusobtä, akwa mtare tä nüne kärekäre Ngöbö di kri köböire. Kristo di namani ñakare, ye kwrere ti di ñakare, akwa tita ketetibe Kristobere kore ne ngwane, Ngöbö di kri köböire tikwe nünandi sribikäre mun kräke.

⁵ Akwa munta tödeke kwatibe Kristobti ya, ñakare ya, yebtä munkwe ja trä tua kuin au amne, munta tödeke kuin metre ya, ñakare ya, ye munkwe mika

ñaräre kuin jabtä au. Kristo Jesu tä nüne munbtä, akwa munta tödeke ñakare bti ruen munye ne ngwane, Kristo tä nüne ñakare bkänä munbtä.

⁶ Akwa tikwe ñan sribibare ngwarbe mun ngätäite yete, aisete era metre munta tödeke Kristobti, ruen tie.

⁷ Amne munkwe ñan kukwe kämekäme nuendre jire Ngöbö rüere abko tita ribere Ngöböye. Tita blite kore Ngöböbe munkrä, ye abko ñan tikwe sribibare kuin metre abko munkwe bä mikadre, ie ti tö akwa, munkwe jändrän kuin nuendre metre Ngöbökrä aibe ie ti tö, käta blite Ngöböbe munkrä. Tikwe sribibare ngwarbe tä nebe tuen ni ruäreye, akwa munkwe jändrän kuin nuendre abko tita ribere Ngöböye,

⁸ ñobtä ñan angwane kukwe era metre Kristobtä, ye rüere ti ñan raba kukwe mda nuene jire chi, akwa tikwe sribidre jirekäbe kukwe era metre ye kräke.

⁹ Ne aisete, ti dita nebe ruen ñakare tie, ye ngwane käta nebe nuäre tibtä, ñobtä ñan angwane mun abko rabadre dite dite nüne Kristokrä abko ie ti tö, ne aisete käta nebe nuäre tibtä. Mdakäre abko, Ngöbökwé mun mikadre nünenta kuin metre ja ngwäreki, ie ti tö, aisete tikwe blitadi janknu Ngöböbe mun jökrä kräke.

¹⁰ Ti mräkätre, ti ngämi niken basareta munye yete, känenkri tita tärä ne tike tare munye, mun mikakäre mokre, ñobtä ñan angwane ni Dänkien Jesu käkwe ja di biani tie, ye ñan biani kwe tie ni mda mda mikakäre ja ngie nuen, akwa ja di biani kwe tie ni mda mda die mikakäre nüne metre jakrä, aisete ti ngämi niken yete, känenkri tita mun mike mokre kore.

Kukwe mrä

¹¹ Ti mräkätre, ti bike kukwe niere mrä krörö munye: Munkwe kä ngwian nuäre kri jabtä, ie ti tö amne, munkwe ja töi mika nüne kuin metre Ngöbö ngwäreki. Erere arato, tita kukwe niere munye, ye erere munkwe mika täte amne, munkwe ja töi mika ja näre jökrä amne munkwe nüna jäme jabe kwärikwäri angwane, Ngöbö ni tarekä kri amne kä jäme bianka nie, ye tädi kärekäre munbe.

¹² Mdakäre abko, munta köbö ngwentari jae angwane, munkwe ja demain era metre kwärikwäri.

¹³ Ja mräkätre jökrä tödekaka Jesubti tä Macedonia nete käta köbö kuin juen munkrä.

¹⁴ Erere arato, ni Dänkien Jesukristo käkwe ja moto mika kuin munkrä amne Ngöbö käkwe mun taredre amne Ngöbö Üai Deme rabadre nekete ketetibe munbe, ie ti tö ti mräkätre. Abko kore se. Ne ngörä.

Tärä Tikani Pablokwe Nitre Galaciabokrä **Gálatas**

Pablo kákwe tärä ne tikani nitre tödekaka Jesubti nünanka kä ketareketare temen kä Galaciate ye die mikakäre. Bäsi nitre tödekaka Jesubti Galaciabo jökrä abko ñakare israelitare, aisete niaratre ngämi tödeke Jesubti, känenkri ñan nämane Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye mike täte. Pablo nikani kukwe kuin Jesubtä mike gare kä ye kánti angwane, Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye mikabtä täte abko ni ñan rabadre dianintari abko Pablokwe diribare ietre.

Akwa niara nikanina, abti nitre israelita nükani ruäre Galacia yete nitre tödekaka Jesubti ngätäite abko namani dirire blo nitre tödekaka Jesubti ngökakäre. Nitre Galaciabo kákwe tödekadre Jesubti aibe köböire ñan rabadre dianintari metre, aisete Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye, ye abko mikadre täte arato kwetre abko namani dirire ietre. Ye ngäniene Pablokwe tärä ne tikani nitre tödekaka Jesubti mikakäre mokre, ñobtä ñan angwane ni tödekaka Jesubti ruäre kákwe dirikätre blo kukwei mikani ütiäte jae. Pablo abko ñakare Jesu kukwei ngwianka era metre, ñobtä ñan angwane ñan nämane Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye mike ütiäte abko nitre dirikätre blo nämane niere Pablo rüere.

Jesukristo ara jire kákwe Pablo käräbare sribikäre ja kukwei ngwianka kwrere abko Pablokwe mikani gare ietre. Erere arato, tödeka Jesubti aibe köböire ni ngite ñakare mda Ngöböta niere amne tä ni kaen ngäbti abko Pablokwe niebare amne, ñan Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye mikabtä täte abko Ngöböta ni dentari, akwa ja moto kuin aibehti Ngöböta ni dentari nünakäre Ngöbö Üai köböire abko Pablota mike gare tärä nebtä.

Pablota köbö ngwentari

¹ Ti Pablo, ti ne abko Jesukristo kukwei ngwianka, akwa ñan ni mdakwe ti juani sribi ne nuene amne ñan ni mdakwe ti mikamna sribi ne nuene, akwa Jesukristo ara jire kákwe ti mikani ja kukwei ngwianka amne, Ngöbö Jesu Rün kwe kákwe Jesu mikaninta nire abko kákwe ti mikani Jesu kukwei ngwianka arato.

² Mun gätäkä Jesu käfti tä kä Galaciate, ye kräke tita köbö kuin juen, ti mräkä tödekaka Jesubti tä nete tibe ben gwaire.

³ Ngöbö ni Rün nikwe amne Jesukristo ni Dänkien kákwe ja moto mika kuin munkrä amne mun mika nüne jäme kwetre, ie ti tö.

⁴ Jesukristo kákwe ja mikani müre ketare ni ngite kukwe kämekäme nuenbtä ye diankakäre nibtä. Erere arato, kä käme ne ngwane, ye ngäniene ni rabadre dianintari, abkokäre Jesukristo kákwe ja mikani müre ketadre, Ngöbö ni Rün nikwe tö namani ye kwrere.

⁵ Ne aisete Ngöbö raba käikitäninkä kärekäre! Abko kore se. Amen.

Kukwe kuin Jesubtä ñakare jire mda

⁶ Kristo krütani ni kräke, ye köböire Ngöbökwe ja moto mikani kuin munkrä, kákwe mun käräbare jakrä, ye abko kukwe kuin Ngöbökwe era metre. Akwa nitre ni ngökaka nükani mun kánti amne, kukwe mdara jire bäri kuin tätre dirire abko mun kite kaen ngäbti mtare. Abtä Ngöbö mun käräkä abko mun kite gibiekäta jötrö ngwarbe, yebtä abko ti töi ñan tä nebe krütare mda.

⁷ Akwa kukwe kuin era metre ñakare jire mda. Akwa ni mdara jire tä mun töi kwite ngwarbe kwäräkwarä kukwe kuin Ngöbökwe Kristobtä rüere amne, tö kukwe kuin Kristobtä kwitai bä jene mun okwäte.

⁸ Akwa kukwe kuin Jesukristobtä diribare nunkwe munye, yebti ta ni mda ya, angele Ngöbökwe kä käinbti ya o ti ne ara jire ya abko jata kukwe mdara jire kuin niere, yebtä abko Ngöbökwe ngürün mika kärekäre näre.

⁹ Tikwe kukwe niebare käne abko erere ti bike niereta abko krörö: Kukwe kuin Jesubtä kanina ngäbti munkwe, yebti ni mdara jire jata blite kukwe kuin mdara jire btä angwane, Ngöbökwe ngürün mika kärekäre btä, rabadre Ngöbö bäre mento kä ja tare nikakrä kanti kärekäre abko tita niere kore.

¹⁰ ¿Tita blite tare kore munbe ni mda mda moto mikakäre nuäre jakrä, munta nütüre ya o ni mda mdakwe ti mikadre ütiäte, munta nütüre ya? ¿O Ngöbökwe ti mikadre ütiäte sribi tikwe nebtä abko jiebti tita nakwen, munta nütüre ya? Ñakare. Ti tö rabadre ni mda mda moto mikai nuäre jakrä, ye ngwane ti ñan rabadre sribire Kristokrä.

Ngöbö aibe käkwe Pablo mikani sribire

¹¹ Ti mräkätre tikwe, kukwe rabadre gare munye, ie ti tö abko krörö: Kukwe kuin Jesubtä mikani gare tikwe munye, ye abko ñan kukwe mikanibe ni kä nebtäkwe.

¹² Erere arato, kukwe kuin Jesubtä ye ñan ni mdakwe niebare tie amne ñan tikwe ja töitikani btä ni mda mdabe, akwa Jesukristo ara jire käkwe mikani gare au tie abko rabadre gare bäri munye, ie ti tö.

¹³ Ti mräkätre, nitre israelita ye ngätäite ti ne töi nämane ño kena ye abko kädrie nämane krörö mun okwäbti ruen tie: Nitre Ngöbökwe tä gätäre Jesu käbti, ye rüere ti nämä niken kisere mikakäre ja tare nike kri. Bäri ti tö rababa gainkä jökrä.

¹⁴ Mdakäre abko, ti mräkätre israelita ti näire, ye kräke ti nämä Ngöbö mike täte bäri metre, aisete ti mika nämä bäri ütiäte nitre israelita krikrikwe, ñobtä ñan angwane ti mräkätre kirakira käkwe kukwe ükaninte nuendre nie Ngöbö mikakäre täte, ye abko ti nämä mike täte bäri metre jökrä.

¹⁵⁻¹⁶ Akwa ti ngämi däre, känenkri Ngöbökwe ti dianinkä jenena jakrä. Erere arato, kä nämane nuäre Ngöböbtä ja Odei mike gare tie angwane, Ngöbökwe ja Odei mikani gare tie, käkwe ti käräbare tödeke bti. Mdakäre abko, nitre ñakare israelitare, ngätäite ti rikadre kukwe kuin Jesubtä niere, abkokäre Ngöbökwe ja Odei mikani gare tie. Ngöbökwé ti käräbare kore, ye ngwane tikwe ja di käräba ñakare ni mda mdaye.

¹⁷ Erere arato, nitre Jesu kukwei ngwianka bäri känekäne tikrä abko ben ti janama ja tuen ñakare Jerusalén, akwa tikwe tödekaba Jesubti, bti jötrö ngwarbe ti rikaba jirekäbe kä Arabiate. Yebti ti jatabata juta Damascote.

¹⁸ Abti kä rikabara komä ta angwane, ti rikaba Jerusalén ja tuakäre Pedrobe. Ye kanti ti rababa köbö jätäbti köbörikebe.

¹⁹ Akwa Jerusalén yete abko, ni Dänkien etba Santiago aibe ben tikwe ja tuaba mda, akwa ni mda mda Jesu kukwei ngwianka abko tikwe tuaba ñakare jire mda.

²⁰ Ti mräkätre, Ngöbö okwäbti tita tärä tike munye ne abko kukwe era erere tita tike.

²¹ Yebti ti rikaba mda kä Siriate amne Ciliciate.

²² Ye ngwane, ja mräkätre gätäkä Kristo käbti kä Judeate abko ie ti gare ñakare era metre.

²³ Angwane blita nämane tibtä aibe nämane gare ietre abko krörö: Ni ye nämane näin kisere ni jiebti ni mikakäre ja tare nike, ni ye abko tä näin kukwe kuin Jesubtä mike gare mtare abko kukwei nuani kwetre tibtä.

²⁴ Abtä Ngöbö käikitaninkä kwetre tibtä.

2

Jesu kukwei ngwianka mda mda kākwe Pablo kani ngābti kuin

¹ Yebti kā rikabata kwā jātābti kobkā ta angwane, ti rikabata Bernabébe Jerusalén. Angwane ti rikaba Tito ngwena jabe arato.

² Ti rikadre abko Ngöbökwe mikaba gare tie, aisete ti rikaba. Ti rababa yete angwane, nitre ñakare israelitare, ngātāite ti nāmane sribire ño kukwe kuin Jesubtä mikakāre gare, ye abko tikwe nieba kaibe nitre nāmane tuen ütiāte krikri nitre tödekaka Jesubti yeye. Sribi nuenbare tikwe amne sribi nuenta tikwe, ye abko nane ti nāmane sribire ngwarbe abko jürā nāmane tibtä, aisete nitre ütiāte krikri ye nāmane töbike ño sribi tikwebtä abko ti tö rababa gai era metre, abkokāre tikwe gātāba kaibe bentre.

³ Akwa ye ngwane abko, Tito nāmane näin tibe. Tito abko ni ñakare israelitare. Niara ni griegore, aisete ñäräkrā ñakare kwatabtä. Akwa nitre ütiāte krikri ye kākwe ñan ja ñäräkrā mikamna jire ja kwatabtä ie.

⁴ Ye abko, nun abko nenante tikaninte Kristo Jesu köböire, aisete ñäräkrā nun kwatabtä abko ñakare ütiāte rabakāre ketetibe juta Ngöbökwebe. Akwa nun ne ngātāite abko ja mräkātre ruäre nāmane bike tödekaka Kristo Jesubti kwrere abko nükani tiebe nun ngātāite, nunta töbike ño ñäräkrā kwatabtä yebtä gain jakrä. Niaratre ye abko tö namani nun mikaita Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ye miketa tāte, abkokāre nükani tiebe nun ngātāite.

⁵ Akwa kukwe kuin era metre Jesukristobtä rabadre kärekrāre munbtā, abkokāre nunkwe ñan ja tuametreba töi kwitadre jire chi ja mräkātre yeye.

⁶ Akwa nitre tuen ütiāte krikri nitre tödekaka Jesubti mda mdaye, ben tikwe blitaba sribi tikwebtä angwane, rababa tuen dbe ietre, aisete kukwe mdara jire nuemna ñakare kwetre tie. Akwa nitre tuen ütiāte krikri, ye nāmane sribire nirebe, yebtä tita töbike ñakare krübāte dikaro, ñobtä ñan angwane Ngöbö ngwārekri ni ja kwrere jökrā.

⁷ Angwane Ngöbökwe Pedro mikani kukwe kuin Jesubtä mikaka gare nitre israelitaye, ye kwrere Ngöbö ara jire kākwe ti mikani kukwe kuin Jesubtä mikaka gare nitre ñakare israelitare yeye, ye abko rükaba gare nitre tuen ütiāte krikriye,

⁸ ñobtä ñan angwane Ngöbö kākwe Pedro mikani Jesu kukwei ngwianka nitre israelitaye, kā namani sribire Pedro köböire amne, Ngöbö ye arabe kākwe ti mikani kukwe kuin Jesubtä ngwianka nitre ñakare israelitare yeye kāta sribire ti köböire arato.

⁹ Ngöbö ara jire kākwe ti mikani kukwe kuin Jesubtä ngwianka amne, ti rabadre sribi nuene kuin, abkokāre Ngöbökwe ja moto mikani kuin tikrä abko rükaba gare Santiagoye, Pedroye amne Juanye. Ye mden kisete, nun kaba ngābti kwetre sribi muko jakwe kwrere, kākwe kise ngökaba Bernabéye amne tie, kukwe dirita tikwe abko kukwe metre mikakāre gare. Niaratre nimā ye abko ürā dite dite kāta nūnenkā dite ju ketatekrā krö ye kwrere nāmane nitre tödekaka Jesubti ngātāite amne, nun rikadre kukwe kuin Jesubtä ngwena nitre ñakare israelitare yeye amne niaratre nimā abko rikadre nitre israelita ngātāite abko rababa dbe krāke.

¹⁰ Akwa nitre bobre bobre abko nunkwe ngwiandre töre jae, kākwe die mikadre, aibe nieba kwetre nunye. Ye erere ti tö rababara nuein arato.

Pablokwe Pedro töi diani

¹¹ Akwa bati gātā yebti Pedro janama juta Antioquiāte, ti nāma sribire ye kanti angwane, kukwe ñan nuendre abko erere rababa nuene. Abtä tikwe ñākāba metre gwāreere kukwe krörö btā ie:

¹² Nitre ñakare israelitare tödekaka Jesubti ñäräkrā ñakare kwatabtä abko ben Pedro rababa mröre jāme ketetibe. Yebti ni ruäre juani Santiagokwe

rükaba nun ngätäite yete. Nitre ye rükaba angwane, Pedro rababa ja denkä jenena amne ñan rababa mröre mda nitre ñakare israelitare yebe, ñobtä ñan angwane ni ruäre nämane niere krörö: Ni brare brare ñakare israelitare tödekaka Jesubti ye ngämi ñäräkrä mike ja kwatabtä, känenkri Ngöbökwé ñan kadre ngäbti era metre. Ye mden kiseté, ni ye kwrere abko ben nitre israelita käkwe ñan ja getadre abko ni ruäre nämane niere. Akwa nane nitre nükani ye käkwe ñäkädre rüere mröbtä ketetibe nitre ñakare israelitare ñäräkrä ñakare kwatabtä ben abko jürä rababa Pedrobtä.

13 Pedro rababa kukwe nuene blo kore abko köböite nitre israelita mda mda tödekaka Jesubti Antioquíabo ye ie kukwe nuen nämä Pedrokwe, ye rükabtiba arato. Pedro rababa biketa kore, ye abko Bernabé käkwe ja ngwianbata nain ie siba arato.

14 Angwane kukwe kuin era metre Jesubtä käta nünamna ño, ye kwrere Pedro rababa nüne ñakare ti okwäbti. Angwane nitre tödekaka Jesubti ngwärekri jökrä tikwe ñäkäba krörö ie: Ma abko israelita akwa, nitre reketaka Santi-agokri ngämi nuke nete, känenkri makwe ñan nünabare ni israelita kwrere, kä nämane mröre nitre ñakare israelitare tödekaka Jesubti ben gwaire. ¡Ye ñobtä abko nitre ñakare israelitare abko ma tö mikai nüne nitre israelita kwrere mtare se, käta ja denkä jenena niaratrebtä mento!

15 Ma btä ti, ni abko israelita, ye erere ni därebare amne ni abko ñakare kukwe kämekäme nuenkä ni ñakare israelitare kwrere abko ni israelita tä niere jabtä.

16 Akwa Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye, ye mikabtä täte Ngöbökwé ñan ni israelita mikadre metre ja ngwärekri, ye garera nie, akwa tödekabtä Jesukristobti aibe köböire ni ngite ñakare mda abko Ngöböta niere nibtä amne tä ni kaen ngäbti abko garera nie. Ye mdenbtä abko, ni ngite ñakare mda abko Ngöbökwé niedre nibtä amne ni kadre ngäbti kwe, abkokäre ni israelita ne ara jire käta tödeke Jesukristobti. Nita tödeke kwatibe Jesukristobti ye abko bäri kuin, amne ñan Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye mikabtä täte ni ngite ñakare mda Ngöböta niere nibtä amne tä ni kaen ngäbti, ñobtä ñan angwane Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye mikabtä täte ni ñakare jire iti abko ie Ngöbökwé niedi: Ma ngite ñakare mda, niedi kwe, bti kadi ngäbti kwe.

17 Ne aisete tödeka Kristobti, ye aibe köböire ni ngite ñakare mda Ngöböta niere nibtä, abkobti nita tödeke, ye ngwane ti amne nitre israelita jire jökrä ngite arato Ngöbö ngwärekri nitre ñakare israelitare kwrere abko tä nuke gare tie. ¿Nebtä abko Kristo käta nitre israelita mike kukwe kämekäme nuene niedre ya? ¡Ñakare jire!

18 Ye ñobtä ñan angwane tikwe nünabare käme Ngöbö rüere amne ti töi nämane Ngöbö rüere ye tikwe mikadre temen, bti ti arabe rikadre kaen ngäbtita, ye ngwane ti ne ara jire käta ja miketa ngite. Ye kwrere Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye, ye tikwe mikadre temen tödekakäre Jesubti, akwa ja töi jenbti ti rikadreta Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye kaen ngäbtita ja mikakäre metre Ngöbö ngwärekri, ye ngwane ti ne ara jire käta ja miketa ngite. Ñan Kristo käta ti mike ngite,

19 ñobtä ñan angwane tita ngite Ngöbö ngwärekri abko Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye käkwe mikani gare tie. Abtä Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye, ye tikwe mikani temen tödekakäre Kristobti, ti rabadre nüne Ngöbökrä abkokäre.

20 Kristo müre ketani krusobtä, ben gwaire ti krütani, aisete mtare tita nüne ñakare au jakrä ja töi jenbti akwa, Kristo tä nüne tibtä amne tä ti jie ngwena. Tita nüne ja ngrabare nebti mtare, akwa tita nüne tödekare kwärä Ngöbö

Odeibti. Niara kākwe ti ara jire tarebare amne ja biani müre ketadre kwe tikrä.

²¹ Ngöbökwe ja moto mikani kuin kore tikrä, ye abko ti ñan tö mikai ngwarbe, ñobtä ñan angwane Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ye mikabtä täte ni ngite ñakare mda Ngöbökwe niedre nihtä amne ni kadre ngäbti kwe, ye ngwane Kristo krütani nikrä rabadre ngwarbe, ütiäte ñakare.

3

Tödekabtä Jesubti Ngöböta ni dentari

¹ ¡Mun Galaciabo, mun abko töi ñakare dikaro! Nunkwe kukwe diribare munye angwane, Jesukristo müre ketani krusobtä abko nunkwe mikaba gare metre ta mun okwäbti. ¿Ye ñobtä abko munkwe ja ngökamna ni mdaye?

² Munta töbiketa bä jene, yebtä ti tö kukwe ngwiantari krörö munye: ¿Kukwe Biani Ngöböke Moiséye ye mikabtä täte Ngöbö Üai nükani nüne munbtä ya? o ¿Kukwe nuani munkwe Kristobtä angwane, munkwe tödekani kwatibe bti abko köböire Ngöbö Üai nükani nüne munbtä ya? Ye niere tie munkwe.

³ Mun töi ñakare dikaro ya ño amarebti munkwe tödekani kirire Jesubti angwane, mun namanina nüne Ngöbö Üai köböire abti mtare mun tö nünainta ja di jenbti, kä tö Kukwe Biani Ngöböke Moiséye mikaita täte ja mikakäre metre Ngöbö ngwärekre ye.

⁴ Munkwe tödekani Jesubti angwane, kukwe nakaninkä bätäkä ngwarbe munbtä, ¿ye abko ütiäte ñakare munta nütüre ya? Munkwe ja tare nikani tödekabtä Jesubti, ye abko ñakare ngwarbe raba ruen tie.

⁵ Mdakäre abko, Ngöböta ja Üai bien munye amne tä sribi kri ñan tuabare nuene mun ngätäite angwane, ¿ñobtä tä nuene? Ñan Kukwe Biani Ngöböke Moiséye mikabtä täte abko köböire Ngöböta sribi ye nuene, akwa kukwe kuin Jesubtä niebare munye angwane, munkwe tödekani Jesubti, ye aibebtä Ngöböta sribi nuene kore mun ngätäite.

⁶ Munkwe tödekani Jesubti, ye kwrere Abraham kākwe tödekani Ngöböbti abko köböire niara ngite ñakare mda Ngöböke niebare btä amne kani ngäbti kwe.

⁷ Ye mden kisete, nitre israelita käta ja Abraham mräkä niere, ñobtä ñan angwane Abrahamkwe Ngöbö mikani täte metre nieta kwetre. Akwa era metre, Ngöbö ngwärekre, nire nire tä tödeke Ngöböbti Abraham kwrere, ye abko Abraham mräkä era metre raba gare munye,

⁸ ñobtä ñan angwane kä ne ngwane nitre ñakare israelitare mun kwrere kākwe tödekadi Jesubti angwane, niaratre ngite ñakare mda Ngöböke niedi btä amne kadi ngäbti kwe, ye nāmanena gare kira Ngöböye, aisete kukwe kuin ni jökrä kräke, ye abko Ngöböke niebare käne Abrahamye kira abko tä tikani krörö Ngöbö Kukweibtä:

Ni kä jökräbti, ie tikwe ja di biandi ma köböire,
niebare Ngöböke Abrahamye.

Génesis 12.3

⁹ Ne aisete Abrahamkwe tödekani Ngöböbti, ye kwrere abko nire nire tä tödeke Jesubti, ie Ngöböta ja di bien Abraham ben gwaire.

¹⁰ Akwa Kukwe Biani Ngöböke Moiséye, ye nire nire tä mike täte ja mikakäre metre Ngöbö ngwärekre, yebtä abko ngürünä nebe, ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukwei käta niere krörö:

Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye, ye nire nire kákwe ñan mikadre täte kuin jökrä ja täritäri kärekäre abkobtä ngürün raba mikani, *Deuteronomio 27.26*

abko tä tikani kore.

¹¹ Ye mden kisete, Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ye mikabtä täte ni ñakare jire iti abko tä nebe metre Ngöbö ngwärekrei ye abko gare kuin nie, ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukwei käta niere krörö:

Tödeka kwatübe Ngöböbti, ye köböire ni ngite ñakare mda nieta Ngöbökwé. Ni ye aibe kákwe nünandi Ngöböbe *Habacuc 2.4*

abko tä tikani kore.

¹² Akwa Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ye abko ñan tä ni mike tödeke Ngöböbti, aisete Ngöbö Kukwei käta niere krörö:

Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye, ye nirekwe mikadre täte jire jökrä abko köböire nünandi kwe, *Levítico 18.5*

abko tä tikani kore.

¹³ Ye abko, Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye, ye ni ñan raba mike täte jire jökrä, abtä Ngöbökwe ngürün mikadre nibtä, akwa ngürün ñan rabadre kärekäre nibtä, abkokäre Kristo krütani krusobtä, ye köböire ni kökanintarita kwe Ngöbökrä ngürün ye ngäniene abko gare nie, ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukweita niere krörö:

Ni jökrä jākätä kribtä käin btä Ngöböta ngürün mike, *Deuteronomio 21.23* nieta Ngöbö Kukweibtä.

¹⁴ Nitre ñakare israelitare abko ie Ngöbökwe ja di biandi abko Ngöbökwé köböi mikani Abrahamye, ye rükadre niaratre kisete Kristo Jesu köböire, abkokäre ni kökanintarita kwe Ngöbökrä. Erere arato, nikwe tödekadre Jesubti angwane, Ngöbökwé ja Üai juandre nüne nibtä, niarakwe köböi mikani Abrahamye ye rabadre bare, abkokäre Kristokwe ni kökanintarita Ngöbökrä.

Pablota kukwe bä mike

¹⁵ Ye abko ti mräkätre, ni ngätäite nita kukwe ükete ño jabe kwärikwäri, yebtä ti bike kukwe bä mike krörö mda munye: Ni iti tä kukwe ükete jabe kwärikwäri ni mdabe angwane, kukwe ükateta kwe, yebtä tä ja käi tike ja kukwei mikakäre täte. Yebti kukwe ükateta kwe ye abko ni ñan raba kukwe ye denkä mikakäre ngwarbe amne ñan ni raba kukwe mdara jire tike kukwe ye kwitakäre arato.

¹⁶ Ye kwrere Ngöbökwé kukwe ükaninte Abrahambe amne Abraham bkünbe. Tärä ye kanti, Ngöbö Kukwei ñan tä blite ni kwatibtä, akwa tä blite ni itibe btä, käta niere krörö: “ma bkünye”. Abraham bkün niebare Ngöbökwé Abrahamye, ye abko Kristo ara btä blitabare kore kwe.

¹⁷ Tita kukwe niere ye abko krörö: Ngöbökwé kukwe ükaninte Abrahambe, ye abko ükaninte era metre kwe mikakäre täte. Yebti kä nikanina siento kräbkä bti kwä grebti kwä jätä (430) ta angwane, Ngöbökwé ja Kukwei Biani Moiséye, akwa Ngöbökwé kukwe ükaninte käne Abrahambe, ye abko Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye ñan raba denkä jire mento mikakäre ngwarbe, ñobtä ñan angwane kukweta ükaninte täte, ye abko ni ñan raba kukwe ye kwite, tikwe nini ye kwrere.

¹⁸ Ne aisete, Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye, ye nikwe mikadre täte abko ütiäre Ngöbökwé ja di biandre nie, ye ngwane kukwe ükaninte Ngöbökwé Abrahambe ye rabadre ngwarbe, ütiäre ñakare mda. Akwa Ngöbökwé ja di biandre nie abko ükaninte kwe Abrahambe, ye abko biandre ngwarbe nie ja moto kuinbti niebare kwe Abrahamye.

¹⁹ ¿Angwane Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye abko drekäre biani kwe? Ni jökrä ngite Ngöbö ngwärekrei, ye rabadre gare metre nie, abkokäre Ngöbökwé

ja kukwei biani Moiséye. Ne aisete Abraham bkün köböi mikani ie Ngöbökwe, ye ngämi nüke, känenkri Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ye nämane ütiäte. Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye, ye abko angeletre Ngöbökwe nükani niere amne Moisés ye abko käkwe kukwe ye kani ngäbti nitre israelita mda mda kräke.

²⁰ Akwa ni itibe tä kukwe ükete ni mdabe, ye ngwane ni ñakare blitaka ni nibu kräke kwärikwäri, aisete Ngöbö itibe ara jire käkwe kukwe ükaninte au Abrahambe.

²¹ Ne aisete, ¿Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ye abko tä rüre kukwe ükaninte kwe Abrahambe ye rüre ya? ¡Ñakare jire chi! ñöbtä ñan angwane nane Ngöbökwe kukwe biani nuendre nie, ye mikabtä täte abko ütiäre nikwe nünandre kärekäre, ye ngwane kukwe ye mikabtä täte abko ütiäre ni ngite ñakare mda Ngöbökwe niedre nibtä arato.

²² Akwa ñakare kore, ñöbtä ñan angwane ni ngite kä teri abko di ñakare ja tikiteta au, ye kwrere ni jökrä kä nebtä tä ngite kukwe käme ngoto täni, aisete di ñakare ja tikatekrä au. Akwa nikwe tödekadre Jesukristobti rabakäre dianintari amne rabakäre tikaninte, ye ngwane Ngöbökwe ja di biandre ni jökräye abko köböi mikani kwe Abrahamye, ye biandre kwe ni jökrä tödekaka Jesubtiye, abkokäre ni jökrä tä ngite kukwe käme ngoto täni.

²³ Käne Kristo ngämi nüke tödekakrä nie, känenkri bäsi Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye nämane ni ni ngite ngibiabtikä kwrere ni kräke. Akwa Kristo nükani angwane, ñan nämane ni ngibiarebti ni ngite kwrere mda.

²⁴ Erere arato, ni klabore mikata ngäbäkre ngibiare amne töi den, ye kwrere jire Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye nämane ni kräke, ni jie ngwiankäre Kristoye, nikwe tödekadre Kristobti angwane, Ngöbö rabadre ni ngite denkä mento nibtä abkokäre.

²⁵ Akwa mtare Kristo tödekakrä nikwe nükanina, aisete mtare Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye tä ñakare ni ngibiabtikä mda,

²⁶ ñöbtä ñan angwane tödekabtä Kristo Jesubti mun jökrä nena Ngöbö ngäbriänkäre,

²⁷ ñöbtä ñan angwane mun namani ngökani ñöte angwane, Ngöbökwe mun mikanina ketetibe Kristobe.

²⁸ Ne aisete ma abko ni israelita ya, ñakare ya; ni klabore ya, ñakare ya; ni brare ya o ni merire ya—ye abko ñakare ütiäte Ngöbö ngwärekre, ñöbtä ñan angwane Ngöbökwe mun jökrä mikani ni itibe kwrere amne munta ketetibe jökrä Kristo Jesu ben gwaire.

²⁹ Mun abko Kristokwe, aisete mun Abraham bküntre amne Ngöbökwe ja di biandi Abrahamye amne bkünye niebare kwe ie, ye abko mun nena bkäne siba arato.

4

¹ Yebtä abko, ti tö kukwe mda bä mikai munye abko krörö: Ngäbäkre kiakia abko kräke jändrän rünkwe tä neme jökrä. Akwa ngäbäkre ngämi ünän, känenkri niara tö rabadre dre dre nuein jändrän yebtä abko ñan raba nuene, aisete tä neme ni klabore kwrere.

² Rün tä käi kite käne, ye kwrere kä ngämi nüke ie, ye känenkri rünä ni ruäre mikete niara ngibiare amne jändrän kwekwe ngibiarebti kräke. Ni ye abko ngäbäkre käkwe kukwe mikadre täte.

³ Ye kwrere arato, kukwe nämane nakenkä nibtä abko krörö: Ngöbö ngämi Jesu juen kä nebtä nikrä, känenkri Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ye Ngöbökwe mikani ni ngibiare ngäbäkre ngibiaka kwrere amne ni nämane nüne ni klabore kwrere.

⁴ Akwa kā kuin era metre niara Odei juankrä abko käi kitani Ngöbökwe, ye erere nükani angwane, Ngöbökwe juani. Niara nükani däre merikwe amne Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ye nükani mike täte jökrä ni mda mda kwrere,

⁵ nitre israelita Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ye mikaka täte ye kökatarikäreta Ngöbökrä, Ngöbö rabadre ni mike ja ngobore jen kwe abkokäre.

⁶ Mtare mun tödekaka Jesubti nena Ngöbö ngäbriänkäre, aiseite Ngöbökre ja Odei Üai juani nüne nibtä amne niara Üai tä nibtä, ye mden käta ngrente krörö Ngöböye: ¡Abba, Tata!

⁷ Ne aiseite mtare mun ñakare ni klaborer kwrere mda, akwa mun abko nena Ngöbö ngäbriänkäre, aiseite jändrän tä Ngöbökre niara ngäbriänkäre kräke, ye abko mun rabadi bkäne arato.

Pablota töbike kri nitre Galaciaböta

⁸ Mdakäre abko, käne mun ngämi tödeke Jesubti, känenkri Ngöbö gare ñakare munye angwane, mun nämane jändrän ngwarbe mike ngöböre jae amne mun nämane ni klaborer kwrere kräke.

⁹ Akwa mtare Ngöbö era metre nena gare munye—o ti bike niere krörö jirekäbe, Ngöbökre mun käräbare jakrä, aiseite mun nena gare Ngöböye mtare—aiseite çye ñöbtä abko üai käme ngwarbe di ñakare ye ngoto täni mun tö ja mikaita klaborer,

¹⁰ amarebti munta köbö ütiäte köbö jadükäkrä kwrere mike ütiäte jae ja mikakäre metre Ngöbö ngwärekre? Erere arato, jse ñöbtä amarebti munta sö ngidien, kä ruäre ütiäte amne kä kwatire kwatire mike ütiäte ja mikakäre metre Ngöbö ngwärekre!

¹¹ Yebtä abko nane tikwe ngoto nikani ngwarbe sribire mun ngätäite tä nebe ruen tie, aiseite kä jürä kri tibtä mtare.

¹² Ti mräkäre, ti tö kukwe krörö ribei kisere munye: Kukwe Biani Ngöbökre Moiséye, ye ti nämane mike täte jökrä ja mikakäre metre Ngöbö ngwärekre, akwa ye kwrere tita mike ütiäte ñakare mtare, käkwe ja mikani mun ñakare israelitare kwrere. Ye kwrere arato, munkwe ja mikadre ti kwrere abko ti tö ribei munye. Ñan munkwe kukwe nuenbare käme jire tibtä, abtä tita niere kore munye ti mräkäre.

¹³ Akwa tikwe kukwe kuin Jesubtä mikaba gare kena munye, ye ngwane ti nämane bren abko käkwe ti mikaba neme yete, ye abko gare kuin munye.

¹⁴ Ti bren ye abko namani tare munkrä, akwa munkwe ñan bätä ngwiani tibtä angwane, munkwe ti kaba ngäbti kuin bäsi angele Ngöbökre kwrere jire. Mdakäre abko, Kristo Jesu ara jire mun rababa ruen kaen ngäbti munye, aiseite kä rababa nuäre munbtä.

¹⁵ ¿Kä rababa nuäre kri krübäte munbtä, ye abko munkwe nuenbare mda? Ti ne ara jire raba kukwe niere krörö mun kräke. Mun rabadre ja okwä denkä ti die mikakäre angwane, munkwe diandrekä, akwa era metre ye käkwe ti die mikadre ñakare, aiseite munkwe nuenbare ñakare.

¹⁶ Akwa mtare, çtita kukwe era erere niere munye, nebtä abko ti kite nikwite mun rüere ya? Ñakare raba ruen tie.

¹⁷ Angwane ni mda mda tä nüke dirire munye, ye abko töita krübäte munbtä, akwa niaratre töi ñakare kuin munkrä, ñöbtä ñan angwane munkwe ja töi mikadre niaratrebtä abko ie tö, aiseite töta mun diainkä nunkän.

¹⁸ Ni mdakwe töbikadre munkrä ye abra kuin, akwa töbikadre jändrän kuinbtä mun kräke, ye abko ñan nuendre batibe, akwa nuendre kärekäre, akwa ñan ti tädre nete, aibe angwane ni mdakwe töbikadre munbtä.

¹⁹ Ti ngäbriänkätre kiakia tikwe, bäsi meri tä ja ngibiare tare, ye kwrere jire ti nämane ja tare nike käne munbtä. Mtare kukweta nakenkä mun ngätäite, köböite tita ja tare niketa mda munbtä amne mun ngämi näin metre Kristobe abko erere tikwe ja tare nikadi btä.

²⁰ Gwängwarbe ti tädre mun kánti yete, blitakäre bä jene munbe näre, akwa ti ñan raba neme, aisete tikwe dre nuendre, abkobtä ti töi ñan tä nebe krütare jirekäbe.

Kukwe bä mikata Agarebtä amne Sarabtä

²¹ Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye, ye mun Galaciabo tö mikaita täte ja mikakäre metre Ngöbö ngwärekre, mun ye ie ti tö kukwe ngwiantari kwati krörö: ¿Kukweta nakenkä mun ngätäite, yebtä Ngöbö Kukweita dre niere, ye gare ñakare munye? abko munkwe nie tie. Kukwe ye gare ñakare metre munye ruen tie, aisete tita kukwe ngwentari kore munye.

²² Angwane kukwe yebtä abko nieta krörö: Abraham nämane meri nibu ben. Meri iti abko klaboré meri era metre Abrahamkwe kräke. Meri klaboré ye abko kädian nämane Agar abko kwe Abraham ngobo därebare iti. Meri mda abko meri era metre Abrahamkwe abko kädian nämane Sara abko kwe niara ngobo därebare arato. Sara abko ñakare klaboré ni mdakwe.

²³ Akwa meri klaboré abko kwe Abraham ngobo Ismael därebare, ye abko Abraham töi erere niara därebare. Akwa Sara, meri era metre Abrahamkwe klaboré ñakare abko di ñakare ngäbäkre ngibiare meri mda mda kwrere. Ne aisete Ngöbökwé ngäbäkre köböi mikani Abrahamye erere därebare Sarakwe abko kädiani Isaac kwe.

²⁴⁻²⁵ Kukwe ye nakaninkä kira ye abko tä kukwe krörö bä mike nigrä: Meri nibu abko tä kukwe ükaninte ketebu Ngöbökwé nigrä bä mike: Agar abko tä Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye Ngitio Sinaí kánti bä mike. Agar abko klaboré ni mdakwe, aisete bkänkä kukwei aibe mikata täte kwe. Ye kwrere jire, nitre israelita kätä Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye mike täte abko klaboré ni mdakwe kwrere, aisete nitre israelita abko Agar ngäbriänkätre kwrere. Ngitio Sinaí kä Arabia kánti, ye mden abko juta Jerusalén ara mtare kwrere, ñobtä ñan angwane nitre israelita nünanka Jerusalén tä klaboré jökrä Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye kräke.

²⁶ Akwa nitre Ngöbökwé era metre tödekaka Jesubti abko tä tikaninte amne, juta Jerusalén tarä mda kä känbti kräke. Niaratre abko klaboré ñakare Sara kwrere, aisete nitre tödekaka Jesubti, ye abko Sara ngäbriänkätre kwrere,

²⁷ ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukwei kätä juta Jerusalén bä mike meri ngäbäkre ngibiare ñakare Sara kwrere abko krörö:

Meri, ma ngäbäkre ngibiare ñakare, akwa makwe kä ngwian nuäre jabtä.

Angwane meri ie ja tare nika ño ngäbäkre ngibiabtä gare ñakare, ye abko käkwe ngrate krikri kä ngwiane nuäre jabtä,

ñobtä ñan angwane meri kwe ngäbäkre ñakare, abtä tuanimetre brarekwe, ye abko ngäbriänkä rabadi bäri kwati meri nünanka brarebe ye ngwä.

Ne aisete, meri kwe ngäbäkre neme ñakare, ye käkwe kä ngwian nuäre jabtä,

Isaías 54.1

nieta Ngöbö Kukweibtä.

²⁸ Ti mräkätre, munkwe tödekani Jesubti, aisete mun abko Abraham ngäbriänkätre köböi mikani Ngöbökwé arato, aisete mun abko Isaac kwrere.

²⁹ Sara abko kise mriani jabtä, aisete ngäbäkre ñakare kwe, akwa Ngöbökwé ngäbäkre köböi mikani ie, erere ngäbäkre Isaac därebare Ngöbö Üai diebti. Akwa käne, meri klaboré abko kwe ngobo Ismael därebare, akwa ye abko Ngöbökwé köböi mikani ñakare, amne Ismael nämane Isaac mike ja tare nike.

Ye kwrere kukweta nakenkä mtare. Ngöbö Üai diebti nita tödeke Jesubti amne nitre Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye mikaka täte tä Ismael kwrere, käta ni mike ja tare nike tödekabtä Jesubti.

³⁰ Akwa Ngöbö Kukwei käta niere krörö kukwe yebtä abko ütiäte mtare mun kräke:

Ngöbökwé niebare Abrahamye:

Meri klabore ye juentari ngobo kwe yebe, ñobtä ñan angwane meri klabore ngobo ye käkwe ñan jändrän rünkwe dräidre jire chi jabti, meri klabore ñakare tä nüne brare kwebe abko ngobobe, *Génesis 21.10*

abko Ngöbökwé niebare Abrahamye.

³¹ Ne aisete ti mräkätre, ni abko ñakare meri klabore ngobo Ismael kwrere, akwa ni abko meri Sara klabore ñakare ngobo kwrere, aisete nita klabore ñakare.

5

Nita tikaninte Kristo köböire

¹ Nikwe nüandré ni tikaninte kwrere, abkokäre Kristo käkwe ni tikaninte. Ne aisete Kristokwe mun tikaninante, yebtä munkwe nüanka dite kärekäre amne munkwe ñan ja mikata ni klabore kwrere Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ngoto täni, kukwe ye mikakäre täte, ja mikakäre metre Ngöbö ngwäreki abko tita niere munye.

² Ti mräkätre, olo ketete ti kukweye munkwe. Ti Pablo kä bike niere krörö munye: Ni brare brare tödekaka Jesubti käkwe ja ñäräkrä mikadre ja kwatabtä, ye abko mun mden mden käkwe mika täte nuein ja mikakäre metre Ngöbö ngwäreki, ye ngwane Kristo krütani munkrä, ye ñan rabadre ütiäte mun kräke.

³ Ye abko ti bike niereta krörö mda munye: Ja ñäräkrä mikadre ja kwatabtä tä ükaninte, ye mun brare mden mden käkwe mika täte angwane, Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye, ye erere munkwe mikadre täte jire jökrä angwane, ñan kukwe ketetibe mika täte munkwe.

⁴ Mdakäre abko, Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye mikabtä täte mun tö rabai metre Ngöbö ngwäreki, ye ngwane mun nikani Kristo bäre mento angwane, Ngöbökwé ja moto mikani kuin munkrä abko ie munkwe trö kwitani.

⁵ Akwa ni abko tä tödeke Kristobti, yebtä ni ngite ñakare mda Ngöbökwé niedi abko nita ngibiare kisere Ngöbö Üai köböire,

⁶ ñobtä ñan angwane nita tödeke Kristo Jesubti, ye köböire abko ni ñäräkrä mikani kwatabtä ya, ñakare ya, akwa ye abko ñakare ütiäte Ngöbökrä rabakäre metre niara ngwäreki, akwa nita tödeke Jesubti aibe ütiäte kräke amne, nita tödeke era metre Jesubti abko käta ni kite ni mda mda tarere.

⁷ Mun nämane näin kuin ji Jesukwe bti, ye nirekwe kukwe mdara jire mikani mun jiete amarebti kukwe era metre Jesubtä abko mun ñan tö mikai täte ye?

⁸ Ngöbö käkwe mun käräbare jakrä ye ñan käkwe kukwe ye mikani mun jiete.

⁹ Kukweta nakenkä mun ngätäite ye abko lebadura bante kwrere abko krörö: Lebadura mikata chi arinante abko tä ngitie jökrä arina kabre te, ye kwrere jire kukwe dirita blo abko ni braibe tä mike ütiäte mtare, ye käita ngitie mun ngätäite, käta ni jökrä töi kwite.

¹⁰ Akwa mun abko töi tädi ja kwrere tibe ti Dänkien diebti, abkobti tita tödeke angwane, nire nire käta kukwe blo mike mun jiete ye abko Ngöbökwé mikadi ja ngie nuen mun nika dokwäre.

¹¹ Angwane ti mräkätre, ni brare brare käkwe ja ñäräkrä mikadre ja kwatabtä, ye ti tädre mike ütiäte janknu ja mikakäre metre Ngöbö ngwärekre amne, ti tädre nuemna ni mdaye, ye ngwane Kristo kämikani krusobtä ni kräke tita niere, yebtä nitre ñan rabadre romon tikrä amne ñan rabadre näin kisere ti jiehti.

¹² Akwa nire nire tä näin kukwe mike mun jiete käta ja ñäräkrä mikamna ja kwatabtä munye, iye ara jire käkwe ja diandrete gwängwarbe näre! Abko kore se.

Ja taredre kwärikwäri

¹³ Ti mräkätre, Ngöbökwé mun käräbare rabakäre tikaninte, akwa munta tikaninte, yebtä abko mun töi rabadre ngitiekä kämekäme, ye jiehti mun rikadre betekä, abkokäre munta tikaninte abko munkwe ñan nütü jire chi. Akwa munkwe ja taredre kwärikwäri, käkwe ja die mikadre kwärikwäri jändrän jökräbtä,

¹⁴ ñobtä ñan angwane Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye abko tä ükaninte ketetibe jökrä abko krörö:

Mata ja tarere au,

ye kwrere makwe ni mda mda tare arato,

Levítico 19.18

abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

¹⁵ Munkwe ja ngibia, ñobtä ñan angwane mun tädre rüre jabe kwärikwäri janknu amne mun tädre ja kwete kwärikwäri janknu, ye ngwane munkwe ja jaandre ngwarbe, aisete batibe mun ñan rabadre ja gete mda jabe kwärikwäri Jesu käbti, ye abko rabadre blo, aisete ja taredre munkwe tita niere.

Ngöbö Üai amne kukwe kämekäme mdeita ni töibtä

¹⁶ Tikwe kukwe nini, yebtä abko ti bike kukwe mdara jire niere krörö munye: Munkwe kä bian Ngöbö Üaiye ja jie ngwiankrä nüne metre Ngöbökrä kärekäre angwane, kukwe kämekäme tä mun töibtä abko mdeita nebe munye, ye munkwe ñan nuendre,

¹⁷ ñobtä ñan angwane kukwe kämekäme tä mun töibtä abko mdeita neme munye, ye abko tä rüre Ngöbö Üai rüere, munkwe ñan kä biandre Ngöbö Üaiye ja jie ngwena abkokäre. Erere arato, kukwe kämekäme mdeita neme munye, ye rüre Ngöbö Üai tä rüre, kukwe kämekäme tä mun töibtä, ye munkwe ñan mikadre täte abkokäre. Ye erere kukwe kämekäme mdeita neme munye amne Ngöbö Üai tä nüne munbtä, ye tätre rüre jabe kwärikwäri.

¹⁸ Akwa Ngöbö Üai tä mun jie ngwena era metre bkänä ne ngwane, Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye ngoto täni mun ñan rabadre klaboré mda.

¹⁹ Ni mda mda töi kämekäme abko erere mdeita neme ie käta nuene, ye abko tä nüke gare kuin btätre, aisete kukwe krörökrörö nuenta kwetre: tä ja mike gure bati bati, tätre kukwe kämekäme nuene jabtä kwärikwäri ja mikakäre nuäre amne, kukwe gaidre kri abko tätre gaire ñakare jire chi nukro kwrere.

²⁰ Erere arato, jändrän ngwarbe mikata ngöböre jae, ni kwrare, ni sukiare, ni ngürüne käta kukwe nuene blo ni mdabtä, ni määtä neme käre ni mdabtä amne ni rüre käre ni mdabe, ni mokrere ni mdabe jändrän kwe dokwäre. Erere arato, ni moto nebe romon jötrö ngwarbe amne ni ni mda mda mike ja rüre kwärikwäri, ni dirire ni ñäkäbtikäre jene jene amne ni ni mda diankaka jakri.

²¹ Erere arato, ni mda jändrän bkäné abko dokwäre ni määtä btä, ni dröba nike käre amne ni mröre kabre krübäte amne, kukwe mda diän diän ne kwrere nuenta kwetre, ye abko gare kuin, aisete kukwe kämekäme nuenkä

kore, ni yebtä abko Ngöböta gobrane ñakare, aiseté ñan rabadre jire Ngöbö kánti kä káinbti abko tikwe nieba munye, mden erere tita niereta munye mtare.

²² Akwa Ngöbö Üai tá nüne nibtá angwane abko tá ni die mike kukwe krörökrörö nuene: nita ni mda mda tarere, káta neme bári juto nibtá, nita nüne jáme Ngöböbe amne ni mda mdabe, nita jándrán jökrá ngibiare bätáreká, nita ni mda mda kaen ngábtí ja moto jámenbti, nita ja moto mike kuin ni mda mdakrá, nita ja kukwei amne Ngöbö Kukwei mike táte abtä tódekata nibtí,

²³ amne nita bike tidrá ni mda mdabtá amne, ni tói kámekáme ye nita ketebtä au. Ye rüere abko kukwe ñakare jire kä nebtá.

²⁴ Nire nire nena Kristo Jesukwe abko kákwe kukwe kámekáme ni tóibtá ye mikanina jökrá krusobtä Kristobe gwaire amne, kukwe kámekáme mikanina jökrá temen nikwe.

²⁵ Mtare ni nena nüne Ngöbö Üai köböire, aiseté ari kä bien Ngöbö Üaiye ja jie ngwiankrá arato.

²⁶ Akwa nikwe ñan bikadre krikri jabtá kwárikwári. Erere arato, nikwe ñan ja kwitadre ja rüere kwárikwári amne jándrán ni mdakwe, dokwäre nikwe ñan bätá ngwiandre btá.

6

Nikwe ni mda mda die mikadre

¹ Mdakäre abko ti mrákátre, mun mráká tódekaka Jesubti kákwe ja mika ngite, ye ga munkwe angwane, mun mden mden káta kä bien Ngöbö Üaiye mun jie ngwena metre ye kákwe mun mráká die mika, niara rikadreta jí metrebti abkokäre. Akwa munkwe die mika ja moto jámenbti angwane, makwe ja ngibia kuin, ñóbtá ñan angwane nane kukwe jatadre ma rüere amne makwe ja mikadre ngite arato, aiseté makwe ja ngibia.

² Ye abko, kukwe mun itire itire kwe, ye ie munkwe kótá mika gwaire jökrá ja die mikakäre kwárikwári kárekäre kóbó kwatirekwatire. Munkwe ja die mikadre kore ne ngwane, nikwe nünandre ño úkaninte Kristokwe ye mikadí táte munkwe.

³ Akwa nire nire abko útiáte ñakare, akwa ja rabadre ruen kri ie mráká mda mdabtá mun ngátáite, aiseté ñan tó kótá mikái gwaire, ye ngwane ni ye tá ja ngökóta au. Ni ye kákwe ni mda mda die mikadre.

⁴ Ne aiseté, ni itire itire tá sribi nuene ño, ye mika ñáráre kuin kwe, yebtä blita au kwe jakrá angwane, jándrán nuenta kuin kwe raba tuen ie, yebtä tó raba ja káikiteká ne ngwane ja káikitaka kwe, akwa ni mda mda tá sribi nuene ño, yebtä ñan ñáká kwe,

⁵ ñóbtá ñan angwane ni itire itire kákwe tóbikadre tribe jen kwe ngwianbtá kuin metre.

⁶ Mdakäre abko, kukwe kuin Jesubtä ye nireta dirire munye, ni ye abko munkwe die mika jándrán jökrá kuinquinbtá arato.

⁷ Angwane munkwe ñan ja ngöka au! Ni ñakare jire iti kákwe Ngöbö mikadre yakrá jae, ñóbtá ñan angwane nita nura ño ño nókö, ye erere nita ngwá ótó,

⁸ ye kwrere nire nire tóibtá kukwe kámekáme tá amne mdeita neme ie, erere tá nuene, ye abko nura nókata kwrere amne ye útiäre abko rabadí kárekäre Ngöbö háre mento, ye abko nura ngwá ótata kwrere. Akwa nire nire káta kä bien Ngöbö Üaiye ja jie ngwiankrá, erere tá nain Ngöbö Üai köböire, ye útiäre abko rabadí nüne kárekäre Ngöböbe.

⁹ Aiseté ni ñan rabadre dráre jire jándrán kuin nuene ni mda mdakrá, ñóbtá ñan angwane ni ñan dí krütadre jándrán kuin nuene ne ngwane, köböitira jire Ngöbö kwe sribi nikwe ye útiá biandi nie.

¹⁰ Ne aisete ni di tärä ne ngwane, käre ni tädre biare ni mda mda die mike, akwa ni mräkä tödekaka Jesubti ye abko bäri die mikadre käne.

Pablota kukwe niere mrä

¹¹ Ti mräkätre, mtare ti ara jire käta kukwe ne tike krikri ja kise jenbti mun kräke, ti ara jire käta tärä ne tike rabadre gare metre munye abkokäre.

¹² Tärä yebtä abko ti tö nieita krörö munye: Ni ruäre tä ja ñäräkrä mikamna kisere ja kwatabtä munye ja bä mikakäre kuin nitre israelita mda mda okwäte angwane, Kristo ngatani krusobtä nikä aibe ütiäte ni diantarikäre, ye aibe niedre kwetre, abtä nane nitre israelitakwe mikadre ja tare nike abko jürä btäre, aisete tä ja ñäräkrä mikamna munye.

¹³ Akwa nitre israelita ñäräkrä mikani kwatabtä, ye abko ñan tä Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye mike täte jökrä, akwa mun abko käkwe ja ñäräkrä mikadre ja kwatabtä Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye mikakäre täte jökrä, ie niaratre tö. Yebti munkwe ja ñäräkrä mikadre ja kwatabtä angwane, rikadreta ja käikitekä munbti ni israelita mda mdaye, abkokäre tädre mun nike kisere kore.

¹⁴ Akwa ti abko, jändrän ñakare jire tikwe bti ti raba bike kri ja mikakäre ütiäte. Angwane ni Dänkien Jesukristo ngatani krusobtä nikä, ye aibe ütiäte tikrä mtare, ñobtä ñan angwane Kristo ngatani krusobtä tikrä, ye köböire abko jändrän kä nebtä ütiäte ñakare tikrä amne ti abko ütiäte ñakare ni kä nebtä okwäte.

¹⁵ Ye abko, ni ñäräkrä mikani ni kwatabtä ya, ñakare ya, ye abko ñakare ütiäte Ngöbö ngwärekre, akwa ni dätebareta btin Jesukristo köböire, ye abko bäri ütiäte Ngöbökrä.

¹⁶ Angwane nünandre ño Jesukristo köböire tita niere, ne kwrere mun mden mden tä nüne, mun yebtä abko kä jäme Ngöbökwé raba amne mun jökrä raba ruentari tare Ngöböye. Erere arato, nitre tödekaka Jesubti, yebtä kä jäme Ngöbökwé raba amne raba ruentari tare Ngöböye.

¹⁷ Mtare mentokwäre abko, ni mdakwe ñan ti nikadre jire chi mda diribtä, ie ti tö, ñobtä ñan angwane tita tödeke Jesubti, yebtä tikwe ja tare nikani kri abko träin tä jökrä ti ngrabare, ti sribikä Jesukwe bä mikakrä tibtä, aisete ti ñan nikadre, ie ti tö.

¹⁸ Ti mräkätre, ni Dänkien Jesukristo käkwe ja moto mika kuin mun jökrä kräke. Amen. Abko kore se. Ne ngörä.

Tärä Tikani Pablokwe Nitre Efesobokrä Efesios

Pablo käkwe tärä ne tikani angwane, niara nämane ngite kä teri juta Romate kukwe kuin Jesubtä diri dokwäre. Ne nakaninkä ño abko tä tikani Hechos 28.14-31 yebtä. Pablokwe tärä ne tikani nitre tödekaka Jesubti nünanka juta Efeso amne Efeso bäre temen kräke. Juta Efeso abko juta ütiäte amne ju ngöbö ngwarbe mikakrä ütiäte jae nämane kabre yete. Ju bäri ütiäte abko ngöbö ngwarbe kädianta Diana kräke (Hechos 19.23-31).

Pablo nämane niken Jesu kukwei ngwena angwane, niara nükani juta Efesote, käkwe kukwe kuin Jesubtä mikani gare btin ietre abko tä tikani Hechos 18.18-21 yebtä. Akwa namani jötrö yete, bti nikani ta. Abti nükantinta bobukäre angwane, nünabare kä komä kwe Efesote, Ngöbö Kukwei dirikäre yete abko tä tikani Hechos 19 yebtä.

Nitre tödekaka Jesubti nünanka Efeso kánti abko kukwe ñakare bökän, btä Pablokwe kukwe tikani. Bäri, Ngöbökwé kukwe nuenbare keta kabre bätäkä ngwarbe ni kräke ja moto kuinbti, yebtä Pablokwe kukwe tikani kabre tärä nebtä. Nikwe nünandre ño ni Dänkien Jesukristo mikakäre ütiäte jae, btä Pablokwe blitabare tärä nebtä.

Jesukristo köböire Ngöbökwé ni jökrä, israelita amne ñakare israelita dianintari, käkwe mikani ja gete jabe. Kukwe mden mden btä nämane rüre jabe kwärikwäri, yebtä ñan rüdre mda kwetre, ñobtä ñan angwane Ngöbökwé niaratre mikani ni itibe kwrere Jesukristo ben gwaire. Ngöbökwé ye nuendre abko niarakwe ngibiabare tiebe, akwa mtare mikata gare kwe Jesukristo köböire. Ngöbökwé nitre tödekaka Jesubti mikani ketetibe Jesukristobe, aisete nünandre deme kwetre amne ja die mikadre kwärikwäri kwetre nünenkä dite Jesubtä, ñobtä ñan angwane üai kämekäme tärä kabre abko tä rüre nitre tödekaka Jesubti rüere, aisete Pablokwe tärä ne tikani kukwe yebtä.

Pablota köbö ngwentari

¹ Ti Pablo käta tärä ne tike. Ngöbö tö namani ti mikai Jesukristo kukwei ngwianka abko erere tita sribire kräke. Mun deme deme tödekaka Kristo Jesubti käta nüne juta Efesote abko kräke tita köbö kuin juen.

² Ngöbö ni Rün nikwe amne ni Dänkien Jesukristo käkwe ja moto mika kuin munkrä amne, mun mika nüne jäme kwetre, ie ti tö.

Ja moto kuinbti Ngöbökwé ja di biani kri nie

³ Ngöbö, ni Dänkien Jesukristo Rün raba käikitaninkä, ñobtä ñan angwane jändrän jökrä kuinquin kä känbti biani kwe nie, ñobtä ñan angwane nita ketetibe Kristobe aisete.

⁴ Erere arato, kä date ngämi känenkri Ngöbökwé ni dianinkä jakrä rabakäre ketetibe gwaire Kristobe. Ngöbökwé ni dianinkä kore jakrä nünakäre kuin deme amne ngite ñakare ja ngwärecri. Ngöbökwé ni tarebare,

⁵ aisete köbö kitani kwe ni kakrä ngäbti ja ngobo jen kwrere Jesukristo köböire, ye abko niara tö namani nuein ja moto kuinbti amne käi namani nuäre btä ngwena bare.

⁶ Ngöbökwé ni tarebare kuin bä nuäre ja moto kuinbti, yebtä abko nikwe käikitadrekä käre. Niarakwe ni tarebare kuin bä nuäre ja moto kuinbti, ye mikani gare nie niara Odei tarebare kri kwe ye köböire.

⁷⁻⁸ Erere arato, Kristo krütani krusobtä, däräe nimianinte nikrä, ye köböire abko nita neme ketetibe Kristobe angwane, Ngöbökwé ni kökanintarita jakrä, käkwe ni tikaninte. Amne ni ngite niara rüere, ye dianinkä jökrä mento nibtä

kwe. Ye abko Ngöbökwe nuenbare ja moto kuin nuäre yehti. Niara abko bäri töbtä amne kukwe jökrä tä nuke gare ie.

⁹ Kira Ngöbö tö namani kukwe mikaitbe ño tiebe, ye erere mikanintbe kwe, abti mikanina gare kuin kwe nie. Ye abko, Ngöbökwe ja moto mikani kuin amne, kukwe mikanintbe kore kaibe kwe angwane, tö namani kukwe ye ngwena bare abko erere namani bare ie Kristo köböire.

¹⁰ Kä kitani nuäi kwe abko erere käi nukani angwane, kukwe mikanintbe kwe, ye erere namani bare täte jökrä Kristo köböire. Kukwe mikanintbe Ngöbökwe ye abko krörö: Jändrän jökrä kä käinbti amne kä temenbtä abko rabadre mikani gare jökrä täte Kristoye angwane, Kristo rabadre ji dokwäte jändrän jökräbti ta.

¹¹⁻¹² Kira Ngöbökwe köbö kitani ni kakrä ngäbti abko erere ni dianinkä jen jakrä kwe, ye köböire ni rabadre jen Ngöbökwe, abkokäre nitre israelita ara jire këta tödeke bäri käne Kristobti nitre ñakare israelitare känenkri, käkwe Ngöbö di kri bä nuäre ye käikitadrekä kärekäre, abkokäre Ngöbökwe kukwe mikanintbe ni diantarikäre jakrä. Ye abko Ngöbö tö namani nuein ño, erere nuenbare kwe.

¹³ Erere arato, Ngöbö kukwei kuin Kristobtä ni diantarikä ye abko Ngöbö kukwei era metre, ye mun ñakare israelitare käkwe kukwei nuani angwane, munkwe kani ngäbti, käkwe tödekani Kristobti angwane, Ngöbökwe mun mikani ketetibe gwaire Kristobe. Yehti, Ngöbökwe ja Üai deme mikani nüne munbtä, ye abko tä ñäräkrä kwrere munbtä, mun jen Ngöbökwe mikakäre gare. Ngöbö Üai Deme ye mden abko Ngöbökwe köböi mikani kira.

¹⁴ Akwa Ngöbökwe ni diandretari täte jökrä amne ni rabadre juta jen Ngöbökwe täte jökrä amne ni rabadre Ngöbö di kri bä nuäre ye käikitekä kärekäre abko bä mikakrä Ngöbökwe ja Üai Deme biani nie. Yehtä abko ni rabadre kuin niere Ngöböye.

Pablota blite Ngöböbe

¹⁵ Mun abko tä tödeke kwatibe ni Dänkien Jesubti amne munta juta deme Ngöbökwe tarere, ye tikwe kukwei nuaba angwane,

¹⁶ ye näire mentokwäre tita blite Ngöböbe angwane, käre tita kuin niere ie munbtä.

¹⁷ Ngöbö ni Dänkien Jesukristokwe amne ni Rün bä nuäre ye ie käre tita kukwe ribere krörö munkrä: Ngöbökwe mun mikadre töbtä ja Üai köböire amne ja mikadre gare metre kwe munye ja Üai köböire, niara rükadre gare bäri kuin munye abkokäre.

¹⁸ Erere arato, tita kukwe mdara jire ribere krörö Ngöböye munkrä: Ngöbökwe mun käräbare jakrä, aiset mtare jändrän kuin ngibiata Ngöbökwe munkrä kä käinbti mden munta ngibiare kisere, ye rükadre gare metre munye, abkokäre Ngöbökwe kä trä tikadre mun töite. Erere arato, juta deme Ngöbökwe abko rabadi bä nuäre amne ütiäte kri Ngöbökrä abko rabadre gare munye, abkokäre niarakwe kä trä tikadre mun töite abko tita kärere munkrä Ngöböye.

¹⁹ Erere arato, Ngöbö di kri ñan krütare, ye mden abko tä ni tödekaka Jesubti die mikakrä, ye rabadre gare munye, abkokäre Ngöbökwe kä trä tikadre mun töite abko tita ribere ie. Ngöbö di kri tä mun kräke abko Ngöbökwe mikani tuadre,

²⁰ käkwe Kristo mikaninta nire ja di krihti amne kä bäri ütiäte, kanti Kristo mikani takänintbe ja küde ruenkri kä käinbti kwe ja di kri yehti.

²¹ Ye abko, üai käme jökrä amne angele jökrä Ngöbökwe tä dänkiene, këta gobrane, këta ja di kri mike gare, yehti ta Ngöbökwe Kristo mikani bäri ütiäte.

Erere arato, jändrän jire jökrä tä kä ne ngwane amne jändrän jire jökrä jatadi kä mrä angwane, yehti ta Ngöbökwé Kristo mikani bäri ütiäte.

²² Mdakäre abko, Ngöbökwé jändrän jökrä mikani Kristo ngoto täni amne, nitre gätäkä Kristo käfti, ye kräke Ngöbökwé Kristo ara jire mikani dänkiene ji dokwäte niaratre dokwä kwrere,

²³ ñöbtä ñan angwane nitre gätäkä Kristo käfti ye abko Kristo ngrabare kwrere amne Kristo ara btä Ngöbö tä nüne täte jökrä amne Ngöbö tä täte jändrän jökrä bti ta.

2

Ngöbökwé ni mikani nire Kristo ben gwaire

¹ Mdakäre abko, käne mun ñakare israelitare ngämi tödeke Jesubti, känenkri mun nämane kukwe nuene kämekäme Ngöbö rüere amne mun nämane ja mike ngite Ngöbö rüere. Ye mden kisete, mun nämane ni ngwäkäre kwrere Ngöbö ngwärecri.

² Mun nämane nüne kore angwane, ni töi kämekäme tä nüne ño kä nebtä Ngöbö rüere, ye kwrere jire mun nämane nüne. Amne Satana tä gohrane kä drünente, ye abko tö namani nebe mun tuai dre dre nuein abko erere mun nämane ja mike ngite. Erere arato, nitre Ngöbö Kukwei kitaka temen, ye ngätäite Satana ara tä sribire Ngöbö rüere abti kä nüke mtare. Satana ye mden nämane mun töi mike nüne ño abko erere mun nämane nüne kena.

³ Ye kwrere arato, nun israelita ngämi tödeke Jesubti, känenkri nun jökrä nämane nüne mun kwrere siba angwane, kukwe kämekäme mdei nämane nebe nunye abko jiehti nun nämane nakwen. Amne nun ngrabare, ie kukwe kämekäme mdei nämane nebe angwane, nun nämane nuene. Erere arato, nun töi nämane ngitiekä kämekäme abko jiehti nun nämane nakwen. Nun nämane nüne kore, ye dokwäre abko Ngöbökwé nun mikadre ja tare nike kri krübäte ni mda mda kwrere, ye abko rabadre dbe, ñöbtä ñan angwane nun nämane ja mike ngite, dokwäre Ngöbökwé nun mikadre ja ngie nuen kore.

⁴⁻⁵ Akwa Ngöbö abko bäri moto kuin käkwe ni tarebare kri krübäte abko krörö: Ni nämane ja mike ngite Ngöbö rüere, abtä ni nämane ni ngwäkäre kwrere, kä nämane mente Ngöböye, ye ngwane Ngöbökwé ni mikani nire Kristo ben gwaire. Ngöbö moto kuin, ye mden köböire abko mun ñakare israelitare namani dianintari.

⁶ Amne Kristo ben gwaire Ngöbökwé ni mikanina nire amne, kä bäri ütiäte kri kä käinbti käfti Ngöbökwé Kristo mikani dänkiene, ye käfti ni mikanina täkänintbe Kristo Jesu ben gwaire.

⁷ Ngöbökwé kukwe nuenbare jökrä kore, ye abko kä mrä näire Kristo jatadita angwane, Kristo Jesu köböire Ngöbökwé ja moto mikani bäri kuin nigrä, ye niara rabadre bä mike kärekäre,

⁸ ñöbtä ñan angwane Ngöbökwé ja moto mikani kuin munkrä käkwe mun dianintari, munkwe tödekani Jesubti angwane. Ye abko ñan jändrän kuin nuenbare munkwe abko ütiä nükani kore munye, akwa Ngöbö ara jire käkwe mun dianintari ngwarbe ja moto kuinbti.

⁹ Mdakäre abko, ñan munkwe sribi kuin nuenbare au jakrä abko ütiäre mun namani dianintari, ye abko ni ñakare jire iti rabadre bike kri, abkokäre Ngöbökwé kukwe mikanintbe kore,

¹⁰ ñöbtä ñan angwane Kristo Jesu köböire Ngöbö ara jire käkwe ni dätebare kuin bä nuäre. Amne nikwe sribi kuin nuendre kärekäre ni mda mda die mikakäre abko Ngöbökwé ükaninte kira, ye kwrere nikwe nuendre, abkokäre Ngöbökwé ni dätebare kore Kristo köböire.

Ni jökrä tödekaka Kristobti abko Ngöbökwé mikani ketetibe gwaire Kristobe

11 Ne aisete, Kristo ngämi krüte krusobtä, känenkri mun ñakare israelitare abko nämane nüne ño, ye munkwe ngwianta töre jae. Käne nitre israelita ñäräkrä mikani kwatabtä ni kä nebtäkwé abko nämane mun kä den “nitre ñäräkrä ñakare kwatabtä,” nämane niere munbtä, mun mikakäre ngwarbe jae.

12 Kä ye ngwane abko Kristo gare ñakare munye amne mun nämane nüne jenena juta israelita bäre mento. Erere arato, Ngöbökwé kukwe ükaninte nitre israelitabe angwane, jändrän köböi mikani kwe ietre, ye abko nämane ñakare munkrä amne, ni mda ni diantarikä abko nämane ñakare jire tödekrä munkwe. Erere arato, Ngöbö era metre ye abko gare ñakare munye.

13 Mun nämane nüne mente Ngöböye, akwa Kristo Jesu krütani krusobtä, därrie nimianinte, ye köböire abko mun nena krötö Ngöbö ken ketetibe gwaire Kristobe.

14 Kristo abko ni mikaka ja mäketä jabe kwärikwäri. Ni israelita amne ni ñakare israelitare mikani juta kwatibe kwe. Erere arato, nitre israelita amne nitre ñakare israelita mäta nämane kri jabtä kwärikwäri, ye abko ki nämane ni jiete kwärikwäri kwrere. Kristo krütani angwane, mäta kri ye abko kitani jökrä temen kwe.

15 Erere arato, Kristo krütani krusobtä angwane, ja ngrabare ye te niarakwe Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye mikani ütiäte ñakare mda ja mikakrä metre Ngöbö ngwärekre. Nitre israelita amne nitre ñakare israelitare nämane ja rüere kwärikwäri, akwa Kristo krütani krusobtä niaratre mikakäre ketetibe gwaire ni itibe btin kwrere. Ye köböire abko juta ketebu ja rüere kwärikwäri abko mikani nüne jäme jabe kwärikwäri kwe.

16 Erere arato, Kristo krütani krusobtä, köböire juta ketebu mikani ketetibe gwaire ni itibe btin kwrere ye mikakäreta gwaire Ngöböbe amne, nitre israelita amne nitre ñakare israelitare nämane rüere Ngöbö rüere, akwa Kristo käkwe mikani ja mäketä Ngöböbe.

17 Kukwe kuin ni mikakrä nüne jäme jabe kwärikwäri abko Kristo jatani ngwena ni jökrä kräke, aisete mun ñakare israelitare nämane nüne mente Ngöböye amne nitre israelita nämane nüne ja ken Ngöböbe, ye kräke Kristo jatani kukwe kuin ngwena kore.

18 Ne aisete Kristo köböire ni ñakare israelitare amne ni israelita abko raba niken jäme nebe ni Rün ngwärekre Ngöbö Üai itibe köböire.

19 Ye mden kisete, mun ñakare israelitare abko ñakare chui menteni kwrere Ngöbö ngwärekre mtare. Akwa nitre israelita abko juta deme Ngöbökwé, ye ben gwaire mun nena ütiäte amne nitre israelita abko Ngöbö ngäbriänkätre kwrere, ben mun nena ja mräkäre.

20 Mdakäre abko, mtare mun abko ju kwrere amne, kukwe diribare nitre Jesu kukwei ngwianakwe amne nitre Ngöbö kukwei niekäkwe, ye abko jä mikata ju ketabtäkrä dite krö. Kukwe diribare kwetre yebtä abko munta ja ketebtä dite amne, Jesukristo abko jä bäri ütiäte kri ju mikakrä jä mda mda ye ngwä, yebtä munta ja ketebtä dite arato.

21 Ye abko, ju mikata niken abko ketakata niken kiakia ja täritäri abti tä niken nebe bare, ye kwrere munta niren gwaire jökrä Kristo köböire abti ju deme Ngöbökwé tä mikani ketetibe gwaire ni Dänkienbe, ye kwrere mun rabadi.

22 Erere arato, Kristo köböire munta nekete jökrä jakri, ye köböire abko mun näin nebe ju Ngöbökwé kwrere abko te Ngöböta nüne ja Üai köböire.

3

¹ Ti Pablo tä sribire mun ñakare israelitare kräke. Kristo Jesu mikabtä gare mun ngätäite, dokwäre tita ngite kä teri nete.

² Ye abko, Ngöbökwe ja moto mikani kuin munkrä abko ti mikani niekä kwe munye, ye nena gare kuin munye ruen tie.

³ Ye abko tikwe tä rä tikaba chi käne munye, yebtä abko kukwe nämane kaibe tiebe Ngöbökwe abko Ngöbökwe mikani gare tie abko tikwe tikaba munye.

⁴ Munkwe ñäkädre tä rä yebtä angwane, kukwe nämane kaibe tiebe Ngöbökwe Kristobtä ye abko nena gare metre jökrä tie abko rükadi gare munye.

⁵ Kukwe ngibiabare kaibe tiebe Ngöbökwe ye abko mikani gare ñakare kwe nitre kirakiraye mekera, akwa mtare nitre deme deme Jesu kukwei ngwianka amne nitre Ngöbö kukwei niekä abko ie Ngöböta mike gare ja Üai köböire.

⁶ Angwane kukwe nämane kaibe tiebe Ngöbökwe abko krörö: Ngöbö kukwei kuin Kristobtä, köböire Ngöböta nitre ñakare israelitare kärere jakrä, amne jändrän Ngöbökwe nämane nitre israelitakrä abko nitre ñakare israelitare rabadre bkäne siba nitre israelitabe Kristo Jesu köböire. Erere arato, nitre ñakare israelitare abko rabadre ni itibe kwrere nitre israelitabe, amne jändrän köböi mikani Ngöbökwe nitre israelitaye, ye abko nitre ñakare israelitare rabadre bkäne siba arato, ne abko nämane kaibe tiebe Ngöbökwe, akwa mtare nena gare nie.

⁷ Ngöbökwe ja moto mikani kuin tikrä amne ti ngwiani ruen bobre kwe jae, käkwe ti mikani sribire kukwe kuin nebtä. Erere arato, Ngöbö ara käkwe ja di kri biani ngwarbe tie sribi nuenkäre.

⁸ Ni bäri ütiäte ñakare nitre jen Ngöbökwe ngätäite, ye ngwä ti abko bäri chi amne bäri ütiäte ñakare, akwa kukwe kuin ütiäte kri ñan tanre Kristobtä, ye abko ti rikadre ngwena nitre ñakare israelitareye, abkokäre Ngöbökwe sribi biani tie.

⁹ Mdakäre abko, Ngöbö jändrän jökrä dätekä abko kwe kukwe nämane kaibe tiebe kira, ye abko tikwe mikadre gare ni jökräye, abkokäre sribi ye biani kwe tie.

¹⁰ Amne nitre gätäkä Kristo käbti, ye köböire Ngöbö abko töbtä kri jändrän bätäkä ngwarbebtä abko rabadi gare üai kämeye amne angeletre Ngöbökwe tä gobrane yeye, ye mdenkäre Ngöbökwe sribi ne biani tie.

¹¹ Ye abko, Ngöbökwe kukwe mikanintbe kira, ye erere mikani nebe bare kwe ni Dänkien Kristo Jesu köböire amne,

¹² Mtare nita ketetibe gwaire Kristo Jesube amne nita tödeke kwatibe Kristo Jesubti, ye mden kisete mtare kä jürä ñakare jire chi nibtä krötö Ngöbö ken Kristo köböire.

¹³ Ye mden kisete abko tita ja tare nike munkrä, akwa kukwe yebtä mun ñan raba ulire amne mun ñan di krüta abko ti tö ribei munye, ñobtä ñan angwane ja rabadre ruen bäri ütiäte munye, abkokäre tita ja tare nike kore munkrä.

Pablota ja di ribere Ngöböye

¹⁴ Ne mden kisete abko tita nebe ngukudokwäbti temen ni Rün Ngöbö ngwärekre.

¹⁵ Ngöbö ni Rün nikwe käkwe mräkä kwekwe tä kä kämbti amne kä temenbtä dätebare.

¹⁶ Tita kukwe ribere krörö ni Rünye munkrä: Ni Rün jändrän kuinkuin bä nuäre bkäne kabre krübäte, jändrän yebti abko mun moto amne mun töi mikadre nünenkä dite kwe ja Üai köböire,

17 munkwe tödekadre kwatibe Kristobti, köböire niara rabadre nüne munbtä. Erere arato, Ngöböta mun tarere ño, ye kwrere mun rabadre ni mda mda tarere, yebti mun rabadre nüne abko tita ribere ni Rün Ngöböye munkrä.

18 Ye köböire abko Kristota ni tarere kri krübäte abko ni ñan raba ñäketbe jire chi ye abko rabadre gare täte jökrä munye, nitre deme deme tödekaka Kristobti ye ben gwaire abko tita ribere kore ni Rün Ngöböye munkrä.

19 Erere arato, ni töi mräme, aiset Kristota ni tarere kri abko ñan raba nuke gare täte nie, akwa Kristo këta ni tarere bäri kri krübäte abko rükadre gare munye, ye köböire abko Ngöbö rabadre nüne täte munbtä abko tita ribere ni Rünye munkrä.

20 Amne mtare, Ngöbö aibe raba käikitaninkä, ñobtä ñan angwane nita jändrän kärere Ngöböye amne, jändrän btä ni töita ñakare, yebti ta abko Ngöböta jändrän bien bäri kri krübäte nie, aiset Ngöbö di kri tä nibtä, yebtä ari kuin niere Ngöböye.

21 Nitre gätäkä Jesu këbti abko ngätäite Ngöbö raba mikani ütiäte amne Kristo Jesu köböire Ngöbö raba käikitaninkä kërekäre. Abko kore se. Amen.

4

Nikwe nünandre btin ni itibe kwrere

1 Tita ngite kä teri nete ti Dänkien dokwäre, ye mdenbtä abko ti tö ribei krörö munye: Ngöbökwë mun käräbare jakrä ye abko bäri ütiäte, aiset ni käräta Ngöbökwë këkwe nünandre ño Ngöbö mikakäre bäri ütiäte, ye kwrere munkwe nuna abko krörö:

2 Munkwe ñan bika kri, akwa munkwe bika tidrä era metre ni mda mdabtä amne munkwe nuna jame jabe kwärikwäri. Erere arato, kukwe ño ño amne ni ño ño erere btä munkwe ja ngibia bätärekä kwärikwäri amne, mun itire itire abko töi ñakare ja kwrere, akwa munkwe ja ka ngäbti kwärikwäri amne munkwe ja tare kwärikwäri.

3 Mdakäre abko, Ngöbö Üai Deme köböire munta ja mäke ni itibe kwrere, ye kwrere munkwe nünandre janknu, abkokäre munkwe nuna jame jabe kwärikwäri.

4 Nitre gätäkä Kristo këbti abko Kristo ngrabare, ye abko itibe amne Ngöbö Üai abko itibe amne Ngöbökwë ni käräbare jändrän jökrä kuin niarakwe tä mikani nikrä ye ngibiakäre kisere.

5 Amne ni Dänkien abko itibe abko Jesukristo ara amne, kukwe kuin niarabtä aibe era metre tödekakrä amne, ni ngökadre ñöte diribare Jesukwe aibe metre amne,

6 Ngöbö abko itibe amne niara abko ni jökrä tödekaka Jesubti Rün. Ngöbö abko bäri kri ni jökrä bti ta amne, ni jökrä tödekaka Jesubti, ye köböire tä sribire amne tä nüne btäre arato.

7 Akwa ni itire itire, ie Kristo tö namani ja di biain ño ño, ye erere ja di biani kwe ja moto kuinbti, akwa nin ütiä käräbare kwe nie.

8 Ye mden kisete Ngöbö Kukwei këta niere krörö:
Niara nikaninta kä käinbti angwane, ni kani ngite ngite kwe abko erere nikan ngwena jökrä kä käinbti jabe, këkwe ja di biani ni kä nebtäye.

Salmos 68.18

abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

9 ¿Ye ñobtä abko nikaninta kä käinbti nieta? Niara abko nükani nüne këne kä temen nebtä, abti nikaninta kä käinbti, aiset nieta kore.

10 Erere arato, niara nükani kä nebtä, arabe nikaninta kä bäri ütiäte kä käinbti yete, kä ketareketare kä käinbti amne kä temen nebtä rabadre gare ie gobrankäre bti, abkokäre nikaninta kä käinbti.

11 Niara arabe kākwe sribi biani ni ruäreye sribikäre nitre gätäkä Jesu käfti ngätäite abko krörö: ni ruäre mikani Jesu kukwei ngwianka kwe amne, ni mda abko mikani Ngöbö kukwei niekä kwe amne ni ruäre abko mikani Ngöbö kukwei kuin Jesubtä mikaka gare kwe amne, ni ruäre abko mikani ni tödekaka Jesubti ngibiaka amne dirikä kwe arato.

12 Ni biani kore kwe juta deme Ngöbökwé mikakäre juto biare sribi bätäkä ngwarbe nuene Ngöbökrä, Kristo ngrabare rabadre niren nebe täte jökrä abkokäre.

13 Ye köböire abko ni rabadre tödeke gwaire jökrä Kristobti amne Ngöbö Odei kwe abko rabadre gare kuin nie angwane, Kristo nena ünän täte jökrä, ye kwrere ni rabadre nebe ünän täte jökrä, abkokäre sribi biani kore Kristokwe ni ruäre yeje.

14 Ni jökrä tödekaka Kristobti rabadre nebe ünän täte kore, ye ngwane abko ni ñan töi rabadre ngäbäkre kiakia kwrere mda. Ni ngäbäkre kiakia kwrere abko ie kukwe mda mda dirita niken angwane, töita nikwite jötrö kukwe mda mda ye jiebtí, abti mrä nitre ni ngökaka kätä kukwe dirire blo abko ie tätre ja ngökamna. Amne bäsi ru mrenbti juankata nebe mürekwe nekwäre sekwäre, ye kwrere jire tä nakenkä nitre ngäbäkre kiakia kwrere yebtä. Ye kwrere nikwe ñan nünandre mda.

15 Akwa kukwe era metre ye abko nikwe niedre ni mda mdaye, niaratre tarere kwärä angwane, Kristo ni dokwä, kwrere jire ni rikadre niren gwaire jökrä abti mrä ni rabadi ünän täte jökrä.

16 Ye abko, ni ngrabare tä niren kuin amne ni kiakia ngrabare tä neke-taninkä kuin jökrä jabtä, ye kwrere jire nita niren kuin gwaire jökrä Kristo köböire. Ye mden kisete, nita kuin jökrä ngrabare gwaire Kristobtä, ye ngwane ni itire itire kākwe sribi jen kwe nuendre niara mräkä mda mda die mikakäre angwane, ni rikai niren kuin gwaire jökrä jabtä, kätä niken ja tarere kwäräkwäri.

Nikwe nünandre metre Ngöbö ngwäreki

17 Ye mden kisete, ti bike kukwe niere munye abko munkwe mika täte abko ti tö nibi niei munye ni Dänkien käfti abko krörö: Nitre ñakare israelitare tödekaka ñakare Jesubti töita ngwarbe kwäräkwarä abko erere tätre nüne, ye kwrere munkwe ñan nuna jire chi mda.

18 Erere arato, nitre ñakare israelitare töita kä ikote kukwe käme kisete amne Ngöbö ni mikaka nüne kärekäre, ie niaratre tä nüne mente, ñobtä ñan angwane Ngöbö gare ñakare jire chi ietre, ñobtä ñan angwane niaratre kākwe ja töi mikani ribi Ngöbökrä.

19 Ye abko, kukwe mden mden käme amne kukwe mden mden kuin gare ñakare ietre, aisete kukwe kämekäme bätäkä ngwarbe meribe amne brarebe, jiebtí tätre nakwen amne, tätre ja gaire ñakare, kätä kukwe kämekäme nuene jökrä, akwa kukwe käme ye mdei tä neme bäri janknu ietre.

20 Akwa Kristo nükani gare munye angwane, munkwe ja töitikani ñakare nünakäre kore.

21 Kukwe kuin Jesubtä abko kukwe era metre amne kukwe kuin ye munkwe kukwei nuani angwane, niara tö mun tuai nüne ño, yebtä munkwe ja töitikani ruen tie.

22 Ye mden kisete, mun nämane nüne ño ño käne, ye abko munkwe kitadre jökrä temen amne dän käme tikateta jabtä, bti kitakata, ye kwrere kukwe nuen nämane käne munkwe, ye munkwe kitaka jökrä, ñobtä ñan angwane kukwe kämekäme nämane mun ngökö abko kākwe mun mikani nüne käme abko diribare munye.

23 Amne mun töi nämane ño ño käne, ye abko Ngöbö Üai köböire mun töi rabadre kwitani ni btin kwrere abko diribare munye.

24 Amne nita dän btin kite jabtä, ye kwrere mun rabadre ni btin kwrere. Ngöbö abko kukwe nuenkä metre amne niara abko deme, ye kwrere Ngöböta mun kwite btin abko diribare munye.

25 Ne aiseté mun nämane ni ngökö ye käkwe ñan ni ngöka mda, amne munkwe kukwe era erere nie jae kwärikwäri mun mräkäbe, ñobtä ñan angwane mun abko tä ni itibe kwrere Jesubtä aiseté.

26 Erere arato, mun moto raba romon, akwa munkwe ñan ja mika ngite amne mun moto romon, ye ben ngöi mun ñan rika kibien

27 amne, munkwe ñan kä bian diabluye kore.

28 Mdakäre abko, mun mden mden nämane gore ye käkwe ñan go mda amne ni mda mda käta jändrän mdei nike ye abko mun rabadre die mike, abkokäre munkwe sribi era metre ja kise jenbti jakrä.

29 Erere arato, munkwe ñan blita kämekäme, akwa ni mda mda käkwe mun kukwei nuadre blite angwane, rabadre mate nuäre olote, käkwe die mikadre nüne bäri metre Jesukristo kräke, abkokäre kukwe kuinkuin aibehti blita munkwe.

30 Amne munkwe ñan Ngöbö Üai Deme moto mika ulire. Ngöbökwé ja Üai Deme mikani nüne munbtä ñäräkrä munbtä kwrere, mun abko jen Ngöbökwé mikakäre gare munye. Kä mrä angwane, Ngöbökwé mun dianditari jökrä täte, ye mikakäre gare metre munye, ja Üai biani kwe munye.

31 Mdakäre abko, jändrän krörökrörö munkwe kitaka jökrä mento jabtä: Mun mäta ni mdabtä amne mun moto romon jakrä kwärikwäri, erere arato mun moto ngadaen jötrö amne munta ngrenté krikri romone amne munta ñäke ngwarbe taretare ni mda mdaye amne munta ñäke kämekäme bätäkä ngwarbe ni mda mda rüere, ye munkwe kitaka jökrä mento jabtä.

32 Amne munkwe ja moto mika kuin jakrä kwärikwäri amne ja raba ruentari tare kwärikwäri munye amne, Ngöbökwé ni ngite dianinkä ño nibtä Kristo köböire, ye kwrere munkwe ja ngite dian jabtä ta kwärikwäri arato.

5

1 Mun abko Ngöbö ngäbriänkä amne mun tare kri kwe, aiseté munkwe ja töi mika nüne Ngöbö kwrere.

2 Erere arato, Kristo käkwe ni tarebare kri, käkwe ja mikani müre ketadre krusobtä nikrä. Angwane jändrän kukwata Ngöböye abko räta nebe kuin bäne bti, ye kwrere Kristo käkwe ja mikani müre ketadre nikrä abko namani kuin Ngöbökrä, aiseté Kristo käkwe ni tarebare kore, ye kwrere munkwe ni mda mda tare arato.

3 Akwa ni deme Ngöbökwé käkwe nünandre ño, ye kwrere munkwe nüna abko krörö: ja mika gure bati bati bätäkä ngwarbe amne kukwe mda kämekäme meri amne brare ngätäite amne, jändrän jenena ie ni töta nebe käre, ye ñan kwandre jire chi mun ngätäite.

4 Erere arato, kukwe kämekäme diän diän, ye munkwe ñan dian kadate amne, ni töi ñakare tä blite kukwe ngwarbebtä, ye kwrere munkwe ñan blita jire chi. Amne kukwe ngwarbe kämekäme ni mikakrä kötö, yebtä munkwe ñan blita jire chi arato, ñobtä ñan angwane ni tödekaka Kristobti abko käkwe ñan blitadre jire chi kore, akwa munkwe kuin nie jirekäbe Ngöböye jändrän jökräbtä.

5 Ye ñobtä ñan angwane nire nire käta ja mike gure bati bati bätäkä ngwarbe amne tä kukwe mda mda nuene kämekäme bätäkä ngwarbe amne jändrän jenena ie töta nebe jakrä, ye abko jändrän ngwarbe mikata ngöböre kwe jae kwrere. Nitre ye btä Kristo amne Ngöbö tä gobrane abko ngätäite nitre jändrän kore nuenkä ñan rabadi nüne abko ti tö nibi niei metre munye.

⁶ Ne aisete ni mda mda jata kukwe ngwarbe dirire kore, ye ie munkwe ñan ja ngökamna, ñobtä ñan angwane nitre ñan tä Ngöbö Kukwei mike täte kore, käta kukwe nuene kämekäme, ye dokwäre Ngöbökwé mikadi ja ngie nuen kri krübäte.

⁷ Ye mden kisete, munkwe ñan kukwe käme nuen jire chi bentre,

⁸ ñobtä ñan angwane mun ngämi tödeke Jesubti, känenkri mun nämáne nüne ngwarbe kä ikote, akwa mtare munta nekete ketetibe ni Dänkien Jesukristobe, aisete munta nüne Ngöbö trä ngwente. Ye mden kanti ni nünanka Ngöbö trä ngwente käkwe nünandre, ye kwrere munkwe nuna kuin metre.

⁹ Ye ñobtä ñan angwane ni nünanka Ngöbö trä ngwente, ye köböire abko nita kite nebe moto kuin ni mda mdakrä amne nita kite nüne metre amne, nita kukwe era erere niere arato.

¹⁰ Mdakäre abko jändrän mden mden tuen dbe ni Dänkienye, ye munkwe mika ñäräre kuin ja käne abko erere munkwe nuna.

¹¹ Amne nitre nünanka kä ikote abko tä kukwe mikete ngwarbe, yehtë munkwe ñan ja kita siba bentre, akwa kukwe nuenta kämekäme kwetre, ye munkwe mika gare ja ngwärecri jökrä Ngöbö trä ngwente,

¹² ñobtä ñan angwane nitre Ngöbö Kukwei kitaka temen käta kukwe kämekäme nuene kaibe tiebe kä ikote, ye abko gaidre kri, aisete ñan blitadre jire chi kukwe yehtë.

¹³ Akwa kukwe jökrä mikata gare Ngöbö trä ngwente, ye ngwane kukwe ño era metre abko tä nebe gare metre jökrä nie,

¹⁴ ñobtä ñan angwane jändrän jökrä mikata Ngöbö trä ngwente, ye abko Ngöbö trä tä mate btä abko käta trä mike arato. Ye mden kisete nieta krörö: Ma tödekaka ñakare Kristobti abko tä ni kibien kwrere, aisete nüketa ngwäte. Erere arato, ni ngwäkäre kwrere mata, aisete näinta krö amne, Kristo käkwe Ngöbö trä tikadikä ma okwäte

abko nieta kore.

¹⁵ Ye mdenbtä abko, mun tödekaka Kristobti tä nüne ño, yehtë munkwe töbika kuin ja käne, käkwe ja ngibia. Erere arato, munkwe ñan nuna ni diän diän töi ñakare kwrere, akwa munkwe nuna ni töbtä kwrere

¹⁶ amne, kä ne näire kukwe käme nuenta bäri, aisete munkwe nuna kärekäre Ngöbökrä amne munkwe ñan kä gate jire chi ngwarbe.

¹⁷ Erere arato, Ngöbö tö mun tuai nüne ño, ye rükadre gare munye, ie ti tö, aisete nitre töi ñakare, ye kwrere munkwe ñan nuna.

¹⁸ Mdakäre abko, munkwe ñan dö kwaka ña dröbakäre, ñobtä ñan angwane ni döre abko käta nebe jäme dokwäbti amne, tä nebe diän krübäte, aisete munkwe ñan dröba. Akwa köbö kwatirekwatire munkwe Ngöbö Üai tuame-tre nüne täte jökrä jabtä.

¹⁹ Erere arato, munkwe blita jabe kwärikwäri salmobtä, amne ka ükaninte niedre Ngöböye, ye munkwe nie amne ka mda mda kuin niedre Ngöböye, ye munkwe nie, aisete munkwe ka nie amne Ngöbö käikitaka ja töbti munkwe.

²⁰ Käre munkwe kuin nie ni Rün Ngöböye jändrän jökräbtä ni Dänkien Jesukristo käbti.

Kukwe ni gure gure kräke

²¹ Mdakäre abko, munta Kristo mike ütiäte jae, aisete munkwe ja mika ütiäte jae kwärikwäri.

²² Mdakäre abko, meri gure gure abko käta ni Dänkien mike ütiäte ño jae käta kukwei mike täte, ye kwrere arato ni brare kwe ye abko mika ütiäte kwe jae, kukwe mikakäre täte,

²³ ñobtä ñan angwane nitre tödekaka Kristobti abko tä Kristo ngrabare kwrere amne Kristo abko tä ji dokwäte kräke, ye kwrere ni brare tä ji

dokwäte meri kwe kräke. Kristo abko nitre tödekaka niarabti Diantarikä arato.

²⁴ Nitre tödekaka Kristobti abko tä Kristo kukwei mike ütiäte jae amne tä mike täte, ye kwrere arato meri gure käkwe brare kwe kukwei mikadre ütiäte jae mikakäre täte arato.

²⁵ Amne Kristo käkwe nitre tödekaka bti tarebare, käkwe ja biani müre ketadre kräke, ye kwrere jire mun brare gure gure käkwe meri munkwe tare.

²⁶ Kristo käkwe ja biani müre ketadre kore ni mikakäre merebe amne deme, ye abko mun namani ngökani ñöte Kristo käbti munkwe bä mikani jabtä amne munkwe tödekani niarabti munkwe niebare abko munkwe bä mikani jabtä arato.

²⁷ Erere arato, Kristo käkwe ja biani müre ketadre kore, ye köböire abko nitre tödekaka bti abko bä rabadre bäri nuäre amne jändrän kämekäme tiebe ñan rabadre jire btä. Erere arato, ñan rabadre ni kwata näkwain näkwain kwrere kukwe kämekäme kisete amne, jändrän mda mda kämekäme ñan rabadre jire nitre ye ngätäite, akwa Kristo tö namani tuai deme amne era metre ja ngwäreki, abkokäre ja biani müre ketadre kwe kräke.

²⁸ Kristo käkwe ni tarebare kore, ye kwrere arato ni brare brare käkwe meri kwe taredre. Amne niara tä ja ngrabare tarere au, ye kwrere meri kwe taredre kwe, ñöbtä ñan angwane nire nire kätä meri kwe tarere, ni ye abko tä ja tarere au.

²⁹ Ye abko ni ñakare jire iti kätä bätä ngwen ja ngrabare btä au, akwa nita ngibiare kuin amne nita mröre ja ngrabare kräke. Ye kwrere arato, Kristo tä nuene nitre tödekaka niarabti kräke,

³⁰ ñöbtä ñan angwane nitre jökrä tödekaka Kristobti abko Kristo ngrabare kwe amne ni itire itire abko Kristo kiakia ngrabare.

³¹ Ne aisete, Ngöbö Kukwei kätä niere krörö:
Ni brare käkwe ja mikadre gure angwane, rikadre nüne jenena rünbtä amne meyebtä mento merire kwebe.

Angwane ni nibu ye abko rabadi ni itibe kwrere,

Génesis 2.24

abko nieta kore.

³² Yebtä abko kukwe nebti jändrän ütiäte kri gare ñakare nie abko tä ükani tiebe Ngöbökwé abko tä nuke gare nie, akwa Kristo amne nitre tödekaka niarabti abko btä kukweta tiebe kore Ngöbökwé abko tita niere.

³³ Amne mun brare brare abko ie ti bike niereta bobukäre krörö: Mun itire itire kätä ja tarere au, ye kwrere jire munkwe meri munkwe tare amne, mun merire merire abko käkwe ni brare munkwe mika ütiäte jae abko tita niereta kore munye.

6

Kukwe ngäbäkre kräke amne rün btä meye kwe kräke

¹ Mdakäre abko, mun ngäbäkrere, mun ye abko ni Dänkienkwe, aisete munkwe mun rün btä mun meye kukwei mika täte, ñöbtä ñan angwane ye abko kuin ni Dänkien okwäbti.

²⁻³ Ngöbökwé ja kukwei ne biani Moiséye nuendre ngäbäkreye, ben gwaire jändrän bäri ütiäte köböi mikani käne kwe abko krörö:

Munkwe nünandre jäme amne munkwe nünandre raire kä temen nebtä, abkokäre munkwe mun rün btä mun meye mika ütiäte jae,

Deuteronomio 5.16

abko nieta kore Ngöbö Kukweibtä.

⁴ Amne mun ngäbäkre rünre rünre abko käkwe ñan ngäbäkre munkwe moto mika romon kukwe batakä ngwarbe btä, akwa munkwe ngäbäkre munkwe

töi tikadre amne munkwe ji kuin Ngöbökwe mikadre gare ño ietre abko ie ni Dänkien tö, ye kwrere munkwe nuen.

Kukwe ni klaboro kräke amne bkänkä kwe kräke

⁵ Mdakäre abko, mun klaboro käkwe mun bkänkä kukwei mika täte ja töi kuinbti. Erere arato, munta sribire Kristo ara jire kräke raba ruen munye, käkwe mun bkänkä mika ütiäte jae amne munkwe jürä ngwian era metre, munkwe Kristo mikadre täte ye kwrere.

⁶ Ye abko, ñan mun bkänkä okwäbti aibe munkwe sribi nuen kuin ja bä mikakäre kuin, akwa sribikä Kristokrä ye kwrere munkwe sribi amne Ngöbö tö dreye, ye erere munkwe nuen jökrä ja töi metrebti.

⁷ Ye abko, munkwe sribi ja di ngöi jökrä mun bkänkä kräke, ye abko ñan munta sribire ni kä nebtä kräke, akwa munta sribire ni Dänkien ara jire kräke munkwe nütü, käkwe sribi kore,

⁸ ñöbtä ñan angwane ni klaboro ya o klaboro ñakare ya, akwa ni itire itire käkwe dre dre nuenbare kuin, ye abko ni Dänkien käkwe ütiä biandi nie, ye abko raba gare metre munye.

⁹ Mdakäre abko, ni klaboro käta sribire ja töi kuinbti bkänkä kräke, ye kwrere jire mun mden käta ni klaboro bkäne ye käkwe sribi ükadrete ja töi kuinbti kräke. Amne munkwe ñan rätäkä mikakäre ene, ñöbtä ñan angwane mun amne niaratre abko tä sribire ni Dänkien itibe kräke. Ni Dänkien ye abko tä kä käinbti amne niara abko kräke ni ütiäte ja kwrere jökrä.

Jändrän rükrä Satana rüere

¹⁰ Mtare mentokwäre abko ni Dänkien di kri, yebti munkwe nuna dite köbö kwatirekwatire abko krörö:

¹¹ Jändrän jökrä bianta Ngöbökwe ja ngibiakrä ni rüe ngäniene, ye kite jabtä munkwe. Diablu ni ngökaka käkwe kukwe mikaditbe mun rüere, ye ngwane mun rabadre nünenkä dite jabtä diablu rüere, abkokäre kite jabtä munkwe,

¹² ñöbtä ñan angwane ñan nita rüere ni kä nebtä rüere, akwa üai kämekäme tä dikekä kabre käinta sete abko di kri amne tä kä käme iko kä jökräbti kä nebtä dänkiene amne gobrane ni ngätäite nete abko rüere nita rüere.

¹³ Ne aiseté jändrän jökrä bianta Ngöbökwe ja ngibiakrä ni rüe ngäniene, ye den kisete munkwe amne köbö te kukwe taretare jatadi mun nuente ja käne, ye näire mun rabadre nünenkä dite jabtä mun rüebe, abkokäre munkwe ja mika juto biare rükäre kore. Yebti munkwe nünanka dite jabtä.

¹⁴ Ye aiseté, nitre rükä käta koria mäketé dime ja mrökarabtä ja mikakäre biare rükäre, ye kwrere munkwe kukwe era metre Ngöbökwe mäkaté jabtä rükäre Satana rüere. Erere arato, nitre rükä tä jändrän ribi mike ja mäträbtä ja ngibiakrä, ye kwrere munkwe nünandre era metre Ngöbökrä ye abko käkwe mun ngibiadre mun rüe Satana ngäniene.

¹⁵ Mdakäre abko, nitre rükä tä sandalia neketete kuin temen kite ja ngotöbtä rükäre, ye kwrere munkwe ja ngoto mika juto biare niken Ngöbö kukwei kuin Kristöbtä ye niere ni mda mdaye. Ngöbö kukwei kuin Kristöbtä, ye tä ni mike ja mäketä jäme Ngöböbe.

¹⁶ Akwa jändrän jökrä ja ngibiakrä yebti ta abko tödeka kwatibe Ngöböbti, ye abko munkwe dian kisete nitre rükä tä jändrän ribi ngwen kisete ja ngibiakrä, ye kwrere munkwe nuendre kore. Ye köböire abko üai kämekäme käkwe kukwe kämekäme kitadi buko jutra ngitiekä kwrere mun rüere angwane, munkwe kukwe käme ganaindi kwäräbe.

¹⁷ Amne munta dianintari, ye abko jändrän ribi mikata ja dokwäbti ja dokwä ngibiakrä rüe ngäniene ye kwrere. Amne Ngöbö Kukwei abko tä ngitra kwrere Ngöbö Üaikwe. Ngöbö Kukwei yebti munkwe rü, nitre rükä tä

rüre ngitrabti ye kwrere. Jändrän jökrä rükrä ye munkwe dian kisete rükrä jae diablu amne üai käme kwe ye rüere.

¹⁸ Erere arato, munkwe blita kärekäre Ngöböbe amne, Ngöbö Üai köböire munkwe ja di ribe Ngöböye amne munkwe jändrän kärä kärekäre ie arato. Erere arato, munkwe mokre käre jabti, akwa mun ñan rante blitare Ngöböbe, kärke blita käre ben nitre deme deme kwe ye kräke.

¹⁹ Mdakäre abko, Ngöbö kukwei kuin Jesubtä nämene tiebe ye abko tikwe niedre ño ño abko Ngöbökwé mikadre gare tie amne, kä jürä rabadre ñakare tibtä blitare, abkokäre munkwe blita Ngöböbe tikrä.

²⁰ Ngöbö kukwei kuin abko tikwe mikadre gare, abkokäre Ngöbökwé ti juani blitaka jakrä. Ngöbö kukwei ye mden dokwäre tita ngite kä teri nete mtare, akwa kä jürä ñan rabadre jire chi tibtä blite Ngöbö kukweibtä, abkokäre munkwe blita tikrä Ngöböbe.

Kukwe mrä

²¹ Mräkäre abko, Tiquico ni mräkä tare kri nikwe amne sribikä era metre ni Dänkienkwe abko tita juen nebe mun kanti yete. Tita ño nete amne tita dre dre nuene ye abko niarakwe niedi jökrä munye.

²² Erere arato, nunta ño nete ye niedre kwe munye abko kärke kä mikadre juto munbtä, abkokäre tita juen nebe yete.

²³ Ngöbö ni Rün nikwe amne Jesukristo ni Dänkien kärke ja mräkätre yete mika nüne jäme amne, munkwe ja taredre kwärikwäri tödekare kwärä kwatibe Ngöböbti abko ie ti tö.

²⁴ Amne nire nire kätä ni Dänkien Jesukristo tarere era metre kärekäre, ye abko kräke Ngöbö raba ja moto mike kuin arato. Abko kore se. Ne ngöra.

Tärä Tikani Pablokwe Nitre Filipobokrä Filipenses

Pablo käkwe tärä ne tikani angwane, niara nämane ngite kä teri juta Romate, kukwe kuin Jesubtä diri dokwäre. Ne nakaninkä ño abko tä tikani Hechos 28.14-31 yebtä. Akwa Pablo nikani Silas amne Timoteobe nebe juta Filipo kanti kukwe kuin Jesubtä mikakäre gare ietre angwane, ni kwati käkwe tödekani Jesubti. Ye abko tä tikani Hechos 16.12-40 yebtä. Abti niara nämane ngite nükani gare nitre tödekaka Jesubti nünanka juta Filipote yeye angwane, niaratre käkwe ngwian amne jändrän mda mda juani Pablo kräke ni iti kädian nämane Epafrodito köböire Pablo die mikakäre. Abtä Pablokwe tärä Filipenses ne tikani kuin niekäre ietre.

Mdakäre abko, Pablo namani ja tare nike, akwa kä namani nuäre btä abko mikani gare kwe nitre nünanka Filipo yeye, ñobtä ñan angwane nitre tödekaka Jesubti nünanka yete nämane ja tare nike arato tödekabtä Jesubti. Jesukristo käkwe nünabare ño, käkwe bikabare tidrä ni mda mdabtä, ye kwrere nitre tödekaka Jesubti käkwe nünandre ja die mikadre kwärikwäri nünenkä dite Jesubtä abko Pablokwe niebare ietre.

Mdakäre abko, Pablokwe nitre tödekaka Jesubti mikani mokre nitre israelita ruärebtä. Nitre israelita ruäre nämane niken kukwe dirire blo Jesukristobtä abko ngäniene ja ngibiadre Pablokwe niebare ietre. Tödeka kwatibe Jesubti, aibe köböire ni ñan rabadre dianintari nitre israelita ne nämane dirire, akwa ñakare kore Pablokwe niebare, aisete ja ngibiadre kuin niebare kwe.

Pablota köbö kuin juen

¹ Ti Pablo käta tärä ne tike amne Timoteo tä tibe nete. Nun ne abko sribikä Kristo Jesukwe. Mun deme Ngöbökwä tä ketetibe Kristo Jesube juta Filipote amne mun ni Ngöbökwä jie ngwianka amne nitre ni mda mda die mikakä, ye kräke nunta köbö kuin juen.

² Ngöbö ni Rün nikwe amne ni Dänkien Jesukristo raba ja moto mike kuin munkrä amne mun mika nüne jäme kwetre, ie ti tö.

Pablota kuin niere Ngöböye ja di käräre kwärä

³ Ja mräkätre, munta nüke töre batire batire tie angwane, tita kuin niere Ngöböye munbtä.

⁴ Erere arato, tita blite Ngöböbe angwane, käta neme bäri nuäre tibtä blitare Ngöböbe mun jökrä kräke,

⁵ ñobtä ñan angwane munkwe tödekani kena Jesubti angwane, mun nikani ti die mike kukwe kuin Jesubtä kädriere abti kä nükebe mtare. Yebtä käta neme bäri nuäre tibtä blitare Ngöböbe mun kräke.

⁶ Ye abko, Ngöbökwä sribi kuin kömikanintbe munbtä, sribi ye abko niara ara käkwe ngwiandi bare jökrä nebe Kristo Jesu jatadita kä mrä köbö ye näire, ye abko gare kuin tie.

⁷ Tikwe töbikadre kore mun jökräbtä abko kuin ruen tie, ñobtä ñan angwane mun tare kri tikwe. Ngöböta ja moto mike kuin tikrä ti die mikakäre, ben gwaire munta ti die mike arato, aisete tita ngite mäkäninte kadenanbti kä teri ya o tita kukwe kuin Jesubtä ngie mike amne bä mike ütiäte gobran ngwärekri, akwa ye kanti munta ti die mike.

⁸ Ne aisete nikwe ni mda mda taredre ño abko Kristo Jesu tä mike gare tie, yebti tita mun jökrä tarere kri, ye abko gare kuin jökrä Ngöböye.

⁹ Ne abko, tita ja di ribere krörö Ngöböye munkrä: Mun tödekaka Jesubti kākwe ja taredre kwārikwāri amne ni mda mda taredre bāri mda munkwe arato kōbö kwatirekwatire. Erere arato, Ngöbö rükadre gare bāri munye amne mun jatadre neme bāri töbtā Ngöböbtā, dre abko kuin Ngöbö ngwārekri rükadre gare bāri metre munye abko tita ribere Ngöböye munkrä.

¹⁰ Tita ribere kore Ngöböye, ñöbtā ñan angwane kukwe rükadre gare kore munye, ye kōböire dre dre ütiāte nūnankrä bāri metre Ngöbökrā rükadre gare munye amne mun rabadre nūne kuin deme amne, ni mda mda ñan rabadre mun kite ngise nebebe Kristo jatadita ye näire.

¹¹ Ne abko munkwe nuendre angwane, mun rabadre nūne metre Ngöbö ngwārekri Jesukristo diebti, ye kōböire Ngöbö rabadi kākkitaninkā amne rabadi mikani ütiāte kri.

Kukwe kuin Jesubtä tä nūke gare ni kwatiye

¹² Ja mräkātre, mtare ti tö kukwe mda niei munye abko krörö: Kukweta nakenkā taretare tibtä, yebtä kukwe kuin Jesubtä kādrieta niken bāri janknu mentokwäre, ye abko rabadre gare munye abko krörö:

¹³ Tita ngite mākāninte kadenanbti kā teri tödekabtā Kristobti, ye abko nūkanina gare era metre nitre guardiare emperador gwiriete ie, amne ni kwati mda mda, ie nūkanina gare arato.

¹⁴ Ti kitani ngite tä gare ti mräkātre tödekaka ni Dänkienbtiye nete, ye abko kāta bāsi niaratre jökrā kite blite bāri mda kukwe kuin Ngöbökwē yebtä amne kā jūrā ñakare btātre blitare.

¹⁵ Nitre ye ngätāite, ni ruäre tä kukwe kuin Kristobtä mike gare, akwa era metre tä mokrere tibe amne töita bikabtā kri tibtä, kāta kukwe kuin Jesubtä mike gare ni mda mdaye. Akwa ni ruäre abko tä mike gare ja töi kuinbti.

¹⁶ Nitre ye tä ti tarere, aisete tätre kukwe kuin Kristobtä mike gare kore ja töi kuinbti, ñöbtā ñan angwane Ngöbö ara jire kākwe ti mikani kukwe kuin ye ngie mikaka abko garera ietre.

¹⁷ Akwa ni tä mokrere tibe, ye abko tä kukwe kuin Kristobtä mike gare arato, akwa tätre bike kri au amne, ñan tä sribire ja töi metrebti. Tita ngite ne ngwane, niaratre töta kukwe mikaitbe bāri ti rüere, aisete kāta näin kukwe kuin Jesubtä mike gare kore.

¹⁸ Akwa ye abko ñan mikata bāri ütiāte tikwe, ñöbtā ñan angwane niaratre tä kukwe kuin Kristobtä mike gare töi kuinbti ya, ñakare ya abko tä dbe tikrä, ñöbtā ñan angwane tätre kukwe kuin ye mike gare jirekābe. Ye abko bāri ütiāte, aisete kāita neme bāri nuäre tibtä.

Akwa kā rabadi bāri nuäre tibtä janknu,

¹⁹ ñöbtā ñan angwane era metre tita ngite kā teri nete, akwa munta blite tikrä Ngöböbe amne Ngöböta Jesukristo Üai juen ti die mikakäre, aisete Ngöbökwē ti dianditari mrā abko gare kuin tie.

²⁰ Ti tädi kukwe ükatekā romanobo ngwārekri angwane, Ngöbökwē ñan ti tuadremetre Kristo Jesu rükente abko tita ribere ie. Erere arato, ti rabadre baliente, kākwe Kristo mikadre tuare ütiāte kri ni kwati ngwārekri Ngöbö diebti abko tita ribere Ngöböye. Akwa kukwe ükatekā romanobo kākwe ti tikadrete nūnakäre janknu ya o ti juandre müre ketadre kwe ya, mden erere tä dbe tikrä,

²¹ ñöbtā ñan angwane tita nire nūnakäre Kristo aibe krāke, akwa ti müre ketadre ye abko rabadre bāri kuin tikrä.

²² Akwa ti tikadrete nūnakäre janknu kā nebtā angwane, tikwe sribi kuinquin nuendre bāri Ngöbökrā, aisete dre abko rabadre bāri kuin tikrä abko ñan nūke gare tie.

²³ Ye aisete, jändrän ketebu ne mden abko tikwe diandrekä jakrä abko tä neme tare tikrä töbike btä. Ti müre ketadre nitre romanobokwe tödekabtä Kristobti angwane, ti rikadre nüne Kristobe, ie ti tö bäri krübäte amne, ye abko rabadre bäri kuin tikrä.

²⁴ Akwa nitre romanobo käkwe ti tikadrete nünakäre janknu kä nebtä abko bäri kuin munkrä ruen tie.

²⁵ Ti tikadite nünakäre janknu mun jökrä die mikakäre näin bäri metre Jesube amne, kä mikakäre nuäre munbtä tödekabtä Jesubti, ye kräke ti rabadi mun jökräbe abko gare kuin tie.

²⁶ Angwane ti rabadita bobuta munbe ketetibe angwane, ti käi rabadita bäri nuäre munbtä amne, munkwe Kristo Jesu käikitadikä, aisete ti rabadre tikaninte rabakäre bobuta munbe abko tuen bäri kuin tie.

Kukwe kuin Kristobtä bä mikadre ütiäte

²⁷ Akwa kukwe ketetibe bäri ütiäte nuendre munkwe abko ti bike niere krörö munye: Kukwe kuin Jesubtä rabadre ütiäte ni mda mda okwäte, abkokäre munkwe nüna kuin metre. Munkwe nünanadre kore ne ngwane, ti rabadita ja tuenta munbe ya, ñakare ya, o tikwe ni kukwei nuadita munbtä jirekäbe, akwa kukwe krörökrörö rabadi gare tie: Mun tä nünenkä dite jabtä töi ketetibe jökrä, ye köböire munta ja die mike kwärikwäri kukwe kuin Kristobtä mikakäre gare bäri.

²⁸ Erere arato, munkwe ñan ja ngwian nikenkä mun rüe käne, ñobtä ñan angwane niaratre tä rüre mun rüere, ye abko käta kukwe krörö mike gare: Niaratre juandi ngwarbe jökrä Ngöbökwä, ye abko tuen kuin btätre, akwa mun abko Ngöbökwä dianditari, ye abko tuen gare kuin munbtä arato.

²⁹ Ye abko, Ngöbö moto kuin, ye köböire munkwe tödekani Jesukristobti. Akwa ñan munkwe tödekadre jirekäbe bti, akwa Ngöbö moto kuinbti munkwe ja tare nikadre kräke abko kuin munkrä arato abko rabadre gare munye.

³⁰ Ye mden kisete mun amne ti, nita ja tare nike ja kwrere Jesukristo dokwäre mtare. Nita ja tare nike, ye mden kwrere tikwe ja tare nikani mun okwäbti ti näma kena juta Filipote, ye kwrere tita ja tare nike nete abko kukwe nuata mda bati munkwe kore.

2

Nitre tödekaka Jesubti käkwe nünanadre Jesu kwrere

¹ Ti mräkätre, munta ketetibe Kristobe, aisete ja motota neme ruen nuäre nuäre munye amne, Ngöböta mun tarere, ye tä mun moto mike jäme. Erere arato, Ngöbö Üai tä munbtä abko tä mun mike ketetibe jökrä amne, mun ruentari tare Ngöböye amne Ngöböta ja moto mike jäme mun kräke abko gare tie.

² Ye mden kisete, munkwe kä mikadre bäri nuäre tibtä, abkokäre munkwe nüna krörö: Munkwe ja töi mika ja näre jökrä. Munkwe ja tare ruäre kwärikwäri. Munkwe nüna jäme jökrä jabe kwärikwäri. Erere arato, jändrän ketetibe btä munkwe töbika gwaire jökrä.

³ Munkwe ñan jändrän nuen jire kaibe jakrä amne ja dikaikäre, akwa bika tidrä ni mda mdabtä amne ni mda mda mika bäri ütiäte jakrä.

⁴ Mdakäre abko, munkwe ñan töbika jändrän kuinbtä kaibe jakrä akwa, munkwe töbika jändrän kuinbtä ni mda mdakrä arato.

⁵ Ye kwrere Kristo Jesu käkwe töbikabare jabtä amne ni mda mdabtä amne nünanadre kore kwe, aisete ye kwrere munkwe töbika amne nüna munkwe arato abko krörö:

⁶ Kristo abko Ngöbö arabe arato, akwa rabadre ütiäte janknu Ngöbö kwrere,

yehtë abko ñan namani töbike kaibe jakrä amne namani ruentari tare ñakare ie.

⁷ Ye mden kisete, Kristo abko Ngöbö arabe, akwa niara käi ütiäte ütiäte kri abko mikaninte kwe ja töi jenbti, käkwe ja dikaibare ñakare amne, ja mikani ütiäte ñakare kwe abko krörö:

Ni klaborere kwrere jire nämane kä nehtë. Erere arato, niara därebare angwane, nämane ni kä nehtë kwrere.

⁸ Mdakäre abko, niara namani tuen ni kä nehtë kwrere ni jökräye amne namani bike tidrä ni jökrähtä, käkwe Ngöbö kukwei mikani täte jökrä amne ja biani müre ketadre kwe Ngöbö kukwei mikakäre täte metre.

Akwa ñan müre ketani nuäre,
akwa müre ketani krübäte krusobtä.

⁹ Ye kwrere Jesukwe ja mikani ütiäte ñakare.

Ye mdenhtë Ngöbö kwe mikani bäri ütiäte ni jökrä amne jändrän jökrä bti ta amne, ni käi bäri ütiäte abko Ngöbö kwe biani ie arato.

¹⁰ Ye mden kisete, Jesu ye ngwäre kri ni jökrä amne jändrän jökrä kä käinbti, kä temenhtë amne dobo täni abko rabadi ngukudokwähti niara mikakäre ütiäte jae,

¹¹ Jesukristo abko Dänkien Ngöbö niedre ie angwane, Ngöbö ni Rün rabadi mikani ütiäte kri arato.

Ngöbö kukwei mikadre täte

¹² Ne aiseti ti mräkäre tare tikwe, ti nämane mun känti juta Filipos yete angwane, käre mun nämane Ngöbö kukwei mike täte, ye kwrere arato mtare tita mobe munye akwa, munta Ngöbö kukwei mike täte bäri era metre. Akwa ni dianinantari Ngöbö kwe käkwe Ngöbö kukwei mikadre täte ño, ye kwrere munkwe sribi Ngöbö kukwei mikakäre täte jökrä, Ngöbö mikare ütiäte kri kwärä, Ngöbö kwe mun dianinantari bä mikakrä metre.

¹³ Munkwe nuendre, ñobtä ñan angwane Ngöböta sribire munhtë mun töi mikakäre biare sribi kuin nuenkäre amne, Ngöböta sribire mun mikakäre dite sribi kwe ye ngwiankäre bare.

¹⁴ Jändrän jökrä nuenta munkwe, yehtë munkwe ñan ñäkä jabtä kwärikwäri amne, munkwe ñan ja kweta kwärikwäri.

¹⁵ Munkwe nünandre kore angwane, kukwe ñan kwandre jire ni mda mdaye mun kitakrä ngise amne mun töi amne mun moto rabadre metre abkokäre. Ye kwrere, munkwe nünandre Ngöbö ngäbriänkäre töi kuin metre kwrere nitre moto kämekäme amne diän diän ngätäite. Sö amne muke tä trä ngitiekä kä käinbti deo, ye kwrere jire munta kä trä Ngöbö kwe mike tuare nitre kämekäme amne diän diän ngätäite kä nehtë.

¹⁶ Ne aiseti Ngöbö kukwei kuin käta ni mike nüne kärekäre, ye munkwe ketate dime kisete niekäre ni jökräye. Munkwe nünandre kore ne ngwane, Kristo jatadita ye näire mun käi rabadi nuäre tibtä, ñobtä ñan angwane tikwe ñan ngoto nikani ngwarbe sribire mun ngätäite abko tikwe gadi aiseti.

¹⁷ Munta tödeke Ngöböhti abtä munta sribi kuin nuene Ngöbökrä. Ye abko, jändrän kämikata kukwadre Ngöböye niara käikitakakrä ye kwrere. Amne tita sribire mun ngätäite, ye dokwäre nane ti kämikadre, ye ngwane jändrän biani kukwadre Ngöböye, bti dö kekata, ye kwrere ti raba! Ngöbö ngwäre kri. Akwa ye abko Ngöbö moto mikakrä nuäre amne, ye kwrere jire tikwe mun käi ngwandre nuäre gwaire jabtä.

¹⁸ Ne aiseti, munkwe kä ngwian nuäre gwaire jökrä jabtä tibe ja tare nikabtä kore.

Timoteo amne Epafrodito juandi jötrö Pablokwe

19 Ja mräkätre, ni Dänkien Jesu tö, ne ngwane bä jötrö ti tö Timoteo juain nebe mun kanti yete, ñobtä ñan angwane niara rabadreta mun kanti angwane, kä rabadi nuäre munbtä niara tuare. Abti niara rükadreta kukwe ngwanante kuin munbtä tie, ye abko käkwe kä mikadre nuäre tibtä arato, abkokäre tikwe juandi.

20 Tikwe Timoteo juandi, ñobtä ñan angwane tita mun tarere metre, ye kwrere Timoteo aibe käta mun tarere, aisete tikwe niara juandi mun kanti mun die mikakäre.

21 Ni kwati mda abko käta töbike jändrän jakwebtä au, akwa Kristo Jesu tö dreye, yebtä töbikata ñakare kwetre.

22 Akwa Timoteo abko käta nüne metre, ye garera mun jökräye, ñobtä ñan angwane ni ngobo nikwe käta ni die mike ño sribibtä, ye kwrere jire Timoteokwe ti die mikani kukwe kuin Jesubtä mike gare ni mda mdaye, ye garera munye arato.

23 Ne aisete kukwe rabai ño tikrä nete gadi tikwe angwane, tikwe Timoteo juandi nebe mun kanti yete.

24 Amne ti abko tä ngite kä teri nete, akwa ti Dänkien Jesu diebti, bä jötrö ti tikadrete angwane, ti näin nebe mun kanti arato abko tita nütüre.

25 Akwa gwängwarbe abko, ti mräkä Jesu käbti Epafrodito, sribi muko tikwe amne ti die mikaka tikwe, ye abko munkwe juani ti die mikakrä nete abko ti bike juenta nebeta mun kanti.

26 Niara abko tä ulire mun miare amne, niara namani bren abko gani munkwe, yebtä abko bäri tä töbike kri mda.

27 Epafrodito abko namani bren jume bkänä amne bäsi krütani akwa, namani ruentari tare Ngöböye, aisete Ngöböke mikaninta kuinta amne krütani ñakare. Tita ulire nete, ne bärire ti ñan rabadre ulire mda, abkokäre ti namani ruentari tare arato Ngöböye niarabe gwaire, aisete niara krütani ñakare.

28 Ye mdenbtä abko, tita niara juenta jötrö ngwarbe nebeta mun kanti, kä rabadreta nuäre munbtä niara tuareta abkokäre amne, ti ñan tädre töbike kri janknu arato, abkokäre tita juenta.

29 Ne aisete kä raba nuäre munbtä niara kare ngäbti ni mräkä nikwe kwrere ni Dänkien käbti. Ye kwrere arato, ni Epafrodito ne kwrerekwrere, ye abko munkwe mika ütiäte jökrä arato,

30 ñobtä ñan angwane Epafrodito bäsi krütani sribibtä Kristokrä amne, ja kwata namani ruentari tare ñakare ie angwane, bäsi krütani sribibtä tikrä, sribi ñan rabadre bare jire munye tikrä, mden abko niara nämane nuene, abtä ja bren nikani kore kwe.

3

Dre nuenta ja di jenbti abkobtä bikadre kri ñakare

1 Ti mräkätre tikwe, munkwe ni Dänkien käi ngwian bäri nuäre jabtä. Ti bike kukwe niere munye, ne kwrere tikwe tikanina munye akwa, tare ñakare tikrä tiketa mda munye, ñobtä ñan angwane kukwe ne kuin mun die mikakrä mun rüe ngäniene ruen tie, aisete tita tiketa munye.

2 Ja mräkätre, nitre israelita käta Kukwe Biani Ngöböke Moiséye nuendre nie mikamna täte munye amne, käta ja ñäräkrä mikamna ja kwatabtä munye, ye ngäniene munkwe ja ngibia kuin, ñobtä ñan angwane niaratre abko ni ngututu kämekäme krübäte amne niaratre abko sribi diän diän nuenkä amne niaratre abko ni kwata tikakaka ngwarbe, aisete nitre ye ngäniene munkwe ja ngibia kuin.

³ Ñäräkrä mikata ja kwatabtä, ye abko käta ni jen Ngöbökwe era metre bä mike nieta kwetre. Akwa ye abko ñakare metre, ñobtä ñan angwane ni abko ni jen Ngöbökwe era metre gare krörö nie: Nita sribire Ngöbökrä amne nita niara käikitekä Ngöbö Üai köböire amne, nita Kristo Jesu aibe bä mike ütiäte kri. Erere arato, jändrän tuen ni ngrabarebtä, yehti nita tödeke ñakare amne jändrän nuenta au jakrä abko ni ñan tö bä mikai ütiäte kri, aibehti ni ne mden abko ni jen Ngöbökwe era metre gata nibtä.

⁴ Akwa ti tö rabadre ja bä mikai ütiäte kri ne ngwane, jändrän nuenta au jakrä, yehti ti rabadre ja bä mike ütiäte kri ruen tie.

Nitre ye abko tä jändrän nuene au jakrä ja mikakäre metre Ngöbö okwäte, ja bä mikakäre ütiäte kri. Akwa ti bäri kärke kukwe nuenbare kuin täte abti ja rabadre ruen ütiäte kri tie abko krörö:

⁵ Ti därebare angwane, kwäirare ti ñäräkrä mikani ti kwatabtä amne, ti abko israelita, amne ti därebare juta Benjamínkri amne ti abko hebreo era metre. Erere arato, ti nämane nekete nitre bariseokri, aisete kukwe biani Ngöbökwe nuendre nie, ye abko ti nämane mike täte bäri metre nitre bariseo kwrere.

⁶ Ne aisete Kukwe Biani Ngöböke Moiséye nuendre nie, yehti ti nämane mokrere krübäte, aisete nitre tödekaka Jesubti abko rüere ti nämane näin kisere mikakäre ja tare nike. Erere arato, Kukwe Biani Ngöböke Moiséye nuendre nie, ye erere ti nämane mike täte bäri, aisete ti nämane nüne bäri metre, ni mda mda nämane nütüre tibtä, aisete ti bäri kärke ja bä mikadre ütiäte kri.

⁷ Akwa Kristo rabadre mikani kri ti köböire, abkobtä jändrän jökrä nämane ütiäte kri kena tikrä, ye abko tuen ütiäte ñakare tie mtare.

⁸ Ne bärire mda abko, ti Dänkien Kristo Jesu rükadre gare bäri kuin tie ne abko bäri ütiäte tikrä. Ye mden kisete, jändrän jire jökrä mda mda, ye tuen ütiäte ñakare tie ti Dänkien kwrere, aisete niara kräke tikwe jändrän jökrä tuanimetre ja jiehti. Jändrän jökrä ye mden abko tuen jändrän ngwarbe rä kure kwrere tie, aisete tita mikete, ti Dänkien Kristo Jesu rükadre gare bäri kuin tie amne,

⁹ ti rabadre nüne bäri ketetibe Kristobe abkokäre. Tikwe ja töi mikani Kukwe Biani Ngöböke Moiséye ye mike täte, akwa ñan ye köböire ti ngite ñakare mda Ngöböke niebare tibtä amne ti kani ngäbti kwe, akwa tödeka kwatibe Jesubti, ye aibe köböire ti ngite ñakare mda Ngöböke niebare tibtä amne ti kani ngäbti kwe.

¹⁰ Erere arato, Kristo rükadre gare metre ta tie, ie ti tö abko krörö: Ja di kribti Ngöböke Kristo mikaninta nire, niara di ye abko ie ti tö jakrä arato nuenankrä Kristokrä. Erere arato, niarakwe ja tare nikani ño, ye kwrere ti tö ja tare nikai arato ni mda mda ngwiankäre Ngöböye. Ne kwrere arato, niarakwe ja biani müre ketadre ni mda mda kräke, ye kwrere ti tö ja biain müre ketadre ni mda mdakrä arato amne,

¹¹ Ngöböke ti mikadita nire niara kwrere, ie ti tö, abkokäre ti tö nünai bäri ketetibe Kristobe.

¹² Nebtä abko ñan ti nena jändrän jökrä ye bkäne, tita niere. Erere arato, Ngöböke ni mikadi era metre kä käinbti, ye erere ti nena era metre ñan tita niere, akwa drekäre Kristo Jesukwe ti käräbare käne, ye aibehtä ti töita, aisete ye jiehti tita nakwen ja di ngöi jökrä.

¹³ Ti mräkäre, ne ñan ti nena jändrän jökrä bkäne täte jökrä ja di jenbti abko tita niere, akwa jändrän ketetibe btä tita ja töi mike kwatibe abko nere: Jändrän känekäne namani tie abko tita käikwitekä jabti, amne jändrän kuin tä ti käne Ngöböke abko jiehti tita nakwen janknu ja di ngöi jökrä.

14 Ne abko jändrän kuin kä käinbti biandre tie Ngöbökwe Kristo Jesu köböire abko erere ti rabadre bkäne, abkokäre Ngöbökwe ti käräbare nüne kä käinbti ben, aisete tita nakwen kisere jiehti.

15 Ye abko, nire nire nena ünän tödekabtä Jesubti abko käkwe töbikadre ja kwrere jökrä tibe. Akwa kukwe mda tärä, btä mun ruäre ñan tä töbike ti kwrere ne ngwane, töbikadre ño abko Ngöbökwe mikadi gare munye arato.

16 Akwa nikwe nünandre ño Ngöbö ngwärecri nena gare nie, ye kwrere nikwe nünandre.

17 Ti mräkätre, nikwe nünandre ño abko erere tikwe nünanba mun okwäbti, ye kwrere mun jökrä käkwe nüna. Erere arato, nunkwe nünabare ño mun okwäbti, ye kwrere ni mda mda tä nüne ya abko munkwe mika ñäräre kuin abko erere munkwe nüna arato.

18 Tita niere kore, ñobtä ñan angwane ni ruäre abko ñan tä nüne kore. Ye mdenbtä tikwe blitabarera bäre bäre munbe akwa, müare kwärä ti tö nieita bobuta munye abko krörö: Kristo krütani krusobtä ni kräke abko nire nire käta mike ngwarbe jae ni jökrä okwäbti,

19 yebtä abko Ngöbökwe gadikä jökrä amne, jändrän nuenta käi ngwiandre nuäre jabtä kwetre, aibe jiehti tä nakwen. Erere arato, kukwe kämekäme nuenta kwetre abtä rabadre ja gaire kwrere akwa, abkobti jata nebe ruen bäri ütiäte krikri ietre. Jändrän kä nebtä aibehtä tätre töbike.

20 Akwa ni abko kä käinbti bkänkä, aisete ni kä käinbti bkänkä käkwe nünandre ño, ye kwrere nikwe nünandre amne, ni Dänkien Jesukristo ni Diantarikä tä kä käinbti jatadita abko ngibiata ngäbti nikwe.

21 Angwane ni ngrabare ngwarbe ne abko niarakwe kwitadi kuin bä nuäre niara ngrabare kwrere. Ye abko nita ngibiare amne, Jesukristo di kri jändrän jökrä mikakäre ja ngoto täni ye käkwe ni ngrabare kwitadi jökrä kore ja di krihti.

4

1 Ne aisete ti mräkätre, munkwe nünanka dite ni Dänkienbtä abko tita niere munye. Mun tare kri tikwe. Ti tö ja tuaita kri munbe amne, mun abko tä sribi ütiä kwrere tikwe, ye abko käta kä mike nuäre kri tibtä ti mräkätre.

Pablota kukwe ükete Evodia amne Sintique kräke

2 Angwane Evodia amne Sintique abko käkwe ja mäkäta ni ja mräkäre kwrere ni Dänkien käbti abko ti tö ribei kisere ietre.

3 Amne ma sribi muko tikwe abko käkwe ni ngwai nibu ye die mika ja mäketä abko tita ribere mae, ñobtä ñan angwane nun nämäne sribire Clementebe amne sribikä mda mda nämäne sribire tibe arato angwane, ti ngwai nibu ye käkwe sribibare kri gwaire nunbe kukwe kuin Jesubtä ye mikakäre gare, aisete makwe die mika, ie ti tö. Mun abko käkwe nünandi kärekäre kä käinbti, ye erere mun käi nena tikani jökrä täräbtä Ngöbökwe.

Pablota ni jökrä kite nüne bäri Ngöbö kräke

4 Ti mräkätre, käre munkwe ni Dänkien käi ngwian bäri nuäre jabtä. Käre munkwe käi ngwian bäri nuäre jabtä tita niereta mda munye.

5 Mun abko moto jäme ni mda mdakrä, ye rüka gare ni jökräye munbtä. Ni Dänkien nükerate ja ken,

6 aisete munkwe ñan töbika ngwarbe dikaro, akwa munkwe blita Ngöböbe jakrä amne, kukwe jökrä mike gare ie munkwe amne, ja di käräre kwärä munkwe kuin nie Ngöböye arato.

7 Munkwe nuendre kore angwane, Ngöbökwe kä jäme jakwe mikadi mun motobtä. Kä jäme Ngöbökwe abko ñan rükadre gare jire ni kä nebtäye. Kä jäme

biandi Ngöbökwe munye, ye käkwe mun moto amne mun töi ngibiadibti kuin Kristo Jesu köböire, munkwe ñan töbikadre dikaro ngwarbe abkokäre.

⁸ Ti tö kukwe niei mrä munye ti mräkätre abko krörö: Kukwe era amne kukwe ütiäte, yebtä munkwe töbika. Erere arato, kukwe kuin amne dre abko deme Ngöbö ngwärekre, yebtä munkwe töbika. Amne kukwe mden bä nuäre nuäre amne kukwe mden tuen kuinkuin, yebtä munkwe töbika. Erere arato, jändrän jökrä kuinkuin amne jändrän kuin kä ngwiankrä nuäre jabtä Ngöbö ngwärekre, yebtä munkwe töbika.

⁹ Angwane tikwe kukwe diriba ño munye, tikwe mun töi dianba ño ño amne munkwe ti kukwei nuaba blite ño ño amne munkwe ti tuaba dre dre nuene, ye kwrere munkwe nuen janknu. Tita jändrän nuemna munye, ne kwrere munkwe nuendre ne ngwane, Ngöbö moto jäme ye tädi käre munbe.

Jändrän juani Pablo die mikakrä, btä Pablota kuin niere

¹⁰ Tita ti Dänkien käi ngwen bäri nuäre jabtä, ñobtä ñan angwane ti nükani töreta munye, käkwe ti die mikaninta. Ne abko ñan ti käikwitaninkä jabtä munkwe abko tita niere akwa, kä raire munkwe ngwian juandre nireye tikrä ñan namani nuke gare munye, aisete mun nämane ti die mike ñakare, akwa mtare munkwe ti die mikaninta.

¹¹ Tita kukwe niere kore munye, ye abko ngwian amne jändrän ñakare tikwe, abtä tita niere kore akwa, ti abko kwe jändrän ño ño tädrera abko rabadre dbe tikrä abko garera tie.

¹² Nüna gare bobre tie amne nüna gare jändrän kabrebe tie. Arato, nünandre ño erere, kräke tita biare, ne abko garera tie, aisete ti tädre trine ya, ti tädre mröi ya abko btä tita töbike ñakare dikaro akwa, käta neme nuäre tibtä. Erere arato, jändrän tärä kabre tie ya, ñakare ya, yebtä tita töbike ñakare dikaro, akwa käta neme nuäre tibtä.

¹³ Kristo ti die mikaka, köböire ti raba jändrän jökrä nuene.

¹⁴ Akwa munkwe ti die mikani ja tare nika kánti nete, käkwe ngwian juani ti die mikakäre, ye abko bäri kuin ruen tie.

¹⁵ Ti nämä Macedonia munbe, bti tikwe kä mikateba, kä rikaba kukwe kuin Jesubtä mike gare kä mdate angwane, mun Filipobo käkwe tödekani krire Jesubti, akwa nitre gätäkä Jesu kabti kä Macedoniate, ye ngätäite mun aibe käkwe ti die mikaba.

¹⁶ Mdakäre abko, ti nämä juta Tesalónicate angwane, mun aibe käkwe ngwian juanba bäre bäre ti die mikakäre.

¹⁷ Ne abko ñan munkwe jändrän juandre bäri ngwarbe mda tikrä abko tita niere akwa, mun rabadre jändrän bkäne bäri mda Ngöbö ngwärekre abko ie ti tö, käta niere kore munye.

¹⁸ Ngwian amne jändrän jökrä bianta tie munkwe abko tikwe kani ngäbti, aisete jändrän tärä täte tikwe mtare. Mdakäre abko, munkwe ngwian biani Epafroditoye ngwandre tikrä abko niara nükani ngwena tie amne, jändränä bäri kabre tikwe mda. Ne aisete munkwe ngwian juani tikrä, ye abko namani kuin Ngöbökrä amne, jändrän rä bäne bianta Ngöbökrä nitre israelitakwe abko käi namani nuäre Ngöböbtä, abko erere käi namani nuäre Ngöböbtä käre ngäbti arato.

¹⁹ Ye abko, Kristo Jesu di kri jändrän jökrä bkäne, ye köböire jändrän ñakare munkwe abko Ngöbö tikwe käkwe biandi munye.

²⁰ Amne Ngöbö ni Rün nikwe aibe raba käikitaninkä kärekäre. Ne abko raba bare kore. Amen.

²¹ Mräkäre ti mräkätre, nitre nünanka deme deme Ngöbökwé tä juta Filipote, ie munkwe köbö ngwiantari tikrä amne, ti mräkätre tödekaka Jesubti tä tibe nete käta köbö kuin juen ja mräkätre yete kräke arato.

²² Erere arato, nitre deme deme Ngöbökwe tä nete käta köbö kuin juen mun jökrä kräke akwa, jä mräkätre sribikä emperador romanobokwe abko bäri tä köbö kuin juen munkrä.

²³ Ni Dänkien Jesukristo käkwe ja moto mika kuin mun jökrä kräke. Abko kore se. Amen. Ne ngöra.

Tärä Tikani Pablokwe Nitre Colosabokrä Colosenses

Pablo käkwe tärä ne tikani angwane, niara nämane ngite kä teri juta Romate kukwe kuin Jesubtä diri dokwäre. Ne nakaninkä ño abko tä tikani Hechos 28.14-31 yebtä. Pablo ara käkwe kukwe kuin Jesubtä diribare ñakare juta Colosa yete. Ni iti kädian nämane Epafras käkwe mikani gare ietre. Abti Pablo nämane ngite kä teri juta Romate angwane, Epafras nikani basare ie, ye angwane kukwe kri Colosa kanti, niebare kwe ie.

Pablokwe tärä ne tikani rükäre Ngöbö kukwei kuin Jesubtä ye dokwäre, ñobtä ñan angwane ni ruäre juta Colosa yete kä namani kukwe dirire blo Jesukristobtä abko Epafras käkwe niebare ie. Ngöbökwé jändrän jökrä dätebare ñakare Jesukristo köböire abko nitre dirikä blo nämane niere. Erere arato, Ngöbö ñan nämane nüne täte jökrä Jesukristobtä abko nitre dirikä blo nämane niere. Ye kwrere abko nitre dirikä blo nämane Jesukristo hä mike ütiäte ñakare. Jesukristo täte abko nitre tödekaka Jesubti käkwe kukwe ütiäte nitre israelitakrä ye mikadre ütiäte jae abko dirikätre blo nämane niere.

Kukwe ye dokwäre Pablokwe tärä ne tikani. Ngöbökwé Jesukristo mikani ni jökrä amne jändrän jökrä bti ta, aisete niara aibe di tärä ni diantarikrä täte jökrä abko Pablokwe niebare. Erere arato, kukwe diribare ni kä nebtäkwe, ye abko ngwarbe amne di ñakare jire chi ni diantarikrä, niebare kwe ietre. Mdakäre abko, nikwe nünandre ño Ngöbö ngwärekrei, yebtä Pablokwe diribare arato.

Pablota köbö ngwentari

¹⁻² Ti Pablo käta tärä ne tike. Ngöbö tö namani ti mikai Jesukristo kukwei ngwianka abko erere tita sribire kräke. Ti ne mden käta köbö kuin juen ti mräkä Timoteo ben gwaire mun nünanka juta Colosate ye kräke. Mun abko juta deme Ngöbökwé amne mun ti mräkätre tä nüne era metre Kristokrä. Ngöbö ni Rün nikwe raba ja moto mike kuin munkrä amne mun raba nüne jäme niara diebti, ie ti tö.

³ Nunta blite Ngöbö ni Dänkien Jesukristo Rün yebe angwane, käre nunta kuin niere munbtä Ngöböye,

⁴ ñobtä ñan angwane munta tödeke Kristo Jesubti amne, juta deme Ngöbökwé abko munta tarere jökrä arato, ye abko nunkwe kukwe nuaba, abtä nunta kuin niere Ngöböye.

⁵ Munta nüne kore, ñobtä ñan angwane kukwe kuin era metre Jesukristobtä diribare munye abko munkwe kukwei nuani angwane, jändrän kuin kuin nämane ükani kä käinbti mun kräke, ye abko nükani gare munye abkobti munta tödeke, käta nüne kore.

⁶ Kukwe kuin Jesukristobtä, yebti bäri ni kwati tä tödeke kä jökräbti temen. Ye kwrere arato kukwe kuin Jesukristobtä, ye munkwe kukwei nuani mun kanti yete angwane, ni kwati käkwe tödekani Jesubti amne Ngöböta ja moto mike kuin era metre ni kräke, ye nükani gare munye.

⁷ Kukwe kuin Jesukristobtä ye abko nun mräkä Epafras tare nunkwe käkwe diribare munye. Epafras ye abko sribi muko nunkwe. Niara abra sribikä era metre Kristokwe abko tä sribire munbe yete.

⁸ Epafras ye mden abko rükaba kukwe ngwena nunye abko köböire munta ja tarere ño kwärükwäri Ngöbö Üai köböire abko nunkwe gaba.

⁹ Nunkwe kukwe gaba kore munbtä, ye näire mentokwäre käre nunta blite Ngöböbe munkrä, Ngöbö tö dreye munkrä, ye erere mikadre gare täte jökrä

kwe munye abko tita ribere ie. Jändrän jökrä Ngöbökwé, yebtä mun mikadre töbtä kwe amne mun rabadre töi ngitiekä kuin Ngöbö Üai köböire abko tita ribere munkrä Ngöböye.

¹⁰ Amne munkwe nünandre kuin metre ni Dänkien mikakäre ütiäte ni jökrä ngwärekrei amne, käre jändrän tuen kuinkuin ni Dänkiénye abko erere mun rabadre nuene niara moto mikakäre nuäre abko krörö: Mun rabadre sribi kuinkuin nuene kabre amne Ngöbö rükadre gare ño metre, yebtä mun rabadre töi ngitiekä bäri, ie ti tö, käta kukwe ribere kore Ngöböye.

¹¹⁻¹² Erere arato, Ngöbö di kri bä nuäre, yebti Ngöbökwé mun mikadre dite kri, munkwe ja tare nikadre angwane, mun rabadre nünenkä dite jabtä bätärekä abkokäre. Erere arato, kä tädre bäri nuäre munbtä, käkwe kuin niedre ni Rün Ngöböye, abkokäre ja di kri bä nuäre, yebti Ngöbökwé mun mikadre bäri dite nünakäre kore niarakra abko tita ribere ie munkrä. Juta deme Ngöbökwé, kräke Ngöböta jändrän kuinkuin ngibiare kä käinbti, ye abko biandi kwe munye arato, abkokäre mun mikanina juto biare kwe jändrän ye kaen ngäbti kä trä ngwente kä käinbti juta deme Ngöbökwé ben gwaire.

¹³ Ni nämane nüne kä ikote Satana ngoto täni, akwa ye ngäniene Ngöbökwé ni dianintari amne Kristo niara Odei tare kri kwe, ye ie ni mikani gare kwe. Mtare niara Odeita gobrane nihti.

¹⁴ Ngöbö Odei ye köböire abko Ngöbökwé ni kökanintarita, käkwe kukwe kämekäme btä ni nämane ngite ye dianinkä jökrä nihtä mento.

Kristo abko bäri ütiäte jändrän jökrä bti ta

¹⁵ Ngöbö abko tuen ñakare, akwa Kristo abko ja kwrere Ngöböbe amne nünabare kä nebtä kwe angwane nikwe tuani. Kristo abko Ngöbö Odei mubai amne jändrän jökrä däte ngämi, känenkri Kristo nämänena. Niara abko Ngöbö Odei mubai amne jändrän jökrä Ngöbökwé abko niara kräke.

¹⁶ Niara köböire Ngöbökwé jändrän jökrä käinta amne tementa dätebare. Amne jändrän tuen nie amne jändrän tuen ñakare nie abko dätebare kwe niara köböire. Erere arato, üai jökrä tä dänkiene käta gobrane ja di krihti abko Ngöbökwé dätebare niara köböire arato. Jändrän jökrä namani dätebare kore niara köböire amne niara kräke arato.

¹⁷ Jändrän jökrä däte ngämi, känenkri Kristo nämänena amne niara diehti jändrän jökrä tä neketaninte amne ñan tä niken ngwarbe.

¹⁸ Mdakäre abko, ni jökrä tödekaka Kristobti abko Kristo ngrabare kwrere amne Kristo abko tä niaratre dokwäre. Erere arato, Kristo abko nämänena kena amne, ni krütanikrütani ye ngätäite niara ara nükäninta nire käne, niara rabadre bäri käne jändrän jökrä amne ni jökrä bti ta abkokäre.

¹⁹ Kä namani nuäre Ngöböbtä nünakäre täte jökrä Kristobtä

²⁰ amne Kristo köböire abko Ngöbökwé jändrän jökrä kä temenbtä amne kä käinbti käräbare ja mäketä jabe. Ye abko Kristo krütani krusobtä angwane, däräie nimianinte, ye köböire Ngöbö moto namaninta jäme ni kräke, käkwe ja mäkaninta nibe.

²¹ Angwane mun abko nämane mente Ngöböye amne mun töi nämane ja rüere Ngöböbe, ñobtä ñan angwane mun nämane kukwe kämekäme nuene Ngöbö rüere.

²² Akwa Kristo käkwe ja tare nikani, krütani era metre krusobtä angwane namani ngwäkäre, ye köböire abko Ngöbökwé ja mäkaninta munbe, mun mikakäre deme, käme ñakare amne ngite ñakare ja ngwärekrei.

²³ Akwa munkwe nünandre kore Ngöbökrä, abkokäre munta tödeke kwatibe, yebtä munkwe nünanka dite jabtä. Kukwe kuin Jesukristobtä, ye köböire Ngöbökwé jändrän kuin köböi mikani nie, yebtä mun ñan rika bätärekä bätärekä mento. Kukwe kuin Jesukristobtä ye mden abko munkwe kukwei

nuani amne diribarera ni kwatiye kā jōkrābti temen amne ti Pablo ne abko Ngōbōkwe mikani kukwe kuin dirikā siba.

Pablota sribire ño

²⁴ Mdakāre abko, kukwe kuin Jesubtā tikwe mikaba gare munye abko dokwāre tita ja tare nike munkrā mtare, ye abko kāi nuāre kri tibtā. Ye abko, nitre gātākā Jesu kābti abko Kristo ngrabare kwrere, ye krāke ja tare nika Kristokwe rabadre bare tāte ti ngrabare nebti, ie Kristo tō namani.

²⁵ Nitre tōdekaka Kristobti, ye krāke Ngōbōkwe ti mikani sribikā amne Ngōbōkwe sribi mikani ti kisete, ye abko ti rikadre Ngōbō kukwei kuin Jesubtā ye mike gare tāte jōkrā munye, abkokāre sribi ye biani kwe tie.

²⁶ Ni kwati kākwe nūnabare ja tāritāri kira abti kā nūke mtare abko okwā bāre kukwe kuin ne nāmane ūkani kaibe tiebe Ngōbōkwe, akwa mtare juta deme Ngōbōkwe, ye ie Ngōbōkwe kukwe tiebe ye mikanina gare.

²⁷ Amne juta deme Ngōbōkwe nitre ñakare israelitare ngātāite, ie Ngōbōkwe jāndrān kuin bā nuāre ūtiāte kri mikani gare. Kristo tā nūne munbtā mtare, ye mden abko nāmane ūkani tiebe Ngōbōkwe kira, akwa mtare tā nūne munbtā, ye kōbōire abko mun nāin nūne kā nuārete Ngōbō kānti, ye abko gare nie.

²⁸ Ne aisete nunta niken mdente erere, kānti nunta kukwe kuin Kristobtā mike gare ni jōkrāye. Erere arato, nun namani tōbtā Ngōbō kōbōire, yebtā nunta mātrāre ni jōkrābtā amne nunta dirire ietre, ye kōbōire abko nun rikadre ni jōkrā ngwena nebe Ngōbō ngwāreki ūnān tāte jōkrā Kristo kōbōire.

²⁹ Ye rabadre bare, abkokāre Kristo diebti tita sribire krūbāte. Kristo di kri ye abko tā ti die mike sribi ne nuene.

2

¹ Ye abko, mun krāke tita sribire tare krūbāte abti tita naente amne ja mrākātre nūnanka kānime juta Laodiceate amne ja mrākā mda mda ie ti gare ñakare metre abko krāke tita sribire tare kri kore abko rabadre gare munye, abkokāre tita niere.

² Tita sribire kore, ye kōbōire abko ja rabadre ruen dite mun jōkrāye amne mun tōi rabadre kwatibe ja tarere kwārikwāri, ye kōbōire abko kukwe Kristobtā nāmane tiebe kaibe Ngōbōkwe, ye abko rūkadre gare metre tāte jōkrā munye, mun rabadre tōdeke metre niarabti, abkokāre tita sribire kore munkrā.

³ Kukwe ūtiāte kri amne kukwe tōbtā amne kukwe ja tōikrā, ye abko tā jōkrā Kristokwe abko kwandi nie.

⁴ Amne ni mda mda jatadre mun kānti blite nuāre nuāre kukwe mdabtā, ye kākwe ñan mun ngōkadre, abkokāre tita kukwe niere kore Kristobtā munye.

⁵ Ti abko tā ñakare ketetibe munbe yete bkānā, akwa ti tōi tā ketetibe munbe amne, nūnandre ño Kristo krāke abko erere munta nūne era metre amne, munta nūnenkā dite jabtā, kāta tōdeke kwatibe Kristobti, ye abko kāi nuāre kri tibtā.

Kukwe ūkaninte ja mikakrā metre Ngōbō ngwāreki abko nikwe ñan mikadre tāte

⁶ Ne aisete munkwe Jesukristo kani ngābti ño ja Dānkiene, ye kwrere munkwe nūna janknu ketetibe ben.

⁷ Amne kri ngātri tā niken mente dobote nguse kāta kri mike dite, ye kwrere munkwe ja tōi mika kwatibe Kristobtā. Erere arato, ju mikata angwane, ūrā nōkātā mente nguse abko kwe juta nebe dite, ye kwrere munkwe nūna ketetibe Kristobe tōdekakāre kwatibe niarabti. Ngōbō Kukwei diribare ño ño munye abko erere munkwe mika tāte. Angwane munkwe kuin nie kārekāre Ngōbōye.

⁸ Mdakäre abko, munkwe mokre jabti, ñobtä ñan angwane ni ruäre tä näin kukwe ngwarbe dirire. Kukwe mikanintbe ngwarbe kira abko tätre dirire amne, kukwe ye tä kite üai käme di kri käta gobrane kä nebtä yekri abko tätre dirire mun ngökakäre, aisete munkwe ñan ja ngwian nain ietre,

⁹ ñobtä ñan angwane Kristo jatani nüne ni kwrere amne ngrabare tä abko btä Ngöbö ara jire tä nüne täte jökrä.

¹⁰ Munta ketetibe gwaire Kristobe, aisete jändrän jökrä Ngöbökwä tä munkwe amne munta jändrän jökrä Ngöbökwä mdei nike ñakare jire chi. Kristo abko tä üai käme di krikri dänkiene amne tä angeletre di krikri dänkiene arato.

¹¹ Mdakäre abko, ñäräkrä mikata ngäbäkre kwatabtä angwane, ngäbäkre kwata diankata btä, ye kwrere arato munkwe tödekani Kristobti angwane, mun namani mikani ketetibe ben. Ye ngwane Kristo köböire kukwe kämekäme mdei nämane munye, ye abko dianinkä mento kwe munbtä.

¹² Erere arato, mun ngökani ñöte Jesu käbti angwane, mun namani doboi mikani ketetibe gwaire Kristobe bä mikata, akwa Ngöbökwä Kristo mikaninta nire ja di kribti, yebti munkwe tödekani angwane, Ngöbökwä mun mikaninta nire Kristobe gwaire arato.

¹³ Ye abko, käne mun nämane kukwe nuene kämekäme Ngöbö rüere amne, kukwe kämekäme mdei munye, ye Ngöbö ngämi denkä mento munbtä angwane, mun nämane ni ngwäkäre kwrere Ngöbö ngwärekre. Akwa mtare Ngöbökwä mun mikaninante nire Kristo ben gwaire, käkwe mun ngite dianinkä jökrä mento munbtä.

¹⁴ Ye abko, ni nämane nüne Ngöbö rüere, abtä kukwe nämane ükaninte ni rüere, kä nämane ni ngite Ngöbö ngwärekre niere, ye abko Ngöbökwä metani krusobtä käin Kristo ben gwaire. Ye mden kisete Kristo krütani angwane, kukwe nämane ni ngite niere, ye Ngöbökwä juani ngwarbe Kristo ben gwaire, aisete namani ütiäte ñakare mda.

¹⁵ Erere arato, üai kämekäme dite krikri bti nämane gobrane, ye abko Ngöbökwä di dianinkä jökrä kän. Kristo köböire Ngöbökwä üai käme ye mikani ngwarbe ni jökrä ngwärekre. Abti ni rükä dänkien käta rüe ganaine rübtä, käta niken ni mda mda ngwena ngite ni jökrä ngwärekre, ye kwrere jire Kristo käkwe üai käme ganainbare kwäräbe, ye abko mikani gare ni jökräye, kä nikani ngwena ngite ni jökrä ngwärekre.

¹⁶ Ne mden kisete, munta mrö ño ño kwete amne munta tomna ño ño ñaen, yebtä ni mda mdakwe ñäkäre mun rüere abko, ie munkwe ñan olo ketate. Erere arato, bieta Ngöbö mikakrä ütiäte abko köböi, sö mräre nindrini köböi amne köbö jadükakrä, ye munta mike ütiäte ñakare jae, yebtä ni mda mdakwe ñäkäre mun rüere abko, ie munkwe ñan olo ketate,

¹⁷ ñobtä ñan angwane Ngöbökwä kukwe kuin nuendi Kristo köböire abko jändrän ye nämane bä mike jirekäbe, akwa kukwe era metre Ngöbökwä, ye abko Kristo jatani ngwena ni kräke, käta bien nie.

¹⁸ Ngöböta jändrän kuin ngibiare munkrä garera munye, akwa ni ja bä mikakä bobre jatadre niere munye: Mun ñakare ütiäte rabakäre jändrän ye bkäne, niedre kwe munye, ye ngwane munkwe ñan ja olo ketate jire chi ie. Ni ja mikakä bobre ye käta angeletre mike ütiäte jae Ngöbö täte arato. Erere arato, Ngöböta jändrän mike tuare köböre kwrere ietre tä niere, akwa niaratre ñan tä nüne Ngöbö Üai Deme köböire, aisete töita kukwe ngwarbebtä, abti jata nebe ruen ütiäte krikri ietre.

¹⁹ Munkwe ñan ja olo ketadrete ietre, ñobtä ñan angwane nitre tödekaka Kristobti abko tä Kristo ngrabare kiakia kwrere amne Kristo abko tä ni dokwä kwrere abko btä nitre ye tä nekete ñakare mda. Akwa ni kiakia ngrabare tä ketetibe jökrä, ye kwrere ni rabadre nemenkä Kristobtä amne,

ni rabadre niren Kristo köböire, ie Ngöbö tö, ye kwrere ni ye tä nekete ñakare mda Kristobtä, aisetu munkwe ñan kukwei mika ütiäte.

²⁰ Munkwe tödekani Kristobti angwane, ni krütani kwrere mun namani ketetibe ben, aisetu üai käme tä gobrane kä nebtä, ye abko ñan nena mun dänkiene mda, se ñobtä abko nitre tödekaka ñakare Jesubti kwrere jire mun tä nüne amne kukwe ükaninte ngwarbe abko mun tä mike ja dänkiene abko krörö:

²¹ “Munkwe ñan kise mika jändrän sebtä” amne “Munkwe ñan jändrän se kweta” amne “Munkwe ñan jändrän se dian kisete” abko ni mdata nuemna munye angwane, munta kukwei mike ütiäte.

²² Akwa kukwe ükaninte nuendre kore amne jändrän kwetata kore, ye abko näin jökrä ta, ñobtä ñan angwane ni kä nebtä käkwe kukwe ye ükaninte nuendre abko erere dirita, aisetu näin jökrä ta amne, ñan rabadre ütiäte mda.

²³ Akwa kukwe ükaninte nuendre ni kä nebtäkwe, ye abko tuen töbtä kri bkänä, ñobtä ñan angwane nikwe nünandre metre Ngöbökrä abko tä niere. Erere arato, nikwe bikadre bobre amne nikwe ja kwata mikadre ja tare nike abko dirita kwetre, akwa ye köböire ni ñan raba kukwe käme mdei juentari mento jabtä.

3

Kukweta ükaninte nünankrä deme

¹ Mdakäre abko, Ngöbökwu mun mikaninante nire Kristobe gwaire, aisetu kä bäri ütiäte kä käinbti, kanti Kristo tä takäninbe Ngöbö küde ruenkri, ye kanti jändrän bäri ütiäte tä munkrä, yebtä munkwe ja toi mika kwatibe käre.

² Mdakäre abko, jändrän käme kä nebtä, ye jiebtu munkwe ñan ja toi mika mda, akwa jändrän kuin tä kä käinbti Kristo kanti, yebtä munkwe ja toi mika kwatibe,

³ ñobtä ñan angwane mun krütani ketetibe gwaire Kristobe amne munkwe nünandi kärekäre Kristobe, ye abko Ngöböta ngibiare munkrä.

⁴ Kristo abko mun mikaka nüne kärekäre Ngöböbe amne niara jatadita angwane, bä rabadi nuäre, ye kwrere mun bä rabadi nuäre arato niarabe gwaire.

⁵ Ne aisetu kukwe kämekäme mdei tä munye, ye kite jökrä temen munkwe abko krörö: munkwe ñan ja mika gure bati bati ni mda mdabe amne, mun merire brare käkwe ñan kukwe nuen kämekäme jabtä kwärikwäri. Mun tö rabai bäri ni mda mike jabe, ye munkwe kita temen. Erere arato, kukwe kämekäme tä mun töibtä amne mdeita nebe krübäte munye, ye munkwe kita temen amne munkwe ñan jändrän jökrä ribe kabre krübäte jae, ñobtä ñan angwane ni tö jändränye kabre kore abko këta jändrän ye mike ngöböre jae Ngöbö täte aisetu.

⁶ Angwane ni kwati tä ja mike ngite kore, ye dokwäre Ngöbökwu mikadi ja ngie nuen kri krübäte.

⁷ Mun ngämi tödeke Jesubti, känenkri mun nämane nüne kore angwane, mun nämane ja kite kukwe kämekäme ye nuene jökrä arato.

⁸ Akwa mtare kukwe krörökrörö kite jökrä temen munkwe: mun moto romon, mun mäta ni mdabtä amne kukwe mikatbe kämekäme ni mda mda rüere amne mun ñäke ngwarbe diän diän ni mda mdabtä amne, mun ñäke diän diän ye kite jökrä temen munkwe.

⁹ Erere arato, munkwe ñan ja ngöka kwärikwäri, ñobtä ñan angwane mun nämane nüne ño käne angwane, mun nämane dre dre nuene, ye abko munkwe kitanina jökrä temen

¹⁰ amne dän btin kita jabtä, ye kwrere jire mun nena ni btin kwrere. Köbö kwatirekwatire Ngöbö mun dätekä kitera mun kwite bäri ja kwrere, ye köböire abko Ngöbö rükadre gare bäri kuin munye.

¹¹ Ye mden kisete, Ngöbö ngwärekre ni ñakare israelitare, ye abko ñakare ütiäte mda. Erere arato, ni ñäräkrä mikani kwatabtä nitre israelitata nuene ye kwrere ya o ñakare ya, ye ütiäte ñakare mda Ngöbö ngwärekre rabakäre dianintari. Erere arato, ni menteni ya, ni käme toi ñakare ya, ni klabore ya, ñakare ya, ye abko ñakare ütiäte mda Ngöbö ngwärekre, akwa Kristo abko aibe ütiäte jändrän jökrä bti ta amne niarata nüne nibtä aibe ütiäte.

¹² Ngöbö käkwe mun dianinkä jenena jakrä amne mun abko deme amne Ngöböta mun tarere, aisete munkwe nüna krörö: munkwe ni mda mda ngwian ruen bobre jae, munkwe ja moto mika kuin ni mda mdakrä amne, munkwe bika tidrä ni mda mdabtä. Erere arato, munkwe ja moto mika jäme amne munkwe jändrän jökrä ngibia bätärekä ja täritäri.

¹³ Erere arato, ni mda mda tä kukwe nuene mun rüere ne ngwane, munkwe ñan ja ngie mika amne, kukwe tärä ja rüere kwärikwäri munkwe ne ngwane, munkwe kukwe ye dian jabti ta kwärikwäri. Ye abko, ni Dänkien käkwe mun ngite diani munbtü ta, ye kwrere munkwe nuen jakrä kwärikwäri arato.

¹⁴ Akwa jändrän jökrä kuin, ne bti ta abko munkwe ja tare kwärikwäri, ye köböire abko munkwe ja mäkädi era metre jabe kwärikwäri.

¹⁵ Mdakäre abko, mun jökrä abko tä ketetibe Kristo ngrabare kiakia kwrere amne, Ngöbökre mun käräbare jakrä nünakäre jäme jabe kwärikwäri, aisete kä jäme Kristokwe, ye ie munkwe kä bian gobrane jabtä. Erere arato, jändrän jökräbtä munkwe kuin nie Ngöböye.

¹⁶ Erere arato, Ngöbökre mun mikani töbtä, yehti munta dirire jae kwärikwäri amne munta mäträre jabtä kwärikwäri arato angwane, Kristo kukwei kuin, yehtä munkwe töbika käreäre. Erere arato, munkwe Ngöbö käi ngwian nuäre jabtä, käkwe salmos, himno nie käre Ngöböye amne, ka mda mda Ngöbö käikitakakrä, ye munkwe nie Ngöböye arato angwane, Kristo kukwei kuin, yehtä munkwe töbika käreäre.

¹⁷ Angwane munkwe jändrän nuen ya o munkwe blita ya, akwa munkwe nuen jökrä ni Dänkien Jesu käbti, käkwe kuin nie Ngöbö ni Rün nikweye ni Dänkien Jesu köböire.

Nünandre ño ja gwiriete

¹⁸ Mdakäre abko, mun merire gure gure käkwe ni brare munkwe ye kukwei mika ütiäte jae, kukwe mikakäre täte, ni tödekaka ni Dänkien Jesubti käkwe nuendre ye kwrere.

¹⁹ Erere arato, mun brare gure gure abko käkwe meri munkwe ye tare amne, munkwe ñan mika ene ja kisete amne munkwe ñan bätä ngwian btä.

²⁰ Ngäbäkre, mun abko käkwe mun rün btä mun meye kukwei mika täte jändrän jökräbtä, ñöbtä ñan angwane ye abko käita nebe nuäre ni Dänkienbtä.

²¹ Amne mun ngäbäkre rünre abko käkwe ñan ngra ngra ngäbäkrebti, niarare moto mikakäre ulire dikaro.

²² Mun klabore abko käkwe mun bkänkä kä nebtä kukwei mika täte sribi jökräbtä, akwa ñan mun bkänkä okwäbti aibe munkwe sribi nuendre kuin niara moto mikakäre nuäre, akwa munkwe sribi jire jökrä nuen kuin ja moto kuinbti mun Dänkien Jesu mikakäre ütiäte jae.

²³ Mdakäre abko, munkwe dre dre nuen, erere munkwe nuen kuin ja di ngöi jökrä amne, ñan munta sribire ni kä nebtä kräke, akwa munta sribire ni Dänkien Jesu ara jire kräke abko munkwe nütü käkwe sribi kore,

²⁴ ñobtä ñan angwane munkwe sribi nuendre kuin, ye ütiäre abko ni Dänkien käkwe jändrän kuin kä käinbti biandi munye abko gare munye. Ye abko, Kristo mun Dänkien era metre ara kräke munta sribire, aisete munkwe sribi nuen kuin.

²⁵ Akwa nire nire këta kukwe nuene ni mda rüere, ye dokwäre abko Ngöbökwë mikadi ja ngie nuen, ñobtä ñan angwane Ngöbö abko tä kukwe ükete ja kwere ni jökrä kräke.

4

¹ Amne mun ni klaborë bkänkä, mun ye abko Bkänkä tarä kä käinbti arato abko mun Dänkien Jesukristo, ye abko munkwe ngwian töre jae, käkwe ni klaborë munkwe mika sribire kuin era metre jakrä amne munkwe ñan mika ene jae.

Blitadre kärekäre Ngöböbe

² Mdakäre abko, munkwe ja töi mika kwatibe blitakäre kärekäre Ngöböbe amne drebtä munkwe blitadre Ngöböbe, yebtä munkwe mokre jabti, käkwe kuin nie Ngöböye.

³ Angwane kukwe nämäne ükani kaibe tiebe Ngöbökwë Kristobtä, ye abko tita mike gare, abtä tita ngite kä teri mtare. Kukwe ye abko tikwe mikadre gare bäri ni mda mdaye, abkokäre ni Dänkien käkwe kä biandre nunye, yebtä munkwe blita Ngöböbe nunkrä.

⁴ Erere arato, kukwe kuin Kristobtä, ye tikwe mikadre gare ni mda mdaye angwane, rükadre gare kuin metre ietre abko erere tikwe mikadre gare, yebtä munkwe blita Ngöböbe tikrä.

⁵ Angwane nitre tödekaka ñakare Kristobti, ye okwäbti munkwe nüna töbtä amne, kä tädre munye blitakrä bentre Kristobtä angwane, munkwe blita btä amne, munkwe ñan kä juan ngwarbe ta.

⁶ Erere arato, käre munkwe blita ja moto jämenbti ni mda mdabe amne mun kukwei rabadı mate nuäre ni mda mda olote, ni mda mdakwe kukwe ngwiandretari ño ño munye Ngöböbtä, ye munkwe kukwe kadre ngäbti ño rabadre gare munye abkokäre.

Pablota köbö kuin juen

⁷ Mdakäre abko, ni mräkä Tíquico tare kri nikwe. Niarakwe ti die mikani kri krübäte amne tä sribire gwaire tibe ni Dänkien Jesu kräke. Niara näin nebe mun kënti yete angwane, dre dre tä nakenkä tibtä nete abko niedi jökrä kwe munye.

⁸ Amne nunta ño nete abko niedre kwe munye amne, kä mikadre nuäre kwe munbtä, abkokäre tita juen.

⁹ Amne Onésimo näin siba Tíquicobe nebe mun kënti yete. Onésimo ne abko tare kri nunkwe amne ni raba tödeke niarabti. Mdakäre abko, niara mun mräkä Colosabo yete arato abko näin siba. Dre dre tä nakenkä nete abko niedi jökrä kwetre munye.

¹⁰ Amne ti kukwe muko Aristarco tä ngite siba tibe kä teri nete abko këta köbö kuin juen munkrä. Erere arato, Bernabé etbakrä Marcos abko këta köbö kuin juen munkrä. Marcos ne rika nebe mun kënti angwane, dre dre nuendre kräke abkobtä blitabarera munbe, aisete nane Marcos rika nebe basare mun kënti yete angwane, munkwe ka ngäbti kuin.

¹¹ Erere arato, ni iti këdianta Jesu abko ara këdianta Justo arato abko këta köbö kuin juen munye. Nitre tä sribire tibe gwaire kä gobrankrä ni Dänkien ye kräke, ngätäite nitre ne aibe abko israelitare. Niaratre ne abko këta kä mike nuäre kri tibtä nete.

¹² Amne Epafra sribikä Kristo Jesukrä abko käta köbö kuin juen munye arato. Epafra ne abko mun mräkä Colosabo yete amne Ngöbö tö dreye munkrä, ye erere munkwe nünandre käre amne, mun rabadre nünenkä dite era metre ni Dänkienbtä, abkokäre käre niarata blite Ngöböbe munkrä.

¹³ Amne Epafra abko tä sribire krübäte munkrä, ye abko tita tuen ja okwä jenbti, aiseté tita kukwe era erere niere niarabtä munye, akwa ñan mun Colosabo yete aibe kräke tä sribire kore, akwa ja mräkätre tödekaka Jesubti tä juta Laodiceate amne juta Hierápolite abko kräke tä sribire krübäte arato.

¹⁴ Amne Lucas ni kräkä bianka abko tare kri nikwe, niara ye abko käta köbö kuin juen munkrä. Erere arato, Demas käta köbö kuin juen munkrä.

¹⁵ Angwane ja mräkätre tödekaka Jesubti tä juta Laodicea, kräke tita köbö kuin juen abko munkwe nie ietre tikrä. Erere arato, tita köbö kuin juen Ninfakrä amne ja mräkätre tä ja ükekrö niara juete, kräke tita köbö kuin juen abko munkwe nie ietre arato.

¹⁶ Tita tärä juen munkrä, nebtä munkwe ñäkä ünän jökrä angwane, munkwe juan nebe juta Laodiceate abko ja mräkätre yete käkwe ñäkädre btä arato abkokäre. Erere arato, tärä tikani tikwe tä ja mräkätre Laodiceabo kisete, ye järaba mun kánti yete angwane, munkwe ñäkä btä arato.

¹⁷ Mdakäre abko, Arquipoye abko munkwe kukwe ne nie krörö tikrä: sribi mikani ma kisete ni Dänkienkwe, ye makwe nuen kuin täte abko munkwe nie kore ie tikrä.

¹⁸ Mräkäre abko, ti Pablo ti ne abko käta köbö kuin juen munye abko tita tike ja kise jenbti au munkrä, tita tärä ne tike rabadre gare munye abkokäre. Tita ngite mäkäninte kadenanbti nete, ye munkwe ngwian töre jae abko tita ribere munye. Ngöböke ja moto mika kuin mun jökrä kräke. Abko kore se. Ne ngörä.

Tärä Tikani Käne Pablokwe Nitre Tesalónicabokrä 1 Tesalonicenses

Tärä ne abko tikani Pablokwe kä 50-51 angwane, aisetä tärä ne abko tikani bäri käne kwe. Pablo nikani Ngöbö kukwei kuin kädriere juta Tesalónicate angwane, nikani Silvanobe amne Timoteobe. Pablo namani Ngöbö Kukwei kuin kädriere juta Tesalónicate angwane, ni kwati namani romon kräke, abtä ngitiani, nikani nebe juta Atenate mda. Yebti Pablo tö namani rikai sribireta Tesalónicate nitre tödekaka Jesubti Tesalónicabo die mikakäre nüne bäri Jesukrä, akwa ñan nikaninta yete. Akwa nitre Tesalónicabo tödekaka Jesubti nämane ja tare nike nitre tödekaka ñakare Jesubti ye kisete, aisetä Timoteo aibe juaninta Pablokwe tärä ne ngwena nitre Tesalónicabo die mike. Ye abko tä tikani Hechos 17.1-14 yebtä.

Pablokwe tärä juani abko tikani krörö kwe ja täritäri: nitre Tesalónicabo gätäkä Jesu käbti abko kräke Ngöbökwé jändrän kuin nuenbare, abtä Pablokwe kuin niebare Ngöböye. Erere arato, Ngöbö nämane bentre abko Pablokwe mikaninta töre ietre.

Bobukäre abko, Pablokwe nü nabare ño nitre Tesalónicabo ngätäite amne niaratre tarebare ño kwe abko mikaninta töre kwe ietre. Pablokwe tärä tikani kore nitre Tesalónicabo die mikakäre nüne käre Jesukristokrä.

Bämäkäre abko, Pablokwe nitre Tesalónicabo töi diani nüne bäri Jesukristokrä. Mdakäre abko, ni tödekaka Jesubti tä krüte, btä dreta nakenkä abko niebare kwe ietre. Mräkäre abko, nikwe Jesukristo ngibiadre ngäbti ño kisere abko niebare kwe arato.

Pablota köbö ngwentari

1 Mun gätäkä Jesu käbti tä nekete ni Rün Ngöbökwé amne ni Dänkien Jesukristokrä kätä nüne juta Tesalónicate, ye ie ti Pablo, Silvano amne Timoteo kätä köbö ngwentari. Ngöbö raba ja moto mike kuin munkrä amne, mun raba nüne jame Ngöbö diebti, ie nun tö.

Pablota kuin niere nitre Tesalónicaboye

2 Ja mräkätre, käre nunta kuin niere Ngöböye mun jökräbtä amne, nunta blite Ngöböbe angwane, nunta blite ben munkrä.

3 Erere arato, nunta blite Ngöbö ni Rün nikwebe angwane, munta tödeke kwatibe Ngöböbti abtä munta sribi kuin nuene ni mda mdakrä abko käre tä nüke töre nunye. Erere arato, munta Ngöbö tarere abtä munta jändrän kuin kuin nuene ni mda mdakrä abko käre tä nüke töre nunye. Erere arato, munta ni Dänkien Jesukristo ngibiadre ngäbti abtä munta nünenkä dite ja tare nikakäre tödekabtä Jesubti abko käre tä nüke töre nunye.

4 Ja mräkätre, Ngöböta mun tarere. Niarakwe mun dianinkä jen jakrä, ye abko gare kuin nunye,

5 ñobtä ñan angwane nun jataba kukwe kuin Jesukristobtä kädriere munbe angwane, ñan nunkwe blitabare jirekabe, akwa nun köböire Ngöbökwé ja di kri mikani gare munye amne, Ngöbö Üai Deme kärke sribi nuenbare kri mun ngätäite. Erere arato, kukwe ne abko era metre munkrä abko nämä gare munye. Ye mden kisete, Ngöbökwé mun dianinkä jen jakrä gare kuin nunye. Erere arato, nun nämä munbe angwane, nun nämä jändrän kuin kuin aibe nuene munkrä abko garera mun jökräye.

⁶ Ye abko, nun näma nüne ño, erere arato ni Dänkienkwe nünabare ño, ye kwrere mun jatani nüne abko krörö: Munkwe kukwe kuin Jesubtä kani ngäbti, ye dokwäre mun näma ja tare nike, akwa Ngöbö Üai Deme köböire kä namani bäri nuäre munbtä.

⁷ Ye mdenbtä abko, nitre gätäkä Jesu käbti nünanka kä Macedoniate amne kä Acayate, kräke mun nämane ütiäte kri, aisete munkwe nünabare ño, ye abko käkwe niaratre töitikani nünanbtä.

⁸ Erere arato, kukwe kuin ni Dänkienbtä, ye abko ñan nitre Macedoniabo amne Acayabo aibe ie gare akwa, mun köböire kukwe ye nena gare mente temen. Ye aisete ñan nunkwe kukwe ye mikadre gare amne batibe rabadi gare ni mda mdaye,

⁹⁻¹⁰ ñobtä ñan angwane nun nükani mun ngätäite angwane, munkwe nun kani ngäbti ño, ye abko garera ni mda mdaye. Erere arato, munkwe jädrän dätebare ngöbö ngwarbere tuanimetre ño, bti munkwe Ngöbö nire era metre kani ngäbti ño sribikäre kräke, amne Jesu Ngöbö Odei tä kä käinbti abko munta ngibiare ngäbti abko nena gare ni mda mdaye abko erere tä niere nunye. Jesu ye abko müre ketani, bti Ngöbökwé mikaninta nire. Ngöbökwé ni mikadi ja ngie nuen, ye ngäniene Jesuta ni dentari.

2

Sribi Pablokwe nitre Tesalónicabobe

¹ Ja mräkäre, nun janama mun kánti, ye abko ñan nun janama ngoto nike ngwarbe, ye gare kuin munye.

² Nun janama mun kánti, ye känenkri nun näma juta Filipos angwane, nitre yete käkwe nun mikaba ja tare nike kri amne nun mikaba ngwarbe jae kwetre arato. Nun rüe rababa kwati mun kánti arato, akwa Ngöbökwé nun die mikaba ja kukwei kuin kädriere munbe, aisete nunkwe ja moto mikaba kwekbe blitakäre munbe,

³ ñobtä ñan angwane kukwe era erere nunkwe kädriebe amne, ñan nun näma blite ja töi blobti. Erere arato, nun ñan tö rababa mun ngökai jire chi.

⁴ Akwa Ngöbökwé tödekani nunbti sribi ne nuenkäre, käkwe nun mikani ja kukwei kuin kädriere abko erere nunta dirire. Ye abko nun ñan tö ni mda mda moto mikai nuäre diribtä kore, akwa Ngöbö aibe nun tö moto mikai nuäre, ñobtä ñan angwane Ngöbö aibe käta ni moto ño abko tuente aisete.

⁵ Ye mdenbtä, nunkwe ñan blitaba nuäre nuäre jire bati mun näkwitakäre. Erere arato, ñan nun janama bike kuin munbe ngwian diänkäre jae munkän, ye gare kuin munye amne tuen kuin Ngöböye.

⁶ Erere arato, ñan nun käikitadrekä munkwe amne ni mda mdakwe, abkokäre nunkwe Ngöbö kukwei kädriebe.

Nun abko Jesukristo kukwei ngwianka, aisete nun rabadre sribi ütiä kärere munye, akwa nunkwe käräba ñakare munye.

⁷ Akwa ngäbäkäre chi därebe meye kwe tä ngibiare kianbtä abko ben meyeta blite jäme, kwrere jire nunkwe blitaba jäme munbe.

⁸ Erere arato, mun tare bäri kri nunkwe, aisete ñan nunkwe kukwe kuin Ngöbökwé aibe mikaba gare munye, amne nun töi ño abko käi rababa nuäre nunbtä mike gare jökrä munye, ñobtä ñan angwane mun tare kri nunkwe aisete.

⁹ Ja mräkäre, nun nämane Ngöbö kukwei kuin Jesubtä kädriere munbe angwane, käre nun nämane ganane mrökrä jae. Nun nämane sribire tare dibire rare, ñobtä ñan angwane nun ñan tö namani sribi mikai mun kötärä, ye tä töre kuin munye, ruen nunye.

¹⁰ Mdakäre abko, mun ngätäite nunkwe nūnanba deme amne metre Ngöbö ngwäreki amne, ni mda mda ñan rababa ñäke blo nunbtä, ye munkwe tuani amne Ngöbökwé tuani arato.

¹¹⁻¹² Ye abko, ngäbäkre rün kwe käkwe tōi dian amne die mika kwe, ye kwrere nunkwe mun tōi diani jändrän kuin nuene amne, mun moto ulire angwane, nunkwe kä mikaninta nuäre munbtä, ye tä gare munye, ruen nunye. Erere arato, ni jen Ngöbökwé käkwe nūnandre ño abko erere nunkwe nūnamna munye. Kä nuäre te Ngöböta gobrane, ye kanti niarata mun kärere rabakäre siba jabe.

¹³ Nun nämane Ngöbö Kukwei kädriere munbe angwane, kukwe ye abko munkwe kani ngäbti Ngöbö Kukwei ara jire kwrere amne, ñan kukwe mikanintbe ni mdakwe, kwrere munkwe kani ngäbti. Yebtä abko, käre nunta kuin niere Ngöböye arato, ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukwei ye abko tä sribire mun tödekaka Jesubti ye töibtä mtare.

¹⁴ Ye abko ja mräkätre, nitre jen Ngöbökwé gätäkä Kristo Jesu käfti kä Judeate abko mräkä israelita käkwe ngwiani ja tare nike kri tödekabtä Jesubti, ye kwrere munkwe ja tare nikani tödekabtä Jesubti mun mräkä Tesalónicabo kisete.

¹⁵ Kira abti kä nüke mtare nitre israelita tä ni juani Ngöbökwé blitakäre bentre kämike abko krörö: Nitre israelita abko käkwe ni Dänkien Jesu müre ketani. Ye kwrere Ngöbö kukwei niekä kira müre ketani kwati kwetre arato. Erere nun juanintari kä ye kanti kwetre arato. Yebtä Ngöbö moto ñakare nuäre kräke amne, niaratre tä ja rüere ni jökräbe abko krörö:

¹⁶ Nitre ñakare israelitare rabadre dianintari, abkokäre nun töta nebe kukwe kuin Jesubtä kädriei bentre angwane, nitre israelita tätre neme ja rüere nunbe. Ne kwrere nitre israelita tä ja mike ngite bäri kabre krübäte. Yebtä abko Ngöbö moto gadadi, käkwe ngwiandi ja ngie nuen kri krübäte.

Pablo tö namani ja tuaita nitre Tesalónicabobe

¹⁷ Ja mräkätre, ni ngidianinkä jötrö ken jene jene ja okwä bäre mento angwane, ni nämane ja tuenta ñakare akwa, käre munta ja töibtä nunkwe amne, bäri nun tö namani rikai ja tuakäreta munbe arato.

¹⁸ Nun tö namani rikai mun kanti, akwa ti Pablo, ti ne bäri tö rababa rikai bäre bäre akwa, Satanakwe ji ötaba nun käne, aisete nun ñan namaninta mun kanti.

¹⁹ Nun tö rababa näin bäri, ñobtä ñan angwane Jesu rükadita angwane, mun tädi näin käre Jesube, bti nunta tödeke. Mun tädi näin käre Jesube angwane, Jesu rükadita näire, käi rabadi nuäre nunbtä amne ja rabadi ruen ütiäte sribi nunkwebtä nunye Jesu ngwäreki, aisete nunta tödeke bäri krübäte munbti.

²⁰ Ne aisete mun ütiäte kri nunkrä amne, mun käi nuäre kri nunbtä arato.

3

¹ Nun tö rababa mun tuai bäri, aisete nun ñan rababa neme nuäre, abtä nun aibe rabadi kaiibe juta Atenas nete abko nunkwe ükateba kore angwane,

² nun mräkä Timoteo abko juanba nunkwe. Timoteo abko tä sribire Ngöböbe kukwe kuin Kristobtä kädriere. Nunkwe niara juanba mun tōi ketabtäkäre Jesubtä amne, mun kitakäre nüne bäri Jesukrä.

³ Erere arato, kukweta nakenkä taretare mun rüere, yebtä munkwe ñan ja tōi mikadre ngwarbe kwäräkwärä abkokäre nunkwe juanba, ñobtä ñan angwane nita ja tare nike tödekabtä Jesubti, ye tä käre ni jiete, ye garera mun jökräye.

⁴ Ye garera kore munye, ñobtä ñan angwane nun näma munbe yete angwane, nikwe ja tare nikadi kri abko nunkwe nieba munye, mden erere tä nakenkä nibtä abko nena gare munye arato.

⁵ Ne mdenbtä abko, mun töi nämene Jesubtä ya abko ti Pablo ne tö rababa gai amne, ti ñan rababa neme nuäre, käkwe Timoteo juanba kukwe gain jakrä, ñobtä ñan angwane nane Satanakwe kukwe käme mikadre mun jiete mun nuatekäre ja käne, ye abko jürä rababa krübäte tibtä, amne nane nunkwe ngoto nikani kri ngwarbe abko jürä rababa tibtä arato.

Timoteo nūkaninta Pablo kanti kukwe kuin ngwena

⁶ Akwa Timoteo janama Tesalónica mun kanti yete, rükabata angwane, mun tä tödeke kwatibe Jesubti amne, mun tä ja tarere kwärükwäri amne ni mda mda tarere, ye abko kukwe kuin järükaba kwe nunkrä. Erere arato, käre nunta nūke töre munye ja moto kuinbti amne, nun tö ja tuaita munbe, ye kwrere mun tö ja tuaita nunbe arato, nieba Timoteokwe nunye.

⁷ Ne mdenbtä abko kä rababa nuäre nunbtä amne, ja rababa ruen dite nunye ja mräkä, ñobtä ñan angwane nunta ja tare nike kri abtä jata nebe ruen diäne nunye akwa, mun abko tä tödeke Jesubti, ye abko bäri käi nuäre nunbtä.

⁸ Mdakäre abko, munta nūnenkä dite ni Dänkien Jesu diebti ye gaba nunkwe abko käta nun die mike bäri mda.

⁹ Nebtä abko kukwe ñan tä nebe kwen jire mda nunye kuin niekäre Ngöbö nikweye nunbtä. Erere arato, munkwe kä mikani nuäre kri nunbtä Ngöbö ngwärekre, yebtä abko nunkwe kuin niedre ño mda Ngöböye ñan tä nebe nūke gare nunye arato.

¹⁰ Ngöbökwē kä biandre nunye niken ja tuenta gwärere munbe ie nun tö, ñobtä ñan angwane dre dre ngämi gare munye, rabadre mun die mike tödeke bäri Jesubti, yebtä abko nun tö näin mun die mike bäri abko nunta ribere dibire rare Ngöböye.

Pablota blite Ngöböbe

¹¹ Tita blite krörö Ngöböbe mun kräke: Ngöbö ni Rün nikwe ara amne ni Dänkien Jesu käkwe nun jie tika nebeta mun kanti abko ie nun tö.

¹² Mdakäre abko, nunta mun tarere ño, ye kwrere ni Dänkien käkwe mun mikadre ja tarere bäri kwärükwäri amne, ni mda mda tarere bäri mda arato.

¹³ Erere arato, ni Dänkien Jesu jatadita nitre deme kwe ben, ye ngäbti Ngöbö ni Rün nikwe käkwe mun töi mika dite nūnakäre metre amne deme ja ngwärekre abko ie nun tö. Abko kore se.

4

Ñan ja mikadre gure jire chi bati bati, akwa nūnandre deme

¹ Mdakäre, ja mräkätre, munkwe nūnandre metre kä mikakäre nuäre Ngöböbtä, ye nunkwe diribarera munye abko erere munta nūne. Mtare munkwe nūna janknu kore köbö kwatirekwatire abko nun tö ribei munye ni Dänkien Jesu käbti,

² ñobtä ñan angwane ni Dänkien Jesu käkwe nun mikani kukwe dirire munye abko nunkwe diriba munye, ye nena gare mun jökräye abko krörö:

³ Mun rikadre nūne bäri deme mda Ngöbökrä köbö kwatirekwatire, ie Ngöbö tö abko krörö: munkwe ñan ja mika gure jire chi bati bati.

⁴ Erere arato, mun töi raba ngitiekä ja mikabtä gure tiebe ni mda mdabe angwane, munkwe ja ngrabarē ye näkwita au amne, munkwe nūna kuin deme amne ja mika ütiäte kwärükwäri munkwe.

⁵ Nitre ie Ngöbö gare ñakare abko tä ja gaire ñakare jändrän ngwarbe kwrere, ye kwrere munkwe ñan nūna.

⁶ Mdakäre abko, mun ja mräkäre Jesu käbti käkwe ñan kukwe nuen blo ja rüere kwärikwäri amne, munkwe ñan ja ngöka kwärikwäri ja mräkä merire, brare mikabtä ja ken bati bati, ñobtä ñan angwane ni kukwe nuenkä käme mräkä rüere kore abko ni Dänkienwe mikadi ja ngie nuen abko nunkwe niebara munye amne, nunkwe mun mikabara mokre btä.

⁷ Ye abko, Ngöbökwé ñan ni käräbare ja mikakäre ngite kore ni mda mdabe akwa, Ngöbökwé ni käräbare nünakäre kuin deme jakrä.

⁸ Ne mden aisete, nire nire mun ngätäite käkwe kukwe ne kitadre temen angwane, ñan ni kä nebtä kukwei kitadre temen kwe akwa, Ngöbö ja Üai Deme bianka nie, ye ara jire kitadre temen kwe.

⁹ Ja mräkätre, munta ja tarere kwärikwäri, yebtä abko nun ñan raba tarä tike munye, ñobtä ñan angwane Ngöbö ara käkwe mun töi tikani ja tarere kwärikwäri.

¹⁰ Munta ja mräkätre tödekaka Jesubti nünanka kä ngrabare temen Macedonia yete tarere jökrä bkänä. Ye abko kuin akwa, munkwe ja taredre bäri mda köbö kwatirekwatire abko nunta niere munye.

¹¹ Mdakäre abko, munkwe ja töi mika nünanbtä jäme amne, munkwe töbika bäri kukwe jakwebtä. Mdakäre abko, sribidre jen jakrä munkwe, niebare nunkwe munye, ye kwrere munkwe sribi ja kise jenbti jakrä.

¹² Munkwe ne nuendre mun rabadre ütiäte nitre tödekaka ñakare Jesubti ye okwäbti abkokäre. Erere arato, munkwe nünandre kore jändrän jen jakwebti. Ye kwrere munkwe ñan jändrän ni mdakwe ngibiadi nünankrä jae abko ie nun tö.

Jesu jatadita nirekrä abko Pablokwe niebare

¹³ Mdakäre abko ja mräkätre, ni mda mda käta tödeke ñakare Jesubti abko ni mda ñakare tödekakrä kwetre, aisete mräkäta krüte kän angwane, motota nötöte krübäte jiebti. Ye kwrere ñan rakadrekä munbtä, abkokäre ni tödekaka Jesubti tä krüte angwane, dreta nakenkä btä abko nun tö mikai gare krörö munye:

¹⁴ Jesu müre ketani, bti nukaninta nire, ye abko garera nie amne era nikä. Ye kwrere arato, ni tödekaka Jesubti krütanikrütani, ye abko Ngöbökwé mikadita nire rikakäre Jesube abko era nikä arato.

¹⁵ Ni Dänkien Jesu ara käkwe kukwe diribare, erere nunta niere munye abko krörö: Ni Dänkien Jesu jatadita angwane, nitre tödekaka bti tä nüne, ye ñan rikadi ben ni krütanikrütani känenkri,

¹⁶ ñobtä ñan angwane ni tödekaka Jesubti krütanikrütani rükadita nire käne. Ni Dänkien Jesu ara jire jatadita kä käinbti timonkwäre angwane, ni kukwei jaradi kri kä käinbti timonkwäre. Erere arato, angele ütiäte kri abko kukwei jaradi amne, trombeta ngö kä käinbti abko kukwei jaradi ni Dänkien käne arato. Ye ngwane ni tödekaka Kristobti krütanikrütani, ye ara jire rükadita nire käne.

¹⁷ Yebti ni tä nüne nüne abko jänäin gwaire nitre yebe mütateta käin ni Dänkien Jesu ngäbti. Ye ngwane ni rabadit nüne kärekäre ni Dänkienbe.

¹⁸ Ne aisete munkwe blita kukwe nebtä ja die mikakäre kwärikwäri.

5

¹⁻² Mdakäre abko ja mräkätre, ni Dänkien Jesu jatadita ne abko rakadikä ñongwane ti rabadre niereta munye, akwa ti bike niere ñakare munye, ñobtä ñan angwane garera metre krörö munye: Ni gokä rükadre gore ñongwane gare ñakare ju bkänkäye, akwa batibe rükadre gore deo, ye kwrere jire ni tädi ni Dänkien ngibiare ngäbti ñakare angwane, batibe jatadita.

³ Ne kwrere arato, meri ñan mobe bren kwe kisete, ye kākwe ja ngibiadre ñongwane metre gare ñakare ie, akwa batibe ja ngibia kái tá nūke ie, ye kwrere nitre tōdekaka ñakare Jesubti tádi niere krōrō: Mtare kukwe ñakare. Nita nūne kuin jáme, tádi niere. Ye ngwane ni Dānkien Jesu jatadita kākwe juandi ngwarbe jókrá amne ñan kwárábedre jire kwetre.

⁴ Akwa mun abko ñan tá nūne ká ikote ja mrákátre, aisete ni Dānkien Jesu jatadita abko btá mun tōita, aisete munta ngibiare ngábtí kisere mun ñan kwandre jáme ie.

⁵ Ye abko, mun jókrá tá nūne ká ngwente Ngōbö tráte. Ñan nita nūne mente Ngōböye ká ikote amne ñan nita nekete ká ikokri.

⁶ Ne mden kisete ni tōdekaka Jesubti kākwe ñan nūnandre okwá kware, akwa ni tādre ngwáte niara ngibiare ngábtí amne nikwe ja ngibiadre kukwe kámekáme ngániene.

⁷ Nita kibien abko tá kibien deo abko gare nie. Erere arato, ni drōbaka drōbaka tá dō ñaen ká ikote deo, ñobtá ñan angwane nitre tōdekaka ñakare Jesubti abko, ietre Ngōbö gare ñakare, aisete ñan tá ni Dānkien Jesu ngibiare ngábtí.

⁸ Akwa nitre tōdekaka Jesubti tá nekete ká ngwen yekri amne nikwe kukwe kámekáme bátáká ngwarbe nuendre ñakare nitre drōbaka ye kwrere. Akwa ari tōbike kuin ja káne kukwe kámekáme rüere. Erere arato, ari tōdeke kwatibe Jesubti amne, ni rúká káta jándrán ribi mike ja mátrábtí ja ngibiakäre, ye kwrere ari ja tarere kwárikwári ja ngibiakäre. Ne kwrere arato, ni Dānkien Jesu jatadita ni diantarikäre, ye ngábtí abko ari niara ngibiare kisere, ño ni rúká káta sobro balinkwatere ribi mike ja dokwábtí ja ngibiakäre ye kwrere.

⁹ Nikwe nūnandre kore, ñobtá ñan angwane ñan Ngōbökwé ni dianinká ja ngie nuakäre akwa, niarakwe ni dianinká jen jákrá ni diantarikäre ni Dānkien Jesukristo kōböire.

¹⁰ Nita nire ya o ni krütarera ya, akwa ni rabadre nūne kárekäre ni Dānkien Jesukristobe, ne mdenkäre ni Dānkien Jesukristo krütani ni kráke.

¹¹ Ne aisete munkwe ja moto mika nuäre kwárikwári nūnakäre dite ni Dānkien Jesukristo kráke amne, munkwe ja mika bári dite nūnakäre ni Dānkien Jesukristo kráke. Ye abko munta nuene, akwa nuen janknu munkwe.

Nūnandre ño jabe kwárikwári

¹² Ja mrákátre, kukwe mda nun tō nibi ribei munye abko krōrō: Nitre mun jie ngwianka káta sribire mun ngátáite amne tá mun tōi tike era metre ni Dānkien Jesubtá, ni ye abko munkwe mika útiáte jae.

¹³ Erere arato, sribi nuenta kwe, yebtá raba tare kri munkwe amne munkwe mika bári útiáte jae.

Mdakäre abko, munkwe nūna jáme jabe kwárikwári, ie nun tō.

¹⁴ Mdakäre abko ja mrákátre, nire nire btá ká krene sribire, yebtá munkwe ñáká ietre amne, nire nire moto ulire abko munkwe die mika ká mikakáreta nuäre btá. Erere arato, nire nire di krüte abko munkwe die mika. Erere arato, mun ñan moto raba romon jótrō jótrō ni mda mdakrá.

¹⁵ Mdakäre abko, munkwe ja mika juto kukwe ne nuene abko krōrō: Ni mdakwe kukwe nuen blo mun rüere akwa, munkwe ñan ja ngie mika amne, munkwe jándrán kuin nuen jákrá kwárikwári, ye kwrere munkwe nuen ni mda mda ñakare tōdekaka Jesubti kráke.

¹⁶ Käre munkwe ká ngwian bári nuäre jabtá.

¹⁷ Käre munkwe blita Ngōböbe.

¹⁸ Kukwe ño erere, btá munkwe kuin nie Ngōböye, ñobtá ñan angwane ni tōdekaka Kristo Jesubti kākwe kuin niedre Ngōböye abko ie Ngōbö tō.

¹⁹ Mdakäre abko, sribi Ngöbö Üaikwe ñan dokwä täkä munkwe.

²⁰ Erere arato, ni Ngöbö kukwei niekä, ye ñan kukwei mika ngwarbe munkwe,

²¹ akwa tä Ngöbö kukwei niere metre ya, ñakare ya, ye mika ñäräre kuin munkwe amne, kukwe kuin nie kwe ne ngwane, munkwe kukwei mika era.

²² Erere arato, kukwe kämekäme bätäkä ngwarbe, ye ngäniene kä mikaka munkwe.

Kukwe niebare mrä Pablokwe

²³ Mräkäre abko, Ngöbö ni mikaka nüne jame jabe kwärikwäri amne ni mda mdabe, Ngöbö ye ara käkwe mun die mika nüne kuin deme. Amne ni Dänkien Jesukristo jatadita, ne ngwane ja ñan rabadre ruen ngite niara ngwäreki munye, abkokäre Ngöbökwé mun üai amne mun ngrabare üka kuin kukwe kämekäme ngäniene.

²⁴ Ngöbö mun käräkä abra tä ja kukwei mike täte era metre amne kukwe ne rabadi bare täte jökrä ie.

²⁵ Ja mräkätre, munkwe blita Ngöböbe nunkrä.

²⁶ Erere arato, munkwe köbö ngwiantari jae angwane, munkwe ja demain era metre ja moto kuinbti.

²⁷ Mräkäre abko, munkwe ñäkä tärä nebtä ja mräkä mda mdakrä abko tita niere munye ni Dänkien käbti.

²⁸ Ni Dänkien Jesukristo raba ja moto mike kuin mun kräke. Ne abko kore. Ne ngörä.

Tärä Tikani Bobukäre Pablokwe Nitre Tesalónicabokrä 2 Tesalonicenses

Pablo nämane juta Corintote angwane, niarakwe tärä ne tikani juandre nitre gätäkä Jesu käbti nünanka juta Tesalónica kánti. Tärä 1 Tesalonicenses jänikani Silvanokwe amne Timoteokwe nebe Tesalónica yete, abti nukaninta Pablo kánti juta Corintote. Yehti tärä ne tikani Pablokwe nitre Tesalónicabokrä. Jesukristo jatadreta ño amne jatadreta ñongwane abko Pablo tó namani dirii nitre tódekaka Jesubti Tesalónicabo yeye abko erere tikani kwe tärä nebtä. Niara tó namani kukwe tikai kore, ñobtä ñan angwane Jesu kebera nüketa, aisete ñan sribidre jire chi mda mró ganainkrä jae abko ni ruäre dirikätre blo nükani dirire Tesalónica yete. Nitre ruäre tódekaka Jesubti kákwe kukwe ye mikani era jae, aisete ñan nämane sribire mda mró ganaine jae.

Akwa Jesu ngämi nüke abko Pablo tó namani niei metre ie, aisete tärä ne tikani juandre ietre. Jesukristo jatadita angwane, ni jökrä kákwe tuadi. Akwa ngämi nüke, känenkri ni jatai iti, ká rikai ni ngókó kwati krübäte amne rabai sribire Satana diebti arato. Jesukristo jatadita angwane, ni jökrä tódekaka ñakare bti abko Ngöbökwé mikadi ja ngie nuen kri abko Pablokwe niebare ietre.

Akwa Jesu ngämi nüketa, känenkri nitre tódekaka Jesubti nünanka juta Tesalónicate kákwe nünandre metre amne sribidre mró ganainkrä jakrä kwe-tre abko Pablokwe niebare ietre.

Pablota köbö ngwentari

¹ Mun gätäkä Jesu käbti tá nekete ni Rün Ngöbökwé amne ni Dänkien Jesukristokri káta nüne juta Tesalónicate, ye ie ti Pablo btä Silvano amne Timoteo káta tärä ne tike.

² Ngöbö ni Rün nikwe amne ni Dänkien Jesukristo raba ja moto mike kuin mun kräke amne, mun raba nüne jáme niaratre diebti.

Pablota nitre tódekaka Jesubti mike ütiäte jae

³ Ja mräkätre, munta tódeke bári mda Jesubti amne, mun itire itire káta ja tarere bári kwárikwári, aisete nunkwe kuin niedre kárekäre munbtä Ngöböye ruen nunye.

⁴ Abtä nitre Ngöbökwé tá gätäre, ye kánti nunta mun káikitekä abko krörö: Kukwe taretare tá nakenká munbtä tódekabtä Jesubti abko kisete munta ja tare nike, akwa munta nünenká dite jabtä amne Jesu rükente ñakare amne munta tódeke janknu Jesubti abko nunta niere ietre.

⁵ Ye abko, Ngöbö abra kukwe ükateká era metre ni jökrä kräke abko bá mikata munkwe abko krörö: Munta ja tare nike tódekabtä Jesubti, aisete niarata gobrane, ye kánti mun tádi biare nüne ben abko niarakwe niedi.

⁶ Akwa Ngöbö abra kukwe ükateká metre aisete, nire nire tá mun mike ja tare nike, ni ye abko Ngöbökwé mikadi ja tare nike mun dokwäre.

⁷ Erere arato, mun ja tare nikaka, ye abko Ngöbökwé mikadi jadúke nunbe gwaire. Ye abko, ni Dänkien Jesu tá ká káinbti abko jatadita angele dite dite kwe ben ñukwá jutrate, ye angwane ni mikadi jadúke Ngöbökwé.

⁸ Ni Dänkien Jesu jatadita angwane, nire nire ie Ngöbö gare ñakare amne ñan tá ni Dänkien Jesu kukwei kuin mike táte, ni ye abko niarakwe mikadi ja ngie nuen.

⁹ Ye angwane juandi ngwarbe kärekäre kwe amne niaratre ñan rabadre jire chi ni Dänkien kanti amne ni Dänkien Jesu di kri bä nuäre ñan tuadre jire kwetre.

¹⁰ Akwa ni Dänkien Jesu jatadita angwane, ni deme kwekwe kärke käikitadikä. Erere arato, nitre tödekaka niarabti töi ñan rabadi krüte niara tuare. Nitre ne ngätäite mun tädi siba, ñobtä ñan angwane kukwe kuin Jesubtä abko nunkwe niebare munye angwane, munkwe mikani era aiseté.

¹¹ Kukwe rakadikä kore gare kuin nie, aiseté käre nunta blite Ngöböbe munkrä amne, Ngöbökwé mun käräbare, yebtä mun die mikadre nüne niarakrä kwe abko nunta ribere ie. Erere arato, mun tö jändrän kuinkuin nuein, ye erere btä mun die mika kwe, jändrän ye mikakäre neme bare. Erere arato, munta tödeke Jesubti, ye köböire sribi jökrä btä Ngöbö raba mun die mike abko nunta ribere ie.

¹² Nunta ribere kore Ngöböye ni Dänkien Jesu rabadre käikitankä mun köböire amne Ngöbö amne ni Dänkien Jesukristo kärke mun käikitadrekä ja moto kuinbti, abkokäre nunta blite kore Ngöböbe mun kräke.

2

Jesu jatadita, ye näire dre rakadikä

¹ Ja mräkätre, ni Dänkien Jesukristo jatadita angwane, niarakwe ni ükadikrö jökrä ketetibe jabe. Köbö ye ngbiare kwärä abko nun tö ribei krörö munye:

² Ni Dänkien rükadreta abko erere köböi nura, aiseté ni Dänkien nürate ye abko Ngöbö Üaikwe mikani gare tie, ye ni mda mda jata niere munye, yebtä munkwe ñan ja töi kwita amne munkwe ñan kä jürä ngwian jire chi jabtä. Mdakäre abko, ni Dänkien rükadreta abko erere köböi nura, aiseté ni Dänkien nürate abko nunkwe diribare amne nunkwe juani taräre abko ni mda mda raba niere, akwa nun abko kukwe ye kwrere niere ñakare.

³ Munkwe ñan ja ngökamna jire chi, ñobtä ñan angwane ni Dänkien Jesu rükadreta, ye känenkri ni kwati rikadi rüre Ngöböbe amne, ni jatadi iti Ngöbö rüere abko ni Ngöbö Kukwei kitaka temen abko rükadi. Akwa Ngöbökwé ni ye juandi ngwarbe mra.

⁴ Ni ye abko Ngöbö rüé, aiseté jändrän jökrä mikata Ngöböre amne mikata ütiäte ngöbö kwrere, ye ben niara rabadi ja rüere. Erere arato, rabadi ja mike bäri ütiäte jändrän jökrä ngöböre ye ngwä. Abtä ju blitakrä Ngöböbe, ye kanti ni ye näin kärke ja mikadi bäri kri Ngöböbti ta, kärke ja Ngöbö niedi.

⁵ Ye abko, tikwe nünabare mun ngätäite angwane, tikwe blitaba kukwe nebtä munbe, ¿ye töre ñakare munye ya?

⁶ Ni Ngöbö Kukwei kitaka temen ye abko rabadi mikani gare kä ngrabare temen, akwa köböta kitani Ngöbökwé, ye känenkri ni ye ñan rükadre ja mike gare, ñobtä ñan angwane jändrän keteti tä ketebtä. Jändrän ye abko jändrän ño garera munye.

⁷ Kä ne ngwane Satanata kukwe miketbe käme, ye abko nena näin kä ngrabare temen akwa, nita iti kätä ni Ngöbö Kukwei kitaka temen ye ketebtä, akwa ni ye diandikä angwane,

⁸ ni Ngöbö Kukwei kitaka temen ye kärke ja mikadi gare kä ngrabare temen. Akwa ni Dänkien Jesu jatadita angwane, niarakwe müre takädi ye kärke ni ye gadikä amne niara trä niadi bä nuäre ye kärke müre ketadi arato.

⁹ Akwa ni Dänkien Jesu ngämi nüketa, känenkri ni Ngöbö Kukwei kitaka temen ye kärke sribidi Satana diebti, aiseté rabadi sribi kri ñan tuabare nuene amne di rabadi krübäte jändrän bätäkä ngwarbe nuenkäre akwa, ye abko bä rabadi sribi Ngöbökwé kwrere ni ngökakäre. Sribi kri, yebtä ni kwati töi ñan rabadi krütare.

¹⁰ Erere arato, kukwe káme nuendi batakä ngwarbe kwe, ni mden mden tä biare riatakäre ye ngökakäre. Nitre tä biare riatakäre tätre ja dokwä mike ribi, aiseite ñan tö kukwe era metre Ngöbökwé tarei, abtä ñan rabadre dianintari amne riadite jökrä.

¹¹ Ne aiseite Ngöböta niaratre töi kwite ngwarbe, ni ye rabadre kukwe ngwarbe mike era jae abkokäre.

¹² Ne abko ni jökrä btä kätä neme nuäre kukwe diän diän nuene abko ñan tä kukwe era metre mike era jae, ni ye mden abko Ngöbökwé juandi ngwarbe jökrä.

Kukwe diribare Pablokwe abko ketadrete dime ja kisete

¹³ Mdakäre abko, ja mräkätre tare ni Dänkien Jesukwe, nunkwe kuin niedre kärekwäre munbtä Ngöböye, ñobtä ñan angwane mun rabadre dianintari, abkokäre kena dekä Ngöbökwé mun dianinkä jakrä. Sribi Ngöbö Üaikwe mun mikakrä nüne deme Ngöbökrä amne munta kukwe metre Jesubtä mike era jae, ye köböire Ngöbökwé mun dianintari.

¹⁴ Ye rabadre bare, abkokäre kukwe kuin diribare nunkwe Jesubtä munye, köböire Ngöbökwé mun käräbare jakrä. Ni Dänkien Jesukristo bā nuäre, ye kwrere mun rabadi kwitani, abkokäre Ngöbökwé mun käräbare jakrä.

¹⁵ Ye mden kisete ja mräkätre, nunkwe kukwe diribare gwärere munye amne, nunkwe tikani täräre munye, ye munkwe ñan käikwitakata jire chi jabti amne, munkwe ketate dime ja kisete, ie nun tö.

¹⁶ Ni Dänkien Jesukristo btä Ngöbö ni Rün nikwe kākwe ni tarebare amne jändrän kuin nuenbare ni kräke ja moto kuinbti kwetre, kākwe kä mikani nuäre nibtä kärekwäre amne ni die mikani jändrän kuin kä käinbti ngibiakäre kisere.

¹⁷ Niaratre ara kākwe mun mika ruen dite munye mun die mika sribi kuin nuenkäre amne kukwe kuin niekäre abko ie nun tö.

3

Nitre tödekaka Jesubti kākwe blitadre Ngöböbe Pablokrä

¹ Ja mräkätre, mräkäre kukwe kuin ni Dänkien Jesubtä, ye nun rikadre ngwena jötrö kä jökräbti temen. Erere arato, kä namani nuäre munbtä kukwe kuin ye mikakäre ütiäte jae, ye kwrere ni mda mdakwe mikadre ütiäte jae, abkokäre munkwe blita Ngöböbe nunkrä.

² Erere arato, ni diän diän töi kämekäme Ngöbö rüere, ye ngäniene Ngöbökwé nun ngibiadre, abkokäre munkwe blita Ngöböbe nunkrä.

³ Ni Dänkien kätä kukwe niere, erere tä mike täte. Niara ye ara kākwe mun die mikadi nüne jakrä amne, mun ngibiadi kwe ni rüe käme Satana ngäniene.

⁴ Nunkwe kukwe diribare munye, erere munta nuene, amne munkwe nuendi käre ruen nunye.

⁵ Ngöböta ni tarere ño, ye kwrere ni Dänkien Jesu raba mun die mike ja tarere kwäririkwäri amne, Kristo kākwe ja tare nikani angwane, nünankabare dite kwe jabtä, ye kwrere niara raba mun töi tike nünenkä dite jabtä ja diebti, ie nun tö.

Ni jökrä kākwe sribidre

⁶ Ja mräkätre, mun mräkä mden mden tä nekete Jesukri, akwa kä krene btä sribire amne, kukwe diribare nunkwe tä mike ñakare täte, ni yebe munkwe ñan ja geta jire chi abko nunta niere munye ni Dänkien Jesukristo käbti.

⁷ Tita kukwe ne niere munye, ñobtä ñan angwane nunkwe nünabare ño mun ngätäite, ye kwrere munkwe nünandre garera munye abko krörö: Nun nämane mun kanti, ye ngwane nunkwe kä ngwiani krene ñakare jabtä.

⁸ Erere arato, nunkwe ñan mröbare ngwarbe ni mda mdakän, ñobtä ñan angwane nun ñan tö namani sribi mikai kri dikaro mun kötärä, kä nämane sribire dibire rare mrökrä jae.

⁹ Nunkwe mrö ribedre munye abko rabadre dbe akwa, sribidre ño jen jakrä abko nun tö namani bä mikai mun okwäbti, ne kwrere munkwe nuendre arato, abkokäre nunkwe sribibare kore mrökrä jae.

¹⁰ Mdakäre abko, nun nämane mun kanti yete angwane, nunkwe kukwe ukateba krörö munkrä: Nire nire ñan tö sribire käkwe ñan mrödre, nunkwe nieba.

¹¹ Akwa ni ruäre mun ngätäite abko tä dikekä ngwarbe krö kwäräkwarä, kä krene btä amne, ñan tö sribire. Käre tä ja mike kukwe ni mda mdakwe te ta abko nunkwe gaba.

¹² Ni ye kwrere kwrere abko käkwe sribi jäme mrökrä jae abko nun tö niei ie amne, nunta mikamna sribire ni Dänkien Jesukristo käbti.

¹³ Akwa mun mda mda abko ñan raba dräre sribi kuin nuene.

¹⁴ Erere arato, tarä juanta nunkwe, ne nire nire ñan tö raba mikai täte, ye abko mika ñäräre kuin munkwe, bti rabadre ja gaire, abkokäre munkwe ñan ja geta ben.

¹⁵ Akwa munkwe ñan mika ñäräre ja rüe kwrere amne, ni mräkä nikwe töi dian, ye kwrere munkwe töi dian jirekäbe.

Kukwe mrä ja mräkä Tesalónicabokrä

¹⁶ Ja mräkätre, ni Dänkien kä jäme bianka ye käkwe mun moto mika nüne jäme köbö kwatirekwatire kukwe bätäkä ngwarbe te abko nunta ribere Ngöböye. Ni Dänkien raba munbe.

¹⁷ Ti Pablo käta köbö ngwentari mrä munye amne tita kukwe mrä ne tike ja kise jenbti, tita kukwe tike ño rabadre gare munye abkokäre. Ne kwrere tita tarä juen metre rabadre gare munye, abkokäre tita kukwe tike kore mrä.

¹⁸ Ni Dänkien Jesukristo raba ja moto mike kuin mun jökrä kräke. Ne abko kore. Ne ngöra.

Tärä Tikani Käne Pablokwe Timoteokra 1 Timoteo

Ni nitre tödekaka Jesubti jie ngwianka, kräke Pablokwe tärä tikani ketamä. Ne mden ngätäite abko tärä ne tikani käne kwe Timoteoye. Tärä ne abko, ni nitre tödekaka Jesubti jie ngwianka toi diankrä sribibtä.

Timoteo abko sribi muko Pablokwe. Niara nämane bati angwane Pablokwe dianinkä sribikäre jabe. Niara nämane nüne juta Listrate, kä Asiate. Niara rün abko griego amne meye abko israelita. Pablokwe kukwe kuin Jesubtä mikani gare juta Listrate angwane, Timoteo käkwe tödekani Jesubti. Abti Pablo nukani bobukäre juta Listrate angwane, Timoteo dianinkä kwe sribikäre jabe abko tä tikani Hechos 16.1-4 yebtä. Yebti Timoteokwe sribibare raire Pablocwe kuin Jesubtä mikakäre gare kä ketareketare temen. Abti Timoteo nämane nitre gätäkä Jesu käbti juta Efesote jie ngwena. Timoteo käkwe nünandre ño amne sribidre ño, btä Pablokwe tärä ne tikani Timoteo die mikakäre.

Mdakäre abko, ni ño mikadre ni nitre tödekaka Jesubti jie ngwianka amne die mikaka abko tikani kwe Timoteoye. Mdakäre abko, nitre tödekaka Jesubti nämane Efeso, ngätäite kukwe namani kri krübäte, ñobtä ñan angwane ni ruäre namani kukwe ngwarbe dirire abko nikani niren bäri mda. Timoteo abko käkwe kukwe ne ükadrete ño abko Pablokwe niebare ie.

Kukwe ne abko raba ni die mike kri mtare. Nikwe ni ño diandrekä sribikäre ni jie ngwianka kwrere abko tärä ne tä mike gare nie. Erere arato, ni ño diandrekä sribikäre nitre jie ngwianka die mikaka abko tärä ne tä niere. Mdakäre abko, ni nitre tödekaka Jesubti jie ngwianka käkwe nünandre ño amne sribidre ño abko 1 Timoteo ne tä niere nie.

Pablota köbö ngwentari Timoteoye

¹⁻² Ti Pablo käta tärä ne tike mae Timoteo. Ti ne abko Kristo Jesu kukwei ngwianka. Ngöbö ni Diantarikä amne Kristo Jesu, bti nita tödeke ye käkwe ti mikani ja kukwei ngwianka. Sribi tikwe ye köböire makwe tödekani Jesubti, aisetu ma abko ti ngobo tikwe kwrere Timoteo. Ngöbö ni Rün nikwe btä Kristo Jesu ni Dänkini raba ja moto mike kuin makrä amne ma raba ruentari tare ietre. Erere arato, ma raba nüne jäme niaratre diebti, ie ti tö.

Kukwe blo dirikätre, ietre Timoteokwe ñäkädre

³ Timoteo, ni nämä juta Efesote, bti ti jataba kite Macedonia nete angwane, ni ruäre nämä dirire blo abko ñan diridre kore mda kwetre makwe niedre ietre, abkokäre ma rabadre yete, tikwe nieba mae.

⁴ Kukwe mikanintbe ngwarbe kirakira aibehtä niaratre tä ja däkweite amne nire därebare mräkä ütiäte kirakri, btä kukwe ñan krütare, aibehtä tä ja däkweite abko ñan nuendre kore makwe niedre ietre, abkokäre ma rabadre yete. Kukwe mikanintbe ngwarbe kirakira, yebtä ni kwati tä neme ja kwete angwane, ñan tä ja kite sribi Ngöbökwē yebtä angwane, tödekadre ño metre Ngöböbti abko dirita ñakare. Akwa tödeka Ngöböbti, ye köböire Ngöböta sribire ni kwekwe ngätäite. Ye mden kisete, kukwe ngwarbe, yebtä ja däkwidre ñakare amne diridre ñakare abko makwe nie ietre.

⁵ Akwa ja taredre kwärikwäri kwetre, abkokäre makwe nie kore ietre. Ni töi deme bti nikwe ja taredre metre. Arato kukwe käme nuendre ñakare kwetre, ja rabadre ruen ngite ñakare Ngöbö ngwäreki abkokäre. Erere arato, nikwe tödekadre era metre Jesubti amne, ñan bike ni tödekaka Jesubti kwrere. Kore nikwe ja taredre kwärikwäri.

⁶ Ni ruäre ñan tä kukwe ye nuene mda, käta ja kwete jirekäbe kukwe ngwarbebtä.

⁷ Niaratre tö rabai Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre, abtä jata kukwe ye dirire metre nieta kwetre, akwa kukwe ye tä dre niere metre abko ñan tä nüke gare ietre, aisetä tä dirire blo.

⁸ Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye, ye dirita metre ne ngwane, kukwe ye kuin ni die mikakrä garera nie.

⁹ Akwa Ngöbökwe ñan ja kukwei biani Moiséye ni nünanka metre ye kitakäre ngite. Akwa ni kukwe ye mikaka ngwarbe jae, kräke Ngöbökwe mikani, ni ngite ye mikakäre gare ie. Erere arato, ni dokwä ribi ribi, ni rüre Ngöbö rüere, ni diän diän kukwe kämekäme nuenkä, ni Ngöbö jürä ngwen ñakare amne, ni Ngöbö kukwei mike ütiäte ñakare jae abko kräke Ngöbökwe ja kukwei mikani nuendre, ni ngite ye mikakäre gare ie. Mdakäre abko, ni ni rün btä ni meye kämikana amne, ni ni mda mda kämikaka abko kräke Ngöbökwe ja kukwei mikani nuendre, ni ngite ye mikakäre gare ie.

¹⁰ Ne kwrere arato, ni merire, ni brare ja mike gure bati bati amne, ni brare bike merire, ni merire bike brare, ni ngäbäkre mikaka ja ken, arato ni ni mda mda rürümoinkä mikakäre klaboré amne, ni ni ngökaka amne ni blitaka ngwarbe ni mda mda rüere amne, ni kukwe nuenkä kämekäme Ngöbö kukwei metre rüere kore, mden kräke Ngöbökwe ja kukwei mikani nuendre, ni ngite ye mikakäre gare ie.

¹¹ Akwa Ngöbö Kukwei dirita metre, ye abko käta kukwe kuin nuäre Ngöböbtä niere metre. Angwane Ngöbö käikitadrekä ni jökräke. Kukwe kuin Ngöbökwe, ye mden Ngöbökwe ti mikani ngwianka ni jökräye.

Jesukristokwe kukwe nuenbare kuin Pablokrä

¹²⁻¹³ Ngöbökwe ti mikani sribire jakrä, ye mdenbtä tita ni Dänkien Kristo Jesu demaine. Niarakwe ja di biani tie sribi ne nuenkrä. Ti nämane tödeke ñakare Jesubti angwane, ti nämane ñäke blo niara rüere. Erere arato, nitre tödekaka niarabti, jiebti ti nämane näin kisere mikakäre ja tare nike amne, ti nämane rüre krübäte Jesukristo rüere. Akwa ti nämane tödeke ñakare bti, aisetä ti nämane kukwe ye nuene Ngöbö rüere nämane gare ñakare tie. Abtä Ngöbökwe ja ngie mikani ñakare, käkwe ti ngwiani ruen bobre jae amne tödekabare kwe übti angwane, ti mikani ja kukwei ngwianka kwe.

¹⁴ Ni Dänkien käkwe ja moto mikani kuin krübäte tikrä amne kukwe kuin nuenbare kabre kwe tikrä amne ti die mikani kwe tödeke metre jabti. Erere arato, ti die mikani kwe ni mda mda tarere. Ne abko namani bare Kristo Jesu diebti.

¹⁵ Kukwe ne abra kukwe era metre abko rabadre era ni jökrä kräke abko nere: Kristo Jesu nükanä kä nebtä ni kukwe kämekäme nuenkä dentari. Ni kukwe kämekäme nuenkä, ye ngätäite ti abko bäri käme.

¹⁶ Ye mden kisete, Ngöbökwe ti ngwiani ruen bobre jae. Ti nämane kukwe nuene bäri käme Jesu rüere ni mda mda ngwä akwa, Jesukwe ñan ja ngie mikani ti rüere angwane, ti ngibiabare raire kwe tödekakäre jabti. Ne köböire abko, Jesukristo tä ni tarere kri rükadre gare ni jökräye angwane, tödekadre kwetre Jesubti, ye angwane nünandre kärekäre ben, abkokäre Ngöbökwe ti ngwiani ruen bobre jae kore.

¹⁷ Mtare ti tö Ngöbö käikitaikä. Ngöbö abra gobranka kärekäre. Niara krüte ñakare amne tuen ñakare. Ngöbö mda ñakare jire, aisetä Ngöbö itibe aibe raba mikani ütiäte kärekäre jae amne raba käikitaninkä. Abko kore se. Amen.

¹⁸⁻¹⁹ Timoteo, ti ngobo tikwe, ma rabadre sribire ja di ngöibti Ngöbökrä, abkokäre tita kukwe nuemna kore mae. Ni Ngöbö kukwei niekä käkwe blitabare mabtä sribi makwebtä, ye kwrere tita kukwe nuemna mae. Erere

arato, makwe nūna deme amne, kukwe kāme nuen űakare makwe abtā ja rabadre ruen ngite űakare mae Ngōbō ngwārekri. Ni ruāre abko űan tō namani ye nuein mda, aiseite nikani ji blobti.

²⁰ Ye mden abko nakaninkā Himeneobtā amne Alejandrobttā, abkokānti tikwe mikani gare Satanaye mda. Nebtā abko űan űākādre blo Ngōbō rūere kwetre abkokāre.

2

Ngōbō mikadre űtiāte űo gātāte

¹ Timoteo, kukwe mdara jire btā ti tō blitai bāri kāne mabe abko krōrō: Nitre tōdekaka Jesubti ye kākwe jāndrān ribe Ngōbōye amne blita kwetre Ngōbōbe ni jōkrā krāke. Erere arato, ja di kārā kwetre Ngōbōye ni jōkrā krāke amne kuin nie kwetre Ngōbōye.

² Ne kwrere arato, ni gobranka krikri btā ni sribikā űtiāte űtiāte gobrankrā, ye krāke blita kwetre Ngōbōbe, nikwe nūnandre jāme amne deme Ngōbō ngwārekri, abkokāre blita kwetre Ngōbōbe niaratrekrā.

³ Nita blite kore Ngōbōbe, ye abko tā neme tuen kuin Ngōbō ni Diantarikāye amne kāta neme nuāre btā.

⁴ Niara tō ni jōkrā diantari amne, kukwe era metre Jesubttā rabadre gare ni jōkrāye, ie niara tō,

⁵ űobttā űan angwane Ngōbō itibe ni jōkrā krāke. Erere arato, ni itibe ni kwrere, aibe kōbōire ni jōkrā raba ja māketa Ngōbōbe abko Kristo Jesu ara.

⁶ Kristo Jesu kākwe ja mikani mūre ketadre ni jōkrā kōkatarikrā Ngōbōkrā. Ye abko, kōbōi kitani Ngōbōkwe, erere namani bare, niara tō namani ni jōkrā diantari bā mikakāre.

⁷ Ni jōkrāwe kukwe ne kadre ngābti, abkokāre Ngōbōkwe ti mikani kukwe ye kādriekā amne ngwianka nitre űakare israelitareye abko kukwe metre Jesubttā diridre tikwe ietre abkokāre. Ne abra kukwe era erere tita niere; űan tita ni ngōkō.

Ni brare btā ni merire rabadre űo gātāte

⁸ Mdakāre abko, munta gātāre angwane, ni brare brare kā jōkrābti kākwe nūna deme amne blita Ngōbōbe angwane, kūde kaka kāin kwe blitakāre Ngōbōbe abko ie ti tō. Ni brare brare tā blite Ngōbōbe angwane, űan rabadre romon ni mda mdakrā amne kukwe űakare nikwe ni mda mda rūere abko blitadre kwe Ngōbōbe.

⁹ Mdakāre abko, ni merire merire abko kāta Ngōbō mike űtiāte jae, ye rükadre gare ni jōkrāye, abkokāre űan ja ngwā kita kwetre ni mda mda okwā mikakāre ja jiebti, akwa ja űkate kuin era metre kwetre, ie ti tō. Amne űan ja dokwā sōka bātākā ngwarbe kwe, ni mda mda okwā mikakāre ja jiebti. Erere arato, űan jāndrān orore orore kitadre bāri ja ngrabare, űan jāndrān tuāre tuāre amne dān űtiāte űtiāte kita kwetre jabtā.

¹⁰ Akwa sribi kuin nuendre ni mda mdakrā, űobttā űan angwane meri mden mden kāta Ngōbō mike űtiāte jae kākwe ja kitadre sribi kuin nuene aiseite.

¹¹ Mdakāre abko, ni merire merire kākwe ni Ngōbō kukwei dirikā ye kukwei nuadre kā bube amne rabadre juto biare kukwe ye mike tāte.

¹² Erere arato, nitre tōdekaka Jesubti kāta gātāre, ye kānti ni merire kākwe űan diri jire ni brareye. Erere arato, űan ja mikadre ni brare brare dānkieni, ie ti tō. Ni merire raba kwekbe,

¹³ űobttā űan angwane Ngōbōkwe Adān dātebare kāne. Abti Eva dātebare kwe aiseite.

¹⁴ Erere arato, Adān ngōkani űakare angwane, merire kwe Eva abko namani ngōkani btikwe. Ye kānti Evakwe ja mikani ngite Ngōbō rūere.

¹⁵ Akwa ni merire tä ngäbäkre ngibiare, ye ngwane tödekadre kwatibe kwe Ngöböbti angwane, ni mda mda taredre kwe. Erere arato, nünandre era metre kwe Ngöbö ngwärekre, ye köböire rabadi dianintari Ngöbökwé.

3

Ni tödekaka Jesubti jie ngwianka

¹ Mdakäre abko, kukwe ne abra kukwe era metre abko ti bike niere mae: Nire tö ja mikai nitre tödekaka Jesubti jie ngwianka, ye abko tö sribi kuin nuein.

² Nire erere tö sribi ye nuein abko käkwe nünandre krörö: Tädrera nüne metre ni mda mda okwäbti. Nebtä ni mda mdakwe ñan kädrie blo. Arato meri itibe kwe. Erere arato, ni töbike kuin ja käne amne ni nüne kwekbe amne, ni mda mdata mike ütiäte jae, ni ye kwrere käkwe sribidre. Erere arato, ni juto biare ni menteni kaen ngäbti ja juete amne, ni ie diri gare kuin käkwe sribidre.

³ Erere arato, ni dröbare ñakare amne, ni ngüdrekä ñakare käkwe sribidre amne, ni moto jame btä ni romone ñakare amne, ni ngwian tarekä ñakare abko käkwe sribidre.

⁴ Mdakäre abko, ni ni mräkä jie tike kuin btä ngibiare kuin amne, tä ngäbäkre kwekwe tö den kuin abko erere ngäbäkreta kukwe mike täte, ni ye abko käkwe sribidre,

⁵ ñobtä ñan angwane ni ie mräkä jie tika gare ñakare kuin käkwe ñan nitre jen Ngöbökwé gätäkä Jesu käbti ngibiadre kuin aiseté.

⁶ Erere arato, ni tödekaka krire Jesubti ñan mikadre nitre tödekaka Jesubti jie ngwianka, ñobtä ñan angwane nane ni tödekaka krire Jesubti mikadre sribire angwane, rikadre bike kri ño diablu namani bike kri, kanti Ngöbökwé mikani ja ngie nuen, ye kwrere ñan rakadrekä, abkokäre ni tödekaka krire Jesubti käkwe ñan sribidre.

⁷ Erere arato, ni nitre tödekaka Jesubti jie ngwianka, ye abko nitre tödekaka ñakare Jesubti käta mike ütiäte jae, ni ye kwrere käkwe sribidre, ñobtä ñan angwane niara mikata ütiäte ñakare ne ngwane, niara mikadi yakrä jae angwane, diablukwe kukwe blo mikadre jiete angwane, nane ja mikadre ngite kwe.

Ni ni die mikaka

⁸ Ne kwrere arato, ni krörökrörö mikadre ni ni Ngöbökwé die mikaka: Ni mikata ütiäte jae ni mda mdakwe abko mikadre sribire. Arato ni ja kukwei kite ñakare temen amne, ni dröbare ñakare btä ni ni ngökö ñakare ngwian diankrä jae abko mikadre sribire.

⁹ Mdakäre abko, kukwe era Jesubtä mikani gare nie Ngöbökwé kata ngäbti kwe amne, tödekata bti metre; ñan bikata ni tödekaka Jesubti kwrere kwe abko mikadre sribire.

¹⁰ Erere arato, ni mikadre sribi ye nuene, känenkri tä nüne kuin ya, ñakare ya abko mikadre ñäräre käne. Yebti kukwe ñakare kwe, ne ngwane mikadre sribire ni ni die mikaka kwrere.

¹¹ Nitre merire mikata ütiäte jae ni mda mdakwe. Erere arato, meri töbike kuin ja käne amne, jändrän jökräbtä tödekadre bti, meri ye kwrere käkwe sribidre amne, meri näin blite ngwarbe kwäräkwärä ni mda mdabtä abko ñan mikadre sribire.

¹² Mdakäre abko, ni ni Ngöbökwé die mikaka, ni ye abko meri itibe kwe amne, ngäbriänkä kwekwe btä mräkä kwekwe jie tikadre kuin kwe btä ngibiadre kuin kwe.

¹³ Nire nire kätä sribi ye nuene kuin, ye abko rabadre bäri ütiäte ni mda mda ngwäreki. Ye kwrere ñan rabadre Kristo Jesu gaire amne, Kristo Jesu köböire rabadre blite jáme Jesubtä ni mda mdabe.

¹⁴ Timoteo, ti tö näin ja tuakäreta mabe yete, akwa ye känenkri tita tärä ne tike mae,

¹⁵ ñobtä ñan angwane nane ti ñan rabata jötrö angwane, ni ja mräkäre Jesu käfti käkwe nünandre ño abko rabadre gare mae angwane, ma rabadre dirire ietre, abkokäre tita tärä tike mae. Ngöbö nikwe abko Ngöbö nire, amne ürä btä ja ju ketatekrä dite krö, ye kwrere nitre gätäkä Jesu käfti tä niara kukwei era metre mike ütiäte käre.

¹⁶ Kukwe era Jesubtä nämane tiebe, akwa mtare Ngöbökwé mikanina gare nie. Kukwe nämane tiebe ye abko bäri ütiäte kri nikrä abko köböire ni raba nüne deme Ngöbökrä. Kukwe ye abko nere: Jesukristo därebare angwane, ngrabare nämane ni kwrere.

Angwane Ngöbö Odei jen kwe bä mikani Ngöbö Üaikwe.

Angele Ngöbökwé käkwe tuani.

Abi kukwe kuin niarabtä diribare kä jökräfti temen.

Kukwe ye mikani era ni kwatikwe kä nebtä amne, Ngöbö nikani ngwenante kä nuärete kä käinbti.

4

Pablota Timoteo tö den dirikätre blobtä

¹⁻² Mdakäre abko, Ngöbö Üai tä kukwe mike gare metre nie kä mräbtä abko krörö: Kä mrä angwane, ni ruäre käkwe Jesukristo gibiadikäta amne, üai käme ni ngökaka, ye jiebti rikadi. Üai käme ni ngökaka käkwe ni tödekaka Jesubti ngwiandi dirikätre blo mike ütiäte jae amne ngwiandi Jesu gibiekäta. Dirikätre blo abko ni bikaka kuin amne ni ngökaka, ie ja ruen ngite ñakare kukwe kämekäme nuenbtä, käkwe kukwe diribare ietre üai kämenkwe ye diridi ni mda mdaye.

³ Ye abko, ja mikadre gure ñakare abko ni ye jatadi niere. Erere arato, ni ye abko käkwe mrö ruäre dokwä tākādi. Mrö ruäre käme Ngöbö ngwäreki, aiseté ñan kwetadre niedi kwetre. Akwa Ngöbökwé mrö dätebare ni kräke, aiseté ni tödekaka Jesubti, ie Ngöbö kukwei era metre gare, käkwe mrö jökrä kadre ngäfti kwetadre jae, kuin niere kwärä Ngöböye btä. Mden kisete ni ñan raba mrö ruäre dokwä täke.

⁴⁻⁵ Mrö btä jändrän jökrä dätebare Ngöbökwé abko kuin niebare kwe, aiseté ñan käi ngwiandre käme jabtä akwa, nikwe kuin niedre btä Ngöböye, amne Ngöbökwé mrö mikadi kuin biare kwetadre.

⁶ Makwe kukwe ye diri ja mräkätäre tödekaka Jesubtiye angwane, ma rabadi sribikä kuin Jesukristokwe. Kukwe metre diribare Jesubtä, ye mata mike täte amne ja töitike btä.

⁷ Akwa kukwe kirakira diän diän amne kukwe mda mda mikanintbe ngwarbe, ye ie makwe ñan olo mika. Akwa makwe dre dre nuendre nünankrä deme Ngöbö ngwäreki, ye jiebti ma rankwa bäri,

⁸ ñobtä ñan angwane nita nakwenkä ja mikakäre biare amne dite ngrabare, ye abko kuin bkänä nikrä, akwa nikwe ja mikadre juto nünankrä kuin deme Ngöbö ngwäreki, ye abko bäri ütiäte kri nikrä mtare amne, nünakäre kärekäre Jesube arato.

⁹ Aiseté kukwe ne abra kukwe era metre abko rabadre era ni jökrä kräke, ie ti tö.

¹⁰ Ye mden kisete nita sribire ja di ngöi jökrä Ngöbökrä, ñobtä ñan angwane Ngöbö nire, bti nita tödeke. Niara abko ni jökrä Diantarikä akwa, niarata nitre tödekaka Jesubti ara jire dentari.

¹¹ Kukwe ne makwe nuemna ja mräkätreye amne makwe diri ietre.

¹² Ma abko bati Timoteo, aisete mata dirire angwane, nane ni ruäre tö rabai ma mike ütiäte ñakare jae, akwa makwe blita jäme amne nuäre ni mda mdabe. Erere arato, makwe nüna kuin metre, amne makwe ni mda mda taredre. Ye kwrere arato, makwe ja mika ngite ñakare ja mräkätreye tödekaka Jesubti okwäbti, ne ngwane mata nüne ño rükadre gare nitre tödekaka Jesubtiye. Angwane ni jökrä tö rabadi nünai ma kwrere, käkwe nünandi kore, ne ngwane ma bati akwa, ma rabadi ütiäte ni mda mdakrä.

¹³ Timoteo ti ngämi nementa yete angwane, munta gätäre ye kanti makwe ñäkä käre Ngöbö Kukweibtä ja mräkätreye kräke. Makwe Ngöbö Kukwei nie ietre amne makwe Ngöbö Kukwei diri ietre arato.

¹⁴ Ngöbö Üai käkwe ja di biani mae sribi ye nuenkäre, ye abko makwe ñan tuemetre ngwarbe jire chi, akwa yebti makwe sribi janknu. Ngöbö Üai köböire ni mda mda jie ngwianka käkwe kise mikani mabti angwane, kukwe niebare kwetre ma mikakäre biare sribi yekrä. Kä ye ngwane Ngöbö Üaikwe ja di biani mae, ma die mikakäre sribibtä. Ye mden kisete, makwe ñan tuemetre ngwarbe.

¹⁵ Kukwe yebtä ma rankwa bäri, ie ti tö. Yebtä makwe sribi bäri mda köbö kwatirekwatire, mata nüne bäri Ngöbökrä rabadre gare ni mda mdaye abkokäre.

¹⁶ Mata nüne ño, yebtä makwe töbika kuin ja käne amne, kukwe diri makwe, yebtä makwe töbika kuin ja käne arato. Ye erere makwe ja ngibia au ne ngwane, ni kwati ma kukwei nuaka abko Ngöbökrä dianditari siba mabe gwaire.

5

Timoteokwe ni töi diandre ño

¹ Mdakäre abko, ni unsunine unsunine abko käkwe ja mikadre ngite abtä töi diandre, ye ngwane makwe ñan ngra ngra bti, akwa ni rün nikwe mikata ütiäte jae, ye kwrere makwe ni unsunine unsunine kita nüne bäri Ngöbökrä. Ni bati bati abko ni etba nikwe btä mäträta, ye kwrere makwe mäträ btäre.

² Erere arato, ni meye mikata ütiäte ño jae, ye kwrere makwe meri unbre unbre mika ütiäte jae. Ni merire bati bati abko ni ngwai nikwe mikata ütiäte, ye kwrere makwe mika ütiäte. Angwane, makwe ñan ja mika ngite jire chi bentre.

Ni merire merire kån brare krütani die mikadre ño

³ Mdakäre abko, ni merire merire, kån brare krütani, aisete tä kaibe amne, mräkä ñakare ngibiaka, ye abko nitre tödekaka Jesubti käkwe ngibiadre abko makwe diri kore ietre.

⁴ Akwa meri kån brare krütani, ye ngäbriänkä btä bränkä tärä, ne ngwane ngibiadre kwetre. Meri ye käkwe niaratre ngibiabare ño, ye ütiäre ngibiadreta kwetre, ñobtä ñan angwane tuen bäri kuin Ngöböye aisete.

⁵ Meri kån brare krütani abko ngibiaka ñakare, akwa tä nüne kaibe era metre abko tä tödeke kwatibe Ngöböbti amne tä blite Ngöböbe dibire rare ja di käre ie, meri ye kwrere abko die mikadre.

⁶ Akwa meri mda mda abko kån brare krütani, akwa tä kukwe nuene blo blo kä ngwiankrä nuäre jabtä jirekäbe, meri ye tä nire, akwa ni krütani, kwrere jire tä Ngöbö ngwäreki, ñobtä ñan angwane tä tödeke ñakare Ngöböbti. Meri ye abko ñan die mika.

⁷ Nitre tödekaka Jesubti btä ñan ñäkädre blo, abkokäre makwe diri kore ietre,

⁸ ñobtä ñan angwane ni tödekaka Jesubti akwa, ni mräkä jen nikwe, ye nita ngibiare ñakare, ne ngwane nita Ngöbö Kukwei kite temen. Erere arato,

nita kukwe nuene bāri kāme ni űakare tōdekaka Jesubti ye ngwā, űobta űan angwane ni űakare tōdekaka Jesubti kĀta mrĀkĀ kwekwe ngibiare.

⁹ Meri kĀn brare krūtani abko tā nūne kaibekaibe abko kĀ tikadre tĀrĀbtĀ die mikadre abko nere: Meri ie kĀ gre ketamĀ (60) mentokwĀre, kĀn brare krūtani amne, brare kwe ben nūnabare kĀre kwe amne űan ja mikani ngite kwe brare mdabe, meri ye abko kĀ tikadre tĀrĀbtĀ die mikakĀre.

¹⁰ Meri kĀn brare krūtānikrūtani kĀkwe ngĀbriĀnkĀ ngibiabare amne ni menteni kata ngĀbti kuin kwe amne tā ni deme deme Ngōbōkwe ye ngoto bĀtete krĀke kĀkĀre ngĀbti kuin ja gwiriete, meri ye kwrere abko kĀ tikadre tĀrĀbtĀ die mikakĀre. Erere arato, ni ja tare nikaka die mikata kwe amne tā sribi kuin kuin nuene bĀtĀkĀ ngwarbe ni mda mdakrĀ, meri ye kwrere abko kĀ tikadre tĀrĀbtĀ die mikakĀre.

¹¹⁻¹² Akwa meri bĀri bati bati abko kĀ ngĀmi gre ketamĀ (60) ie, kĀn brare krūtani amne tā kaibe, ye abko űan kĀ tika tĀrĀbtĀ die mikakĀre, űobta űan angwane nane niara kĀ tikadre tĀrĀbtĀ die mikakĀre angwane, űan ja mikadre gure mda niedre kwe Jesuye, abti tō rabadreta ja mikaita gure bobuta, ye ngwane ja kukwei kitadreta temen kwe abta rabadre ja mike ngite Jesu rĀre, aiseite űan kĀ tikadre tĀrĀbtĀ die mikakĀre.

¹³ Erere arato, meri bati bati kĀn brare krūtani die mikadre angwane, kĀ rabadre krene btĀ angwane, rikadre blite ni mda mdabtĀ ju kwatirekwatire tere. Arato rikadre ja mike kukwe jōkrĀte siba amne kukwe btĀ űan blitadre jire abko rikadre kĀdriere.

¹⁴ Mden kisete ni merire merire bati bati, kĀn brare krūtani abko kĀkwe ja mikata gure, ngĀbĀkre ngibia kwe amne ju ngibia kuin kwe jakrĀ. Ne kwrere meri ye űan kĀdriedre blo rĀekwe abko ie ti tō.

¹⁵ Ye abko, meri bati bati, kĀn brare krūtani namani kaibe abko ruĀre kĀkwe Jesu tuaninametre, kĀta nĀn Satana jiebti.

¹⁶ Meri kĀn brare krūtani, ye abko nane nitre tōdekaka Jesubti ngĀtĀite mrĀkĀ merire tĀrĀ kĀn brare krūtani amne tā nūne kaibe, ne ngwane mrĀkĀ kwekwe kĀkwe die mika. Ne kwrere nitre tōdekaka Jesubti mda mda rabadre meri mda mda kĀn brare krūtani amne ngibiaka űakare ye die mike, sribi űan rabadre kabre dikaro nitre tōdekaka Jesubti krĀke abkokĀre.

Kukwe mda mda nitre jie ngwiankabtĀ

¹⁷ MdakĀre abko, ni ji ngwianka ye tā nitre tōdekaka Jesubti jie ngwena kuin ne ngwane, nitre tōdekaka Jesubti kwetre raba tare kri amne mika űitiĀte kwetre jae. Erere arato, die mika kwetre mrōbti amne ngwianbti. Akwa nitre jie ngwianka kĀta Ngōbō kukwei dirire bĀri, ye abko mika bĀri űitiĀte amne die mikadre mrōbti amne ngwianbti abko makwe diridre, ie ti tō.

¹⁸ Tita niere kore, űobta űan angwane Ngōbō Kukweita niere krōrō: “Buey trigo mūnantekĀ, ye munkwe űan kō kita ngwĀrebtĀ,” nieta. Erere arato, “Ni sribikĀ, ie sribi űitiĀ biandre,” nieta kore Ngōbō KukweibtĀ. Ne mden kisete makwe diri kore nitre jie ngwiankabtĀ.

¹⁹ MdakĀre abko, ni ni Ngōbōkwe jie ngwianka kĀta ja mike ngite abko ni itibe jata niere angwane, makwe űan kukwe mika era. Akwa ni nibu, ni nimĀ kĀkwe kukwe arabe nie mae angwane, kukwe ka ngĀbti makwe.

²⁰ Angwane ni Ngōbōkwe jie ngwianka mden mden tā ngite, ye ie makwe űĀkĀ gĀtĀte nitre Ngōbōkwe ye ngwĀrekri jōkrĀ. NebtĀ abko, ni mda mda btĀ kĀ jūrĀ rabadre amne, űan tō ngwianre ja mikai ngite kwetre abkokĀre.

²¹ Timoteo, Ngōbō btĀ Kristo Jesu amne angele dianinkĀ jakrĀ Ngōbōkwe, ye ngwĀrekri ti bike kukwe űitiĀte niere mae, ne erere makwe nuen abko krōrō: Ni ma kukwe muko ja, űakare ya tā sribire ji ngwianka kwrere, akwa nane kukwe raba kwetre makwe ga angwane, makwe tō dian amne makwe die mika ja kwrere jōkrĀ, ie ti tō.

²² Erere arato, makwe ñan kise mika jötrö ngwarbe nibti mikakäre sribire ji ngwianka kwrere, akwa makwe töbika kuin käne niara mikakäre sribire, ñöbtä ñan angwane nane makwe ni kukwe kämekäme nuenkä mikadre sribire, yebtä abko kukwe käme nükebti mae siba nütü rabadre mabtä. Makwe ja ngibia kuin deme kukwe kämekäme ngäniene.

²³ Timoteu, ma ngirie abko neme bren käre. Erere arato, bren mda mda tä neme mabtä. Ye kräke abko, makwe uba döi kwaka ña kiakia angwane, makwe ñan ñö aibe ña abko ti tö niei mae.

²⁴ Nitre tödekaka Jesubti abko ruäre käta kukwe nuene käme, mika ngämi ja ngwärecri, känenkri tärä neme gare ni jökräye; akwa ni ruäre abko tä kukwe nuene kämekäme mikata ja ngwärecri amne batibe neme gare.

²⁵ Ne kwrere arato, ni ruäre tä jändrän kuinkuin nuene abko tä neme gare ni jökräye; akwa ni ruäre abko tä jändrän kuinkuin nuene tiebe abko gare ñakare. Abti kira erere angwane, tä niken neme gare ni jökräye. Ne mdenbtä abko, makwe töbika kuin ja käne abko ti tö nie mae Timoteu.

6

Nitre klaboré käkwe sribidre ñö bkänkäkrä

¹ Mdakäre abko, nire nire abko tä klaboré ni mdakwe, ruäre abko tä ja tare nike, akwa bkänkä kukwei mika ütiäte kwetre jae, niarakwe ñan ñäkädre blo Ngöbö rüere amne kukwe dirita nunkwe ye rüere abkokäre.

² Akwa nane ni klaboré ye bkänkä käta tödeke Jesubti arato ne ngwane, ñan bkänkä mikadre ngwarbe kwe jae, ñöbtä ñan angwane niara ja mräkäre Jesu käbti arato. Akwa bäri sribi kuin kwe bkänkäkrä, ñöbtä ñan angwane tä niaratre mräkä Jesu käbti die mike amne tä tare kri kwe arato aisete. Kukwe ne abko makwe diri amne nuemna nitre klaboré tödekaka Jesubti yeye.

Kukwe blo dirikätre tä nüne ñö

³ Nire nire käta kukwe dirire blo amne kukwe diribare era metre ni Dänkien Jesukristokwe, ye tä kaen ngäbti ñakare, erere arato kukwe dirita era metre Ngöböbtä, ye tä kaen ngäbti ñakare,

⁴ ni ye abko töi ñakare, akwa tö bikabtä kri. Ye mden abko jatadi dirire bä jene abko krörö: Niara töta neme ja kwetai bäri kabre krübäte ni jökräbe kukwe ngwarbebtä. Ye mden kanti ni ruäre töta neme ja tuai ni mda kwrere, abtä tä bätä ngwen ni mdabtä jändrän dokwäre. Ne mdenbtä ni ruäre motota neme romon jakrä kwärikwäri amne ñäkäta niken diän diän jae kwärikwäri ja kukwe ñan mikata niken era jae kwärikwäri.

⁵ Erere arato, ni ye tä niken rüre käre jabe kwärikwäri. Ni ye abko töi käme, aisete kukwe era metre Jesubtä dianinkä niaratrekän. Ngöböta nitre tödekaka Jesubti die mike ngwian ganantä nieta kwetre, aisete tä bike nüne metre ngwian diankrä jae.

⁶ Era metre Ngöböta nitre tödekaka Jesubti die mike, akwa nita nüne metre Ngöbö ngwärecri amne jändrän ñö ñö tä nikwe, ye käi tädre nuäre nibtä, ye abko bäri ütiäte

⁷ ñöbtä ñan angwane ni därebare angwane, ni därebare bütiere, jändrän ñakare nikwe. Erere arato, ni krütadi angwane, ni ñan rikadre jändrän ngwena jire chi jabe.

⁸ Ne mden aisete, mrö tärä kwetadre nie amne dän amne ju tärä nikwe, ye abko käi rabadre nuäre nibtä.

⁹ Ye abko käi rabadre nuäre nibtä, ñöbtä ñan angwane ni mda abko jändrän ye tärä kwetre akwa, töta nebe rabai ngwian btä jändrän bkäne bäri kabre abko tä niken ja mike ngite. Erere arato, tätre niken ja dokwä mike kö okwä

Satanakwete. Erere arato, jändrän bätäkä ngwarbe ye mdei tä neme ietre, ye käta kukwe taretare ngwena kräke amne mrä tä ni se juen ngwarbe.

¹⁰ Kukwe tä nakenkä kore ni yebtä, ñobtä ñan angwane nita ngwian tarere, ye abko tä niken ni mike kukwe nuene blo blo ngwian diankrä jae. Ni ruäre toi kore abko käkwe Jesu kukwei tuanimetre, abkokänti tä ja tare nike kri mtare.

Pablota Timoteo tö den mrä

¹¹ Akwa ma abko ni Ngöbökwete, aisete ma gitia kukwe käme jökrä ye ngäniene amne nuna era metre Ngöbö ngwäreki, yebtä makwe ja kita. Nuna Ngöbökrä amne tödeka Ngöböbti jändrän jökräbtä, ye jiebti ma rankwa. Erere arato, ni mda mda taredre, ye jiebti ma rankwa angwane, makwe nünanka dite tödekabtä Jesubti. Erere arato, makwe blita ja moto jämenbti ni mda mdabe.

¹² Makwe tödekadre käre Ngöböbti, yebtä makwe nünanka dite jabtä rükäre kukwe kämekäme rüere. Makwe ja toi mikaba kwatibe Ngöböbtä angwane, makwe nieba ni kwati ngwäreki, ye ngwane Ngöbökwete ma käräbare nüne kärekäre jabe, aisete makwe nünandre kärekäre Ngöböbe, ye makwe ketate dime kisete jäkrä, ie ti tö Timoteo.

¹³ Mtare Ngöbö jändrän jökrä mikaka nire, ye ngwäreki amne, Kristo Jesu btä kä jürä namani ñakare, käkwe ja niebare metre Poncio Pilatoye, Kristo Jesu ye ngwäreki ti tö niei krörö mae Timoteo:

¹⁴ Jesukristo rükadita, ye känenkri niara kukwei mika täte jökrä makwe. Erere arato, makwe nünandre ño, ie niara tö, ye kwrere makwe nuna niara ngibiare ngäbti kwärä.

¹⁵ Ngöbö tö rabai Jesukristo juenta ñongwane, erere juandita kwe angwane, niara rükadita. Ngöbö aibe gobran kri. Niara aibebtä käita neme nuäre metre. Erere arato, Ngöbö abko jrei kri, jrei jire jökrä kä nebtä bti ta amne niara abko tä Dänkiene dänkin jökrä kä nebtä yebti ta.

¹⁶ Ngöbö aibe därebare ñakare amne krüte ñakare. Niarata nüne kärekäre, ñotra trä ngwen bürere te tä nüne. Ye känti ni ñakare raba neme ja ken ben. Ni kä nebtä käkwe ñan Ngöbö tuabare gwärrere amne Ngöbö ñan tuare nikrä arato. Ngöbö aibe raba ütiäte ni jökrä kräke kärekäre amne niara aibe di kri. Abko kore se.

¹⁷ Timoteo, ni ngwian bkänkä krikri, ye abko käkwe ñan bika kri amne, ñan ngwian kabre kwetre, yebti tödeka kwetre, makwe nie ietre, ñobtä ñan angwane ngwian tä niken ngwarbe jötrö amne, ni ñan raba ngibiare kärekäre. Akwa Ngöbö abko käta jändrän kuin bien kabre nie, kä mikakrä juto nibtä. Yebtä ni ngwian bkänkä krikri käkwe tödeka Ngöböbti, makwe nie ietre.

¹⁸ Mdakäre abko, ni ngwian bkänkä krikri ye käkwe ñan ja mika käbäre, amne jändrän kuin nuen kabre kwe ni mda mdakrä ngwian kwetre yebti.

¹⁹ Nünandre kore kwetre angwane, rabadi jändrän kuin bkäne kabre kä käinbti amne rabadi nüne kärekäre Ngöböbe, makwe nie kore ietre Timoteo.

²⁰ Timoteo, kukwe kuin Jesukristobtä mikani gare mae, ye makwe ngibia kuin jäkrä. Erere arato, kukwe ngwarbe diän diän ütiäte ñakare, ye makwe ñan ja olo mika ie. Mdakäre abko, nitre ruäre tätre dirire blo, akwa tä dirire kuin era metre tä nütüre au jabtä, akwa dirita blo kwetre. Ni dirikä blo ye kwrere abko, ben makwe ñan ja geta jire chi,

²¹ ñobtä ñan angwane ni ruäre käkwe kukwe blo ye mikani ütiäte jae, aisete tä Jesu miki ütiäte ñakare mtare amne nikani dikekä Ngöböbtä mento.

Ngöbö raba ja moto mike kuin makrä. Abko kore se. Ne ngörä.

Tärä Tikani Bobukäre Pablokwe Timoteokrä 2 Timoteo

Pablo nämane ngite kä teri juta Romate, bti kä 62-63 angwane tikaninteta. Yebti niara nikaninta bäkkäkäre kukwe kuin Jesubtä ngwenante kä ngrabare temen. Angwane tärä tikani kena kwe Timoteoye amne Titoye. Yebti kä 66-67 näre angwane, Nero namani gobrane emperador kwrere angwane, Pablo kitaninta ngite bobukäre kwe. Pablo namaninta ngite angwane, tärä ne tikani kwe Timoteoye. Kä ye angwane, Pablo mikani ngite bä jene, ñobtä ñan angwane käne niara nämane ngite gwi ja juete. Akwa kitani ngite bobukäre angwane, kä käme amne kä tibo kanti kitani ngite. Erere arato, Pablo mäkäninte kadenanbti. Nete Pablokwe sribibare mrä amne müre ketadi abko namani gare ie, aisete kukwe tikani krörö kwe Timoteoye:

Bäri käne abko ja namani ruen kaibe Pabloye, abtä namani ulire, ñobtä ñan angwane niara kukwe muko Figelo amne Hermógenes käkwe kä mikaninkä btä. Erere arato, Demas amne ni mda mda käkwe kä mikaninkä btä, aisete Timoteo jatadre niara die mike, ie niara tö namani.

Bobukäre abko, nitre tödekaka Jesubti namani ja tare nike emperador Nero kisete. Yebtä abko, Pablo namani töbike kri, käkwe Timoteo toi diani nünenkä dite jabtä kukwe Jesukwe yebtä. Erere arato, Timoteo käkwe kukwe kuin ye diridre janknu, niebare kwe ie. Mdakäre abko, Timoteo tädre biare ja tare nikakäre kukwe kuin Jesubtä ye dokwäre, niebare Pablokwe.

Nikwe nünandre ño metre Jesu kräke abko tärä ne tä niere nie. Erere arato, ni rabadre juto biare ja tare nikakäre tödekabtä Jesubti abko tärä ne tä niere nie. Tärä ne abko tikani mrä Pablokwe nütüta.

Pablota köbö ngwentari Timoteoye

¹ Ti Pablo kätä tärä ne tike mae Timoteo. Ja toi jenbti, Ngöbökwé ti mikani Kristo Jesu kukwei ngwianka. Ni rabadre nüne kärekäre Ngöböbe Kristo Jesu köböire, niebare kira Ngöbökwé, ye mden abko tita niekäre mtare ni jökräye.

² Timoteo, ma ti ngobo jen tikwe kwrere. Ma tare kri tikwe. Ngöbö ni Rün nikwe btä Kristo Jesu ni Dänkien käkwe ja moto mika kuin makrä. Erere arato, ma raba ruentari tare ietre amne, makwe nüna jame niaratre diebti abko ie ti tö Timoteo.

Pablokwe ja di käräbare Ngöböye Timoteokrä

³ Timoteo, ti mräkäre kirakira käkwe sribibare era metre Ngöbökrä, ye kwrere tita sribire kräke amne, ja ruen ngite ñakare tie Ngöbö ngwärekre. Tita blite dibire rare Ngöböbe angwane, mata nüketa töre tie angwane, tita kuin niere ie makrä.

⁴ Ti jataba yäketa angwane, ma rababa ti müaire, ma okwä ñoi rababa nimiente ti okwäbti, ye tä nüketa töre tie amne, ti töta neme ma tuaita jötrö, kä ngwiankäreta nuäre jabtä.

⁵ Mata tödeke kwatibe Ngöböbti, ye tä nüketa töre tie arato Timoteo. Timoteo, ma mölöi Loida btä ma meye Eunice käkwe tödekani kwatibe Ngöböbti käne, ne kwrere arato mata tödeke kwatibe bti gare kuin tie.

Timoteokwe ñan Jesu gaidre

⁶ Mata tödeke kwatibe Jesubti, aisete ti tö kukwe ngwian töreta krörö mae: Tikwe kise mikaba mabti sribi mikakäre ma kisete angwane, Ngöbökwé ja di biani mae sribi jakwe nuenkrä. Ngöbö di ye abko makwe mika bäri ütiäte jae abko tita niere mae,

⁷ ñobtä ñan angwane Ngöbökwé ja Üai biani nie, ni die mikakäre nüne dite niarakra amne, ni mda mda tarekäre, erere arato töbikakäre kuin ja käne. Ngöbö ñan tä ni mike kä jürä ngwen jabtä.

⁸ Ne aisete ma ñan raba ja gaire jire chi blitakäre ni Dänkienbtä. Erere arato, tita ngite ni Dänkien Jesukristo kukwei diribtä, nebtä ma ñan raba ja gaire, akwa kukwe kuin Jesukristobtä, ye kräke makwe ja tare nikadre tibe gwaire Ngöbö diebti.

⁹ Ngöbö käkwe ni dianintari amne ni käräbare nünakäre deme kwe. Ne ñan nikwe jändrän kuin nuenbare abko ütiäre Ngöbökwé ni dianintari, akwa kira Ngöbö ngämi kä ne dätere, känenkri niarakwe ni tarebare ja moto kuinbti angwane, ja toi jenbti kukwe mikanintbe au kwe, kukwe kuin nuene ni kräke Jesukristo köböire.

¹⁰ Ngöbökwé kukwe mikanintbe kore, mden abko bä mikanina kwe nie. Kristo Jesu ni Diantarikä nükani kä nebtä angwane, kukwe mikanintbe kira Ngöbökwé nükani gare nie. Kristo Jesu käkwe gata die juani ngwarbe. Erere arato, ni rabadre nüne kärekäre Ngöböbe, ye abko mikani gare kwe nie kukwe kuin jabtä ye köböire.

¹¹ Kukwe kuin Jesubtä, tita tike mae, ne mden abko Ngöbökwé ti mikani kädriere ni kwatibe. Erere arato, ti mikani kukwe kuin ye ngwianka kwe amne, ti mikani kukwe kuin ye dirikä kwe arato.

¹² Ne mdenbtä abko, tita ja tare nike mtare, akwa yebtä ti ja gaire ñakare, ñobtä ñan angwane ni gare kuin tie, bti tita tödeke. Jesukristo di kri bti tita tödeke, aisete niara jatadita, ye ngäbti abko ti ngibiadi kuin kwe ño tikwe ribebare ie ye kwrere.

¹³ Timoteo, ma rabadre dirire metre, abkokäre tikwe kukwe diribare ño ño, ye kwrere makwe diri. Angwane makwe tödekadre kwatibe Kristo Jesubti amne, makwe ni mda mda taredre.

¹⁴ Kukwe kuin era metre Jesubtä mata dirire, yebti abko makwe kukwe ngwarbe ngwarbe krai. Ngöbö Üai Deme tä nüne nibtä abko diebti makwe kukwe ngwarbe krai.

¹⁵ Mdakäre abko, ti kani ngite angwane, nitre Asiabo nünanka Roma nete käta tödeke Jesubti, ye käkwe kä mikaninkä jökrä tibtä. Erere arato, nuenbare Figelokwe amne Hermógenekwe tibtä abko garera mae.

¹⁶ Ti nämane ngite, akwa Onesíforo abko rababa ti gaire ñakare amne, batire batire rababa nuke ti moto mike nuäre nete. Niara ye abko ni Dänkien ie raba ruentari tare tikrä näre.

¹⁷ Onesíforo nämane Roma nete angwane, namani ti känenentari kisere, namani jadüke ñakare abti ti kwantariba ie.

¹⁸ Amne ni nämane Efeso angwane, ni die mikaba kri kwe. Ye tä töre kuin mae ruen tie Timoteo. Ye abko, ni Dänkien Kristo Jesu rükadita, ye ngwane Onesíforo raba ruentari tare ie abko ie ti tö.

2

Timoteokwe nünandrekä dite jabtä ja tare nikakäre Jesu dokwäre

¹ Timoteo ma abko ti ngobo tikwe kwrere. Kristo Jesu tä ni tarere ja moto kuinbti, ye diebti makwe nünanka dite, ie ti tö.

² Erere arato, tikwe diribare ni kwati okwäbti angwane, makwe ti kukwei nuani, ye abko nire nire bti tödekadre amne rabadre Ngöbö kukwei dirire kuin, raba tuen mae, ye ie makwe kukwe ye dirita, niaratre käkwe diridreta ni mda mdaye ja täritäri abkokäre.

³ Timoteo, ma abko rükä Kristo Jesukwe, aisete ni rükä tä biare ja tare nike, ye kwrere ma raba ja tare nike tibe tödekabtä Jesubti angwane, makwe nünanka dite Jesukrä.

⁴ Nitre rükä kuinquin tä ja kite ñakare jändrän mda mdabtä kä mikakäre nuäre dänkienbtä, ye kwrere makwe ñan ja kita jändrän mda mdabtä amne, sribi Kristo Jesukwe aibehtä makwe ja kita, kä mikakäre nuäre btä.

⁵ Erere arato, nitre jadakaka abko kräke kukweta ükaninte jadakakrä metre, akwa kukwe ye mikata ñakare täte ne ngwane, ñan tä ganane, aisete korona bianta ñakare ietre. Akwa nitre jadakaka tä kukwe mike täte, köböire tä ganane angwane, korona bianta ie mikakäre ütiäte. Ye kwrere Ngöbökwé kukwe ükaninte, erere mata nuene, köböire Ngöbökwé korona biandi mae.

⁶ Erere arato, ni sribikä tirete käta sribire tare krübäte, aisete nura öta näire, niara ara jire, ie biandre käne. Ye kwrere Ngöbökwé jändrän kuin biandre mae, abkokäre makwe sribi ja di ngöibti Kristo Jesukrä.

⁷ Timoteo, tita kukwe ketamä bä mike mae sribi Jesukristokwebtä, nebtä makwe töbika käre angwane, ni Dänkien käkwe mikadi gare jökrä mae abko gare tie.

⁸ Erere arato, kukwe krörö ne makwe ngwian töre käre jae: Jesukristo krütani, abti Ngöbökwé mikaninta nire. Niara abko jatani jrei David tukwe mräkäkri. Kukwe ye abko kukwe kuin Jesukristobtä mikata gare tikwe.

⁹ Ye mden dokwäre tita ja tare nike kri amne ni ja mikaka ngite kri mäkäseta kadenante, kwrere jire tita mäkaninte kadenante; akwa Ngöbö kukwei abko ñan tä mäkaninte kadenante, ñobtä ñan angwane ni kwati tä kädriere.

¹⁰ Ye mden kisete tita ja tare nike bätäkä ngwarbe. Ni dianinkä jakrä Ngöbökwé abko rabadre dianintari jökrä Kristo Jesukwe amne rabadre nüne kärekäre kä nuärete, abkokäre tita ja tare nike bätäkä ngwarbe.

¹¹ Kukwe ne abra kukwe era metre abko rabadre era ni jökrä kräke: Nikwe tödekani Jesubti angwane, ni krütani ben, ye kwrere arato nikwe nünandi ben.

¹² Nikwe nünandekä dite jabtä ja tare nikakäre niara dokwäre, ne ngwane niarakwe gobrandi, kánti nikwe gobrandi siba ben. Akwa nikwe niara rükandrete ne ngwane, ni rükandite kwe arato.

¹³ Nikwe Jesukristo gibiarekätä akwa, niara abko käkwe ja kukwei mikadi täte käre, ñobtä ñan angwane niara abko ñan raba ja kukwei kite temen.

Sribikä kuinquin tä sribire ño abko Pablokwe niebare

¹⁴ Timoteo, nitre dirikä mda mda käkwe ñan ja kwetadre kukwe ngwarbe ngwarbehtä, tikwe nieba, erere makwe nieta ietre Ngöbö okwäbti abko erere nuendre kwetre, makwe nie ietre janknu, ñobtä ñan angwane ja kwetata ngwarbe, ye abko tä ni die mike ñakare amne, tä ni kukwe nuaka nuaka ngwianta Jesu gibiekätä, aisete ñan ja kwetadre abko makwe nie metre ietre.

¹⁵ Erere arato, ni sribikä ütiäte Ngöbökwé käta Ngöbö kukwei metre Jesubtä dirire metre ta, abtä sribi gaire ñakare, ye kwrere ja di ngöibti makwe Ngöbö kukwei diri metre angwane, ma ñan raba sribi gaire Ngöbö ngwärecri Timoteo.

¹⁶ Kukwe ngwarbe diän diän ütiäte ñakare, yebtä makwe ñan ja kita, ñobtä ñan angwane ni ñäke ngwarbe kore abko käre tä niken kukwe nuene bäri kämekäme mda.

¹⁷ Erere arato, kukwe dirita kwetre ye tä niken niren ni kwati ngätäite abti mrä ni kwatita näin kukwe ngwarbe jiebtä. Ye mden kwrere abko dirita Himeneokwe amne Filetokwe.

¹⁸ Kukwe era metre Jesubtä dirita ñakare kwetre. Ni krütani rükadreta nire abko erere namanina bare, tätre niere, ye käta ni ruäre mike Jesukristo giebiekäta.

¹⁹ Akwa nitre tödekaka metre Jesubti abko käkwe ñan Jesu gibiaikäta, ñobtä ñan angwane nitre tödekaka Jesubti abko üra kwrere. Üra nökata kuin nguse angwane, ñan tä juen ngitiekä, aisetu juta neme dite. Ye kwrere jire ni tödekaka metre Jesubti tä mikani Ngöbökwé abko btä kukweta tikani krörö: “Ni jen Ngöbökwé erere gare jökrä Ngöböye” amne, “Ni jökrä käta ja di kärere ni Dänkien Ngöböye, ye käta kukwe kämekäme kite temen,” abko tä tikani kore btäre. Nebtä Ngöböta ni jen kwe metre ngibiare kuin ñan Jesu gibiadrekäta abko tä gare nie.

²⁰ Kukwe nebtä abko, ti bike kukwe mda bä mike mae Timoteo abko krörö: Ni jändrän bkänkä kri gwiriete ñan oro btä plata dätebare blatore amne basore aibe tä kwe amne, kri kukwän btä dobro dätebare blatore amne basore tä kwe arato. Akwa jändrän kuin orore btä platare abko tä ni ütiäte ütiäte kakrä ngäbti amne, kri kukwän btä dobro sribebare blatore amne basore, ye abko tä sribi ngwarbe ngwarbekrä gwita.

²¹ Ye kwrere abko, nitre tödekaka Jesubti käkwe ja ngibiadre kuin deme nitre dirikä ngwarbe ngwarbe ngäniene ne ngwane, jändrän kuin ütiäte ye kwrere jire ni rabadi Ngöbö ngwäreki amne, ni mikadi kuin deme ni Dänkienkwe, sribi kuinkuin bätäkä ngwarbe nuenkäre jakrä.

²² Timoteo jändrän kämekäme mdei tä krübäte ni bati batiye abko ngäniene ma gitia. Akwa nuna metre Ngöbökrä, yebtä makwe ja kita amne tödeka kwatibe Ngöböbti amne ja taredre kwärikwäri, amne nuna jäme, ye jiebtä ma rankwa bäri nitre töi deme deme käta blite Ngöböbe yebe gwaire abko ie ti tö Timoteo.

²³ Erere arato, kukwe ngwarbe, btä ja kwetata niken kwärikwäri, yebtä ni kwati tä niken neme romon jakrä abko garera mae, aisetu kukwe ye kwrere btä makwe ñan ja kweta siba.

²⁴ Ye abko, ni sribikä ni Dänkienkwe abko ñan tädre ja kwete ni mda mdabe, akwa ni dirikä ye abko tädre ja gete jäme ni jökräbe. Arato rabadre Ngöbö kukwei dirire kuin. Erere arato, ñan moto rabadre romon ja dokwäre.

²⁵ Ja moto kuinbti, niarakwe niara rüe töi diandre, ñobtä ñan angwane nane Ngöbökwé nitre ye töi kwitadre angwane, kukwe käme kitadre temen kwetre amne kukwe metre Jesubtä rükadre gare ietre.

²⁶ Angwane diablukwe niaratre kani ngite ja mikakäre täte ye gadre kwetre jabtä amne jatadre tödeke Jesubti, abkokäre töi diandre kore Timoteo.

3

Kä mrä angwane ni kwati rabadi nüne Ngöbö rüere

¹ Timoteo, kukwe mda rabadre gare mae abko krörö: Kä mrä angwane, kukwe rabadi nakenkä taretare krübäte,

² ñobtä ñan angwane ni kwati rabadi ja tarere kaibe au, amne rabadi ngwian tarere bäri. Erere arato, ni kwati rabadi ja käikitekä au amne rabadi bike kri ni mda mdabtä. Ni kwati käkwe ñäkädi diän diän gwärene ni mda mdaye amne, rün btä meye ñan kukwei mikadi täte kwetre. Ni mdakwe jändrän kuinkuin nuendi kräke akwa, ye rabadi tuen ütiäte ñakare ietre amne, Ngöbö rabadi ütiäte ñakare kräke arato.

³ Erere arato, ni kwati ñan rabadi ni mda mda tarere jire chi amne, kukwe nuenbare rüere, ye abko ñan diandi jabtä ta kwetre. Erere arato, rabadi blite ngwarbe ni mda mda rüere, tö rabadi kukwe kämekäme nuene bätäkä ngwarbe, erere rabadi nuene jökrä, ñobtä ñan angwane ñan rabadi ja töi

ketebtä. Erere arato, rabadi kukwe nuene blo ni mda mdabtä abko käi rabadi juto btäre, akwa jändrän kuin rabadi tuen käme ietre.

⁴ Erere arato, rabadi kukwe muko kwekwe kite ngite ngwarbe, kä jürä rabadi ñakare btä kukwe kämekäme nuene. Rabaditre bike bäri kriki ni mda mdabtä, tö rabadi kä ngwen nuäre jabtä, akwa Ngöbö taredi ñakare kwetre.

⁵ Nitre tödekaka era metre Jesubti, kwrere jire ja bä mikadi kwetre akwa, täditre kukwe nuene kämekäme, yebtä abko Ngöbö di kri mikadi ngwarbe kwetre. Ne mden kisete, kä mrä angwane kukwe jatadi nakenkä tare krübäte kore.

Timoteo, ni töi kämekäme ye kwrere ben makwe ñan tö ngwian ja gete jire,

⁶ ñobtä ñan angwane ni ye kwrere abko tä niken ni ngökakäre ju kwatirek-watire te kwäräkwärä, käta meri töbike ñakare ja käne ngökö jae. Ne abko raba nuene ñobtä ñan angwane meri ye abko ie jata neme ruen ngite krübäte Ngöbö ngwäreki amne, käre tä kä kwitekweite jabti.

⁷ Meri ye kwrere käre tätre ja töitike Ngöbö kukweibtä akwa, kukwe diribare blo Ngöböbtä, yebtä tätre ja töitike, aisetö tödekadre era metre Jesubti abko ñan tä nuke gare jire chi ietre.

⁸ Nitre kukwe dirikä blo ye käre tä ja mike kukwe metre Jesubtä rüere, sukia nibu kädian nämane Janes btä Jambres namani Moisés rüere ye kwrere. Nitre ye töita ngwarbe kukwe kämekäme aibebtä amne tä tödeke ñakare mda Ngöböbti.

⁹ Akwa ni nibu namani Moisés rüere, btä kukwe nakaninkä ño, ye kwrere rakadikä nitre töi kämekäme btä, ñobtä ñan angwane töi ñakare, ye abko gadi ni jökräkwe btäre amne, ni kwati ñan rabadi nekete mda niaratrebe, ye raba gare mae Timoteo.

Pablokwe Timoteo töi diani

¹⁰ Akwa tikwe kukwe diribare mae amne, tikwe nünabare ño, ye garera mae. Erere arato drekäre ti nämane nüne kore amne, ti nämane tödeke ño Jesubti garera mae, amne ti nämane nebe romon ñakare jötrö garera mae. Erere arato, ti nämane ni mda tarere ño amne, ti nämane nünenkä dite ja tare nikakäre tödekabtä Jesubti ño garera mae.

¹¹ Erere arato, tikwe ja tare nikani jakän garera mae amne, juta Antioquiate amne juta Iconiote, erere arato juta Listrate tikwe ja tare nikani kri tödekabtä Jesubti abko garera mae. Tikwe ja tare nikani kri, akwa ti Dänkien Jesukristo käkwe ti dianinkä ti rüe kisete, ye abko garera mae arato.

¹² Ye abko, nire nire tö nünai kuin deme Kristo Jesukrä abko käkwe ja tare nikadi rüe kisete. Ne abko kukwe era tita niere mae Timoteo.

¹³ Akwa ni moto kämekäme, ni ngökaka abko näin kukwe nuene bäri kämekäme mda. Niaratre näin ni ngökö bäri amne, niaratre ngökadi krübäte ni mda mdakwe. Ne abko rabadi nakenkä kore ja täritäri.

¹⁴⁻¹⁵ Ngöbö Kukwei brendebare makwe, ye abko makwe mika täte amne mika ütiäte janknu makwe, ñobtä ñan angwane ni Ngöbö Kukwei dirikä mae abko ni ütiäte garera metre mae. Erere arato, ma nämane chi ngäbäkrere angwane, Ngöbö Kukwei deme ye namanina gare mae, aisetö makwe mika täte janknu. Nita tödeke Jesukristobti angwane, Ngöböta ni dentari, yebtä abko Ngöbö Kukwei tä ni mike töbtä.

¹⁶ Ngöbö Kukwei jökrä abko Ngöbökwé mikani gare metre nitre tärä tikakaye, aisetö kukwe ütiäte dirikä amne kuin mäträkrä amne, kuin ni mda töi diankrä amne, kuin ni töitakrä nüne metre Ngöbö ngwäreki.

¹⁷ Ne köböire abko nitre tödekaka Jesubti tä nüne Ngöbökrä ye tädre juto biare sribi kuinkuin bätäkä ngwarbe nuenkrä.

4

1 Timoteo, Kristo Jesu rükadita kritobore ni nire kräke amne ni krütanina kräke. Erere arato rükadita gobrane. Ngöbö ngwärekre amne Kristo Jesu ye mden ngwärekre tita niere krörö mae:

2 Makwe Ngöbö Kukwei nie ni mda mdaye. Ni mda mda tö raba ma kukwei nuai ya, ñakare ya, akwa ma raba juto biare Ngöbö kukwei niekäre. Amne ni mda tö dian makwe, amne makwe mäträ ni mda mdabtä. Erere arato, makwe ni mda mda kita nüne bäri Jesukrä amne, makwe diri metre ta ja moto jämenbti ietre abko tita niere mae.

3 Makwe nuendre, ñobtä ñan angwane kä jatadi angwane, ni kwati ñan tö rabadi kukwe era Ngöböbtä ye kukwei nuai aiseti. Kukwe ño ño niaratre tö rabadi kukwei nuai, ye erere kräke dirikätre ngwarbe ngwarbe kändi kwati kwetre dirikäre jae ja mikakrä nuäre.

4 Erere arato, Ngöbö kukwei era metre abko btä rabaditre kä mikedä amne kukwe mikanintbe ngwarbe kirakira ñakare era, ye aibebtä rabaditre ja däkweite.

5 Akwa ma abko, käre makwe töbika kuin metre ja käne amne makwe nünanka dite jabtä ja tare nika näire. Erere arato, ni mda mda, ie kukwe kuin Jesubtä gare ñakare abko ietre makwe mika gare amne sribi ño ño nuendre, ye makwe nuen kuin jökrä.

6 Ye abko makwe nuendre, ñobtä ñan angwane ti abko müre keta kebera Jesu mikabtä täte, aiseti ti kebera krüte jakän.

7 Ni rükä käta rüre kuin, ye kwrere jire tikwe ja di mikani sribikäre kuin Jesukrä. Sribi jökrä biani nuendre tie ti Dänkienkwe, ye abko tikwe nuenbarera jökrä amne tikwe ja töi mikani kwatibe Jesubtä, abti kä nüke mtare tie.

8 Ye mden kisete, ti krütadi angwane, ti Dänkien Jesu, Kritobo metre, käkwe sribi ütiä biandi kuin tie, käkwe ti mikadi kuin era metre. Ne ñan ti aibe ie, sribi ütiä biandi kwe amne, ni jökrä käta Jesu ngibiare kisere abko ie sribi ütiä biandi kwe amne mikadi kuin metre kwe arato.

Pablota jändrän kärere mrä Timoteoye

9 Timoteo, ma jata jötrö ti kanti nete ja tuakäreta tibe, ie ti tö,

10 ñobtä ñan angwane Demas nämane tibe nete akwa, jändrän kä nebtä nämane tare bäri kwe, aiseti kä mikaninkä kwe tibtä, nikani juta Tesalönicate. Crescente abko nikani kä Galaciate amne Tito abko nikani kä Dalmaciate.

11 Aisete Lucas aibe tä tibe nete. Timoteo, ma jata angwane, makwe Marcos ngwian siba jabe; ben ma jata, ñobtä ñan angwane Marcokwe ti die mikadre kri sribi Ngöbökwabtä nete ruen tie, aiseti ma jata ben.

12 Tiquico abko tikwe juani juta Efesote.

13 Timoteo, ma jata angwane, dän ngetbo kä tibo kriere mikateba tikwe juta Troate, Carpo kanti, ye ma jata ngwena tikrä. Erere arato, täräta mikaninte ruäre tikwe, ye ma jata ngwena tikrä amne, kabra btä obeja kwata sribebare täräre täräre tä mikaninte tikwe yete, ye ma jata ngwena jökrä tikrä, ie ti tö bäri.

14 Alejandro abko sribikä jändrän jierobtä, ye abko käkwe kukwe nuenbare käme krübäte ti rüere abko dokwäre ti Dänkien Jesukwe mikadi ja ngie nuen.

15 Mden kisete makwe mokre jabtä Alejandro yebe arato, ñobtä ñan angwane kukwe kuinkuin Jesukristobtä dirita nikwe, ye rüere niarata rüre krübäte.

16 Timoteo, ti järebara kena kritobo romanobo ngwärekre angwane, ti mräkäre tödekaka Jesubti käkwe kä mikakaba jökrä tibtä, aiseti ni rababa ñakare mda ja kwetaka ti dokwäre. Akwa Ngöbökwä ñan ti mräkäre mika ja ngie nuen näre.

¹⁷ Ti mräkätre tödekaka Jesubti käkwe ti mikateba kaibe, akwa ti Dänkien Jesukwe ja di bianba tie, nitre ñakare israelitare tödekaka ñakare Jesubti nämä yete, ye olote Jesu kukwei kuin ni diantarikrä abko ti rabadre kädriere abkokäre. Ye ngwane ti Dänkien Jesu käkwe ti ukaba gata ngäniene, aise te ye näire ti rüekwe ti müre ketaba ñakare.

¹⁸ Ne kwrere ti Dänkien Jesukwe ti ukadi käre jändrän kämekäme ngäniene. Abti tä gobrane kä käinbti, ye kanti näin ti ngwena nüne jabe. Ni Dänkien Jesu aibe käikitadrekä kärekäre ni jökräkwe. Abko kore se. Amen.

¹⁹ Timoteo, tita köbö kuin juen Priscilakrä, Aquilakrä amne Onesíforo mräkäkrä, ye makwe nie ietre tikrä.

²⁰ Erasto abko rababa juta Corintote amne Trófimo abko rababa bren, abtä tikwe mikateba juta Miletote.

²¹ Timoteo, kä ñüre amne kä tibo, känenkri ma jata jötrö ti kanti nete, ie ti tö. Arato ni mräkä tödekaka Jesubti Eubulo, Pudente, Lino, Claudia btä ni mräkä mda mda juta Roma nete kätä köbö kuin juen makrä.

²² Ni Dänkien Jesukristo raba mabe amne Ngöbö raba ja moto mike kuin mun jökrä kräke. Abko kore se. Ne ngöra.

Tärä Tikani Pablokwe Titokrä Tito

Pablo nämane ngite kä teri juta Romate, tikaninteta angwane, tärä ne tikani kwe Titoye. Kä 63-65 angwane, Pablokwe tärä ne tikani. Titokwe kukwe kuin Jesubtä mikani era Pablo köböire gare nie. Abti Tito namani sribikä siba Pablobe Timoteo kwrere.

Pablo nämane ngite, yehti tikaninteta kena angwane, niara btä Tito käkwe sribibare Cretate. Yehti Pablo nikani kä mdabti angwane, Tito mikaninte sribire ja täte kwe.

Mren Mediterráneote, kä butu krikri nämane ketabkä. Ne mden ketati kädianta Creta. Tito amne Pablo näire ni Cretabo kwati namani nüne käme krübäte.

Ye angwane abko, ni ño diandrekä sribikäre ni nitre tödekaka Jesubti jie ngwianka amne ni nitre jie ngwianka die mikaka kwrere abkobtä Pablokwe tärä ne tikani Titoye, niara töi diankäre. Erere arato, nitre nämane ja mike kukwe kuin Jesubtä rüere ye abko kukwe ötare ño, abkobtä Pablokwe töi diani.

Mdakäre abko, dirikätre blo jatadi abko Pablokwe niebare arato. Kukwe ne mdenbtä abko tärä ne raba ni die mike mtare arato.

Pablota köbö ngwentari Titoye

¹ Ti Pablo käta tärä ne tike mae Tito. Ti abko ni klabore Ngöbökwé amne Jesukristo kukwei ngwianka. Ngöbökwé ti mikani sribire kore ni dianinkä kwe jakrä die mikakäre tödeke kwatibe jabti. Erere arato, kukwe era metre Ngöböbtä dirita nunkwe rüadre gare ni dianinkä Ngöbökwé yeye, abkokäre Ngöbökwé ti mikani sribire. Kukwe era metre Ngöböbtä ye tä ni die mike nüne Ngöbökrä.

² Erere arato, nita tödeke Ngöböbti, ñobtä ñan angwane niara ngämi kä ne dätere, känenkri ni dianinkä kwe jakrä, ye käkwe nünandi kärekäre ben niebare kwe. Ngöbö abko ja kukwei kite ñakare temen, aiseté dre niebare kira kwe, ye erere rabadi bare.

³ Ngöbö kukwei kuin rabadre gare ni kwatiye abko köböi kitani Ngöbökwé, erere käi nukanina. Ye mden abko Ngöbö ni Diantarikä käkwe ti ara jire mikani dirire mtare.

⁴ Tito, nita tödeke ja kwrere Jesubti, aiseté ni töita ketetibe. Ma ti ngobo tikwe kwrere. Ngöbö ni Rün nikwe amne Kristo Jesu ni Diantarikä raba ja moto mike kuin makrä, amne makwe nuna jäme niaratre diebti, ie ti tö Tito.

Titokwe dre nuendre Cretate

⁵ Tito, tikwe ma mikateba kä butubti Cretate angwane, kukwe ükate ngämi, ye makwe ükadrete jökrä, abkokäre tikwe ma mikateba. Erere arato, nitre tödekaka Jesubti juta kwatirekwatire te, ye kanti makwe ni mikadre niaratre jie ngwianka, tikwe nieba mae ye kwrere, abkokäre ma mikateba tikwe.

⁶ Nitre ni jie ngwianka abko ni nüne era metre, aiseté kukwe ñakare kwe, btä ni mda mda raba kite ngise abko ni krörö mika sribire makwe: Ni gure itibe mika sribire makwe. Erere arato, ngäbriänkä kwekwe käta tödeke Jesubti amne tä nüne kuin, aiseté ngäbäkre kwe diän diän amne dokwä ribi ribi ñan niedre btä.

⁷ Ngöböta sribi kwe mike nitre ji ngwianka kiseté, aiseté ni nüne era metre abko käkwe sribidre, ni mda mda ñan rabadre niara kite ngise abkokäre. Ne mden kiseté, ni tö bikabtä kri amne ni btä kukwe ñan matare abko ñan mikadre sribire. Erere arato, ni dröbäka, ni ngüdrekä ngwarbe ngwarbe

amne ni ni ngökö ngwian diankrä jae abko ñan mika sribi ne nuene makwe arato.

⁸ Akwa ni ni Ngöbökwe jie ngwianka abko tädrera juto biare ni menteni kaen ngäbti ja juete amne tädrera kukwe kuinquin tarere. Erere arato, ni töbike kuin ja käne amne, nüne era metre amne, nüne deme Ngöbökrä amne, ñan tä nakwen jötrö jändrän jökrä jiebti, ni ye kwrere abko käkwe sribidre.

⁹ Mdakäre abko, Ngöbö kukwei metre diribare nunkwe, ye abko ketadrete dime ja kiseté angwane, rabadre dirire metre ni mda mdaye, niaratre die mikakäre. Erere arato, ni ñäkäkä blo Ngöbö Kukweibtä, ye tö diandre metre kwe, abkokäre Ngöbö kukwei era metre ketadrete dime ja kiseté.

¹⁰ Ni nüne kore makwe mika sribire, ñobtä ñan angwane nitre kwati dokwä ribi ribi kukwe metre Jesubtä kräke abko tä näin kukwe ütiäte ñakare dirire amne, tä näin ni ngökö ngwarbe. Nitre ne ngätäite abko nitre israelita kwati tä näin dirire blo siba abko käta ja ñäräkrä mikamna ja kwatabtä nitre israelita kwrere nitre tödekaka Jesubtiye rabakäre metre Ngöbö ngwärecri, nieta kwetre.

¹¹ Nitre ye abko kada ketadre dirikätre era metrekwé, ñobtä ñan angwane kukwe ñan diridre jire, ye abko tätre dirire ngwarbe. Ye mden kánti ni kwati käkwe ja töi kwitaninta ngwarbe kwäräkwärä mräkä kwekwe ben ngöi. Erere arato, tätre dirire blo ngwian diankäre jae ni ngökabti.

¹² Ni ni ngökaka kore, mdenbtä abko ngöbö ngwarbe kukwei niekä kira nünanka Cretate käkwe niebare mräkä niara käite btä krörö: Ni nünanka Cretate käre tätre ni ngökö, jändrän ngwarbe töi ñakare, kwrere jire tätre nüne amne, tätre mröre ere, akwa neme trine ñakare amne krenekrene arato, niebare kwe.

¹³ Ne abko, nitre Cretabo nämane nüne ño abko erere niebare metre kwe btätre kore. Ne aiseté kukwe kuin diribare Jesubtä nunkwe, yebtä nitre Cretabo tödekaka Jesubti käkwe ja töi mikadre era metre, abkokäre ñäkä metre ngwärebtä makwe.

¹⁴ Erere arato, nitre Cretabo tödekaka Jesubti käkwe ñan olo mikadre kukwe mikanintbe ngwarbe kirakira nitre israelitakwe yebtä, abkokäre makwe ñäkä ietre. Arato nitre kukwe era Jesubtä mikaka ngwarbe jae käta dre dre nuemna, ye ie nitre Cretabo tödekaka Jesubti käkwe ñan olo mikadre, abkokäre makwe ñäkä ietre.

¹⁵ Ye abko ni deme tödekaka Jesubti, kräke jändrän jökrä kuin deme, ñobtä ñan angwane Ngöbökwe dätebare; akwa ni ñakare tödekaka Jesubti abko kräke jändrän jökrä käme, jändrän ñakare jire kuin deme kräke, ñobtä ñan angwane niaratre abko töi diän amne, ja ruen ngite ñakare ietre kukwe diän diänbtä.

¹⁶ Nitre dirikä blo ye abko, ie Ngöbö gare tätre niere, akwa tätre kukwe nuene kämekäme. Yebtä abko, Ngöbö gare ñakare ietre bä mikata kwetre jabtä, ñobtä ñan angwane jändrän jökrä käita neme käme btätre. Niaratre dokwä ribi ribi amne, tä Ngöbö mike täte ñakare amne, jändrän kuin nuendre abko erere neme bare ñakare ietre.

2

Dre diridre

¹ Tito, Ngöbö Kukwei diridre ño era metre, ye kwrere makwe diri abko krörö:

² Ni brare unbre unbre ñan rankwa jötrö jändrän ngwarbe jiebti amne, töbika kuin ja käne kwe amne, niara rabadre ütiäte, abkokäre nuna kuin kwe ni mda mda okwäbti abko makwe diri ietre. Erere arato, Jesukristo kukwei mika era kwe amne, raba ni mda mda tarere ja moto kuinbti. Erere arato, nane kukwe jata tare niara rüere angwane, nünanka dite kwe jabtä, makwe diri ietre Tito.

³ Ne kwrere arato, makwe diri krörö meri unbre unbreye: Meri unbre unbre abko käkwe nünandre deme Ngöbö mikakäre ütiäte jae amne, ñan blita ngwarbe kwetre ni mda mdabtä. Erere arato, ñan dröba kwe amne, nünandre ño kuin abko diri kwetre meri bati batiye abko krörö:

⁴ Meri bati gure gure käkwe brare kwe btä ngäbriänkä kwe taredre ño, ye jiehti jie tika kwetre.

⁵ Mdakäre abko, meri bati gure gure käkwe töbika kuin ja käne ja ngibiakäre deme. Niaratrekwe ñan töbika ni brare mda mdabtä amne, ju ngibia kuin kwetre jakrä arato. Erere arato, ni mda mda die mika kwe amne, brare kwe kukwei mikadre täte kwe, ye jiehti meri unbre unbre käkwe jie tika. Meri bati gure gure käkwe nünandre kore, ni mda mdakwe ñan ñäkädre blo Ngöbö Kukwei rüere abkokäre.

⁶ Ne kwrere arato, ni bati bati abko käkwe töbikadre kuin ja käne abko jiehti makwe kita.

⁷ Akwa nünandre ño kuin, ye abko makwe nuna käne bä mikakäre nitre bati batiye. Ye erere, nünandre ño Ngöbö ngwärekre rükadre gare ietre. Erere arato, ma rika dirire angwane, kukwe kuin ütiäte dirita ye kwrere makwe diri era metre ietre.

⁸ Erere arato, ni mda mdakwe ñan kukwe kändre ma rüere, abkokäre makwe kukwe era erere aibe diri. Ye ngwane, mun rüe rabadi ja gaire, ñobtä ñan angwane kukwe ñan kwandre ietre ñäkäkäre nitre tödekaka Jesubti ye rüere.

⁹ Mdakäre abko, nitre klabore, yeye makwe diri krörö: Nitre klabore abko käkwe bkänkä kukwei mika täte jändrän jökräbtä amne, ja moto mika jäme kwetre bkänkäkrä amne, ñan ja kweta kwetre bkänkäbe abko makwe diri ietre.

¹⁰ Erere arato, ni klabore ye bkänkäkwe tödekadre bti, abkokäre sribi nuen kuin era metre kwetre amne ñan jändrän goidre kwetre kän abko makwe diri ietre. Ni klabore käkwe bkänkä mikadre ütiäte kore ne ngwane, kukwe dirita nunkwe Ngöbö ni Diantarikäbtä rabadi tuen bä nuäre ietre.

¹¹ Nitre tödekaka Jesubti käkwe nünandre kore, ñobtä ñan angwane Ngöbökwé jändrän kuin nuenbare ja moto kuinbti nikrä, mden köböire tä biare ni jökrä dentari.

¹² Ngöbökwé jändrän kuin nuenbare ja moto kuinbti nikrä, ye käta kukwe krörö mike gare nie: Jändrän jökrä Ngöbö rüere, ye nikwe kitadre jökrä temen amne, kukwe kämekäme kä nebtä, ye nikwe ñan nuendre mda, akwa nikwe töbikadre kuin ja käne. Erere arato, nikwe ja töi mikadre kwatibe nünakäre deme Ngöbökrä kä ne ngwane.

¹³ Nikwe nünandre kore Jesukristo ngibiare ngäbti kwärä. Jesukristo abko Ngöbö nikwe amne ni Diantarikä nikwe. Niara ara rükadita kä trä ngwente angwane, kä rabadi nuäre nißtä, abkobti nita tödeke aune nita ngibiare kisere.

¹⁴ Jesukristokwe ja biani müre ketadre ni kräke ni kökatarikäre Ngöbökrä, nikwe ñan kukwe diän diän nuendre mda abkokäre. Erere arato, ni ngite kukwe kämente diankakra jökrä nißtä amne, ni rabadre juta jen kwe amne ni rabadre töbike jändrän kuin nuene, abkokäre ja biani müre ketadre kwe nikrä.

¹⁵ Kukwe ye abko, makwe diridre. Makwe ni mda mda die mika kukwe ne mike täte. Erere arato, Ngöbö diehti makwe ñäkä ni kukwe kämekäme nuenkäye, ñobtä ñan angwane Ngöbökwé ma mikani ji dokwäte, aisete makwe ñan ni mda tuemetre ma mike ngwarbe jae.

3

Nitre tödekaka Jesubti käkwe jändrän kuin nuendre

¹ Mdakäre abko, nitre tödekaka Jesubti, ye käkwe gobran amne kritobo mika ütiäte jae amne kukwei mika täte kwetre. Erere arato, tädre biare jändrän kuin nuene. Ne abko, makwe ngwianta töre käre ietre.

² Mdakäre abko, ñan blitadre ngwarbe ni mda mdabtä kwetre. Erere arato, ñan rüdre ni mda mdabe akwa, nünandre jäme kwetre ni mda mdabe. Erere arato, ni mdakwe kukwe nuendre blo rüere angwane, ja ngie mikadre ñakare kwetre amne, ja getadre jäme ni jökräbe kwetre. Ne abko, makwe ngwianta töre käre ietre arato Tito.

³ Ngöbö gare ñakare nie angwane, ni töi ñakare, kwrere jire ni nämane nüne amne, ni nämane ja dokwä mike ribi Ngöbökrä. Arato kukwe ngwarbe diri nämane nie abko jiebti ni nämane näin ngwarbe siba amne jändrän kämekäme bätäkä ngwarbe abko mdei nämane nie, erere ni nämane nuene. Mdakäre abko, ni nämane töbike blo ni mda mdabtä amne jändrän ni mdakwe, ie ni tö nämane nebe jakrä. Erere arato, ni nämane bätä ngwen jökrä jabtä kwärikwäri.

⁴ Akwa Ngöbö ni Diantarikä käkwe jändrän kuin nuenbare nikrä amne ni jökrä tarebare kwe abko mikani gare kwe nie, ye ngwane

⁵ ni dianintari kwe. Ye abko, ñan nikwe jändrän kuin nuenbare, abko ütiäre Ngöbö kwe ni dianintari, akwa ni nämane ruentari tare ie, aiseti ni dianintari kwe. Ye ngwane ni nämane käme jändrän dobrore kwrere kukwe kämekäme kisete angwane, ni därebareta bobukäre Ngöbö Üai Deme köböire angwane, Ngöbö kwe ni jükaninte kuin merebe ja Üai Deme köböire.

⁶ Ni dianintari kwe angwane, Jesukristo ni Diantarikä, köböire Ngöbö kwe ja Üai Deme biani täte jökrä nie ja moto kuinbti.

⁷ Ngöbö kwe ni dianintari angwane, niara nämane ni tarere. Yebtä ni ngite ñakare mda ja ngwäre kwi niebare kwe ja moto kuinbti abko köböire ni rabadre neme ngobo jen kwe abkokäre. Ye mdenbtä Ngöbö kwe ni mikadi nüne kärekäre, yebtä ni raba tödeke kwatibe mtare.

⁸ Kukwe ne abra kukwe era metre, aiseti nitre tödekaka Jesubti, ye ben makwe blita käre kukwe nebtä, ie ti tö, ñobtä ñan angwane kukwe ne abko kukwe kuin ni jökrä kräke, aiseti nitre tödekaka Ngöböti tädre biare jändrän kuin nuene, abkokäre makwe blita käre ben kukwe nebtä.

⁹ Akwa kukwe mda abko ngwarbe amne tä ni die mike ñakare, aiseti kukwe ni mräkä kirakirabtä amne Kukwe Biani Ngöbö kwe Moiséye nuendre nie, yebtä makwe ñan ja kweta, ñobtä ñan angwane kukwe ngwarbe ütiäte ñakare btä nita ja kwete, abtä rüta niken jabe kwärikwäri.

¹⁰ Akwa nitre tödekaka Jesubti ngätäite, nireta ja kwete kukwe ngwarbe yebtä amne tä nitre tödekaka Jesubti töi mike romon jakrä kwärikwäri, ye abko ie makwe ñäkä bati, bobu töi diankäre. Akwa nebti ma ñan kukwe mika täte kwe ne ngwane, ñan rikadre mda gätäbtä nitre tödekaka Jesubti yebe abko makwe nie ie,

¹¹ ñobtä ñan angwane ni ye abko töi ñakare metre amne, kukwe nuenta kämekäme kwe arabe käta niara mike ngite Ngöbö ngwäre kwi.

Pablota kukwe mrä niere Titoye

¹² Tito, tikwe Artemas ya o Tíquico juandi ma kanti Cretate yete, niaratre nibu ne mden raba ma kanti angwane, ma jata jötrö juta Nicópolisite ti ngäbti ja tuakäre tibe, ñobtä ñan angwane kä ñüre näire ti tö nünai juta Nicópolisite aiseti.

¹³ Arato Zenas, ni blitaka ni mdakrä kritobo ngwärekri, btä Apolos, ye jata nikenta angwane, ma btä nitre tödekaka Jesubti käkwe die mika. Munkwe jändrän bian täte ietre, ñan ja tare nikadre kwetre abkokäre,

¹⁴ ñobtä ñan angwane nirekwe jändrän ñakare, ye abko nitre tödekaka Jesubti käkwe ja töitikadre jändrän kuin nuene ni die mikakäre. Ne kwrere nitre tödekaka Jesubti käkwe ñan nünandre ngwarbe abkokäre.

¹⁵ Nitre tödekaka Jesubti jökrä tä tibe nete käta köbö kuin juen mae Tito. Erere arato, nire nire käta nun tarere ma kanti yete, ye kräke nunta köbö kuin juen arato.

Ngöbö raba ja moto mike kuin mun jökrä kräke. Ne abko kore. Ne ngöra.

Tärä Tikani Pablokwe Filemónkrä Filemón

Pablo nämane ngite juta Romate angwane, niarakwe tärä ne tikani. Kä ye angwane abko niarakwe tärä Efesios, Filipenses amne Colosenses tikani arato. Pablokwe tärä ne tikani niara kukwe muko iti kädian nämane Filemón kräke. Filemón abko nünanka juta Colosa kánti. Niara abko kákwe ni kökani iti kädian nämane Onésimo sribikäre jakrä. Yebti Onésimo kákwe jändrän goibare Filemón kán, bti ngitiani, ñobtä ñan angwane ni gokä abko kámikadre abko kukwe nämane ükaninte kä ye angwane. Onésimo nikani nebe juta Romate, kánti Pablo nämane ngite kä teri kukwe kuin Jesubtä diri dokwäre. Pablo abko kákwe kukwe kuin Jesubtä niebare Onésimoye angwane, Onésimo kákwe tödekani Jesubti. Abtä tö namani näinta bkänkä Filemón kánti ja ngite niekäre ie. Ye mden kisete, Pablo kákwe tärä ne tikani Filemón kräke, Filemón moto mikakäre jáme Onésimokrä. Jesukristo kákwe Filemón tarebare kri, kákwe ngite dianinkä mento btä, bti kani ngäbti kwe, ye kwrere Filemón kákwe Onésimo taredre amne niara ngite jändrän goibtä ye diandre jabti ta kwe, bti kadre ngäbti ja mräkä kwrere Jesukristo kábti kwe abko Pablokwe ribebare Filemónyeye tärä nebti.

Tärä nebtä abko Pablota jadenkä kukwe Onésimo yebtä, ñobtä ñan angwane kukwe Onésimo kätä “kuin ütiäte sribikrä” niere griegore. Onésimo ngämi tödeka Jesubti angwane, niara ñakare ütiäte sribikrä, akwa tödekani Jesubti kwe, yebti tö namani sribire metre, aisete “kuin sribikrä”.

Pablota köbö kuin juen

¹ Ti Pablo, tita ngite kä teri tödekabtä Kristo Jesubti amne ti mräkä Timoteo tä tibe nete kätä köbö kuin juen makrä Filemón. Filemón, ma abra nun kukwe muko amne sribi muko nunkwe, aisete ma tare kri nunkwe.

² Erere arato, nun mräkä merire Apia, kräke nunta köbö kuin juen amne rü muko nunkwe Arquipo abko kräke nunta köbö kuin juen arato. Mdakäre abko, ja mräkäre tödekaka Jesubti tä gätäre ma gwiriete, ye kräke tita köbö kuin juen.

³ Ngöbö ni Rün nikwe btä ni Dänkien Jesukristo kákwe ja moto mika kuin munkrä amne mun mika nüne jáme kwetere, ie ti tö.

Pablota kuin niere Ngöböye

⁴ Tita blite Ngöböbe angwane, mata nüke töre tie angwane, käre tita kuin niere Ngöbö tikweye mabtä,

⁵ ñobtä ñan angwane mata tödeke ni Dänkien Jesubti amne nitre deme deme Ngöbökwé abko mata tarere jökrä abko tita kukwe nuen, yebtä abko tita kuin niere Ngöböye mabtä kärekwäre.

⁶ Mdakäre abko, dre dre kuin nuendre Kristo kräke, ye rabadre gare kuin mae, abkokäre nitre tödekaka Jesubti, ye ben gwaire ma reketadre jakri tödekare kwärä Jesubti, ye abko tita ribere Ngöböye makrä Filemón.

⁷ Amne mata ni mda mda tarere ye abko käi nuäre krübäte tibtä amne tä ti die mike krübäte arato, ñobtä ñan angwane juta deme Ngöbökwé abko mata kä miketa nuäre motobtä.

Pablota ja di kärere Onésimokrä

⁸⁻¹⁰ Ne aisete ti tö kukwe ribei krörö mae Onésimo kräke. Kristo kábti makwe dre nuendre abko ti rabadre ükete nuendre mae, akwa ti ñan tö

kukwe nuein kore, aisete nita ja tarere kwärükwäri, yebti ti tö kukwe ribei krörö mae: Ti nena unsunine jakän amne mtare tita ngite kä teri kukwe kuin Jesubtä diri dokwäre amne, tita ngite kä teri, ne kánti Onésimo kákwe tödekani Kristobti ti köböire. Ne aisete Onésimo abko ti ngobo tikwe Kristo köböire amne ti abko niara rün kwrere, aisete ti bike ja di kärere krörö kräke mae:

¹¹ Käne Onésimo ngämi tödeke Jesubti, känenkri nämane klaboré ngwarbe amne ütiäte ñakare makrä, akwa mtare niarata tödeke Jesubti, aisete niara rabadre klaboré ütiäte kri makrä amne tikrä.

¹² Mtare tita juenta nebata ma kánti yete. Niara abko ti ngobo jen tikwe kwrere, aisete tare kri tikwe.

¹³ Kukwe kuin Jesubtä diri dokwäre tita ngite kä teri, ne kánti Onésimo rabadre ti die mikakäre ma täte, ie ti tö rababa bäri.

¹⁴ Akwa kukwe ngämi nükebti ja moto kuinbti mae, ye känenkri ti ñan tö jändrän nuein, aisete tita Onésimo juenta jirekäbe mae yete. Ja moto kuinbti makwe niara tuadremetre neme nete ti die mikakäre abko ie ti tö amne, ñan tikwe kukwe niedre abko erere makwe nuendre abko ie ti tö, aisete tita juenta kore ma kánti yete.

¹⁵ Onésimo abko ngitiani bä jötrö makän mentokwäre, ye abko nane tödekadre kwe Jesubti abko köböire rikadre nebata ma kánti angwane, nüandre kärekäre kwe mabe, abkokäre nakaninkä kore.

¹⁶ Akwa mtare abko niara ñan rabadreta klaboré jirekäbe makwe, akwa ma mräkä tare kri makwe ni Dänkien käbti, ye kwrere rabadi makrä. Niara tareta kri tikwe, akwa makwe rabadi bäri tare ruen tie. Ye abko ñan klaboré makwe abtä makwe tare angwane, makwe tare ja mräkä kwrere ni Dänkien käbti.

¹⁷ Ye abko, tödekabtä Jesubti mata ti kaen ngäbti ja mräkä kwrere ne ngwane, makwe ti kadre ngäbti ño ja gwiriete, ye kwrere makwe Onésimo kata ngäbti abko tita ribere mae.

¹⁸ Amne nane kukwe nuenbare blo mabtä kwe o rürümon ütiä bti makwe, ye abko makwe ütiä kärä tie

¹⁹ amne tikwe niara ütiä biandi jökrä mae ne abko ti Pablo käta tarä tike ja kise jenbti kore mae. Ma abko bti rürümon ütiä kri tikwe, ñobtä ñan angwane makwe tödekani Jesubti ti köböire, aisete makwe rürümon ütiä niarakwe biandre abko ti ñan tö nibi niei mae, käta niere kore mae.

²⁰ Rürümon ütiä kri kore mabti tikwe, ye mdenbtä abko ni Dänkien käta ni tarere, ye käbti ti tö ja di käräi mae Onésimo kräke, ye kwrere makwe Onésimo kata ngäbti kä mikakäre nuäre tibtä, ni ja mräkäre Kristo käbti ye kwrere.

²¹ Tita kukwe niere, ye erere makwe mikadi täte jökrä gare kuin tie amne tita ja di ribere mae Onésimobtä, yebti ta makwe kukwe mda mda nuendi bäri kuin kräke, ye gare kuin tie, aisete tita tarä ne tike mae.

²² Mdakäre abko, munta ja di kärere tikrä Ngöböye, yebtä Ngöbökwé mun kukwei nuadi angwane, Ngöbö diebti ti rabadreta tikaninte angwane, ti tö näin basareta yete, aisete makwe kä ükate biare keteti ti käne abko ti tö ribei mae.

²³ Amne ti kukwe muko Epafra tá ngite kä teri tibe gwaire nete tödekabtä Kristo Jesubti abko käta köbö kuin juen munkrä.

²⁴ Erere arato, sribi muko tikwe Marcos, Aristarco, Demas amne Lucas käta köbö kuin juen munye.

²⁵ Ni Dänkien Jesukristo kákwe ja moto mika kuin mun jökrä kräke. Abko kore se. Ne ngörä.

Tärä Tikani Nitre Hebreokra Hebreos

Tärä ne tikani nitre israelita tödekaka Jesubti die mikakäre. Nitre israelita abko kädianta hebreo amne arabe kädianta judio arato. Niaratre abko juta kwatibe, akwa kädianta ketamä. Nirekwe tärä Hebreos ne tikani gare ñakare metre. Pablo käkwe tikani abko ni ruäre tä nütüre. Ni mda abko tä Bernabé niere amne ni mda abko tä Apolos niere, akwa nirekwe tikani abko gare ñakare metre nie. Nitre romanobo ngämi juta Jerusalén juen ngwarbe kä 70, ye känenkri tärä ne namanina tikani nütüta.

Nitre israelita tödekaka Jesubti, kräke tärä ne tikani niaratre die mikakäre nünenkä dite Jesukristobtä, ñobtä ñan angwane niaratre nämane ja tare nike tödekabtä Jesubti amne ni ruäre tö namani trö kwitai Jesukristoye Kukwe Biani Ngöbökw Moiséye mikakäreta täte. Jesukristo di ñakare era metre niaratre die mikakäre, aiseite trö kwitadre ie abko ni ni ngökaka nämane dirire ietre. Ye mden kisete, ni tärä ne tikaka käkwe Jesukristo bä mikani krörö ietre: Jesukristo köböire abko Ngöböta ja mike gare bäri metre ta. Kira Ngöbökw blitabare ja kukwei niekä niekä köböire, angele köböire amne Moisés köböire, akwa mrä blitabare bäri metre kwe ja Odei itibe Jesukristo köböire.

Mdakäre abko, Ngöbökw kukwe ükadite btin nitre israelitabe abko Ngöbökw niebare kira, kukwe btin ye abko namani bare Jesukristo köböire abko tärä ne tä mike gare. Erere arato, juta Jerusalén yete nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre nämane jändrän kämike köbö kwatirekwatire nitre israelita ngite ye diankakäre mento btä, akwa nuenbare kwetre köbö kwatirekwatire ñobtä ñan angwane jändrän ngwarbe di ñakare ni ngite diantarikrä mento nibtä. Akwa Jesukristo abko krütani batibe ni ngite diankakäre mento nibtä, ye abko namani ütiäte kärekäre Ngöbö ngwärekri, aiseite Jesukristo abko bäri kuin amne bäri ütiäte, aiseite niara aibebti nikwe tödekadre amne niara aibe jiebti ni rikadre. Mtare niarata Ngöbö ngwärekri kä käinbti blite Ngöböbe nikrä.

Jesukristo abko bäri ütiäte, aiseite nitre israelita tödekaka bti käkwe ñan trö kwitadre ie. Jesukristo köböire Ngöbökw ji tikani btin ni kräke nebe Ngöbö kanti kä käinbti, aiseite ni rabadre juto biare ja tare nike tödekabtä Jesubti abko tärä ne tä mike gare nie. Nikwe Jesukristo rükandrete ne angwane, Ngöbökw ne mikadre ja ngie nuen, Ngöbökw nitre israelita nünanka kira mikani ja ngie nuen ye kwrere.

Ngöbökw blitabare ja Odei Jesu köböire

¹ Ti mräkätre, nitre Ngöbö kukwei niekä,* köböire Ngöbökw blitabare bäre bäre bätäkä ngwarbe ni mräkä kirakira ben.

² Akwa kä mrä ne ngwane abko Ngöbökw blitabarera ünän täte nibe niara Odei jen kwe Jesukristo ye köböire. Ngöbökw ja Odei mikani jändrän jökrä bkänkä amne niara köböire Ngöbökw kä käinta amne kä temen dätebare.

³ Ngöbö Odei ye abko tä Ngöbö töi kuin bä nuäre mike gare nie. Erere arato, Ngöbö Odei abko ja kwrere Ngöböbe amne Ngöbö abko ño, ye abko tä bä mike metre ta nie. Mdakäre abko, Ngöbö Odei ye arabe tä jändrän jökrä ketete kuin ketetibe ja kukwei di kri köböire. Erere arato, kukwe kämekäme nibtä ye dianinkä jökrä mento nibtä kwe, käkwe ni bätäninte amne ni mikani merebe

* **1:1 nitre Ngöbö kukwei niekä** btä blitata nete abko ni jökrä Ngöbö kukwei niekä, köböire Ngöbökw blitabare Jesukristo känenkri. Ruäre abko Moisés, Jeremías, Isaías, Oseas, Malaquías amne Juan Bautista.

jökrä kwe, bti nikaninta kä käinbti, kanti Ngöbökwe mikani bäri ütiäte kri, ye bä mikakrä mikani tākänintbe kwe ja küde ruenkri.

Jesu abko bäri ütiäte angeletre ngwä

⁴ Amne Ngöbökwe mikani bäri ütiäte kri angeletre ngwä. Niara kädekani ño Ngöbökwe, ye abko namani bäri ütiäte angeletre jökrä bti ta abko namani bare kore.

⁵ Angele ñakare jire iti abko ie Ngöbökwe niebare krörö: Ma abko ti Odei tikwe, ye abko tita mike gare ni jökräye mtare, *Salmos 2.7* niebare Ngöbökwe niara Odei Jesuye.

Erere arato, angele ñakare jire iti, ie Ngöbökwe niebare krörö: Ti rabadre niara Rün jen kwe amne, niara rabadi ti Odei jen tikwe, *2 Samuel 7.14; 1 Crónicas 17.13*

abko Ngöbökwe niebare ñakare jire chi kore angelebtä.

⁶ Akwa tarä mda Ngöbö Kukweibtä, Ngöbökwe ja Odei mubai mikani gare ni jökräye angwane, niebare kwe:

Angele Ngöbökwe jire jökrä kākwe niara mika ütiäte jae, *Deuteronomio 32.43* niebare Ngöbökwe.

⁷ Amne angelebtä abko Ngöböta niere krörö ja Kukweibtä:

Tita angele tikwe mike näin jötrö müre kwrere amne niaratre tä sribi nuene ñukwä jutra kwrere tikrä, *Salmos 104.4* nieta Ngöbökwe.

⁸ Akwa Ngöbö Odei Jesu abkobtä nieta krörö Ngöbö Kukweibtä:

Ngöbö, mata gobrane, ye rabadi kärekäre amne, mata gobrane kuin era metre ni jökräbtä.

⁹ Mata jändrän jökrä kuin tarere amne, jändrän jökrä kämekäme, yebtä ma mätä.

Ye mdenbtä abko Ngöbö makwe kākwe ma dianinkä jenena jakrä amne, kä nuäre mikani täte jökrä mabtä abko köböire ma mikani bäri ütiäte kri ma kukwe muko mda mda ngwä, *Salmos 45.6-7*

abko Ngöbökwe niebare niara Odei Jesubtä.

¹⁰ Erere arato, Ngöböta niere krörö btä:

Ti Dänkien, kena dekä makwe kä temen ne dätebare amne, ja kise jenbti makwe kä käinta dätebare.

¹¹ Angwane kä ye abko näin jökrä ta, akwa ma abko tädi kärekäre.

Dän tä kite ngututüre tä niken ngwarbe jökrä, ye kwrere kä temen, kä käinta näin ngwarbe jökrä.

¹² Amne dän mriakata, ye kwrere makwe kä temen amne kä käinta mriadikä jökrä.

Amne nita dän mdara jire kite jabtä, ye kwrere makwe kä kwitadi jökrä.

Akwa ma abko tädi ja kwrere kärekäre amne ma ñan krütadi jire chi, *Salmos 102.25-27*

abko Ngöböta niere ja Kukweibtä niara Odei Jesubtä.

¹³ Erere arato, Ngöbökwe niebare krörö niara Odeiyé:

Kä bäri ütiäte kri ti küde ruenkri, ne kanti jakwe täke nete.

Ye kanti ma raba abti tikwe ma rüe mikadi jökrä ma ngoto täni, *Salmos 110.1* niebare Ngöbökwe ja Odei Jesuye. Ye kwrere abko angele ñakare jire iti, ie Ngöbökwe kukwe niebare kore,

¹⁴ ñobtä ñan angwane angele jökrä abko üai sribikä Ngöbökrä amne, nire nire rabadre dianintari abko Ngöböta angele juen die mike.

¹ Ngöbökwe kukwe niebare kore ja Odeibtä, ye mden kisete Ngöbö kukwei nuaba nikwe, ye ie nikwe olo ketadrete kwatibe bäri mda, ni ñan rikadre ji Ngöbökwe bäre mento bätäreka ja täritäri abkokäre,

² ñobtä ñan angwane kira Ngöbökwe ja kukwei niebare Moiséye angele köböire, ye abko Ngöbökwe mikamna täte metre amne nire nire käkwe ja mikani ngite kukwe ye rüere, käkwe kukwe ye kitani temen abko ütiäre mikani ja ngie nuen era metre Ngöbökwe.

³⁻⁴ Yebti Ngöbökwe kukwe niebare mda ni Dänkien Jesu ara jire köböire ni dantarikrä amne ni Dänkien kukwe nuaka nuaka käkwe niebareta jökrä nie angwane, kukwe ye abko kukwe metre mikani gare kwetre nie. Akwa kukwe ye abko rabadre bäri ütiäte ni okwäte, abkokäre Ngöbö ara jire käkwe sribi kri ñan tuabare nuenbare, niara nämame kukwe ye niekä niekä ben hä mikakrä. Erere arato, sribi kri btä ni jökrä töi ñan namani krütare nuenbare kwe amne, Ngöbökwe ja di kri mikani tuadre arato. Mdakäre abko, ja Üai Deme köböire Ngöbökwe ja di biani bätäkä ngwarbe nie, niara tö namani ja di biain ño ño ni itire itire ie, ye kwrere biani kwe. Ngöbökwe ni diandretari ye abko bäri ütiäte kri kore, aisetete nikwe ñan trö kwitadre kukwe yeye, abtä ni ñan rabadre dianintari angwane, nikwe ñan kwäräbedre jire chi Ngöbö ngäniene.

Jesu namani ni kwrere

⁵ Mdakäre abko, kä mda btin dätedi Ngöbökwe btä nunta blite, ye abko ñan Ngöbökwe mikadi gare angeleye.

⁶ Akwa tära keteti Ngöbö Kukweibtä ni iti käkwe niebare krörö: Ni kä nebtä abko bobre jakän.

¿Se ñobtä mata töbike btä?

¿Se ñobtä abko mata tarere?

⁷ Makwe ni kä nebtä mikani hä bobre angele se kräke, akwa yebti makwe niara mikani bäri ütiäte kri angele ngwä, rabadre mikani ütiäte ni jökräkwe abkokäre.

⁸ Amne makwe jändrän jökrä mikani niara ngoto täni gobrankäre bti, *Salmos 8:4-6*

abko niebare Ngöbö Odei Jesubtä. Ye abko, Ngöbökwe jändrän jökrä mikani niara ngoto täni, aisetete jändrän ñakare jire keteti abko Ngöbökwe mikaninte niara ngoto bäre mento. Akwa gwängwarbe jändrän ruäre abko tä ñakare niara ngoto täni tä nebe tuen nie.

⁹ Akwa Jesu nämame nüne kä nebtä angwane, Ngöbökwe mikani bäri bobre angele ngwä abko nita tuen. Akwa mtare Ngöbökwe mikanina bäri ütiäte kri käikitadrekä ni jökräkwe, ñobtä ñan angwane Ngöbö moto kuinbti niarakwe ja tare nikani amne krütani ni jökrä kräke amne ni jökrä täte.

¹⁰ Ngöbö abko jändrän jökrä dätekä amne jändrän ye abko jökrä Ngöbökrä. Ngöbö ye abko tö ja ngäbriänkätre tödekaka Jesubti tuai jökrä nebe kä nuärete jabe, aisetete Jesukristokwe ja tare nikani ye köböire Ngöbökwe niara mikani biare täte Ji Ngwianka ni dantarikäre.

¹¹ Ye abko, Jesu ni mikaka kuin deme ye käta nitre tödekaka niarabti mike kuin deme. Niaratre btä Jesu ye abko Rün itibe, aisetete Jesu tä nebe ja gaire ñakare ni ja etbare niere abko

¹² gare nie, ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukweibtä abko Jesukwe niebare krörö Rün Ngöböye:

Ti mräkätre ben tikwe blitadi mabtä, amne nitre gätäkä ma käbti, ye ngwäreki tikwe ka niedi ma käikitakakäre, *Salmos 22:22*
abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä.

¹³ Erere arato nieta krörö:

Tikwe tödekadi metre Ngöböhti,
niebare Jesukwe Rün Ngöböye. Erere arato, niebare krörö kwe:
Ngöbökwé ja ngäbriänkätre biani tie abko ben tita nete,
nieta kore Ngöbö Kukweibtä.

*Isaiás 8.17**Isaiás 8.18*

¹⁴ Ngöbö ngäbriänkätre ye abko ngrabare ja kwrere jökrä, aisete Jesu därebare angwane, ngrabare namani ni kwrere. Diablu abko di tarä ni kämikakrä. Akwa Jesu därebare ni kwrere, niara krütani angwane, di rabadre diablu gakakäre amne ni tikatekäre.

¹⁵ Jesu krütani ni kwati tikatekäre, ñobtä ñan angwane ni klabore këta bkänkä jürä ngwen, ye kwrere jire ni jökrä nämane gata jürä ngwen këre abko kisete nämane ja tare nike abko tikaninte kwe.

¹⁶ Ne aisete, ñan niara jatani angele die mikakäre kore, akwa jatani Abraham mräkä tödekaka Jesubti die mikakäre.

¹⁷ Ye mden kisete, niara rabadre sribire Ngöbökrä ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien kwrere amne, rabadre sribi ye ngwena bare täte jökrä, amne rabadre niara mräkä ngwen ruentari tare jae, abkokäre nükani därere niara mräkätre kwrere. Mdakäre abko, jändrän kämika nämane ni ngite ütiäre, ye kwrere niara jraindre ni ngite ngite diankakäre mento nibtä, abkokäre nükani därere ni kwrere.

¹⁸ Niara ara jire käkwe ja tare nikani kri amne namani nuaninte ja käne kukwe kämenbti. Ye mden kisete, nire nire nuateta ja käne rüe Satanakwe abko niarata die mikaka arato.

3

Jesu abko bäri ütiäte Moisés ngwä

¹ Mdakäre abko ti mräkätre deme deme, mun ye abko Ngöbökwé käräbare jakrä. Kukwe nini tikwe, yebtä munkwe töbika kuin metre Jesubtä. Niara abko jatani Ngöbö Kukwei Ngwianka kwrere amne niara abko Ni Blitaka Ngöböbe Ni Mda Mda Diäre Dänkien abko bti nita tödeke kwatiibe.

² Kira abko nitre israelita abko ju Ngöbökwé kwrere. Moisés abko nämane sribire niaratre ngätäite amne Ngöbökwé sribi biani ie abko erere mikani täte jökrä kwe, käkwe sribi nuenbare kuin täte ju Ngöbökwé jire jökrä te. Ye kwrere arato, Ngöbökwé Jesu mikani sribire angwane, Jesu käkwe Ngöbö mikani täte metre, käkwe sribi nuenbare kuin täte arato.

³ Akwa Jesu abko Ngöbökwé mikani bäri ütiäte Moisés bti ta, ñobtä ñan angwane ni ju mikaka ye abko mikata bäri ütiäte ju ara yebti ta. Jesu abko käkwe ju Ngöbökwé mikani, aisete Ngöbökwé mikani bäri ütiäte Moisés ngwä.

⁴ Ju kwatirekwatire mikata ye abko ni tarä iti këta mike, akwa Ngöbö abko käkwe jändrän jökrä dätebare.

⁵ Moisés abko sribikä jirekäbe amne sribi nuenbare kuin täte kwe ju Ngöbökwé te amne, Ngöbökwé dre dre niedi niara täbti abko hä mika nämane niara köböire.

⁶ Akwa Kristo abko Ngöbö Odei ara, aisete niara abko tä ju Ngöbökwé dänkiene kuin metre. Ye abko, nitre tödekaka Kristobti abko Ju Ngöbökwé ara, bti Kristo tä dänkiene. Ye abko, nikwe nünandrekä dite Kristobtä amne Kristo jatadita abkobti nikwe tödekadre janknu ye ngwane, ni rabadre ju niarakwe janknu amne Kristo rabadre ni dänkiene janknu.

Nikwe ñan Ngöbö Kukwei kitadre temen

⁷ Ne mdenbti abko, Ngöbö Üai Deme këta niere krörö Ngöbö Kukweibtä: Ngöböta dre niere, ye munkwe kukwe nua mtare,

⁸ ne ngwane munkwe ñan ja dokwä mika ribi, mun mräkä kirakira käkwe ja dokwä mikani ribi Ngöbö rüere Moisés näire ye kwrere.

Niaratrekwe Ngöbö nuaninte ja käne kä kaibete, ye kwrere munkwe ñan nuen.

⁹ Kä kaibe yete tikwe sribi kri ñan tuabare nuenbare mun mräkä kirakira kräke amne, kä gre ketebu jire sribi kri ye tuani kwetre.

Akwa ti di nämane ti kukwei mikakrä täte ya, ñakare ya, ye abko tö namani tuai janknu, amne ja dokwä mikani ribi kwetre jirekäbe.

¹⁰ Ye mdenbtä abko nitre nünanka kä ye ngwane, kräke ti moto rababa romon, käkwe nieba krörö:

Nitre noko käre tä niken ngwarbe ji mdabti, amne ji tikwe, bti rikadre, ye gare ñakare ietere abti kä nüke mtare, tikwe nieba niaratrebtä.

¹¹ Abtä ti moto rababa romon krübäte, käkwe nieba krörö niaratre rüere:

Kä jadükakrä tikwe, ye kánti nitre ye ñan rükadre jire, tikwe nieba kore rüere, *Salmos 95.7-11*

niebare Ngöbö Üai Demekwe Ngöbö Kukweibtä.

¹² Ne aisete ti mräkätäre, mun itire itire käkwe ñan ja töi mika kämekäme amne, munkwe ñan ja dokwä mika ribi, käkwe ñan tödekadre mda Ngöböbti, käkwe trö kwitadre Ngöbö nire ye ye.

¹³ Akwa “Mtare”^{*} kä ne tä ne ngwane, ja die mika kwärikwäri köbö kwatirekwatire munkwe, kukwe kämekäme käkwe ñan mun ngökadre jire iti amne mun ñan dokwä rabadre ribi Ngöbö rüere abkokäre.

¹⁴ Nikwe tödekani era metre Kristobti kena, ye kwrere nikwe nünandrekä dite jabtä nebebe kä mrä ye näire, ye ngwane ni rabadi ketetibe Kristobe käreäre arato.

¹⁵ Ne aisete Ngöbö Kukwei käta niere krörö:

Ngöböta dre niere, ye munkwe kukwe nua mtare, ne ngwane munkwe ñan ja dokwä mika ribi, mun mräkä kirakira käkwe ja dokwä mikani ribi

Ngöbö rüere Moisés näire, *Salmos 95.7-8*

abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

¹⁶ Ye abko, ¿nirekwe Ngöbö kukwei nuani abti namani rüere kore Ngöbö rüere? Nitre israelita nämane Egipto Moisés nikani ngwenante, ye mden abko namani rüere Ngöbö rüere.

¹⁷ ¿Amne nire kräke Ngöbö moto namani romon kä gre ketebu? Ye abko nitre israelita käkwe ja mikani ngite Ngöbö rüere, ye mden abko ngwäkä namani kitanintbe tementa kwäräkwarä kä kaibete.

¹⁸ Mdakäre abko, ¿nire ñan rükadre kä jadükakrä Ngöbökwere kánti niebare ie Ngöbökwere? Ye abko, nitre israelita käkwe Ngöbö kukwei mikani ñakare täte. Nitre ye mden abko ie Ngöbökwere ñakäbare kore.

¹⁹ Nitre israelita ye abko käkwe tödekani ñakare Ngöböbti, aisete namani ñakare kä jadükakrä Ngöbökwere kánti abko gare nie.

4

Köbö jadükakrä tarä mtare juta Ngöbökwere kräke

¹ Ne aisete, kä jadükakrä Ngöbökwere köböi mikani nie, ye kánti kä tä rikakrä mtare, aisete nikwe ja ngbiadre kuin amne nikwe ñan ja mikadre ngite nitre israelita kirakira kwrere. Nane mun ruäre ñan rabadre kä jadükakrä ye kánti abko ngänienne tita niere kore,

² ñöbtä ñan angwane kukwe kuin Ngöbökwere ye niebare kira nitre israelita ye, ye kwrere jire kukwe kuin Ngöbökwere Jesubtä niebare nie. Akwa kukwe tuani jirekäbe kwetre kira amne niaratre käkwe tödekani ñakare Ngöböbti,

* **3:13 Mtare.** Nikwe Ngöbö kukwei mikadre täte abko bä mikata kukwe “Mtare” yehti.

ye mdenbtä abko ñan namani kä jadükakrä Ngöbökwé kánti. Kukwe ñan rakadrekä kore munbtä abko ngäniene tita niere kore munye.

³ Akwa ni abko kákwe tödekani Kristobti, ye abko nain kä jadükakrä Ngöbökwé ye kánti, aiseite kukwe niebare kira Ngöbökwé nitre israelitabtä ñan rakadrekä nißtä. Kä ye mdenbtä abko Ngöbökwé niebare krörö:

Ti moto rababa romon krübäte, kákwe nieba krörö niaratre rüere:

Kä jadükakrä tikwe, ye kánti nitre ye ñan rükadre jire, tikwe nieba kore rüere, *Salmos 95.11*

niebare Ngöbökwé ni mräkä kirakirabtä. Akwa kena dekä Ngöbökwé kä dätebare angwane, sribi nuenbare ünän jökrä kwe, bti jadükani kwe gare nie,

⁴ ñobtä ñan angwane köbö kükü abko btä Ngöbö Kukwei tä niere krörö tarä keteti kánti:

Ngöbökwé sribiare ünän jökrä, yehti köbö kükurare angwane jadükani kwe, *Génesis 2.2*

abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

⁵ Abti nitre israelita kákwe tödekani ñakare Ngöböbti, aiseite Ngöbökwé niebare ja Kukweibtä abko ti bike niere bobuta abko krörö:

Kä jadükakrä tikwe, ye kánti nitre ye ñan rükadre jire,

Salmos 95.11

niebare Ngöbökwé.

⁶ Akwa kä jadükakrä Ngöbökwé ye tä janknu mda abko kánti ni ruäre rabadi niken, akwa nitre israelita kirakira ie kukwe kuin Ngöbökwé niebare, akwa kukwe ye abko kitani temen kwetre, abtä ñan nikani nebe kä jadükakrä Ngöbökwé ye kánti.

⁷ Ye mden kiseté, kä nikanina kira ta Josué täbti angwane, Ngöbökwé köbö jadükakrä mdrara jire köböi kitani. Köbö btin mda ye abko kä “Mtare” niebare Ngöbökwé jrei David tukwe köböire abko krörö:

Ngöböta dre niere, ye munkwe kukwe nua mtare, ne ngwane munkwe ñan ja dokwä mika ribi, *Salmos 95.7-8*

niebare Ngöbökwé jrei David köböire.

⁸ Ngöbökwé niebare kore, ñobtä ñan angwane Josué rabadre nitre israelita ngwena kä jadükakrä Ngöbökwé kánti era metre, akräke köbö jadükakrä tarä mda Ngöbökwé ñan niedre jire chi.

⁹ Akwa Josué ñan nikani nitre israelita ngwena nebe kä jadükakrä era metre kánti, aiseite köbö jadükakrä tarä mda juta Ngöbökwé kräke,

¹⁰ ñobtä ñan angwane Ngöbökwé jändrän jökrä dätebare, yehti köbö kükü te jadükani kwe, ye kwrere jire nire nire rikadre kä jadükakrä Ngöbökwé ye kánti abko tä jadüke sribi kweye.

¹¹ Kira nitre israelita ruäre ñan nükani kä jadükakrä Ngöbökwé kánti, ñobtä ñan angwane Ngöbö kukwei kitani temen kwetre. Ye kwrere, mun ngätäite ni ñakare jire iti kákwe Ngöbö kukwei kitadre temen, köböite ñan rükadre kä jadükakrä Ngöbökwé ye kánti, abkokäre ari sribire ja di ngöi jökrä,

¹² ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukwei abko nire amne dite amne, ngitra tu grine jütre jabtä kwärikwäri abko tä jändrän tikekä därebe, yehti ta Ngöbö Kukwei bäri grine krübäte. Ni toi amne ni moto bäri kaibe ñäre ñakare abko Ngöbö Kukwei ye këta tikekä därebe amne ni toi ño ño kaibe nikwe amne nita töbika ño ño ni mdabtä, ye abko Ngöbö Kukwei tä mike gare jökrä nie.

¹³ Jändrän jökrä dätebare Ngöbökwé, ye abko ñan raba ja rükente jire chi Ngöbö okwä bäre mento Ngöbö ngäniene. Jändrän jökrä tä bütiere Ngöbö ngwäreki, aiseite Ngöbö abko ie nikwe ja niedi metre jökrä. Ngöbö ye mden okwä bäre ni ñan raba ngitie.

Jesu abko Ni Blitaka Ngöböbe Ni Mda Mda Diäre Dänkien era metre

¹⁴ Mdakäre abko, Jesu Ngöbö Odei ye ara jire tä ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien kri nikwe abko nikani nünenta kä känbti, aisete ari tödeke kwatibe janknu bti.

¹⁵ Ari tödeke kore bti, ñobtä ñan angwane Jesu ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien tä nikwe, ye abko ni di ñan rabadre nünandre mda Ngöbökrä angwane, ni rabadre ruentari tare ie, ñobtä ñan angwane kukwe kamekame Ngöbö rüere käta ni nuente ja käne, ye kwrere nakaninkä batakä ngwarbe käne Jesubtä, akwa ja mikani ngite ñakare jire chi bati kwe.

¹⁶ Ne aisete, nikwe ñan kä jürä ngwiandre jabtä amne, brän krötö bäri kürä gobrankrä Ngöbökwé, bti Ngöbö tä tākāninte ye kanti. Ngöbö moto kuin ni tarekä, ye ken ari krötö angwane, ni rabadi ruen bobre ie amne, kukwe batakä ngwarbe tä kite ni rüere, angwane ni die mikadi kwe.

5

¹ Nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien ye abko diankata ni mda mda ngätäite amne, mikata blite Ngöböbe ni mda mda diäre amne ni mda mda kräke. Erere arato, niara tä jändrän bianka Ngöböye amne jändrän kukwaka Ngöböye ni ngite ngite ütiäre.

² Akwa ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien ye abko tä ja mike ngite ni mda mda kwrere arato. Ye mden kisete, ni mda mda töi ñakare käta ja mike ngite amne tä niken ji blobti, ni yebe rabadre blite jäme, ñobtä ñan angwane tä ja mike ngite niaratre kwrere.

³ Ye mden kisete, niarakwe jändrän kāmikadre Ngöböye ja ngite ütiäre. Erere arato, jändrän kāmikadre kwe juta Ngöbökwé israelita ye ütiäre.

⁴ Sribi ye abko ütiäre kri abko ni ñakare jire iti raba den kise aubti jae, akwa Ngöbö ara jire käta ni kärere abko erere kisete sribi ütiäre ye mikata kwe. Kira Moisés näire, Ngöbökwé Aarón käräbare sribi ne nuene abko erere mikani kwe niara kisete.

⁵ Ye kwrere arato, Kristo kākwe ñan ja mikani ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkiene au, akwa Ngöbö ara jire kākwe sribi bäri ütiäre kri ye biani ie, kākwe niebare krörö ie:

Ma abko ti Odei jen tikwe, ye abko tita mike gare ni jökräye mtare, *Salmos*

2.7

niebare Ngöbökwé Jesukristoye.

⁶ Erere arato, tarä mdara jire kanti Ngöbökwé niebare krörö ie:

Melquisedec nämane blitaka tibe ni mda mda diäre,

ye kwrere jire ma rabadi blitaka tibe ni mda mda diäre kärekwé, *Salmos*

110.4

niebare Ngöbökwé Jesukristoye, erere mikani ütiäre kri kwe, kākwe mikani blitaka jabe ni mda mda diäre dänkiene.

⁷ Jesu nämane nüne kä nebtä angwane, Ngöbö niara ngibiaka gata ngäniene, ye ben nikani blite angwane, namani ngrente rikri be, kä namani ja müaire amne, okwä ñoi namani näkäenkä kabre ie ja di käräbtä Ngöböye amne, Ngöbö kukwei mikani täte jökrä kwe, aisete Ngöbökwé kukwei nuani, kākwe mikaninta nire.

⁸ Jesu abko Ngöbö Odei bkänä, akwa ja tare mikani kwe, ye köböire Ngöbö kukwei mikadre täte ño abko nükani gare täte jökrä ie angwane,

⁹ Ngöbö jatani Jesu mike juto biare ne kwrere, aibe köböire ni jökrä Jesu mikaka täte abko kräke Jesuta ni diantarikä kärekwé.

¹⁰ Amne Ngöbökwé mikani ni blitaka jabe ni mda mda diäre dänkiene Melquisedec nämane sribire ño ye kwrere.

Trö kwitadre ñakare Jesukristoye

¹¹ Tikwe kukwe nini, yebtä kukwe mda mda tä kabre niedre munye, akwa tikwe niedre ño angwane, rükadre gare nuäre munye abko ñan tä nebe nüke gare tie, ñobtä ñan angwane kukwe dirita munye abko tä niken jökrä mun olo bäre.

¹² Era bkänä kä nikanina raire ta angwane, munkwe Ngöbö Kukwei nuani amne, mun rabadrera dirire ni mda mdaye bä amarebti kukwe dirita käne ni jökräye Ngöbö Kukweibtä abko diridreta bobuta munye. Se abko mun rabadrera ünän käkwe mrö ribi kwetadre bä amarebti bäsi ngäbäkre di ñakare käta kian aibe ñaen, kwrere jire mun tä nüne se, aisete kukwe dirita käne diridreta bobuta munye.

¹³ Tita niere kore munye, ñobtä ñan angwane ni kian aibe ñaen mun kwrere, ye abko ngäbäkre kianbtä kwrere amne ngäbäkre kianbtä, ie kukwe mden mden kuin metre Ngöbö ngwärekre gare ñakare, ye kwrere mun tä nüne.

¹⁴ Akwa ni ünän ünän abko käta mrö ribi ribi kwete. Nitre ye abko dre dre kuin amne dre dre käme Ngöbö ngwärekre, yebtä ja töitikanina kabre kwetre, aisete tarä nebe gare ietre. Kwrere jire mun rabadre bä amarebti.

6

¹ Ne aisete, brän janknu mentokwäre rabakäre ünän Ngöbö ngwärekre. Mun rabadi ünän täte jökrä angwane, kukwe diribare känekäne munye Kristobtä, ye aibebtä mun ñan rabadre ja töitike kärekäre. Erere arato, ñan kukwe garera munye, ye aibe jiebtu mun tädre näin janknu abko krörö: Kukwe kämekäme bätäkä ngwarbe mun nämane nuene, kä nämane mun mike mente Ngöbö okwä bäre mento, yebtä ñan mun tädre dirireta bobukäre. Erere arato tödekadre kwatibe Ngöböbti, ye abko ñan mun tädre dirire janknu.

² Erere arato, ja ngökadre ñöte Ngöbö käbti amne köbötikadre ño, ñan mun tädre kukwe ye dirire janknu. Mdakäre abko, kise mikadre ni mdabti Ngöbö die biandre ie, ñan yebtä mun tädre dirire käre. Mdakäre abko, Ngöbökre ni krütanikrütani mikadita nire ño kä mrä näire amne Ngöbökre kukwe ükadite ño ni kräke kä mrä näire, ñan yebtä mun tädre dirire janknu.

³ Akwa Ngöbö diebti ni rikai niren janknu mentokwäre rabakäre ünän abko tita niere munye,

⁴⁻⁶ ñobtä ñan angwane ni ruäre, ietre Ngöbö mikanina gare amne jändrän kuin Ngöbökre kä käinbti abko Ngöbökre biandre ngwarbe ietre, ye namanina gare metre ietre, akwa nitre ye käkwe trö kwitadre Ngöböye angwane, ni mda ñan rabadre nitre ye töi kwiteta jire chi Ngöbö kukwäre. Erere arato, Ngöbö Üai Deme nükani nüne btäre amne Ngöbö kukwei nükani gare metre ietre amne, sribi kri ñan tuabare namani bare okwäbti arato, akwa niaratre käkwe trö kwitadre Ngöböye angwane, ni ye ñan rabadre töi kwiteta jire chi Ngöbö kukwäre kore. Kukweta nakenkä kore, ñobtä ñan angwane kukwe kämekäme tätre niken niaratre mike trö kwite Ngöböye kore, yebti abko tä Ngöbö Odei müre keteta bobukäre kwrere jire tätre bä mike, amne tätre Ngöbö Odei Jesu mike yakra ni jökräye. Ye abko tä tare krübäte kräke.

⁷ Nitre btä tikwe kukwe nini, ye abko ti bike tä mike krörö: Dobo bti nüta näkäen käre amne nura kuinuin aibe tä kite niren te, ye abko ni sribikä käta nura ngwä öto kuin, yebtä abko Ngöböta dobo ye die mike amne tä ngibiare kuin. Ye kwrere tä nakenkä nibtä arato.

⁸ Akwa dobo bti nüta näkäen käre abti kri mu ngwarbe kämekäme aibe tä kite niren, ye ngwane dobo ye tä nebe ütiäte ñakare. Abtä nane ngürün kebera nebe dobo yebtä. Abti mrä sribikä käkwe dobo kukwadi. Ye kwrere rakadikä nitre trö kwitaka Ngöböye yebtä.

⁹ Tita kukwe niere kore, akwa mun ti mräkätre tare tikwe, mun ye abko btä kukwe tare ye ñan rakadrekä ruen tie, ñobtä ñan angwane munta näin ji mtrehti rabakäre dianintari Ngöbökwé. Ye abko gare kuin tie,

¹⁰ ñobtä ñan angwane Ngöbö abko töi metre aiseté ñan tä ni kite ngise ngwane, amne munta Ngöbö tarere, käkwe ni jen Ngöbökwé die mikani abti kä nuke mtare munta die mike janknu, ye abko Ngöbökwé ñan käikwitadrekä jabti, käkwe mun die mikadi ruen tie.

¹¹ Munta ni jen Ngöbökwé die mike ja di ngöi jökrä, ye kwrere munkwe nuendre janknu abti Jesukristo jatadi nüketa, ie ti tö, jändrän kuin ngibiata munkwe Ngöböye, ye erere rabadi täte jökrä munkwe abkokäre.

¹² Ne aiseté, munkwe ñan kä ngwian krene jabtä sribi Ngöbökwébtä, ie ti tö, akwa ni mda mda käta tödeke kwatibe Ngöböbti, käta jändrän köböi mikani ie Ngöbökwé ye ngibiare bätärekä jae abti tä nuke kiseté, ye kwrere munkwe jändrän ngibia jae arato.

Ngöbökwé ja kukwei mikadi täte

¹³ Abraham abko käkwe tödekani kwatibe Ngöböbti, kwrere munkwe nünandre. Niarabtä kukwe nakaninkä krörö: Kira Ngöbökwé ngäbäkre köböi mikani ie angwane, ni mda ñakare bäri ütiäte Ngöbökrä, aiseté Ngöbökwé ja kukwei mikadre täte era metre abko niebare ja käbti kwe, niebare krörö kwe Abrahamye:

¹⁴ Tikwe ja di biandi mae, aiseté ma bkün däredi kwati ja täritäri, *Génesis 22.17*
niebare Ngöbökwé.

¹⁵ Ye abko Abrahamkwe ngibiabare bätärekä abti Ngöbökwé ngäbäkre köböi mikani ie ye därebare. Ngöbökwé ja kukwei biani ie, ye erere namani bare.

¹⁶ Ye abko, ñobtä Ngöbökwé ja kukwei biani ja käbti kore abko ti bike hä mike krörö munye: Ni kä nebtä tä ja kukwei bien kwatibe, ye mikadre täte kwe, abkokäre tä ja kukwei bien ni bäri ütiäte niaräkrä ye käbti. Ne aiseté ni tarä ja kukwei bien kwatibe ni mda käbti, ye ngwane ni ye käkwe ja kukwei mikadi täte tä gare metre, aiseté ni ñan raba ja kweteta jire chi mda kukwe yebtä.

¹⁷ Ngöbökwé jändrän köböi mikani, ye abko nire nire rabadre bkäne abko mikani gare metre kwe, yebti ja kukwei mikadre täte era metre abko niebare ja käbti Ngöbökwé Abrahamye.

¹⁸ Ngöbökwé kukwe ketebu niebare krörö Abrahamye: keteti abko ja kukwei biani ja käbti kwe. Ketebukäre abko, ñan ja kukwei kitadre jire chi temen kwe, akwa ja kukwei mikadre täte era metre kwe, niebare kwe Abrahamye. Jändrän ketebu ye abko ni ñan raba kwite jire chi, ñobtä ñan angwane Ngöbö abko ñan raba ni ngökö jire chi. Ngöbökwé nuenbare kore, ni tödekaka Jesubti ngitianii Ngöböye jändrän kuin köböi mikani kwe rabadre nikwe, ye käi rabadre nuäre nuäre nißtä abkokäre.

¹⁹ Nitre ru ngwianka abko käta jä doboko kite ñöte nguse ru ketatekrä dime, ñan rikadre mento abkokäre. Ngöbökwé jändrän köböi mikani nie, bti nita tödeke, ye abko jä doboko ye kwrere, ñobtä ñan angwane nita tödeke Ngöböbti ye abko käta ni mike nünenkä dite jabtä, ni ñan rikadre mento Ngöböye abkokäre. Nita tödeke kwatibe Ngöböbti, ye mden köböire ni nena nebe kä bäri deme Ngöbö kanti kä käinbti, ye abko nita näin dän ngetbote ta nebebe Kä Bäri Demente ju blitakrä Ngöböbe kanti ye kwrere.

²⁰ Kä bäri deme, ye mden kanti abko Jesu ara jire nikanina ji tike ni käne nebe yete. Ye abko, Melquisedec nämane blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre, ye kwrere jire Jesu abko ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien kärekäre kä bäri demente Ngöbö ngwäreki.

7

Melquisedec amne Jesu abko blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre

¹ Melquisedec ye abko nämane jreire juta Salemte. Niara abko ni blitaka ni mda mda diäre Ngöbö ütiäte kribe. Bati Abraham jananbare rüre, kākwe jrei ruäre ganainbare kwārābe, bti jataninta nūke Salem angwane, Melquisedec nikani ngābti, kākwe ja di biani ie.

² Angwane Abrahamkwe jāndrān dianinkā rūbtā, ye ñākānintbe keta jātä kwe, bti biani keteti kwe Melquisedeye. (Kukwe Melquisedec kāta “Jrei kukwe ūkatekā metre” niere hebreore. Akwa “jrei juta Salem” ye abko kāta “Jrei kā jāmente” niere hebreore arato.)

³ Melquisedec ye abko rün amne meye gare ñakare nie. Erere arato, mrākā kirakira gare ñakare nie. Mdakāre abko, niara dārebare ñongwane amne krūtani ya abkobtä Ngöbö Kukwei tā blite ñakare arato. Ne aisete, Melquisedec abko bā mikata bāsi Ngöbö Odei Jesu kwrere arato amne niara abko ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre kārekāre.

⁴ Melquisedec abko bāri ütiäte tuen munkwe. Melquisedec abko bāri ütiäte, aisete ni mrākā kāne Abraham ara jire kākwe mikani ütiäte jae amne jāndrān dianinkā kwe jrei mda mdakān rūbtā abko biani keteti kwe Melquisedeye.

⁵ Akwa Kukwe Biani Ngöbökwē Moiséye abko kāta niere krörō: Nire nire dārebare Levī mrākāri kāta sribire ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre kwrere, ye aibe kākwe jāndrān kāradre keteti jakrā abko nieta kore. Nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre ye abko israelita mrākā ara amne dārebare Abrahamkri arato, akwa jāndrān kāradre kore kwetre mrākāye abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

⁶ Melquisedec abko ñan jatani Levī mrākāri, akwa Abraham ara jire kākwe jāndrān dianinkā rūbtā ye abko kani ngābti keteti kwe Abrahamye. Bārire mda abko, Abraham abko ie Ngöbökwē jāndrān kōböi mikani akwa Melquisedec kākwe ja di biani Abrahamye.

⁷ Ye abko ni ie ja di bianta abko ñakare bāri ütiäte ni ja di bianka ie ye krāke abko garera ni jōkrāye, aisete Melquisedec abko bāri ütiäte Abrahamkrā gare nie.

⁸ Angwane nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dārebare Levī mrākāri kāta jāndrān kaen ngābti keteti jakrā nitre israelitaye, ye abko ni kā nebtā, aisete tātre krūte. Akwa Melquisedec abko tā nire amne tā nūne janknu, kwrere jire blitata btā abko kākwe jāndrān kani ngābti keteti Abrahamye.

⁹ Amne nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dārebare Levīkri kāta jāndrān kaen ngābti keteti jakrā, ye ara jire kākwe jāndrān biani keteti arato Melquisedeye Abraham kōböire abko ni rabadre niere,

¹⁰ ñobtä ñan angwane Melquisedec jatani Abraham ngābti angwane, Abrahamkwe jāndrān biani keteti ie, ye ngwane Levī ngāmi dārere, akwa nämane ñāre ñakare Abrahambtā angwane, Abrahamkwe jāndrān biani Melquisedeye, aisete Melquisedec abko bāri ütiäte Levī krāke amne Levī mrākā ja tāritāri krāke arato.

Jesu abko Melquisedec kwrere

¹¹ Mdakāre abko, nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dārebare Levīkri kāta jāndrān kukwe Ngöböye ni ngite ngite ütiäre. Angwane Kukwe Biani Ngöbökwē Moiséye, ye rüere nitre israelita nämane ja mike ngite angwane, nämane jāndrān ngwana nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre yeye kukwadre Ngöböye ya ngite ütiäre. Akwa jāndrān kukwata Ngöböye ni ngite ngite ütiäre ye kākwe niaratre mikadre metre Ngöbö ngwārekri akrāke Ngöbökwē ñan ni mda blitaka jabe ni mda mda diäre juandre jire mda. Akwa ni blitaka

Ngöböbe ni mda mda diäre därebare Levíkri nämane jändrän kukwe ni ngite ngite ütiäre ye ñan namani ni mike metre Ngöbö ngwärekrei, aiseti ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre Melquisedec kwrere juani Ngöböke amne ñan ni mda Aaron kwrere juani kwe,

¹² ñobtä ñan angwane ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre kwitadre jökrä, ye ngwane kukwe biani nuendre nie ja ngite ütiäre ye kwitadre arato.

¹³⁻¹⁴ Ni Dänkien Jesu, btä Ngöbö Kukwei tä blite ye abko ñan jatani Levi mräkäkri, akwa jatani Judä mräkäkri. Judä mräkäkri abko ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre jatadre abko Moisékwe niebare ñakare jire, akwa Jesu abko därebare Judä mräkäkri abko gare metre nie amne niara abko blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre nieta Ngöbö Kukweibtä.

¹⁵ Ye abko, ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre Melquisedec kwrere rükadre btin mda bkänä, ne ngwane nunkwe kukwe nini abko rabadre tuen bäri metre nunye.

¹⁶ Ye abko, ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre nükanina mda era metre, akwa Ngöböke ñan mikani sribire ñobtä ñan angwane därebare Levíkri, akwa mikani sribire Ngöböke ñobtä ñan angwane niara abko ni di kri amne krüte ñakare aiseti.

¹⁷ Ye gare nie, ñobtä ñan angwane ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre Melquisedec, yebtä Ngöböke niebare krörö:

Melquisedec nämane blitaka tibe ni mda mda diäre,

ye kwrere jire ma rabadi blitaka tibe ni mda mda diäre kärekäre, *Salmos*

110.4

niebare Ngöböke Jesukristoye abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä.

¹⁸⁻¹⁹ Leví mräkä blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre, ie Ngöböke sribi biani nuendre käne Moisés näire, akwa sribi kwe namani ngwarbe, ñan namani ütiäte, ñobtä ñan angwane nikwe jändrän biandre ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre kukwakrä ni diäre ni ngite ye ütiäre niebare Ngöböke Moiséye, ye abko di namani ñakare ni mikakrä metre Ngöbö ngwärekrei. Ye mden kisete, kukwe ye namani ütiäte ñakare mda amne kukwe ye täte abko Ngöböke kukwe mdara jire btin mikani Jesu köböire abko bäri ütiäte tödekakrä nie. Jesu ye mden köböire abko nita krötö ja ken Ngöböbe.

²⁰ Mdakäre abko, Jesu namani bäri ütiäte ye abko Ngöbö ara jire käkwe ja kukwei mikadre täte era metre abko ja kukwei biani kwatibe kwe Jesubtä. Akwa nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre därebare Levíkri abko Ngöböke mikani sribire arato, akwa niaratre kräke Ngöböke ja kukwe biani ñakare kwatibe kore.

²¹ Akwa ni Dänkien Jesu kräke abko Ngöböke ja kukwei biani kwatibe, aiseti Ngöbö Kukweibtä niebare krörö kwe Jesuye:

Ma abko blitaka tibe ni mda mda diäre kärekäre, aiseti ni Dänkien Ngöbö käkwe ja kukwei biani kwatibe kore, niebare kwe, yebti ñan ja töi kwitadita jire chi kwe, *Salmos 110.4*

nieta kore Ngöbö Kukweibtä.

²² Ngöböke ja kukwei mikadi täte niebare kwatibe kwe, ye mdenbtä kukwe mda ükaninte btin Ngöböke Jesu köböire ye abko bäri kuin kukwe ükaninte käne Moisébe ye ngwä.

²³ Nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre därebare Levíkri ye abko kwati, käkwe sribibare ja täritäri, ñobtä ñan angwane tä krüte abko täte mda nämane neme sribire abti kä nüke mtare.

²⁴ Akwa Jesu abko tä nüke kärekäre, niara krütadita ñakare mda, aiseti Jesu aibe rabadri blitaka kärekäre Ngöböbe ni diäre amne ni mda ñan rabadri sribire jire chi niara täte.

²⁵ Ne aisete, nire nire tä kite Ngöböye rabakäre dianintari Jesu köböire, ye abko Jesu di tärä diantarikrä täte jökrä kärekäre, ñobtä ñan angwane Jesu abko tä nüne kärekäre blitakäre kräke Ngöböbe aisete.

²⁶ Ye abko ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien Jesu ye kwrere abko dbe nikä abko erere namani, ñobtä ñan angwane Jesu abko deme, kukwe kämekäme ñakare btä amne ja mike ngite ñakare. Erere arato, nitre kukwe kämekäme nuenkä, ye kwrere nünabare ñakare kwe amne Ngöböke mikani bäri ütiäte ni jökrä ngwä kä känbti sete.

²⁷ Ye abko, nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre därebare Levíkri ye abko ñakare ja kwrere Jesube, ñobtä ñan angwane käne niaratre nämane jändrän kämike kukwadre Ngöböye ja ngite ütiäre, abti nämane jändrän kämike kukwadre mda Ngöböye nitre israelita mda mda ngite ye ütiäre. Ye abko nämane nuene köbö kwatirekwatire, akwa Jesu abko käkwe ja ara jire biani müre ketadre au ni jökrä ngite ütiäre. Ye abko niarakwe nuenbare batibe amne ütiäte kärekäre Ngöbö okwäte.

²⁸ Kukwe Biani Ngöböke Moiséye ye abko tä ni kukwe kämekäme nuenkä mike blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkiene. Abti Ngöböke ja Odei Jesu mikadi sribire niebare kwe. Ngöböke ja Odei Jesu ara mikani blitaka jabe ni mda mda diäre dänkiene. Ngöbö Odei Jesu ye abko Ngöböke mikani biare täte sribi ye nuenkäre kärekäre.

8

Kukwe ükaninte btin Ngöböke nibe

¹ Ye abko, kukwe nieta tikwe abko krörö: Jesu abko ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien nikwe, ye abko kä bäri ütiäte kánti namani tákänintbe Ngöbö küde ruenkri kä känbti sribi namani bare ie bä mikakäre.

² Kä bäri kuin deme era metre kä känbti, ye kánti tä blitaka ni diäre, ye abko ju blitakrä Ngöböbe nuäre ngwiandre* nämane bä mike, akwa ju kä känbti ye abko ñan ni kä nebtäkwe mikani, akwa ni Dänkien Ngöbö ara jire käkwe mikani au abko kánti Jesu tä blite Ngöböbe ni diäre.

³ Nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien abko mikata jökrä Ngöböke jändrän blankäre Ngöböye amne jändrän kukwakäre Ngöböye ni ngite ütiäre, ye kwrere arato Jesu käkwe jändrän biandre Ngöböye ni ngite ütiäre arato abko erere ja biani kwe müre ketadre krusobtä.

⁴ Akwa Jesu tädre janknu kä nebtä, ye ngwane abko niara ñan rabadre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre, ñobtä ñan angwane ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre därebare Levíkri tärä kwati, käta jändrän bien Ngöböye, Kukwe Biani Ngöböke Moiséye käta nuemna ietre ye kwrere.

⁵ Ju blitakrä Ngöböbe, kánti nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre kä nebtä tä sribire. Ju ye abko käta jändrän kuin era metre kena kä känbti abko bä mike jirekäbe ye gare nie, ñobtä ñan angwane kira ju blitakrä Ngöböbe nuäre ngwiandre ye Moisés nikani mike angwane, Ngöböke mäträbare btä, käkwe niebare krörö ie: Ju mikadre ño, tikwe bä mikaba tuadre mae Ngitio Sinaibti, yebtä makwe töbika amne, ju bä tuaba makwe, ye kwrere makwe mika, niebare Ngöböke ie.

⁶ Akwa Jesu abko ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien tä nikwe ye abko sribi bäri kuin biani ie Ngöböke amne, niara köböire Ngöböke kukwe mdara jire ükaninte btin nikrä abko bäri kuin kukwe ükaninte käne Ngöböke

* **8:2 ju blitakrä Ngöböbe nuäre ngwiandre.** Ju ne abko kädianta tabernáculo suliare abko btä ma raba ñäke tärä Exodo 26-30.

Moisés näire yekrä. Amne kukwe ükaninte btin, ye köböire abko jändrän bäri kuin köböi biani nie Ngöbökwé.

⁷ Ngöbökwé kukwe ükaninte käne nitre israelitabe Moisés näire ye rabadre kuin täte jökrä, ye ngwane Ngöbökwé ñan kukwe mdara jire ükarete btin ben.

⁸ Akwa kukwe ükaninte käne Ngöbökwé nitre israelitabe abko btä kukwe namani kri, ñobtä ñan angwane ye köböire niaratre ñan namani kuin metre, namani tuen Ngöböye, aisete Ngöbökwé niebare krörö abko tä tikani niara Kukweibtä:

Ni Dänkien Ngöbö käta niere krörö:

Kä jatadi angwane, tikwe kukwe mdara jire ükadite btin nitre israelita Judá mräkä yebe amne nitre israelita mda mdabe.

⁹ Tikwe kukwe ükadite btin mda, ye abko ñan rabadre kukwe ükaninte käne tikwe nitre israelita mräkä känkäne ben Moisés näire ye kwrere.

Nitre israelita nämane Egipto angwane, ngäbäkre rün käta ngäbäkre kaen küdebtini niara ngibiakäre, ye kwrere tikwe nitre israelita kaba küdebtini, ti rikaba ngwenante juta Egipto bäre mento.

Ye ngwane tikwe kukwe ükateba bentre, akwa niaratre käkwe ti kukwei kitani temen amne, ñan mikani täte kwetre amne tikwe trö kwitaba ietre.

Akwa kukwe ükadite btin, ye abko ñan rabadre kukwe käne kwrere, niebare ni Dänkienkwé.

¹⁰ Akwa yebti tikwe kukwe mdara jire ükadite btin nitre israelitabe abko krörö nieta ni Dänkienkwé:

Ti kukwei ñan käi rikwitadrekä jire btitre, ñobtä ñan angwane rabadi niaratre töite.

Ti rabadi Ngöbö jen niaratrekwe amne niaratre rabadi juta jen tikwe.

¹¹ Ye ngwane abko, ni ñan rabadi dirire jire chi mda ni kukwe mukoye amne ni mräkäye ni Dänkien mikakäre gare ietre, ñobtä ñan angwane ni ütiäte krikri amne ni ütiäte ñakare abko ie ti rabadi gare jökrä, aisete ñan rabadi dirire jae kwärikwäri.

¹² Mdakäre abko, nitre ye käkwe ja mikani ngite kri ti rüere, ye abko tikwe diandikä jökrä mento btätre.

Amne ja mikani ngite kwetre, ye ñan rükadita töre jire chi tie, *Jeremías*
31.31-34

niebare kore ni Dänkienkwé.

¹³ Ye abko, Ngöböta kukwe mda btin ükete tä niere, ye ngwane kukwe ükaninte käne Moisés näire abko tä neme ütiäte ñakare nieta kwe amne, kukwe ütiäte ñakare tärä neme ngwarbe abko näin nenkä jötrö.

9

Ju blitakrä Ngöböbe nuäre ngwiandre

¹ Ye abko, kukwe ükaninte käne Ngöbökwé nämane angwane, Ngöbö mikadre ütiäte ño ño abko Ngöbökwé ükaninte ja täritäri. Kä ye ngwane abko kä nämane mikani jenena kä nebtä, kánti Ngöbö käikitadrekä abko nämane ükaninte krörö:

² Ju blitakrä Ngöböbe nuäre ngwiandre ye mikani angwane, namani ñäkänintbe ketebu ja täritäri abko krörö: känime jukwe ken abko Kä Deme nämane. Kä Deme ye kánti abko ñotra grä nämane mikani amne mesa nämane kwati arato abko bti ban deme mikani Ngöbö ngwäreki.

³ Angwane kä bäri gwi nämane ñäkänintbe dän kukwän ngetbo ötöbu bti abko kädian nämane Kä Bäri Deme.

⁴ Kä ye kánti abko ñukwä grä orore kri ngwäri mnü rä bäne kukwakrä Ngöböye nämane amne kaja btä oro nämane ketaninkä bäre ta nämane yete

abko Ngöbökwé kukwe úkaninte nitre israelitabe námáne bá mike. Erere arato, kaja orore ye teri abko kantra orore námáne mikani kwati. Kantra ye abko te mana námáne mikani. Mdakäre abko, kaja ye teri mökän Aarónkwe mu ngítianinká* btá abko námáne. Erere arato, já btá Ngöbökwé ja Kukwei biani nuendre Moiséye ye námáne mikani arato kaja ye teri.

⁵ Angwane kaja kári ye kánti Ngöbö námáne ni ngite denká nibtá. Kaja kári yebti abko angele ká kerubine bá námáne mikani nibu abko námáne ngike metaninte ja ngábtí kwárikwári kaja káribti ta, ye abko Ngöbö útiáte kri námáne yete abko námáne bá mike kore. Ye abko, kukwe tá kabre mda jándrán nebtá, akwa gwängwarbe ti ñan raba blite metre jókrábtá ja táritári.

⁶ Jándrán jókrá námáne úkaninte biare kore ju nuäre ngwiandre blitakrá Ngöböbe te, ye kánti nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre tá niken käre kóbó kwatirekwatire ká ñákáninbe kena gwi kádianta Ká Deme ye kánti, sribi kwe nuenkäre Ngöbökrá.

⁷ Akwa ká ñákáninbe ketebukäre ká teri gwi kádianta Ká Bári Deme, ká ye kánti abko nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dánkien aibe tá niken batibe ká kwatirekwatire. Akwa tá niken ká ye kánti angwane, jándrán dárie játa niken kwe metadreká kaja yebti ta ja ngite útiá biankrá Ngöböye amne ni mda mda tá ja mike ngite abko tá gain ñakare abko útiá biankrá arato.

⁸ Kukwe kore ye mden kóbóire abko Ngöbö Úai Deme námáne kukwe krörö mike gare nie: Jesu ngámi núke, kánenkri ju blitakrá Ngöböbe kánti ká deme tá káne yete, ye ngwane ji niken Ká Bári Demente, kánti Ngöböta abko tá dikani jite ni mda mda kráke.

⁹⁻¹⁰ Akwa kukwe ye abko tá kukwe bá mike jirekábe nie ká ne ngwane abko krörö: Nitre israelita námáne núke ju blitakrá Ngöböbe kánti jándrán bien kámikakrá Ngöböye ja ngite útiäre. Erere arato, kukwe námáne úkaninte kabre mróbtá amne jándrán ñadre yebtá ja mikakäre dbe Ngöbö ngwärekre. Erere arato, nitre israelita námáne kóbótike bátáká ngwarbe amne námáne jüben bátáká ngwarbe ja mikakäre dbe Ngöbö ngwärekre. Ngöbökwé úkaninte nuendre, ye kwrere nuenbare nitre israelitakwe, akwa nitre Ngöbö mikaka útiáte kore jae, ye tá ja ngrabare aibe mike dbe Ngöbö ngwärekre, ñobtá ñan angwane jándrán yebti Ngöbö ñan tá ni tói kwite, aiseté jata nebe ruen ngite janknu ietre, aiseté Ngöbö ngámi kukwe mda úkete btin, ye kánenkri abko kukwe ye útiáte.

Kristo dárie bári útiáte Ngöbö ngwärekre

¹¹ Akwa mtare Kristo núkanina. Niara kóbóire Ngöbökwé kukwe mda úkaninante btin, aiseté niara abko ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dánkien níkrá amne jándrán kuinquin tá níkrá Ngöbökwé, ye niara jatani bien nie. Erere arato, ju blitakrá Ngöböbe ká káinbti, ye kánti niara nikani gwi sribire ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dánkien kwrere. Ju ye abra bári kuin deme era metre ju blitakrá Ngöböbe ká nebtá ye ngwá. Ju ká káinbti ye ñan ni ká nebtákwe mikani amne ñakare sribi ni ká nebtákwe.

¹² Mdakäre abko, Ká Bári Deme te Kristo nikani, ye abko ñan nikani chibo amne nbi ngábáli dárie bien ni ngite útiäre, nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dánkien tá nuene ká nebtá ye kwrere, akwa niara krütani krusobtá batibe ni ngite útiäre abko namani dbe amne útiáte kri kárekäre Ngöbö ngwärekre. Ye kóbóire Kristo kákwé ni dianinantari kárekäre, yebti Ká Bári Deme te Kristo nikani batibe, ñobtá ñan angwane sribi namani bare táte ie aiseté.

* **9:4 Mökän Aarónkwe mu ngítianinká.** Ngöbökwé mökän Aarónkwe mikani mu ngítieká, niarakwe Aarón dianinká sribiká jákrá bá mikakäre. Ñáke Números 17.1-11 ye kánti.

¹³ Ye abko, nitre israelita káta nbi kwane dárie, chibo dárie meteká ni ngite ngitebti. Erere arato, nbi móre kukwata abko ngübrün metakata ni ngite ngitebti, ni ye ngite diankakáre mento btá, akwa ye abko káta ni ngite denká ñakare jire chi mento ni yebtä, akwa tá ni ngrabare aibe mike dbe Ngöbö ngwärekre. Niaratre töi amne moto tá nebe káme janknu.

¹⁴ Jändrän ngwarbe ütiáte ni ngrabare aibe mikakrá dbe Ngöbö ngwärekre, akwa Kristo dárie bári ütiáte kri kákwe ni mikadre deme era metre Ngöbö ngwärekre, ñobtä ñan angwane Ngöbö Üai tá nire kárekáre ye köböire Kristo ara jire kákwe ja biani müre ketadre níkrá krusobtä. Kristo abko deme metre, ja mike ngite ñakare jire bati Ngöbö rüere, kákwe ja biani Ngöböye ni ngite ütiáre. Ye mden kisete, kukwe kámekáme nuen námáne níkwé ká námáne níken ni ngwena Ngöbö okwá báre mento, ye abko Kristo dárie káta denká jökrá ni töibtá amne Ngöbö nire núnanka kárekáre, ye kráke ni rabadre sribire, abkokáre Kristo dárie káta ni mike deme Ngöbö ngwärekre.

¹⁵ Ye mden kisete, kukwe úkaninte btin Ngöbökwé nibe, ye abko Jesukristo aibe káta mike ütiáte níkrá, káta ni mike ja máketa Ngöböbe. Ní kárábare Ngöbökwé rabadre núne kárekáre ben, Ngöbökwé köböi mikani kore ietre ye kwrere, abkokáre Kristo abko ni mikaka ja máketa Ngöböbe kukwe btin ye köböire. Ni jökrá kákwe ja mikani ngite kukwe úkaninte káne Ngöbökwé ye náire, akwa Kristo krütanina niaratre diáre, niaratre tikatekáre kukwe kámekáme nuenbare kwetre yebtä, aiseté Ngöbö raba mike núne kárekáre jabe.

¹⁶ Yebtä abko, ti bike kukwe bá mike krörö: Ngábákre rün káta tará úkete jändrän jakwe dráikrá ngábákrebtí. Ye abko ngábákre rün tá nire angwane, kukwe úkaninte tarábtá ye ñakare ütiáte. Akwa ngábákre rün ye krütadre tá gare metre, ye ngwane batibe tará ye rabadre ütiáte.

¹⁷ Ne aiseté ni tará úkateká ye tá nire angwane, tará ye ñan rabadre ütiáte, akwa krütadre angwane, batibe tará ye rabadre ütiáte.

¹⁸ Ye mden kisete, kira Ngöbökwé kukwe úkaninte káne nitre israelitabe angwane, kukwe ye rabadre ütiáte, abkokáre jändrän gatadre abko dárie kákwe kukwe ye mikani ütiáte.

¹⁹ Ne aiseté Ngöbökwé kukwe biani nuendre, ye Moisékwé niebare jökrá nitre israelitaye, bti obeja drüen dikani dánre bá tain Moisékwé diani kisete, kákwe hisopo krie küde ötaninká krati, bti nbi amne chibo dárie mritani ñöbe abko te Moisékwé hisopo küde amne dán bá tain ye mritaninká, bti metaninká kwe kukwe biani Ngöbökwé Moiséyé yebti amne nitre israelitabti arato.

²⁰ Angwane Moisékwé niebare ietre: Ngöbökwé kukwe úkaninte munbe, ye mden abko jändrän dárie ne köböire nibira ütiáte munkrá mtare, niebare kwe ietre.

²¹ Erere arato, ju blitakrá Ngöböbe nuáre ngwiandre, yebti Moisékwé jändrän dárie metaninká amne, jändrän jökrá sribikrá ju yete abko bti jändrän dárie metaninká kwe arato,

²² ñobtä ñan angwane bási jändrän jire jökrá ye mikadre dbe Ngöbö ngwärekre jändrän ngwarbe dáriebti amne, jändrän ñan kámikadre dárie mikakáre níbtá ne ngwane, ni ngite diankaka ñakare níbtá abko Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséyé káta niere.

²³ Ne aiseté, ju blitakrá Ngöböbe nuáre ngwiandre amne jändrän mda tá ju yete abko jändrän dárie káta mike dbe Ngöbö ngwärekre. Akwa ju blitakrá Ngöböbe amne jändrän mda mda tá ju yete, ye abko tá Ngöbö kánti ká káinbti aibe bá mike, akwa Ngöbö kánti ká káinbti abko bári ütiáte, aiseté jändrän dárie abko ñakare ütiáte jändrän yekrá. Ye mden kisete, ni bári ütiáte jändrän yekrá abko dárie aibe rabadre mike dbe Ngöbö ngwärekre,

²⁴ ñobtä ñan angwane ñan ju blitakrä Ngöböbe nuäre ngwiandre sribebare ni kä nebtäkwe te Kristo nikani. Ju blitakrä Ngöböbe nuäre ngwiandre kä nebtä ye abko jändrän ño tä kä käinbti Ngöbö kánti tä úkaninte ño abko bä mikata jirekåbe nete, ñan ye kwrere te Kristo nikani, akwa Ngöbö kä käinbti ara jire, kánti Kristo nikani, aisetete mtare Kristo tä Ngöbö ngwärekre kä käinbti amne tä blite nikä Ngöböbe.

²⁵ Angwane nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien tä niken käre kä kwatirekwatire Kä Bári Demente jändrän jenena dærie ngwena ni ngite útiäre Ngöböye. Niara ñan tä ja dærie ngwena ni ngite útiäre Ngöböye. Ye kwrere Kristo ñan nikani kä käinbti ja mike müre ketadre bære bære ni ngite útiäre.

²⁶ Ye abko, jändrän kãmika nämane käre ni ngite útiäre, ye kwrere Kristokwe nuendre, ye ngwane kä dætebare kena Ngöbökwæ abti kä nüke mtare Kristo krütadre bære bære ni ngite diankakäre mento nibtä; akwa ye kwrere nakaninkä ñakare. Kä mrä ne ngwane Kristo nukani, kækwe ja biani müre ketadre batibe amne kækære rabai útiäre Ngöbö ngwärekre. Kristo ara jire kækwe ja biani müre ketadre au ni ngite diankakäre mento nibtä.

²⁷ Ye abko, ni jökrä krütadre batibe abko úkaninte kore Ngöbökwæ nikä, abti kritobo tä kukwe úkete, ye kwrere Ngöbökwæ kukwe úkadite nikä.

²⁸ Ye kwrere arato, Kristo kækwe ja biani müre ketadre batibe ni kwati ngite ye diankakäre mento btätre. Abti Kristo jatadita bobukäre kä nebtä angwane, ñan jatadita ni ngite diankakæreta nibtä akwa, nire nire tä ngibiare ngåbti, ye abko jatadi dentari.

10

Kristo kækwe ja biani müre ketadre batibe

¹ Ye abko, ju blitakrä Ngöböbe nuäre ngwiandre te jändrän biandre ja útiäre niebare Ngöbökwæ Moiséye, ye abko jändrän bári kuin jatadre Kristo köböire abko bä mika nämane, akwa jändrän ye bä aibe amne ñakare era metre. Ye mden kisete, nitre nämane nüke Ngöbö kækitakakäre ye nämane niken jändrän arabe bien kãmikadre janknu kä kwatirekwatire ja ngite útiäre Ngöböye. Jändrän kãmikani ye ñan raba ni ye mike metre Ngöbö ngwärekre.

² Ye abko, jändrän nuenta ja ngite útiäre ju blitakrä Ngöböbe te, ye kækwe ni ngite diandre kä mento nibtä era metre, ye ngwane nitre Ngöbö kækitakaka nämane jändrän bien kãmikakrä kore, ye ñan biandre kwetre ja tåritåri ja ngite útiäre, ñobtä ñan angwane niaratre ñan rabadre ngite mda Ngöbö ngwärekre amne ja ñan rabadre ruen ngite jire chi mda ietre.

³ Akwa jändrän bianta kãmikadre ja ngite útiäre Ngöböye, ye abko niaratre tä ja mike ngite Ngöbö rüere abko tä miketa töre ietre kä kwatirekwatire.

⁴ Niaratre tä nuene kore, ñobtä ñan angwane nbi kwane dærie amne chibo dærie ye abko ñan raba ni ngite denkä jire chi mento nibtä, aisetete jata nebe ruen ngite janknu ietre.

⁵ Ye mden kisete, Kristo jatani nüke kä nebtä angwane, niebare kwe Ngöböye abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä abko krörö:

Jändrän ngwarbe kãmikata makrä amne nura ngwå bianta makrä, ni ngite diankakäre mento btä, ie ma ñan tö, aisetete makwe ti mikani dære ni kä nebtä kwrere.

⁶ Erere arato, jändrän kukwani makrä amne jändrän kãmikani makrä ni ngite diankakäre mento btä, ye abko käi namani nuäre ñakare mabtä.

⁷ Abtä tikwe nieba krörö mae:

Ma kukwei tä tikani ño tibtä, ye kwrere tita nete ma kukwei mikakäre täte Ngöbö,

Salmos 40.6-8

niebare Kristokwe Ngöböye.

⁸ Kukwe Biani Ngöbökwé Moiséye ye káta jándrán ngwarbe kámikamna bian-dre Ngöböye, akwa kukwe yehtë Kristokwe niebare Ngöböye: Jándrán ng-warbe kámikata mae amne nura ngwá bianta, ye abko ie ma ñan tó amne kái namani nuáre ñakare mabtä. Erere arato, jándrán ngwarbe kukwata mae ni ngite diankakäre btá, ye abko ie ma ñan tó, niebare Kristokwe.

⁹ Yehti niebare krörö mda kwe Ngöböye: Ma kukwei tä tikani ño tibtä, ye kwrere tita nete ma kukwei mikakäre täte Ngöbö, niebare Kristokwe. Ne aisete kukwe úkaninte káne, ye abko Ngöbökwé dianinká mento abko täte kukwe mda btin úkaninte kwe.

¹⁰ Jesukristo kákwe Ngöbö kukwei mikani täte, ja biani müre ketadre au kwe ni ngite diankakäre mento nihtë, ye mden köböire abko Ngöbökwé ni mikani deme ja ngwärekrí, ñobtä ñan angwane Jesukristo krütani batibe amne ye abko útiáte kärekwäre.

¹¹ Akwa kukwe úkaninte káne Ngöbökwé, yehti abko nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre tä núnaninká krö* sribi kwe nuene Ngöbökrá köbö kwatirek-watire. Köbö kwatirekwatire jándrán kámikata kwetre ja täritári, akwa jándrán ye ja kwrere jókrá amne di ñakare jire chi ni ngite denká mento nihtë.

¹² Akwa Jesukristo abko kákwe ja biani müre ketadre batibe ni ngite útiá biánkäre amne ye rabai útiáte kärekwäre. Yehti nikaninta ká káinbti amne, ká bári útiáte kánti namani takánintbe Ngöbö küde ruenkri sribi namani bare täte ie bá mikakäre.

¹³ Ye kánti abko Ngöbökwé Jesukristo rüe mikadi jókrá niara ngoto täni abko tä ngibiare,

¹⁴ ñobtä ñan angwane Jesukristo kákwe ja biani müre ketadre batibe, ye köböire abko nire nire mikata deme bätáreká ja täritári Ngöbökwé ye abko Kristo mikani metre Ngöbö ngwärekrí amne rabai metre kärekwäre.

¹⁵ Kukwe ye abko era abko Ngöbö Úai Deme káta niere nie arato Ngöbö Kukweibtä abko krörö:

¹⁶ Akwa yehti kukwe rabadi úkaninte btin krörö nieta ni Dánkienkwe:

Ti kukwei ñan kái rikwitadreká jire btitre, ñobtä ñan angwane rabadi niaratre töite.

¹⁷ Amne niaratre kákwe ja mikani ngite ti rüere, kákwe kukwe káme nuenbare ti rüere, ye ñan rükadita töre jire chi mda tie, *Jeremías 31.33,34*
niebare Ngöbökwé.

¹⁸ Ye mden kisete, Ngöböta ni ngite denká mento nihtë, aisete jándrán ñakare jire chi mda biandre kámikakrá Ngöböye ja ngite útiäre.

Núnandreká dite jabtä

¹⁹ Ne aisete ti mrákátre, mtare Jesu krütani, dárie nimianinte níkrá, yehti Ká Bári Deme Ngöbö kánti, ye kánti ká jürá ñakare jire chi nihtë niken rabakäre Ngöböbe, ñobtä ñan angwane Ngöbökwé ká biani nie niken niara kánti.

²⁰ Ni raba niken nebe Ngöbö kánti Ká Bári Deme te, ñobtä ñan angwane Jesu kákwe ji tikaninta btin ni káne nebe Ngöbö kánti amne ni rikadre ji yehti Jesube angwane, níkwe núnandi kärekwäre Ngöböbe. Ye abko, dán kukwán ngetbo námáne mikani jite Ká Deme amne Ká Bári Deme ye ötöbu ta, ye kánti ta Kristokwe ji tikani ni káne nebe Ngöbö kánti. Dán kukwán te ta Jesu níkani abko niara ngrabare ara jire. Niara krütani, ye ngwane ji tikani kwe níkrá.

²¹ Amne ni Blitaka Ngöböbe Ni Mda Mda Diäre kri tä níkwe káta ni jen Ngöbökwé ngibiarebti.

* **10:11 núnaninká krö.** Nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre námáne núnaninká krö sribi nuenkäre, ye abko káta sribi ngámi nebe bare ietre bá mike.

²² Ne aisete, ja tõi metrebtì amne tõdekabtã kwatibe Ngõbõbti, ari krõtõ ja ken Ngõbõbe, ñobtä ñan angwane Jesukristo kãkwe ja dãrie metaninkã ni tõi kãmenbtì, ye kãkwe ni mikanina deme. Nitre blitaka Ngõbõbe ni mda mda dãrie nãmane jũben nãnkã Ngõbõ kãnti, ye kwrere Jesukristo kãkwe ni ngrabare jũkaninante, aisete ari krõtõ Ngõbõ ken.

²³ Mdakãre abko, Ngõbõkwe jãndrãn kõbõi mikani nie abko ngibiare ngãbti, yebtä ari nõnenkã dite jãbtã, ñobtä ñan angwane Ngõbõkwe ja kukwei mikadi tãte metre, aisete jãndrãn kõbõi mikani kwe, ye erere rabadi bare, aisete nikwe ñan ja tõi mikadre ngwarbe kwãrãkwãrã amne nikwe tõdekadre kwatibe Ngõbõbti.

²⁴ Erere arato, ari ja kite ja tarere kwãrikwãri amne sribi kuin nuene jakrã kwãrikwãri.

²⁵ Mdakãre abko, nitre tõdekaka Jesubti kãta gãtãre abko kãnti ni ruãre ñan tã kwen gãtãbtã, ye kwrere nikwe ñan nuendre, akwa Jesukristo ni Dãnkien jatadita abko kõbõi nõkerate ja ken, ye gadre nikwe angwane, ari ja ùkekrõ bãri gãtãbtã amne, ari ja die mike kwãrikwãri nãin gãtãbtã.

²⁶ Nikwe kukwe ye mikadre tãte, ñobtä ñan angwane Ngõbõ Kukwei era metre Jesubtä garera nie, yebti ta ni tãdre ja mike ngite janknu ja tõi jenbti Ngõbõ rũere, ye ngwane jãndrãn mda ñakare jire kãmikadre Ngõbõye ni ngite diãnkakãre mento nibtä abko rabadre ùtiãte Ngõbõkrã.

²⁷ Akwa Ngõbõkwe kukwe ùkadite tare krũbãte rũekrã abko kõbõi mikani kwe ietre, ye aibe ni rabadre ngibiare, ñobtä ñan angwane ñukwã jutra krikri kãta jãndrãn jõkrã gaenkã, ye kwrere jire Ngõbõkwe niara rũe gadikã jõkrã ja dokwãre.

²⁸ Ye abko, Kukwe Biani Ngõbõkwe Moiséye abko nire nire kãkwe kitani temen amne, niarake wa ja mikani ngite bkãnã kukwe ye rũere abko ni nibu ya o ni nimã kãkwe niara tuani nuene kore niedre kwetre rũere, ye ngwane ni ye ñan namani nebe ruentari tare, akwa kitani ngise kãmikadre.

²⁹ Se abko ni Ngõbõ Odei bãri ùtiãte kri ye mikaka ngwarbe jae ni mda mda okwãbti, kãta mike ùtiãte ñakare amne Ngõbõ Odei dãrie deme, mdenbti Ngõbõkwe kukwe ùkaninte btin nibe, dãrie ye mikata ùtiãte ñakare kwe, ÷ye dokwãre abko Ngõbõkwe ñan ni mikadre ja ngie nuen bãri kri krũbãte abko munta nũtũre ya? Erere arato Ngõbõ Ùai ni tarekã abko ni ye tã mike ngwarbe, ÷ye dokwãre abko Ngõbõkwe ñan ni mikadre ja ngie nuen bãri kri krũbãte abko munta nũtũre ya?

³⁰ Ngõbõkwe ni mikadre ja ngie nuen ye gare nie, ñobtä ñan angwane ni Dãnkien Ngõbõ kãkwe niebare krõrõ abko tã tikani niara Kukweibtä:

Ti ara jire kãkwe ni mda mda mikadi ja ngie nuen ja dokwãre, *Deuteronomio*

32.35

niebare Ngõbõkwe. Bãrre mda abko, niebare krõrõ mda kwe:

Ni Dãnkien Ngõbõ kãkwe kukwe ùkadite juta jen kwe krãke angwane, mikadi ja ngie nuen kwe, *Deuteronomio 32.36*

niebare kwe.

³¹ Ne aisete Ngõbõ nire moto rabadre romon nikrã kãkwe ni mikadre ja ngie nuen ja dokwãre, ye ngwane ñni bobre jakãn!

³² Kukwe kore ñan rakadre kã munbtã, abkokãre mun jatani tõdeke krirene kena Kristobti angwane, kukwe nakaninkã krõrõ munbtã, ye munkwe ngwianta tõre jae ja die mikakãre nõnanbtã dite Kristokrã: Munkwe ja tare nikani kri kenã tõdekabtã Kristobti, akwa munkwe nõnankabare dite jãbtã.

³³ Angwane mun ruãre abko ie ñãkãbare kãmekãme amne taretare ni kwati ngwãrekri amne, mun ruãre abko metani ni jõkrã ngwãrekri arato. Erere arato, ni ruãre nãmane ja tare nike kore abko ben mun ruãre abko namani nekete jakri die mikakãre.

³⁴ Mdakäre abko, nitre tödekaka Jesubti kitani ngite kä teri ye abko namani ruentari tare munye amne, munkwe die mikani, ye munkwe ngwianta töre jae. Erere arato, tödekabtä Jesubti jändrän jen munkwe abko dianinkä munkän, akwa munkwe rübare ñakare dokwäre amne kä namani bäri nuäre munbtä. Ye ñobtä ñan angwane jändrän bäri kuin, niken ngwarbe ñakare tä kä käinbti munkwe abko namani gare munye, aisete mun namani jame, ye abko munkwe ngwianta töre jae arato.

³⁵ Ne aisete, Jesuta mun tarere amne, jatadita mun ngwiankäre kä käinbti tä gare metre munye, ye abko munkwe ñan kita temen, akwa munkwe tödeka kwatibe janknu bti, ñobtä ñan angwane ye ütiäre abko Ngöböke jändrän kuin biandi kri munye.

³⁶ Ye abko, Ngöböke jändrän kuin köböi mikani munye, ye rükadre mun kisete, abkokäre munkwe nünandrekä dite bätärekä janknu ja tare nikakäre tödekabtä Jesubti,

³⁷ ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukwei käta niere krörö Jesubtä: Ni juandre Ngöböke ye abko gwängwarbe kebera nuke.

Kä ñan kitadre raire ta kwe, aisete rükadi jötrö.

³⁸ Amne ni deme tikwe käta tödeke kwatibe tibti amne ñan ti rükandite kwe, akwa nire nire käkwe trö kwitadreta tie, ye abko käi rabadi nuäre ñakare tibtä, *Habacuc 2.3-4*

nieta kore Ngöbö Kukweibtä.

³⁹ Akwa ni abko ñan tä rikakäreta ja jiebti, aisete Ngöböke ñan ni gadrekä, akwa ni abko tödekaka Jesubti, aisete ni ne abko rabadi dianintari nünakäre käreäre Ngöböbe.

11

Tödeka Ngöböbti abko bäri ütiäre kri

¹ Tödeka ye abko jändrän ngibiata nikwe abko erere rükadi ni kisete abko nita mike era jae amne, jändrän tuen ñakare nie, akwa jändrän ye abko tarä era metre tä nebe ruen nie.

² Ye abko, ni mräkä kirakira käkwe tödekani kore Ngöböbti, ye namani tuen kuin Ngöböye abko Ngöböke niebare.

³ Erere arato, nita tödeke kwatibe Ngöböbti aibe köböire Ngöböke kä käinta btä kä tementa dätebare ja kukweibtä abko tä nuke gare nie. Akwa jändrän tuen ñakare nie abkobti Ngöböke kä käinta amne kä temen dätebare, ye abko tä nuke gare nie, nita tödeke Ngöböbti angwane.

⁴ Mdakäre abko, Abel käkwe tödekani kwatibe Ngöböbti, aisete jändrän bäri kuin biani kwe Ngöböye etba Caïn ye ngwä. Jändrän biani Abelikwe Ngöböye, ye Ngöböke kani ngäbti amne kuin niebare kwe btä. Angwane Abel nämane tödeke Ngöböbti, ye namani tuen kuin Ngöböye abko Ngöböke niebare. Ye abko, Abel krütanina, akwa tödekani kwatibe Ngöböbti kwe, yebtä abko kädrie tä mtare.

⁵ Enoc abko käkwe tödekani Ngöböbti, ye köböire abko Ngöbö nikani ngwena nire kä käinbti, aisete batibe ñan kwani nitre nünanka yete yeye, ñobtä ñan angwane Ngöbö nikani ngwena nire kore. Ngöbö ngämi niken Enoc ngwena kä käinbti, känenkri Enokwe tödekani Ngöböbti, ye abko käi namani nuäre Ngöböbtä abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

⁶ Ye abko, nita tödeke ñakare Ngöböbti angwane, ni ñan raba Ngöbö moto mike nuäre jire chi, ñobtä ñan angwane ni ngämi krötö Ngöbö ken, känenkri abko Ngöbö tarä, ye abko nikwe mikadre era, abti nikwe krötadre Ngöbö ken, amne nita niara kënëne abko ütiä biandi kwe nie, käkwe ni kadre ngäbti abko rabadre era nikrä arato.

⁷ Ngöbökwe ni jökrä gadrekä ñöte abko Ngöbökwe niebare Noéye angwane, Ngöbö ngämi nuene, akwa Noé nämane Ngöbö deme ye jürä ngwen jabtä, käkwe ru sribebare mräkä kwekwe diantarikrä, ñöbtä ñan angwane Noé abko käkwe tödekani kwatibe Ngöböbti. Noé käkwe tödekani Ngöbö kukweibti, ye köböire abko ni mda mda gadrekä Ngöbökwe abko niarakwe mikani gare ietre amne, tödekabtä Ngöböbti Noé namani tuen metre Ngöbö ngwärecri, niebare Ngöbökwe.

⁸ Abraham abko Ngöbökwe käräbare nüne Canaán angwane, Ngöbö kukwei mikani täte kwe, aisete kä biandre Ngöbökwe ie, ye kánti nikani ñöbtä ñan angwane tödekani Ngöböbti kwe. Mden kisete nämane nüne, ye kánti kä mikaninkä kwe, bti rikadre mdenete ñan nämane gare ie, akwa nikani.

⁹ Erere arato, Abraham nämane tödeke Ngöböbti, aisete Ngöbökwe kä köböi mikani ie, ye kánti nünabare ni menteni kwrere kwe ju nuäre ngwiandre te. Isaac amne Jacob, ie Ngöbökwe kä ye köböi mikani ja kwrere Abrahambe arato, käkwe nünabare ju nuäre ngwiandre te arato.

¹⁰ Abraham käkwe nünabare kore, ñöbtä ñan angwane juta mikani Ngöbökwe abko te tö namani näin nüne kärekäre Ngöböbe abko nämane ngibiare. Juta ye abko Ngöbö ara jire käkwe mikanintbe amne Ngöbö ara käkwe juta ye mikani abko Abraham nämane ngibiare.

¹¹ Mdakäre abko, Sara namanina kise mriani jabtä amne Abraham abko namanina unsunine, akwa Ngöbökwe ngäbäkre köböi mikani ietre, yehti tödekani kwatibe kwetre abko köböire ngäbäkre Isaac därebare kwetre Ngöbö diehti, ñöbtä ñan angwane Ngöbökwe ngäbäkre köböi mikani ietre, ye erere Ngöbökwe ja kukwei mikadre täte jökrä, yehti tödekani kwetre, aisete ngäbäkre namani kwetre.

¹² Abraham namanina unsunine amne di ñan namanina ngäbäkre ngibiare, akwa Ngöbökwe ngäbäkre köböi mikani ie, ye köböire abko Abraham ngäbriänkä namani kwati krübäte ja täritäri muke kánta se kwrere amne üman mren köräbare kwrere, aisete ñan raba tanre.

¹³ Nitre ye abko krütani jökrä angwane, jändrän köböi mikani ietre Ngöbökwe, ye tuani ñakare ja kisete kwetre, akwa tödekani janknu Ngöböbti kwetre. Ye köböire abko jändrän köböi mikani ietre, ye namani era kräke amne kani ngäbti kwetre. Niaratre nämane nüne ni menteni kwrere amne, nämane nüne jötrö kä nebtä abko niebare jabtä kwetre ni mda mdaye.

¹⁴ Nire nire kukwe niekä kore ye abko tä kä mda känene Ngöbö kánti nünankrä jae abko bä mikata jabtä kwetre.

¹⁵ Nitre ye töi tätre kä jakwe aibehtä, akräke nämane nüne käne ye kánti rikareta, akwa ñan nikaninta,

¹⁶ ñöbtä ñan angwane kä bäri kuin, ie niaratre tö namani amne, kä bäri kuin ye abko tä Ngöbö kánti kä känbti. Ye mden kisete, nitre ye nämane Ngöbö tikwe niere Ngöböye, yehti Ngöbö nämane ja gaire ñakare, ñöbtä ñan angwane juta namanina ükaninte biare kräke Ngöbökwe.

¹⁷ Abraham abko käkwe tödekadre janknu Ngöböbti ya, ñakare ya, ye abko Ngöbö tö namani gai, aisete Abraham ngobo itibe Isaac abko Ngöbökwe müre ketamna ie. Abraham namani biare ngobo itibe müre kete, ñöbtä ñan angwane niarakwe tödekani kwatibe Ngöböbti. Ngöbökwe Isaac köböi mikani Abrahamye amne,

¹⁸ Isaakri Abraham ngäbriänkä rabadi kwati Ngöbökwe niebare ie, akwa nikani ngobo müre kete,

¹⁹ ñöbtä ñan angwane Ngöbö di nämänena ni krütani mikakäreta nire, erere ngobo kwe mikadreta nire kwe nämane gare ie, aisete nikani ngobo ngwena müre ketadre angwane, ni krütani rükata nire, kwrere jire Isaac namaninta nire Abraham kisete, Ngöbökwe Isaac kämikamna ñakare ie angwane.

²⁰ Abti Isaac abko kākwe tōdekani Ngōböbti, aisete dre dre rakadrekä ngäbriänkä Jacobobtä amne Esaubtä niara täbti, yebtä ja di biani kwe ietre.

²¹ Abti Jacob kebera krüte angwane, niara nämane tōdeke Ngōböbti, köböire ja di biani kwe José ngobo nibu yeye. Angwane namani gitaninkä mökänbti, kākwe Ngōbö käikitankä.

²² Abti José abko jatanina krüte angwane, Ngōbö rikadre nitre israelita ngwenante Egipto bäre mento nebebe Canaán, niebare kwe mräkäye. Angwane José kroko järkadreta doboi mikadre ja käite Canaán, yebtä abko kukwe ũkaninte kwe arato, ñobtä ñan angwane nämane tōdeke Ngōböbti.

²³ Abti Moisés abko därebare angwane, meye amne rün kākwe rükaninte sö krämä Faraón ngäniene, ñobtä ñan angwane niaratre nämane tōdeke Ngōböbti. Faraón kākwe ngäbäkre brare brare nitre israelitakwe kämikamna jökrä, ye ngwane Moisés därebare. Akwa Moisés abko namani tuen bä nuäre meyeye amne rünye, abtä Faraón jürä namani ñakare Moisés meyebtä amne rünbtä, kākwe Moisés rükaninte, ñobtä ñan angwane nämane tōdeke Ngōböbti.

²⁴ Abti Moisés abko namanina ünän angwane, ñan tö namani rabai Faraón ngänkän ngobo kwrere mda, ñobtä ñan angwane nämane tōdeke Ngōböbti.

²⁵ Erere arato, kä ngwian nuäre jabtä ja mikakäre ngite Ngōbö rüere Faraón kánti, ye mikani ũtiäte ñakare kwe jae amne bäri tö namani ja tare nikai mräkä israelita ben gwaire.

²⁶ Mdakäre abko, Kristo rabadre mikani ũtiäte, abkokäre Moisés rabadre tuen ngwarbe ni mda mdaye, ye Moisés tö namani bäri, aisete jändrän kuinquin ũtiäte krikri Egipto yete, ye namani ũtiäte ñakare kräke, ñobtä ñan angwane Ngōbökwē jändrän bäri kuin biandre ie tōdekabtä Ngōböbti, yebtä Moisés töi nämane.

²⁷ Erere arato, Moisés nämane Egipto angwane nämane tōdeke Ngōböbti, köböire nikani nitre israelita mda mda ngwenante Egipto bäre mento angwane, Faraón mätä namani btä, ye jürä ngwiani ñakare kwe, aisete Ngōbö tuen ñakare, akwa yebtä ja töi mikani kwe amne ja ñan namani ruen naente ie amne nikani janknu mentokwäre Egipto bäre mento.

²⁸ Erere arato, Moiséskwē Pascua nuenbare amne jändrän därē metakamna jukwebtä kwe nitre israelitareye, ñobtä ñan angwane Moisés nämane tōdeke Ngōböbti, aisete jändrän därē metakamna jukwebtä kwe, angele ni kämikaka kākwe ñan nitre israelita ngobo mubai kämikadre jire iti abkokäre.

²⁹ Yebti nitre israelita abko nikani Mren Tainte ta angwane, kä namani nõtäre kánti ta nikani, ñobtä ñan angwane nämane tōdeke Ngōböbti; akwa nitre Egiptobo nikani Mren Tainte ta nitre israelita jiebti angwane, ño nikaninta jökrä täte kākwe müre ketani jökrä.

³⁰ Abti ki mikani juta Jericóbti abko bäre nitre israelita kākwe dikakabare köbö kükü angwane, Ngōbökwē ki ye juani jökrä temen, ñobtä ñan angwane niaratre nämane tōdeke Ngōböbti aisete.

³¹ Erere arato, juta Jericó yete abko nitre israelita jananbare kä tuenbti tiebe angwane, meri iti bti kä ngwarbe nämane nüne yete kädian nämane Rahab. Rahab abko kākwe tōdekani Ngōböbti, aisete nitre kä tuabtikä ye kani ngäbti kuin kwe, aisete nitre nünanka juta Jericóte ye kämikani nitre israelitakwe angwane, meri Rahab ye abko kämikani ñakare kwetre ni mda mda ben gwaire.

³² Ne abko, nitre mda mda kākwe tōdekani Ngōböbti, yebtä abko tikwe blitadre ja täritäri jökrä, ye ngwane kä ñan rabadre täte tie blitakrä btä. Tikwe blitadre Gedeónbtä, Barabtä, Sansónbtä, Jeftébtä, Davibtä, Samuelibtä amne

ni mda mda Ngöbö kukwei niekä yebtä angwane, kä ñan rabadre täte tie blitakrä btä.

³³ Ni ruäre käkwe tödekani Ngöböbti, köböire kä dianinkä kwetre ni mda mdakän rübtä. Ruäre abko käkwe kukwe ükaninte kuin metre ni mda mdakrä amne jändrän köböi biani Ngöbökwé nükani ni ruäre kisete, ñobtä ñan angwane nämane tödeke Ngöböbti. Ni ruäre abko käkwe lion kada ketani, ñobtä ñan angwane nämane tödeke Ngöböbti.

³⁴ Erere arato, ni ruäre käkwe tödekani Ngöböbti abko köböire ñukwä jutra krübäte ötaninte kwetre amne, ni ruäre abko kämika tö namani ngitrabti angwane kwäräbeware kwetre, tödeka Ngöböbti ye köböire. Erere arato, ni ruäre di jatani krüte rübtä, akwa tödeka Ngöböbti, ye köböire Ngöbökwé mikaninta dite, käkwe rüe ganainbare kwäräbe rübtä.

³⁵ Mdakäre abko, meri ruäre käkwe tödekani Ngöböbti abko köböire mräkä krütanikrütani abko Ngöbökwé mikaninta nire. Ni ruäre abko nämane tödeke Ngöböbti, aisete mika nämane ja tare nike angwane, ñan tikadreteta, ie tö namani, ñobtä ñan angwane Ngöbökwé niaratre mikadita nire bobuta abko rabadre bäri kuin nämane nütüre, aisete nämane biare krüte.

³⁶ Amne ni mda abko mikani yakrä jae tödekabtä Ngöböbti amne kwata metani amne mäkaninte kadenanbti, bti kitani ngite kä teri, ñobtä ñan angwane nämane tödeke Ngöböbti.

³⁷ Ni mda abko nämane tödeke Ngöböbti, aisete kämikani jäbti amne, ni mda abko tikaninkä ötöbu ta sierrabti amne ni mda abko kämikani ngitrabti tödeka dokwäre Ngöböbti. Amne ni mda abko nämane nüne bobre, kä nämane obeja amne chibo kwata aibe kite jabtä abko te nämane dikekä nekwäre sekwäre abko nämane ja tare nike amne nämane moto ulire, tödeka Ngöböbti dokwäre.

³⁸ Nitre ye abko bäri ütiäte nitre Ngöbö rüe ye ngwä. Niaratre käkwe nünabare kä ketareketare te kä kaibete amne nämane nüne ngitio bäre temen. Erere arato, nämane nüne jäkwata mkäte amne kä mkä mda mdate kwäräkwärä, akwa niaratre jökrä nämane tödeke Ngöböbti.

³⁹ Akwa Ngöbökwé jändrän köböi mikani, ye nitre tödekaka Ngöböbti nünanka Jesu känenkri ye käkwe ñan tuani jire ja kisete, akwa nämane tödeke janknu Ngöböbti, yebtä abko nämane ütiäte kri Ngöbökrä.

⁴⁰ Ye abko, Ngöbökwé jändrän bäri kuin köböi mikani nikrä Kristo köböire, ñobtä ñan angwane ni aibe ben gwaire Ngöbö tö namani ni tödekaka bti nünanka kira ye mikai metre abko köböi mikani kwe.

12

Ngöböta ngäbriänkä kwekwe töi den

¹ Kore ni kwati käkwe tödekani era metre Ngöböbti ni känenkri. Ni ye abko käta ni die mike nüne Kristo kräke. Ye aisete ni yebtä ari töbike amne jändrän jökrä käta ni drätäkekä amne kukwe kämekäme Ngöbö rüere te nita nibrente, ye abko ari kite jökrä temen, bti kä kuin kukwäre nita neen, ye kukwäre ari ja die mike bäri niare janknu.

² Akwa nita tödeke Ngöböbti ye abko tä kite Jesu köböire amne Jesu ara jire käkwe ni mikadi tödeke bäri kuin metre Ngöböbti, aisete Jesu yebtä ari ja okwä mike kwatibe. Jesu abko müre ketani krusobtä angwane, namani ja gaire ñakare krütabtä nikrä krusobtä, ñobtä ñan angwane Jesu käkwe ja tare nikadre, yebti kä rabadreta bäri nuäre krübäte btä kä käinbti namanina gare ie, aisete namani biare ja tare nike. Ye erere bkänä, Ngöbö nikani Jesu ngwenante kä käinbti amne namani tākänintbe kürä gobrankrä Ngöbökwé ye küde ruenkri sete, ye abko Jesukwe sribi nuenbare täte jökrä abko tä bä mike.

³ Ne aisete nitre kukwe kämekäme nuenkä kisete Jesu käkwe ja tare nikani kri kore, yebtä munkwe töbika kuin ja käne, ñobtä ñan angwane ja tare

nikadre ño abko Jesukwe bä mikanina nie. Mun ñan rabadre dräre amne mun ñan di krütadre ja tare nikabtä, abkokäre munkwe töbikadre Jesubtä.

⁴ Ye abko, munta rüre kukwe kämekäme rüere nünakäre deme Ngöbökrä gare tie, akwa mun ngämi krüte jire iti rübtä kukwe kämekäme rüere.

⁵ Munta ja tare nike, akwa Ngöbö Kukwei tä tikani munbtä abko raba mun moto miketa nuäre, ye käi nikwitaninkä munbti. Mun abko Ngöbö ngäbriänkä abko Ngöbö Kukwei tä niere krörö:

Ti ngobo tikwe, ni Dänkien käta mäträre munbtä, ngäbäkre jakwe kwrere, ye munkwe ñan mika ngwarbe jae.

Amne ni Dänkien käkwe mun ka olobti, yebtä mun ñan di krüta nünanbtä niarakra,

⁶ ñobtä ñan angwane nire nire tareta ni Dänkienkwe, yebtä abko tä mäträre, amne nire nire kata ngäbti ja ngobo kwrere kwe abko tä kaen olobti,

Proverbios 3.11-12

abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

⁷ Ne aiseite munta ja tare nike tödekabtä Jesubti, ye abko mäträta kore Ngöbökwere raba gare munye, ñobtä ñan angwane Ngöböta mun kaen ngäbti ja ngobo kwrere, aiseite tä mäträre kore munbtä. ¿Mun ñan tä mäträre ngäbäkre munkwebtä ya? Jänri.

⁸ Ne aiseite ni jökrä Ngöbö ngäbriänkäre abko btä Ngöböta mäträre. Ngöböta mäträre ñakare munbtä, ye ngwane mun ñakare Ngöbö ngäbriänkä era metre.

⁹ Bärire mda abko, ni nämane kiakia ngäbäkrere angwane, ni rün kä nebtä nämane mäträre nißtä, kä nämane ni kaen olobti, abtä ni nämane mike ütiäte jae. ¿Se abko ni Rün käta mäträre nißtä amne tä ni kaen olobti ni mikakäre nüne kärekäre jabe abko nikwe ñan mikadre ütiäte jae ya? Jänri, niara bäri mikadre ütiäte jae nikwe!

¹⁰ Ñobtä ñan angwane nita nüne jötrö kä nebtä, akwa ni rün nikwe nämane mäträre nißtä amne nämane ni kaen olobti jändrän mden mden nämane nebe tuen dbe ie, ye erere nämane mäträre nißtä. Akwa Ngöböta mäträre nißtä, käta ni kaen olobti, ye abko bäri kuin amne ütiäte nikrä, ñobtä ñan angwane ye köböire abko ni rabadre deme Ngöbö kwrere.

¹¹ Ni mda tä mäträre nißtä, käta ni kaen olobti, ye näire abko tä nebe tuen tare nie bkänä, akwa kukwe btä mäträta nißtä ye tä nuke gare era metre nie angwane, tä ni die mike nüne era metre amne kuin jame Ngöbö ngwärekre. Ne aiseite mäträta nißtä amne ni kata olobti, ye abko kuin nikrä.

¹² Ne aiseite nire nire küde tä nebe dräre ie amne ngüreta nebe di ñakare ie, ye kwrere mun di kitera krüte ja tare nikabtä ne ngwane, ja di miketa munkwe amne,

¹³ Ji ükete kuin metre ja käne munkwe, ye köböire ni mda mda ngüre bren ie, kisete tä näin ni nakwente kwrere ye abko ngüre rabadreta kuin metre dikeä amne ñan di krütadre, abkokäre munkwe ja di mikata näin janknu Jesube.

Ñan trö kwitadre Ngöböye

¹⁴ Mdakäre abko, munkwe ja töi mika kwatibe nünakäre jame ni jökrä ben amne munkwe ja töi mika kwatibe nünakäre deme Ngöbökrä, ñobtä ñan angwane nikwe ñan nünandre deme, ye ngwane nikwe ñan ja tuadre ni Dänkienbe.

¹⁵ Erere arato, Ngöböta ja moto mike kuin munkrä, yebti mun ñan rabadrete jire iti, abkokäre munkwe ja ngibia. Erere arato, nane ni ruäre moto romon krübäte dikaro ni mdakrä, ye ngäniene munkwe ja ngibia kwärikwäri, ñobtä ñan angwane ni romon kore käkwe ñan kukwe käme ye kitadre temen, ye ngwane kri ngätri tä niren kri, ye kwrere ni moto romon

abko rabai bāri romon krübāte amne, niara kākwe ni mda ngwiandre ja mike ngite ja kwrere, aisetē munkwe ja ngibia kukwe ye ngāniene.

¹⁶ Mdakāre abko, munkwe űan ja mika gure tiebe ni mda mdabe amne jāndrān kuin deme, ye ie munkwe űan trō kwita Esaúkwe nuenbare kira ye kwrere. Esaúkwe jāndrān kuin rūrūmoinbare jakān etba Jacoboye. Esaú abko mubai, aisetē niara die mikadre rūnkwe, akwa mrō batibe btā jāndrān kuin ye rūrūmoinbare kwe jakān Jacoboye.

¹⁷ Yebti dre nakaninkā Esaúbtā, ye garera munye abko krōrō: Esaú abko mubai, aisetē rūnkwe ja di biandre ie abko tō namani, akwa rūn kākwe ja di bianina Jacoboye, aisetē trō kwitani jirekābe kwe ie. Esaú kākwe jāndrān ye mũaibare kri krübāte, akwa ja űan namani nuene krāke. Ne aisetē Esaú kākwe trō kwitani jāndrān kuin demeye, ye kwrere munkwe űan nuendre.

¹⁸ Mdakāre abko, mun jatani tōdeke Jesubti angwane, űan jāndrān tuen abko kukwāre mun jatani nitre israelita kwrere, űobtā űan angwane kira nitre israelita nūkani Ngitio Sinai kānti, ye kānti Ngōbōkwe ja bā mikani űtiāte kri abko krōrō: űukwā namani tuen jutra ngitiekā ietre amne kā namani tuen iko ietre amne kā namani tuen diore ietre amne kā namani tuen űiure ietre.

¹⁹ Erere arato, drū kukwei jarabare ietre amne Ngōbō kukwei jarabare ietre. Nitre israelita kākwe Ngōbō kukwei nuani kore ye abko Ngōbōkwe űan űākādre mda ietre abko namani ribere,

²⁰ űobtā űan angwane Ngōbō namani kukwe űkete tare krübāte ye abko namani mate tare btātre Ngitio Sinaibtā abko krōrō: Nire nire kākwe ngoto mikadre Ngitio Sinaibtā abko kāmikadre jābti, akwa űan kāmikadre jābti ne ngwane, kāmikadre bukobti, ye abko ni nire ya o jāndrān ngwarbe, akwa kāmikadre kore, Ngōbō namani niere, ye abko nitre israelita kākwe kukwe nuani. Akwa mun abko jatani tōdeke Jesubti angwane, drū kukwei jarabare űakare munye amne Ngōbō kukwei jarabare űakare munye arato nitre israelita kwrere.

²¹ Jāndrān krübāte nakaninkā Ngitio Sinaibtā, ye abko nitre israelita kākwe tuani, aisetē Moisés ara jire kākwe niebare krōrō: Ti nibi nekwetekā krübāte Ngōbōbtā, aisetē ti nibi grūkekā jōkrā ngrabare, niebare kwe.

²² Akwa munkwe tōdekani Jesubti angwane, mun jatani Ngitio Siōnte. Ngitio ye kānti abko Ngōbō nire tā nūne amne ngitio ye abko juta Jerusalén kā kāinbti ara abko kānti mun jatani. Kā ye kānti abko angele mili kabre tā ja űkaninkrō Ngōbō kāikitekā.

²³ Amne Ngōbō ngābriānkātre jire jōkrā abko Ngōbō Odei mubai kwrere, űobtā űan angwane jāndrān jire jōkrā Ngōbōkwe abko niaratrekrā abko kāita tikani kā kāinbti, niaratre kākwe nūnandi kārekāre Ngōbōbe bā mikakāre abko tā ketetibe jōkrā, ye kānti mun jatani, munkwe tōdekani Jesubti angwane. Erere arato, Ngōbō kukwe űkatekā metre ni jōkrā krāke abko ken mun jatani amne, nitre nūnanka kuin metre Ngōbō ngwārekri abko Ngōbōkwe mikani metre ja ngwārekri abko űai ye ken mun jatani arato munkwe tōdekani Jesubti angwane.

²⁴ Amne Jesu kōbōire Ngōbōta kukwe űkete btin nibe abko ken mun jatani amne Jesu dārie ni ngite diankakra mento nibtā, ye ken mun jatani. Jesu dārie ye abko űakare Abel dārie kwrere, űobtā űan angwane Abel kāmikani Caínkwe abko dokwāre Ngōbōkwe mikani ja ngie nuen, akwa Jesu dārie abko kōbōire Ngōbōta ni ngite denkā mento nibtā.

²⁵ Ne aisetē ti mrākātre, mtare Ngōbōta blite nibe, ye munkwe űan kitadre okwā kware temen, űobtā űan angwane kira Ngōbōkwe űākābare Moisés kōbōire nitre israelitaye, ye niaratre kākwe űan Ngōbō kukwei mikani tāte, abtā Ngōbōkwe mikani ja ngie nuen amne kwārābebare űakare kwetre. Mtare

abko Ngöbö kä káinbti ara jire káta ñáke nie, ye ie níkwe trö kwítadre angwane, níkwe ñan kwárábedre jire chí.

²⁶ Kira Moisés náire, Ngöbö kukwei kákwe kä temen ne ngwiani ngrenká Ngítio Sinaí kánti, akwa mtare Ngöbö Kukwei káta niere krörö mda:

Tíkwe kä temen ne ngwiandita ngrenká bati mda, ye ngwane kä káinbti ngwiandi ngrenká tikwe arato, *Hageo 2.6*
nieta Ngöbökwé.

²⁷ Ngöbökwé kä ngwiandi ngrenká bati mda tá niere, ye abko jándrán jókrá dátebare abko Ngöbökwé diandiká jókrá mento juankáre ngwarbe kä mrá angwane abko Ngöböta mike gare nie. Ne aisete jándrán jókrá dátebare abko Ngöbökwé diandiká amne jándrán ñan diandreká kä káinbti abko erere rabadi kárekáre aibe rabadi mda.

²⁸ Amne kä ye kánti Ngöböta gobrane, ye ñan raba denkáta jire abko Ngöböta bien nie amne rabadi kárekáre níkrá. Yebtä abko, ari kuin niere Ngöböye amne ari Ngöbö káikiteká. Erere arato, ari Ngöbö mike útiáte jae niara júrá ngwiane kwárá, Ngöbö tö ie, ye kwrere ari nuene,

²⁹ ñobtä ñan angwane Ngöbö níkwe abko krúbáte amne ñukwá jutra krúbáte kwrere, kákwe jándrán jókrá amne ni jókrá niara rüere juandi ngwarbe.

13

Kukwe mrá

¹ Ne aisete, munta ja tarere, ye kwrere munkwe ja tare janknu ni ja mrákáre tá ja tarere ye kwrere.

² Erere arato, ni menteni rúka mun kánti angwane, munkwe ka ngábtí kuin, ñobtä ñan angwane ni kabtä ngábtí kuin kore ni ruáre kákwe angele Ngöbökwé kani ngábtí ja juete abko ñan námáne gare ietre.

³ Mdakáre abko, tödekabtä Jesubti ni ruáre tá ngite kä teri, ye munkwe ngwian ruentari tare jae amne munta ngite siba ben raba ruen munye, kákwe die mika. Erere arato, tödekabtä Jesubti ni ruáre mikani ja tare níke kri krúbáte, ye munkwe ngwian töre jae amne munta ja tare níke siba ben raba ruen munye, kákwe die mika.

⁴ Mdakáre abko, mun merire brare gure gure kákwe ja mika útiáte jae kwárikwári amne munkwe núna era metre jabe kwárikwári, ñobtä ñan angwane ni gure, akwa tádre ja mike gure bati bati abko Ngöbökwé mikadi ja ngie nuen. Erere arato, ni merire brare ja mikaka ngite bátáká ngwarbe jabe kwárikwári abko Ngöbökwé mikadi ja ngie nuen arato.

⁵ Mdakáre abko, munkwe ñan ngwian tare dikaro amne jándrán ño ño tá munkwe, ye abko kái ngwian nuáre jabtá munkwe, ñobtä ñan angwane Ngöbökwé niebare krörö:

Tíkwe ñan ma mikadrete jire chí kaibe amne, tikwe ñan kä mikadreká jire chí mabtá, *Deuteronomio 31.6*
niebare Ngöbökwé.

⁶ Ye mden kisete, níkwe tödekadre kwatibe Ngöböbti, kákwe niedre krörö: Ti Dánkien Ngöbö abko ti die mikaka, aisete nire nire tö raba kukwe nuein blo ti rüere abko júrá ñákare tibtä, *Salmo 118.6-7*
ni rabadre niere.

⁷ Mdakáre abko, nire nire kákwe jí ngwiani mun káne, kákwe Ngöbö kukwei kuin Jesubtä mikani gare munye, ye abko munkwe ngwianta töre jae. Nitre mun jie ngwianka ye kákwe nú nabare ño mun okwábtí, amne tödekani ño Ngöböbti kwe, yebtä munkwe töbika ja káne amne munkwe núna niaratre kwrere.

⁸ Jesukristo abko námánena jándrin, ara tá mtare amne ara tádi kárekáre.

⁹ Ne aisete ni mda jata kukwe mda bä jene dirire munye, ye jiebti mun ñan rankwa. Ye abko, kukwe úkaninte mröbtä, yebtä abko ni ruäre tä dirire, akwa kukwe ye mikabtä täte ni ñan rabadre ja mike metre Ngöbö ngwärekre, aisete Ngöbö moto kuin káta ni tarere, yebtä ni rabadre nünenká dite abko bäri kuin, aisete mun ñan rankwa kukwe mda mda jiebti.

¹⁰ Ni tödekaka Jesubti abko kräke Jesu krütani krusobtä, akwa nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre tä sribire ju blitakrä Ngöböbe kánti, ye ñan raba sribi kuin nuenbare Jesukwe krusobtä ye bkáne jire chi, akwa nikrä abko útiäte.

¹¹ Mdakäre abko, ju blitakrä Ngöböbe kánti nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien tä niken jändrän ngwarbe däre ngwena Ngöböye Ká Bári Demente ni ngite diankakäre mento btä, akwa jändrän kámika námáne kwetre ye abko ngwáká námáne kukwe juta bäre mento.

¹² Ye kwrere arato, Jesu krütani ni ngite diankakäre mento nibtä ja däre köböire ni mikakäre deme Ngöbökrä angwane, krütani juta Jerusalén bäre mento.*

¹³ Ne aisete, Jesu jänikani juta Jerusalén bäre mento angwane, ni mdakwe mikani ngwarbe jae, ye kwrere ni rikadre Jesube gwaire angwane ni mikadi ngwarbe jae arato, ye ngäbti ari ja mike juto,

¹⁴ ñobtä ñan angwane juta nünankrä käre käre nie ñakare ká nebtä amne, juta mda jatadi btin abko nita näin kánene janknu.

¹⁵ Ye abko, jändrän bianta kámikakrä Ngöbö káikitakakäre, ye täte ari Ngöbö káikitekä käre käre Jesukristo köböire. Ngöbö káikitadrekä nikwe ja kadabti, ye abko jändrän bianta Ngöbö káikitakakäre kwrere.

¹⁶ Amne jändrän kuin nuendre ni mda mdakrä, ye munkwe ñan káikwitaka jabtí, akwa nire nire káta jändrän mdei nike, ye abko ie munkwe jändrän jakwe bian niaratre die mikakrä. Ye abko jändrän bianta Ngöböye kwrere arato, aisete káita nebe nuäre Ngöböbtä.

¹⁷ Mdakäre abko, nitre mun jie ngwianka ye kukwei mika täte munkwe amne dre dre nuemna kwetre munye, yebtä abko munkwe ñan kukwei kita temen, ñobtä ñan angwane niaratre käre tä mun ngibiarebti. Erere arato, nitre mun jie ngwianka kákwe sribibare ño abko niedita jókrä kwetre Ngöböye. Erere arato, ká rabadre nuäre btäre sribire munkrä, abkokäre niaratre kukwei mikadre täte munkwe. Amne munkwe ñan sribi mika tare krübäte niaratre kisete, ñobtä ñan angwane ye ñan rabadre kuin munkrä.

¹⁸ Mdakäre abko, ja ruen ngite ñakare nunye Ngöbö ngwärekre amne nun tö jändrän jókrä nuene kuin metre, aisete munkwe blita Ngöböbe munkrä.

¹⁹ Erere arato, Ngöbö diebti ti rabadre niken ja tuenta jötrö munbe yete, abkokäre munkwe blita bäri Ngöböbe tikrä abko ti tö ribei kisere munye.

²⁰⁻²¹ Ngöbö ká jáme bianka nie kákwe ni Dänkien Jesu mikaninta nire. Niara däre köböire Ngöbökwé kukwe úkaninte btin mda nibe abko rabadi käre käre. Jesukristo abko obeja ngibiaka kri kwrere, káta ni ngibiare kuin. Ngöbö ye abko kákwe mun mika biare jändrän jókräbtä, niara tö dreye abko mun rabadre nuene kuin täte abkokäre. Amne nun abko btä Ngöbö tö dre dre nuein Jesukristo köböire, ye erere nuendi kwe. Kristo aibe mikadre útiäte käre käre nikwe. Abko kore se. Amen.

²² Mdakäre abko ti mrákäre tikwe, kukwe tikani chi braibe tikwe mun die mikakäre, ne munkwe ka ngäbti ja moto kuinbti abko ti tö ribei munye.

* **13:12 krütani juta Jerusalén báre mento.** Kira, nitre israelita kákwe niaratre ngite mikani jändrän ngwarbebtä. btí jändrän ye juani kwetre juta báre mento ni ngite ngwiankäre mento bá mikakäre. Ye kwrere Jesu krütani juta báre mento, niarakwe ni ngite dianinká mento nibtä ye bá mikakäre. Ñáke Levítico 4.21; 16.20-28 yebtä.

²³ Erere arato, ni mräkä Timoteo kitani ngite kä teri, akwa tikaninante abko ti tö nibi mikai gare munye. Niara rükadre jötrö ti kanti nete angwane, ti näin ngwena siba jabe nebe mun kanti yete basare munye.

²⁴ Mdakäre abko, nitre mun jie ngwianka tä yete, ye kräke tita köbö kuin juen, munkwe nie ietre tikrä. Erere arato, juta deme Ngöbökwé tä yete, kräke tita köbö kuin juen, munkwe nie ietre. Nitre nünanka Italia nete käta köbö kuin juen mun jökrä kräke yete.

²⁵ Ngöbökwé ja moto mika kuin mun jökrä kräke amne ja di bian kwe munye. Abko kore se. Ne ngörä.

Tärä Tikani Santiagokwe Santiago

Santiago kākwe tārā ne tikani. Niara abko Jesu etba nütüta. Mdakäre abko, niara nāmāne nūne juta Jerusalēnte, kānti nāmāne ji dokwāte nitre tōdekaka Jesubti ye krāke. Erere arato, nitre Jesu kukwei ngwianka kākwe gātābare juta Jerusalēnte blitakäre sribi Pablokwebtä angwane, Santiago nāmāne ji dokwāte. Hechos 15 ye kānti ma raba ñāke kukwe nebtā. Jesu etba Santiago, btā kukweta tikani Mateo 13.55, Santiago ye ara kākwe tārā ne tikani.

Nitre israelita kwati tōdekaka Jesubti nāmāne nūne ni menteni kwrere kā ketareketare temen kā Israel bäre. Niaratre ye krāke Santiago kākwe tārā ne tikani. Tārā nebtā Santiago kākwe blitabare kukwe keta kabrebtā, akwa bāri kāne abko Santiago tā niere krörō: Nita nūne kā nebtā angwane, nikwe ja tare nikadi tōdekabtā Jesukristobti. Yebtā nikwe ñan tōbikadre kri, ñobtä ñan angwane ja tare nika yebti Ngöböta ni die mike nūne bāri metre ja okwābti. Nita ja tare nike angwane, nikwe kā ngwiandre nuäre jabtā abko Santiago kākwe niebare.

Mdakäre abko, nitre tōdekaka Jesubti tā nūne ño amne tā dre dre nuene, ye abko kāta niaratre tōdekaka metre Jesubti ya, ñakare ya bā mike tuare ni jōkrāye, niebare Santiagokwe. Erere arato, nita blite ño ño jabe kwārikwāri abko ütiāte amne nikwe ñan ni jāndrān bkāne krikri mikadre bāri ütiāte ni bobre bobre krāke, ñobtä ñan angwane nitre bobre abko ütiāte Ngöbö ngwārekri amne Ngöbökrā ni ja kwrere jōkrā abko Santiago tā niere.

Mdakäre abko, ni ngwian bkānkā krikri kāta ni bobre bobre mike ngwarbe jae, kāta sribi ütiā bien ñakare metre ietre abko krāke kukwe kri, ñobtä ñan angwane ye dokwäre Ngöbökwē mikadi ja ngie nuen abko niebare Santiagokwe.

Santiagota köbö kuin juen

¹ Ti Santiago kāta tārā ne tike. Ti abko sribikā Ngöbökwē amne ni Dānkien Jesukristokwe. Mun tōdekaka Jesubti dārebare juta nitre israelitakwe kwā jātābti kubu yekri, kāta nūne kā ketareketare temen kā Israel bäre temen, ye krāke tita köbö kuin juen.

Nünandrekā dite kärekwäre

² Ti mrākātre tikwe, ñongwane erere mun raba ja tare nike bātākā ngwarbe tōdekabtā Jesubti, ye ngwane munkwe kā ngwian bāri nuäre jabtā,

³ ñobtä ñan angwane munta tōdeke metre Ngöböbti ya, ñakare ya, ye trā tuakäre munta ja tare nike. Ja tare nika, ye köböire mun rabadre nūnenkā dite käre tōdekabtā Jesubti abko garera metre munye.

⁴ Munkwe ja tare nikadre bātārekā ja tārītāri abti mun nena nūnenkā dite raire era metre, ye köböire abko mun rabadre nūne metre Ngöbö ngwārekri ni ünān kwrere amne mun ñan rabadre jāndrān kuin Ngöbökwē mdei nike.

⁵ Akwa munkwe dre dre nuendre, ye ñan raba nūke gare munye angwane, Ngöbökwē mun mikadre tōbtā abko munkwe kārā ie angwane, mun mikadi tōbtā kwe, ñobtä ñan angwane nire nire kāta jāndrān kārere ie, ye erere Ngöböta jāndrān bien tāte jōkrā ie amne tā jāndrān kābāire ñakare ni jōkrā kām. Amne munta ja mike ngite, yebtā ñan rabai romon jire chi.

⁶ Akwa Ngöbökwē jāndrān biandi nie, ye rabadre era ni krāke, kākwe ja tōi mikadre kwatibe, kākwe jāndrān kārādre ie amne nikwe ñan ja tōi mikadre ngwarbe kwārākwarā jāndrān kārākäre ie, ñobtä ñan angwane ni ja tōi kwite ngwarbe kwārākwarā, ni ye abko ere ngwane tā tōdeke Ngöböbti, ere ngwane

ñakare. Ni ye abko mren gilen kitata müre ribikwe kwäräkwarä nekwäre sekwäre ye kwrere.

⁷⁻⁸ Ni ye abko tä tödeke Ngöböbti mtare amne jetbe tarä nebe tödeke jändrän mdabti, aisetë töi ñakare kwatibe Ngöböbtä, aisetë ni ja töi kwite ngwarbe kwäräkwarä kore jändrän jökräbtä, ye abko ie ni Dänkien Ngöbö kärke ñan jändrän biandre jire chi nütüdre kwe.

⁹ Mdakäre abko, ja mräkä tödekaka Jesubti mden mden tä nüne bobre abko ie ja rabadre ruen ütiäte, ñobtä ñan angwane tä jändrän jökrä Ngöbökwë bkäne.

¹⁰ Akwa ja mräkä ngwian amne jändrän bkäne krikri kärke tödekani Ngöböbti amne ja mikani bobre kwe Ngöbö ngwäreki, ye abko btä ká raba nuäre, ñobtä ñan angwane ni ngwian amne jändrän bkäne krikri abko kri blü tä nebe jötrö ye kwrere abko krörö:

¹¹ Kri blü abko tä nebe tuäre, akwa ñänanta kite ngire, káta bá rötökä amne tä näkänkä temen amne ñan tä nebe tuäre mda. Ye kwrere jire, ni ngwian amne jändrän bkänkä krikri káta sribi nuene, btäräbe ngwian amne jändrän kwekwe tä niken ngwarbe jötrö kán angwane, ñan rabadre ütiäte mda.

¹² Mdakäre abko, nire nire káta ja tare nike tödekabtä Jesubti amne tä nünenkä dite jabtä, ni yebtä abko ká rabadi bäri nuäre, ñobtä ñan angwane ja tare nika ye rikadre ta angwane, niarakwe Jesu rükaninte ñakare, ye ngwane Ngöbökwë jändrän kuin biandi ie, kärke mikadi nüne kärekäre jabe, ni gananka ie korona bianta ye kwrere, ñobtä ñan angwane nire nire káta Ngöbö tarere amne tä Jesu rükente ñakare abko ie Ngöbökwë jändrän ye köböi mikani.

¹³ Mdakäre abko, mun mden mden ie kukwe kämekäme mdei jata mun nuatekäre ja käne, ye abko ñan Ngöböta mun nuente kukwe kämenbtä munkwe nütü, ñobtä ñan angwane kukwe kämekäme mdeita nebe ñakare jire chi Ngöböye, aisetë kukwe kämekäme ñan raba niara nuente jire chi ja käne. Erere arato, Ngöböta ni nuente ñakare jire chi kukwe käme nuenkäre,

¹⁴ akwa kukwe kämekäme káta ni nuente ja käne, ye abko kukwe käme mdei ni töibtä tä ni nuente ja käne, káta ni näkwite ja kukwäre.

¹⁵ Yebti kukwe kämekäme mdeita nebe nie, ye erere nita niken nuene angwane, nita ja mike ngite Ngöbö rüere angwane, kukwe kämekäme ye aibe jiebtü nita niken nakwen janknu. Nita ja mike ngite täte jökrä Ngöbö rüere, ye dokwäre abko nita krüte amne nita nebe kärekäre Ngöbö okwä bäre mento.

¹⁶ Ti mräkätre tare tikwe, munkwe ñan ja ngökamna,

¹⁷ ñobtä ñan angwane Ngöbö sö dätekä amne ñänä, muke dätekä jökrä, Ngöbö ye ara jire káta jändrän jökrä kuin amne metre ni die mikakrä ye bien nie. Ngöbö abko ja kwrere kärekäre. Sö amne ñänä nikwite bá jene jene, ye kwrere Ngöbö nikwite ñakare, aisetë jändrän kuin metre bianta kwe nie, jändrän ye abko ká káinbti bianta kwe nie, aisetë Ngöbö ñan raba ni nuente kukwe kämekäme nuenkäre.

¹⁸ Ye abko, ja moto kuinbti Ngöbö tö namani ni mikai ja ngäbriänkäre, erere nuenbarera kwe ja töi jenbti kukwe kuin era metre Jesubtä köböire. Amne nura ngwä kena öta námame biandre Ngöböye, ye kwrere jire jändrän jökrä dätebare Ngöbökwë, ye ngätäite Ngöbökwë ni dianinkä käne jakrä ja ngäbriänkä kwrere.

Ni kukwei nuadre

¹⁹ Mdakäre abko, ti mräkätre tare tikwe, kukwe krörö ne munkwe ngwianta töre jae: Mun jökrä kärke ja olo mikai juto biare Ngöbö Kukwei nuakäre, akwa mun ñan raba juto biare blite amne mun ñan raba romon jötrö ngwarbe,

²⁰ ñobtä ñan angwane ni moto romon abko káta nüne ñakare kuin metre Ngöbö ngwäreki, Ngöbö tö ie ye kwrere.

²¹ Ne aisete, kukwe kämekäme diän diän tä kabre mun ngätäite, ye kite temen munkwe amne kukwe kuin Ngöbökwe nökanı nura kwrere munbtä, ye kaen ngäbtı mikakäre täte ja moto jämenbtı munkwe, ñobtä ñan angwane kukwe kuin Ngöbökwe ye abko di tära mun diantarikrä.

²² Akwa Ngöbö Kukwei kuin ye abko ñan munkwe kukwei nuadre jirekäbe, akwa kukwe ye abko tä dre dre nuemna, erere munkwe mika täte, ñobtä ñan angwane munkwe ñan mikadre täte ne ngwane, mun tädi ja ngökö au.

²³ Ye abko nire nire käta Kukwe kuin Ngöbökwe ye kukwei nuen jirekäbe, akwa dre dre nieta kwe abko tä mike ñakare täte, ni ye abko ni ja tuaka ñäite kwrere abko krörö:

²⁴ Ni ja tuaka ñäite käta ja ngwäre tuen kuin au, akwa tä nikenta mentokwäre angwane, btäräbe niara bä ño, ye tä nebe töre ñakare mda ie.

²⁵ Akwa Ngöbö Kukwei kuin era metre abko kuin ni tikatekrä, ye nire nire käta nuene abko tä töbıke kuin metre ja käne amne tä mike täte metre jökrä, ni ye käta jändrän kuinkuin nuene, ye abko käi rabadi nuäre btä.

²⁶ Amne nane mun ruäre tä nekete Ngöbö Kukweıbtä ruen munye, akwa mun kada nekete ñakare blıtare amne munta ñäke krübäte ni mda mdabtä ne ngwane, munta ja ngökö au amne kukwe btä munta nekete ye abko tä nebe ngwarbe, ütiäte ñakare,

²⁷ ñobtä ñan angwane nire nire käta tödeke metre Jesubtı abko tä nüne kuin amne deme Ngöbö ngwärekrı amne tä kukwe krörökrörö nuene: ngäbäkre ulı ulı die mikadre. Erere arato, meri kän brare krütanıkrütanı käta ja tare nıke bätäkä ngwarbe, ye abko die mikadre amne kukwe kämekäme kä nebtä ye ngäniene ja ngıbiadre kuin deme. Nikwe nuendre kore, ye ngwane nıta nekete era metre Ngöbö Kukweıbtä.

2

Ñan ni itı mikadre bäri ütiäte ni mdakrä

¹ Ti mräkäre tare tikwe, munta tödeke ni Dänkien Jesukristo bä nuärebtı. Mun ye abko käkwe ñan ni itı mika bäri ütiäte ni mdakrä.

²⁻³ Ye abko ti bıke bä mike krörö: Nane mun tädre ja ükanınkrö gätäbtä angwane, ni ngwıan bkänkä kri rükadre abko kısebtä anıo orore tädre amne dän kuin ütiäte tädre btä abko munkwe kadre ngäbtı kuin, käkwe niedre ie: Kä bäri kuin ne kántı jakwe täke nete, munkwe niedre ie. Ye btäräbe ni bobre rükadre arato amne dän kölikölı te rükadre angwane, munkwe niedre ie: Ma raba nünanınkä yete o ma raba tákänıntbe temen ti ngotobtä, munkwe niedre ie,

⁴ ye ngwane munta ni itı mike bäri ütiäte jae ni mda yekrä amne munta kukwe nuene ja töı kämenbtı kore ni mda rüere, aisete munkwe ñan ni mda mikadre bäri ütiäte ni mdakrä.

⁵ Ti mräkäre tare tikwe, olo ketete ti kukweıye munkwe: Nitre bobre bobre ni jökrä okwäbtı, ni ye abko Ngöbökwe dianınkä jakrä tödekakäre Jesubtı, ye köböıre abko Ngöbö okwäbtı niaratre tä jändrän bkäne bäri kabre nitre ngwıan bkäne kabre kä nebtä ye kräke. Erere arato, kä kuin kántı Ngöböta gobrane, ye abko bıandı kwe nitre bobre kabre käta Ngöbö tarere yeye, niarakwe jändrän kwe köböı mikanı ietere ye kwrere.

⁶ Akwa mun abko tä nitre bobre bobre mike ngwarbe jae amne nitre ngwıan bkänkä krikri abko munta mike ütiäte jae, ¿ye ñan nitre ngwıan bkäne krikri ara tä mun mike ene ja kısete ya? ¡jänrı! ¿Erere arato, ñan niaratre ara tä mun jake jae kriboto ngwärekrı ya? ¡jänrı!

⁷ Mdakäre abko, ¿Jesukristo kä kuin bä nuäre abko tä mun bkäne, ñan niara rüere nitre ngwıan bkänkä krikri käta ñäke blo arato ya? ¡Se ñobtä abko munta niaratre mike ütiäte jae se!

8 Ni Dänkien Gobranka kri käkwe kukwe biani nuendre nie, ye munkwe mikadre täte, ye ngwane munkwe kukwe nuendre kuin. Mden erere nieta krörö Ngöbö Kukweibtä:

Mata ja tarere au,

ye kwrere makwe ni mda mda tare arato,
abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

Levítico 19.18

9 Akwa munta ni iti mike bäri ütiäte ni mdakrä, ye ngwane munta ja mike ngite angwane, kukwe biani Ngöbökwé nuendre, ye rüere munta ja mike ngite,

10 ñobtä ñan angwane kukwe biani nuendre Ngöbökwé nie, ye ni iti tädre mike täte jökrä, akwa nane kukwe ye kitadre kwatibe temen kwe, ye ngwane ja mikadre ngite kwe kukwe biani nuendre jire jökrä ye rüere,

11 ñobtä ñan angwane Ngöbö ara jire käkwe niebare krörö: Mun gure gure käkwe ñan ja mika gure tiebe ni mda mdabe. Erere arato niebare krörö kwe: Munkwe ñan ni mda kämika, niebare kwe. Ye mden kisete, ni gure kätä ja mike gure ñakare tiebe ni mda mdabe, akwa ni mda kämikadre kwe, ye ngwane kukwe biani nuendre ye kitata jökrä temen kwe.

12 Ye abko, Kristokwe kukwe biani nuendre ni tikatekäre, yehti Ngöbökwé kukwe ükadite nikä, aisete munta blite ni mda mdabe amne munta kukwe nuene ben angwane, munkwe mikadre ütiäte jae ja kwrere jökrä.

13 Ye ñobtä ñan angwane Ngöbökwé kukwe ükadite kä mrä angwane, nire nire ie mräkä namani ruentari tare ñakare, ye abko ñan rabadre ruentari tare Ngöböye arato; akwa nire nire ie mräkä namani ruentari tare, ni ye abko Ngöbökwé kukwe ükadite kräke angwane, rabadi ruentari tare Ngöböye arato.

Sribi kuin nuenta, yehti nita tödeke Jesubti abko tuata nibtä

14 Mdakäre abko ti mräkäre tikwe, nita tödeke Jesubti ni tädre niere jirekäbe, akwa nita jändrän kuinkuin nuene ñakare ni mda mdakrä, ¿se abko nita tödeke Jesubti nita niere abko köböire ni rabadi dianintari ya? ¡Ñakare! Ye abko ti bike bä mike krörö munye:

15 Nane ni mräkä merire ya amne brare ya tädre ja бүtie nike amne tädre mrö nike.

16 Ja mräkä ye abko ie mun iti käkwe niedre: Ma rikata kuin, ie ti tö ti mräkä amne kä ñan rabadre tibo mabtä, abkokäre makwe dän kita jabtä amne makwe mrö kweta trinetrine, munkwe niedre ie. ¿Akwa dän amne mrö mei nikata kwe, ye munkwe biandre ñakare ie amne, juandreta ngwarbe jirekäbe kise tökare ja jiehti, ye abko käkwe die mikadre ya? Ñakare, aisete munkwe ñakadre kore ie, ye abko rabadre ütiäte ñakare kräke.

17 Ye kwrere arato, nita tödeke Jesubti nita niere, akwa ni jändrän kuinkuin nuene ñakare tödeka Jesubti ye bä mikakrä, ye ngwane nita kukwe ütiäte ñakare niere ngwarbe kore.

18 Ye abko, ni rabadre niere krörö: Mata tödeke jirekäbe Jesubti, akwa ti abko tä jändrän kuin nuene jirekäbe ni mda mdakrä abko ni rabadre niere. Ye abko mata jändrän kuinkuin nuene ñakare ni mda mdakrä, ye ngwane mata tödeke Jesubti ñan jatai tie mabtä; akwa ti abko tä jändrän kuinkuin nuene ni mda mdakrä, yehti abko tita tödeke Jesubti abko makwe tuadre tibtä.

19 Amne Ngöbö tarä itibe abko mata mike era jae, ye abko mata töbike kuin kore, akwa mata tödeke ñakare metre Ngöböhti, ye kwrere arato Ngöbö tarä itibe abko mikata era jae üai kämekämenkwe amne Ngöbö jürä tä nebe btätre, abtä tätre nebe grüekä Ngöbö ngäniene, akwa tätre tödeke ñakare Ngöböhti.

20 ¿Ñobtä ma töi ñakare dikaro? Nita tödeke Ngöböhti nikwe niedre, akwa nita jändrän kuinkuin nuene ñakare ni mda mdakrä, ye ngwane nita tödeke ñakare Ngöböhti abko raba gare mae,

²¹ ñobtä ñan angwane ni mräkä kira Abraham nikani ngobo Isaac ngwena müre ketadre Ngöbö mikakäre ütiäte jae, ye ngwane tödekani kwe Ngöböti, käkwe jädrän kuin nuenbare kore. Yebtä abko, ñakare ngite mda Ngöbökwie niebare btä.

²² Ne aisete Abraham nämane tödeke era metre Ngöböti abko bä mikani krörö kwe: nikani ngobo Isaac ngwena müre ketadre ñukwä gräbti Ngöbö mikakäre ütiäte jae. Niarakwe jädrän nuenbare kore, yebtä abko jatani tödeke täte metre Ngöböti.

²³ Angwane Ngöbö Kukwei namani tikani krörö abko namani bare Abrahamtä:

Abrahamkwe Ngöbö kukwei mikani era,

yebtä abko Abraham ngite ñakare mda Ngöbökwie niebare btä, *Génesis*

15.6

abko nieta kore abko erere namani bare. Bärire mda abko Abraham abko Ngöbö kukwe muko nieta Ngöbö Kukweibtä arato.

²⁴ Ye mden kisete, ñan nita tödeke jirekäbe Ngöböti aibe köböire ni ngite ñakare Ngöböta niere nibtä, akwa nita jädrän kuinkuin nuene ni mda mdakrä nita tödeke metre Ngöböti bä mikakäre abko köböire ni ngite ñakare mda Ngöböta niere nibtä arato. Mden erere nuenbare Abrahamkwe, yebtä munkwe töbika kuin ja käne.

²⁵ Ye kwrere arato, meri iti bti kä ngwarbe kädian nämane Rahab käkwe jädrän kuin nuenbare krörö abtä ngite ñakare mda Ngöbökwie niebare: Nitre israelita nikani kä tuenbti tiebe juta Jericó kánti angwane, Rahab käkwe kä biani ietre ja gwiriete, abti die mikani kwe ngitieta tiebe ji mdabti. Yebtä abko Rahab namani tödeke metre Ngöböti bä mikani kwe jabtä angwane, niara ngite ñakare mda Ngöbökwie niebare.

²⁶ Ne aisete, mrä ti bike kukwe bä mike krörö: Ni üai ñakare nibtä angwane, nita nebe ngwäkäre, ye kwrere arato Ngöböta itibe nita mike ütiäte jae, akwa nita jädrän kuinkuin nuene ñakare ni mda mdakrä, ye ngwane nita tödeke ñakare metre bti.

3

Ni tüdrä abko krübäte

¹ Mdakäre abko, ti mräkätre tikwe, ñan ni kwati mun ngätäite tö rabadre ja mikai dirikä, ñobtä ñan angwane nun dirikä dirikä abko käta dre dre nuene amne nunta dre dre dirire, yebtä abko Ngöbökwie kukwe ükadite bäri tare nunkrä, ye abko garera munye, aisete tita niere kore munye.

² Ni jökrä käta ja mike ngite bätäkä ngwarbe Ngöbö rüere. Ye abko, nire nire käta blite angwane, kukwe nieta kwe, yebtä tä ja mike ngite ñakare jire, ye ngwane ni ye abko ni metre amne raba ja ngrabare ngibiare arato kukwe kämekäme ngäniene.

³ Ye abko ti bike bä mike krörö munye: Mdä krikri akwa ni mikadre täte kwe, abkokäre breno chi mikata kadate ta. Yebti abko ni töta nebe mdä kri ye ngwiain mdente mdente, erere kánti tä niken.

⁴ Erere arato, ru krikri mrenbti yebtä töbika munkwe. Ru mrenbti abko bäri krikri amne müreta nebe mate bäri ribi amne tä ru kite mentokwäre, akwa kri kukwän chi ru kwitakekrä, yebti nitre ru ngwianka ye töta nebe ru ngwiain mdente mdente, erere kánti ruta niken.

⁵ Ye kwrere arato tä nakenkä krörö ni kadabtä: Ni tüdrä abko chi ni ngrabare yebtä, akwa tä biare bike bäri kri krübäte, ye abko ñukwä okwä chi käkwe kä tokwä krikri kukwadre kabre temen, ye kwrere jire ni tüdrä.

⁶ Amne kukwe nieta ni tüdräbti abko ñukwä jutra krübäte kwrere. Ni ngrabare kiakia ne ngätäite ni tüdrä abko bäri krübäte, ñobtä ñan angwane

ni tüdräbti nita kukwe niere diän diän ni mda mda rüere angwane, nita ja mike ngite Ngöbö rüere. Erere arato, ni tüdräbti kukwe taretare krübäte tä nakenkä nibtä amne, ni rüe Satana abko tä ni tüdrä mike blite käme kore. Ni tüdrä ye köböite jändrän kabre bätäkä ngwarbe tä nakenkä blo nibtä.

⁷ Ni raba jändrän jökrä näkwite amne ni raba nebe dänkiene: jändrän ngibiata gwi, nukwä, jändrän yorekä tementa amne jändrän krikri mrente, ye ni töta nebe näkwitai amne dänkiene, erere nita nuene.

⁸ Akwa ni ñakare jire iti abko käkwe ja tüdrä näkwitanina amne namanina dänkiene, ñobtä ñan angwane ni tüdrä abko ñan tä ja tuemetre näkwitadre jire chi nie, aisete kräkä krübäte käta ni kämike, ye kwrere ni tüdrä.

⁹ Ye abko, ni tüdräbti nita Ngöbö ni Dänkien amne ni Rün nikwe käikitekä. Abti ni tüdrä ye arabebti abko ni mda mda datebare bäsi ja kwrere Ngöböbe abko nita ngürün mike btä arato.

¹⁰ Ne aisete ni kada kwatibe, yehti nita Ngöbö käikitekä amne ni kada ye arabebti nita ngürün mike ni mdabtä, ye abko nikwe ñan nuendre jire chi kore abko tita niere munye ti mräkätre tikwe.

¹¹ Ye abko ti bike hä mike krörö munye: Ñö bänän tibo tä neen, ye ben gwaire ñö bänän kwaka tä neen ñakare.

¹² Erere arato, aseituna ngwäta neme ñakare higo kriebtä amne higo ngwäta neme ñakare uba kriebtä. Ye kwrere arato, ñö bänän mreene abko bänänta nebe ñakare tibo, aisete ni kada kwatibe, yehti nikwe ñan blitadre kuin bati amne blo bati, ti mräkätre tikwe.

Ngöbö aibe raba ni die mike nüne töbtä

¹³ Mdakäre abko, nire nire abko töbtä kukwe Ngöbökwebtä amne nire nire abko ie jändrän Ngöbökwä tä neme gare, ni ye abko käkwe hä mika tuadre nünanbtä kuin ni jökrä ngwäreki amne, munkwe jändrän kuinquin nuen ni mda mdakrä ja moto kuinbti amne ñan bikakäre kri, ñobtä ñan angwane kore ni töbtä käta jändrän kuinquin nuene Ngöbö mikakäre ütiäte.

¹⁴ Akwa nireta mokrere krübäte Ngöbö Kukweibti bikakäre kri, käta rüere ja mikakäre ji dokwäte nitre tödekaka Jesubti ngätäite, ni ye abko käta ja mike ngite Ngöbö rüere, ye abko ñan rükandrete kwe amne ñan bikadre kri kwe kore.

¹⁵ Ye abko, munta nüne töbtä kore tuen munye akwa, ye abko ñan tä kite Ngöböki. Akwa ni moto käme amne ni töi diän diän abkokri tä kite amne diablu ara jire käta ni kite kukwe ye jiehti,

¹⁶ ñobtä ñan angwane ni mokrere krübäte jabe kwärikwäri amne ni jändrän nuene rükäre jirekabe jabe kwärikwäri, ye kanti käre hä nokre nikwe ja rüere kwärikwäri amne kukwe kämekäme bätäkä ngwarbe nuenta Ngöbö rüere, aisete kukwe hä töbtä kore abko ñan tä kite Ngöböki.

¹⁷ Akwa kukwe töbtä era metre tä kite Ngöböki abko bäri käta ni mike nüne kuin deme Ngöbö ngwäreki amne tä ni mike nüne jäme. Erere arato, ni motota nebe kuin ni mda mdakrä amne nita nebe nuäre töi diandre. Erere arato, ni mda mda tä nebe ruentari tare nie amne ni jökrä nita kaen ngäbti ja kwrere jökrä amne, kore nita kukwe era erere niere amne nita jändrän kuinquin nuene ni mda mdakrä.

¹⁸ Amne ni nünanka jäme, käta ni mda mda die mike nüne jäme, ni ye abko tä nüne metre Ngöbö ngwäreki.

4

Ja mikadre bobre Ngöböbtä

¹ ¿Munta rüere amne munta ngüdrekä jabe kwärikwäri, ye abko ñobtä munta nüne kore gare munye ya? Munta nüne kore ñobtä ñan angwane kukwe käme

tä mun töibtä, ye mden abko mdeita nebe munye amne tä ja di nuen munbe, käta mun mike nüne kore.

² Ne aisete jändrän mden mden ie mun töta nebe, akwa tä nüke ñakare mun kisete, abtä munta ni mda kämike jändrän ye diankäre jakrä. Erere arato, jändrän ie mun töta nebe jakrä, akwa ñan tä nebe nüke mun kisete, abtä munta nebe mokrere bti jabe kwärikwäri. Ye mdenbtä abko munta niken ngüdrekä amne munta niken rüere jabe kwärikwäri, akwa munta jändrän kärere ñakare Ngöböye jakrä, aisete ñan tä nebe mun kisete.

³ Mdakäre abko, munta jändrän kärere Ngöböye angwane, ñan tä nebe mun kisete, ñobtä ñan angwane munta jändrän kärere kukwe nuenkäre kämekäme amne kä ngwiankäre nuäre jabtä, aisete munta jändrän kärere abko Ngöbö ñan tä bien munye.

⁴ Ye ñobtä abko käre munta trö kwite Ngöböye amne munta jändrän mda mda tarere niara täte! Jjändrän jökrä kämekäme tä Ngöbö rüere abko ben nita ja gete angwane, nita nebe ja rüere Ngöböbe abko gare ñakare munye ya? Nire nire käta ja gete kukwe kämenbtä, ye abko tä nebe ja rüere Ngöböbe.

⁵ Ye mdenbtä abko Ngöbö Kukwei tä niere krörö: Ngöbökwé ja Ūai mikani nüne nibtä, ye abko bäri töta nebe ni tuai näin Ngöböbe, aisete tä ni tarere, käta mokrere nibti abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

⁶ Akwa Ngöbö abko bäri tä ja moto mike kuin nikrä, käta ni tarere, ye Ngöbö Kukwei käta niere krörö:

Nire nire käta bike kri Ngöböbtä abko rüere Ngöbö motota nebe romon.

Akwa nire nire käta bike tidrä Ngöbö ngwärecri abko kräke Ngöböta ja moto mike kuin,
Proverbios 3.34
abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

⁷ Ne aisete, bika tidrä Ngöböbtä munkwe. Amne munkwe nünanka dite jabtä rükäre diablu Satana rüere angwane, gitiadi munbtä.

⁸ Krötö känime Ngöbö ken munkwe amne Ngöbökwé krötadi känime mun ken arato mun die mikakäre. Mdakäre abko, nita köböti ke amne ni kise tä nebe merebe, ye kwrere mun kukwe kämekäme nuenkä Ngöbö rüere ye käkwe nuna merebe Ngöbö ngwärecri. Erere arato, mun töi ñäkänintbe ketebu abko tö Ngöbö tarei kukwe kämekäme ben gwaire ye käkwe ja mika deme Ngöbö ngwärecri amne kukwe kämekäme mdeita nebe mun töite, ye abko kita temen munkwe.

⁹ Yebti mun moto raba ulire ja jiebtä amne, munkwe ja müai au käkwe ngrate kri kri ja müaire, ñobtä ñan angwane mun ngite Ngöböye aisete. Erere arato, käta nuäre kötare munbtä kukwe kämekäme nuenbtä, ye rikwita müare munye amne, käta nuäre munbtä kukwe kämekäme nuene, yebtä abko mun moto raba ulire.

¹⁰ Abti bika tidrä ni Dänkien ngwärecri munkwe amne niarakwe mun mikadi ütiäte ja ngwärecri.

¹¹ Ti mräkätre tikwe, munkwe ñan ñäkä ja rüere kwärikwäri, ñobtä ñan angwane nita ñäke ngwarbe ni mräkä rüere bä mikakäre ngite, ye ngwane nita blite Ngöbö Kukwei rüere, ñobtä ñan angwane nikwe ja mräkä taredre abko Ngöbö Kukwei tä niere. Nita blite Ngöbö Kukwei rüere angwane, nita mike ñakare täte.

¹² Ye abko, Ngöbö itibe käkwe kukwe biani nuendre nie amne niara aibe abko Kukwe Ūkatekä ni jökrä kräke. Erere arato, niara aibe raba ni dentari amne raba ni kite ngite kärekäre, akwa ma ñakare kukwe ükatekä ni mda mdakrä. jse ñobtä abko ma tö ma mräkä bä mikai ngite se!

Nikwe ñan bikadre kri

¹³ Mtare olo ketete ti kukweiye munkwe. Mun jändrän kökaka amne jändrän rürümoinkä abko tä niere krörö: Mtare ya o jetbe ni näin kä mdabti amne juta mdate. Ye kanti ni rabadi kä kwati angwane, nikwe jändrän kökadi amne nikawe jändrän rürümoindi ngwian diankrä kabre jae abko munta niere.

¹⁴ Akwa dre rakadikä munbtä jetbe, ye abko gare ñakare jire chi jabtä munye. Mütata kite jüben temen, bti jötrö ngwarbe tarä niken jökrä ta, ye kwrere munta nüne jötrö kä nebtä.

¹⁵ Ne aisete munkwe niedre jirekåbe krörö: Ni Dänkien tö ne ngwane, ni tädi nüne amne nikwe sribi ne nuendi o nikwe sribi mda nuendi abko munkwe niedre jirekåbe kore.

¹⁶ Akwa mun abko tä bike krikri Ngöbö ngwärecri, kä tö sribi mikaitbe au ja töi jenbti, aisete tikwe sribi ne nuendi, bti tikwe sribi mda nuendi, munta niere janknu bikakåre kri, ye abko tuen käme Ngöböye.

¹⁷ Ye abko, nire nire ie jändrän kuin nuen gare, akwa ñan tä nuene abko tä ja mike ngite Ngöbö rüere.

5

Santiago tä nitre ngwian bkåne kri mike mokre

¹ Mun jändrän bkåne kabrekabre ye olo ketete ti kukweiye munkwe. Mun jändrän bkåne kabrekabre, ye rüere Ngöbökwë kukwe juandi tare krübåte, aisete ngrente krikri ja müaire munkwe.

² Jändrän kabrekabre munkwe, ye kebera niken ngwarbe jökrä munkån amne, dån ütiåte krikri munkwe, ye abko kä u kebera kwete jökrä munkån.

³ Erere arato, oro amne ngwian munkwe abko nena jialire jialire jökrä munkån abko erere tä niken ngwarbe jökrä amne ütiåte ñakare jire chi mda. Erere arato, mtare mun tä ngwian amne jändrän ükekrö kabre jae kore amne ñan tä ni mda mda die mike ngwian yehti, yehtä abko kä mrå angwane jiali tä neketaninkå orobtä amne ngwianbtä, ye ara jire kåkwe mun kitadi ngise. Amne munta jändrän munkwe üke kaibe jakrä, ye dokwåre Ngöbökwë mun mikadi ja ngie nuen ñukwå jutrate.

⁴ Kukwe rakadikä kore munbtä, ñobtä ñan angwane nitre nura ngwå ötake ötake munkrä abko ie munkwe sribi ütiå biani ñakare. Yehtä niaratre tä ja di kärere Ngöböye, kåtä ñåke krikri Ngöböye mun rüere amne, sribikåtre ye abko kukwei jarabare Ngöbö di kri yeye. Ye mdenbtä abko kukwe taretare jatadi mun rüere.

⁵ Mun jändrän bkåne kabrekabre kåtä nüne kuin nuåre kä nebtä amne munta kä ngwen nuåre jabtä, aisete mun nena köteköte. Båsi nbi kötikata kwetadre abko tä neme köte amne kämikata, ye kwrere jire kukwe rakadikä munbtä kä mrå nåire, Ngöbökwë niara rüe gadikä angwane,

⁶ ñobtä ñan angwane ni kwati bobre bobre ngite ñakare abko munkwe kitani ngite amne munkwe kämikani, akwa niaratre kåkwe ñåkåbare ñakare ja dokwåre munye. Ye dokwåre abko Ngöbökwë mun mikadi ja ngie nuen.

Nikwe nünandrekå dite båtårekå

⁷ Akwa mun ti mråkatre abko ie ti bike niere krörö: Ni nura nökaka töta nebe nura ngwå kuin ötai angwane, tä kä nura öta nåire ngibiare båtårekå ja tåritåri amne tä kä ñüre ngibiare jåme båtårekå arato, ye kwrere ni Dänkien Jesu kebera nüketa, ye munkwe ngibia båtårekå abti jatadi nüketa.

⁸ Munkwe ni Dänkien ngibia båtårekå amne munkwe nünanka dite jabtä, ñobtä ñan angwane ni Dänkien kebera nüketa.

⁹ Ti mråkatre tikwe, nita nuke jukwebtä amne kebera kite gwå, ye kwrere ni Dänkien kukwe ükatekå nikrä nükerate. Ni Dänkien ye abko kåkwe ñan

mun mikadre ja ngie nuen, abkokäre munkwe ñan ñäkä ngwarbe jabtä kwärikwäri.

¹⁰ Mdakäre abko, ti mräkätre tikwe, nitre Ngöbö kukwei niekä kirakira nämáne blite ni Dänkien käbti, ye dokwäre ja tare nikani kri kwetre, akwa jändrän jökrä ngibiabare bätärekä kwetre, ye munkwe ngwianta töre jae amne munkwe nūna niaratre kwrere,

¹¹ ñobtä ñan angwane nire nire kätä nūnenkä dite jabtä ja tare nika näire ni Dänkienkrä, ni ye abko ie Ngöböta ja di bien amne kätä nebe nuäre btä tä nebe ruen nie. Ni iti nūnanka kira kädian nämáne Job abko kākwe ja tare nikani tödekabtä Ngöböbti angwane, nūnankabare dite jabtä kwe ja tare nika näire, ye abko munkwe kukwe nuani ruen tie. Amne mrä ni Dänkien kākwe kukwe kuinkuin nuenbare kräke amne mikani ütiäte ño kwe, ye gare kuin munye arato ruen tie. Ngöbö abko moto kuin nikrä amne nita nebe ruentari tare ie.

¹² Mdakäre abko ti mräkätre tikwe, ni mda mdakwe mun kukwei mikadre era, ie mun tö raba ne ngwane, munkwe ñan ja kukwei bian jändrän kä käinbti käbti o kä temen ne käbti o jändrän jökrä mda mda käbti ja kukwei mikakäre täte. Akwa mun tö jän niei angwane, munkwe jän nie jirekabe angwane, munkwe ja kukwei mika täte; akwa mun tö ñakare niei angwane, munkwe ñakare nie jirekabe, ye ngwane munkwe ñakare nie kwatibe arato, Ngöbökwe ñan mun mikadre ja ngie nuen, abkokäre munkwe blita kore.

Ja di ribedre Ngöböye tödekare kwära bti

¹³ Mdakäre abko ti mräkätre, nane ni ruäre tödekaka Jesubti abkobtä kukwe kri tä nakenkä angwane, blita kwe jakrä Ngöböbe. Erere arato, nane ni ruäre btä kätä nuäre ne ngwane, kanta kwe Ngöbö käikitakakäre.

¹⁴ Akwa nane ni ruäre tä bren mun ngätäite angwane, nitre ni jie ngwianka nitre gätäkä Jesu käbti ngätäite yete, ye munkwe kärä blite Ngöböbe kräke angwane, ni Dänkien käbti aseite kekadre kwetre ni bren yehti.

¹⁵ Ye abko, tödekadre kwatibe Ngöböbti kwe, kākwe blitadre Ngöböbe ni bren ye kräke angwane, ni bren ye jatadita mobe amne rabadita quinta Ngöbö diebti. Erere arato, nane ja mikani ngite kwe Ngöbö rüere, köböite tä bren ne ngwane, Ngöbökwe ngite ye diandikä mento btä arato.

¹⁶ Ne aiseté, munkwe ja mikani ngite Ngöbö rüere, ye munkwe nie jae kwärikwäri, bti munkwe blita Ngöböbe jakrä kwärikwäri angwane, Ngöbökwe mun mikadita quinta, ñobtä ñan angwane ni tödekaka kwatibe Ngöböbti kätä blite Ngöböbe ja di käräkäre ie, ye köböire abko Ngöböta jändrän kri nuene.

¹⁷ Mden erere ti bike bä mike munye: Kira ni Ngöbö kukwei niekä nämáne iti abko kädian nämáne Elías. Niara abko ni mda mda kwrere, akwa tödekani kwatibe kwe Ngöböbti, kākwe blitabare ben angwane, Ngöbökwe ñan nū mikadre näkäen temen abko ribebare kwe ie, ye erere nū näkäni ñakare temen kä komä bti ötäre.

¹⁸ Abti blitabareta kwe Ngöböbe angwane, nū mikadre näkäenta temen abko ribebare kwe ie, erere nū näkäninta temen amne kri mu jatani nüketa mure jökrä arato.

¹⁹ Mdakäre abko ti mräkätre tikwe, nane mun ruäre kākwe trö kwitadre Ngöböye amne mun rikadreta ji blobti, akwa ni mda tödekaka Jesubti kākwe ngwiandreta Ngöbö kukwäre, ye köböire abko mun rabadre näinta Ngöböbe angwane,

²⁰ nire nire kätä niken ni ngite ngite ye ngwenante Ngöbö kukwäre amne tä niken ngwenante ji kuinbti, ye köböire ni ngite ñan rabadre ja tare nike käräkäre Ngöbö okwä bäre mento, abkokäre tä dentari amne, Ngöböta ni ngite ngite denkä jökrä mento nihtä, ye raba gare munye. Abko kore se. Ne ngörä.

Tärä Tikani Käne Pedrokwe 1 Pedro

Simón Pedro kákwe tärä ne tikani. Nitre ja töitikaka Jesube, ye ngätäite Pedro nämane bäri ütiäte. Akwa Jesu kani ngite müre ketadre angwane, Pedro aibe kákwe Jesu rükaninte. Abti namani moto ulire krübäte amne ja toi mikani kwatibe kwe Jesu miketa täte. Pedro nämane nüne mdenete metre angwane tärä ne tikani kwe abko gare ñakare metre. Niara nämane juta Babiloniate abko niarakwe niebare 1 Pedro 5.13 ye kánti, akwa juta Babilonia nämane kubu jene jene. Erere arato, Babilonia nie nämane juta Roma btä arato, ñobtä ñan angwane ni kwati nünanka Roma abko nämane nüne käme krübäte Ngöbö rüere nitre nünanka juta Babilonia kákwe nünabare ye kwrere, aiseite niarakwe tärä ne tikani angwane, nämane nüne juta Romate abko bäri ni kwati tä niere.

Nitre tödekaka Jesubti nünanka kä ketareketare temen kä kädianta Ponto, Galacia, Capadocia, Asia amne Bitinia ye kräke Pedrokwe tärä ne tikani. Mtare kä ye abko kä Turquía. Nitre tödekaka Jesubti nämane ja tare nike, aiseite Pedro tö namani niaratre die mikai nüne deme kärekäre Jesu kräke ja tare nika näire, abkokäre tärä ne tikani kwe ietre. Erere arato, Ngöbö ara jire kákwe nitre tödekaka Jesubti dianinkä jakrä, aiseite bäri ütiäte Ngöbökrä. Ye mden kisete, nitre tödekaka Jesubti kákwe ñan ja kwata taredre, akwa rabadre juto biare ja tare nike bätärekä Jesukristo kräke amne, Jesukwe ja tare nikani ye kwrere. Ja tare nikadre kwetre tödekabtä Jesubti angwane, kä rabadre nuäre btätre, ñobtä ñan angwane Ngöbö Üai Deme tä nüne era metre btätre abko Pedrokwe niebare.

Pedrota köbö kuin juen

¹ Ti Pedro abko Jesukristo kukwei ngwianka käta tärä ne tike munkrä. Mun dianinkä Ngöbökke tä nüne ni menteni kwrere kä ketareketare te kä kädianta Pontote, Galaciate, Capadociate, Aisiate amne Bitiniate, mun ye mden kräke tita köbö kuin juen.

² Kira kena Ngöbö ni Rün nikwe kákwe mun ara jire diandikä jakrä abko nämane gare ie abko erere mun dianinkä kwe jakrä, niara Üai Deme köböire. Ngöbö Üai ye abko käta mun mike deme. Ngöbökke mun dianinkä jakrä, munkwe Jesukristo mikadre täte amne Jesukristo däriebti Ngöbö kákwe mun ngite diandrekä jökrä mento munbtä abkokäre.

Ngöbökke ja moto mika bäri kuin mun jökrä kräke amne mun mika nüne jame kwe, ie ti tö.

Pedrota Ngöbö käikitekä

³ Ari Ngöbö käikitekä. Niara abko ni Dänkien Jesukristo Rün. Jesukristo krütani, akwa Ngöbökke mikaninta nire, ye köböire ni mikaninta därereta btin bobuta kwe, ñobtä ñan angwane niarakwe ni ngwiani ruentari tare kri jae. Ne aiseite nikwe nünandi kärekäre Jesukristo ben, yebti ni raba tödeke kwatibe era metre.

⁴ Amne jändrän kuin niken ngwarbe ñakare, jübente ñakare amne bä nikwite ñakare tä ükani Ngöbökke kä käinbti nikrä, ye abko biandi kwe munye.

⁵ Erere arato, munta tödeke Ngöböbti, ye köböire abko Ngöböta mun ngibiare ja di kribti, yebti Jesukristo jatadita angwane, mun rabadi dianintari ünän täte. Ye abko tä mikani Ngöbökke munkrä, ye erere rabadi mikani gare kä mrä, abkokäre Ngöböta mun ngibiare.

⁶ Yebtä käta nebe bäri nuäre munbtä, akwa bä jötrö munta ja tare nike bätäkä ngwarbe tödekabtä Jesubti.

⁷ Nöbtä munta ja tare nike kore abko krörö: Munta tödeke Ngöböbti, ye abko bäri ütiäte oro kwrere. Oro abko mikata ñukwäte, köböire oro metre ya, ñakare ya tä nuke gare, ye kwrere abko munta ja tare nike angwane, munta tödeke metre janknu Ngöböbti abko rükadi gare munbtä. Akwa munta tödeke metre janknu Ngöböbti, ye abko bäri ütiäte orobti ta, aisete munta ja tare nike tödekabtä Jesubti angwane, munkwe tödekadre metre janknu angwane, Jesukristo jatadita angwane, mun käi rabadi nuäre btä amne mun mikadi ütiäte kwe arato.

⁸ Jesukristo abko munkwe ñan tuabare ja okwä jenbti, akwa munta tarere. Erere arato, mtare munta tuen ñakare, akwa munta mike era jae, käta tödeke bti, ye abko käita nebe bäri nuäre munbtä. Jesukristo käita nebe nuäre krübäte munbtä, aisete kukwe ñakare jire mda bti mun raba kä nuäre ye niere,

⁹ ñobtä ñan angwane mun rabadre dianintari, bti munta tödeke ye ken mun kitera nebe.

¹⁰ Ngöbökwé mun dianditari ja moto kuinbti, yebtä abko Ngöbö kukwei niekä kirakira käkwe blitabare amne Ngöbökwé nuendi ño, yebtä abko namani ja töitike amne nikanintre ngwentari ja täritäri.

¹¹ Mdakäre abko, Kristo müre ketadre, bti mikadreta nire amne rabadre mikani ütiäte kri kä käinbti, ye abko Kristo Üai namani mike gare kira ietre angwane, kukwe ye abko rakadrekä ño amne ñongwane, ye abko niaratre tö namani gai bäri.

¹² Akwa kukwe btä nitre Ngöbö kukwei niekä käkwe blitabare ye abko ñakare kräke, akwa kukwe kuin ye abko munkrä mtare abko Ngöbökwé mikani gare ietre. Kukwe ye abko mikanina gare mnyere mtare angwane, Ngöbö kukwei Jesukristobtä mikani gare munye ni mda mdakwe. Ngöbö Üai Deme di kri kä käinbti juani ara jire köböire niaratre käkwe kukwe ye mikani gare munye. Kukwe ye abko angele kä käinbti tö gai bäri arato.

Munkwe nüna deme

¹³ Ye mden kisete, munkwe ja mika juto nüne Ngöbökrä amne munkwe töbika kuin ja käne. Erere arato, Jesukristo jatadita, ye näire Ngöbökwé mun dianditari ünän täte ja moto kuinbti, yebtä munkwe ja töi mika kwatibe.

¹⁴ Käne mun ngämi tödeke Ngöböbti angwane, mun tö namani kukwe kämekäme nuein abko erere munkwe nuenbare, akwa mtare abko, mun nena Ngöbö ngäbriänkäre amne munta Ngöbö mike täte, aisete mun nämane nüne käne, ye kwrere munkwe ñan nüna mda.

¹⁵ Akwa Ngöbö mun käräkä jakrä abko deme, aisete munta nüne ngwane, munkwe nüna deme niara kwrere,

¹⁶ ñobtä ñan angwane Ngöbö ara jire käkwe niebare krörö ja Kukweibtä: Ti abko deme,

aisete munkwe nüna deme,
niebare kwe.

Levítico 11.44-45

¹⁷ Ye abko, munta blite Ngöböbe angwane, “Ti Rün” munta niere ie amne Ngöbö ye ara tä kukwe ükete nikrä angwane, ni jökrä tä ja kwrere Ngöbö okwäte, aisete nita dre dre nuene abko erere btä kukwe ükateta kwe. Ye mden kisete, munkwe nüna ni menteni kwrere kä nebtä amne munkwe Ngöbö mika ütiäte kärekäre jae,

¹⁸⁻¹⁹ ñobtä ñan angwane, mun mräkä kirakira nämane nüne ngwarbe amne kukwe ütiäte ñakare, btä nämane ja kite, ye kwrere mun jatani nüne siba niaratre täbti, akwa Ngöbökwé mun kökanintarita jakrä. Mun kökanintarita kwe, ye abko ñan oro amne ngwianbti mun kökanintarita kwe. Oro amne

ngwian ye abko tä niken ngwarbe. Akwa kordero kuin deme, bren ñakare bian nämane Ngöböye ja ngite ütiäre, ye kwrere Kristo käkwe ja biani müre ketadre krusobtä abko däriebti Ngöbökwé mun kökanintarita, ye nena gare kuin munye.

²⁰ Ye abko, Ngöbö ngämi kä ne dätere, ye känenkri Kristo mikanina biare kwe rükakäre kä nebtä, akwa kä mrä ne ngwane Ngöbökwé juani müre ketadre mun kräke.

²¹ Kristo köböire munta Ngöbö mike era jae, këta tödeke bti mtare. Kristo krütani ye abko Ngöbö ara jire käkwe mikaninta nire, bti nikani ngwenante kä käinbti, kënti mikani ütiäte kri kwe. Kristo ye mden köböire munta tödeke Ngöböbti amne munta ngibiare ngäbti kisere.

²² Mtare kukwe era metre Kristobtä mikata täte munkwe, ye köböire abko Ngöbökwé mun mikanina deme ja ngwäreki mun mräkë tarekäre era metre jökrä. Ne aisete ja di ngöi jökrä munkwe ja tare era metre kwärikwäri,

²³ ñobtä ñan angwane mun därebareta bobukäre. Mun meye amne mun rün tä krüte, yekri mun därebare käne, akwa Ngöbö Kukwei nire amne tä kärekäre, ye köböire mun därebareta.

²⁴ Ne aisete Ngöbö Kukwei këta niere krörö: Ni jökrä kä nebtä abko tä mikä kwrere amne, ni kuin bä nuäre nuäre abko tä kri blü kwrere.

Mikä tä bä ngrötökä jötrö amne kri blü tä näkäenkä jötrö, ye kwrere nita jötrö kä nebtä,

²⁵ Akwa ni Dänkien Ngöbö abko Kukwei tä kärekäre, *Isaías 40.6-8* abko nieta Ngöbö Kukweibtä. Ni Dänkien Kukwei ye mden abko Ngöbö kukwei kuin Jesukristobtä abko mikani gare munye.

2

¹ Ye mden kisete, kukwe käme bätäkä ngwarbe ni mda mda rüere, ye kite jökrä temen munkwe amne, ni ngöka bätäkä ngwarbe ye kite jökrä temen munkwe. Erere arato, ja bä mikä kuin au, ye kite temen munkwe amne, jändrän ni mdakwe ie mun töta nebe jakrä amne ñäkä ngwarbe ni mda mda rüere, ye kite jökrä temen munkwe.

²⁻³ Ye abko, ni Dänkien moto kuin era metre nena gare täte munye, aisete ngäbäkre chi tä därete këta nebe kian känene duadre jae abko te tä niren, ye kwrere jändrän jökrä Ngöbökwé kuin deme mun mikakrä niren, ye abko munkwe känantari kisere jae, Ngöbökwé mun dianintari ño rabadre nüke gare bäri munye abkokäre.

Jesukristo abko jä nire kwrere

⁴ Mdakäre abko, jä ütiäte kri mika nämane ju gräre, ye kwrere ni Dänkien Jesukristo abko ütiäte kri munkrä. Niara abko jä ütiäte ye kwrere, akwa niara abko nire. Niara ken munkwe kröta. Ni Dänkien abko ütiäte kri jä ütiäte kwrere, akwa nitre kä nebtä käkwe trö kwitani ie, akwa Ngöbökwé dianinkä jakrä amne ütiäte kri kräke.

⁵ Ye abko, Jesukristo köböire Ngöbökwé mun mikanina nire arato. Jä jue mikata ño, ye kwrere Ngöböta mun ükekrö ketetibe, käkwe ja Üai mikani nüne munbtä mun mikakäre ju kwrere jakrä, mun rabadre sribire niarakrä ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre deme kwrere amne, Jesukristo köböire mun rabadre jändrän kuin bien Ngöböye niara Üai diebti kä mikakäre nuäre Ngöböbtä.

⁶ Yebtä abko, Ngöbökwé niebare krörö abko tä tikani niara Kukweibtä: Tita ni mike iti Siön nete abko jä bäri ütiäte ju mikakrä kwrere.

Ni ja kwrere ne abko bari ütiäte kri ju gräre, aisete tikwe dianinkä mikadre nete.

Aisete nire nire käkwe tödekadre ni yehti abko Ngöbökwe ñan mikadi ja ngie nuen, aisete ñan rabadre ja gaire, *Isaiás 28.16*
abko niebare Ngöbökwe Jesukristobtä.

⁷ Angwane mun Ngöbö mikaka era jae abko kräke ni ja ütiäte kri kwrere abko ütiäte kri, akwa nire nire käta tödeke ñakare Jesubti abkobtä Ngöbö Kukweita blite abko erere tä nebe bare krörö:

Ja ütiäte kri ju mikakrä metre abko nitre ju mikaka käkwe kitaninkä, akwa ja ye abko ni Dänkien käkwe mikani bari ütiäte ju mikakrä metre. *Salmos 118.22*

⁸ Mdakäre abko Ngöbö Kukwei tä niere krörö:

Niara abko ja kwrere btä ni mda mda ngoto ritadite angwane, näin ngitiekä temen ja yehti tä, erere Ngöbökwe mikadi ja ngie nuen, *Isaiás 8.14*
nieta Ngöbö Kukweibtä ni Dänkien Jesukristobtä. Niaratre tä ngoto ritete kore Jesukristobtä, ñobtä ñan angwane ñan tö Ngöbö Kukwei Jesukristobtä mikai täte, dokwäre Ngöbökwe kukwe mikaninthe kira kräke, ye erere rabadi bare btäre, käkwe ja ngie nuadi.

⁹ Akwa mun tödekaka Jesubti ara jire abko ja mräkäre dianinkä Ngöbökwe jakrä. Erere arato, ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre tä sribire jrei ngwärekri, ye kwrere Ngöbökwe mun mikani sribire jakrä. Amne mun abko juta deme Ngöbökwe. Mdakäre abko, mun abko jen Ngöbökwe. Niarakwe mun dianinkä kore jakrä angwane, jändrän kuinquin nuenbare kri krübäte kwe munkrä, ye abko mun rikadre mike gare ni mda mdaye abkokäre. Mun nämane nüne kä ikote Ngöbö okwä bare mento, akwa Ngöbö ara jire käkwe mun käräbaretä nüne kä trä kuin hä nuäre jen kwe te.

¹⁰ Mdakäre abko, käne mun nämane ngwarbe, ütiäte ñakare juta kwrere, akwa munkwe tödekani Jesubti angwane, mun juta Ngöbökwe mtare. Erere arato, mun ñan nämane ruentari tare Ngöböye, akwa munkwe tödekani Jesubti angwane, mun ruentari tare kri ie.

¹¹ Ti mräkäre tare tikwe, ti bike kukwe ribere krörö munye: Munta nüne ni menteni kwrere kä nebtä, aisete kukwe käme mdeita nebe munye, käta rüre mun rüere, ye käkwe ñan mun ganaindre, abkokäre munkwe ñan kä bian ie jabtä.

¹² Angwane nitre ie Ngöbö gare ñakare, ye okwäbti munkwe nuna kuin, ñobtä ñan angwane bäsi ni kukwe kämekäme nuenkä btä ñäkä blo, ye kwrere jire tädre ñäke mun rüere mtare, akwa munkwe jändrän kuin nuendi niaratre okwäbti ne ngwane, Ngöbökwe kukwe ükadite ni jökrä kräke, ye ngwane niaratre käkwe Ngöbö käikitadrekä kukwe kuin nuenbare munkwe yehtä.

Gobran kukwei amne ni bkänkä kukwei mikadre täte

¹³ Mdakäre abko, ni Dänkien rabadre ütiäte ni mda mda okwäte, abkokäre ni jökrä tä mikani gobrane ji dokwäte, ye munkwe kukwei mika täte abko krörö: emperador romanobo tä bari ji dokwäte, aisete munkwe mika ütiäte jae.

¹⁴ Erere arato, gobran mda mda juanta emperadorekwe nitre kukwe kämekäme nuenkä töi diankäre amne ni jändrän kuin nuenkä abko mikakäre ütiäte, ye munkwe mika ütiäte arato,

¹⁵ ñobtä ñan angwane nitre töi ñakare käta blite ngwarbe mun rüere abko ngwärekri munkwe jändrän kuin nuendre niaratre kukwei ötakäre abko ie Ngöbö tö.

¹⁶ Ngöbökwe mun ngite dianinkä mento munbtä käkwe mun tikaninte, akwa ye köböire munkwe ñan bika kuin, kukwe kämekäme nuenkäre janknu

tiebe. Akwa ni klaboro Ngöbökwe käkwe nünandre ño, ye kwrere munkwe nūna.

¹⁷ Mdakäre abko, munkwe ni jökrä mika ütiäte jae: Munkwe ja mräkätre tödekaka Jesubti tare amne munkwe Ngöbö jürä ngwian amne emperador abko mika ütiäte munkwe.

¹⁸ Mdakäre abko, mun klaboro ni mda mdakwe, ye abko käkwe mun bkänkä kukwei mika täte jökrä amne munkwe mika ütiäte jae arato. Ye abko mun bkänkä moto kuin amne moto jäme, ñan ye aibe munkwe kukwe mikadre täte kore, akwa mun bkänkä moto kämekäme ye kukwei mika täte munkwe arato,

¹⁹ ñobtä ñan angwane ni ja mike ngite ñakare, akwa ni mikata ja ngie nuen ngwarbe amne, nita Ngöbö mike täte, aiseti nita nebe kwekbe jirekabe ja tare nike bätärekä kore, ye abko tä nebe tuen kuin Ngöböye.

²⁰ Mun klaboro käkwe ja mikadre ngite abtä mun mikadre ja ngie nuen, yebtä abko tädre ja tare nike bätärekä, ye abko rabadre ütiäte ñakare, ñobtä ñan angwane mun mikadre ja ngie nuen metre kwe. Akwa munkwe jändrän kuin nuendre, dokwäre mun mikadre ja ngie nuen angwane, mun tädre ja tare nike kwekbe bätärekä, ye abko tä nebe tuen kuin Ngöböye,

²¹ ñobtä ñan angwane Kristo käkwe ja tare nikani kore käne munkrä, ye kwrere munkwe ja tare nikadre arato, abkokäre Ngöbökwe mun käräbare jakrä. Ne aiseti ja tare nikadre ño, ye abko Kristo käkwe bä mikani käne abko erere munkwe nuendre abko krörö:

²² Kristo käkwe ja mikani ngite ñakare Ngöbö rüere amne, ni mda mda ngökani ñakare kwe, *Isaias 53.9*
abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

²³ Akwa niara rüe namani ñäke taretare ie angwane, namani kwekbe, ñäkäbare ñakare tare kwe ietre. Erere arato, mika namani ja tare nike krübäte angwane, rüe rätäninkä ñakare kwe amne Ngöbö abko kukwe ükatekä metre, ye aibe ie namani ja mike gare jirekabe.

²⁴ Kristo ara jire käkwe kötä mikani au nikrä amne müre ketani krusobtä ni diäre, ye ngwane ni nämane ja mike ngite krübäte Ngöbö rüere abko dianinkä jökrä mento nibtä kwe. Ne köböire abko ni krütani këta ja mike ngite ñakare mda Ngöbö rüere, ye kwrere nikwe ñan ja mikadre ngite mda Ngöbö rüere amne nikwe nünandre kuin era metre, abkokäre Kristokwe ja biani müre ketadre au ni diäre. Erere arato, Kristo mikani träine ngrabare, bti krütani, ye köböire abko mun namaninta kuinta.

²⁵ Krütani kore munkrä, ñobtä ñan angwane obeja tä nente angwane, tä niken ngwarbe kwäräkwärä, ye kwrere mun nämane näin mente Ngöböye, akwa mtare mun jataninante Jesukristoye. Ni obeja ngibiaka tä obeja ngibiare kuin, ye kwrere Kristo tä mun ngibiare amne tä mokrere munbti.

3

Kukwe ni gure gure kräke

¹ Ne kwrere arato, mun merire gure gure käkwe ni brare munkwe kukwei mikadre ütiäte, ñobtä ñan angwane nane ni brare ruäre abko ñan tä tödeke Jesubti, akwa mika ütiäte jae munkwe amne munkwe nünandre kuin, ne ngwane ñan munta blite Jesubtä ben abtä tödekadre bti kwe, akwa munta nüne kuin ye köböire jatadi tödeke bti,

² ñobtä ñan angwane Ngöbö käikitarekä kwärä munta nüne kuin deme ni brare munkwe okwäbti, ye köböire jatadi tödeke Jesubti.

³ Akwa munkwe ñan ja däte bätäkä ngwarbe ngrabare ja bä mikakäre nuäre amne, munkwe ñan ngwian gate ja dokwä sökärä bätäkä ngwarbe ja bä mikakäre nuäre. Erere arato, munkwe ñan jändrän orore tuäretuäre

mika ja ngrabare ja bä mikakäre nuäre amne ütiäte amne, munkwe ñan dän kuinkuin ütiäte krikri kita jabtä ja bä mikakäre nuäre ngrabare.

⁴ Akwa munkwe ja moto mika kuin, käkwe nüna jame ja bä mikakäre nuäre. Ja toi amne ja moto mikadre kuin kore munkwe, ye ngwane mun bä rabadi nuäre kärekäre. Ja bä mikadre nuäre kore, ye abko ütiäte kri Ngöbö ngwäreki.

⁵ Ne kwrere arato meri deme deme nünanka kira tödekaka Ngöbötti nämane ja bä mike nuäre, kä nämane ja moto mike kuin amne jame ja bä mikakäre nuäre. Niaratre nämane brare kwe mike ütiäte jae amne nämane kukwei mike täte

⁶ Sara kwrere. Sara abko käkwe brare kwe Abraham kukwei mikani täte käkwe "ti dänkien" niebare ie. Mun merire merire abko käkwe nünandre metre kore amne munkwe ñan kä jürä ngwiandre jabtä ne ngwane, mun rabai Sara kwrere.

⁷ Mun brare gure gure abko ie nüna rüka gare kuin meri munkwe yebe. Meri abko di ñakare ja kwrere munbe, aisete munkwe mika ütiäte amne munkwe ngibia arato, ñobtä ñan angwane ja moto kuinbti Ngöbökwé mun brare käräbare nünakäre kärekäre jabe, ye kwrere Ngöbökwé meri ye käräbare arato nünakäre kärekäre jabe, aisete munkwe meri munkwe ye mika ütiäte. Munkwe blitadre Ngöböbe angwane, Ngöbökwé mun kukwei kadre ngäbti, abkokäre munkwe nüna kore ben.

⁸ Mdakäre abko, mun jökrä käkwe nüna jame ketetibe jabe amne ja raba ruen ja kwrere jökrä munye ja die mikakäre kwärikwäri. Erere arato, ni ja mräkäre käta ja tarere, ye kwrere munkwe ja tare kwärikwäri. Erere arato, munkwe ja moto mika kuin jakrä amne munkwe bika tidrä jabtä kwärikwäri.

⁹ Ye abko, ni mdakwe kukwe nuen blo mun rüere angwane, munkwe ñan kukwe nuenta blo btä ja dokwäre. Erere arato, ni mdakwe ñäkä taretare munbtä angwane, munkwe ñan ñäkäta taretare btä ja dokwäre amne munkwe ja di kärä kräke Ngöböye jirekäbe, ñobtä ñan angwane Ngöbökwé mun käräbare jakrä ja di biankäre munye Kristo köböire, aisete munkwe ñan ja ngie mika.

¹⁰ Munkwe nünandre kore, ñobtä ñan angwane
Nire nire tö nünai kuin amne tö kä tuai nuäre jabtä,
ni ye abko käkwe ñan ñäkä taretare ni mda mdabtä amne ñan ni mda ngöka kwe.

¹¹ Erere arato, jändrän käme Ngöbö rüere, yebtä kä mikaka kwe amne jändrän kuin nuen kwe.

Mdakäre abko, ja toi mika kwatibe kwe nüne jame ni mda mdabe amne rankwa janknu kä jame ye jiebti arato,

¹² ñobtä ñan angwane ni nüne metre abko ni Dänkien tä ngibiarebti. Erere arato, tä blite Ngöböbe angwane, niara tä biare kukwe kaen ngäbti. Akwa ni kukwe nuenkä kämekäme Ngöbö rüere abko kräke Ngöbö motota nebe romon,
Salmos 34.12-16
abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

¹³ ;Ne aisete munkwe ja kitadre jändrän kuin aibebtä, ye ngwane nirekwe kukwe nuendre blo mun rüere? Bäsi ni ñakare jire.

¹⁴ Akwa nane nünanbtä kuin, ye dokwäre ni mdakwe mun mika ja tare nike ne ngwane, Ngöböta ja di bien munye, jaisete munkwe kä ngwian nuäre jabtä! Amne munkwe ñan ni ye jürä ngwian jabtä amne mun ñan rekwetaka käne arato,

¹⁵ akwa munkwe ja toi mika kwatibe Kristo mikakäre ütiäte ja Dänkien kwrere. Erere arato, ñobtä munta tödeke Kristobti, käta ngibiare ngäbti, ye ni mda mda ngämi kite ngwentari munye, känenkri munkwe ja mika juto biare kukwe kakäre ngäbti. Akwa ja moto jämenbti munkwe blita bentre amne

munkwe ja mika bobre, kākwe ni mda mda mika ütiäte jae niaratre kukwei kare ngäbti.

¹⁶ Erere arato, ja ñan rabadre ruen ngite munye Ngöbö ngwärekre, abkokäre munkwe nūna kuin ni mda mda okwäbti, ñöbtä ñan angwane munta tödeke Kristobti, abtä munta nūne metre, yebtä ni ruäre tä ñäke blo mun rüere, ye abko rabadreta ja gaire, abkokäre munkwe nūna metre.

¹⁷ Tita niere kore, ñöbtä ñan angwane jändrän kuin nuenbtä nikwe ja tare nikadre, ie Ngöbö tö ne ngwane, rabadre kuin nikrä ja tare nike kore; akwa nikwe ja tare nikadre jändrän käme nuen dokwäre, ye abko rabadre käme nikrä,

¹⁸ ñöbtä ñan angwane Kristo ara jire kākwe ja tare nikani amne krütani ni ngite Ngöbö rüere diankakäre mento nibtä, ye abko nuenbare batibe kwe amne namani ütiäte käreäre. Kristo abko ngite ñakare jire chi Ngöbö rüere, akwa niara krütani ni ngite ngite ngwiankäreta Ngöböye. Ye abko, Kristo müre ketani, akwa ngwäkä ye abko Ngöbö Üai kākwe mikaninta nire.

¹⁹⁻²⁰ Ye kwrere üai kämekäme nämane kira Noé näire kākwe ñan Ngöbö kukwei mikani täte abko nämane kitani ngite abko ie Kristo kākwe dre dre nuenbare amne dre dre nuendi kwe abko Kristo Üai jananbare mike gare. Noé nämane ru dätere angwane, nire nire jatadita Ngöböye abko Ngöbö nämane ngbiare bätärekä, akwa ye ngwane ni braibe namani dianintari. Ni ni kwäbe namani dianintari ñöbti Noébe.

²¹ Nöbti niaratre namani dianintari kira, ye abko nitre tödekaka Jesubti ngökata ñöte bä mikani kwetre ye kwrere. Jesukristo krütani, bti Ngöbökwé mikaninta nire, ye köböire abko nita nebe dianintari abko ni ngökata ñöte tä bä mike. Akwa ni ngökata ñöte, yebti ñan ni rabadre merebe ngrabare, abkokäre ni ngökata ñöte. Akwa ni ngökata ñöte angwane, Ngöbökwé ni töi mikadre merebe abko nita kärere Ngöböye.

²² Amne Kristo mikaninta nire Ngöbökwé, yebti abko nikaninta kä käimbti amne tä kä bäri ütiäte te Ngöbö küde ruenkri sete amne, angele btä üai käme mda mda dite krikri, ye abko namani mikani jökrä Kristo ngoto täni.

4

Nünandre Ngöbökrä

¹ Mdakäre abko, Kristo kākwe ja tare nikani ja ngrabarebti, ne aisete munkwe ja mika biare ja tare nikakäre niara kwrere, ñöbtä ñan angwane nire nire kākwe ja tare nikanina ja ngrabarebti, ye abko nämänena biare kukwe kämekäme kitä temen nünakäre Jesukristo kräke abko erere nuenbare kwe.

² Ye mdenbtä, kukwe kämekäme mdei ie, yebtä ñan tä ja kite mda, akwa nünandre ño kwe, ie Ngöbö tö, ye kwrere tä nūne.

³ Nitre ie Ngöbö gare ñakare tö nünai ño, ye kwrere munkwe nünabare raire arato abko krörö: Mun nämane nūne nukro kwrere, jändrän käme aibe mdei nämane nebe munye, amne mun nämane mröre krikri, kä nämane dröbare amne, mun nämane dö ñaen kabre krübäte kä mikakäre nokre amne jändrän ngwarbe kämekäme abko mun nämane mike ütiäte ngöböre jae.

⁴ Akwa mtare abko, nitre ñakare tödekaka Jesubti käta kukwe kämekäme nuene kabre krübäte, ye ben munta dikekä ñakare gwaire mda, ye mdenbtä abko niaratre ñan töita nebe krütare munbtä, käta ñäke blo mun rüere mtare.

⁵ Akwa Ngöbö kukwe ükatekä ni nire kräke amne ni krütani kräke, ye ngwärekre niaratre käta kukwe nuene kämekäme ye rükadi niere jökrä.

⁶ Ngöbö rabadre kukwe ükete metre ni kräke, abkokäre ni ngämi krüte, känenkri Ngöbö kukwei kuin Jesubtä mikani gare ietre. Nire nire kākwe

tödekani Jesubti abko Ngöbökwé ñan mikani ja ngie nuen. Abti niaratre krütani ni jökrä kwrere, akwa niaratre üai namani nüne kärekäre Ngöböbe.

⁷ Kä mrä kitera nüke, aisete mun rabadre blite Ngöböbe, abkokäre munkwe töbika metre amne munkwe töbika kuin ja käne arato.

⁸ Bärire mda abko, nita ja tarere era metre kwärikwäri angwane, ni mdata ja mike ngite ni rüere angwane nita juto biare denkä jabti ta, aisete munkwe ja taredre kri kwärikwäri, ye abko bäri kuin.

⁹ Erere arato, munkwe ja ka ngäbti kuin kwärikwäri ja gwiriete, akwa yehti munkwe ñan ngra ngrata jabtä kwärikwäri.

¹⁰ Mdakäre abko, Ngöbökwé ja moto mikani kuin munkrä, käkwe ja di biani bätäkä ngwarbe munye abkotti munkwe sribidre, ye kwrere munkwe sribi kuin ni mda mdakrä, Ngöbökwé ja moto mikani kuin bätäkä ngwarbe munkrä, ye kwrere munkwe sribi abko krörö:

¹¹ Munkwe blita ni mda mdabe angwane, Ngöbö ara jire tä blite mun köböire ni mda ye die mikakäre, kwrere jire munkwe blita. Erere arato, munkwe sribi ni mda mda die mikakäre angwane, Ngöböta ja di bien ño munye, ye erere bti munkwe sribi nuen ja di ngöi jökrä ni mda mdakrä, munkwe dre dre nuendre, yehti Ngöbö rabadre käikitankä Jesukristo köböire abkokäre. Ngöbö aibe abko rabadi käikitankä amne di rabadi kri kärekäre arato. Abko kore se. Amen.

Munkwe ja tare nikadi tödekabtä Jesubti

¹² Ti mräkäre tare tikwe, ñukwä jutra ngire tä ni kukwe tare, ye kwrere jire munta ja tare nike tödekabtä Jesubti, yehtä munkwe ñan töbika krübäte dikaro, ñöbtä ñan angwane kukwe ye abko rabadi bare kore, aisete ñan raba tuen bä jene munye.

¹³ Akwa Kristo käkwe ja tare nikani ño, ye kwrere munta ja tare nike gwaire ben, ye abko munkwe käi ngwian nuäre jabtä. Kristo jatadita ja di kri bä nuärebti angwane, kä rabadre bäri nuäre munbtä niarabe gwaire abkokäre.

¹⁴ Erere arato, munta tödeke Kristobti, ye dokwäre ni mdakwe ñäkä taretare munye angwane, munkwe kä ngwian nuäre jabtä, ñöbtä ñan angwane Ngöbö Üai bä nuäre tä nüne munbtä aisete.

¹⁵ Akwa nane mun raba ja tare nike angwane, ñan ni mda kämikabtä amne ñan gobtä mun tädre ja tare nike. Mdakäre abko, ñan ja mikabtä ngite bätäkä ngwarbe ni mda mda rüere amne ñan ja mikabtä kukwe jenenante ta, abtä mun tädre ja tare nike, ie ti tö.

¹⁶ Akwa mun abko tödekaka Kristobti, abtä munkwe ja tare nika ne ngwane, mun ñan raba ja gaire, akwa mun kädeka Kristobti angwane, munkwe Ngöbö käikitaka jirekabe,

¹⁷ ñöbtä ñan angwane mtare ni jen Ngöbökwé käta kukwe käme nuene Ngöbö rüere angwane, Ngöböta töi den käta mike ja tare nike. ¿Ye abko, ni tödekaka Kristobti ara jire btä kukwe tare rakadrekä kore, se abko nitre käta kukwe kuin Jesubtä mike ñakare täte abko kräke kukwe rabadi ño mrä? ¡Aitee, Ngöbökwé niaratre mikadi ja tare nike kri krübäte!

¹⁸ Mdakäre abko, nitre nünanka metre Ngöbö ngwärecri, akwa töi diankäre Ngöböta mike ja tare nike, akwa mrä niaratre rabadi dianintari.

¿Kore ne ngwane nitre diän diän ja mikaka ngite Ngöbö rüere abko Ngöbökwé dianditari ya? Ñakare, *Proverbios 11.31*
abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

¹⁹ Ne aisete munkwe ja tare nikadre, ie Ngöbö tö ye erere munkwe ja tare nika ka ngäbti. Akwa Ngöbö mun dätekä, ye kisete munkwe ja mika

amne niarakwe ja kukwei mikadi täte, käkwe mun dianditari amne mun rika jändrän kuinkuin nuene janknu.

5

Ñan bikadre kri, akwa ja mikadre bobre

¹ Mtare nitre ji ngwianka tä mikani ji dokwäte mun ngätäite, ye abko ti tö töi diain mda, ñobtä ñan angwane ti abko unbre arato amne tita sribire nitre ji dokwäte ye kwrere. Erere arato, Kristo käkwe ja tare nikani kri, ye tikwe tuaba ja okwä jenbti abko erere tita kädriere ni mda mdabe. Erere arato, Kristo jatadita angwane, rabadi ütiäte kri, ye ben gwaire ti rabadi mikani ütiäte arato abko gare kuin tie, aisete

² mun unbre unbre ji dokwäte, ye ie ti bike niere krörö: Nitre tödekaka Jesubti tä obeja kwrere Ngöbö ngwärecri amne tä mikani ngibiadre munye, ye abko munkwe ngibia kuin, akwa munkwe niaratre ngibia ja moto kuinbti, Ngöbö tö ie ye kwrere. Akwa munkwe ñan ja moto mika iko niaratre ngibiabtä. Erere arato, munkwe ñan niaratre ngibia ngwian ganainkäre jae, akwa munkwe kä ngwian nuäre jabtä niaratre ngibiakäre.

³ Erere arato, nitre tä mikani ngibiadre munye, ye munkwe ñan ja mika dänkiene, akwa niaratre käkwe nünandre kuin, abkokäre mun ara jire käkwe nuna kuin niaratre okwäbti.

⁴ Abti Kristo, Obeja Ngibiaka Bäri Ütiäte Kri, ye jatadi nüketa angwane, korona bianta ni ganankaye, ye kwrere jändrän ütiäte biandi kwe munye, käkwe mun mikadi ütiäte kri amne ye abko ñan rikadi ngwarbe jire chi.

⁵ Erere arato, nitre unbre unbre tä ji ngwianka mun bati bati käne, ye munkwe kukwei mika täte. Erere arato, ja moto jämenbti mun jökrä käkwe bika tidrä jabtä kwärikwäri amne munkwe ñan bika kri jabtä, akwa munkwe ja mika ütiäte jae kwärikwäri, ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukweita niere krörö:

Nire nire käta bike kri abko rüere Ngöbö motota nebe romon.

Akwa nire nire käta bike tidrä Ngöbö ngwärecri abko kräke Ngöböta ja moto mike kuin,

Proverbios 3.34

abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

⁶ Kä jatadi angwane, Ngöbökwä mun mikadre ütiäte, abkokäre munkwe bika tidrä Ngöbö di kri yebtä.

⁷ Amne kukwe ño ño tä mun kisete, abtä munta töbike kri, ye munkwe kita jökrä Ngöbö kötärä, ñobtä ñan angwane Ngöbö töita käre munbtä.

⁸ Mdakäre abko, kwra lion ie mröta nebe angwane, tä niken ngwäne krikri, käta niken jändrän känene kwetadre jae, ye kwrere jire mun rüe diablu Satana tä näin ni känene juankäre ngwarbe, aisete munkwe töbika kuin ja käne amne munkwe mokre jabtä au.

⁹ Akwa munkwe tödeka kwatibe Ngöböbti amne munkwe nünanka dite jabtä rükäre mun rüe Satanabe, ñobtä ñan angwane munta ja tare nike, ye kwrere mun mräkä tödekaka Jesubti kä jökräbti temen tä ja tare nike arato. Yebtä munkwe töbika, käkwe nünanka dite jabtä.

¹⁰ Munkwe ja tare nikadi bä jötrö mda, yebti Ngöbö ja moto mikaka bäri kuin ni kräke käkwe ni käräbare nünakäre kärekäre kä nuärete kä käinbti Jesukristo köböire, Ngöbö ye ara jire käkwe mun mikadi juto biare nüne jakrä. Erere arato, mun mikadi nünenkä dite kwe amne ja di biandi kwe munye amne mun mikadi dikekä janknu kwe Jesukristobe arato.

¹¹ Ne aisete Ngöbö di raba kri jändrän jökrä bti ta kärekäre, ie ti tö. Abko kore se. Amen.

Kukwe mrä

¹² Mräkäre abko, ti mräkä Silvano abko tä tödeke era metre Kristobti tuen tie, aisete niara köböire tita tärä tike chi munye, mun die mikakäre. Ngöbökwé ja moto mikani kuin munkrä, käkwe jändrän kuin nuenbare munkrä abko rabadre gare munye arato, abkokäre tita tärä ne tike. Ngöböta mun tarere kore, yebtä munkwe nünanka dite dite.

¹³ Amne juta Roma nete, ne arabe kädianta Babilonia arato, ne kánti nitre tödekaka Kristobti tärä arato abko kätä köbö kuin juen munkrä. Ngöbökwé mun dianinkä jakrä, ye kwrere niaratre dianinkä jenena jakrä kwe arato. Erere arato, Marcos, ti ngobo tikwe Ngöbö käfti kätä köbö kuin juen munkrä.

¹⁴ Amne munta ja tarere kwärikwäri, ye bä mikakrä abko munkwe ja demain kwärikwäri köbö ngwianretari kwärä jae. Mun abko nena Kristokwe, yebtä kä jäme raba jökrä. Abko kore se. Ne ngöra.

Tärä Tikani Bobukäre Pedrokwe 2 Pedro

Simón Pedro kákwe tärä ne tikani. Pedro bebera krüte abko namanina gare ie, ye abko niebare kwe 2 Pedro 1.12-15. Pedro kákwe tärä ne tikani kukwe era metre Jesubtä mikakäreta töre nitre tödekaka Jesubtiye, niaratre kákwe nünandre deme amne nünandre janknu kwetre Jesu kräke abkokäre. Mdakäre abko ni ruäre bikaka tödekaka Jesubti rükadre nitre tödekaka Jesubti ngätaite niaratre ngökakäre abko Pedro tö namani mikaita töre ietre. Nitre ye abko ni ño amne tätre nüne ño abko Pedrokwe niebare ietre. Nitre ni ngökaka ye abko Ngöbökwé mikadi ja ngie nuen kri. Mräkäre abko, kukwe rakadrekä ño ño kä mrä abko Pedrokwe mikaninta töre arato. Kä mrä ye jatadre jötrö, aiseté ja di ngöi jökrä nünandre deme Jesukristo mikakäre ütiäte abko Pedrokwe niebare.

Erere arato, Jesukristo jataita era metre, akwa Ngöböta ni jökrä ngwen ruentari tare jae amne tö ni jökrä tuai ja töi kwite niara kukwäre amne tö bäri ni kwati tuai tödeke niara Odei Jesukristobti, ye aiseté ñan tö Jesukristo juainta gwängwarbe, akwa tä ni ngibiare bätärekä bätärekä abko Pedro tö namani mikai gare. Kukwe kabre 2 Pedrobtä abko ja kwrere tärä Judabe.

Pedrota köbö kuin juen

¹ Ti Simón Pedro, ti abko sribikä Jesukristokwe amne ti abko Jesukristo kukwei ngwianka arato. Ngöbö nikwe Jesukristo abko ni Diantarikä abko bti nunta tödeke, ye kwrere munta tödeke niarabti arato. Jesukristo abko ni metre, kákwe ni die mikani tödeke jabti. Mun ye abko kräke tita köbö kuin juen tärä nebtä.

² Angwane Ngöbö nükani gare munye amne Jesukristo nükani gare munye, aiseté niaratre kákwe ja moto mika kuin mun jökrä kräke amne mun mika nüne jame kwetre, ie ti tö, kätä tärä tike munye.

Ngöbökwé ni käräbare abko erere nikwe nünandre

³ Ngöbö nukanina gare nie, ye mden köböire ja di krihti jändrän jökrä ütiäte nünankrä metre biani kwe nie. Ja di kri bä nuärebti amne ja moto kuinbti niarakwe ni käräbare jakrä.

⁴ Ja di kri bä nuäre amne ja moto kuin, ye köböire abko jändrän kuin ütiäte kri köböi mikani Ngöbökwé nie. Jändrän kuin, ye köböire abko jändrän kämekäme mdeita nebe nie kákwe ñan mun juandre ngwarbe, akwa munkwe kwäräbedre amne, Ngöbö tö mun tuai nüne ño, ye kwrere mun rabadre nüne, abkokäre jändrän kuin köböi mikani kore kwe nie.

⁵ Ye mden kisete munta tödeke kwatibe Jesubti, ye bärire mda abko nünandre kuin Ngöbökrä, ye jiebti mun rankwa ja di ngöi jökrä; amne nuna kuin Ngöbökrä, ye bärire mda abko Ngöbö rükadre gare bäri kuin munye abko jiebti mun rankwa; amne

⁶ Ngöbö rabadre gare bäri kuin munye, ye bärire mda abko ja ngibiadre kuin au kukwe kämekäme ngäniene, ye jiebti mun rankwa. Erere arato, ye jiebti mun rankwa; amne jändrän jökrä ngibiadre bätärekä, ye jiebti mun rankwa; amne jändrän jökrä ngibia bätärekä, ye bärire mda abko nuna metre Ngöbökrä, ye jiebti mun rankwa.

⁷ Erere arato, nuna metre Ngöbökrä, ye bärire mda abko nitre tödekaka Jesubti, ie ja rabadre ruentari tare kwärikwäri, ye jiebti mun rankwa amne, ja rabadre ruentari tare kwärikwäri nie, ye bärire mda abko munkwe ja taredre kwärikwäri abko jiebti mun rankwa.

⁸ Munkwe nūnandre kore bāri mda kōbö kwatirekwatire, ye ngwane ni Dānkien Jesukristo nūkani gare munye, ye krāke munkwe jāndrān kuin nū-endi amne munkwe űan nūnandre ngwarbe.

⁹ Akwa jāndrān jiebti mun rankwadre tikwe nini, ye nire nire tā bkāne űakare ne ngwane, ni ye abko tā nūne ni okwā kā ikote kwrere. Erere arato, ni ye tā tōi ngitiekā űakare metre, aiseite kā tuen kānime ja kāne nie, kwrere jire tā nūne amne, niara nāmane ja mike ngite kāne Ngōbö rūere, ye abko ni Dānkien Jesukristo kākwe dianinkā mento btā amne bātāninte jōkrā btā kwe, ye abko tā kāikwitekā jabti.

¹⁰ Ne aiseite ti mrākātre tikwe, Ngōbōkwe mun kārābarera jakrā amne mun dianinkāra jenena jakrā kwe, ye rabadre era munkrā, aiseite jāndrān ye jiebti mun rankwa kisere janknu, űobtā űan angwane munkwe ye nuendre ne ngwane, munkwe űan ni Dānkien gibiadrekāta jire chi

¹¹ amne ni Dānkien, ni Diantarikā Jesukristo tā gobrane kārekāre, ye kānti Ngōbōkwe mun kadi ngābti kise kubu ja kānti sete.

Nire nire kukwei era metre abko ie olo ketadrete

¹² Ne aiseite, kukwe era metre diribarera munye abko nena gare metre munye, yebtā munta nūnenkā dite, akwa tikwe mikadita tōre kāre munye.

¹³ Ti tā nūne kā nebtā ne ngwane, tikwe kukwe ye mikadreta tōre munye ruen tie,

¹⁴ űobtā űan angwane ti kebera krūte abko ni Dānkien Jesukristo kākwe mikani gare tie, aiseite tita niere kore munye.

¹⁵ Ti krūtadrera, ye tābti kukwe ye tādre tōre kāre munye, abkokāre ti ngāmi krūte, kānenkri tikwe sribidi ja di ngōi jōkrā kukwe ye mikakāreta tōre janknu munye.

¹⁶ Ti mrākātre, ni Dānkien Jesukristo abko di krihti jatadita, ye abko nunkwe diribare munye. Ye abko űan kukwe mikanintbe ngwarbe kira mun ngōkakāre abko niebare nunkwe munye, akwa nunkwe ni Dānkien di kri bā nuāre tuaba ja okwā jenbti abko erere nunta niere.

¹⁷⁻¹⁸ Nun nāma ngitio demenbti ni Dānkien Jesube angwane, Ngōbö ni Rūn kākwe ni Dānkien mikaba űitiāte kri abko trā rababa bā nuāre, ye nunkwe tuaba. Erere arato, kā ye kānti Ngōbö kukwei jaraba krōrō kā kāimbti nunye: “Ni ne abko ti Ngobo tikwe. Niara tare kri tikwe. Niara kāi nuāre kri tibtā”, nieba Ngōbōkwe kā kāinbti, ye abko kukwe nuaba ja olo jenbti nunkwe arato.

¹⁹ Nitre Ngōbö kukwei niekā kirakira kākwe kukwe niebare ni Dānkienbtā, ye mikaba bāri era nun okwāte. Ne aiseite nitre Ngōbö kukwei niekā ni Dānkienbtā abko munta tuente, yebtā munkwe ja tōitika kuin, űobtā űan angwane nitre Ngōbö kukwei niekā kirakira kākwe kukwe niebare ni Dānkienbtā, ye abko űotra trā kā ikote ye kwrere tā munkrā mtare. Akwa ni Dānkien Jesu jatadita angwane, muke kri tā kite dekā kāin, abti kāta kite ngwen, ye kwrere ni Dānkien rūkadita angwane, kā trā tikadikā jōkrā kwe mun tōite.

²⁰ Akwa kukwe krōrōkrōrō rabadre gare metre munye: Nitre Ngōbö kukwei niekā kirakira kākwe Ngōbö kukwei niebare, ye abko tā dre dre niere abko niaratreke űaninte űakare jire au,

²¹ űobtā űan angwane nitre Ngōbö kukwei niekā era metre ye kākwe űan Ngōbö kukwei niebare jire chi ja tōi jenbti au, akwa Ngōbö Ūai Deme ara jire kākwe niaratre jie ngwiani Ngōbö kukwei niere abko erere niebare kwetre.

2

¹ Akwa ni ja bä mikaka Ngöbö kukwei niekä nämanena kira nitre israelita ngätäite, ye kwrere arato rukai mun ngätäite. Niaratre ye abko tõi käme, abkobti kukwe bäri blo diridi tiebe kwetere munye abko köböite ni ruäre käkwe ni Dänkien Jesu tuadimetre. Ni Dänkien käkwe nitre ja bä mikaka dirikä kwrere kökanintarita, akwa niaratrekwe rükandite. Niaratre käkwe diridi blo munye, ye dokwäre abko Ngöbökwere niaratre mikadi ja ngie nuen bäri jötrö.

² Nitre ye käkwe kukwe gaidre nuendi, akwa ye jiebti ni kwati näin. Ye köböite abko ji era metre ni Dänkienkwe abko rüere ni kwati käkwe ñäkädi blo.

³ Mdakäre abko, nitre bikaka Ngöbö kukwei dirikä ye abko tö rabadi krübäte ngwianye, käkwe kukwe ngwarbe tandi ngwian diankakäre munkän. Akwa kira Ngöbökwere niaratre mikadre ja ngie nuen abko köböi kitanina Ngöbökwere kräke, ye erere niaratre käkwe ja ngie nuadi kri amne ñan kwäräbedre kwetere.

⁴ Ye abko, nitre ye käkwe ñan kwäräbedre gare nie, ñobtä ñan angwane kira angele ruäre käkwe ja mikani ngite Ngöbö rüere, ye Ngöbökwere dianinkä ñakare bti ta, akwa mäkaninte kadenante kwe, bti kitani ngite kwe kä bäri iko te kä ja tare nikakrä kënti. Abti mrä angwane Ngöbökwere mikadi ja ngie nuen abko tä ngibiare yete.

⁵ Ye kwrere arato, nitre kirakira nünanka Noé näire nämane ja mike ngite Ngöbö rüere, ye Ngöbökwere dianinkä ñakare bti ta, akwa nü juani kri temen kwe nitre moto kämekäme gajakäre amne, Noé nämane nüne metre abko kwrere nämane dirire ni mdä mdaye abko aibe namani dianintari mräkä ni kükü ben.

⁶ Ye kwrere arato, nitre nünanka juta Sodomate amne Gomorräte nämane kukwe nuene kämekäme Ngöbö rüere, ye dokwäre Ngöbökwere mikani ja ngie nuen, käkwe kukwani jökrä amne ngübrün aibe namani niaratre täbtä, ye abko nitre kukwe kämekäme nuenkä Ngöbö rüere abko btä kukwe rakadikä ño mrä abko Ngöbökwere bä mikani kore juta yebtä.

⁷ Nitre Sodomabo amne Gomorrabo, ye ngätäite abko Lot aibe nämane nüne metre Ngöbökrä, aiseti niara aibe namani dianintari. Akwa Lot nämane nüne yete angwane, nitre kukwe nuenkä käme, ye kiseti Lot nämane nebe ulire krübäte,

⁸ ñobtä ñan angwane niara abko nünanka metre Ngöbökrä, akwa nämane nüne nitre ye ngätäite, aiseti köbö kwatirekwatire nitre ye nämane kukwe nuene kämekäme niara okwäbti amne niara nämane kukwe nuen, yebtä abko Lot nämane ja tare nike, abtä moto nämane iko kukwe tuare.

⁹ Ngöbökwere nitre nünanka era metre ye dianintari kore, ye mden kwrere ni jökrä nünanka era metre Ngöbökrä abko Ngöbökwere diandretari ño kukwe taretare ngäniene, ye abko gare kuin Ngöböye. Erere arato, nitre kukwe nuenkä kämekäme Ngöbö rüere abko Ngöböta ngibiare jenena mikakäre ja ngie nuen kä mrä, akwa mtäre tätre mike ja tare nike arato.

¹⁰ Erere arato, nitre ie kukwe kämekäme aibe mdeita nebe amne tä nakwen jiebti, erere arato tätre bike kri amne tätre nitre dite ji dokwäte mike ngwarbe jae, ye abko ni Dänkien käkwe mikadi ja ngie nuen bäri kä mrä.

Nitre dirikä blo ye abko ja gaire ñakare bikakäre krikri ni mda mda okwäbti amne kä jürä ñakare btäre ñäke blo üai käme di kri ye rüere.

¹¹ Akwa angele sribikä Ngöbökwere abko bäri dite dite amne ütiäte krikri abko ie nin jata nuke töre jire chi ñäke üai käme dite krikri ye rüere ni Dänkien ngwäreki.

¹² Dirikätre blo ye abko bäsi jändrän ngwarbe kwrere, ñobtä ñan angwane niaratre tõi ñakare amne tätre nüne okwäbti be jändrän ngwarbe kwrere. Erere arato, jändrän ngwarbe tä däreere abko ie kömikata amne tä nebe köte, kënti tä ngataen, ye kwrere rakadikä nitre dirikä blobtä, abkokäre därebare

amne jändrän nūke gare ñakare ietre abko rüere tätre ñāke diān diān, akwa jändrän ngwarbe tā ngataen kōte, ye kwrere niaratre jraindi arato.

13 Mdakāre abko, niaratre kākwe kukwe nuenbare blo ni mda mda rüere, kätä ni mda mda mike ja tare nike, ye dokwāre abko Ngöbökwe ja mikadi rüere abko kākwe mikadi ja tare nike. Nitre dirikā blo tā ja mike gure bati bati, ye abko kāita nebe nuāre btätre amne ja gaire ñakare, aisete tätre ja mike gure kā trā ngwenbti. Erere arato, tätre mröre munbe Jesu mikakāre ütiāte jae angwane, kätä nebe nuāre btätre, akwa ngwarbe tätre ni ngökō, kätä ja bā mike ni kuin kwrere mun ngätäite, akwa jändrän kāmekāme btā nita nebe ja gaire, ye kwrere tätre nebe mun ngätäite.

14 Mdakāre abko, meri ñan jatare dirikätre bloye, okwāta nebe meribtā angwane, tōi tārā nebe ie jakrā amne käre niaratre nebe dräre ñakare ja mike ngite Ngöbö rüere amne, meri ruāre tōi braibe abko tätre näkwite kukwe kāme nuenkāre jabe. Erere arato, jändrän ni mda mdakwe, ie tōta nebe krübāte jakrā. Akwa mrā Ngöbökwē mikadi ja ngie nuen kärekāre.

15 Erere arato, nitre dirikā blo nikani ji kuin metre Ngöbökwē bāre mento, aisete niaratre tā näin ngwarbe nianinte amne, Beor ngobo Ngöbö kukwei niekā kādian nāmane Balaam tō namani kukwe nuein blo ngwian ganainkrā jae, ye kwrere jire nitre dirikā blo tā näin.

16 Angwane kukwe nuenbare kāme kore Balaamkwe, yebtä Ngöbökwē mätärābare krörō btā: Buro abko blite ñakare, akwa Ngöbökwē mikani blite ni nire kwrere, kākwe ñākābare Balaamyē, aibe kākwe ji ötani Balaam kāne angwane, ñan nikani Ngöbö kukwei niere ngwarbe janknu ngwian ganainkrā jae.

17 Mdakāre abko, dirikätre blo ye abko ñō okwā ngrötani kwrere amne müta juankata niken ja kāne mürekwe ye kwrere, ñobtä ñan angwane tätre ni die mikakrā tā niere, akwa ñan raba ni die mike jire chi, aisete tätre dirire blo, ye dokwāre abko kā bāri iko te Ngöbökwē kitadi ngite kärekāre abko tā mikanintbe krāke.

18 Niaratre tā blite kuin bā nuāre, akwa tätre blite ngwarbe amne, ni ruāre kākwe kwārābebare krire nitre nūnanka blobtä, abti nikani kukwe kāmekāme kite temen, kākwe tödekani krire Jesubti, aisete di tā braibe näin metre Ngöböbe, ye abko niaratre tā näkwite ja kukwāre kukwe kāmekāme nuenkāre ben, aisete kukwe kāmekāme mdei ietre, yebtä tā ni ye näkwite kore.

19 Erere arato, nitre dirikā blo abko kākwe ni mda mda tikadrete tätre niere, akwa niaratre ara jire tā kukwe kāmekāme ngoto tāni, ñobtä ñan angwane jändrän ñō ñō erere krāke ni tā ni klaborē kwrere, ni ye abko tā jändrän ye ngoto tāni.

20 Akwa nire nire ie ni Dänkien amne ni Diantarikā Jesukristo nūkanina gare amne kukwe kāmekāme kā nebtā, ye ngāniene kwārābebarera kwe, abti tā niken nakwenta bobukāre kukwe kāmekāme ye arabe jiebtī, ye ngwane tā nibrenteta kukwe kāmekāme te, aisete niara tōita nikenta kukwe kāmekāme ngoto tāni amne tā nebe kukwe nuene bāri kāme mda, aisete ngāmi tödeke Jesubti angwane, nāmane kukwe kāme nuene ñakare abko erere tā nuene bāri mda.

21 Nitre ye abko, ie ji kuin era metre ni Dänkienkwe ñan rükadre gare jire chi abko rabadre bāri kuin krāke abko namani gare ietre, abti tätre kukwe kuin deme biani nuendre diribare ietre abko tätre kiteta temen.

22 Akwa kukwe nieta abko erere namani bare ietre abko krörō:

Nukro tā yen, abti tā kweteta,

abko nieta Ngöbö Kukweibtä. Erere arato, mtü jūkateta tā neme merebe, akwa yebti tā niken jübenta dobrote abko nieta. Nitre ye ie ji kuin era metre ni Dänkienkwe tā nūke gare, abti tā niken kukwe kāmekāme nuene bobukāre, ye abko mtü ye kwrere abkobtä tā nakenkā kore.

Proverbios 26.11

3

Ngöbökwe kä ne gadikä

¹ Ti mräkätäre tare tikwe, tita tärä tiketa bobukäre munye. Tärä ketebu nebti abko ti tö kukwe mikaita töre munye amne jändrän kuin deme deme btä munkwe töbikadre, abkokäre tita tike.

² Nitre deme Ngöbö kukwei niekä käkwe dre dre niebare kira, ye munkwe ngwian töre käre jae. Erere arato, ni Dänkien amne ni Diantarikä Jesukristo käkwe kukwe biani nuendre nie abko nitre Jesukristo kukwei ngwianka käkwe diribare munye, ye tädre töre käre munye abko ie ti tö, kätä tärä ne tike munye.

³ Ti mräkätäre, ti bike kukwe bäri ütiäte niere, nebtä munkwe töbika: Kä mrä angwane, ni jatadi ruäre abko kukwe kämekäme mdei ietre, ye aibe kräke nünandi kwetre amne jatadi Ngöbö Kukwei mike yakra jae,

⁴ käkwe niedi krörö: ¿Kristo rükadita bobukäre kä nebtä niebare kwe abko ame? ¿Se ñan ngwarbe ni ngökata ya? Kristo ñan rükadreta, ñobtä ñan angwane ni mräkä känekäne krütanina jökrä, akwa Kristo ngämi nüketa amne kä dätebare ño kena abko erere kä tä ja täritäri abti kä nuke mtare, aisete ngwarbe ni ngökata, niedi kwetre.

⁵⁻⁶ Akwa niaratre tä töbike blo, ñobtä ñan angwane kena dekä ja kukweibti Ngöbökwé kä käinta dätebare amne kä tementa dätebare ñöbti, ye niaratre ñan tö mikai era. Abti Noé näire nitre kukwe nuenkä kämekäme Ngöbö rüere abko Ngöbökwé ganinkä jökrä ñöbti, aisete kä dätebare kena abti kä nuke mtare jändrän ñakare ja kwrere ja täritäri, ye abko ñan tö mikai era jae arato.

⁷ Akwa kä käinta amne kä tementa nita tuen mtare noko abko Ngöbö ara jire käkwe gadikä ñukwä jutrabti ja kukweibti amne, nitre kukwe nuenkä kämekäme Ngöbö rüere, ye abko Ngöbökwé gadikä ñukwä jutrabti kä käinta amne kä tementa noko ngöi jökrä, abkokäre Ngöbö tä kä ngibiare mtare.

⁸ Mdakäre abko, ti mräkätäre tare tikwe, kukwe ne munkwe ngwian töre käre jae: Kä köböiti ye abko kä mili krati kwrere ni Dänkienkrä amne kä mili krati ye abko kä köböiti kwrere kräke.

⁹ Ne aisete, ni Dänkien käkwe köbö mikaninta, akwa ñan tä ja kukwei mike täte jötrö abko ni ruäre tä nütüre ni Dänkienbtä, akwa ni jökrä kukwe nuenkä kämekäme Ngöbö rüere, ye abko käkwe tödekadre jökrä Jesubti amne ñan rikadre ja tare nike Ngöbö okwä bäre mento, ie Ngöbö tö, aisete tä köbö kite batärekä ja käne rükakäreta, ye abko munkwe ngwian töre jae.

¹⁰ Akwa batibe ni gokä tä nuke, ye kwrere jire ni Dänkien köböi rukai. Köbö ye näire ñukwä jutra rabadi kri krübäte abko ngö rabadi juuu, käkwe kä käinta se gadikä jökrä. Erere arato, jändrän jökrä bti Ngöbökwé kä dätebare, ye ñukwä jutrakwe gadikä jökrä arato amne, jändrän jökrä tä kä nebtä, se abko rukwadi jökrä ñukwä jutrate kä temen noko ngöi jökrä.

¹¹ Ngöbökwé jändrän jökrä juandi ngwarbe kore ñukwä jutrabti, ne aisete munkwe nünandre bäri deme ni Dänkien aibe kräke,

¹² käkwe Ngöbö köböi ngibia ngäbti kisere amne, munkwe jändrän jökrä nuen kuin ja di ngöi jökrä Ngöbö köböi ye krötakäre bäri jötrö ja kukwäre. Köbö ye näire kä käinta se rukwadi jökrä ñukwäte amne jändrän jökrä bti Ngöbökwé kä temen ne dätebare abko güdadite jökrä ñukwä jutrate.

¹³ Akwa Ngöbökwé kä käinta amne kä tementa btin köböi mikani mda nie, ye abko nita ngibiare amne kä btin ye kánti abko ni nüne kuin era metre aibe käkwe nünandi.

¹⁴ Ne mden kisete ti mräkätäre tare tikwe, kukwe rakadikä jökrä kore, ye ngibiare ngäbti kisere kwärä munkwe nuna deme amne munkwe ñan ja mika ngite amne munkwe nuna jäme jabtä Ngöböbe amne ni mda mdabe.

¹⁵ Mdakäre abko, kukwe ne munkwe ngwian töre jae arato: Ni kwati rabadre dianintari, abkokäre ni Dänkien käta ni ngibiare bätärekä kore. Kukwe ye arabebtä ni mräkä tare kri nikwe Pablo käkwe tärä tikani munye arato amne Ngöbökwé niara mikani töbtä ruen tie. Tita kukwe tike munye, ye kwrere Pablota tike munye arato.

¹⁶ Akwa Pablokwe tärä tikani ketareketare, yebtä abko kukwe ruäre tare rükare gare, aiseite nitre ie Ngöbö gare ñakare metre amne nitre töi mräme käta ja töi kwite jötrö jötrö, ye abko käta kukwe tikani Pablokwe kwite bä jene, abti tätre dirire blo. Ye kwrere arato, Ngöbö Kukwei mda mda kwitata kwetre, dokwäre Ngöbökwé mikadi ja ngie nuen abko känänta au jakrä kwetre.

¹⁷ Ne aiseite, ti mräkätre tare tikwe, nitre dirikä blo jatadi ruäre tikwe niebare mun mikakäre mokre abko nena gare munye amne, nitre dirikä blo ye käkwe ñan mun ngökadre, abkokäre munkwe ja ngibia niaratre ngäniene. Erere arato, nitre moto kämekäme ye käkwe ñan mun kitadre ji blobti, abkokäre munta nünenkä dite jabtä, ye kwrere munkwe nünanka janknu, käkwe ja ngibia.

¹⁸ Angwane ni Dänkien ni Diantarikä nikwe Jesukristo ye munkwe mika gare bäri kuin jae amne ni Dänkien käta mun tarere ja moto kuinbti ye abko rüka gare täte jökrä munye. ¡Ni Dänkien aibe raba käikitaninkä mtare amne kärekäre! Amen. Abko kore se. Ne ngöra.

Tärä Tikani Käne Juankwe 1 Juan

Ni ja töitkaka Jesube kädian nämane Juan käkwe tärä ne tikani. Niarakwe tärä mda mda tikani arato abko krörö: Kukwe Kuin Jesubtä Tikani Juankwe, 2 Juan, 3 Juan, Apocalipsis. Nitre tödekaka Jesubti nämane nüne juta kwatirekwatire te kākā Asiate, krāke tärä ne tikani. Mtare kā Asia abko kādianta Turquā. Juan namanina unbre angwane tärä ne tikani kwe.

Jesukristo köböire Ngöbö nämane nitre tödekaka Jesubti tarere kri krübäte, kākwe kukwe kuin bātākā ngwarbe nuenbare krāke abko Juan tō namani mikai gare ietre tärä nebti, kākwe tikani. Erere arato, nitre tödekaka Jesubti kākwe ni mda mda taredre era metre, ñobtä ñan angwane nita ni mda mda tarere metre angwane, Ngöböta ni bkāne era metre tā nūke gare nie, niebare Juankwe.

Mdakāre abko, Juankwe tärä ne tikani nitre tödekaka Jesubti mikakāre mokre dirikātre blobtā. Jesukristo abko ñakare ni kwrere abko dirikātre blo nämane niere. Niara bā namani ni kwrere amne ngrabare aibe ni ngrabare kwrere dirikātre blo nämane niere, akwa niara ñakare ja kwrere nibe amne ñakare Ngöbö Odei abko dirikātre blo nämane niere. Nitre tödekaka Jesubti kākwe ñan olo ketadrete jire chi nitre yeye, ñobtä ñan angwane dirikātre kore abko ni ni ngökaka, niebare Juankwe. Kukwe era metre Ngöböbtā amne Ngöbö Odei Jesukristobtä, ye abko Ngöbö Üai kākwe mikadi gare abko Juankwe niebare abko erere tikani täräbtā.

Jesukristo abko Kukwe Ngöbökwē kwrere

¹ Ti Juan kāta tärä ne tike munye. Kena dekā, kā ne dāte ngāmi, kānenkri Jesukristo nāmanena. Jesukristo ye abko nunkwe kukwei nuaba, nunkwe tuaba ja okwā jenbti amne nunkwe nuabtaba ja kise jenbti. Niara ye abko Kukwe kwrere nikrā, kāta ni mike nüne kārekāre Ngöböbe abko nunta mike gare munye.

² Jesukristo nāmanena kena ni Rün Ngöböbe, akwa Ngöbökwē juani nüne nun ngātāite nete angwane, nunkwe tuaba, aiseite nunta blite btā munbe. Niara ni mikaka nüne kārekāre Ngöböbe abko nunta mike gare munye.

³ Nunkwe niara tuaba amne nunkwe kukwei nuaba abko erere nunta mike gare munye angwane, nunta ja gete era metre Ngöbö ni Rün nikwebe amne Odei kwe Jesukristobe, ye kwrere nun rabadre ja gete nunbe, abkokāre nunta kukwe era metre niarabtä ne mike gare munye,

⁴ kā rabadre nuāre tāte jōkrā munbtā, abkokāre nunta tärä ne tike munye.

Nünandre metre

⁵ Kukwe diribare Jesukristokwe nunye abko erere nunta mike gare munye abko krörö: Ngöbö abko ñotra kwrere amne kā iko ñakare jire chi btā.*

⁶ Ne aiseite nita ja gete era metre Ngöböbe ni tādre niere, akwa ni tādre ja mike ngite kāre Ngöbö rūere kā ikote, ye ngwane nita ni ngökō amne kukwe era metre Ngöbökwē kāta nūnamna metre nie, ye kwrere nita nüne ñakare.

⁷ Akwa ñotra trā dirare, te Ngöböta nüne deme amne metre, ye kwrere nita nüne deme amne metre ñotra trāte ne ngwane, nita ja gete era metre jabe kwārikwāri amne, Ngöbö Odei Jesu krütani krusobtä nikrā angwane, ja dārie

* **1:5 Ngöbö abko ñotra kwrere amne kā iko ñakare jire chi btā.** Ngöbö abko ñotra kwrere, ye abko kāta Ngöbö abko deme, era metre amne moto kuin bā mike. Niarata kukwe kāme nuene ñakare jire chi abko “kā iko ñakare jire chi btā” kāta bā mike.

ianinte nikrä kwe, ye köböire Ngöböta ni ngite bätete jökrä nibtä, käta ni mike deme ja ngwärekre.

⁸ Akwa ni ja mike ngite ñakare Ngöbö rüere nikwe niedre ne ngwane, nita ja ngökö au amne nita ñäke ngwarbe, ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukwei era metre ye gare ñakare nie.

⁹ Akwa nita kukwe nuene kämekäme abtä ni ngite Ngöbö ngwärekre, ye nikwe niedre metre jökrä Ngöböye ne ngwane, Ngöbökre ni ngite diandrekä nibtä niebare kwe, aise te ja kukwei mikadi täte kwe amne Ngöbö abko metre, aise te ni ngite ye diandikä jökrä nibtä mento kwe amne ni mikadi deme ja ngwärekre.

¹⁰ Akwa ni ngite Ngöbö rüere, Ngöbökre niebarera nibtä, aise te ni ja mike ngite ñakare Ngöbö rüere nikwe niedre, ye ngwane nita Ngöbö bä mike ni ni ngökaka kwrere. Erere arato, ni ja mike ngite ñakare nikwe niedre, ye ngwane niara kukwei abko nita mike ñakare ütiäte jae.

2

¹ Ti mräkäre, mun abko ti ngäbriänkäre tikwe kwrere. Munkwe ñan ja mikadre ngite Ngöbö rüere, abkokäre tita tära ne tike munye. Akwa nane ni iti tödekaka Jesubti käkwe ja mikadre ngite angwane, Ngöbökre niara ngite diandikä mento btä, ñobtä ñan angwane blitaka tära nikrä ni Rün Ngöbö ngwärekre. Ni blitaka nikrä ye abko Jesukristo ara. Niara abko Ni Era Metre.

² Jesukristo käkwe ja mikani müre ketadre krusobtä Ngöbö mäta kri dianakäre nibtä amne Ngöbö moto mikakäreta jäme nikrä, erere arato ni ngite dianakäre nibtä. Ye abko ñan ni ne aibe kräke akwa, ni kä jökräbti temen kräke ja mikani müre ketadre kore kwe.

³ Ye abko, Ngöbökre kukwe biani nuendre nie, ye erere nita mike täte ne ngwane, Ngöbö nena gare metre nie abko rükadi gare jabtä nie.

⁴ Akwa nire nire käkwe niedre: Ngöbö nena gare tie, niedre kwe, akwa kukwe biani Ngöbökre nuendre nie abko mike ñakare täte ne ngwane, ni ye abko tä ni ngökö jirekäbe amne Ngöbö Kukwei era metre gare ñakare ie.

⁵⁻⁶ Akwa nire nire tä Ngöbö Kukwei mike täte angwane, ni ye abko tä Ngöbö tarere era metre bkänä. Ye abko, nire nire käta niere, tita nüne kuin metre Ngöböbe abko tä niere, ye ngwane Jesukristo käkwe nünabare ño kä nebtä, ye kwrere nünandre kwe arato. Nita nüne kore ne ngwane, nita nüne ketetibe Ngöböbe abko tä gare era metre jabtä nie.

⁷ Mdakäre abko ti mräkäre tare tikwe, kukwe biani nuendre Ngöbökre tita tike munye, ye abko ñakare biani btin abko tita tike, ñobtä ñan angwane mun jatani tödeke kräre Jesubti angwane, munkwe ja taredre kwärikwäri abko niebarera munye, aise te kukwe ne abko garera munye, aise te ñakare btin munkrä.

⁸ Akwa kukwe ye abko kukwe btin kwrere abko tita tiketa munye. Kristokwe ni tarebare era metre, ye kwrere munta ja tarere era metre kwärikwäri, ñobtä ñan angwane Jesu jatani amne, jändrän kämekäme nämane Ngöbö rüere abko jatani jire jökrä kä ikokri ye abko kitera niken ta amne, Ngöbö trä kuin era metre kitera trä ngitiekä, ye mden abko kukwe btin, btä tita tära tike munye.

⁹ Ye abko, nire nire tä nüne deme amne metre Ngöbö träte tä niere, akwa tä bätä gwen mräkäbtä, ni ye abko tä dikekä kä ikote Ngöbö rüere.

¹⁰ Akwa nire nire käta mräkä tarere era metre, ye abko tä nüne Ngöbö träte amne kukwe ñakare jire niara töite kä raba mike niken ngwarbe Ngöbö bäre mento.

¹¹ Akwa nire nire käta bätä gwen mräkäbtä, ni ye abko tä nüne amne tä dikekä kä ikote, ñobtä ñan angwane nita dikekä ji ngrabare kä ikote

angwane, káta neme tuen ñakare nie, ye kwrere ni ye tá nüne ká ikote, aiseite tá niken mento Ngöböbtá abko tuen ñakare ie.

¹² Ne abko, mun ngábákrere, ie tita tará ne tike, ñóbtá ñan angwane Jesukristo krütani krusobtä, ye köböire Ngöbökwé mun ngite dianinká jókrá munbtá, aiseite tita tará ne tike munye.

¹³ Mun tataretatare abko ie tita tará ne tike arato. Ngöbö ngámi ká ne dátere, kánenkri Jesukristo námanena. Jesukristo ye abko núkanina gare munye, aiseite tita tará ne tike munye.

Mun bati bati abko káta ni rúe Satana ngututu ganaine kwárábe, aiseite tita tará ne tike munye.

Angwane mun ngábákrere abko ie ni Rún Ngöbö núkanina gare, aiseite tita tará ne tike munye.

¹⁴ Mun tataretatare abko Ngöbö ngámi ká ne dátere, kánenkri Jesukristo námanena. Jesukristo ye abko núkanina gare munye, aiseite tita tará ne tike munye.

Mun bati bati abko dite dite Ngöbö Kukweibtä. Ngöbö Kukwei tá káre mun töite amne munta ni rúe Satana ngututu ganaine kwárábe, aiseite tita tará ne tike munye.

Ni ñan rankwadre jándrán ká nebtá jiebtí

¹⁵ Mdakáre abko, jándrán kámekáme Ngöbö rúere ká nebtá, ye munkwe ñan tare jire chí, ñóbtá ñan angwane nire nire tá jándrán Ngöbö rúere tarere, ni ye abko ñan tá ni Rún Ngöbö tarere,

¹⁶ ñóbtá ñan angwane jándrán jókrá kámekáme Ngöbö rúere ye abko tá kite ñakare ni Rún Ngöbökrí, akwa jándrán jókrá ká nebtá tá Ngöbö rúere, yekri tá kite. Angwane jándrán kámekáme ká nebtá tá rúre Ngöbö rúere abko krörö: ja mika gure bati bati bátáká ngwarbe abko mdeita nebe nie. Erere arato, jándrán tá nebe tuen kuin ni okwáye abko mdeita nebe nie amne, nita jándrán bkáne amne nita dre dre nuene, yebtä nita bike kri abko tá Ngöbö rúere ká nebtá.

¹⁷ Akwa jándrán jókrá kámekáme Ngöbö rúere mdeita nebe nie, ye abko rikadi jókrá ta, akwa Ngöbö tö dreye, erere nire nire tá mike táte, ni ye abko kákwe núnandi kárekáre Ngöböbe.

Nitre Kristo rúe, ye ngániene níkwé ja ngibia

¹⁸ Tí mrákátre, mun abko ti ngábriánkátre tikwe kwrere. Ká ne abko ká mrá. Ká mrá angwane, ni iti kádianta Kristo Rúe jatadi iti niebare, ye abko munkwe kukwe nuani, ye erere Kristo rúe núkanina kwati dirire mtare, ye mdenbtá abko ká mrá núkera abko tá gare nie.

¹⁹ Nitre Kristo rúe ye abko námáne ja úkekrö ketetibe nibe, akwa niaratre námáne tödeke ñakare era metre Jesubti, aiseite námáne nekete ñakare era metre nibe, aiseite nikani níbtá mento. Niaratre tádre tödeke era metre Jesubti angwane, tádre nekete era metre gwaire nibe akráke tádre ketetibe nibe; akwa námáne tödeke ñakare era metre Jesubti amne námáne nekete ñakare era metre nibe abko rúkadre gare btá, abkokáre níkani jókrá jenena níbtá mento.

²⁰ Ye abko nitre Kristo rúe rúkadre gare metre munye, abkokáre Kristo Ni Deme kákwe Ngöbö Úai mikani nüne munbtá, aiseite kukwe era metre nena gare mun jókráye.

²¹ Tita tará ne tike munye ye abko ñan kukwe era metre gare ñakare munye abtä tita tike, akwa kukwe era metre nena gare kuin munye, aiseite tita tará ne tike kore munye, ñóbtá ñan angwane kukwe dirita ngwarbe, ye ñan tá kite kukwe era metrekri ye garera munye, abtä tita tará ne tike kore munye.

²² Nire nire ni ngökaka abko ti bike niere munye. Jesu abko Ni Dianinká ñakare Ngöbökwé, ye nire nire tá niere, ni ye abko ni ngökaka amne ni ye

abko Kristo rüe amne Ngöbö ni Rün nikwe mikata ütiäte ñakare kwetre. Erere arato, Jesu ye abko Ngöbö Odei abko mikata era ñakare kwe.

²³ Ne aisete, nire nire këta Jesu mike ñakare ütiäte Ngöbö Odei kwrere, ni ye abko ie Ngöbö ni Rün gare ñakare; akwa nire nire këta Jesu mike ütiäte jae Ngöbö Odei kwrere, ni ye abko ie Ngöbö ni Rün nena gare era metre.

²⁴ Mdakäre abko, mun jatani tödeke krire Jesubti angwane, kukwe kuin Jesubtä diribare kena munye, ye munkwe ketate këre kisete jakrä. Munkwe nuendre kore ne ngwane, mun tädi nüne këre ketetibe Ngöbö Odeibe amne Ngöbö ni Rünbe arato.

²⁵ Ye abko, nikwe nünandre kore ketetibe bentre angwane, nikwe nünandi kërekäre ben, ye mden abko Jesukristokwe köböi mikani nie.

²⁶ Ye abko, ni ruäre tö mun ngökai, tö mun ngwian ji blobti Ngöbö bäre mento. Ni yebtä abko tita tarä ne tike munye mun mikakäre mokre.

²⁷ Akwa Jesukristo këkwe Ngöbö Üai Deme mikani nüne munbtä, ye abko tä kukwe jökrä Ngöböbtä amne Kristobtä dirire munye amne, kukwe dirita Ngöbö Üaikwe munye, ye abra era metre amne tä ni ngökö ñakare. Ye aisete, ni mdakwe diridre munye ye abko ñakare ütiäte munkrä, aisete Ngöbö Üai këkwe diribare ño munye Kristobtä, ye kwrere munkwe nüna ketetibe Kristobe.

Ni tödekaka Jesubti abko Ngöbö ngäbriänkätre

²⁸ Mdakäre abko, mun ti ngäbriänkätre tikwe kwrere. Kristo rükadita angwane, niara jürä ñan rabadre nibtä amne ni ñan rabadre ja gaire niara ngwäkri, akwa ja rabadre ruen jame nie niara ngwäkri, abkokäre munkwe nüna këre ketetibe ben.

²⁹ Niara abko era metre, ye garera munye, aisete nire nire këta nüne era metre, ni ye abko Ngöbö ngäbriänkä.

3

¹ ¡Anchinaa! Ngöbö ni Rün nikwe këta ni tarere kri krübäte tuen munkwe abko krörö: ni abko Ngöbö ngäbriänkätre ara niarata niere nie mtare. Ye abko, nire kë nebtä tä nüne Ngöbö rüere, ie Ngöbö gare ñakare, aisete ni abko Ngöbö ngäbriänkätre ñan tä nüke gare ietre arato.

² Ti mräkätre tare tikwe, ni abko nena Ngöbö ngäbriänkätre era metre bkänä, akwa ni rabadri ño mrä, ye abko Ngöbö ngämi mike gare. Akwa Jesukristo rükadita angwane, niara abko ño nikwe tuadi ja okwä jenbti, aisete ni rabadri niara kwrere arato.

³ Ye abko nire nire tö ja tuai Jesube, këta ngibiare ngäbti kisere, ni ye abko tä ja ngibiare bäri kukwe këme ngäniene nünakäre deme, Jesukristo kuin deme ye kwrere.

⁴ Akwa nire nire këta kukwe nuene këmekäme ja mikakäre ngite Ngöbö rüere, ni ye abko tä kukwe biani Ngöbökwë nuendre nie kite temen, ñobtä ñan angwane nita kukwe nuene këmekäme angwane, kukwe biani Ngöbökwë nuendre nie ye nita kite temen.

⁵ Akwa Jesukristo nukani kë nebtä ni ngite Ngöbö rüere ye diankakäre mento jökrä nibtä, ye abko nena gare munye amne, Jesukristo abko këkwe ja mikani ngite ñakare jire bati Ngöbö rüere.

⁶ Ye aisete, nire nire tä nüne ketetibe niarabe, ni ye abko ñan tä niken ja mike ngite janknu Ngöbö rüere; akwa nire nire këta ja mike ngite këre Ngöbö rüere, ni ye abko këkwe ñan Jesukristo tuabare amne gare ñakare ie.

⁷ Ti ngäbriänkätre tikwe, munkwe ñan ja ngökamna ni mda mdaye kukwe nebtä. Nire nire këta kukwe era metre nuene, ni ye abko ni era metre Ngöbö ngwäkri, ñobtä ñan angwane tä nekete Ngöbö era metre yekri.

⁸ Akwa nire nire káta kukwe nuene kámekáme, káta ja mike ngite Ngöbö rüere, ni ye abko tá kite diablukri, ñobtä ñan angwane kira kena abti ká nuke mtare, káre diabluta ja mike ngite Ngöbö rüere. Ngöbö Odei nükani ká nebtá sribi diablukwe bátáká ngwarbe juankáre ngwarbe.

⁹ Nire nire Ngöbö ngábriánká abko ñan tá kukwe kámekáme nuene janknu ja mikakáre ngite, ñobtä ñan angwane Ngöbö Üai tá nura kwrere btá abko rikai Ngöbö ngábriánká tói kwite, Ngöböta tóbike ño ye kwrere, aiseite ñan raba ja mike ngite janknu Ngöbö rüere.

¹⁰ Nire nire Ngöbö ngábriánká amne nire nire diablu ngábriánká tá nuke gare krörö nie: Nire nire ñan tá jándrän kuin nuene ni mdakrá amne ñan tá mráká tarere, ni ye abko ñakare Ngöbö ngábriánká.

Nikwe ja taredre kwárikwári

¹¹ Mdakáre abko, mun nikani tödeke krire Jesubti angwane, kukwe diribare munye abko krörö: Nikwe ja taredre kwárikwári abko diribare munye.

¹² Nikwe ja mikadre ngite ñakare Caín tukwe kwrere. Caín abko diablukwe, aiseite moto káme diablu kwrere, kákwe etba Abel kámikani, ñobtä ñan angwane Caín moto káme, erere námáne kukwe nuene káme. Akwa Abel abko moto kuin, aiseite námáne jándrän kuin nuene, ye dokwáre Caín moto námáne iko kráke amne namani bátá ngwen btá, kákwe kámikani.

¹³ Ne aiseite ti mrákátre tikwe, munta jándrän kuin nuene, dokwáre nitre núnanka Ngöbö rüere Caín kwrere káta bátá ngwen munbtá angwane, yebtá munkwe ñan tóbika dikaro,

¹⁴ ñobtä ñan angwane ni ngámi tödeke Jesubti, kánenkri ni námáne ni ngwákáre kwrere Ngöbö ngwárekri arato, akwa nikwe tödekani Jesubti, aiseite mtare nita ni nire kwrere, ye abko nena gare metre nie, ñobtä ñan angwane mtare nita ni mráká tarere aiseite. Akwa nire nire ñan tá mráká tarere, ni ye abko tá ni ngwákáre kwrere.

¹⁵ Ye abko, nire nire tá bátá ngwen mrákábtá, ni ye abko ni kámikaka Ngöbö okwábtí amne, ni ni kámikaka kákwe ñan núnandi kárekáre Ngöböbe, ye nena gare munye.

¹⁶ Akwa nikwe ja taredre ño kwárikwári abko Jesukristokwe mikani gare krörö nie: Jesukristo kákwe ja biani müre ketadre níkrá, ye kwrere níkwe ja taredre kwárikwári angwane, ni rabadre biare krüte ni mráká kráke arato.

¹⁷ Ye abko ti bike bá mike krörö munye: Ni tödekaka Jesubti ngwian bkáne tádre iti amne niara mráká bobre tádre siba, akwa ni ngwian bkáne ie rabadre ruentari tare ñakare, kákwe mráká bobre ye die mikadre ñakare, ¿ni ye abko tá Ngöbö tarere ya? ¡Ñakare jire chi!

¹⁸ Mun ti ngábriánkátre tikwe kwrere, níkwe ñan ni mráká taredre kadabti be ni ngwian bkáne ye kwrere, akwa níkwe jándrän kuin nuendre ni mrákákrá amne níkwe ni mráká taredre era metre arato.

¹⁹⁻²⁰ Mdakáre abko, ja rabadre ruen ngite nie Ngöbö ngwárekri angwane, Ngöböta ni bkáne era metre amne kukwe era metre Ngöbökwé, btá nita nekete era metre, ye tá nuke gare krörö nie, ni rabadre nüne moto jáme blitakáre Ngöböbe: Ngöbö bári tóbtá ni ngwá amne ni moto amne ni tói ño ño abko gare metre ie.

²¹⁻²² Ne aiseite ti mrákátre tare tikwe, ja rabadre ruen ngite ñakare nie Ngöbö ngwárekri ne ngwane, ni rúkadi jáme Ngöbö ngwárekri blitakáre ben, ñobtä ñan angwane Ngöbö tö dreye, erere nita nuene amne, kukwe biani bátáká ngwarbe nuendre nie Ngöbökwé, erere nita mike táte, aiseite níkwe dre dre ribedre ie, erere biandi jókrá kwe nie.

²³ Ye abko, kukwe bāri ūtiāte biani keteti nuendre nie Ngöbökwe abko nikwe tödekadre niara Odei Jesukristobti amne, Jesukristo kākwe ja taremna ño nie, ye kwrere nikwe ja taredre kwārikwāri.

²⁴ Ngöbökwe kukwe ye biani nuendre nie, ye nire nire tā mike tāte abko tā nūne ketetibe Ngöböbe amne Ngöböta nūne ketetibe ben. Ngöbökwe ja Ūai mikani nūne nibtä, ye mden köböire abko Ngöböta nūne ketetibe nibe abko tā nūke gare nie.

4

Ūai mden mden köböire dirita abko mikadre ñāräre

¹ Ti mräkātre tare tikwe, ti bike kukwe mdara jire niere munye abko krörö: Ni jökrā jata dirire munye abko tā nāin dirire Ngöbö Ūai köböire jata niere, ni ye abko ie munkwe ñan ja ngwian nain jötrö ngwarbe, akwa tā nāin dirire era metre Ngöbö Ūai köböire ya, o ūai kāme köböire ya, ye abko munkwe mika ñāräre kuin, ñobtä ñan angwane ngöbö ngwarbe kukwei niekā tā nāin kwati mtäre ūai kāme köböire, aiseite munkwe ja ngibia kuin.

² Ye abko, nire nire btā Ngöbö Ūai tā era metre bkänā abko köböire tā dirire abko rükadre gare krörö munye: Jesukristo abko därebare era metre ni kā nebtā kwrere, ye nire nire kätä mike era jae, erere tā niere, ni ye abra btā Ngöbö Ūai tā era metre bkänā;

³ akwa Jesu därebare era metre ni kā nebtā kwrere, ye nire nire ñan tā mike era, akwa tā rükente ne ngwane, ni ye abko btā Ngöbö Ūai ñakare amne niara abko tā nāin Kristo Rüe ūai kāmēnti. Nitre dirikā kore jatadi abko niebarera, ye munkwe kukwei nuani, ye mden abko nūkanina kā ketareketare temen, aiseite munkwe ñan ja ngwian nain.

⁴ Ti mräkātre, mun abko ti ngābriānkātre tikwe kwrere. Mun abko jen Ngöbökwe, aiseite nitre ni ngökaka abko munkwe ganainbare kwārābe, ñobtä ñan angwane Ngöbö Ūai tā munbtā abko bāri di kri ūai kāme Ngöbö rüere kā nebtā ye ngwā, aiseite munkwe ganaibarera kwārābe.

⁵ Jändrän jökrā tā Ngöbö rüere, yekri nitre ye tā nekete, aiseite tā ñāke Ngöbö rüere amne nitre nūnanka Ngöbö rüere abko tā olo ketete niaratre kukweiye.

⁶ Akwa ni abko, ni jen Ngöbökwe, aiseite nire nire ie Ngöbö gare abko tā olo ketete ni kukweiye; akwa nire nire ñan tā olo ketete ni kukweiye abko ñakare jen Ngöbökwe. Ne aiseite nire nire btā Ngöbö Ūai era metre tā abko tā ni kukwei mike era; akwa nire nire btā ūai kāme ni ngökaka tā abko ñan tā ni kukwei mike era jae.

Ngöböta ni tarere, kwrere nikwe ni mräkā taredre

⁷ Ti mräkātre tare tikwe, Ngöbö aibe kätä ni kite ni mda mda tarere, aiseite ari ja tarere kwārikwāri. Nire nire kätä mräkā tarere abko därebare Ngöbököri, aiseite Ngöbö ngobo amne Ngöbö gare metre ie.

⁸ Ngöbö abko ni tarekā amne jändrän jökrā nuenta kwe abko tā nuene ni tarekāre, aiseite nire nire ñan tā ni mda mda tarere, ni ye abko ie Ngöbö gare ñakare.

⁹ Ngöböta ni tarere ye abko bā mikani krörö kwe nie: Nikwe nūnandre kärekāre Ngöböbe, abkokäre Ngöbökwe ja Odei itibe juani kā nebtā. Ye kwrere Ngöböta ni tarere abko bā mikani kwe nie.

¹⁰ Erere arato, Ngöböta ni tarere kri abko krörö: Ñan nikwe Ngöbö tarebare kāne abtä Ngöböta ni tarere, akwa Ngöbö ara jire kākwe ni tarebare kāne, kākwe ja Odei juani krüte krusobtä ni krāke, Ngöbö mätä kri nibtä diankakäre

mento amne Ngöbö moto mikakäre jame ni kräke amne ni ngite Ngöbö rüere ye diankakäre mento nibtä, abkokäre krütani.

¹¹ Ne aisete, ti mräkätre tare tikwe, Ngöbökwé ni tarebare kri kore, ye kwrere nikwe ja taredre kwärikwäri arato.

¹² Ni ngämi Ngöbö tuen jire bati, akwa nita ja tarere kwärikwäri, ye ngwane Ngöböta nüne nibtä abko tuata nibtä, amne nikwe Ngöbö taredre ño metre, erere arato nikwe ni mda mda taredre metre abko tä nüke gare nie.

¹³ Mdakäre abko, nita nüne ketetibe Ngöböbe amne Ngöböta nüne ketetibe nibe, ye abko gare nie, ñobtä ñan angwane Ngöbökwé ja Üai mikani nüne nibtä.

¹⁴ Ye abko, ni Rün käkwe ja Odei juani ni jökrä diantarikäre, ye abko nunkwe tuani amne nunta mike gare ni jökräye.

¹⁵ Jesu abko Ngöbö Odei era metre, ye nire nire kräke tä nebe era, käta tödeke bti, ni ye abko tä nüne ketetibe Ngöböbe amne Ngöböta nüne ketetibe ben arato.

¹⁶ Ye abko Ngöböta ni tarere era bkänä, yehti nita tödeke amne nita mike era.

Ngöbö abko ni jökrä tarekä, aisete nire nire käta kä bien Ngöböye ja tarekäre, ni ye abko käta ni mda mda tarere amne tä nüne ketetibe Ngöböbe amne Ngöbö tä nüne ketetibe ben.

¹⁷ Ngöböta ni tarere, ye tä nebe era nikrä, ye ngwane Ngöbökwé kukwe ükadite ni jökrä kräke kä mrä angwane, kä jürä rabadre ñakare nibtä Ngöbö ngwäreki, ñobtä ñan angwane Jesukwe nünabare kä nebtä, ye kwrere nita nüne, aisete ni rabadre moto jame Ngöbö ngwäreki.

¹⁸ Ye abko, Ngöböta ni tarere era metre gare nie angwane, kä jürä ñakare nibtä Ngöbö ngwäreki, ñobtä ñan angwane Ngöböta ni tarere era metre, ye abko tä Ngöbö jürä nibtä juentari mento, akwa nane Ngöbö jüräta neme nibtä, ye ngwane Ngöböta ni tarere era metre ngämi nüke gare täte jökrä nie.

¹⁹ Mdakäre abko, Ngöbökwé ni tarebare käne, ye mden kisete nita Ngöbö tarere amne nita ja tarere kwärikwäri.

²⁰ Akwa nire nire käkwe niedre: Tita Ngöbö tarere, niedre kwe, ye btäräbe tädre bätä ngwen mräkäbtä, ni ye abko tä ni ngökö jirekäbe amne niara ñan raba Ngöbö tarere, ñobtä ñan angwane niara mräkä tuen ie abko nuäre taredre, akwa tä tarere ñakare, ¿se abko Ngöbö tuen ñakare ie abko tareta era kwe ya? ¡Ñakare jire chi!

²¹ Ne aisete niarakwe kukwe biani nuendre nie abko krörö: Nire nire käta Ngöbö tarere ye käkwe mräkä taredre arato abko biani nuendre kwe nie.

5

Nikwe tödekadre Ngöbö Odeibti

¹ Jesu abko Ni Dianinkä Ngöbökwé, ye nire nire käta mike era amne tä tödeke bti, ni ye abko därebare Ngöböki, aisete Ngöbö ngobo. Ye abko, ti mräkätre, nire nire käta ni rün tarere, ni ye abko käta ni rün ye ngäbriänkätre tarere arato,

² aisete nita Ngöbö tarere amne nita niara kukwei mike täte, ye ngwane nita Ngöbö ngäbriänkätre mda mda tarere arato abko tä nüke gare nie.

³ Ye abko, nita Ngöbö tarere angwane, nita kukwe biani Ngöbökwé nuendre nie ye mike täte jökrä amne, kukwe biani nuendre kwe nie, ye abko ñakare tare nuene, ñakare tribe doboko kwrere,

⁴⁻⁵ ñobtä ñan angwane Jesu abko Ngöbö Odei ye nire nire käta mike era jae, käta tödeke bti, ni ye abko Ngöbö ngäbriänkä. Erere arato, ni ye käta jändrän

jökrä kämekäme Ngöbö rüere kä nebtä ganaine. Ye abko, tödeka kwatibe Jesubti, ye aibe köböire nita kukwe kämekäme Ngöbö rüere ganaine.

⁶ Mdakäre abko, Jesukristo abko Ngöbö Odei era metre nükani ni ngätaite, ye abko ño amne däri käkwe bä mikani. Ye abko, ñan ño aibe käkwe bä mikani, akwa ño amne däri arato käkwe bä mikani. Erere arato, Ngöbö Üai ara jire käta kukwe ne mike gare metre nie Jesukristobtä amne, Ngöbö Üai tä ni ngökö ñakare jire. Jesukristo abko Ngöbö Odei era metre, ye abko Ngöbö Üai tä mike gare nie.

⁷ Ye abko, jändrän ketamä käta kukwe era niere kore Jesukristobtä abko krörö:

⁸ Ngöbö Üai amne ño amne däri abko käta blite ja kwrere jökrä Jesukristobtä.

⁹ Ni mda abko tä kukwe niere ni mdabtä angwane, nita mike era. Ngöbö bäri ütiäte kri ni ngwä, aisete Ngöböta kukwe era erere niere Jesubtä ye abko bäri ütiäte, ñobtä ñan angwane Ngöböta kukwe era erere niere nie niara Odeibtä, aisete bäri rabadre era nikrä.

¹⁰ Ne aisete, nire nire tä tödeke Ngöbö Odei Jesukristobti ye abko tä kukwe niebare Ngöbökwé niara Odeibtä ye mike era jae; akwa nire nire ñan tä kukwe niebare Ngöbökwé niara Odeibtä ye mike era jae, ni ye abko tä Ngöbö bä mike ni ni ngökaka kwrere, ñobtä ñan angwane kukwe era niebare Ngöbökwé ja Odei Jesukristobtä abko ñan tä mike era jae aisete.

¹¹ Kukwe era metre niebare Ngöbökwé niara Odeibtä abko krörö: Ngöböta ni mike nüne kärekäre niara Odei köböire.

¹² Ye aisete, nire nire tä tödeke Ngöbö Odei Jesukristobti, ni ye abko rabadi nüne kärekäre Ngöböbe, akwa nire nire ñan tä tödeke Ngöbö Odei Jesukristobti, ye käkwe ñan nünandre kärekäre Ngöböbe.

Kukwe mrä

¹³ Mdakäre abko ti mräkätre, munta Ngöbö Odei mike era jae, käta tödeke bti, ye köböire mun rabadi nüne kärekäre Ngöböbe abko rabadre gare metre munye, abkokäre tita tärä ne tike munye.

¹⁴ Mdakäre abko, nita krötö Ngöbö ken kukwe ribere ie, ye ngwane ni raba kukwe ribere jame ie, ñobtä ñan angwane, Ngöbö tö dreye nikrä abko erere nita kärere ie, ye ngwane tä ni kukwei kaen ngäbti ja moto kuinbti.

¹⁵ Nita jändrän kärere Ngöböye angwane, Ngöböta ni kukwei kaen ngäbti ja moto kuinbti abko garera nie, ye kwrere arato jändrän käräta ie nikwe, ye biandi kwe nie abko gare kuin nie arato.

¹⁶ Mdakäre abko, mun mräkä mden tua ja mike ngite munkwe angwane, kukwe btä ja mika ngite kwe, yebtä Ngöbökwé ñan mikadre ja tare nike kärekäre ja okwä bäre mento ne ngwane, munkwe blita kräke Ngöböbe angwane, Ngöbökwé mikadita nüne kärekäre jabe, ñobtä ñan angwane kukweta kwati btä ja mikata ngite abko käta ni mike kärekäre Ngöbö okwä bäre mento, yebtä abko munkwe blitadre Ngöböbe kräke abko tita niere ñakare.

¹⁷ Kukwe jökrä kämekäme nuenta nikwe, yebti abko nita ja mike ngite Ngöbö rüere, akwa kukwe tärä ruäre btä nita ja mike ngite abkobtä Ngöbö ñan tä ni mike ja tare nike kärekäre ja okwä bäre mento.

¹⁸ Mdakäre abko, nire nire därebare Ngöbökre abko Ngöbö ngäbriänkä, ni ye abko ñan tä niken ja mike ngite janknu Ngöbö rüere, ye abko garera nie, ñobtä ñan angwane Satana ngututu käme käkwe ñan diandrekä jakri abko ngäniene Ngöbö Odei Jesu därebare Ngöbökre, käta ngibiare ja kisete, ye abko gare nie arato.

¹⁹ Ni abko Ngöbö ngäbriänkätre amne ni kä jökräbti temen tä nüne Ngöbö rüere abko tä Satana ngututu ngoto täni, ye garera nie.

²⁰ Akwa Ngöbö Odei nükani kä nebtä, käkwe ni töi tikani, Ngöbö era metre rabadre nüke gare nie abkokäre, ye garera nie arato. Ye mden kisete, Ngöbö era metre, ben nita nüne ketetibe mtare amne, nita nüne ketetibe Jesukristo Ngöbö Odei ara ben arato. Jesukristo ye abko Ngöbö era metre amne ni mikaka nüne kärekäre Ngöböbe arato abko nena gare nie ti mräkätre.

²¹ Mräkäre abko, mun ti ngäbriänkätre tikwe kwrere, jändrän ngwarbe sribebare ngöböre, ye ngäniene munkwe ja ngibia amne munkwe ñan mika ngöböre jae abko tita niere mrä munye. Abko kore se. Ne ngöra.

Tärä Tikani Bobukäre Juankwe 2 Juan

Juan ne mden käkwe tärä 1 Juan tikani arato. Niara abko Jesu kukwei ngwianka. Nire kräke tärä ne tikani kwe, btä töbikata jene jene. Meri nämane iti amne ngäbäkwe kwe, kräke Juankwe tärä ne tikani abko ni ruäre tä nütüre. Akwa kukwe “meri” amne “ngäbäkwe kwe” käta nitre gätäkä Jesu käbti bä mike kore abko ni kwati tä nütüre, aisete nitre tödekaka Jesubti kä nämane gätäre Jesu käbti, kräke Juankwe tärä ne tikani abko nütüta bäri.

Juankwe tärä ne tikani, ñobtä ñan angwane ni ni ngökaka nükani nitre tödekaka Jesubti ngätäite. Ni ni ngökaka ñan nämane kukwe era metre Jesubtä dirire amne tö namani nitre tödekaka Jesubti ngwianin ji blobti. Yebtä abko Juankwe tärä ne tikani nitre tödekaka Jesubti mikakäre mokre. Erere arato, nitre tödekaka Jesubti käkwe ja taredre era metre kwärikwäri abko Juankwe niebare ietre.

Juanta köbö kuin juen

¹ Ti unbre amne ti nitre tödekaka Jesubti jie ngwianka käta köbö kuin juen mun gätäkä Jesukristo käbti kräke. Ngöbökwé mun dianinkä jenena jakrä. Tikwe mun taredre diribare Ngöbökwé, ye kwrere tita mun jökrä tarere era metre. Ne abko ñan ti aibe käta mun tarere, akwa ni jökrä ie kukwe era metre Ngöbökwé nukanina gare abko käta mun tarere arato,

² ñobtä ñan angwane kukwe era metre Ngöbökwé nükani gare nie abko nita mike era jae amne nita tödeke bti abko erere nikwe mikadi era kärekäre. Ye mden kiseté tita mun tarere era metre.

³ Ti mräkätre tikwe, Ngöbökwé nünamna metre munye, ye kwrere mun jökrä tä nüne amne mun tä ja tarere kwärikwäri. Ngöbö ni Rün nikwe btä Jesukristo ni Rün Odei kwe käkwe ja moto mika kuin mun jökrä kräke amne mun ngwian ruentari tare kwe jae amne munkwe nuna jäme niara diebti abko ie ti tö.

Nikwe ja taredre kwärikwäri

⁴ Ti mräkätre tikwe, Ngöbö ni Rün nikwe käkwe nünamna ño nie abko erere mun ruäre tä nüne, ye tikwe gaba angwane, käi rababa nuäre kri tibtä.

⁵ Ti mräkätre tare tikwe, mtare nikwe ja taredre kwärikwäri abko tita kärere munye. Ne abko ñan kukwe mdara jire biani btin nuendre nie tikata tikwe munye, akwa kukwe bianina kena Ngöbökwé nuendre nie, arabe tita tiketa munye.

⁶ Amne Ngöbökwé kukwe biani nuendre nie, ye erere nita mike täte ne ngwane, nita ja tarere era metre kwärikwäri. Kukwe ne abko ñakare btin munkrä, ñobtä ñan angwane munkwe tödekani kena Jesubti angwane, munkwe ja taredre kwärikwäri abko diribare munye.

⁷ Mdakäre abko, munkwe ja taredre kore kwärikwäri, ñobtä ñan angwane ni kwati tä näin kwärikwäri ni ngökakäre, käta niere krörö: Jesukristo abko därebare ñakare era metre ni kä nebtä kwrere amne niara ngrabare namani ñakare, tätre näin niere. Ni blitaka kore ye abko ni ni ngökaka amne Kristo rüe arato.

⁸ Nitre dirikä kore, ye ngäniene munkwe ja ngibia kuin, sribi munkwe Ngöbökrä ñan rikadre ngwarbe abkokäre. Akwa Ngöbökwé sribi ütiä biandre munye, abkokäre munkwe ja ngibia,

⁹ ñobtä ñan angwane Kristo käkwe kukwe diribare, yebti ta ni mda mda jatadre kukwe bä jene dirire mda ne ngwane, ni yebtä Ngöbö tä nüne ñakare.

Akwa kukwe diribare Kristokwe ye kwrere nire nire tä nüne, ni yebtä abko Ngöbö ni Rün nikwe amne Ngöbö Odei kwe tä nüne.

¹⁰ Nane ni ruäre rika basare munye, akwa kukwe diribare Kristokwe tita niere ne kwrere tä dirire ñakare ne ngwane, munkwe ñan ka ngäbti ja gwiriete die mikakäre amne munkwe ñan köbö ngwiantari ie,

¹¹ ñobtä ñan angwane nire nire käkwe ni ye kwrere kadre ngäbti ja gwiriete abko käkwe sribi käme ye die mikadi siba, aiseti ni dirikä kore, ye munkwe ñan ka ngäbti jire chi.

¹² Kukwe tä kabre mda tikwe niedre munye akwa, ti ñan tö tikai jökrä täräbtä munye, ñobtä ñan angwane ti tö rikai ja tuen gwärere munbe yete bli-takäre munbe. Angwane nikwe kä ngwiandre nuäre gwaire jabtä, abkokäre ti tö rikai yete.

¹³ Angwane nitre gätäkä Jesu käbti nete abko Ngöbökwé dianinkä jakrä arato, käta köbö kuin juen mun jökrä kräke. Abko kore se. Ne ngöra.

Tärä Tikani Bämäkäre Juankwe

3 Juan

Juan ne ara käkwe tärä 1 Juan amne 2 Juan tikani arato. Niarakwe tärä ne tikani niara kukwe muko iti kädian nämane Gayo kräke. Gayo nämane nüne, ye kánti Juan käkwe ni juani ruäre kukwe kuin Jesubtä dirire, akwa ni iti kädian nämane Diótrefes nämane bike kri, aisete ñan tö namani nitre ye kain ngäbti. Ye ñan namani mate kuin Juanbtä, aisete niarakwe tärä ne tikani Gayoye, Gayo mikakäre mokre Diótrefebtä. Gayo abko nämane dirikätre kaen ngäbti kuin abko namani tuen kuin Juanye abko Juan tö namani niere Gayoye. Erere arato, Gayo käkwe nitre dirikä ye kadre ngäbti janknu abko ie Juan tö namani, aisete tärä ne tikani kwe Gayoye.

Juanta köbö kuin juen Gayoye

¹ Ti unbre amne ti nitre tödekaka Jesubti jie ngwianka. Ti ne ara kätä köbö kuin juen makrä ti mräkä tare kri tikwe Gayo. Tikwe mun taredre diribare Ngöbökwé, ye kwrere tita ma tarere era metre Gayo.

² Ti mräkä, ma tare kri tikwe. Ma tä nüne kuin jäme jabtä Ngöböbe, ye kwrere arato jändrän jökrä raba neme bare kuin mae amne ma ñan rabadre bren nike abko tita kärere Ngöböye makrä,

³ ñobtä ñan angwane kukwe era metre Ngöbökwé mata mike ütiäte janknu jae amne kukwe era metre Ngöbökwé diribare mae abko erere ma tä nüne, ye abko ni ruäre rükaba nete, käkwe nieba tie abko käi rababa nuäre kri tibtä.

⁴ Kukwe era metre Ngöbökwé tä nünamna nie, ye kwrere ti ngäbriänkätre tikwe Jesu käfti ma kwrere tä nüne abko tita gain angwane, bäri kätä neme nuäre tibtä.

⁵ Ti mräkä tare tikwe, ni mräkä menteni tödekaka Jesubti, kräke ma tä sribi kuin nuene täte niaratre die mikakäre, kätä kaen ngäbti kuin, ye abko tuen bäri kuin tie.

⁶ Mata nitre menteni tödekaka Jesubti ye tarere kri, ye abko ja mräkätre gätäkä Jesu käfti tä nete abko ngwärekre tätre niere, aisete jändrän ñakare kwetre, yebtä makwe die mika. Makwe niaratre die mikadre ño, ie Ngöbö tö, ye kwrere makwe die mika niken mentokwäre ji ngrabare abko tita ribere mae,

⁷ ñobtä ñan angwane niaratre tä dikekä kwäräkwärä sribikäre Jesukristo kräke amne tä ja di kärere ñakare nitre tödekaka ñakare Jesubti yeye.

⁸ Ni ye kwrere abko nikwe kadre ngäbti kuin ja gwiriete die mikakäre, ñobtä ñan angwane ye kwrere nikwe niaratre die mikadi kukwe kuin era metre Jesubtä ngwiankäre kwäräkwärä.

Kukwe Diótrefebtä

⁹ Mdakäre abko, nitre gätäkä Jesu käfti tä yete, ie tikwe tärä tikaba, akwa Diótrefes abko ñan tö nun kukwei mikai ütiäte jae, ñobtä ñan angwane tö rabai bäri ji dokwäte ni jökräfti abko erere tä bike kri kaike, aisete ñan tö nun kukwei mikai ütiäte jae.

¹⁰ Ne aisete, ti näin nebe yete angwane, tikwe mäträdi btä mun jökrä ngwärekre, ñobtä ñan angwane tä näin blite ngwarbe nun rüere, ye kwe ñan tä neme dbe amne, ñan tä ja mräkätre Jesu kukwei dirikätre ye kaen ngäbti. Mdakäre abko, ni ruäre töta neme ja mräkätre ye kain ngäbti angwane, tä dokwä täke kän. Erere arato, ni ruäre tä Jesu kukwei dirikätre ye kaen ngäbti abtä niara tä kitekä mento nitre gätäkä Jesu käfti ye ngätäite, aisete tikwe mäträdi btä.

¹¹ Ti mräkä tikwe, ni mdakwe jändrän käme nuen ma okwäbti Diótréfes kwrere, ye kwrere makwe ñan nuen siba, akwa ni mdakwe jändrän kuin nuen ma okwäbti, ye kwrere makwe jändrän kuin nuen siba, ñobtä ñan angwane ni jen Ngöbökwé abko käta jändrän kuin nuene, akwa ni jändrän käme nuenkä abko ie Ngöbö gare ñakare.

¹² Ni jökrä okwäbti abko, Ngöbö kukwei kuin era metre Jesubtä käta nünamna nie, ye kwrere Demetrio tä nüne abko tätre niere Demetriobtä. Erere arato, Demetrio tä nüne metre abko nunta niere btä arato. Ne abko, nunta kukwe era erere niere abko gare kuin mae, ruen tie ti mräkä.

¹³ Ti mräkä, kukwe näma kabre tikwe niedre mae, akwa ti ñan tö tikai jökrä täräbtä mae,

¹⁴ ñobtä ñan angwane bä jötrö ti tö ja tuai mabe angwane, tikwe blitadi gwärere mabe.

¹⁵ Ngöbökwé kä jäme mika mabtä, ie ti tö. Mdakäre abko, ma kukwe muko jökrä tä nete käta köbö kuin juen makrä. Erere arato, nunta köbö kuin juen nun kukwe muko yete kräke abko makwe nie itire itire ie nunkrä. Abko kore se. Ne ngöra.

Tärä Tikani Judakwe Judas

Tärä ne tikaka abko kädian nämane Judas. Niara abko nire gare ñakare metre, akwa niara abko Jesu kukwei ngwianka kädian nämane Judas btä täräta tikani Lucas 6.16; Hechos 1.13 abko ni ruäre tä nütüre. Erere arato, Judas mdara jire abko ni Dänkien Jesu etba bati Santiago kwrere abko käkwe tärä ne tikani abko ni kwati tä nütüre arato, ñobtä ñan angwane Mateo 13.55; Marcos 6.3 käta blite Jesu etba kädian nämane Judabtä. Tärä ne tikaka abko ñakare Judas Iscariote.

Judas käkwe tärä ne tikani nitre tödekaka Jesubti mikakäre mokre dirikätre blobtä, ñobtä ñan angwane ni ruäre bikaka tödekaka Jesubti nükani nitre tödekaka Jesubti ngätäite niaratre ngökakäre amne niaratre ngwiankäre ji blobti. Nitre ye ngäniene nitre tödekaka Jesubti käkwe ja ngibiadre abko Judakwe niebare ietre. Ngöböta ja moto mike kuin ni kräke, käkwe ni ngite dianinkä mento nibtä, aisete ni rabadre ja mike ngite janknu abko rabadre dbe abko nitre ni ngökaka nämane dirire, akwa ñakare kore abko Judakwe niebare. Nitre nünanka kira käkwe nünabare Ngöbö rüere angwane, Ngöbökwé mikani ja ngie nuen kri, ye kwrere Ngöbökwé nitre ni ngökaka ye mikadi ja ngie nuen kri arato abko Judas tö namani mikai gare nitre tödekaka Jesubti yeye, aisete tärä ne tikani kwe kräke.

Judata köbö kuin juen

¹ Ti Judas käta tärä ne tike munkrä. Ti abko ni klabore Jesukristo kräke amne ti abko Santiago etba. Ngöbö ni Rün nikwe käkwe mun käräbare jakrä, käta mun tarere amne, mun ye arabe Ngöböta ngibiarebti Jesukristo kräke. Mun ye mden kräke tita köbö kuin juen.

² Ngöbö raba mun ngwen ruentari tare jae amne mun mika nüne bäri jäme kwe. Erere arato, raba mun tarere bäri kri abko ie ti tö.

³ Ti mräkäre tare tikwe, nita dianintari gwaire siba Ngöbökwé, kukwe yebtä bäri ti tö rababa tärä tikai munye, akwa mtare kukwe mdara jire btä tikwe tärä tikadre jötrö munye ruen tie, aisete ti bike tärä tike munye, nebtä ti bike ribere krörö munye: Kukwe kuin Jesubtä ye abko Ngöbökwé biani batibe juta deme kweye abko ñan rabadre kwitani. Kukwe ye dokwäre munkwe rü abko ti tö nibi ribei munye,

⁴ ñobtä ñan angwane ni nükani ruäre mun ngätäite. Nükani tiebe mun ngökakäre abko käta bike dirikätre kuin kwrere, akwa ñakare kore. Nitre ye ara Ngöbökwé mikadi ja ngie nuen abko Ngöbö Kukwei käkwe niebare kira. Ni ye abko ni ngututu moto kämekäme Ngöbö rüere. Ngöböta ni tarere ja moto kuinbti, aisete ni rabadre kukwe kämekäme nuene bätäkä ngwarbe, akwa Ngöbökwé ñan ni mikadre ja ngie nuen, tätre niere, erere tätre nuene. Erere arato, Jesukristo ni Dänkien amne ni Bkänkä itibe abko ie tä trö kwite, käta rükente.

⁵ Ti bike kukwe niere, ne garera munye, akwa ti bike miketa töre jirekäbe munye abko krörö: Ngöbökwé nitre israelita dianinkä Egipto bäre mento angwane, nire nire käkwe ñan Ngöbö kukwei mikani era ye abko Ngöbökwé ganinkä jökrä kä kaibete.

⁶ Bobukäre abko, angele ruäre nämane sribire Ngöbökrä, sribi ye abko kitani temen kwetere amne, namani bike kri, käkwe kä kuin Ngöbö kanti mikaninkä. Ye mden dokwäre abko kä iko te Ngöbökwé kitani ngite kärekäre abti kä mrä angwane, Ngöbökwé kukwe ükadite kräke abko tä ngibiare kä ye kanti.

⁷ Mdakäre abko, kukwe nakaninkä angelebtä, ye kwrere nakaninkä arato nitre Sodomabobtä amne nitre Gomorrabobtä. Erere arato, nitre nünanka juta känimekänime Sodoma amne Gomorra bäre temen, yebtä nakaninkä. Nitre nünanka jura yete ye namani ja mike gure bati bati nekwäre sekwäre amne, nitre brare abko namani bike merire jae kwärikwäri. Erere arato, nitre merire namani bike brare jae kwärikwäri amne kukwe kämekäme kore ye aibe mdei namani krübäte ietre abkobtä ja kitani kwetre. Abtä Ngöbökwé mikani ja ngie nuen, kákwe ganinkä kärekwäre ñukwä jutrate. Kukwe nakaninkä kore, ye abko namani ja töikrä ni jökrä kräke.

⁸ Kukwe nakaninkä kore ja töikrä, akwa nitre kirakira kákwe ja mikani ngite kore, ye kwrere jire nitre dirikä blo kätä ja mike ngite mtare mun ngätäite. Ja mikadre ngite bätäkä ngwarbe kwetre abko dbe, ye abko mikata tuadre ietre köböre, tätre niere abko erere tätre ja mike ngite. Erere arato, ni Dänkien Jesukristo di kri, ye abko mikata ngwarbe kwetre. Erere arato, üai kämekäme amne angele tre Ngöbökwé tuen ñakare abko rüere ñan ñäkadre jire, akwa niaratre abko tä ñäke rüere.

⁹ Akwa angele ütiäte kri kädianta Miguel nämane ja kwete Moisés ngwäkäbtä diablube angwane, angele Miguel ye ie ja nükani tödre ñakare ñäke taretare diabluye au jakrä, aiseté Ngöbökwé diabluye kada ketadre abkokäre, niebare krörö kwe diabluye: ¡Ni Dänkien Ngöbö kákwe ma kada keta! niebare kwe ie.

¹⁰ Akwa dirikätre blo ye abko ie üai kämekäme amne jändrän mda mda gare ñakare, akwa tätre ñäke taretare rüere. Erere arato jändrän ngwarbe töi ñakare kätä jändrän gare ie aibe nuene, ye kwrere jire nitre ye tä nüne amne tätre kukwe nuene kämekäme. Ye dokwäre abko Ngöbökwé mikadi ja ngie nuen abko känänta au kwetre jakrä.

¹¹ ¡Aiteje, dirikätre blo ye bobre jakän! ñobtä ñan angwane Caín kákwe nünabare ño, ye kwrere niaratre tä nüne. Erere arato, kira ni iti kädian nämane Balaam abko nämane Ngöbö Kukwei niere ngwian ganainkrä jae, ye kwrere nitre dirikä blo kätä dirire ngwian ganainkrä jae. Mdakäre abko, ni iti kädian nämane Coré abko moto namani romon Moisés rüere abko dokwäre Ngöbökwé kämikani, ye kwrere rakadikä arato niaratrebtä.

¹² Mdakäre abko, dánta jübente bäta nebe käme, ye kwrere abko nitre dirikä blo tä mun ngätäite, ñobtä ñan angwane munta ja tarere kwärikwäri, ye bä mikakrä munta mröre ketetibe, ye kánti abko dirikätre blo kätä mröre kabrekabre, tä dö ñaen kabrekabre abko káita nebe nuäre btätre amne tätre mun muke ütiäte ñakare. Ye abko, kukwe gaidre kri abko tätre nuene. Erere arato, tätre ja bä mike ni mda mda ngibiabtikä kwrere, akwa tätre ja ngibiare au. Mdakäre abko, müta aibe tä kite jüben amne ñü ñakare te, aiseté müreta niken juenkä mentokwäre, ye kwrere jire niaratre tä nüke, bti näin ta, akwa ñan tä ni die mike jire chi. Erere arato, kri rabadre ngwäre ngwäre abko káita nüke amne ngwäta nebe ñakare btä, ye kwrere jire niaratre tä amne, kri ngatanina kwrere jire bäta nebe abti diankata ngätri ngöi kuin, ye kwrere jire niaratre tä arato.

¹³ Erere arato, mrenta nebe romon, tä niken nakwenkä kätä niken däi dobrere kämekäme kite jate jate, ye kwrere jire nitre dirikä blo tä kukwe kämekäme gaidre kri ye nuene. Erere arato, muke tä niken mentokwäre amne ñan tä näin metre ta, ye kwrere jire tätre näin, ye dokwäre abko kä bäri iko krübäte, te Ngöbökwé kitadi ngite kärekwäre.

¹⁴ Mdakäre abko ni iti kädian nämane Enoc kákwe nünabare kira Adán mräkä ni kükü ja täritäri Adán täbti abko kákwe kukwe niebare krörö nitre dirikä blo yebtä: ¡Tuen nete! Angele deme mili kabre kabre krübäte abko ben ni Dänkien jatadi.

15 Angwane nitre ngututu moto kämekäme Ngöbö rüere käkwe kukwe nuenbare diän diän, erere arato ñäkäbare taretare kwetre Ngöbö rüere, ye dokwäre ni Dänkien jatadi mike ja ngie nuen jökrä, niebare Enokwe nitre dirikä blo yebtä.

16 Jändrän jökrä Ngöbökwé btä tätre ñäke amne jändrän keta kabre abko rüere tätre blite taretare. Erere arato, kukwe kämekäme mdei ietre, ye aibe jiebti tätre nakwen. Mdakäre abko, tätre ja käikitekä krübäte au amne tätre niken blite nuäre nuäre ni mda mdabe jändrän diankakäre kän.

Nünandrekä dite

17 Akwa ti mräkätre tare tikwe, kukwe tä nakenkä mtare, yebtä nitre Jesukristo kukwei ngwianka käkwe diribare ño ño, ye munkwe ngwian töre jae.

18 Niaratre käkwe niebare krörö munye: Kä mrä angwane, ni jatadi ruäre abko käkwe Ngöbö mikadi yakrä jae amne kukwe kämekäme mdei ietre, ye aibe jiebti rabadi nakwen abko erere nünandi kwetre, niebare kwetre munye, ye munkwe ngwian töre jae.

19 Nitre dirikä blo ye abko tä mun mike rüre jabe kwärükwäri amne kukwe kämekäme mdei ietre, ye aibe jiebti tätre nakwen amne Ngöbö Üai ñakare btätre.

20 Akwa ti mräkätre tare tikwe, kukwe kuin deme Jesukristobtä diribare munye, mikata era munkwe, yebtä munkwe ja die mika nünenkä bäri dite mda amne munkwe blita Ngöböbe Ngöbö Üai Deme köböire.

21 Erere arato, Ngöböta mun tarere kri, yebtä munkwe nuna janknu amne, ni Dänkien Jesukristo käkwe ja moto mikadi kuin nikrä, käkwe ni mikadi nüne kärekäre jabe, ye munkwe ngibia ngäbti.

22 Angwane nitre ruäre käkwe tödekadre janknu Jesukristobti abko töita niken kwäräkwärä, ni ye abko munkwe ngwian ruentari tare jae, töi mikakäre kwatibe ni Dänkienbti.

23 Amne ni mda mda kebera Jesukristo rükente, abtä bikera niken ja tare nike ñukwä jutrate, ye abko munkwe diantari ñukwä jutra ngäniene, niaratre ñan rabadre nianinte kärekäre abkokäre. Amne ni mda mda abko munkwe ngwian ruentari tare jae, akwa ni bren krübäte abtä kä jüräta nebe nibtä kise mike dän kwebtä, ye kwrere jire nitre ye abko krübäte, aiseté munkwe ja ngibia niaratre ngäniene arato.

24-25 Mrä abko, Ngöbö itibe ni Diantarikä nikwe abko di tarä täte mun ngibiakrä, mun ñan rikadre niara bäre mento abkokäre. Amne kä bä nuäre Ngöbö kanti, ye te Ngöbö rabadre nebe mun ngwena kuin deme amne kä rabadre nuäre munbtä nebe yete, abkokäre Ngöbö di tarä täte arato, aiseté Ngöbö aibe bä nuäre, yebtä raba mikani ütiäte amne, niara aibe raba mikani ütiäte jrei kwrere. Erere arato, niara aibe di kri jändrän jökräbti ta amne niara aibe jändrän jökrä bkänkä, yebtä abko kira dekä, mtare amne kärekäre Ngöbö aibe rabadre mikani ütiäte kri ni Dänkien Jesukristo köböire. Amen. Abko kore se. Ne ngörä.

Kukwe Mikani Tuare Juanye Apocalipsis

Ni ja töitikaka Jesube kädian nämane Juan käkwe tärä ne tikani. Niarakwe tärä mda mda tikani arato abko krörö: Kukwe Kuin Jesubtä Tikani Juankwe, 1 Juan, 2 Juan, 3 Juan. Juan nämane kitani ngite kä butu kädianta Patmos ye kanti angwane, niarakwe tärä ne tikani.

Jesu ara jire käkwe tärä ne tikamna Juanye. Nita jändrän tuen ño köböre, ye kwrere jire kukwe jökrä tä tikani tärä nebtä abko Jesukristo käkwe mikani tuare Juanye, amne kukwe jökrä niebare Ngöbökwé Juanye abko Juankwe kukwei nuani köböre, ye abko Jesukristo käkwe tikamna täräre ie. Käne abko, Jesukristo käkwe ja mikani tuare köböre Juanye angwane, Jesukwe kukwe tikamna täräbtä biandre nitre gätäkä Jesu käbti nünanka juta keta kükü kanti kä Asiate.

Mdakäre abko, Satana tä rüre käre Ngöbö rüere, ye abko rakadrekä ño ño Juan näire mentokwäre abko Juankwe tikani täräbtä Ngöbö amne Ngöbö Odei Jesukristo käkwe Satana btä sribikä kwekwe ganaindi kwäräbe rükadre gare metre nitre tödekaka Jesubti yeye abkokäre.

Kukwe käne

¹ Kukwe mden mden rakadikä bä jötrö abko rabadre gare nie abko Ngöbökwé mikani Jesukristo kisete mikakäre gare sribikä kwekwe ie. Akwa kukwe ye rabadre gare, abkokäre Jesukristo käkwe angele kwe juani niere ti Juan sribikä kwe neye.

² Ye abko, tikwe dre dre tuaba Ngöbö kukweibtä amne Jesukristo käkwe kukwe mikani tuare ño ño tie abko tita niere metre jökrä arato.

³ Kukwe biani Ngöbökwé ni Ngöbö kukwei niekä neye, nebtä nire nire käkwe näkädre amne nire nire käkwe kukwe nuadre amne mikadre täte kwe, ni yebtä abko kä rabadi nuäre kri amne Ngöbökwé ja di biandi ie, ñöbtä ñan angwane kukweta tikani tärä nebtä kebera nakenkä.

⁴⁻⁵ Nitre gätäkä Jesu käbti kä keta kükü te kä Asiate, kräke ti Juan tä köbö kuin juen krörö: Ngöbö tä nire amne Ngöbö nämänena nire amne arabe jatadi, erere arato üai ni kükü tä kürä gobrankrä Ngöbökwé ye ngwärekre, erere arato Jesukristo käta kukwe niere era metre Ngöböbtä amne niara aibe nükäninta nire käne amne niara tä gobrane jrei jökrä kä nebtä bti ta—niaratre käkwe ja moto mika kuin munkrä amne mun mika nüne jäme kwetre, ie ti tö.

Jesukristo käta ni tarere amne ja däräie ianinte krusobtä kwe angwane, ni tikaninte kwe, ni nämane ngite Ngöbö rüere ye ngäniene.

⁶ Niarata gobrane nibtä. Erere arato, niarakwe ni mikani blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre sribikäre Ngöbö niara Rün kräke, aisete ¡Kristo raba käikitänikä kärekäre amne niara di raba kri kärekäre! Amen.

⁷ Olo ketete munkwe.

Kristo jatadita mütäbti, ye ni jökrä käkwe tuadi.

Nitre käkwe niara däkäninte bukobti, ye ara jire käkwe tuadita arato.

Ye ngwane ni kä jökräbti temen rabadi nekwetekä ja jiebti, kä rabadi ja müaire. Abko kore se. Amen.

⁸ Ni Dänkien Ngöbö käta niere krörö: Ti abko tärä okwä kena kädianta alfa amne tärä okwä mrä kädianta omega. * Ti nämänena jändrän jökrä känenkri

* **1:8 alfa amne omega.** Alfa abko tärä okwä käne alfabeto griegorebtä amne omega abko tärä okwä mrä alfabeto griegorebtä, ye kwrere Jesukristo abko nämänena käne amne niara rabadi jändrän jökrä täbti mrä.

kena amne ti rabadi jändrän jökrä täbti mrä. Ti abko Ngöbö Di Kri Jändrän Jökrä Nuenkrä käta niere.

Ni bä Ni Kä Nebtä Ngobo kwrere abko Juankwe tuani

⁹ Ti abko Juan. Jesu käbti ti ne mun mräkä munkwe amne, munta ja tare nike tödekabtä Jesubti, ye kwrere tita ja tare nike arato. Erere arato, Ngöböta gobrane munbti, ye kwrere tä gobrane tibti arato amne, munta nünenkä dite jabtä tödekakäre janknu Jesubti, ye kwrere jire tita nüne arato. Ye abko, Ngöbö Kukwei kuin metre ti nämane dirire amne kukwe kuin Jesubtä ti nämane niere, dokwäre ti kitaba ngite, aiseti ti nämä ngite kä butu kädianta Patmos ye kanti.

¹⁰ Angwane bati bämänte, Ngöbö Üai nämä täte tibtä angwane, ti trökri ni kukwei jaraba krikri bäsi drü kukwei kri kwrere tie se kwrere.

¹¹ Ni kukwei ye abko käkwe nieba krörö tie:

Jändrän tuata makwe, ye erere tike jökrä täräbtä, bti nitre gätäkä Jesu käbti tä juta keta kükü te kä Asiate, ye kanti makwe juan abko krörö: juta Efeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia amne Laodicea ye ie makwe tärä ye juan, nieba kwe tie.

¹² Ye btäräbe ti rikwitateba angwane, ni nämä blite abko tikwe tuaba angwane, oro dätebare ñotra gräre nämä krä kükü, btä ti okwä rababa.

¹³ Akwa ñotra grä krä kükü ye ngätäite abko ni nämä iti abko bä rababa Ni Kä Nebtä Ngobo kwrere abko btä dän nga nüke mate ngotobtä temen nämä amne, koria orore abko nämä kitani ja kötäbti ta kwe, btä ti okwä rababa.

¹⁴ Angwane niara dokwä drüen abko ngwen bürere jökrä obeja drüen bätäninte kuin deme kä lana bä ngwen bürere, kwrere jire bä rababa tuen tie amne, nieve ngwen bürere, kwrere jire bä rababa tuen tie amne okwä abko rababa trä ngitiekä ñukwä jutra kwrere jire rababa tuen tie.

¹⁵ Erere arato, bronse kukwata kuin ñukwäte abko tä nebe trä ngitiekä, ye kwrere jire niara ngoto rababa tuen tie amne ñöta kite kri abko ngöta nebe juuu, ye kwrere jire niara kukwei rababa ruen kri tie.

¹⁶ Amne niara kise ruenkri abko te muke nämä kwä kükü rababa tuen tie. Erere arato, ngitra tu grine grine jabtä jütre kwärikwäri ye kwrere kukwe rababa betekä kadate, rababa ruen tie amne, ñänä träta ngitiekä dirare, ye kwrere jire niara ngwäre, rababa tuen tie.

¹⁷ Ni ye btä ti okwä rababa kore angwane, ti rikaba ngitiekä ngwäkäre kwrere niara ngotobtä temen, akwa niarakwe ja kise ruenkri mikaba tibtä, bti nieba kwe tie:

Ma ñan rekwetaka tibtä. Ti nämänena jändrän jökrä känenkri kena amne ti rabadi jändrän jökrä täbti mrä.

¹⁸ Ti abko tä nüne kärekäre. Ti ne mden krütani bati, akwa ti nükaninta nire amne mtare tita nüne kärekäre. Mdakäre abko, ti bäri di kri gata yekrä, aiseti tita gata dänkiene amne ti di tärä ni juankrä kärekäre Ngöbö okwä bäre mento amne ti di tärä ni diantarikrä gata ngäniene, ye bä mikakrä llabe gatakwe kä nakebtä tä ti kiseti.

¹⁹ Ne aiseti, makwe jändrän turi, ye erere tike jökrä täräbtä. Dre tä nakenkä mtare amne dre rakadikä mtare mentokwäre, ye tike jökrä täräbtä.

²⁰ Amne muke kwä kükü tä ti kise ruenkri makwe turi, erere arato ñotra grä orore krä kükü makwe turi, ye abko tä dre bä mike abko tä tiebe, aiseti ñan nibi nüke gare mae, ye abko ti bike niere mae abko krörö: ñotra grä orore krä kükü, ye abko nitre gätäkä ti käbti juta keta kükü kanti kä Asiate abko bä mikata amne, muke kwä kükü ye abko angeletre ni kükü tä nitre gätäkä ti käbti juta keta kükü ngibiabtikä abko bä turi kore makwe abko nieba kwe tie.

2

Tärä nitre gätäkä Jesu käbti juta Efesote kräke

¹ Angwane angele tä nitre gätäkä ti käbti juta Efesote ngibiare, ye ie tärä tike krörö:

Ti kise ruenkri abko te muketa kwä kükü amne ñotra grä orore krä kükü, ngätäite tita dikekä die mikakäre, ti ne mden käta niere krörö:

² Dre dre nuenta munkwe, ye gare jökrä tie abko krörö: Munta sribire tare krübäte Ngöbökrä, ye garera tie amne ja tare nikabtä munta nünenkä dite jabtä, ye gare tie. Mdakäre abko, ni ruäre diän diän tä nüne Ngöbö rüere, tä kite ja Ngöbö kukwei ngwianka niere abko ben munta ja gete ñakare, akwa munkwe mikani ñäräre kuin amne nämane näin ni ngökö, ye abko munkwe gani btätre, aisete munkwe juantari, ye abko gare kuin tie arato.

³ Mdakäre abko, munta nünenkä dite tibtä amne munta ja tare nike kri ti dokwäre, akwa mun nebe dräre ñakare tödekabtä tibti, ye abko gare kuin tie arato, yebtä käta nebe nuäre tibtä.

⁴ Akwa mun jatani tödeke krire tibti angwane, mun nämane ti tarere kri, ye kwrere munta ti tarere ñakare mda, ye aibe tuen blo munbtä tie.

⁵ Ne aisete mun nämane ti tarere kri kena, ye ngwenta töre jae, bti mun jata ja mäketa Ngöböbe angwane, mun nämane ti tarere kri kena, ye kwrere munkwe nuenta. Akwa munkwe ñan nuendreta kore ne ngwane, ñotra grä tä mun bä mike yete, ye ti bike denkä mento nitre gätäkä ti käbti mda mda ngätäite. Akwa munkwe ja mäkädita Ngöböbe ne ngwane, tikwe ñan ñotra grä ye diandikä mento munkän.

⁶ Akwa kukweta keteti munta nuene kuin abko nitre nicolaita käta kukwe nuene diän diän, kukwe yebtä mun mätä kri, ye abko kuin tuen tie, ñobtä ñan angwane kukwe nuenta kwetre yebtä ti mätä kri arato.

⁷ Ye abko, nitre gätäkä ti käbti tä nüne juta keta küküte kä Asiate, ye olo tärä, aisete Ngöbö Üai tä dre niere, ye ie olo ketate kwe mikakäre täte. Angwane nire nire käkwe ja tare nikadre tödekabtä tibti, käkwe ti rükandre ñakare abko ni rüe ganainkä kwrere. Ni ye ie tikwe kä biandi kri ngwäkä ni mikakrä nüne ye kwetadre angwane, rabadi nüne kärekäre kä kuin Ngöbökwete abko nieba kwe tie.

Tärä nitre gätäkä Jesu käbti juta Esmirnate kräke

⁸ Yebti nieba mda kwe tie:

Angele tä juta Esmirnate nitre gätäkä ti käbti ngibiare, ye ie tärä tike krörö:

Ti Jesukristo nämänena jändrän jökrä känenkri kena amne rabadi jändrän jökrä täbti mrä. Ti krütani akwa nukantina nire abko käta niere krörö:

⁹ Munta ja tare nike amne mun bobre, jändrän ñakare munkwe, ye gare kuin tie, akwa jändrän Ngöbökwete tärä kabre munkwe kä käinbti sete, aisete Ngöbö ngwäreki mun jändrän bkäne kabre amne ñakare bobre era metre. Mdakäre abko, nitre ruäre tä ja israelita era metre niere abko tä ñäke blo mun rüere, ye gare kuin tie, akwa Ngöbökrä niaratre abko ñakare israelita era metre, ñobtä ñan angwane tä tödeke ñakare tibti, akwa niaratre tä gätäre Satanakrä.

¹⁰ Mdakäre abko, mun kebera ja tare nike tödekabtä tibti angwane, diablukwe ni juandi mun ruäre kite ngite kä teri, akwa munkwe ñan ja tare nikadi raire. Köbö jätäbe munkwe ja tare nikadi. Mun raba ja tare nike kore angwane, munkwe nünanka dite jabtä abti mun krütadi tödekabtä tibti. Mun krütadre kore ti dokwäre, ye ngwane munkwe mun rüe ganandi. Ye ütiäre tikwe mun mikadi nüne kärekäre Ngöböbe.

¹¹ Ye abko, nitre gätäkä ti käbti tä nüne juta keta küküte kä Asiate, ye olo tärä aisete, Ngöbö Üai tä dre niere, ye ie olo ketate kwetre mikakäre täte.

Nire nire kākwe ja tare nikadre tōdekabtā tibti, kākwe ti rükandrete ñakare abko ni rüe ganainkā kwrere. Ngōbökwē kukwe ūkadite ni jōkrā krāke kā mrā angwane, Ngōbökwē ñan juandi ja okwā bāre mento, akwa kadi ngābti kwe nūnakāre kākerekāre ben, aisete ñan krūtadi bobukāre abko nieba kwe tie.

Tārā nitre gātākā Jesu kābti juta Pērgamote krāke

¹² Yebti nieba krōrō kwe tie:

Angele tā juta Pērgamote nitre gātākā ti kābti ngibiare, ye ie tārā tike krōrō:

Ti Jesukristo kwe ngitra tu grine jabtā jūtire kwārikwāri tā abko kāta niere krōrō:

¹³ Satana tā gobrane Pērgamote, kānti munta nūne, ye abko gare kuin tie. Satana tā gobrane yete, akwa mun tā tōdeke kwatibe tibti, kāta nūnenkā dite tibti. Juta munkwe, kānti Satana tā nūne, ye kānti ni iti tōdekaka tibti kādian nāmāne Antipas nāma nūne, akwa kāmikani kwetre tōdekabtā tibti, akwa ti rūkaninte ñakare kwe. Ye nāire mun nāma tōdeke kwatibe tibti arato amne munkwe ti rūkaninte ñakare, yebtā kāta nebe nuāre tibti.

¹⁴ Akwa kukwe ruāre tā mun ngātāite yete abko ñakare dbe tuen tie abko ti bike niere munye abko krōrō: Mekera Moisés nāire nitre israelita kākwe ja mikadre ngite Ngōbö rūere, abkokāre jāndrān kāmikani ngōbö ngwarbeye abko nitre israelita kākwe kwetadre ngōbö ngwarbe mikakāre ūtiāte jae amne, ja mikadre gure bati bati kwetre* abko ni iti kādian nāmāne Balaam kākwe diribare kira Balaye abko erere Balakwe bā mikani nuāre nuendre nitre israelita okwāte. Mtare, ni ruāre mun kānti yete tā kukwe ye kwrere mike ūtiāte jae, kāta ja mike ngite kore, ye abko tuen blo tie.

¹⁵ Mdakāre abko, kukwe diribare kira Balaamkwe, ye kwrere arato kukwe dirita nitre nicolaitakwe abkokri ni ruāre mun kānti yete tā nekete, ye abko tuen blo tie.

¹⁶ ¡Ne aisete, munkwe kukwe kāme ye kita temen amne munkwe ja mākāta Ngōböbe! Munkwe ñan nuendre kore ne ngwane, ngitra tu grine jabtā jūtire kwārikwāri, kwrere jire ti kukweita betekā ti kadate, yebti ti nāin rüre jōkrā niaratrebe yete.

¹⁷ Ye abko, nitre gātākā ti kābti tā nūne juta keta küküte kā Asiate, ye olo tārā aisete, Ngōbö Ūai tā dre niere, ye ie olo ketate kwe. Kira Ngōbökwē mrō kādianta mana biani kwetadre nitre israelitaye nūnakāre. Angwane mtare nire nire kākwe ja tare nikadre tōdekabtā tibti, kākwe ti rükandrete ñakare abko ni rüe ganainkā kwrere abko ie mana tā ūkani tiebe abko tikwe biandi kwetadre ie. Erere arato, tikwe jā ngwen būrere biandi ie nānkrā kā kāinbti amne jā yebtā abko ni kāi btin tādi tikani abko gare ñakare ni mda mdaye, akwa nire nire ie tikwe jā ye biandi, aibe ie ni kāi btin ye rükadi gare.

Tārā nitre gātākā Jesu kābti juta Tiatirate krāke

¹⁸ Yebti nieba krōrō mda kwe tie:

Angele tā juta Tiatirate nitre gātākā ti kābti ngibiare, ye krāke tārā tike krōrō:

Ngōbö Odei okwā bā ñukwā jutra kwrere amne bronse bātāninte kuin tā nebe trā ngitiekā, kwrere jire ngoto bā ie abko kāta niere krōrō:

¹⁹ Munta dre dre nuene, ye gare jōkrā tie abko krōrō: Munta Ngōbö tarere amne ni mda mda tarere amne, munta tōdeke kwatibe Ngōböbti amne, munta sribire kuin amne munta ja tare nike tōdekabtā tibti angwane, munta nūnenkā dite jabtā, ye gare kuin tie. Mdakāre abko, munkwe tōdekani kirire

* **2:14 ja mikadre gure bati bati kwetre.** Números 25.1-2 tā blite kukwe nebtā. Nitre israelita kākwe ja mikani gure bati bati ngōbö ngwarbe mikakāre ūtiāte jae.

tibti angwane, mun nämane jändrän kuinkuin nuene, akwa mtare munta nuene bäri kuin, ye abko gare kuin tie arato.

²⁰ Akwa jändrän ketetibe nuenta munkwe abko tuen blo tie abko krörö: Meri tä iti mun ngätäite yete abko ja Ngöbö kukwei niekä tä niere au jabtä, ye abko tä näin dirire sribikä tikwetikwe ngökakäre, käta näin niere krörö: ja mikadre gure bati bati ngöbö ngwarbe mikakäre ütiäte jae amne mrö ngöbö ngwarbe mikakäre ütiäte abko kwetadre tä näin dirire. Meri kädian nämane Jreina Jezabel käkwe diribare kira, ye kwrere jire meri ye tä näin dirire abko munta tuemetre dirire mun ngätäite yete. Ye abko tuen ñakare dbe tie.

²¹ Meri ye abko käkwe kukwe käme Ngöbö rüere ye kitadre temen, bti tödekadre Ngöböbti kwe, abkokäre tikwe kä bianina ie, akwa tö ja mikai gure bati bati janknu, ye abko ñan tö mikai temen arato.

²² Ne aisete, ti bike mike ja ngie nuen, käkwe mikadi bren jume amne rabadi ja tare nike jänbti. Erere arato, nire nire käta niara kukwei mike täte amne tä näin ja mike gure bati bati ben, ye abko tikwe mikadi ja tare nike kri krübäte meri ye kukwei mikabtä täte, akwa kukwe käme ye kitadre temen kwetere angwane tikwe ñan mikadi ja tare nike kore.

²³ Erere arato, nire nire tä nekete niarakri, ye abko tikwe gadikä jökrä. Yebtä abko kukwe kaibe ni jökrä töibtä abko gare jökrä tie abko rükadi gare tibtä ni jökrä gätäkä ti käbti kä ketareketare temen ie amne, ni itire itire käkwe dre nuendre, ye erere tikwe ütiä biandi ie.

²⁴ Angwane mun mda mda tä juta Tiatirate yete arato, akwa meri dirikä blo, jiebti munta näin ñakare amne, kukwe ütiäte Satanakwe tä ükani kaibe tiebe nieta kwetere abko gare ñakare munye. Mun ye abko kötärä tikwe ñan kukwe mdara jire mikadi mda,

²⁵ akwa munta tödeke metre tibti, ye kwrere munkwe nuen janknu abti ti jatadi nüketa abko ti tö niei kore munye.

²⁶ Erere arato, nire nire käkwe ja tare nikadre tödekabtä tibti, käkwe ti rükandrete ñakare abko ni rüe ganainkä kwrere amne nire nire käkwe ti kukwei mikadi täte, ye abko tikwe mikadi gobrane nitre nünanka kä ketareketare temen yehti. Ti Rün käkwe ja di biani gobrankrä kore tie, ye kwrere tikwe ja di biandi ietre gobrankrä. Ti abko tä gobrane krörö:

²⁷ Angwane niara käkwe gobrandi ja di kribti amne, bäsi dobro sribeta kantrare metata krito ribi jierore bti amne tä ngidiente kiakia jökrä, ye kwrere gobrandi kwe. *Salmos 2.9*

²⁸ Erere arato, nitre ganainkä abko ie tikwe muke kri tä kite käin dekä biandi.

²⁹ Ye abko, nitre gätäkä ti käbti tä nüne juta keta küküte kä Asiate, ye olo tarä aisete, Ngöbö Üai tä dre niere, ye ie olo ketate kwetere mikakäre täte abko nieba kwe tie.

3

Tärä nitre gätäkä Jesu käbti juta Sardite kräke

¹ Yebti nieba kwe tie: Angele tä juta Sardite nitre gätäkä ti käbti ngibiare, ye abko kräke tarä tike krörö:

Ti Jesukristo, kwe üai Ngöbökwe ni kükü amne muke kwä kükü tä abko tä niere krörö munye: Munta dre dre nuene, ye gare jökrä tie. Munta nüne kuin metre Ngöbökrä ni mda mda ngwäreki, aisete mun tuen kuin ni mda mdaye, akwa ni krütani kwrere jire munta Ngöbö ngwäreki, ñöbtä ñan angwane munta nüne käme, käta ja mike ngite krübäte Ngöbö rüere.

² Ne aisete mokrere jabti munkwe amne munta dre dre nuene, yebtä munkwe töbika kuin ja käne! Kukwe ruäre kuinkuin munta nuene, akwa

kitera neme munye, ye kănentarita ja dibti ja kăne, tita niere munye, űobta űan angwane sribi nuenta munkwe Ngűbűokră, nin munta nuene tăte jűkră tuen tie.

³ Ne aisete, kukwe diribare munye, munkwe kani ngăbti, ye munkwe ngwianta tűre jae abko jiebti mun rankwata, amne munta ja mike ngite Ngűbűo rűere, ye kita temen munkwe, kăkwe ja măkăta Ngűbűobe abko tita niere munye. Akwa munkwe űan mokredre jabti ne ngwane, ni gokă rűkadre űongwane gare űakare nie, akwa batibe tă nűke, ye kwrere batibe ti rűkadi mun mike ja ngie nuen yete.

⁴ Akwa nitre gătăkă ti kăbti, ye ngătăite ni tără ruäre juta Sardite yete abko tă nűne metre, űan tă ja mike ngite ni mda mda kwrere, ye abko ni ngămi dăn ngwen bűrere kwetre mike dobrere kwrere. Ne aisete, niaratre abko kăkwe dăn ngwen bűrere kitadi jabtă, nűnabare metre amne deme bă mikakăre. Niaratre rabadi dikekă tibe dăn ngwen bűrere te, űobtă űan angwane ganainbare jűkră kwetre aisete.

⁵ Ye abko, nire nire kăkwe ja tare nikadre tűdekabtă tibti, kăkwe ti rűkadrete űakare abko ni rűe ganainkă kwrere. Nitre ye kăkwe dăn ngwen bűrere kitadi jabtă, niaratre abko metre Ngűbűo ngwărekri bă mikakăre, erere nűnandre kărekăre Ngűbűobe kwetre. Erere arato, nűnandi kărekăre kwetre, aisete kăita tikani tără ni nűnanka kărekăre Ngűbűobe mikakră gare yebtă amne tikwe űan kă diandrekă mento. Mdakăre abko, ni ye abko ni jen tikwe, tikwe niedi ti Rűn ngwărekri amne angeletr Ngűbűoke ngwărekri arato.

⁶ Ye abko, nitre gătăkă ti kăbti tă nűne juta keta kűkűte, ye olo tără aisete, Ngűbűo űai tă dre niere, ye ie olo ketate kwe mikakăre tăte abko nieba kwe tie.

Tără nitre gătăkă Jesu kăbti juta Filadelfiate krăke

⁷ Yebti nieba kwe tie: Angele tă juta Filadelfia nitre gătăkă ti kăbti ngibiare, ye ie tără tike krűrű:

Ti Jesukristo abko kuin deme amne kukwe era metre niekă. Erere arato, llabe jrei Davikwe jukwe juta Jerusalén btin ye tikakră abko tă kisete amne, jukwe dikadre kwe angwane, ni mda űan raba tiketa jire chi. Erere arato, jukwe tikadre kwe angwane, ni mda űan raba diketa jire chi. Ti Jesukristo ye abko kăta niere krűrű munye:

⁸ Munta dre dre nuene, ye gare kuin jűkră tie. Tikwe jukwe tikani kwati mun kănenkri, ye ni mda űan raba diketa jire munkăn abko tuen nete. Mun abko di űakare bűkăn nűnankră tikră, akwa munkwe ti kukwei mikani tăte jűkră amne munkwe ti rűkaninte űakare.

⁹ Ye abko, nitre ruäre dărebare ni israelitakri tă ja israelita niere au jabtă, akwa niaratre tűdeke űakare tibti, aisete űakare israelita era metre Ngűbűo ngwărekri. Niaratre tă ngwarbe ni ngűkű amne niaratre abko Satanakwe era metre. Niaratre ye abko tikwe ngwiandi nűke ja mike bobre ngukudokwăbti mun ngotobtă temen angwane, űita mun tarere kri abko niedi kore kwetre.

¹⁰ Angwane munkwe ja tare nikadre tűdekabtă tibti angwane, munkwe nűnandrekă dite jabtă, tikwe nieba, erere munkwe mikani tăte jűkră. Ye mden kisete, Ngűbűokwe kukwe juandi kri ni jűkră kă nebtă nűnanka Ngűbűo rűere ye rűere, niaratre nuatekăre ja kăne angwane, nitre ye kăkwe ja tare nikadi kri, akwa mun abko kăkwe ti kukwei mikani tăte abko űtiäre tikwe mun ngibiadi ja tare nika ye ngăniene.

¹¹ Ti abko jatadita jűtrű ngwarbe, aisete munta nűne metre ti ngwărekri, ye kwrere munkwe ja ngibia janknu, űobtă űan angwane munkwe nűnandi kărekăre Ngűbűobe abko korona kwrere, ye ni mda mda kăkwe űan diandrekăta munkăn, abkokăre munkwe ja ngibia janknu.

12 Angwane nire nire kākwe ja tare nikadre tōdekabtā tibti, akwa ti rükandrete ñakare kwe abko rüe ganainkā kwrere. Ni ye abko ūrā nōkani nguse Ngōbō tikwe jue ye tāni ñan rabadre denkā jire, ye kwrere jire ni mda ñan rabadre ni ganainkā denkā tikān Ngōbō kānti mento. Erere arato, niara abko jen Ngōbōkwe, abkokāre tikwe Ngōbō tikwe kāi tikadi ni ganainkābtā amne, juta Jerusalén btin Ngōbōkwe tā kā kāinbti, akwa kebera kite temen, ye kāi tikadi tikwe ni ganainkābtā niara abko nūnanka juta Jerusalén btinte bā mikakāre. Angwane niara abko jen tikwe arato, ye bā mikakāre tikwe ja kāi btin tikadi btā arato.

13 Ye abko, nitre gātākā ti kābti tā nūne juta keta küküte, ye olo tārā aiseite, Ngōbō Ūai tā dre niere, ye ie olo ketate kwe mikakāre tāte abko nieba kwe tie.

Tārā nitre gātākā Jesu kābti juta Laodiceate krāke

14 Yebti nieba mda kwe tie: Angele tā juta Laodiceate nitre gātākā ti kābti ngibiare, ye krāke tārā tike krōrō mda:

Jesukristo abko kā Amen, ñobtā ñan angwane niara abko kāta ja kukwei mike tāte metre amne niara abko kukwe era erere niekā. Jesukristo kōbōire jāndrān jōkrā namani bare Ngōbōye kena. Niara ara kāta niere krōrō munye:

15 Munta dre dre nuene, ye gare kuin jōkrā tie. Ni tibo abko ni tōdekaka ñakare tibti kwrere amne ni ngire abko ni nūne ja di ngōi jōkrā tikrā kwrere, akwa mun abko ñakare tibo amne mun ñakare ngire arato. ꝑMun ye rabadre tibo ni tōdekaka ñakare tibti kwrere nāre o mun rabadre ngire ni nūnanka ja di ngōibti tikrā kwrere nāre!

16 Akwa mun abko ñakare tibo amne mun ñakare ngire. Mun krube jirekābe, aiseite mun abko ni ūtiāte ñakare jire kwrere, ye dokwāre abko tikwe mun yaidi jirekābe mentokwāre.

17 Mdakāre abko, mun jāndrān bkāne kri, munta niere. Erere arato, munta jāndrān mdei nike ñakare, aiseite munta nūne kuin, munta niere. Akwa mun abko ni bobre, ngwarbe, amne jāndrān bāri ūtiāte Ngōbōkwe ñakare munkwe amne kā iko mun okwāte, ñobtā ñan angwane kukwe era metre Ngōbōkwe nūke gare ñakare munye. Erere arato, munta ja mike ngite krūbāte, abtā munkwe ja gaidre, ye abko munta dikekā būtiere Ngōbō okwābti ye kwrere abko munta gain ñakare jabtā, aiseite mun abko bobre Ngōbōta nūtūre munbtā.

18 Ne aiseite, mun rabadre jāndrān Ngōbōkwe bkāne era metre, abkokāre mun jata kōkō tie. Ye abko, jāndrān ūtiāte kri krūbāte Ngōbōkwe oro kuin kukwani ñukwāte mikakāre orore metre, kwrere tārā tikwe makrā, aiseite mun jata kōkō tie. Erere arato, tikwe mun mikadre metre ja ngwārekri, ye bā mikakāre dān ngwen būrere ye mun jata kōkō jōkrā tie, bti munkwe mun būtiekrā gaidre kri ye jue mika angwane, mun ñan rabadre dikekā būtiere mda. Mdakāre abko, kukwe Ngōbōkwe ye gare ñakare munye, aiseite kā iko mun okwāte kwrere, ye krāke abko mun jata krākā kōkō tie kitadre ja okwāte, ye kōbōire abko Ngōbō kukwei rabadī gare metre munye abko tita niere.

19 Nire nire taretā tikwe abko btā tita mātrāre tōi diankāre. Ne aiseite, munkwe ja di mikata kri kārekāre nūnakāre ja di ngōibti tikrā amne, munkwe kukwe kāme kita jōkrā temen amne munkwe ja mākāta Ngōbōbe amne tibe.

20 ꝑTita nete! Ti abko tā jukwebtā, kāta ñāke, ye mike ñārāre. Nire nire, ie ti kukwei jaradre, kākwe ti kārādre gwā angwane, ti nāin kānti nebe gwi abko ben tikwe mrōdi siā kwatibe te.

21 Angwane tikwe ja tare nikaba, akwa tikwe Ngōbō rükanteba ñakare abti ti krūtāba, aiseite tikwe kukwe blo ganainbare kwārābe jōkrā, ūtiāre Ngōbōkwe ti mikani tākānintbe gobrane ketetibe jabe, ye kwrere nire nire kākwe ja tare

nikadre, akwa ti rükandrete ñakare kwe abko rabadre kukwe blo ganaine kwäräbe jökrä arato. Nitre ye abko tikwe mikadi tākänintbe gobrane ketetibe jabe arato.

²² Ye abko, nitre gätäkä ti käbti tä nüne juta keta küküte, ye olo tärä aisete, Ngöbö Üai tä dre niere, ye ie olo ketate kwe mikakäre täte abko nieba kwe tie.

4

Kürä gobrankrä, bti Ngöbö nämäne tākänintbe

¹ Yebti tikwe nikraba angwane, jukwe nämä tikani kä känbti, btä ti okwä rababa. Angwane ni kukwe kri, drü kri kwrere tikwe kukwe nuaba käne, ye kwrere jire kukwe jarabata tie abko käkwe nieba krörö tie:

Jakwe kä känbti nete amne, kukwe rakadikä ño ño mda abko ti bike mike tuadre mae, nieba kwe tie.

² Ye btäräbe Ngöbö Üai rükaba täte jökrä tibtä angwane, kürä gobrankrä, yebti ni nämä tākänintbe iti gobrane kä känbti, btä ti okwä rababa.

³ Angwane niara bä rababa tuen trä ngitiekä tie. Jä ngwen bürere kädianta brillante, kwrere jire rababa tuen tie. Erere arato, jä bä tain trä ngitiekä, kwrere jire bä rababa tuen tie amne, kürä niara täkräre, ye bäre temen abko mrüträ nämä krati. Mrüträ ye abko rababa trä ngitiekä rerebare bäsi jä tuäre trä rerebare kädianta esmeralda, kwrere bä rababa tuen tie.

⁴ Mdakäre abko, kürä gobrankrä ye bäre ta abko kürä mdara jire nämä kwä gre bti kobkä. Kürä yebti abko nitre unbre unbre nämä tākänintbe ni gre bti nibkä. Nitre ye abko metre amne deme, ye bä mikakrä dän bä ngwen bürere nämä kitani btäre amne korona orore orore nämä mikani dokwäbti, btä ti okwä rababa.

⁵ Angwane kürä gobrankrä ye kanti merabe rababa trä ngitiekä amne kä ngö rababa ruen krikri be tie. Erere arato, unsuni aibe ngö rababa ruen tie amne kürä gobrankrä ye känenkri ñotra nämä jutra ngitiekä krä kükü. Ñotra krä kükü nämä trä ngitiekä ye abko Ngöbö üai ni kükü, btä ti okwä rababa.

⁶ Mdakäre abko, kürä gobrankrä ye känenkri abko mren trä ngitiekä bidrio kwrere nämä.

Angwane kürä gobrankrä ye bäre ta abko jändrän nire nämä kräbkä. Jändrän ye abko okwä jökrä ngrabare, okwä jökrä ngwärekre amne trökri abko tikwe tuaba.

⁷ Jändrän kräbkä tikwe tuaba, ye abko krati rababa tuen lion kwrere jire tie. Krobukäre abko rababa tuen buey kwrere tie amne, krämäkäre abko ngwäre rababa tuen ni kwrere tie amne kräbkäkäre abko mü kri tä nakenkä käinta, ye kwrere jire rababa tuen tie.

⁸ Jändrän kräbkä tuaba tikwe, ye abko kratirekratire ngike krä ti rababa tuen tie amne ngike btä abko okwä rababa tuen jökrä btärükri amne terikri tie. Angwane jändrän ye abko käre dibire rare nämä jadüke ñakare, nämä niere krörö:

Ngöbö ni Dänkien Di Kri Jändrän Jökrä Nuenkrä, ma abko deme, deme, deme. Ma nämänenä nüne kena amne, mata nüne amne ma ara jatadi, nämä niere.

⁹⁻¹⁰ Angwane Ngöbö nämä tākänintbe gobrane kürä gobrankräbti, ye abko jändrän kräbkä ye nämä käikitekä batire batire amne, nämä mike ütiäte kri jae, kä nämä kuin niere Ngöbö nünanka kärekäre yeye. Angwane nitre unbre unbre ni gre bti nibkä ye tä nebe ngukudokwäbti niara ngwärekre, käta korona jakwe mike temen Ngöbö ngwärekre, Ngöbökwä kä biani gobrane ietre bä mikakäre, käta niere krörö:

¹¹ Ni Dänkien Ngöbö,
ma aibe ngöräbe käikitadrekä amne

ma aibe raba mikani ütiäte amne
 ma aibe di kri,
 ñobtä ñan angwane makwe jändrän jökrä dätebare amne,
 ma aibe köböire jändrän jökrä tä mtare,
 abko nitre unbre unbre näma niere kore, rababa tuen tie.

5

Kordero abko ütiäte täräkwa mrianinkä ye metatekä

¹ Angwane kürä gobrankrä, bti Ngöbö näma tākānintbe. Niara kise ruenkri abko täräkwa mrianinkä ketaninte näma, btä ti okwä rababa. Täräkwa ye abko näma tikani jökrä terikri amne btārikri amne, näma ketaninkä kuin bā kükü ja täritāri munkwatabti, rababa tuen tie.

² Angwane angele bāri di kri näma iti, btä ti okwä rababa amne, angele ye kākwe ngrateba kri kākwe nieba: ¿Nire bāri ütiäte kri abko kākwe täräkwa ne metadite amne, munkwata keta kükü mikani ja täritāri täräkwa ketakakrä abko nirekwe diandikā täräkwa btä amarebti ye? rababa niere kore.

³ Akwa kā kāinbti, kā temenbtä, amne dobo tāni abko ni kwanba ñakare jire iti täräkwa ye metatekā amne ñākākä btä.

⁴ Ni ütiäte ñan kwanba jire iti täräkwa ye metatekā amne ñākākä täräbtä ti okwäbti, yebtä abko ti rababa müen krübäte.

⁵ Abtä nitre unbre unbre näma siba yete abko iti kākwe nieba tie:

Makwe ñan müa mda, ñobtä ñan angwane ni iti Judä mrākākri abko dite kwra lion kwrere, niara abko jatani David bkünkri amne niarakwe jändrän jökrä Ngöbö rüere ganainbare kwäräbe, aiseti niara abko bāri ütiäte kākwe täri se metadite amne ketaninkä bā kükü ja täritāri se diandikā kwe arato, ni unbre ye kākwe nieba kore tie.

⁶ Ye btäräbe, Ngöbö näma tākānintbe kürä gobrankräbti, ye ngätäite amne jändrän kräbkä ye ngätäite amne nitre unbre unbre ni gre bti nibkä ye ngätäite ni näma iti abko rababa tuen Kordero kwrere tie. Ni ye abko näma nūnaninkä, akwa Kordero müre ketani, kwrere jire rababa tuen tie. Erere arato, ni ye abko di kri, aiseti niara di ye abko rababa tuen kroture krä kükü tie amne niara okwä rababa tuen kwä kükü tie, ye abko Ngöbö üai ni kükü tä näin kā jökräbti temen abko tikwe tuaba.

⁷ Angwane Ngöbö nämane tākānintbe kürä gobrankrä yehti, ye kise ruenkri täräkwa näma, ye ni Kordero kwrere ye kākwe dianba kiseti ti okwäbti.

⁸ Niarakwe täräkwa ye dianba kiseti, ye btäräbe jändrän kräbkä näma yete amne nitre unbre unbre ni gre bti nibkä näma yete, ye rikaba ngitiekä ngukudokwäbti temen ni Kordero kwrere ye ngwäreki, niara mikakäre ütiäte jae. Angwane nitre unbre unbre ye kisetekiseti abko arpa näma amne, blato kiakia orore orore ngwian näma kisetekiseti kwetre arato abko te kri ngwäri mnüne rä bāne näma kwetre. Kri ngwäri mnü rä bāne näma blatote kwetre, ye abko ni itire itire tödekaka Jesubti tä nüne kuin deme Ngöbökrä kätä blite Ngöböbe abko bā näma kore kwetre.

⁹ Angwane niaratre rababa ka btin niere krörö ni Kordero kwrere ie: Ma aibe ütiäte kri, kā raba täräkwa ye den kiseti amne ketaninkä munkwatabti, ye ma aibe raba denkä mento,

ñobtä ñan angwane ma abko müre ketani ni kräke amne,
 ja däriehti makwe ni bätäkä ngwarbe kökanintarita Ngöbökrä.

Ye abko, ni kukwe bätäkä ngwarbe amne
 ni juta kwatirekwatire te amne

ni nūnanka kā ketareketare temen,

te makwe ni kökanintarita ruäre rabakäre ni jen Ngöbökwē.

¹⁰ Amne ma köböire Ngöböta gobrane ni tödekaka mabti yehti

amne makwe mikani sribire ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre
kwrere Ngöbö nikwe kräke.

Amne niaratre käkwe gobrandi kä nebtä mabe,
abko nieba kwe ti okwäbti.

¹¹ Yehti tikwe nikrabata mda angwane, Ngöbö näma tākānintbe kürä gob-
rankräbti, ye bäre temen amne jändrän kräbkä ye bäre temen, erere arato
nitre unbre unbre näma ye bäre temen angele kukwei rababa ruen kwati
krübäte tie. Ye erere bkänä, angeletre näma kwati kwati krübäte abko ni ñan
rabadre tanre

¹² amne rababa Jesu bä mike Kordero kwrere, kä rababa ngrente ja dibti,
kä rababa niere:

¡Kordero ye müre ketani ni diantarikäre,

ye ütiäre abko Ngöbökwē ja di kri mikani niara kisete amne raba jändrän jökrä
bkäne!

¡Erere arato, niara aibe raba töbtä kri amne di raba jändrän jökrä bti ta amne,
niara aibe raba mikani ütiäte jae amne

raba käikitaninkä amne demainbare!

abko angele kukwei rababa ruen kore tie.

¹³ Yehti jändrän jökrä dätebare Ngöbökwē tä nüne kä käinbti, kä temenbtä,
dobo täni amne mrente abko kukwei rababa ruen krörö tie arato:

¡Ngöböta tākānintbe gobrane küräbti amne Jesu Kordero kwrere, niaratre
nibu ye aibe raba demainbare amne raba mikani ütiäte kri!

¡Erere arato, raba käikitaninkä amne raba ja di bkäne kri kärekäre!

abko jändrän jökrä rababa niere kore.

¹⁴ Angwane jändrän kräbkä näma kürä gobrankrä bäre temen, ye abko rababa
niere: ¡jān, ye kwrere raba bare! ¡Amen! rababa niere. Angwane nitre unbre
unbre ni gre bti nibkä, ye rababa jökrä ngukudokwäbti temen Ngöbö amne ni
Kordero kwrere ye ngwäreki, niaratre mikakäre ütiäte jae abko tikwe tuaba
kore.

6

Munkwata diandrekä täräbtä angwane dre dre rakadrekä

¹ Yehti ni Kordero kwrere ye käkwe munkwata täräkwata ketakakrä keta
kükü ye diankaba keteti käne ti okwäbti angwane, jändrän kräbkä näma kürä
gobrankrä bäre temen, ye krati käkwe ñäkäba krikri be abko kukwe rababa
ruen unsuni ngö kwrere tie abko käkwe nieba: ¡Jakwe! nieba kwe.

² Ye btäräbe tikwe nikraba angwane, mdä ngwen büre näma, btä ti okwä
rababa. Angwane ni näma näin mdä yehti abko näma tukwen rükrä ngwena
kisete amne, niarakwe rüe ganaindre ye bä mikakäre korona bianba ie, bti
niara rikaba ni jökrä ganaine rübtä.

³ Yehti ni Kordero kwrere ye käkwe munkwata ketebu täräkwata ke-
takakrä ye diankaba angwane, jändrän näma kürä gobrankrä bäre temen ye
krobukäre kukwei jaraba tie, käkwe nieba krörö: ¡Jakwe! nieba kwe.

⁴ Ye btäräbe, mdä mda jataba tuen tie. Mdä ye abko bä tain amne ni näma
näin bti abko käkwe kä jäme diandrekä jökrä nikän kä nebtä amne, ni rabadre
ja kämike jökrä kwärükwäri, abkokäre ja di bianba ie angwane, ngitra kri
bianba rükrä ie arato.

⁵ Yehti ni Kordero kwrere käkwe munkwata täräkwata ketakakrä diank-
aba ketamakäre angwane, jändrän näma kürä gobrankrä bäre temen ye
krämäkäre kukwei jaraba tie, käkwe ¡Jakwe! nieba. Ye btäräbe tikwe nikraba
angwane, mdä bä drüne, btä ti okwä rababa amne, ni näma näin mdä yehti
abko näma jändrän däbä nuatekrä ngwena kisete.

⁶ Angwane jändrän ketabkä, ye ngätäite Ngöbö kukwei jaraba krörö tie:

Makwe mrö gaka kä jökräbti temen. Yehtë abko ngwian ganaindre köböiti abko biandre jökrä trigo kilo kratibe htä. Erere arato, ngwian ganaindre köböiti abko bti sebada kökadre kilo krämäbe jökrä, akwa olibo köi amne uba döi,* ye abko makwe ñan juan ngwarbe jire chi, nieba kore kwe abko jaraba tie.

⁷ Yehti ni Kordero kwrere ye käkwe munkwata täräkwatera ketakakrä diankaba bäbkäkäre angwane, jändrän nämä kürä gobrankrä bäre temen, ye abko kräbkäkäre käkwe jakwel nieba.

⁸ Ye htäräbe tikwe nkraba angwane, mdä bä ngwen бүрere nita kite krüte häta nebe kwrere, htä ti okwä rababa. Mdä yehti abko ni kädekata Gata nämä näin amne Gata jiehti abko ni kä nakehtä ngibiabtikä nämä näin, ni kämikani Gatakwe ngwiandre ja tare nike kä nakehtä abkokäre. Ngöbökwä köbö biani ietre ni kämikakrä krörö: Nita nüne kä ketareketare temen abko tä ñäkänintbe ketabkä ye abko kämikadre keteti rühtä. Erere arato ni krütadre mrö miare, bren kisete amne kwrä krübätekrübäte käkwe ni ye kämikadre abko erere Ngöbökwä köbö biani ietre.

⁹ Yehti ni Kordero kwrere ye käkwe munkwata täräkwatera ketakakrä diankaba bärikekäre angwane, nitre Ngöbö kukwei mikaka gare käkwe nünankabare dite Jesubtä amne niara rükaninte ñakare kwetre abhtä kämikani abko üai nämä ñukwä grä täni, sribi kwekwe Ngöbökrä nämäne dbe kräke hä mikakrä, htä ti okwä rababa.

¹⁰ Angwane niaratre üai nämä ñäke ja dibti krörö:

Ngöbö, ma abko Gobranka jändrän jökräbti amne ma deme amne ma abko kukwe era niekä käre. Nitre nünanka mä rüere kä temenhtä käkwe nun kämikani tödekabtä Jesubti, ye abko žiongwane kukwe ükadite kräke, käkwe mikadi ja ngie nuen nun dokwäre amarehti ye? nämä niere kore.

¹¹ Angwane dän hä ngwen бүрere bianba ietre, niaratre abko metre Ngöbö ngwäreki hä mikakäre. Kukwe ükarete nitre niaratre kämikaka kräke, ye abko ngibiadre ken kwetre abti niaratre mräkä sribikä Ngöbökrä mda mda kämikadre täte jökrä abko rabadre jökrä ketetibe bentre angwane, Ngöbökwä kukwe ükadite niaratre rüekrä, käkwe rüe mikadi ja ngie nuen niaratre dokwäre, nieba kwe ietre.

¹² Yehti ni Kordero kwrere ye käkwe munkwata täräkwatera ketakakrä diankaba hä tikäre angwane, tikwe mikaba ñäräre angwane, dobo rababa nakaenkä kri krübäte kä temenhtä, rababa tuen tie amne ñänä abko hä rikwitaba iko jökrä. Bäsi dän drüne, ye kwrere jire ñänä hä rababa. Sö abko hä rikwitaba tain бүрere däri kwrere rababa tuen tie.

¹³ Angwane kri ngwäkä kädekata higo abko tä kite tain mrä abko müreta kite mate ribi käta münente jökrä higo kriebtä, ye kwrere jire muke rababa betekä timontimon kä temen nehtä rababa tuen tie.

¹⁴ Angwane täräkwatera mriakata, ye kwrere jire kä käinbti se rikaba nibrenkä, nibrenkä, nibrenkä angwane, ñan rababa mda rababa tuen tie amne, Ngöbökwä kä tokwä krikri amne kä butu mrente mrente diankaba jökrä mento arato, rababa tuen tie.

¹⁵ Angwane nitre jreire kä nehtä gitiaba jökrä kä mkäte amne jäkwata mkäte ngitiobti Ngöbö ngäniene. Erere arato, nitre gobranka krikri amne nitre rükä dänkien amne ni jändrän bkänkä krikri amne ni ütiäte krikri, htä nitre klabore amne nitre ñakare klabore nünanka Ngöbö rüere gitiaba jire jökrä hä mkäte jrei ben gwaire Ngöbö ngäniene,

* **6:6 olibo köi amne uba döi.** Mrö mda mda nämäne krüte jökrä angwane olibo köi amne uba döi aibe nämäne angwane yehti rabadre nüne, aisetä mrö jökrä ngätäte ye abko bäri ütiäte nünankrä.

¹⁶ kā rababa niere krörö ngitioye amne jākwataye: Ngöböta tākänintbe kürä gobrankräfti amne ni Kordero kwrere mätä kri, se ngäniene nun üke ja täni amne jakwe nunbti temen,

¹⁷ ñobtä ñan angwane Ngöbökwē ni mikadre ja ngie nuen kri krübäte abko käi nūra, ¿se abko nirekwe nünandrekä jabtä Ngöböbe se? nitre nünanka Ngöbö rüere rababa niere kore ti okwäbti.

7

Ngöbökwē ni jen kwe ngibiadi jenena jakrä

¹ Yebti angele nāma nibkā, btä ti okwä rababa mda. Angele nāma iti kā driri, iti nindrini, iti ngwitäräkri amne iti mötarikri. Angwane müre ñan rabadre mate mda kā nebtä, mrenbtä amne kribtä, abkokäre niaratre nāma müre ketebtä.

² Ye btäräbe angele mdara jire nāma kā driri jataba arato abko Ngöbö nire käi nāma tikani jäbtä abko ngwian nāma kisete kwe. Angele ye rükaba angwane, angele nibkā ie Ngöbökwē ja di biani kā juankrä ngwarbe amne mren juankrä ngwarbe mürebtä, yebti angele rükaba mrä kākwe ngrateba kri ja dibti, kākwe nieba krörö:

³ Nitre sribikä Ngöbö nikwe kräke, ye okobtä Ngöbö käi ketaka ngämi ngibiakäre Ngöbö mätä kri ye ngäniene, ye känenkri munkwe ñan kā temen ye juan ngwarbe. Erere arato, munkwe ñan mren amne kri juan ngwarbe mürebtä, nieba kwe ietre ti okwäbti.

⁴ Angwane nitre israelita nibe btä Ngöbö käi ketadrekä ngibiakäre kukwe taretare ngäniene nieba jökrä abko 144,000 abko ni kukwei jaraba kore tie.

⁵ Nitre därebare juta Judäkri btä Ngöbö käi ketakaba abko 12,000.

Nitre därebare juta Rubénkri abko 12,000,

juta Gakri abko 12,000.

⁶ Juta Aserikri abko 12,000,

juta Neftalikri abko 12,000,

juta Manasékri abko 12,000.

⁷ Juta Simeónkri abko 12,000,

juta Levíkri abko 12,000,

juta Isacarekri abko 12,000.

⁸ Juta Zabulónkri abko 12,000,

juta Josékri abko 12,000,

juta Benjamínkri abko 12,000 arato.

Ni kwati dän ngwen bürere kitani btä kākwe Ngöbö käikitaninkä

⁹ Yebti tikwe nikraba angwane, ni kā jökräfti temen nāma kwati, btä ti okwä rababa. Ni bätäkä ngwarbe amne ni kukwe bätäkä ngwarbe nāma, erere arato ni nünanka juta bätäkä ngwarbe, ye nāma kwati kwati krübäte nünaninkä kürä gobrankrä Ngöbökwē ken amne ni Kordero kwrere ye ngwäreki, btä ti okwä rababa. Nitre rababa kwati krübäte, aisete ñan rababa tanre jire chi. Nitre ye abko ngite ñakare mda Ngöbökwē niebare btätre, ye bā mikakrä abko dän bā ngwen bürere bürere te nāma näin amne nāma datile krikä* ngwena kisetekisete kā ngwiankäre nuäre jabtä.

¹⁰ Angwane rababa ngrente ja dibti, kā rababa niere krörö:

¡Ngöböta tākänintbe kürä gobrankräfti amne ni Kordero kwrere, ye aibe

köböire nita nebe dianintari jökrä!

rababa niere kore.

* **7:9 datile krikä.** Datile krie abko dba krie kwrere, akwa tukwä ñakare btä amne ngwä abko mane amne bänänte, aisete kuin kwetadre.

¹¹ Angwane kürä gobrankrä bti Ngöbö nāma tākānintbe ye bäre temen, nitre unbre unbre bäre temen btā jāndrān krābkā ye bäre temen angeletre nāma nūnaninkā jōkrā, kākwe ja okokrā mikaba neme dobobtä temen, kākwe Ngöbö kākikatakaba,

¹² krörö:

¡Amen!

Ni jōkrā raba Ngöbö demaine amne kākikitekā amne, Ngöbö aibe töbtā kri amne ni jōkrā raba kuin niere kärekāre ie.

Erere arato, Ngöbö aibe mika ütiāte jae amne niara aibe di kri jāndrān jōkrā bti ta.

Ye aisetē Ngöbö nikwe ye aibe abko mika ütiāte kri kärekāre ni jōkrākwe. Abko kore se.

¡Amen!

abko angeletre rababa niere kore.

¹³ Ye btārābe nitre unbre unbre iti kākwe nieba krörö tie:

¿Nitre dān ngwen bürere ngwen bürere kitani jabtā, se abko nire amarebti se? Mdakāre abko, ¿niaratre kā mdenbo tā nāin ruen? nieba kwe tie.

¹⁴ Angwane tikwe nieba mda ie:

Ne abko. Niaratre garera mae ti mrākā, aisetē makwe nie tie, tikwe nieba ie.

Abtä niarakwe nieba krörö mda tie:

Ja tare nikani kri tōdekabtā Jesubti angwane, nitre se kākwe ja tare nikani arato, akwa krūtani tōdekabtā bti abko mden se. Angwane dān bātāteta kuin tā nebe ngwen bürere, ye kwrere niaratre kākwe tōdekani Jesubti angwane, ja bātāninte ni Kordero kwrere dāriete kwetre angwane, Ngöbökwē niaratre ngite dianinkā mento btā abko dān ngwen bürere bürere bā mikata btā mtare.

¹⁵ Ye mden kisete kürā gobrankrä Ngöbökwē, bti Ngöböta tākānintbe gobrane abko kānti niaratre tā sribire Ngöbökrā dibire rare mtare.

Ngöbökwē niaratre ngibiadi kärekāre.

¹⁶ Ye kānti ñan mrō nikadre mda kwetre amne ja tare nikadi ñakare mda kwetre tomna miare.

Erere arato, ñānānkwe ñan kukwadre jire chi mda amne kā ngire kākwe ñan nikadre jire chi mda,

¹⁷ ñobtä ñan angwane ni Kordero kwrere tā kürā gobrankrä Ngöbökwē kānti abko kākwe niaratre ngibiadi.

Nitre obeja ngibiaka tā obeja ngibiare, ye kwrere ngibiadi kwe.

Angwane ñō ni mikaka nūne kärekāre, ye kānti nāin niaratre ngwena ñō tuen jae.

Amne kukwe taretare btā tātre müen, ye ñan rabadi jire chi mda amne Ngöbökwē okwā ñōi rötadi jōkrā ietre,

abko nieba kore kwe tie.

8

Tārā ketaninkā bā kükükäre amne blato orore

¹ Yebti ni Kordero kwrere kākwe munkwata tārākwata ketakakrā diankaba bā kükükäre angwane, ñānā okwā ötare nāre kā rababa kwekbe kā kāminti sete.

² Yebti tikwe nikraba angwane, angele nāma nūnaninkā ni kükü Ngöbö ngwäreki, btā ti okwā rababa angwane, angeletre ye abko ie drū bianba krā kükü.

³ Bti angele mdara jire jataba. Angele ye abko nāma blato chi orore kri ngwāri mnü rā bāne kukwakrā ye ngwena kisete abko rükaba ñukwā grā ye kānti, rababa nūnaninkā. Ye btārābe, kri ngwāri mnü rā bāne bāne bianba

kabre kukwadre ñukwä grä ororebti kürä gobrankrä Ngöbökwē ye kánti amne, juta deme Ngöbökwē kākwe kukwe ribeba Ngöböye ye ben gwaire.

⁴ Angele rababa kri ngwäri mnü rä bäne kukwe ye ngübü rababa niken angele ye kisete kukwäne nebe Ngöbö ngwärecri, juta deme Ngöbökwē namani blite Ngöböbe abko bä mikaba kore.

⁵ Angwane angele rikaba ñukwä grä kánti, kākwe ñukwä bda diankaba, mikaba blato orore kri ngwäri mnü rä bäne kukwakrä te kwe, bti ñukwä bda ye kitaba kä temen nebtä kwe. Ye btäräbe unsuni ngö rababa krikri be. Erere arato, kä ngö rababa ruen krikri, mera trä rababa amne dobo rababa nakaenkä se kwrere.

Drü jükani krä kükü ja täritäri

⁶ Angwane angeletre ni kükü ye abko kākwe ja jükani juto biare drü krä kükü ye jükakäre.

⁷ Ye erere bkänä, angele iti kākwe drü jükaba käne, ye btäräbe nü bürere jä kukwän kwrerekwrere amne ñukwä jutra mritani därife mni mni abko Ngöbökwē juanba kä temen nebtä, ye abko käta ñäkänintbe ketamä abko kukwaba keteti jire temen. Erere arato, kri krikri kukwaba keteti jire, akwa mikä rerebare kukwaba jire jökrä kwe.

⁸ Yebti angele nibukäre kākwe drü mda jükaba angwane, jändrän bäsi ngitio kri jutra ngitiekä jökrä, kwrere jire kitaba mrente angwane, mrenta ñäkänintbe ketamä abko keteti rikwitaba därire.

⁹ Angwane jändrän jökrä nünanka mrente rabadre ñäkänintbe ketamä abko gataba keteti näre. Erere arato, ru mrente ñäkänintbe ketamä abko juanba ngwarbe keteti näre.

¹⁰ Yebti angele nimäkäre kākwe drü jükaba. Ye btäräbe muke kri jutra ngitiekä ñotra kwrere näma kä käinbti, betakaba timon abko rikaba mate ñö krikri amne ñö kiakia ketamä abko keteti te rikaba mate.

¹¹ Muke ye abko kädian näma Kwaka abko rikaba mate ñöte, ñöbtä ñian angwane ñöta ñäkänintbe ketamä abko keteti rikwitaba kwaka jökrä. Ñö kwaka, ye kisete ni krütaba kwati krübäte ñö ye ñabtä.

¹² Yebti angele nibkäkäre kākwe drü jükaba angwane, käta ñäkänintbe ketamä ñänänte amne söte abko keteti rikaba ngwarbe amne muketa ñäkänintbe ketamä abko keteti rikaba ngwarbe arato. Ne aisete, kä keteti näre ñänänte amne söte abko rikwitaba iko jökrä amne muke keteti näre rababa iko arato. Ye mden kisete, ñänä okwä krä kwä kä ngwenbti kä trä rababa ñakare. Erere arato, ñänä okwä krä kwä deo kä trä rababa ñakare arato.

¹³ Yebti tikwe nikraba angwane, mü kri näma nikenkä käinta abko ngö jaraba tie amne mü ye rababa ñäke ja dibti, kä rababa niere krörö: ¡Aingwaree, nitre nünanka Ngöbö rüere kä temenbtä abko bobre jakän, ñöbtä ñian angwane angele nimä mda kebera drü jüke ja täritäri aisete! rababa niere kore.

9

¹ Yebti angele nirikekäre kākwe drü jükaba angwane, angele bä muke kwrere näma kä käinbti betaninkära timon nüke kä temen nebtä abko tikwe tuaba. Angwane kä mkä kri kädianta Kä Timonbti kräke llabe bianba ie jukwe Kä Timonbti ye tikakrä.

² Ye erere bkänä, angele ye kākwe jukwe tikaba Kä Timonbti angwane, ngübü tä nebe neen krikri be, ye kwrere jire ngübü rababa kite kabre kukwäne abko kākwe ñänä trä mikaba diore amne kä käinta rababa diore ngübü kisete arato.

³ Angwane ngübü yete abko tröda jataba kwati krübäte mda abko rikaba kä jökräbti temen kä nebtä. Tröda ye abko ie kä bianba ni takätekäre bäsi dribe kwrere.

⁴ Tröda ye abko käkwe ñan mikä kwetadre amne kri mu jökrä rerebare ñan kwetadre kwetre. Erere arato, kri jökrä ñan kwetadre jire chi kwetre, nieba Ngöbökwete ietre; akwa nire nire tödekaka ñakare Jesubti, aiseti Ngöbö kä ñakare ketaninkä okokrä btä, ni ye kwrerekwrere aibe mikadre bren kwetre, nieba Ngöbökwete ietre.

⁵ Akwa tröda ye abko ie Ngöbökwete kä bianba ni mikakrä bren jume jirekäbe, akwa kä bianba ñakare kwe ietre ni kämikakrä. Angwane dribe tä ni takete abko tä nebe tare krübäte nie, ye kwrere tröda ye käkwe nitre ye mikadre bren, käkwe ja tare nikadre krübäte sö krärike, Ngöbökwete nieba ietre.

⁶ Ne aiseti rabada tuen kri krübäte ja tare nike tröda kisete, ni ye abko tö rabadi krütai jötrö, akwa rabadi krüte ñakare.

⁷ Angwane tröda nitre mikaka bren ye abko bä krörö: mdä mikata biare ngwiandre rübtä, ye kwrere jire bä rababa amne, dokwäbti bäsi korona orore kwrerekwrere näma angwane, ngwäre bä rababa ni ngwäre kwrere.

⁸ Mdakäre abko, dokwä drüen rababa tuen nga meri dokwä drüen kwrere tie amne tu rababa tuen kri krübäte lion tu kwrerekwrere.

⁹ Amne jändrän ribi ribi jiero kwrerekwrere näma mikani mäträbtä ngibiakäre rüe ngäniene amne, kareta krati krübäte jakäta niken mdäkwe rübtä ngöta nebe krikri, ye kwrere jire tröda ye ngike ngö rababa ruen nikenkä känta.

¹⁰ Erere arato, tröda ye abko niretu aibe rababa tuen kübarate dribe kübara kwrerekwrere. Tröda kübara ye abko di rababa ni mikakrä bren jume sö krärike.

¹¹ Angwane üai käme tä dänkiene Kä Timonbti abko tä tröda ye dänkiene. Üai käme tröda dänkiene ye abko kädianta Abadón hebreore amne Apoliön griegore. Ye abko Ni Gakaka nieta.

¹² Kukwe tare kri krübäte jatadre ketamä niebare mü krikwe abko erere tröda ye köböite kukwe tare rikaba bati käne ta, akwa kukwe tare kri tä ketebu mda.

¹³ Yebti angele ni tikäre käkwe drü jükaba angwane, ñukwä grä orore kri ngwäri rä bane kukwakrä Ngöböye näma Ngöbö ngwärecri, yebtä jändrän kroture kräbkä näma abko te ni kukwei jaraba tie.

¹⁴ Angwane angele ni ti kisete drü näma, ye ie ni kukwei käkwe nieba krörö: Angele nibkä tä mäkaninte Nö Eufrates känti ye tikete, nieba kwe.

¹⁵ Ye erere bkänä, ñänä okwä nuäi, köbö mden te amne sö mdenbtä amne kä mdenbtä angele nibkä ye rabadre tikaninte abko näma mikanintbe, ye erere angele rababa tikaninte abko käkwe ni kämikadre ketamä temen, abkokäre rababa tikaninte.

¹⁶ Angwane nitre rükä näma näin mdäbti mdäbti abko 200,000,000 nieba kore abko ni kukwei jaraba tie.

¹⁷ Ye ngwane abko, bäsi köböre kwrere Ngöbökwete mdä mikaba tuare tie angwane, nitre näma näin mdä yebti abko jändrän ribi ribi näma mikani ja mäträbti kwetre ja ngibiakäre rüe ngäniene. Jändrän ye abko bä rababa tain ñukwä jutra kwrere, bä mire drüne amne bä näma sübrüre asufre kwrere abko näma kitani jabtä kwetre. Mdakäre abko, lion krübäte dokwä, ye kwrere jire mdä ye dokwä rababa tuen tie angwane, mdä ye kadate abko ñukwä jutra, ngübü amne asufre rababa betekä.

¹⁸ Ñukwä jutra, ngübü amne asufre rababa betekä mdä kadate ye abko käkwe ni ketamä kä temen nebtä nünanka Ngöbö rüere kämikaba,

¹⁹ ñobtä ñan angwane mdä ye abko di rababa kadate amne kübarate ni kämikakrä. Mdä ye abko kübara rababa tbi kwrere abko bti rababa ni kwete amne rababa ni kämike arato.

²⁰ Akwa ni mda mda rababa nire ja tare nika ye näire abko käkwe kukwe kämekäme Ngöbö rüere ye kitaba ñakare temen, aisete nämä ja mike ngite janknu abko krörö: üai käme gibiakaba ñakare kwetre. Mdakäre abko oro, plata, bronse, ja amne kri sribebare ngöbö ngwarbere abko ie kä tuen ñakare amne ni kukwei ruen ñakare ie amne dikekä ñakare abko mikaba ütiäte janknu kwetre arato.

²¹ Mdakäre abko, nitre ye nämä ni kämike, ye erere tä nuene janknu amne, kwra neme ñakare ietre amne, ja mika gure bati bati neme ñakare ietre amne tä gore janknu arato.

10

Angele käkwe täräkwatera chi biani Juanye

¹ Yebti angele mda bäri dite jatata kä käinbti timonkwäre mütate, btä ti okwä rababa. Angwane angele ye abko dokwäbti käinta mrüträ nämä amne, ngwäre abko rababa trä ngitiekä ñänän trä kwrere amne, ngüre abko rababa tuen ürä kri ñukwä jutra kwrere.

² Angwane angele ye abko nämä näin täräkwatera chi metaninte ngwena kisete. Angele ye abko käkwe ngoto küde ruenkri mikaba mrenbti amne ngoto küde ngeberekri abko mikaba dobo nötabti jate.

³ Bti lion tä ngwäne krikri ja dibti, ye kwrere jire angele ye käkwe ngrateba kri ja dibti angwane, unsuni Krä kükü ngö rababa ruen tie.

⁴ Unsuni Krä kükü kukwei käkwe nieba, ye ti rikabara tike täräbtä angwane, ni kukwei rababa ruen kä käinbti tie, käkwe nieba krörö: Unsuni kukwei nibi Krä kükü käkwe dre nini ye tuemetre tiebe. Makwe ñan tika täräbtä abko ni kukwei jaraba kore tie.

⁵ Angwane tikwe angele tuaba ngoto mike mrenbti amne dobo nötabti jate, angele ye ara käkwe kise ruenkri kakaba käin amne kukwe niedi kwe abko kukwe era erere bä mikakäre,

⁶ bti nieba krörö kwe: Ngöbö Nünanka Kärekäre amne Ngöbö kä käin, kä temen dätekä ara käkwe mren dätebare amne jändrän jökrä tä te dätekä, Ngöbö ye käbti ti bike kukwe era erere niere krörö: ¡Ngöbökwe ñan kä ngibiadi jire chi mda!

⁷ Akwa angele ni kükükäre käkwe drü jükadi angwane, batibe kukwe kaibe tiebe Ngöbökwe ye rabadi bare täte jökrä, Ngöbökwe niebare niara kukwei niekä jökräye ye kwrere.

⁸ Angwane ni kukwei jaraba krire kä käinbti tie ye käkwe niebata krörö mda tie: Angele tä nünaninkä amne ngoto kwärä tä mrenbti amne ngoto kwärä abko tä dobo nötabti jate abko täräkwatera chi metaninte tä kisete kwe, ye nän käreere ie, nieba kwe tie.

⁹ Ye erere ti rikaba käkwe nieba krörö angele yeye:

Täräkwatera chi tä ma kisete, ye ngwen tie, tikwe nieba ie.

Angwane angele ye käkwe nieba mda tie:

Täräkwatera ne, amne kweta makwe. Täräkwatera ye bänän rabadi mane munkö kwrere ma kadate, akwa ma bülete abko bänän rabadi kwaka, nieba kwe tie.

¹⁰ Ye erere bkänä, täräkwatera chi nämä angele kisete, ye tikwe dianba kisete, bti tikwe kwetaba. Angwane bänän rababa mane munkö kwrere ti kadate, akwa täräkwatera ye rikaba mate ti teri angwane, bänän rababa kwaka.

¹¹ Angwane nieba krörö mda kwe tie: Mtare nitre juta kabre te amne nitre kukwei bätäkä ngwarbe amne, nitre nünanka kä ketareketare te amne nitre

gobranka gobranka, yebtä makwe Ngöbö kukwei nieta btin mda abko nieba kore kwe tie.

11

Ni nibu Ngöbö kukwei niekä

¹ Yebti angelelke krito bäsi nörä kroko kwrere bianba kä ñäkäkrä tie, käkwe nieba krörö tie:

Ju blitakrä Ngöböbe amne ñukwä grä, ye nän ñäke amne ni nibe tä Ngöbö käikitekä yete, ye makwe tan jökrä.

² Akwa kä mikani jenena nitre ñakare israelitarekrä ju blitakrä Ngöböbe kanti, ye abko makwe ñan ñäkä, ñobtä ñan angwane nitre ñakare israelitare, ie kä ye bianina. Sö gre ketebu bti krobu niaratre käkwe rätädi jökrä juta deme Jerusalén yebti, mikakäre ja tare nike.

³ Angwane tikwe ni juandi nibu abko käkwe blitadi tikrä. Tikwe ja di biandi ietre amne niaratre rikadi Ngöbö kukwei niere köbö 1,260. Ye abko, nitre Ngöbö kukwei niekä kirakira nämane dän jüräre kite jabtä, ye kwrere nitre ye käkwe dän jüräre kitadi jabtä.

⁴ Ni nibu ye abko tä olibo krie dobu kwrere amne ñotra grä krobu kwrere tä kä temenbtä ni Dänkien ngwärecri.

⁵ Nane ni mda mda tö rabadre niaratre nibu ye mikai bren angwane, niaratre kukwei tä betekä ñukwä jutra kwrere kadate käkwe rüe kukwadre jökrä. Ne aiseté nire nire tö mikai bren abko gatadre jökrä kore.

⁶ Mdakäre abko nitre nibu ye tä nän Ngöbö kukwei niere angwane, niaratre di tarä kä mikakrä töre, nü ñan räkändre jire chi temen abkokäre. Erere di tarä ñö jökrä kwitakrä därere amne tö rabadre ni mikai bren jume bätäkä ngwarbe, ye erere di tarä ni mikakrä ja tare nike bren bätäkä ngwarbe kisete arato.

⁷ Akwa nitre nibu ye käkwe blitadi ünän jökrä Ngöbökrä angwane, ni bä jändrän kri krübäte kwrere abko di Satanakri, aiseté tä Kä Timonbti abko jatadi rüere nitre nibu ye rüere, bti ni jändrän krübäte kwrere ye käkwe niaratre nibu ganaindi kwäräbe amne kämikadi kwe.

⁸ Angwane juta ütiäte kri Jerusalén, kanti ni Dänkien müre ketani krusobtä, juta ye kanti nitre nibu ye ngwäkä rabadi kitanintbe tementa ji ngrabare. Juta kri ye mden abko kädianta Sodoma amne Egipto arato, nitre nünanka juta yete tä nüne diän diän bä mikakrä.

⁹ Angwane köbömä bti ötare ni kä jökräbti temen, ni kukwe bätäkä ngwarbe amne ni bätäkä ngwarbe amne ni juta bätäkä ngwarbe te käkwe nitre nibu ye ngwäkä tuadi amne ñan doboi mikadre niedi kwetre.

¹⁰ Angwane nitre nibu kämikani ye abko käi rabadi nuäre nitre nünanka Ngöbö rüere btä, käkwe jändrän biandi ngwarbe jae kwärikwäri kä ngwiankäre nuäre jabtä, ñobtä ñan angwane nitre nibu Ngöbö kukwei niekä ye abko nämane ni nünanka Ngöbö rüere kä nebtä mike ja tare nike krübäte, aiseté kämikani angwane, käi rabadi nuäre btätre.

¹¹ Akwa yebti kä rikaba köbömä bti ötare ta angwane, Ngöbökwé nitre nibu ye mikabata nire amne rababa täkänintbe krö. Ni jökrä käkwe tuaba nüketa nire abko rababa nekwetekä krübäte.

¹² Angwane ni nibu ye ie ni kukwei jaraba kri kä käinbti, käkwe nieba krörö ietre: Mun jakwe kä käinbti nete, nieba kwe ietre. Ye btäräbe rikaba mütrate käin amne rüe käkwe tuaba jökrä niken kä käinbti.

¹³ Ye btäräbe dobo rababa nakaenkä kri krübäte. Dobo rababa nakaenkä, ye kisete abko juta Jerusalén nämä ñäkänintbe keta jätä abko keteti rikaba ngwarbe temen amne ni kämikaba mili krä kükü dobo yekwe arato. Angwane

nitre ruäre näma nire abko btä kä jürä rababa krübäte amne Ngöbö kä käinbti se käikitakaba kwetre.

¹⁴ Ye kwrere kukwe tare krübäte abko rikaba bobu ta, akwa kukwe tare ketamäkäre abko kebera nüke mda.

Angele kwe drü krä kükükäre jükani

¹⁵ Yehti angele ni tikäre käkwe drü jükaba angwane, nitre kukwei rababa ruen krikri ja dibti kä käinbti, kä rababa niere:

Ni Dänkien Ngöbö amne Jesu Dianinkä Ngöbö kwe abko kitera gobrane ni ngätäite.

Niaratrekwe gobrandi kärekäre, rababa niere.

¹⁶ Angwane nitre unbren unbren ni gre bti nibkä näma tākānintbe Ngöbö ngwäreki kürä gobrankrä kwekwebti rikaba, rababa ja okokrä mike nebe dobobtä temen Ngöbö mikakäre ütiäte jae amne rababa Ngöbö käikitekä,

¹⁷ kä rababa niere krörö:

Ni Dänkien Ngöbö, ma di kri jändrän jökrä bti ta amne ma tä kärekäre.

Nunta kuin niere mae, ñobtä ñan angwane ma di kri bti ma kitera gobrane ni ngätäite.

¹⁸ Nitre kä jökrä bti temen tä nüne ma rüere abko moto romon krübäte makrä, akwa makwe kukwe ükarete ni krütani kräke, mikakäre ja ngie nuen abko käi nüra.

Amne nitre sribikä makwe käta ma kukwei niere, ye abko ie ma kitera sribi ütiä bien.

Erere arato, ni ütiäte krikri ya, o ni bobre bobre ütiäte ñakare, akwa tä ma käikitekä, ye abko juta deme makwe, ye ie makwe sribi ütiä biandi.

Amne nire nire käta kä temen ne juen ngwarbe abko makwe juandi ngwarbe arato,

abko nitre unbren unbren rababa niere.

¹⁹ Angwane ju blitakrä Ngöböbe näma kä käinbti abko jukwe tikaba amne ju yete abko kaja näma, btä ti okwä rababa. Kaja ye abko te kukwe ükaninte Ngöbö kwe nitre israelitabe abko näma ükani abko btä ti okwä rababa. Angwane mera trä rababa, kä ngö rababa ruen amne unsuni ngö rababa amne dobo rababa nakaenkä amne nü järe järe rababa näkäen kabre temen ti okwä bti.

12

Meri amne mökata kri

¹ Ye btäräbe Ngöbö kwe jändrän kuin, ütiäte kri bä mikaba kä käinbti abko tikwe tuaba. Ye abko, Ngöbö kwe dre nuendi bä mikaba abko krörö: Meri iti näma kä käinbti abko btä ñanä trä näma dän kwrere amne, sö abko näma niara ngoto täni. Erere arato, korona näma niara dokwä bti abko btä muke bä näma kwä jätä bti kubu.

² Meri ye ñakare mobe bren kwe kisete, aisete jataba ja ngibiare amne rababa ngrente krikri be ja ngibiabtä.

³ Yehti jändrän mdara jire rababa kä käinbti sete abko mökata kri krübäte bä tain rababa tuen tie. Mökata ye abko Satana ara bä mika näma. Mökata ye abko dokwä kwä kükü amne korona näma mikani dokwä kwatirekwatire bti amne krotu krä jätä ie, niara bäri dite bä mikakrä.

⁴ Angwane muke kä käinbti* se näma ñäkānintbe ketamä abko mökata ye käkwe muke sökakaba keteti ja kübarabti, bti kitabā timon kwe kä temen nebtä.

* 12:4 Muke ye abko angele ngökani Satanakwe Ngöbö rüere bä mikata nütüta.

Abti meri nāma ja ngibiare amne ngābākre dāredre kwe abko mōkata ye tō rababa kwetai jōtrō kān, abkokāre rababa nūnaninkā meri kānti yete.

⁵ Angwane ngābākre dāreba brare meri yekwe abko Jesu Dianinkā Ngōbōkwe bā mikata. Ngābākre ye abko kākwe gobrandi ja di kribti juta jōkrābti, kākwe juta jōkrā mikadi ja ngoto tāni. Akwa ngābākre ye dāreba angwane, batibe Ngōbōkwe dianinkā jenena mōkata ngāniene amne jārikaba nebe Ngōbō kānti, kūrā gobrankrā Ngōbōkwe ye kānti gobrane Ngōbō ben gwaire.

⁶ Akwa meri ngābākre ngibiaka ye abko gitiaba kā kaibete. Ngōbōkwe kā ūkaninante biare krāke, kānti gitiaba. Ye kānti abko Ngōbōkwe bukadre kōbō 1,260 abkokāre gitiaba yete.

⁷ Yebti rūba krōrō mda kā kāinbti: angele Miguel btā angele mda mda kākwe rūba mōkata amne angele ūai kāme kwekwe rūere.

⁸ Akwa niaratre abko di űakare ganainkrā, aisete angele Miguel btā angele mda mda ye kākwe mōkata ye ganainba kwārābe, aisete kā űan rababa mda niaratrekrā nūnankrā kā kāinbti.

⁹ Abtā mōkata kri kādekata tbi kira, arabe kādekata Diablu amne Satana tā nāin ni ngōkō kwati kā jōkrābti temen, űan rikadre ji Ngōbōkwebti abkokāre. Mōkata ye btā angele ūai kāme kwekwe ben kitaba jōkrā űimon nūke kā nebtā.

¹⁰ Angwane ni kukwei jaraba kri ja dibti kā kāinbti tie, kā rababa niere krōrō:

Kā ni diantarikrā nūra.

Ngōbō nikwe di kri kitera gobrane amne, Ni Dianinkā Ngōbōkwe abko nūra gobrane arato,

ñōbtā űan angwane dibire rare ni mrākā rūe Satana kā nāmane ni mrākā tōdekaka Jesubti kite ngise Ngōbō nikwe ngwāreki abko kitaninkā kā kāin bāre mento nūke kā temen nebtā.

¹¹ Ni Kordero kwrere dārie ianinte krusobtā ni ngite diankakāre mento btātre, ye kōbōire ni mrākā tōdekaka niarabti kākwe Satana ganainbare.

Erere arato, ni mrākā kākwe kukwe kuin Jesubtā nieba angwane, ja kwata namani ruentari tare űakare ietre, kākwe kā jūrā ngwiani űakare jabtā, aisete nāmane biare ngataen kukwe kuin niebtā.

Yebti Satana ganainbare kwetre arato.

¹² Ne aisete mun nūnanka kā kāinbti kā ngwen nuāre jabtā munkwe.

Akwa aingwaree mun nūnanka kā temenbtā amne mun nūnanka kā butubti mrehte.

Mun ye abko hobre jakān, ñōbtā űan angwane kā kitera neme braibe diablu ye rükāre Ngōbō rūere, aisete mātā kri mun nūnanka kā temenbtā ye rūere,

abko ni kukwei rababa ruen tie.

¹³ Mōkata kitaba űimon kā temen nebtā angwane, meri kākwe ngābākre ngibiabare ye jiebti mōkata rikaba kisere mikakāre ja tare nike.

¹⁴ Akwa meri ye abko gitiadreta kā kaibete tbi ngāniene, abkokāre mū kri ngike kwrere Ngōbōkwe bianba ie rikakakrā, ye erere bkānā meri ye gitiabata mobe tbi ye ngāniene. Ye kānti Ngōbōkwe ngibiaba kā komā bti űtare.

¹⁵ Angwane tbi ye kākwe ñō yaiba kabre meri ye rūere mda, ñō ye abko rabadre kri, kā rikadre meri ye ngwena nguse, abkokāre yaiba kwe.

¹⁶ Akwa dobo temen ye kākwe meri ye die mikaba amne, ñō kri yaiba mōkatakwe, ye dobokwe űakaba jōkrā, aisete mōkatakwe meri kāmikani űakare.

¹⁷⁻¹⁸ Yebtā abko mōkata ye mātā rababa kri krūbāte meri yebtā angwane, rikaba rūere meri ye bkūn mda mda rūere. Meri bkūn mda mda abko ni Ngōbō kukwei mikaka tāte era metre amne ni blitaka Jesu krāke, ye rūere mōkata rikaba rūere.

13

Ni jändrän kri krübäte kwrere jataba mrente käin

¹ Yehti mökata rababa nūnaninkä mren köräbti. Yehti ni jändrän kri krübäte kwrere jire abko jataba mrente käin ti okwäbti mda. Ni ye abko dokwä kwä kükü amne krotu krä jätä ie, niara bäri dite bä mikakrä, btä ti okwä rababa. Angwane kukwe diän taretare tikani Ngöbö rüere näma ketaninkä kwati dokwä kwatirekwatire btä amne korona näma mikani krotu kratirekwatire btä abko tikwe tuaba.

² Ni jändrän kri krübäte kwrere tikwe tuaba, ye abko bä rababa tuen kwra leopardo kwrere tie amne ngoto abko rababa tuen oso ngoto kri kwrere tie amne kada abko rababa tuen krübäte lion kada kwrere tie. Ni ye abko ie mökata käkwe ja di bianba kri gobrankrä nibtä.

³ Ni jändrän kri krübäte kwrere ye abko träin kri dokwä kwatibtä abko kisete gatadre, akwa träin ye abko rababa kuinta ie, bä rababa tuen tie. Yehtä abko ni jökrä ñan tõi rababa krütare amne ni jökrä rikaba niara jiehti.

⁴ Angwane mökata käkwe ja di bianba ni jändrän kri krübäte kwrere ie. Yehtä abko ni jökrä rababa mökata ye mike ütiäte Ngöbö kwrere. Erere arato, ni jändrän kri krübäte kwrere ye mika rababa ütiäte kwetwe arato, kä rababa niere krörö: Ni jändrän kri krübäte kwrere tä nete, ne kwrere ni ñakare jire mda. ¿Nirekwe rüdre ni ne kwrere rüere se? rababa niere.

⁵ Mdakäre abko, ni jändrän kri krübäte kwrere ye abko ie ja di bianba kri kä nebtä sö gre ketebu bti krobu. Erere arato, niarakwe bikadre kri, käkwe ñäkäre kämekäme Ngöbö rüere, abkokäre kä bianba kore ie.

⁶ Ye erere bkänä, ni ye käkwe ñäkäba kämekäme krübäte Ngöbö rüere amne kä käinta, kanti Ngöböta nüne, ye rüere ñäkäba diän diän kwe. Erere arato, nitre nūnanka kä käinbti, ye rüere ñäkäba kwe.

⁷ Erere arato, juta deme Ngöbökwere rüere rüdre kwe, ye ganaindre kwäräbe kwe amne kämikadre kwe, abkokäre kä bianba ie rükäre bentre. Erere arato, ni bätäkä ngwarbe amne juta bätäkä ngwarbe amne ni kukwe bätäkä ngwarbe amne kä bätäkä ngwarbe bti rabadre gobrane, abkokäre ja di bianba ie arato.

⁸ Angwane Ngöbö ngämi kä ne dätere, känenkri ni Kordero kwrere nämane mikani biare kämikadre ni mdaye ni jökrä kräke. Ye abko, nire nire ñakare jen niarakwe abko kä tä tikani ñakare tärä ni nūnandi kärekäre mikakrä gare yehtä, ni ye abko käkwe ni jändrän kri krübäte kwrere mikadi ütiäte jae Ngöbö kwrere.

⁹ Nire nire olo tärä abko käkwe olo ketate kukwe neye:

¹⁰ Nire nire järikadre ngite tödekabtä Jesubti,
ye erere jänäin ngite.

Nire nire kämikadre ngitrabti tödekabtä Jesubti,
ye erere kämikadi ngitrabti.

Kukwe rakadikä kore angwane, juta deme Ngöbökwere käkwe nūnandrekä dite jabtä bätärekä ja täritäri amne Jesu rükandrete ñakare kwetwe, akwa tödekadre kwatibe Jesubti janknu.

Ni jändrän krübäte kwrere mda jatani dobote käin

¹¹ Yehti ni mdara jire jataba dobote käin, akwa niara abko ni jändrän krübäte kwrere jataba, rababa tuen tie. Ni ye abko krotu krobu ie abko rababa tuen kordero krotu kwrere tie, akwa ñan ñäkäba jäme kordero kwrere kwe, akwa rababa ñäke mökata kwrere.

¹² Amne ni jändrän kri krübäte käne ye di rababa jökrä kwe, kä rababa sribire ni käne ye diäre. Ni jändrän kri krübäte käne abko träin kri dokwä kwatibtä abko kisete gatadre akwa namaninta kuinta ie, ye kräke ni mda ye

rababa sribire, kā rababa ni kāne ye mikamna ūtiāte Ngōbō kwrere ni jōkrā kā nebtāye.

¹³ Erere arato, ni ye rababa sribi kri űan tuabare nuene, kā rababa űukwā kā kāinbti mike kite timonkwāre ni mda mda okwābti, niara di kri Ngōbō kwrere abko ni jōkrā kākwe nūtūdre, abkokāre sribi kri űan tuabare nuenbare kore kwe ni ngōkākāre.

¹⁴ Angwane ni jāndrān kri krūbāte kwrere nāma kāne, ye mikakāre ūtiāte, ni mda ye rababa sribi kri űan tuabare nuene. Yebtā abko ni kwati ngōkaba kwe. Erere arato, ni jāndrān kri krūbāte kwrere abko dokwā kwati tikaninkā ngitrabti kāmikākāre, akwa trāin namaninta kuinta ie amne namani nūne janknu, ye bā sribemna kwe mikakāre ūtiāte Ngōbō kwrere, ye erere ni jōkrā kākwe sribebare.

¹⁵ Angwane ni jāndrān krūbāte kwrere nibukāre, ie ja di bianba bā ye mikakrā nire abko erere nuenba kwe. Amne nire nire kākwe űan ni kāne ye bā mikadre ūtiāte jae Ngōbō kwrere abko kāmikadre kwe abko jāndrān bā nāma niere.

¹⁶ Mdakāre abko, ni ngwarbe amne ni ūtiāte, ni ngwian bkānkā krikri amne ni bobre bobre, ni klabore űakare amne ni klabore abko btā ni jāndrān kri krūbāte kwrere nāma kāne ye kā tikadre ni kise ruenkri btā o ni okobtā abko ni mda ye kākwe nieba abko erere mikani nuene.

¹⁷ Akwa nire nire btā ni jāndrān kri krūbāte kwrere nāma kāne ye kā nāma tikani űakare, ni ye űan rabadre jāndrān rūrūmoine amne jāndrān kōkō jae. Ni kāi ye abko ni jāndrān kri krūbāte kā o niara kā tikani kō okwā jāndrān tankrābti.

¹⁸ Amne kō okwā jāndrān tankrā, bti ni jāndrān kri krūbāte kwrere kaita tikani, ye abko nire nire tōbtā aibe ie ni ye raba nūke gare. Kō okwā jāndrān tankrā yebti, aisete ni ye abko kā tikata kō okwā jāndrān tankrābti abko 666.

14

Ni 144,000 abko Ngōbōkwe mikani jenena jakrā

¹ Yebti ni Kordero kwrere nāma nūnaninkā ngitio Siōnbtī, btā ti okwā rababa angwane, ni ye ben abko ni mda nāma 144,000. Angwane nitre okobtā Kordero ye kā nāma tikani amne Kordero rūn kā nāma tikani arato niaratre nāma nitre ye bkāne bā mikakrā abko rababa tuen tie.

² Yebti nō ngōta nebe kri, ye kwrere jire kā ngō rababa ruen kā kāinbti tie. Erere arato, unsuni ngōta nebe krikri ja dibti, ye kwrere kā ngō rababa ruen tie. Mdakāre abko, ni kwati rababa arpa kabre tāke gwaire jōkrā abko kwrere jire kā ngō rababa ruen tie.

³ Angwane kūrā gobrankrā Ngōbōkwe ye ngwārecri nitre 144,000 rababa ka btin niere. Erere arato, jāndrān krābkā nāma kūrā bāre temen ye ngwārecri amne nitre unbre unbre ngwārecri ka btin ye nieba kwetere arato. Akwa ka btin, yebtā ni mda mda űan rababa tōi ngitiekā jire chi amne nitre 144,000 kōkanintarita Ngōbōkwe jakrā, ye aibe ie ka btin ye rababa nūke gare.

⁴ Nitre ye abko, ni deme ja mike gure űakare meribe, ye kwrere jire nitre ye kākwe ja ngibiabare deme, kākwe ngōbō ngwarbe ngwarbe mikani ūtiāte űakare jae. Ni Kordero kwrere nāma niken mdente erere abko jiebtī niaratre nāmane niken. Erere arato, ni Kordero kwrere krūtani krusobtā angwane, ni jōkrā ngātāite niarakwe ni ye kōkani Ngōbōkrā, bti nura ngwā ōtata kāne, ye bianta ngwarbe Ngōbōye kuin niekāre ie, ye kwrere niaratre nāmane biani Ngōbōye amne ni Kordero kwrereye kuin niekāre ietre.

⁵ Amne blitabare era metre kwetere Ngōbōkrā amne ni mda ngōkani űakare jire chi kwetere, aisete ni mda mda űan rababa kite ngise jire chi. Nitre ye mden abko ie ka btin rababa nūke gare.

⁶ Yebti tikwe angele mdara jire tuaba abko rababa nikenkä kainta sete. Angele ye abko nāma Ngöbö kukwei kuin kärekäre ngwena niedre ni jökrä nūnanka Ngöbö rüere kä temenbtä yeye. Ye mden kisetē, ni kä jökräbti temen amne ni batakä ngwarbe amne ni kukwe batakä ngwarbe amne ni nūnanka juta kwatirekwatire te abko kräke angele ye nāma Ngöbö kukwei kuin ye ngwena,

⁷ kä rababa niere krörö ja dibti: Ngöbö jürä ngwian jabtä munkwe amne niara käikitaka munkwe, ñobtä ñan angwane niarakwe kukwe ükarete ni kräke mikakäre ja ngie nuen abko käi nūra amne, Ngöbö kä käinbti btä kä tementa dātekä amne Ngöbö mren dātekä btä ñö dātekä, Ngöbö ye abko mika ütiāte munkwe abko angele ye rababa niere kore ti okwäbti.

⁸ Yebti angele jataba nibukäre mda abko kākwe juta Roma bä mikaba juta Babilonia kwrere, kä jataba niere krörö: Meri bti kä ngwarbe käta ni brare brare näkwite ja mikakäre ngite, ye kwrere jire nitre nūnanka juta kri Babilonia kākwe ni kwati kä jökräbti temen näkwitani, aisete ni kwati töi nikwitani jāme kākwe ja mikani ngite ben Ngöbö rüere, akwa juta kri ye abko nikira ngwarbe jökrä, angele ye rababa niere.

⁹ Yebti angele jataba nimäkäre mda. Angele ye abko jataba ñāke ja dibti, kä jataba niere krörö: Ni jāndrän kri krübäte kwrere arabe bä sribebare, ye nire nire kākwe mikadre ütiāte ngöbö kwrere jae amne nire nire kākwe ja tuadremetre ni ye kä tike ja okobtä o ja kisebtä,

¹⁰ nitre ye abko btä Ngöbö mätä rabadi kri krübäte abko uba döi kwaka ñata kwrere jire rabadi kräke, ñobtä ñan angwane uba döi ngätäre kwaka ye kwrere jire Ngöbö mätä nibi, aisete nitre ye abko kākwe ja tare nikadi kri krübäte ñukwä jutrate amne asufrete angele deme Ngöbökwē ngwärekre amne ni Kordero kwrere ngwärekre arato.

¹¹ Ne aisete, nitre ni jāndrän kri krübäte kwrere mikaka ütiāte jae amne ni ye arabe bä sribebare abko nire nire kākwe kä tikani jabtä abko kākwe ja tare nikadi kärekäre dibire rare, aisete kä rabadi ñakare jadükakrä ietre.

¹² Ngöbökwē ni ye mikadre ja tare nike kore, kukwe nebtä abko juta deme Ngöbökwē tödekaka Jesubti, käta Ngöbö kukwei mike täte ye abko kākwe ja die mikadre nūne dite Ngöbökrä.

¹³ Yebti ni kukwei jaraba mda kä käinbti tie, kākwe nieba krörö tie: Tärä tike krörö: Mtare mentokwäre nire nire tödekaka ni Dänkienbti tä krüte, ni yebtä kä rabadi nuäre amne Ngöbökwē ja di biandi ie.

Jän, abko kore era metre nieta Ngöbö Üaikwe, ñobtä ñan angwane nitre ye kākwe jadükadi, ñan sribidre mda kwe, amne sribibare kuin kwetre, ye abko Ngöbökwē ütiā biandi ietre abko tike kore täräbtä, nieba kwe tie.

Ni jökrä ükaninkrö kukwe ükatekäre kräke

¹⁴ Yebti tikwe nikraba mda angwane, müta ngwen bürere, btä ti okwä rababa. Angwane müta yebti abko ni iti Ni Kä Nebtä Ngobo kwrere rababa tuen tākänintbe tie. Angwane korona orore nāma dokwäbti amne ngitra tänene tu grine ngwian nāma kisetē kwe.

¹⁵ Ye btäräbe ju blitakrä Ngöböbe kä käinbti te angele nāma abko jataba ju bäre kākwe ñākāba ja dibti ni nāma tākänintbe mütabti yeye, kākwe nieba krörö ie: Ni kä jökräbti abko nura ngwä nena tain jökrä kwrere, aisete nura ngwä öta käi nūra, aisete ngitra tänene tä ma kisetē, yebti nura ye tikekä, bti makwe ngwä öta, erere makwe ni jökrä ükākro Ngöbökrä, nieba kwe ie.

¹⁶ Ye erere bkänä, ni nāma tākänintbe mütabti kākwe ni jökrä ükaninkrö Ngöbökrä ye bä mikakäre, ni ye kākwe ngitra mnianteba nura tikakakrä kä temen nebtä amne, ni jökrä ükākroba kwe kä nebtä.

¹⁷ Abti angele mdara jire nāma Ngöbö ngwärekre ju blitakrä Ngöböbe te kä känbti, angele ye abko nāma ngitra tānene tu grine ngwena kisete arato.

¹⁸ Angwane ñukwä grä kri ngwäri mnü rä bāne kukwakrä Ngöböye, ye kanti angele mdara jire nāma. Angele ye abko di nāma ñukwä jutrabti. Angele ye abko kākwe ñākāba ja dibti angele ngitra tānene ngwianka kisete yeye angwane, ni jökrä nūnanka Ngöbö rüere bā mikaba uba kwrere kwe, kākwe nieba krörö ie: Uba nena tain btā amne kä uba ngwä ötakrä nūra, aisete ngitra ye mniente kä temenbtā amne, makwe uba ngwä öta küdekrä ngöi, nieba kwe.

¹⁹ Ye erere bkänä, angele ye kākwe ngitra tānene tu grine ye mnianteba kä temen nebtā angwane, uba ngwä tikakaba jökrä kwe uba kökräibtā. Yebti jändrän kri uba tükakakrä, te uba kitaba jökrä kwe tükakakrä. Uba tükarekä ngotobti, ne abko Ngöbö mätä kri nitre nūnanka niara rüere btā bā mikata, erere niarakwe gadite jökrä abko bā mikata kore.

²⁰ Angwane uba ye abko tükakaba juta Jerusalén bäre mento, akwa jändrän uba tükakakrä te uba tükakaba, ye kanti däri aibe rababa betekä kabre krübäte. Däri rababa neen kwata kri temen kilometro sientö krämä jire amne rababa mate mdä kadabtā rababa tuen tie.

15

Angele ni kükü jändrän taretare ngwianka ni rüere

¹ Yebti jändrän mda krikri rakadrekä abko bā rababa kä känbti abko btā ti ñan tōi rababa krütare mda abko krörö: Ngöbö mätä kri ye abko rabadre bare täte jökrä nitre nūnanka niara rüere btā abko angele ni kükü nāma näin jändrän taretare keta kükü mrä ngwena kisete, ni nūnanka Ngöbö rüere mikakäre ja tare nike kri abko rababa tuen tie.

² Mdakäre abko, jändrän mdara jire tuaba tikwe abko bā rababa tuen mren bidriore kwrere abko nāma mritani ñukwä jutrafe ketetibe rababa tuen tie. Mren bidriore ye kanti abko nitre nāma nūnaninkä arpa ketaninte kisetekisete rababa tuen tie. Ni jändrän kri krübäte kwrere amne bā dätebare, ye nire nire kākwe mikani ñakare ütiäte ngöböre jae kākwe ganainbare kwäräbe amne niara kä tikani ñakare kwetre jabtā amne kö okwä jändrän tankrä ni yekwe abko mikani ñakare kwetre jabtā, ye mden ie Ngöbökre arpa biani abko nāma kisete tākäkrä Ngöbö käikitakakäre.

³ Moisés, sribikä Ngöbökre kākwe Faraón ganainbare angwane, ka niebare kwe Ngöbö käikitakakäre, ka ye kwrere niaratre nāma niere amne ni Kordero kākwe ka niebare, ye kwrere abko niaratre nāma niere abko krörö:

Ni Dänkien Ngöbö Di Kri Jändrän Jökrä Nuenkrä, makwe jändrän krikri krübäte nuenbare, ye abko bā nuäre jökrä.

Amne ma abko tä gobrane käreäre.

Ma abko era metre amne ji makwe abko kuin metre jökrä.

⁴ Ni jökrä kākwe ma jürä ngwiandre ni Dänkien.

Erere arato, ni jökrä kākwe ma mikadi ütiäte jae ni Dänkien, ñobtä ñan angwane ma aibe kuin deme amne metre.

Erere arato, ni jökrä jatadi, kākwe ma käikitadikä, ñobtä ñan angwane mata kukwe ükete era metre ni jökrä kräke abko nena gare aisete, abko nitre ye rababa ka niere kore.

⁵ Yebti tikwe nikrabata angwane, ju blitakrä Ngöböbe nuäre ngwiandre nāma kä känbti abko jukwei gitaba, rababa tuen tie amne, ju yete abko kukwe keta jätā biani nuendre nie Ngöbökre abko nāma ükani.

⁶ Angwane ju blitakrä Ngöböbe ye te angele ni kükü nāma abko jataba ju bäre. Angeletre ye abko nāma kukwe taretare krübäte nuendre keta kükü Ngöbökre abko ngwian nāma kisete kwetre. Angeletre ye abko nāma dän

merebe trä ngitiekä kädekata lino kitani jabtä te nämä näin amne koria orore nämä kitani ja kötäbti ta kwetre abko jataba tie.

⁷ Angwane jändrän kräbkä nämä Ngöbö bäre temen, jändrän ye krati abko käkwe blato orore te Ngöbö mätä kri nitre nünanka niara rüere btä nämä mikani abko bianba kwe angele itire itire ie. Ngöbö ye mden tä nüne kärekäre.

⁸ Angwane ju blitakrä Ngöböbe nuäre ngwiandre abko te Ngöbö di kri bä rababa abko ngübü aibe rababa gwita temen amne, kukwe tare kri krübäte ngwian nämä angele ni kükükwe ye ngämi niken ta, känenkri ni ñan raba neme jire gwi ju yete, rababa tuen tie.

16

Blato kwä kükü te Ngöbö mätä kri nämä mikani

¹ Abti ju blitakrä Ngöböbe te ni kukwei rababa ruen kri ja dibti tie, kä rababa niere angele ni küküye: Ngöbö mätä kri tä mikani blato kwä küküte, ye mun nän iente kä temenbtä amne ni nünanka kä temenbtä sebti, nieba kore angeletreye.

² Ye kwrere bkänä, angele rikaba iti käne käkwe Ngöbö mätä kri nämä blatotye ye ianteba kä temen yebti angwane, ni jökrä, btä ni jändrän kri krübäte kwrere ye kä nämä tikani amne, ni jändrän kri krübäte kwrere abko bä sribebare, ye nire nire nämä mike ütiäte ngöböre jae, nitre ye abko kwata rababa ngütüete käme jökrä ietre abko bä rababa käme amne rababa tare krübäte ietre.

³ Yehti angele nibukäre käkwe Ngöbö mätä kri nämä blatotye ye ianteba mrenbti angwane, ñö mrente ye rikwitaba därire jökrä. Däri ye abko rikrakaba ribi ribi bäsi ni kämikata angwane, ni därice tä nikrenkä ye kwrere jire mren ñoi rababa, aisetje jändrän nünanka mrente mrente ye gataba jire jökrä.

⁴ Yehti angele nimäkäre käkwe Ngöbö mätä kri nämä blatotye ye ianteba ñö krikribti amne ñö okwä kiakiabti. Angwane ñö amne ñö okwä ye rikwitaba därice jökrä arato.

⁵ Angwane angele mdara jire abko ñö ngibiabtikä kukwei jaraba tie, käkwe nieba Ngöböye:

Ngöbö Deme, ma nämänena kira kena amne ma tä käre mtare.

Mata ni mike ja tare nike kore, se abko mata nuene kuin era metre,

⁶ ñobtä ñan angwane nitre nünanka ma rüere käkwe juta deme makwe kämikani angwane, niaratre därice ianinte kabre kä temen nebtä.

Erere arato, nitre ma kukwei niekä därice ianinte kwetre.

Ye mden ütiäre abko mata däri bien ñadre ietre mtare.

Niaratre käkwe kukwe nuenbare kore, ye mden ütiäre mata nuene kore btätre arato ye. Abko kore se,

nieba angelekwe Ngöböye.

⁷ Yehti ñukwä grä kanti abko ni kukwei jaraba mda tie, käkwe nieba Ngöböye: Ni Dänkien Ngöbö Di Kri Jändrän Jökrä Nuenkrä, ma abko tä kukwe ükete kuin era metre nitre nünanka ma rüere kräke, rababa niere kore Ngöböye.

⁸ Angwane angele nibkäkäre käkwe Ngöbö mätä kri nämä blatotye ye ianteba ñänänbti angwane, ñänä ye ie ja di bianba ni kukwakrä ñukwä kwrere.

⁹ Angwane ñänänkwe ni jökrä kwata kukwaba tare krübäte angwane, Ngöbö kukwe taretare kri juanka, ye rüere rababa ñäke kämekäme jirekäbe mda, akwa kukwe kämekäme kitaba ñakare temen kwetre amne Ngöbö mikaba ütiäte ñakare jire chi kwetre jae.

10 Yebti angele nirikekäre kākwe Ngöbö mätä kri nāma blatote ye ianteba ni jāndrān kri krübāte kwrere nāma gobrane yebti. Angwane kā gobrankrä kwe, ye kānti kā rababa iko jōkrā. Ye ngwane kukwe taretare nakaninkāra nibtä, abtä ni jōkrā rababa ja tare nike kri, kā rababa ja tüdrā kwete be tute ja tare nikabtä.

11 Akwa niaratre nāmāne ja mike ngite ño ño Ngöbö rüere abko kitaba ñakare temen kwetre amne jirekābe rababa ngütüete jōkrā ngrabare, kisete rababa ja tare nike kri krübāte, abtä rababa ñāke kāmekāme Ngöbö kā kāinbti se rüere.

12 Yebti angele ni tikāre kākwe Ngöbö mätä kri nāma blatote ye ianteba ño kri Eufratebti angwane, nitre gobranka btā rükā kwekwe kā driri jatani abko rikadre kā nōtabti ta, abkokāre ño kri Eufrates ye grōtaba jōkrā.

13 Yebti tikwe jāndrān tuaba krōrō mda: Mōkata kadate, ni jāndrān kri krübāte kwrere kadate amne ni ngöbö ngwarbe kukwei niekā abko kadatekadate üai kāme gwre kwrerekwrere jataba komā mentokwäre ti okwābti.

14 Angwane üai kāme komā bā rababa gwre kwrere ye rababa sribi kri ñan tuabare nuene abko rikaba nitre gobranka krikri kā jōkrābti temen ükekrō rükāre Ngöbö Di Kri Jāndrān Jōkrā Nuenkrā ye rüere. Ye näire Ngöbökwē rüe ganaindi kwārābe.

15 Angwane ni Dānkien abko kākwe nieba: Ni gokā tā kite batibe, ye kwrere ti jatadita, aisete munkwe mokre jabti amne nire nire tādi mokrere jabti kākwe ja ngibiadre kukwe kāmekāme Ngöbö rüere ye ngāniene angwane, ñan tādre dīkekā ni bütiere kwrere, abkokāre tā dān ngibiare kuin jōkrā jabtā amne bütiēkrā gaidre kri krāke abko ñan tuadre ie, abkokāre tā dān ngibiare kuin jakrā, ye abko tādre ja ngibiare kukwe kāmekāme Ngöbö rüere ngāniene. Ni ye abko btā kā rabadi nuāre amne Ngöbökwē ja di biandi ie. Abko kore se, nieba ni Dānkienkwe.

16 Yebti üai kāme nimā ye kākwe nitre gobranka krikri üakrōba jōkrā kā kādianta Armagedón hebreore ye kānti rükāre Ngöbö rüere.

17 Angwane angele ni kükükāre kākwe Ngöbö mätä kri nāma blatote ye ianteba mürete kāinta. Ye btārābe ju blitakrā Ngöböbe, kānti Ngöbö nāmāne tākānintbe kürā gobrankrābti, ye kānti ni kukwei rababa kri, kā rababa niere krōrō: ¡jāndrān jōkrā nibira bare tāte jōkrā! ni kukwei rababa niere.

18 Angwane mera rababa trä ngitiekā, kā ngö rababa, unsuni ngö rababa krikri krübāte amne dobo jataba nakaenkā abko rababa dobo mike grükekā jōkrā, ye abko ni nükani nüne kā nebtā angwane dobo ñan rakakabare kri krübāte abko erere dobo rakakaba.

19 Dobo rakakaba kri krübāte ye abko kākwe juta kri Babilonia* ñākānintbe ketamā temen amne ju krikri juta mda mdate rikaba jōkrā temen. Angwane Ngöbö mätä kri bā mikata uba dōi kwaka kwrere jire, btī juta Babilonia mikadre ja ngie nuen kwe ye abko rükabata töre ie.

20 Angwane kā butu mrente amne kā ngitiore krikri mentokwäre abko rikaba ngwarbe jōkrā amne rababa tuen ñakare mda amne,

21 ñü jā kukwān kwrere kā kāinbti rababa nākāen temen nibti. Ñü jāre ye abko dābā kilo gre ketebu näre abko rababa nākāen temen. Ngöbö rababa ni mike ja tare nike kri krübāte kore, yebtä abko ni jōkrā rababa nāke kāmekāme Ngöbö rüere.

17

Meri tākānintbe jāndrān krübāte yebti

* 16:19 Juta Babilonia kāta juta Roma bā mike nütüta.

1 Abti angele ni kükü kisete Ngöbö mätä kri nāma blatote abko ianteba kwetre, angele ye abko iti jataba kākwe nieba krörö tie:

Meri bti kākwe ngwarbe kri krübāte abko tā tākānintbe ñō bātākā ngwarbe bti, se mikadi ja ngie nuen ñō Ngöbökwē abko ti bike mike tuare mae, aisete jakwe tuen, nieba kwe tie.

2 Angwane nitre jreire kākwe jökrābti temen kākwe kākwe kwita kwitaba jabti meri ye ben gwaire. Erere arato, nita nebe dröbare angwane, kätä nebe nenkā ni dokwābti, ye kwrere jire nitre nūnanka kākwe nebtā dokwābti kākwe rababa nenkā, aisete kākwe rababa ngwarbe bti meri ye kwrere amne kukwe diān diān nāmāne nuene.

3 Yebti Ngöbö Ūai rükaba tāte jökrā tibtä angwane, angele ye rikaba ti ngwena kākwe kaibete mda. Ye kanti tikwe meri tuaba iti amne, ni jändrān kri krübāte kwrere bā tain, bti meri ye nāmā tākānintbe. Ni jändrān kri krübāte kwrere tōi nāmā jökrā Ngöbö rüere, aisete kwatabtä kukwe kāmekāme taretare nāmā tikani Ngöbö rüere. Mdakāre abko, ni jändrān kri krübāte kwrere dokwā kwā kükü amne krotu krā jätä ie abko bti meri ye nāmā.

4 Meri tuaba tikwe ye abko btā dān ūtiāte kri bā mikibare nāmā amne dān tain nāmā btā. Erere arato, meri ye kākwe ja dātebare kuin jändrān ororebti, jā tuāretuāre bti amne perlābti. Meri ye kisete abko baso orore nāmā arato. Baso yete abko jändrān kāmekāme Ngöbö rüere btā ni mätä kri Ngöbö rüere amne jändrān ngwarbe kāmā nuen nāmā niarākwē kākwe mikakrā ngwarbe jabti abko nāmā basote kwe. Ye abko meri nāmā tōbikē kore amne nāmā nūne kore Ngöbö rüere abko bā mikata baso yebtä.

5 Amne meri ye kākwe nāmā tikani krörö okobtä:

MERI NE ABKO NIRE ABKO TĀ ŪKANI TIEBE.

MERI NE ABKO TĀ JUTA KRI BABILONIA BĀ MIKE.

MERI JÖKRĀ, BTI KĀ NGWARBE ABKO NIARA KWRERE, AISETE DĀREBARE NIARAKRI.

AMNE KUKWE KĀME DIĀN DIĀN NGÖBÖ RÜERE JATANI NIARAKRI, abko nāmā tikani kore meri ye okobtä.

6 Yebti kätä neme nuāre nibtä dröba kisete, ye kwrere meri yebtä kākwe nāmā nuāre juta deme Ngöbökwē ye dārie kisete, ñōbtā ñān angwane niarākwē nitre tōdekaka Jesubti kāmikani blitābtā Jesukrā, ye kākwe ngwian nāmā nuāre kwe jabtä abko kisete nāmā ni dröbare kwrere tikwe gaba mda.

Angwane meri tuaba tikwe, yebtä ti tōi ñān rababa krütare.

7 Abtä angele ye kākwe nieba krörö tie:

¿Ye ñōbtā abko ma ñān tōi nebe krütare meri se tuare ye? Meri se tā kukwe ñō bā mike abko tā kaibe tiebe abko ti bike niere mae. Ni jändrān kri krübāte kwrere dokwā kwā kükü ie amne krotu krā jätä ie kätä meri se ngwena abko kätä dre bā mike abko ti bike niere mae abko krörö:

8 Ni jändrān kri krübāte kwrere turi makwe, ye abko nāmāne nūne kira, akwa mtare tā nūne ñākare mda, akwa jändrān ye abko juan ngāmi ngwarbe Ngöbökwē, kānenkri nāmāne Kā Timonbti abko jatādita kākwe temen nebtā angwane, Ngöbökwē juandi ngwarbe. Angwane Ngöbökwē ni dātebare kira kena, ye ngwane mentokwāre tārā ni nūnanka kākwe Ngöböbe mikakrā gare, yebtä nire nire kākwe tikani ñākare abko kākwe ni jändrān kri krübāte kwrere ye tuadi angwane, niaratre ñān tōi rabadi krütare ni jändrān kri krübāte kwrere yebtä, ñōbtā ñān angwane niara nāmāne nūne kira akwa mtare tā nūne ñākare, akwa jatādita bobuta aisete.

9 Mdakāre abko, kukwe ne ti bikera niere mae abko ni tōbtā ie rükadre gare abko krörö: Ni jändrān kri krübāte dokwā kwā kükü, ye abko ngitio kwā kükü, bti merita tākānintbe abko bā mikata. Erere arato, jändrān dokwā kwā kükü ye abko tā jrei ni kükü bā mike.

¹⁰ Akwa jrei ni kükü ye ngätäite abko jrei nirike käkwe gobranbarera, bti nikanina ngwarbe amne tä gobrane ñakare mda. Jrei iti abko gwängware tä gobrane amne, iti mda abko ngämi nüke gobrane, akwa rükadi angwane ñan gobrandre raire kwe.

¹¹ Angwane ni jändrän kri krübäte kwrere nämane nüne kira akwa mtare tä nüne ñakare mda, ye abko jrei ni kwäkäre abko bä mikata. Jrei ye abko käkwe sribidi ja kwrere jrei ni kükü yebe, akwa mrä Ngöbökwe juandi ngwarbe.

¹² Angwane krotu krä jätä turi makwe ye abko jrei ni jätä ngämi nüke gobrane, akwa niaratre rükadi gobrane angwane, kä biandi ñänä okwä kratibe ietre gobrankrä ni jändrän kri krübäte kwrere ye ben gwaire.

¹³ Jrei ni jätä ye abko töi ja kwrere jökrä, aisete ni jändrän kri krübäte kwrere ye ie ja di biandi kwetre, aisete ni jändrän kri krübäte tö dreye, erere nuendi kwetre kräke.

¹⁴ Angwane niaratre käkwe rüdi ni Kordero kwrere ye rüere, akwa ni Kordero kwrere ye käkwe ganaindi kwäräbe, nitre käräbare Ngöbökwe dianinkä jakrä tä nüne janknu Jesukrä ye ben gwaire. Ni Kordero kwrere käkwe ganaindi, ñobtä ñan angwane ni Kordero kwrere ye abko tä nitre dänkien kratibe dänkiene amne tä gobrane nitre gobrankrä kriki bti arato aisete.

¹⁵ Mdakäre abko, ñö bti meri bti kä ngwarbe tä takänintbe turi makwe, ye abko ni jökrä amne ni kukwe bätäkä ngwarbe blitaka amne ni kä jökräbti temen abko turi ñö kwrere makwe.

¹⁶ Angwane krotu krä jätä turi makwe amne ni jändrän kri krübäte kwrere turi makwe ye abko mätä rabai kri meri bti kä ngwarbe yebtä angwane, meri juandi ngwarbe amne meri mikadite kaibe bütiere kwe. Erere arato, meri ye ngätä kwetadi jökrä kwetre amne kroko kiakia abko kukwadi jökrä ñukwäte kwetre.

¹⁷ Dre nuendre, ie Ngöbö tö namani, erere mikani kwe niaratre töite, aisete niaratre töi rabadi ja näre, käkwe ja di gobrankrä ye biandi ni jändrän kri krübäte kwrere yeye abti Ngöbökwe dre niebare, ye erere rabadi bare täte jökrä.

¹⁸ Mdakäre abko, meri bti kä ngwarbe turi makwe ye abko nitre nünanka juta kri tä gobrane jrei jökräbti abko turi kore makwe ye, nieba angelekwe tie.

18

Ngöbökwe juta Babilonia juani ngwarbe

¹ Yebti angele mda nämä kä käinbti jataba timonkwäre ti okwäbti. Angele ye abko bäri di kri abko jataba angwane, trä gitiaba ngwen jökrä kä nebtä,

² käkwe ñäkäba ja dibti krörö:

jJuta kri Babilonia nikira ngwarbe!

Üai käme bätäkä ngwarbe, kräke kä nebe nete amne, nukwä bätäkä ngwarbe, ñakare dbe Ngöbö ngwäreki aibe nebe ja juda mike nete.

Erere arato, jändrän ngwarbe ngwarbe, btä ni mätä aibe kräke kä nebe nete.

³ Ngöbökwe juta ye juandi ngwarbe kore, ñobtä ñan angwane ni dröbare uba döi kwaka kisete tä ja mike ngite meri bti kä ngwarbe ben, ye kwrere ni kä jökräbti temen namani ja mike ngite nitre nünanka juta yebe.

Angwane meri bti kä ngwarbe ben ja mika ngite,

kwrere jire jrei kä jökräbti temen käkwe ja mikani ngite.

Erere arato, nitre jändrän rürümoinkä abko namani jändrän bkäne kabre jändrän bäri kuinkuin kwetre ye rürümoinbtä ütiäte ütiäte, niebare angelekwe.

⁴ Yebti ni mdara jire kukwei jaraba kä käinbti tie, käkwe nieba krörö:

Mun jen tikwe abko kākwe ñan ja mikadre ngite siba nitre nūnanka juta nete kwrere angwane, ja tare nika jatadre kri niaratre rüere arato, ye ngwane munkwe ñan ja tare nikadre arato, abkokäre mun jen tikwe ye ñan mento juta ne bäre,

⁵ ñobtä ñan angwane kukwe käme nuenbare kwetre ye nena kabre Ngöbö ngwärekrei kä käinbti angwane, kukwe kämekäme nuenta kwetre, ye abko käinikwitekä ñakare Ngöböbti, aisete Ngöbökwete mikadi ja tare nike jötrö.

⁶ Niara kākwe dre nuenbare ni mda rüere, ye kwrere nuen niara rüere arato. Niara kākwe dre nuenbare, yehti ta jändrän nuen bobu btä kukwe käme nuen dokwäre.

Erere arato, niarakwe ni mda mikani ja tare nike krübäte, ye abko ni bukata uba döi kwakate kwrere, yehti ta uba döi bäri kwaka bobu mda abko bian ie abko erere makwe mika ja tare nike bobu bti ta.

⁷ Mdakäre abko, niara namani bike kri amne kä namani bäri nuäre kri btä nüne bäri kuin,

ye kwrere arato makwe nika janknu amne makwe mika ja tare nike kri.

Meri se tä bike kri, käta töbike krörö:

Ñan meri kän kwäräi krütani, kwrere tita nete amne ñan tita ja tare nike, akwa tita täkänintbe kuin nete jreina kwrere, tä nütüre jabtä.

⁸ Ye mdenbtä abko köbötira jire ja tare nika jatadi kri kräke abko krörö:

Ni rabadi krüte kwati krübäte amne

ni kwati rabadi müen jiehti amne

ni kwati rabadi mrö nike amne kukwadi ñukwäte arato,

ñobtä ñan angwane Ngöbö ni Dänkien di kri kākwe mikadi ja ngie nuen bikabtä kri kore, aisete rakadikä kore btä.

⁹ Angwane meri bti kä ngwarbe, ben ja mikata ngite bati bati, ye kwrere jire ja mikani ngite. Jrei kä jökräbti temen kākwe ja mikani ngite amne ja mikani nuäre kwetre ben, ye abko juta rabadi nukwe amne ngübü rabadi tuen neen kukwäne ietre angwane, rabadi müaire, kä rabadi ngrente krikri be jiehti.

¹⁰ Akwa nane mikadre ja ngie nuen arato, abtä kä jürä rabadi jrei kä jökräbti temen btätre, aisete rabadi nūnaninkä mobe temen, kākwe niedi krörö:

¡Aingwaree, juta kri Babilonia juta di kri abko bobre jakän!

Ye ñobtä amarehti batibe mata ja ngie nuen jötrö dikaro ye, niedi jreikwe.

¹¹ Mdakäre abko, nitre jändrän rürümoinkä kākwe juta ye müaidi amne rabadi ngrente krikri be arato, ñobtä ñan angwane ni ñan rabadre mda jändrän kökaka ietre aisete.

¹² Nitre ye abko nämane oro, plata, jä ütiäte ütiäte amne jändrän jä kwrere kädekata perla rürümoinne. Erere arato, dän ütiäte kri kädekata lino amne dän sedare amne dän bä tain drüne amne dän tain rürümoin nämane kwetre nitre nūnanka juta yete yeye. Erere arato, kri rä bäne bäne amne marfil sribebare jändrane amne kri quinkuin sribebare jändrän ütiäte kwrere, bröse amne jiero sribebare jändrane amne jä kuin ütiäte kri kädekata mármol abko rürümoin nämane kwetre ietre.

¹³ Erere arato, canela amne jändrän rä bäne bäne mikadre ja dokwäte amne kri ngwäri rä bäne kukwadre kädekata incienso amne ñö rä bäne bäne amne kri ngwäri rä bäne kädekata mirra abko rürümoin nämane nitre nūnanka juta yete yeye. Erere arato, uba döi, kri olibo köi amne arina quinkuin, trigo amne nbi, obeja, mdä, kareta jākädre mdäye amne ni klabore, ni ye abko

ni ütiäte Ngöbökra, akwa rürümoin nämane jändrän mda mda kwrere nitre jändrän rürümoinkäkwe.

¹⁴ Ni ye käkwe niedi krörö juta yebtä: ¡Kri ngwäkä kuin amne jändrän jökrä mda mda nämane nebe bänante mun kadate, ye abko ñakare mda makwe! ¡jändrän kabre makwe, bti mata nüne bä nuäre, ye abko nikanina ngwarbe jökrä makän! niedi kwetere.

¹⁵ Nitre jändrän rürümoinkä nämane jändrän rürümoinje juta yete abko köböire namani jändrän bkäne kabre, niaratre ye abko btä kä jürä rabadi, aisete rabadi nünaninkä mobe temen, kä rabadi müen amne rabadi ngrente krikri be juta ye jiebti.

¹⁶ Angwane rabadi niere krörö:
¡Aingwaree juta kri, ma bobre jakän!
Dän ütiäte kri kädekata lino, ye ma nämane kite jabtä.
Erere arato, dän bä mikibare amne dän bä tain drüne, bti ma nämane ja dätere.
Erere arato, oro amne jä tuäre mda mda ütiäte ütiäte amne perla, bti ma nämane ja dätere.

¹⁷ Angwane batibe jändrän kabre ye nikira ngwarbe jötrö makän, abko rabadi niere.

Mdakäre abko, nitre ru ngwianka amne nitre nänkä rute mrenbti amne ni mda mda ru ngwianka mrenbti abko rabadi mobe temen juta mike ñäräre arato.

¹⁸ Angwane juta ye rabadi nukwe abko ngübü jatadi ietre, abtä rabadi ngrente krörö: Juta ütiäte kri ne kwrere tua ñakare jire abko rabadi niere.

¹⁹ Rabadi ulire abko bä mikakrä niaratre käkwe dobro mnü kitadi ja dokwäbti amne rabadi müen amne ngrente krikri be, kä rabadi ñäke ja dibti krörö:

¡Aingwaree juta kri, ma bobre jakän!
Nitre nünanka ma kanti abko jändrän bkäne kabre, ye köböire nun ru ngwianka mrenbti namani jändrän bkäne kabre arato,
akwa batibe Ngöbökwé ma junina ngwarbe jökrä,
rabadi niere.

²⁰ Yebti angele ye abko käkwe nieba mda:
Juta niki ngwarbe se abko kä ngwen nuäre jabtä munkwe kä käinbti yete.
Amne mun juta deme Ngöbökwé ye käkwe kä ngwian nuäre jabtä.
Erere arato, mun kukwe kuin Jesubtä ngwianka amne mun Ngöbö kukwei niekä ye käkwe kä ngwian nuäre jabtä,
ñöbtä ñan angwane Ngöbökwé juta juni ngwarbe, ye abko mun dokwäre juni ngwarbe kwe, aisete munkwe käi ngwian nuäre jabtä, nieba angelekwe.

²¹ Yebti angele dite kri käkwe jäkwatera kri bäsi krü kri trigo ukwakrä kwrere jire dianba kisete, bti kitaba kwe mrente, käkwe nieba krörö:
Jäkwatera kri kiti mrente, se kwrere makwe juta kri Babilonia juandi ngwarbe amne ni mda mda käkwe ñan ma tuadreta jire mda.

²² Mdakäre abko, arpa, tolero amne drü, ye abko ñan kukwei nuadi jire chi mda ma käite yete.

Erere arato, krü trigo ukwakrä ñan ngö nuadre jire chi mda yete.

²³ Erere arato, ñotra trä ñan tuadreta jire chi kwati yete amne, ni ja mikaka gure käi ngwianta nuäre jabtä yete,
ye kwrere käi ñan ngwianre nuäre jabtä mda yete, ñöbtä ñan angwane nitre jändrän rürümoinkä yete abko namani jändrän bkäne kabre kabre abti namani dite dite.

Erere arato, nitre nünanka juta yete käkwe ni kä keta kabre te ngökani kwrasibti, abtä ja ngie nuadi kore kwe.

²⁴ Juta yete nitre Ngöbö kukwei niekä abko kämikani.
Erere arato, nitre deme Ngöbökwé kämikani amne ni kä jökräbti temen tödekaka Ngöböbti abko kämikani juta yete, aisete Ngöbökwé mikadi ja ngie nuen kore,
nieba angelekwé juta Babiloniabtä.

19

Aleluya niebare kä käinbti Ngöböye

¹ Yebti ni kwati kukwei rababa ruen ja dibti tie, kä rababa niere krörö kä käinbti:

¡Aleluya! Ngöbö nikwe aibe ni diantarikä, aibe ütiäte kri amne di kri.

² Ye ñobtä ñan angwane meri bti kä ngwarbe tä ni brare näkwite,
ye kwrere jire juta ne nämane ni kwati näkwite kukwe kämekäme jiebti kä jökräbti temen abko kräke Ngöbö tä kukwe ükete kuin era metre.

Amne nitre deme Ngöbökwé kämikani nitre nünanka juta yetekwe, ye dokwäre abko Ngöbökwé mirira ja ngie nuen krübäte.

³ Yebti nieba krörö mda kwetre:

¡Aleluya! Juta ne ngübüe rabadi kärekäre kukwäne, ñobtä ñan angwane rabadi nukwe kärekäre aisete.

⁴ Angwane nitre unbre nitre ni gre bti nibkä amne jändrän kräbkä nämane nüne ye rababa ja okokrä mike nebe dobobtä temen, käkwe Ngöbö nämä takänintbe kürä gobrankräbti ye mike ütiäte jae abko rababa niere krörö:
¡Amen! ¡Aleluya! rababa niere.

⁵ Ye btäräbe kürä gobrankrä Ngöbökwé kánti ni kukwei rababa, käkwe nieba krörö:

¡Ngöbö nikwe ye käikitekä munkwe!

¡Mun ütiäte kri amne mun bobre käta sribire Ngöbökrä, käta Ngöbö mike ütiäte jae, ye käkwe Ngöbö nikwe käikitaka! rababa niere.

⁶ Yebti ni kwati kukwei rababa ruen tie bäsi ñöta neme betekä jäkwatabtä timon ngöta neme kri, ye kwrere jire ni kukwei rababa ruen tie amne, bäsi unsuni ngö kri, ye kwrere ni kukwei rababa ruen tie, kä rababa niere:

¡Aleluya!

¡Ngöbö ni Dänkien Di Kri Jändrän Jökrä Nuenkrä kitera gobrane!

rababa niere.

⁷⁻⁸ Ni Kordero kwrere kitera ja mike gure amne meri bati abko käkwe ja dätenirira rabakäre ben abko ie dän kuin lino trä ngitiekä bini kitakrä jabtä ja mikakäre gure.

Ne aisete ari kä ngwen nuäre jabtä amne ari kä ngwen juto jabtä amne ari niara käikitekä.

Nitre deme jen Ngöbökwé käkwe sribi kuin era metre nuenbare Ngöbökrä.

Sribi kuin era metre, ye abko dän kuin lino abko bä mikata kore.

⁹ Yebti angelekwé nieba mda tie:

Kukwe tike krörö täräbtä: Ni Kordero kwrere käkwe ja miri gure, ye kánti nire nire tä nübaibare, ye abko btä kä raba nuäre kri krübäte, nieba kwe tie.

Abti jötrö nieba krörö mda kwe:

Tikwe kukwe nini, ye abko Ngöbö Kukwei era metre, erere tikwe nini mae, nieba kwe tie.

¹⁰ Angwane ti rikaba ngitiekä ngukudokwäbti temen angele ye ngotobtä mikakäre ütiäte jae, akwa angele ye käkwe nieba tie:

Ma amne ma mräkä mda mda käta nünenkä dite jabtä kukwe era metre Jesukwe btä, käta sribire Jesukrä, ye kwrere tita sribire arato, aisete makwe Ngöbö aibe mika ütiäte jae, ñobtä ñan angwane nitre Ngöbö kukwei niekä era metre, ye mden abko nämane blite Jesubtä, nieba angelekwé tie.

Jesu jatani mdä bä ngwenbti

11 Angwane kä käinbti gitiaba sete, rababa tuen tie amne mdä bä ngwen näma kratü. Mdä yehti ni näma näin iti abko kädian näma Ni Ja Kukwei Mikaka Täte amne Ni Era Metre. Niara näma kukwe ükete metre ta ni jökrä kräke amne kukwe era metre dokwäre näma rüre Ngöbö rüebe.

12 Angwane niara okwä abko rababa tuen trä ngitiekä ñukwä jutra kwrere tie jändrän jökrä gare ie bä mikakrä amne, dokwäbti abko korona näma kabre kabre, niara abko gobran kri bä mikakrä amne, niara kä näma tikani mda ye abko niara aibe ie näma gare kaibe.

13 Mdakäre abko, dän jükani däre jökrä näma kitani jabtä kwe niara krütani ni diantarikäre bä mikakrä amne, niara kädian näma Ngöbö Kukwei arato.

14 Niara ye jiehti abko nitre rükä kä käinbti näma näin kwati krübäte abko dän ngwen lino näma kitani jabtä. Dän lino ye abko ütiäte amne merebe amne, niaratre näma näin mdä ngwen ngwenbti.

15 Niara rababa ñäke angwane, bäsi ngitra tu grine jabtä kwärikwäri, ye kwrere jire kukwe rababa betekä kadate nitre kä jökräbti temen nünanka Ngöbö rüre kämikakäre. Erere arato, “mökän jierore ni kämikakäre, bti niarakwe gobrandi tare,” amne bäsi uba tükakata ngotobti amne ñoi aibe diankata, ye kwrere jire niarakwe rätädi Ngöbö rüebti, yehti abko Ngöbö Di Kri Jändrän Jökrä Nuenkrä, Ngöbö ye abko mätä kri krübäte abko bä mikata kore kwe.

16 Dänbtä ie amne uliebtä abko niara kä näma tikani mda abko krörö: JREI BÄRI KRI JREI MDA MDA KRÄKE AMNE DÄNKIEN BÄRI KRI DÄNKIEN MDA MDA KRÄKE abko näma tikani kore btä.

17 Yehti ti okwä rababa angelebtä angwane, angele ye rababa nünaninkä ñänänbti angwane, nukwä jökrä ngri kwetakakwetaka jüden kwrere tä nikenkä käinta, ie angele ye rababa ñäke krikri ja dibti krörö mda: Ngöbö kite mrö sribere kri krübäte mun bukakrä, aiseite mun jakwe ja ükekrö jökrä mrö.

18 Angwane munkwe jrei ngrie kwetadre, munkwe nitre rükä dänkien ngrie kwetadre, munkwe nitre rükä baliente baliente ngrie kwetadre, munkwe mdä rükrä ngrie kwetadre, munkwe nitre nänkä mdäbti rübtä ngrie kwetadre. Erere arato, munkwe ni jökrä ngrie kwetadre abko ni ñakare klabore, ni klabore, ni bobre amne ni ütiäte kri ngrie kwetadre munkwe, aiseite jakwe, nieba angele kwe nukwäye.

19 Angwane ni jändrän kri krübäte kwrere ye käkwe rükä kwekwe amne jrei kä jökräbti mikabara biare rükäre ni nänkä mdä ngwenbti ye rüre amne rükä kwekwe rüre arato. Nikani rüre,

20 akwa ni jändrän kri krübäte kwrere ye kaba ngite amne ni ngöbö ngwarbe ngwarbe kukwei niekä käkwe sribi kri ñan tuabare nuenbare abko kaba ngite arato. Ni ngöbö ngwarbe kukwei niekä käkwe sribi kri ñan tuabare nuenbare, yehti abko ni kwati ngökani kwe amne, nitre yehtä abko ni jändrän kri krübäte kwrere ye kä tikani. Erere arato, ni jändrän kri krübäte abko bä sribebare ngöbö ngwarbere abko mikani ütiäte kwetwe, yehtä abko ni jändrän kri krübäte kwrere btä ni ngöbö ngwarbe kukwei niekä kaba ngite, ye abko ñukwä jutra ngitiekä asufrebe, ye te kitaba nire jökrä ja tare nikakäre.

21 Angwane ni mda mda nämane rüre Jesukristo rüere abko Jesukristo näma näin mdäbti ye käkwe kämikaba jökrä ja kukwei aibehti, ñöbtä ñan angwane niara kukwei abko rababa betekä ngitra tu kwrere, aiseite ni kämikaba jökrä kwe. Angwane nukwä ngri kwetakakwetaka jüden kwrere käkwe nitre ye ngrie kwetaba trinetrine jökrä.

20

Kä mili krati

¹ Yehti angele nāma iti kā kāinbti, jataba timonkwäre ti okwäbti. Angele ye abko nāma nāin llabe jukwe Kä Timonbti ngwena kisete amne kadena kri ngwian nāma kisete kwe arato.

² Angele ye abko kākwe mökata kaba ngite. Mökata ye abko tbi nāmane kira, arabe abko kädianta Diablu amne Satana arato. Mökata ye abko angelekwē mākāteba kadenanbti kā mili krati,

³ kākwe kitaba ngite Kä Timonbti, bti jukwe dikaba kuin bti kwe, bti Ngöbö kā tikani jukwebtä, ni mdakwe ñan tikadre abkokäre. Niara ñan rikadreta nitre ngököta kā jökräbti temen, abkokäre kā mili krati ngāmi niken ta niara ñan tikaditeta. Akwa yehti mökata ye tikaditeta bā jötrö.

⁴ Yehti kürä gobrankrä nāma kabre kā kāinbti btä ti okwä rababa. Kürä yehti abko nitre ie ja di biani Ngöbökwē kukwe ükatekäre nikrä abko nāma tākānintbe, tikwe tuaba. Erere arato, nitre kākwe ja tare nikani blitabtä Jesubtä amne kukwe kuin Ngöbökwē Jesubtä mikabtä gare ni mda mdaye, akwa nūnankabare dite jabtä kwetre, kākwe Jesu rükaninte ñakare abko dokwäre dokwä tikaninkä, ye abko üai nāma siba yete. Mdakäre abko nitre ye kākwe ni jändrän kri krübäte kwrere ye mikani ñakare ngöböre jae amne niara bā mikani ñakare ütiäte jae ngöbö kwrere. Erere arato, nitre ye okobtä o kisebtä abko ni jändrän kri krübäte kwrere ye kā tikani ñakare abko üai tuaba tikwe. Niaratre ye abko rükabata nire jökrä, kākwe gobranba kā mili krati Kristobe gwaire tikwe tuaba.

⁵ Ni ruäre mikabata nire kāne kore Ngöbökwē, akwa ni mda mda abko mikadita nire ñakare kwe abti kā rikaba mili krati ta.

⁶ Nitre rükabata nire kore, ye abko deme amne ni yehtä kā rabadi nuäre kri. Niaratre ñan krütadre mda, ye abko Ngöbökwē ñan mikadi ja ngie nuen akwa, nūnandi kärekwäre kwetre Ngöböbe angwane, ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre tä sribire, ye kwrere sribidi kwetre Ngöbökrä amne Kristokrä amne gobrandi kā mili krati kwetre ben gwaire arato.

Ngöbökwē Satana juani ngwarbe mrä

⁷ Yehti kā mili krati rikadi ta angwane, Satana tä ngite Kä Timonbti abko tikadite angwane,

⁸ nāin ni ngökö kā jökräbti temen nebebe kā ñäre jökrä amne kākä Gog amne Magog angwane, ni ükadikrö kwati kwe rükäre Ngöbö rüere. Ye abko, mren ümain kwrere jire ni rabadi ja ükaninkrö rükäre Ngöbö rüere.

⁹ Angwane nitre rükä kwati ye rikaba mobe kākwe ja ükakröba jökrä juta deme Ngöbökwē bäre temen amne juta Jerusalén tarebare Ngöbökwē ye bäre temen, ni ye juankäre ngwarbe, akwa batibe ñukwä kā kāinbti jataba timonkwäre kākwe ganinkä jökrä se kwrere.

¹⁰ Angwane diablu nāmane niaratre ngökö, ye abko ñukwä jutra ngitiekä asufrebe mni mni te kitaba. Kä ye arabe kanti ni jändrän kri krübäte kwrere kitanina kāne amne ni ngöbö ngwarbe kukwei niekä kitanina arato, ye kanti diablu kitaba. Kä ye kanti mikadi ja tare nike kärekwäre dibire rare.

Ngöbökwē kukwe ükaninte ni krütanikrütani kräke

¹¹ Yehti kürä gobrankrä kri, ngwen büreere tuaba mda tikwe. Kürä yehti abko ni nāma tākānintbe iti. Niara ngwärekri abko kā temen ne amne kā kainta se gitiaba batibe jökrä abko ñan tuaba jire chi mda tikwe.

¹²⁻¹³ Angwane nitre müre neketani mrente, ye erere nūkaninta nire jökrä. Erere arato, ni müre ketaniketani abko üai nāmane kā nakebtä, ye erere nūkaninta nire jökrä arato, aisete nitre ütiäte krikri ya, o bobre bobre ya, krütanikrütani abko nāma nūnaninkä jökrä kürä gobrankrä Ngöbökwē ye

ngwärekri, btä ti okwä rababa. Ye btäräbe tärä metateba keteti. Erere arato, tärä ni nünanka kärekäre Ngöböbe mikakrä gare abko metateba arato. Angwane ni itire itire ngämi krüte, känenkri dre dre nuenbare kwetwe, ye erere btä Ngöbökwé kukwe ukateba kräke, aiseite ni itire itire käkwe dre dre nuenbare näma tikani täräbtä, ye erere kukwe ukateba kräke Ngöbökwé.

¹⁴ Yebti gata ara amne kä nakebtä kitaba ñukwä jutrate kä Timonbti juankäre ngwarbe. Ñukwä jutra kä Timonbti ne kanti abko nita krüte bobukäre.

¹⁵ Tärä ni nünanka kärekäre Ngöböbe mikakrä gare, tärä yebtä nire nire kä kwani ñakare, ye erere kitani jökrä ñukwä jutrate ja tare nikakäre kärekäre.

21

Juta Jerusalén btin

¹ Yebti kä kainta btin amne kä temen ne btin tikwe tuaba mda, ñobtä ñan angwane kä kainta se btä kä temen ne amne mren dätebare käne Ngöbökwé abko nikanina ta, aiseite ñan rababa jire mda.

² Yebti juta Jerusalén btin kuin deme näma Ngöbö kanti kä kainta abko jataba timonkwäre tikwe tuaba bäsi meri tä ja ükaninte kuin bä nuäre brare ngäbti ja mikakäre gure ben, ye kwrere jire juta ye rababa tuen tie.

³ Angwane btäräbe kürä gobrankrä Ngöbökwé tuaba tikwe, ye kanti ni kukwei jaraba kri tie, kä rababa niere krörö:

Mtare Ngöböta nüne ni jen kwe ben juta btin nete. Ngöbökwé nünandi bentre amne niaratre rabadi juta jen Ngöbökwé, aiseite Ngöbö ara jire tädi bentre Ngöbö jen kwetwe kwrere.

⁴ Angwane Ngöbökwé niaratre okwä ñoi sökadi jökrä ietre amne ni ñan krütadre jire iti mda amne ñan ja müaidre jire chi mda amne ñan ja müaidre ja tare nikabtä, ñobtä ñan angwane kukwe nämane ükaninte ño känekäne, erere nikanina jökrä ta.

⁵ Angwane Ngöbö näma tükänintbe kürä gobrankräbti ye käkwe nieba krörö: Jändrän jökrä tita sribereta btin, nieba kwe.

Bti niebata kwe tie:

Kukwe ne abko kukwe era metre, abtä ni jökrä rabadre tödeke bti, aiseite tike täräbtä, nieba kwe tie.

⁶ Yebti Ngöbökwé nieba krörö tie:

Jändrän jökrä nibira bare. Ti abko tärä okwä kena kädianta alfa amne tärä okwä mrä kädianta omega kwrere. Ti nämanena jändrän jökrä känenkri kena amne ti rabadi jändrän jökrä täbti mrä. Mdakäre abko, nire nire ie tomna ye abko ie tikwe ño okwä kuin nire käta ni mike nüne kärekäre ye biandi ngwarbe tomnane.

⁷ Mdakäre abko, nire nire käkwe ja tare nikadre tödekabtä tibti, käkwe ti rükandrete ñakare abko ni rüe ganainkä kwrere abko ie tikwe jändrän kuinquin jökrä ne biandi amne, ti rabadi Ngöböre kwetwe amne niara rabadi ti ngäbriänkä tikwe.

⁸ Akwa ni käta ja ngwen ngwarbe amne ni tödeke ñakare Jesubti, akwa tä niara rükente, amne ni ñan tö Ngöbö Kukwei mikai era jae, erere arato ni ngututu diän diän, ni ni mda mda kämikaka amne ni ja mikaka gure tiebetiebe amne ni kwrarekwrare, amne ni sukiare sukiare, amne ni jändrän ngwarbe mikaka ngöböre jae amne ni ni ngökaka, ye abko ñukwä jutra ngitiekä asufrebe mni mni abko te kitadi. Ye kanti krütadi bobukäre.

⁹ Yebti angele ni kükü kisete blato näma abko te Ngöbö mätä kri näma iandrete, angele ye abko jataba iti, käkwe nieba mda tie:

Meri ben ni Kordero kwrere rabai, meri ye abko ti bike mike tuare mae. Jakwe tuen, nieba kwe tie.

¹⁰ Yebti Ngöbö Üaikwe ti mikani jändrän tuen köböre kwrere angwane, ngitio kri mobe käin, kanti angele rikaba ti ngwena, käkwe juta Jerusalén deme nämä kä käinbti Ngöbö kanti abko jataba timonkwäre, tikwe tuaba.

¹¹ Juta ye abko Ngöbö trä bä nuäre abko bti rababa trä ngitiekä amne bäsi jä tuäre ütiäte kri kädekata jaspe, kwrere jire juta ye rababa trä ngitiekä.

¹² Angwane juta ye bäre temen abko ki nämä mikani kri amne mobe käin. Ki yebtä abko jukwe nämä kwä jätäbti kubu amne jukwe kwatirekwatire btä angele nämä nünaninkä iti ngibiare. Erere arato, Jacob ngäbriänkä ni jätäbti nibu abko kä nämä tikani itire itire jukwe kwatirekwatire btä.

¹³ Jukwe ye abko nämä kwä jätäbti kubu: komä kä dririkri, komä ngwitäräkri, komä mötarikri amne komä nindrinikri.

¹⁴ Amne ki mikani jutabti, ye abko jä nämä mikani kwä jätäbti kubu gräre. Jä yebtä abko nitre Jesu kukwei ngwianka ni jätäbti nibu kä nämä tikani.

¹⁵ Angwane angele nämä blite tibe ye nämä nörä orore ngwena krati kisete juta ñäkäkrä, jukwe ñäkäkrä amne ki jutabti ñäkäkrä arato.

¹⁶ Juta ye abko ja näre jökrä kwärikwäri, aisetë körä ja näre kwärikwäri. Angelekwe juta ye ñäkäba nörä yebti angwane, rababa 2,200 kilometro ja näre körä ngakri, kwatakri amne kukwäne rababa ja näre jökrä.

¹⁷ Yebti ki nämä jutabti, ye ñäkäba kwe arato angwane, ki ye abko rababa 65 metro ie, ye abko ni kä nebtä tä jändrän ñäke ño, ye kwrere angele nämä juta ye ñäke.

¹⁸ Amne ki nämä mikani juta yebti abko jä kuin ütiäte kri kädekata jaspe nämä mikani kire, akwa juta ara jire abko oro kuin trä ngitiekä bidrio kwrere.

¹⁹ Angwane jä kwä jätäbti kubu mikani ki gräre abko btä jä tuäretuäre ütiäte kri bätäkä ngwarbe nämä mikani abko krörö: jä käne btä abko jä kuin ütiäte kri kädekata jaspe nämä mikani, jä kubukäre abko btä jä kädekata zafiro nämä mikani, jä komäkäre abko btä jä kädekata ágata nämä mikani, jä kobkäkäre abko btä jä kädekata esmeralda nämä mikani amne

²⁰ jä kwäriekäre abko btä jä kädekata ónice nämä mikani, jä kwä tikäre abko btä jä kädekata cornalina nämä mikani, jä kwä kükükäre abko btä jä kädekata crisólito nämä mikani, jä kwä kwäkäre abko btä jä kädekata berilo nämä mikani amne jä kwä ökänkäre abko btä jä kädekata topacio nämä mikani, jä kwä jätäkäre abko btä jä kädekata crisopraso nämä mikani amne jä kwä jätäbti kwatikäre abko btä jä kädekata jacinto nämä mikani amne jä kwä jätäbti kubukäre abko btä jä kädekata amatista nämä mikani.

²¹ Angwane jukwe kwä jätäbti kubu juta yebtä abko perla aibe mikani jukwere, aisetë jukwe kwatirekwatire abko perla kwatibe nämä mikani jukwere amne ji juta ye ngätäite ta abko oro kuin ara jire mikani jire amne nämä trä ngitiekä bidrio kwrere jire abko tikwe tuaba.

²² Mdakäre abko, ju blitakrä Ngöböbe tikwe tuaba ñakare juta Jerusalén btin yete, ñobtä ñan angwane ni Dänkien Ngöbö Di Kri Jändrän Jökrä Nuenkrä abko tä yete amne ni Kordero kwrere tä yete abko ben ni raba blite gwärere, aisetë ju blitakrä Ngöböbe ñakare yete.

²³ Erere arato, ñänä amne sö trä badre juta yete abko ñakare ütiäte, ñobtä ñan angwane Ngöbö trä kuin bä nuäre ye abko tädi juta yete amne ni Kordero kwrere abko tä ñotrare yete arato.

²⁴ Ye abko nitre nünanka kä jökräbti temen abko käkwe dikadikä ñotra ye träte nebebe juta Jerusalén btin ye kanti amne nitre jreire kä jökräbti temen

abko kākwe jāndrān ūtiāte kwekwe biandi Ngōböye niara mikakāre ūtiāte jae juta yete.

²⁵ Angwane jukwe juta yete abko ñan dikadre jire chi rare amne juta ye kanti kā ñan rabadre iko arato, aise te jukwe ñan dikadre jire chi.

²⁶ Erere arato, nitre nūnanka kā jōkrābti temen abko jatadi jāndrān ūtiāte ūtiāte kwekwe ngwena biandre Ngōböye niara mikakāre ūtiāte jae juta yete.

²⁷ Akwa jāndrān kāmekāme ñan rikadi jire chi nebe juta yete amne, ni diān diān amne ni ni ngōkaka ñan rikadi jire chi yete arato; akwa nire nire kākwe nūnandre kākēkāre Ngōböbe abko kāta tikani tārā ni Kordero kwrere yebtā, ni ye aibe abko rikadi nūne juta yete abko angele kwe mikani tuare tie.

22

Ñō kri ni mikakrā nire kākēkāre

¹ Yebti ñō kri kuin dirare angele kwe mikaba tuare tie. Ñō ye abko ni mikakrā nūne kākēkāre amne ñō ye abko kuin merebe jā cristal bā merebe ye kwrere. Erere arato, kūrā gobrankrā Ngōbö kwe amne kūrā gobrankrā ni Kordero kwrere kwe, ye kanti ñō ye nāma neen.

² Angwane ji kri juta yete abko ōtōbu ta ñō ye tā neen amne kri ni mikakrā nūne kākēkāre nāma niren ñōbtā kwārikwāri. Kri ye abko ngwā nāma nebe sō kratirekratire, aise te kri ye ngwā nāma nebe bā jātābti bobu btā kā kwatirekwatire amne kri ye abko kā nāma ni jōkrā mikakrā kuin ta.

³ Mdakāre abko, juta Jerusalén btin yete abko jāndrān btā ngūrūn mikani Ngōbö kwe abko ñan rabadi jire chi. Angwane kūrā gobrankrā Ngōbö kwe amne kūrā gobrankrā ni Kordero kwrere kwe abko tādi juta yete, aise te nitre sribikā kwekwe abko erere kākwe niaratre kākītkadikā kākēkāre.

⁴ Angwane niaratre jōkrā kākwe ja tuadi gwārere Ngōböbe, kā nāin niaratre kā ngwena tikani ja okōbtā, niaratre abko ni jen Ngōbö kwe bā mikakrā.

⁵ Juta yete abko kā ñan rabadre iko jire chi, aise te nitre nūnanka juta yete, krāke ñotra ñan rabadre ūtiāte. Erere arato, ñānā trā ñan rabadre ūtiāte krāke, ñōbtā ñan angwane Ngōbö ni Dānkien ara jire kākwe kā trā biandi nitre nūnanka yete ie. Niaratre kākwe gobrandi kākēkāre.

⁶ Yebti angele kwe nieba mda tie:

Kukwe nieta tikwe mae, ne abko era amne kukwe kuin tōdekakrā. Ye abko, ni Dānkien Ngōbö ara jire kāta nitre niara kukwei niekā tōi tike ja kukwei niere, Ngōbö ye ara kākwe angele kwe juani abko kukwe mden mden rakadikā bā jōtrō mikakāre tuare sribikā kwekwe ie, nieba kwe tie.

Jesu jatadita

⁷ Angwane ni Dānkien Jesu abko kākwe nieba mda tie:

¡Ti rūkadita jōtrō! Kukwe biani Ngōbö kwe nitre Ngōbö kukwei niekā kōböire tā tikani tārā nebtā, ye nire nire tā mike era jae, yebtā abko kā rabadi nuāre amne Ngōbö kwe ja di biandi ie, nieba kwe tie.

⁸ Angwane ti Juan, ti ne abko kākwe kukwe ne tuaba amne tikwe kukwe nuaba arato. Tikwe kukwe tuaba amne tikwe kukwe nuaba unān jōkrā, ye btārābe angele kākwe kukwe mikaba tuare tie, ye ngotōbtā ti rikaba ngitiekā ngukudokwābti temen mikakāre ūtiāte jae.

⁹ Akwa angele ye kākwe nieba mda tie:

Ma mrākā mda mda kāta kukwe tā tikani tārā nebtā mikaka tāte ye kāta sribire Ngōbökrā, ye kwrere tita sribire arato, aise te makwe ñan ti mika ūtiāte jae, akwa Ngōbö aibe makwe mika ūtiāte jae, nieba kwe tie.

¹⁰ Erere arato, angele kwe nieba krōrō mda tie:

Ngöbö Kukwei biani niedre mae abko tä tikani tärä nebtä, ye abko kebera nebe bare, aisete makwe ñan üka kaibe tiebe, akwa makwe mika gare ni mda mdaye.

¹¹ Angwane kä kitera neme braibe ja töi kwitakrä nie, aisete nire nire käta kukwe kämekäme nuene Ngöbö rüere, ye tuametre nuene janknu amne, nire nire käta kukwe diän diän nuene, ye tuametre nuene janknu; akwa nire nire käta jändrän kuinkuin nuene ye käkwe jändrän kuin nuen janknu Ngöbökrä. Erere arato, nire nire käta nüne deme amne metre, ye käkwe nuna deme janknu Ngöbökrä, nieba angelekre tie.

¹² Angwane ni Dänkien Jesukristo käkwe niebata tie:

¡Ti rükadita jötrö! Akwa ni itire itire tä dre dre nuene, ye abko ti jatadi ütiä ngwena kräke amne,

¹³ ti abko tärä okwä kena kädianta alfa amne tärä okwä mrä kädianta omega. Ti nämänena jändrän jökrä känenkri kena amne ti rabadi jändrän jökrä täbti mrä.

¹⁴ Mdakäre abko, dän bätäteta tä nebe ngwen bürere, ye kwrere nire nire käkwe tödekadre tibti rabakäre merebe Ngöbö ngwärekre abko rabadi nebe kri ni mikakrä nüne kärekäre kanti amne juta Jerusalén btin, ye kanti rabadi niken amne ni ye abko btä kä rabadi nuäre.

¹⁵ Akwa ni ngututu diän diän, ni kwrarekwrare, ni sukiare sukiare, ni ja mikaka gure bati bati, ni ni mda mda kämikaka, ni jändrän ngwarbe mikaka ngöböre jae amne ni jökrä käta ni ngöka tarere amne tä käi ngwen nuäre jabtä ni ngökakäre, nitre korekore abko rabadi jökrä Ngöbö okwä bäre mento.

¹⁶ Ti Jesu, ti ne mden käkwe angele tikwe juani kukwe ne mike gare jökrä mae abko erere makwe mikadre gare nitre gätäkä ti käbti yeye. Ti abko Jrei David bkün amne ti abko Muke Trä Dirare Dekä kwrere, nieba Jesukwe tie.

¹⁷ Ye abko, Ngöbö Üai Deme amne ni Kordero kwrere nän muko käta ¡jakwe! niere Jesuye amne, nire nire tä ti kukwei nuen käkwe ¡jakwe! nie Jesuye arato. Mdakäre abko, nire nire ie tomna abko tö tomna ñain nünakäre kärekäre, ye abko jata Jesuye, käkwe ñö ni mikakrä nüne kärekäre ye ña ngwarbe tomnane.

¹⁸ Angwane Ngöbö Kukwei niebare tä tikani tärä nebtä, ye nire nire tä kukwe nuen ye abko ie ti bike niere krörö: Kukwe tä tikani tärä nebtä, nebti ta nire nire käkwe kukwe mdara jire tikadi, ye dokwäre abko kukwe taretare tä tikani tärä nebtä abko bti Ngöbökre mikadi ja tare nike kri krübäte.

¹⁹ Angwane kukwe tä tikani tärä nebtä, ne nire nire käkwe diandrekre ruäre, yebtä abko kri ni mikakrä nüne kärekäre, ye Ngöbökre diandikä kän amne kri ye ngwäkä ñan kwetadre kwe, aisete ñan nünandi kärekäre kwe Ngöböbe. Erere arato, juta deme Jerusalén ye Ngöbökre diandikä kän, aisete ñan nünandi kwe yete.

²⁰ Ti Jesu käta kukwe tikani tärä nebtä niere metre, käta niere krörö: ¡Ti nänta jötrö kä temenbtä! abko tita niere.

Ti Juan, ti ne abko käta niere krörö ni Dänkien Jesuye: ¡Amen! ¡Jakweta ti Dänkien Jesu! tita niere Jesuye.

²¹ Ni Dänkien Jesu käkwe ja moto mika kuin ni jen Ngöbökre kräke abko ie ti tö. Amen. Abko kore se. Ne ngörä.